УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Вр. Бр. 4820

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

П610
4744

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕЦИ
У БЕОГРАДУ

Число 1. Неделя 3. Иануара 1843. Год. II.

НОВО ЛѢТО.

Крозъ ружичну трептећ' маглу
Заплавн се зоре ходъ;
У пришлости рѣку маглу
Опет' одинъ сиратин' годъ:

С' собомъ носи дарачъ милый
„Ново Лѣто" Србе чуј!
Де растерай древнежъ гнилый
Нову тебн срећу куј!

Чкалъ досад' тукъ с былю
Шарво цвѣће сад'но туђ';
За потомство брин'мо с' мило
Бр' и съ мѣтовъ чека судъ;

Та' то нам' е свега можно
Добро чинит' и с срамъ;
Дик'но дакле браћо сложно
Народности сталный храмъ.

У нѣм' добра сѣмо сѣме,
Да нам' новце илодный класъ;
У нѣмъ' нам' онъ ће теме
Славенъ-знойно чело, класъ;

А кад' опет' време дође
Да нашъ прамый отме гробъ;
Благосилат' потомство ће
Трошный тѣла нашег' дробъ.

Диг'се дакле Србе сада
Рушне зора сину блистъ;
Нек'ти любко, мѣсто зла,
Изворъ среће струя чистъ;

Та радости сад' се море
Теб' отвори кликни ој!
Устай храбро диг' се горе
Благій вели Геній твој!!

У Пожуну.

Ђорђе Райковићъ.

НЕШТО ЗА СРБСКІЙ ЄЗЫКЪ.

Данасъ се (у XIX вѣку) ни о чемъ толико не препире, колико о языку. Ил' ће намъ заръ деветнайсто столѣтіе дати сталанъ начинъ писания, како у смотрению самогъ языка', тако и ортографіе. А и желило бы се већъ, да се єданпутъ устанимо, и да оно време, ков изображени народи на найвеће задовольство и срећу народу, а неизображени на то употребляваю, како бы темель срећи народной и благостаню државе основати могли, да оно, велимъ, цѣло време у ситницама єзычнымъ не проводимо. Бръ премда є света истина, да се народно изображеніе не да ни мыслити безъ изображеногъ народногъ языка; ал' при томъ и то признати морямо, до су оснимъ языка, кои као средство къ народномъ изображению служи, и друга іошћ много, и то можебыти много нуждна и полезнія средства, кои къ народномъ изображению єдноставую. Засадъ хвала Богу имамо у толико изображенъ языкъ, да се на нѣму све оне мысли, ков се у народу раћаю, безъ икаквогъ пателания могу изразити. А съ

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

временомъ са изображеніемъ душевнымъ народа изображаваше се и народный языкъ. — Што се садашњѣ Граматике тиче, врло добро вели Г. Ненадъ Новковићъ, да языкъ треба одъ народа учити; ал' и се усуђуемъ пытати, коимъ се начиномъ може одъ народа языкъ учити? Путованћемъ кроз землѣ, у коима народъ живи, или читанћемъ оны списателя, кои поболѣ народный языкъ разумѣваю? Прыи начинъ ни в свакомъ могућанъ, а и на другій не можемо се сасвимъ ослонити; одно што су списатељи као и други люди предразсудљиви, пакъ све по одномъ калупу желе и оће да скроз, и тако другима за готовъ новацъ продаю; друго пакъ, што се све онако не може примити, као што в у народу, ѣръ онда не бы нуждно было толико говорити о изображаваню народногъ языка. — А да се не може и народу и оныма угодити, кои найболѣ србскій языкъ знаю, то се изъ тога види, што в нашъ многозаслуженый Филологъ Г. Вукъ С. Караџићъ ради већегъ савршенства будуће Граматике, дакле изъ найболѣ намѣре правило установіо, кое се не слаже съ народнымъ говоромъ. И то ми в поводъ дало, да поредъ други пытања и то предложимъ: Може ли се причастіе настоећегъ времена по прописаномъ одъ Г. Вука правилу правити одъ трећегъ лица числа множественогъ и то у свакомъ глаголу? На ово Г. Ненадъ Новковићъ одговара, да не познаје іошъ ни одногъ глагола, у коега се причастіе садашњега врем. не бы могло начинити одъ трећега лица множброя. — На овай одговоръ и я престанемъ и велимъ, да се одъ свакогъ глагола (свршене изузимаюћи) може одъ трећегъ лица множественогъ числа правити, нити в то Љубиша противно: али пытанѣ в, в ли по народномъ говору то правило установљено, или не? Ѣръ и самъ Г. Ненадъ Новковићъ вели, да языкъ треба одъ народа учити. Ако ћемо истину да кажемо, народъ србскій у правомъ смыслу и нема причастія, него дѣепричастія (Gerundia) коя се као и причастія окончаваю. Но садъ то на страну оставимо, у комъ се смыслу узимаю, само имъ окончанія, коя крой причастія на себи носе, посмотримо, пакъ ћемо видити, да и у ономъ случаю нема кодъ народа: тичући се, пиштући, пиштећи, бућећи, премећући, починюћи, лелечући него: тицаюћи се скакаюћи, преметаюћи, брискаюћи, починяюћи, лелекаюћи. Овде ће ме, може быти, садъ коштати, одъ куда я знамъ да народъ говори, писаюћи, шапутаюћи и т. д. а не пишући, шапућући и т. д. Я му одговарамъ: изъ књига и знатны и незнатны списателя. Ѣръ ако су нѣмачке, мађарске и друге свои сограђана рѣчи могли примити и ныи мѣсто србски употребити, то никакво ни в чудо, ѣръ се то и кодъ други народа догађа; ал' да су имъ Нѣмци и Мађари србске рѣчи кроили, то не да се ни помыслити. Одъ кога бы дакле другогъ могли чути, ако не одъ народа, да се у оныхъ глаголима, кои на ати излазе, причастіе садашњега времена прави одъ неопредѣленогъ времена. Зато ни найманѣ немаю право, што нѣки вичу: не зна Граматику, што одни пишу: писаюћи и т. д. Не треба да одступамо одъ те мысли, да се Граматика само изъ народногъ србскогъ языка може извадити, и никако изъ славенскогъ, или црквеногъ. Но осимъ наведеногъ узрока, и због благогласія (euphoniae) треба да пишемо, као што народъ у смотрењю причастія говори. Найпосле уважаваюћи трудъ и ревность Г. Вука, и не желећи ни найманѣ нѣгову у языку заслугу и славу умаливати, надамъ се, да ће моя мнѣнія о правлѣню причастія садашњега времена осимъ наведены узрока и због тога своѣ вниманія удостоити, што се 1. правило установити може, по комъ ће причастія

и народномъ говору а и благогласію одговарати. 2. што ће се по истомъ правилу причастія безъ нагезања моћи правити; врх и лакше в а и по народу и благогласію казано: метаюћи, премећаюћи, шапутаюћи, вискаюћи, искаюћи и т. д. него: мећући, премећући, шапућући, нитући, вриштећи. Но при свимъ моимъ доводима остављамъ стварь другимъ искуснимъ књижевницима на пресуду; врх више очію више виде."

П. И.

ПУТОВАНЂ

У Цариградъ и Сирію по Карлу Тратнеру списано.

одъ Дим. Арнота.

Године 1840 Окт. 27 кренемо се на Паровозу „Франца првогъ„ изъ Пеште; лађа в дубкомъ пуна была путника, и съ тымъ самъ и, кои самъ дѣйствіе художества паровозногъ на рѣки отечества могъ сматрао, преме радостно проводіо. Заиста и нужда ми в была у чемъ забаву наћи; врх съ уцвиљенимъ грудма опраштао самъ се одъ земљ, рода и отечества мога. Цѣло в дружино, на крову паровоа стаю, и на брегу стоећимъ сродницомъ, последњ знаке опроштая нилло. – Различни путници су, као нѣку изставку, различногъ народа представляли. Свакій в имао задату другу цѣль; већа в цвећа за кратко време умалила се; и кадъ смо у Земунъ приспѣли, дружтво в остало изъ нѣколико путника. Што в одъ Пеште до Земуна виђено тако в познато и толико описивано, да ће и мое о томъ речи излишне быти.

Живымъ позоромъ прошли смо изподъ бедема Београдски, ков смо у пространомъ готово стању нашли. На брегу смо више Турски войника смотрили, и ови су, као што смо извѣштени были, на честь онда долазећегъ Паше, кои в као Портинъ Комисаръ у Сербіи бавіо се, скупили се. Насъ као войника ово се тицало; будући да су ово први Турски войници были, ков смо видили. У тай истый данъ, опетъ одъ ята турски неуредны войника чуванъ градъ Сендре, привуко в на себе нашу пазльивость Града в изгледъ тровугольный, стѣне су срушене, и цѣо в много слабіи него да бы и найманћимъ нападенію противъ стати могао. Путованћ одъ старе Молдаве све већу забаву очима подае. Рѣка стѣнама сужена половину ширине издае; и съ тымъ в на истомъ мѣсту дубљина већа, и бранна много снажнія. Величествен в изгледъ и за острова молдавскогъ, высоки стѣна Бабакайски, о коима се валовити таласи раздваю. Голубацъ, градъ на брегу, изъ когъ су нѣгда Турцы на окружја она излетали, садъ в срушеность, и споменъ. При подножію в овогъ града мушична пештера, Тиноль названа, у ков внутрености, по мнѣнію ондашњегъ народа, отровне, мушице (similium reptans) легу се. Ове мушице нападну у поліи пасећу марву, по найзаше краве, увуку се у зглавке по читавомъ тѣлу, и тако неподносимъ болъ причине; да илъ подъ нападенівмъ, илъ после нѣколико сатій марвиче свиснути мора.

Найближа в цѣль путованя нашегъ была Дренкова. Овде, будући да због водотока паровозъ далѣ путовати ни в могао, у покривенымъ се скелама до Оршаве довеземо. Нѣки одъ сопутника наши, боећи се на скелама возити, даду се на коли до Оршаве превести. Они су по ономъ одъ Графа Сѣчѣньи, чрезъ Вашархељи Павла земљмѣрца, просеченомъ „Кшеуру" путу прешли. И мы смо изъ наши скела изишли, да свай путъ, кои в изъ међу найзнатніи предмета радности и художе-

ства. промотримо, и кои су призрѣнію безопасности путника; и цѣне подвоза, за отечество веоцѣнимо полезанъ. Ма и до найнижегъ степена да дунавъ опадне, и вѣтаръ ма найяче таласе изводіо на грудма рѣке ове; опетъ се зато саобраштеніе са Оршавомъ, и тамошњимъ предѣлма; помоћу пута овогъ прекинути неће. Заиста достойнымъ поносомъ дичити се можемо, што смо съ оваковымъ дѣломъ саотечественика наши превозишли старе Римляне, кои су наовомъ мѣсту (но съ оне стране брега) о провальиваню само єдне стазище, по коіой бы лађе вући могли, трудили се. На више мѣста сбогъ опасногъ стѣна разбіяня одъ дрва су путанѣ правили: и данасъ се видити (може изжлѣбљено каменѣ, у кое су гредице дрвены путова укопавали. Съ узвышенымъ чувствомъ пешачили смо овымъ путемъ по добаръ комадъ; страомъ и болзљивоћу гледали смо на просечене и издубљене сводове, кои су намъ надъ главомъ висили. По томъ приспѣмо до тако назване „ветеранске Пештере". Споменъ дѣла праотаца наши уздиго є завѣсу прошастности, кадъ смо внутреносћ ове пештере промотрили. Ма кадъ Марсъ по овымъ предѣлма ватрене стрѣле разсипо буде; свагда ће пештера ова за затворъ дунава служити моћи. — Съ десне или са Србске стране стои Траянова табла, коіомъ є истый царъ споменъ ратногъ дакическогъ прелазка окѣчити хотѣо (лѣта 105. п. хр). Надпись сбогъ древности прочитати се неможе. Кодъ старе смо Оршаве стали. Другій данъ будући да смо путованѣ на води више цѣнили; на истымъ покривенымъ скелама поћемо далѣ. Градъ Оршаве, кои у острову подъ управителствомъ єдногъ турскогъ тысућника лежи, тако исто смо у пропастномъ стању нашли као и пре виђене. На десной страни умилнымъ положеніемъ изгледа турска твердыня Єлисаветъ.

Сбогъ высокогъ станя воде ни на ономъ мѣсту, кое метафорически име „звоздене капіе" носи изъ воде промолѣне камене брежульке видили нисмо. Но само снажній звукъ водотока, окретанѣ таласа, и очигледна вела брзина ономену насъ, да смо на оной несрећной, и жалостногъ гласа точки. Но при свемъ томъ, скела є наша нѣкомъ чудесномъ лагкоћу опасность ову препловила. — За нѣколико сатій, приспѣмо на Србску страну у Гладошнице, гдѣ є „Арго" паровозъ на насъ очекиво. — У ово є време Сербія и Валахія противъ турски држава пограничне страже поставила. Садъ смо се у паровозъ преместили, гдѣ смо више сопутника имали. Кадъ се довольно число путника скупило, котве се повазде и кренемо се. За кратко време смо къ развали Северинъ-торона причѣли, коя се држи да є као останакъ сводова одъ нѣгдашнѣгъ Траяновогъ моста. Нови древности испитатели веле, да є овде было одъ великогъ Царя Константина сазиданъ древный мостъ. — Садъ намъ є съ десне стране стаяла Бугарска, и паровозъ намъ є само къ ньой приближити се могао, будући да суднамъ съ лѣве стране пограничне страже Валахіе свако сообраштеніе отрыцале. — У вече извеземо се подъ Видинъ, когъ су торони као и Пашинъ дворъ сбогъ „Рамазанъ-свећа" сіяно осѣтлѣни были. Сутра данъ помотримо градъ, и као што смо примѣтити могли, на нѣгово полепшанѣ и обдржаванѣ мало се стара; єръ камена здания и мостови у найгоремъ се стању налазе. Навучени топови, мѣстомъ и положеніемъ своимъ, найжалостній видъ показую. Више смо точкова само одъ єдногъ парчета, изжлѣбљенога, и неотесаногъ дрвета видили. На капіи градской, Пашиномъ двору и градскомъ пред-

дію, оружане страже, не само да су неуредне, и у почести нескусне, но и сожаленіе су побудиле у нама, кадъ смо на предзидію градскомъ дѣте одъ 14-15 година на стражи видили. — Будући да на овай светацъ Турцы текъ по залазку сунца ѣду, пію и пуше, а цео данъ спаваю, зато Пашу посѣтити писмо могли. Заиста и вредно бы было за насъ овогъ видити, връ онъ є онай 80 годишньи Хусеинъ Паша, кои є о изтребленію Јничара премного содѣйствово. Ондашньи народъ о неброеномъ благу Паше овогъ, кое є онъ у благайнице нѣгове сабро, чуда преповѣда. Хвале га, да посѣтителя путујући страноземаца одвећъ радо прима. Дворъ му не показује изгледъ толикогъ блага, и желити бы, да нѣку малу часть имѣнія на полепшанѣ сединита обрати. По путовы и сокаци, као и у свакомъ турскомъ граду и овде смо на ято блудећи псію напили, по мирнји су одъ наши и мимо пролажење недираю. Градъ є онай тако немилостиво патосанъ, да у време кише овдашньи люди тамо тежко ходити могу.

Путованѣ далѣ продужимо и на лѣвому брегу лежеће село Челевъ на знаменитость опомене насъ. Ово є оно мѣсто, кое найновіи древности испитательи, веле, да є оно мѣсто, гдѣ є „Травиовъ мостъ„ суштествовао. Истиниу ову потврждаваю и она обстоятелства. што трагъ и стопе Травиовогъ пута овде се іошть примѣтити могу, кое са истымъ „Травиовымъ мостомъ“ у союзу стои.

(продуженіе слѣдуе)

СИКИРА И ШУМА.

Было є негда време, кадъ є сикира іошть безъ држала была. Срблинъ отиде у шуму, и почне ньоне дрва сећи, наравно безъ да имъ є много шкодити мого. Млада дрва ужасну се и у плаше. и отрче къ старомъ Расту, тужећи се о своіой опасности. „Е л ко годъ одъ насъ, запыта старый растъ, са сикиромъ у саюзу“ „Ни є одговоре дрва, сикира є сама у руци човека? „Повратите се дакле, рече старацъ, и не бойте се, никаква намъ опасность не прети.“ — После краткогъ времена опетъ доће Срблинъ у шуму. Онъ є држалѣ за свою сикиру напао, и съ ньоме чуда починіо. На ново у кажу се млада дрва, тужећи се предъ старымъ растомъ. Старацъ ій опетъ запыта, да л' є кои одъ насъ са сикиромъ у саюзу? „Есте, одговоре му дрва, єдно се са сикиромъ здружило.“ На то повиче старацъ: Зло по нама, сви смо до єдногъ пропали! — Дакле є истина, да се страже опасности бояти не треба, и да наши непріятельи текъ онда силни постаю, кадъ се мы сами, или наша браћа съ ньима сединe.

А.

РѢЧЬ ФРАНКЛИНОВА.

У коме самъ годъ дому (вели Докторъ Франклинъ) видіо. да има књига и да се невине читаю, ту самъ разумну и добро воспитану децу напао; а где ніе было књига ни новина, ту су деца, ако не са свимъ запуштена и пренебрегнута, а оно заиста невешта была.

СТАКЛЕНА ПОСТЕЉА.

У Палати зовемой Томедо у Петрограду налазисе єдна постеля отъ дебелогъ стакла, коя є за шаха Персіиндскогъ опредѣлена. По степени отъ плаветна стакла пенѣсе у ню. Постеля є ова тако устроена, да съ обе стране мирисава вода, на подобіе скачућегъ бунара, играгисе може, кое воде жуборъ у состоянію є санъ на очи навести и човека успавати. При свећи се постеля ова тако блисга, као да се отъ хиляду діаманта састои.

ГЛУКЪ И ЛАВАТЕРЪ.

У преме, кадъ се Глукъ Покліомъ лиричномъ прославіо, приликомъ некомъ отпутује у Цариxъ-гдъ е Лаватеръ башъ темељ нѣкоj школи полагао, кои се одъ тодоба нко прогласіао. Немачки е композитъ (Глукъ) о физіономичнымъ дѣлима Лаватера доста слушао, безъ да е слично томе веровао; но нѣгова натрена природа и особито нѣгово за свачимъ, што бы чудно было, заузета Фантазіа интересъ е ньой у томъ налазила, што е у Лаватеру нешто инспрено, ново, смѣло, и сjайно лежало;

Лаватеръ се башъ у своме кабинету, правомъ Музеуму, гди су найотличніи мужеи съ особитымъ художествомъ намалани были, забавіао съ писаћимъ писма, конма е обично вечу часть свои ютрешњи часова жертвовао. Онъ се учини, као да долазакъ Глука ни е ни примѣтіо, и углубљенъ у мысли свога посла, настави писанѣ даљ, безъ да е и єданъ погледъ своме новомъ госту поклонію. То е трајло мало дуже одъ по часа, и нехъ е Глукъ у некоj немирь нестерпљенія дошао, кадъ на єданъ на Лаватеръ свое плаве очи, изъ кои се разумѣ и єрда доброта свѣтљаше, на нѣга управи.

„Съ кимъ имамъ честь говорити“ запита Лаватеръ.

Опростите Господине, смешћи се одговори уходожникъ. Опростите ми, што вамъ на питанѣ не одговарамъ, и што вамъ га оставламъ, да сами на нѣга одговорите. Не сумњамъ, да вамъ проницателство и остроуміе у томъ помоћи не ће. Допустите ми дакле, да васъ запитамъ, ко сами я и шта самъ я?

Намѣра е Глукова очевидна была, славногъ научешника мало у смутњу довести; но овай таквимъ искушенјима навикнутъ више е него єдаипутъ побѣде добіо, кое е нѣгове многочислене посѣтителѣ у удивленѣ доводило, и заиста почше, безъ да се на одговоръ композите смутіо, одма нѣгове черте и физіономію пријажно сматрати, и после нѣколико минута заключи онъ свое испитиванѣ съ речма: „Да, я се не варамъ! Вы сте Музикусъ!“

„То е истина, одговори уходожникъ; но то е празно, не опредѣлено означеніе. Не бы л' вы могли часть музике назначити, коіой самъ се одајо.“

На ово ново питанѣ почути мало Лаватеръ, и у дубоку се мисао угуби, после напрасно рекне: „Тако е!“ „Вы сте композитъ! . . . . и то драматическій композитъ . . . . . Свойства, конма се одликуете, су живость, енергіа, смѣлостъ, высока чувствованја, инспрене идее . . . и видите“, наставн даљ, нападнши изъ свое књижице прекрасно дѣло „я bу се обкладити, да сте вы ову частицу сложили (компонирали) . . .

Глукъ посмотри дѣло и позна у нѣму свою оперу подъ насловомъ: „Паденіе Исполина(Гиганта)“ коя е мало пре велико одобреніе у цѣлой Немачкой добыла. Остроуміе нѣговогъ гостопримца нешто га у страхъ и удивленіе доведе.

„То ни е спе,“ наставн Лаватеръ, когъ се чело одушевленіемъ свѣтљаше, а гласъ сваки часъ све већій и већій томъ добише, „то ни е спе... Вы сте одинъ великомъ, сјайномъ опредѣленіо познани . . . . Вы ће те славно име и неумрлый споменъ на предузетомъ путу оставити . . . . Вы нете утемељитель грдне школе постати; єръ вы имате у себи невамерну стварајућу силу, и шта іошт више, ону натрену ревность за борбу на полю чести, кои славне люде производи, и побѣду осигурава.“

После три године отиде Глукъ у Француску, гди е свою „Ифигенію у Аулису“ представіо, оно дѣло, кое е е као темель свимъ новимъ лиричнымъ дражима служило; томъ се приликомъ поделн цео музикалный свѣтъ на две партие, и ime Глука, прослави се у цѣломъ свѣту и чесћу увѣнча. — Тимъ се начиномъ испуне предсказанје Лаватера о славномъ нѣмачкомъ композити.

ВѢСТИ.

Пешта. Изводъ изъ єднога Земунскога писма, кое е ово дана овамо на Насъ управљено, у смотрењо наше народности изнешу осталога овако гласи: „Кадъ већъ толико целый нашъ родъ съ благодарности признава добротворство безсмртнога Саве Текелје, мыслимъ не бы было излишно, кадъ бы посредствомъ Новина обзнанјено се и нѣгонъ тестаментъ, потомъ и сами Инвентаријумъ и на часто напавшій се остатакъ. Ако С. Матица за народъ ради (а да за тай ради, показује дѣломъ) и себе као народно Заведенје сматра, онда овако важный предметъ не треба за себе саму у тайности задржавати, него све роду нека саобштава, не бы ли тимъ іошт кога подражателя Текелји небудила! — Овако писмо говори; мы нашъ сваґда старіюй се, колико намъ силе наше допуштаю, благо рода безъ разлога „съ кое е стране? како? и преко кога? установљено, явно и не-

крено Србскомъ свѣту обнародовати и овомъ приликомъ завѣштавано се, да ћемо све, што се у будуће съ хвалѣнымъ знаменомъ великога Родолюбца догодило буде, обелоданити, чимъ вѣроятія навѣстія изъ истините извора поцрпимо.

ДОПИСЪ ИЗЪ ЧАБРА.

Жалостнай случай, кои се овомадъ у нашемъ суседьству догодіо, хитичъ памъ ленти, да га за обште опоминање свію нашои особито пакъ сиромашнои земляи, путемъ листова наши свету саобштите. У селу Горачи, кое подъ власт чабранску спада, ноћу су се 13 пр. месеца (по Рвискомъ) Іануарія у кутру Миша Крижъ и жена нѣгова Аполонія у комори своіой жртви. Службеным навиђенѣмъ овдашньега госп. ковача, кои е онай часъ тамо похитіо было, изнашло се е, да су несретни ови заручници као жертве непозорльности свое пали. Они су у вече, за разгретн поћешто свою ковачницу, унели были у кутра жива угљенля, за тимъ су, по своій прилици и веслутећи страшну погибель, кои имъ претиће, легли спаватн, да ваше и не устану, еръ су се обое димомъ одъ угљенля загушише. — Многимъ ће се случай овай као маленкость чинити, но такови нека добро промисле, колико е всѣхъ людій само с' простоте и незнанства своге загинуло, а и колико ће ій іошть изгинути, ако праи и направни учителын неукога народа-духовни пастири и наставници-особитый свой позоръ на то не обрате, да народъ покрай наука христіянски и хоће поучаватн настоя, што му е и за тѣлесный животъ користно, што ли шкодльно. И не слутећи убогій народъ, каква е убиточна сила у увѣренію скривена; онъ мисли само, да ће при нѣму дрктаюће свое тѣло разгрепти, и незна вданъ, да чимъ топлоту осећа, заедно и найстрашнійи отровъ у себе уніи. Мало само наука, и онъ ће признати погибель и благосиляће човеколюбца, кои му е животъ одъ очевидне смрти избавіо. — Но увѣрени смо, да су превредни наши духовни пастири свету дужность знаня свога и досадъ свагда любезно испуњавали, и да ће то и у будуће радо извршивати — и надамо се крѣпко, да намъ збогъ невиногъ опогъ, само на срећу народа односећеге се опоминанія, нико замерити не ће.

(Из. Н. Новине)

ПОЗЫВЪ и МОЛБА.

Твоіомъ любовію и благоволеніемъ милый Народе Србскій!
навршіо е

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКЙ-СКОРОТЕЧА

свое полгодишнѣ теченіе за годину 1842. Я одъ моѣ стране труда пожалю ни самъ, само да онъ благородной цѣли ближе доспе, сирѣчъ, да краснымъ производима родолюбивы Списателя наши на Олтаръ Србско-народногъ просвештенія, ако и врло малу, но опетъ чистосердечну жертву принесе; да Фонду народны школа у помоћь притече, да покрай лепе и поучителне забаве и на ползу родолюбивымъ читателыима а особито нашемъ женскомъ полу послужити може. На ово ни, е ме корнетъ моя собствена побудила, него само чиста къ тебн милый РодеСрбскій любовь. Но свакій е почетакъ тежакъ и съ великимъ препонама союженъ, дакле и нашъ Скоротеча ни е совершено благородной цѣли своіой одма у почетку

появленія своегъ одговорити могао. Али самъ увереиъ, да ће негомъ и любовію родолюбивы Србаля скоримъ временомъ цѣль свою достигнути.

Съ почеткомъ дакле наступаюће 1843 године П. Г. Скоротеча ступа опетъ у светъ, тежећи ревностно къ светомъ своме опредѣленію. — Васъ Рода нашегъ Любители! Васъ славомъ увѣнчани књижества Србскогъ дѣлатели учтиво позывамъ, да ово неяко іоштъ Рода нашегъ чедо умилято погледате, и да врелогъ ума нашегъ производима украсите, пакъ да и оно у реду прочи Славенски Сестара белый светъ поносно у гледати може. Ваша ће то слава! Ваша дика быти!

Да бы пакъ Скоротеча и већій кругъ читателя задобіо: Васъ сва Браћо Славени, верни народа свога сынови! — а особито тебе милый Роде Србскій! у помоћь позывамъ и молимъ, да ово чедо неяко у твоя наручія примишъ, и да га подобно нѣжной матери негуешъ и одржишъ. —

Скоротеча не налази на користь поєдины людій, већъ на ползу целогъ народа Србскогъ. Зато є и нашъ свемилостивѣшій Монархъ, кои Србљ,као верне сынове свое люби, желећи да и нашъ Родъ у просвештенію напредуе, одобрити и подкрепити благонзволіо, да Скоротеча изъ свакогъ призрѣнія само на ползу и благостояніе народа нашегъ у светъ сту на. Кои годъ дакле Србинъ жели, да нѣговъ Родъ у просвѣщенію напредуе и да временомъ са прочимъ изображенымъ народима сравнити се можетай ће занста радостно П. Б. Скоротечи у помоћь притећи. Сложно Браћо мила! подизимо нашегъ народа благо, и покажимо свету да онде управо, гди се о благостоянію народа ради, Србинъ слогу, као симболъ светинѣ непрестано предъ очима има; єръ гди є слога, ту цвета срећа и благостояніе отечества; ту вѣра и благочестіе блиста; ту народи лепо у просвѣщенію напредую, ту науке и художества, подобно пролетномъ цвету дично се развіяю. Гди є браћо мила слога, ту є и божій благословъ! вели Србска народна пословица.

☞ Г. Г. Совокупителыи и сви родолюбци умоляваю, се, да бы намъ Препумерацію до последнѣгъ Іануарія благовремено послати благоусрдствовали; єръ у противномъ случаю, кои се доцнія яве, не ћемо іи моћи са свимъ Листовима снабдѣти.

Издаватель.

У Пешти 1 Іануара 1843.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 2. Четвртакъ 7. Јануара 1843. Год. II

СРБКИЊИ

(одъ П. Марковића)

У обали мирисавогъ цвѣта
Тиоій ноћи, славуевогъ света:
Чарно око видимъ т' драга!
Шћоли преди топаръ блага!

И у дальномъ света краю туђемъ,
Кадъ нескоканъ у чунъ судбе уђемъ!
Могу л' гласа да укинемъ?
Тебе душо да не викнемъ?!

И кадъ луне обасію зраци
Што любавногъ састанка су знаци!
Видъ лети ми светой страни,
Где Србъ србску керку храни.—

Сва кадъ моба одмараге самомъ
Јасе драга грли са дражавомъ!
Онда мое мысли лету
Зеленъ вѣнацъ да ти сплету!—

О и кадъ ме сакрію земљицъ,
Изъ неђъ пра ће никнути зрамица!
Та ће навѣкъ шапутати,
Тебе душо споминяти!

У Енерћшу 14 Дек.

СВАКОМЪ СВОЕ!

Дописъ изъ Пеште. У среди Унгарске стоје два садружена града — Пешта и Будимъ, — кои у новіе доба свію очи изъ више призренія на себе привлаче. И не безъ узрока. Промене, кое се у последњемъ десетку текућега столѣтія како у Унгарской вообште, тако у овымъ градовима посебице догодише, тако су знамените и пазеля достойне, да съ правомъ заслужую позорность ону, коя имъ одъ читавога изображеногъ света у талъ спадя. У колико су важніе ове промене, ков су садъ само у разніяню, и ков ће се текъ одно раћати, познато ће быти свакомъ оному, кои е са станћемъ Унгарске и внутреньимъ отношеніями и површно само упознатъ! — И дуже времена бавећи се у исты градови, — будући ми околности по другимъ краявима Унгарске продзити се не допустише, — искрено ћу исповедити оно, што самъ моимъ очима видіо. — Простодушно, како мыслимъ, тако све на артію ставлямъ, безъ свакогъ предразсудка и ватре! Сръ мыслимъ, да како годъ што су два ова града у политичномъ смыслу глава и среда одъ Унгарске, тако и у моралномъ обзыру средоточіе мыслій, и саборъ мнѣніа!!

Свакомъ, кои се и мимогредъ надгледа, и неотице надну у очи три разна елемента — Германизамъ, Маћаризамъ и Славизамъ, кои сва три одной цѣли теже, а средства противна имаю. Чимъ вданъ мирно и са своимъ пристойношћу напредуе другій са викомъ и крикомъ, на сљедства мало пазећи, по своимъ путу ступа: и све, што му на томъ прети, обара. Вданъ начињено на чврстомъ темелю здание

брани и подупире. да га одъ грозне буре, коју црни облаци предсказују, сачува, другій съ исполинскимъ корацима оно достиђи кане, што в крозъ векове пренебрегнуто. И тако се врти коло одъ времена са своимъ променама, свакій данъ намъ плодове таковы тежеће доноси, А куда ће то теранѣ и найпосле доспети? Оставимо одговоръ овогъ пытаня времену, будућность ће намъ га найболѣ разрешити! Садъ на предузетый посао.

Удаљенъ одъ свакога обширногъ описиваня значаи сны елемента, само ћу оне вањске черте описати, кое се у двномъ животу показују. Дакле о Германизму неколико само речій. Овай знаменити страну сачињава и съ вероятношћу, да кажемъ, претеже. Немачкій языкъ, кудъ се окренетъ, чућешъ. Онъ влада посве у трговини, сви су у њему поданици вешти, и съ њимъ се служи іошъ она страна човечества, коју красну називамо. Немацъ како свуда, тако и овде, нути на ради, напредъ иде, безъ да се обазире. Свой языкъ као драгоценость одъ Бога дану сматра, нити се другимъ и коимъ служи. Немацъ народность свою люби, цени, брани, њой до капи крви привержъ остаа. Међутымъ cu'la regula sine exceptione — у новіе доба нашло се Немаца, кои одъ свога браће одценивши се, другимъ се придружише. Изъ кои узрока? Изъ собствены приватны користій. Немацъ в као што в обште познато радешъ и посленъ, и редко кадъ одъ свога посла одустае, да се одмара. Текъ што се зора указивати почне, већъ оцъ са своимъ своіомъ дружиномъ иде на посао, да што заслужи. Ал' му зато и обилне плодове доноси, кои у болѣмъ одъ други сонародника и сограђана свои стано живи. Ако ништа друго радити не може, то се онда Богу моли. Тако кадъ се прошасте године за развеселенѣ месеца Маа у оближнѣмъ Будима брду бави, опазимъ читаву гомилу Немаца, гди съ натоваренымъ леѣма преко брда иду, и на гласъ се матери Б. моле. Ово о њима нека буде доста речено.

(конецъ слѣдуе)

ИЗЛЕЧЕНЪ БОЛНИКЪ.

или Лекъ за Дебеле.

изъ Хебла

одъ Дим. Поповића.

Богати люди често подлеже такима болестима, о коима сирома човекъ ништа не зна. Ове болести богати людій по већой части долазе одъ врло комотногъ живота, одъ пуны чинія и чаша, као и одъ меканы столица, и свилены постеля. Тако се преповеда, да в было у Амстердаму (главна варошъ државе Холандске) некаквъ Никола, кои в цело пре подне и то свакій данъ на своіой меканой столици преседіо, пушећи и левајући, а у подне ручао бы као какавъ утруђеный жетеоцъ. Цело после подне во в и пио богатый Никола часъ штогодъ ладно, часъ опетъ штогодъ топло само изъ обичая, безъ да в гладанъ было. И овако в кодъ њега свакій данъ траяло тако. да се ни в могло определѣно казати, кадъ престае ручакъ, кадъ ли настае вечера. По вечери лего бы у креветъ сасвимъ уморанъ, као да в целога дана каменье превртао, или дрва цепао.

Овако живећи постане Никола дебео, Апетитъ и санъ оставе га. Дуго време нити в было болестанъ нити здравъ. Онъ бы често говорио, да има 365 болести; дакле свакій данъ другу. Сви лекари, кои су у Амстердаму живели, морали су га лечити. Онъ в по пол ведра микстура попио, небровны правова прогутао, а пилуле в употребляао тако велике, као голубіе ја. Због тога прозову га као у шали „Двоножна Апатека.“ Сви ови лекови ништа му не помогну,

вр̀ ни в тео покрай њи да се влада, као што су му лекари саветовали. У овомъ свомъ незгодномъ положају често се јавно тужно говорећи: Чуда люди! не ћеду лекари да ме излече за готове новце. Зашто самъ дакле я богатъ човекъ, кадъ морамъ живети као в̀дно псето. Наши лекари чимъ отворе уста, а они одма „ово нкоди, то ни в добро, оно в опасно, овогъ се треба чувати", те тако нити смемъ по вольи навести се, нити потпено напити.

Најпосле прочув Никола за некогъ лекара, кои в на 30 штација одъ њега живео, да в у лечењу особито вештъ, тако да чимъ болногъ управо погледи, одма ћаћ оздрави. Шта више и то се о овомъ лекару разгласило было, да смрть бега оданде, где се онъ укаже. Къ овоме лекару добіе Никола особито повереніе, и напише му писмо, у комъ в све своє неволѣ разговетно изложио.

Лекаръ прочитавши писмо увиди, да Николи не треба медицине, него умерености, и телесногъ мицања; зато му одговори на писмо овако: „Добрый Пріятелю! Ваше в стање рђаво, него опетъ зато можете се помоћи, само ако ме послушате. Вы имате у утроби в̀дно опасно животно, кое има седамъ уста, и назива се „крилата змія" (Lindwurm). Са овомъ морамъ я самъ беседити, и зато морате вы къ мени доћи. Али пре свега то вамъ имамъ обзнанити, да не смете возећи се или јашећи къ мени доћи, него управо пешке; вр̀ другачіе ћете потрести животно, кое ће вамъ прева изгристи. Друго не смете више вести него само двапутъ на данъ по пунъ таньиръ зеля, као што в купусъ, кель, мрква (жута репа), спанаћъ и т. д. покрай тога на подне по в̀дну малу кобасицу, а у вече по в̀дно ровито яе. Изъ ютра можете узети мало говеђе чорбе. Ако вы одъ овога више узедете, то да знате, да ће вамъ та ваша опасна змія све већа и већа быти, тако да ће васъ најпосле удавити. Ово в мой саветъ, и ако га не послушате, уверени будите, да дойдућегъ прољећа не ћете чути кукавице. Чините дакле, шта оћете."

Кадъ ово Никола прочита одма следећегъ дана зане што но веле опанке, те пешке као што в лекаръ заповедіо. Првогъ дана нио в тако полако, да му в мого пужъ скоро преднячити. Трећегъ и четвртогъ дана учини му се, као да птице доље нигда тако весело певале ни су, а росно цвеће по полю постане му пріятніе него досада, шта више и сами люди, кое в сретао, и кои су му доякo песносни были, изгледали су му любавни и пріятельски. И онъ самъ што в више пешачио, све в лакшій и угледніи бывао. На кадъ в осамнаистогъ дана у Докторову варошъ дошо, и следећегъ дана устао, тако се добро осећао, да се лютіо, што му управо садъ ништа не фали, кадъ треба предъ доктора изићи.

Кадъ дође кодъ доктора, а овай га узме за руку, и рекне: Садъ ми іоштъ вданпутъ изъ основа све кажите, шта вамъ фали? На то Никола одговори: Господине доктору, мени зесада фала Богу ништа не фали и да самъ коіомъ срећомъ свагда само овако као садъ здракъ, заиста нигда се никомъ потужіо не бы. То сте добро учинили, настави докторъ, што сте ме послушали. Летеће зміе нема више у вама. Но будући да се іоштъ неке опасности у вама наоде, зато морате и натрагъ пешке; а кадъ кући дођете, а вы свакій данъ и то прилѣжно тестеришите дрва, явно или тайно као што вамъ се допада, и немойте пре ести, докъ васъ на то гладъ не опомене. На овай текъ начинъ можете дубоку старость у повольномъ здравлю дочекати. При овымъ речма насмеши се докторъ. Вы сте Господине, превати Никола, сасвимъ особитый вештакъ, и я Васъ у свему разумемъ. На то се

поврати своіой кући такођеръ пешке, и владаюћи се као што в доторъ препоручио поживи 87 година, 4 месеца, и 10 дана. За знакъ свог благодарности сваке нове године слао в Никола доктору 20 дуката на даръ.

ДОПИСЪ.

(Писмо Издателю П. Б. Скоротечe.) Превелика любовь Ваша спрама рода србскогъ, изъ кое сте се у то благополучно стали поставили, да многоважнымъ и нуждным просвѣщенія общегъ предметима путъ и полѣ читаюћемъ вашемъ свѣту отворите, и књижество народнѣ на већій совршенства степенъ, на коме се благополучје цѣлогъ народа основа, подигнете, тврдо насъ, кои се покорно молити усуђујемо, обнадеждава, да ћете и насъ у Сегединскомъ Лицеуму у нищетномъ стању налазеће се младе Србље, кои у материнѣмъ своме језику и цѣлой народной письмености изобразити се желеће, малу књижницу одржаваю, конма благо рода свогъ на срдцу леже, и кои у будуће плодове свои трудова достойно на жертвеникъ народнѣгъ књижества принети желе, многоважнымъ Вашимъ Листовомъ обдарити благоволити. *) А мы ћемо изъ признателности наше општелюбимый Листъ Вашъ по могућству письменымъ нашимъ прилозима подпомагати, и свакомъ даномъ прилякомъ цѣлому роду нашемъ ревностно препоручавати, да и онъ материялнымъ своимъ жертвама милогъ намъ Скоротечу, у свако време подпомагати непропусти.

У прочемъ родолюбивомъ Вашемъ благоволенію препоручујући се, съ найвећимъ высокопочитанiемъ есмо

Вашегъ Благородія
У Сегедину 1-огъ дана
Божића 1842.

некрени почитатели
У Сегединскомъ Лицеуму
учећи се Србља-

*) Родолюбивой, и у свачемъ, што бы се на благо србскогъ рода клонило, отличной Младежи Сегединской радо и срдечно показавамо наше Листове, желећи ioй, да бы се съ нашимъ Листовима позналa, и родолюбивый жаръ, кои ioй груди грее, на утѣху своегъ рода одъ дана на данъ све већма неговала.

Издаватель.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(Мнѣніе Американаца о Немачкой) Немачка е у послеђемъ столѣтію више него икоја друга земља пажњу изображеногъ свѣта на себе обратила. Художества и науке одъ сваке струке тамо су безпримѣрну висину достигле. Мужеви великогъ духа съ онымъ истымъ неуспешнымъ трудомъ на књиженье се предаће предаю, съ коимъ се у Енглезкой и Америки съ политиком баве. Здање немачке литературе има широй и дубљій темељ (basis)*, него икоје другогъ народа здање старогъ и новогъ времена. Немачкій я језикъ са свою нѣкома благомъ украшенъ. На свакій видъ (Form) човечјегъ мишлења, и сваки створъ човечјегъ Геніа многостручный се овогъ чудногъ народа духъ разпростро. Древность в нихъ столѣтне даље на свѣтлость дошла и съ найвећомъ и неизпримномъ ученошћу разно-разна Стихотворци и художници дањашњ Немачке съ такогъ мѣста долазе, съ кога се сва пређашность прегледати може. Они су силныхъ спомењица обколѣни, кои бројне многобройны генерација показую, кои жнопъ и дѣла, лѣтописе човечјегъ рода сачињаваю.

(Грчки дневници) У Грчкой садъ има двадесетъ повременыхъ Листова у народномъ грчкомъ језику, одъ кои су седамъ политични, а остали баве се књиже-такође, умѣтношћу и науком. Треба знати, да Грчка има мањ подзнака, него Хорватска или Србија, и да е одъ неколико година у духовный савезъ съ изображеныма народима Европе ступила. Ево брацо, да се све може, кадъ се само обе.

Индијанци никадъ не туку свое кћери нити псују. Найвећа имъ е казнитва та, да ій съ водомъ попрскаю. „Ты не ћешъ ваше кћерь имати“ рече кћи своіой матери — кадъ ю е она казнила,— остави е и обеси се. Нека мати, кои непристойношћу свое кћери яко ожалошћена баше, и суза проливаше, на питанѣ свое кћери зашто плаче, одговори: „Ты ми не служишъ на честъ“ и ово кћерь одма поправи.

НОШИВО

(съ образомъ ч. 1.)

Издаватель Димитрій Ивановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 3. Неделя 10. Іануара 1843. Год. II.

ЗЛОПАЦЪ.

„Лажна' мудрость злобнога дјелателя. —
С. М. Сарајевацъ.

Злобу, зависть и неслогу,
Искорењой Србе многу,
Изъ твогъ чверстогъ Характера,
Те су бытья твогъ Хімера *):

А єдиностно, љубовь, слогу,
Герљи дижућ' руке Богу,
Да те свега освободи,
Што у пропасть тебе води! —

Слухъ тко има нека чује,
И некъ лако не вјерује
Злоопачным' духовима,
Обще среће врагопима;

Њима блажењтъ честь и слава,
И народна полза права,
Као чичакъ чупа косу,
Кость - ѣ у герлу, перљ у носу!

Дјело нудъ се чіе клони,
А ве како кои звони,
Добро гледай Србље брате,
Пакъ нешъ познат' све оряте, —

Кои терњ у здраву ногу
Забадаю текъ да могу,
И све чисте окаляти,
Кадъ су сами неопрати.

Отудъ зависть, пакость, злоба
И нерасти кивна злоба, —

*) Хімера є баснословно страшило, кое отъ уста ватру сыпа, главу има као Лавъ, груди као прасъ, а репъ као аждая.

Отудъ раздоръ и неслога,
Насъ тамани до зла Бога! —

Удиль єдинъ зло почнѣ,
А више ій то дочинѣ;
Єръ се злоће равань лѣпи,
Као чичкаче *) пиши слѣпи.

Та су свойства у злопака,
Душа имъ є сва опака,
Они добре — дуже — псую,
Лѣпе нрави рода трую

И подмукло свуда рыю,
Єдинъ другогъ нѣшто кыю,
Да имъ пьерство **) дуже трае,
Не повата ткогодь крае. —

Ал' некъ наста друго врене,
Єръ и пуке сада трене,
Зборъ о слогы и истини,
Испуниша обыстинный;

Не ће отсазь злопакъ моћи
Шевр'дати ни у ноћи,
А како ли у поль дана,
Съ нѣколико глав'рдава!!

Петаръ Петровичъ
Сремоподлужанинъ
Свящ. Діаконъ Пештанскій.

*) Лопта отъ чичака, кою дѣца съ вечера у пыст на пролетаюће слѣпе пшенце бацаю, за коіомъ доле падаюћомъ, често се погдикои мышъ тако залети, да о нету своимъ длакавымъ грудина и опонымъ' крылана удари, на преонувъ за ню купно подне.

**) Лукава, или пуна дьаволскогъ омаштенія, обмана.

СВАКОМЪ СВОЄ!

(конецъ.)

Друга страна поданичтва и садашньи околностій много знаменитія є Маћарска. Ови у деветомъ столѣтію изъ Азіе у Европу дошавши населе се у Панонію, гди седињени съ другимъ народима тамо живећимъ особито Славенима, кроз више векова у слоги живише, съ њима благости мира и непогоде бовва братски делећи, докъ се у новіе време не узбуди у њима чувство народности и жеља свој језыкъ разпространити и на достоинство дипломатичногъ уздигнути. Ово и друге народе, кои су съ Маћарима подъ крупомъ Угарскомъ седињени, пробуди изъ дубокога несвестице сна. И они стану садъ мыслити, шта су? какова права наравь имъ ista дае? Узбуди се и у њима любовь къ своєму, и почну бранити оно, што имъ славни прадедови съ неумрлымъ чинма заслужише. Ово раздвои срдца браће, подиже мрзость єдногъ противъ другогъ. Братъ брату стаде замке правити. И тако на бурномъ духова мору усколебана обште среће лађа плива. Ој да є скорымъ ослобођења рука избави!!! — Свако є станѣ садашньи стварій, у овымъ градовима!

Народъ овай — маћарскій — премда є съ другима народима сдруженъ и њима окруженъ, много већъ векова живи, за чудо є сталанъ остао кодъ стары свои обычая и сталне значеће черте предпша, конма се одъ други народа разликуе, и изъ кои се одма види, да є Маћаръ. Тако одма у очи пада: поносъ народный. Овай никаковы граница не познае, и тако заслепљюе люде, да се исте опачине славе и хвале, ако изъ народнога извора пронтичу. Поносити се разборито народомъ своимъ, лепо є заиста и добродѣтелно, докъ є поносъ овай поносъ само, т. є. докъ се у приличнымъ границама задржава; али како ове преступљивати стане, укора є достоянъ, orbo omne nimium vertitur in vitia n. — Ако иди, у овомъ заиста случаю гола є овы речій истина, о коіой су већъ стари осведочени были; тымъ више овде, будући изъ прекомернога народнога поноса, као свога источника, многе друге погрешке извиру, кое су у слѣдствама своимъ одвећъ шкодљиве. Опазити є затымъ кодъ њи: презиранѣ други народа — Маћари на име себе, као негда Израилтяни, само за изабраный народъ држе — посебице мрзость Славена. Сиромашни Славени, шта су тако грозно скривили, да имъ се опростити не може? Заръ є то плаћа и награда за труде, кое су скупа съ њима противъ общегъ отечества непріятеля претрпили? Може быти признанѣ храбрости, съ коіомъ су Угарску одъ пропасти избавили, кадъ ій прелютый душманъ изъ књиге народа избрисати претяше? Тако є! они кои бы Славенима найвише обвезани быти морали, они ій найвећма гоне. — Кои Славене напада, тай себи заслуге чини. Кои се Славенъ своимъ језыкомъ служи, народность брани, — тай се за лудогъ и опакогъ човека проглашуе. — Жалостно ово искуство признаде ми у єдномъ явномъ месту, гди како се єдногъ великокъ мужа књига, коя се Славена тицаше, напомену, уздигоше сва скоро тамо налазећа се Господа крвку, као знакъ свое незадовольности. А да знате, ко су была ова Господа?! —

Іошть ми єдна страна поданичтва да ю напоменемъ, остае, а то є: Славенска. Ови се найвише састоє изъ Србаля и Словака, брой други Славена є незнатнін. Србьи, као свуда, тако се и овде за благо рода своегъ стараю, за нѣга раде, нѣму су|нѣжномъ привержености наклонѣни, нити ове да га се икада одрекну. У међусобномъ обходу свагда се сладкимъ матерньимъ језыкомъ

служе. Природена србскомъ народу храбрость, племенита смелость и простодушность сасвимъ в природна. Найвећа страна Србаля трговиномъ се бави. То на њиову хвалу нека буде доста речено. — Словачкій в народъ марљивъ и неуморно ради. — Због неплодовиты и бреговиты места, у коима живи, и кол му за ужитакъ довольно жита не даю, и у найдалѣ землѣ путуе, да собственымъ рукама себи што заслужи. Словакъ в наравн кротке, тихе и зато в свію стрелама изнереженъ. Нѣгова мирна наравъ чини, да су непрія тельи дрски, особито у садашнѣ време, кои ругаюћи се нѣговомъ роду и имену, гледе да га на то доведу, да свой родъ одметне, ков имъ међутымъ никадъ не ће за рукомъ изићи, вр се у нѣму тымъ вѣчма успалюв любовь къ онымъ небеснымъ даровима, кои се у свакомъ ценити мораю.

— Како се овымъ противна налазе у оны, кои се одъ народа одружую, кои се мало по свету пролазиште. Индиферентизмусъ, као главна точка њиовога значая тамо ій доводи, да єдинакомъ наклоностићу обимаю, како оно, што в домаће, собствено, тако и оно, што в страно, т.е. како єдно тако и друго любе, или болѣ рећи ништа не любе; вр кон све люби, ништа не люби. Кодъ найвеће стране овы апостата опазити в изворъ овогъ космополитизма (!) незнанѣ, ков произитиче изъ немарности и леньости у пропастность се мало обазрети, кол бы имъ славна дѣла стары њиовы отврила. Већа страна овы мудраца у гадномъ се матеріализма блату валя, т. е. приправна в за кору леба, и за мале по достоинство одрећи се найвећи ствари: имена — ков племенити прадедови њиови славнымъ своимъ чинима задобыше, о коима Хаусдорфъ каже:

Si par virtuti Slavis fortuna fuisset
Orbis adoraret Slavica sceptra tremens!

научише, и кои у оно доба, докъ имъ се ћаво у срдце не увуче, докъ в у анђелской чистини душа пливала, често се по усты реливаше; народности — кою в сынъ одъ отца као драгоценый аманетъ приміо, чувао, браніо; а они ю недостойни унуци забацую и оставляю. Пропасть ваша изъ Васъ!! Премда одпадници ови са жалосћу пуне срдце свакога правомыслећега Славена; ал' намъ съ друге стране утѣху пружаю мужеви, кои су за свете стварисвоимъ настояваћемъ непріятельскимъ съ человъ противустати преправки, и доста хвала Богу таковы имаде. Іошъ ни в стварь праведна пропала, нити ће пропасти, докъ ове главе и стубови за обште добро, за обшту срећу бдію. Међу старци и младићи, єдномъ и другомъ полу налази се много людій, кои се славногъ имена не стиде. — А вы сяйне звезде! светлите у тамной ноћи роду вашемъ, да у бездан несреће и зла не сврне; подавайте му лучь, да по правомъ путу увекъ иде и напредуе, докъ га єдномъ сунце праведности изъ тамны окова не избави, и ведрый данъ му не навести!

(Ил. И. Н.)

ПУТОВАНЂ

У Цариградъ и Сірію по Карлу Тратнеру списано.

(продуженіе)

Съ десне стране, особыто изобразительнымъ положеніемъ, и у всемирной повѣствицы, знаменито мѣсто Никаполь лежи; гдѣ се и станъ топова за препрегу пловства, и извоза непріятельскогъ видити може. Воображеніе намъ в у овомъ часу Траянова времена представляло, кои в по одржаной бытки надъ Децебаломъ „Градъ-побѣде“ на овомъ мѣсту сазидо.— Опоменули смо се на данъ 28 Септемврія године 1396. у комъ в дану маћарскій краль Сигисмундъ, по хра-

бромъ борећю противъ дивјегъ ята Баязета првогъ, побѣду изгубіо тако, да в чуномъ на дунаву превезти се и спасти морао, и грдну часть своіи храбры войника Маћарски окрыо. — Кодъ Рустшука паровозъ намъ котве спусти, ков намъ всема мило буде, што ћемо Градъ, и внутреность тврдыћ промотрити моћи. Сћне бедема прекрылили су Русси. На єдномъ зыду бедема, кои се поредъ дунава провуко, видисмо, гдѣ се шестъ топова на труломъ подножію повлаче. Стражара была в пуста, и градскій заповѣдникъ, као што се видао, найвише в зато топове чувао, што су на труломъ подножію стояли и што се ни су могли покренути. Торжиште или тако названый „Пазаръ“ состои се одъ покрывены древены сеница, сбогъ сунчане пресике. Мало в лѣпшій изгледъ одъ пређашніи имао. Овде смо съ лѣпымъ и врло великы зрна грожђемъ жеђ гасили.

У далѣмъ пуговању прво в знаменито мѣсто было Силистріа. Овде смо се два сата задржали; зато смо време Градъ на угледъ узели, особыто зачельный зыдъ, кои в у последнѣмъ рату 1829 године одъ Руса нападанъ. — Єднымъ обкопомъ, безъ околне тврдынѣ, и єдна дванаестъ стопа высокъ бедемъ, редовномъ нападенію 60 дана, а свега 9 мѣсецы свойски се одупро. Турцы су овде показали, шта су подъ добрымъ войводствомъ учинити кадри. Споменъ нападенія и данасъ се на зыдовма видити може; Нитъ се управителство о томъ старало, да одъ Руса проузроковане развале и пукотине поправи.

Одавде я десна страна све маньомъ знаменитосћу нагледала, и съ тымъ в лѣпшимъ видомъ указывала се, гдѣ в понайвише мѣсто Брайла обузело намъ вниманіе. Овде су рѣку широмъ прекрилиле Аустрійске, Енглеске, Грчке и Руске лађе; да и самы Ханзе градова заставе виле се по воздуху. Овде се свакій сећа, да в близу мора. Градъ Брайла, кои в пређашнѣмъ столѣтія утврђенъ было, 1828 године месеца Іуніа одъ Руса в обсадомъ одузетъ и срушенъ. Садъ се опетъ на ново саздо, и цветнымъ градомъ трговине спраля се подићи. — Приспѣвши у Молдавію, извеземо се подъ Галацъ. Мы надзюћи се, да ћемо овде изъ Царнграда за насъ изсланый Паровозъ застати, у надежди се превариmo, да смо іошть 6 дана овде на Паровозъ очекивали, кои се зато задоцніо было, што в одъ Норте сбогъ извѣстногъ посланства у Сирію одправлѣнъ было. — Подъ Галацомъ в онда было до 300 лађа, различны царства и народа, ков су понайвише ради товара раване скупиле се. Многе су се празне вратиле сбогъ тогъ, што в раване на Пазару мало было. Овде самъ се са уздисавмъ на отечество мое опомено, и плодородіе землѣ овде му зажеліо, и надамъ се да ће се препреге извоза прекинути, и плода богатство землѣ моя до Галаца допрети, гдѣ ће се трговина найсрећніомъ цѣномъ наградити моћи.

За време бављења нашегъ у Галацу више смо се пута на десну страну дунава, тако названу: Татарску землю, превозили и нама в особыто наслажденіе было, по овой дивіой држави проходатисе, и у кафани на земльи седећи турске кафе сркати. Аустрійскій насъ в конзулъ съ различны листовы и новинама понудіо, ков су намъ изъ милогъ отечества нашегъ гласове доносиле. — На велику намъ в забаву служіо у Галацу єданъ сопутникъ, кои в донде већу часть Европе обишо, и садъ се съ востокомъ упознати хтѣо. Онъ в у полудневной Европи роћенъ и прво в путованѣ у Лафонъ учиніо. Безъ свакогъ нѣжества, преправности, и безъ саке у нуждымъ языцима вѣштине, да и безъ самогъ земльописа и путешественны

описанія тако в изгледо, као да бы земльописаніе на лицу землѣ учіо. Насъ в често умоляво, да му кажемо имена, и знаменитости мѣста, у коя приспѣмо, и землѣ, крозъ кою путуемо; на ков в свавій часъ у собу трчо и у дневникъ бележіо. Надамо се да дневникъ нећемо на свѣтъ издати; врбо бы съ тымъ описаніемъ у повѣстницы незамрсимый хаосъ учиніо, и ков бы више за истино описаніе путованя служило. Онъ са положеніемъ Сербіе, Молдавіе, Валахіе и Бугарске, никако на чисто изићи нія могао, и колико се годъ пута, на паровозу показо, свагда в име єдне државе съ другомъ промено.

У то време, лѣногъ и якогъ створа, а притомъ и за морско путованѣ сгоданъ „Фердинандъ“ паровозъ приспе, и кренемо се на дальный путъ. За кратко време стигнисмо къ Р е н и у Безарабію. Поредъ дунава смо страже Руске видили. Одъ дужегъ времена садъ самъ Козаке видіо, кои су одъ єдне до друге страже извѣстія носили. Вѣчъ овде стражари у болѣмъ станю находе се, и мы смо овде особыто зданіе дрводѣлана видили, гдѣ се различна дрвена орудія справлаю, и одавде далѣ шалю.

Као што в познато да одъ три наустія дунава, само в Сулинско за извозъ сгодно, зато смо дакле тымъ правцемъ пловили. По дугомъ кришданю, съ различнымъ лађама смо се срѣтали, и по дводнешномъ путованю къ наустію приспѣмо, гдѣ в съ десне стране єдна руска ратна шайка стражу чувала, и право руско отдѣленіе издавала. Више одъ сопутника нашій море нису никадъ видили, и садъ су нѣкимъ страхомъ тронути, съ површа паровоза непрегледими мора разливъ сматрали. Овде в тиха рѣка, тамо страовито море. Изъ дунава струѣни таласи у маньой и већой величини раздваю се о морскимъ стѣнама. Лађе су стотинама при наустію запете стояле. Овде лађе терећъ у манѣ скеле претоварити мораю; будући да в при наустію дубльина воде текъ 10–12 стопа много пута и маня. Познато в и то, да се по учињеномъ уговору дунавскогъ пловства, изъ међу Аустріе и Русіе, ове последнѣ тиче дно наустія чистити, и светлећи торонъ оправлати, за кое, као накнаду одъ сваке лађе плаћу узимати може: но као што се нама види у овомъ чишћеню мало се напредовало, будући Р у с і я цветанѣ Галаца и Браилове на штету О д е с с е съ радошћу гледати неможе; а и скела Мытари (арендаши) за чишћенѣ наустія слабо уздишу, ничимъ манѣ као што матрози потврђую, скелећи пуне вреће песка на дно наустія баца, да бы тако приходъ свой годишньи обезбѣдити могао. Я би овде чистително орудіе „Видре“ желіо, ков бы наустіе за кратко време очистило. — Калаузъ рускій при наустію в у чуну столо, и вико да в вода текъ 11½ стопа дубока; и вѣштъ капетанъ нашъ Флоріо, поносно гледаюћи на боязльива вѣтрила, при наустію стоећи лађа, драновено упусти се преко мумлаюћи таласа у равно море. Лево и десно, при наустію многе смо кршенѣ трпеће лађе видили, ков су текъ пре нѣколико дана, изъ мора у дунавъ упућиваюћи се несрећно прошле, и ту на брегу дунава ради поправляня избачене. Море в у исто време люлюсе, дубокій таласъ намъ в паровозъ страовито дрмао, но мы смо до садъ свакомъ нападенію таласа одговараюћи, мирно прошли. При свемъ томъ кадъ смо већъ при концу наустія были, и већъ да избѣгнемо опасность, стражньи трућъ паровоза страшнымъ ударомъ све насъ в тако побуніо; да смо већъ на дну очаяня были, видећи гдѣ в истый ударъ второмъ капетану кормань изъ руку избыо. Видећи нѣга, да и самогъ Кондуктора, као смрть бледе, сви смо одъ страха онемили, и часъ несрећне чекали

Паровозъ намъ є днунаустія дотъкосе, и срећа што се ово пофторило ниє, удубыо бы се у песакъ, и парна бы сила съ противносћу борила се, докъ небы паровозъ разбыла и измрвила.

(продужи'ће се)

Ко оће веће, губи и оно изъ вреће.

[Изъ Немчкогъ)

одъ Дим. Поповића.

Єданъ странъ редко обученъ човекъ књижурину подъ пазуномъ носећи, а у руци бео штапићъ држећи, доће управо кадъ се сумрачакъ почео ватати къ некомъ простаку Якову, и рекне му: Я имамъ єдну тайну да ти поверимъ. На єдномъ месту твоє ораће землѣ лежи закопано скровиште одъ злата и сребра. Ако ћешъ ми дати десетину одъ нѣга, то ћу ти га показати. Лакомый Яковъ радостно саизволи на то.

Ноћу у дванайстъ сати пођу обоица носећи два ашова, и єдна колица, ископаю безъ да су речи проговорили велику рупу, и наћу тежакъ сандукъ, когъ на колици срећно кући донесу. Можемо себи представити радость простака Якова, кои є себи ласкао, да ће навданпутъ найимућнији у целомъ селу постати.

Одма за тимъ стане онай странъ и редко обученъ човекъ сандукъ са свы страна прегледати, и часъ овде, часъ онде своимъ штапићемъ додирывати; притомъ отвори свою књижурину, и стане читати изъ нѣ свакояке неразумне речи. Найпосле проговори овай: Ако оћемо да у овомъ ископаномъ сандуку не буде угљевља, то морамо пре него што га отворимо сасвимъ нека тайна и особита средства употребити. Такова средства наође се само у некогъ старогъ Апатекара, кои є одавде два сата удаљенъ, и онъ ій не да безъ шестдесетъ форинти.

Нашъ лакомый Яковъ, кои є пре два дана шестдесетъ форинти за коня примио, у найвећой радости изброи му речену сумму новаца. Лукавый вештакъ съ новци оде, и више — — не доће натрагъ. Превареный Яковъ видећи, да вештакъ никако не долази, отвори сандукъ, и на нѣгово велико чудо не наће у нѣму ни злата, ни сребра, ни угљевља, него неке ситне каминке, на конма є цедульица стаяла са овима речма: „Другій путъ не дай брате сигурно за несигурно" єръ видишъ, да є истинита она пословица, коя каже „ко оће веће, губи и оно изъ вреће."

Ябука и вода, као средство противу студени.

Говорисе, да у Руссіи кадъ ко у зимно доба при строгой студени на путъ ићи мора, ябуку єдну изеде, и чашу воде ладне попіе; а притомъ отъ топла и крћпка пића воздержавасе. Ябука - веле - да има наравно свойство топлоту у желудцу развити, и да никаква течность топлине толико недаје, као ладна вода. Єрбо наравно она разпространисе по желудцу одма, и разиће по свему тѣлу. И ово є причина, што управо ябука и вода отъ студени насъ чуваю.

Средство противъ ожеге.

Шестолѣтно дете падне съ рукама на жеравицу, коя є у каминy разгореласеле была. Стара мати брзо тргне дете и понесе га у куйну, да му ожежене руке у воду умочи; а кадъ предъ врати сосудъ са скоро растопљенымъ медомъ опази, у страу замочи руке врискаюћегъ детета у медъ, и детету одма лагше буде; тай данъ и слѣдующу ноћь остану руке детинѣ непрестанно у меду замочене, и другій данъ дете боола осећало ніе. Кожа му є остала сасвимъ здрава, нитъ є меурова какви примѣтити было.

Аврамъ Максимовичъ.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

а., србске

Ово е дана Лексиконъ (немачко-србска часть) изъ печатнѣ изишао, за кое е време Берлинѣ свою граматику двапутъ штампао. Берлинѣ е духъ србскогъ езыка здраво проникао, и свакe е похвале достоинъ за своя филологична испытивания; међутымъ моранъ признайти, да нѣгова Граматика ни е толико за простогъ, колико ученогъ, кои се разумева србскомъ езыку методъ и болый систематическій редъ дати. Притомъ е наклоненъ Србльима, а на приближавайћ къ Чесима више, прекда се ово у многоструконъ отношенію одобрити може. Тако су исто изъ печатнѣ изишли: Погледъ у Босну, или кратакъ путъ у ону Краґину, учињенъ 1839-1840 по сдномъ Домородцу, и Малый Катехизамъ за велике људе одъ Драг. Раковца. Обе дѣла весма су занимателна. Гаїова исторія о Илирику и ново штатистично — географично дѣло ішшть ни е на светъ изишло. — Одъ „кола" е изишла друга часть, кою ішшть у рукс ни смо добыли.

б., руске.

У Москви, у средоточію руске народности, изишло с нсколико частій одъ періодичногъ списанія Москвитанинъ, у конма се руска литература и политична исторія содржава. Знатанъ е за отечествену исторію и „русскій вѣстникъ" у 4. свезке. Осимъ тога излазе и преводи Гете-а, и Шекспіера. Гитке и преповеднке народа славенскогъ колева одъ Борячевскогъ. У Петрограду излази економично народно списаніе: „селске забаве" (Dorf-Unterhaltungen). Него издавіе руске исторіе одъ Карамзина предпло е, као што се говори, на едно 100,000 рублій. Холиковъ е издао біографію Петра великогъ у 13. свезкій. Не одавна изшоше и нсколико частій историчне библіотеке; Лоґика одъ Новицкогъ у Бечу весма се похваляше.

(Д. и. В.)

ГЛАСОНОША.

Г. Гаврилъ Ердељ И Сентандрејскій учитель правымъ родолюбіемъ побуђенъ обећао е за време своґъ учительства сваке године $^1/_4$ часть свое новчане учительске плате Славной Депутацији школской на умноженіе фонда давати. Одъ стране верховногъ школскогъ Надзирательства свегдо се речесномъ учителю благодари, скупа и свима онима, кои су редкимъ жертвама досадъ на умноженіе фонда наши народны школа притекли.

ДОПИСЪ.

Явна Благодарность.

Да су рѣдки данасъ међъ земнородныма у обзору ближнѣгъ спрамъ ближнѣга, нему рекли добротворци и заступителн, но и сами доброжелателн, и што више, и међъ самымъ сродницыма, прави пріятели — то ни держимъ витко порицати неће: зато, найсветія дужность, мене долуподписану удовицу, као обтерећену матерь съ децомъ, кои ми ішшть совершеный позрастъ постигнула ни су, опоманѣ, да я великоме данасъ моме Благодѣтелю, Высокоблагородноме Господину Евгенію отъ Гьурковићъ, ц. кр. Верховноме нашн народны школа Надзирателю, и проч. поне сенку найсвесердніе мое благодарности, съ овымъ явно отдамъ; што е онъ мени, по врожденоме своме милосердію, отъ деветъ стотина фор. у Облігація, съ многолѣтнымъ интересомъ, безъ едне крайцаре у поклонъ пратіо. — И знаюћи я, да ће Онъ, по благонравственой нѣжности своіой, явну ову благодарность мою познегодовати; то за извиненіе мое кодъ предпомепутогъ, высокопочтаеногъ могъ Добротвора, нек послужи и то; што я желимъ, да бы се и више милосердну Добротвора, на благодѣйско нѣгово спрама мене дѣло угледали, и слѣдующи онома христіянскоґъ ближнѣљубія примѣру: Бѣдне у сиромаштву съ дѣцомъ оставлѣне удовице свуда спомагали. — Богъ му дао здравлѣ, многолѣтанъ животъ, и откудъ се и не нада, сваку радость и срећу!

У Будиму 12 Декемврія 1842.

Евфросина Димићъ
рождена Стефановићъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Господа Тикветъ бише кћи богатогъ книгопродаваца Парижскогъ, кои е сваком своме детету 500,000 ливрій оставіо. Нѣговекћери лепота, дале ко е проглашена была. Нарапно дакле, да по смрти нѣговой ова лепотица велико ито своя почитателя и обожателя задобыла. Између овы было е и Саветникъ Тикветъ. Онъ е найпре матерьи ове богате девойке, пакъ затымъ и саму лепотицу вешто задобыти знао, данаюћи сирѣчъ девойци

различне, скупоцене дарове. Но Тикветъ е одвећ сиромах човек био, нак покрай свое крајне сиротиње и невољно срце имао, у ком су се плановн сваконаки невољни предпріятія рађали и неговали! Но тко ће дознати, шта она подмукла душа у себи сакрива? Онъ се после свогъ кратког познанства съ њомъ венча, и она му мразъ одъ 500.000 ливрій донесе. Тикветъ науми одма са добіеним новцима нелику кућу направити; но кадъ се затимъ његова сиротиња обелодани, брзо се његова супруга съ њимъ растави.

Бранитель нћаз био в тако названый Монтеоргъ, и она текъ после вложе брже и неволе добые цело свое имање натрагъ. Обое су пуне три године у једномъ истом дому живили, но лично засвимъ раздвојени су были. У ово доба одпусти Г. Тикветъ свогъ капицію (Портирера) и намери одсадъ сам капію отворити и затворати. Једнога вечера, кадъ е Г. Тикветъ мало дуже изостао, чуе се на полю гди неко за помоћь вичe, а мало затимъ и пушка пуче. При двору излазећи се люди явише господи, да е њихъ супругъ одъ злоковаца нападнутъ и ранћенъ. Почемъ се онъ мало опоравн, отиде у судъ и яви, да му е супруга найвећій непріятель и да ну о глави његовой ради. Садъ су млоги пріятели господи советовали, да бега што скорће нудъ зна, јер е своме добру рада. Но она чисту савесть имајући, и свою невиность познајући, никако се на то ни е склонити дала; зато после неколико дана невина господа буде окована и у тавницу бачена. Безсавестанъ некій човекъ изјави се предъ судомъ, да му е господа Тикветъ велику суму новаца обећавала, само да њой мужа нћогъ съ овогъ света уклони; но будући да се онъ на то склонити ни е хотео, то е бывшій капиџія ово беззаконо дело у дћаство привести намеравао. Онай буде доведенъ, и почемъ то исто исповеди, несрећна господа Тикветъ поредъ све невиности своје буде на смрть осуђена. Принцеза, Господа и млоге отмене даме знаоћи лукавство Тикветово, краља су молили да милость невинной господи Тикветъ поклони. Но све е бадава было! Она е радо смрть очекивала, знаоћи, да ће се конацъ њеновъ бедновъ животу одвинути учинити. Найпре ништа предъ судомъ о злодћаству признати ни е могла, ербо е засвимъ невина была. Но после претрпљена мука и не хотећи признати е морадъ. Данъ погубљења њеног опредћи се; млогій се народъ скупи, да смрть оне љубедостойне даме са сожалењемъ видћи. Она мирномъ савесћу ступи на место губилишта; но желатъ жртву невиности предъ собомъ гледећи, тако ну се срца коснуло, да е шестъ пута мачемъ ударати морао, докъ јој главу ни е одсекао! — Садъ е текъ безчовечногъ Тикветa невољно срдце утћешено было. Онъ задобіе заоставше имање супруге свое, и подигне јој величественый споменикъ. — Ово се у осамнаестомъ столећіе догодило!

СМЕСИЦЕ.

(Моћь лепоте) Млада пека и љубедостойна Госпоја желила е сваконако једногъ необузданогъ тигра препитомити. Она е дакле почесто ову дивљю животињу сматрала, умеравајући умилятивъ својимъ погледомъ бесноћу у нћему утишата; и заиста тако е ова животиња умилятивъ погледомъ љубедостойне даме плћена была, да е за кратко време у њой дивљћ нарави свезвић нестало. Кадъ бы годъ бесный тигеръ у обично време госпоју смотріо, одма бы се смерно на земљу простро, и очи на њу бацивши, почео бы се сваконако умилявати, и сваконакимъ знацима жељу своју показивати, да бы се ова дуже кодъ њега бавила. Догодило се да ю за два дана не види, то е онда найвећа бесноћа. — Колика сила, колика моћь лепоте, съ којомъ се достойно женско лице новосити може!

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

14. Январ. 1843 — Сребро.

Метал.	са 5% на 100¼
„	„ 4% „ 101
„	„ 3% „ 77
Заимъ одъ т. 1839	286¼
„ „ „ „ . . .	725
Банкакције комадъ	1614
Естерхазинъ Лосъ	50
Царски дукати	102¾

Цена ране 20. Јан. на Пешт. пијаци Пешт. мероћ, грош. б. пр.

	најв. гр.	сред. гр.	лош. гр.
Чисто жито	145	130	—
Наполица	—	105	—
Ражь	96	94	90
Ечамъ	82	80	72
Зобь	65	62	60
Кукурузъ	94	90	86

Издаватель Димитрій Јовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байерсловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 4. Четвртакъ 14 Іануара 1843. Год. II.

СИЛА ДУХА

СТИХОТВОРЦА.

одъ

Д. Михаиловића Т.

Превеспреный духа даръ
Стихотворца с' диже —
Да одкріе грудя жаръ
Кой по свуда стиже.

Буданъ спана, духъ му бди,
Очи мутно гледе,
А машленѣ кои гди,
Тражи да г' одведе!

Часъ бы духъ му крио ходъ
На пучину мора,
Часъ подъ плавый неба сводъ,
Часъ по пр'у гора!

Лакокрилна здавія
По воздуху диже,
И узноси славія,
Вишнѣмъ трону ближе!

А кадъ силный с' духъ следи,
И изчезне тіо,
Онъ с' обзре-и-гледи
Пређе гди в био!

ПРИМѢЧАНІЕ НА СТРАНУ 289. ЛѢТА 1842. СКОРОТЕЧЕ.

1. Истина в, да се отъ свакога глагола може начинити причастіе (као) садашнѣга времена, али ово прич. ніе у употребленію кодъ глагола вида совершит. зато се каже, да се може начинити н. пр. изнадьући, напишући, може се начинити, али тко то говори? — Кодъ Славяна, веле, не употреблява се настояще време кодъ глагола совершит. но кодъ Србаля се употреблява вмѣсто историческогъ прошавшегъ, као што в казано у Србск. Лѣтописи, гдѣ в говорено о томъ: како се времена глагола употребляваю,

2., Познато в, да се причастія садашнѣгъ времена праве отъ трећегъ лица, числа множ. но то кодъ насъ верло злогласно излази у гдѣконмъ глаголима н. пр. скачући, вичући, то ніе злогласно, али посрћући, стружући ропшући, деркћући, мећући, и пр. ово в заиста непріятно за уво; зато бы може-быти требало у овакимъ глаголима учинити изатіе, да се причастія праве отъ неопредѣленогъ наклоненія на ући на пр. шантаюћи вмѣсто шапћући, роптаюћи, метаюћи, глодаюћи и пр. и то само, гдѣ исходе глаголи на жу, гу, ћу, и ћу, но и кодъ тые ніе то свуда нуждно; зато нека благогласіе отсуди н. пр. стрижући, мажући ніе злогласіе, а стружући есть злогласіе; — о глаголы, кои исходе на е у трећемъ лицу множ., овдѣ ніе говоръ.

3. Зашто не каза Г. Ненадъ Новковичъ она два глагола, у конхъ не зна казати садашнѣ време, или о конма сумня. Жеља напредка нашега у испы

танію језика не може таково премолчаніе одобрити.

4., Кадкадъ долази човекъ у сумню, кои су глаголи вида совершителнога, или несовершит. н. пр. видити, чути, я бы рекао, да су обоега вида. — можно в глаголе соверш. искусити, всу ли такови, предложивши имъ частицу ако или кадъ. н. пр. каже се: ако видимъ (si videro), ако чуемъ (si audivero), а каже се н: я видимъ (video) чуемъ (audio); таковый в глаголъ и разумѣти: може се казати: ако будемъ видіо (si videro), но ово в описаніе (circumscriptio). Кодъ други глагола то ніе н. пр. идемъ (eo), не може се казати ако идемъ (si ivero), него ако пондемъ, или узыдемъ, дакле идемъ ніе глаголъ совершит. и т. то в кодъ Србаля; — а и кодъ самые Славяна гдѣкои су глаголи такови, н. пр. благословити есть глаголъ соверш. пакъ опеть се находи: и обидяй благословимь есть, и благословляй благословящыя тя Господи (благословящыя в причастіе настоища времена) но ово и овымъ подобна всу изятія, конхъ правило може обстати.

5., Оно, што Скоротеча Орѳографію Г. Живановића не одобрава стр. 293. мыслимъ да в безпутно; врь Живановичь има свою орѳографію, кое се придержава, а друга му се наметнути не може; то напредку нашега књижества не смета; као и Виландова орѳографіа што не смета језыку нѣмачкому.

Е. Іоанновичь.

ПУТОВАНѢ

У Цариградъ и Сірію по Карлу Тратнеру списано.

(продуженіе)

Я самъ съ тымъ благимъ увѣреніемъ на путъ пошо, да надамномъ хранитель бди; да ме в овай преко наустія сретно пренео. До нѣколико сатій море се утиша, и мѣсецъ в по сглаѣеномъ мору зраке огледао. — Поредъ свеъ тогъ што самъ по мору путовао, я самъ нѣжанъ матрозъ, и свагда ме в, па и садъ, мука и невгода стомаха нападала, ков ме принудн, у вдну собицу се затворити, одакле самъ текъ другій данъ, кадъ смо предѣле Боспора угледали, появио се. За 36 сатій изъ наустія Сулинскогъ допловисмо у Боспоръ, коегъ в светлѣни торонъ, изъ далека на насъ блескъ одбацивао. Сви смо на површѣ паровоза изишли, да се величественны предѣла Боспора нагледамо. Мѣсецъ в красоту свою по глувомъ разливу мора тако величествено разливао; да ту красоту текъ само чувство морскогъ путника сватити може. Овде смо при тавной свѣтлости мѣсеца смотрили старый градъ Грунезъ. — На европейскомъ брегу Столнъ — твердынѣ Буюкдере, и напрамъ ове видили смо Голіятске планине. Предъ Терапіомъ вданъ громовный рикъ топа дао в знакъ дунавскогъ парополовства управителю Отрдну о срећномъдолазку нашемъ. — Необычно, и обаятелно появленіе было в: при тавной месечини необычно положена села съ турскимъ домовма и џаміяма видити. Тишина природе, блага ноћь и вкусъ Азіятическогъ видања, тронутомъ чувствителносћу опомену насъ на прво Христіянство, ков в овде цветало. Мінарети, и дворови великаша сбогъ Рамазанъ-свеца текъ по на вдномъ прозору освѣтлѣни, поредъ поноћне благе мѣсечине, као нѣке тамно изображеніе новогъ свѣта в представлало.

Год. 1840 Ноемврія 13 после поноћна два сата су была, кадъ смо у Цариградско пристаниште приспѣли. Одма смо се спавати разишли, да у освитку дана, величественъ изгледъ знаменитогъ Стамбула посмотримо. Текъ што в сунце прве зраке на ове Азіятическе предѣле ра-

зало; сви смо се на површ Паровоза собрали, да по обавителной панорами љепоту страногъ овогъ свѣта провидимо. Каква красота! о камо изкуства, камъ нѣштине пера, ков бы ово достойно описати могло! Домови различне боѣ, у высъ дигнуте куле џамія, изъ међу коій су зелени вртови съ высокимъ кедрима умилну живость, и особыту љепоту издавали. У пристаништу су различны застава лађе, изъ међу кои су неброени чамци прекрилили море, и као нѣкій на мору сазиданый градъ су представляли. Цѣлу в ову љепоту обвіо плавый неба свод, єдномъ словомъ свакій в предметъ красота; само су људи — Турци. — Будући да в већъ быо обзнанѣнъ долазакъ нашъ, изслатъ буде предъ насъ служитель, кои насъ у Перу у пензіонално заведеніе допрати, гдѣ смо по одвећъ скупе новце конакъ и услугу добыли. Доцніе у домъ госпође Балбіанъ родомъ изъ Штрасбурга пресељимо се, гдѣ смо са свакомъ угодносћу као и кодъ куће живили. Препоручуемо свакомъ саотечественику, кога бы путъ овамо донео, у овай честанъ домъ себи конакъ прибавити, гдѣ честна домаћица безъ свакогъ користолюбія трудъсвой за повольно угостенѣ путника нежали.

„Мы смо у петакъ приспѣли, и будући да у овай данъ Царъ у џамію одлази; нисмо пропустили прилику видити га. Мѣсто заузмемо на улицы, крозъ коју ће у оближну џамію богомоленія ради проћи. Войницы су двогубый редъ представляли, и єдва смо мѣста задобыти могли. Већъ се приближіо долазакъ, кои далеко одъ сваке восточне величествености, не особытомъ знаменитосћу назвати се може. Нѣколико коньичкы редохранителны войника (cavasse) отворили су долазакъ. По томъ слѣдовали Міністери два и два; вишн чиновницы дворски, Паше, сви на коньима. За овыма су воћени оседлани коньи Султанови, кои лѣпотомъ и порекломъ нису особыти. При концу в самъ Царъ на коню нашіо. На глави в плаветнымъ ройтама извезенъ, и діямантомъ блистателанъ црвенъ фесъ имао. Плаветно япунце съ правомъ огрлицомъ, кое в діямантима извезена была. Султанъ старіи изгледа, негъ што в, и не 19, но 26 година реко бы да има. Боя лица му в жуто-бледа, помало богинявъ, и већъ велику црну браду има.

Іошт у истый данъ смо се посланику Аустрійскомъ преявили, одъ когъ смо тай гласъ добыли; да ћемо насъ четырь войничка чиновника, коима в допуштено, да за време рата противъ Мехемедъ Аліе Порти на услуги будемо, іошт оно вече приступъ кодъ Султана добыти. У седамъ сатій увече, съ єднымъ посланичества нашегъ чиновникомъ и првымъ Порте толмачомъ на чамцу посланичества Папиногъ у Бешиктапъ, Резиденцію Султанову, превеземо се. Крозъ тамно предзидје прешлисмо у Палату, гдѣ насъ в Різа, дворскій Паша и Маршалъ, предусро. Ту су насъ дуваномъ и кафомъ дворили. По обычномъ вопросу о стању здравля и путованя запыта насъ, како намъ се Цариградъ допада? Єданъ између насъ рече, да одъ 14 године, како в у Цариграду быо, до сада се велика промѣна учинила. Наков му Різа Паша одговори; да онъ то мысли: ма колико Турке варварима називали, они више то нису. Почести ради оружіе латеји войницы явили су долазакъ Посланика нашегъ, и мы смо съ њимъ къ Міністеру Решідъ Паши отишли, комъ насъ в по єдиногъ показао. Решідъ Паша насъ в особытимъ дружелюбіемъ прійміо, стискнваюћи намъ руку умилно, французкимъ єзыкомъ нѣколико намъ в обвезателны рѣчій изказао. Одавде смо позвани, да у средњє здание, гдѣ самъ Султанъ пребыва, идемо.

(продуженіе слѣдуе)

ВѢСТИ.

Пешта. Вечерњѐ торжество, кое є овде у Редутѣ сали 15 Јануара было, найприятніе увеселеніе присуствующой публици причинило є. Цео добытакъ на утемељѐніе заведенія сироте децє кое се у Пештанскомъ „Терезіи" предградію налази, обратіо се. Торжество ово славило се представленіемъ: „Повратакъ краља Матіа изъ Ческе." Завета славе и похвале достоинъ є овай лепый наборъ историческогъ догађаја; али іошть већу славу заслужує оно красно дѣло, што се добытакъ на таково заведеніе обратіо, кое на найвећу пользу роду човеческомъ служи. Досадъ се Невачка достойно славила зато, што є живе примере стародревны догађаја своиъ народу ясно представляла; садъ пакъ видимо да и Унгарска вѣнчаны лепымъ стопама слѣдовати почиње. Штета велика, што є непріятно преме многе особе задржало, да ни су ово лепо позоріе видити могле!

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Изкопано сокровиште.) У Шевицу случайно се нашло сокровиште у некимъ стародревнымъ зградама. По свой прилици, рекли бы, да ово одъ времена буне Ракоціеве овде у тами закопано лежи. —

У некой француской жупанїи умрла є една богата госпођа, кой є опредѣлила, да се по смрти ньной 60,000 франкій сано на то обрате, да се задушне молитве прилѣжно читаю. Но кадъ владина дозва, да я вста госпођа по смрти своіой сродници у сиромаштву оставила, то онъ заключи, да се само 6,000 франкій на задушне молитве обрате, а друга 45,000 да се међу сродницома поделе.

(Несрећный случай) Прошасте године 30 Сент. пре подне догодіо се слѣдующій несрећный случай у Калкути: Најстарїи сынъ Худсона онданшњегъ великогъ судца отиде у дућанъ да барута купи. Онъ є по обычаю садашњи млады людій цигару пушіо. Трговацъ му барутъ покаже; но онъ не нашедши уже пуне шаке истога, кои се вскрикомъ одъ његове цигаре запали и цео барутъ плавце. У истомъ мгновенію ова и њой облизне две продавнице у воздухъ одлете. Обитатели падоше жертве нечаине смрти. Изкеђу 35 душа 12 у опай нахъ, а 10 слѣдующегъ дана душу испустише. — Ова велика несрећа само изъ еднe врлине непазљивости догодила се.

Принцъ Прайзкій оны се дана срећно отъ велике опасности избавіо. Онъ свратъ ловећи зверове, рани једногъ вепра, кои се у оной простї тако на Принца разпра, да га є одма на землю оборіо; но на велику срећу Принца одъ смрти избави овде десивши се шуваръ, кои видећи ово страшно позоріе диљу зверь на оно место уби, и Принца изъ смртне опасности избави!

СМЕСИЦЕ.

(Питомацъ Египетскій) Вицекраль Египетскій више є млады людій своимъ трошкомъ у поглавите Киропе градове пиљно, да се изобрази. Єданъ одъ оны было є Перзіянацъ, кои се у Француіи учіо. Онде се онъ съ некимъ Енглезомъ упозна, кои га као питомца Вицекраља египетскогъ отићной једной енглезской фамиліи препоручи. Домаћинъ га радо прими, и представи целомъ дружству, кое се онде у оной часъ налазило. Младый Перзіянацъ са три домаћинове кћери цело време у пріятной забави проведе. И заиста ни є овомъ угледномъ младићу вкусъ естетичкій недостало; ербо су домаћинове кћери и лепе и любезедостойне биле. Слѣдующе вотро ови онъ своме другу, да бы радъ было свакоће лепотице напросити. На то га Енглезъ запыта, кою управо жели имати? „Све три" одговори онъ „и за сваку ћу одна пљаду дуката положите. Паша, мой добротворъ, пишта тако не любн, као младе Британке, зато я мыслимъ, да ћу му сотымъ велику попольность учинити, ако му оне три лепотице на даръ пошљемъ. Ови ће заиста на новосъ вѣковомъ харему служити!"

Некій войнацъ дође мало пиштъ у касарну. — „Где ти є сабља? запыта га капетанъ. — „Ахъ Господинъ капетанъ — —" „Но, шта є?" Я самъ тако незадоволанъ и невалянъ — " „Окешъ ли ты єданъ путъ казати" —, є, кадъ желите Г. капетану, да знате — я самъ тако невалянъ и са многъ незадоволанъ было, да самъ є себи кроъ тѣло протерао. — Онъ ю є продао, новце пошіо, дакле истину є казао.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Ваймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІИ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 3. Неделя 17 Іануара 1843. Год. II.

КАЛУЂЕРИЦА.

Бледа зраци необлачне Луне
Љупко трепте кроз портанеса дрва —
Ветриљ спиа на тној нено цвеће
Цецилија! о ти прва жеђтво! —
На тебе се вај не свеје више
Нит ти месец тиje летње ноћце
Дивно светли са свода од звезда:
Ал благо ти, благо набаљевој —
Ах! твој сан у земљи одрицања
Он је био тежак и претежак! —
Ту пчесну и сташе блистање,
Ко што плакси у пећини гине:
Требник, аборина и житија свети,
Сва ти била књига и наука.
Срце твоје несчара свирка,
Која браге у непољи тера —
Покајство ти било расијатиje,
Мрзна глава, једна дне вишне. —
А кад славуј у ноћи запева
Обли ће туге лице ти покриje;
Тек кад тужна одјеке те звона,
Прва зрачак јутренье светлости
Засија ти кроз живота таму. —
Често си се на прозор нагнула —
А и тај је лозом обрастао —
Они кариве на воре упрли;
Ал тек брода што са сасвдала,
Тргнеш очи, а сузе рошеви
Повратиш се у тавницу прву. — — —
Ви Анђели, небесна ве лица
Што увенут поджете цветак,
Ви сте прва гласе радостан чула,
Већ на прагу отво,ена гр ба
Из прагу да нађе њезин

Ви сте њином видили очима,
Кад је горком притиснута сирћу,—
Грозећисе, ал и радујући —
Леду руку сузам' оросила.
Тако лежи у тамности она
Да путника, онуд пролазећа,
Крст с њеном, летом, дочекином
На молитву и сузу позива!

К. П. Іур.

У. Н. Саду.

ГРАФЪ НИКОЛАЙ ЗРИНЬЙ.

(родио се 1518, а умро 1566 године.)

(съ немачкогъ)

Витежка дѣла славногъ овогъ мужа вечитымъ словима у „Лѣтописима човечности написана стоя. Прерана смрть нѣгова у толико се више оплакуе, што в управо у оно доба погинуо, кадъ му в витежка десница са зрелымъ умомъ нѣговогъ совети отечеству найнуждния была. Паденіемъ града Сигетвара, и нѣговогъ славногъ бранителя вена в часть Угарске државе подъ ярамъ османскій подпала.

Кадъ вешъ Солиманъ I Београдъ освои, са вооруженомъ силомъ удари на Угарію. После крваве битке на полю Мохачкомъ, гди в цвеет Угарскогъ благородства пропао, подчини окъ себи већу часть Угаріе: а осталу примора, да му годишнiй данакъ као побѣдителю плаћа Почемъ в Солиманъ съ толикомъ знат

номъ побѣдомъ владати започео: намери, да са своіомъ побѣдоносномъ силомъ и последнѣ дане свога живота прослави.

Онъ дакле лицемъ првогъ Мая 1566 године са найзвѣномъ славомъ изъ Цариграда пође, и намери своімъ силомъ на Сгру и Сигетваръ по другіи путъ ударити. Но ни в знао, да више никадъ свой престолный градъ очима видити не ће. Кадъ вечъ у Земунъ приспе, заключи, да кодъ Петроварадина Дунавъ пређе, да съ главномъ своіомъ войскомъ найпре на Сгру юришъ учини, а после да на Ђуръ и Комораѣ нападне. — Друга часть войске одправи се, да обседне Сигетваръ. Но на вданпутъ Солиману гласъ до ушію дође, да в цела войска нѣгова кодъ Шиклуша одъ Зриньевы людій около полноћи сасвымъ упропашћена. Садъ се славољубивый Султанъ тако разлюти, да одма своімъ силомъ своіомъ Сигетвару понти. Съ великимъ дакле тегобама исте године 19 Юлія съ войскомъ кодъ Осека Драву пређе, и у Печуй четвртогъ Августа торжествено приспе, а сутра данъ предъ Сигетваромъ на коню укаже се и овде самъ собомъ войску свою уређивати стане.

Садъ сила мусулманска одъ 100,000 людій ударі на Сигетваръ, противъ ков се Зриньій са свои 2.500 храбры войника витежки борію. Грмлявина топова непрестано в трајала, высоке Сигетске куле єдна за другомъ рушила се, вечъ су двадесетъ путій крвожедни непріятельи са своімъ снагомъ своіомъ на градъ ударали, но свакій путъ су одъ Зриньія и нѣговы войника одбіени были. Кадъ су вечъ напоследку сва предграђія попалћена была, и ни одъ кудъ пожелана помоћь Зрињію не дође, онда се онъ у саму тврдиню затвори, и намери ню са свои іошть 600 заостваши войника до капи крви бранити. Но и овде се дуго бранити ни в могао: врбо садъ вечъ и саму тврдиню непріятельи запале, ни шта дакле садъ друго ни в чинити могао него да последнѣ силе своѣ скупи и на Душманина удари, пакъ да славно за свога Краља и свое Отечество умре!

Вечъ в жалостны тридесетъ и четири дана протекло, одъ како су Турцы Сигетваръ обсели: вечъ в и онай одсудителный данъ дошао, кои ће Зриньі ву и нѣговы храбры войника смрть угледати. Оно в было 8 Септемб. 1566 године. Зора в заплавила и сунце ярко вечъ в огрануло, кадъ себе Зриньій у белу свилу обуче, и шлемъ съ высокомъ перяницомъ на главу метну, да бы га издалека крвожедный непріятель угледати могао. Припаше саблю своґъ Отца коя в вечъ досадъ у славнымъ побѣдама много глава турски одсекла; изиће изъ своґъ обиталишта, и ступи у средину вѣрны витезова свои, беседећи имъ, како в славно за Краља и отечество свое умрети! Вечъ съ поля бесна непріятельска чета луна, и последный юришъ учиніти намерава. После краткогъ совета коимъ нѣгове срдечне войнике на славну смрть одушевљаваше, и почемъ свету Троицу себи у помоћь позове, заповеди Зриньій, да се градска капія отвори. У овай се паръ вданъ комадъ одъ капіе сруши, кои в вечъ горети почео, и уласћи Јничара преко 600 на оно место згрува. — Зриньій покрай себе любимца своґъ Юранића, младогъ барјактара имаюћи, посредъ дима на непріятеля удари; али наскоро затымъ две га кугле у юначко срдце згодише. Страшна вика, турска: ала! ала! огласи смрть овогъ славногъ Јунака. Разярени Јничари тѣло му одма Аги своімъ однесу, простру на топъ Канџіяеровъ, когъ су кодъ Арада задобыли, и главу му одсеку. Неколико сважни войника Зриньевы смрть нѣгову прежиже. Они сирѣчь дотле су градъ одъ непріятеля бранили, докъ се барутана запалила ни в, и све обитателѣ и бранителѣ овогъ града у воздухъ однела. Овако

животъ свой оконча Зрињ ј, кои в лепе услуге као верный сынъ своме крало и миломъ отечеству принео. На два дана пре основнія Сигетвара умро в крвожедный Солиманъ.

Зрињій в потомакъ био славнопознатогъ племена Субићева, кое в племе подъ Беломъ IV. краљемъ Угарскимъ до великогъ богатства, славе, и чести дошло, и одъ Краља съ княжевиномъ Бребиръ и Лика обдарено было тако, да за свагда наслѣдно остане. Предцы се Зрињіеви у биткама славно одликовали; зато в и нашъ Витезъ њіовымъ примеромъ у младымъ своимъ годинама стазомъ славе ходати почео. Онъ в іошъ као младићъ велике опасности при обсади Бечкой претрпіо, и витежко борећи се славу овде себи задобіо. Кадъ в до савршеногъ возраста дошао, свагда в управлао са Славонскимъ и Хорватскимъ Коњиницима. Кадъ годъ бы се непріятелю указао, свагда бы му страх и трепетъ у срдце уливао. Онъ в саевимъ османскій таборъ сатро, кадъ су Турцы првый путъ Сигетваръ обсели.

Као годъ што в Зрињій у борбама славанъ было; тако в исто и зрелымъ совѣтима Крало свагда лепе услуге чиніо. Зато в и лепо награђенъ было, почемъ Банъ Хорватске и Славоніе а затымъ и Сокровиштникъ краљевъ постане (Tavernicorum Regalium Magister). Кадъ се Зрињій последный путъ са свои непріятельи бориѕ, имао в при себи градске ключеве и 100 Цесарски дуката, да му не бы опустошеницы празне цепове напли. Но као годъ што и данъ данашњій свакій поштенъ и славанъ мужъ непріятеля и завистника обично имаде: тако в и Зрињій многе непріятеље имао, кои су га кодъ краля облагивали, и за издаицу проглашавали. Али в онъ свою верность према крало и свою любовь према отечеству найболѣ при свршетку живота свога показао. Какву в услугу своме крало, и какву штенепріятелю чиніо, ясно сведочи дѣло заклетогъ нѣговогъ непріятеля Соколлі великогъ везира, кои в главу Зрињіеву у станъ краљевъ послао съ овимъ речма: „за знакъ моѳ милости шиљемъ вамъ главу вашегъ снажногъ војводе, кои вамъ в лепе услуге учиніо, а нѣгово тѣло торжествено саранити дао самъ.“ Глава Зрињіева однеше на в у намастиръ Св. Елене гди се и данъ данашњи покрай прве супруге Катарине Франгепанъ налази. — Последня грана племенште ове породице 1703 утаманила се.

КРИТИКА У ЈЕЗИКУ. *)

I.

Г. Вукашин Радишић, говорећи (у додатку к „Србскимъ новинама“ № 31 1842.) о сушт. именима на ѳство ство и тво, и о прил. на ѳскій, ескій и кій **) врло пажљиво говори о претварању и изостављању у слова, и томе ће по свој прилици бити узрок, што зна Грчки; али је за чудо, што се у самоме дјелу слабо држи онога правила, које код другога одобрава и хвали, н. п. за Раића каже, да је бно „љубљено чедо филологіе“ што је написао искуство, а сам пише расстати се! Из осталога пак види се, да је много читао Славенски; него штета, што он познаје само данашњи Славенски језик! Кад би познавао и стари, онда не би могао казати, да је „старый

*) Ово је писано по 31. броју новина Београдскијех за главно заседаније друштва Српске словесности.

**) Не знам, да ли је ко досад напоменыао, да у нашему језыку нема узрока писати имена прил. на крају са ый и са ій. У Славенскоме и у Руском језыку томе је узрок, што се прил имена у женскоме роду свршују на ая, а у средњему на ое, н. п. зеленый зеленая, зеленое, широкій широкая, широкое; а ми важемо: зелени, зелена, зелено; широки, широка, широко.

обычай“ писати мужество вмужескій супружество и супружескій и т. д. него да је ово е према старини, од јуче уметнуто у Русији, а у старијем рукописима, као и у многијем штампанијем књигама свуда мјесто њега стоји ь, које је према Руском језику промијењено у е, а према Српском ваљало би да је а, и. п. старо (или управо) Славенски отьчьство. садашње (или Руско-Славенски) отечество а Српски отачаство. У нашему народном језику, у овакијем се ријечима умеће и између а и ство и. п. бжа ство, свједочанство итд. У Црној гори ја сам слушао управо отачаство, као што стоји и у диплому Владике Саве Вуку Радоњићу (мрзи ме сад преметати. да кажем од које године), а и у Рашићевијем поученијама (у првој књизи на страни 13). Тако би, и и. од пророк Српски било пророчаство (као свједочанство) или пророчиво (као јуначиво), а прил. пророчки (као јуначки). Од отац Рашићима у поученијама отачаскій (I. 31), но то је посрбљено или, управо, преведено отьчьскій или отеческій, а према својству нашега језика мислим да би најбоље било по правилу: отачки (као мртвачки.) Од гдјекојијех сушт. имена може бити да би се могло прил. начинити и на ни (мјесто ки). и.п. кад се каже мотично држало, ваља да би се могло казати и граматична погрјешка? А тако и Г. Радишић у натпису овога чланка има „Филологичный погледъ“ Тако ја мислим, да ми можемо бити (и по својству нашега језика ваља да будемо) и без сушт. имена на ество и без прил. на ески (чудество и небески јамачно ће бити од чудеса и небеса). — Што се тиче ониех и сушт. прил. имена, која се производе од ријечи, у којима је (или дође) на крају ь. о онима се мора рећи која ријеч особито. Ја сам се родио и одрастао у селу, које се зове Тршић, и јамачно се опомињем, да се прил. говорило без с, и. п. Тршићка планина, Тршићке свиње. Тршићки виногради; али покућство не опомињем се да сам чуо без с (покућство), и чини ми се, да нико не би тако рекао. А што се и мени чини ђешше и с бичи није Пећки (од Пећь, гдје је била наша Патријаршија), него Пећки, може бити да ја томе узрок, што ову ријеч нијесам често слушао, као што многи, и. п. пишу и говоре у руци, а не смију да кажу и да напишу у Америци, него у Америки! Но Поповићка, Павловићка, Спасићка и остале овакве ријечи ја мислим да не иду у овај ред, него се производе са самијем к (без с), као и. п. бољар-ка, воденичар-ка, варош-ка, Цетињ-ка и т. д. За чудо је, како је могло бити, да Г. Радишић прије него је ово почео писати није читао у Даницама за годину 1827. и 1828. што сам ја о ономе послу говорио; а по ономе може бити да бы сам дошао на све ово, што сам до сад овдје казао. — Ја нијесам противан ономе, што он вели, „да се Србскомъ Языкоиспытателю ваља обзирати и на савъ остали Славенскій Языкъ, ако в радъ у своимъ послу имати напредка,“ али мислим, да и то ваља признати, да Српски језикоиспитатељ мора знати и стари и нови славенски језик, особито свој народни. Ако свога народнога језика он управо не зна, Славенски ће га прије навести на погрјешке, него ће му помоћи, макар га како знао; јер се Српска Граматика не може писати по Славенском језику, него се могу само правила једнога језика испоредити с правилима другога, особито да се човјек на гдјекојијем мјестима увјери, шта је правилније. Ја сам се из почетка чудио, како архимандрит Рашић, кад је у онијем поученијома знао Славенске ријечи онако посрбљавати (особито оне, којијех у нашем

народном језику нема никако, н. п. маздовазданије, сѣщаство), није могао доћи на ту мисао, да пише управо народнијем језиком; а послије ми је тек пало на ум, да он оно није чинио за то, што је знао народни језик, него, што се опомињао, да су се оне ријечи онако читале у Србуљама! —„Гаіе“ (к Римљ. 16, 23.) мјесто Гаій по свој прилици се нескако увукло из Српскога језика. У манастиру Студеници на олтару с лијеве стране двери стоје од старине намолована два Свеца с овакијем натписима на ie (мјесто ій) за једнога се јамачно опомињем, да је С. Меркѵріе. а за другога чини ми се да је Мардаріе. Кад ја то лани покажем онђе Николи Ивановићу Надеждину, он ми одговори, да се и у Русији налази такијех имена (и у самоме најстаријему Славенскоме Мјесецослову уз Остроми рово јеванђеліје — из XI. вијека, — који је напштампан у Глаголити Г. Копитара), и да су може бити онамо дошла, Бог зна кад, у рукописима из нашијех крајева. Код овијех се имена може спомену ти, да се ународу нашему говоре и на ија, н.п. Антоније и Антонија: отуда и у осталијем падежима Антонију и Антонији, и прил. Антонијев и Антонијин и т. д; но ја бих рекао, да је правилније прво од другога.

(конац слѣдує.)

ПУТОВАНЂ

У Цариград и Сирію по Карлу Тратнеру списано.

(продужење)

Крозъ нѣжно осѣтлѣнъ вртъ лагано смо корачали, више свѣћа предъ нама су носили, изъ међу коій є было и голитски фенѣра. Степени зданія были су енглезкимъ сомотомъ превучени, и царствующимъ обичаемъ били су осѣтлѣни. Свећняцы уздужъ по наслону были су прековани гдѣ самъ изъ међу прочій свѣћа и лоше видіо. Изъ предзданія, гдѣ смо читаво што послужителя видили, ступили смо у нѣку полу осѣтлѣну дворану (салу) у коє обзателној сенки є самъ Султанъ у наслонномъ столу седіо: дворана є иста по европейскомъ вкусу намештена была. Царъ є у потрешьой парадной ћурдій био, руке на колени одмарајући.

Посланикъ нашъ по честитаню срећногъ обсажденія Санктъ Жанъ де Акре показао є нѣговомъ Величеству оногъ морскогъ чиновника, кои є исто извѣстіе за 4 дана, и 11 сатій у Цариградъ донео. Султанъ є посланику умилно благодаріо, а чиновнику морепловства за знакъ награде драгоцѣну бурмутицу поклоніо. Потомъ изъ Александріе пристѣвшій Аустрійскій врховный Посланикъ приказанъ буде, когъ є Султанъ „Орденомъ-заслуге“ обдаріо. На конацъ по именце призвати будемо и мы; по обычномъ поздраву рекне намъ Султанъ: да є онъ увѣренъ, и нада се да ћемо мы њему вѣрне услуге чинити; и по чемъ смо мы нашу, свагдашню у томъ готовость изразили, одпусти насъ. Султанъ великомъ лагкоћу наразіо се и о событу умилность притяжава. Онъ є одвећъ бледъ, и по изгледу судећи, као да є болестанъ.

Дане бављења нашегъ у Цариграду на промотрѣніе знаменитости самъ обратіо. Внутреньость града самъ нечисту нашо; по дальнимъ улицама наилазіо самъ на мртве мачке и псе. Обште узимајући, опетъ є у средъ Цариграда чистіе нежели предграђе хрістіянско Пера, гдѣ є и каменый патосъ много хрђавіи — Я самъ понайвише цркву свете Софіе видити желіо. но на ово є особытый царскій Фермань нуждань было; ковгъ трошакъ и таксе до 400 форинтій излазе На срећу у исто време Лондондерій-Лордъ

десіо се у Цариграду, кои в ферманъ находатајствовао, и тако милостивъ было, да насъ в као Аустрійске чиновнике у дружтво позвао. Пре свега смо морали жуте папуче купити, будући да онымъ чиме се по сокаци гази, у турске Мошее ступити ние слободно. Іоштъ в траио светацъ-рамазанъ, кадъ смо Мошею Софіе посѣтили, и зато в много Турака у ньой было. Редохранителни войницы пратили, и калаузили су намъ. Прво су насъ допратили предъ цркву у шпрогу, дугачку и грдну собу (vestibulum). Одатле будући да Турцы у Мошеи молитве свршили нису, одзвали су насъ у горню Галерію, съ кое в оку внутреность цркве найвеличественіи изгледъ давала. — Овай одъ Цара Константина сазиданъ, потомъ срушенъ, и одъ Цара Юстиніяна на ново подигнутъ храмъ одъ найвеће в знаменитости кои в побожно хрістіянство на жертву Господу Богу посветило. Вкусъ в іоштъ у почетку зидања покваренъ было, но строй и величина така в редкость, да по цѣломъ хрістіянству, ни вданъ на славу Бога сазиданъ съ овымъ се сравнити може. — Будући да су храма овогъ описанія у садашнѣмъ литерарномъ свѣту доста позната; зато я ћу само израженія мои чувства кои су ме споменомъ прећашньости обузела, кадъ самъ оне грдне столпове смотріо, кои в нѣка часть изъ Ефеске цркве овамо принета; кадъ самъ ликъ Апостола видіо, кои в съ свода на насъ, као жалосћу погруженъ погледо и као тужећи се на насъ хрістіяне, како смо допустити могли, да ій крвопіице Мухамедани замажу, и садъ свемогућемъ времену благодаре, да мазъ креча коимъ су саранћени были, съ ньи спада, и већъ у очи гледе оному часу, у комъ ће побожно хрістіянство, изъ храма овогъ свемогућемъ кланяти се. Бездушни Музулмани парчета (моза) драгоцѣны овы икона обыяо, и будзашто невѣрныма продаю. За споменъ овогъ часа и я самъ више овакы камичаки купіо. — Музулмани у правомъ реду уздужъ клече сви до едногъ; предъ свакимъ стоѣ жуте папуче. При извѣстной точки молитве, сви у едаипутъ простру се на землю, и као на гласъ команде, у ѣдаипутъ се подигну. У овомъ акорду Богомолења, и виду многочисленногъ странногъ народа човекъ се изванъ сфере понятія налази. Овде текъ човекъ 'свладати неможе ону мысо, да никадъ присѣти неће оно време, кадъ ће се родъ човечески у молитвама савдинити. Заслужуе ли за узаимну любовь створено човечество, кое се у признаваню найвишегъ суштества слаже, раздвоено и у узаимной мрзости быти, кадъ све молитве за цѣль „хвалу свемогућности" имаю.

По свршетку обште молитве сиѣмо се у цркву, гдѣ су іошто нѣколико толковање корана, кои су имъ Дервиши седећи проповѣдали, слушали. Многи су за нама ишли, но безъ най манѣ мрзости, само су начъ у ноге гледали, имамо ли обичне папуче. Мы смо промотрили све, и собственымъ рукама додирнули порфиромъ, гранатомъ, и скупоцѣнымъ мермеромъ украшене стубове, безъ да бы и найманю мрзость у ньима побудили. Фанатізма в и овде већъ нестало. — Овай в храмъ одъ землѣтресенія много страдо. Нѣколико сводова се разпукло, и више стубова, се изъ правогъ положења покренуло. Четыръ торона, или тако названи „Мінарети" пружили се у заборавъ высоко, съ кои „Мурезінъ" Музулмане на богомоленіе сазива. Пре него што самъ се одъ храма овогъ опростіо; фантазіа, ме на 1453 годину, данъ 25 маіа опоменула, у комъ в дану Цариградъ Мухамедомъ вторымъ, обсажденъ и заробљенъ.

Увече несрећногъ овогъ дана царъ Константінъ овде в Творцу последню очито молитву, душу свою небу препоручую-

њи, овде в последню тайну вечеру прiймiо. У зору несрећногъ дана в оружанъ дoвздiо на бедемъ града; око подне в славно на краю бедема издано за Бога и Отечество. Глава му буде одсечена, и снезана за репъ ономъ бакарномъ коню, кои споменикъ цара Юстинiана представля. За оружiе неспособно Хрiстiянство, жене и дiца, последнѣ прибѣжиште тражећи, у храму се овомъ затворе, одъ Бога обрану просећи; но за кратко се сбогъ споменѣ и путиѣ вриске узнемире. Са свiю страна загрми страшный гласъ; раздробе се црквена врата; нагрну црни агарани; немило коло, параю побожне хрiстiане. — крвни потоцы се разливаю предъ жертвеникомъ Господа Бога; осквърни се свето мѣсто божiе. Текъ доласкъ Мухамедовъ заустави крвна дѣла Мусулманска, и одъ овогъ часа онемили су гласи на славу Хрiста Спасителя. Султакъ предъ жертвеникъ дoiши, прогласи славу пророка, и Мурезiнъ съ торона сазив крвопiiне обседнике на молитву. Одъ оногъ е доба 387. година протекло! iошъ 13 година! оздa ће празновати данъ довршеногъ четвртогъ столѣтiя,— iошъ 13 година чуйте Хрiстiяни! — Кратакъ, алъ и дугачакъ перiодъ времена! шта се међу тымъ починити може!? —

(продужиће се)

ВѢСТИ.

Изъ Карловаца найновiе намъ вѣсти явлаю, да е Нихово Высокопреосвященство Господинъ нашъ Архiепископъ и Митрополитъ Чести. С. М. Грунка Бродякова на степенъ Протодiяконства произвести благоволiо.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Iос. Г. Августъ Галетiй у своме дѣлу „Wissenswürdige Weltkunde“ овако о Руссiи пише: Чуданъ е напредакъ кои е Русса у скотренiю школски заведенiя учинiла, и кои непрестано чини. При конецъ владе Катарине II у целомъ се царству брояло 250 училища и 500 учителя; годъ 1836 число се први на 1744 а друго на 6000 умножило. Но ово су само, што подъ владѣнiемъ стое, колико iй има што су овомъ владѣнiю. Где су iошъ училища Польске и Финландiе. Петроградъ т. 1637 385, Москва са 611, Донадъ съ 566, са Харковъ са 315, Кiевъ са 263 а Хелсингфорсъ са (1829) 472 ученика.

Число обитателя на целой земьли:

У Европи — — —	226	милiона.
„ Азiи — — —	638	„
„ Африци — — —	100	„
„ Америци съ полар. землика —	45	„
„ Австралiи єдва —	2	„

Свега: 1000 милiона.

(Машина ципела и чизама) Шта ће шустери на то казати, кадъ чую, да нѣ е последнiй часъ куцнуо. Емануло Штолвитъ у Единбургу изнашао е машину, кои ципеле и чизме прави одъ коже и чое, и то за свегосподу и господje децу и старце. Истина оне iошъ ни су као обычне, и зато iй садъ само пензображена класа людiй купуе; алъ Штолвитъ ласка себи, да ће свое изобретенiе усовршенствовати, и за кратко време и за балъ ципеле моћи правити. Оне су за $^1/_4$ мањие него што су обычне. Машина ципела свакiй данъ направи 30, а чизама машина 12 парiй.

(Ватра у енглезкой памучной фабрици) Никадъ ни е пламенъ око себе тако брао обухватiо као у фабрици памучной Гд. Пооллаў у Манчестеру! Ватра се 9 Новембера роди у утробе землѣ За непуна минута цело е здание, одъ 86 прозора, и 7 спратова, было у пламену. 25 дѣлателя за десетъ минута изгорешне, а 63 димомъ се угушише

(Букарестъ) Редко се у коiой држави толико намастира за калуђерице налази, колико у Влашкой княжевини. Успаномъ намастиру има 3—400 калуђерица, кои подъ управомъ и надзиранiемъ грчкогъ владике стое. — У Букаресту има 1500 спештеника, а кало манѣ Богослова!

У месту „Св. Никола,“ кое се у єдномъ южномъ Енглезке княжеству налази, напрасно е єдно девойка у своiой деветнайстой години умрла. Найглавнiя узрокъ смрти нѣне было е страшный отокъ, когъ е она утезаюћи прси свое добыла. — Миле Србкиње! каква опасность свакой оной предстои, кои се безъ свяке нужде утеже. Добро срце и изображенъ умъ свяку ће заиста любведостойнонъ учинити, алъ танакъ стасъ никадъ ни до века!

Благо оному, кои се туђимъ искуством нашега учи. Сво е давно речено!

СМЕСИЦЕ.

Протестантъ и Папинъ благословъ.

Иусъ VII римскій Папа у заточеніе пођенъ, благосиљаше народъ кои е ва колена пао био. Протестантъ единъ ту десницу се ніе хотѣо клекнути. Папа њега самогъ стоћа сназивши приближи му се отеческомъ љубкостію, и ухвативши га за руку рече: И тебе, Сыне, може благословъ единогъ сѣдинана украшеногъ старине одъ користи быти, на кое Протестантъ тронуть на колена падне и после примљеногъ благослова скуть му целива.

— Кадъ е Іосифъ II. Фридриха II. год. 1770 посѣтіо, после дужега разговора дошла е речь и на то: шта бы човекъ оногъ света найсходніе желети могао. Пронцателанъ Принцъ Карлъ отъ Лотъ о томъ попрошенъ безъ свакогъ размишленія одговори: до 30 година лепу и добронравну супругу: до 60 срећно и поспѣшно военачалство — а до 80 римске краљне кардиналство.

Дан ѣаковачкій.

Дворски балови у Петрограду. Ништа не ма, што бы тако себи привлачило, као царскій балъ у Руссіи. Онъ е стециште све женске красоте изъ обадве главне варошіи. Царица врло радо има све лепе, младе особе, и скупља ій око себе, ма и да ни су одъ благородны. Безпорочна, али врло лепа, господична може свако у двору кодъ царице пребывати. Ова после иде на дворскій балъ, и тимъ се начиномъ често догађа, да се на такомъ свечаности 2 до 300 найизбранія женски створеня у найкрашемъ младости цвету скупљени виде. 21. Јан. н. г. было е овакій балъ у Петрограду. Ту е найвеће великолѣпіе владало. Драго каменѣ блистало, е у цени одъ много миліона сребрны рублій; али сав луксусъ превосходила е дама красотою. Ја рай поробљенъ? позначе француз, кой е на балъ позванъ было. Има ли іошть лепша дама на земљи? было е друго његово питанѣ.

(Великодушный свештеникъ.) У француззкой упре некій сирома човекъ одъ врућице, кои е по смрти своіой велику породицу оставіо. У ово исто доба супруга покойногъ породи се, и свештеникъ съ гробља враћаюћа се новорођенов детенцету знамењ да. Кои брига и жалость, кое њих тежій порођај после краткогъ времена и матерь сироте децо баце у смртоносну болесть. И камено срце заплакало бы се, гледећи, како трое нежне сирочади, сузе горке рониће, око бледестне свое мајке љубе! У кратко време умре она удовица, заедно са новорођенымъ дететомъ. Садъ трое нежне сирочади безъ свake надежде остану. Но сажъ Богъ у овой крайной неволъи њима е анђела хранителя послао, кога су они у вестномъ Свештенику нашли. Онъ сирѣчъ уже заставаше трое сирочади подъ свое крило говорећи њимъ „Одите децо моі! и ћу вамъ одъ кодъ отацъ и майкъ быти, Богъ е мене у покоњ послао, да насъ њихъ нешто неволье избавимъ.“ — Заиста овај врлый Свештеникъ славу и хвалу заслужује предъ родомъ и човечествомъ!!

На питанѣ, што е у Будиму кодъ поста сваґда невалила калдрма и сваґда тако здраво нечисто? некій одговори: „У Будиму се зими не калдрмише, а у лето се не мисли, да тако ћана калдрма и нечисть друкъ быти може.

Изъ Минхена пишу: „Одавшный е лекаръ Г. Проф. Др. Енеоксеръ пр шастогъ месеца неком владомъ, одъ 10 година глувомъ човеку, после 7 дневногъ съ магнетомъ лечени, чувенъ едномъ, а мало часъ и другомъ ува дао.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

24. Январ. 1843

	Сребро
Метал. . . . . са 5% на	100½
„ . . . . . „ 4½ „	101
„ . . . . . „ 3% „	77⅛
Заимъ одъ т. 1839	278½
„ „ „	720
Банкакціе комадъ	1613
Естерхазинъ „Лосъ	50
Царски дукати	101½

Цена ране 24. Ин. на Пешт. пијаци Пешт. мерокъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	126	138	—
Наполица	—	—	—
Ражъ	90	100	—
Ечамъ	74	80	—
Зобъ	60	66	—
Кукурузъ	85	95	—

Издавателъ Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Бајхсловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 6. Четвртакъ 21 Іануара 1843. Год. II.

ВѢНАЦЪ ОДЪ НЕВЕНА.

У комъ полю, цвѣтномъ гаю,
Листа цвѣтакъ одъ невена;
У томъ лѣпомъ земномъ раю,
Вѣнацъ плет'но, когъ времена,

Сатрет' веће моћна сила. —
А гдѣ су намъ шарни лузи
Гдѣ ли врта красность нила,
Ако й знано вѣштой Музи,

Нек' се гуди, сви смо будни,
Сва до единогъ тамо поћи,
Гдѣ с' зелени невенъ дивный. —
„Данъ ће грануть' јркой ноћи"

Рече Муза, „садъ невена,
„Стабло шири, само сложно,
Свак' нек'-с' лати своги бремена!
Тако тамо мири с' снажно,"

„Тан' на полю Народности
Развій се цвѣтъ невена;
Крч'те куколь изродъ пусти,
Вијте вѣнце одъ невена."

Дим. Аранѣ.

ПУТОВАНЂ

У Царигрàдъ и Сирію по Карлу Тратнеру списано.

(продуженіе)

На торжишту Ат-мејданъ видили смо Мошею Ахмеда-Султана, коя є лѣпотомъ найзнаменитія, и положеніе є много лепше, нежели Аја-Софіе седамъ високи торона, — провукли се крозъ воздухъ у облаке. Видили смо џамію Солимана-Султана, коя є лѣпотомъ знаменита, но величиномъ ни една храму Свете Софіе равна нија. У єдной огради смотрили смо гробъ Солимановъ, на комъ є узвишенъ споменикъ, одъ славногъ Рокселана изпословањъ, кои сбогъ свое разкошне сяйности контрастъ изгледа. Ово историческо изпословањѣ кажу да Меку представља.

Старый Серайлъ, или обыталиште великогъ Везира положено му є на особытомъ мѣсту; найбољій изгледъ на пристаниште Боспора и марморно море и као дае исто мѣсто башъ зато створено, да у свету найлепше обыталиште владѣтеля на нѣму саздано буде; но превелика штета, што подъ владомъ Музулманскомъ губи прѣжашню красоту. При улазку главне капіе, на паметъ намъ дође, да су нѣгда овде по слѣпымъ прозорима небровне кравве главе повешане быле, кое су съ тѣлеса хрістіянски на здањѣ мигъ Султановъ слетнле. У првомъ здању показали су намъ Ковницу, гдѣ се орудія справе, да и садъ посо детиньскій одправлію. Съ лѣва стои нездашњи Храмъ свете Ирине, а садъ є стары оружія Музеумъ. Читаюћи да Турцы овай Музеумъ странима радо не показую любопитанъ самъ био увѣрити се. Кадъ смо већъ на врата присѣли, предстоятельи съ тымъ се извинявали, да су ключеве из-

губили. Мы смо зато време ковницу, и друга одѣленія Сераила провидили, и опетъ се у Музеумъ упутимо, гдѣ су насъ као и пре предусрѣли. Г. Лади Лондондери на ово повторително извиненіе любопитливъ постане, позове се на царскій Ферманъ, и зажели, да єданъ изъ међу пратіоца пошлѣ се къ Решидъ Паши, да ключеве иште. По дугомъ чекању и незадовольству нашемъ, донесу се ключеви, и мы уђемо. Никакве знаменитости, осимъ нѣколико зарђаны пушака и копља. У скраинѣмъ углу, видисмо нѣколико стары широки сабаља, и у нѣкомъ стакленомъ затвору више ключева одъ поотиманы незнатны градова. Свега тако смо мало видили, да име Музеума незаслужује. Садъ смо у друго зданіе ушли, ту смо у єдну велику округлу собу ушли кое сузидови фрешко-бојама, и побѣде знацима украшени были. Многи златни украси, кое смо видили коренне черте восточногъ вкуса показую; два реда кипресса, пружили се уздужъ кроз целу улицу, и ако човекъ средомъ пође, приспѣће у єдно велико зданіе, гдѣ е нѣгда врховный Министеръ засѣданія совѣта држао. Зидови су одъ Мермера сазидани, и позлатомъ украшени. Султанъ е у време таковогъ совѣта, изъ найближе собе преслушиково. У случаю обштегъ званичногъ совѣта скупштина е држана у дворани Трона; кое е дворана са свимъ мрачна, и свѣтлость само кроз бојадисана стакла допирати могла. Мраморъ, злато, и драго каменѣ были су украси ове царске дворане, гдѣ е преко Султановогъ Стола на четыръ стуба разапето златно небо найвише важило; а во обште цео украсъ покваренъ вкусъ сведочи. Кадъ смо све провидили у Сераилу благодаримо Господину Лорду на усердію и разиђемо се.

Я самъ често посѣштаво Хиподромъ, торжиште, или Ат-мейданъ. Ово е може быти сбогъ Рамазана, пуно народа было. Овде смо видили много оседланы коня, на коима се дѣца упражняваю у јашењу. Много самъ овде лѣпо испословане лолшке смотріо, какове самъ и у Бечу прилику имао видити. Знаменитъ е овде подъ Теодосіемъ воздигнутъ Обелискъ; зміевиданъ столацъ, кои е изъ Цркве пренешенъ; и една чрезъ Константина Порфиророднога подигнута пирамида, съ кое е бронсъ съ прочи скупоцѣнии метали разграбленъ. Другій данъ самъ у оближньости Ат-мейдана посѣтіо тысућестолетный водохранъ или Цыстерну. Ту насъ нѣкій Ермениинъ кроз стрмене степене уведе. — 280 стубова, надъ коима су два свода у накрстъ сазидана, составляю Цыстерну. Жителыи Цариграда предградія Пере и Галате воду изъ различны извора кроз олуке у градъ текућу пію: кои сусе олуцы іоштъ у, найдревніе времена сазидали. Будући да су нападеніемъ непріателскимъ, ови олуцы сметени и заустављени бивали, зато су овде іоштъ негданшни Грцы те тысућестолетне или Цыстерно сазидали кой су Цыстерне за такови градъ, кои е до садъ не манѣ одъ 29 пута обсажденъ, а 8 пута опетъ срушенъ, одъ неоцѣнимне ползе. Алъ исти водохрани не да се у безбѣдности драге; него обылномъ вандалисму музулманскомъ, на очигледъ прве штете руше се и кваре; у єдной данасъ нѣкій ермениинъ свилару држи.

(продужиће се)

КРИТИКА У ЈЕЗИКУ.

II.

У додатку к онијем истијем новинама 26. (1842) говори нѣекакаи Г. К. П. (под натписом: „Грамматическо и бзыкословно мало примѣчаніе") између осталога и о могао рекао,

пошао, пшао, пашао, вукао, стекао и т. д., и каже, да то „не заслужује одобрења“ прво за то, што овоме а пред о нема мјеста овдје, а друго, и трећe, што би у Граматици сметало у састављању времена. Кад бих ја ово сад први пут чуо од Г. К. П., ја бих казао, да не заслужује никаква одговора ни спомена, као ни оно остало, но будући да сам ја од гдјекојијех првијех напијех књижевника не само чуо, да овако мисле, него и читао, гдје по овијем правилима и пишу: мого, рекo, дошo, и т. д., а то је управо против мене, који сам писао и пишем (и налазим, да ваља писати — као што се у народу најбоље и говори) могао, рекао, дошао, тресао, као и котао, сврдао, витао орао, мисао и т. д. зато мислим да је вриједно, а и дужност моја, на то што одговорити. И тако. 1) Само овај, који овога посла не разумије, може рећи, да овоме а нема мјеста. У староме је Славенском језику у овакијем ријечима (које се у њему налазе) ъ мјесто овога а, н. п. рекълъ, пришълъ, котълъ, орълъ, мыслъ, свѣтълъ и т. д. У данашњему Славенском језику пометано је у гдјекојијем ријечима (према Руском језику) е мјесто ъ, н. п. пришелъ котелъ орелъ, а у гдјекојима је избачено само ъ, па остало онако, н. п. рекл, мысль свѣтль. У нашему пак језику, као што је више пута говорено, свуда је на свакијем мјестима а мјесто Старославенскога ъ н. п. рекао, дошао котао, орао, мисао, свијетао и т. д. Да ово и на крају у нашему језику постаје од л, то ваља да зна сваки наш књижевник; најзападнија браћа наша (Чакавци, који мјесто што или шта кажу ча) говоре управо: рекал, пришал и т. д.; а даље у прелазима кажу и они, као и ми: рекла, рекли; котла, котлу и т. д. Ко из овога још не разумије и не признаје, да овоме а овдје има мјесто, онај би могао рећи, да ни у другијем ријечима нема мјеста оваково а, које се даље у премјењивању ријечи изоставља, н. п. у ован (овна, овнови, овнујски), равaн, (равна, равно, равнина), чворак (чворка, чворковић), и т. д. А ко не разумије ни по овоме, онога Бог нека обавијести! По гдјекојијем мјестима народа нашега, а особито у Сријему и у Бачкој и у Банату, изоставља се у говору а испред о не само у овакијем ријечима (гдје је уметнуто ради благогласија), него и у осталима (гдје је постојано), и тако се говори: мог'о, рек'о, дош'о, кот'о, Пак'о сврд'о, вит'о, пис'о, ко'по, трч'о и т. д., а ја сам напоменуо у предговору к пословицама, да се по југо-западнијем крајевима народа нашега у овакијем догађајима у говору изоставља о, па се говори: мога' река', доша', кота', писа' трча', и, т. д. Кад се дакле једне ријечи у народу говоре двојако и тројако, не треба ли онда Списатељи да пишу онако, као што је најправилније? Још је вриједно за ово наше филологе напоменути, да Руси у мушкоме роду говоре и пишу, н. п. рекъ, могъ, потресъ, а у женскоме и даље: рекла, рекли; могла могли; потресла, потресли и т. д. Ваља да би Г. К. П. са осталијем својијем једномишленицима казао и у овакијем догађајима: откуд, и што ће л у женскоме роду и у осталијем премјенама кад га нема у мушкоме? 2) Нек се Г. К. П. у овоме догађају нимало не брине за правила о састављању времена. Ко је за тај посао, наћи ће те како то бива по својству језика; ако за то није, ономе ће све сметати, а ништа му не може помоћи. Ко је год рад, да се мијеша међу књижевнике свога народа, ваљало би да зна, како се у право говори, и како писати ваља по својству народнога језика; ја за што онако, и откуда је што постало, то је посао

другијех људи, од којијех је један у сто година доста за сав народ наш од све три вјере.

Што наши књижевници не знаду свога народног језика, то је несрећа, која би се могла изговорити, и против које би се човјек могао помоћи надати; али што слабо који може да призна своје незнање, него сваки готово, и највећа незналица, мисли, да зна управо, као што треба, и хоће друге да учи и епоху да чини, то толико је тешко изговорити, колико убија надежду, да ће се од те несреће на скоро моћи излијечити.

у Бечу 16. Августа 1824.

Вук Стеф. Караџић.

ВЈЕСТИ.

Његово Високоблагородје, верховный школа г. п. с. надзиратель Господинъ Евгенїй одъ Гурковићъ благоволїо е высокоучености Г. Іована Чокора, у Гимназїи Новосадской кайдарског слика професора, за превремешог Професора препорадіе у Сомбору именовати.

Пешта. 19 Ян. т. г. Данасъ е одпутовао высокопреосв. Г. Платонъ нашъ Епископъ у Бечъ послозъ наслѣдства, кое е безсмртный Савва Текелїя Србскомъ роду у тестаменту оставіо. Свакій часъ пакъ очекива се и последнїй наслѣдникъ С. Матице о примлянію реченога наслѣдства - Благор. Г. Стоиковићъ изъ Арада: одъ кога ћемо валда достаточно и обширно извѣстіе скоро свега што се досадъ съ примлянїемъ народног добра догодило, што скорије, добити. Онъ е заиста велику жертву роду своме учинио; еръ презревши све собственo послове рано е трудъ свой адвокатскій за обште рода своега благо преко 12 неделя дана полагао, и као што се предпредно бесѣди съ доста добрымъ успѣхомъ, ако сано опетъ какви непредвиђени узроци дѣло съ нова не замрсе. Међутымъ надамо се, да ће личность његовога высокопр. Г. Епископа, као Посланика Матичиног горе кодъ пресвѣтлогъ Царскогъ Трона милостиво и за родъ Србскій користно примлѣни быти; премда се іошъ многи сумлянъ о свему, будући е силна бура навалила была ово рода нашег наслѣдство оборити; но умѣство и жертве одъ стране родољубивы куратора моћи ће заръ целу стварь, ако и есте поколебана, опетъ у тестаменталной правобытности одржати и сачувати себи на честь а роду на славу и ползу. —

Пешта. Прошасте седмице е изъ Будима у Бечъ одпутовао нашъ прослављени Списатель Г. Вукъ Стеф. Караџићъ, кои се скоро недељу дана овде кодъ свои прави пріятеля само као радодочекани гостъ бавіо.

ДОПИСЪ.

(Изъ Вуковара 12. Января.). Пре неколико дана почео се главный саборъ овдашнѣ варошице, у ком намѣну прочетъ забрањено Чинутника књге и земљ, као што су већъ были почели куповати, будући да нису ни пређе найновіи закона у токъ обычаю были. У следству тога сабора налази се млоштво странаи овде, зато се надамо, да ће данасъ у варошкой сали држећій се балъ сјаинъ быти. Путови су сами пропасть, зато су на пијаци послови слаби; рана се допозити не може. Ставъ е здрава према хрђавомъ времену прилично Юче е пристанимъ путемъ глась стигао, да е дружина одъ 20 особа, са 20 Лоози кодъ овдашнѣгъ трговца Г. Јустина Михаиловића 2. главный добытакъ одъ 40,000 фр. добыла, у ком се другитау сва кога стања и чина людій види. Случайно е тай петый данъ кодъ истогъ трговца, кои и ц. к. колектуре има, и одно терно начињено То е већъ другій путъ, како се у Вуковару одныма и истыма рукама главный добытакъ велике лутріе догађа. — Овде се одъ неколико дана младый Хорватъ Г. Царъ у народномъ заиста ценомъ одељу налази. Онъ се враћа са спогледа пута изъ Србіе — наша га овде и свуда пріятельски дочекују. Одъ прилике ценомъ быти ваља.

— h. —

НОШИВО

(съ образомъ ч. 2.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Кайнсловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 7. Недеља 24 Іануара 1843. Год. II.

Мой Растанакъ
СЪ БАЧКОМЪ
у години 1842. *)

Све бы за те и сам' себе дао!
С. Милутиновићъ С.

Съ Богомъ остай Бачко дична,
Съ Богомъ земльо добру свична!
У тебн ни до три блага
Остаю, о крупо драга!
Србству свойно Пріятельство,
Првый Животъ и Отчинство,
Уму, срдцу м' три символа,
Необорна к'о три стола,
На конма сви су дани
Живота ни основани —
Основани и одбрани,
Съ пріятельствомъ расблагани;
Зато све бы за те дао,
Самогъ себе жертвовао,
Кадъ бы твоіей мого среће
Придружити део већій.
Алъ су в' речи истомъ жела
Жаркогъ Сына-Пріятеля.

Войно свое одъ колевке
Удаљенъ-ахъ! ове спевке
Са сузама данасъ прати
Там' у лоно, где му мати
И бабайко старе чисе
Съ капљицама жудњ квасе —
Одъ првенца удаљени,
Вечито заръ растављени, —
Где му браћа и другови
Праотаца у домови
Тугу-радость ужнваю,
Покрай руйногъ поневаю,
И узаймно сузе роне,
Непогоде кадъ ій гове,
Па у часу срећна света
Опонену с' оны лета,
Судбу самномъ кадъ делише,
Срдце срдцу ближе быше
О! како е души моіой,
Одъ круга нам' удаљевой,
Тражит' браћо у студену
Утеху текъ у спокену;
Спокенъ само онда годи,
Кадъ све друго већъ не плоди.
За све любие ваше драге,
Прійм'те ове жељ благе:
Свевота кохна сила
Скакавмъ добромъ васъ блажила.
Пшеница вамъ прередила,
Стока вамъ се нагнорила,
Пріятельства с' удвоила,
Мысли-срдца преспокла
У Вештрін Бачке равне!!!

Јорће Кулачићъ.

*) Овай е растанакъ Г. аукторъ женц као своме Пріятелю приватно писао; и пакъ уважавайћи сваки створъ вѣрозъ ни самъ хтео пропустити, да га - ако и безъ допушћенія-преко овога Листа нашемъ публикуму не обелодаиићъ.

Р. С.....,;ић.

ПУТОВАНЂ

У Цариградъ и Сирію по Карлу Тратнеру списано.

(продуженіе)

У првымъ данма, одведенъ будемъ у Серіаскеръ-торонъ, да Цариградъ, и море болѣ посмотримъ. При горнѣмъ степену торона више прозора има, съ кои се са сваке стране красота предѣла овогъ видити може. — Жалость велика! што вѣштиномъ пера Цариградъ се описати неможе; алъ опетъ кадъ помислимо, да Цариградъ Пера, и Галата, по брду, у Амфітеатралномъ положенію леже, и одъ два мора се окружаваю; кадъ понятію представимо изгледъ, на марморно море, и красоту увишене Азіе, кадъ овомъ додамо изгледъ у облакъ прекриваюћи се вула, кедра, и кипресса Цариградски, кадъ изъ дальны земала у приста ништу цариградскомъ одмараюћи се лађа, различне на подобіе буктаюћегъ пламена, развіяюће се заставе видимо; текъ онда ћемо поне о обаятелной красоти предѣла овогъ чувствовати моћи. Све што ми в мило и драго, све самъ у чассу овомъ у наручію момъ видити желіо, да самномъ заедно красоту природе, кои в овде наивећій благословъ излила, чуствуе. У грудма ми се оно увѣренѣ стрѣмало, да кадъ бы Цариградъ, текъ за едно столѣтіе подъ рукомъ Христіянскомъ опетъ благово, найлѣпшимъ цѣлогъ свѣта средоточіемъ бы постати морао.

На Серіаскеръ шеталишту углађеный Цариградскій се народъ понайвише забавля; кое самъ шеталиште и съ Таліанскимъ „Корзо“ сравнити могао; ту смо видили господски лица, међу коима в више женски негъ мужки было женске су покривене быле, само имъ се чело, очи, и нос видити може но присвемъ томъ природно любопитство до тогъ ій в довело, да за покривало лица найтанъный бурунцукъ употребляваю, крозъ кои черте лица и цео изгледъ лѣпоте ньове ясно се провиди. Лѣпе очи, бѣло, или сасвимъ бледо лице овде се видити може. Наруменисаногъ лица у цѣломъ граду видили ни смо, осимъ црвено боядисаны ноктію, кое турске лѣпотице боядишу, да се болѣ допадну. Огртало имъ в на ћурдіе наликъ съ широки рукави одъ меріна или свиле. Свака има жуте чизме кое су на подобіе папуча израђене. Рукавице, ни у едне турске буле ни смо видили. — Султанова породица на свои Царски коли посѣтила в серіаскеръ заустависла се предъ увеселителнымъ зданіемъ, увеселяваюћи се угледомъ мимопролазеће младежи. Видили смо и многи други господски кола (арабасъ), кое рѣдко коньи, него волови вуку, и коя на двоколице кодънасъ названа наличе: шараглиндпречага нема, но съдаскама су счелевѣна. У њима се двосточный вкусъ показуе; различне утрпане бов, и позлате, као и глава и рогови волова боама и златомъ изпарани. Одъ редохранителника и ушкопљены арапа, изъ харема Султановогъ допраћене жене смо видили, за кима смо и надзирателя ушкопљника смотрили, кои в своимъ пьосналымъ носомъ и набранымъ лицемъ таку ругобу издаво, да одъ смеи задржати се ни смо могли. Тѣло му в до чемера дебело безъ икаквогъ подобія на божіе створенѣ. Онъ в съ Пашама у едномъ степену достоинства.

(продуженіе слѣдоваће.)

ИСТИНИТЫЙ ДОГАЂАЙ

у деветнайстомъ столѣтію.

Младъ некій Енглезъ по имену Лордъ, због свога сиромашногъ стања и непостоянога характера, многе в беде

и неволѣ у животу своме претрпіо. После многи други у животу нѣговом догађаи доведе га напоследку судбина нѣгова године 1825 на једну енглезску галіо, коя е по јужном мору бродила. Одъ прилике две стотине миля удаљена одъ приморя Перуанскогъ при острову „Флоріанда“ стане галія, да бы се съ дрвима и водомъ за пиће снабдѣти могла. Садъ матрози сгуне на суву землю, коя е густомъ, непровиднома шумомъ покривена была. Почемъ су већъ матрози дуже времена бадава изворъ тражили, раздвое се они међу собомъ: една гомила оде дубље у шуму, да изворъ воде потражи; друга пакъ при краю приморя бавила се дрва цепаюћи. Међу првима био е и нашъ младый Лордъ, кои часомъ као ветре, нашъ младићъ свое друштво остави и одъ нѣга удали се, предъ собомъ непрестанце дивлю коу вияюћи. Тако се онъ читава два сата безбрижно забавлио, докъ се у несрећно доба натрагъ не врати, да не бы галія одпловила и нѣга у овой страшной шуми самогъ оставила. Увереиъ, да не ће у страну заћи, ступао е онъ напредъ певаюћи. Али се већъ сунце западу приближавало, а онъ се текъ садъ у једанъ густъ шушањ тако заплете, да никудъ већъ напредъ ступати ни е могао. Садъ себе у великой невољи наће, видећи, да е заш'о и свой путъ заиста изгубіо. Шта ће тужанъ и неволянъ садъ да чини? На кою страну да се окрене? — Онъ е іошъ одъ своге детињства доста драговенъ, а не мало и лакомысленъ было, кое га садъ мало ублажи. Дуго дакле на предстоћу опасность не мыслећи, заключи онъ у себи, да овде до зоре остане и сутра да се на галію поврати, крепко уздаюћи се, да ће се сутра са своима опетъ састати. А и ни е ништа друго могао чинити; врбо е трчећи по шуми тако сустао было, да га е укратко и мракъ овде застао. На срећу нѣгову наће једанъ изворъ лађане воде, гди се мало опорави, а затымъ, да бы се одъ сваке опасности спасти могао, попне се на једно дрво уморенъ нагнувши се на густе гране, дубоко заспи, премда га е страшно урланће дивльи зверова почесто иза сна будило, и на предстоћу опасность опоминяло!

Кадъ већъ и зора руйна заплави, укрепљенъ іутреньомъ росомъ сиће нашъ страдалацъ съ дрвета доле. Опасность, коя му е ноћасъ предстояла, садъ текъ ужасъ у нѣму узбуди, да не бы овде остао; поће дакле напредъ іошъ у надежди да ће галію застати. Но што годъ е онъ више напредъ ишао, сотымъ е све више у шуму запазіо. Ахъ! време е пролазило, време нѣговогъ спасенія; а пропасть му е готова предъ очима была! — Већъ е сунце высоко одскочило и свою топлоту велику по прной земльи разсипало, а нашъ витезъ, кое одъ глади и жеђи, кое пакъ одъ великогъ ужаса већъ е до крайногъ очаянія дошао. Садъ одъ мужества и слободе остављенъ, на землю се као мртавъ простре у помоћь викаюћи небо! Напоследку, устане у своме найвећемъ очаянію, поће мало напредъ, и у несрећно доба подъ саму ноћь доће подъ једанъ брегъ, подъ коимъ изворъ наће. Овде лађаномъ водомъ жеђь свою загаси и ослабљене свога тела удове мало опорави. А да бы велику гладь свою мало утишао, наумн, ма какву зверь, коя му прва предъ очи доће, повсти. Узме дакле једно подугачко дрвце и стане плашити животиће лупаюћи съ њиме по гранама. И заиста онъ садъ једну зверь предъ собомъ угледа, али ово е змія была, коя пружи свой језыкъ, и сиктаюћи своме новомъ госту смрћу претити стане, на ков онъ безъ обзыра удали се. Попне се садъ на высоко једно дрво и погледъ свой на дальну бацн околину, не бы л' какавъ утѣшителанъ предметъ угледао. Но све е бадава было; онъ е само једну пропасть

свою скорымъ очекивати могао! Овако у крайномъ очаянію целу боговетну ноћь проведе; еръ ков збогъ глади, ков збогъ ужаса и опасности, ни треную ни в.

Садъ в већъ вдва зору очекивао, да се одавде кране; но тако в ослабіо было, да се одъ земле ни дићи ни в могао. Глава му в тешка, очи укочене, а цела земля предъ очима нѣговымъ была в у найвећу таму обвіена. Садъ одъ тешке глади са уроженымъ му нагономъ (инстинктъ) почне онъ траву и свако зеле око себе чупати, и у своя уста трпати; ал' на нѣгову велику радость осети онъ неку животворну силу и пріятность и доће мало къ себи; напоследку яснымъ гласомъ очи небу подигнувши, повиче: „Хвала ти вишньій мой Боже! што ме у овой крайной беди заборавіо ни си, ты си ми вдина надежда моя, ты ћешъ ми као благій Отацъ спасеніе поклонити!“ Овакомъ мыслима одушевленъ подиже се и пође напредъ, но због своя слабости на ногама своима стояти ни в могао. На ново дакле леже на црну землю и баци се у дубокій санъ, кои га сасвимъ опорави, и наново му душу и ерце укрепи.

На коіой управо страни налазила се галія, дознати ни в могао; но опетъ у надежди ноће онъ мало напредъ, и поче изъ гласа викати, не бы л' се гласъ какавъ одазвао. На сваків шушань чинило му се, као да неко оданћ чуе. Но напоследку види, да су сва нѣгова предпріятія суетна; еръ се нико живый на нѣговъ гласъ неодазва! — Кадъ већъ сунце седати поче, и мракъ мало по мало указывати се стаде, опази нашъ страдалацъ, да се изъ далека одъ неке животинѣ очи кроз таму светле: каква в управо зверь была дознати ни в могао; еръ између густи дрва и таме само се очи угледати могоше. Ово му стра великій зададе; помысли дакле у себи: „ова дивља зверь већъ ме в опазила. Поћемъ ли садъ натрагъ бегати, то самъ изгубленъ, дакле ита Богъ да и срећа юначка! Уме садъ свой штитъ древный, преправи се на битку, и пође съ найвећомъ яросћу противъ своге непріятеля на юришъ; али — у овомъ часу поче се онъ у гласъ смеяти, ербо ова страшна зверь, противъ ков се онъ тако вооружао, была в — савуляга, коя са низке вдне гранчице на нѣга гледаше, величини и необичномъ изгледу нѣговомъ чудећи се. Онъ се садъ лагано приближи и ню мирно стоћу вднымъ ударомъ на землю свали. Гладъ в найбољій куваръ: зато гладномъ нашемъ страдалцу овай добытакъ врло пріятно падне; но текъ мало доцніе искуси онъ, да в месо одъ савуляге горко и невкусно было. Али зато опетъ благодари онъ своме Створителю, кои га у овой крайной беди и невољи нѣговой оставіо ни в!

(продужіе се)

АБДУЛОВА СРЕЋА.

Морална приповѣдка изъ дѣла Соаве.

Нема тога на свіету човека, кои не жели быти срећанъ, и кои се не тужи, и не плаче, да у пркосъ свему нѣговомъ труду и бриги, никако не може жељеной срећи у трагъ да уће. Али збиля, што то мора быти, да међу толикимъ людма, кои речевой срећи често у трагъ улазе, пакъ опетъ скоро ни вданъ одъ ньи ни в кадаръ да в наће? Да ни' в томе узрокъ: што люди по своіой глави и лакомыслію ходећи, съ правогъ пута на кривый силазе, на коме се срећа ядно и чемерно постизава? Я несумнямъ да ни в тако. А и следующа приповѣдка, акопремъ в баснословна — као што су у баснама често завите велике и праве истине — побуђуе ме, да кодъ овогъ могъ мнѣнія останемъ.

Абдулъ, пастыръ Арапскій, пасући свое стадо, и гонећи га съ вдне паше на другу, смотри подъ вднымъ брдашцемъ

пећину, коя в са свію страна у трпо и шпирагу обрасла была. Любопытанъ онъ вечъ се накани да унутра иде. На улазку изгледаше пећина црна као пако. Текъ мала дневна зрака, спуштаюћа се изъ висине, осветљиваше њно дно. Онъ се упути неколико корака унутра, гди, тамо овамо ходаюћи, наће у прикрайку пећине кесу, прстенъ, и єданъ старый папиръ *). Онъ зауче лакому свою руку у кесу, и кадъ не наће ништа у њой, уздане Єх зло ти было. Ни си ми заръ могла како другачіе ласкати, ванъ напразно. Да в баремъ крайцара єдна у њой, не бы ми ни полакъ жао было, вечъ башъ ни нћ. Разлюћенъ онако рекне: Проклинћмъ часъ, у кои самъ те нашао. Иди безъ трага „бацы в на землю“ пакъ чами тамо, гди си и досадъ чамила.

Кесу удари о каменъ, и у њой нешто звекне као новацъ. Абдулу причув се као да в злато. Савъ протрне. Узме кесу са землѣ, и наће в пуну до вр'а. О Боже! повикне шта ово мора быти? Занета, или в привиђенѣ или некаквый чаръ? Ма што было было, злато ћу я себи узети, и шњимъ овай біялый свіетъ уживати. Овако усхићено говорећи, узме прстенъ и папиръ, пакъ се изуче изъ пећине. Съ-Богомъ горе и дубраве „рекне“ нећете ме виђети, докле ми годъ овога злата трав. Ала да ми в садъ быти у Мекки на ћаби, и у тай ма створи се у Мекки!! — . . . . Заблеснуть, и наполакъ смуђенъ єдва се сѣти да развіе папиръ, у коме стане читати слѣдуюће рѣчи:

Кеса ова быће пуна злата
Кадъ годъ будешъ хотіо,
Са прстеномъ быћешъ срећанъ
Кудъ годъ будешъ ходіо.

*) Папиръ Papierstaude, єстъ кора съ дрвета папира зовоногъ, на коіой су стари Африканци слова изрезивали, тобожъ по кори писали. За то се и овай, на коме мы данашньи данъ пишемо, папиръ зове.

Повольный, и радостный овай гласъ рода у Абдуловомъ срцу любопытство, и желю къ путованю по свіету. Онъ то непремѣно учини. Путуюћи изъ єдногъ града у другій, обиће у кратко врієме великій дио землѣ. У путованю увеселяваху га свакій данъ нови предмети: промѣна земаля, осѣтљива разлика предѣлне климе красный видъ и вкусъ натуралны производа, усовршенствованѣ заната, представлянѣ дивны и обаятелны механизма, разлика обычая, єзика, духа, и начина живота страны народа. Сва ова уливаху у душу и срце Абдулово трогателно увеселнѣ.

После краткогъ времена почне и овогъ задовольства у нѣму нестаяти. Онъ, што в годъ далѣ путово, опазіо в умаленѣ чудноватe оне промѣне, коя га съ почетка тако пріятно увеселяваше. Шта, помысли онъ у себи и рекне: Та иста натура, коя се овде текъ малимъ нечимъ разликуе, питала в и содржавала в мене и у моме отечеству. Она ми овде мало страногъ нешто одкрыва. И видимъ сво скоро исте оне предмсте и етвари, кои се виде и у моіой земльи. Исте скоро пороке, и страсти людске, кое и кодъ мои сонародника. Овако намышлаюћи изгуби онъ любопитство къ новостима; дакле и вратрену ону желю к-путованю по свіету. И ситъ свега, преда се међувременомъ почиванно.

(продуженіе слѣдуе)

РУССИ у 17 ВЕКУ.

(съ Польскогъ одъ Г. Гебауера)

Самуилъ Казимиръ Масцкіевицъ, ученъ Полякъ, кои в подъ владћніемъ Димитрія(des Faliche) у Москви жизіо, оставіо в у своме опоминаню, кое се пре неколико година у Русіи нашло, многа знатна извѣстія о рускимъ нравима и обычаима 17-огъ столѣтія. Мы слѣдуюћа у изводу нашимъ читательима сообштавамо.

На свадби люди и жене на одељ-
ньмъ местима седе. Служителн су око
трапезе съ различнымъ єломъ ишли и
госте нудили. Ту никакве не бяше му-
зике, єръ Руси мысле, да играньє важ-
номъ човеку не пристои. Какво є —
веле — у томъ увеселеніе, што се по со-
би овамо онамо трчи, као да се што
изгубило. Они су у єлу пристойни и у-
мерени.

Што не маю Руси игри наклоности,
то приписує ауторъ њиовомъ недруже-
вномъ животу; єръ женскій полъ не сме
се при састанку мужкогъ пола указати.
Тако исто госпођама нигди на явномъ
месту, осимъ у цркви, ни є слободно
показати се.

Женскій полъ живи у стражньой
части здања, кое є зидови окружено.
Гости мужкогъ пола кодъ њи не маю
приступъ, и само кадъ домаћинъ коме
велику почесть оће да укаже, пусти жену
и кћерь у дружевну собу. Кадъ ій гостъ
више пута полюби, то є знакъ особите
учтивости.

Удаја и женидба свршує се одъ сро-
дника, често безъ знања момка и девойке.
Невѣсти є дозволѣно избранога видити
и полюбити, ал' не сме говорити.

Мазати образе съ црвеномъ фарбомъ
(боіомъ) не само да є у обычаю, него є
и заповѣђено; єръ они држе, да є непри-
стойно съ исправазанымъ образима дати
се видити.

Обитатељи Москве како богати та-
ко и сиромаси уредно живе.

Јака пића преко мере пити забранѣно
є. Явно ій продавати никомъ ни є сло-
бодно осимъ болјара, кои имаю привиле-
гіе, да ій смеду правити. Наће л' се кои
на явномъ месту піянъ, то буде више не-
дељ дана затворенъ; ако се тымъ не
поправи, на дуже време буде свободе
лишенъ, осимъ тога по свыма се улицама
води. Трећій путъ буде казнѣнъ съ кну-
томъ (бичемъ); ако му и ово не помогне,
и судъ се увери, да се не ма никаквомъ
поболшаню надати, онда се истый кри-
вацъ, да не бы више ружанъ примеръ
давао, за свагда затвори.

Онай народъ, кои тако строга поня-
тія о моралу има, съ друге стране пре-
небрегава душевно изображеніе; ков —
тако рећи — у оковима совршеногъ не-
знања држи. Наставленіе не само сасвимъ
да оскудѣва, него шта више забранѣно є.

Подъ владањемъ Ивана III донесе
некій Полякъ неколико календара у Ру-
сію, да прода. За Русе су были ови
календари, кои су на польскомъ єзыку
были штампани, врло велика наука;
єръ ни самъ царъ ни є ій знао читати.

У бриги, да народъ одъ тудъ што
зло не научи, да ій спалити, а штету
трговцу платити. Свако є наставленіе
было забранѣно, тако, да є онай, кой бы
се чему дао учити, морао подъ одго-
воръ доћи.

Тако се некій боляръ, кои є за нау-
комъ жедніо, одъ єдногъ Поляка и Нем-
ца дао учити. А да то у потаи остане,
учитељи су у рускомъ одељу у нѣгово
обиталиште морали долазити, а наука
се у найсакривеніемъ месту предавала.

(Д. и. В.)

ВѢСТИ.

а) домаће.

Пешта. 21 їан нош. Шта є ново? — Най-
новіе є то, да одъ како є дунава и дунавски па-
роброда, іошгъ никада ни є у ово доба на њима
путовано, као што ће се овы дана догодити! Од-
дашње Чиновничтво паробродско добыло є одъ
свога дружтвеногъ управительства налогъ, да на-
ступаюће недѣлѣ огласи, да ће ду парне лађе опетъ
одъ Пеште до Бева пловити започети, єрбо є вре-
ме особыто угодно тако, да бы човекъ мысліо да
є Мађарска свой положай некуда у Италію пре-
местила; Гєрзелесъ и њиве зелене се као у про-
лѣће, шта више и дрва теряю. — Ноче у вече около
10 сатій показала се онде єдва репата звезда, кой є
приметително светла была, и теченѣ свое одъ
стране западо-северне къ южно-источной заузела-

Пешта. Време е кодъ насъ лепо и тако пріятно, као да е зима сасвимъ прошла. Дане у данкомъ одслу обучене по улица шетаю и свако се весело као у пролѣће показуе. — Дунавъ е сасвимъ одъ леда чистъ.

Пешта. Некій младъ човекъ одъ 18—20 година седне 18 Јануар. у 1/2 8 сатій у чамацъ, да се изъ Пеште у Будимъ превезе; кадъ е чамацъ на среди Дунава было, скочи реченый младићъ у воду и више се неуказа. Узрокъ самоубиства непознатъ е.

б.) трговачке.

Јуръ. 20. Јануар. н. р. Овогъ вашара ни е ни у чемъ добра продаја была, єръ киша кол е непрестано падала, покварила е целе улице и пазаръ, тако да се ни е ништа могло радити. Неколико довоза кожа непродани су се повратили. Тако исто коньи ни су имали купаца; рогата марва нешто е вало болѣ продавана, паръ волова (теглећи) 250—270 Фр. б. вр. — Цена ране: Жито 4 Фр. 48 кр. — 5 Фр; Баваторско 4 Фр. 15 кр.; наполица 4 Фр. — 4 Фр. 30 кр.; ржъ 4 Фр.; очамъ 2 Фр. 54 кр. — 3 Фр.; зобъ 2 Фр. 18 кр. — 2 Фр. 24 кр.; кукурузъ 4 Фр. — 4 Фр. 15 кр. б. вр.

Лайпцигъ, 20 Јануара. Одъ много већъ година научени смо, да на нашемъ новогодишнѣмъ вашару врло мало страны видимо. Узрокъ е токе промена отношенія у сюотрењю трговине намеђу Русіе и Польске. Тако се исто и съ новогодишнѣмъ догодило. — Одъ чое было е 50—60,000 коваћій, одъ кои е половина продана. Филетотъ и друга овой разна матерія, здраво е на путу была фини и болѣй чои, зато е она врло рѣдко продавана; напротивъ матерія (Зиц) се по цени прошастогъ вашара или по мало живѣй лако продавала. При свемъ томъ што е онай вашаръ незнатанъ было, може се опетъ казати, да е пообште одъ пређашнѣгъ болѣ ксао. О продаи чое за Хиву овде се ништа не зна.

ДОПИСЪ.

Изъ Сегедина, 18 Јануара. Слава и торжествено празнованій свештителя, подаже у народу велику любовь къ светой вѣри и ревносно-ведању своме и подражаніе славны и богоугодны дѣла ньоны, — а спокенъ славны мужева и просветителя народны подаже у срдцу ревногъ потомка духъ родолюбія, духъ народности, онай духъ, кои е само рода и племена човеческогъ достоинъ. — Што е светый Сава прозваи Архі-Епископъ и Просветитель Србскій, како у призрењю свете наше православне вере, тако и у призрењю изображенія и просвешенія народногъ, народнѣ славе и чести; то ну само вие каже, то сваки онай добро зна, кога е Србкиня Србскимъ млекомъ одонала, кои правымъ Србскимъ духомъ дише, коме народно благо, народна срећа на срдцу лежи. Светый Сава у Роду Србскомъ и као Светитель и као народный Просветитель слави се и славиће се, докъ е Србскогъ рода и племена. — И наше благочестиво общество достойно е данъ Св. Саве прослављо. *) Звукъ сало звона и грувањ топова опомињао е и мало и велико, да светомъ богослуженію присутствовати пали. Съ найвећомъ родошћу како садъ, тако и на сваки нашъ праздникъ онде примѣтите се могло, да осимъ наши благочестивы сограђана, и другога вероисповедаюћа Христіани радо при нашемъ богослуженію присутствую. Свету литургію Прочест. Г. Тимотей Илићъ, Парохъ и Намѣстникъ Савадскій са мѣстнымъ Діакономъ свршавао е, а при свршетку богослуженія говорйо е нашъ мѣстный Пароxъ, Прочест. Г. Павелъ Стаматовићъ слово, на похвалу Св. Савин пуно топлы чувствованій за Родъ и Народность. Онъ завета и као свештеникъ и као родолюбацъ за примеръ сваком служити може. Младежь Србска, кои у Сегедину више науке слуша, овогъ врстногъ мужа мудрына советима слѣдоваће, лепу будућность Роду нашемъ обећава.

Србољубъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Свѣтъ већъ починѣ памети́ти бивати) Будући да е обште познато, како е велика надпшность великодѣшный и съ трошкомъ великимъ сопственый погребъ жртвеника: Зато се у Нарибергу едно дружтво налази противъ онога обычая, кое ове трошкове, што бы се на жртве употребити имали, на сиротиню обраћа. Да лепа и племенита поступка!

*) Мы се одъ свегъ срдца радуемо, да е Сегединско чанлонъ мирно общество како у призрењю свете наше православне вере, тако ну сюотрењю народности лепе заште и подражаніи достойне примере досадъ показивало, и найвећимъ обществама на угледъ служило, где се о народной срећи, о народномъ благу дѣла. Оно намъ показуе, што и мало людій слогомъ и најусобнокъ любовю учинити може!

И.

СМЕСИЦЕ.

(Просто се облачите.) Госпоја нека одъ 26 година по вику Лауренцина обште с виђаше збогъ свое лепоте на се обратила. Кои с годъ види, млада ли стара госпоја, младићъ или старацъ, она се свакомъ допада. Енглезъ некій у своихъ описанію красногъ пола у Француской овако о њой говоре: Нигди ни самъ, ни у какой Енглеской, лепше и љубезније женске видіо одъ Лауренцике. Я самъ с у балоніма, у позоришта много пута видіо, и свагда с као краљица лепоте и бисеръ дружтва была. Я самъ срећу имао да ме њой представе, и примљенъ самъ био казати јој, да с она найлепша на свету, на коју ми она снешћи се одговори: Свака с овде дама лепа, ако сиећъ вероватн, да самъ я достойна тогъ имена; а много ій има, кои су далеко ишћи одъ мене лепше. Моя се сва лепота состои у тайни, што се умемъ обући и у ношиву оно, што с просто, набрати, кои се свима здраво допада. Ако не перуете, да с то тако, то дођите сутра у театеръ, пакъ ћете се о томъ увериги; а ћу се накитити, — накитити као ове даме, ал' вы ме не ћете познати. — Дођемъ сутра у театеръ, ал' забадава самъ с моимъ очима тражіо, кръ с нигди ни самъ могао видити. Напоследку опазимъ једну у найскупоценіемъ оделу даму. То с была лепа Лауренцина. Ова с и сиећ лепа была, ал' с она лепота далеко одъ пређашње была. — Облачите се просто, вы Србкиње, ако желите, да будете лепе!

Енглеска журналистика преповеда о Наполеону на Св. Елени: „Наполеонъ с живіо пріятельски съ породицомъ Балкомбе у калой белой кућици, кои се „те Бріярсъ" звала. Госпођица Балкомбе была с врло млада и лепа дева, съ коимъ бы се Наполеонъ често разговарао и шалио. Једнашутъ уме ку мачъ, съ коимъ Наполеона у бућакъ собе сатера и свеюћи се повиче: „Сиећ имамъ найвећегъ мужа у моимъ рукама". Одъ тогъ доба изгубикодъ њега милость, и онъ се никадъ више не хтеде съ њомъ разговарати и шалити.

(Продала жена у Енглезской) Некій Енглезъ доведе жену свою на вашаръ, да ю прода. Кадъ види, да нико за ню не ће ни да запита, почне ю фалити: „моя жена врло лепо женске послове ради; она добрѣ пуца, нежели и свиъ куваръ наше краљице Викторіе; она уме читати, писати и Богъ те пита шта ішћи коя шта зна." Но ішћи се купацъ не нађе. Садъ далѣ своју беседу продужи овъ „Моя жена теку садъ 20 година ни; добро немачкій и францускій беседи и свакій е данъ кадра 8 шилинга заслужити." „Зашто ю дакле продаешъ" запита га єданъ непролазећій. „„Ахъ мой Господине! она ми све у кући оће да поће"" „Я ти дакле за ню 20 шилинга дасмъ; кодъ мене ће доста за сло имати." „„О избавите ме Господине! одъ глади, пакъ ће те скорим искусити, шта знамъ!" Онай му дакле Господинъ поштено исплати и жену съ собомъ однеде.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

23. Января. 1843 — **Сребро**

Металл.	са 5% на сто	100¼
„	„ 4% „	101
„	„ 3% „	77
Запис одъ г. 1839	„	284¾
„ „ „ „	„	726¼
Банкакціе комадъ	„	1613
Єстерхазинъ Лосъ	„	50¼
Царски дукати	„	101½

Цена ране 22. Ин. на Пешт. піяци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	—	140	130
Наполица	120	110	—
Ражь	104	100	94
Єчамъ.	82	80	70
Зобь	67	64	60
Кукурузъ.	95	90	80

Станѣ дунава 23. Января.

14°. 2'. 9'''. (надъ о.)

П. П. Одъ неколико дана воде с овде тако нарастла, да се већъ издаю наредбе, да се неки канали у предграђію позатворају.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 8. Четвртакъ 28 Іануара 1843. Год. II.

ТРІОЛЕТЬ.

(Тріолеть)

Да мало има своју сласть
То Тріолета каже строй
По трећој врсти само пой
Да мало има своју сласть.
Надъ осимъ врста имамъ власть
Начало есть и конацъ мой
Да мало има своју сласть
То Тріолета каже строй.

У Ковачици 25 Децембріа 1842.

А. Андрићъ.

ПУТОВАНЂ

У Цариградъ и Сірію по Карлу Тратнеру списано.

(продужење)

Природно чувство већъ в съ слѣпимъ воображеніемъ и кодъ турски лѣпотица склавало. Безъ икакве увреде, прійма се поздравъ европейски хрістіяна. Више смо Европеаца видили на Серіаскеру, гдѣ увеличателнымъ стакломъ сматраю Туркинѣ, лѣпше нѣжніе поздрављаю, за кои се поздравъ оне не срде. Већъ се ни најманѣ не дивче. — Нѣкій возникъ (кочіашъ) сбогъ наглогъ терања, хотѣо в изврнути арабасъ, у комъ су даме седиле; оне су вдногъ између насъ рукомъ машући повикале, да имъ руку пружи. Помоћу нѣговомъ сиђу се и на услугу умилно благодаре. Дѣвојке и жене турске понайвише су дебеле, и стаса немилогъ; ходъ имъ в необичанъ, као на нѣко прекретанѣ, или пачій ходъ наличи. — Одъ Туркиња много су лѣпше Ерменке, черте лица благородне, и виткость лѣпогъ стаса ньиовогъ, крою Юноне се уподобити може; и као што смо примѣтити и извѣстити се могли, да се за европейске хрістіяне найрадіе удаю, зато, што природна лѣпота ньіова у европейскомъ руву найлѣпше имъ доликуе. — На средъ шеталишта овогъ стои увеселителный домъ. У дольнѣмъ реду в вдна велика кафана; надъ овомъ в горньій спратъ, у комъ се Мехмедъ Султанъ често забавло, гледећи како се нѣгови поданици проходаю. Овде смо видили и садашнѣгъ Султана, гдѣ смо и турскій етікветъ упознали, то есть: да бы найвећу увреду у закону пристойности учиніо, кои бы съ Царемъ у сукобъ сѣсти, или стати усудіо се; зато в найглавнія свакомъ турчину дужность, съ очію Султанову што брже уклонити се. — У падати Серіаскера видіо самъ пѣшаке, гдѣ се у войничкой науки упражняваю, ков в по француском начину ишло; овде самъ примѣтити могао да поздини войници ни су довольно вѣшти, да у већимъ одѣленіима ратовати

могу. Мужественно владанѣ, и војничка строгость, по найвише имъ е оскудѣвала.

Међ знаменитости Цариграда принадлеже и гробља, коя се на найлѣпшемъ видику, у средини града, налазе. Ладъ кипресса прекрива гробове. Стазе су по цѣломъ гроблю изкривудане, по коима граѣани на све стране пролазе. Свечаность турска найболѣ се на гроблю видити може. Игранѣ, пѣванѣ, крозъ цѣо данъ свеца трае.

Толмачъ намъ е било родомъ изъ Пеште, Израелита, кои е, као што намъ е исповѣдио одъ 10 година овамо допро па и заосто. У предградію Пери и Галати ништа намъ знаменитго показати ніе могао. Куће су и овде, као и у Цариграду одъ дрва, осимъ што су дворови посланика одъ камена. У ово се време зидао дворъ Рускогъ посланика, кои е одъ свію найзнаменитіи. Обичный е догаѣай овде ватра; и рѣдакъ е данъ, у комъ се небы појавила. — Квартири су овде одвећъ скупи. Свакій притяжатель дома тако гледи, да за седамъ година уложеный новацъ, са 12 на 100 поврати; будући да за седамъ година рѣдка е кућа, коя до темеля изгорела небы. Ватре чуваръ, у време ватре, трчећи сокакомъ вниче, „Таргитъ варъ“ (ватра е) и нѣкомъ незгранномъ буџомъ бубне о свака врата, показиваюћи на коіой е страни ватра. — За време бављења нашегъ у Цариграду „Димитрій“ предградіе све е до края изгорело, и кажу да ће за нѣколико недела све до једне куће на ново зазидане быти.

Заведенія Турска, гашеня ради ватре, вису одъ мале користи. Поредъ сваке стражаре стое орудія за гашенѣ ватре у преправности. Редохранителни војници, одма на мѣсто пожара дограмзе; и вообште смо примѣтити могли, да цариградска полиција за спокойство жителя свои нимало труда не штеди. Страже су по улицама и даню премноге. Редохранителъи по нѣлу ноћь тумараю, и свакогъ, кои безъ фенѣра ходи, у затворъ одпрате. Свакомъ странномъ дакле, кои у Цариградъ доће, прва дужность некъ буде за фенѣръ се постарати.

(продуженіе слѣдуе)

ИСТИНИТЫЙ ДОГАЂАЙ

у деветнайстомъ столѣтію.

(продуженіе)

Сунце се већъ западу клонило, кадъ се ведро небо на єдашнутъ мутити стаде; густи облаци са свію страна почеше се скупляти. Олуя велика диже се; страшна бунца поће; мунѣ почеше севати, и громъ за громомъ пуцати. Садъ се земля затресе и громъ своимъ ударомъ стогодишный растъ изъ корена изчупа и запали. Нашъ бедный Лордъ, видећи ово страшно позорѣ падне у несвесть тако, да одъ стра дисати ни е могао. Кудъ садъ да се окрене? гди да помоћи тражи? Пређашнѣ ноћи быле су страшне и ужасне, али е ова све беде и неволѣ превозилазила. — Мало по мало већъ се ова страшна олуя утишаваше. Зора е заплавила и сунце сіяніе нег' икада крозъ развеяный облакъ указа се, а бедный нашъ Лордъ у голой води окупанъ єдва помало къ себи долазити поче. Нѣгова се душа грозила, опоминяюћи се страшне грмлявине и севаня; али милостивый Богъ нѣга е опетъ при свой опасности сачувао. — Сматраюћи око себе предмете съ неописаномъ радосћу наће онъ многа дрва, коя су вкусне плодове рађала. Ово е болѣ за нѣга было, него да е на самъ бисеръ и драго каменѣ наишао. Онъ се ситъ садъ навде овогъ вкусногъ плода и поће укрепљенъ на брегъ, не бы л' каковый нибудъ предметъ спасенія своегъ угледао. Іошъ га ни е сасвимъ надежда оставила; іошъ духъ у нѣму клонуо ни е; іошъ се онъ надао, да ће часъ избавленія нѣ-

говоръ скоримъ куцнути. — Онъ се садъ на вданшутъ на брегъ попне и предъ собомъ море угледа, на комъ се валови тамо амо извияху; море, ков са свію краева света люде сполна, и опетъ на веки разставля; онъ в предъ собомъ гледао безгранично море, ков се вольи вдногъ вышнѣчъ Бога повинув; ков му сладку спасенія надежду у очаяно срдце нѣгово уливаше. Садъ в онъ место съ найвећомъ жалошћу сматрао, одъ кудъ в галлія на веки одиловила, одъ кудъ су нѣгови не верни другови отишли, а нѣга усамлѣногъ безъ помоћи, безъ утѣхе овде оставили. Овако у себи размышлявајући поче викати и сузе ронити и као мртавъ одъ туге и жалости простре се на црну землю!

(конецъ слѣдує)

АБДУЛОВА СРЕЋА.

Морална приповѣдка изъ дѣла Соаве.

За таково предпріятіе изабере себи Цариградъ. Чињаше му се да в ово найприличніе мѣсто, гди ће га нѣгово небровно благо найплеменитіимъ сластима питати; и да ће овде сву ону красоту, ков в путујући по свіету участникомъ было, гледати, и томе іошъ и тѣло своє найбольимъ увеселеніяма крѣпити моћи. У Цариграду како ће, „говорише самъ собомъ“ гди се люди одъ свега свіета стичу, и забираю.

Абдулъ ступи овде у обштый животъ. Никакво веселѣ, никакво позориште, ни никаква гостиска скупштина, ни в безъ нѣга прошла; вр в нѣгова прва брига была одма упознати се са найотличійимъ кућама, и придружити се къ познатымъ веселицыма. Онъ в већъ топіо се у делиціама. Бетъ али по некомъ времену досади се нѣму и оваковый животъ, таво да в найміліе забаве и найзбранія друштва презирати почео. Залуду в онъ сирома све начине употреблявао, да ову свою нову ћудь промѣни, и немилосрдность утамани, кадъ му в ситость већъ сва чувства обладала была. Нѣговъ унилый и успаваный духъ причињавао му в време дуго и неподношливо, ков га в по свуда пратило. Грозећа болесть, у кою вданшутъ због неуредногъ своєгъ живота падне, увѣри га, да човеческа срећа не состои се у безпослици нити у раскошномъ и женскоразмаженомъ животу: науми дакле, пріймити се каква дѣла или званія.

Пребогатъ онъ добіе за кратко врієме покровителя и пріятеля. Искуства, и знања, ков в путујући по свіету сабрао, учине га способна за найвећа званична дѣла. Брзо в онъ пеняо се о вдногъ степена на другій, докъ найпосле не постане и везиромъ одъ три репа. Войничка важна дѣла обколе га садъ са свію страна. Часъ фермани царски, часъ молбе и жалованя поданика на диванъ ни су му дали ни вдногъ часа починути. Незадовольство многоженћногъ Султана, немиръ и неслога жѣна у сараю, лажи и ковкакве ляге ненавидника, држали су га у непрестаномъ страху и трепету. Онъ до мало искуси, да и части и достоинства, нису ништа друго, ванъ вдно свіетло сужањество. Истомъ у намѣри, да остави службу, алъ скоротеча донесе гласъ Султану у Цариградъ, да му е Персіа войну навѣстила. Абдулъ буде одрећенъ, да иде са силномъ войскомъ противу разярюногъ непріятеля. Ово онъ вдва дочека, не бы ли юнаштвомъ своимъ іошъ већу славу задобіо.

(продуженіе слѣдоваће.)

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Найновіе вѣсти съ Границе явлаю намъ, да в слѣдствоиъ трактата изнеђу садашнѣгъ Српскогъ Правителства и Порте Отоманске, Нишкій бумрукъ дигнуть; и да се одсадъ, само у Београду подъ Српскимъ Правителствомъ бумрукъ на извозе и увозе наплаћивати има. — Ово в главна точка за процветаніе Трговине! Ево намъ опетъ

поны доказателства о мудрыхъ и духу времена сходныхъ устроенiяхъ, кои садашнiй Владѣнiе дѣломъ обкладанiе. Садъ мыслимо, да ће како земински равно и пештански незадовольни Шпедитори, и конессионери друго понятiе добыти о трговини и сообращенiю са Сербiомъ и сусѣдныхъ Державама, коима ніе непознато, да е Нишкiй Јумрукъ подъ пређашнымъ Владѣнiенъ, и то изъ неке освете, или болѣ рећи пркоса установљенъ было.

Б.

ВѢСТИ.

Лордъ Лондондери было е пре краткогъ времена садашнiмъ Султану Абдулъ-Мецiду у Цариброду представљенъ. Онъ е у себи найпре држао, да ће Султана у Богъ зна каквомъ великолѣпiю угледати; али се ніко у надежди своiой превари, кадъ га у едной малой собi види кои е простымъ биликомъ покривена была, и кромѣ нѣколико столица, и едне мале софе, на коiой е Султанъ младый са прекрштенымъ ногама седiо, никаквогъ украшенiя ни е нашао. Султаново одело напротивъ было е драгимъ каменiемъ украшено. Абдулъ-Мецiдъ е танкогъ стаса, младъ и повысокъ младићъ, 19-20 година старъ, дуги образъ, лепы очiо и обрва. Његово е лице лепъ и духа пуный изгледъ показивало.

Ў. Zgb.

У Среду 1. февруар. п. р. Права Слушательи давала су Јуристенбалъ. Млади Јуристе никаква трошка нису штедили, да бы, као и прошасти фаршанка позвате свое госте найвеличественiе дочекали. Ходникъ и степени троеболномъ чоіомъ застрти, и найлепшимъ цвѣћемъ украшени су были. Число присуствующи износило е на 4000 лица: обадва редута и кредениа са свима су пуни были. Прекрасне Даме, найлепше одело, злато и драго каменѣ дражестаи су изгледъ надавали. На младићима лепо ношиво изъ Зографовог', Лапедатовог', и Лежимирског' илогa видити се могло. — Многобройни Магнати и више Благородство истый су Балъ своимъ присуствiемъ увеличали. Домаћица была е Њихова Ексцеленцiя Графица Майлатъ, ђуровног' Кралѣвства Судiе (Iudicis Curiae Regiae) супруга. — Редъ играня тако е расположенъ было, да е школьномъ валцеру мало места учињено: напротивъ кадрили, Лапсъ и кертанцъ владали су. — Задовольство и увеселенiе было е у найвећемъ степену, и лепе господичне, кое су у сану зору одъ Бала одна се растале, уздишући и садъ говоре, да е Јуристенбалъ и оне године найлепшiй балъ. — А што е поредъ свiю трошкова претекло 275 ф. то су Јуристе едномъ изобретателю ове машине поклонили. —

Б. М.

СМЕСИЦЕ.

(Великодушiе.) Простакъ некiй избави едницу Барона одъ К. одъ смрти, будући е дете покрай непазльивости служавкиной у воду пало. Кадъ оно Баронъ чуе, пошлѣ овомъ племенитомъ простаку 2. дуката на даръ. Али овай пошлѣ даръ Барону натрагъ съ речма: због' спасенiя дужности мое не требамъ я никакве плате! Удивљенъ због' овога великодушiя простака, и желећи се што болѣ о овомъ увертити, пошлѣ простаку 100 дуката, кое онъ покрай свегъ великодушiя своегъ — прими.

ПОПРАВКА.

У последнѣмъ числу Скоротече у првомъ стихотворномъ слогу неприметно после предпоследнѣгъ стиха изостављенъ е овай верс'.

„И живила докъ е славие"

Кое поправити съ овимъ умоляваю.

И.

НОШИВО

(съ образомъ ч. 3.)

1.) ОГЛАСИТЕЉ.

Херманъ Енгландеръ

препоручуе свою у великомъ ново отворену трговину.

(У Бургизановой кући на новомъ торжишту.)

Гди се знатно количество свакоякы свилены марама, пруслука, хальина, помодны и леци пантљика, ибришима, мула памука, сваке струке конаца, Tull-Anglais еспапа, и други памучны производа по найприличнiю цену у великомъ избору у свако, а особито у вашарско доба добыти може.

У Пешти месеца Febr. 1843.

Издаватель Димитрiй Iовановић. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словила Баймеловыхъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 9. Неделя 31 Іануара 1843. Год. II.

ПРЕВАРА.

Лепо пеше у тишине
Шћери тиіо задрекало,
А у кене сама пена,
Нита сама, ни покоя
Чекаюћи да ви Милка
У поноћ сладке доће. —

Чудно ти е у потаи
Надати се лепоі Милки,
А нема ти покрай себе
Ни овога, ни онога,
Што бы срдце заварало,
Да с' не кида у чекаше!

Доћ пеесеца младогъ трай,
И вечерић сяйне звезде,
Дотле су се очи мое
Съ њима мало забавляле,
Уздисаи къ пресю
Къ њима често узлетали; —

А кадъ вайпре младый месецъ,
И вечерни после звезди
Съ њиних окомъ опрости се:
Я остадо у самоћи
Безъ забаве осећайне,
На забаву чекаюћи. —

Мысли ми се таласаю,
Ал' све око лепе Милке
Ел' већъ пошла, — камо иде, —
Коіомъ стазомъ, комъ путемъ;
А текъ сумя препречи се:
Можда не ће Милка доћи! —

Ахъ защт' тако да повысляиъ!
Та Милка е рекла доћи,
Да загрли и полюби,
Загрлиъ ю и полюбиъ:
У Милке е тврда вѣра; —
На защт' тако да повысляиъ?

Где іошть мое Милке пева!
Опетъ сумя душу мори, —
Може л' срдце у любави
Да не слути свакояко,
Више на зло, нег' на добро! —
Неће — неће Милка доћи! —

Нешто чуемъ изъ далека
Шта ће быти, шта ли неће?
Любовь ми е учинила,
Да далеко чуемъ, видимъ;
Срдце уча разпознати:
То су Милке корачаи! —

Ко безсмртный кадъ се Анѣо
Смртномъ кове показуе,
Тако мени изненада
Засіяюше у дрягости
Четыръ сунца, — ил' месеца:
Доће мои Лепа Милка!

На лицу іой блистаю се
Ко сунчани, сяйни зрацн, —
Я не видимъ таме ноћне
Цела моя околина.
А она е: Єдина Милка
Ко свѣтило райско сія. —

Очи іой се у погледе
Найнѣжніе прелевао;

А пурпурнымъ на уснама
Часъ любави сладке рѣчи,
Часъ у милост задовольству
Осмех се ленштиво. —

Я ю тио запиткуемъ:
„Лепа Милко любишъ ли ме?“—
„Я те любимъ“ одговара; —
„Лепа Милко! Еси л' моя!“
„Есамъ“ вели „само твоя.“ —
А и гивезъ одъ милина!

Ал' се срдце у лепотикой
Милки за садъ превърнло:
Нит' не хтеде загрлити,
Нит' се даде загрлити;
Нит' не хтеде полюбити,
Нит' се даде полюбити!

Нендъ.

ПУТОВАНѢ

У Цариградъ и Сирію по Карлу Тратнеру списано.

(продуженіе)

Знаюћи да Турцы петкомъ спевано Бога славе, жажелимъ видити монастыръ Дервиша, у кои в свакомъ Европейцу уѣи слободно; но найпре чизме илъ папуче шта имао буде сшући мора. — До вдно 20 Дервиша было в; изъ међу кои вдногъ смо као старешину почествовати примѣтили. — Кадъ су прву молитву свршили; вданъ за другимъ околишли су по шестоуголной даиси; по томъ се сакріе старешина у вданъ угалъ монсе. Неизгапца свирка, бубанъ, и фрула зазуи съ кора; и садъ се почне игра. Дервиши разрогаче руке на подобіе ветреняче, окретали се у около, докъ ни су унутрашньость цркве обишли. За тымъ су молитве читали, и опетъ све већимъ дѣйствіемъ играли. За вдно пол сата сматро самъ ово нешћено чудо; изнѣмо дивећи се нечувеномъ Богомолећи начину. Дервишъ за време играня дотле се трза и окреће, докъ свесть незамути и обнезнани се, и што кои главомъ о каменый сподъ већма тресути може то в већа дика; и тако у найнижемъ степену природе стоећій Дервишъ, текъ онда слави Бога, кадъ у овакой тупоћи чувства, трзанѣмъ и трескавѣмъ тѣла, животъ скончати може.

Есенъ в за време бавленя нашегъ у Цариграду одвећъ топла была; у средини Новембрія смо у летнымъ хальинама ходили. — У вданъ одъ овы дана одлазимъ у тако назване „сладке воде.“ Ово в вдна долина, кудъ се становницы Цариградски изводе. Лишће в съ величественны дрва, коя се у овой долини налазе, већъ опало. Само в трава іошъ помало зеленила се. Султанъ у пролеће съ цѣлымъ дружтвомъ харема, за мѣсецъ дана, у овой долы сладке воде весели се. Коньи му по слободной овой полями пасу, коя в цару наймилія забава. За време бавленя Султановогъ овде никомъ къ полани приближити се дозволѣно ніе. У средъ поляне стои Султанова увеселителна палата. У повратку пређемо преко вдногъ великогъ брда, кроз гробље Израелитско у леднну, названу „Ок-мейданъ,“ у коіой в леднни отацъ садашњегъ Султана бацавѣмъ стрѣла забавлно се: На свакой точки, гдѣ в изъ Царске руке бачена стрѣла забола се, подигнуте в мермерный столпъ.

Сутра данъ съ два возара извеземо се на чамцу у Боспоръ. У мѣреко топлъ весенній данъ пріятанъ намъ в было. Цилећи европейскомъ брегу, проловимо изъ подъ „Бешикташъ, палате. На брегу стоећи стражари све намъ, да имъ се приближити ніе слободно. Доцніе приспѣмо у дворъ „Черегань“ кои в Мехмедъ Султанъ, у последнымъ живота годинама саздо, и кои намъ сбогъ свое дивне красоте подуго предметомъ вниманія было. Здание в ово, као што веле до три міліона стало; и штета што в одъ

дрвета направљено; иначе бы ма каквомъ граду за поносъ служити могло. Овде смо видили вѣштимъ художествомъ изпословане каіке, кои су изъ Енглезке овамо донешене. — Далѣ смо се забавляли смотрањемъ турски села, кои су по брегу Боспора често напизана. Овде смо по полянама видили усамљене дворове законны жена Султановы. У ладу тамны кипресса смотрили смо „Градъ Европейскій“ кои сбогъ многи у повѣстницы знатны случаева, вниманія заслужује. — Овде в вторый Мехмедъ, преселіо свое ратне чопоре, да море византійско съ тимъ ище обколи. — Овде в на мосту преко тракическога Боспора превео Дарій Персіянце, кадъ в противъ Скита пошо. — Овде су хрістіяни препловили, кадъ су подъ хоругвомъ светогъ крста у Азію пошли, да гробъ христа Спасителя одузму. — Далѣ приспѣмо у „Терапію“ гдѣ Енглези, и Прајзки посланица пребывају. — У овомъ су маломъ сеоцу у новія времена о таковымъ стварма совѣтовали држана и заключенія донешена, коя су на срећу востока понайвише дѣйствовала. — Но краткомъ пловењо приспѣмо у Буюкдеръ, гдѣ привременый Аустрійскій посланикъ лети пребыва. Овде на позивъ нѣкогъ Немца, кои насъ в наручакъ позво, извеземо се. Ютренъ смо чассе на прегледъ романтическе долѣ Буюкдерске обратили. У найвећой фантазіи погружени, сѣли смо у ладъ стогодишнѣгъ платана, кои изъ единогъ корена єданаестъ высоки дебла у облакъ подиже, и превеликій просторъ ладомъ заузима. Овде в нѣгда Боулонъ Годефридъ, војвода, за славу вѣре и закона ратујући одмарао се. Овде су нѣгда јонаци крстоносне војске, за вѣру христіанску крвь пролиявли.

Међу знаменитостма Цариграда принадлеже и бунари, кои се у Пери и Галати, такомъ вѣштишомъ изпословани налазе, да се прави художества ремесцы назвати могу, и я извѣстно потврдити могу; да насъ в востокъ у томъ превосходіо. Далѣ и множина пріятны топлица похвалу заслужује; Султани и Паше, кои име свое прославіти желе, топлице зидају, у коима се простъ народъ и војницы безплатежно купаю. Изъ међу найзнаменитіи топлица в у сосѣдству храма Софіе „Тшаилъ-оглу“ названа. Потомъ в Русска топлица знаменита; у коіой в само мужкимъ купати се дозволѣно. Турчинъ се често а неизоставно четвртакомъ као предъ благъданъ петакъ купа. Свакій Турчинъ, ч тврткомъ браду подстриже и очешља; връ в истый данъ закономъ опредѣленъ харемъ посѣтити.

Садъ насъ пріятно време остави; првогъ дана Декемврія зима почне, и падне снегъ. Будући да у Цариграду рѣдка в соба, у коіой пећке има, зато смо се доста назлопатили. За кратко време ова се незгода промѣне. — Напіера съ Мехмедъ Аліомъ учинѣнъ уговоръ посланицы четыръ велике силе не признаду. На ново строгимъ налогомъ опредѣли се, Егіптіянце изъ Сіріе натрагъ повући се приморати. Тако 8 Декемврія одъ посланика нашегъ упутствіе добысмо, да се у Сирію, у станъ турскій пре селимо. Брзо скупимо наше ствари, оправимо се, сребро са турскимъ дукатима промѣнемо; нуждна пуномоћна писма предаду намъ се, и истый данъ на „Кресцентъ“ паровозу кренемо се на дальный путъ.

(конецъ путовања у Цариградъ)

ИСТИНИТЫЙ ДОГАЂАЙ

у деветнайстомъ столѣтію

Али іошть ни в сва нѣгова надежда пропала; єданъ утѣшительный гласъ за душу нѣгову садъ га изъ дубокогъ сна пробуди. Онъ се на єданпуть пренe и ахъ! на нѣгову найвећу радость чуе онъ

као изъ неке дубльне свирку матроза. Садъ вданъ — другій — напоследку и трећій топъ чуе се. Никадъ у животу нѣговомъ ни в онъ такове радости, такове пріятности доживіо. Певаюћи одъ радости, летіо в онъ на вратъ на носъ доле съ брега, да бы се што пре краю приближити могао: одъ вдногъ магновенія завысіо в животъ или смрть. Онъ истина іошть своимъ очима галію угледати ни в могао; али гласу топова слѣдуюћи доће онъ као безъ душе на вданпутъ већъ и до края брега. Али ахъ!.... галіе већъ в нестало. Онъ погледъ свой на дальный просторъ баци и издалека іошть в платна одъ галіе угледати могао: да! то в заиста галія была, нѣгова вдинита спасенія звезда; вдинита свеза, коя бы га изъ ове пустинѣ избавила, и са човечеством саединила. Но свеза се садъ раскинула, звезда се помрачила, галіа в на веки одплвила и садъ као одъ грома пораженъ простре се онъ на землю, дуго времена изванъ себе као мртавъ лежећи. — Кадъ опетъ къ себи доће, осети да му в тело одъ овогъ горкогъ судбе удара сасвимъ ослабило, духъ му клоную: „Изгубљенъ! на веки самъ я беданъ изгубљенъ."

Пунъ тужны мыслій стаю в онъ као укоченъ гледећи на пироко море, не зато, као да бы се надао галію своима очама угледати; него што одъ тешке туге своѣ ништа на свету мыслити, ништа радити ни в могао. Надежда в изгубљена све в пропало! Но гледаюћ желудаюћ опомене га, да покрай све нѣгове туге опетъ за зло брінути се валя. Зато онъ себи дивлява натресе и свой желудаюћ съ ныма напуни, благодарећи Богу за ово лепо добротворство. Садъ онъ тек угледа: да ни в са свимъ пропао. Мысао на свето неко и найстарія суштество човеку в сасвимъ урођена; али ахъ! на жалость у ово наше време искушаваио, да нелаялство и на зло употребљена слобода ово спасително за човека чувство почесто изъ срдца изкоренява, или у само суевѣріе прелази. Но кадъ неће човекъ къ себи доће, одма се у нѣму вера и мысао у Бога раћа! Ово в и нашъ страдалаць осећ о, кои в на остро у страмлѣнъ и свакой опасности подложанъ опетъ благость и доброту свемилостивогъ свогъ творца искусіо. Онъ в нѣга пре у виду строгогъ суштества представљо, ков в одъ людій сасвимъ удаљено было, но текъ садъ видіо в онъ, да в Богъ међу свимъ людима, и да сва нѣгова дѣла види и мотри!

Овако в у надежди данъ по данъ нашъ бедный страдалаць животаріо. Онъ се помало коренѣмъ, дивлякама, и пужевима раніо: кадъ в, тако срећанъ био, да в кою птицу или козу добыо, то в онда свечано славіо! Ни в кадъ имао онъ пробирати, в ли вкусно или не, него само толико да има, како бы свой желудаць напунити могао. Одъ гранчица сагрдіо в онъ себи колебу на брегу мора, одъ кудъ в изгледъ управо на море имао.

Данъ по данъ пролазіо в и већъ се двадесетъ и четири дана навршило, одъ како онъ на острову обитаваше. Стоећи предъ своіомъ колебомъ баци онъ погледъ на дально море. Садъ му се учини, као да в на вданпутъ предметъ скоро невиђеный угледао. Заиста ово ни в обсена была: предметъ овай мало по мало нѣму се приближаваше, и већъ сумнати ни в могао да ово галія ни в. — Крвъ му садъ живлѣ у жилама теће, срце яче куцати поче. Овако в онъ читавъ сатъ између живота и смрти, између надежде и очаанія очи своѣ на жельный предметъ укоціо. „О! да ме Богъ милостивый хоће садъ само овога зла избавити" помысли у себи, и колико годъ може повише изъ гласа: „Хурра! Хурра! Овамо браћо! помоћь!... помоћь за име живога Бога! —— Али ахъ! немоћный нѣговъ гласъ ни в до галіе стиће могао, кити су

знакъ нѣговъ матроза угледати могли. Галія се већъ къ сѣверу обраћати поче. Несрећный „Лордъ садъ на колена падне и одъ срдца се Богу своме помоли. Богъ в сердечну молитву нѣгову услушао, и — галія се управо къ острову обрати. Тко бы садъ могао описати радость нѣгову? Али та ко в човекъ овога света, часъ му горка туга срце нѣгово мори, а часъ опетъ у найвећимъ милинама душа му плива. Нашемъ страдалцу садъ отечество, родъ, отацъ и майка, сродници и пріятели надоше на паметь, и пре него што в знао хоће ли спасенія свог у галіи наћи, већъ му в на умъ пало, како ће се у наручи отца своѣ радостно бацити; како ће ожалошћену своју майку тѣшити, и већъ в себе као найсрећнівгъ страдалца, кои в млого беде и неволѣ претрпіо, сматрао. Дошло в већъ време избавленія и онъ в певаюћи летіо съ брега доле. Садъ га гласно Хурра! Хурра! поздрави. Онъ в было избавлѣнъ, дошао в опетъ међу люде, и то међу свое пређашнѣ другове: еръ ово в нѣгова галія была, нѣгови другови, кои желећи видити, да ли се онъ іошть у животу налази, доју ближе и угледаю га. — „Воде! Воде!“ была в прва речь нѣгова. — Садъ се текъ онъ опоминяо своѣ бедноѣ стања. Тако се осушіо, да в као сама смрть изгледао. Но мало, по мало онъ се оворавіо вкуснымъ влима, животворнымъ пићемъ и содружествынымъ животомъ, пакъ в тако онъ помало своју пређашню крепость и снагу задобіо. — Кадъ су већъ наши путнице Енглеску очима угледали и нашъ страдалацъ ногомъ на свою отечествену землю ступіо, ништа му одъ пређашности заостало ниє, до едноѣ сиомена и необычноѣ гладованя.

Нашъ „Лордъ, кои в толике беде и неволѣ у животу своме претрпіо, и данъ данашнный, као Капетанъ едне Енглезске галіе живи, нѣу своме животу више, в оваковы страданія претпіо. Говори се, да в некомъ Енглезскомъ кньигопродавцу обећао, да ће догађаа целогъ живота своѣ свету посредствомъ штампе обзнанити.

(Spiegel.)

АБДУЛОВА СРЕЋА.

Моралнa приповѣдка изъ дѣла Соаве.

Прве две битке испадну сретно за нѣга. Узбіе непріятеля толико, да се в морао съ великимъ бегствомъ чакъ до Туркестана потегнути. Име Абдулъ буде разглашено по цѣломъ царству. За ове на полю Марсовомъ добівне битке бышне онъ у звіезде кованъ, у пѣсмама подизанъ и фалѣнъ. Великій Султанъ дао в већъ приправљати, што се найболѣ могло, како ће га славомъ и честію испод побѣдоносны кѣнаца у престолный градъ примити. Међутымъ упути се онъ дрзновено у унутрашнѣ предѣле Персіе, и падне у мрежу свога непріятеля, одкуда немогаше другојчіе избави ти се, вань са знатнымъ губиткомъ своѣ войске. Нѣгова судбина промѣни се у тренућу. Славе и естане похвалне пѣсме запіеме, и претворе се у стидъ и срамоту, а у мѣсто побѣдоносногъ кѣнца очекиваше нѣга златный ланацъ, о кои бы обѣшенъ быти морао.

Престенъ, кои в у за се носіо, избави га одъ видиме погибели „Онъ побегне, и пошто сву скоро Индію страомъ пређенъ превади, стани се напослѣдакъ у граду Голкондіи.

Овде владаше една млада княгиня, кое в нѣнота по цѣлой Азіи, као неко чудовиште разглашена была. Абдулъ како ню види првый путъ остане нѣномъ нѣнотомъ очаранъ, осѣћаюћи таки у своме срдцу права њой жиау искру любави. Одъ тога часа старање се окъ свойски, даіой ма како представљаъ буде; и зан станмао в ту срећу. Величество, коимъ онъ њой предстане, благопристойность, коіомъ се отликоване, модерный

начинъ комплименти, кое чиняше мудри разговори, и впечатлѣна приповѣданя. куда в ходіо и бродіо, обрате къ нѣму и очи и срдце лѣпе Селиме (ово бѣше име нѣно.) Млада княгиня држала се в за сретку, кадъ бы съ Абдуломъ кои часакъ у друштву провела. Абдулъ буде попуѣвъ да се у граду Голконодіи неко време задржи; а то в онъ вдва дочекао. Ради нѣга одбраване су биле свакій данъ светковине: лови, утрке, игре и остала народня увеселења. Свакоме жиу падне онъ у очи своима са сромъ и златомъ извежемъм хальинама, драгоцѣнъмъ претенѣмъм богатоодѣвенъмъ своимъ пратіоцима ков дававше све то већій знакъ нѣгова неизцрпимогъ блага.

Селима мало по мало преда нѣму највеће свое повѣреніе. Гинуѣи за нъимъ изъ любави, конечно одважи се, да се шпъимъ и на вѣки свеже. Вдномъ рѣчи обадвоя бъяху задовольни и утѣшени, а навластито, Абдулъ, што в нашо срећу, за коіомъ већъ одавна ходіо. Бетъ, алъ злоћа завидльивы дворяна, кои вдногъ туѣина слижити и дворити мораю, тиняла в као огань живый. Они су тако знали нѣга облагати и оцрнити код кральице, да она пропћу распалѣна съ мѣста изда заповѣдь: да се Абдулъ има погубити. Чудотворный — нѣговъ пртенъ, кои га и досадъ одъ бѣде ослобоћивао, ослободи га и овай путъ одъ смрти.

Пунъ вда као змія, побѣгне кукавацъ одавде, тугуюћи и кукаюћи, што га нѣгове надежде изневѣрише, да и сама давнашня жел напразно му испаде, кадъ мысляше, да в праву срећу већъ обѣручке уватіо. Здоволявъ овако обиће цѣлу Азію, и не наће за себе нигди пристаништа. Малодушіе, неспокойство, были су по свуда нѣгови пратіоцы. На конацъ рѣши се поћи у Хину. Овде колебаюћи се своимъ неповольнымъ мыслима заиће тамо овамо по баштинама. *) Са вдне стране причувсе нѣму као неко светчано веселѣ. Изъ любопитства упути се онъ къ селу и кадъ доће къ истой кући, предъ Коіомъ се то веселѣ свршаваше, има] шта и видети. Човоръ селяна, меѣу коима понаівыше млади момцы и дѣвойке, коло увативше, узъ дипле играю, и пѣва ю. Чудећи се онъ овако невиноі пали, приступи къ вдномъ сѣдогласомъ старцу — кои нъ прикрайка на столчићу сѣдећи, позорльиво нѣжбаше, како му се несташный помладакъ мило забавля и весели, рекао би да су сви дѣца вдногъ отца — и упыта га; Зашто в ова младежь данасъ овако превесела?

„То ни в ништа превећъ“ одговори старацъ „Мы овако увіекъ чинимо у дане миру и починку посвећене. Пошто одамо Богу божіе, проводимо мы у подобномъ веселю све часе, кое намъ изванъ наше дужности заостаю.“

„Вы Богме добро уживате“ рекне Абдулъ“ плодове тешки трудова ваши, и несретногъ вамъ живота?

„Старацъ се на ове рѣчи осмѣне и рекне: Боже намъ не дай несрећнівга, а мы смо съ овымъ задовольни. Я провеодо фала Богу 70 година у истомъ животу, и не наћо га несрећна; незнамъ дакле у чему га вы такова налазите? — Да, да, садъ се сѣћамъ: вама богатыма невиди се онде срећа, ни правый животъ, гди се злато и драго каменѣ у очима не блиста! Вѣруйте ми непознатыи пріятелю! тако исто не доиада се нами селяномъ кадъ доћемо у ваше градове, и палате: ѣръ у њима друго нити чуомо нити видимо, ванъ немиръ, кавге, ненависти и некакве раздоре, за кои васъ имамо више сожаловати, него што бы васъ, за неизцрпимо ваше благо ненавидили. Рекао бы човекъ, да миръ и ни в за васъ створенъ. зашто васъ свакій данъ єду и гризу многе мысли, бриге, лакомства и гиздости; а гди ни в мира ни поко-

*) то, што земљ:

ту ти нема задовољства ни среће. Видите мы ни смо тако богати као вы. Кодъ насъ чуе се мањ за сребро и злато, али насъ опетъ довольно ране и садржаваю наша стада и землѣ съ знаковымъ произходимъ, кое вы одъ насъ за злато и сребро купуете.

(продуженіе слѣдуе)

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ

а., Свеславенске.

Ово намъ дана доће изъ Лайпцига жељно очекивана књига подъ именомъ: Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft. Redacteur I. P. Jordan, öffentlicher Lehrer der slawischen Sprache und Literatur an der Universitaet Leipzig. Erster Jahrgang 1843 Erstes Heft. (са образомъ Дра Людевита Гај.) Цена књиге: 1 ор. сребр. — Ово списаніе, кое свакоть друготь месеца (дакле на годину шестъ) излази, не само да е очекиваніе нашемъ одговорило, него е своимъ важнымъ, своимъ ученымъ и Славенства тичућимъ се предметима тако насъ изненадно обрадовало, да мы не можемо пропустити, да га као едно одъ найважніи списанія нашемъ почитаемомъ публикуму съ радошћу не објавимо и не препоручимо, у надежди, да ће свакій онай нашъ књижевникъ, кои станѣ садашнѣ славенске литературе жели познати, похитити, да исто дѣло себи прибави, у томъ ће више, што намъ ово, осимъ књижевны предмета, и отношенія Славена къ Немцима вообште, и Србаля къ Мађарима предъ очи ставля. — А да се нами књижевници о истини наши речи увере, овде ће ово нъ неколико чланака сповелути, кои ће се, (као што Г. аукторъ обећава) у будућимъ частицама штампати. Die Eroberungen des Germanenthums auf slawischem Boden. — Deutschlands Befürchtungen vor dem Panslawismus. — Die naechste Zukunft der Slaven in der Türkei. — Die ungarischen Slawen in ihrer Stellung zu den Magyaren. — Das Illyrenthum — Kroatiens, Slavoniens Trennung von Ungarn. — Finnland russisch oder schwedisch? u. s. w. u. s. w. — Ово као и само мото: „Verstaendigung! Versöhnung! Vereinigung!“ мислимъ, да доста за важность књиге свеспуе.

H.

б., руске.

У Лайпцигу излази дѣло подъ насловомъ: „Die schönwissenschaftliche Literatur der Russen“ Изборъ изъ дѣла найзнатнія руска стихотворца и прозаика, старіегъ и новіегъ времена, на немачкій языкъ преведенъ, и съ историчко-критичкымъ прегледомъ, біографичнымъ прикачаніма умноженъ одъ Ц. Вилх. Волфсон а. Ово ће дѣло мнѣніе Немаца о руской белетристики знатно проширити, и заслужи, да се не само еще, него и по свимъ славенскимъ земляма разпростре. Одъ прве свезке, кои ће у себи стихове садржавати, нимо прио раздѣленіе одъ 13 табака; ако е нуждно да по оном наше мнѣніе, пре нег што књига изиће, кажемо, то ошитъ садъ напредъ можемо свакогъ увернти, да е дѣло са великимъ трудомъ израђено, кои због теготе, што се руска списанія у Немачкой не могу добыти, заиста сваку признателность заслужуе.

(Iahrbücher.)

в., пољске.

Kurs drugoletni (1841-1842) Literatury slawiańskiej wykładanéj w Kollegium Francuzkiém przez Adama Miszkiewicza *) (Двогодишни течай славенске литературе, предаване у колегіуму француском одъ Ад. Мицкіевића.) Парижъ 1842 XII у 276 стр. 8.

Садашня пољска литература има два елемента, кои едвань одъ другогъ далеко стое, одвиъ у отечеству а другій изванъ њѣга. О оном само поприно Мицкіевићъ говори; овай му се нам као найважніи чини, кои ће за будућность рѣшителанъ быти. По самой ствари садвимъ е политичанъ обадва стихотворца учинили: литавско и украйнско руку се. идеи панславизма нало по

*) Едно што е ова књига у нашимъ Листовима већъ обиављена и важность њена казана, а друго што намъ наши Листови не допуштаю обширно о поединимъ предметима у свотреиію предности говорити задовољавамо се овде Г. І. Ц. Іордана навести, кои изводъ изъ гореспомнуте књиге съ овимъ речима заключуе: Ово е у краткимъ чертама описанъ садржай књиге, коју свакій морачитати, кои ће ковъ нибудь начиномъ да нам право на знанѣ славенскогъ народности духа, и његовога развитка. — — Мицкіевићъ мора сва обузети и найлепша наше народности отношенія према духу човечества, духу времена и вечности у своюй души изображена имаюћи, путове намъ казати, съ кои смо дошли и путове назначити, по коимъ треба да идемо. И због тога е његова књига одъ неизмѣнен редности заслужительств и предстоитељства тежина за будућность на мера (вѣсна) Славенства.

H.

вало распростере се по свомъ списательскомъ кругу. (Предавање (прелекція) XXII.) Последње, тридесетъ треће (23) предаваше у целомъ дѣлу одъ свију други найвећа занима: овде списатель свој главни мњења о характеру и будућности славенски поглавитог народа казује. Онъ вели, да у Русіи ишутъ основи преданиа векова владеоца, материализамъ и тежња Владѣнја, све силе надиздати, да бы ій къ овой мети водило. Чесму свое послапство жел Славенима призвала; она треба да прии бой на полю княжества з-почну. Идеа Польске есть идеа, кой е свопна у едномъ единомъ човеку, кога народъ очекива. На овай су начинъ само два права славенска колена у коло политике позвана — Русія напала е у Наполеону нчег противника; но онъ е не може свити. Польска, кои не припознава све основе (principia), кое филозофія свѣта учи, нада се, да ће у средини своіой некоъ Мужа пробудити, кои ће на велика пытања Славенства одговорити; то су њима стихотворци и найвећи мужеви ишутъ пре предсказали.

(Jahrbücher.)

ВѢСТИ.

Пешта. Време после тіе кише опетъ намъ се лепо указује. — Мостъ ће се између Пеште и Будима скорымъ жетвутв. — Будућегъ вторника (на ваше Сретење) одиће паровозъ горе къ Бечу ићи.

(Пешта) 22 текућ. месеца после подне у 1 сатъ дете едно одъ 10 год. играло се кодъ грчке цркве при дунаву, и падне случайно у дубльину воде, нода е на овомъ месту бра, зато и дете тешко бы се спасло, да ни е прошао онуда одинъ младъ човекъ и избавіо га. Онъ свой огртачъ одва доле баци, шеширъ скине и скоси у возу. Дете е већъ тонуло и само се ишутъ вало глава видила. Али овай младъ човекъ не гледећи на предстоћу опасность, сачека дете и извесе га на полѣ. Лепо е знатя ове овогъ благороднога мужа, онъ се зове — Карлъ Вурмъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Анекдота изъ француске Революціе) У Оно бурно, доба кадъ су Јакобинери у Француской бесняли, пошлъ некій младъ трговацъ писмо на Фуквера великогъ судіа слѣдующегъ садржаја: „Вы сте могъ найболћъ пріятеля погубили, кои е вое найвеће добро овога света было. Ја у себи толико безчовечности не нахъ, да семъ свой животъ прекративъ и да самоубица постанемъ, него Весь волимъ, да ме што скорје овогъ бедногъ живота опростите. Волемъ умрети, него такову безчовечность своима очима гледати!“ Оне безчовечне речи Фукверъ у присутствію многи и свои пріятеля прочита, и на краю вете недуљ напише: „Нека буде по вољи твоіой.“ Слѣдующегъ дана было е пстый трговацъ погубљенъ.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

6 Ф. бр. 1843

	Сребро
Метал.	са 5% на сто 100⅝
„	„ 4½ „ 101
„	„ 3% „ 77¼
Заимъ одъ т. 1839	„ 284
„ „ „	„ 718
Банкакціе комадъ	„ 1624
Естерхазиних Лосъ	„ 51¼
Царски дукати	„ 102

Цена раже у 9. Ин. на Пешт. піяци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лошь.
Чисто жито	150	140	135
Наполица	115	110	—
Ражь	100	96	92
Ечавъ.	82	80	—
Зобь	68	65	60
Кукурузъ.	94	90	84

Станѣ дунава 30. Јануар.

12′. 6″. 0‴. (надъ о.)

2.) ОГЛАСИТЕЛЬ.

Херманъ Енглендеръ

препоручује свою у великомъ ново отворену трговину.

(У Бургашовой кући на новомъ торжишту.)

Где се знатно количество свакоіаки свилены марама, пруслука, хальина, помодны и лени, пантљика, ибришима, мула, памука, сваке струке конаца, Tull-Anglais еспапа, и други памучны производа по найприличнію цену у великомъ избору у свако, а особито у вашарско доба добыти може.

У Пешти месеца Февр. 1843.

Издаватель Димитрій Іовановић. (Bastei Gasse Nr. 319)

У ПЕШТИ словима Байнеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 10. Четвртакъ 7. Февруара 1843. Год. II.

НАРОДНА ПЕСМА.

Одъ како и заратіо Ђорђе
И Србію крилома закрылио:
Чудна змаја крозъ Србію лете
Непрестано оштро Туркомъ прете. —
Све бы Турцы спов благо дали
Само соко да имъ вира даде.
Сивый соко Србскій Юнакъ Велько.
Аль соко за благо не вари
Већъ онъ яши своіъ коня зеленка
Ніе му се одъ злата челенка,
Блиста му се одъ Русса колайна.
Сав му се бијељи одъ два лица,
Јунакъ лети крозъ турску орлію
Да оиз србску добіе краіну:
Насло Турцы одъ њега бегаше
И овако она говорише.
Бала кардашъ! да добра јунака
Вельку не ма подобна јунака.
А Србъ вели: Весела му Майка.

Саобштіо Србољубъ.

ДОДАТАКЪ КЪ ПОВЪСТИ ВЪРОИСПОВЪДАЊА. *)

Отацъ къ Сыну

одъ С. І. М.

Довде самъ ти приповѣдао о мудрацы и вѣроучителы, кои су вѣроисповѣданѣ уводили и предавали; садъ ћу ти пакъ говорити о онымъ вѣроучительма, кои су текъ у полакъ вѣроучительи были, и зато се у правомъ смыслу праведно могу назвати Изувѣри - Фанатіцы Schwärmer; — ови су додуше имали нѣко понятіе о природномъ вѣроисповѣданю, но нису овомъ слѣдовали. Они нису вѣроисповѣданѣ учили у природи, него у њиовой фантазіи. И тако се често такокова смѣса одъ чувственности и нечувственности, одъ ума и безумія родила, да се едва и трагъ природногъ вѣроисповѣданя у њой открыти мого. Ови безумници држали су себе за особито осветлѣне и одуховлѣне, чинило имъ се, да съ Богомъ и духовы сообраштаваю се, и у сну и привидѣню изъ уста къ устма поученѣ добываю, и ова поученя, коя свойственно ништа друго нису была, него игра њіове кренуте воображеня моћи, казивали су и сприобштавали своимъ послѣдовательмъ. Многи су одъ овы сотинъ добро, да и врло добро мыслили и намѣравали; но неотпще су паче неисказано зло починили. Будући да велика часть людій радіе фантазира — бунша — него умствуе, и у шареной воображена игри више забаве находи, него у чистомъ умствованю; то су ови фанатіцы много одобреня и привржениика у людству напли и имали, и текъ единомъ воздѣланію ума имамо благодарити, што се ова стварь на честь човечества у садашнѣ време знатно наменула. Међутимъ су се многа одъ овы бунџова и у вѣроставе под-

*) Число Скор. 37. 1842.

крала и увукла, и Мудрацы ће іотић много стотина година имати посла, докле сва ова истребе и устране. Шта више, многа су се одъ овы такове знаменитости већъ удостоила, да бы се данасъ ѣдва тко усудіо шта противъ ньи явно рећи и учинити. Мудрацы и вѣроучителыи у овомъ владаюсе као прави Мудрацы: и текъ „данъ другомъ на уво шапћу, да су сананя и бунцаня; а овамо се народъ круто ньи држи, и у ньима савъ свой миръ и све свое блаженство находи и уживa: ово се тыче Фанатіка или Бунцателя. —

(конацъ слѣдуе.)

АБДУЛОВА СРЕЋА.

Моралнa приповѣдка изъ дѣла Соаве.

(продуженіе)

Абдулъ пошто ово чуе, замисли се. Да се срећа налази у сиромаштву, и тежачкомъ животу, чинило се ѣмуе невѣроятно: еръ прво у изобилности и лакомъ животу среће нађи немогаше. Онъ се пусти са старцемъ у дубльи разговоръ. Чудіо се ѣ непрестано, како іе се простота безазленымъ мыслима и желѣма увеселява. — Добро, рекне старцу, ма мени ѣ зачудо, да вы утнћтени свагданьомъ тешкомъ радньомъ можете се іошъ срећнына називати?

„Ономе“ настави старацъ, кои се одъ младости на безпослицу навикнуо, чини се може быти наша радня велика мука; али нами се не чини другоячіе, ванъ као ѣдна игра. Гледайте ме овако стара, мени никадъ ни ѣ врѣме дулѣ и нехотьніе, већъ кадъ самъ што слабъ, или болестанъ, те не могу радити. Онда ми се данъ година чини. А ка ъ самъ у дѣлу и послу, зачудимъ се како ми брзо данъ проће. Вами пакъ граћаномъ чисто се види на лицу века дангубица.

„Шта, заръ ни ѣ горе „продужи Абдулъ“ данъ на данъ тѣло своѣ ронути.“

„Сужань се мучи, и тѣло своѣ рони“ привати старацъ, кои мора свою злу судбину макаръ скапао, трпѣливо да сноси, а ни ѣ властанъ кукавацъ да почине, када се умори. Кодъ насъ фала Богу тога нема. Я када се уморимъ, посадимъ се гди у ладъ на травицу и почивамъ. Ако ће ми мало и проспавати, нитко ми небранн. Оваковымъ начиномъ уставмъ я опетъ на радню, съ новима и пріумноженымъ силама. Мене не силуе нитко да морамъ радити, докъ одъ тешкогъ зноя и труда не паднемъ, ванъ радимъ онолико, колико могу. Судимъ дакле, да оваква радня неможе се називати мука, нити неподносимо бреме већъ пріятна забава, и увеселенѣ. Овако мы мой господару! послужмо, пакъ смо назда веселе ћуди, задовольни, тѣломъ здрави и крѣпки. Нашъ умъ ни ѣ никадъ скорбнымъ мыслима ни бригама смућенъ, нити намъ срдце грижомъ повређено, као што ѣ напротивъ многогъ лѣнштине и безпосленика! Да ѣ вами знати, како се насъ ѣло пріма, како ли намъ ѣ сањ сладакъ. У исто врѣме помысливше на плодъ и родъ, кои намъ благодатно зрѣ и расте, занста питамо се чисто некомъ милотомъ, и веселомъ надеждомъ, ков вы богати и велакаши може быти и непознаете.

Наймањ дѣлце, да и свакій коракъ, кои я у моіой баштини учинимъ, опоминѣ ме на милу жетву, и на сабиранѣ осталы плодова. А то исто опоминѣнѣ, и такова мысао, раћа у мени велико задовольство.

„Ѣстъ рекне Абдулъ, ма и тай плодъ кои вы читаво божіе лѣто тежачећи крваво заслужуете, опетъ ѣ мала ствар спроћу оны сласти, ков мы богати уживамо, и безъ труда и безъ губитка времена.“

„Када я изжеднимъ „одговори старацъ, отндемъ доле на овай поточићъ, пакъ што ми се мари, ако ће другій савъ

Хоангъ попити. Землѣ мов и мов стадо даю ми ране и смока, колико ми в доста, пакъ шта ћу више тражити. Срећа се несрстои у єдиномъ имању, већъ у задовольномъ уживању онога, што намъ доноси наша радиностъ; а іошть къ томе и умѣћство, знати оно чувати, што имамо. Вы, кои се топите у изобилности и добру, вы сте сиромашнїи одъ мене. Ваше в задовольство неограничено. Вашимъ жељима нема ни края, ни конца. Што више имате, све бы сте то више имати жељли. Истина мати природа захтѣва и одъ насъ неке мале потребе; али мы те лако набављамо. Вами пакъ хиљаду други, мени непознати, брига, причињава свакїй данъ єдъ и неспокойство. Вѣруйте мени овако стару, коино самъ у животу много видіо, и искусіо — — по градови нечув се ништа манѣ ковкакви смѣшенія, узнемиреногъ и злобногъ живота, него по сели мира и тишине — вѣруйте ми велимъ, да су три стварн нуждне човеческой срећи, и те су му као очный видъ потребне као; миръ послованѣ, и задовольство! Ако знате вашъ духъ примиравати; удаљавати се одъ непріятельства и неслоге, и кротити пламтеће ваше страсти. Ако сте кадри поднести горке судбине, ков люде постизаваю? Ако знате избѣгавати безпослицу, и забављати се чимъ корыстнимъ. Ако умѣте Небомъ даровано вамъ иманѣ, было оно велико, или мално, паметно разполагати, и шњимъ зодоволявати се, онда ћете быти срећни и пресрећни.

(конецъ сльдуе)

ЧОВЕКЪ И ГОДИНЕ ЊЕГОВОГЪ ЖИВОТА.

Кадъ Богъ види, да в све добро, што в створіо, а онъ онда сазове къ себи човека и осталу животиню, да имъ године живота определи. Првогъ дозове творацъ преда се човека, комъ овако проговори: „Човече! тебе поставлямъ Царемъ целе землѣ; даямъ ти благородно лице, и бистаръ разумъ, да можешъ мислити и говорити Свако земальско створенѣ быће подъ твоіомъ влашћу, тако быћешъ господаръ надъ своімъ животињомъ, коя се на земльи, у води и воздуху наоди; и живићешъ тридесетъ година."

Човекъ са овимъ незадоволянъ остави благогъ створителя, ядикуюћи и говорећи: Шта ми вреди, што самъ земальскїй Царъ и што радость свега уживамъ, кадъ ће ми сва радость тевъ само тридесетъ година траяти. Завидљиво и злобно в човекъ далѣ слушао, што в Богъ осталу животиню съ дужимъ животомъ обдаріо.

Дође редъ на магарца, кои одъ Бога оваку заповесть добіе: „Ты ћешъ радити, терете носити, и подъ њима стењати, поредъ свега тога горко и ядно ћешъсе ранити! и живићешъ педесетъ година."

„Блаєій створителю, повиче магарацъ, кадъ ми такове неволѣ у таљ падаю. а ты ми молимъ те пократи животъ съ двадесетъ година." У томъ приступи за дугимъ животомъ чезнућій човекъ молећи се, да му се животъ съ магареће двадесетъ година продужи. Свевишнїй смешећи се испуни му молбу.

Садъ дође редъ на пса, коме Богъ ово рекне: „Ты ћешъ кућу чувати, и лежати на благу твога господара. Твоя рана быће кости и мрве; и живићешъ четрдесетъ година."

И пасъ се замоли, да му се животъ съ двадесетъ година пократи. И быше тако. Човекъ се и за ови двадесетъ година препоручи, и испуни му се жеља

Найпосле дође редъ на маймуна, кои добіе ово изреченіе: Ты ћешъ быти подобакъ човеку, но боязливъ и детинъй. Быћешъ свагда деци на подсмей, и живићешъ шестдесетъ година."

И овай се замоли, да му се животъ пократи съ тридесетъ година. И они тридесетъ година испроси човекъ одъ преблагога Бога.—

Безъ бриге и пунъ радости ужива човекъ први тридесетъ година као царъ природе. За овимъ долазе године (одъ 30 —50), у конма се човекъ мора трудити, и сабирати себи ужитакъ. И ово су године магареће. Б ли човекъ што сабрао и стекао, то после са страомъ чува, и ово су године пасіе. Кадъ већъ пређе седамдесету годину, а онъ изгуби оно мало памети, постане слабъ и детиньій, погрбљекъ ода, и быва поруга деце; и ово су најпосле године маймунске.

съ мађ. превео

Іованъ Сремацъ.

ДОПИСЪ.

Прагъ 15. Новемб. 1842.

Пре неколико дана добысмо на наше удивленіе и бугарску „давицу“ коју Г. Павловъ у Одесси издае. По првой спезки судећи, коју самъ текъ сао смотріо, не може се за садъ іошть ништа известно казати; ал' опетъ лепъ е то знакъ, да се подъ рускимъ скиптромъ сме и за сродногъ народа духовне потребе бринути. Нама пакъ Чесима, кои пробуђенѣ павславизма съ правомъ себи пришусмо, она доказуе, да се ни смо одъ времена Добровскога бадава трудили; къръ садъ ни найбешньи наши противници не могу казати, да кодъ славенски народа ни е се духовный животъ пробудіо. Спаконъ се народу слйна „Данница“ родила: данница Хорватска, Славонска и Далматинска (србска), денице (ческа), денница ютрзевка (руска и польска), ютничка (лужичко-србска) и бугарска; и ниотворна зора на истоку свиће, и предсказуе врачанъ, недаръ данъ Славенства.

(Iahrb.)

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Два млада учена човека казанскогъ свеучилишта, Березинъ и Дителъ, добыла су одъ русскогъ владѣнія помоћъ, да могу у европейску Турску, Малу Азію, Перзію Сирію и Египетъ путовати, да арапскій, перзійскій и турскотатарскій языкъ точно науче; плата имъ е на три године осигурана.

(Iahrb.)

У Немачкой се начинъ пронашао, како да се кромпири осуше, чрезъ много година сачуваю и напоследку у чисто брашно сатру. Ово ако се потврди, бы ће за будућность одъ велике важности.

СМЕСИЦЕ.

У едно вече ходао е некій Господинъ у В... по бедему. Садъ та другій некій изненада весело поздрави съ речма: „Помоэи Богъ брате! и загрли га. Али — одма примети да се презирю у своіой мысли, изваи се даље и поће своимъ путемъ. — Текъ што се овай мало удаьи, падне прямъ на паметь да види, е ли му сатъ на миру, али — сата у цену ни е было! Тронутъ овымъ случаемъ, поће што брже за пређашнымъ, и почнѣ га стизне, повиче: „Стани! овамо дай сатъ мой“! На кое овай дрктавоћи, съ речма: „Ево ти га брате! сатъ изъ цепа пружи. Кадъ онай пређашньи куи дође, упро асти се кадъ свой собственый сатъ на асталу опази, наши се у цепъ и изнади другій сатъ. Садъ наравно ништа друго чинити ни е могао, већъ да у судъ отиде и стварь као што се управо догодила ава. Текъ што овай то учини, ал ступи на врата и другій туже ни се, да му е сатъ на силу пре једногъ часа узетъ. — Садъ се текъ управо стварь, као што се догодила, обелодани, и они виде, да су сами на другогъ бадава подозревали.

3.) ОГЛАСИТЕЛЬ.

Херманъ Енглендеръ

препоручуе свою у великомъ ново отворену трговину.

(У Бургхановой куи на новомъ торжишту.)

Гди се знатно количество свакоякы свилены марама, прусука, хальина, помодны и лепи пантљыка, ибришима, мула, памука, сваке струке конаца, Tull-Anglais еспана, и други памучны производа по найприличнію цену у великомъ избору у свако, особито у вашарско доба добыти може.

У Пешти месеца Февр. 1843.

Издавателъ Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 11. Недеља 7. Февруара 1843. Год. II.

ГЛАСЪ

у свое доба.

Тѣлу нам'ъ былѣ што е, просвета души е то.

Боланъ е онай народъ, кои дане
Живота у глобу пригоѣ незнања
Борења, цѣль быћи своѣ немож'
Достић' никадъ ни до вѣка. Губи

Слѣпота душевна важность разуме
Тварн: подобіе Бога у правой
Слики текъ е на бистромъ челу
Разума, мудрости ясно — Чуйте

Меценати! за васъ се душе ма
Управи погледъ! Народне младежи
Срећа управ' одъ васъ записи. —
Благ' сте сибрали за времена

Лѣта, подайте и за вѣчита што!
Не сво мы само за себе створени:
Ко хоће, да га по смрти савъ
Сионикъ родъ, своиъ некъ и чини

Роду добра. — Школе диж'те! Цѣлога
То е рода благо! — Тиии вѣкъ живакъ
Народне просвете"); доспите
Маслонъ штедроте Ваше, плаиенъ

Сивуће наслаженя, студено
Утрѣлће народа нѣдро. — Трудомъ
И благомъ и ово се благо
Тече; трудъ дакле некъ не жали, кои

Другимъ не мож', а благомъ подпомаже
Имћанъ. — Темель да с' отцеви наши
Утврдили изображена
Обштегъ, и мы бы полели. Жао

Тако ће и нашемъ быти потомству —
Гласъ Генія! „Ко хоће да окуси
Свештеноѣ плода, мирисне некъ
Грапчице срећногъ будућства седи.

Беть тако е Геніе милый! Србскій
Признае родъ. „Народъ у обште треба
Изобразит'" текъ онда ће му
Зора заплавити среће праве.

И ратаръ некъ зна ко й быо Доситей,
Некъ зна читат' и писати Србски
Да пи'шъ быће шире књижевно
Коло, онда ћемо Новине и

Књиге на столу земѣдѣлца видит';
А то е награда писца. — О колъ бы
Рода отцеви, пратиоиъ оноиъ
Задатка напредку, къ высокой

Цѣли путъ отварали, радость бы
Была души моіой; лако бы онда
Србљинъ на путу ображена
Гордога Англа и Галла стиг'о

У Орославошу на светогъ Сави 1843.

им. Арнотъ.

---

*) Фондъ народны школа и Матица. — На страну буди одъ нене злоба и пакостъ, текъ то велимъ да найпре треба на школе жертвовати и ньи подизати; єръ школа е кошница, у коіой се оне пчеле легу, кое ће у садашнію Матицу Србску медъ сабырати.

СЛАВЕНИ НА ЮГУ у VI и VII ВЕКУ *)

(Изъ Цинкайзена изведено)

одъ

Стаматовића.

Што су Славени опетъ наново у Византійско царство упадати почели, узрокъ е силовитый Аварскій Ханъ био, кои се свеђнако съ Цариградскимъ Двором погађаюћи се іошъ за времена Цара Тиверія 582 године у пограничной тврдиньи Сърміуму (Дмитровици) намѣстіо, пакъ доцніе за первы Маврикіевы година већій данакъ захтѣвао, и напослѣ, кадъ му се исто захтѣванѣ одма ни е испунити могло, нимало не оклеваюћи найближе и себи сусѣдне градове византійске освоіо. И текъ се онда Царъ, кадъ се већъ никудъ измаћи ни е могло, на то склони, да истый данакъ одъ 80,000 на 100,000 дуката новшиенъ припозна. Пакъ и съ томъ жертвомъ нити се покой царству византійскомъ прибавити, нити се миролюбіе Аварскогъ Хана подкупити могло. Бръ доклегодъ е онай самъ собомъ и са своима чордама претварваюћи се мирно на Дунаву стало, дотле е свеђнако неизбройне гомиле Славенске преко Дунава претеривао, кое су прекоМизіе и Ѳраките до сами Анастасіевы зидова продирали, и съ тежкомъ текъ мукомъ натрагъ су се суабіяти могле. Самъ пакъ Ханъ послѣ краткогъ времена къ долнѣмъ Дунаву пошавши, освоіо е тамо лежеће и слабо чуване бывше тврдынѣ, а затимъ е съ далеко удаљеныма одъ Дунава Славенскимъ колѣнима само због тога у саюзъ ступіо, да ій на веће и ячи у царство византійско упаданя побуди.

Но ови трудови нѣгови по своій прилици одъ части су само успѣхъ своій имали. Бръ у колико мы са повѣстномъ извѣстношћу дознати можемо, то се види, да су само іошъ за нѣко време единствена колѣна оны Славена ратоборна была, кои су съ лѣве стране Дунава населѣни были и до Черноморски прибрежя сѣдишта своя имали Они су по већой части Аварскомъ Хану подложни были, и зато су га може быти више натерани нежели своевольно слушали и волю нѣгову испуняваля. Они су за овогъ времена скоро свагда заедно съ Аварима преко долнѣгъ Дунава у царство улазили, а по горньимъ Дунавскимъ около Земуна и Дмитровице странама лаће су правити морали, на коима су се чорде Ханове, Славени сирѣчъ и Авари преко Дунава превозили. Нападаня овы народа на южне землѣ ни су одъ тогъ времена престаяла, али мы опетъ немаюћи подпуна о ньима извѣстія, на различна ньіова ступаня гледаюћи, за ньима сасвимъ уастопце ићи не можемо. Главно Славенско и Аварско ступанѣ на самый престолный градъ ишло е: но они или предъ зидовима яки нѣки земальски градова, или предъ бранилиштима самогъ престолногъ града тако ислабе, да се у многимъ четама преко западньи предѣла разыђу. Ѳракія, Македонія, Илирія, Епирска и Ѳесалія буду одъ ньи као потопомъ нѣкимъ покривене: и ове су населбине понайвише опустошителне быле; само на нѣкима мѣстима видило се, као да су оне обезнароћену већъ землю попунявале. И управо на више мѣста налазимо мы, кадъ се већъ са сѣвера потопъ заустави, по земльишту стары бываоци, да су се Славени понайвише населили, кои су оружіе своє оставили, поредъ останака старогъ народа на миру живили, съ старосѣдеоцима се измѣшали, села поправили, запуштене градове обновили, землю обдѣлали и занате подизати почели.

Первый одсудный періодъ надвладавшегъ населяваня Славенскогъ по земляма Царства византійскогъ было е безъ сумнѣ оно време, кое се одъ по

*) Види Скоротече чисд. 52. 1842 год.

слѣдићѣгъ десетолѣћа шестогъ до средине седмогъ вѣка продужавали. Съ основомъ се може узети, да су іошт около 590 године поздине Славенске чете до Грчке продрле и Ісомъ прешле, пакъ најпослѣ по безлюдныма Пелопонескима предѣлима населиле се. И ово ньово населѣ какогодъ што в непримѣтно догодило се, тако исто, нити в одъ Цареца, нити одъ стары жителя узнемиравано было. Єръ по свой прилици ововремена сва населя ни су на силу, но миролюбнымъ путемъ преко единствены поманьи чопорића установљивала се, коима су съвременомъ и друга сродна ята тако до лазила была, докъ најпослѣ одъ године до године растећа сила Славенска до препирања и рата са старосѣдеоцима ни су дошла. Управо се види, да су Славенске інаселбине по южнінмъ Цариградскимъ земляма, по Пелопонесу и нѣкимъ сѣвернымъ Грчкимъ предѣлима овако развіяле се. — Єръ догодъ в по сѣвернімъ странама продуженый са Славенима ратъ населю ньиномъ єднако на путу стаю, донде в преображай народа на Югу, кудъ сѣверный ратъ или мало или нимало допирао ни в, таковъ изгледъ добыо, за коимъ мы гледаюћи на нѣгово постанѣ узастопце, као што бы желили, ньи не можемо. Съ приличномъ извѣстношћу можемо рећи, да су се Славени у Пелопонесу съ концемъ шестогъ вѣка утвердили, ако и пада право ньово развићу осмый и десетый вѣкъ, кадъ мы на оне Славенске войне наилазимо, коя су се најпослѣ, послѣ двѣста година све отргнуте бывше на полуострову землѣ съ Царствомъ византійскимъ свеђиниле.

Но докле се до тога іошт ни в дошло, много су пута и то съ великомъ силомъ Славени на византійско Царство нападали. До конца шестогъ вѣка Баянъ-Ханъ Аварскій непрестано в у Царство исто упадао, и съ єдне стране у Далмацію, а съ друге опетъ у Оракію продирући, самъ градъ Томи на цермомъ мору освоіо и већъ самомъ Цариграду грозити почео, кадъ се мећу войскомъ нѣговомъ страховита куга појави, коя му храбрость одузме и најболѣ ратоборце нѣгове покоси му. Царъ Маврикій ово на свое добро употреби, те тако съ повишенымъ данкомъ одъ Аварскоґъ Хана миръ испроси и тако утверди, да се Авари преко Дунава повратe и Дунавъ као сѣверну границу Царства припознаду. О Славенскимъ и Аварскимъ населбинама съ десне стране Дунава у овомъ миру, кои в 600 год. уговорены было, ни рѣчице спомену то ни в было; но шта више Цару іошт дозволѣно буде, да противъ Славена на лѣвой страни кадгодъ усхтѣ воевати, и са войничкомъ силомъ у ньове предѣле упадати може; єръ ови Славени, кои су край горнѣгъ Дунава живили, ни су реченоґъ мира участници были. Царъ свободу ову употреби и іошт перве године седмогъ столѣћа зоповѣди нѣколико пута, да му подунавска войска преко рѣке пређе, съ коіомъ в и противъ Славена и противъ ньовы сусѣда Гепида срећно воевао, но због тога управо опетъ се съ Аварима завадіо, кои га натрагъ преко Дунава да пређе на силу претераю. —

(продуженіе слѣдуе.)

ДОДАТАКЪ КЪ ПОВѢСТИ ВѢРОИСПОВѢДАНЯ.

Отацъ къ Сыну.

(конецъ.)

Садъ те морамъ сыне! упозпати іошт съ єдныма, крайнѣгъ презреня достойнымъ вѣроустановителя и вѣроучителя или паче вѣрокварителя родомъ, кои се најправедніе обманителы и варалице назвати могу. Ови уздржаваюћи люде отъ правог' познанства природноґъ вѣроисповѣдання, и и оставляюћи ій своевольно у лудости и суевѣрію, налазили су свою ползу и корысть. Изопача-

ваюћи чисту природе науку измышляли су сами науку нову, коя им в важность, силу и богатство прибављала; изнашашше множество коекаквы спольны обреда, обычая и обесћињивања чрезъ кое се здравый човечій разумъ сасвимъ изгуби и утамани. — И тако учињше люде суевѣрныма и планьињивима и лишивше ій ума и разума злоупотребљивали су не само њиово имање, него и задовольство, да и самъ животъ, смеюћисе што толико луда има, кои им све на длаку одъ слова до слова вѣрую. Неки су одъ овы іошть и то износили, да су одъ Бога послани, пакъ познаваюћи изближе дѣйство природны сила варали су людство съ коекаквы измишлѣны чудесы. У оваковомъ ужасномъ положеню находесе и данасъ многи восточни народи нити бы итко другій у стаю био оваковымъ враголіма край учинити, осимъ Владѣтеля: но и ови или су тако одгаћени и воспитани као и народи имъ, или бы у опасность дошли, кадъ бы лудость и суевѣріе народа имъ искоренити трудилисе; или видећи какву корыстъ лажни ови вѣроучитељи одъ ове наивтости народа вуку и богатисе, и сами су[се съ овыма слагали, обогаћавалисе, и съ народы у толико лакше неограничено и самовольно владали и управляли; и у овомъ случаю радо имаюћи ове вѣроучитељ или паче паралице народнѣ, давали су имъ писменна и подпомагали су ій у томъ вражіемъ народъ залуђуюћемъ послу; нити се су гледала корыстъ и напредакъ народа, него се полза и прибытакъ вѣроучителя и владѣтели ловила и тражила. И мало в наћи и данъ данашньій вѣроустава, да и найизображеніемъ, кои бы био сасвимъ чистъ одъ свакогъ злоупотребленія и у овыма последныма могло бы се лако изменути, поправити и исчистити, кадъ се не бы знало, да се чрезъ то незрели духови на друго зло навести могу.

Садъ узми све то уедно што самъ ти досадъ о Мудраци, Фанатіци и Варалицама, као вѣроустановителы и вѣроучителы говоріо, пакъ ћешъ врло ясно постићи, како в у основу в дно в дно вѣроисповѣданѣ природно, и како се петъ тако неброекорасни вѣроустави на свету находе! У свима за основъ служи вѣроисповѣданѣ природно; па у колико се крозъ кои вѣроуставъ више природно вѣроисповѣданѣ провиди и свѣтли, у толико в истый вѣроуставъ любави и почитания достойніи.

Вѣроуставъ, кои в кодъ насъ у употребленю, зовесе Христіанскій или Христіанство. Основатель и Учитель истогъ было в Іисусъ Христосъ знаменитый мужъ и сынъ Божій, кои в пре 18 стотина година живіо и учіо Іошть се находе разни животописи његови, кои насъ особито внимателныма прамъ нѣгачине, и у коима в много скупљено и сабрано о оному, што в истый говоріо и дѣлао. Я имамъ те животописе, кое кадъ узчиташъ душа ће ти одъ утѣшенія пѣвати и срце ти одъ родости у прсима заиграти.

Сынъ. О любезный отацъ, дай ми што пре те свете кньиге, да читамъ, да ми се душа што пре ублажи, а срце развесели. —

АБДУЛОВА СРЕЋА.

Морална приповѣдка изъ дѣла Соаве.

(конацъ)

Абдулъ дивише се оволикомъ разуму вдногъ селянина. Свака старчева рѣчь дубоко на нѣговомъ срдцу остане. Онъ се шињимъ опроста, и отиде. Ходећи повтораваше свеаднако оно, што в чуо. И што више о томе мысляше, то му све истинитіе представляше се. Садъ признаемъ „говораше онъ у себи“ да самъ праву срећу, кою већъ толико времена по свѣту тумараюћи тражимъ, оставіо

у средъ бѣшгина мога отечества. И признаемъ, да, одъ како самъ отуда отишао, [све самъ више и више одъ нѣ удаљавао се. О та оно в меѣеръ злосретна тайна, кою самъ нашао у пеѣини; а я самъ се тобожъ ньомъ за сретна држао. Шта друго знамъ казати, ванъ да нисамъ съ ньомъ ништа прокопсао? Утрућенъ и уморенъ одъ толикогъ путованя, у коме ништа не види до звѣрске ћуди гдикои людій. Очаранъ гостолюбіемъ, поднесо толикій немиръ, стра, ужасъ и мало да нисамъ главу изгубіо. Изневѣренъ одъ вдне зле жене, коя се лажьливо представляше, да ме радо има, а онамо мал' самномъ несуноврати. Некако се тога опростимъ, и побѣгнемъ да незнамъ ни самъ куда. Колико бы за мене пробытачніе было, да се нисамъ никуда ни макао изъ могъ отечества, но столо лѣпо съ миромъ у моіой прѣшньой простоти. Бла, ков самъ тамо во, была су проста, али постояный онай апетитъ, чишше и жмана и преслатка! Хальне быле су истина грубе, ма то колико болѣ за зиму и рѣаво време, одъ овы танки-модерній на мени. Сиромашна в была моя колебица, али зато самъ а у ньой много ноћи слатко проспавао, и доста лѣпи санова усніо, слободанъ будући одъ сваке страве, и мутній мыслій!

Настырско нѣгованѣ стада, и обдѣлаванѣ мое земльице, колико в оно пре че и болѣ одъ ове мени досадне дангубе и безпослице! О! право, има онай честный старина, на кога ме в заръ самъ Богъ намѣріо, да ме набави одъ преварe и заблуђенія." Божій гласъ изъ нѣговы уста говораше, да ме доведе у право чувство, у коме [самъ се было конечно пореметіо, тамо и овамо по бѣломе свѣту скитаюћи се. Я ћу воистину одселе нѣговомъ совѣту слѣдовати.

У овымъ мыслима проведе читаву ноћь. Текъ што зора заплави поиди онъ къ доброме старцу молити га, да му допусти собомъ живѣти, небы ли баремъ овде у напредакъ срећне дочепао се, кою в толико времена по світу залуду тражіо.

„Старацъ се осмѣне и рекне нѣму умилито: Драго ми в, да Вамъ се чини нашъ простачкій селскій животъ срећи и одъ цивилногъ живота грађанскогъ, ков поче нехотѣсте ништо нѣровати. Ма како ми се види, нити ћете вы у овомъ животу, нитъ у овдашнѣмъ стању за васъ срећне наћи, коюбы сте іошть може быти у велики градови, и у изобилности наћи могли. Добро, я вамъ небранимъ, останите вазда сталны у той мысли и намѣри. Обуздавайте ваше несите желѣ, држите се чести и поштеня, ништа манѣ привикавайте се радньи и послованю, — ово се одъ васъ ище, и ништа друго.

То в све добро и паметно „настави Абдулъ" што говорише любезный старче, ма мене ће тай срећный животъ скупо стати, ако га будемъ свакдашньимъ теретомъ и зновмъ проводіо. Другоячіе, што се тиче селскогъ обычая, то ми не бы ни найманѣ ново было и добаръстоимъ, да бысамъ у свему повольни могао. Садъ се текъ показуе, шта се в Абдулъ помогао са злосретномъ кесомъ и претеномъ, ков в у пеѣини нашао. Онъ пруза и ово и друго старцу говорећи; Ево я вамъ іи покланямъ, само немойте сумнати, да ћу васъ вѣроломно оставити. Мудрый старацъ одговори; Я пріймамъ ове дарове одъ васъ, али збогъ никаква мога употребленія — Боже ме сачувай тога лакомысленогъ намѣренія! — него само да вамъ іи сахранимъ т. в. ако доће време, да се вы укаете, што сте учинили, или досади вамъ се нашъ простачкій животъ, то можете ваше ствари натрагъ узети, кадъ годъ хоћете.

Абдулъ едва дочекавши да му старацъ допусти собомъ живѣти, трудіо се одъ садъ навадити себи наъ главе све суетне мысли и празна уфања. Онъ се

пріими свойски радње, и корыстногъ послованя. Овде у миру и покою начне онъ опажати задовольство и милоту оногъ живота, кое исправ ни в опажао. — Проће много времена, и онъ се непокае, но напротивъ задоволнъ почитовао се в за срећна и пресрећна.

Добрый старацъ имао в єдину кћерь лѣпшу и красніо одъ многи дѣвоика, нѣны другарица. Абдулъ премъ да се рівніо бію, и старцу тврду вѣру задао, да ће кодъ нѣга до смрти остати, но опетъ, да не бы старацъ о томе што двоуміо; запроси нѣгову кћерь. Ма овай познавши у дугомъ своемъ животу непостоянство людій, и њіове ћуди, а сувыше іошть са свимъ неповѣраваюћи се рівчи и обећаню Абдулову, одложи ову ствар на далѣ искуство. А кадъ в већъ видіо, да Абдулъ све то већу волю има како къ нѣму, тако и къ своемъ новоме стаю, и да недржи ни на край памети, да ће се шињимъ икада растати, одобри жело нѣгову, и даму кћерь свою за супругу. Абдулъ достигнувши већъ єдашнуть праву срећу, кою ни у богатству, ни у увеселенію, нити у самомъ господству наћи немогаше, даде таки и кесу и прстенъ у землю закопати, заръ да друге люде не муче, и толико времена за носъ не вуку, као што су нѣга-тражећи срећу, гди іой нема ни гласа, ни трага! —

У Трсту на Савиндањ 1842

съ таліанскогъ превео

П. В. . . . . .

ПОЉОДѢЛІЄ.

(изъ немачкогъ)

(Ечмена или русска зобь) Корысть одъ ове зобы (резултати дѣйства ц. к. штаерскогъ за землѣдѣліе содружества 1840 стр: 25) состои се по сказываню Г. Дехана Якова Штаудесера у слѣдующемъ:

1. Ова се зобь много ране укоренява одъ просте, зато ю треба ране сеяти нежели ову.
2. Она дае по 17 годишњемъ прорезу одъ свакогъ сеяногъ вагана, 8. вагана добытка.
3. Зрић тако в пуно брашна, да се съ єдномъ ваганомъ коньи нараанити могу, као са 2 вагана зобы.
4. Посеялъ се ова ечмена са простомъ зоблю; то сазрева она 4-5 седмица одъ ове пре.

Да бы пакъ ову корысть имали, треба той зоби болю землю дати, негъ што се обычно простой зоби дае.

Будући пакъ, да нѣзино зрић врло лако испада, а пре сазреваня мало брашна содржава, зато се мора она, за предупредити испаданѣ зрна, са срномъ жети, а не косити. А. А.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ

русске.

Прва четиръ христіянска века одъ Муравіева. Исторія княжескогъ дома Долгорукиногъ. Као прилогъ славенской Исторіи: Далййско-славенска Исторія одъ Венелина.

Опыти старогъ славено-русскогъ писаня одъ Професора Погодина. Путъ крозъ Египетъ и Нубію одъ Авраама Норова. — Александра Фикса примѣтбе о Чувасима и Черемисима. — Алманахъ: Аурора одъ Владисављевића. — Дѣла Основіяненкова у 12. свезкій. —Основіяненко є єданъ одъ найвећи русски белетриста, како славомъ тако и талентомъ знатанъ. — Стара руска поезія скупљена одъ Захарова. — Исторія филозофске тежњ у Руссіи одъ Зилантовскогъ. — Кулчићевскій: О значаю Руссіе у реду европейски народа. — Ишимовъ: Исторія Руссіе за децу. 6 свезкій.

(Д. и. В.)

ВѢСТИ.

Његово ц. кр. ап. Величество благоизволило є досадашњегъ дієцезалногъ Епископа Пакрачкогъ, высокопр. Г. Стефана Поповића, за дієцезалногъ Епископа вршачкогъ, а Генералъ Викара Епархіе Далматинске, у последићъ у Ср. Карловцима држаномъ Синоду избранога Епископа, ВПр. Г. Стефана Брагуевића, за дієцезалногъ Епископа Пакрачкогъ именовати.

ДОПИСЪ.

Изъ Потискогъ Окружія. На свештенической фондъ, ради сироте остале деце свештеническе и попадія устроеный планъ у нашимъ Народнымъ Новинама, у числу 92. изложеный. 1842.

Не бы ли болѣ было, да место сумнителногъ и на тврдомъ каменю вери основаногъ фонда наша Г. Г. Епископи и прочи предстатели оваковый фондъ измисле, и начинъ правлу, одкуда бы се бедно свештенство наше много обдржавати, а не попадіи и деца; еръ деца и попадіи, яко свештеникъ за живота добро буде снабдѣвъ, иманеду одкуда и после смрти имене живити. Мислимъ да се найпре треба постарати, да темель добаръ буде, на друго после ће све добро быти; а не старати се за грабу, на ма на каковомъ темелю было, еръ таково ће се здание брашко срушити. Одъ толико векова изпословати не могоше наши вере начальници, да се у нашегъ благочестія Свештеници по примеру други у Држави находећи се благочестія у такво стане поставе, како бы и душевне и телесне силе на то употребили, да народъ своиъ знанію и дужности сходно и достойно у сваковъ добру поучаваюћи къ правой мети човеческогъ живота руководе. —

Тко не види, да е нашъ народъ у прошастыхъ вековима много изгубіо. Шта е томе узрокъ? — Докле бы мы у просвештенію досадъ дошли, да е наше Свештенство и физички и морално добро стояло. Ал' онда бы може быти многій свой плугъ оставіо, па књиге читао и писао, еръ по Христу: „Свѣтильникъ тѣлу есть око" наши су свештенци очи, а мы смо проче тело; е ли око наше тамно, и тело мора быти тамно. Сложно дакле Браће и Христіяне! за ово сви да се старамо, што ће вама свима на асну быти; т. е. да клиръ нашъ добро снабдѣнъ буде, на онда е и друго готово.

(конецъ слѣдуе)

Изъ Трста. Овдашніи Жидови наоде се у неприлици. Вась ніовъ Гетъ у бунѣ е и немиру, єрбо ніове найвеће особе примаю ревностно законъ христіянскій. Дѣвойке и младе удоваце удаюе се за римокатоличке христіяне, изъ међу кои е една жидовска дѣвойка после крштења ступила као монахиня у овдашній женскій монастиръ. — Нараталтиныхъ Медицине Докторъ зовомый Рока, иде ово дана у Римъ, да се тамо са своиъ своіомъ фамиліомъ покрсти. Дакле ни е се чудити, што су досадъ неке неколике, а ево сад две католичке дѣвойке удале се, една за Грка, друга за Србљина — и обадне пріимше нашъ православный законъ христіянскій.

Н. В.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Повестница. (Храбрость унгарскій жена). Кадъ су Турци године 1532 градъ Егру обсели, цео женскій полъ истога града лепымъ и примеромъ свою любавъ къ миломъ отечеству показао! Женске су сирѣчъ своимъ мужевима, браћи и сродницима непрестано ключалу воду и грдно камење носиле, да непріятелю отечества на главу съ высине градске бацаю. Овако е цео женскій полъ своимъ бѣдномъ и у найвећой опасности налазећемъ се отечеству у помоћь притицао. — Но дай да видимо, како су се и поједина лица краснога пола у овомъ случаю одликовала: Кадъ е већъ непріятель съ найвећомъ силомъ на градъ ударио, случи се да е една отмѣна женска заедно са своіомъ кћерю каменѣ противъ непріятеля носила. Но иста госпоја тапетомъ непріятельскимъ у овай паръ зготовена, падне мртва предъ ноге кћери свое. Кадъ ова крвъ матере свое угледа, пуна простя и освете съ великимъ трудомъ довуче грдный каменъ и спусти га на такомо место, где е много непріятеля было. Неколико одъ њи као громомъ у овай паръ побіено буде. — Друга нека стара жена са своіомъ удатомъ кћерю стаяла е близу битке, гледећи како се сваки за отечество храбро бори. Кадъ ова на сданшутъ види, да іой зетъ кћи мртавъ на земљю паде, обрати се своіой кћери съ тужнымъ и жалостнымъ гласомъ „Ето, како ти супругъ живота свой окончa, не ћешъ га по обичаю ни оплакати моћи." На то іой кћи одговори: „Ни е садъ мати! време, да о заповаю и погребу мыслимо, него се непріятелю зато осветити валя — На то мать своге мужа счела, и съ таковомъ се храброшћу противъ непріятеля борила, да е много турски глава одсекла, пати е дотле престала, докъ сасвимъ малаксала ни е. Садъ истомъ своге мужа мртво тело као верна супруга оплаче и сарани. — Францъ Сердонато у книзи своіой: „о похвали славны жена," а и други многи историци спомињу, да су се лепо егзаркинѣ при овомъ нападаню тако храбро бориле, да ће имъ спомень у повестници вечито остати!

Ф. Zgb.

Писмо едно изъ Іакута (у Сибирію) имало слѣдуюћій догађай, кои се у месецу Новембру прошасте године случіо: Три човека изъ места Лабе, сирѣчъ Бѣлогорскій, Деметрій, и Себастьянъ инши

су у ловъ по своме обычаю у одну облавицу шуму, у коіой нађу два мала медведа, кои су текъ пре кратког времена свет угледали, и обое са собом узму и куће однесу. После три дана была су већъ вело прентомлѣна, кадъ ал' исте моћи чуе се у истокъ месту страховито урлање. Обитатели ван свои кућа на поље изађу и упросте се кадъ виде, да е кућа Бѣлогорскова, у коме су два млада медведа была, сасвимъ одъ великогъ чопора медведа обколѣна, кои су са найвећимъ бесиловъ урликали. Цела околина садъ на оружѣ устане, и звона ударати стану; храбри Козаци узме на коње и пођу на то страшно позорѣ. Садъ на сдвинутъ громовито изъ пушака и топова пуцати ноче. Множина медведа у найвећемъ бесилову слено на люде нала е. Битка е страшна была, и ни су се напоследакъ другимъ начиномъ медведи растерати могли, докъ се кућа ни е заполяла. Натра ій сне до једногъ растера. Осамъ грдны медведа были су убіени, но и петъ людій живота су своі изгубили и 30 ихъ были су рањени. — Ову вѣсть русійске Новине казују, кое лажне гласове никадъ по свету не разпростиру. Ф. Tgbl.

Арабскій езикъ прло е богатъ езикъ Онъ има 1000 различитн речій, коимъ се мачъ означити може! 500 речій за лава; 400 за нересѣчу; 200 за млеко; 80 за медъ; и 100 за мачку.

Говори се, да су Саюзне државе Американске године 1842 найманѣ 150,000 душа изъ различны земаля доселили се, нимеђу кои се найвише изображены людій налазе. Одъ овы се већъ 952! натрагъ у Европу пратили, єрбо се ико у надежди преварали были.

СМЕСИЦЕ.

(Тайна.) Једнои людя такова дѣла, коя бы велику ползу роду човеческомъ приносити могли, у найвећоі тайности држе. Часопись „Комета" говори, да е некій старый пастыръ изнашао лекъ противъ страшне болести, одъ кое они, кои безперно ракію пію, обично страдаю. Али онъ свои лекъ никомъ казати ни е хтео, пренда су му велику суму новаца обећавали. При смртной постели онъ е лекъ онай своме сыну као светый аманетъ поверіо, и заклео га, да никомъ не казује. — Ово на велику жалость и кодъ насъ бива. Наше старе баке често такове лекове познаю, кои су се већъ одъ дугогъ времена искуственомъ одобрили, и на срећу рода човеческогъ употребљавали. Али по нестрећи! често се догађа, да овакове драгоцености съ њима се заедно сараюю, или ако найве коме, то се тако тай, да пре или после у гробъ сараняти се морао. Не бы л' болѣ было, да они овакове общеполезне ствари казую, пакъ бы ій свакій у беди своіой и невољи благословио!

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

11 Февр. 1843	Сребро	
Метал.	са 5%	на сто 110¼
„	„ 4½ „	„ 101
„	„ 3% „	„ 77¼
Заимъ одъ г. 1839		„ 286 ¾
„ „ „ „		„ 718
Банкакціе комадъ		„ 1622
Бетерхазиніъ Лосъ		„ 51
Царски дукати		„ 102

Цена раже 5. Февр. на Пешт. піяци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	145	138	125
Наполица	110	106	—
Ражъ	96	93	90
Ечамъ	80	75	70
Зобъ	65	62	55
Кукурузъ	90	88	80

Станѣ дунава 6 Февр.

8′. 3″. 6‴. (надъ о.)

Сви родолюбиви србскогъ, народногъ просвештенія рачителіи, кои намераваю наше „Листове т. т. читати и држати, умоляваю се, да бы се што скорѣе пренумерирати благоусрдствовали: они пакъ књижества любителіи, кои бы желили одъ прошавше године „Листове имати, могу за полъ цене (2 и ½ фр. ср.) заедно са журналомъ добыти.

Издаватель.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **12**. Неделя 11. Февруара 1843. Год. **II**.

ПОСЛЕ БОЯ НА МИШАРУ

подъ Црнимъ Ђорђемъ.

изъ Сегединa послао Д. П.

Данъ освану
Сунце грану;
Пушке сіяо
Пиће зво;
Огань блеска
Громокъ трескa;
Зрна луче
Везвръ хуче,
Ахъ неволя
Насредъ поля!
Србинъ біе,
Крвь се ліе,
Страшна боя,
Насредъ поля;
Мачи звече,
Турци вче,
Гласве клете,
Съ трупа лете,
Трунъ нмъ пада
Безъ прикладя,
Што непаде
Бежат стаде;
Турске паше
Плећа даше,
Кой у гору
Кои къ вору
Врани граю
На томъ врају,
Трупе турске
Клюю крске.
То се чудо
Сиуда чуло;
Буле туже,
Свое муже
Суве точе
Лица моче;
Оцавиче
Где си светче?
Зове деда
Муамеда.
О пророче,
Тужни отче!
Видишъ ада
Изневада,
Та помози
Нашой слози,
Ѣръ свнъ соко
Изби око,
Лавъ са зуби
Турке згуби!
Но бадава
Они сада,
Очи бече
Зову свече,
Онъ нечуе
Ко га штуе
Нити може
Да поможе.

СЛАВЕНИ НА ЮГУ у VI и VII ВѢКУ

(Изъ Цинкайзена наведено)

одъ

Стаматовића.

(продуженіе)

Подъ Царемъ Фокомъ, кои 6 несрећно (неуднако неавао по Азіи и зато подунавске предѣле безъ сваке уредне од-

бране оставляо, наново су Славенске и Аварске чете преко Дунава прелазиле и безъ свакогъ одпора по найзападнымъ византійскогъ царства предѣлима, као што в Далмація до самогъ Диррахія населявале се. Съ кадъ в одма затимъ подъ Царемъ Ираклiемъ в дна велика часть приморска одъ Хорвата и Сербала завоювана была, нашле су се ту таки и Аварске населбине, ков се ни су раннiя тамо намѣстиле, будући да в 600 године заключеный миръ, као што смо већъ казали, Дунавъ за границу између Авара и византійскогъ царства уговориo и утвердiо быо. Iошт се и за первы петнайстъ година Ираклiевы войнички походи Аварски, съконца су свагда и Славени были, често споминю. Но одъ овогъ времена овай се народъ све више и више губити и изчезавати почне, због непрестаногъ своегъ воювања, ков в и по византійскомъ царству и са околными народима имао. Србо, почемъ в силовитый Ханъ Аварскiй 626 године съ цѣломъ своiомъ силомъ на Цариградъ удариo, и ту осувтiо се, изгуби се найпослѣ Аварска влада и име међ растећомъ снагомъ Славена и Бугара, кои су се у ово време све више и више као найчи непрiятельи Аварски и као савезници цареви показивали. За овогъ по свой прилици времена и оне Славенски народа, и то не у послѣдiи непрiятельски нападаня учинѣне, но миролюбиве и по уговореной са самымъ Царемъ Ираклiемъ погодби одобрене населбине по земляма византійскогъ царства догодиле су се. По изворнымъ извѣстiма вѣродостойногъ списателя Константина Багренородногъ ступи у исто време Царъ Ираклiй са языческимъ Славенскимъ народомъ Хорватима, кои су за Карпатима живили, у прiятельскiй савезъ, и обѣма имъ сѣдишта у Далмацiи, ако бы се тамо окуѣнти хтѣли, да отудъ живеће Аваре или протераю, или себи покоре. И за цѣло една часть овы Хорвата склони се на позывъ Царевъ; безъ сваке теготе уђу у Далмацію, поубiя, протера, или покори у многодишньой своiой войни све одомаћене Аваре, и тако цѣломъ земльомъ завлада, подъ тимъ видомъ, као да се византійскомъ Цару покорава.

Изъ почетка су они, као и у своемъ закарпатскомъ отечеству подъ владомъ нѣколико свои кнезова у Далмацiи стаяли. Кнезови ови, будући да се у изворнымъ мѣстима као Франци назначую, ни су хорватскогъ подрекла были. Но на берзо подигну се Хорвати противъ ови свои туђеродны кнезова и у седмогодишнѣмъ своемъ рату свободу свою извоюю. Прiймивши они христіянство одъ римскогъ Свештенства по духу старотеческогъ своегъ владања подѣле цѣлу свою землю у ѳданайстъ жупанiя, осную градове и села, предаду се морской трговини, постану богати и силни, пакъ найпослѣ и свою противъ приближаваюћи се сьистока Бугара народню самосталность за дуго време крѣнко обдрже и сачуваю. Чешћа између себе препиранiя учине то, да у доцнiмъ временима и слабоћнiи и сиромашнiи постану.

Одъ прилике у исто време, кадъ су се Хорвати по Далмацiи населявали нада и улазакъ Сербала у византійско Царство. Они су у закарпатской земльи своiой сусѣди Хорватски были, кои су због владаоца свои дѣлитбе половиномъ изъ отечества своегъ у друге землѣ да пређу принуђени были. Зато и заштиту они одъ Цара Ираклiя сѣдишта у византійскомъ царству. Изъ почетка добыю ћке безлюдне окодо Солуна предѣле, гдѣ кратко време заоставше на ново одъ Цара заштиту, да имъ друга сѣдишта уступи. Садъ се дакле они твердо намѣсте у ономъ простору Царства, коѣ су Авари сасвимъ опустошили были, и кои в заузимао часть Далмацiя, Дарданiя,

Илирiя и горнѣ Мизiя до граница Албански одъ тогъ времена име Сербiя додыпiи. Мы iй налазимо овдѣ подъ различнымъ именима предѣлныма, као: Захлумляне, Тербуняне, Каналите, Дiоклеiце и Поганце. Они законъ Христiянскiй приме и по имену само владу Грчкогъ Цара припознаду, ал' наскоро свободу свою добыю и самосталность свою обдерже, до времена оны, у коима су се нападаня Бугарска съ ньiовомъ међусобномъ неслогомъ састати и ньiовомъ напредку на путъ стати могла.

Тако в дакле подъ Царемъ Ираклiемъ мало по мало сва земля уздужъ Саве, Дунава и примора Адрiятскогъ одъ сѣверны и западны граница Дакiе, Македонiе и нове Албанiе до саме Истрiе прославенила се.

(продуженiе слѣдуе.)

ДОБРА СВЕТОВАНИ.

Истинитый догађаiй нашегъ времена.

У одномъ Ирландiе месту, живiо в пре краткогъ времена, а може быти да живи и данъ данашнiiй одинъ врлый землѣдѣлацъ по имену Коноръ. Онъ в на велику срећу нѣгову задобыо добру, поштену и радину супругу, коя му в две давойчице родила. — Посла се одвећъ слабо у нѣговомъ месту налазило, тако, да онъ покрай своiгъ великогъ труда и данонoћне бриге због велике сиротиње, свою жену и дечицу обдржавати ни в могао: зато намери свое рођена место и свою милу породицу за нeко време оставити, и себи далѣ гди посла тражити. Онъ давле опрости се са своiомъ верномъ супругомъ, изгрли и излюби дечицу свою и пође управо у место!„Карловъ" чуюћи, да ће тамо кодъ некогъ богатогъ човека, по имену Милорда посла лако наћи. Милордъ в поштенъ и честанъ а притомъ и богатъ човекъ быо, кои в покрай великогъ своiгъ имања, грдно стадо овацa и млого крава имао.

Конора су због поштења и честитости нѣгове сви у кући любили и радо имали. Мало и велико нѣга в добрымъ Конором називало. После краткогъ времена зовне нѣга Милордъ на само и свойски га овако почне световати: „Мени су досадъ сви твои послови добрый мой Коноре! по вольи iшли: ты си све по жельи моiой чиниo. Досадашнѣ твое добро владанѣ и твое волико трудолюбiе уверавао ме, да ћу я и далѣ у теби велику подпору имати. Зато бы желiо, да ты кодъ мене за єдну годину останешъ и поштено радишъ, а я ћу ти за твой трудъ 12 гвинеа дати и єдну нову доламу одъ главе до пете. Са' ти по вольи? Изъ мое куће можешъ срећанъ човекъ временомъ изићи„

Сирома Коноръ да бы у овомъ оскудномъ времену кою крайцару заслужити могао, обећа се да ће остати и верно служити. И заиста у целой овой години ни в ни єданъ данъ быо, кадъ онъ за срећу и благостанѣ дома и имања Милордовогъ радio не бы, и као о своме рођеномъ добру бринуо се. Часъ в онъ надъ посленицима надстоявао, часъ за плугомъ iшао или навъ о овцама и другой стоки старао се и бригу водio. Нико заиста одъ свiю послешика ни в се съ њиме ни изъ далека сравнити могао. Добромъ Конору сва су дѣла и предпрiятия срећно за рукомъ iшла. Данъ по данъ проће и година дана и Милордъ као єданъ разуманъ човекъ искусio в, да му в Коноръ десна рука досадъ быо, и да безъ нѣга ни кудъ ни камо: намери давле плату нѣгову повысити, и на свакiй начинъ iошъ за єдну годину дана при себи задржати га. Кадъ в давле већъ и последный данъ године прошао, зовне Милордъ своiгъ Конора къ себи и рече му: „Добрый мой Коноре! я самъ съ тобомъ са свимъ досадъ задоволянъ быо. Ако iошъ

једну годину у моіой кући останешъ, да ћу ти 24 гвинеа и притомъ іошъ једну нову хальину! кадъ ова година проће, онда себи лако можешъ једну или две краве купити и съ тимъ свою породицу поштено издржавати!—

Кадъ Коноръ на изгледъ свое будућности помысли, макне рамсномъ и рекне у себи: знамъ да ће и жени моіой по вольи быти, да кою крайцару више заслужимъ, а ню ће за ову годину како-тако найстарій сынъ обдржавати моћи. — У овой години Богу хвала! свакій данъ све болый напредакъ показивао се. Жетва е врло богато испала. Свуда е берићетъ быо, а особито у кући Милордовой. Свако вече око огньишта скуплѣни весело су време проводили; ербо ій е Коноръ своимъ шальивымъ разговоромъ развеселити умео. Деца су га особито радо имала. — Кадъ се већъ и друга година краю приближавати стане, истину да кажемо, и самъ е Конорь теретъ на срдцу осећао, опоминьући се свога вечитогъ растанка, но опетъ съ друге стране едва е чекао, да се са своіомъ миломъ супругомъ и дечицомъ састане. Данъ по данъ доће и последньій данъ, кои ће Конорь међу овомъ поштеномъ породицомъ провести. Милордъ замышлѣнъ тамо амо по соби одаше, найпосле зовне га къ себи: Добрый Конорe! рече му я ћу ти 48 гвинеа дати, ако іошъ ову годину у моіой кући проведешъ. Помысли само какво ћешъ ты онда имане за себе и свою породицу стећи; можешъ себи онда повелико парче земље, и не мало стадо овацакупити. Какавъ сяйный изгледъ за твою будућность!“ — Шта ће садъ кукаванъ Конорь да чини? Може быти да му жена и деца садъ одъ глади пате? Може быти да му верна супруга нѣгова у найвећой невольи безъ нѣга живи? Али опетъ, каква за ньи радость, кадъ имъ 80 гвинеа донесе! Онъ дакле заключи и трећу годину у кући Милордовой остати. Мало по мало и ова е година пролазила; све е тако добро ишло, као што никадъ пре долазка Конорового. Стада су све већа бывала; стока се умножавала. Благословъ Божій быо е надъ домомъ Милордовымъ. Ахъ! како е жао нѣму было, кадъ годъ се опомену, да ће скоро већъ своге доброгъ Конора изгубити. Конору напротивъ и жао е и мило было. Жао му е зато было, што ће се скоро одъ оваковы добры людій растати морати; али му е опетъ мило было, што ће напутъ одлазити. Цела е кућа ожалошћена была. Милордъ зовне га къ себи и стане му овако беседити: „ты си мене добрый Коноре! верно и поштено за три пуне године служіо, као што ме ни е досадъ ни еданъ. Я се надамъ, да си ты и мене и моіу кућу добро већъ познао. Хвала ти по сто пута на твоіой верной послуги — хвала ти на твоме пріятельству. Сузе су низъ лице Конорово потокомъ летиле, нити ій е онъ одъ тежке жалости задржати могао. Садъ настави далѣ Милордъ „заустегни себе мой добрый Коноре! Истина да твое сузе и мени и моіой кући на честь служе; но дай, да кою речь и о самой ствари пробеседимо. Кажи ми управо: да ли у мени какво повереніе имашъ?

„Богъ ми е сведокъ, како я осећамъ!“ одговори Конорь.

„Хоћешъ ли дакле два добра совета одъ мене примити?“

„О врло радо мой Господару!“

„Добро! дакле ако ти обећамъ твое новце, кое одъ мене примати имашъ, у виду добра два совета дати, и ако те уверимъ, да ти сотимъ ништа изгубити не ћешъ — хоћешъ ли онда задовольнъ быти, ако ти два совета у име твои новаца дамъ?“

(продуженіе следуе.)

РАЗГОВОРЪ

између Филозофа и Простака.

(изъ Коцебуа)

одъ Дим. Поповића.

Некій генералъ добіо изъ службе одпустъ, и незнамъ (вели Коцебуе) у којој држави, нити подъ коимъ правительствомъ. Онъ в пре тога мложину битки задобіо а тимъ истимъ и млого земаля своме князу присвоно, због чега га овай изъ благодарности съ вдимъ спанлукомъ обдари. Старый генералъ отиде на свој спанлукъ, и одъ дугогъ времена постане филозофъ. Његовъ спанлукъ бьяше у архикатолической замьли. То га в врло лютило, што му поданици нису филозофи. Вданпутъ шетаюћи се по полю нађе вдногъ одъ свои имућнін паора, кои подъ липомъ седећи и пушећи надгледаше посленике.

„Чујешъ Міяйло", викне генералъ, я самъ то себи предложіо, да васъ срећне учинимъ."

Міяйло. Милостивый господине, ми смо фала Богу срећни.

Генералъ. Лудо, како сте срећни, кадъ вашъ поглаварь и судія ништа неразуме.

Міяйло. Господине, я о томъ главе неразбіямъ.

Генералъ. Али онъ са вама зло управля.

Міяйло. Могуће в; али се мы зато опетъ добро наодимо.

Генералъ. Но слабо онъ и на правду гледи.

Міяйло. Ма да се што кадкадъ овде и догоди, ни в чудо, вр смо люди; али на други мести ни у длаку неиде болѣ.

Генералъ. Онъ и ваше новце изъ џепа џеди.

Міяйло. Да, треба и самомъ живети, а и другоме живети дати. Зато мы, опетъ недељомъ печења вдемо.

Генералъ. Онъ има натароша, кои ради съ вама што оће.

Міяйло. До душе, натарошъ много невреди, и дав се здраво наплатити.

Генералъ. На при свемъ томъ кажешъ, да сте срећни.

Міяйло. Зашто не? праву срећу обећао намъ в Богъ текъ на ономъ свету. Доста в то, што мы нашу корицу леба у миру вдемо. Знате ли вы господине, да у нашемъ суседству има спанлука, где судія паоре све као регруте продав, и где ни вдна удовица са своимъ вдинцемъ ни в сигурна.

Генералъ. Зато наши суседи и имаю чести и поштења.

Міяйло. На часть имъ та честь и поштење и съ белимъ лукомъ. Мы само да имамо леба, па нетражимо више.

Генералъ. На и одъ тогъ вашегъ леба морате десетину пароху вашемъ да дате.

Міяйло. Да боме! та и нѣму треба живети.

Генералъ. Онъ в вданъ невешт и суверанъ човекъ.

Міяйло. Мы верујемо, што онъ предиуе, и зато смо мирни.

Генералъ. Онъ васъ мучи съ коекакимъ лудоріяма, и каштигуе, кадъ вданпутъ у постъ меса вдете.

Міяйло. Али онъ насъ и отечески опомиње, и теши насъ при последњемъ часу.

Генералъ. И ваше газдованѣ ништа невреди.

Міяйло. Мы при свемъ томъ толико пожњемо, да намъ по кои комадъ леба и за сироте претече.

Генералъ. Овде има іошт баретина, кое треба изсушити, и песковиты места, кое у ораће ньиве треба обратити.

Міяйло. До душе радити има се свагда. Но наша ће деца то всѣ учинити.

Генералъ. Ваша в дужность то радити, тако да вашой деци ништа неостане.

Міяйло. А да шта ће наша деца радити.

Генералъ. Само уживати.

Міяйло. Ей, зашто се нису наши отцеви за насъ тако старали?

Генералъ. Зато су были глупи, а ваше спанѣ небриге. Напротивъ я ту стварь разумемъ болѣ, него мои предци; я ћу васъ срећне учинити, и на теби првомъ пробирати.

Міяйло. Немойте се милостивый господине трудити. Будите увереши, да самъ и врло срећанъ.

Генералъ. То ни в истина, врѣ ты имашъ друга понятія о срећи, него я; и управо непутна.

Міяйло. Друга понятія? то верувамъ; али зашто непутна? Я самъ простъ човекъ, па држимъ, да в свакій човекъ срећанъ на свой начинъ. И ако онъ чрезъ то никога невара, то нетреба зато нико ни да се стара.

Генералъ. Дакле на тай начинъ где бы было изображенїе човеческо. Тамо мора све тежити. Право изображенїе нашега села само се текъ чрезъ мене може постићи; и зато я морамъ и противъ твоє волѣ тебе срећна учинити.

Ахъ драгій Боже!

(продуженїе слѣдуе.)

СМРТНЫЙ ЧАСЪ.

Ein süßer Schlummer ist's,
Der uns von tausend Herzensangst befreyt.

Великій филологъ Халлеръ умрео в, пишаюћи свою жилу. „Мой пріятелю" рекне онъ лѣкару, кои край нѣга стояше, „моя жила вебіе." У истый часъ издане Халлеръ. — Петрарка в умрео у нѣговой библіотеки, књигу читаюћи. — Беда в умрео дикгираюћи. — У магновенїю умиранїя повторіо в Роскоммонъ две врсте нѣговогъ превода одъ „Dies irae." — Руссо ніе было единый, кои се в у смртномъ часу нѣговомъ на полѣ изнети дао, да іошт єданъ путъ свою башту види. — „Съ оваковымъ миромъ може Христіянинъ умрети!" рекне Аддісонъ, склопивши очи, къ нѣговомъ зету, нѣкомъ младомъ невѣрномъ благороднику. Таманъ 24 сата пре своєгъ последнѣгъ, часа, попусти Алфіери жельи пріятеля свои, да къ нѣму Свештеникъ доће. „Имайте доброту, сутра у ово доба опетъ доћи, замоли онъ улазника, „я мыслимъ, да ће се смрть іошт 24 сата претрпити." — Са умирућимъ устма моляше Тассо Кардінала Цыптію за єдину услугу, да нѣгова списанія покупи и спали, особыто нѣговъ „Ослобођеный Єрусалимъ." — У словномъ смыслу рѣчи отела в смрть Кларендону перо изъ руке; онъ умре писаюћи. На смртной постельи правіо в Ханцеръ єдну Балладу, и совриши ю, кратко пре нѣгове последнѣ борбе. — Давидъ Кнеллеръ умре, дочимъ се у постельи уздигнути даде, да іошт єданъ путъ собственно израђеный планъ за свой паметникъ прегледи. — „Я бы желіо, кадъ бы ова трагическа сцена већъ прошла," казао в Квінъ, гласовитый актеръ; „међутымъ се надамъ, да ћу ю я съ надлежномъ пристойностію докончати." пружи се, и престане живити. — Епископъ Ніонтъ (Newton) умрео в свой сатъ навіаюћи. — Кадъ в Байле, кои в гласовитый рѣчникъ у француской писао, умирао, пошалѣ штампаръ по коректуралный табакъ. Байле чуе то, и мане съ рукомъ на место, гди в табакъ лежао, па онда склопи очи на вѣки. — Умираюћемъ Лорду Кестерфіелду яви єданъ служитель Господина Дрісдала. „Подайте столицу," заповеди „Лордъ. То су му быле последнѣ речи. — „Кажте Колінгведу, нека бацы сидро флоте," быле су последнѣ речи Нелзона. —

„Я се небоимъ смрти; смрть нема за мене ништа страшногъ," рекне Карлъ I, пењаюћи се на крвниште. — Кадъ в Сіръ Тома Морусъ видіо, да се граћа крвништа тресе, на коіой ће онъ умрети, рекне онъ къ вћшару: „Молимъте пріятелю, донеси ме читава и здрава горе, за мой сплазакъ бринутћу се я самъ."

А. А.

ВѢСТИ.

Одъ верховногъ г. и. с. школа Надзирателства дали се, да се учителске српске штације у Тисафелдвару и Сенти управљене находе. —

Благородный Г. Гвидо Карачони одъ Беодре више Мења Засћдатель, изъ отеческе свое справа подавника свои благонаклоности и любова, као и изъ явно заспедочене справа обштегъ блага, а особито справа воспитанія и изображенія юности многократно обелодањене ревности свое, благоизволіо в у Ванлоку нашегъ вћроисповћдања млађегъ учителя благодћвніе сваке године съ 50 фр. сребра, 6 керова жита и 2 фата дрва повысити, (*) — за кою щедроту одъ стране верховногъ Надзирательства топла благодарность овде се явно одае.

Пештанскій „Tageblatt" саобштава намъ да е Светлый Князъ Милошъ Обреновићъ, кои е за слободу Србала у Србіи много принео, храбро съ непрітельима борећи се, не давно племенитымъ дћломъ благородно чувство свое показао. Онъ е сирћчъ Г. Іосифу Бости што му е свай одинъ егземпларъ књиге свое послао, не само са своеручнымъ писмомъ подъ 19 Дек 1842 и своимъ портретомъ њега даривао него му е 1500 фл. на даръ послао. — Съ великомъ радостію видимо мы како нашъ светлый Князъ Милошъ Обреновићъ штедроте свое заваке заслуженыма у Унгарской и изванъ нћ показује, и мы се срћно радамо, да Светлый князъ и на свой родъени Српскій Родъ, кои сада у развитку своме као нелко чедо доста неге потребује, заборавити неће.

Пешта. Одъ последнћ ваше нћсти ни 9 се ни у каквой струки трговине продаа показала. Послови у рукодћлномъ еснапу, као у белонъ и тиканомъ памуку, у чои, лану и свили, преко целе зиме и у великомъ и у маломъ ни су добро шли. Но садъ, будући е путъ наробродству по Дунаву отворенъ, можемо се надати, да ћемо добарь Іосифовъ вашаръ имати.

Ђуръ. 1. фебр. Коб због ране одвоза у Австрію, кое због слабе зиме цена е рано спала: Она е још безъ да ю е ко тражіо, на пијаци стоала: жито 4 фр. 48 кр. до 5 фр. и 15 кр.; наполица 3 фр. 48 кр. до 4 фр.; ражь 3 фр 42 кр. до 3 фр. 45 кр.; ечамъ 2 фр. 48 кр. — 3 фр.; лобь 2 фр. — 2 фр. 12 кр.; кукуруз 3 фр 30 — 3 фр. 48. кр.; проа 4 фр. — 4 фр. 12 кр. у б. вр. пожунскій меровъ. Тако исто и ново вино поефтинило е. Чисто оточено вино са овдашњи брегова продае се по 2 фр. 39 кр. — 3 фр. 30 кр. б. вр.

ДОПИСЪ.

Изъ Потискогъ Окружія. На свештенићскій фондъ, ради сироте остале деце свештенићске и понајіо устроенный планъ у нашихъ Народнихъ Новинама, у числу 92 изложеный 1842.

(конецъ)

Каже се има 532 Парохіе у Децези Темишварской осим 10 протопре свитерата, дакле 300 парохіи по 250 фр. да у фондъ уложи, а 232 по 100 фр. б. вр. Али више има између ови 532. таковы парохіи, кое Пароха целогъ своћъ живота ни е у стању што у фондъ метнути. Друго, кадъ я могу на неизвестно за 10. година дата 100 - 250 фр. не бы ли болћ было, да я фамили свои какво недвижимо добро за те исте повце (ако нкамъ) прибавимъ, одкуда бы они после смрти мое тако ређи, слободно и по волји приходъ свой уживати могли. А съ овымъ приходомъ, мыслимъ, да бы болћ живили и мирніе, нег' са 150 на' 60 фр; ер нити нора коне досађивати и угађати, нити из фонда мыслити, оће л' се праходъ увалити или уложити.

У толикой беди и невољи жили клирь нашъ, но зато опетъ наши Свештеници свакимъ могућнымъ начиномъ стараю се, да свиное спое по примеру прочегъ просвештеногъ народа изуче и воспитаю, и тако се често догаћа, да изъ благородне желћ и намере, „децу свою честито воспитати" и задуже се, а много пута и већу часть имања своіъ потроше Не бы ли дакле болћ

*) Мецената и пастыри народа србскогъ! поражавајте своимъ краснимъ родолюбіа примеру. Єръ тимъ ћете и себи и роду своме вечитый споменъ дћла. — Школе у болћ стање довести, учителћ и ученике умножити и усрећити то е блага жеља народа нашегъ!

Н.

было, да се за онаковый фондъ направи, у кои бы мы сви дужни были прилагати, одкуда бы се она свештенићеска деца, кои бы за науку способна была, издржавала и учила, кое бы после целой фамилiи на вѣку асну користъ быти могло, нежели после смрти отца свога, малу неку мизну часть пензiе имати, а у прочемъ невоздѣлянъ остати. Покъ изъ овогъ реченогъ фонда нека бы се пенсiонирале оне сироте и удове попадiе, кое одъ фамилiе нигди никога немаю, и за удаю ни су; то мыслимъ нико не ће за зло прiйматти, у толико више, што е и нѣкiй покойникъ истогъ фонда уложiякъ био, а по себи другогъ наслѣдника нема; по нѣковiй пакъ смрти, скрѣчъ старе попадiе, нека бы и нѣко, ако и найвишѣ добро, у истый фондъ дошло. —

Шта слога и ревность не може учинити, къ тому iошть принесдинѣна любовь. Имаюо мы много народны источника, кои не бы ли болѣ было, да се сви у едно слiю, нежели што се море разкошности свуда разлива тако, да нико одъ нѣга не може полазу имати, шта више, много пута и сами се источници напране и осуше. Ово да е одавно учинѣно, не бы се занста ни на шта садъ имали тужити. Зато бы садъ требало единъ каналъ слогомъ ревности ископати, у кои бы се сва благотворна, са сiю страна текућа пода сливала и едно велико море благотворенiя направила, одкуда бы мы сви после могли принти сваку жељу гасећiй нектаръ.

У прочемъ препоручуемъ почитаемомъ публикуму, да бы свакiй слое нѣшо о истокъ предмету и желю изразiо.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У целой Европи на годину дана роде се 9 милiона душа; дакле у едномъ дану 24,600 а у едномъ сату 1025 порођаа бываю.

Не давно е единъ Енглезъ машину изнашао, съ коiомъ се найзгодниe и найлакше краве помузти могу

(Кула у Енсу) У средъ овога града на пiци подигнута е една градна кула, са едныма старо-древныма надписома, да су овде Светителi Марко и Лука свето Евангелiе проповедали.

(Машина за играње) Единъ Механикеръ у Сѣверной Америци скоро е машину изнашао, кои сие послове едногъ савршеногъ играча лепо одправляти може Она е машина свечано обучена, окреће се по найновiемъ вкусу, и тако умилите речи проговара. да нипошавъ играчъ Iу своимъ словима превозћи е не може. Шта ће садъ играчи радити?

У Берлину 21 Января около подне орушi се една кућа одъ три спрата, кои iошть не довршена была ни е, и много людiй около нѣ налазећи се поубiя.

СМЕСИЦЕ.

(Домаћа економiя) Кадъ се она вода, у коiой се крумпири куваю, прецеди и олади, после съ њоме башта залiе, то се сви црви и гасѣкома (инсекти), кои се често по башчама задржавало, и жилицама биля и другогъ растѣнiя шкоде, заедно съ црнымъ гусеницама тамане.

У едной гостилници обѣдоваху при едномъ всталчићу два познанца, гди се њима изъ жељу пречи вкусна ела и пита донесе. Единъ другогъ упыта, како се то тiесто зове? а овай му одговори: ждерњучи. Овай не престане ести, а другiй питати. Кадъ већъ пите нестане, разлюти се послѣдный и рече: Ты брате сву питу поеде, а мени нехтеде казати, како се зове. Та ни сам ти казао, да се ждерњучи зове. Ждери и науи потврди овай, о любопытство мое! гдѣ ты мене опогъ лiепогъ залогая лишiи!

Н. В.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ

1 Февр. 1843	Сребро	
Метал.	са 5% на сто	110½
„	„ 4½ „	101 ¼
„	„ 3% „	77¼
Заимъ одъ т. 1839	„	291 ¼
„ „ „ „	„	720
Банкакцiя комадъ	„	1626
Естерхазиh Лосъ	„	51
Царски дукати	„	101½

Цена ране 9. Февр. на Пешт. пiяци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найв.	сред.	дош.
Чисто жито	150	140	130
Наполица	110	106	100
Рожь	95	92	90
Ечамъ.	80	75	70
Зобъ	64	60	55
Кукурузъ.	88	85	80

Издаватель Димитрiй Iовановиhъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байнеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **13**. Неделя 14. Февруара 1843 Год. **II**.

ПЕСМА

Высокородномъ Господину

ІОАННУ НАКО

отъ

СЕНТМИКЛОШЪ

вишє слатцы гсмитата заслдателю.

Славный Сыне Србскоѣ Рода,
Твогъ с' имена чуе гласъ,
Но Србству ти вєћемъ ода,
И негуе славе класъ.
У кипећимъ Твоимъ грудма
Разлива се чувства сласть
Душа Твоя спћымъ трудма,
Вєћъ презире сваку страсть.

Любишъ Срба као Сына
Одъ роѣеногъ срдца Твогъ,
Десницомъ га грлишъ тужна
Да се држи Рода своегъ;
Зато ћ' Тебе дичный Нако
Поштовати Србскій Родъ
Тебе Србска вила Дако
Да пожива вышный Богъ.

Дат' с' зелени драго цвеће,
Цветноѣеѣ жеѣа Твогъ,
Рода Србскоѣ старе среће
Да набављашъ желянъ плодъ.
Тимъ ће с' грма туге слећи,
Србству ћ' кунат' милый часъ,
Богъ ће милость свудъ прострти,
Србъ ће пушћат' весео гласъ. —

Где се ніе духа плавенъ
И къ просвети сія жаръ.
Ту ге добра диже темель —
Коя — й мила сваком тварь.
Изъ где саю сунца зрацы
Ту добыя сваки красъ.
Где се любовь любномъ гради
Ту процвета слоге класъ.

Докъ й имена Србскоѣ Рода
И вадъ земльомъ неба сподъ,
Догодъ буде коревъ згода
Да намъ плови тананъ бродъ:
Дотле Ніе векъ ти с' слави
У округу србства твогъ
И у србскимъ да с' песмама
Твогъ Имена пева слогъ!!

У Пожуну 1843.

изъ благодарности певао
Іорће Деспотовићъ
питомацъ.

ДОБРА СВЕТОВАЊА.

Истинитый догађай нашегъ времена.

(продуженіе)

Ово в таково пытанѣ, на ков се лако одговорити не може. Шта ће садъ нашъ Коноръ да чини? Истина да в онъ доста путій досадъ чуо, да се гдикои люди само ради зрелы совета обожаваю; онъ в и то знао, да се Адвокату само за єданъ єдинитый добаръ — а често и зао — советъ доста новаца дае; нѣму на последку ни в непознато было, да и сами кралѣви безъ добры совета ни єданъ корэкъ учинити не могу, и

да се совѣтницы не само добро новцемъ награђују, него да и ордене, златне ланце, драго каменѣ и друге драгоцености на даръ често добију — а онъ в велико повереньѣ къ своме Господару имао, и често нѣговомъ разуму дивио се и чудіо: али в опетъ при овакомъ пытаню сасвимъ забуњенъ био. „Заиста мой Господару! не знамъ, шта бы на ваше пытанѣ одговорити могао". Но Милордъ своимъ озбильнымъ лицемъ показиваше, да онъ не намерава шалу проводити. „Ты мой Коноре! рече му Милордъ, имашъ пуно право на оне новце, ков си ты верно и поштено заслужіо; но ты ћешь покрай совета мои много срећніи човекъ быти! Ако мое совете примішъ твои ће послови срећно за рукомъ ићи. Ако бы пакъ новце приміо, то онда бы тако спромашанъ кући вратіо се, као што си и пре био. Прими дакле мое светованѣ, па се не ћешъ никадъ покатти. Я ти тврду речь дамъ, да ако се кадгодъ о твомъ поступку казао будешъ, то мени у свако доба слободно доћи, пакъ ћу ти новце твоѣ подпуно исплатити.

Садъ Коноръ, ков због тога, што в велико прођу своѣ господара повереньѣ имао, ков опетъ да не бы нѣгово негодованіе на себе навукао, изяви желю свою, да ће заиста совете Милордове у име новаца примити. „Ко зна" помысли онъ у себи, „да ли в то мой правый Господаръ, кои се са мномъ разговара, или можда какавъ нечастивый, кои подъ видомъ могъ Господара, са мномъ беседи. — „Садъ ме добро Коноре послушай" рече Милордъ, „ако мое светованѣ испуниш, то ћешъ блаженъ човекъ овога света быти. Єси ли дакле преправанъ?"

„Єсамъ Господару" одговори Коноръ.

„Целивай дакле ову свету књигу." Коноръ в целива.

(продуженіе сльдуе.)

РАЗГОВОРЪ

између Филозофа и Простака.

(изъ Коцебуа)

одъ Дим. Поповића.

(продуженіе.)

Генералъ. Вашегъ ћу судію сметнути.

Міяйло. Немойте то чинити, врћа мы сви радо имамо.

Генералъ. Вашегъ ћу натароша до врага отерати.

Міяйло. Слободно, само да нећемо добити горегъ.

Генералъ. Вашемъ ћу пароху дати нешто мало новаца, и са тимъ га одпустити.

Міяйло. Милостивый господине, узмите се на умъ, врћа то неиде добро. Нузъ нашегъ пароха сви ћемо ћинити.

Генералъ. Тако онда сте вы ребеліянти. —

Міяйло. Не, милостивый господине; та мы ништа друго неиштемо, него да насъ оставите онако, као што сте насъ и затекли.

Генералъ. То неможе быти, врћа я нећу да погомство на мене жали.

Міяйло. Ко в то потомство?

Генералъ. То су ваша деца, и унуци.

Міяйло. Тима бы я врлъ заврнуо, кадъ бы они о нашемъ трошку ктели срећніи быти одъ насъ.

Генералъ. Они имаю право то закгевати.

Міяйло. Где стои то написано?

Генералъ. Светъ се мора за потомство трудити.

Міяйло. А потомство опетъ за потомство?

Генералъ. Не, оно само ужива, што смо мы посеяли.

Міяйло. Знате ли вы господине сасвимъ известно, да ће мои унуци због

ваши уредба срећнiи быти, него што самъ я?

Генералъ. Зацело. Я ћу одсадъ савъ теретъ узети на себе. Я ћу вамъ быти и судiя и парохъ.

Миjайло. Оћемо ли мы и онда плаћати дације?

Генералъ. Дације ћете плаћати као и до яко, само све мени.

Миjайло. А пароху никакве десетине?

Генералъ. Десетину као и досадъ но мени.

Миjайло. А шта ће быти съ кућомъ и банчомъ пароховомъ?

Генералъ. Тоћу задржати за себе.

Миjайло Хмъ! Хмъ! дакле шта имамо найпосле одъте наше нове среће.

Генералъ. Я ћу васъ на већiй степенъ изображенiя попети. И васъ ће зато околна села као особиту обштину почитовати и уважавати.

Миjайло. Мы са сви наши суседи врло добро живимо.

Генералъ. Али они вамъ се подсмеваю и ругаю васъ, а кадкадъ и ваше воће на мећи краду.

(конацъ слѣдуе)

ЈЕЗИКОСЛОВНЕ СИТНИЦЕ.

Под овим именом (у броју 49. Скоротече од 1842) учи нас један непознат Господин (Б. К.), да „властелинъ у числу множ: има (и то ваљада по његовој измишљеној Граматици) властелини"; а незна и неће да призна, што Г. Вук вели, да властелин има у млоштву властели, како год и душманин-душмани, граћанин-граћани; а и у црквеном језику, и у свима Сърпским Дипломама тако се (властели, а не властелини) налази; а да се увери, нека отвори „Поученiе Стлское" и на страни 6. види ће „ни ш властелей немилосердыхъ." —

Тако исто он замера Г. Адићу (Светићу), да „знамъ, знашъ, зна" ніе глаголъ совершит. дѣйствiя (као што Светић мисли), него „траютьега (као што он учи)." — — По овоме дакле морало бы бити и венчати и венчање, и чути и видети „траютьега дѣйствiя", које неверујемо, да нему Светић допустити.

За „сиграти" вели: „айд' да се играмо", да толико значи, као и „да с' играмо" и да зато „сиграти" ништа неважи. По овоме дакле нећесе смети деца више сиграти, но само играти! а незна, да играти значи spielen, а (сиграти - mit-spielen, као годъ и једнити и сједнити.

Што се пак тиче „внѣшности и споляшности" кад по његовом казивању „у Хорватской вели иди ванъ, а на вопросъ гдѣ? кажу: да в вани"; то зашто дакле није ванност, него „внѣшность" које ни у полак није познато тако народу коме пише, као што је „споляшность." Първо је оно, што је око куће и за кућом; а друго што је на каквој ствари споља.

Глаголи се пак могу писати састављено (са не) и растављено (од не), и једно и друго никога невређа, са тим мање, што и сам Г. Б. К. пише састављено „нетье" и вели „ово се мыслимъ може скупа написати." — Кад се дакле „нетье" може скупа написати; зашто се неби иди могло, „и немогу" скупа написати; Особито кад вели, да „то больи писатели не дѣле" него скупа пишу!

За „сообщiо и сообщiо" казати се може, да је първо у полак само сърпски, а друго ни сърпски ни славенски. Код њега би дакле било „познатіе" составити и созвати, него као што сви људи говоре саставити, и сазвати.

На његово „не сумнимъ да ће дойти, или не дойти" одговорно му је Господин Н. у „примѣчанію" врло добро и наметно. — —

А. Драгосављевић.

ВѢСТИ.

Пешта 13 Февр. Мостъ између Пеште и Будима данасъ е мѣтнутъ. Време е тако топло и пріятно, да се најстарији људи не сѣћају, да е кадгодъ у ово доба тако топло време бивало. Али у Италіи напротивъ зима општа непрестанотрае. У Риму су воде скрзнуте, и снегъ одъ стопе высокъ на земљи лежи.

ДОПИСЪ.

Изъ **Неоградске вармеђе 7. Февруара.** Барометеръ већъ одъ више дана не помиче се, премъ да е часъ магла, часъ ветаръ а часъ опетъ сунце сія. Дрва теряю, цвеће почиње цветати, шта више говорисе, да се 4-ога славуёв чуо, гди пева. Леда нигдо не ваио, и у брегу сно, како нѣмо у лето месо сачувати. О гевреру нема ни разговора.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(**Енглезъ на дилижански коли**) Пре некогъ времена младъ еданъ али озбиљанъ немацъ путовао е изъ Франкфурта у Штуттгартъ на дилижански коли. Предъ њимъ е на истимъ колима седіо еданъ Енглезъ са своіомъ супругомъ; овай е обичай имао свако вече, како се мракъ затати почне, одма у коли спећу упалити и у руци своіой непрестано држати. „Молимъ Господине!“ рече садъ младый сопутникъ Енглезу „вы лако можете съ вашомъ свећомъ кола запалити и васъ све несрећнымъ учинити.“ „А не!“ одговори у кратко Енглезъ и завуче се у буракъ, али спећу нехтеде угасити. Госпоја нѣгова, млада и уседна Британка заспи; Енглезъ видећи ню да спава, и самъ затвори очи; по ячемъ дисању познало се, да и онъ управо спава: али спећу и у самомъ спаванію ни е изъ свое руке упустіо. Видећи ово сопутникъ нѣговъ немацъ, лагано прозоръ отвори и свећа се одма одъ ветра угаси. На то се одма Енглезъ пробуди и на ново спећу своіу упали. „Заръ вы не можете безъ спеће спавати?“ запита га немацъ. „Не могу!“ одговори Енглезъ и опетъ наслоніши се одма засни. Кадъ ово немацъ види, пирне лагано и спећу угаси. Енглезъ се ваз сна трже, и одма се за цепъ своіе машне да спећу упали. У ово исто нагновеніе на срећу доіу путницина питаціо; кондукторъ изшавши предъ њи, каже да му ни е мило, што е спећа у коли горела, и заповеди Енглезу да више спећу у коли ниипшто не пали. На то Енглезъ каже, да воле одма кола оставити, нежели нѣговой заповести повиновати се. И заиста, одма онъ свой путлагъ съ кола скиие и жену за руку узе. „Вы не ћете у овомъ маленомъ месту добаръ конакъ добыти моћи“ рекну му други, „него болъ ће быти да више место задржите и спећу одгадъ да не палите.“ Не ћете вы кадъ и спавати, съ воіомъ Ладомъ у мраку быти!“ одговори Енглезъ своіимъ сопутницима и удали се.

(**Како треба имање располагати**) У прайзской државине давно живе еданъ племенитый Полякъ Котвицъ. Онъ е покрай своіе великоге богатства одиећъ просто и умерено живіо. Али гди годъ се за обште благо нашло, ту се онъ свагда прао подпирати и штедаръ показивао, ни найм већ не навоћи празденя на вероисповедание, и зато га е цела околина као обштегъ добротвора сматрала и почитовала. А особито е заведеніи такова подкрепливао, коіи су за болеснике установљена была. — Кадъ су едноіи Пзраелите заведеніе за свое сироте основати намеравали, али средства довольно за таково д бро дѣло имали ни су: онда племенитый овай Полякъ не само да е 36,000 фор. на то даровао, да се дѣло у ово дѣйство приведе, него е и до саме смрти свое ово заведеніе подкрепливао. По смрти нѣговой не само дагога Пзраелитяни овога града до гробља одратили, него су установили, да се образъ овогъ добротвора нѣговогъ у свима публичнымъ местима храни и да се имена нѣговогъ сви свиме године торжествено прославлял.

Одъ свію садашњи срећно владаћи у Европи Монарха найстарія е годинама Карлъ Іоанъ XIV краљъ Шпедскій, коіи е 26 Јануара ове године 80 годину навршіо, и ошшть краљевскомъ своіомъ управи.

ПОГРЕШКЕ.

У предходећемъ числу неприметно слѣдующе се погрешке увукле: на стр. 69 недѣля место четвртакъ, нечуе место нечуе; на стр 71 двойчице м. двойчице, полако м. велико на стр 74. предпуе м. предпуе на стр. 76 у 1 пр. за е налишно; у 4. пр. одъ доле почињући треба читати піанцы: орушн м. сруши.

ПОШИВО

съ образомъ ч. 4)

Издавателъ Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 319)

У ПЕШТИ словима Баймелонымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 14. Четвртакъ 18. Февруара 1843 Год. II.

МОІОЙ ЛИРИ.

Њежна лиро! небой ни се,
Духомъ само њѣка послуй,
Домородне ти попосе—
И све твое грли и штуй.

Іоште милы у лиядя
ваша Муза можно пѣва,
Твоя искра іошть вужева
На Славіе полю сѣва.

Жаръ сунъшца іошть те грев,
Зелене се жили луде,
Бож'я рука докле бдіе
Одреци се лиро! туге.

Родъ твой Славскій назда слави,
Вѣнацъ плети небесный,
Заслуженой дай га глави —
И свонъ нивкъ, кой су њѣрни

Славна твоя праотаца
Нек те шука нек те миче,
„Слога бо е нашинаца"
Коіой свагда цвѣтнкъ кнче.

Густе магле отиђи ће
Неѣрности небу трага,
Свака злоба нагезну ће,
И настат' ће братска слога.

Вилови се кадкадъ буну,
И таласи често грозе,
Мудрый бродаръ кнче струну,
И сва ѣма, коѣ се возе. —

Неклони ни дакле духомъ —
Лиро вѣжна, лиро жила,
Броди умѣкъ твоіомъ струкомъ
Ак' е нала, — некъ и нрла!!

У Пештн

П. Стінѣъ.

ПУТОВАНЂ СРЕЗНЂВСКОГА ПО СЛАВЕНСКИМЪ ЗЕМЉЯМА.

I. Чесска и Моравска.

Ко годъ по славенскимъ земляма путув, да исторію, језикъ и литературу Славена учи познавати, тай има предъ собомъ многоразлично и пространо полѣ. Онъ мора језикъ славенскій наъ темељногъ пѣговогъ значая и наъ многи узаймностій пѣговы у различнымъ земляма и временима учити познавати, и много већій кругъ земљ обићи, него у колико се славенско књижество разпростире. Ограничи л' се онъ сахо съ тымъ што у језику и у дѣлима списателя налази, то ће Славене видити подъ често одвећъ великимъ упливомъ њисвы суседа западне Европе, и зато право Славенство не може као што треба научити познати.

Да бы ово учинио а имено да бы и туђегъ уплива степенъ опредѣлити могао, то мора језикъ стары споменика

учити, кое су споменике они люди писали, кои никакво право не имадоше списательима се назвати, и због тога су у толико више у свои дѣли народный языкъ, мнѣнія и чувствованѣ сачували; а съ друге стране мога опетъ по народу њи. нѣговъ простъ ал' не собомъ измышлѣнымъ правилама покваренъ языкъ, песме, сказке, пословице учити познавати и слушати, и у тайну нѣгову проницавати. Нама є мало языки и литерарны спомена стары Славена сачувано, и сотимъ пре морамо оне ценити и истражити, кое є само народъ сачувао. Многи се съ оныма занимаю, што се у књигама и рукописима задржало и што као само дѣло стои, нити ће се више изгубити; но врло мало ій има, кои истражую дѣла, кои су нова, и кодъ народа истина іошть у животу, ал' кои са садашньимъ мицанѣмъ цивилизације све више изчезаваю. Колико се у Европи међу Славенима Карамзина брои? И кои є Славенска народность тако савршено изнађена, да бы Етнологу и Филологу само іошть нуждно было скупљена ова вештества прегледати и у редъ довести? Слѣдователно овай дѣла саборъ свакомъ другомъ предходити мора.

Овако самъ и мой задатакъ разумео, а све землѣ Славенске прођемъ, и до данасъ съ ученѣмъ пруски (изузимаюћи Познанъ, Posen) сваки, чешки и моравски Славена занимао се. И самъ одъ Руске границе до Прага пшао преко Кенигсберга, Берлина, Халле, Липсіе и Дрездена.

У Кенигсбергу жалимъ, да се између други и съ Професорима Розенкранцомъ и Шубертомъ болѣ упознамъ. Онай првай, кои се съ народномъ повіомъ у призренію митологичномъ занима многе ми любопитне и корысне приметбе о овомъ последнѣмъ саобшти, кое се тако ђеръ на славенскій светъ односи. А Шубертъ ме съ неколико штатистичкы вѣстій о славенскимъ не само у Пруси, него и Аустріи насељбинама обвеже. И съ нѣговомъ помоћу започнемъ етнографичну карту славенске части у Европи.

У Берлину задржимъ се неколико седмица, да бы кое књижницу (библіотеку) и кабинете одъ старина поодіо, кое опетъ да бы учене познао, одъ кои бы се и у свеобштемъ, филологичномъ отношенію, и у етнографичномъ испытиванію асните могао. Берлинска библіотека нити є съ рукописи богата, нити са старымъ печатняма, кое бы за Славено любца корыстне биле; богатіи є у толико више кабинетъ старинскій у Монбіоу, гди су они язычни предмети, кои су изъ гробница и у старымъ Варошима позопани, изъ свію државны частій скупљени, и по начину предмета съ додаткомъ места, у комъ су се нашли, доста у лепомъ реду стоє. Између Професора упознамъ се и са Боппомъ, кои є по обширномъ своме знанію индогерманскогъ языка славанъ, а Дитерици умножи ми штатистичка и типографична моя знанія у обзиру славенскы насељбина у Пруской. Тако ђеръ моя у Берлину етнографично — лингвистичка истраживања односила су се имено на Кашубе и Кашебе остатакъ славенскогъ народа, кои при западно — пруссkимъ и поморскимъ међама на брегу балтійскогъ мора живи. Време ми не допусти, да нѣгово нарѣчіе и обичае одма на месту научимъ, но опетъ самъ се и у самомъ Берлину и у другимъ знаменитіимъ пруссkимъ Варошима са поздимъ у војничкой служби находећима се Кашубима познао.

У Халли нада се съ професоромъ Бооломъ и Поттомъ упознати, ал' на жалость мою првога не затечемъ у

животу; но у Потти нађемъ другога Боолу, исту ученость и исту любовь къ науци. Разговоръ мой био в съ њиме пріятанъ и тимъ іошт љубезнији, што Поттъ искрено люби Славене, и ана, шта су они за Европу учинили и шта іошт чине. Съ њиме и іошт съ некимъ Славенима изъ Угарске, кои у Хали школе уче, промотримъ славенске околности. Езыкъ имъ в всѣхъ начезнуо, нравы и обичаи поменути, но традиція в іошт у животу и имена окружія потврђую, да су сва ова места Славенска была. Я самъ истина мыслio, да њу што Славенскога наћи међу Халлцима, кои у халлскимъ соларама раде; но нити езыкъ, нити обичаи, шта више ни сама имена породица означаваше што Славенско; само се опомнию да су негда другимъ езыкомъ говорили.

У Липсіи прегледимъ Славенске рукописе, и съ некима сочленима овдашњег Лужичко-Српскогъ дружства а имено съ Мосигомъ одъ Еренфелдъ упознамъ се. Ово в дружство заведено іошт године 1716 одъ Свеучилиштны ученика и имало в непрестано цѣль, да се знанѣ горњо — лужичкогъ нарѣчія међу онима кои Свештеници у той провинціи сыти желе задржи и сачува. Одъ некогъ в времена и (етнографеју - литерарну цѣль съ овомъ сђединио и све скупля, што в за етнографію, знанѣ езыка и књижество горњѣ и дольне Лужице важно. Мосигъ одъ Еренфелдъ наймарљивіи в сочлевъ, и Лужичани, кои свое (отечество љубе, многомъ се одъ њега надати могу.

(продужеће сльдуе.)

МОЯ ПЫТАНЯ.

Све, што се преко књиге печатѣ чита іоѣмъ сѣту своштава, писменощу єдногъ народа називa се. Свака дакле књига и књижица, свакій Дневникъ и Седмичникъ, свакій Лѣтописъ и временописъ, свакій листъ и полулистъ, свака пѣсмица и пѣванія, свака врста и рѣчца, кои се преко писма по бѣломъ српскомъ свѣту разпростире, есть єдна частица писмености наше.

Но како годъ што се у пространомъ єдномъ врту не само питомогъ, него доста и смрдљивогъ цвѣћа калази: тако исто и у књижеству нашемъ ни су умни Списателя наши производи и писмени састанци єдако благодатни и спасителни, нити су свемысли списателске и печатане рѣчи тако правилне, истине и полезне, као што бы требало да су.

Да не бы дакле књижества нашегъ почитатељи ни спроху себе ни спроху списателя наши неправедни были, то бы требало да сваку и найманю мысао списателску, сваку рѣчицу, кои имъ предъ очи и умъ долази, свако у себе приниаю и разуму, као што оне изъ ума, срдца и пера списателска проистичу.

А будући, да съ єдне стране и списатељи наши често или због непреправности своѣ читательима своима, не као што бы желили, или као што бы требало ума своегъ производе предлажу, а съ друге опетъ стране и сами њихови читатељи неки, и невѣшти будући, немогу сваку хисторическу у правой мѣри одѣни да познаду зато се одвећ често такво несноразумленѣ између списателя раћа да се због тога и єдногъ и другогъ главна и свеобшта цѣль и света намѣра, или одвећъ тежко и поздно, или на жалость никда постићи не може.

Дакле сы пакъ и я самъ, као топлый почитатель књижества нашегъ ни спроху списателя наши, као учителя мои и народньи, ни спроху себе као ученика њиовогъ, ни спроху свете правде и истине, кое сви треба, да за светинѣ наше всчитуемо, неправеданъ и пристра-

станъ показао се, за дужность мою држимъ, да све списателѣ наше као мое и народнѣ учителѣ (врх ако то ни су, ништа ни су) о свемъ ономъ, што су они, да я паметнїи и болый будемъ, у своимъ дѣлима написали, и што я безъ њиовогъ толкованя не бы разумѣти могао, другогъ и за мене и за њи згодиѣгъ пута одъ времена на време као ученикъ њиовъ запытамъ, съ тимъ праву мою волю, за наукомъ предъ њима показиваюћи, да найчистїю жертву на олтарь правогъ напредка нашегъ писменосги Србской поднесемъ.

Тако дакле то видећи, да се у данашнѣмъ Новинарству нашемъ и Дневничеству понайвећа обртность кньижевна налази, пређе свега той се кньижевной струци съ ученичкимъ пытанѣмъ по дужности моїой окренути морамъ, тврдо надаюћи се и увѣренъ будући, да ми учительи мои ни мало замѣрити не ћеду, што ій за поученѣ њиово, кое сумы дужни дати, умолявамъ. А будући, да я одъ малогъ нашегъ мѣстногъ дружства, кое све наше новине држи и чита, прваи „Србске народне“ у Пешти излазеће Новине у руке добыямъ, зато и пытаня моя изъ исты Новина свако започинѣмъ: Зашто ни сте Г. Учредничє у Неделю т. г. 3 Января 1843 год. издали прво число ваши Новина, него сте га другомъ числу привлючили, кое е у Четвртакъ 7 Іануара на свѣтъ изишло. Овымъ вашимъ поступкомъ за четыри дана и мое и многи ваши читателя любопытство вы сте неправедно ¦ мучили. Представите само себи Господине! у каковомъ се стано налази онай човекъ, ¦ кадъ му жељно ичекиваный његовъ гласоноша на опредѣлѣно време кући не дође, а особито онаковъ гласоноша, кои бы му одъ цѣле његове родбине гласове донети морао; пакъ ће те онда лако постићи, какову вы съ неуредношћу овомъ неправду и мени и свима ваши новина почитательима и самомъ себи чините. Пакъ ако я іошть съ родолюбивомъ страшћу све наше Новине читамъ, то помыслите само, какову вы штету мени съ тимъ поступкомъ вашимъ наносите. Учите ме оромъ тога да и я неуредань будемъ. Дайте ми згоду и прилику свовольно, да се и на васъ и на ваше Новине праведно лютимъ, па да се іошть и предъ другимъ людима на васъ тужимъ. Учите ме, да на другимъ языцима новине, кое ми нарочно у оно време найважнїе свѣтске догађаа предъ очи донети могу, кадъ ми вы ваше Новине украћуете, више цѣнимъ и да ій вашимъ найпослѣ Новинама предпочитуемъ, вы ме сами натерате. На ово пытанѣ молимъ одговорите ми искрено и безъ свакогъ извиня. Што простїе то ясніе, што ясніе то болѣ.

(продуженіе слѣдуе.)

ДОБРА СВЕТОВАНЯ.

Истинитый догађай нашегъ времена.

(продуженіе)

„Садъ очи твое отвори и сваку речь добро пази, кою ти годъ казао будемъ. Чуй дакле, прваи саветъ: „Кадъ у место твое пођешъ, никудъ у страну њи нешой, нити превимъ путемъ, да бы брже кући стиѣи могао!“ „Ёси л' ме разумео?“ „Ёсамъ Господару“ рече му Конорь и помысли у себи; ако и другїй саветъ као овай буде, то онда съ Богомъ срећо!“ — Другїй саветъ: „Ако у кою непознату кућу свратишъ, то се свуда око себе обазри. Приметишъ ли, да в домаћинъ човекъ старъ, а домаћица млада и угледна, то онда одатле бегай што пре можешъ, нити ћешъ за живу главу овде остати да преноћишъ.“ „Ёси л' ово добро запамтіо?“ — „Ёсамъ

господару тако запамтіо, да сваку речь у прсте знамъ" но іошть придода у себи: „да скупо ти я ова два савета платимъ!" Али све в већъ доцканъ. Зато в найболѣ за њега было, себе задовольнымъ показати. Онъ садъ устане и почесе пращати са своимъ добротворима но Милордъ узме га за руку съ речма; „Шта? заръ ты тако на путъ одлазити мыслишъ? Истина, да ћешъ воде свуда наћи, али се леба свагди лако не налази. Ево ти дакле две погаче; веліку себи на путъ узми, а малу жени твоіой однеси, за знакъ нашегъ пріятельства." — Садъ време опраштаю доће; свак' живы у кући любіо в доброгъ Конора при растанку, и њему се заиста тако разжалило, да се са сузама одъ овы добри людій растати морао. — Прву ноћь конаковао в Коноръ у колебици вдногъ пастира, своегъ давнашнѣгъ познаника и пріятеля. Онъ се съ њиме свойски ово вече поразговарао; а садъ в већъ зора заплавила, излюби се дакле са своимъ пріятелѣмъ, и пође далѣ своимъ путемъ. Брзо путуюћи стигне онъ іошть два путника, кои су у оближнѣ место њи намеравали. Конорь съ њима у друштву пође, и тако пиалећи се доћу предъ подне нашн путници до вдне страшутице, коя преко у оближнѣ место воћаше. „Ево нэмъ стазе" рече вданъ одъ њи, о коіой су намъ синоћъ при конаку говорили; она ће насъ за три сата найманѣ пре у место одвести." — „Заиста!" придода другій, „садъ ћемо управо кудъ насъ она води". И Конорь в радъ было овохъ прекомъ стазомъ поћи, да бы и чиме свое мало заштедіо, но одма му првый саветъ Милордовъ на наметъ доће, когъ в онъ сирома скупо платіо. Извини се дакле, да не може съ њима преко путовати и пође правымъ путемъ далѣ. — Конорь в мирно путовао до сэмогъ места, гди своя пређашна два сапутника издрта у туги и јаукаю застане. „Шта се вама браћо догодило"? запыта ій удивлѣнъ Конорь. Но они су спромаси као иванъ себе были, нити су му одма одговорити могли. После истомъ преповеданье му, да ій в она преко водећа стаза у шуму неку одвела, гди ій шестъ разбойника подъ ларвомъ нападну, свенмъ отму и притомъ іошть безчовечно изтуку. Они су по гласу познали, да су двоица одъ њи синоћъ заедно при конаку съ њима были, и на ову исту ій стазу упутили. Нашъ Конорь жалећи ове сироте люде, опетъ се радовао, што му в првый саветъ Милордовъ тако лепо ползовао. Њему само захвалити в онъ могао, што одъ разбойника ако не пороблѣнъ (врь и тако ништа имао ни в) а оно опетъ ни в изтученъ было, као његови познаници. Онъ се садъ опрости съ њима, кадъ имъ помоћи ни в могао, и пође своимъ путемъ далѣ, докъ и до вдногъ извора ладне воде не доће. Овде се онъ на траву простре, напіе се воде лађане умія се, и благодарећи Богу, што га в одъ беде набавіо, пође далѣ.

(продуженіе слѣдуе.)

РАЗГОВОРЪ

између Филозофа и Простака.

(изъ Коцебуа)

одъ Дим. Поповића.

(конецъ)

Міяйло. То другачіе неможе ни быти.

Генералъ. Неможе да; вы добро знате, да самъ я солдатъ было. Я ћу све ваше момке научити егзерцирати, па ће они морати за васъ меће чувати и одъ нападаня бранити.

Міяйло. А ко ће за њи радити?

Генералъ. Вы.

Міяйло. Па[одкуда ће они живети? —

Генералъ. Вы имъ морате давати, што имъ буде потребно.

Міяйло. А ако ій тамо на међи утуку?

Генералъ. Онда ћете дати друге момке:

Міяйло. Є ли то оно више изображеніе?

Генералъ. То в текъ првый коракъ къ томъ изображенію.

Міяйло. Милостивый господине стои ли то, да вы насъ срећне учинити желите.

Генералъ. То се разуме.

Міяйло. Но садъ васъ заклињемъ да насъ оставите съ миромъ, као што сте насъ и затекли. Немойте намъ намећати оно блаженство, кога неиштемо; нити нашой деци ону срећу, о коіой она знати немогу, ове ли имъ быти пребитачніе одъ старе. Я самъ свагда слушао, да оно, што в людма заиста одъ користи, мало помало и само безъ сваке силе долази. Новости и то безосновне всу отужне ствари, я то видимъ у момъ польскомъ послу. Млоги су збогъ неосновани ковкаки новина дошли до просячкогъ штапа. Да узмемо за примеръ наше суседе у найближемъ селу, кои су за двадесетъ година овамо много новости пробали, па всу ли срећніи одъ насъ? заиста нису; само су съ тимъ код свои суседа у омразу дошли. Я самъ простъ човекъ и за седамдесетъ година, кои самъ на земльи ложивео, искусіо самъ, да се само в-дно средство налази, конмъ се може новость каква међу моде увести, а то в средство Примеръ. Примеру милостивый господине, нико се непротиви. Ма да и лагано дѣйствуе, али заиста дѣйствуе, и свимъ начиномъ боло добро вата коренье, безъ да се старо руши. Зато милостивый господине, ако вамъ в путъ къ вышемъ блаженству познатъ; то вы айдете тимъ путемъ напредъ съ добримъ примеромъ и мирно, ври ће то више полze учинити, него сила, коя само, люде узнемируе. Будите вы праведанъ, па ће и нашъ сеоскій судія то исто быти. Показуйте вы примере истините побожности и смерноће, па ће и нашъ парохъ то показивати. Осимъ свега, немойте насъ узнемиривати, ври миръ долази одъ Бога, и доноси безъ ичіе помоћи свако добро са собомъ.

Генералъ. Я самъ тебе Міяйло за єдногъ паметногъ човека држао, али садъ видимъ да си глупъ и упоранъ, ври немислишъ тако, као я. Зато морамъ средствомъ, коя ми в Богъ у руке дао, тебе опаметити. Преправи се само за ту нову срећу, кое участникъ быти морашъ. Кадъ то постигнемо, онда ћемо се далѣ разговарати.

Генералъ отиде — но више нигда бесѣдно ни в са поштенимъ Міяйломъ, ври в овай умро одъ превелике туге и жалости, кадъ в генералъ свою филозофію почео. И генералъ умре, безъ да в другій какавъ плодъ пожнео, до само голе желѣ. — Ове л' га унуци благословяти? Богъ бы знао! Учиње ли то, безъ сумње свагда ће додати: „Али нашъ сирома Міяйло. Богъ да му душу прости онъ в то горко платио.

ВѢСТИ.

Пешта 15 Февруара 1843. Њ.ово Ц. кр. Величество нашъ свеннлостивѣйшій Монархъ благоизволіо е на мѣсто Гд Давида Кирнѣа, кои се званія кондепутатскогъ своевольно одрекао, на понизнѣйше представленіе одъ Славне Фондомъ наши народны Школа[управляюће Депутаціе, путемъ высокославнсгъ Кр. Унг. Конзиліума Господина Михаила Іованновића овдашнѣгъ отиѣ-

„ог Ђу обштимъ дѣлима многозаслуженогъ, избраногъ Грађанина, купца, и ревностногъ Родољюбца за Кондепутата при горереченой Депутацији именовати. Ово е свемилостивѣйше именованіе съ радошћу у данашњемъ засѣданію Депутаціоналномъ прочитано и новоименованый господинъ конденутатъ свесысочайше прописану заклетву данасъ положіо е, и у засѣданію содѣйствовао.

Пешта. 18. Фебр. Његово высокоблагородіе верховный народны школа наши Надзиратель господинъ Евгеній отъ Ђурковићъ данасъ е одпутовао на пароплову у Сомборъ ради полгодишњегъ испыта Српске Препарандіе

КЊИЖЕВНА ВѢСТЬ.

Новый Садъ. Изъ овдашнѣ књигопечатнѣ изышла е. съ почеткомъ мѣсеца Јануарія, давно већъ обявлѣна Српска Грамматіка, на ползу преимиле младежи Српске, одъ Іована Поповића сачињена. Цѣна књиге, коя е сва на угледномъ папиру штампана, и 11½ табака' дебела, есть 40 крайц сребра. Добыти се може у Новомъ Саду кодъ Петра И. Стоиновића, књигопродавца, и Георгія Кирћановића трговца. У В. Бечкереку кодъ Благор. Г. Евстасія Михайловића Сенатора. У Сегедину кодъ Чести. Г. Димитрія Поповића Дикона. У Сомбору кодъ Василія Ковачића Богослова. У Бѣограду кодъ Григорія Возаревића књигопродавца, и у прочима књигопроданницама полавитїи мѣста.

ШКОЛЊСКА ЗВАНИЧНА ВѢСТЬ.

Учительскій конкурсъ.

Одъ стране Краљевске народны г. н. с. Школа Дирекције свима, кои се тиче, овымъ обнашаетсе да е у Варошници Руми учителска Штација друге (пре треће назване) Српске Школе управљена. Съ њомъ е скопчано ово благодѣяніе: 300 фр. б. п. 6 хватій дрва и квартиръ. Тко ю дакле получити жели, нека молебно прошеніе свое вѣроятныхъ свидѣтелствама, да е и препарандске науке свршіо подкрѣпленомо, што скорїе у франкиратомъ писму, почитаемой обштини Румской преда, коя ће кандидацію учинити, и своимъ путемъ Верховному Школа Надзирателству ради избора и потврђења оправити.

У Н. Саду мѣсеца 31. Јануарія 1843.

Дръ Петаръ Іованович
Народны г. н. с. Школа учеби.
Круга Сремск. суррог. Директоръ.

ДОПИСЪ.

Изъ Новогъ Сада. Ево већъ цѣло едно протече столѣтіе, одкако И. Садъ у числу слободны краљевски Варошій причисленъ находи се, и повторителну преимилостивогъ Цара и Краља нашегъ милость ту ужива, да безъ краљевскогъ Комісара Рештауранію Магістратуалну сани држи — И тако по обявленію преблагогъ Декрета Рештауранје тыцаюћегъ се држана е 1. Февруар п. н. концертація обычна, у коіой су се молбена прошенія прінмала у присуствію цѣлогъ Благонзбраногъ Общества и Племенитогъ Магістрата. — Красно е ту погледати, како су ту и Магістрата и Благонзбраногъ Общества Членови (између кои различногъ реда Грађани, и више Благородны, као и сами земљедржци, Лекари, Адвокати и публичны Профессори наодесе) чувства и мысли свое о сваком просителю, слободно и совѣстно изразили, предложене тегобе рѣшили и — кадъ се о праву избиранја нѣки' извѣстны званія магістратуалны несогласіе међу Магістратомъ и Општествомъ родило, — многи Благонзбраногъ Общества Членови, важнымъ своимъ красноречіемъ, достойна права Благонзбраногъ Общества, Высокимъ привилегіама потврђена бранили, на ков су одъ стране магістратуалне старосћу и искуственомъ украшене Господе свакомъ учтивошћу и достоинствомъ противорѣченія кудро представљена. — — Онде бы садъ и сами строги,' и увекъ памтећени Катони, узайно видећи духова за общу ползу искрено и срдечно согласіе, удивили се. — Затимъ 3 Февр. само Рештауранје дѣло предузело се; и да бы се Општество попунило, найпре су се Членови Општества при отворенымъ Вратима — и стекшемсе цѣломъ Грађанству — избирали — Послѣ буде и Формундъ (Tribunus Plebis) одъ цѣлогъ Општества избранъ у Особи Саше Поповића кои већъ Юбилеумъ Трибуната свога прославыа, будући да 25. година' непрестанима желима Општества то звање одправља — Извѣстный знакъ вѣрне службе, и праведногъ за заслуге награђена! —

Слѣдуюћегъ дана Магістратъ се новобновіо и Сенатори су избрани: Гг. Изекуџ Карлъ (Драгутинъ), Фунтакъ Антоній и Полловићъ Гавріилъ Прве пакъ поглавице ови су: Гг. Францъ Лангъ Бировъ, Іованъ Комберъ конзулъ (Bürgermeister) и Илія Стоиновић капетанъ. Дана 5 Февр. избрани су Членови оправленіе и економическе Депутаціе, као равно, и за великогъ Нотарогша Г. Гаш-

царъ Херманнъ, за Егзактора Г. Іосифъ Шикенъ, а за Полицаја Г. Францъ Ковачевићъ.

Напослѣдакъ, одъ стране Магистрата, што е тако тихо и у найнебоја слоги Реституриција та свершила се. Благозвранов Обществу велико задовольство благодарно е изражено. И то праведно; сербо премда су у Новомъ Саду Грађани многоразличне нације и вѣроисповѣдања, опетъ при дѣлима обще полze свагда е превелико согласіе, и духовна единство цвѣтало и цвѣта, и да Богъ да бы іоште чрезъ небройна цвѣтало лѣта и Варошь ова, вѣрною краља защищенія, непрестаныма своима силама узрастла и умножила се. –

„Cuncta negas et sis magno sub Caesare
Saepe etiam plures nomina hujus habe *)

Дръ. Н. Іовановићъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У Парижу полаже краљ основный каменъ за гробницу Наполеона, кои се у Соборной цркви Палате Инвалида (разслабљена војника) зида. До две стотине радника занимаю се съ нуждным предуготовленіемъ за ово торжество. Сосудъ, кои у дубъ основног камена долази, садржава златне и сребрне спомене новце и биће собственоручно одъ Краља печатомъ означенъ. Об. Н.

(Додатакъ анекдоти француске революције.) У исто време и княгиня одъ Монако корала е своимъ страшнимъ, неправеднимъ суду предстати и са найвећимъ ужасомъ дознати, да е на смрть осуђена. Да бы сирота іошть кои данъ поживити могла, изнесли се да е удато садъ трудна. Єданъ младъ лекаръ знаюћи о овой великой Госпођи соболезнованіе потпрди мићне нѣно. Ова дакле буде у тамницу на исто вѣчена, где бы іошть кои несећи дани у сужанству пробавила. Може быти да бы ю чрезъ дуже време и горка судбина нѣна промашила. Но она каюћи се свога ложногъ изреченія, и мислећи да е сотинъ Бога увредила, пише одма на Фуквера безумногъ, и ини му, да нѣно изреченіе ни е истинато. Слѣдующегъ дана пакне и она сирота на заповестъ Фуквер ову, као невина жертва смрти!

*) P. Ovid. Libr. IV Fast.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ

1 Февр. 1843 — Сребро

Метал.	са 5% на сто 110
„	„ 4½ „ 101¼
„	„ 3% „ 77¼
Заимъ одъ г. 1839	„ 291 ¼
„ „ „ „	„ 720
Банкакціе комадъ	„ 1626
6стерхазиних Лосъ	„ 51
Царски дукати	„ 101½

Цена раже 16. Февр. на Пешт. піяци
Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	150	140	132
Наполица	113	110	—
Раж	95	90	86
Ечамъ	76	72	70
Зобъ	63	60	53
Кукурузъ	90	85	80

Станѣ дунава 17 Февр.
8′. 3″. 9‴. (надъ о.)

1) ОГЛАСИТЕЛЬ.

Василій Козма.

Терпковъ наслѣдникъ

являюћи почитаемомъ публикуму, да одъ месеца Сент. 1842 на роглю Синне Барона куће кодъ театера у великой Іуприйской улици (Große-Bruckgasse) са найболѣ сортиратымъ пашромъ тргує, учтиво препоручуе свою у маломъ и великомъ трговину.

У Пешти месеца Февр. 1843.

Издавателъ Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байвеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **15**. Неделя 21. Фебруара 1843 Год. **II**.

РОДОЉУБИВЫМЪ ПРИЛОЖНИЦИМА

на Фондъ наши народны школа,

одъ

благодарногъ потомка

Што прогвете сию зранн
И слави се срб-ски свет:
То су жарке душе знаци —
То в нашегъ срдца цветъ.

Што намъ србска по жилаца
Крвца тече дань и ноћь:
То-й благодать нашегъ лина,
Нашегъ славя срдца ноћь.

Зато примте сузе топле,
Примте мога срдца жаръ;
Срдце душу — вышњ'е силе —
Благодарне сазъ на даръ!!

Родољубъ.

ПУТОВАНЬ СРЕЗНЬЕВСКОГА ПО СЛАВЕНСКИМЪ ЗЕМЉАМА.

I. Чесска и Моравска.

(продужење.)

Библіотеку и Кабинетъ у Дрездену старожитностій не могу пи момъ врозъ нѣга пролазку прегледати, кое што самъ у Прагъ нтіо, кое пакъ што самъ тео, да іештъ за лепога времена у Лужицу дођемъ. Само се съ Храбіе томъ упознамъ, придворнымъ капеланомъ, кои в родомъ Чехъ и са своимъ душомъ Славенъ, а као што самъ чуо, доста в и за лужичке Славене вељ учиніо.

У Прагу поитимъ да се са Шафарикомъ, Ханкомъ, Јунгманомъ Челаковскимъ, Пресломъ, Амерлингомъ и осталымъ пражкимъ славенолюбцима упознамъ. Они, као найсјајніе звезде одъ свію вароши државе Аустрійске и целогъ западногъ славенства найболѣ Прагъ осветлюю и красе. За Шафарика само оно могу казати, што в свакомъ познато: нез на човекъ чему вѣма да се дини патріархалскомъ благородству нѣговогъ характера, или нѣговой ученой прилѣжности. Упочитавмсмъ Ханка и има свакій Руссъ и Славенъ пріятеля и сродника. Нѣгова вештина, коіомъ старе споменике изнаћи уме, велика в, а на укоръ што му неки пребацую, да онъ овакове самъ правити зна, ни в вредно одговорити. Старый Јунгманнъ, кои в себи чешскимъ словаромъ вечитый споменикъ подигао, свеђнако гледи, да га усавршенствуе, и занима се съ другимъ изданіемъ ческе кньижевне повести. Нѣгови признателни соотечественици препоручую се, да нѣгова остала списанія издаду, кои се на чистоти языка и дубскомъ чувствованю одликую. Онъ в истина старъ, али му в срдце іештъ живостно, и тако га крѣпи, да за свое отечество ради, као и у самой младости, радъ в ноћ новогъ чес-

скогъ књижества іошть пусто и безъ свake надежде было, да ће икада пшеница на нѣму растети, о чему се текъ Добровскій уверио, да е то можно. Јунгманъ' првый семе посеа, и то срећно; све што данасъ Чесси књижества имаю и оно любе, то нѣму захвалюю. Челаковскій, бывшій у свеучилишту Пражкомъ ческе литературе професоръ, заузима прво место између деншњи чесски стихотвораца, и найвише одъ своги времена жертвуе за етимологично усавршенствованѣ Јунгмановогъ словара, у комъ све корене речи ческогъ языка и духъ производа речій истога изнешти жели: нѣгово оштроуміе и знанѣ свію скоро славенски нарѣчія одвећъ му млого у овако важномъ послу подпомаже. А другій му е посао, съ комъ се занима: Сравњиванѣ речій свію славенскій народа, и надати се е, да ће прва часть овога дѣла скоро на светъ изићи. — Полакій е своіомъ чесскогъ народа историомъ довольно познатъ. Штета, што са изданіемъ овога у чесскомъ языку дѣла оклева. Онъ е не давно са Шафарикомъ наредно едно изасненіе „Суда Любушиногъ и „Изводъ изъ Іованнового Евангелія" као найстаріе споменике чесскогъ языка издао, кои и до десетогъ века доиру. Садъ се изданіемъ чесске архиве, као сабором стары дипломатички документа изъ Чесске, забавља и трећу свезку чесске повестнице печата. — Не могу сасвимъ да пређутимъ и учевогъ Пресла, пређа се са „праномъ литературомъ не занима. Естествословіе наймилія му е наука, ко саа су му дѣла чесски списана; зато и онъ великій упливъ има у ученомъ обраћаваю чесскогъ языка, ако му бащъ нѣгове новости свакій путъ срећно за рукомъ и не испадаю.

(продуженіе следује.)

МОЯ ПЫТАНЯ.

продуженіе

На првой страни вашегъ прводругогъ числа стоя печатани прилозы родолюбивы Србаля на Матицу Србску одъ Г. Іована Мириловића послани. Овой се родолюбивой жертви одъ срдца радуемъ, но истине и историе Матичине ради запытати Васъ Г. Учредниче морамъ: Ели „пензіонираный Капетанъ Г. Іованъ Мириловићъ" кои е два фор. у сребру Матици Србской поклониo, онай истый Г. Іованъ Мириловићъ капетанъ"? Ако е пакъ тако, то нека се та типографична погрѣшка истине и потомства ради нашегъ исправи; еръ другоячіе родолюбивый Г. Капетанъ Іованъ Мириловићъ покрай толики преко нѣга посланы жертвій не бы ни едногъ новчића своегъ на Матицу Србску жертвовао.

Тако исто и у Дошису изъ Ср. Карловаца нѣке неразумителности налазимъ: због чега и Г. Дописателя молимъ, да ми ій изасни. Онъ у Дописуизмеђу другога и ово вели; „али я вамъ смѣло могу рећи, да се іошть никадъ ни су гласови такогъ веселя и таке радости међу стѣнама Алумнеума слушали." — Добро ми е изъ Историе познато, да карловачкомъ Алумнеуму више има одъ 40 година; зато одвећъ ми е тежко вѣровати, да е Г. Дописатель више одъ 40 пута узестопце о Св. Стефану могао быти учасникъ истога веселя Алумнейскогъ, како бы съ правомъ извѣстношћу овогодишнѣ гласове веселя свима пређашньима предпоставити одважіо се. Іошть бы и о томъ одъ Г. Дописателя желіо поучити се: по каковомъ е „црквеномъ обычаю" као што онъ вели, и по каковомъ црквеномъ правилу и у право да кажемъ типику Г. Пр. Ивачковићъ А. Е. М. Синѓелъ колачъ пресѣкао? Еръ я Вамъ Г. Дописателю истину исповѣдамъ, да самъ до

садъ, кадъ самъ годъ прилику добио, то тражећи многе наше Свештенике о томъ више пута пытао, пакъ и покрай цѣлогъ труда мога изъ црквены наши књига ништа до данасъ о колачу дознати ни самъ могао. Зато и по другій путъ или Г. Дописателя или и самогъ Г. Учредника молимъ, да мене а може быти и многе друге читателѣ о сечено колача изъ Историје обреда црковны ясно и стално поучити преко исты новина не пропусте. Међу тимъ обвезанъ самъ одвећъ топло благодарити Г. Дописателю, што е читаюћій свѣтъ съ благословеномъ идеомъ родолюбивогъ и мудрогъ нашегъ Г. Митрополита упознати постарао се. —

Съ великомъ радошћу читао самъ навѣстіе о прилогу родолюбивогъ старца и монаха Фрушгогорскогъ Г. Димитрія Крстића Архимандрита Крушедолскогъ Прижкой Читаоници поклоњеномъ. Радовао бы се іошъ већма, кадъ бы се и о томъ одъ Г. Дописателя Прижкогъ извѣстити могао: да е читаоница Прижка изъ признателства и уважавања своге Богу посвећеногъ сугрђанина и благодѣтеля сама образъ добротвора свога имати зажелила и по жељи своћой добыла га. —

Г. Дописателя изъ Баната, кои на другой и трећой исти Новина страни о Свештенству мысли свое саобштава, другомъ ћу приликомъ, да ми на нѣка пытања одговори, замолити, то едно изузимаюћи, да ми садъ каже, одкудъ онъ то зна, да е Бачка Фундација (Парохіална) од 30,000 фор. прошла, и на 5000 фор. спала была? Кадъ е то было? И имали онъ о томъ предмѣту изворне каковe податке? Съ тимъ бы мы тежку лекцію протолковао! —

Г. Учредника за нѣколико мѣста изъ нѣгове на 7 и 8 страни стављене учредничке Прокламације доцніе ћу съ молбомъ запытати.

Што се тиче 3 числа Новина, то Г. Учредниче добро самъ разумѣо. да сте подъ насловомъ „Унгарія“ двѣ жалостне вѣсти свѣту саобштили, одъ кои бы едну згодніе и наравніе подъ насловомъ „Славонія“ и „изъ Срем. Карловаца“ а друга „Сербіи“ и „изъ Серб. Београда саобштена као што я мыслимъ быти могла.

(Даћемъ приликомъ продужење се)

Едант Потисскій Ученикъ.

ДОБРА СВЕТОВАЊА.

Истинитый догађай нашегъ времена.

(продуженіе)

Сунце е већъ село, а онъ никаквогъ места угледети ни е могао; мало помало и тама землю покрываше, а онъ уморенъ едва е далѣ корачати могао ал' наеданпутъ изъ свегъ срдца обрадуе се, кадъ у средъ поляне едно усамлѣно обиталиште смотри, у комъ свећа свѣтляше. Овде намери преноћити, пакъ сутра даљъ у име божіе путъ свои далѣ предузети. Онъ лупше на врата, и буде у истый часъ усрдно примљенъ. Радостанъ буде кадъ види, да има овде осимъ нѣга іошъ два путника, кои су дошли да преноће, зато онъ мало слободніи постане, запали лулу свою и седећи съ другима око ватре, пріятно разговараше се. Вечера се господска правляла, и нашъ Коноръ и тако гладанъ едва што очекиваше, да се мало опорави и свой празанъ желудацъ напуни. Кућа е ова у врло добромъ стању была, покућство на све стране свѣтляше се, блећећ овацa и рикаће волова и крава на наметъ доведу Конору онай срећный животъ, кои е онъ пуне три године задовольно провођо. Онъ опази између други и едну младу, угледну госпођу, коя домаћица бише. Она е тамо, амо непрестано одлазила у некомъ послу налазила се. Часъ погледъ е она на сатъ бацала, кои е о дувару высіо и као да нешто едва очекиваше. Домаћинъ кодъ куће не бише. Садъ бућне нето на врати, и ћданъ седъ старацъ унутра ступи коге свакій чтиво поздрави и у руку пољуби. Ово е домаћинъ быо. Млада госпа изиће предъ нѣга уланиваћи се и шалећи се. „Мора быти да іой е отацъ“ помысли Коноръ у себи или онъ се у мысли превари, врѣ іой е онъ мужъ быо, као што е мало после искусіо. Одма му садъ и другій саветъ нѣговогъ бывшегъ господара на паметъ паде, и као да му нето тиіо на уво на уво шапташе: „Немој ту за живу главу остати, него бежи, што брже можешъ“.

Нѣму се чинило, као да в самогъ Милорда предъ собомъ угледао, кои га лагано запитквваше: „Е си л' добро другій мой савет разумео?“ онъ садъ устане, дође до вратій, дигне лагано скакавицу и безъ „съ Богомъ остай, читацъ на полѣ, премда му в врло жао было, што в гладанъ и уморанъ вечеру и конакъ оставити морао. — Ноћь в настала и густый мракъ покріо я землю; прста предъ очима човекъ видити ни в могао. Кудъ ће садъ нашъ Кожоръ? На кою ли страну да се окрене? Натрагъ за живу главу нѣи ни в хотео. На срећу нѣгову опази онъ предъ собомъ єдну малу стаю пуну сена, кои в овомъ истомъ домаћину принадлежала. Кадъ в дакле већъ видіо, да до зоре путовати не може, ков збогъ мрака ков пакъ што в уморенъ было; уђе управо у стаю, увуче се у сено тако, да га свакій живый опазити ни в могао.

(продужиће слѣдує)

В Ѣ С Т И.

Пешта. Лепо и пріятно време, кое в целе зиме трајало, ни в у толикомъ степену было, у колькомъ в одъ неколико дана зима. Єръ ветаръ сѣверный, кой два дона непрестано дуваше правцу нам зиму найпосле и снегъ донесе, одъ кога не верујемо, да ће нѣмо и леда на Дунаву добыти и съ тимъ трговину съ ледомъ изъ Руссіе осуштити.

Д О П И С Ъ.

Изъ Сент-Андріе, 12 Февруара-Мѣстни сербски школа учителы жаромъ чистогъ родолюбія побуђени, за дотичнійъ Общества и мѣстногъ управителства школскогъ држави су прошлогъ месеца 28 Јануара у сали школской велелѣпно вечерњё торжество (баллъ), кое в у великомъ числу присутствујућой публици на обще увеселеніе служило. — Целогъ добытка, кои в преко свію трошкова на чисто 72 фр. 52 кр. б. вр. износіо, половина в на умноженіе обштегъ подъ управленіемъ Славне Депутације школске находећегосе фонда употребљена, а друга половина на фондъ мѣстны школа ревностно обраћена.*)

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Не давно в у Ливерпулу єдинъ супружескій царъ предъ олтаромъ стаю, кои се пре вѣнчаня найпре крстити морао, премда су обоє христіанске родителѣ имали. — Ово никакво чудо у Енглеской ни в, єрбо тамо многа родителы свою децу збогъ велика трошкова чрезъ много године некрштену држе.

У Лондону в славный Оптикеръ Карай израдіо новъ ед изъ Микроскопъ, кои предмете 71.000.000 путій увеличава. Њимъ се и оне найманѣ у води налазеће се животиніе, кое се слободнымъ очима видити не могу, у виду найвеће на свету зверова видити могу.

*) Два су само у правомъ смислу елемента среће и благостања народногъ: добро срдце и умъ изображенъ. А будући да се оба добра само у нашихъ народныхъ школама, као правомъ извору сваког народногъ добра налазе; зато сви, колико насъ годъ има, треба да ове изворе свакимъ могућнымъ жертвама подпомажемо, како бы съ временомъ добре учителѣ у добро снабђѣеннымъ училиштама, као здраву душу у здравомъ тѣлу, имати и нашъ подмладакъ, кои в єдина надежда среће будућности, изображенъ видити могли. — Мы съ радошћу гледамо, како фондъ народногъ блага подъ мудрымъ уредбама свога Надзирателя већъ цвегати почиње; и поуздано се надати можемо, да ће родољубиви Србьи подпрежаюћи красномъ примеру народны воспитателя, на овай жертвеникъ жертве приносити, кои намъ в правый изворъ нашегъ просвештенія и изображенія!

И.

ПОШИВО.

съ образомъ ч. 5)

2) О Г Л А С И Т Е Л Ъ.

Василій Козма.

Терпковъ на слѣдникъ

являюћи почитаемомъ публикуму, да одъ месеца Септ. 1842 на роглю Барона Синне куће кодъ театера у великой ћупрійской улици (Große Bruckgasse) са найболѣ сортиратымъ папиромъ тргує, учтиво препоручує свою у маломъ и великомъ трговину.

У Пешти месеца Февр. 1843.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ слевана Вајмеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 16. Четвртакъ. 25 Февруара 1843. Год. II.

САНЪ ГРЛЬИЧИНЪ.

Ни в' ъ другъ мой померіо пута?
Ил' се другой приволео любе?
Ил' с' уморенъ где са душомъ бори?
Те га не ма целогъ белогъ данка!
Тебе Ване! у приланци молимъ,
Заповеди скитальиноме єку,
Нек' е' одъ бора до тополе скита,
Одъ цариња до славуй жита:
Да ъ' где мога умотриие друга,
Кои с' рано траже са седлаца;
Безъ полобца остави ме тужну,
Што в досадъ роду непознато;
Онъ предвари ласту цркутальку
И таларногъ каиса саперника;
Две птичице, кое зору буде.

Сие се друге садъ са чудомъ боре
Што огрыну и већъ заће сунце;
Изъ округа трепке вице шичу,
На плавомъ се своду месецъ пупчи,
Жижакъ тряу, више већъ не трепће,
И у граду преста єчат' звонце,
Кое свое таласастымъ гласокъ
Приземльице у покою люлька, —
Кодъ и позданый граданинъ почива
Окрокъ неве, кои цигла венеиъ
У некреме кадъ болано птиче
Ко сироче по отцу и майки
Наслабљёнымъ гласокъ нечи єчи,
Єръ му кобацъ четир' мила зрица,
Кои вежу найминій срдца —
Одкудъ радостъ са жалошћу біе —
Безъ одолька уквиру са света? —

Кадъ сие мое срећно горске друге
Свака узъ свогъ на седлацу друга
У разнилно разнёжене с' ыно,
И кадъ звёзде сайне обасну се,
Као шишке по плавиии неба,
Самогъ тужногъ изъ таминце крећу;
Тадъ я тужна у надежди гнылимъ
И изгледамъ, очекујемъ друга
Изъ горвце и зелена луга. —
Како ми се садъ сва срећа руга,
Да с некогу тужна машу' дуга! —
Месецъ сия, ветрићъ плакій шири
И износи изъ града одъёнце,
И кевканё безсананы кера
Таласачомъ пругомъ доужёномъ
До средине точке – соединке (боспа),
Изъ кое се разномъ струіомъ рое,
Темелича сие инъ више ява,
Ко кодъ зрака яркога сунашца
Што с' одъ точке далё удалява,
Па с' по зрачной околини рои.
Немир-мысль срдце гое гои. —

(продуженіе слёдуе)

ПУТОВАНЪ СРЕЗНЬЕВСКОГА ПО СЛАВЕНСКИМЪ ЗЕМЉАМА.

I. Чеська и Моравска.

(продуженіе.)

Између новіи и млађи списателя прво место заузима **Тилъ**, кои в у служби државной кодъ воиничке канцелларіе писаръ, у позоришту актеръ, а кодъ куће сачинитель и преводитель драматичны дёла, новела, и новина учредникъ, и због свое права народности любови

због свога начина писања и преповедања заслужује обште почитаніе одъ чешке публике. Одъ њега као и одъ свію други съ пуномъ любовію примљенъ и одма у моимъ пословима подпомогнутъ, учіо самъ у Прагу подъ управленіемъ Челаковскогъ старый и новый чешкій езыкъ; а Ханковомъ управомъ опетъ упознао самъ скровишта и драгоцености чешкогъ музеума. Я не мамъ речій, съ коима бы обоици довольно захвалити могао; а и Господину Шафарику обвезанъ самъ за многе добре савете, кои су се на планъ путованя мога односили. — Преко четиръ месеца останемъ у Прагу, докъ ни самъ чешки толико научіо, да бы се съ людма обходити могао, и докъ се време ни є лепо указало, да пешке путъ мой предузмемъ.

Мой првый задатакъ біо є тай, да оне стране Чешке државе прођемъ и посетимъ, у коима су Чесси чистоту єзыка и обычаи свои сачували, и где се споменици прошлости ил' у земльи, ил' на земльи налазе. Ово самъ држао, да є у толико нуждніе, што у пркосъ мало развіенћеной се литератури у нашемъ времену одъ владаюће управе међу списательима никаква особита дѣла и радніе у призренію народности очекивати не можемо; изузимаюћи ньи врло мало: сви су съ књижевномъ ученошћу, или съ туђомъ литературомъ заузети. А стараніе за народность не само да на очиглед слаби, него є скоро свима, као нека мимогредна ствар и тако рећи излишна играчка. Послованя, као што су Сахарова, Даала, Снегирева, Войцика, Карацића, Колара и. т. д. у Чешкой се само могу одъ Челаковскогъ очекивати. И самогъ одабраногъ сабора народны песама до данасъ Чесси не маю. Саборъ одъ Ритерсберга безъ свакогъ є реда и критике, а одъ Челаковскогъ, кои єдну свезку свеобштегъ сабора словенски песама сачинява, не може по плану дѣла савршенъ быти. На свакій є начинъ Камаритъ добаръ саборъ народны песама на светъ издао, но овай само духовне песме садржава. Єданъ одъ млады пражки списателя новый саборъ народны песама преправљя за печатанѣ, но у колико я знамъ, овай не ће богатъ быти. Нуждно условіе, да се народне песме само са етнографичнымъ, топографичкимъ и историчкимъ изясненіемъ издати могу, са свимъ є пренебрегнуто. Одъ сабора пословица, кои такођеръ само са изясненіемъ издати ваља, ни єданъ се не налази, осимъ некогъ старогъ, кои є у словарима сачуванъ. На саборъ гаталица, сказкій, суверны мнѣнія као и на описаніе обычая, нико ни є мислію, и оно мало, што се издаде, разсуто стои по раличнымъ журналима и новинама. Овакомъ недостатку у призренію народности у толико се више чудити морамо, што су опыти неки, као Челаковскогъ, Лангера, Тила, Рубеса у духу народномъ писани славну последицу имали.

(продужиће слѣдує.)

ДОБРА СВЕТОВАНЯ.

Истинитый догађай нашегъ времена.

(продужиће)

Садъ му текъ свакојке мысли у главу доћоше: часъ му прво световање Милордово на наметь падше и'несрећный случай, кои се ноче са нѣговымъ сапутницима догодіо; часъ опетъ размышляваше онъ о другомъ савету, премда у памети своіой предвидити и постићи ни є могао, какра се отудъ опасность родити може. После краткогъ времена говоръ и жуборенѣ у кући сасвимъ престаде и у себи се свећа угаси, а мало затимъ и светлость у кући сасвимъ престаде. Отудъ є нашъ Коноръ заключити могао, да су већъ сви у кући ле-

гли да спавају. Њему сађ жао бяше, што е гладанъ одъ вечере отишао: „Ей! помысли у себи, много бы самъ я паметнїе учинїо, да самъ остао, сађ бы ситъ веселомъ душомъ почивати, мирно и спокойно санъ боравити могао!“

Сађ онъ чуе неко ходанѣ, тргне се замышлѣнъ: Коняникъ еданъ управо къ њему иде; стане кодъ стае, сиђе съ коня и веже га уларомъ. Скине онда япунце са себе и баци преко коня: сађ изъ појаса пиштоль извади, и запне. Коноръ савъ претрне. При овомъ позорїо стегне се тако, да дисати ни е могао. Крвъ е у њему одъ ужаса оладнила. Но опетъ на срећу његову између овогъ страшила и њега стаяше конь. — Сађ непознатый съ пиштолѣмъ напредъ пође. Коноръ мало одане, лагано подигне се изъ сена и завири за овымъ: Куда ће? и шта ће да чини? Овай на прозоръ тиїо лупне . . . свећа се унутра указа, одкуда е онъ лако закључити могао, да овай, ако е разбойникъ, мора съ неким унутра у спораузмѣнїю быти. Коноръ се усуди лагано ближе допузити тако, да е цео разговоръ између коняника и еднe на прозору стоећe младе жене чути могао.

„Сси л' ты Маріо?“

„Я самъ . . Башъ си врло удесну прилику улучїо Дїонисїе.“

„Еси л' ты све Маріо преправила?“

„И самъ одъ мое стране готова; — ништа намъ дакле сађ не остае, него да старца уклонимо са овога света, пакъ његово добро после у миру да уживамо.“ Но вси л' ты Маріо уредила, да на когъ другогъ кривица падне, тако да се на насъ ни посумняти не може.

„То е све наређено! Башъ су вечерасъ овамо неки путници дошли да преноће. Найлакше ће дакле быти ову целу кривицу на њи бацити.“

„Пуштай ме сађ Маріо унутра.“ Овде се тайный разговоръ сврши. Коняникъ вратима пође, њему отворено буде и онъ оде унутра. . . . . Представимо себи сађ Конороваъ ужасъ. Онъ хтеде у помоћь викати и све у кући будити; али е срдцемъ ужасъ обладао. „Ха!“ помысли у себи „та я ћу овогъ убицу ма каквымъ начиномъ у-памтити.“

Шта е чиніо Коноръ? Онъ свой ножъ узме и одреже одъ япунцета, ков е преко коня висило едно парче са онаковогъ места, гди се лако опазити ни е могло, пакъ онда на узди три рупе направи, ков су сасвимъ не примет-не быле, затымъ ножъ свой у руци дрећи излети Коноръ изъ стае своє и непрестано у страу трчећи, наће и свой правый путъ. — Кадъ е већъ близу своєгъ милогъ роћења места дашао, нову е снагу у себи осетіо, и предъ само вече около шестогъ часа съ найвећомъ радошћу угледа онъ и нижій кровъ куће своє. Супруга његова седила е на прагу, и очи своє управо на њега обратила, као да іой е неко долазакъ мужевлѣвъ предвозвестіо. Она одма децу свою викне и сви скупа долете радостномъ отцу насусретъ, излюбе се и изгрле пакъ одъ превелике радости већъ и до суза дође. Но кадъ имъ онъ напоследку приповедати поче, како се онъ са своимъ Господаромъ намирїо, и како е съ празнымъ џепомъ куће дошао, онда сви као окамењени никомъ пошкопе и у црну землю погледаше; но Коноръ да бы имъ мало срдце разведрїо, извади пегачу изъ своєгъ џепа и пружи своіой жени, за знакъ, да опетъ при свемъ томъ Улиссъ новый ни е насвою Пенелопу сасвимъ башъ заборавіо. Она разсече пегачу, но у овомъ истомъ тренутку сви се упропасте, кадъ на еданпутъ завіены 80 златны дуката нађу съ писмомъ овогъ садржаја: „Добрый мой Коноре! Познавајући твое добро и незлобиво срдце, ни самъ се у-

судіо новце ти у руке предати, него самъ найвише зато съ тобомъ тако поступіо, да те съ моимъ свѣтованѣмъ, або ти се какавъ на путу несрећанъ случаи догоди, избавимъ. — Ево ти іошть и трећій савета даемъ.

(конацъ слѣдуе)

ВѢСТИ.

Пешта. Овде намъ се одъ неколико дана бави у кругу нашегъ радо виђеный гостъ Высокоблагор. Г. Августинъ Ковачъ, у парници Арадской прыый Вицишпанъ, кои намъ е у призренію Текелиногъ наслѣдія много добра учинio, и съ тымъ Матицу Србску толико обвезао, да су њени овдашњи Членови заедно съ питомцима велехвалѣномъ Господину Вицишпану подноренѣ учинили, и съ три слова, кои су Благор. Г. Павле Трифунацъ, Пречест. Г. Іованъ Витковићъ, Будимскій протопресвитеръ, и Высокоуч. Г. Аксентіе Радовићъ, Текелинъ Питомацъ, говорили, благодарность и признателность свою показали. Све ово толико е нашегъ милогъ гостa побудило, да е онъ предъ свима явно исповедіо, ди ни е толико заслужіо и да га е ова неочекивана почесть, кою му е Матица Србска указала, толико обвезала, да ће онъ у будуће свакимъ могућимъ знацима свою благонаклоность и приврженость трудити се показати. Овомъ е приликомъ онъ заведеніе Текелино и све у њему наодеће се питомце посетіо.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Мехмедъ Али вапарава да Істмусъ одъ Суеца до Пелузіе просече. Ова непосредствена свеза између пространости и средиземногъ мора биће за трговину, међу Европомъ, Индіомъ и Хиномъ одъ превелике важности, и онда ће Мехмедъ Али виновникъ новогъ Босфора быти, кои ће Тракійскій у многомъ превазићи. Ако се ово у дѣйство приведе, то ће ду се онда редко путешествія око прибрежія „добре надежде“ правити; ербо ће се овымъ путемъ изъ Европе у Индію много пре-у полу скоро времена-добивати моћи.

СМЕСИЦЕ.

У Финландіи на свяку стотину людій 14, у Енглеской 10, у Француской 7, у Денемарку и Немачкой 5, у Руссіи такођеръ 5 на свяку стотину броі се просіака.

Хумористичкій кројачъ Хоеръ у Лайпцигу е вакосной занатъ објавіо: Загонетка е створеня рѣшена! Створитель е све животинѣ на овомъ свету одену, и птице подъ недрымъ небомъ и рибе у води: само е човека створіо гологъ нагогъ. А зашто? Да и сиротя кројачи што годъ заслуже. Сви дакле ано поспѣшите, и добыћете лены, по найновіемъ вкусу скроенy хальина! по врло малу цену — — тако, да се самъ чудити моранъ, како тако ефтино скупоцене ствари дати могу!

Цена ране 24. Февр. на Пешт. піяци Пешт. меровъ, грош. б. пр.

	найв.	сред.	лош.
Чисто жито	140	140	135
Наполица	110	110	—
Ражъ	90	90	86
Ечамъ.	74	74	70
Зобь	60	60	56
Кукурузъ.	84	84	80

3) ОГЛАСИТЕЛЬ.

Василій Козма.

Терпковъ наслѣдникъ являюћи почитаемомъ публикуму да одъ месеца Септ. 1842 на роглю Барона Синне куће кодъ театера у великой ћупрійской улици (Große Bruckgasse) са найболѣ сортиратымъ пашромъ тргуе, учтиво препоручуе свою у маломъ и великомъ трговину.

У Пешти месеца Февр. 1843.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байнеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **17**. Недели 28 Февруара 1843. Год. **II**

САНЪ ГРЛЫЧИНЪ.

(продуженіе.)

Месецъ сни, зорница се тан,
И животно на зору належе:
Анђелъ труби, петао кукуриче;
Некъ устане умно и безумно
И погледи зорнцн у лице,
Да га за њомъ не заболе срдце
Као петла до данашњегъ данка.
Кой се трза пре зоре изъ санка. —
Кадъ су с' коли доле прекетнула
Звезде бронзъ, шпнвулякъ разбарамъ,
На брой ннжемъ кукавице куку,
Кадъ ти нуна по шестдесетъ пута
Кадъ у р. зимлъ данъ перво обрати. —
Надежда е Фрнвино осенъ;
Одъ месеца олладакъ се баца,
Кадъ му лице облачакъ прекрили,
Пруйна роса кол пзномъ пита,
Па се с носи на птичіо ничу,
Кодъ помоли исподъ майце главу
И неуко у бледило чезне. —
Девесилъ, когъ си ида былъ?
Кадъ не не зна одъ чега си былъ!
Црна земьло! мила родителько!
Ты си творцу тужбу оправила,
Да на плећи неука не трпишъ:
Кажи нени где т' прежалаць тишти?
Да л' му место твоя утробица,
Дробна, влажна л' разны поставница?
Да л' се нравнћъ по устящи шеће?
Ил' іошть топла изъ сузника тече,
Па у зебн очекукуе вече?
Заръ зулча живе црне мће
И живота цнглый тнпнкъ сиеће!! —

Кадъ се нигде одазвати, не ће,
Тако рећи и бы рекла себи:
Ни в л' само то могъ ума пресећъ,
Ни в пресећъ, то ће быти есенъ
У недоба, када срећной цвета.
Грлица е слаба нагодица
Ал' іой Творацъ меко срдце даде;
Па што умомъ не мож' да докучи,
То осећа; изъ утробе лучи
Предскаже се потацъ се креће,
Па кадъ дође дѣло до речнва
Умъ се сплете, не зна де разбере.
Єрт е тайна нѣногъ ума крайна:
Ко с' напће воде заборавке
Тай не поди са природомъ тайне.
Те су цнглю єдномъ Творцу јане.
Ал' шта блудимъ, шта ли ти се
губимъ?

Те призивлѣмъ пну землю майку:
Она стари, па за не не мари! —
Казуй билько и зелена траво!
Пелевъ, невенъ и Божіе дрвце,
Кукурека, плавомилъ и селевъ,
Растерача, рута и дафина,
Бла, јворъ, леска и винова,
Ситнацъ, бокуръ зеленкада,
Перуника, кринъ и бодна длнка,
Кршоломка, гавезъ и ладолежъ
Водопія, мајчина душица,
Чистацъ, рђу што ко роса сиеће,
Вы! сва дрва, траве, билье цнећа
Све васъ молимъ, издайте ми друга:
Зракомъ самымъ, плагомъ и топлнномъ
Помвенце заклињемъ васъ тужна!
Васъ: статнва, запереца и цвету
Зеленъ листку и съ лнсомъ пупольче,

Ты пупольче, коѣ не разни сунце,
Већ што зими свиѣ одборави,
До пролећа будућесѣ издавка:
Све вас волимъ упутите м' другу.
Таиније е сунце одъ месеца
Родителѣ кадъ изгубе деца:
Кадъ се друга свога голуба лиши
Ту се законъ у основу дрма,
Залудъ с' тои, сакрити се не да. —
Оплавадо цветомъ не цветала
За росицомъ и за плаштомъ чезла
Ко єдиче и лане за майкомъ,
Ако неви голуба затавшъ.
Ты поточе, што лиладе квасишъ,
И жуборомъ тіиѣ родъ мой мамишъ,
Твое лице бы л' ну огледалце
Упутя ме, одведи ме другу.
На то њойзи потокъ одговара:
Овде бы онъ пре јркога сунца
Трипутъ гуцну, пакъ очисти крилца;
Не одлеће, већ молитву сриче:
Кадъ изврица, тадъ раздвои крилца,
Па на густе сиити шумске стране;
Ту се сави, ал' не знамъ где слети. —

(продужеће слѣдуе.)

ПУТОВАЊЕ СРЕЗНЊЕВСКОГА ПО СЛАВЕНСКИМЪ ЗЕМЉАМА.

I. Чесска и Моравска.

(продужење)

Іошть се манѣ бринуло, да се остатци язычны старожитностій изнађу, кои се ил' у земльи, ил' на земльи находе. У овомъ обзыру само се єданъ єдинштый Калинъ може напоменути, кои в већъ неколико оваковы издао, и садъ труди се, да дѣло свое продужи. У прочемъ на кабинету в доста сирома. Кадъ се око Прага по местима съ оне стране Слана и око Мелника, где су се по народу сказке іошть изъ стары времена и у земльи остатци язычне старожитности задржале; и кадъ се по местима око Бунцлава, Тичина, Турнаве путуе: то не само да се остатци давно већъ пропалогъ живота виде, него се и у єзыку стари изражаи говора чую: У местима око Пилзене и далѣ до найкрайне садашнѣ западногъ Славенства меће, и око саме Клатаве, Штраконица, и Будвайза може се приметити, да су Чесси, кои су кодъ правы Немаца живели, свое обычае много чистіе, него у другимъ ческе предѣлима сачували. Докле самъ по чесской земльи путовао, имао самъ прилику съ некимъ ученымъ чесскимъ списательима упознати се, одъ кои самъ се у філологичномъ одношеню, ради чега самъ и путовао, асніо. Тако найсмъ у Кована Пароха Винарискогъ, кои у и вой чесской литератури прво место заузима, и кои в као што су и многи други, вешть у књижевномъ чесскомъ єзыку. Найвећій брой оны, кои се любовно отеческой литератури жертвую, естъ Духовничство, и ово в управо стубъ чесскогъ народа.

У целой Чесской има до 4,250,000 обитавателя, одъ овы има 3 милиона Чеха, кои свой єзыкъ заборавили ни су; а други су или Немци или повемчени Чесси. Израилтяна има до 70,000, а Цигана одъ 2 до 3000. Немачкій єзыкъ влада одъ части у варошима, премда жители и овде мораю чески говорити; далѣ немачкій єзыкъ влада у сѣверномъ, западномъ и южномъ, али найвишѣ по источномъ меѣама. Свудъ по средини Чесске све в чесско заостало. Граница меѣу немачкомъ Чесскомъ и правомъ чистомъ чесскомъ држазомъ, почињући на сѣверноисточной граници, иде одъ Браунова Райхенбергу, Мелнику, Лайтмерицу, Рабенштайну Пилзену, и Валдминхену до баварске границе, тако да кодъ Валдминхена Чесси на самой граници живе; съ оне стране Валдминхена къ югоистоку граници чесскій єзыкъ на Яновици, Прахатици, Грацену, и увлачи се у Австриску область преко Геминда у Личау после опетъ поредъ Най-

хауза гди на югу Немци іошть кодъ Будвайза обытаваю, води у Чесску; са источне стране обытаваю Немци око Иглава и даль съ оне стране Полика на Моравскимъ границама къ сѣверу на єдномъ узкомъ комаду земль къ Находу, тако да око Находа, и даль скоро до Браунове опетъ якo Чесси на Пруско-Шлезкой граници обытаваю.

Народный єзыкъ разликує се по нечему одъ книжевногъ; а самъ се опетъ дели на наречія, а овако є исто съ нравима и обычаима, у чему се обитавателы на источнымъ странама, имено на бреговима одъ сѣверонстока и югонстока живећи одликую; мало є на ньи животъ грађанскій и германизамъ уплива имао, и у свему врло се мало овога међу ньима налази; одело є по старинскомъ обычаю; свуда простота влада, сви любе песму, свирку и старе обычаѣ. Они више почитанія имаю за изображенія, више невиности и простоте у обхођењу са обадва пола. Суевѣрія свудъ готово єднако влада, съ томъ само разликомъ, да онуда, кудъ Немци више уплива имаю, веће се єднакости суетны мислій могу приметити. знанє читаня свудъ се єднако тако рећи разпростире; при чему ваља приметити, да где су Немци и Чесси у суседству, онде Чехъ сына свогъ немачки, а Немацъ опетъ свогъ чески учити дае. Где є више Чеха, тамо є гостопримство веће, а и манє се просіяка виђа. Религіозно чувство и любовь къ свирки Чехе отликує: нити се гдегодъ више побожны, духовны и мирски песама налази нег' у Чесской. Юначке су песме овде занемиле, нити су какавъ споменъ по себи оставиле, и сама миелетина не, преси се, као обычно што быва, съ песмама, него съ музикомъ или арфомъ. Не само да се никаква особита класса пеача не налази, него се ни волѣ къ ономъ не ма, што ни є духовно. У обште є кодъ Чеха песма текъ само играчка єдна, ако се само у цркви или у време похођења светы места не пева. За чудо є, да се у Чесской никаквы исторички песама не налази, а врло ій се слабо налази о старымъ обычаима, мало елегички, али много шальивы и хумористички има. Пословица хумористички такођеръ много има. И сказкій садржая фантазтичногъ много се налази, али се врло зло, леньиво и безстидно преповеђаю. Гробови са старымъ тврдињама врло су у Чесской редки: врбо є ова земля веће много аперіода земльодѣлства провела, само у стародревнымъ шумама и пустымъ предѣлима заостали су, у конма су тврдинѣ много реће, него гробови. Такови су преко Сбраслава кодъ Рађнице, Лопате не далеко одъ Скаглаве, и на више другій места у Чесской разсеяни. Форма имъ є као по Руссіи: спрѣчъ єдна стена као претекъ, кои съ єдне стране врата има, а у среди є надубљенъ; врата су садъ съ єдне, садъ опетъ съ друге стране, но понаівише одъ истока. У шанцеви се само цркови виде, и тамо амо разбачено каменѣ. Целокупне урне съ пепеломъ и другимъ предметима налазе се у земльи, и може быти, да су се пре надъ ньима гробови узвишавали, конма данасъ никавогъ трага не ма.

Моравска ми є іошть више предмета за испытиванѣ и за ученость предъ очи ставила. Она є у пређашнымъ вековима мало трпила нападенія, манѣ изображена и просвештена, али у нишемъ степену свою народность сачувала, и дае намъ у обыру обычаи и єзыка тако многа, различита изображенія, да онай, кои ствар сматра, скоро у сваком бушаку нешто ново налази, ков є истина мало познато, али заслужує, да се добро позна. Я великъ ново и

мало познато; србо славенска Моравска нити є до данасъ у призренію языка, а ни у етнографичномъ одношаю описана была. Издане о Моравской топографіи одъ Волни а и у различитымъ немачкимъ листовима и алманасима одвећъ су недостаточне; а што се изданія споменика народне литературе тиче, само налазимо словачке одъ Трика пословице, и одъ Сусанла издане моравске песме: прва є књига мала и у итости заготовлѣна, а друга истина много песама у себи садржава, но у лингвистичномъ одношенію никакве цене не ма, србо, нити имъ є порекло одъ куда су узете, дано, нити є боя мес тногъ наречія задржана. Но іоштъ се любкомъ надеждомъ питамо, връ Сусилъ свой посао продужуе. Охералъ скупи матеріяле за етнографію Моравску, као што и Боцекъ и Сцемберъ и неки іоштъ други млади люди путую, да идіотизме, сказке, обичае и т. д. скупе. Све ће ово єдно за другимъ у одређеномъ журналу излазити, кои се намерава у Брину издавати. Шта више, надежда є да ће се два журнала издавати.

(продужевіе слѣдуе)

ФРАНКЛИНЪ.

одъ Стаматовића.

У Енглезско-Американскимъ насељштама у Бостону 18 Январія 1706 године родило се єдномъ сиромашномъ занатлію таково єдно дѣте, кое є доцніе граћанскомъсвоіомъ добродѣтели на судбу своіъ отечества и цѣлогъ човечества добротворніе и ниче нежели икои између свію нѣговогъ вѣка кнезова, државны мужева и учены людій дѣиствовало. Ово сиромашко граћанско дѣте было є Вешимиъ Франклинъ, петнаісто између седамнаісторо дѣце свои родителя. Отацъ га є своимъ занату обучавао, но кадъ є видіо да се кодъ дѣтета особити дарови налазе, то, да бы га за Богословію преправити могао, за єдну годину у латинско училиште упути га, но наскоро затимъ због велике свое сиротиће отудъ га кући поврати. Кадъ Франклинъ одъ 12 година буде, преда га отацъ по жељи његовой єдномъ одъ старіи свои сынова на књижепечатательску науку. Оритскимъ своіъ брата поступанѣмъ огорченъ хтѣо є послѣ нѣкогъ времена Франклинъ да на другомъ мѣсту у службу ову стане. Но кадъ му братъ у той намѣри путъ препречи, те га у Бостону за калфу не прінме, потайно остави свое отечество, и съ великимъ трудомъ у Филаделфію доће. Овдѣ найпре, затимъ нѣколико година у Мондону, пакъ найпослѣ опетъ у Филаделфіи продужи онъ свою књижепечатательску службу. Овдѣ због злогъ своіъ господара поступаня съ младымъ єднымъ своимъ другомъ, кои є новацнимао заведе онъ послѣ нѣкогъ времена дружевну књижепечатню, но наскоро затимъ у 23 своіой годинн почне самъ за себе радити и печатати, а на годину дана доцніе съ граћанскомъ єдномъ дѣвойкомъ ожени се. Іоштъ одъ најмлаћи свои година свеђнако бы онъ, кадгодъ бы му посао допуштао было, себе изображавао непрестано бы различне књиге читао, а често бы се и са списательствомъ, са општенолезнымъ и са граћанскодержавнымъ предмѣтима забавліо. Ово є онъ непрестано продужавао; но покрай свега тога свое є домостителство и свое печатнѣ послове тако одправліо, да є наскоро іоштъ и єдну папиро — и књижепродавницу саставіо, тако исто и многе друге књижепечатнѣ по другима околныма предѣлима основао, пакъ тако мало помало трудећи се имућнымъ граћанниномъ и срећнымъ отцемъ узза цѣлый свой животъ бывао.

Кадъ бы овогъ мужа неутрудима, благословена и обштеполезна теженя за спасителна „изобрѣтенія“ и поправленя за изображаванѣ и обште добро, за изображателна и добротворна свогъ града, свогъ предѣла и свогъ сѣвероамериканскогъ отечества многострукна заведенія сама за себе стаяла, то бы она за цѣлый человеческій вѣкъ довольна была. Франклину благодари Европа са отечествомъ нѣговымъ за премногa спасителна „изобрѣтенія“. Франклину грађанину дужанъ є благодарити нѣговъ народъ, што га є проб удіо и средства му за напредованѣ извашао. Онъ му є основао библіотеке, ков су се по цѣлой Америки разпространиле. Тако исто завео є онъ и утвердіо єдно американско филозофическо дружество, комъ є за цѣлогъ свогъ живота предстоло, као и филаделфійско Свеучилиште, коимъ є за 40 година са любављу управляо. Франклинъ є завео и премногa друга дружества за явна заведенія толики училишта, болница, књигопечатныій и књигопродавница; за подпомаганѣ и подизанѣ землѣдѣлства, терговине и заната. Онъ є саставіо дружество за укинуће робля, за олакшанѣ американски Индіянаца и за болѣ уредбе тамница. Нѣму благодари отечество нѣгово због первы пожарогасіонића и због тога, што є отечество свое землѣбранителя, а градъ свой Филаделфію укрѣпивши га съ топовницомъ снабдѣо. Цѣла Америка благодари му, што є редовне поште завео, надъ конма є по свима сѣвероамериканскимъ Државама главный Управитель было. Као обштегъ Совѣта и примирителногъ суда, као свагдашнійПосланикъ земальскогъ Собора а доције и самогъ Союза, као и на верху свободны дружества налазећій се Предстоятель, дѣйствовао є онъ неуморно за све оно, што є красно и добро за поправленіе и за изображенія младежи, а особито за изученіе художника и рукодѣлаца. Тако є радіо онъ за морално и политическо изображаванѣ своги народа преко печатнѣ, преко свои за народъ књига, а особито преко свои у найблагороднѣмъ смыслу издаваны новина и преко свои презредны календара.

(продуженіе слѣдуе)

ДОБРА СВЕТОВАЊА.

Истинитый догађай нашегъ времена.

(конецъ)

Ни є доста само новаца имати, него ій валя на добро употребити знати. Гледай дакле, да ій на добро употребишъ, пакъ ће ти онда и Богъ твое трудове благословити. То є жеља твога теби доброжелећегъ Милорда. „— Ко є садъ на свету срећнін было одъ нашегъ Конора и нѣгове супруге. Они су съ овымъ новцима задовољни были, него што є гдикои досадъ са половиномъ света было. — Проће и шестъ неделя дана, ал' совесть Конора мучити поче зато, што онъ онай случай досадъ обявіо ни є. Онъ дакле у мѣстный судъ отиде, и сва при путованю своме десивша се преповеди. „Ахъ бедный човече! одговори му на то судія, яко си погрешіо, што тай случай одмани си обявіо. Може быти да су они невини люди на смрть осуђени“. Судія да на то слугу дозвати и заповеди, да се конь єданъ оседла, а онъ дотле писмо на врховногъ судію напише. „Ево ти писмо, пакъ што брже можешъ поити у Лимерикъ. Помысли да одъ тебе живота или смрть два човека зависи. Ни є два сата траяло, а нашъ є Коноръ већъ у месту было, гди се судъ баштъ у онай паръ држао. Обоица су већъ на смрть осуђени были, што су злоковаримъ начиномъ ноћу у єдну кућу дошли да преноће, пакъ домаћина убили по сказиваню и заклетви супруге убіеногъ сиромаха. Премда се они непрестано изговарали, но то имъ є найвише главе

дошло, што су на путу ухваћени, кодъ себе новце и кривъ ножъ имали, о чему су онъ говорили, да не знаду одъ кудъ, ни како су имъ се ове ствари у џепове увукле. Судъ се већъ было окончао, кадъ в Коноръ унутра ступіо и писмо врховномъ судіи предао. Овай кадъ писмо прочита обрати се на проче судіе съ речма: „Ово в господо моя! вданъ изванредный догађай; ево човека, кои ће намъ цело ово злоковарно дѣло у своіой ясности прадставити. Мене бы савесть грнула, кадъ я ово далѣ не бы извидіо. Зато и васъ молимъ, да овога човека речи добро послушате." Коноръ в већъ дотле злодѣя познао, кои в као сведокъ покрай злоковарне жене стало. Садъ онъ на жену прстъ пружи съ речма: „Жена в ова Господо! целогъ убиства найглавніи узрокъ. Она кодъ прозора стоећи, са овымъ злодѣіомъ, кои покрай ње стои разговараласе! я ћу за цело и њіовъ гласъ одма познати; то в за цело убица, я га найболѣ познавамъ по његовомъ јапуцету, одъ когъ овде кодъ себе парче имамъ. Погледайте Господо моя! одкудъ в управо ово одсечено. "Докъ овай говоръ траше, обоє су као громомъ поражени были. Они су већъ своимъ лицемъ ясно сведочили, да су криви. А кадъ се по уверено Коноровомъ знакъ и на узди види, онда му већъ ништа нуждно не бяше више сведочити. Обоица, кои су већъ на смрть осуђени были, смртне су каштиге ослобођени, кадъ в већъ дѣло дошло на видило. А они, кои су убице, смртну су каштигу скорымъ получили. Коноръ почемъ признателность одъ суда, а захвалность вечиту одъ невины сужника досадашньи прими, врати се своіой кући радостанъ и весео. Онъ в у кругу миле породице своє среће и задовольне даше проводіо, а благословъ божій сва в његова дѣла и предпріятія пратіо!

съ немачкогъ превео.

Србољубъ.

Ноі

Садъ ћу да летымъ, викне исполінскій ноі и скупљеный птичій народъ стоіше у озбильномъ очекиваню. Садъ ћу да летимъ викне онъ повторително, разшири своя силна крыла и подобно лађи съ разширенымъ вѣтрилама одлети онъ по земльи, безъ да в ову ма само съ ѳднымъ коракомъ изгубио. —

Ево гледте поетычногъ образа оны непоетычный глава, кои се у првымъ редцыма њіовы безграничны Од гордымъ перћмъ поносе, пакъ прете, да ћеду се више облака и звѣзда попети. а ништа манѣ све ѳднако по прашини иду.

А. А.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Раденымъ быти, прво в людско опредѣленіе, и сведруго време, кадъ в човекъ принуђенъ одмарати се, требало бы да на то употреби, да точно познаніе вићшны ствариі себи прибава, кои ће му у будуће опетъ његово дѣлованіе олакшати.

Гете.

Опоминанѣ доброгъ ни в тайно, оно найясніе у последнѣмъ часу звони.

Коцеб уе.

Само наметанъ може любити, другіи само тражи.

Афраніусъ.

Свобода в животъ народа и земаля — деспотизамъ њина смрть.

Бартел.

Све в оно добро, што в природа уредила.

Є С.

Пріятельство не ма цркве ни капеле, кою бы човечія рука саздала; — срдце в његова светиня.

Хипелъ.

Права дражесть обхођења са правымъ пріятельима состои се у искрености срдца кадъ се свако чувствованѣ и свака мысао саобштава, кадъ свакій о себи онако чувствуе, као што треба, и показуе се, као што в.

Русовъ.

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Руссія и Азія. Єданъ у Г. Ермана Архивъ и сообштенъ, одъ чега смо весма основанъ чланакъ, кои изъ пера некогъ ученогъ штатистикера проистиче, озако о своимъ предмету тласи: Руссія по своимъ географичномъ положаю колико Азію толико Европи принадлежи, и премда е сами нѣни материялна интереси далеко већма западу привезую, то опетъ се чини, као да Енглезка не ма неправо, што Русію као своју сопернцу из истоку сматра; верх одъ Дуне до Амура простиру се њене границе, а свакій потресъ ове линіе на югу, непосредствено се и сѣверу сообштава. Свуда, где е годъ Руссія са самовъ своїмъ сватомъ стала, срета е Енглезка, говѣна одъ заповести своґъ интереса, и закона своґъ развитка. Умерена сигурности правила, кои Руссія противъ покора на ваншњу Дуж за установлива, чине се, да ће трговини Енглезке са Молдавіомъ и Влашкомъ потрести. Енглезя, што одъ Трапезунта долазе, у обзиру продае еспапа боре се са Русскимъ трговцима, кои кровъ Трапезунъ казаку и по каспискомъ мору трговачке путове себи отворяю. И тако свагди се сретаюћи, ни е могуће, да се између оне двѣ силе због узаїмногъ интереса расіре не роде. — При садашњимъ ставію трговине између Руссіе и остале Европе нуждна бы само была владѣнія умерена правила, да се овой или оной грани допусти, да се на единутъ знатно разтегне. Напредакъ наседбина и радности обезбеђује све већу и већу продаю у Европи. У Азіи е сасвимъ противно; а особито у оныхъ частима средоточне Азіе у кое само Русіи съ трговинномъ доћи може, тако е бедно и жалостно ствѣ, и у обзиру живованя и у призрѣнію природе, да се никакове користи изъ нѣнчъ сакуза ни садъ ни у будуће не могу очекавати. Зато е одъ врло мале цене, зко е кои у њой првый, и не бы никако сметно было за првенство се вѣко борити, чимъ бы и найманый непкръ у европейской трговини држава проузроковало. —

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ

пољске

Стан. Доланскій написао е преповедку: „Мислеславъ и Вѣслава" изъ славенскій крстоносца у Палестини.

Између боли појава у поличкой белетристики брои се преповедка „Вендровка" одъ Казимира издана, у коіой се животъ и обычаи Бело-Русіе врло лепо описую.

Ед. Одынѣцъ издао е (у Липской 1842) трећу часть свои поетички превода.

Одъ Ант. Карсницкогъ изашло е на светъ путованѣ у Италію.

Но начину француского Боатарда изашло е у Варшави 1842 у три части списаніе, кое о законима светске организације и човечіе паравы у виду путописа и преповедній хумористички дѣйствује.

Краковскій професоръ Конопчкъ издао остала дѣла Хер. Коллатая, одъ кои прва часть историчка испытиваня, друга писма, трећа различна сочиненія садржина.

(Ђ. и. Ш.)

ВѢСТИ.

Пешта. Његово Высокоблагородіе Врховный ваши народны школа Надзиратель Г. Евгеній отъ Јурковићъ данасъ е изъ Сомбора са испыта преваредаки учешика српско у Пешту приспео Цѣль овогъ путешествія доцније обширніе ће [се обнародовати.

Последнѣ число кайзерске Новина „Вазагъ" преповеда слѣдующій страховитій случай, кои Великогъ Бечкерека одъ 26 Февруара: Двенадесѣ одавде у селу „Сарчи" обытекше Трафъ Фердинанда Найнергъ, Ритмайстеръ Ц. К. Хусарске регименте. Єданутъ догоди да се младежъ овога места 22. овогъ месеца у крчми едной весели. гди е и Графъ са єдныхъ хайдуцимъ у другой соби за вечеромъ седіо. Између проче младежи была су у крчми и три Хусарска капцара, одъ кои двоицу Ритмайстеръ изъ крчме натера зато, што су пре неколико дана пѣни были. Мало затимъ у найнећой простои доћу ова два капцара съ пуномъ пиштольома у крчму, протураю се кроазъ гомилу, и єданъ одъ ньи управи пиштоль на Графа! но овай не опали у прый мах! зато капларъ другій изъ позади извади и пуке, но на срећу пораји ногу Графови танета изъ пиштоля пролете. На то Графъ у найнећемъ ужасу устане, благимъ речима поче овогъ совѣтовати, и да бы се одбранію, ухати га преко среде, но међутимъ другій капларъ сасће несрећномъ Графу пунъ пиштоль у леђа и онай безчувственъ на землю паде. — Говори се, да су убице у овомъ часу на ново пиштоле свое напунили и подуже Графа сматпли, не ће л', какову живота искру показати, но кадъ виде, да онай више не дише, онда посредъ народа (?!) на пољ' нању, седну на свое коњ и одиду. Несрећній Графъ још е читавъ дисъ у найнећемъ мукама живіо и текъ

4 Февруара у 28 години живота свога душу испустіо. Онъ е съ найвећомъ војничком почесћу погребенъ. А убице су 25 Февр. не далеко ода места Сарче ухваћени и сада праведну каштигу за своје безделіе очекују! —

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Постеља Русскога Цара). Малой дворецъ зовесе єданъ малый одъ Цара Николе саграђенъ замакъ, гди изъ међу свију стварій постеља Русскога Цара свакога, кой у његову спомињу собу уђе, до удивленія довести мора, когодъ си можебити представи, да Цареви само на баршуну и истуцъма одъ пера спаваю, а овде његову тврду сламницу види, на коіой Царъ Никола безъ уметка, безъ јастука или модраца непосредственно почива. Она е тако тврдо набіена, да сигурно єдна кон русскій простакъ тврђу постелю има одъ њекоіеґ Цара. Постеља стои у єдномъ будуку собе, сасвимъ неизкитћене, одъ кое су дунарови бело окречени и голи.

А.

(Добаръ лекъ противъ піянца). Књижеско Валдекско владаћіе издало е недавно єданъ безъ сумње врло практичанъ законъ противъ піянца, у коме стои: „Таковымъ особама, кое су недлежателствана сигурно као піянице познате, треба безъ презрћенія на њіова остала отношенія да се полицайно допустенъ къ женитби тако дуго узкрати, докъ они кротъ њіовъ жалћења начинъ неосведоче, да су се поправили". Съ тимъ ће се сигурно многа брачна несрећа, и у слћдъ тога многима човеческе бћде уканути.

А.

У Хамбургу изишла е една запов'ћсть, кой све дугове за ракію, за необвезателне изнесене.

А.

СМЕСИЦЕ.

(Трговина съ робљемъ у сравненію съ догађаемъ, кои у самомъ естествству бива) Невманъ, славный Енглезкій естественспитатель преповеда слћдующій догађай о нравима, кои управо онима за велико доказателство служити може кои „продаю съ робљемъ" одобраваю, єръ овай догађай по самой нарави бива. Невманъ у своме естествословію између прочегъ овако говори о нравима: „Има особитый некій родъ нравій, кои другемране катано, и силомъ ја гоне да њима послове извршую; докле ми ове последње, ако неко — роблћ сматрати можемо. — Прьый е родъ нравій по моме доседашњемъ испитанію црвене или бледе боје; а онай родъ нравій, кои се као роблћ сматра, цриъ 6. Време робства трае 10 недеља. Кадъ већъ црвеный родъ нравій плћнити намерава, то онда напредъ шпіоне шаље, да се извести, гди се управо црни налазе нрави, и кадъ већъ ови све околности провиде, то се онда натраг къ своима враћаю. Садъ текъ велика чета црвены нравій иде да плћни; или 8 или 12 предходе у место авангарде; разиђу се, тако ано гипаю по траві, и кадъ на црне наиђу, то бой тако жестокъ започну, да многи и съ єдне и съ друге стране мртви остану. Кадъ већъ, као што обично быва, црвени нрави црне победе, онда своје робове напредъ теране, други пакъ гњезда њіова оплћне и чауре са собомъ однесу. Како роблћ одъ црны нравій, тако и они, кои ће се истомъ излегнути, мора за 10 недеља непрестано црвеным нравима као своимъ господарима ела носити, гњезда и све друге послове као и друго роблћ извршивати!

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 6)

Давашњемъ числу приключено три послашка турска, конна и одело Г. Адамъ Кочалъ, овдашній искусный кројачъ нравіо, и кое се турскомъ Султану тако допало, да е реченога кројача обнадеждіо, да ће и себи дати такове халине кодъ њега направити. Изъ овога узрока и мы му посао нећемо у нашемъ Листу почитаемой публики спомињаномъ и њега као єдногъ одъ найискуснін овдашњи кројача препоручујемо.

ПОГРЕШКЕ.

У предходећемъ числу слћдующе се налазе по грешке: на стр. 93. б. вр. стиха: свитльномме м. свитльномме; у последн. вр. гое м. жое; на стр. 96. Авсустинъ м. Августинъ; надежре м. надежде.

Цена ране 24. Февр. на Пешт. піяци

	Пешт. меровъ, грош. б. вр.		
	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	140	140	135
Наполица	110	110	—
Рижь	90	90	86
Ечамъ	74	74	70
Зобъ	60	60	56
Кукурузъ	84	84	80

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei' Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 18. Четвртакъ 4 Марта 1843. Год. II

ТУГА ГРЛИЦЕ У СНУ.

(продуженіе и конацъ).

Та казуйте миле летнѣ друге!
Ни в л' с' другой приволео люби;
Ил' с' умореиъ растае са душомъ,
Те га не ва целогъ белогъ данка.
Казуй зебо мила другарице!
Шта ми купиш? за чемъ ли ми пенешъ,
Те не ѣивѣешъ у найлепше доба
Кадъ ти теке листъ одъ сунца чува,
И клакъ ветрићъ у перца се краде;
Крвцу лади, око срдца ради,
Докъ на уста песницу измами,
На стостручно по горници рои —
Казуй мени, каква т' туга снаће! —
Како не бы друго туговала,
Кадъ помислимъ на кукавну любу:
Еръ самъ и я своги нимала друга,
Кой садъ лѣто у горницу заће,
Да ужитакъ себи напабирчи;
Не враћа се до данашнѣгъ данка;
О растанка! о горкога часа!
Твой в голубъ на тополи гук'о,
И у ярко бленуо сунашце,
Ко растанку да с' надао своме.
Изъ прикрайка грдоба га мерка;
Цевъ ти дугу са рамена скида,
Пакъ се тіо тополи прикраде.
Текъ што луче на нишанъ превати,
Муню силну на грлићъ набія,
Громъ ти пуче, листъ тополи свуче:
Єкву луче, наше не протуче,
Єда му се кроз ребра увуче,
Тежко зрнце клону му из срдца,
На одушку куи бистра крвца,
Трипутъ зевну, трипутъ съ душомъ бори с'
Тежко му се растати са горомъ
Некте пустит' изъ покатa лиснка,
Догодъ крвца путиће просеца!
Кадъ изпетри на одушку душу,
Главу сани на слабачку страну;
Белима му очице прекрили:
Одъ гране се и листка опраша,
У зелену детельину пада.
Грдоба му хитро счепа тѣло
На гавраже на почетакъ низа
Брчно перце крозъ рић му меће:
Укину га съ света безъ опела!
То сами видла, то ти право кажемъ.

Ахъ! о горо, лишила се лада!
Лепогъ рува и шумскога цвета!
И досадъ су пролетали други,
Али ни су померали пута.
И ты ловче, птичій несрећниче;
Да Богъ да ти искочило зрнце,
Оно зрнце, што ти пита срдце. —
Ал' самъ тужна и краткога века:
Зорица с нашъ састанакъ сплела,
Ко есенъ данъ штоно сплеће сниу.
Вече насъ с растанкомъ проклело:
О месече! казуй кратьа пута
Поточићу где се мой другъ бави:
Замутит' ћу клюномъ бистру воду,
Напит' ћу се, животъ прекинути,
Некъ с' растанкъ грли са станкомъ! —

Текъ то снила, пробудила друга:
Шта се трапиъ мила голубице!
Кадъ іошть рана не цврнуће ласта,
Оно бране голубови рече

Чудан самъ ти санак я уснула,
У сну самъ те милый изгубила;
На ни ни голубъ рану ввда.—
Шта е Боже! перво овогъ света
Кадъ се у сну мисла наше рое;
Кадкадъ мире, душу безнокое,
То из рече, а зорица пиче. —

ПУТОВАНЬ СРЕЗНЬЕВСКОГА ПО СЛАВЕНСКИМЪ ЗЕМЉАМА.

I. Чесска и Моравска.

(продуженіе)

Бринъ ни е богатъ, али ни е ни оскуданъ на Славенолюбцима. Овде не влада међу њима братска любовь и согласіе као у Прагу. Премда се и у Прагу младежь одъ стары дели, нити оне обученя, искуства њина на корыстъ свою да обрати: но опетъ у Берднну има людій, кои се заиста почитую и похвалюю. Ученый Археологъ и Историограф Боцекъ познатъ е због свогъ богатогъ, моравскогъ Дипломаторіюма; ал' іошть више заслужуе, да се позна због свое велике учености у повести средньи времена о Чесской, Моравіи и околнымъ предѣлима. Онъ много скупля матеріяла, да моравску ономастику изда: тако е исто нѣговъ саборъ моравски идіотизама, кои су понайвише етнографично списани, пунъ сокровишта. А трећа му е свезка Дипломаторіюма већъ за печатню готова. Професоръ Цакъ се већъ бавіо са чесско-славенскомъ грамматикомъ и трудіо се, да народна наречія съ књижевнымъ языкомъ у ближу свезу доведе, а правила наклоненія опетъ да разпространи. Зацело ће му Грамматика скоро на светъ изићи. Професоръ Клацелъ ёданъ е одъ найбольи чески стихотворацаг; а споменутый Професоръ Сусенлъ познатъ е по своме изданію моравски, народны песама; за кои продуженіе и поправлянѣ іошть много матеріяла има. Професоръ Кински сабира додатке за Јунгмановъ словаръ, и овай е ёданъ одъ прьы было, кои е съ Јунгманомъ много томе принео, да опетъ чесска литература ожыви.—Писателю Охералу, кои е истина више на немачкомъ языку писао, благодаримъ за многе, о моравской етнографіи примѣчанія достойне вѣсти. Тако исто дужанъ самъ му захвалити на славенскомъ ёдномъ съ кирилски слови писаномъ рукопису, кои е съ почетка іошть деветогъ века писанъ.

По заниманю момъ у Брину съ моравскимъ нарѣчіемъ пођемъ мало пешке у западну Моравію путовати, да бы се съ чистымъ моравскимъ нарѣчіемъ упознао, и доћемъ у Олмицъ. Особито мило ми е было, што самъ се са овдашньимъ Професоромъ чесске литературе Сцембером упознао. Онъ е іошть младъ, али просвештенъ и раденъ човекъ, кои са своимъ пословима лепо управля. Као Професоръ великій уплывъ има на свое ученике, особито светуе ій и наводи, да чесскій языкъ уче, и самъ неутрудно занима се съ онымъ, што е само моравскогъ народа. Съ њимъ пођемъ Хану, моравску Палестину,] (као што е они зову) доћемо и до собственогъ нарѣчія, почнемо песме и гаталиче скупляти, и тако скупляюћи доћемо у предѣлъ, где сами Власи живе. Найпосле доћемъ я у Тропаву; но у овой вароши нешта важногъ не наћемъ. Директоръ Музеума Енсъ, сачинява нека важна списанія о Аустрійской Шлезіи, но о чесскомъ языку и о Шлезскимъ Славенима ништа не зна. Иванъ Тропаве проходао самъ се по славенскимъ окружіяма, да бы се съ языкомъ упознао.

Моравска има 2,150,000 жителя, одъ кои су 1,485,000 Славени, (ёдно 33,000 Израилтяна, а други су Немци).

у варошима међу Славенима средњег и вишег реда немачкій језик влада. Немци обитаваю на рѣки Тая одъ юга преко 390 Н. Б. одъ западны моравски граница, до Мораве, а и око Иглаве, Брина, Олмица, а понайвише у сѣверозападнымъ брдама. Граница између Славена и Немаца само овако може се разделити; почиње се на прусско-шлеской граници, и савія се између Егердорфа и Тропаве до Кенигсберга, после управо къ югу до Штамберга, а одавде опетъ управо къ западу не далеко одъ Найтичена, Вайскирхена и Вистернице, потомъ къ сѣверозападу поредъ Штернберга и Шумберга, а затымъ къ югу одъ Шумберга до Миглице иде и найпосле къ югозападу на ново се кодъ Брисаве чесской међи савія. Дакле по овомъ начину у Моравсвой Немци обитаваю по већой части на границама. Моравски Славени у своимъ нарѣчіяма и у обычаима доста се разликую, но опетъ сви принадлеже (изузевши до 11,000 Хорвата, кои су на Аустрійской међи) чехославенскомъ племену. Ови Хорвати єдиаче нарави и нарѣчіе съ унгарскимъ Хорватима имаю. А остала племена ова су: прави Моравци, Ханаци, моравски Славаци, Власи, Шлезаци, и польско-шлески Моравци. Прави Моравци живе на западу т. е. у Иглавскимъ и Цнаимскимъ Диштриктима у Брискимъ окружіма, изузимаюћи источну међу и Олмицъ на южно-западной граници. Њиово нарѣчіе мало се разликуе одъ народногъ говора у Чесской. Ханаци живе у Ханы, при рѣки истогъ имена и у среди Моравіе, т. е. у предѣлу око Олмица на сѣвероисточной међи Брискогъ окружія, на сѣверо-западу Хрдишкогъ окружія и на западной Праавской страни; на западу простиру се до правы Моравача, на югу до Славака, на истоку да Влаха и шлески Моравача, а на сѣверу до Немаца. Моравски Славаци понайвише живе у Храдишкой земльи, а Власи по южной страни Праавскогъ и по сѣверной страни Храдишкогъ окружія. Њиово нарѣчіе смешано е одъ Ханаца и Славака, а у осталомъ съ тимъ се одликуе, што они іошъ оно польско превучено л имаю. О пельско-шлескимъ Моравцима доцніе ће речь быти.

Што самъ годъ горе о Чессима рекао, то исто могу и о Моравцима повторити. Међу моравскимъ нарѣчіяма мало се германизма налази, а и у свакомъ е призренію уплива Немаца слаби; изображай е такођеръ у мањемъ степену; маня любовь къ свирки, а већа наклоность певаню и старымъ нравима и обычаима кодъ њи влада. Више се іошъ добросрдечности и гостопримства, него у Чесской налази. Одело имъ е одвећъ различито; стародревны живљења начина више се налази кодъ Ханаца и Влаха. Часть єдна одъ овы последньи Бреговлаха, преко целогъ лета номадски живи.

(продужиће сльдуе.)

ФРАНКЛИНЪ,

одъ Стаматовића.

(продуженіе.)

Мало се учены людій налази, коиу се по Свеучилиштама изображавали, да бы су тако обшта за своѣ учене заслуге признанія кодъ свѣта нашли, као што ій е Франклинъ нашао, онай, велимъ, ни у єдномъ Свеучилишту изображеный графанинъ, онай одъ свію Американски и одъ найвише Енглезки Свеучилишта Учительствомъ и Докторствомъ Права и Филозофіе почествованый, одъ найславніи учены Друштва и Академія Европенски, као Лондонске, Парижске и Петровградске прослављеный

Членъ, онай самъ собомъ Академіе и Свеучилишта основавшій и уређивавшій граћанинъ Франклинъ."

И између естетичны и моралны списателя заузима Франклинъ одвећъ важно мѣсто. Нѣгова овогъ рода сочиненія съ Лукіяновымъ Адисоновымъ и Виландовымъ дѣлима сравнюю се, а међутимъ су она за свѣтъ као огледало наичистіягъ моралногъ умствованя.

Іоштъ непостижимін е Франклинъ у своимъ за просвештенѣ и облагороћенѣ народнѣ списанымъ дѣлима. У овыма прозире онъ у найдублѣ основе народнѣ, пакъ одъ станишта живота и права народнѣгъ, прелази онъ у светилиште нравій нѣговы и чувства. Изъ народньи чувства и преставляня извлачи онъ правый образацъ, пакъ онда преће свега другога съ чистымъ своимъ патріотическимъ духомъ за онымъ само лебди и иде, у чемъ народъ найвећу нужду има; онъ се труди за срчь и взгру народнѣ нравне и честитости, свагда покрай изображеногъ и озбильскогъ религіозногъ умствованя стараюћи се за умѣреность, раденость и честность народню.

Тако исто и као политическій списатель быо е Франклинъ одвећъ славанъ. Нѣгови дневници о великимъ дипломатическимъ пословима; нѣгови состави о казнителномъ закону, о терговини, о роблю; нѣгове рѣчи о плати чиновничкой, као и о многимъ другимъ предметима одъ превелике су цѣне. Но найвећій е Франклинъ као брантель права и свободе своге отечества.

Овай истый самъ собомъ изображеный, раденый и граћанскій занатлія, овай съ неутрудимимъ, обштеполезнымъ теженяма благодѣтелный човеческій пріятель, овай у многимъ струкама за образацъ служећій списатель встъ тако исто и одъ найвеће дѣятелности и съ безпримѣрно срећнымъ послѣдицама Державникъ, Дипломатъ, Законодавацъ Отечествоосвободитель, и Державооснователь. Онъ се за дуго време боріо и найпосле испословао свободу за Америку и чуђеня достойну конституцію за свое отечество. Њему више, него икомъ смертномъ човеку припада та слава, што е онъ ово за човечество найблагодатніе приключеніе съ коимъ е текъ свеза новогъ свѣта са старымъ плодоносна постала, и съ коимъ политическа мышлѣня людскогъ свобода, а съ томъ како европейска, тако и американска реформа пробудила се и свеобшта исторія са свимъ другій течай добыла, што е велимъ онъ мудрошћу своіомъ преправіо, створіо и утвердіо.

И као што е за образацъ лѣпогъ и богатогъ живота овогъ найизванреднігъ мужа, тако е и за нѣгову политическу дѣлателность то право средоточіе, што е управо у Франклину дарованъ свѣту у найпунівмъ савршенству образацъ новогъ граћанства. У цѣломъ животу и теженю, у дружству кралѣва и великаша, у дружству державны и учены мужева, Франклинъ е свагда у найблагороднівмъ смыслу рѣчи Граћанинъ быо. Франклинова граћанска добродѣтель встъ основный характеръ нѣговогъ живота и послованя. Нигда се іоштъ ни е яче и чистіе граћанска добродѣтель на свѣту видѣла одъ Франклинове. Добродѣтель е само право благородство. О овомъ ни е нико яче учіо одъ Франклина. И ово граћанско благородство никаковый смертный ни е имао у чистіемъ савершенству, нежели Франклинъ. Овомъ мужескомъ граћанскомъ добродѣтели управлянъ невамѣримо урадіо е Франклинъ за просвештенѣ; но свагда свободанъ будући одъ заблуђеня матеріялны и безбожны Французски мудраца тежіо е онъ за правомъ побо-

жношћу, и нравственошћу свога народа. Као цѣлогъ свѣта грађанинъ обузимао е Франклинъ цѣло човечесто: но побрай тога е свагда сасвимъ чистъ было и одъ себичне ограничености найповіе Француске политике и одъ неотечествољубивогъ и непрактичкогъ свѣтограђанства учены Нѣмаца. Као добродѣтелянъ свесвѣтскій и державный грађанинъ напословао е шта више онъ мужественымъ и отечествољубивымъ пожертвованѣмъ державограђанску свободу за свое отечество, као праву основу свогъ послованя за напредакъ човечества.

(продуженіе слѣдуе)

ЦАРЪ ИВАНЪ.

(Истинитый догађай).

Царъ Иванъ по обычаю своме преобученъ у одело єдногъ сиромашкогъ путника, дође у єдно не далеко одъ Москве село, и ту стане тражити пребывалиште, но одъ найвећи и богатіи селяна буде одбіенъ. Овъ е было нагъ и жестокъ човекъ, и већъ е тела нѣгова пламтећа лютость у найвећу озбильность да пређе, кадъ ал' на краю села угледа єдну малу колебу. Овде іошћ последнѣ покушевіе учини. Покуца на врати, и єданъ сиромашакъ човекъ таки му отвори. „Я морамъ овде," рекне Иванъ, „одъ глади и умора на сокаку умрети, ако ме ты не примишъ и не подкрепишъ!" Милосрданъ Селянинъ одговори му: „Истина да овде у моіой колеби ништа осимъ патнѣ и сиротинѣ нема, али опетъ већешъ ты съ мога прага безъ помоћи и подкрепленія отићи, добро ми дакле дошо". На то уђе царъ у колебу, и наће у ньой заиста доста велике туге. На єдной чемерной сламной асури спавали су трое неяке дечице, а поредъ овы опетъ друга два мало одрастнія и ова детета влечала су на тардой земльи и говорила су молитве, ков имъ єданъ старацъ] и овога жена кроъ плачъ казивао. Съ друге опетъ стране иза єдне мале коморице зачуо се некій плачъ. Тамо е лежала єдна породиля, жена овогъ милосердногъ селянина, тежко болестна и дете у край не у великой ириски и плачу. Утеснитый отацъ донесе єданъ комадъ црна леба и єданъ сосудићъ пића, метне предъ цара и рекне: „ето што имамъ, пакъ се подкрепи, а я идемъ моіой болестиницы, да и ньой што помогнемъ". — „Добрый човечо", рекне царъ, „небой се, Богъ е милостивъ, онъ ће ню предићи, и оздравити, и ты ћешъ заиди съ ньомъ быти сретанъ, вруто што си ты мени данасъ учинио, служиће и теби и твоима на благословъ. „Моя ће жеља са свимъ испунѣна быти", рекне Селянинъ," ако ми само Богъ жену подигне, нѣно здравлѣ и моя е срећа, вруто самъ сигуранъ, да могу онда поштено и мирно живити". „Него вамъ е мала кућица", рекне царъ, "чудимъ се, како се сви у ньой можетесклонити!„О!" одговори му Селянинъ, „Мирни и трудолюбиви могу млого пространіе у єдной единй той колеби скупа пребивати, негол' што безпослице и кавгаціе у єдной великой варощи места наћи могу". — Чувшъ ли пріяне'„ рекне Иванъ. „я се нешто у проницаню разумеваму, него ми доноси то твоѳ новорођено дете, можда ћу му штогодъ добро предсказати моћи". Селянинъ ома оде у коморицу, и вратисе весео съ дететомъ натрагъ, вруто е матери и детету болѣ было. Садъ царъ узме детенце на руке, полюби га, и погледа неколико магновенія съ одушевленымъ очима, и мало веселымъ гласомъ рече: „Детенце! мило детенце! Богъ да те пожини; вруто ти вруо велика срећа предстои"! Сирома отацъ махао е мало главомъ као неверуюћи, вруто ніе познавао царя, но опетъ му е мило было, ако и ніе веровао, да е срећу непозитый и чрез-

вичайный овай гостъ нѣговомъ детету предсказао, однесавши малогъ опетъ матери натрагъ. Међутимъ кадъ є време спаваню дошло, была є и за Ивана єдна слатка ласура растрта. Сви су затворили после єдне вечернѣ молитве очи, и была є у целой колиби найвећа тишина. Самъ Иванъ бдіо є и говоріо лагано у себи: „Ово є тишина и покой райски! вы сте истина сиромашни и у терету, али сте зато найсрећнији люди на свету, како тихо они тамо одпочиваю на тврдой постельи! ах! чиста совесть прави имъ є механомъ. — Никакво пребациванѣ, никакво славолюбіе, никава жељ за богатствомъ небуни ій и неподмеће трнѣ подъ њи о сну невиности, о сладкрепительно почиванѣ!“

Сљдующе ютро узео є Иванъ са срдечномъ захвалношћу одъ своге Домаћина и његовы одпустъ, рекавши му: „я идемъ у Москву. Тамо познаемъ я єдногъ богатогъ и добротворногъ человека. Съ њимъ ћу я за тебе разговорити се. Надамъ се, да ће онъ место кума кодъ твогъ детенцета заступити и моя ће предсказиванія испунитисе. Обећаванъ ли се ты мени, да, ако я нѣга предъ вече тебе у твою колебу доведемъ, да ће се онда таки детета крштенѣ предузети? — Исти Сельанинъ мислио є, да ће се у сайной Москви тежко когодъ одъ богати Граћана за нѣга и нѣгово детенце заузети и мѣрити, алъ опетъ обећа онъ Цару, да онъ одъ свое стране радо учинити ће шта искано буде. На ово удали се Царъ и дошавши у кремлъ натрагъ заповеди свимъ своимъ Дворяномъ и Тѣлочуваромъ найкрасніе да се оправе, будући є онъ на єдно кумованѣ предъ вече њи науміо. Они су са великимъ удивленѣмъ гледали єданъ на другогъ, єръ нико незнаде, коме є Царъ тако високу честь радъ учинити, нпакъ су учинили како имъ є заповеђено было

(конецъ сљдуе)

ЧЕСТ И ЧАСТ.

Ове две речи у найстарима славенскима Рукописима налазе се написане овако: Часть и чъсть; и първа у сърпском чита се „чест“ и значи тал, парче комад (које се по руски чита част). Овде се сравнити може са чадо, које се Сърпски зове чедо, Руски чадо. „Чест“ је инди Сърбльима der Theil Pars; од чести — zum Theil; честица, што се ломи на чести (комаде) честит (betheilt) причешће и причестити „Чъсть“ пак јест „част“ и значи у правом Сърпском die Ehre. Ово се сравньује са „Члънъ., членъ а Руски членъ; часни пост, часни крст, на част му — es soll ihm zur Ehre dienen.

А Драгосављевић.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Сретне ли насъ ткогодъ кои намъ є дужанъ благодарити, съ места се тога сетимо; а колико редій можемо кога срести, коме смо дужни благодарити безъ да на то помыслимо.

Гете.

Природа є видила, да бы чистый небесный пламенъ найвећегъ пріятельства за насъ на земльи по већой части одвећъ финый био, зато га є у земальску чувствену дражесть завила, па се одма Венусъ, Уранія. и Афродите указаше. Любовь некъ насъ на пріятельство буди, любовь некъ и найтешнѣ пріятельство буде.

Хердеръ.

Ничимъ не показую люди свой характеръ као онымъ што имъ се види, смешно быти.

Озбиљска є воля свемогућа; она є Богъ у нашимъ грудима.

Карол. Пихлеръ

Што быва, овде є ясно, зашто? быће явно, кадъ мртви устану.

Милнеръ.

ВѢСТИ.

Пешта. Књижевно Друштво Матице Српска прошасте недељ (28 Февр.) свечковала е празник Св. Саве, свечителя и просветителя српскогъ. Како е сала украшена была, кои су ГГ слова говорили, и шта е оно трожество увеличавало, то српскимъ народнымъ Новинама на слободитељ остављамо. Мы пакъ, кои смо участници были великолѣпне свечковинѣ, само ћемо то нашой почитаеной публики слободити, што намъ се чини најинтересантніе. И тако одма као виноградъ являюћи, да е нашъ младый Русъ Г. Василій Алексѣевићъ Ивановъ при торжеству присутствовао, прелазимо на слово Секретара Матице Српске, Благор. Г. Теодора Павловића, кои после дугогъ о српству и о развитку српскогъ књижества умствования најпосле славнои собранію рачуне М. С. устимено и писмено предаде и готово свакогъ увери, да се сваъ Матице Српске капиталъ на сигурнымъ местима налази. О истиен овы речій ради нашегъ љепшегъ и вирнијегъ живота нимало не треба да сумњамо; само бы ићшть то едно желили, да при тако цветаюћемъ Српске М. стању и српско се књижество подноиаже; єръ мы ове две-три године дана врло мало књига угледасмо, кое су на светь Матичнимъ трошкомъ изашле. Свете пакъ истине и правде држећи се исповедати морамо, да е М. С. права цѣль и опредѣленіе: развитакъ књижества српскогъ неговати, полезно књиге српски списателя, кои ни су у стању собственымъ трудомъ свое књиге издавати, своимъ трошкомъ штампати — Но ићшть ћемо се зачудисмо, кадъ Г. Секретаръ М. С. цело слово почита, и нигди ни речи о нашимъ народнымъ школама не прослови: єръ не ћемо то да спомињемо, што е слово читаве 3 четврть сата трајало, дакле места и времена было и о народнымъ школама кою прословити; него то само не можемо имењи, што е Г. секретаръ готово полъ сата само о органу народногъ просвештенія и изображенія говорио; а морамо признати, да су наше народне школе ако не известиен, занста онако исто позданъ изворъ, съ кегъ бы помоћу такове мужеве при Матици Српской имали какве цео српскій изображенъ и неизображенъ народъ видити жели.

ДОПИСИ.

Изъ Сомбора. Његово Високоблагородіе г. в. с. Школа Надзиратель и кр. Педагогическогъ Заведенія Сомборскогъ и Арадскогъ Управитель, Г. Евгеній одъ Гьурковичъ, изволіо е пре дне недељ милостиво обиавити, да ће 22. Февр. т. л. у кр. Педагогическомъ Заведенію Сомборскомъ полугодишній Испытъ у своимъ присутствію држати. — И премда између тога, пре ме кое намъ е већъ пролеће предвозвѣщавало было, ако се проеене, и киша, снѣгъ и ветаръ путованіе скоро невозможнымъ учине; ипшта нашъ оно Г. Надзиратеља плашћењомъ праха милогъ Рода своги љубовію заражена, и надъ повереиной му Юности отечески лебдећа, одъ предпріятія његовогъ одвратити ніе могло, кои е и заиста овано 20 Февр. п. н. срећно приспѣло, и слѣдующій данъ у недељо присутствовао е при Божественной Литургіи, гди е умилно њиње подручны Препарандa, и Ученика народны Школа слушати прилику имало. — У понеделынікъ пакъ после молитве призывания С. Духа умилно одпѣвање у присутствію много лица како одъ стране Священства и Магистрата, тако и мѣстногъ Гражданства у предпомењутомъ заведенію Педагогическомъ испыть започне. Слышательи Заведенія овогъ, будући миле юности наше Наставницы и Руководителы, одъ кои ни еданъ нашъ, одъ 4. Грамматікалне классе Латинске свршио ніе, но по већой части Гимназіумъ, шта више многи су Філософію, и Богословію съ похвалнымъ успѣхомъ окончали, — тѣломъ и духомъ одабрани Младићи, како у пѣнію и правилу Црковномъ, тако и у прочимъ њима предаванымъ наукама на различне имъ, како чрезъ Г. Надзирателя тако и другій присутствующи лица учињене вопросе тако су ясно, разумително, и зрело отвѣтствовали, да су у присутствующой Господи милину, у Г. пакъ Надзирателю велико задовольство, кое е онъ явно изјасніо, возбудили, и сотимъ довольно осведочили, да ће они добри, честити, и позидани дѣце наше у свакомъ призрѣнію посли. тателы быти. — По совршенію испыта, Г. Надзиратель кратким, но важности пуным ћему природнымъ словомъ како Г. мѣстногъ Заведенія Директору, и ГГ. Професорима на неуспиномъ труду, кои су они у изображенію предпаведени Слышателя полагали, тако и присутствующимъ Лицамъ што труда попадили ниеу присутствіемъ своимъ Испыть онай украсити и данашъ Сведоцима быти благодарећи, ученике по заслуги похвали, и њи представляюћи имъ велике, кое ій као Наставнике очекивао дужности, къ даљшемъ прилѣжномъ предлагању предмета предложенію, оте чески опомене, и ободри. — Прили

комъ овомъ изволіе с Г. Надзиратель и Библіотекоу заведенія овогъ посѣтить, и прегледати, кои благу 500 равны важны на ползу учењесе у истомъ заведенію Юности, опредѣлены книга содржава Сутра данъ држанъ е Испитъ у Народнымъ Школама нормалнымъ у присутствію многобройны отиѣны Лица, кои се равнымъ начиномъ са извиленымъ вышепомянутогъ Г. Надзирателя задовольствомъ окончао. — У истомъ Нормалны Школа зданію налазисе и Школа начертарія, у коіой се, како начертанію, тако и краснописанію, и Препарандіе Слышательи по налогу Г. Надзирателя прилыкомъ прногъ нѣговогъ Заведенія овогъ посѣщенія, изданномъ, обучаваю. И ону с Г. Надзиратель, за извидити, и прегледати начертанія и краснописанія ньіона посѣтіо, где се равнымъ начиномъ с добромъ и прилѣжномъ успѣху увѣріо. Четвртый данъ ньіогъ своіъ кодъ насъ бавленія врати се у Пешту на опредѣлено пребыванія своіъ место. — Боже! благослови труде и подвиге нѣгове и даруй му постоино здравлѣ да, лице нѣгово много година прилыкомъ нама испита меѣу нама слѣно и весело видити уможемо. — Поклони му сиату, да желаемый великій предпріятія нѣговы конецъ што скоріе постигне; єръ тымъ самымъ надатіе можемо, да ће мо совершеніе Учителѣ имати, и да ћенамъ Школе болѣ нежели досадъ цветати, и плодоносніе бывати! —

В. К. П.

Изъ Бач. Высокоучены Г. Іоакимъ Вунѣ списатель сербскій и гражданинъ Байскій у 70 годіни свога живота изъ искреногъ усердія къ Богу и человѣчеству одъ продаты добара свои у Бач находеће се тестаментално жертвовао е капиталъ одъ 2541 ф 33 кр. В. В. касси Свето — Николаевске Цркве Байске, подъ тымъ условіемъ, да се Избрано Общество предречене цркве обвеже да поклоньный капиталъ невредимъ и нерушимъ за свагда остане, докле годъ цркве и христіяна нашегъ благочестія трае. И Общество наше 24 Септ. 1842 присутствоваћемъ Высокорученомъ Г. Іоакиму Вунѣу са особитомъ благодарношћу обећало се удовлетворити, интересъ по тестаментальному завѣщенію свake године издавати: свештенику 50. ф. на два Ученика нашегъ благочестія 50, учительница 24, цркви 12, шпиталю 8 Фр. И због тога мы усердногъ, ревностногъ и примѣрногъ дародателя са особитомъ благодарношћу и признателношћу сербской публики являмо, у надежда, да ће ово обнародованѣ у многой сербской души любовь побудити своимъ благочестію и имену сербскомъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Енглезъ некій по имену Вилзонъ, да бы се о ладноводной лекарію увериo, своіъ собственогъ искуства ради, самъ е собомъ у Гревенберъ отишао, и тамо 8 месецій пробавіо. Онъ се, као што самъ преповеда, за ово време бавленя нѣговогъ 3. 524 пута купао у ладной води! 632 сата пробавіо у ладнымъ пономи, и попіо 7. 300 чаша ладне воде. Садъ е здравіи, него што е икадъ было, и као да е садъ одъ майке роѣенъ; браћа се дакле у свое отечество до и онъ самъ ладноводну лекарію отвори. —

ПОГРЕШКЕ.

У предходећимъ числама следеће су се увукле погрешке: у числ. 14 стр. 88 Cuncta negavit. т. д. место: cuncta regas У ч. 15 стр. 90 „е ли пенсіонированый Г. Іованъ Мариловићъ м. Мариловићъ. У последн. ч. стр. 97. кадъ не не зна м. кадъ се не зна; не зна де разберем. не зна да разбере; међу с и т н а ц ъ б о ж у р ъ, з е л е н к а да долази и б р ш л я н ъ стр. 98: Оваливадо м. О ливадо стр. 99 не навазн м. не налази; стр. 100. Мондону м. Лондону. стр 102 Одм. Ода; стр. 103: поличкой м. поличкой. Трафъ м. Графъ; стр. 104; зимкъ м. замкъ.

Цена ране 3. Марта на Пешт. пијаци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	вайб.	сред.	лош.
Чисто жито	150	140	132
Наполица	114	110	100
Ржъ	96	94	90
Ечамъ	75	73	54
Зобъ	62	60	70
Кукурузъ	84	80	75

Станѣ дунава 3. Марта

6′. 3″. 9‴. (надъ о.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Вајнеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 19. Неделя 7 Марта 1843. Год. II

ЖЕТАЛИЦА.

(одъ Ђорђа Балуџића).

Всѣх оштромъ 'пружай сриу
Ишенцо твой вратъ;
У леву слажи руку
Одрубљѣнъ тай платъ.

Бр' ока дѣва плавога
С' умилымъ срцемъ
Одъ плаћа твога танкога
Руководъ вне.

Ратару трудъ да платишь;
(Требамъ и я мой);
Просак' и крали раишь,
Посо я то твой.

Падай о златно влаће;
Све пада едноћъ, —
И я ћу кадъ часъ ми дође
Пре подне л' предъ ноћь.

Везую теб' у свопћѣ,
И дену у стогъ;
Мене ће пак у гроблѣ,
На спустит' у гробъ.

Падай о златный плаће
Све пада едноћъ.
Па несмемъ прими ону
Ты туђу жену.

ПУТОВАЊЕ СРЕЗНЊЕВСКОГА ПО СЛАВЕНСКИМЪ ЗЕМЉАМА.

Чеська и Моравска.

(продуженіе)

Оставимъ Моравію и пођемъ у Бреславу, да бы се колико в могуће, за пешачко путованѣ по славенскимъ пруске Шлезіе местима препратио, а томъ приликомъ и разидіо, еда ли се што полезногъ за мою цѣль у саборима универзитетскимъ налази. Проф. Нуркинѣ и у самой Немачкой своимъ откровеніама и дѣлма на полю Физіологіе познатъ, и превеликогъ почитаніа свію Славена, збогъ своге славенскогъ срдца и славенскогъ изображенія достоинъ, прими ме као своге познаника, и помогне ми, колико в могао, у моимъ пословима. Пре него што се изъ Бреславе крочимъ, вешъ самъ моя языкословна испытивања о польско — шлезскомъ діялекту почети могао, вр самъ свагда на прибрежію Одре сплавове и лађаре наодіо, кои су изъ горньи части Шлезіе амо долазили. Чимъ се на овай діялектъ навикнемъ, одемъ у Опелиъ, и почнемъ брозъ средъ славенске Шлезіе путовати. За лужичкій народъ само самъ на жалость мало времена жертвовати могао, премда в онъ у своме наречію доста паметодо-

стойногъ сачувао. О пруско-шлезскомъ дiялекту, као и о начину живота, обычаима и националнымъ песмама пруске Шлезiе у другомъ ћу особитомъ одѣленiю говорити. — Међу славенскимъ рукописма, кои се у бреславской свеучилишной книжници налазе, ни єдногъ не ћао, кои бы баш знатанъ био; напротивъ у Музеуму старожитности налази се по нешто знатно. У Шлезiи не ма никакви знатны обкопа, осимъ гробова, у коима се, као и на равномъ полю урне съ пепеломъ и различнымъ стварма или одъ камена, или одъ бронзе налазе. У Бреслави забавлио самъ се и съ дольнолужичкимъ дiялектомъ.

На путу изъ Бреславе у Герлицъ задржимъ се мало у Лигницу, гди у книжници цркве св. Петра три кирилска рукописа ћаћемъ, кои су, као што се види, изъ 15 пл' 16 века; сва три су по свой прилици изъ Русiе амо донешена; у той се цркви и образъ Митрополита Алексе чува.

У Герлицу не могъ другo остати, осимъ книжнице само ме є познанство кандидата Смолерь задржавало, кои є знанѣ лужичкогъ дiялекта у прстима имао. У Милаской книжници ћаћемъ єдан найстъ славенски, понайвише чески рукописа. У Библiотеки ученогъ друштва чуваю се сабори покойногъ Антонiя, Френцла и други списателя. Међу првима ћаћемъ примѣтбе о дiялекту Кашуба и три преписа Полабскогъ речника одъ Хенинга. Морамъ приметити, да єданъ одъ три преписа, кои є Г. Добровскомъ познатъ и у Славянки кѣговой штампанъ было, одвеђъ неразумителанъ и рђавъ; а друга два преписа виде се, да ни Добровскомъ ни другомъ коме ни су позната была. На ползу ми є было и познанство пароха Хаупта, издавателя лужичкогъ магазина и сабора лужички историка. Съ њимъ и Смолеромъ проћемъ крозъ славенска окружiя око Герлица, као и око вароши лежеће обкопе и друге знатне предмете. Између другогъ налазе се овде два брда, одъ кои се єдно зове чернебогъ а друго бѣлебогъ.

(конецъ слѣдуе)

ЦАРЪ ИВАНЪ.

(Истинитый догађай).

(конецъ)

Већъ се данъ почео краю клонити. Сирома Сельанинъ изгледо є често преко врата наполѣ, алъ на друму одъ Москве ништа се нiе мицало. Онъ є махао съ главомъ, и називао є самъ себе будаломъ, връ є речма єдногъ непознатогъ просiяка могао тако веровати, будући овай ни онако ништа друго нiе имао, да бы за препитанiе и конакъ себе захвалнымъ показао. — И кадъ є већъ нешто мало злочуданъ опетъ за врата натрагъ пошао, и ниста за собомъ затворити тео: Мили Боже, каква луда одъ коня и людiй; цело село нiе могло само почетакъ те сяйне Свите обузети. Сирома сельанинъ отрго є врата, и кадъ є исту велѣлѣпну мложину и царску заставу напредъ угледао, зовнуо є онъ свое изнутра: Одите, одите; силный Царъ пролази у целомъ своме величеству овуда! — и чимъ су сви изъ нутра тамо долетили, већъ є Иванъ у царскомъ украшенiю предъ врата приспео, заустаiо коня и сишао се на не мало удивленiе његове пратѣ и сельанина на землю, узвикнувши: „Овде ће се детета крштенѣ држати!“ Пружаюћи одъ стра и почитанiя на колена падаюћемъ домаћину пріятельски руку рекне му: „Я самъ теби єдногъ кума изъ Москве обећо. Гледай! Евога! Я самъ тай!“

Дрктаюћи Сельанинъ нiе одъ стра своегъ госта познао, будући су његове очи одъ светлости царскогъ величества

засенуте были. Алъ и милостиви царъ ніе га тео далѣ у страу и неизвестію држати, рекне: Я самъ твой государъ и царъ преко ноћь твой гостъ био. Ючеси ты на мени дужности єдногъ Христіянина и сочовека поштено испуніо, данасъ є редъ на мене, прву одъ свію земальско-Государственну дужность да испуннимъ, то єстъ: Добродѣтель да наградимъ. Као кумовскій даръ предавмъ я теби и после тебе твоме детенцету мое царско Добро одъ овогъ села, поредъ свію огньишта и земаля, да бы ти и после тебе твои у стано были гостолюбіе далѣ и далѣ извршивати. Твое пакъ детенце чимъ мало одичи, узећу у мой дворъ, гди ништа неће се штедити, да се моя предсказивания испуне, коя су нѣму врло велику срећу пророкла. И садъ ми дай амо детенце, да га у цркву однесемъ и мою царску речь решимъ.

Селянинъ падне купио са своима къ ногама царскимъ. Ал' овай њи све милостиво подигнувши оде са целомъ своіомъ свитомъ у цркву, гди Патріархъ изъ Москве крштенѣ изврши.

По окончанію свега тога обузме цара нѣгова обычна лютость и онъ теде заоставшу часть землѣ са земльомъ сравнити дати; алъ добрый селянинъ припадне нѣговымъ ногама и чувствително молише га, да бы ради неколико добри, онымъ многимъ злымъ и неваляльмъ засадъ опростіо. Овымъ се речма царъ ублажи и наново изда заповесть; да они сви Селянина овогъ као њіовогъ землѣдржаца признаву и нѣму као такомъ сваку земальску почесть и услугу указую.

у Вуковару.

Назелъ Іованновићъ.

Писмо Ђорђа Петровића Црногъ Названогъ Г. Андрію.

Пощенородни Господару Андрія,
Мени особито любезно почитавми.

Ваше писмо подъ 13-огъ Августа на мене отпущенов исправно 28-о тогоже Исправно примили всмо, и све Содержаніе точно разумао всамъ равнѣ и любвеполне Поздраве Ваше на коимъ вама особито благодаримъ. Разумео самъ, дае ледъ васъ врло потуко; особито Сердечно сожалуемъ: но Творацъ Небесни тай свой гитѣвъ обратиће може быти на ползу вашу. Свима онима кои мене поздравляю. Любезно благодаримъ, и молимъ мой усердньйши поздравъ всѣмъ имъ наручити. Поздравите Господ. Стеву молера, Илію Дервара и њіове Фамилія любезнѣйше. Пріймилисмо и ваше писмо преко Беча послато. Мой Алекса неходисе у великой Школи Корпуса Пажанскаго у Петербургу, а Александеръ пребыва у Дому Господ. Луке Лазаревича, кои има Учителя у своему Дому. Госпожа Єлена, Сава, Сара, Стаменка и Александеръ васъ любезно поздравляю васъ и Г. Сосу и сви прочи у нашему Дому и сви ваши познати пріятели, всамъ

Вашъ

Непременній пріятель
Георгъ Петровичъ
Черній.

въ Хотинѣ 29-о Августа 1815 года.

Ми обоица Любезнѣйше васъ господара Андріа и Братъ Ивта поздравлямо и препоручуемо вамъ за сво писмо Г. Брата Паште наручите га молимо Г. Лукичу у Нови Садъ поздравите га одъ насъ любезно и ако што имо преко васъ да намъ пише и подайте опетъ Господ. Іове Марковића у Темишваръ.

Разговоръ Међу Отцемъ и Сыномъ.

[съ немецкогъ].

одъ Іована Баљугића.

Сынъ. Опетъ већъ данъ и ноћь равній! Текъ што є полъ године прошло одъ како ми вы рекосте; „Мы имамо данасъ данъ и ноћь равну или равноноћие.“ А найкраћій и найдужій данъ само по єданпуть у години долазе.

Отацъ. Видимъ, како си малоуманъ — Та баш за то и быва, да су данъ и ноћь двапуть преко године єднакій. Одъ найкраћегъ до найдужегъ мора єданпуть, а одъ найдужегъ до найкраћегъ єданпуть, его ти онда да у два ма преко године мора равноноћие быва.

Сынъ. Ал' самъ я баш правый тикванъ! — Да, да кадъ бы година само одъ найкраћегъ до найдужегъ дана трајала, онда бы само єданпуть преко године равноноћие имали.

Отацъ. Немой се опетъ ты на то твое неразсудно пытанѣ лютити; єръ се ты изъ тогъ нечему врло полезномъ научити можешь.

Сынъ. Чему то?

Отацъ. Човечій животъ има срећу и несрећу. Мы ћемо срећу као дуже, несрећу напротивъ као краће, жалостине дане сматрати; време пакъ кое безъ велике срећe и несрећe т. є. умерено и у тиіомъ задовольству проће, као дане равноноћия представити. Ови ће се последный давле у твомъ животу као два проћу єданъ содржати. Довольна основа къ благодарной молитви Провиђеню за добродетелный поклонъ твогъ живота.

Трговина и Индустрія.

Пешта 4/16 Марта 1843. Вашаръ є узевши по обште у средню руку, изузимаюћи рукодѣлне робе, од кои се гомилама купує; намучна є роба по стару цену: свилена и вунена напротивъ тога продае се са 10 % ниже. Чоя пакъ и пуна слабо се тражи, земаљски пресни производи продаю се, но текъ за дневну потребу: Шпекуланти се уздржаваю одъ свакогъ куповања, имаюћи предъ очима грдне штете съ трговиномъ раване проузроковане. — Мастъ чиста продае се по 16 фор, цент. а олай одъ горушице по 13 фор. ц: Восакъ се тражи и скупо плаћа 92 фор. ц: за чудо при толикой чистоћи и бѣлоћи хемически уређени лоипы свећа, кое се тежко разликую одъ правы поштаны!

Изъ Србіе истина пакъ є число купаца дошло, него последићъ знатногъ нашара, али предность извода већа се указуе быстрозъ и безпристрастноиъ оку, почемъ се ясно види, да се при куповању и набору, више на нуждне, неудадно уређене ствари, него на коекакве ситнице и лакрдіе сматра: на пытанѣ, зашто се баш садъ за Србію тако мало шампанѣра купуе, одговараю Срби трговци, да имъ спрећи при садашнѣмъ, на земаљскомъ уставу утемељеномъ владању, ни є нуждно, съ туђо-земнымъ, прескупнымъ виномъ тугу и бригу разтеривати, и да су се осимъ тога и безпосличари умалили, кои су иначе само у пированю и проливу шампанѣра свою и народну срећу сматрали! —.

А. Ъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У Трсту, єдномъ одъ найпоглавитій за европейску трговину градова брои се садъ 76,586 душа. Године 1842 родило се у Трсту 3,437 душа, а умрло є 2,863 и то 1522 одъ мужкогъ а 1341 одъ женскогъ пола.

Хинези не светкую недельный данъ у седмици, нити га имаю! али признаваю и верую, као и сва Христіани у Спасителя и Избавителя Рода човеческогъ, кога они Уагво (Исусъ) называю.

ПОГРЕШКЕ.

У посл. числу слѣдуюће су се погрешке увукле: на стр. 111 вр. 11: нашъ младый Русъ, м. намъ младый Русъ; вр. 25. праумително м. празумително.

ПОШИВО.

(съ образомъ ч. 7)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 319)

У ПЕШТИ словима Байерловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **20**. Четвртакъ 11 Марта 1843. Год. **II**

ОДПѢВЪ

Г. Онисиму Николићу

и

Одпоздравъ

Младимъ Воинникомъ Князя Карађорђевића.

Wenn du tadelst mit Grund, nützet dein freundlicher Sinn
Wenn du fälschlich lobst, schadet dein freundliches Wort.
Thales von Milet.

Ой Пиериде чуйте молбе моє
За сићањ ми дайте сйѣлый видъ и духъ,
Да кадъ предъ Србстиомъ Србынъ Србу поє
И одпѣвъ слади наклоншёный слухъ.
Єръ млади Србльи младо зрићє брое
Премъ стары траже равно душный крухъ;
Но када стыдиомъ садъ вєћъ венацъ плету,
То совршенства баръ ћу тражит' мету.

Изъ Сербіе - гди б'яху нек'да и я
Гди садъ слобода дньс къ небу летъ,
Кроз'ь свою вредность коя славомъ сія
И коіой цвета сталне среће цветъ.
Изъ Сербіе — гди Банінъ вєћъ клія
Да спреми людъ за цео србскій свєтъ.
Изъ Сербіе ми стиже поздравъ прыый
Нажъ одноздравъ и самъ у перо врви.

Непрезри дакле Нѣаче взлиянъ грудій
Но поздрави ми тамо србскій родъ.
Некъ отечество брани одъ злы людій
Да небы кроз'ь ньи было Єріс' плодъ,
А Ты на гуслямъ сяйна дѣла гуди
И тако крчи путъ за Генійнъ ходъ;
Єръ што за Србство цео свєтъ іошъ знаде
Тоя' всу крыпе — гусле и Балладе.

Некъ христіанскій духъ му дѣла прати
Мануфактурна дайте найпре створъ:
Єръ само тако землѣдѣлство цвати
И трговини отвора се шюръ.
То троединство согласно ће дати
Да съ душюгъ ока роду спадне флоръ;
А да є жеља ова моя чиста
То читай Крауса, *) читай славногъ
Листа. **)

За Срб- Юнаке роћене ми майке
Такоћеръ буди поздравъ срдца моєъ,
Да противъ тогъ, што Србљѣ дѣлу пайке
(У духу єдны!) сѣкаю се своєъ.
А Тебы Нѣаче прашгамъ оне байке,
Гди Срб- Омиромъ Твой ме зове слогъ;
Єръ не'стижанъ є Омиръ — грчкій слепацъ —
Спражъ когъ є србскій слепацъ и я —
тепацъ. ***)

У Ковачицы 2. Февр. 1843.

А. Андрићъ ц. к. У Лайт.

*) Das christliche Staatsprincip von Anton Edlem von Kraus, k. k. Hofrathe etc. Wien 1842, 2te Auflage.

**) Das nationale System der politischen Oekonomie vom Dr. Friedrich List. Stuttgart und Tübingen 2te Auflage 1842

***) Овако изгледаше одъ речи до речи мой Одѣвъ, кадъ самъ га я по жельи Г. О. Николића за С. Н. Листъ печатић ради послао. Я самъ се надао, да ћу сочиненіе вєрно печатано читати, или да ће се оно одъ печатић одвратити и мени натрагъ послати. Но како се горко преварихъ, кадъ у С. Н. Листу ч. 7. одъ оне године, на комъ сочиненію видихъ сто закрпа, хиљду конаца, а у место благогласія сйѣле „ottave rime“ нѣко уно парајюће урлыканѣ, праву карікатуру и Сатіру на

ПУТОВАЊ СРЕЗНЊЕВСКОГА ПО СЛАВЕНСКИМЪ ЗЕМЉАМА.

Чесска и Моравска.

(конацъ)

У Бауцену само нѣколико дана мого заостати, да посмотримъ чесске рукописе, ков самъ у Херсфордичкой књижници нашао био. Некои се међу њима находе, кои су за чесску повесть одвећъ знаменити и нуждни. У књижевномъ призренію два су многозначена рукописа на пергаменту изъ 15 века. Єданъ одъ њи, дѣло Хусса (катихизисъ о толкованю недельны Евангелія) по приметби єдной сачињенъ є године 1412 и подъ надзираћемъ самогъ Хусса преписанъ, као што се изъ правописа и на многимъ местима придоданы списанія, а особито кодъ толкованя Евангелія видити може. Може быти, да є овай рукописъ и самога Хусса. Другій око 1420 год. писаный рукописъ садржава осимъ увода у прозу и стихова целу до данасъ іошть непознату певанію. Сачинитель, кои партан Хуссита принадлежи, предъ Богомъ се тужи на чесску круну Унгарскогъ краля Сигисмунда и на константинскій Црквеный саборъ, а после у име Чесске круне сурову Сигисмунда Регименту, и пороке Чесскогъ племићства описує. Ово се види изъ єдногъ разговора, помећу Вароши и Кутемберга, кои садржай целе певанію износи: Прагъ криви

божественну вѣштину стихотворства, кое я єданъ путъ већъ подъ моимъ именомъ тропти немогу. Г. Ѳ. Павловићъ и пре є моя сочиненія на нетый начинъ кварію, као н. п. „Моћъ любови“ у Лѣтопису 1843. и „Поздравъ изъ Лике Высокопреосвященѣйшему Г. Єпіск: Є. Іоанновићу“ у ч. 19 С. Н. Л. 1841. због чега самъ му я подъ 18. Іюніомъ 1841 (п. р.) приватно мое негодованіе са молбомъ изявіо, да онъ у мое стихове кромѣ найкрайнѣ нужде недира. О поремећеномъ числению „Надписа„ у ч. 34. и 36. и о іошть досадъ нестављеномъ рѣшенію Палиндрома“ у ч. 3. С. Н. Л. одъ 1842 нећу, као ни о другимъ сочиненіама ништа ни да рекнемъ, исто тако ни о спѣву и шеснъ Г. О. Николића, где є у првомъ после рѣчи „Спѣвъ“ стояло „надобычнои Србскѣвну“, премда се я за таковоћъ недержимъ, а у второмъ є стояло после: Благор: Г. Поручникъ „Забаво наши чисти срдца“. Нећу далѣ ни о расприси са Г. Петровъ Іоанновићемъ да рекнемъ, у кою не я кротъ недозволѣо печатанѣ нѣкогъ за печатню несходногъ приватногъ писма довео, на кое она, у крчми вальда, а не у храму Естетике, правлѣна „Одновѣдка“ наиће, и на кою я изъ презрѣнія ни одговорио писамъ, особито зато, што мыслимъ, да самъ съ дѣломъ опровергао досадъ свако „блебетанѣ“, ков дакле єдино само у „Одновѣдки“ блажене памети! остао. Међу тымъ драго ми є, да є овай Господинъ изъ

илирскогъ рата доста здравъ се куће вратіо, зато ће вальда садъ и сам увидити моћи, тко є одъ насъ два у смотрению Србства и Илирства право имао.

Хвала дакле Богу, да више монополя у журналистики немамо (немогредъ да рекнемъ, како срећа, кадъ бы се и „Любитель просвѣщенія“ на већу полозу рода у часопису претворити хтео!) и да имамо Скоротечу, у ковмъ мой „Одпѣвъ пѣрио препечатати дати могу, пунъ увѣренія, да ће нѣговъ початаемый Г. Учредникъ праведни быти, и да ће речени Одпѣвъ са овымъ прамћачићемъ у свое листове пѣрио ставити. У будуће пакъ, за набећи спаковъ злоћъ нићанію разумны читателя о мени и стихотворству, и за'имати миръ, принужденъ самъ изявити, да я кромѣ посланогъ, за С. Н. Листъ никакве прилоге шиляти нећу, него ћу се трудити, да проча наша повременна списанія, по могућству подпомогнемъ „одъ Пеште дак' да черне Горе“, а не само обратно.

На 2. Марта 1843.

А. Андрићъ.

бретъ, а овай се правда. Предања, коя в већ као поетическій производъ знатна, іошть више у призрењо историчномъ служи као матеріялъ стаия стварій у почетку 15 века. Садъ оставимъ са Смоделомъ Бауцену и продужимо путъ крозъ Лужичку, кои ми в дуже, негъ што самъ науміо био, траио. Што самъ кодъ овогъ народа старославенскога и управо да рекнемъ русскога налазіо, то самъ све већма одъ жељ гиную, да се болѣ съ овымъ народомъ упознамъ, и текъ самъ онда Лужичку оставіо, кадъ самъ сва знаменитія места прошао, прави имъ и преданія (традиціе) познавати научіо био. — О лужичкимъ наречіяма особито ћу писати, где ће и о садашњемъ стању Лужичке литературе речь быти. Я самъ свуда народне песме и пословице скупліо и то съ већомъ брижљивошћу, што су до данасъ ове сасвимъ непознате биле. Лужичани су на пѣсмама богатіи, него сви остали славенски родови, ков самъ до садъ познати могао, па и у самымъ ньовымъ правима више се сачувало него н. пр у чесскимъ.

Докле самъ по Лужичкой путовао, назіо самъ и на тврдинѣ и гробове: одъ прьы се у горньой, а одъ други опетъ у дольной Лужичкой више налази. Гробови су одъ 1—3 хвата высоки, сва су скоро, као што су у Чесской, Моравской и Шлезкой округли, и у коима се понайшше урне съ различитымъ другимъ предметима одъ камена и бронзе налазе. Тврдинѣ, ков су до 25 — 100 корачая дугачке, скоро су све округле; неке су опетъ само у полакъ округле; неке су двоструке; но ни єдна ни в као што се у южной Руссіи налазе. У ньима се черепова, много угльевля, пепела, зверски костію и каменити инштрумента налази, као чекиња, ножева и т. д. Кадъ самъ Лужичку оставіо, отидемъ на банръ црне сераке, кои обкопъ има, и не разликує се одъ лужички нимало. Пре него што бы се основно рећи могло, всу ли славенскогъ или другогъ чіегъ порекла, мора се іошть много ков шта прегледати и испытати. Ков се отуда види, што се 1) само онде налазе, где су Славени живели, или где живе. 2) Што се са многимъ чистимъ славенскимъ сказкама слажу; 3) Што ій сами Немци Виндскимъ обкопима называю (Wendenschanzen.)

Касно у всенъ дођемъ у Дрезду. Овде самъ се занимао између осталы славенски рукописа са чесскомъ библіомъ одъ 14 века у Антикеновомъ кабинету са скупляћемъ одъ Вазина, и у приватномъ сабору библіотекара Клема нађемъ многе користне останке язычки старожитностій. Кадъ се опетъ у Прагъ повратимъ, занимао самъ се са старомъ чесскомъ литературомъ, а после одемъ прекО Брина у Вечъ. Овде подъ упућењемъ Вука С. Карацића у србскомъ язику упражняваюћи се, преправило самъ се за путованіе по земляма южногъ Славенства. Врло ми в жао, што нити времена, нити прилике имадо у турскомъ језику вѣжбавати се, будући в овога утокъ на западну половину Славена много ячій было, него немачкогъ на Славене, кои у Немачкой живе.

(Ausland.)

МОЯ ПЫТАНЯ*)

одъ Потисскогъ Ученика.

Вы Г. Учредниче С. Н. Н. у нстомъ чланку велите: „Две жалостне вѣсти пріймисмо, отъ кои не знамо, коя намъ већу тугу задаю“. Ако се овде каква типографичка погрѣшка налази, то молимъ васъ,

*) Види Скоротечу 15 Число.

да ю поправите; вр̀ъ у противномъ случаю запытати Васъ морамъ, по конма Србскогъ єзыка правилама, овай слогъ„ „одъ кои незнамо, коя намъ већу тугу з а д а ю„ право граѣанско у кньижеству нашемъ добыти може? Исто тако мало ниже пишете: Вѣсти су ове єдна *о* негдашнѣгъ любвеупуногъ намъ учителя, многозаслуженогъ Професора Г. Григорія Лазича, а друга *о* с м р т и, сердечнолюблѣногъ намъ ученика“ и пр. Єли овай вашегъ писања начинъ, да сирѣчъ предлогъ *о* безъ своегъ суштественогъ имена стаяти може, плодъ новіягъ напредка кньижевногъ, или є опетъ може быти погрѣшка типографичка, кажите ми. — Будуѣи да вы далѣ бывшегъ Професора политички Права у Лицеуму Србско — Бѣоградскомъ Г. Георгія Петровића сердечнолюблѣнымъ вашимъ ученикомъ называте, то Васъ паново запытати морамъ, да ми повѣстице ради наше, преко новина ваши, явити не пропустите: у комъ є нарочно мѣсту, у комъ училишту и кое године покойный Политички Права Професоръ Г. Петровићъ вашъ ученикъ быо? Ово ми є због нѣговогъ животописа одвећъ нуждно и потребно. — Желимъ далѣ и то одъ Васъ разумѣти, єсу ли, и то по конмъ правилама правописа вашегъ ове рѣчи Ваше написане „одъ кои“ и на истомъ Листу „одъ Пеште“, Лазичъ и Караджићъ; ладный и тихій; срца и сердечнолюблѣногъ; обећавао и сообщити; одареный и одушевленый, или су може быти и то све саме голе погрѣшке типографичке? —

У 4-томъ числу новина ваши и то на првомъ листу опетъ намъ на двѣ руке рѣчи предлажете: „ц е л е и опредѣленія; будуште и завѣщати; истый и малимъ“. Молимъ васъ явите ми: бы л̀ могли млади у Кечкемету и по другима мѣстима учѣни се Србльи, на овай вашъ правописъ и кньижевный єзыкъ свесимъ ослонити се? —

Но далеко ми є чудніе и неразумителніе оно, у истомъ числу 14 Јануарія печатано съ подписомъ „Изъ Засѣданія Матице Србске“ изненадно извѣстіе, кое овако гласи: „Пешта. Кньижевно содружество Матица Србска торжествовати ће праздникъ Св. Савве у идуѣу свету недељу и на ово народно торжество усердно позываю се сви родолюбцы“. Урѣчима овыма не налазећи то, когъ є нарочно дана и године Матица Србска исто заключеніе учинила, здраво двоумити морамъ, да є исто извѣстіе изъ самогъ Протокола Матичиногъ преписано и извађено было. Ако ли пакъ иста сумня моя ту мѣста имала не бы, то се онда іошъ више дивити морамъ, — — Я молимъ онога, кои є исто извѣстіе Г. Уреднику србски народны новина печатаня ради предао, да и мене и многе друге исты новина читателѣ ясно извѣсти: по комъ праву онъ „праздникъ Св. Савве“ ни заито друго, до за єдну матичину скупштину држи, кою по обстоятелству времена „Кньижевно Содружество“ мѣсецомъ дана ранѣе, или касніе торжествовати може. —

(продужевіе слѣдуе)

ЕТЕЛРЕДО.

одъ

Трієстанскогъ Србољуба.

Оставши у младимъ годинама самъ свой господаръ, и наслѣдникъ кралѣвскогъ престола Н.... преда се Етелредо ковкаквымъ невалялостима и пороцыма у кое млади люди, совѣта ничіягъ неслушаюѣи, к-томе подстрекавани тѣлеснымъ чувствама, лако пасти могу.

Єданъ данъ у лову намѣри се онъ на єдну младу пастырку, пасућу свое стадо, ков красотомъ, и нѣжностю таки тронутъ буде. Онъ као краль, ни є ни у сну саньао, да неће намѣру свою испунити. Бетъ, алъ онъ напротивъ искусанъ, да є добродѣтель Етелвиѓина — овако се звала лѣпа пастырка — многовећа, „него што си є онъ икада воображати могао. Сада се онъ сваконако подувати, да є лако у искушенiе доведе; ма ни нѣгове ласкаве рiечи, ни претворна умилованя, ни сами скупоцѣни дарови, ков iой обећаваше, ништа му ни су помагали. Лѣпота Етелвиѓина увiсе нѣму и у срдце и очи. Лiегаюћи и устаюћи имао є само ню предъ очима, и о ньой єдиной мыслiо. Єдномъ рiечи: безъ нѣ ни є се нѣму никако живити дало. Найкашнѣ, видећи нѣно непрообладано постоянство, науми ньиомъ по закону сочетати се. Али како ће онъ себе с-овимъ понизити? Како ли ће узвести на престолъ єдну убогу селянку? Оваковымъ мыслима борiо се онъ подуго, докле га на конацъ нѣгове страсти непреузму. Стварь буде предложена, и Етелвиѓа, коя є прво найумѣтнiимъ ласканiяма волю свою одрекла, немогаше садъ одрећи се узвышенiя, и нове среће, коя iой се изненада отворила.

Весма се рiедко догаѓа, да нагло постигнуто узвышенiе, права срећа быва. Етелвиѓа каяла се до мало због прожѣне свога стања, и желила на ново свое жѣсто роѓенiя, и свою селску простоту. Женидба Етелредина быяше одъ цiелогъ нѣгова краљевства куѓена и оговарана. Несрећна кральица у средъ краљевскогъ двора презрена и одъ свiю остављена, проводила є у самоћи дане, цѣтућегъ iой живота.

Ни є мало врiеме постало, придобiе она своимъ мудрымъ скромнымъ поступанѣмъ цiело дворянство. Сви є садъ облюбе, и стану нѣно благообразiе похвальивати; и на овай начинъ покаже се она топравъ сада као ньова права кральица, будући одъ свiю припозната, и почитована. Но и ова срећа неможе се другачiе назвати, ванъ гѓа несрећа, коя є ньой већъ пriуготовлѣна была. Етелредо непостояна срдца младинъ, оладни прама ньой, пренебрегне є, наченши за другима гледати. Кротководушна Етелвиѓа носила є дуго у свомъ срдцу тешку жалость ову, сваконке начине узалудъ кушаюћи, не были свога мужа одъ тога безпутногъ корака, икако одвратила: но кадъ види, да є онъ у таково што дубоко залазiо, помысли, єда бы нѣгово камено срдце баремъ са сузама и уздисанѣмъ тронула, сирота! ал' ни ово iой ништа ни є помогло, ванъ iошъ выше одмогло Етелредо звѣрски разяренъ, каоно ти свакiи опакогъ срдца човекъ, заповеди ню у єданъ замакъ на вѣки затворити. — Туга, єцанѣ, и плачь, быяху у овомъ заточенiю друштво, ове несрећне кральице. Ова жестока печаль одъ ков є нѣю нѣжно срдце иструнуло, ни є iой дала преживити ову несрећу. Она єдиница, нити є у времену свогъ заточенiя, а даначе ни онда, када су се дани тужногъ iой живота ко концу приближавали, ни є велимъ, єдне рѣчице крало за нѣгово безчовечно дѣло пребацити, нити му є жалбомъ своiомъ, досаѓивати хотѣла. Єръ є нѣно препоштено срдце васда навадно было, диктирати iой само благе рiечи, и сладка израженiя. Текъ напослѣдакъ напише му єдно жаловито писмо, и рекавши му с-истимъ „с-Богомъ остай", растави се с-овимъ свѣтомъ у 20. години цѣтућегъ iой живота.

Крало доће гласъ, да є она умрла. Онъ прiими и писмо нѣно, но са природнымъ нѣму варварскимъ равнодуши-

ємъ, ков нехтедне ни отворити, но бацы га међу остала своя писма. Његова в найвећа брига была, како ће са Принцезомъ Еномъ (у ков се обратъ Porträt залюбіо био), сестромъ Рихарда херцога одъ Нормандіе у новый бракъ ступити.

(конецъ слѣдує).

ПРИЛОГЪ КЪ БУДУЋОЙ ГРАМАТИКИ.

Отговоръ Г. А. Драгосављевичу.

(на стр. 78. 1843. Скоротече).

Каже ал' ніе доказао Г. Драгосављевичь, да властелинъ има у Числу Множ. властели, єръ властелей у поуч. свят. „а може-быти и у діплломама долази отъ властель'(Oberhaupt, погледай у Словарь) и зато башъ, єръ на ей се окончава, ков Г. Др. ніе знао, єръ ніе навео. Грађанинъ, то већъ значи, да му в градъ отечество као и селянинъ, то дакле ніе противъ мене; душманинъ ість рѣчь турска, о коіой овдѣ ніе вопросъ. —

Знати ість глаголъ траюћега дѣйствія, єръ има „я знамъ" време настоящe, и то неће, мыслимъ, ни Г. Светичь оспорити. — Вѣчати пакъ ість глаголъ соверш. дѣйствія, єръ се не може казати: (шта дѣлашъ? ево) вѣчамъ, него вѣчавамъ, дакле вѣчавати ість траюћега дѣйствія. За видъети и чути казао в Г. Ѳ. Іоанновичь. свое мнѣніе, (стр. 22. Скоротече 1843.) „да су обоега вида" како што и есу. —

Играти значи кодъ насъ tanzen, а играти се spielen а сиграти ништа: ево доказателства у пѣсми: ко се съ њоме игра, и врани се коньи играю и пр. а мож'да бы то и Г. Вука словарь показао, но я га овдѣ немамъ. Сербланъ сложава предлогъ с: спонти, ступи, али рѣдко съ глаголы, кои починю съ н, н. пр. снѣи, пакъ и ово не значи: mitgehen, него abgehen; тако и овдѣ ніе ништа доказано отъ стране противне, зато. дѣца ћею се смѣти играти, но нећею се сиграти. А игра коня Реля отъ пазара, значи дѣйствително: т. в. чини га играти.

Вићшность в болѣ по мышленю Є. К. а спољашность по суду А. Драгос. дакле сваком своя — овдѣ бы се могло запытати: каъ ође, да се каже: ваность, зашто се не каже: спољность? и, ніе ли болѣ казати внутреность него унутарность (стр 243. 1842 Скоротече.)

Глаголи се не могу писати съ не скупа (кои хоће правилно да пише, а кои правилно неће, онъ може, како хоће:) єръ тако и други народи око насъ чине. За нетье зато в казано, „мыслимъ, да се може скупа написати", єръ се слива не съ глаголомъ; ће по себи обычно не употреблява се развѣ сложено съ другима, не каже се: я ћу, *) (но кажемо сложено: я ћу ити). Овдѣ в дакле сливено: као nolo (non volo) и немамъ, єръ се мамъ (habeo) не говори; — и ту ништа ніе доказао Г. Др.

Сообщити в болѣ, него саобщити а саставити и сазвати в болѣ сербски, него созвати, єръ в звати и ставити сербски, дакле и сазвати в чисто сербско; и ту ништа ніе отъ стране противне доказано; єръ занста саобщити ніе познатіе, него сообщити. —

На „не сумнямъ да ће дойти, или не дойти" отговоріо в Г. Н. неосновано (стр. 24. С. Н. Листа 1843.) а Г. Драгосављевичь иде стазомъ нѣговомъ; ако ли не признае, нека докаже, шта в у „не сумнямъ" погрѣшно речено. —

Свака крітіка треба да в безъ гнѣва (не радьа лѣноте нигда тай стр. 78. 1. кньиге Ода Муш.) а овамо принадлеже

*) развѣ ако се глаголъ подразумѣва.

оне рѣчи Г. Драгос. „и то валяда по нѣговой измышлѣной Грамматики“ на кое я ништа нећу отговарати: вда ли бы волео Г. Драг. да є по „іоще не измышлѣной Грамматики што казано?“ — пакъ и за онымъ, ели Г. непознатъ, или познатъ, ніе ништа стало; не пыта се тко, него: шта?

Є. К.

ВѢСТИ.

Пешта. Єдно изъ Острогона овамо у Пешту на Г. Ђ. К-а. управљѣно писмо, нанеђу другога ово имя: „Найновія предметъ обштетъ нашегъ говора састои се у єдномъ прежалостномъ случаю, кои се овы дана у нашой околини догодіо. Чуйте! У селу Н. добру Г. Кнеза Пріпаса земаљскогъ, ужасанъ пораз походіо є єду семею знаменитога подданика, чему є найвише повода дала претерано-нерасудљива ярость, кой є породъ была преузвашене слепоће повчане. Подданикъ, о коме є говоръ (по кога име не знамъ) натоварившы єдна кола ране оде у оближнѣ место, и све до ярна прода. Куйи враћавши се разуме, да му се жена породила; ускори дакле, те куйи іошть за рана — онай истый данъ — приспе. У ваљао ушавши на є ни напрезао конѣ, него таки улети у собу, где му є драга породиля лежала, и известивши се о нѣномъ стању положи на асталъ поље за рану пріимљене, и взиме да конѣ напретне и намири. Између исты повада палазило се и неколико банкнота новога типа. Шестолетнай сынчићъ играћаи се у собн скотри банкноте, и мыслећи да є сано шарени папиръ (нарано о банкнотама іошть ништа не знаећи) узме єду по єду, па све на малена парчета подере. Мало часъ доће опетъ у собу газда, па іошть съ врата смотрећи, где му се дете съ парчетина подерани поваца игра, у таку ярость доће, да є съ найвећимъ нахомъ — у лютни своіой — подигнувши песницу беззаконо детенце у главу лупіо тако, да є оно на веки престало играти се, врбо є на месту мртво остало. Виђевши отацъ, шта є у претераномъ гнѣву учинио, разнае се и — у шталу отышавши тай часъ обеси се! — Бабица, кои є при сцени съ отцемъ и Сыномъ случившой се у собн покрай породиље была, не знаећи шта ће съ мртвымъ дететомъ радети, изыће да домаћина потражи и съ њиме се посаветуе. Выкаћи га по имену доће у шталу; кадъ алъ тако іой у очи падне жалостно позорје покланога родителя. Потрчи у кућу, и узевши ножъ одсече штрангу, на коіой є несрећнікъ высіо, — но сие за бадава, онъ є већъ мртавъ было! Уплашена бабица у забуни своіой натрагъ къ породиля врати се, и несрећный случай слобити іой. Ова башъ при єлу бывша- вала да є на тай гласъ съ уна скыла — счела ножъ, кои є кодъ ње было, и покрай све свое слабости сама си грлянъ пресече. Да є одма нздапула, не треба ни сумлянти, будући є и онако-као родиля - преслаба была. — И тако у єдномъ сату троє ньи надну жертвомъ нерасудне просте и наглости неограниченогъ покланія. Истина є пакъ и то, да є изумрлый простакъ врло великій тврдица было; дакле као такый ни є знао себе обуздати у лютини; алъ опетъ нека свакоме служи примеромъ, како є опасно жељо за новцемъ и тецномъ претерану у грудима носити. Богъ бы дао, да овай последный буде у людскомъ обштію“! —

Школска Званична Вѣсть.

Одъ стране верховногъ наши народны Школа Надзирателства свима мѣстныма Школа Управителыма и Учителыма налаже се: да бы своіи полгодишни табеларни навѣстіи што скорће своіому дирпктуалному Управителю по прописаномъ начину послали; на писму пакъ чиновномъ адресъ онако устроили, као што се ваше чрезъ насъ у числу 28 обявило: иначе устроена писма нећеду се за безплатна на почти примати и пріимати.

Одъ стране Краљевске г. и. с. Школа Дирекціе, свыма, кои се тиче, обявлюесе, да є у Ирригу, Славн. Сремскога Комитата варошици, смртію много-заслуженогъ, и препохвалѣногъ Учителя Александра Васића, трећа класа управљена остала. Съ њоме є свезжено благодѣанће одъ 6. кр. 4. хвата дрва и квартиръ. — Одъ просителя пакъ Штаціе оне изыскусе, да є Препарандске науке свршіо; ктоме одъ части, да му є нѣмачкій мађарскій и латинскій єзыкъ познанъ. Кто дакле онакима снабдѣнъ Штацію ову получити жели, тай што брже некъ ускори молбено с в о е у смотренію томъ прошенію Почитаемой Обштини Пріязкой послати, кои ће кандидаціо учинити, и жели подвети да Высокославномъ нашн Школа Надлежателству одма ради наименованія пошлѣмъ.

У Н. Саду 4. Марта 1843.

Дръ Петаръ Іованновићъ нар. г. и. с. Школа ученогъ круга Сремск. Суперт. Директоръ.

Родолюбивый приложникъ на фондъ наши народны школа подъ руководством Депутације находећи се.

Честн. Г. Іованъ Чокерлянъ Парохъ И. Бечејски, Честн. Дјецез. Конзисторіи Присѣдатель и ученыгъ Содружества Пражкогъ Членъ и Кореспондентъ родолюбивымъ великодушны Србэля жертвама одушевлѣнъ, жертвовао є на фондъ наши народны школа 100 фр. б. пр- на кои се обвезао сваке године, докле главно не положи, припадаюћій интересъ 6 фр. плаћати. — Ово племенито дѣло, кое є ваѣкъ наше пута засведочењомъ родолюбію садъ нову сяйность дало, у толико наше заслужене топлу благодарность и признателность, што є ово ваѣке и благородніе, него што бы се праведно очекивати могло. Но шта не ће право родолюбіе учинити! Гореспоменутый Господинъ види, да су наше народне школе органъ развитка и напредка србске среће и благостања; онъ види, да ће нашъ подмладакъ позиву народномъ онда само достойно се одазвати, ако у нѣговомъ младомъ срдце любовь къ науци, любовь и жаръ къ родолюбію и свему оному будемо уливали, што є достойно имена христіянскогъ. А где ово на другомъ месту можемо чинити, ако не у народныхъ школама, у нашихъ светилиштама. У њима ћемо само найболѣ, и найлакше моћи научити: каква треба да будемо учителыи и пастыри народни, какви рода и отечества сыновы, съ єдномъ речію: у њима ћемо се научити, у чему се права наша и нашегъ народа срећа састои. — Кадъ ово живо човекъ себи представи, то ни самогъбе, да онай, кой се народномъ добру радуе, и коме народна срећа дубоко на срдцу лежи, по могућству своме жертве на фондъ наши народны школа не приноси: єръ нема отца, кои се среће своѣ деце не бы радовао, нама народа, коме напредакъ обштегъ блага не бы на срдцу лежао.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Енглезскій національный дугъ износи близу 800 милліона штерлингъ, таку сумму, кою лако човекъ ни појати, о камоли наброяти може. Єдинъ Енглезскій журналъ овай дугъ нѣко представляи овымъ речма: Ево ваѣкъ 1842 година прође одъ рођења Христова, одъ потопа до рођења опетъ є прошло 2000 год., а мало ваѣка година одъ створења света до потопа по Израилтянскомъ рачуну. Дакле одъ створења света до данашњегъ дана протекло є ваѣкъ близу 6,000 година. Кадъ дакле ово время одъ 6. 000 година узмемо, и съ њиме національный дугъ Енглеза сравнимо, видећемо, да єдинъ домаръ т. є 2 фр сребра на сваки минуть одъ ових 6.000 година спада!

У Уралскимъ брегонима пашла се 7 Новемб. 1842 год. єдна грудва сурога злата кои 72 Фунте тежка была, и то у дубльина 7 до 8 стопа.

У Сигету Сатмарской варошји родолюбивый Угарскій Графъ Іованъ Бетлеръ, кои є одпре 16,666 фр. 40 кр. В. В. за основаѣ юридички школа жертвовао, и садъ є за овдашњегъ Професора Права куву са єдномъ баштомъ и ливадомъ за 10.000 фр В. В. купіо а за поправлаѣ куће 1,000 В. В. поклоніо. — Лепъ заиста и подражанія достойнъ примерь! —

ПОГРЕШКЕ.

У прехођењемъ числу следеће се погрешке наоде. На стр. 116. вр. 29. землѣ са земльомъ м. села са земльомъ. У писму Караџорђа (кое намъ є Г. Балугџићъ саобштіо), у вр. 4. разу мао м. разумео; у пр. 18. неходисе м. находисе.

Цена раже 10. Марта на Пешт. піяци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	145	136	130
Наполица	94	90	82
Ражь	85	82	78
Ечамъ	66	63	60
Зобь	62	60	55
Кукурузъ	82	80	70

Станѣ дунава 10 Марта
6′. 10″. 0‴. (надъ о.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Вайнеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ.

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **21**. Недеља 14 Марта 1843 Год. **II**.

БЛАГОСЛОВЪ.

одъ

Ненада.

Чуемъ драгій да се на путъ спремашъ,
У далеку Земљу Талијанску,
Сутра рано прије ркогъ сунца.
Ты се спремашъ, а мене непыташъ:
„Ону л' драга, или нећу поћи?“—
Кадъ непиташъ, чини шта ти драго,
Благословъ ти ево, и я дамъ:
Кадъ корачишъ, земља се затресла,
И разсѣла на стотину жѣста,
Изъ вѣ зміе поврвле люте,
Люте зміе, и отровне гуе,
Да се тебе мили путованѣ! —
Вѣтрови се у виоре страшне
Замрсили, ко што никадъ нису,
Помаляли дрвлѣ и камењѣ,
Све по путу, конъ мислишъ проћи,
Да ти буде лакше путованѣ! —
Сподъ се неба сабр'о у облаке,
Помрачіо свѣтлость ркогъ сунца,
Претворіо данъ у ноћну тавну;
Да ти буде видно путованѣ! —
Скупило се стотина аждая
У прекоме надъ тобомъ облаку,
Провалиле облакъ бацаканѣмъ,
Изъ облака киша се пролила,
И буицу породила снажну;
Твоимъ путемъ буица потекла
Одонуда, кудъ си хтео поћи,
Тебе натрагъ са собомъ повела,
И донела мени на вѣдарца
Мени тужной, да те опетъ любимъ.

ЕТЕЛРЕДО.

одъ

Трівстанскогъ Србољуба.

(конацъ)

Ни в дуго времена потрајало, а онъ начне и съ овомъ супругомъ онако грубіянски поступати, и быти іой невѣранъ. Но у рѣшителномъ и мужественомъ карактеру нове кральице не наће ону умилность ни кротководшіе, коју кодъ покойне свое супруге. Непостојани нѣговъ духъ постало в свакій данъ немирній. Ово в кральицу до срдца врієђало. У кући постане немиръ и неслога, одъ кое в и престолный градъ и све кралѣство зуяло. Народъ се подіѣли на две стране. Огань люте ярости буктіо в по свему кралѣству. А изъ тогъ узрока роде се буне! Колико в пута нѣму овда на умъ падала изневѣрена Етелвиђа? Колико ли в пута онъ оплакивао свое варварство, конмъ в ню уморіо? али в вечъ было касно!

Єданъ данъ, када в у обычне сате, у свомъ Кабинету наодіо се и нека писма прегледао, намѣри се на писмо Етелвиђино, послѣднє писмо, кое онъ презрителио бацывши, ни в га удостоіо ни одпечатити га. Одма позна нѣнъ рукописъ. Начне га совѣсть гристи, затрепета се, пружи къ нѣму дрхталоћу свою руку, отвори га, и стане ч тати у нѣму све рієчи:

Сире! Прiимите послѣднѣ „С- Богомъ остай“ одъ умираюће вамъ Етелвиће! Удостоите в вашегъ спомена, баремъ онда, када в не буде више на овоме свiту! — Ахъ! тко ће вас тако силно любыти, као што васъ в любила она! Несретница! Она в за васъ живила, само за васъ дiяла. Вы сте были сва радость, сва утѣха њена. Пакъ в остависте, - пакъ в изневѣристе! Бездушный човече. —

Ове рiечи ударе Етелреду као громъ у срдце. Чиняше му се, да очима гледа, како му се изневѣрена супруга мучи, и тѣломъ мучно растае. Чиняше му се, да iошт чуе послѣднѣ издисав њене и тако на вданпутъ продере се иза свега гласа: Ты варварине вданъ (самъ себи говорећи) ты си в убiо! и овымъ лото тронутъ, огрезне у сузама.

Одъ тада не налазаше онъ за себе нигди мира ни покоя, но замишлѣнъ, идаше тамо и овамо, као мува безъ главе. Гди бы се годъ зауставio, привиђаше му се, као да блiзда сѣнка Етелвиђина устопце за њимъ ходи. Печалiю и тугомъ обузетъ, заборави конечно свое досадашнѣ раскошне забаве и сва увеселенiя. Ни в му ни до шта было, башъ ни до самогъ краљованя. Докъ в онъ овако сметено живiо, падне његово краљевство у жалостно станѣ. Слутнѣ, метежи, и немири зачну се на све стране. Непрiятельи дигну се свирѣпо, да му цѣло краљевство упропасте. Краль Данимарбевки силномъ войскомъ нападне на њега, овай му се храбро одупре, но послiе крваве бытке принуђенъ буде устунити, и на вратъ, на носъ бѣжати. У истомъ бѣжаню, нешто заръ одъ стра, а нешто због несрећногъ сраженiя, кова га в праведно постигло, добiя онъ огнѣвиту грозницу; и томе тиснућама гриза моренъ оконча жалостно животъ свой, умерши у великой потреси, и сиромаштву.

Страовитый примѣръ за свакога, кои в овако опакъ, и невѣранъ!! —

СЕЛСКIЙ ЖИВОТЪ.

одъ

Чокерлiна.

Онай, кои велелѣпiя плавогъ неба, красоту зелены древеса, дивоту цвећемъ преиспуњены ливада, и мудро одевена поля и усеве цѣни, сладкогласну птица хармонiю градской мусiки предпочитуе, и уединѣнъ животъ задовольно проводити зна, числи се међу срећными на свету. Любитель природе и њене невиности презире градскiй животъ, и Богу довольно благодарити неможе, да му в естествена красота отъ красоте художествомъ произведене милiя и прiятнiя. Градскiй просторъ нѣму в тесанъ, улице чине му се мрачне, полѣ му в пространо са свiю страна отворено и свѣтло, — онде заслепљаваюће блистанѣ, а овде природна лепота — онде мятежъ, а овде сладка тишина, — онде неслога, немиръ и неспокойство, овде поредакъ, тишина и блажено спокойство, — онде художество и лажна превара, овде наравна произведенiя и драгоцѣнна истина. Ванъ града се слободнiе дише, слободнiе мысли и говори, слободнiе живи и ужива. Овде се живи за себе, а тамо за друге, и непрестано се мора обзирати, и као птица на грани окретанъ быти, ако жели замке хитроопасны людiй избећи! на свое речи добро пазити, врбо му зломысленикъ за леђи стои, и кантаромъ бесѣду његову мери. Нити може што чинити, нити ести, ни легати ни устаяти, кадъ в нѣму угодно, ако жели градскомъ адету сообразовати се. Овакавъ животъ незове се свой, онъ в робство и мученѣ, врбо се слободе лишава, кои бы његовымъ чувствама благословенно задовольство давала. Блаженъ, кои о себи рећи може: я живимъ за себе, живимъ за оно, што в ле-

по и полезно, уживамъ тишину срдца и совѣсти. Я могу безъ уздержаня оно што мое честности чувства заклеваю, и чинити и говорити, неимаюћи чега устручавати се. Све што ме окружава, красотомъ и преиспуњено, одъ свію страна предусретаю ме нови предмети, кои ми найслаћу забаву приносе. Моіой дужности, кою самъ као човекъ и Христіянинъ дужанъ испунити, овде лакше удовлетворити могу, врбо страстима и наклоностима сердечнымъ у толикой мѣри, као Граћани, подчињенъ писамъ Овде ме ништа на грѣхъ, ништа на пристрастіе и лакомство побудити не може. У тѣлесномъ одмору проводимъ разговоръ са моимъ простымъ, но одъ злобе, лукавства и лажи удаљенымъ сосѣдомъ; онъ ме радо слуша, што я бесѣдимъ, радо пыта, што ніе знао; а я отъ њега, као старогъ Економа, себи искуства набављямъ, како треба са комшицама, каколи са овцима при разны обстоятелства поступати. — Селскій дакле животъ половиномъ в Богу и спасенію отъ градскогъ ближій, овде я мирне дне, сладке часе, и благе проводимъ ноћи, нитко ме неоговара, нитко ми спокойство моѳ нерушн. Блажени отци паши почињући отъ Аврама, увиђаюћи, да тишина и спокойнъ животъ найвише душевномъ спасенію принети може, кадъ су се годъ Богу молили, излазили су ванъ молити се. И самъ благій Спаситель Христосъ ніе градскій любіо животъ, но походіо в села и весн (варошице), гди проклета злоба отровање жиле укоренявати у стању ніе была.

МОЯ ПЫТАНЯ.

(продуженіе)

Желіо бы самъ одъ Г. Дописателя изъ Новогъ Сада то знати: изъ какови бы ми извора онъ доказати могао: како в управо њѣнів церковно подъ Чарновићемъ Патріярхомъ овамо пренешено; За друго ћу га другій путъ замолити. —

У 5 Числу подъ насловомъ „Унгарія“ слѣдуюће извѣстіе печатано в: „Пешта. Књижевно содружество М. С. због изненадногъ Г. Предсѣдателя Нѣг. В. Преосвящ. Г. Епіскопа Платона Атанацковића у Бечъ ради дѣла наслѣдства Текелійногъ, одлазка, заказано за данасъ торжество Св. Савве држати немогавши, таково на удобніе време одлаже. Изъ засѣданія М. С“. По овыма дакле рѣчима нѣ‘ ми се хтѣло, нѣ‘ не хтѣло, то виђѣти морамъ: или да в Матица Србска 17 Јануара пре зоре засѣданіе свое торжествовати морала, или да га тогъ дана ни в држала, него да в нѣко другій своевольно себе Матицомъ Србскомъ учиніо и у име нѣно празникъ Св. Савве на удобніе време у своіой глави одложіо. Ево у тайну ову ключа. Исто число исты новина, изишло в као што само свѣдочи 17 Јануара а исто извѣстіе тогъ дана (17 Јануар.) изишавше на свѣтъ овако гласи: „Заказано за данасъ (дакле 17 Јн.) торжество Св. Савве М. С. држати не могавши таково на удобніе време одлаже“. И будући да в 17 Јн. ове године данъ недельный, давле за Пешту и Будимъ данъ дольнопоштанскій бію, кадъ су се сирѣчъ све 17 Јануарія у Будиму и у Пешти изъ печатнѣ изишавше новине найдалѣ у 11 сатій тогъ истогъ дана пре подне изъ Пеште преко поште у различне стране оправити морале: зато свакій онай, тко само то зна, за колико се сатій ма найманѣ каково одъ нѣколико людій заключеніе учинити и на папиръ ставити, пакъ одъ Пештанске Србске цркве истый саставъ писменый крал. Цензору близу граћанскогъ театра живећемъ поднети, а затимъ изъ Пеште на чамцу преко Дунава скоро на найсѣверніи Будимске тврдиѣ край пречи, и ту кр. типографіи, да се исто заключеніе у новине стави, предати може; тко далѣ то зна, за колико іошть времена словослагачъ тай саставъ сложити, коректоръ поправити, и

печататель у 600 табака печатати у стано 6; тко найпосле и то познае, колико времена треба, да се исте новине све изъ Будима у Пешту препесу, да се пресаяю и обложе, пакъ найпосле, да се до 11 сатій, а іошть и преће на пошти предаду, као найвећу истину мора вѣровати то, или да 6 Матица 17 Январ. Засѣданіе свое пре зоре држати морала, или да га тогъ дана у друго време ни 6 држати могла, ниги што о истомъ засѣданію и закљученію у своме Протоколу има. Кое 6 одъ овога двога, истина молимъ Матицу да ме извѣсти. И предъ Богомъ грѣхота, и предъ свѣтомъ срамота бы была то, да у исторію нашу найвеће неприлике и непригодности увлаче се, пакъ да ій опетъ народъ за светиню нѣку, или хтѣо, или не хтѣо држати мора. Тежко томъ народу кодъ таковогъ просвѣћенія! —

(Продужити ће се.)

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Прва Академія постала 6 у Атини, Платонъ купивши кућу некогъ Академа, обучавао 6 у њой свое ученике у мудрости, отъ туда Академія име свое потеже.

Алгебра, зеклемѣріе узело 6 свой почетакъ у Александрій г. 415. после Хр. Аравляни су нѣни изобрѣтатели, међу коима 6 седмогъ столѣтія Геберъ найславнін бію. Леонардъ Фабіоначій пренео 6 ово художество у Италію при концу 12. столѣтія.

Найдревніи надписъ, кои се на едномъ памятнику у Шпарти нашао, числи преко 3000 година, и сохранява се у Парису.

Барометеръ (показатель промене времена) начиніо 6 Торицелли, Галилеовъ ученикъ у Флоренцу 1643.

Чокеранъ.

СМЕСИЦЕ.

У Шлезіи живише едавъ земледѣлацъ именемъ Холлундеръ, кои 6 у лѣту 1788 одъ старостне слабости преставіо се, навршивша 114 живота годину. На смртной постели отъ свію сосѣда запитанъ, како 6 толике године преживіо, отговоріо 6: нечудите се, „я самъ три найболи лѣкара имао; едномъ 6 име терпѣливость, другомъ прилѣжность, а трећемъ умѣреность".

ПОГРЕШКЕ.

У предходећемъ числу следеће се погрешке налазе: стр. 24. вр. 9, жартвама м. жертвама; вр. 3. одъ г. нама м. нема; вр. 10. врема м. време; вр. 13. домаръ м. доларъ.

КЊИЖЕВНО ОБЯВЛЕНІЕ.

У Н. Саду у комиссіи кодъ Петра И. Стояновића изишла 6, и добити се може у кньигопродавницама Карла Гайбела у Пешти; и Іосифа Венедикта Удове у Бечу:

СРБСКА ГРАММАТІКА

или

ПИСМЕНИЦА

По начину, коимъ найславніи наши садашніи Списатељи пишу, парочно на ползу премиле младежи Србске устровнна

одъ

ІОВАНА ПОПОВИЋА

Савршеногъ Богослова и П. Учителя.

1843

цѣна 40-кр. у Сребру.

Издаватель Димитрій Іовановићъ (Bastei Gasse Nr. 319)

У ПЕШТИ словима Кайселовыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 22. Четвртакъ 18 Марта 1843. Год. III.

ДАРЪ СРБСКЕ ЛЕПОТЕ.

одъ

Милоша Радоничића.

Подъ Фрушкомъ горомъ зеленомъ,
Цветала цвећемъ долина;
У њойзи стазомъ тананомъ
Ходала дѣва млађана.

Надъ њомъ се небо ведрило,
И звезде свіне блистале;
Предъ њомъ в цвеће цветало,
Каранфилъ, ружа и лале. —

Цветай ми, цветай долино!
Ты рая земногъ предѣле!
Ты душе мое милино!
Ты власти райске изворе!!

Изъ тебе я ћу румена,
И росна цвећа набрати;
Два венца съ њиме невена,
Заслужнымъ на даръ оплести!

Єданъ ћу венацъ я дати
Найбольемъ могъ Рода Сыну,
Нек' съ њиме краси до смрти
Повосно онъ Главу дичну:

„О верный Сыне мог' Рода",
„Слава ти Главу венчала"!
„Я сам ти одъ цвећа мога"
„Ружичный венацъ оплела"!

Другій ћу венацъ я дати
Найбольой Рода мог' Кћери,
Нек' с' съ њиме дичи до смрти,
У пркосъ Рода невери:

„О верна Кћери мог' Рода"
„Слава ти Главу венчала"!
„Я сам ти одъ цвећа мога"
„Ружичный венацъ оплела"!!

ОДГОВОРЪ *)

на Питанія Гдна П. Нинковића.

1.) Можели се место щ. употребити шч. слѣдовательно вли щ. излишно?

Често се щ. чув у србскомъ взику, но мени се ово щ. у србской Писменицы тако излишно бити види, као што ми се и млога друга писмена, а особито она, коя су изъ два у єдно као и щ., слита и споена излишна бити виде. И судимъ, да в свака Писменица тимъ савршенія, што манѣ знакова има за моћи свеколике гласове изразити; Ови гласови треба да буду тако чисти и прости, да се више немогу раздѣлити и ако се налазе у ковмъ писменомъ знаку два гласа, была ясна или неясна, мислимъ, да в болѣ такове гласе раздвоити, неголи писмена умложавати. Тако и писмо щ. нив просто и чисто, већъ сложено и споено тако, да се може на два неясна гласа шч. разцѣпити: У србскомъ взику, као што реко, чуе се често щ. на примѣръ и у слѣдующима рѣчма: гушче

*) Овай є прилогъ учредничество іспитъ 8 Дек. (п. г.) приняло, но сбогъ неки узрока ни в га до сада могло штампати. Н.

ваиче, крушка, кришчица пушчанъ, клашчићъ, квашчій, врнчанинъ, итд. но кадъ разсудимо, до су ове производне рѣчи отъ слѣдующи прости рѣчи; гуска, ваика, крушка, кришка, класакъ, квасацъ, врнацъ произшиле, гдѣ се два писмена сѣ. шк. сц. щц. по свойству єзика, у друга опетъ два писмена шч. преокренула, моћи ћемо съ пуними правомъ заключити, да не треба два писмена у єдно безъ свake нужде сливати: и зато самъ я тога суђења, да в ш. србской писменици излишно, и да треба мѣсто ића шч. писати. — Ово писмо щ. има сваюа и са другимъ Питанѣмъ Гд. Никовића, кое в слѣдующе:

2.) Можеди се щ. свуда у ћ. или шт. премѣнити?

Црквено-Славенско щ. премѣнюесе у србскомъ нарѣчію свагда или у ћ. или шћ. или у шт.

а) щ. премѣнюесе свагда у ћ. гдѣгодъ коренна рѣчь. садржава у себи т. мѣсто ковга стои црквено щ. н. п. намещу намѣнѣмъ отъ наметъ, полещу полѣћемъ отъ полетъ, — свѣща свѣћа отъ свѣтъ — освященъ отъ светъ, зато и Свећеникъ а не Свештеникъ, трепещу трепећемъ отъ трепетъ, обѣщати и завѣщати обѣћати и завѣћати отъ обѣтъ и завѣтъ, погрѣшно дакле завѣштати, позлащенъ позлаћенъ отъ злато, — заплещу заплећемъ отъ плетъ, отгудъ плещи плећа, хощу хоћу отъ хотѣти итд.

По овоме правилу имаю и сва Причастія настоећегъ времена ћ. мѣсто црквено-славенскогъ щ., връ се ова Причастія образаваю отъ трећегъ лица Числа Множественогъ времена настоећегъ, кое кодъ Славена излази на т. н. п. отъ поюгъ поющій поюћи — отъ поятъ поящій поећи — отъ гризутъ гризущій гризући — отъ мещутъ мещущій мећући, а не метаюћи, тако исто не писаюћи мазаюћи по пишући, мажући връ се пекаже: они метаю, писаю, мазаю, но они мећу, пишу, мажу. Погрѣшно такође посрблюю нѣци сущіи на суштій; но кадъ бы Србинъ потребовао ову рѣчь, требало би да буде сући отъ суть, као и Свећеникъ отъ свећъ.

Далѣ, щ. премѣнюесе на ћ. и у свима глаголима, кои излазе у неопредѣленомъ наклоненію на щи. н. п. влещи вући, тещи ћећи, рещи ћећи, сѣщи сѣћи, стрищи стрићи, пещи пећи оттудъ и нећъ, мощи моћи оттудъ мощъ моћъ немоћный немоћни.

Но кромѣ ови има у Србина іошгъ гдѣкои рѣчи, гдѣ се црквено щ. претвара у ћ: н. п. куща кућа, тисяща тисућа, нощь ноћъ и прч. но како и зашто? незнамъ. Мени се чини, да и ове, и овима подобне рѣчи по пренаведеноме правилу тако исто, и сбогъ тоъ истогъ узрока прелажу щ. у ћ., но мени нису њиови корени познати.

Подобно и црквено-Славенско жд. претварасе у ђ., кадъ се у корену налази само д., н. п. раждаю рађамъ отъ родъ — осужденъ осуђенъ отъ судъ, - заважденъ завађенъ отъ кадити — гложду глођемъ отъ глодати, принуждећъ принуђенъ отъ нудити. — Но не отъ звиждати и дреждити звиђати и дређити, връ ова два глагола и у своме корену имаю оба писмена жд.

в) Ако в пакъ щ. у славенскомъ нарѣчію мѣсто ст. положено, онда се ово щ. у србскомъ премѣнюе на шћ. н. п. отъ пустъ пущати пушћати — отъ простъ прощати, прашћати, дакле не: прашћати пуштати — отъ гостъ угощенъ угошћенъ, зато се каже и гошћа — отъ постъ запощатися запошћаватисе — отъ частъ причащати причешћивати — отъ растъ доращати дорашћивати — отъ крстъ крещенъ кршћенъ отъ — властъ ополновлащенъ ополновлашћенъ — отъ мастъ омащенъ омашћенъ — отъ мѣсто намѣщенъ намѣшћенъ. — Тако отъ Ли-

ста лишће, отъ честъ чешће — тако отъ отвести отвешћу, отъ напрести напрешћу итд. Србо кодъ насъ као што самъ казао, т. прелажесе у ћ' а. с по свойству єзика прехћујесе у ш. Тако отъ носити бива ношиво, отъ месити мешиа, отъ пасъ пашче итд.

г.) Щ. претварасе и у србско шт. н. п. щажу-штедимъ, щитъ-штитъ, єще-іоште, потщуси-пашти ћу се тштетна-штетна дшица-штица, тошъ-таштъ, жћшина-жћштина, огнище-огњиште, врищу-вришшмъ, пишу-пиштимъ, пишу-пиштемъ итд. но гдѣ, како и зашто тако бива? незнамъ. Рећи само пакъ, да свойство србскогъ єзика то тако ште, била би слаба отрада за єдноплеменика нашегъ н. п. Росса или Чеха, кои би, разумѣваюћи црквено-славенски єзикъ, желіо по овоме и наше србско нарѣчіе, своимъ собственимъ прилѣжанћмъ научити, и поискао би отъ насъ філологичка правила, по конма би се могао мѣћ прочима, и у обзиру овогъ писмена щ. основано управляти: а мы, у мѣсто да му такова правила дамо, да га упутимо на то тако нѣскиваюће свойство єзика нашегъ, онда онъ не бы никошто знао, гдѣ ће мѣсто црквено — Славенскогъ щ полагати ћ гдѣ шћ, и гдѣ шт. — За моћи такова правила положити, мислимъ, да би отъ необходиме потребе било, Діалекте и прочи стари и нови Славена добро знати, или поне њихове філологичке књиге имати и прилѣжно читати.

(конецъ слѣдуе).

СТО РОЂЕНЕ БРАЋЕ.

Србска народна преповедка.

Пре млого година живіо є у брегговитомъ Славоніе пределу пошшенъ и радевъ земледѣлацъ по имену Недељко са своіомъ супругомъ Драгињомъ. Богъ є трудове нѣгове благословіо, и тако су сва дѣла и предпріятія нѣгова срећно за рукомъ ишла. Онъ є велико иманѣ за кратко време своимъ трудомъ себи стекао, тако да га є цела околина за найсрећнијегъ човека на овомъ свету држала. Али при свемъ богатству, ни є Недељко тако задоволнъ быо, као што други мыслише. Онъ бы себе за млого срећнијегъ човека овогъ света држао, кадъ бы ков мужко чедо имао, ков бы му радость и утѣха а у дубокой старости нѣговой, велика подпора было: али све бадава! — онъ ни тако срећанъ не бяше, да бы комъ рођеномъ иманѣ своє оставити могао. — Већъ є тридесетъ година прошло было, одъ како є онъ са своіомъ верномъ супругомъ живіо, безъ да є пожеланогъ порода доживіо. — Бадава є душа нѣгова вишњемъ Богу вопила; бадава є онъ жертве на олтаръ приносіо: нѣгова молитва ни є услушана была. Недељко већъ и по столѣтія прежива и немоћь осећати поче; зато и сву надежду изгуби, да ће икадъ доживити наслѣдника свога имања.

Єдногъ ведрогъ ютра отиде Недељко одъ куће на неколико дана, да свое стадо одъ оваца надгледи. Кадъ тамо оде, види на несрећу свою, да є великій поморъ стадо нѣгово напао, одъ когъ му млоге овце поскапаше. Овай га случай принуди, да више неделя у полю проведе, и да се за помоћь добра своегъ за раніе постара. Кадъ се по дужемъ времену већъ больій изгледъ указа, врати се онъ кући своіой натрагъ. Іошгъ у авлію ни ступіо ни є, ал' му некій лукъ и вриска до ушію доће, као да су се кучићи и мачићи целе околине у нѣговой кући скупили. Пошти дакле унутра што брже, и отвори врата одъ собе. Садъ, као окаменѣнъ на прагъ стаде, нит' є знао, кудъ и на коју страну, да се окрене. Драгиња нѣгова, седела є сла-

ба и око нѣ у повою лежау неизбровна деца, коя су вриекала и якала. Недељку се при овомъ погледу коса на глави накостреши, онъ у найвећой смутньи, као изванъ себе тамо, амо по авлии одаше и после кратког времена кодъ куће га не стаде. Сирота Драгиня пуна туге, што іой мужа на вданшутъ не стаде, однесе своя сто мужке деце, кое іой небо по жельи нѣной поклонило, у ваятъ, и поће не бы л' где своегъ мужа угледала. Она пређе многе брегове и долине, дозиваюћи своегъ Недељка, али онъ се гласу нѣномъ не одазва. — Уморена врати се кући, у надежди, да ће слуге кадъ се съ посла кући врате нѣга зацело наћи. Али после неколико дана и ови се натрагъ вратише, но Недељку не быше ни гласа, ни трага. Кадъ већъ Драгиня види, да е безъ мужа остала, поче помало и сама бригу о ситной деци своіой водити, и ньи неговати. Година е една за другомъ пролазила, а съ ньима е пролазіо и споменъ кодъ селяна о Недељку, сама се іошъ една Драгиня нѣга опоминяла и често при вечери своіой деци о нѣму зборила, да е Недељко ньіовъ отацъ быо, да е онъ велико иманѣ стекао, кое они уживаю и да га е на вданшутъ одъ куће нестало кудъ? и камо? не зна се. — Одъ свіо нѣны сынова найвећма се одликоваше найстарін, по имену Янко, кои е сву бригу на себе узео и старешина кућевный у 20 години постао. Беседа Драгиньина о изгубљеномъ Недељку узбудила е велику жељу у деци, да бы отца своегъ свойски потражили, на да га или у животу, ако Богъ да, нађу, или одъ све неволѣ, да на гробу нѣговомъ кою сузу сыновне захвалности пролію, где му мирно кости нѣгове почиваю. Више су пута они намеравали у светъ поћи, да отца своегъ потраже, али ій е мати удиль одъ ньіовогъ предпріятія одвраћала. — У очи едногъ благогъ дана, кадъ суроћена браћа са своіомъ майкомъ за асталомъ седела, дође некій странъ човекъ у собу. Онъ е осамдесетогодишньій старацъ быо, али іошъ у снаги и тако крепакъ, да е болѣ изгледао, него у садашнѣмъ времену гдекои младићъ. Бела, дуга коса покрыла му е плећа, а седа брада прострла се до пояса: „Помоз' Богъ" назове онъ свима и замоли, да бы преноћити могао. Драгиня са своимъ сыновима радо старца прими, посади га за пуну трпезу, да се ломъ и винцемъ мало опорави. Са дъ старина о свачемъ преповедати стаде, и своіомъ умилятомъ беседомъ тако се свима допадне, да сви еднодушно намериште старца дуже времена у гостима задржати.

(Продужиће се.)

СВЯТЫЙ СОЮЗЪ *)

Die Heilige Allianz.

одъ Петра Рнискогъ

„Во имя всесвятыя и нераздѣльныя Троицы. Ньіова величества Царь Австрійскій, краль Прайскій и Царъ Россійскій, слѣдствіемъ великіи случаева, кое, три ове послѣдне године у Европи знатнымъ чине, и слѣдствіемъ благодѣянія,

*) Святогъ овогъ Союза съ немецкогъ на Сербскін преводъ не толико новости ради, колико лѣпогъ ради нѣговогъ и подражанія достойногъ примѣра зажелію самъ средствомъ преполезногъ намъ Пештанско-Бѣдимскогъ Скоротече на тупъ издати. Примѣра велимъ ради, кои намъ прекрасно показуе, на чемъ се великіи и славнін нашегъ вѣка Мужеви Граждангкогъ живота среће и благополућія основали. Три ова Союзна Монарха своима гранама и пространыма царствама твердо основаніе, не на богатствѣ нити силы орѣжія, но на Богѣ, и нѣговомъ Словѣ, на прав-

коя в божественно провидѣніе надъ овима державама милостиво распростро, коіи Правителства своѳ вовѣренѣ и надеждѣ свою єдинственно на нѣга положила внѣтренѣ увѣрени єсѣ, да в нѣждни, да владѣгели взаймни свои сообращенія теченія, на достохвалныма истинама основоположе, чемѣ насъ Священный Законъ Богоспасителя учи".

„Они дакле торжественно являю, да настоящагш дѣйствія предмѣтъ єсть: Цѣломъ свѣту нерѣшима ньіова заключенія сазнати дати, да они, какш у собственныма своима державныма управленіяма, такш и у политическима сообращеніяма, съ сваком дрѣгомъ державомъ, за правила хоће образъ Священнагш закона узети: правила правде, хрістіянске

ди и любови и мирѣ положили єсѣ: а да сѣ іимъ ѿсновања на твердомъ темелю положена, то намъ времена показѣю; и гди се годъ домъ Грађанства таковымъ матеріяломъ и на таковомъ темелю не зыда, тамо нема постоянства, ни напредка ни божіегъ благослова. Тамш нема нипта. Тамо в мракъ и вѣчно замѣшателство (chaos eine Vermischung), комъ у с топце слѣдѣе пропастъ, паденіе и разрѣшеніе. Да в страхъ Божій свакве мудрости начало, то в давно речено, и дѣиствіемъ доказано: слѣдователнш давле онде, гди божіегъ нема страха: гди Граждани съ своима напрегнѣтима силама, гордостію и високоміемъ више, нежели пѣтемъ закона божіегъ, пѣтемъ правде, мира и братске любови, нѣговомъ дѣлѣ и намѣри основъ и напредакъ положити трудесе: гди се Божіегъ имена текъ у крайнѣй нѣжди, на смертной постели опомнію, и текъ онда, кадъ вешъ начезнѣвшимъ силамъ живота, клонѣћомъ главомъ узмѣћене къ небѣ возводеѣи очи нѣгова всемогѣща у помощь зовесе сила: онде гди сѣвтна, развращенна и распѣстна чѣиствованія превосходство, а чѣиства внѣтреннѣгъ благородства, чѣиства скромности, чѣиства уповања на Бога и нѣговѣ святѣ волю, у трећій долазе разрядъ: — тамо! о тамо! нема оне праве по образѣ и по подобію ѿ Бога дароване

мѣдрости: тамо держи лакомислія, слабость, вѣтрогонство и съ нима у ближнѣмъ сродствѣ стоћа лѣдость у рѣкама своима кормило Грађанскогъ корабля: тамо пре или после, или неизбѣжимо Грађанско содрѣжество, кораблѣкрѣшеніе терпити мора. — Та кадъ єданъ владѣтель краљевини и народѣ своимъ на божіой правды срећѣ ѣенива и тражи, зашто ты драгій Сограђанине! твоіой колеби и твоіой убогой породицы на песку а не на каменѣ места тражишъ? — — Не, не, ми хоћемо у нашемъ добромъ Скоротечи лѣпе примѣре читаюћи, братъ брата любити, у слоги живети, и добрѣ слѣдовати. Биће намъ Богъ, и нѣгово С. слово пѣтевождъ живота нашегъ, врбо в текъ онъ, по С. Писмѣ, правый животъ путъ и истина. - Каш што се мов отеческо сердце радѣе, кадъ ѿ у училище ходеће ми дѣце чѣемъ, да іимъ в Г. Учитель лѣпъ нѣкій, изъ новина зовоми Скоротеча, примѣръ или преповѣдку проповѣдао: коюми они съ найвећомъ радостію дѣтинскимъ начиномъ єданъ дрѣгогъ у речма претрквајући, напроповѣдаю и да ли то може такш быти питаю: такш мыслимъ да и сваком родителю мило быти мора, кадъ види, да мѣ дѣца, іошъ у млада свои лѣта, ѿ лѣпима примѣрима понатія фатаю. А бѣдѣи да многа Г. Дѣтоставницы помнавѣте новине держе,

любови и мира, кои не само да се къ приватномъ обрате животъ, но и напротивъ, и на сама княжеска заключенія да дѣйствую, и свакій іимъ кораке прате; као што и есу само она, оно средство, коимъ се человѣческа установленія потверждаваю, њиовима несовершенствама помощь дае. Слѣдствіемъ тога Њиова Величества у слѣдѣющима Артіклама согласила се есъ".

„1. По речма Священнаго Писанія, кое свима людма налажу, себе као браћу взырати, хоћею да овимъ Союзомъ у едномъ правомъ и неразрѣшимомъ братствѣ соединѣни да остану, и едан дрѣгогъ као Соотечественници да сматрају, хоћею у свакомъ случаю помощь и защищеніе да си дају, хоћею свое поданике, као отцеви своју породицу да сматрају, и њи као такове, дѣхомъ братства, управляю, и тымъ шдѣшевлени, законъ, миръ и правдѣ да защищаваю".

„2. Слѣдствіемъ сегш, единственно и силѣище начало хоће быти то, да како реченіе владѣтели, такш и њиови поданицы едан дрѣгомъ услѣге, ненарѣшима благотворенія, взаимну наклоность показываюћи, и тымъ одѣшевлени бѣдћи сви себе као Сочлени, те исте Хрістіянске Народности сматраю. Сва три Сложена Монарха взыраю сами себе текъ каш провидѣнія посланике, кои ће трима оныма едне и те исте породице граничцама управляти, сирѣчь: Аустріомъ, Прайскомъ и Россіомъ. Дакле признаю и то, да хрістіянскій Народъ, коју части они и њиови Народи сочињаваю, воистину дрѣгогъ управители цема, кромѣ своју, коју само и достоиніе и сила принадлежи: врбо само у нѣмъ налазесе Сокровища любови, наука, и безконечне мѣдрости, то есть: Бога, нашегъ божественногъ Спасителя Іисуса Христа, Слово всевысочайшагш, Слово живота".

„Слѣдователно Њиова величества препорѣчаю найнѣжнимъ попеченіемъ своима народима, каш едно единито средство, да овай уживаћи миръ, кои нам добре совѣети проистиче и единственш постоянъ есть, себе повседневш више у началма и у исполненію онія дѣжности, конма божественный Спаситель люде учіо, соутверде".

„3. Све оне власти, кое ова свята начала, кои съ настоящимъ актомъ предложена, торжественш признаю и признати узхоћею, какш в къ срећи овогъ предѣгo време узнемиреногъ Народа важно, да се ш садъ ове, на человѣческе сѣдбине втеченія имаюће правице у толикш извершію, у колико іимъ принадлеже, хоћеюсе съ свакомъ приликомъ као и наклоностію, у овай Святый Союзъ пріимити".

„Трегѣбо преведено и у Парізѣ подписано лѣта Спасенія 1815 14/26 Септемврія".

„Францъ"

„Фрідріхъ Віхелмъ"

„Александеръ".

праведно бы желити было, да и они своима ученицима кадъ што лепо изъ њи іимъ кажу, као што то наши мѣстнін высокоуч. Господа Дѣтонаставницы честш и охотнш своима ученицима творе, за кои њиов великін и повседневни трѣдъ, ш мое стране, као отацъ учење ми се дѣце торжественно и усердѣйше овимъ благодарнмъ.

ВѢСТИ.

Пешта. Говори се, да е одъ стране Пештанско-маћарскогъ позоришногъ друштва Магистратъ овдашнѣ варошн умоленъ: да бы Пештанскій Немачкій театеръ маћарскомъ театралномъ друштву предао се. О овой вѣсти го-

ворећи обширніе „Нешти-Хирлапъ“ изнесу прочегъ нели: Садъ има прилику управительство града, а и цело избрано граћанство ясно показати да су маћаризацији озбиљан наклоњени, и да имъ груди одъ жара отечественолюбія планте. Садъ па! никадъ! — На заключеніе овогъ предложенія нестерпѣливо се очекује.

ДОПИСИ.

Изъ Бав. Његово Високоблагородіе Ц. Кр. Надзиратель Г. Н. С. Народны наши Школа, Господинъ Ёчтеній отъ Ђурковичъ, у полномъ здравію присћо е 18 Февруарія т. г. у нило мѣсто рожденія свога, и сутрадањ 19 истогъ мѣсеца, у кругу избрани, и отмѣни овогъ мѣста лица, присуствовао е са задовољством школскоме испиту, наше учењесе дѣчице, кою е, као свагда и у свако доба топлымъ, и истинитымъ родољубіемъ соотвѣтно высокомъ достоинству своме, ћудымъ, и пробитачнымъ сирћуь упућаћемъ своихъ посовѣтовао; да бы ова православно исповѣданіе свое усердићніе, и свято хранила — да бы сва добра наставленія пажњиво слушала, и охотно прінмала — да бы се безропотно, благоразумнымъ Учительма, Родительма, и свима Старіима покоповала, и ове слушала, — да бы благопристојность свудъ, и на сваком мѣсту наблюдавала, — да бы леньость, као найопронію болесть избћгаваћи, позаболења трудъ и напитенъ у свима своима путныма послованма. И да отъ тако сако живеће, и владаюћесе дѣце, бываю прави Христіани, — вѣрни, и правични Цару подайници — полезни члени отечества, — Подпоре Рода свога, — и у свему честни, и поштени люди. Єдномъ словомъ Његово Високоблагородіе Г. верховный Надзиратель ревностићніе настои, да Њему повѣреве И. Ц. Кр. и Апос. Величеством наше Народне Школе, у цвѣтуће ставѣ доведе — у ковъ благодатномъ Његовомъ за савъ Г. Н. С. Народ дѣлу завста бы всѣх єдновуух, и то што скоріе требало, да му сви у Аустрійскихъ областима живећи, не текъ само Сербли, но и Власи и Грецы єдиновасна браћа наша, на помокъ притеку и да тако изъ самогъ основа просвѣћеніе свое систематически започну; єръ безъ добро уређены и съ нуждным Фундаціима снабђѣни Школа Народны, никадъ се ни єданъ Народъ просвѣтити неможе, ма онъ, по случаю и владама коекаковы вышн заведенія књижевны имао.

Изъ Баната. Полћ нашегъ књижества, одъ како се Мушицкій, Светићъ, Стећъ, Вукъ, Стаматовићъ, Нейчићъ и други славни наши списатели на нћму указаше, све већма и већма почнћ цветати. Епоха она, кою су Доситей, Ранћъ, Терлапћъ и Стойковићъ у 18 веку чинили, лепу нам зде надежду, да ће се и у нашемъ столѣтію появити. Само то бы се єдно садъ и то праведно желити могло, да се дѣла Матице, кою е народъ досадъ као светиню сматрао, и у коіой найвеће повѣреніе имао, у больій поредакъ доведу. Єръ сваків Србљинъ, кои се развитку нашегъ књижества и напредку обштегъ блага радуе, съ тугомъ мора признати и казати, да е М. С. поредъ свію досадъ родолюбивы и готово безпримѣрны одъ великодушны Србала на олтаръ србскогъ, као што мыслимо, просвештенія принешены жертвій іошть свездлако у таковомъ стању, кое ако дуже уатрае, Матица ће С. много кодъ народа повѣреніа изгубити. Єръ одъ више ньи и то златніа и у народныхъ старина разучћаваћи се мужева, кои положеніе и садашњ Матичине опрестности сасвимъ познао и съ чистымъ окомъ М. Србску сматраю, више самъ пута имао прилику чути, да М. С. своимъ опредѣленію за садъ не одговара. — — — Но фала Богу, да е нћмъ высокопоч. Господинъ Предсѣдатель и прошцателіи и већій мужъ, нег' да не бы онъ поредакъ подъ своімъ влашћу држати умео. А да бы насъ онъ іошть већма о своимъ добрымъ намѣреніима увѣрио, то та сви као ревнителы обштегъ добра умоляваме, да онъ све оне Мужеве, кои су у нашемъ роду или знаніемъ већи наука украшени, или родолюбіемъ отлични, за Членове у Матицу Србску позове; єръ тимъ ће само начиномъ М. С. оно повѣреніе себи повратыти, кое е подъ Светићемъ имала. Далѣ се умоляна Господинъ Предсѣдатель Матице Србске, да онъ строгого забраня Учредніку Србски Народны Новина, да онъ не мѣре више у новине такове вѣсти, кое не само да се не могу за истините примити, него ни помыслити; особито такове вѣсти, кое се Матице тичу; као ово у числу 3. С. Н. Н. 17 Ян., где стои „Изъ заседанія М. С.“; єръ сви, кои сво годъ новине читали, поралисно се дивити, да нашъ Г. Учредникъ С. Н. Н. тако неистините вѣсти у свое новине сме и може стављати. Тако исто у обявленію Србскогъ „Летописа стои Г. Манинуъ лаћъ безъ имена питанаме. И сам хотћо и овогодишній „Летопись имати, у толико радіе, што е његов Учредникъ у роду србскомъ као ученъ и

славанъ нужъ познатъ; но будући да ние Г. Манипуланта писанъ знао, а на Дружтво М. С. писавъ хотѣо писати, изъ тогъ узрока, што бы се съ воимъ за Лѣтопись посланымъ новцима онако исто догодило, као и съ прилозима, кои се за Лѣтопись шиљу, а у С. Н. Листу читаю, да ие бы велимъ за Лѣтопись опредѣлени новци другомъ коме, у руке дошли, па онда бы опетъ бубањ ударіо, „Шта ћемо и како ћемо“? Зато е Матица србска већъ за єданъ Лѣтопись, а можебити и за више штетовала. И садъ опетъ нанове умоляваио Г. Предсѣдателя М. С. да онъ све ствари Матичине извади; да они новчани прилози, кои се за Лѣтопись или на Матицу шиљу, у Матичику, а не у новинарску касу долазе, да се они писмени прилози, кои су за Лѣтопись одређени, на Учредника Лѣтописа Г. Дра Іована Суботића шиљу. Г. пакъ Учреди. С. Н. Н. молимо, и ако себи жели добра, советуемо, да у свое новине, кое онъ назива политическимъ (?) само политическе предмѣте ставља; єръ већъ смо се писама учреднически наситили, конма онъ самъ многій себи милый цветакъ придѣна, чега бы се єданъ човекъ, кои жели да се међу прве Мужене брои, стидити морао. Ако нема, или не зна што политическо препести или казати, то нека тай посао другомъ, кои е у томе нештіи, преда; єръ у противномъ случаю задовољни ћемо быти само са Скоротечомъ, у коме намъ иѣговъ Г. Учединкъ такове предмѣте сообштава, кои су и полезни и забавни и поучителни. Бръ поредъ голе и наге истине, кою у нѣму као у школи учимо, читамо у нѣму између други књижевны предмѣта и мнѣше и то знатніи Књижевника о єзику, коиъ е повода дао Г. Никановићъ, предложивши 5 питања србскомъ Филологу. — И тако се мы сладкомъ надеждомъ читамо, да ће наша публика, увидивши благородну Скоротече цѣль, онымъ га жаромъ обымати и примати, съ коимъ обыма и прима оногъ пѣстника, кои своме народу добре, и полезне, и истините гласове о књижеству и о народнымъ стварма доноси.

Србскогъ књижества Любитель.

СМЕСИЦЕ.

(Смрть отъ золѣ). У Штаерской, мѣсту Хаусендорфъ, извезе дете едно на колицама младенца, и почне се на ливади играти. На єданъ путъ спази, да веке животинѣ изъ землѣ излазе, у кое лакомо задирканіе, а то су биле золѣ, отъ кои єдна на нѣга налети и уеде га. Болѣтицомъ забунѣно дете у плачу и врискама отрчи кући, а младенца у колицама лежећа остави, на кое цео рой нападне и тако изуеда, да е дете умрети морало.

(Горе и доле естъ щастіе човека). Орловъ е био любимацъ Російске царице Катарине II, али е по несрећи, као што се често догађа, нѣну милость по времену изгубіо, и нѣгово мѣсто заступіо Потемкинъ. Єданъ путъ сплазећи се Орловъ преко степена царски сретне Потемкина, кои се горе пењаше, и шта е у Двору ново Орлова пыташе? Ништа друго, отговори Орловъ, него да се мы пењете горе, а я идемъ доле. (Чокерлинъ.)

НОШИВО.

(съ образомъ ч. 8)

КЊИЖЕВНО ОБЯВЛЕНІЕ.

У Н. Саду у комиссіи кодъ Петра И. Стояновића изишла е, и добити се може у књигопродавницама Карла Гайбела у Пешти; и Іосифа Венедикта Удове у Бечу:

СРБСКА ГРАММАТІКА

или

ПИСМЕНИЦА

По начину, коимъ найславніи наши садашньи Списатељи пишу, нарочно на ползу премиле младежи Србске устровнна

одъ

ІОВАНА ПОПОВИЋА

Савршеногъ Богослова и П. Учителя.

1843

цѣна 40-кр. у Сребру.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Бѣлмеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **23**. Неделя 21 Марта 1843 Год. **III**.

ПРИЗНАТЕЛСТВО

Нѣговомъ Высокородію

Господину

ВЛАДИСЛАВУ КАРАЧОНЬИ

отъ Беодре

С. Меће Торонталске В. Вицишпану.

Сан узъ Лиру Аполонѣ,
Пиндаревымъ гласомъ,
Похваляшо благотворна
Славомъ и поносомъ

Владислава, редка мужа,
Наше Меће столпа,
Праведы кои руке пружа,
И смѣло іой ступа.

Њга Ментеръ руководи,
И Минерва мудра,
Безскертію ер' возводи,
Као Судіа бодра!

Свак' се диви о быстроти
Нѣговогъ разума,
И синсходной к' том' доброти *)
Высоковъ му ума.

Благословъ му стопе прати,
Благодарность среча;
Бръ е многимъ отацъ, мати
Іошъ отъ млады лѣта.

*) Овай Господинъ толико е права свакé классе люди синсходителанъ, да не само предъ свакимъ благе речи проспна, но буди у кое доба, проспителѣ предъ себе пушта, кое е кодъ нелики лица редкость.

Страдањеа избавити
То е њему радость,
Тужно срдце ублажити,
Онъ чувствуе сладость.

Угнѣтену кои правду
Неутѣшно тражи,
И за избеѣ напасть, бѣду,
Подъ крыло му бѣжи.

Отбрану ће тай кодъ Нѣса
Дань и ноћу наћи;
Срдца намъ е кротка, блага,
Што свак' мора рећи.

Шта Онъ цркванъ безъ разлике *)
Христолюбно твори,
Какол' свое поданике
Кадъ оскудость мори:

Подиомоћи обручно
Неуполѣкъ спѣши,
Свак' му зато хвалу нѣчно
Даюћ', прси тчки.

Несторова дай му Боже!
Да доживи лѣта,
Торонталце да онъ може
Срећат' овогъ свѣта.

*) Онъ е не само великолѣпну отъ два трула рим. кат. цркву о своиъ трошку назидао, но и нашой много кратій повоана безъ лихве у заимъ давао, а кадъ е наша црква храмъ свой праздновала, више пути е по 100 фр. безъ да е умолѣанъ био, поклањао; — када е пакъ оскудость у рани была, изъ свію окрестны мѣста принуђени су были люди отъ пармеће жито узимати. Само поданици овогъ Господина, кои е щедро изранію, шесу никакве нужде трпили, нити су кога молити принуђени были.

Вр' щастія, лавровъ вѣнацъ,
Нѣга очекива,
Бръ е общій благотворацъ
Свак' гласно казива ! ! !

Іоанић Чокерлић.
Пароx.

ОДГОВОРЪ

на Питања Гдна П. Нинковића.

(конацъ)

III.) Глаголи, кои излазе на тати, као: читати, какотати, облетати, шетати се, решетати, кои се окончаваю у настоѣемъ времену на тамъ, а кои на ѣемъ ?

Отъ свію глагола несавршени, могусе — ако само наравъ ствари и свойство языка допушћа — други глаголи, опетъ несавршени, са измѣненѣмъ или придаткомъ себи свойственогъ слога или писмена, производити, кои не само учешћаванѣ него и умаљаванѣ и усиљаванѣ дѣиствія означаю; или ако се и не производе отъ други глагола, а они по нарави своіой, у корену своме, већъ таково учешћаванѣ и умаљаванѣ, и вишебройно пресѣцаванѣ дѣиствія указую. Ови глаголи називаюсе умалителни, и, као отъ различногъ корена произлазећи, различно се и окончаваю; као н. п. отъ клювати клюцати, плювати плюцкати, писати пискарати, мрмљати мрмотати, сѣћи сѣцкати сѣкутати.

Овакви дакле глаголи производни умалителни, ако излазе у неопредѣленомъ наклоненію на тати, имаю у настоѣемъ времену ѣемъ; н. п. отъ тећи текутати текућемъ, клепати клепетати, свѣтлити свитати, кукати кукутати, гребсти гребугати, бречити бреметати, шкргати, шкргугати, скакати скакутати, звечити звецкати звекетати, цврчити цвркутати, трепати трепљати, трептати, вртити вртати, плести плетати, лѣтети лѣтати, жвалити жвакати, ракати ракатати, каплати капутати. Такви су кикотати се, ропотати, шапутати, дрктати, блебетати, трепетати, гроктати, брекатати, кевтати, гртати, чегртати итд.

Они пакъ глаголи на тати, кои су сами собомъ првообразни, и више су продужателни, него учешћателни, а много манѣ умалителни и пресѣцателни, такови излазе у садашћемъ времену на тамъ; н. п. влатати, гагати, лутати, скитатисе, цветати, листати, гутати, шетатисе, решетати, работати*). И отъ ови глагола могусе, — ако само своиство языка не смеће — произвести умалителни, наравно с' придаткомъ сходногъ себи слога или писмена; н. п. отъ гагати гаткати, скитатисе скиткатисе итд. као што в гдѣ обычай тепати.

IV. Можели се Причастіе настоѣегъ времена по прописаномъ одъ Гд. Вука правилу одъ трећегъ лица мн. ч. правити. и то у свакомъ глаголу?

Причастіе настоѣегъ времена прависе само отъ трећегъ лица множ. броя по прописаномъ отъ Генія языка правилу, но не у сваком', него само у несавршеним' глаголима; бръ ови само могу указати, да што и „сада" бива; и имаю у свакомъ наклоненію свое настоѣ-

*) Отъ ова два послѣдња глагола могло бы се казати, ако се тко отъ решетаня и работаня уживлюе, и „решеће, рабоће ковгдѣ".

Примѣч. Глаголи стати, и сви отъ овогъ произведени, као и прочи сви савршени, изузимаюсе, бръ такови указую само, да се што у вданшутъ сбило, или даће се сбити. — Глаголи: вриштати, пиштати, трептати (као птица крилма) и овима подобни имаю трептимъ, пиштимъ, вриштимъ; — ако ни в болѣ: трептити, пиштити, вриштити?

ће време, дакле имаю то време и у причастію н. п. я сада пишемъ, мислимъ, читамъ, гребемъ, течемъ, ричемъ итд они пишу, мисле, читаю, гребу, теку, ричу; биће с' додатком ћи причастіе настоећегъ времена; пишући, мислећи, читаюћи, гребући, текући, ричући.

Глаголи пакъ свршени, будући да немогу изразити, да што и „сада" бива: но само, да се што сбило или да ће се сбити: за то, по природи значења свога, немаю ни у едномъ наклоненію настоећегъ времена, дакле немогу ни у Причастію ово време имати; н. п. немогу казати: я „сада" напишемъ, измислимъ, прочитамъ, погребемъ, стечемъ, рекнемъ. — Акол' пакъ рекнемъ: да напишемъ, да измислимъ итд. означава будуће време. Тако и: „рикни садъ" не показуе, да сада већъ бива, него заповѣдасе, да сада буде. Тако исто и оно у проповѣдано: доћемъ я, измислимъ я, итд. значи у прошастомъ времену. Дакле ни у каковомъ отношенію, по цѣлом' срезаною, немогу глаголи свршени имати времена настоећегъ.

V. Можел' се свуда онако писати, као што се изговара, или не?

Разсуђаваюћи о овоме предмету, толико побуђења налазимъ за писати онако као што се изговара, колико противъ тога: коя овдѣ навести, было бы несоразмѣрно нашему Листу, а и излишно, врѣ се она међу собомъ у мени потресаю и обараю. У томе су опетъ саглашуемъ, да в ондѣ, гдѣ се већъ имаю или могу положити обшта привила за претварање едногъ писмена у друго, безъ да се Етимологія и смисо изопачи и преврати, на своемъ мѣсту, кадъ се онако пише, као што се изговара; у противномъ случаю да в. по моемъ мнѣнію, болѣ задржати Етимонъ рѣчи у своіой чистоти: яко бы се и гдѣков писмо кадшто тврће, а кадшто мекше, — подобно латинспоме bt, dt, и нѣмачкоме ſt. ſt. bt. итд. изговарати морали; нити валя Србске гласове у туће превртати, као: наруџбина мѣсто наручбина: нити писмена безъ разлога и користи паоставляти, као: растатисе мѣсто разстатисе, потка мѣсто подтка; нити ій слупати у едно безъ неволѣ, као: грацки, брацки мѣсто градски, братски. — Но овакови предмети недаюсе преко колѣна преломити, већъ треба о свакомъ готово писмену, по наособъ и подуго, мислити, судити, пресудити, и правила стална изнаћи и положити.

Лазаръ Стефановићъ
Парохъ Вршачкій.

СТО РОЂЕНЕ БРАЋЕ.

Србска народна преповедка.

(продуженіе)

Кадъ се већъ сви сну предадоше, онда Янко по своемъ обычаю све стаз о биће, да просмотри, в ли све у поредку: после и онъ оде да спава. Али целе боговетпе ноћи онъ ни тренути ни в могао. Нѣму су се непрестано старчеве речи по глави вртиле, а особито една повесть, коя се са догађавмъ отца кћеровоъ, о комъ му в Драгиня мати често беседила. Овако нунъ свакояки мыслій дочека онъ и белу зору, устане и обучесе, и нестрпеливо старца очекиваше, тако, као младићъ свою любезницу. Кадъ се већъ сва браћа обукоше и старину у своіой средини угледаше, онда се Янко нѣму съ овымъ речма обрати: „Кажи ми молимъ те честитый старино! вси л' кадгодъ у твоемъ животу овде было до iоче?" „Есамъ" одговори старый, и то у овой истой кући, али одъ тогъ доба већъ много, премлого година проће: — врѣ онда самъ я као

садъ вы, децо моя! младъ бѣо." — — „Кадъ си давле у овой кући бѣо" рече Янко, „то си зацело и нашегъ отца познавао"? „Ни самъ" одговори старина, „вашегъ отца познавао; връ в у оно доба овде вдавъ младъ човекъ живіо, кои в неженѣнъ бѣо, и после, не знамъ изъ каквогъ узрока, ову кућу оставіо, да у пустињи самъ животъ свой проводи"

„Како се онъ звао?"

„Онъ се звао Недељко."

„Недељко?" стотину радостны гласова садъ у вдашутъ загрмише.

„Не знашъ ли старино!" запыта далѣ Янко, „шта се съ њиме после догодило?"

„Мы смо заедно" рече старацъ, „последњи десетъ година живели, и текъ смо се пре неколико месецій растали".

„О Боже! нашъ в отацъ іоштъ у животу!" сва браћа весело повикаше.

„Вы дакле мислите, да в тай пустињакъ отацъ вашъ?" запыта старина „по онъ в мени казивао, да никадъ деце у своме животу имао ни в."

„Богъ самъ зна" рече Янко, „зашто онъ насъ остави и у пустињу оде" Него те молимо старино! кажи намъ оно место, где се онъ налази".

„То ћу я радо учинити" рече старацъ. „Седамъ дана далеко одавде налази се Недељко у вдной пештери, коя в свуда у наоколо брегова обновлѣна, тако, да нико живый осимъ мене и іоштъ вдногъ пустињака за то не зна. Насъ двойца были смо Недељкови верни пріятельи, и онъ никадъ за то време на човека, кои бы случайно у оной пустињи забасао, ни в погледати тео: зато мыслимъ, да и вы нѣга не ћете видети моћи. Али при свемъ томъ я ћу васъ тамо одвести. „Данасъ ћемо што годъ намъ треба на путъ преправити" одговори Янко, — Тако в и было. — Іоштъ ни зора заплавила ни в, ал' Янко се са два своя брата и честнымъ старинома већъ на путъ кренуо. Благословъ Драгињинъ и остале браће, пратіо в њи на дальный путъ. Око подне седмога дана дођоше путници у вдну дубоку, страовиту, долину у коіой рече Іованъ (тако се њіовъ старый сапутникъ звао) да Недељко обитава. Они садъ до неке грдне стене доспеше, коя вданъ малый улазакъ имађаше. Іованъ имъ рече садъ да пречекаю, а онъ ступи лагано унутра. После краткогъ времена изиђе предъ њи Іованъ са іоште вднымъ одъ нѣга старіимъ путникомъ, кои се Велимиръ звао. Онъ пріятельски Янка и нѣгову браћу поздравивши рече имъ, „Познато ми в: чега сте ради овамо дошли, я ћу васъ у колико ми в могуће подпомоћи. — Него къ мени найпре у колебу одите". Затымъ онымъ истымъ путемъ унутра уђе. Янко съ браћомъ и Іованомъ ишли су за њимъ. Они уђоше у вдну маовиномъ разастрту колебицу, и старацъ таки предъ њи лѣдногъ воћа и воде изнесе, да се мало подкрепе, докъ онъ Недељка о долазку њіовомъ не извести. Текъ после два сата, врати се къ њима Велимиръ невесео натрагъ у колебу. „Бадава сте овамо дошли драга децо моя! вашъ отацъ не ће о вама ни да чуе." за овымъ речма следовала в тишина туге. Но Іованъ садъ започе беседу: „Не ће то тако быти. Я видимъ, да се вама велика неправда чини, зато докъ в на мени главе, онъ као отацъ вашъ мора съ вама њи. Уверенъ самъ, да ћешъ ме ты Велимире у момъ предпріятію подпомоћи. Кадъ Недељко по своме обычаю буде шербетъ піо, то ћемо њему у нутра бенђелука метнути. На кадъ одъ овогъ тврдо заспао буде, онда ћемо га у меће душеке метнути, и на мазгама натрагъ у отечество повратити. Кадъ се већъ буде иза зна пробудіо, већъ ће далеко одъ

ове пустинѣ быти." — Ово се свима допадне. Кадъ в вечъ сунце седати почело, оде Велимиръ Недељку, и по кратком времену одетъ се своимъ гостима врати съ веселимъ гласомъ, да в Недељко вечъ шербетъ са бенѣелукомъ попіо, и да ће га скоро дубокъ санъ напасти. Садъ браћа све на путъ преправе и кадъ вечъ готови быяху, одведе ій Велимиръ Недељку, когъ на зелену траву простртогъ у дубокомъ сну застадоше. Они га лагано у мекѣ душеке завіо, подигну, и любезно са старцемъ Велимиромъ опростивши се, и благодарећи му на гостолюбію, врате се са Іованомъ буѣи своіой здрави и весели. Они су по тміой и благой месечини целу боговетну ноћь мирно путовали, и кадъ се вечъ зора указа, а мало затымъ и сунце се роди, одседну мало, да се одморе а конѣ пусте да пасу. Недељко іошть в сладакъ санъ боравіо. Янко одсече зелене гранчице и заклони спаваюћегъ отца своегъ одъ сунца. Садъ путъ далѣ предузму, и кадъ се вечъ око подне велика врућина појави, и сунчани зраци пробію кроз зелено лишће одъ гранчица и на лице спаваюћегъ старца падоше, онда очи свое отвори, и удивлѣнъ часъ на Іована погледи. а часъ на свое сынове. „Гдѣ самъ я? Ко в око мене?" повиче онъ и скочи као младићъ на ноге. „Умри се брате!" рече му Іованъ. Небо в определило, да ты више у пустињи не живишъ него, да у кругу твоѣ добре и честите породице срећне дане старости твоѣ проводишъ. — Погледай твогъ найстаріегъ сына подпору старости твоѣ!" — Ахъ небо! в ли могуће, да в то мой сынъ"? повиче Недељко и суве радости текле су потокомъ изъ очію веселогъ старца. — „Я самъ твой роѣеный сынъ, драгій мой отче!" рече Янко, любећи старца у руку, и мы смо твои сынови" повикаше два брата Янкова и простре се предъ ньимъ на колена. — Недељко радостанъ, полети у обліія милы сынова свои, ѣцаюћи и весело воиіюћи: „Садъ видимъ, да самъ и предъ Богомъ и предъ людма загрешіо, што самъ безъ довольногъ узрока жену и децу мою оставіо. Знамъ, да в моя Драгиня на мене сасвимъ заборавила". — „Боже сачувай! да в она на тебе заборавила" одговоре му сынови; сви тебе кодъ куће као ярко сунце очекую.

(продуженіе слѣдуе.)

О УЧИТЕЉСТВУ.

I. Уобште.

1) Учителъско званіе прво в: „Човек", вели Господинъ Пеичићь, „нема на земльи већег от Учителя благодѣтеля. Ни сам Спаситель наш ніе достоініег себе да земльи званія, ніе достоініег себе имена тражіо, ни нађи мого. Учитель в мѣстоблюститель Бога на земльи. Свемогућн нас Создатель ствара, предаваюћи нас Учителю, као вертоградару своме за разумна созданія своя на земльи опредѣленом, да оно из новог безъ образног створа Божіе начини подобіе, да из човека смертногъ безсмертногъ. неба достоіногъ, произведе."

2) Важность и превосходство званія учителъскогъ Александеръ намъ великый — исповедаюћи да в равно дужанъ благодарити Арістотелу учителю, као и отцу своме Філіпу; и Марко Антоній, ѣданъ одъ Цесара, учитель свое и на самъ конзулатъ подизаюћи, доказую.

3) „Вы сте, моя неценѣна Господо, они многозаслужни мужеви, конма обште суштествованѣ толикы држава' и земаља; на цвету лепы наука', благо-

надеждна юность к' свакоякимъ живота начинима и станьма света, особенно пакъ ко учености оспособљена быва. Єрбо колико знатны и великы мужева ни су вевъ публично благодарно се изасвили, да они много више Вама него своимъ собственымъ родительнма дужни су; єрбо су ін они само човекомъ, вы напротивъ моя Господо способнима и употребителнимъ людма учинили сте ін. Коликy Вамъ дакле благодарность не мора цео светъ указати за неизказане подвиге, конма сте Вы данъ и ноћь заузети, и безъ коіы бы варварство за полакъ само столћтия, целу Европу потопило". (Gottsched)

4) „Занста є честит учитель перво на земли лице: єр и Цар є подданійка свои само турай премогући, ако му учители ни су разум просветили и срце облагородили", каже Господ. Пей чић.

5) Какве є важности и почитания звание исто предъ нашимъ просветеначалникомъ Досіеемъ было, кадъ онъ приликомъ вели: „я ти више желимъ да у едномъ маломъ сеоцу будешъ мале деце учитель него у Опову Игуманъ или Архімандритъ? — И кои є и самъ то звание до смрти носио?

II.) Дужности тога; и захтеванћ одъ Учителя. 1) „Дужности су ваше," каже Віломъ, „велике, любезни мои и ваше є опредћление благородно. Вы морате люде благоображавати. Богъ васъ є на то послао, и вы ћете едашнуть предъ отеческимъ престоломъ нћговимъ о труду и поступку вашемъ одговоръ давати. — — Велика є то дужность, кадъ вы путове Божие децы казити и учити ін морате". —

2) Учитель мора прилежанћ, трудъ и уредность чели подобно полагати. Онъ мора, као уреданъ на сваку найкраћенгъ верта свогъ лею, сваку стазицу и сваки угль мотрити, и одъ найманћ непотребне травчице чистити, єр': „Школа є народня као нћкій садъ, у коему наслћдникъ имена и имћнія нашегъ расте: као нћкій виноградъ, у коему благій рабъ и вћрный дћлати мора; као њива нћка, на коій семе доброте угобзити се, и пшеница добродћтельи радьати има. Дћлатель сада виограда и њиве ове есть Учитель, изъ чіе руке надежда Царства изилази." — (Берић)

3) Са зрелимъ дакле разсуђенћмъ на свето ово звание одважавайте се; съ дубокимъ страхопочитанћмъ у то ступайте; а съ найбистріомъ трезвеношћу и правимъ срца и душе, уверенћмъ дужности тога извршуйте, єр': „Света є млада душа; найвыши Ангели небесни, каже Спаситель, єсу нћне слуге, и духови бранителыи нћни на земли. — — На чистомъ младомъ лицу душе дћтиньске гледаю они самогъ Бога — Тежко, вели Христосъ, ономъ коп є едно између деце соблазнио". (Стамат: о свет: Учил.

4) Учитель треба да є у свомъ художеству вешгъ, да га савршено изыкне, и да му све оно што ради и чему децу учи одъ срца иде; єр' другојчије: „морао бы човекъ цћли одъ смеја ономе, зои бы, мотку какву или штапъ цвећемъ и плодовма окитивши, потврђавао, да є онъ плодоносно дрво подранио. Ко дакле дете онымъ стварма учи, ков у свогзначію нћговомъ укоренћне и ков му духу сроћене нису, исто тако душу човевію окићава", доказуе єданъ неименованъ Немацъ; за то дакле „треба да Учитель, ако умъ своега ученика увранти нававекъ не кани, известна, тверда, истина стижава начала." (Пав: Соларичъ)

5) Едномъ речію: воздћлание умно и морално одъ Учителя се у савршe-

ной зрелости изискую; ѣр' ово су средства помоћю коіы онъ дужность светогъ свогъ звания текъ испунити, и люде на земльи срећне учинити може, ово су нѣгово одъ самогъ сувогъ трипуть сажижаногъ злата и драгогъ камена скована рало и цртало, коі притяжава л', онда му в текъ превосходно звание Учителя у имену оживило.

(Продуж. е србскомъ Учительству следоваће.)

Іованъ Балугџићъ.

ДОПИСИ

Изъ Новогъ Сада. Одъ нѣколико дана овдѣ кодъ насъ многи Сербіянци, свакога реда и стања, изъ Земуна дошавши налазесе. — Гдѣ подъ благословенымъ Аустріе окрылѣнъ станующу браћу свою Сербе поздравляю, и одъ њи любовно пригрлаваосе. Два рођена брата — кадъ се матерьнимъ поздраве гласомъ, на да ій Истокъ и Западъ раздваја — опетъ познадусе одма и прилюбе. — Страни будући устручавали су се съ почетка ондашни жителя — но на кратко искрено гостолюбство кадъ су увидяли у гостіонницама, као у собственымъ домовима, заборавивши сву бѣду, нећу су се и забављати, и међу собомъ заповѣтати почели. —

Премда су спрећу гости они. одъ рода и пост ойбаче свое удаљаи, ништа мање духомъ своимъ отвореныхъ клонули нису, шта више ионаче гласовиты Прадѣдова своій нѣсне, у кругу Пріятеля, и гостіонника текъ и овдѣ кадшто попѣваю: истинито знакоће непорочногъ срдца; єръ тко пѣва, зла не мысли! — У ономъ ока тренутку кадъ сами бѣдне и у бѣди весело пѣвајуће видіо, и радость ме и жалость наседнуте обузела: жао ми е, да ови изванъ врева своій куће странствую; съ друге ме е стране мачиномъ необычныхъ увеселяваоно очевидно доказателство, како Сербинъ веледушно неповольность свакуу побѣждава и како што Г. М. Тепаловићъ испевађа:

Нит' при часть нит' у бою
Прочѣнюе нарнъ свою:
Себ' остав свагда равнъ
Свагда юнакъ, свагда славанъ
Славный храбрый Сербіянъ.

Овако, помыслихъ у себи, и птице небесне, по варшинови ватину своимъ, кадъ се и свободе лише, нѣсномъ и себе друге увеселяваю; а нарѣный Народъ (Nationell) Србы, и срећу — и неорећу сдрчнонъ убляжую нѣсномъ. — Знатна е нарочито и та черта узвышеногъ карактера нашегъ, да она ва любопытльика пытања нища нигда противнике свое съ поругава нимо не кажню, но изъ дубльине сердца само удящући говоре: „У Бога е правда, Богъ ће свакомъ судити". — Одъ Сербіянскогъ воинства Представницы, кои се овдѣ налазе, и природнонъ тѣла лѣпотомъ, и духа бодростію — наравнымъ благоразумієнъ — и своимъ простымъ; но тымъ любедостойнімъ обхождениемъ сваконъ ге препоручити, и себе удостоіавати знаду; Сне ове околности мене су у души увѣриле, да се већъ испуніло оно безсмртногъ Мушицка Пророчество: „Србльинъ међ' первыма може быти". И бытће у дѣлу завсга, ако се само единство, и узаимно однокровне Браће повѣреніе обнови, кои ће цѣлогъ Народа Србскогъ благо и славу утемельити и утврдити.

Дръ. П. Іовановићъ.

Изъ С' — — (Старе Новости). Како годъ ово, што е добро, и честно заслужуе да се свету обіави и похвали, тако исто и ово, што е зло и безчестно, заслужуе да се изобличи и покуди. Но ово се кодъ насъ Србалн слабо наблюдава; кодъ насъ често се онай као Родољубацъ поздравља, кои е можда найвећи непріятель народный; често се онай славнымъ, на сраноту целогъ човечества назва, кои е найслабіи у свакой струи душевны украшая човечески. Кодъ насъ се но већой части зло претпоставя, и подъ маскомъ доброгъ свету показуе; и изъ овога произлази онай слабый напредакъ нашегъ душевногъ изображенія — Потреба дакле што е зло таити, него верно одкрыти, да се ако е можно поправа, и у будуће предупреди. Они зли догађаи, кои међъ свештенствомъ бываю, найвећма на себе пажанье привлаче. Опаконы се догађая међу нашимъ свештенствомъ довольно находи. И ћу само неке, за кое самъ мыслію, да су већъ одавно свету познати, безъ повређења чіе личности, назначити. — У ", обичай е тай, да се учителя изъ црквене кассе исплаћую; но благочестно общество желећи трошакъ црквн умалити, зажели, да се годишня плата учителыма изъ обштинске кассе, као но други мести, опредѣли, и на тай конацъ заноли своге Г. Протопресвутера, да бы имъ онъ то изъ ревности къ благостоянію црквне нарадити уєдствовао. Тако му дакле за трудъ ништа ни е обећало;

но и онъ му молбу не испуни, него му одговори, да то ніе можно. — Истый Г. Прот. дозове єдногъ зандара римскогъ закона, да му нешто оправи. Како овай дође, а Г. Пр. (сигурно да бы му овай то бадава урадіо) одма га запыта: „А где є твоя кућа“? Овай му каже. „Е видишъ човече, ты си мени нећъ одъ нѣколико година быръ дужанъ“. Зандаръ хотећи шалу съ њимъ проводити, рекне „Та я сань неожењенъ па зашто бы быръ давао“? „А имашъ ли ты іошть кога“? запыта га горе реченый Г. „Имамъ, одговори зандаръ, матерь и Сестру“. „Е па то треба, да ти быръ платишъ“. На ков зандаръ „Та кадъ пенлаћамъ можъ Ному быръ, нећу банъ ни вяка“. „А право, ты си Шокацъ“, рекне посрамлѣнъ Г. Прот. — У истомъ месту, пре три године, на цвети на ютрено обуче се ћаконъ съ Г. Прот. да служи. Мѣстный учитель оде на леву страну да пои, а съ десне ніе никога было, кои бы попти могао, окромъ два мѣстна Пароха. Дође време да се съ десне стране почне пѣніе; но ніе было никога, ко бы почео, а оба Пароха ћуташе и нектеше се ни єданъ књиге привадитти, и тако є принуђенъ было ћаконъ съ Аѵвоја сићи и свућисе да пои, а Гдна Пр. самогъ оставити. Међутимъ, кадъ се ћаконъ свлачіо, пресѣкла є дубока тишина богослуженіе! Ова Г. Пароси или нису знали поити, или нису хтели: у обадва случая за ньи велика є срамота, а за общество соблазнь. — У числу 16. 1843 год. С. Н. Новина читамо, како Турцы у Херцеговини Христіянина Рождество Хр. поздравляю; но нечине болѣ ни сами Христіяни, и іошть кодъ насъ. Я ћу само єданъ случай напомепути. У Р. єданъ Свештеникъ у мѣсто да поздравъ Г. Митрополита на прый данъ Божића прочита и тымъ ій обрадуе, а онъ имъ опай великій Праздникъ съ штандрехтомъ поздрави. Могло є ово одъ вармеђе овомъ Господину наложено быти, алъ се то ніе морало тако извршити: єръ цркве су сваздане, да се слово Божіе проповеда и толкуе, народъ къ добродѣтели упућуе, и преблагій нашъ Создатель слави; вармеђа накъ ако има што нећъ народомъ прогласити, она може то посредствомъ добошта учинити, а не нашу цркву као мѣсто, где се найопширіе казни найлакше разласти могу, употреблявати, празднику рождества Хр. ни є сходно.

Г. . . ръ

Цена ране 20. Марта на Пешт. піяци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	135	130	120
Наполица	100	95	90
Ражъ	90	88	84
Ечамъ	73	70	—
Зобь	58	55	50
Кукурузъ	84	80	—

Станѣ дунава 2 Марта
5′. 8″. 9‴. (надъ о.)

КЊИЖЕВНО ОБЯВЛЕНІЕ.

У Н. Саду у комиссіи кодъ Петра И. Стояновића изишла є, и добити се може у књигопродавницама Карла Гайбела у Пешти; и Іосифа Венедикта Удове у Бечу:

СРБСКА ГРАММАТІКА

или

ПИСМЕНИЦА

По начину, конмъ найславніи наши садашньи Списатели пишу, нарочно на ползу премиле младежи Србске устровнна

одъ

ІОВАНА ПОПОВИЋА

Савршеногъ Богослова и П. Учителя.

1843

цѣна 40-кр. у Сребру.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **24**. Четвртакъ 25 Марта 1843. Годъ **III**.

ЄДИНА ЛЕПА.

(Анафора).

Ваће л' игда виткій кринъ?
Виткій есте нѣзынъ стасъ!
Ваће л' игда угљенъ цриъ?
Црня есте нѣна власъ!
Ваће л' игда вотра жаръ?
Жаркій есте образъ нѣнъ!
Ваће л' игда чисти снегъ?
Снежній естъ нѣнъ тѣла створъ,
Ваће л' игда нѣжанъ взоръ?
Нѣжній есте погледъ нѣнъ!
Ваће л' игда сунца тракъ?
Топлій естъ нѣнъ ока варъ!
Лепшу дакле бајне нибе,
Мое нечте небы стекле,
Кадъ ми само неб' одрекле:
Любовь миле устне Бибе*)!

А. Андрићъ.

СЕРБСКІЙ ЉОБОСЛОВЪ

одъ

Стаматовића.

Єзыкъ народа знаменитый є дѣлъ у књижеству нѣговомъ: свакогъ дакле кои о књижеству ради, име само опомнићъ, да єзыкъ съ ума не смеће. Књижество нашегъ народа не можемо мы безъ роћеногъ єзыка прегледати, но съ њимъ само можемо књижество наше познати и подпомоћи га; єръ по већой части књижество и єзыкъ єднакимъ кораком къ савршенству своемъ мичу се. Мы не можемо єзыкъ нашъ као само оруће у књижеству сматрати, но дужни смо га тако исто за право садержиште и онаково образиште имати, по комъ се све наше науке стварају и дотерую; пачъ ако се три ове точке, као што стварь наыскув, употребе, то ће намъ се љобословна єзыка нашегъ наука као нѣко преддворје указати, пзза когъ ћемо наскорю и самый књижества нашегъ храмъ весели угледати.

Кадъ є пакъ єзыкъ оруће наука: то онай народъ, кои є безъ нѣсмарскогъ єзыка велике праце имао, ништа ни є Нека тогодъ насупротъ ови мои мыслій преведе Омира или Аристотеля на єданъ неизображеный или дивлачкій єзыкъ, кои никаковы односны и выши мыслій у себи не ма. Єда ли у околини сшю наука не ма таковы мыслій и рѣчій, кое се на єданъ или другій єзыкъ нипошто превести не могу.

Природа є као што и мыслимъ особите духове изабрала, да грубый єзыкъ за науке или Солѣ да кажемъ науке у єзыку изобразе. И будући, да су ови духови сами у себи то осѣћали, као да су на то роћени, како да и о не-

*) Женско име, обычно по Далмаціи и Приморю.

мышлѣнымъ пређе предмѣтима мысле и да о неказанымъ іошть рѣчима говоре, то су ступали они, за своимъ позывомъ; они су языкъ пустошили, да га изнова створе; они су дакле и творци и законодавци и образци свогъ языка били. Языкъ є тако постао, као што Сократъ вели, препитомитель дивлика и као што се іошть казати може изображаваюћій створитель у наукама.

Тко дакле свой языкъ за мудролюбљѣ, пѣсмотворѣ и краснорѣчѣ преправля, тай изравнява землю, да на њой велике дворове подигне. Или іошть болѣ да кажемъ: Онъ списателю оруђе у руке предав: пѣвцу стрѣлу громовну сакива и пружа; витіи цѣлу оправу преправля и дав; мудрацу оружѣ изоштрава и сваком најпослѣ радену књижевном богату свою помоћь, одѣћу, украшај, пакъ и само достоинство и лѣпоту поклања. Само є то штета, што є Юпитеръ заслугу подземны свои Циклопа одвећ мало познавао и што лѣпотица одвећ рѣдко ону свемогућу руку цѣлива, коя іой є красогу и нѣжность поклонила.

Я радо то допуштамъ, да витезови полубогови, ако іи гдѣ има, никаковы предъ собомъ предтеча не требаю, да имъ путъ прокрче; шта више я іошть и то допуштамъ, да они сами собомъ до славе Херкулове долазе, кадъ његова дѣла изверщую, — кадъ брегове премѣштаю, — кадъ чудовишта изтребљую, кадъ теготе надвлађую — къ правой цѣли достижу. Я далѣ допуштамъ и то, да ни су художници него на свою руку радени люди, кои языкъ сваког рода за начиномъ писаня тако, као да су єданъ у другогъ урастли, дотерую. Овдѣ єданъ урнекъ царскимъ своимъ образцемъ више рѣшава, нежели десетъ словорика; па кадъ се іошть онъ са сваћимъ своимъ лицемъ на языкословномъ полю укаже, то намъ више јасности и свѣтлости дає, нежели стотина мертвачки окорелы языкослова буктиње.

Я іошть и то потверђујемъ, да су Писменици (Граматици) и Учителн први, кои тако языкъ кваре, да онъ што бы га они хтѣли најпослѣ ни за што ни є. Они донде оруђе язычко кваре; они га донде све єднако извію и растежу, докле сасвимъ изслабе и не покваре; донде га стружу и нарѣзую, докле имъ најпослѣ у рукама не пукне. — Но у колико бы намъ срећніе и као одъ Бога послани дошли онакови мужеви, кои бы іошть за времена свима языкокварцима оруђе изъ руку изтергли, у толико бы намъ миліи были они гости, кои бы нашемъ витежкомъ и честитомъ языку његову стару и корену ячину повратили, и кои бы намъ оне старе, ков се у њему налазе, тайне одкрыли, оне велимъ тайне, на ков многи Панциролі међ' своима rebus deperditis никако ни су наћи могли.

(конацъ слѣдує)

СТО РОЂЕНЕ БРАЋЕ.

Србска народна преповедка.

(продуженіе)

Овако радостни и весели благодарећи Богу на његовомъ благомъ промыслу, путовали су они данъ по данъ, докъ и у мило рођеня место не дођоше. Долазакъ Недељковъ тако є позорів представляо, ков селяни одъ дугогъ времена ни су были доживили. Свак' се живый његовомъ долазку радовао, особыто верна његова супруга съ децомъ, коя се одъ суза радостны задржати не може. Свечана часть была є сутра данъ справљена, на кою су сви Недељкови пріятельи, кои се іошть у животу налазише, дозвани были, и ту при веселю изгрлише се и излюбише. После дужегъ времена Іованъ, кои є Неделька до куће допратіо, врати се своме Великиру на-

трагъ, почемъ се съ великомъ тугомъ одъ ове честите породице растао. Редко в кои на овомъ свету тако пріятне старости дане проводіо, као Неделько. Нѣму в одъ милине перѣ растело, гледећи, како су му сынови добри и честити, и како имъ Богъ нѣове труде благосиля. Садъ онъ и Драгиня пожеле за живота само іоштъ ту радость дочекати, да очима своима и сынове оженѣне и у сречене виде; и заиста Богъ имъ даде, да ову радость доживе. — Неделько съ неколико свои сынова поѣе да тражи за њи сто девояка, а и за себе да наѣе добре пріятелѣ. У пугу своме угледаю они вдногъ старця, где у свечаный данъ оре. Неделько га поздрави и почне му говорити: да в то предъ Богомъ греота, а предъ людма срамота, у овай данъ радити. „О мой брате"! одговри му овай, „кадъ бы ты недесетъ кћери іоштъ неудаты имао, да ій рашиштъ и да ій одевашъ, то ми онда не бы замерio, што и данасъ, кадъ се другій одмараю, оремъ". — „Штета"! рече Неделько, „што іоштъ толико кћери немашъ, па бы садъ пріятельи постали", затимъ свой путъ предузме далѣ. После неколико дана доѣоше путницы у вдну пріятну, цветну долину, у коіой се вданъ замакъ изъ далека нѣовымъ очима указа. Они се къ нѣму управо упутише; али овде све прозоре и врата затворена наѣоше. Они су већъ мыслили, да у нѣму нико живый не обитава; но мало затымъ отвори врата вданъ младѣ, бледогъ лица човекъ, съ великомъ црномъ брадомъ. „Здраво дошли путницы! и коя васъ добра среча овамо довела". — „И самъ дошао". рече Неделько, „да за мои стотину сынова девояка потражимъ, пакъ ме путъ къ овомъ усамлѣномъ замку доведе". — „Но, ово в чудный случай", рече на то младый домаѣинъ, „башъ и моя мати, коя у овомъ замку живи, стотину кћерикa, ако се желите уверити, то одите унутра". „У добрый часъ доѣосмо" повиче радостанъ Неделько, „быће веселя и свадбе"! Садъ страни уѣу унутра, и виде вдну у црно одело обучену, стару жену, изврстѣеногъ погледа, коя ипакъ стране весело прiими, и кадъ већъ разуме, зашто су дошли, обрати се старомъ Неделку съ речма: „Мени в мило, да васъ в самъ промысао овамо упутіо. Зато можете видети, оћеду л' вамъ моѣ кћери по вольи быти". Страни буду уведени у вдну велику салу, где су сто девояка, свака са своіомъ преслицомъ седеле и певале. Не зна се, коя в одъ кое лепша была. Све су однако у лакомъ, беломъ оделу обучене быле; свакой су дуги по белымъ плећима курюци висили. Неделку и нѣговымъ сыновима девоѣке се допадну. И кадъ то Неда (тако се мати овы девояка зваше) примети, започе беседу; „Мени в" рече „ваше станѣ врло добро познато; врбо самъ се прекo мои пріятеля о вама и вашимъ сыновима известила: Садъ намъ дакле друго ништа не остаe, него да овамо и друге сынове доведете, пакъ да свадбу чинимо". —

(продуженѣе слѣдуе.)

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

Русске.

Економъ. Обштеполезный Журналъ за год. 1843 подъ управленіемъ (редигированіемъ) Т. Булгарина. — Сапршенъ закона саборъ русскогъ царства I. одъ г. 1649-1825 у 48 книгa. II. одъ г. 1825-1940 у 15 свезакія.

Аурора. Алманахъ за г. 1843. Изобретенѣе русскогъ и Пантеонъ свію европейски театра за г. 1843.

Драматично. П. Б. Ободовской. Отацъ и кћи у 5. акт. И. А. Полевой: Елена Глинска у 5 акт. — К. Зотовъ: Царь XII. подъ Полтаве у 3 акт. — — Путованѣ Грчча у Немачку, Швайцерску и Талиіанску. — Дѣла Булгарина, 4. свезке. — Црквена исторіа одъ сочинителя путованя у свету-землю. — Полнкова Лоѣка. Исторіа Пскова у 9. свезкія. А. Пушкина дѣла у 11.

св. (50 рубљій). Бланка обшта историја. Г. Павскиса испытивања рускогъ језика. Полевои драматична дѣла у 2. св. Владн Бенедиктова стихотворенія у 2. св. Лепехинъ русски списатели. Москва. — Мих. Маркевића историја Мале Руссіе у 5. св. — Т. Л. Мороскина исторично-критична испытивања Славена. Устрялова русска историја одъ 5. частій. Грека русска литература.

(Ђ. и. М.)

ВѢСТИ.

Пешта. Строгу зиму, кою су врлозви са мало снега до скора држали, садъ є лепо, пріятно време заменуло. Свако вечъ осѣња пролѣћа радостъ, коју намъ ластe своимъ долазкомъ увеличаваю.

Пешта. одъ 15 до 19 Марта однешено є за горњій предѣлъ у 14 лађій пшенице 50700 мерова; у 2 лађ. наполице 4250 мер.; у 1. лађ. ражи 200 мер.; у 13 лађ. зоби 49000 мер.; у 6 лађ. ечма 6050 мер.; у 6 лађ. кукуруза 3500 мер.; у 2. лађ. проѕ 5000 мер. и 18 дереглія съ виномъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

одъ Чокелиића.

(Библіотека) Најстарія библіотека казуе се, да є била краља Осимандія у време Авраама. Онъ є ню предао покровительству вавички Богова и нѣнъ храмъ украшенъ є было овакъвъ надписомъ: Духова ништа, а мало ниже: Лѣкарственица душе. Собраніе књига божествены у Израилтинскомъ хранилишу води најстарію порекло. — У време Солона отворіо є Пизистратъ у Атини публичну библіотеку. — Славна библіотека Александрійска године света 3700 основана, содржавала є у себи 70.000 књига. Халифъ Омаръ дао є ню изгорети и нѣговъ верховный вождъ Амру заповедіо є купонице Александрійске съ њима ложити, конмъ є поступкомъ штету неописану просвештенію причињо!

(Богиић или Осиріс) Около лѣта 372 после Христа прешле су изъ Етіопіе у Аравію, 650 удомиле се у Египту. Крстоносци прешли су ій у Француску и Шпанію. 1495 год. нападале су Немачку и тако све части света.

(Звоно) ваше су путій знатнін люди утврђивали, да є грчка црква прва звона увела. Али истина противно показуе, ербо є оно у Италіи постало. Грци су велике праворце имали, кое су у време литія носили и звецкали, и текъ є четвртогъ века Паулинъ Епископъ у Ноли звона на своимъ црквама подигао. После нѣга сви су Манастири на своимъ крововима звона дизали. 550 године прешла су у Француску, затимъ на востокъ; 1020 год. у Швайцерску а после иѣ сюда.

Кромпири су донешени изъ Бразилія. Мореплаватель Драке 1586 године, пренео є ньи на обще благополучіе у Европу. Године 1610 сеиъ є у Виртембергу; 1740 год. пренешени су у Ческу и Моравску, а после седмолѣтногъ рата 1757 год. свуда се употребляваги почели.

(Новци) Најстарін народи ни су новаца имали, они су узаимчно трговану водили и потребе свое набављали. Марва и скотови највећма су се употребляваги за промену кодъ сваю народа. Ово є по свой приляци поводъ дало, да су после на новцима образи волова, коня и оваца изображавали се. Финикіяни, Асирци и Египтяни имали су много пре, него Грци новце. Картагенци су подъ Дидономъ пре новце ковали. Дарій є Персіянцима златне новце предао. Њиу є слѣдовао Филипъ Македонскій и нѣговъ сынъ В. Александеръ. — Ликургъ дао є гвоздене новце ковати. — Юлій Кесаръ дао є кодъ Римлана новце првай ковати, на конма нѣговъ образъ изображенъ бише. — Карлъ Великій основао є у своіой палати прву ковницу.

ПОГРЕШКЕ.

У 22 Ч. где стои: свитый союзъ одъ Петра Римскогъ, треба додати: пароха Ст. Андрейскогъ. У 23 ч. стр. 140 Латинспоне м. Латинскоме; стр. 143 Човенкю м. човечнюу; стр. 134. продуж. е србскомъ и т. д. м. продуж. о србскомъ; пр. последи. и себе друге, м. себе и друге, вр. 1. одъ г. несрећу м. несрећу; стр. 145. у 2. вр. одъ д. а не нашу м. а нашу.

Издаватель Димитрій Іовановићъ (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймелеовима.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courïer.*)

Число **25**. Неделя 26 Марта 1843 Год. **II**.

ПОСВЕТА СТИХОТВОРЦА.

Опетъ садъ я тамо приснѣ, гдѣ често пребыва',
Одкудъ мила Правда врло далеко почива,
Мрачне сѣнке оне землѣ даю на сне стране
Надалека већъ сне страшне, но блазу ужасне
Изгледе оне
Даваю грозне
Очима.

И будућность одтудъ бѣдна, и погибель тварій
Забуњену воо мыслъ наскоро предвари:
Вѣчный Боже! коне с' душа свагда крѣпко
моли
Ты просвѣти нѣжано срдце и вени поклони
Милости сваке
Дароне явне
Робу твоѣ.

Оне рѣчи кадъ изреко', погледимъ на небо,
И засѣну блескомъ зрака, око ное слабо;
Видимъ орла летят' горе, и срдце заплачи,
Ахъ да теби срећна птицо могу слѣдовати!
Было бы силно
Срдце награђено
Щастіемъ.

У безречной душе нѣжне и срдца чистотя
Летіо бы къ нелелѣйной Бонра дивоти;
И тамо тад' златнымъ сунца зрацма умотану
Гледао бы я предивну высину небесну
Ахъ блажень свакій
Био бы такій
Тренутакъ.

Каква штоме слѣдства есу? кадъ іоште
разсуди
Љубко тад' се миръ и покой у срдцу пробуди;
Свако благо еръ што време сустно подае,
Сваку сладость и богатство што срећне негуе
Презире вѣчногъ
Живота срећногъ
Блаженство.

Єдна мысль любка сладкогъ небесногъ
живота
Кою раја ума нашегъ невина простота,
И тежењ къ вѣчногъ блага презрадной цѣли
Љубко мою душу храни, и увекъ весели
А Божія благость
Подае милость
Обилно.

И Божеству самомъ слично быва наше
стање
Намећ' силны тад' посао силніе нашъ;
Богато се еръ развія добротомъ намъ срећа,
И у сузамъ блаженъ часъ и надъ совѣсть
не пређа
Зашто ту туга
Никада друга
Не быва.

Георгій Стратимировићъ
Ц. К. Лайтнантъ.

СЕРБСКІЙ ЉОБОСЛОВЪ +

одъ

Стаматовића.

(конецъ)

Я іошть и то мыслимъ, да мы съ
языкомъ нашимъ ни смо тако далеко
дошли, као што смо напѣравали. Нити

+ Филологъ? Словолюбъ.

смо мы съ языкомъ нашимъ то већъ учинили, што бы онъ досадъ могао быти и што бы требало да буде; ѵръ тежко и то садъ вѣровати могу, да га само онако доброгъ имамо данасъ, као што смо га већъ кадгодъ имали Шта? Еда ли є већъ све оно, што є за пѣсмарскій простоговорный и мудролюбный изразъ тако точно опредѣлено, да бы наша писменица свакогъ пѣвца и простописца свагда послужити могла? Єли у истой писменици све већъ тако развіено, убрано и углађено, да пѣсмослову или Мудрацу у писаню нѣномъ никакова пукотина, никаковый чворъ, никакова ривача подъ руку доћи не мора, коя бы ій у пословању задержавала. Єли се нашъ языкъ тако далеко дотерао, да бы се њимъ у сваком родуписаня све тако казати могло, као што бы се казати хтѣло и морало; и то бы л' се тако казати могло, да ништа ни споља, ни изнутра исказано остане? Накратко єли языкъ нашъ, као оруђе (инструментъ) књижевно лѣпъ, згоданъ и савершенъ?

Ако хоћемо, да на ова пытаня одговоримо, то отворимо найболѣ наше преводителѣ, кои често съ туђи языка на свой не уму да преводе; отворимо наше Дневнике и Новине, надъ коима бы се збогъ языка њиовогъ често заплакати морали: отворимо наше писменице, кое по души да кажемо, никакове писменице ни су. Не бы вѣровао човекъ, како намъ є и у найпотребнимъ случаевима и мыслима спромашанъ языкъ, пакъ іошъ особито онда, кадъ га изнутра као оруђе наука сматрамо? Арапскій єданъ мудрацъ само са Словарима своіъ языка 60 камила натоварити є могао, а да се сви наши Словари попесу, єдва бы и єдно магаре шта носити имало.

Ако пакъ рѣчи наше ни су само знаци, него іошъ и застирачи, съ коима мы мысли наше покрывамо и чувамо, то сматрамъ я цѣлый языкъ нашъ, као великій просгоръ преспупнѣнъ видимымъ мыслима; као неизмѣрный предѣлъ съ неизбройнымъ понятіема. Сва столѣћа и сви редови човечіи вѣкова у ово велико чувалиште полагали су сва мыслій свои блага, ма су она како добра, или зла бывала: нова столѣћа и новіи редови премѣњивали су и умножавали иста блага; свака мыслећа глава свой миразъ ту є прилагала; свакій изналазацъ главно и єзгру свои мыслій таче є улагао; сиромашніи су отудъ узаймљивали и помагали се; лажљиви новчари рђаве су новце у исто хранилиште зато давали, или да позаймљено поврате, или да споменикъ себи подигну: витезоподобни разбойници знали су само име велико съ отиманѣмъ туђегъ добра заслужити. И тако є послѣ толики велики премѣна языкъ нашъ постао таковымъ сакровиштемъ, кое є и богато и сиромашно, кое и добра и зла у себи има, кое є и добило и загубило, кое и туђе помоћи треба, и другогъ помоћи може, но кое покрай свега тога и као необычна єдна достопаметность свагда остати мора.

Свака є књига лея цвећемъ и зелѣмъ засађена; свакій є языкъ пространый вертъ испунѣнъ свакоякимъ былѣмъ и дрвлѣмъ отровнымъ и лѣковитымъ, высокимъ и низкимъ, сочанымъ и сувымъ изъ свію части свѣта и са свима бояма и мирисима; єдно, да накратко кажемъ, свакогъ дивлѣня достойно позориште! — Тко бы овдѣ чертежъ само верта овогъ у метрымъ верстама прегледати могао, кадъ му у исто време живо сакровиште његово тако много науке у себи садержава? И тко бы само кодъ сувогъ изгледа єзычногъ остати могао, кадъ є цѣло вештество, кое се у языку налази, цѣлокупна єзгра?

Ал' правый языкоиспытатель тежко се наћи може; онъ бы морао быти чо

векъ съ три главе, мудролюбацъ сирѣчъ, дѣлописацъ и любословъ, кои в многе туђе народе прошао, и языке њіове зато добро проучио, да о свомъ рођеномъ што паметніе рећи може, и кои као правый родолюбацъ да свогъ народа човекомъ остане свако съ туђи языка добро на свой рођеный премѣстити и пренети стара се.

Ако в свакогъ, дакле и нашегъ народа языкъ пуно мыслій полѣ, то колико се у нѣму различны граница и мањи њива налази, ков своз особите господаре имаю. Пакъ ако и всу оне одвеѣъ различне, то се опетъ у двѣ главне части дѣле, ков су тако испрекритане, да бы я, кадъ бы ій између себе оддѣлывао, у скоро немогућу стварь улео се; оне се зову: предѣлъ наука и обштегъ живота. Садъ тко хоће, нека назначи ону границу, коя ће овдѣ сваку главну науку, ондѣ свакій достопаметный догађай; овдѣ свакогъ особитогъ мышлѣня образацъ, ондѣ свакогъ живованя начинѣ, овдѣ свако училиште, ондѣ свако друштво назначити тако, да свакій у своѣмъ языку своя земльишта, своз њиве и цвѣтнике има. На кадъ бы тай истый мужъ іошть и державну науку разумѣвао, то бы онда требало, да се и о томъ добро промысли, каковый утокъ цѣло ято одъ нарѣчія на языкъ има; какова бы се корысть отудъ цѣломъ народу учинити могла; како бы се између свію сунарѣчника и сажителя єдно сродно сусѣдство подићи и обдержати, и како бы се найпослѣ исто сродство найзгодніе преко свеобштыи закона тако управляти могло, да ни сила державногъ тѣла, ни свобода повдины членова никаковогъ уштерба не ма. Тій повдини членови всу знаменити списатељи, кои ако не више, то заиста єдно дрво, ков су сами засадили и одранили, као своз рођено имаю, подъ комъ дакле на миру и безъ бѣде живити желе. И заиста на ова нарочно лица и мирне граћане, кои заслуге своз до небеса не дижу, требало бы да найвише иманя књижевногъ припадне, будући да владаюћи нѣки назови- Архонти Списательски съ цѣломъ четомъ своіомъ найвише о трошку живе, ништа што бы честито было, свога не маю; зато дакле или одвеѣъ мало, или управо нимало честите своз радиѣ свѣту показати не могу. —

Я никоштo признати не могу, да языкъ као сакровиште мыслій само єдномъ народу, само єдномъ књижеству, само єдномъ училишту или єдномъ списателю припадати може; и зато се сасвимъ тога држимъ, да бы мы у испытиваню и у разборитомъ изображаваню языка нашегъ онда найболѣ поступали, кадъ бы смо свакомъ народу, свакомъ нарѣчію, свакомъ предѣлу, свакомъ училишту, свакомъ списателю што в нѣгово дали; свакогъ поссобъ заслуге назначили и изброяли, свакогъ нарочно плодове тако између себе издѣлили, да се на свачіемъ рођеномъ земльишту рођени само усѣяни и разсади, рођено коње и чокоње, рођена пшеница съ куколѣмъ, рођене руже са штиромъ и рођене липе съ безволодымъ вербама добро видити и разпознати могу. Онда бы се текъ повдини списатељи карактеризирати могли, како се сирѣчъ њіовъ умъ и трудъ у повѣствыи наука владао; онда бы се текъ сви списатељи различны народа єдни спрам' други ставити могли, да се међу собомъ сравне; да се њіове заслуге измѣре, и да се изъ свію њи праве лѣпоте цвѣтови позначе; онда бы се текъ єдногъ књижества полѣ изъ другогъ познати, и свакомъ своз право дати могло; онда бы се многе парнице свершиле, ков се садъ у књижеству нашемъ чине; онда бы се сваће рѣшиле, ков се садъ међу списателыма налазе; онда бы су се оне не-

уредбе уклониле, ков су се између различны поданика подигле и ков су изъ отимања суседны рѣчій, и изъ нобны по оближньмъ странама плачканя постале. Изчезле бы онда многе сувтне, честолюбне распре, праздни у рѣчима ратови, ѣче сметнѣ и умьслима промѣне. Сама праве мудрости страна у своіой свѣтлости показала бы се и зборъ свогъ в-зыка добыла бы на кньижевной манир рофену бою и свов границе. Рофени ньин градови и жительи, рофени устави и производи были бы нмъ на значени; рофена ньина огньишта была бы нмъ описана. Ноѣстница свію наука, добыла бы више ясности, разговетности и плодородности. Све што в неблагородно и несмыслено, чега бы се вданъ народъ, вданъ кругъ наука, вданъ списатель стыдити морао, протерало бы се. Она праздномысленость, коя се у све науке мучки подкрала, онай лажльивый вкусъ, когъ су много пути сголѣва утверфивала, она сувта, одъ ков ни само свет-илиште учености рѣдко на миру остало ни в, была бы одкрывена, свучена, свов важности лишена и протерана. Пишта се у вычной благайници вдногъ народа, вдне науке, вдне мысленѣ главе не бы терпѣти могло, окромъ онога само, што бы свете истине и праве просвѣте наше достойно было. —

СТО РОЂЕНЕ БРАЋЕ.

Србска народна преповедка.

(продужење)

Недельо сутра зоромъ куѣи своіой крене се, да и друге сынове са собомъ доведе. Кодъ куѣе се сви за женидбу спреме, само Янко кодъ куѣе остати мораде, да съ Драгиньомъ сватове и пріятеля старогъ. дочекаю. — Домаѣица Неда, смотривши съ прозора сватове свов изѣе предъ ньи, весело дочека ій, и допрати у дворану. Девойке све баху у светло обучене, и за светковину преправне. Кадъ се младенци разделе, домаѣица узе два златна штапа свеза ій црвеномъ пантльикомъ, и окрене се младенцима говорећи: „као годъ што су ова два штапа заѣдно свезана, тако треба да су срдца ваша любовію сѣдињена". Затымъ баци обадва штапа у ватру. „Садъ одите, да сви при веселю данашньий данъ прославимо". У вной великолепной сали све в за славу спрѣмлѣно было. Докъ се они частише, овамо лаке играчице и умиляте свирке свачаность удвояване. Младежь весела тамо, амо ньеѣе в разбацивала; а пріятни гласови любке су песме изводили. По ручку одъ сви у башту пуну цвеѣа и плодны дрва, да ни в у раю лепше быти могло. Свуда се песма, свуда свирка чула. Младенци се у коло уватише, и лакимъ погама, као на крыли, играти стадоше. У овакомъ веселю два читава боговетна дана проведоше, па текъ се трећій данъ растадоше, и сватови се куѣи повратише. У саму зору узеше они путъ предъ себе; кодъ ал' на вданпутъ густа ій магла тако покри, да вданъ другогъ разпознати ни су могли. По мало по мало магле не стаяше, и они свудъ у наоколо буду грдньмъ зидинама обкољени. Само вдну вдинпту гвоздену капію предъ собомъ гледаше, надъ коіомъ страшный орао стаяше. Онъ в у усти свои краве одъ златногъ ланца држао, съ конмъ в велика греда, прекованвоздены врата, свезана была. Кадъ сво Недельо угледа, заповеди своимъ сыновима, да крену греду съ врата и ланацъ развкину. Они сви радо полетише, ал' се у то исто доба громовный гласъ орловъ зачу, кои живу ватру изъ уста сипаше, и са разширенымъ крылма надъ ньима Недельку говорити стаде: „Стани! кудъ си нагао! Никаква сила земальска ни в тебе и твов сынове у стаю одавде избавити. Путъ в овай на веки затворенъ. А животъ твой и твои сынова у моіой садъ власти стои. Вдно те само одавде избавити може, и то ако ми се обећашъ, о-

по предати, што ти е одъ твогъ блага кодъ куће наимиліе остало. Избери садъ илъ' животъ, илъ' смрть"! — „Одъ могъ блага наимиліе"? Запита самъ себе Недељко, и поче о свомъ кућевномъ добру, новцима и другомъ покућству размишљивати, и кадъ види, да сва срећа његова не лежи у благу, онда одговори орлу: „Некъ буде по твоіой жељи, башъ, ако ћешъ ми и све благо одъ куће однети, само одавде насъ садъ ослободи". — Грмљавина се на то страховита појави. Но на кратко затимъ она поћа престаде; они се опетъ у пространой поляни наћоше, и путъ свој весели даље предузеше. Једногъ пріятногъ вечера, кадъ е већъ сунце седало, и тиа ноћь своимъ крыльма землю покривати почела, дођоше путници песме сватовске витко изпіюћи.

Али се веселъе у једанъ ма у најмању обрати тугу и жалость. Драгиня е предъ њи заневаюћи пришла. „Ахъ плачите самномъ децо моя! и сузе роните. Янко намъ е на веки одведенъ". Садъ текъ Недељку на умъ паде, да се при дообн младенаца на Янка ни сетіо ни е, и да његова намргођена прія, ни е о њему ни спомена чинила, као, да е тела једну кћерь задржати. Садъ му тужномъ и то на паметь дође, да е орао, кадъ е најмиліе благо спомињао, на Янка мысліо. Срдце му се у грудьма при овымъ мыслима цепало, да ни е одъ туге знао, шта да чини. — Драгиня имъ преповеди, како две страховите људине дођоше, кои Янка, безъ да се свогъ оружія латити могао, у једномъ часу счепаше, и са собомъ одведоше. —

Янко е было управо ономъ истомъ орлу одведенъ, кои нико другій ни е было, него чародѣй, сынъ Нединъ, чіе су сестре за Янкову браћу удате биле. Онъ Янка у онай истый замакъ одведе, где се мало пре славило. Неда е са свимъ другчіе, и као права вештица изгледала; место косе само су іой се зміе око главе виле, и своимъ взыцима образъ іой лизале. Она е седела у једномъ буџаку, питаномъ по колу вилиномъ чарајући. Како Янко унутра уђе, тако га пресече погледомъ, да онай у мысли: „Буди Богъ са мномъ и анђели Божіи" у цриу земљу очи укочи, нити е више дао сутра преправи" рече двегъ. — Янко буде на једну пустошину одведенъ, где е самъ каменъ было. „Овде ћешъ" рече му чародѣй, „једно парче земље узорати, посеяти, пожњети и нама одъ тогъ жита леба донети; ако то не учинишъ, главу ћешъ изгубити". Съ овымъ речма онъ спротогъ Янка на овомъ месту остави. Онъ, као окаменѣнъ, у самоћи остаде и погледъ свој на дальну баџи околину. Овако бы га и ноћь затекла, безъ да бы онъ предстојећій радъ његовъ започео: али садъ онъ предъ собомъ једну лепоту девойку угледа. „Шта овде тако смућенъ чекашъ"? запита га она умиљатымъ гласомъ. Онъ іой све по реду преповеди, шта му чинити ваља, ако жели да главу не изгуби. „Не брини се", рече му девойка, „Ја ћу све то место тебе учинити". Она га у једну колебу одведе донесе му зрела воћа и воде, да се опорави: „Овде можешъ мирно санъ боравити, а сутра ћемо се опетъ видити. — Янко іой лепо захвали, подкрепи се мало воћемъ и водомъ и преда се дубокомъ сну. — Кадъ е већъ сунце высоко одскочило, ал' онъ се одъ сна трже, и предъ собомъ ону нету лепоту угледа. Она му два леба у руке предаде съ речма: „Ово ћешъ однети куда треба. Буди здравъ и мене се опомени". Съ овымъ се она удали на једанпутъ, да іой Янко

на захвалити ни в могао. Онъ управо у замакъ отиде. „Камо лебови“? повиче на њега чародѣй. „Ево ий“ рече Янко предавши му у руке. Овай лебове матери преда, и запита е: „Шта садъ нашъ робъ треба да чини“? „Немамо вина“ рече она „гледай, да намъ до сутра донесе“. Янко буде на једну камениту стену одведенъ. „Овде ћешъ“ рече му чародѣй „землѣ колико треба напети, окопати, винову лозу посадити, и одъ ње вина у два велика суда меши донети: ако то не учинишъ; главу ћешъ изгубити“. Янко око себе погледи и види да в самъ каменъ око њега. Но опетъ надеждомъ одушевљенъ, да ће му пређашня његова избавителница помоћи, седне спокойно ню очекиваюћи. — Мало затымъ ал' е то му пђ. „Шта ти в данасъ заповеђено, да радишъ“? запита га. Янко iой по реду изкаже, шта му чинити валя. „Сутра ћемо се зоромъ видети“ рече му и отиде. — Iошъ зора ни забелила ни в, ал' лепота доће, и два суда пуна вина донесе, съ речма: „Ако данасъ какву заповесть добывшъ, то не чекай на мене, већъ управо у ову колебу доћи“.

(конацъ слѣдуе).

КРИТИКА У ПИСМУ.

У числу 5. Скоротече 843 стављенъ је једанъ важан прилог под именом критика у језику, кои је заиста достојан, да га сваки књижописац наш сазна, и споразуме; и кои је дао повод овој критики у писму стога, што у истом прилогу ододао са две звездице означено стои, да „приложник незна, да ли је ко досад напомињао, да о нашем језику нема уварока писати имена прил. на крају са ый и са ий“. Кад дакле нети прилошник, кога добро познајемо (и коме је до тога стало, да све сазна, што се за језик наш и писмо говори и пише), незна, да је о томе у Београду 1840 изишла књига по имену „Постанак славенски Слова“: — то вальда и други о томе још мање шта знаду: зато, да би сваки, кога се ствар тиче, (или штово веле, кои је у тој ствари интересиран) сазнао, оћу из речене књиге за сад само о споменутом предмету извести и обелоданити опако:

„Гласови јеровски, о конма би се имало силу којешта казати, јесу такови, кои очевидно показују корачање у изображаваньу и усавършенствованьу језика како Славенскога, тако и други народа; и по њима управо судећи може се у писменоме језику три корака или гредежа сматрати: први се може у говору, а по томе и у писму до Кирила и Методија претпоставити; за овим следује други до Остромира и Глознана; за њима иде трећи до нашега времена. Сад о овоме да развидимо у примерима: од „къи, кыа, къе“ постало је Сербљима (кои су полугласно ъ на пуногласно о изменули): кои, коа, кое. Други пак корак у изображаваньу речнога изговора променуо је то на „къи, кыа, кое; од кога после благогласно јотираньe произиће: кѣи, кыа, кое; Сербли пакъ задърже своје пуногласно О (место ъ) свуда и у јотираньу; кои, која, које. При овоме се кораку остало у Сърпскоме; но славенски изговор назначене речи писари побърканнии учине трећи корак: кой, кая, ков. Ни Сербли, конма је у природи језика до тога стало, да полугласнике у речма, гди је потребно, учине пуногласницима, нису свуда остали при горе назначеноме формираньу речи; већ глас „ъ“ у: добръи, добрыа, добрыо, сасвим у говору изметну и произведу, „добр'и, добр'а, добр'о“; а Остромир опет “добрѣи, добраа, доброе (све са јотира-

њем), које писари (у трећему кораку) некваре пишући: добрый, добрая, доброе. Овако (н. п. у добр'и, добр'а добр'о) избацивши Сербьи ъ у говору, дочекају га Руси оберучке и опуноможе са о: доброи (место добръи); тако: дикои, отставной Генерал Мајор, молодой, человјек. Молодои постало је од „Мъладъи« м'лади; у којој речи Русима гласъ постао свуда о; а Сербьима на два места изчезнуо, а на трећем са а облагласио се.

Ми дакле, кои пишемо н. п. добрый, благій са ый, ій, непишемо, ни сърпски, као што природно језик захтева, ни славенски, као што нам стари рукописи сведоче, а ни руски, кои то као што се зна друкчије говоре; већ управо кварежно писарски трећега корака: које нас од природности сърпскога језика удаљује.

(конацъ следує)

ДОПИСИ.

Изъ Срема. Радость она, коју самъ чувствовао, кадъ самъ обявленіе П. Б. Скоротече у руке приміо, садъ се текъ у пуној мѣри показује. Надежда она, кои ми е жељно драгоцѣнный Листъ очекиваюћемъ груди грела, садъ се у дѣйство приводи. Єръ све оно, што се у правомъ смислу зове полезно и увеселително, у нашемъ Скоротечи налази се: литература, трговина и — што се ни у једныхъ србскихъ Новинама не налази — начинъ правописања како у смотренію ортографіе, тако и граматике. Поредъ овы красны предмѣта читамо, како се наше народне школе, како се србски сынови у оно станѣ поставити могу, кое бы њи и нашъ милый народъ срећило, и у комъ бы се една срећа о другу челичила. Но да не бы овомъ подражанія достойномъ намѣренію што на путъ стало, то я као правый любитель нашегъ књижества и великій почитатель правде и истине, молимъ Г. Учредника П. Б. Скоротече, да бы онъ ово о примѣчанію Г. Андрића безпристрастно мое мнѣніе у Листъ свой ставіо и нашемъ свѣту сообштіо. — У примѣчанію своме праведно се тужи Г. Андрићъ на Учредника С. Н. Новина, у толико више што онъ и оно штампати дао, кое не само да никакве полze са своимъ обнародованіемъ роду србс, своме не приноси, него што више раздоръ и неслогу између наши и то славни мужева сее; ал' што е оногъ славногъ и у свачемъ, што е добро-отличногъ и у роду србскомъ многозаслуженогъ мужа Дра Петра Іовановића, кои већъ толико година званіе Професора као и Директора Сремскогъ ревностно одправля, кои е у нашемъ кругу свагда прерадо виђеный и једва дочеканый гостъ, кои једныхъ словомъ све оно чини: што е правогъ рода, отечества, вѣре и закона сына достойно, што е великъ, тогъ славногъ мужа нећу да рекнемъ опрніо, (єръ онъ е већа у роду нашемъ познатъ, него да бы га неколико врстій кодъ Србаля у немилость довести могли) него оцрнити гледао, ту е мало погрѣшіо, Я знамъ, да е нашъ иначе родољубивый пѣвацъ, због искварены му у С. Н. Л. стихова мало и срдитъ было и оно примѣчаніе у гнѣву писао: ал' зато онетъ могао е као паметанъ мужъ умѣренје писати и о самомъ предмѣту говорити, нимало у личность нападаюћи, єръ свему томе, што су досадъ о Србству и Илирству распре биле (кое намъ више шкодиште, него асиште), узрокъ су несporазумљенія *)

М.

Изъ Епархіе Темишварске. Будући да ое речь о таковомъ предмету повела, кои е народу нашемъ не садашњегъ, но и пређашњегъ столѣтія за дужно стараће быти морао, и будући да е тай предметъ „станѣ Свештенства нашегъ, одъ когъ морално благостанѣ народа понайвише зависи: зато мыслимъ, да не ће излишно быти кою о томе

*) Почитаемый нашъ Г. Дописатель праведно се на неправду тужи, кою е нашъ милый Певанъ почитанія достойномъ мужу Дру Петру Іовановићу учинію, но она се не толико нѣму, колико Г. Учреднику С. Н. Новина пребацити може; єръ писно приватно безъ допуштенія кореспондента штампати, а особито таково писмо, кое, као што нашъ Г. Дописатель вели, раздоръ и неслогу међу нама сее, никомъ се начиномъ не може одобрити. — Овай насъ примеръ учи, да у набору пріятеля предосторожнія будемо, и да люде по дѣлима, а не по речма судимо и испитамо.

Н.

прословити. — Истина, да нахъ є по заветованю садашнѣгъ доба првый задатакъ изображенъ у недра простогъ народа селги: али и то као истину сматрати морамо, да то текъ вештой руци за рукомъ испасти може. У Н. Н. чує се одъ свуда та нужда; за кое да не бы се у погледу предмета оногъ задржала едностраность, и то треба признати, да, ако се на добро снабдѣвене Парохіе такови уставляю, као и досадъ, да ће тако исто редко способны Свештеника быти, као и садъ, и да ће народъ дубльй санъ невѣжества боравити. Ово се отудъ потврдити може, што и данъ данашный таковы перохія има, кое до 2000 фр. и више чиста прихода принети могу; па зато опетъ и у таковы парохія црквама народъ толкованѣ Евангелія, Слова Божія и проповѣдя у години дана єдвапутъ или ни єдвапутъ не чує; а занста при таковомъ приходу могао бы се учитель закона о томъ старати и трудити. И како годъ што су такове парохіе редке; тако су и у тымъ парохіяма одвѣкъ редки, кои бы дужности званія своєгъ достойно одговарати могли. — У данашнымъ Богословскимъ заведеніяма и таковы се налази, кои зракомъ садашнѣгъ просвештенія озарени нису. Може быти да се они и зато само држе, да званіе свештеника у слабійма парохіяма одправляю. И то бы могло проћи, кадъ не бы у виду способногъ званичника замеула оны места, кои су иста заслужили. — Данле у садашнѣмъ чину свештенства, као што они веле, кои нити хоћеду другчіе, нити могу нуждно є више или мање (ы кажемо ни найманѣ) способны, будући да има више парохія тако жалостно снабдѣвены, да се редко кои на такове одважити жели, као што су не само у Ерделю, Буковини, Хрватской и Славоніи, него и овде кодъ насъ па и свуда. Сматраюћи на будућность признати се мора и може, да є то не само „духу времена“ него и „разуму“ сасвимъ противно наъ тогъ урока, што се народъ сматрати мора као и единственъ човекъ, кои не у єдной части, него у целости треба да се просвети и изобрази. Данле и онде, где текъ неколико и то слаби и по планина разселны домова има, треба поставити таковогъ свештеника, кои бы самъ имаюћи у себи света кадаръ сыо повѣрене себи душе на путъ правогъ и истиногъ морала Христіянскогъ приводити. Иначе, ако на коме и слабіе парохіе вопреки, къ цѣли не стигнемо никадъ ни до века. — Сваки данле, кои є напреднуу и срећи своєгъ рода радъ, ту желю у грудма стревати мора, да бы се отпени рода, и сви, кои се та стварь ближе тиче, єдномъ жељомъ и вољомъ постарали, 1-о парохіе у таково стање поставити, да бы свештенство безъ свake бриге за кућевне потребе, само у дужностима своєгъ званія занимати се могло; 2-о На тако добро снабдѣвене парохіе само оне поставляти, кои су ньи достойни, єднымъ словомъ: да бы се сви одъ првогъ до последнѣгъ достойни „Свѣтомъ міра“ назвати могли. Млађе слабійма, а старіе больма парохіяма наградити, а не где є ко рођенъ, или више пріятеля има, ма и тайну не знао свршивати, а друга сѣдиномъ и способноћу украшена старина у оной, где є прави путъ корачіо, да до века сиротує, на кадкадъ и заплане се, гледећи може быти глупогъ бывшегъ ученика своєгъ, где се у найболѣмъ месту гнъздя и благуе. — То є Роде драгій та рана, кои, да насъ и данасъ не мори, было бы при свемъ прочемъ болѣ, нег што є; и у коло Свештенства многи бы вѣжествомъ и способноћу отлични корачали!

Правко Истинићъ
Б.....

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Пре него што се плугъ изнашао, найтруднје є было земљо обдѣлавати. Но су волованкимъ роговима, дреновымъ мотикама и пеки су мачевима земљо прекопавали. Іовъ є већъ имао плугъ и волове. — Египтяни су семѣ пшенице ражи; а Озирисъ є плугъ пронашао. — Галли су точкове на плугъ ставили. У поздніе времена изобретени су различни плугова, кои су за корисћ и облакшанѣ марне устроени.

Цена ране 26. Марта на Пешт. піяци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	138	130	120
Кукуруза	96	90	85
Ражь	88	85	80
Ечамъ	72	70	—
Зобь	55	50	45
Кукурузъ	85	83	80

Издаватель Димитрій Іованковићъ (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Бајнеловима.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **26**. Неделя 4 Априла 1843. Год. **III**.

ПРОЛЕЋЕ.

Одкрави се съ земноґъ круга
Седе зиме студенъ ледъ;
Шарно полѣ цветноґъ луга
Прекужило празный предъ.

Природе в покровъ бледый
Посо'рученъ, зеленъ цвѣтъ;
Усануо низкой долы
Растопіо с' снежный сметъ.

Брзе нѣжни ластавчићи
Изъ дальности у новъ свѣтъ;
Царчна шева летньомъ пѣсмомъ
Покушава неукъ летъ.

Пастыръ чарной у горици
Понавлюе свирке гласъ;
Красногласномъ фруле нѣкомъ
Радо слави жнѣа часъ.

Светъ с' подняе изъ мртвила
Преобличи с' у новъ видъ!
Природа се поновила
Оста зими црный стидъ. —

Струе груди прерадосно
Свудъ се чуе пѣвка гласъ;
Свудъ се ори громканъ вкомъ
И честита с' весне часъ.

Но равница нигде срећно
Плодне весне дичный класъ;
Но узвис'ма пиря с' гордо
Листнатога кедра стасъ. —

Устай Србе роде милый!
Успореди вѣшту грудь,
Некъ ти струе Арфо гласи,
Некъ с' прослави творца трудъ.

У Ороспаношу. Димитрій Арнотъ
Богословъ.

КРИТИКА У ПИСМУ.

(конецъ)

Са „ый" пишући овакове речи грешимо зато:

а) Што су Сърбьи у њима већ ъ изоставили и од „красньи" произвели у говору „красн'и (без ъ); а од" бъити - б'ити, од бъили - б'или, од дъим - д'им, од бъикъ - б'ик, од бъиволъ - (буивол - буівол) - б'иво, од кобъила - коб'ила, од съиръс'ир', а од съинъ - (или као што се сад пише сынъ) - с'ин' (с'ін'). *) Из овог види се, да су јеровски гласови у овакови речма у сърпскоме језику сасвим изчезнули; међер и у писму нису од потребе! Разлика пак у једнаким речма, ако није у природи језика основана, нетреба ни у писму да буде стварежна (художествена); а гди је природна у говору разлика постављена, ту се такова и у писму употребити може н. п. познати - ћешен,

*) Ови апострофићи зато су постављени, да се зна да је онде глас ъ изостављен у говору, које тако и у писму долази да се изоставя.

и познáтый- bekannt; разлика је у слову а, које се у овој последњој речи продужује, дакле се потоме продуживану може а означити: познáти, познáта, познáто; обични пакъ окончај „ый“ неправи у природном ове речи изговору никакове разлике, но само у писму, кога је опредељај. да буде више језичноме изражаваньу у помоћи, неголи њутьанвоме разазнаваньу и избираньу речнога значења. Iербо обично „тый“ чита се као и „ти“; тако са стварежним означаваньем овим читаньу није ништа поможено, нити ый у читаньу може свакога опоменути, да у истој речи а продужи; ајде ако би и то рекли да у тој речи као показује, али шта ћемо у речи „богатый“? јели а продужено зато, што је ый на крају? Никако! по изговору овде је а кратко „богáти“; дакле у говору и читаньу ый ништа нам непомаже, него нам још у писму смета и замета даје. — Тако исто: предузети посо, може имати два смисла, кои се тек по изговору разазнају; а обични окончај „тый“ неозначава ни у разуму никакве разлике; око пак и обичај неможе свакоме у читаньу помоћи; нити „тый“ предузетый може означити, да се у горе наведеној речи слово е чита као é; предузéти посо- übernommene Arbeit; а окончај опет „ти“ (предузети) да му јави, да се исто е као é (предузéти) чита (у другоме смислу). Јели дакле са „ый“ што год поможено? Готово ништа! Но кад се пише природно, то јест оригинално као што је у језику скројено: предузéти посо, предузéта реч, предузéто писмо, и предузéти посо, реч, писмо; онда смо са писањем управо на своме месту, као што треба.

б) Ми треба да имамо правац, по коме да себе у писању управљамо, а то је само једини језик народни; ако њиме пишемо, онда из њега правила слободно вадити можемо, непознато и необично са познатим и обичним паметно сравњујући. Но јели то путан правац, по коме се погдикои књигописци управљају, пишући женске и средње речи сърпски, а мушке опет славенски (кварежно трећега корака)? Можели се то по правој аналогији језика допустити? Ако ћемо мушки пол писати (кварежно) славенски н. п. красный, слаткій; то следује, да и остала два пола (женски и средњи) пишемо славенски н. п. красная, красное; слаткая, слаткое! Но како што ово двоје није сърпски (него славенски); тако није ни оно първо са ый; а како није сърпски, то против створа и природе језика нашега неразумно радимо, и будаласто без нужде грешимо! То је већ последње, или рећи нека ревност без разума, кад се силом упињемо, да са слови означимо, и какве су речи, и откуда су дошле, и шта значе, и како и мајсторски (стварежно) писати ваља?! Ово је потреба, коју бесполица измишљава, а сујеверје радо прима, и задржава“.

А. Д.

СТО РОЂЕНЕ БРАЋЕ.

Србска народна преповедка.

(продуженіе)

Янко іой срдечно захвали и оде у замакъ. Овде чародѣю преда суде пуне вина, овай вино преда матери и запита ѳ; „Шта садъ нашемъ робу чинити ваља“? Ты знашъ, започе ѳветъ „да ѳ по смрти могъ мужа, драгій каменъ изъ пртена изгубљенъ. Онъ дакле нека намъ га донесе“. На то се чародѣй обрати Янку съ речма: „Драгій каменъ мое матере, пао ѳ у море и една га ѳ риба прогутала. Иди дакле на дно морско, увати рибу, узми драгій каменъ, и сутра моіой матери донеси. Ако ово учинишъ добићешъ

слободу, ако не, главу ћешъ изгубити". Брзо Янко своіой избавительници поити, у сладкой надежди, да ће му она и засадъ помоћи, и сотимъ робства и саме смрти избавити: но онъ се яко уплаши, кадъ янди, да се нѣгова избавительница, при нѣговомъ казиваню препала была. Но опетъ га утеши съ речма: Не плаши се! Истина, да ти то испушити не могу; но опетъ има єдно средство, ков те одъ смрти избавити може". „Ков є то средство"? запыта Янко. „Да ми твою руку дашъ, пакъ да са мномъ бегашъ" одговори девойка. Али пре него што овай коракъ учинимо, треба да ти нешто саобштимъ. „Я самъ пасторче оне маторе куге, име ми є Мила. Мени є отацъ мой по смрти велико благо оставіо, ков ми текъ онда припасти може, ако ми Богъ тебе за супруга поклони. Али моя проклета маћія, гледи да свезу између насъ двоє упропасти, и све мое благо своимъ сыну да остави; зато є мене и претаяла, кадъ є твой отацъ съ браћомъ твоіомъ біо; и они 99 девойка све су туђе, ков є она своіомъ чародѣйскомъ силомъ присвоила. Зато, да не бы насъ двоє сѣдинѣни были, гледала є, да тебе зароби, и таке послове да ти наметне, подъ коима бы клонути морао. — Драгій каменъ зато ти дати не могу; връ ми є онъ даръ одъ отца могъ, кои ме одъ сваке напасти храни, и кои самъ я риби єдной морской, коя мени само служи, дала да прогута. А ты си зато ту заповесть добыо, да у случаю, ако драгій каменъ не донесешъ, погинешъ, у случаю пакъ, ако бы га задобыо, онда бы я вечита робиня кодъ нѣ остати морала, и тако ће моє цело добро нѣнъ сынъ задобыти. — Садъ ми дакле кажи, шта мыслишъ: или да одавде побегнемо, или да главу ты изгубишъ, а мене у вечито робство бацишъ"! —

Янко садъ Милу за руку узме и рече: „Я самъ найсрећнін човекъ овога света, кадъ тебе, мою избавительницу, за супругу добыти могу". — „Дакле нек' намъ време не пролази" рече она и єданъ штапъ извади, удари о землю и у томъ часу была су два коня предъ ньима сасвимъ оседлана. Обоє садъ на коńе седну и узму путъ предъ себе. — По краткомъ времену рече Мила Янку: „Осврни се и погледай, не иде л' когодъ за нама? „Янко се окрене и рече": Ништа друго не видимъ, до єдногъ црногъ облака, кои низко за нама лети. „О! то є онай проклетый чародѣй" рече Мила. Узе брзо єданъ чешаль и баци га за собомъ, и у томъ часу густа шума за ньима се створи. Они садъ подуже времена безбрижно яшише: ал' се и опетъ облакъ црный изъ густе шуме появи, и кадъ већъ блнзу ньи бяше, онда Мила рече: „Садъ ћеду се наши коньи у єдну велику ньиву претворити, на коіой ће зрело жито быти, мы ћемо пакъ жетеоци быти. Ако тебе запыта чародѣй, єси л' какву девойку са човекомъ яшећу видео, кажи му да єси, али да су овуда прошли іошъ пре, него што си ты ово узорао, и отишли своимъ путемъ. —

(конацъ слѣдує).

ВѢСТИ.

Пешта. 29 Марта. У данашнѣмъ Пештанске варошѣе собранію за Допутирце државногъ собора єдноушно су избрани: Графъ Радай Гедеонъ и Сентъкиралыій Морицъ, другій пицишанъ. После избора говорила су оба славна мужа слово, у комъ су се изјасніли, да ће они на државномъ собору само оно радити, што имъ буде одъ варошѣе наложено да раде. — Мы имъ срећанъ исходъ у ньиовымъ намерама желимо, ков имъ сваки верный сынъ отечества желити мора, ако се само ньине намере тако клоне, да сви они, коя су за спасеніе отечества крвь свою сложно проливали, и садъ благодеть мира и покоя слободно у Угарін уживаю.

Изъ Фрушке Горе. Нашъ общелюбљ-ный, седиомъ украшеный старацъ Пречест. Г. Димитрій Крестићъ Архімандрітъ Монастира Крушедолскогъ 11-огъ Марта у вече, у 81 години славногъ живота свогъ преселіо се у вечность, а 14 истогъ месеца исленђено е погребенъ. Пречест. ГГ. А. Е. М. Дворани, ГГ. Настоятели свію Фрушкогорски монастира, свакій са своя 2 Бромонаха дошли су, да последню дужность покойнику одаду, а топлымъ сузама гробъ му оросе. Пречест. Г. Г. Еротей Мутибарићъ Гргетежкій и Пахомій Іованновић Шишатовачкій Архімандрити, обоица на славу Православія нашегъ, у смотрењо нђнія црковногъ особито искуства и вештн, опевали су покойника нашегъ; а Преч. Г. Прокопій Іванчовић А. Е. М. Протосинђел надгробно е слово говорио съ особитымъ красноречіемъ, у кратко све черте живота славногъ старца наводећи.*) Изъ целе околне стекнији се народъ горке е сузе за покойникомъ роніо, гледећи предъ собомъ ладно, безчувствено тђло онога старине, кои е своіомъ кротостію и смиренемъ, своимъ благимъ и мудрымъ советима свакого за живота на путь добродћтели упућивао и при свомъ погледу, као свстима свакомъ Србину страхъ религіозный у срдце уливао! Онъ е заиста праве черте єдногъ Духовногъ Пастыра непрестано до смрти на себи носіо. Зато бы одъ велике важности было, кадъ бы намъ кои Србинъ, кои е изъ ближе дћла Нђгова пратіо, све черте нђногъ живота, нђгова дћла и предпріятія обширно описао. — Смрть покойника овогъ оплакује цео Србскій Родъ, а особито Г. Димитрій Вељковић Ц. К. Фаб. агентъ. Вечна му память! и лака му црна земља!!

*) Ово надгробно Слово већъ се у печативи налази и скорим ће светъ угледати.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Лађе). У почетку су люди на балванима пловили, кое су єданъ за другогъ привезали, на подобіе садашњи сплавова. Затымъ дебела дрва дабили и чунове правили. Мало касніе плели су чамце одъ врбова прућа и обшивали учињеномъ кожомъ. Финикијани су чамце одъ дасака правили. Године 2703 пловіо е Данаусъ сынъ Белуса изъ Египта у Грецію. У време Елисавете почели су художници лађе у нђе совершенство приводити, и данасъ чудеса напроловна дђйствују. —

Восакъ печатный изобрђтенъ е у Шпанији 1350. Найстарія документъ, на коиъ печатъ ударенъ стои, показује 1353 годину; 1560 г. почело се и прнмъ воскомъ печатити.

Дуванъ е шпанскомъ Монаху Роману Пане 1496 у Доминго, у Провинціи Табаго, познатъ. Отъ тудъ е одва у Европу прешао. Лђта 1560 преселіо се изъ Португалије у Француску. Год 1565 почели су Лекари у ботаническомъ врту дуванъ садити. Енглези су 1565 почели пушити, а бурмутъ е у Холландіи 1648 свою Фабрику добыо.

Чокеряпъ.

СМЕСИЦЕ.

(Отечески совђтъ отходећемъ сыну). Иди, говораше отацъ своимъ отлазећемъ сыну, иди у широкій светъ, новаца не могу ти дати, ала кратку и знамениту науку: тио до двадесете године ништа ніе научіо, до тридесете ништа постигао, де четрдесете ништа стекао, тай нити ће што научити, на постићи, ни стећи.

(Сравненіе єдногъ осуђеника). Пре него што ће се повиство енглеско изъ Француске крепути, буде солдатъ єданъ, кои е францускогъ земледђлца поробіо и убіо, на смрть осуђенъ. На мђсту погубленія викаше онъ изъ гласа: Нытаће Богъ Херцога Велингтона, кои са иномъ овако поступа. Я самъ на нђгову заповестъ више отъ двадесетъ Француза убіо, и нђму е мило было, што се нђговой команди повиновамъ; а садъ, кадъ е мени воля дошла само єдногъ Француза да убіемъ, дае ме вешати.

Чокеряпъ.

Издаватель Димитрій Іовановић. (Bastei Gasse Nr. 349)

У НЕШТИ словима Баймеловима.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **27** Четвртакъ 8 Априла 1843. Год. **II.**

СРБИ
у
МОНАРХІИ АВСТРІЙСКОЙ
СВОМУ КРАЉУ
ФЕРДИНАНДУ V
НА ДАНЪ РОЂЕНЈА

7-ог' Априла.

Много жѣта о Миљина' цвѣте
Благодатанъ међу нама стой
Светске силе Слави Т' да непрете.
С. —

Гле! побеже тама кивна
И престаде быти ноћь, —
Свану свима зора дивна
Даде души нову моћь! —
Обасяло сунце сайно
Мило сваког' лица видъ —
Свака душа нита тайно
Топьи' чувства светій стидъ.

ФЕРДИНАНДА благог' краля
Дарива нам' данасъ-Богъ,
Да подигне како вала —
Правде свете дичный рогъ; —
Одъ свуд' браћа просе сложно
Молби Творацъ да е благъ; —
Да им' пода срдце можно
И да згпне клетій врагъ! —

Да! и Срби просе исто —
Просе душа своіой рай —
Волю добру срдце чисто —
И у бою да су змай;! —
Да покажу злобном' свету —
Да нецене животъ свой,
Нит' за судбу маре клету —
Само кадъ е за домъ бой;! —

За домъ, краля и огньиште —
Увѣкъ Србинъ живи — мре —
Радо иде на бонште
Невакоћи горе — вре; —
Зато браћо сложно амо —
Сложно пустио гласе садъ —
Богу песму поневаймо,
Свак' овако старъ и младъ:

„О! преблагый даруй Боже!
„Твоіе' Питомцу да е здравъ,
„Здравъ за дуго да нам' може
„Путь казивать' к' срећи правъ; —
„Дай! да' с' Влада Тобомъ дана
„Ширн вѣк'ма свакій данъ —
„Као кедаръ што Ливана —
„Свой на далъ баца станъ!!

У Новом' Саду 1843

Ђорђе Іовановићъ.

ПУТОВАНЂ ИЗЪ ЦАРИГРАДА

у Сирію по Карлу Тратнеру списано.

одъ

Димитрія Арнота.

Год. 1840 23 Декемврія кренемо се съ мермерногъ мора, и 14 зоромъ, къ Дарданелскимъ твръдињама приспћемо; ков смо твране обколћне у добромъ стању нашли. Мой в задатакъ бјо, ове твръдињ, у могућну обрану, противъ непријателя поставити; но будући да се Мехмедъ Али до пашетъ тамо долазка покоріо, писамъ дћло започео. — Погледъ ми се расуо по дивнымъ полянама Троѣ. Овде самъ она два красна брда видіо, за коя веле да сугробъ Хектора и Патрокла. — Ніе можно, да милымъ жаромъ прошлости не запламте груди путника, кадъ лћпе предћле Азіе, древну колевку Повзіе и витежства посмотри. Обстоятелства ни су ми допустила, да у накрсть землћ ове прођемъ, паропловъ в хитримъ летомъ пресецао крозъ предћло Дарданелске. – Станови топова, понайвише су несграпнымъ и непокретнымъ топовима снабдћани. Турцы мисле, да се Стамбулъ дотле отети неможе, докъ га ови грдни топови окружаваю; но и слабо бы се смћо ослонити на нња, будући да в изъ малы топова поузданіе пуцанћ. — Градови турски могу се лакко са одострагъ стоећи брда освонити. Я би у пріятномъ вћтру съ морскомъ силомъ у пркосъ узкогъ пута Дарданелскогъ овде препловіо, връ ноћомъ пуцанћ ніе поуздано, тако бы лако съ бедема бранећи се топови мету промашити могли. — Лћпо в време пратило насъ; на скоро, и последній градъ оставимо. Поредъ острова упустимо се у онай провопъ, надъ конмъ лежи знаменитый градъ Тенедосъ. — Каковый міо спомень узбуди се у нама, кадъ смо крозъ прокопъ овай пловили; овде смо видили Лесбъ, съ когъ као канда умилне пћсне Сафа чакъ у равно море струе. — Зоромъ сутрашњемъ дана, у пристаниште Смірне запнемо котве, и изиђемо на суво. Докъ се капетанъ нашъ съ товареномъ за Паровозъ нуждногъ каменогъ угля бавіо; мы за то време промотримо пазаръ, кои ніе тако знаменитъ као Цариградскій; но продавнице Французски, а особито Енглезски трговаца, съ свакомъ струкомъ скупоцћне Европейске робе, украшене смо видили. Нћкій чивутинъ дотле се навезо, докъ насъ ніе на саямъ робова одвео. Нћколико издрпаны Арапкиня было в, што смо видили, и све су вообште сожаленія достоіне. —

Будући да мы Европейцы, слабо понятія о робопродаваню имамо; зато ћу кою рћчь о томъ прословити. — Внутренћ-Африканске робове прво у Каиро, одавде у Александрію, Сирію, Смірну, и Цариградъ уносе. Мехмедъ Али в трговину дозволіо и Христіянски Арапкиня, ков в у Султановой држави забранћно. — Ово Алів дозволенћ Христіяни су на свою ползу обратили, те купую Христіянке, и тако у Сирін, у свакой кући Христіянской, има робкиня. — Овакове се обычно одъ 9-10 година продаю, и за службу употребляваю. Цћна в вдне 100 форинтій сребра. Абісінянке су скупљ, 200 форинтій, зато што су одвећ лћпе, и немаду оногъ несносногъ задаа, као Арапкинћ. — Одавде одшимо на поредъ Смірне лежећи брегъ угради; кои премъ да се одъ дана на данъ руши; опетъ се зато познае да в огледало старогъ вкуса бјо. Много смо турака видили каменћ одъ овы развалина разносити. — Съ брега овогъ на море, и унутрашњость Азіе побудителанъ в изгледъ. Іошћ смо у Смирни лћпъ воінничкій станъ, и печатію видили, гдћ се „ecc de l'orient“ печа-

та; притомъ и дѣйнике (Agent-е) свію морски владѣтеля. У овомъ пристаништу, свагда у преправности стоѣ ратне лађе свію велики сила. Аустрійски ратны шайка „Леванте“ на обрану трговине, одавде в редовный полазакъ. — У вече подъ вѣтаръ пустимо разапета вѣтрила, при свѣтой мѣсечини, къ Родусу пођемо, и сутра данъ у вече подъ њимъ котве спустимо. Горомъ се одма къ оном приморію упутимо, гдѣ в нѣгда Колосъ суштествовао; но овомъ в вечъ и трага нестало; єдва су намъ стопе ногу нѣговы показати могли. — Кадъ читамо, да су изъ међъ ногу нѣговы лађе пловиле, то треба да скеле разумѣмо; вр в и сво примѣрѣ тако мало да до нѣга веће лађе допрети немогу. Ко у овай островъ ступи, нів можно, да се оны, рѣдки и дивны приключенія, кои су се овде сбыла, не опомене. Познато в каквомъ су се храброшу хрістіяни съ непріятелѣмъ њиновогъ имена овде борили. Съ каквомъ су славномъ смрћу последньи коњаницы овде погинули; и садъ овай прекрасанъ островъ подъ ярмомъ тіранства турскогъ звѣроподобно стенѣ. — О кадъ бы врачебнымъ прутомъ на ново поднѣи мого овде лежеће юнаке; да съ клонутомъ вечъ снагомъ турскомъ мало се проборе. — Градъ острова свогъ смо са свію страна промотрили; по бедеми и обкону судећи, рекли бы да в іопитъ у доброй спаги. Нема тогъ юнака, кои бы съ ладномъ немарношћу, у овай градъ, корачити могао; кадъ помисли; како су мили праотцы нѣгови, за свету вѣру хрістіянску, у крви собственной и браће своѣ издисали. — Поредъ тако славны прадѣдова нашій, како смо мали мы, и недостойни њіови потомцы. У насъ се душевно благо за ништа држи. Заустављенѣ трговачкогъ течая, забрана упошая отрова каквогъ, и друга овымъ подобна всу оне увреде, за кое одмастити латамо се оружія. — Одъ глупи турака бадава смо разпитивали, за много славный господскій сокакъ (Strada de Gavaliere) о нѣму ни понятія нису имали; на послѣдку нѣкій издрпанъ Французъ тамо насъ одведе. — Съ каквомъ тронутомъ чувствителношћу корачали смо овымъ сокакомъ. Тамна древность покрила в сву красоту. Самртна тишина, нѣмо ћутанѣ, и ни єдне душе у овомъ сокаку видили нисмо; лупа коньски копита одзивала се преко и уздужъ; стазе су травомъ обрастиле, и тако в изгледало као да у цѣлой околини ни єдне живе душе нема. Мы смо се радовали, а и дивили, гдѣ турцы свето ово мѣсто чествую. Овде смо на градской капіи видили гербъ коњаника Француза, кои су последньи овде владали, и чудили смо се, како га турцы замазали ни су, особыто гдѣ крстъ на нѣму изображенъ стои. — Окружіе в града овогъ у царству была найвеликолѣпніе. Палме, поморанџе, лимуни, смокве, найпріятніи у свѣту предѣлъ надаю. Єдна се поморанџа, за ½ крајцаре купуе. — Одавде се кренемо и за два сата у Сірско приморѣ приспѣмо; кое в тако велико, да цѣлогъ свѣта лађе примити може. У Гверіёра Аустрійску се фрегату преселимо; на коіой в Фрідрікъ Ерцерцогъ было заповѣдникъ, и одъ Бандіёра Адмірала примимо новаца за путъ. На востоку Талире Маріе Терезіе найвише цѣне; кое у Валенціи съ царичиным ликомъ на ново кую; съ коима плаћаю войску левантійску; и насъ су съ овакима наплаћивали, съ њима смо цѣлу Сірію проћи могли, а на оным дукатима, кое смо изъ Беча донели, много смо изгубили.

(продужеће слѣдуе.)

ОДГОВОРЪ

Гд. А. Драгосављевићу на његово филологично изясненіе рѣчи ч е с т и и ч а с т и у Скоротечи числу 18 стр. 110.

Честь и часть. Ове две рѣчи, ма незнамъ одъ куда, и како происходиле, остаю у Србскомъ езыку, и у Србскомъ Народу во вѣки непремѣне, као што и есу, и имаду свака по себи свое право, и смыслу слично означенѣ, коимъ се Србскій Народъ служи.

У нашему Србскомъ езыку, давле и у Народу, позната е рѣчь честь, подъ именомъ Ehre- поштенѣ, а не подъ именомъ (Theil- дio- парче, комадићь) као што наоди Гд. А. Драгосављевићь.

Тко е видіо да Србљинъ говори: дай ми честь (мѣсто комадићъ) хлѣба. Добиhу честь (мѣсто дio) отчинства. Ово ми е запало у честь, (мѣсто у дio)? — Него у Србскомъ разумѣва се честь (као што сви знамо) подъ именомъ- Ehre- поштенѣ. Та и пукій простакъ каже: честанъ- или поштенъ- човекъ- ehrlicher Mensch- ein Ehrenmann. Теби брате честь и поштенѣ- Ehre und Respekt. Говори се такођеръ честитъ- ehrenreich. Онъ hе бити честитъ човекъ- es wird aus ihm ein ehrlicher Mensch werden. Онъ е посто честитъ- ehrreich. Подъ именомъ честитъ, разумѣва нашъ Народъ: и поштенъ, и богатъ и имућъ. Да е што честито (вели пословица) као да бы човекъ реко: честно, поштено, валяно, лѣпо корыстно не бы мене ни запало. А не говори ли се: Честитый Царе, у смыслу, као могућій прес'ретный, поштеня преиспуѣный. Када бы давле у Србскомъ Честь Theil парче, комадићь и дio, а честитъ- betheilt- значило, то бы се онда разумѣвало, и говорило: честитый царе- betheilter Kaiser! —

А да тко упыта найпростіегъ селянина (Србљина да му каже) што е то честница? Онъ бы му по свой прилики овако одговоріо: Честница е хлѣбъ- колачъ- кои се ломи у духовномъ веселю, за славу и честь рождества Христова, као и за благословъ, здравлѣ, плодъ и родъ, куhевне дружине. А не бы му одговоріо, да е (честница) дiоница, дiоба, или изъ комадића (тѣстаны честій), умѣсита и печена лепиня! —

Та и у словару Гд. Вука, — кои у истраживаню старине, и у знаню старославны кньига, додуше прво мѣсто заузима- стои написано на стр. 899. честь- Ehre, а не (Theil- дio парче) и честитъ- ehrenreich, а не (betheilt).

Што е друго и честитанѣ (Glückwunsch- Gratulation) него желенѣ честногъ, поштеногъ, и напредногъ живота, зато се говори, када долазе гости ко крстноме имену (у светчаре): Добаръ вече, и честито ти было свето; равно тако: Честитъ ти бадньій данъ. Честитъ ти Божићь! Честитъ ти новороћеный сынъ!

Часть у Србскомъ чита се вазда као часть, и значи гостба- Gastmahl- (тал. convitto) и не значи Ehre- поштенѣ, (тал. onore). Частити се, гостити се- sich bewirthen- traktiren. Говори се н. пр. позвать самъ на часть- ich bin auf ein Gastmahl eingeladen. Было самъ на части. Мой пріятель држао е велику часть. И о овой рѣчи увѣри hе се свакъ у истомъ словару Гд. Вука (кои е точно по простонародномъ говору саставлѣнъ) на стр. 895. гди стои написано: Часть Gastmahl, а не (Ehre- поштенѣ). Донесо е кумъ часть, (куловска астыва на свадбу)- der Beistand hat das Gastmahl gebracht. Ово исто посвѣдочава намъ и наша народна пословица: нуђенъ као и частћенъ- begastigt. —

Ако ли се гди у нашемъ Народу говори, и разумѣва: на часть му- es soll ihm zur Ehre dienen, то hе се ямачно говорити, по провинціялизму; докъ по идіотизму Срб. езыка часть значи Gastmahl- гостба;

слѣдователно, ни в обштый, ванъ поединый говоръ; вр Србльи вообште говоре: (мѣсто на часть му) нека му буде. —

Што се пакъ говори: частный постъ, частный крстъ, то опетъ са тымъ неразумѣва се- ehrlicher Fasten, ehrliches Kreuz- (подъ именомъ частный). Народъ нашъ кадъ рече частный, хоће са тымъ да покаже неку побожность, и светость: говорећи дакле частный постъ, и частный крстъ, воображава себи као да бы говорio: светый, благословеный, закономъ установлѣный, чистый-постъ. Исто као што се и у цркви чита светый-великій постъ! А кадъ бы башъ морало значити, частный-ehrlicher. (ков не значи) то бы стотину пута было правилніе, и смыслу сличніе, говорити онако, као што в, и по Славенскомъ и по Србскомъ, т. в. честный постъ, и честный крстъ в. пр. воздвиженіе честнаго Креста! честное древо!

Но не чини ништа, ако се (подъ именомъ светый) и говори частный постъ то народъ нашъ, ништа манѣ, има опетъ за сваку седмицу частнога поста, особито свое име, неговорећи, прва, друга, трећа частна недѣля (Седмица) него вели: Недѣля чиста, начетя, крстопоклонѣна, средопостна, глуна, цвѣтна, и велика, т. в. страстна! —

Ако бы се ткогодъ ставіо доказивати, да нашъ народъ-подъ именомъ частный постъ, — частый крстъ- разумѣва, поштеный- ehrlicher Fasten, ehrliches Kreuz, а не светый, то бы толико неисправно было, као оно што народъ говори: Читао ми в Свештеникъ дѣтету страшну молитву (furchtbares- fürchterliches Gebeth коя се и не налази у требнику) у мѣсто страстну молитву, коя се чита одъ падавице, несвѣстице, и огнѣвите грозницe, страдаюћемъ човеку!!

Нека дакле остане часть Gastmahl-гостба, — као што есть, и мора быти; а честь Ehre поштенѣ, (ков в вообште обычайно, ясно, и познато) болѣ ће быти!

Останимо мы оно, што се в вѣкъ еданъ путъ у народу уживичило. Нетреба сѣни опогъ дрвета, ков се дубоко у земьли укоріенило, нарастло, и плодъ намъ доноси; а текаръ каламити друго, ков іоштъ незнамо, хоћели се и примити, совршеный растъ свой достигнути, и плодъ намъ донoсити! —

У Трсту на крстопоклонѣну Недѣлю 1843.

Ник. Вуиновићъ.

СТО РОЂЕНЕ БРАЋЕ.

Србска народна преповедка.

(конецъ)

Садъ се у томъ часу коньи шіови у њиву претворише, а они су жетеоци были. У томъ облакъ црный стиже; изъ њега се поче глась чародѣя: „Еси л' видео бога ти, да в овуда еданъ човекъ са девойкомъ на коню протрчао? „Есамъ" одговори Янко, али пре него што самъ ову њиву узорао. Облакъ затымъ натрагъ као стрела одлети. Наши пакъ бегунци опетъ пређашный видъ на себе узеше, и поитише далѣ своимъ путемъ. — У томъ в вѣкъ чародѣй приспео у замакъ, где му в мати была, и онъ іой све преповеди, шта га в на путу стало. „Ты си луда! одговори лютита аветъ, та они жетеоци были су Янко и Мила". Безъ обзыра поће садъ на ново чародѣй за бегунцима. Они се обое упрепастише, кадъ црн облакъ за собомъ опетъ угледаше. Мила што брже узе каменъ еданъ и баци га за собомъ. Брегови и грдне стене подигоше се изъ землѣ, кои путъ облаку мало предупредише. Али

мало затимъ они опетъ облакъ за собомъ угледаше. Мила створи у ѳданъ ма храмъ великолѣпный и Янка намести, да у место црквењака на врати стои и рече му: „Ако те чародѣй запита, одговори му да си човека съ девойкомъ видео, али пре него што ѳ првый каменъ за овай храмъ положенъ. Ето ти у томъ и облака, и изъ нѣга се появи гласъ чародѣя: „Еси л' видео бога ти, да ѳ ову. да ѳданъ човекъ са девойкомъ на коню протрчао"? „Есамъ" одговори Янко, „али пре него што ѳ првый каменъ за овай храмъ положенъ. На то облакъ натрагъ као стрела одлети. Кадъ ѳ већъ чародѣй у замакъ приспео, преповеди матери, шта га ѳ на путу стало. „Одъ тебе нема ништа" рече лютита аветь, та црквењакъ онай, нико другій ни ѳ био, него Янко. Я ћу сама садъ за њима да поитимъ, да видимъ ошеду л' мене преварити. — Янко са Миломъ већъ ѳ близу своѓъ роѣења места дошао, кадъ се на ѳданпутъ за њима страовитый облакъ появи. „Ахъ! садъ смо у найвећой опасности, то ѳ моя проклета маћія" рече Мила. „Она за нама иде у потеру". На то брзо конѣ у велико взеро претвори, а они обое две патке постадоше, ков су на взеру пливале. У томъ стиже и црный блакъ, кои се при брегу взера заустави, и изъ нѣга страовита появи се аждая, коя воду изъ взера гутати стаде. Већъ скоро воде у взеру не стаде; Янко и Мила очевидну пропасть угледаше, и часъ онай очекиваше, кадъ ће ій аждая прогутати. Али Богъ ѳ на праведной страни. Аждая се одъ воде напреже; огромный се звукъ садъ зачу, и аждая разпаде се. Взеро врати се на место своѳ, Янко и Мила были су избављени! — Они одма правый видъ узму, и виде да у место грдне аждае мртво тело авети на црной земльи лежи. Радостни и весели дођоше у место Янковоѓъ роѣења, где све у туги найвећой застадоше. Али се садъ сва жалость и туга на радость и веселѣ обрати. Янко представи своимъ родительнима Милу, као свою избавительку, и преповеди имъ све, шта ѳ препатіо. — У сладкомъ задовольству живише іошть млого година Недељко и Драгиня са свои 100 сынова; али іошть млого срећни одъ њи были су Янко и Мила, кои у сладкомъ задовольству и любави дубоку старость доживише, и премда као и свакій човекъ горкой смрти подлеѓи морадоше, зато опетъ одъ старина па до данашнѣгъ дана о њима се преповеданше, и тако имъ вечитый споменъ у народу србскомъ остаде!

(изъ Фогла)

КРАТКА ЦРКВЕНО-ИСТОРИЧНА НАЗНАЧЕНІЯ.

одъ

Димитрія Арнота.

Почетакъ жертвоприношенія ѳ одъ Адама. Кадъ ѳ изъ Рая изгнанъ био, за знакъ своѓъ покаянія, и за умилостивити Бога, на ту мысо дође, да жертву Богу принесе. Саберѣ сѣмена, плодове труда своѓъ, сажеже у славу Божію, комъ су примѣру и нѣгови потомци слѣдовали.

Идолослуженіе се почело одъ времена Цара Халдейскоѓъ Ніна сына Вілова. — Ишъ по сврти Отца своѓъ Віла, за одвлачити туги и жалости своѳ, да одъ камена отесати подобіе ока своѓъ; кое ѳ на средъ града, на одномъ столпу утврдити дао, и заповѣдіо поданикомъ, истомъ Идолу као Богу самомъ клањати се године 2000 одъ почетка света, и то ѳ био првый Идолъ на земльи. А у єгіпетскимъ странама Князъ нѣкій именомъ Сіорофанісъ по сврти сына своѓъ, дао ѳ подобіе нѣгово одъ камена изрезати и на гробу утврдіо; подъ власћу нѣговоѓъ бывшій народи за умилити се владѣтелю своимъ, почитовали су истый Идолъ поклоненіемъ и жертвама. — О чемъ Соломонъ у прекудростима своима Гл. 14 а Златоустъ у посланіима къ Ефессомъ Гл. 5 пространо говоре. Перво Свештеникъ Аронъ године 1600 пре Р: Х: салію ѳ одъ злата теле, и казао Ізраилтянимъ: „Ово ѳ Богъ вашъ, кои васъ ѳ изъ Єгіпта извео".

И тако е Идолослуженіе не само до Христа, но и после 1000 година траало, докъ годъ ніе вѣра Христова чисто по цѣломъ свѣту обасяла.

Мучительи цркве Христове были су Неронъ 66. Домеціянъ 81. Трајанъ 98. Адріянъ 126. Диоклеціянъ 284. и Максимініянъ 300 године по Р. Х. — Утѣшительи Цркве Христове были су после Нерона на 300 године Константинъ Великій. После овогъ Ѳеодосій великій 408. Михаилъ и Ѳеодора 842 по Христу и многи прочи.

Икоие свете, взворъ свой имаю, іошъ одъ овогъ времена, кадъ е Мойсей съ Богомъ на Синайской гори бесѣдіо. — Кадъ му е Богъ заповѣди дао, казао му е да направи Кіотъ завѣти, и надъ Кіотомъ два Херувіма изобрази, коі му е подобіе у облаку показао овима рѣчма: „Да направишъ на начинъ показаный ти на гори". Исхода с. 25 и 26. И одъ тогъ времена почеле се свете Икоие изображавати. А одъ ближегъ времена каже се да е Светый евангелистъ Лука, видећи Матерь Божію гдѣ Христа на рукама носи; „образъ Богородице" прямо написао; но прямый Иконопочитатель было е Мойсей и Аронъ. — Кажемъ Вѣри С. 160.

ВѢСТИ.

Лондонъ, 31 Марта. Неволи е тако велика, да іой се нора и то скорымъ у помоћъ притећи, иначе Енглезкой найвећа опасность прети. И то нико не одриче. Али како да іой се помогне? Ту се не соглашую. Налазе се коі мысле, да бы се съ библіомъ и училиштемъ могло помоћи, и будући да неће число нема ништа противъ библіи и училишта, зато е могуће, да ово средство на послѣдакъ согласіе канера садржава. Ал' народъ гладне, и будући да библіи и школа никаква леба не даю, зато е онде и друга іошъ помоћъ нуждна. — Мало по мало различнта су мнѣнія о практичномъ средству давана, како бы се спрѣчъ сиротиньи край учиніо. Прво е гласило: „дайте намъ слободный ране увозъ, какъ ће лебацъ евтиньи быти и народъ ће ишта имати вети"! Али ово мнѣніе противно е было притежательима добара, єръ слободный ране увозъ ніове бы приходе умалио. — — Пре два дана изиће другій планъ: иселѣбина спрѣчъ и колонизація. Ово е прло лако могуће, да владаніе у тайности ошай планъ подкрепляюе, єръ онъ бы му допустіо, таково што учинити, што у самой ствари нити бы роподѣлцима нити земледржцима противно было, а сиротиньи бы се чинило да е поможено. Тако бы се свима право и ни єдномъ неправо учинило. — — Ове нами Г. ферранд съ трећимъ планомъ изиће, спрѣчъ: да се земля намеђу сиромаха подели. Онъ каже: Енглеска по мнѣнію найбольи штатистикера има 16 милиона ютара пусте землѣ; одъ тога єдну часть поделимо намеђу сиромака, какъ е нужда и неволи край учинѣкъ. О овомъ плану правительство се изјаснило, да онъ ни е практичанъ, и да се у дѣйство не може привести. Различне партае єдна противу друге явно стое. Рукодѣлци стое за слободну ране торговину, капиталисте за колонизацію и на селбину, землѣдржци (само поједини) за некіи родъ lex agraria, спрѣчъ, да се необдѣлана земля између сиромаха подели.

(Rhein. Ztg)

ДОПИСЪ.

Трстъ. Гласи нам Босне јављу, да се у тамошнѣмъ граду Бањойлуци наоди єдно нечувено чудо: — дѣвойка (Србкиня) 16 година стара, а већъ гигантскогъ стаса. Она е 7½ ногу высока*) у тѣлу крупна и месната, као єдань найкрупнїи човекъ. Великачки очіе, намргођена лица, мрка и страшнта погледа. Промукнутогъ гласа, кротка, и одъ мало рѣчи — и - заръ због свое накзе - стидљива. Мало еде, а много піе. Њой е то ништа на єданпутъ испразнити непръ одъ по оке, найжешће ракіе. Тамошнїи народъ чопорокъ долази, да се овогъ чуда нагледа, и дарима іой свакъ по нешто. Везиръ Сарајевски дао е ню к' себи довести, да е види; и боятн се да е не попалъ Нарузу Стамболъ. Некій Сарајевски трговцы давали су њеной матери и брату 3000 фр. ср. да е у народъ фино одѣло преобуку, и по свіету воде, гдѣ бы безсумњно много попаца на ню скупили. Братъ бы е дао, а мати - премда се у нукой сиротиньи наоди - неда о томъ ни говорити! Изъ овога се види, да нашъ Народъ у чадолюбію све скоро остале народе превозилази, іошъ до тога степена не присѣлиши, да изъ користолюбія - дете свое, као ванзу свіету на углед дае! —

В.....

*) а колика ће іошъ нарастити, и укрупнити до 18-те ил' 20-те године.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Чудноватъ надписъ.) У предълу горнѣ Аустріе, на врати єдне Цркве стои овакій надписъ: Praesens imperfectum, et perfectum, plusquamperfectum futurum; то есть: Садашньость є несовршена, а совршено може нѣгда быти и совршенѣе.

(Штатістичєско назначеніе о Петрограду.) У Петрограду има 470,000 душа. 117 цркваи, восточногъ вѣроисповѣданія. 12 цркваи и 9 капела закона Протестанскогъ. Число домова 3661, између кои су само 3265 каменa здања. Нова зимска Палата є речекъ художества, и у новіи времена чудовните здања се назвати може.

(Наша). Она є рѣчъ Паша Персійска, изваи по Персійскомъ произношенію Паша, Краљева ногa. Турцы овомъ речію Намѣстнике Окружія, и воиводе називаю.

(Історічный споменъ.) Превошай Наполеонову костію у Француску землю, не само знаменита времена владе нѣгове; но и различне манѣ и више познате анекдоте представля. — Тако су нѣгда сахожене Райне државе Наполеону као покровителю приморавану покорность указивати принуждне быле; нѣгданиѣ Вестфалско Краљевство, за знакъ покорности заповѣди єдно вече на честь Наполеона главный градъ освѣтлати. Изнесу у многи прозрачны надписа, нѣкій ученикъ слѣдующій є надписъ сачинио: Patri Patriae (Отцу Отечества) Regi Vestphaliae (краљу Вестфаліе) Acad. Tut: (Академіе покровителю). Непаклоность, и незадовольство Наполеону указати, съ тымъ єнаквію; што є прво и последнѣ писко само, и после дугогъ времена свѣтлити оставіо. P-e-R-e-A i. то есть Регеа, да погине.

Д. А.

СМЕСИЦЕ.

ОДГОВОРЪ ЗАПАЛШЕНОГЪ ДЕТЕТА.

(съ Немецкогъ).

„Ко є створио овай светъ"!? запыта єдан воспитатель, кои воспитаніе деце у палаци наши є мыслію, своіх запаланеногъ питомца, с' онаконнымъ тономъ, какимъ обычно пыта: ко є разбио ову чашу? или кое ону књигу онде метнуо? Дете му протрунши одговори: „Іоаи самъ и Господине"! „Глупаче! и те пытахъ ко є светъ створіо"? С' дрктаюћимъ и єдаћимъ помешанимъ гласомъ поправи дете одговоръ, съ речма: „Я-я-я самъ, сладкый Господине! ал' васъ овако као Бога молимъ, нећу то никадъ више чинити"!

Іованъ Балугџићъ.

Нѣкій краснорѣчія учитель, овако є ученикомъ, различне начине државо-управленія толковао: Демократія вели тако є домостроніе, у коимъ се незна ко є кућаръ, ко ли ключаръ. Аристократія є брза рѣка, по коіой, сви се возати рады, докъ на послѣдку сви не потону. Монархія є то, гдѣ само єданъ говори, а други сви кажу: слуга покорный. А Анархія є, гдѣ єданъ незна ни самъ шта ће, а другій не рады што бы му родити требало.

ПОГРЕШКЕ.

У числу 25. стр. 150. вр. 20. стои: премѣна м. промѣна, стр. 154. вр. 11. одъ д. 843 м. 1845. стр. 155 вр. 7 одъ д' достойномъ м. достойномъ; стр. 156. вр. 13 перохіи м. парохія; вр. 14 зито м. зато. У ч. 26 стр. 1. пиму м. писму, стр. 158. бесполица м. бесполица стр. 159. вр. 12, одъд. Допутирци м. Депутирци.

Цена ране 6 Априла на Пешт. піяци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	138	130	120
Наполица	100	—	—
Рожь	90	88	—
Ечамъ.	72	70	—
Зобъ	60	55	—
Кукурузъ	90	88	—

Стање дунава.

3. Април. 7ᵖ. 0ᵒ. 8ᵛᵉ. 7. Април. 6ᵖ. 11ᵒ. 3ᵛᵉ. (надъ о.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Ваймеловаымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 28. Недеља 11 Априла 1843. Год. III.

МОИМЪ ДРУЗИМА.

Гдѣ су мои ньли други? —
Да похитимъ къ ньиной слози,
Слози славной и премилой
Као круни посвећевой,
То е моя власть,
Боже дай іой цвасть!

Мои други су Славяни,
Кой су дому, роду вѣрни,
Кои єньле све одрину
И кои се за родъ брину,
У вѣрности стой,
И родъ люби твой!

Гдѣ су мои ньли други? —
За камъ душа моя сузи,
За ньих' вазда душа м' гине
И срдашце мое вене
Гдѣ е гласакъ твой,
Милый друже лой!

Гдѣ су мои ньли други? —
Да одузмемъ срдце тузи,
Да у сяйной ньиной круни
На лювеной пѣнамъ струни
То е правый лѣкъ
Моіой души вѣкъ!

Славско ине кудъ се шири,
Рѣчь славянска кудъ се ори,
Духъ мой — маіемъ надгледава
Славны круну садъ другова',
Дай Славіо сво
— Дай ни садъ дружтво!!

П. Стиѣъ.

ПОСТОЯНА ЛЮБОВЬ.

Наполеонъ Бонапарте основао е у Французской у месту Екузанъ єдно заведеніе, кое е само за воспитаніе женскогъ пола определѣно было. У овомъ су заведенію само она деца приступъ имала, коя су одъ родителя войничкогъ реда была. Сви питомци овогъ заведенія, не узимаюћи у призреніе различна званія родителя ньіовы, єднако су воспитани, тако, да е кћи єдногъ Французскогъ Маршала пріятельица и другарица кћери єдногъ сиротогъ каплара была. Између питомаца овогъ заведенія быле су негда три пріятельице, кое су заєдно у єдну школу ишле и у великой любови живиле. Оне су се звале: Хортензія, Марія, и Кларисса. Марія баше кћи єдногъ сиротогъ, пензіонираторъ лайтнанта, кои е за службу войничку неспособанъ было, због тога, што е у єдной битки кодъ Райне око изгубіо. — Кларисса была е кћи єдногъ одъ оны знатны Генерала, кои су се у време революціе Француске яко оснили были, и зато су одъ Наполеона княжеско достоинство получили. — Хортензія была е одъ много сяйнівгъ порекла. — Ове три пріятельице, како у наукама, тако и у владаню одъ свію други одликовале су се. Кадъ годъ су се награде између у-

ченика дељиле, то в већъ свакій напредъ знао, да ће ове три пріятельице великій канцлеръ споменути, кои в обычно награде при явнымъ испытима раздавао.

Данъ по данъ прође и више година одъ како су се ове три невише и добре душе између себе пазиле и у любови живиле. Оне су како кои данъ све зреліе и паметніе постале, али в међу тымъ и ньіово пріятельство све веће бывало. Но дође време, кое ће ове три верне другарице разставити, и свезу чистогъ пріятельства разкинути, єръ Марія кћи слепогъ лайтнанта морала в у свое рођеня место одлазити. Њена се мати већъ дотле у вечность преселила, а отацъ, као у свакомъ смыслу сирома човекъ, потребовао в свою кћерь, да бы му она іоштъ последнє трудногъ нѣговогъ живота дане своимъ присутствіемъ одлакшала. — Ни в лако велику тугу при растанку ове три другарице описати, уздисая неизбровны было в; сузе су потокомъ текле. Али опетъ една утѣшителна мысао и сладка надежда ньіову в тугу колико толико ублажавала, да сирѣчъ една на другу до смрти заборавити не ће, и надежда, да ће једу се временомъ опетъ видити и излобити. Кларисса, Генералова кћи, коя в на светле будућности срећный изгледъ іоштъ напредъ изгледала, была в прва, коіой та лепа мысао на паметь дође, да се сирѣчъ после некогъ времена, опетъ у известный данъ све три састану. „Некъ се скака одъ насъ“ рече она, „завери, да ће овай истый данъ после десетъ година кодъ капіе „Тилерійске“ доћи: было зло, или добро“. — Како в младость безбрижна? како іой ни наймањ страшне промене овогъ живота на паметь не падаю? како младость безъ сваке сумнѣ на дућ животъ мысли, и лепе планове за будућность справля! А не пада іой на умъ да помысли: Ође ли после десетъ година капія „Тилерійска невредима остати? Може ли после десетъ година іоштъ и велика сиротиня одкудъ за вратъ доћи? Може ли за толико време и црна земля тело іой покрити? занста невина младость срећномъ се назвати може, кадъ іой оваке страшне мысли на паметь не долазе, кое бы многе пріятне часове огорчиле! — Я ћу после десетъ година дакле“ рече Хортензія, „кодъ капіе „Тилерійске“, и то у овай истый данъ быти. Ођете л' и вы двое то исто учинити“.? „Заръ можешъ посумняти“? обое єдногласно одговорише и єдногъ баштована дозваше, кои не далеко одъ ньи у башти пословаше. „Ты Ђорђе буди сведокъ нашегъ заветованя“! рекоше му. „Насъ трое: Хортензія, Кларисса и Марія заветовали смо се после десетъ година кодъ капіе „Тилерійске опетъ састати се, и то управо предъ вече око 6 сатій“. — После учињеногъ заветованя опросте се съ баштованомъ и одоше. Слѣдующій данъ спреми се Марія на путъ и оде. После три месеца дана Кларисса буде испрошена и уда се; а не прође ни година дана, ал' и Хортензія опрости се школе и по жельи свои родителя кући оде. —

(конацъ слѣдує).

ПУТОВАНЬ ИЗЪ ЦАРИГРАДА

у Сірію по Карлу Тратнеру списано.

одъ

Димитрія Арнота.

Кадъ одъ морепловства управителя (Адмирала) нужна извѣстія у смотренію дѣла Сирія добыемо, преселимо се у пароплов „Кресцентъ“. На многимъ лађама разлегала се турска свирка, на површо пламтали фенѣри, и иначе у глувомъ присиншту садъ в весела живость измѣштане войске и народа жубо-

рила. Ону ноћь повадимо котве, кренемо се и сутра данъ послѣ подне приспѣмо у островъ Ципръ. Овде се подъ село Ларнака извеземо, ков се у овомъ окружію за найзнаменитіе држи, но нама нити се положай нѣговъ, нити предѣлъ ондашній допао, єръ є цѣло окружіе опалѣно изгледало, осимъ што смо нѣколико палмій видили. Овде у две три куће свренемо, да бы ципрійскогъ вина, ков є на гласу, купити могли; но што су намъ годъ износили, ніе намъ се допало, и овде смо се освѣдочили, да у цѣлой Сиріи добра вина нема. Нѣки одъ другова мои свриу у продавницу, и ту обаятелномъ лѣнотомъ нѣке Гркиње тако буду плѣнени, да є дуго нису могли заборавити. Она іоштъ изъ острова никудъ ни корачила ніе, но нѣна благопристойность и воспитаніе таково є было, да су ньи деветъ Француза, кои су се ту десили были, ньой дивили се. Одавде поћемо далѣ и зоромъ трећегъ дана 15. Дек. зауставимо се у пристаништу Сирскомъ. Снегомъ покривена гора Либанонъ у заборавъ се пружила. За кратко време приспѣмо у главный градъ Сиріе Байрутъ. Положеніе є овогъ града сасвимъ романтическо. Приморѣ страовито брдо окружава, кое є лѣпымъ вртовима засађено. Овде съ нѣколико Арапа изнесемо наше ствари на брегъ, приявимо се кодъ Лаурела дѣйника (агента) нашегъ, кои є іоштъ у време обседе Байрутске у Ципръ повукао се и іоштъ се ніе было вратіо. Сынъ насъ нѣговъ прійми, изпразни намъ єдну собу, гдѣ смо наше ствари унели. Байрутъ пунъ є съ турскомъ войскомъ было, и свакій данъ нова є долазила, одъ кое є нѣка часть у граду, а друга по полями конаковала. Байрутъ є при Октоберской обседи одвећъ нагрђенъ; трговци се много тужили о пороблѣню продавница, кадъ су Египтіянци градъ оставили. — Къ югу одъ града на єдномъ брду видисмо єдну часть Мозанка, кои є остатакъ древногъ Берита. Конаци се у овомъ граду и по скупе повце одвећъ нечисти добыти могу; зато мы за 20 піястера на данъ погодимо єдну кућицу, калуђери намъ даду спаваће хальине, а нѣкій арапскій кроячъ сламняче, и тако сами наместимо нашу собицу, колико намъ є као ратникомъ могуће было; притомъ, будући да є у овомъ граду само єдна таліянска гостиница Батиста, и у той се єдной єло гнусно и нечисто издае: зато смо сами морали куйну држати, у комъ случаю многе Европейце, кои су одъ свои дворова Порти у помоћь опредѣлени были, на нашъ ручакъ позивасмо. Овде треба примѣтити, да при овакомъ случаю у страной земльи свакій є съ єднымъ степеномъ већегъ званія. У овомъ є граду была Енглезска болница, у коіой є прибѣжиште нашао у Египетской служби бывшій тысућникъ землѣмѣрства Шулцъ, кои є кодъ Ст. Іеанъ де Акре ранѣнъ. Чувари Байрута состояли су се изъ нѣколико Енглезски топџія, кои су съ два топа предъ конакомъ Везира стражарили. У Байруту є у ово време весела живость изгледала; на пазару свашта є човекъ купити могао. За време бавленя нашегъ овде су насъ многи, знатни люди посѣштавали, изъ међу прочи и нѣкій Місіонаръ, кои по наредби американскогъ содружества изъ међу либански гора просвѣштава; но будући да є и лѣкаръ, зато су га у Байрутъ позвали, да Сирскогъ Сераила Изетъ Паше ране промотри. Овай познаваюћи Паше сурову наравъ, єръ є изъ саме нестрпѣливости више робова пиштолѣмъ потукао, съ страомъ є нѣму отишао. Промотривши му ране, опредѣли, да, ако се жели спасти, єва му се нога одсече. Кадъ є дѣло започео, Паша є тако страовито

зурлао, да се човекъ сгрозити морао: по томъ тргне ашџаръ, и почне самъ себи ногу сећи, но у страшномъ болу стропошта се на земљо. — Овде видисмо и Омеръ Пашу, кои е родомъ изъ Аустріе, и кои е найпре као войникъ кодъ насъ служіо, по томъ Турхомъ прибѣгне, остави законъ, и за кратко време Пашомъ постане. Байрутъ е истина каменымъ зидомъ обколѣнъ, али е све е-диако у такомъ стању, да еданъ топъ довольнъ бы было све разрушити. Лѣпи ртови окружаваю га, кои су понайвише одъ 10-12 стопа высокимъ кактусомъ ограђени. У овой околини има много Арана, одъ кои се едни на талиянскомъ, други на Французскомъ а трећи на Енглезскомъ языку у закону поучаваю. Римокатолически Арапи (Мароните) у найвећой су омрази са енглезскимъ. Кажу, да Французи побунюю Мароните противъ енглески Арапа, описиваюћи ій као безбожне люде. Іохмусъ войвода ноћомъ 19. Дек. яви намъ, да ће зоромъ къ Санды ноћи и да за ньимъ идемо.

(продужење следує.)

ШКОЛСКА ЗВАНИЧНА ВѢСТЬ.

Отъ крал. верхов. школа наши Надзирателства изълажесе:

1-о Свакому дѣйствителному непреуготовленому и отъ овога обвезанія нерѣшеному Учителю, да бы по всемысочайшимъ уређенїма всимъ изъ педагогически науке предъ крал. препарандійскимъ заведеніемъ, относително Србскимъ или влахійскимъ о будућемъ школскомъ одохвоћенію неотложно положити непропустіо — иначе неугодна слѣдствія самомъ себи приписати има.

2-о Да бы сви мѣстни школа управитељи и Учительи постарались, молодинна табелларна школска навѣстія своимъ Управителству подъ найстрожимъ оттоворомъ што скорїе послати — кои іошъ послали нису. —

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Театеръ у Батавіи.) Позоришно нaз 23 сочлена состоѣне се Французско дружество Директора Минарда пре едно шестъ или седамъ недели опамо с дошло. Неке немачке Даме овогъ су дружества сочлени, и особито добре балске играчице. Една одъ ови дама, родомъ наз Лиске неизказано лепо игра, и зато е свима мила. Овданьнѣ холандско позоришно дружество, у коюмъ ни една дама ни е участвовала, по долазку Француского гореспоменутогъ дружства престало е.

(Ватрена мрежа.) У Лондону се као спасително средство при опасности ватре една одъ 16-20 квадратны стопа велика, яка мрежа предузела, да се направи, у кою ће одъ долестоћни разтегнуту оне особе скакати, конма животъ у опасности стои.

СМЕСИЦЕ.

(Важность земледѣлства.) У Хини и сада влада древный овычай, да царъ са свои принцени свакогъ пролећа у земледѣлско одѣло обученъ плугъ у руке узима и нѣколико бразда преоре. Кадъ е Стаунтонъ на престолъ владѣній ступіо, ніе хотѣо по примѣру свои предшественика само неколико бразда орати, него е по неколико сатій плугъ у рукама држао, кое су и нѣгови окружни чиновни морали. Обычай овай зато е онда уведенъ, да земледѣлци увиде, у колико се земледѣліе уважава, кадъ владѣтелство на едне годиште тай трудань посао непропушта предузимати. Примѣра имамо, да е и блажене памети Царъ Іосифъ одъ орањегъ земледѣлца у Аустріи плугъ изъ руке узео, да искуси, у колико е радня ова трудна и тежка.

Политикусъ е свагда, буди съ кое стране, на свомъ месту, онъ се зна свагди наћи, ербо нѣгово начално латинско слово, съ коимъ се нѣгово име починѣ, свагди му добаръ изгледъ дае. Кадъ га читашъ, као што треба читати, онда нѣгово слово као „p“ изговарити морамо; кадъ се на другу страну преврне, онда е „q“; превратили се оно, што е доле, у высину, онда значи „d“; окренемоли га наопако, онда се претвара у „b“; — тако и люди политични, буди съ кое стране сматрани, показую се быти у правомъ изгледу, то естъ: они су свагда све, и свакому сваштa.

І. Чокеранъ.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **29**. Четвртакъ 15 Априла 1843. Год. **II**.

ПОЗДРАВИТЕЛНА ПѢСМА

новому броду

Г. МИХАИЛА ВУЧЕТИЋА*)

ВЕЛИКОКУПЦА ТРІЕСТИНСКОГА

АННА

НАЗВАНОМЪ

За знакъ

БЛАГОДАРНОСТИ И ПРИПОЗНАЊА

СПѢВАНА

Іоком Радовићъ.

ЕОЛЪ.

Нептуновымъ полѣмъ
На моему крилу —
Преохоло носимъ
Лѣпотицу вилу!

Платна іой се біеле
К'о крила лептира:
Водни пути дѣле
Када вѣтаръ свира.

Нестроми се влада
Біелы Французкана!
По водамъ се влада
Као Енглезкина.

На прси сокола
Злаћенога служи!
Цара одъ Могола
Гледа да поружи.

Анна лѣпо име —
Хтеде назабрат!
Да се може съ тиме
Шантокъ закривати.

ЗЕФИРЪ.

Одвећъ друже трошишъ сила
На пилина біела крила,
Недавнъ Анни одахнути
Одъ умора почивнути.

На мору се платна деру
Ноге іой се коренъ перу,
Напредъ мало иде Вила
Бръ противнымъ дишешъ сила.

И одѣло бѣло крне
А на же се често смие,
Хайде тамо и за гора
Дай ми царство сина мора.

Да препратимъ лѣпотицу
Ту пролѣтну любичицу,
Докъ с іонтеръ біела зора
Башъ до Боке одъ Котора.

НЕПТУНЪ.

Други ном противна стихія
За ређ' право достойна сте сміа,
Еръ одъ Брода чиња лађъ се Вила
Бѣла сара лабудова крила. —

*) Поменутый Гд. притежатель, поводомъ о овой новой броду имену свое супруге Анне, и нашимъ пріатељскимъ путъ, своге найстарієгъ сина Г. Евгинія у Бечу, у свое отечество послао.

Ніта в трібва да се пиатите
По кралѣвству моєму ширите,
Кадъ безъ мене пролѣћат' несмѣте,
Башъ да су вамъ све сване распете.

Вељ у слогу да се сабереко
До Новогъ га Града пренесеко.....
Носи име Госпоѣе честите
Одъ Трѣстинске куће новосите.

Съ Бродомъ шалѣ найстарієгъ сына
А по сыну злата и цекина
Нѣгопогъ в родителя*) жеља
Отечества свога любителя.

Любавь мѣста сыну спріобштити
Отечеству добра учинити,
Са земляцы нѣга упознати
Съ пріятельи болѣ утврдити.

Име свое предати потомцемъ
Примѣръ дающ' осталымъ трговцемъ,
Посѣћающи свое добротворѣ
Милостиво гледећи Примороѣ.

ПОСТОЯНА ЉОБОВЬ.

(конецъ)

Десетъ година проуше и време уговора доѣе, ков управо у всенѣ доба у данъ недельный паде. Подне в вељ прошло, и іошть десетъ минутій фали, па ће 6 сатій ударити. Баште око „Тилерійске" капіе онако исто остадоше, као и пре 10 година, али іошть се ни в една заветована другарица не указа. Но чуймо садъ! Шестый часъ туче, и іошть последный звона гласъ ни в престао, кадъ се батаръ са 4 зеленка упрегнутъ указа, кои сувымъ златомъ бяше украшенъ. Коньи стадоше; батаръ се отвори и една млада Госпоѣа изъ нѣга на землю сиѣе, гледећи око себе на све стране. Она в была особите лепоте и богато одевена тако, да в величественъ изгледъ показивала. Сви мимопролазећи стадоше около нѣ, дивећи се женской лепоти. Она в была Марія сирота кћи, найспроманшіегъ лайтнанта. — Гдикомъ ће одъ наши почитаемы читателя чудно видити се, и помысли ће: Одкудъ тако-ва промена, да одъ сироте девойке, така дама постане, кея в и у самомъ Парижу предметъ удивленія была. Али само погледъ на пређашность бацимо любезный читателю! пакъ ћемо видити, да в за 10 година Троя разорена, шта више, да в єданъ єдинитый данъ доста было, да се Ниніве са земльомъ сравне и Трогадеро да се сруши. Ни в давле много времена требало, да и Марія изъ уде сиротиће на онай степенъ доѣе, одкудъ в предметъ удивленія Французогъ постала. Москва ни в бадава у пра и пепео обраћена; зима в силу Наполеонову сатрла и велика промена затымъ се указа. Између други промена была в и та, да в фамилія Маріина велико богатство задобила.

Дуже в времена Марія свое две верне другарице нестрпѣливо очекивала, кадъ се лагацымъ корацима єдно снуждено женско лице ньой приближи, кое цео изгледъ велику сиротиню показиваше. У овомъ магновеню баци се Марія у наручія сироте Клариссе. — Клариса кћи Генерала и Советника Наполеоновогъ, а затымъ супруга єдногъ миліонера пала в у найвећу сиротиню. Нѣнъ в и отацъ и супругъ изъ отечества изгнанъ быо. „Вечерасъ ћешъ ми твою судбину преповедити, рече Марія, и мы се одъ данасъ растати не ћемо. И самъ сирота была, и ты ме онда презрела нисн. И самъ срећна постала, и зато бы предъ

*) Они родољубивъ одушевлени на собственo захтеванѣ долѣподписанога поклоннике овуи ѣсму, коюо онъ опетъ нашемъ достахвалномъ Скоротечи, као лѣпый прилогъ, прерадо спріобштиша.

И. Вуковићъ.

Богомъ гресота, а предъ люд'ма срамота была, да у любови и одеадъ не живимо". Кларисса яко се овакомъ племенитомъ Марiѣ поступку зачудила. Обе вечъ у кола седати намераваше; а' се Кларисса трже и Марiю запита: „А гди е наша Хортензiя"? „Ты добро знаишъ, шта е и у каквомъ е великомъ достоинству Марiя была, а шта е садъ сирота"! . . . При овимъ речма Марiя уздану и сузе iой се изъ очiю указаше. У овомъ магновенiю приступи вданъ непознатъ човекъ њима, две кутiе у руци посеhи: едну одъ обы предаде Марiи а другу Кларисси съ речма: „Я самъ Ђорђе баштованъ, сведокъ вашегъ заветования. Те две кутiе, дала ми е Хортензiя, да вамъ у данашньiй данъ предамъ". Марiя и Кларисса изъ великогъ любопитства одма кутiе отворе и нађу у њима две половине одъ едне круне. Ову е крупу на своiой глави Хортензiя носила, коя е за време Наполеоново кральица Холандеска была, и шогорица цара Наполеона; но после падения вѣговогъ, изгуби и ова и нѣнъ супругъ ово высоко достоинство и у найвеhой туги у Немачку оду.

(Spiegel).

ПУТОВАНЪ ИЗЪ ЦАРИГРАДА

у Сирiю по Карлу Тратнеру списано.

одъ

Димитрiя Арнота.

(продужение)

Одъ топцiя добывены 10. коня подѣмимо, спремимо се, и унука дѣйника нашегъ за 500 пiастера на мѣсецъ погодимо за толмача. Нуждне ствари на маге потоваримо, и тако 21 Дек. времемо се. Време е пријатно было. Све путове у ово време прекрилила е нѣшачка и конянича войска, кои е у Сандъ наѣправала. За нѣколико сатiй стигнемо Селимъ Пашу, кои е у нѣковъ риту свой станъ утврдio. У друштву се нѣговомъ мало позабавимо, и ту намъ паша съ чиновници саблѣ прегледа. Сполшность войске му е добро изгледала. Оружiе коняника турски наличи на хунарске чiоде, на коима се црвене заставе вiю. Овде су путови одвеhъ песковити, поредъ кои смо много маслина видили. Преко воде Дамоуръ прегазимо, будући да е мостъ изкршенъ было.

Ту се мало одморимо, где насъ нѣкiй продавацъ шеhера стигне, одъ когъ ефтино шеhера накупуемо; онъ е много камила предъ собомъ терао, коя су шеhеромъ натоварене было. Овде съ њиме останемо, а толмача напредъ пошлѣмо, да намъ конакъ тражи. Кадъ смо подъ градъ дошли, капiя су позатворане было, но на гласъ „Немзи Мираланъ" (нѣмачкiй тысуhникъ) пусте насъ. Войникъ у Турской ако оне iоле чести да има, найманъ да се за тисуhника нада; еръ сотнике (капетане) не цене веhма него послужителя, и често быва, да сотникъ тысуhнику лулу пуни. Шталу за конѣ не могосмо добыти; зато на улици колацъ ударимо и повежемо iй. Кувара одма въ аустрiйскомъ дѣйнику съ томъ молбомъ пошлѣмо, да намъ за ело што нађе. Изъ међу когъ времена то мачеванъ нѣкiй сродникъ одну намъ собу направи, где смо наше ствари унели. Чуюhи о долазку нашемъ Омеръ Паша, кои е у Монастыру было, на конакъ насъ позове. Овде намъ дѣйникъ нашъ пошлѣ рибе, зайтина, воћа и вина; а пriоръ (настоятель) намъ собу съ чистымъ постеляма опредѣли, те се ту лазмо и одморимо. Сутра данъ одемо дѣйнику нашемъ, да му за ело наше благодаримо, и за ствари наше нужне назе цимтемо. Ова е породица у цѣлой Сирiи найбогатiя, и найбольiй утокъ на ондашньiй народъ ика. Сандъ е нѣгданьiй богатый градъ Си-

донъ. Изванъ града видисмо многе одъ порфира и граната подусрушене столпове, а у врту дѣйника Аустрійскогъ два сандука, кое су не давно изъ землѣ ископали, за кое кажу, да єдань дѣла Херкула, а другій митологическе древности представля: дѣло є одвећъ художествено, но штета, што є у невѣштой руци. Башъ су онда обадва расквапити хотѣли, зато, што су имъ мѣсто запремали. У предѣлу Сидона найбољи лимуни расту, а и поморанца има доста. Изванъ града є пазаръ одъ самы лимунова, кое Бедуини продаю. Тврдиня є Сидонска неуредна, посао зидарства неваля: многе су пукотине и развалине.

Прилѣжно смо оно место промотрили, гдѣ су се Аустріянци после обседе преселили. Крозъ пукотину провукли се до обкопа, одавле є битка све до капія траяла. Ерцерцогъ Фридрикъ, одъ Терасса дома Катафаго, слѣдовао є бойномъ воинству; и оно смо мѣсто видили, гдѣ є Аустрійску заставу забости дао. Санда управо у ондашньимъ обстоятелствама ніе могла противъ стати; връ нѣколико су є топова скрушити могли. Овдѣ будући да нисмо навѣстно чути могли, гдѣ се Іохмусъ войвода налази, морали смо овде дотле чекати, докъ нуждна извѣстія добіемо. Божићъ смо у монастыру провели. Цѣло Хрістіянство Сидона износи на 120 душа. Овде има болница, кое є надзиратель славанъ Докторъ Тогнети. Онъ є много бійля, што у полама Сиріе расте, изнашао, кое човечеству на помоћь служити може. Болница му є у добромъ реду но због тупоће врховногъ заповѣдника много му у дѣлу смета, кое кадъ намъ є проповѣдао, морали смо се смѣяти. Истый Селимъ Паша, кадъ є болницу посѣтіо, запыта болестнике, шта имъ фали? — и кадъ му се ови о строгой уредби єла потуже, онъ свакомъ по два леба пошлѣ. Можно є представити, како є лѣкару было, кадъ є доцніе приспѣвши видіо, гдѣ му болестници цркъ лебацъ млаве. Другій путъ на тужбу болестника: да имъ є зима, дао є све прозоре болнице сазидати, тако, даій є Докторъ Тогнети упавши єдва напипао. — Садъ Іохмусовъ спомоћникъ яви намъ да у Ст. Іеанъ да Акре идемо, и ако га у окружію ономъ не нађемо, да продужимо путованѣ преко Назарета и Дѣнина, у Напль. Дек. 28 кренемо се изъ Сидона у Суръ, древный Тиръ, кои намъ градъ дивне повѣстничне спомене предстаяля. Овай є градъ нѣгда найзнаменитіе мѣсто трговине было, а садъ стародревна лѣпота нѣгова у развалинама гранатски и порфирны столпова несрећу свою оплакуе. Дѣйникъ насъ на конакъ прими. Сутра данъ пођемо у Капо-Біянко, кудъ смо трудно путовали, будући смо крозъ узко просечене горске путове проћи морали. На коньи нисмо могли яшити, връ є свакій свогъ коня пешке водити морао. У вече стигнемо у Ст. Іеанъ де Акре, гдѣ намъ по наредби Паше две собе у монастыру Француском даду.

Текъ єдва є можно помыслити, съ каквымъ смо осѣћанѣмъ корачали крозъ Ст. Іеанъ де Акре старый Птоломей. Прославлѣнъ є овай градъ прво у повѣстници црковной и свѣтской, потомъ чрезъ крстоносну войску. Овде су Наполеонову силу тако опустили, да се после 56 дана траюће обседе сравно одъ овогъ града вратити морао, а Ибрахимъ Паша после седмо-мѣсечногъ нападенія овай градъ зидобыо; зато самъ башъ и любопитанъ было промотрити, како є можно было, да є садъ за три сата траюће битке задобіенъ. Прво што є по сметеномъ плану накопанъ обкопъ, а другій є тай было узрокъ, што є барутъ у нѣкой продавници было, гдѣ су и проча многа непазльиво напуѣна оружія бы-

ла, и тако в прво тане, кое в на барутану пало, разнело продавницу и на бедему съ десне и леве стране пукотине поправило. При свему томъ невоља віи толика была, да се градъ оставити морао; но стражари, пре него што бы се непріятельи граду приближили, на прве топове градъ оставе. Топџіе се за ово три сата одвећъ зло владали, свако в тане катарку дотакло, а и кћаръ в димъ на градъ носіо, због кога нису добро нишанити могли, те тако за кратко време топџіе се јанчаки разбѣгну, да ій къ топовима за живот нису могли натрагъ повратити. Из свега овога може се заключити: да Ст. Іеанъ де Акре примѣръ невољне обране показује.

(продуженіе слѣдує.)

ПРИЛОГЪ

КЪ БУДУЋОЙ ГРАМАТИКИ.

Овако под овим именом ставио је (у Скор. с. 122. 1843.) један мени непознати Господин (Б. К.) неки на мене одговор, на кои грећота би била прећутити; јербо каже:

1. Да је властелин у млоштву властелини! А да није тако, већ властели навешћу за сведочанство неколико примера, против кои закона неће се имати шта рећи. Тако у Рукопису о животу С. Саве и Симеона стои: Миръ вы боуди властеле и болларе. — А у закону цара Душана: Да соу великимь властелемь велїи пороґци — ако соу своемоу властелиноу бес правде оузели землю, да се соуде съ нимь властели законикомь царевїимъ". — Кад дакле овде има властелиноу и властелимь, а не властелинимъ, нити властелемъ (у Дат. мн.); то „властели и властеле" долази не од властел, већ од властелин; како и правило гласи: Имена на ин, која означују а) род (циганин) — б) место (прижанин) — в) званичност човека (касанин, Христианин). у Млоштву одбацују н; тако по овоме и властелин, име, које званичност означава, има у Млоштву сърпски: властели, славенски: властеле (на е), баш као и крањски (Водичане, Добрушане), у кои као и у Немака у овакоим речма неговори се у Јединству ин, већ онако: бугар — бугари. Тако су властел и властелин (Vlastelin још од 1071.) у Млоштву обоје властели. А властель (властитель) скраћено је, и по Руски има (у Род. Мн.) властелей место славенски властелїй. — Што се пак остали имености на ин тиче, које непристају у речне три класе, оне иду правилно (задржавају н:) аршин — аршини, перчин — перчини.

Овде се може још и то додати, да је Душмани (душо-мам, кон мами и пастои да кога са душом растави) сърпски; а „гражданинъ, отечество, внѣшность, внутреность, развѣ, сообщити" руски.

2. Да „знати есть глаголъ траюћега дѣйствія, врх (вели) има „време настоящее"! — Но и снити (сињем и сним) има време „настоящее", па зато немора бити „траюћега дѣйстія". — Глаголи како трајући (знавати), тако и нетрајући (знати) имају време „настоящее" у радњи ускорено (готово), и одуљено (трајуће). Био дакле глагол „знати траюћега или нетраюћега дѣйствія" једна је плата; нити је о њему вредно више препирати се.

Овде имам то додати, да време „настоящее" треба разумети садашње, а не будуће; јербо што настаје - настоященије сад, већ дојдуће, дошавше у напредак, као: наз недеље настаје велики петак, дакле „настоящее" петка наступаіу се јаја.

3. Да „сиграти се незначи ништа“ и „да дѣца нећеју се смѣти (више) сиграти“ по само играти; јербо се вели: „и врани коњи играју“! Ја пак кажем, да „сиграти се“ јест глагол сложени, као и ложити- сложити, очити - сочити; и да зато нетреба га презирати и ништити!

4. Г. Б. К. воли „вићшност, внутреность“ руски, неголи спољашност, нутрашност (или унутарност) сърпски; а како воли внутра, а не унутра, то наравно да ће он писати „вдова - вдовица“ место удова - удовица; које га очевидно издаје, какав је љубитељ сърпскога језика!

5. Што Г. Б. К. наводи, да Латини више bolo место non volo, па да по томе морамо и ми „нећу“ заједно писати; то тим показује, да је рад, како је у Латина, тако да и у нас буде, а што је у нас, а у Латина нема, то да неваља; зато и каже: „Глаголи се немогу писати съ не скупа, ѣръ (вели) тако и други народи око насъ чине“. Но све оно, што други у своме писму чине, неможе се за правило узети нашему језику; јербо му се тако више неподи, већ помаже! Сваки језик има свој правац, кога треба наметан књижевник да се држи; а не слепо без разума да се за другима поводи! Зато

Имам овде додати то: како год што „ће и мам (habeo) по себи обычно не употребљава се развѣ сложено съ другима“ — тако на исти начин и „не“ по себи само незначи ништа, него сложено са глаголи. Зашто би инди било правилно, кои више растављено, а неправилно, кои скупа? Кад се види, да растављено „не“ по себи само ништа није, и да може имати други смисо: не пиши, друго је (има два смисла: не! — пиши), а непиши опет друго (има један смисо); и зато по правди морали би скупа писати, које неби било неправилно, већ као што треба: невидити - невиђен.

6. За „сообщити“ на које се Г. Б. К. јако наваљују, казао сам да је руски; које ако ћемо посърбити, треба писати саобштити, или још за језик сличније суопћити, као и суочити (сукрвица, суседица). — При том овде додаје се то, да „сообщити и созвати“ иде у једну класу речи, а саопштити и сазвати у другу.

7. На „не сумњамъ да тье дойти“ по моме суду неваљам, да је Г. Н. врло основано и досттљиво одговорно; јербо кад је у говору што извесно, или се као извесно, да ће бити, претставља, онда се говоре два негатива, кои потврђују, као и у славенском, а и у старом германском и. п. нѣсте ли чьли николиже. Но будући да је оваково што у латинском језику нечувено; зато би рад незнани Дедија, да тога и у сърпскоме нестане. А тим се тако језик непоправља, неће квари.

Напоследак како год што „Свака крітка треба да в безъ гнѣва“ тако исто треба да је и без властите своје пресуде. За то би Г. Б. К. боље био уредно, да је био предао своје праваање каквоме беспристрасном судии, да он судејске речи „ніе ништа доказано“ над а мном изрече! Јер иначе кои ће коме од нас двоице веровати, да има право? Треба нам међер судија, кои неће питати: ко говори, већ шта се говори?

А. Драгосављевић.

ОБЗЫРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

Б. Зритель садржава следујући видъ прошлости. 6-ога Априла 1490 умро в Матіи Корвинъ. Онъ в последньи 5 година живота свога по већой части у Бечу провео. Война утрудненія здравлѣ су му порушила, а жестина и простъ уничтожили су му животъ. У пређашньой већъ години прорекли су звездоиспытатели Фридрику, да Матіи годину 1490.

прежнити не ће. Астролози краљевине угарске чували су га одъ опасне 1459 године, а у последни месеци и одъ Беча. Матія, кои ни е било безъ суверіи, повратн се у Будимъ, но кадъ е опасна година прошла, кмеліо е да се ваше начета нема бонти, и у почетку Јануара дође у Бечъ. Кадъ се воскресна недеља приближила, прекрасно обученъ, са свима украсима краљевскога достоинства поће у капелу, и премда е слабъ и болешљивъ био, ништа мање престои целу шесточасну службу. Кадъ се дома повратн, краљица ішитъ ни е била присп ела, а подне е пећъ било пошло. Садъ заиште краль смокава, кое е врло радо ео. Напердаверъ донесе му исколико по невалыим, збогъ чега се краль јако разари. Забадава се трудила тай часъ присп ешна краљица спогъ нужа ублажити. Садъ се краль на страшну несвесть позужи, и поченя се на свой кревет наслони, изгоди га ударъ. На гласъ овогъ печалногъ догађаја скупе се нѣгови пери: младый Корвинъ, владика Доци, тайнописацъ Тома, Стефанъ Заполя, заповедникъ Беча и пойвода Баторій. Краль страшнимъ болови мученъ као расклн и рачуйй лавъ у постељи своій бацакао се тако, да нужени Совѣта нѣговога ни су знали советомъ помоћи, но забуђени су само стояли. Само една краљица присутстије е духа задржала. Она се у смртномъ ужасу къ нѣму приближила, и у уста, кои су му јако затворена била, нѣше сипала. Два дана трајала е смертна борба; у нутру трећегъ дана воскресенія издануо е краль „Љубезный сынъ Марса", за кога су Астролози прорекли, да ће у дану и часу марса умрети; еръ су они нѣму опасни, кои се у месецу Марту родіо". У часу нѣгове смрти, (вели гатьлица) Дунавъ е кренуъ свой пресило; лавови у дворской башти почаљкала су, тварани пакъ, корвиновогъ колена спанци, летали су у страшномъ кракању изъ страшне удове престоле столице Будина къ Београду, где се гробови краљева находе.

ДОПИСЪ.

Изъ Срема. Ниско Учредніку. Као изъ дальне землѣ човекъ, као сакъ у нпой Сремски предѣлъ стигао, прво ми бы себе, као Србљинъ и православне цркве сынъ, са свдашньи Србски бывателы упознати, да бы тако прилику нпао Угарски Србола књижество и заведенія ставѣ и напредакъ сазнати. Свакій донъ у дружеству будући, рода се єдиныъ у дружству о препарандскомъ школскомъ и Матице србске заведеніе разговоръ. Я, као странъ, таки запитамъ: „Шта е то Браћо, препарандіе? И шта е Матица Српска? Кажите ми, какву пользу родъ српскій одъ ньи има, да знанъ о нпима у моіой отчевини монка земљицима што лепо и полезно преповедитн? — На ово старешина Друштва рече: съ драгомъ душомъ Господине! Колико сло кое сами искусити кое одъ знатніи наши людій чути могли, то немо вамъ све искрено казати. — Препарандіи, одъ како бытіе свое има, у нужой е мѣри своіой цѣли до данасъ свагда соотвѣтствовала, сирѣчъ: она предуготовлава србске и илапске младиће, прве у Сомбору, друге у Арыду, къ знанію учительскомъ, предаваюћи имъ све оне науке, кои су къ томъ важномъ знанію нуждне. Професори су имъ одъ постанка па до данасъ тако изрядни и у высокимъ наукама совершени нужени, да се съ нпима родъ српскій занста дичити може. Препарандисте су пакъ садъ по новый уредби совершени Синтаксисте гимназисте, и филозофи. Изъмеђу нашимъ садашньихъ учителыма совершены филозофа, јуриста, Адвоката списателя и преводителя разны књига; а то све препарандскоъ заведенію нпачо благодарити. Садъ имали кои Србљинъ, кои бы ово спасително заведеніе неимати желіо? Имали Србљинъ, кои бы га и равнодушно само гледао, и камоли не возвысити нежелію. О! занста нема таковогъ Србљина, кои бы на тако што и помыслити могао. Еръ съ наденіемъ Препарандіе пада и развитакъ народне среће, пада моралный народа живота! А ако има таковы, кои о овомъ нису увѣрени, сирѣчъ: да е препарандіи спасително, полезно и нужно заведеніе, те треба запитати: 1-о зашто е блаженопочивший царъ Францъ милостиво благоизволіо установити; 2-о зашто се нѣмымъ покроитељимъ назвати умилостивіо; 3-е зашто е Његово ц. кр. и ап. Величество милостиво дозволило одъ римок. народа 6. таковы заведенія оне године увести.? — Кадъ на ова три питања злонамышленици и непріятелы овогъ заведенія достаточно одговоре, онда ћу и я, Господине, о пользи овогъ заведенія почети сумнати, иначе при цветномъ нѣговомъ одъ садашньихъ управителствомъ стапо нипта бы совестно нити пробитачно было противъ нѣга роптати. Еръ я се озбилыки надамъ, да ће наша препарандіи таковый пертъ скорымъ постати, изъ когъ лепо све оно добыти, што е нашемъ роду мило и полезно. — Ово е не само мое, него и многи други безпристрастны народнопъ просвѣштенія ревнителя о нашой препарандіи мнѣніе. — За Матицу пакъ

Србску ништа Вамъ друго извѣстио неумемъ казати, него само то, да она сваке године 4. частице, назване Лѣтописъ, издае, и нама по доста скупе новце продае; да се на ню новци одъ нашегъ народа просе, кое онъ, будући е на сваке добротворство склоненъ, радо жертвуе. Но при свемъ томъ све єднако се и то сами нѣни оданшьи Членови туже, да іой се никако ни сваће, іошть манѣ медъ какавъ годъ указуе, съ коимъ бы свое жертвопринощенїе утѣшити могла, и зато се и я, и то праведно сумнятн морамъ, да ће капиталъ нѣнъ каквогъ плода нама донети. — —

Оно Г. Учредниче чуши ятаки напыслимъ насъ писмено молити, да ме баремъ вы извѣстите, надъ ми люди незнаду казати: шта е Матица Србска, шта е нѣно благо намѣренѣ? А будући да самъ я човекъ страиъ и путникъ, нити се дуго на єдномъ месту задржавати могу, то ми желю ню писмено болѣ испунити неможете него средствомъ вашегъ Скоротече, єръ онъ ће найлакше и найпре до мене доћи.

Добротворъ Путникъ.

ВѢСТИ.

Нѣгово ц. кр. и ап. Величество изволіо е врховногъ крал. Судіе Протонотаріуса Алоизія Залай за Предсѣдателя Дебрецинскогъ жѣничногъ Суда а на нѣгово место бывшегъ досадъ Перзоналовогъ Іована Зарку одъ Лукафалве — Графове пакъ Константина Палоїй, Антонія Сечењій, Адалберта Фрименъ и Іована Цираки кодъ высокосл. Мађарске Придворне канцеларіе концеписте за почестне Секретаре истогъ высокославногъ мѣста милостивѣйше наименовати.

Пешта. Како годъ што се изъ Славне са школскимъ фундима управлюе Депутаціе сваке године сврху примања и издавања фундаціоналны новаца рачуни высочайшемъ кр. Унг. Совѣту на разсмотреніе подносити морао и даю се: тако врховный наши школа Надзиратель, као Предсѣдатель речене Депутације, по настоећемъ себи праву и дужности, изнесада е овы дана у присутствію свогъ конзепутата и Совѣтно — егзаторалногъ Чиновника кассу Депутаціоналну провидіо, и новце и облигаціе у найвећемъ поредку нашао.

ШКОЛСКА ЗВАНИЧНА ВѢСТЬ.

Єрвл. врховный школа наши Надзиратель путемъ своегъ окружногъ писма наложіо е Дистрикт. Директорима и препарандіе заведенїима: да се по овима нашима Школама у почетку школскогъ поученія у іутру: царю небесный изъ 6-гъ гласа, а после полдне: Благословсиъ еси Христе Боже нашъ изъ 8-гъ гласа, после поученія пакъ увекъ при отпусту: Благодаримъ ти создателю благій и тд. изъ тропара 4-ога гласа одпов., или ги мало и слабе деце има, очита.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Кодъ Бокеза пре неколико дана убіенъ е страшанъ медведъ. Десетъ година пазили су на нѣга многи ловци, преко 300 куглій е на нѣга набачено и више одъ 50. паса ловачки одъ нѣга убіено, докъ се ни е Г. Кранцу надало нѣга убити. Страшило то имало е тежину одъ 6 центій и 15 фунтій, и кадъ су му необычно дебелу кожу скинули, нашли су у њой 2 фунте куглій.

Gem. Blätter.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

5 Април. 1843. Сребро.

Метал.	са 5%	на сто	109¾
„	„ 4½	„	100
„	„ 3%	„	77
Заимъ одъ г. 1838.		„	282½
„ „ „ „ „		„	702
Єзикаціе комадъ.		„	1627
Естерхазиинъ Лосъ.		„	52¾
Царски дукати.		„	101⅛

Цена ране 13 Априла на Пешт. піяци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	142	130	123
Ц̃ьопница	108	100	—
Ржь	90	—	—
Єчамъ.	76	—	—
Зобь	60	57	—
Кукурузъ	90	—	—

Станѣ дунава.

5 Април. 7ч. 1м. 6сек. 11 Април. 6ч. 7м. 9сек. (надъ о.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ (Bastei Gasse Nr. 319)

У ПЕШТИ словима Бѣймеловыма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **30**. Неделя 18 Априла 1843 Год. **II**.

СПОМЕНЪ СРБКИЊИ.

У развитку жарки чувства,
У развитку лепоте,
Благородна т' позна свойства,
О примѣру доброте!

Нѣжном срдцу сладость лје
Благородный тѣла створъ;
Небесну ти дражесть крје
Невине ти душе заборъ.

Красимъ чувством ты се дичишъ,
Кое т' више даде моћь;
Любкимъ срдцем ты с' поносишъ,
Ко светилом тамна ноћь.

Благородно чувство краси
Красный душе памишлај;
Благодарна суза квасн
Лица твога украшај. —

Природа не тканим лапцем —
Земным тѣлом — окова;
Душа бы те носи вѣцем
Невиности любила. — —

Све ће земьи ирко сунце
Своје зраке налити; —
Моје ће те онетъ срдце
Дичнай крвну! любити.

Србљинъ.

ПУТОВАНЪ ИЗЪ ЦАРИГРАДА

у Сирію по Карлу Тратнеру списано.

одъ

Димитрія Арнота.

(продуженіе)

Грдоба в у овомъ граду велика начињена; Енглезски зидари су, съ Турцы и заробљенимъ Египтіянцима, порушена зданія на ново зидали. Душеванъ теретъ ме в обузео, кадъ самъ кодъ Нізібске битке изгубљены, и садъ на ново задобівны 100 топова у найгоремъ нереду повлачити се видіо. Све в у ово време тако изгледало, као при обседи тврдынѣ. Овде у Монастыру наше ствари оставимо; безопасности ради опредѣлимо четыръ Калауза и пођемо у Назаретъ. Кадъ смо на градской капіи были гдѣ съ Турцы, и Арапи пазе на пролазеће путнике, страшна се буна подигне (овде треба примѣтити да су Арапи на подобіе Европейски чивута хитри, до найвеће крайности варалице и лаже). Одъ толмача разумѣмо, да в узрокъ буне и вике: што су изъ међу наши пратіоца двоица, на гласу познати злодѣйцы и за насъ опасни; на кое се мы уплашимо, кувара съ толмачемъ къ градскомъ заповѣднику натрагъ пошлѣмо, да намъ за пратіоце поштене люде опредѣли. Они се за кратко време съ тымъ одговоромъ врате, да слободно можемо путовати; они су заиста скоро изъ затвора пуштени, негъ ће ду се поправити, иначе ћеду ій наново каштиговати; те тако мы ослонимо се на честь пратіоца и пођемо. Данъ в пріятанъ было, съ лѣва и десна разграпали се дивни Нарцисси, одъ кои смо нѣколико грана узбрали наслаждаваюћи се умилнымъ мирисомъ нѣговымъ. Кодъ

Сафурека се одморимо, крозъ равнице и обрашћено кршћ пођемо далѣ, и пре негъ што смо у Назаретъ стигли, морали смо преко нѣке стрмените горе прећи, подъ коіомъ е у диволи дольи градъ лежао. Светомъ побожношћу обузети лагано смо корачали крозъ улице Назаретске. — Ово е оно свето мѣсто, у комъ е преблагій нашъ Христостъ Спаситель, више година провео одъ когъ е и предикатъ добіо „Христосъ одъ Назарета. — Ово е мѣсто и садъ тако сирото, као што е и онда быти могло. У монастыръ се за конакъ предвимо. Настоятель насъ свесрдно прійми. Свега е 15 монаха было, кои су Шпаньолцы и Таліянцы были, изъ међу коій е и Портасъ Камілло изъ Єрусалима быо. Добру вечеру и чисту постелю смо добыли. Сутра данъ 1841 Января 1 у Монастырской Цркви смо службу преслушали. Чудновито ме е тронула хармонія необичногъ пѣнія црковногъ; нити имамъ рѣчій побужденіе мое описати. Побожни Арапи окружавали су насъ, конма е одвећъ мило было, гдѣ су іймъ Европейски чиновницы участницы молитве были. Црква е као што Христіянскій законъ изискуе, башъ на ономъ мѣсту, гдѣ е Христосъ и Іоснфъ живіо. Настоятель намъ е после службе сва она мѣста показао, коя су за време хрістовогъ бавленя на земльи знаменита была. Показао намъ е ону капелу, гдѣ е Христосъ Апостоле учіо. Єдна камена греда представляла е трпезу, при коіой су Христосъ и ученицы седили. Далѣ намъ показао оно мѣсто, гдѣ е Іосиф свой занатъ радіо. По томъ и ону стару Сінагогу, у коіой е Христосъ истину Евангелску проповѣдати започео. — Сва света мѣста, ма да су съ слабомъ оградомъ утврђена, опетъ се зато до данасъ и одъ Турака невредима содржаваю и чествую. Заиста мы ни найманѣ узрока немамо на ньи се тужити. Турцы свакій законъ почитую, и Бога за свемогућегъ признаю. У овымъ се светымъ мѣстама и данасъ Божіе службе совршаваю. Я самъ съ чистомъ побожношћу промотріо сва, знаюћи тврдо, да ова ни су наимишлѣнія, но права и необорима истина.

(конацъ слѣдуе).

БІОГРАФІЄ ЗАСЛУЖНЫ СЛАВЕНА.

1. Димитріевъ.

Димитріевъ (Иванъ Ивановићъ) русскій Попечитель правосудія, умро у Москви на 15 Окт. 1837. еданъ отличный стихотворацъ, роћенъ е 1760 у Губернін Симбирскъ, гди нѣгокъ отацъ еданъ спаилукъ притежаваше, и посѣћавао е онда училишта у Казану и у Симбирску. А кадъ нѣговогъ отца оны одъ Пугачева роћены немири примораю, да спаилукъ остави, и са сыномъ бѣжи, доће тадъ 14 лѣтный Д. ради изображенія у училиште Семанове гардъ-регементе. Доцніе ступи онъ у дѣйствителну службу, бяше мало помало до степена као капетанъ узвышенъ, остави тако службу при примлѣной влади цара Павла, и добые нѣговъ одпустъ као началникъ. За тымъ одправляше Д. службу врховногъ прокуратора у Совѣту, но узе и одавде наскоро свой одпустъ, и добые тітулу тайногъ Совѣтника. Подъ Александромъ ступи онъ на ново у воєнну службу, попне се до самогъ Попечителя правосудія, повуче се пакъ већъ после четирилѣтногъ одправляня овогъ достойнства опеть у приватный животъ натрагъ. Послѣ пожара одъ Москве бяше Д. членъ комисіе за ново подигнуће вароши, са достоинствомъ дѣйствителногъ тайногъ Совѣтника, и живіо е далѣ, одъ послова мираиъ, у овой вароши до смерти, притежаваюћи богату библіотеку и многа художествена дѣла. Д. е творацъ одъ лаке, допадне и пуно-

умне русске поезіе, кою е онъ по примѣру Француза, особыто Лафонтена, изобразіо. У борбы противъ привержениика русскогъ по старославенскомъ образованомъ езыку стояше онъ нѣговомъ земляку Карамзину вѣрно на страни, и ослободи поезію одъ окова, одъ кои е Карамзинъ прозу ослободіо. Пре Д. быле су само патетичне, тежке русске поезіе познате. Многе нѣгове лако пѣваюће пѣсме допре су до народа; особыто отличіе заслужуе нѣговъ епично драматичны спѣвъ, кои освонителя одъ Сибирје, Ермака, слави. Такоће правіо е онъ басне и приповѣдке. Издаванѣ нѣгови „Свіо списанія“ (Москва 1795) есть мало по мало (6-то издаванѣ у Москвы 1822) до петь свезскій нарастло. У последнимъ годинама забавлио се е Д. са писанѣмъ нѣговы паметидостоиностій, кои да после нѣгове смрти изыћу.

А. А.

(продужење сльдуе.)

СТИХОТВОРСТВО И ПРАВСТВЕНОСТЬ.

Како великій, како великолѣпный есть помыслъ вѣчногъ покоя, кой се на общей слоги оснива. — Кадъ бы се безконечный сунца составъ пріятельски приближіо, да бы тако у важно разставлѣномъ ходу, едно поредъ другогъ, крозъ свѣтъ пролазіо! — Кадъ бы се комете сумпатетіески саставляле, и у краткомъ додирненю задрктале, и са еднымъ полобцемъ саюза у едно разстопиле! И андъ бы теченіе планета' было земно устрканѣ весеље дѣце — шумъ громова и пулкана шантаюћій полюбацъ двов' любезны — и водни брегови узмуѣногъ мора, ревнива збогъ любови лютость срдѣесе дѣве. — Кадъ едно чувство цѣлогъ рода човеческогъ срдца оживлявало бы — еданъ помыслъ — све дѣтелне душе — една рѣчь — на свію устнама! Покой! — ова рѣчь! — вѣчный саюзъ! ова мысль! ово сладко, неизречено чувство — Любовь. — И кадъ бы дакле животъ цѣлогъ свѣта, быо вѣчны саюзъ у любови, и нигда ненарушимомъ покою! Онда бы повѣсть о раю, видиласе истинна, — помыслъ на у облику човеческомъ воплотившегсе Сына Божія — идеа божіегъ оживотвореногъ естества! и грѣхъ и казнь была бы само привидѣнія наше упалѣне фантазіе!

Кадъ бы то было? Но заръ то не може быти? Заръ снови, кои душевный животъ сачињаваю, не могу намъ за прорыцанѣ безконечне будућности служити, кое се у сѣнковномъ изображенію само представляти дав.?

Зашто чувствуемо мы — у лѣпиномъ и веселомъ земнога живота провођењу — тежењѣ нѣко къ покою, и потребна за нѣга.

И ніе ли величина — неукаляна чувствованія, кое се све у томъ тренутку представля, и као преображенѣ нѣко указуе, знакъ наше безконечности. Равность и согласіе свію чувства' и мыслій — изображенѣ вѣчногъ согласія воздухокружія!

Све намъ се онда при томъ тренутку чини благо и добро; врбо смо мы сами очишћени одъ укаляня земногъ.

Сви люди всу моя браћа, онда бы могао цѣломъ свѣту на прси пасти, и выкати: Браћо оставите сваку неправду, оставите лажь, сви за едногъ, и еданъ за све! И князъ и просякъ всу ми равни! Свакога бы срећнымъ учинію, и свакій нека се са мномъ радуе. Свака лѣпота естества наслађава мое срдце, свагда бы у нѣговомъ отеческомъ нѣдру пребывао, да бы ме росомъ пресладкогъ подкрепљѣня и разлађења ублажіо. Я бы хтѣо говорити — но оскудѣваю ми рѣчи. Требало бы да желимъ, но я притяжавамъ толико, да ми ника-

ква жеља не остаде, — и желити не могу: врбо будућность и прошастіе саножаваю се чудесно у једномъ тренутку! Само плакати могу сузе радостнога чувства.

Георгій Стратимировићъ
Ц. К. Лайтнантъ.

ДОПИСЪ.

Новый Садъ. Деветнайстый Априлъ т. г. (п. р.) мало е рећи: светковань е кодъ насъ, као и досадъ, него е прослављенъ, како скоро не памтимъ. Не зато, што бы су се Срблји и другогъ вѣровспов'ћданія подайници срећи своегъ благогъ Монарха, кои е свой рођени данъ опетъ весело дочекао, више садъ, нетъ икада сродовали, но што су вѣкимъ начиномъ безъ икшпикъ оглушаваћегъ шума единымъ внутреным сердца чувствомъ совесно сталность свое среће сматраюћи, а понаособъ Срблји узвишеніе свога благостолія и на идућа времена подъ овако Праведнымъ Владћтелѣмъ народность свою обезбћћену у огледалу будућности гледећи, благодарность свою явнима знацима ово у Храму Божіемъ, ово у Магистратуалной Сали, ово у горници Гимназіялногъ здапія онако овешественима, како е тежко езыкомъ изказати, но само душа чувствовати може. Овай Царевић данъ могао се у сиотренію и лепогъ времена и свечаности „царскій данъ“ назвати. — Као обычно изъ Магистратуалне Сале пшла су сва собрана Лица Магистратуална и Обштинари у римонатолическу цркву; одтудъ после учињегогъ Благодаренія сви су подъ предводителствомъ Г. Бирова Франца Ланга у нашу цркву дошли, гди е Њово Высокопреосвященство Г. Епископъ Георгій Храпиславъ священодћйствовао и Благодареніе за Словомъ о познатомъ Евангелія Тексту „Воздадите Кесарева Кесареви“ заключіо. — Затимъ кадъ су ученици овдашнћгъ Гимназіума у цркви песку: „Дай о Боже“! изпевали, изъ храма говнлама повріо е народъ у горницу Гимназіе, гди е Г. Лазаръ Лазаревићъ, Адвокатъ, Професоръ и прослављный списатель Србскій, на материнѣмъ езыку говореным словомъ слышателѣ прво съ важностію Дана упознавши, срећу подайника подъ Аустрійскимъ благимъ владћніемъ описавши, добродћтели обожаногъ Отца Отечестна изчисливаюћи, найпосле на срећу Срблја прешавъ, либералнога Аустрійскогъ владћнія, у критичномъ за езыкъ добу, за нашу народность настоиванѣ превозносіо: у кратко станѣ нашегъ кньижества и съ пымъ скончана просвѣщенія изложіо, къ болѣмъ напредку ободріо, и Слово са завћщаніемъ вѣрности и безусловногъ преданія у заповћди благогъ Монарха заключіо. — После изреченогъ Слова младежь с Гимназіална певала нѣсму, нарочито за высоку ову с в е ч а н о с т ъ одъ Г. Дра Петра Іовановића нашегнога у Гимназіи Директора, сачињену. Цѣло ово царевогъ Дана светкованѣ тако е срдца сніо слышателя радостію тронуло и до умиленія довело, да су єдногласно изъ предречене нѣсме ове рѣчи повторавали:

„О свевышнћй подай Боже!
Нашемъ крало да е здравъ,
Да свой народъ дуго може
На путъ среће водит' правъ.

Одъ востока до запада
Громкій пека струи екъ:
Арстрійскогъ е Дома Влада
Вѣрнымъ сын'ма златанъ вѣкъ“!!
Ђ...

В Ѣ С Т И.

Неготина. 30 Марта. — У селу Копривници єдна овца нѣкогъ Михаила Н. опрнила е 34. т. м. трое ягањица, и сва три су садъ жива. У селу пакъ Брусняку коза нѣкогъ Радоя Радивоевића 22. т. м. оприла е єдно јре са два езыка у єдной глави и єдны усти, са двѣ стражњице, и са четири ноге на стражњемъ а двѣ на предњемъ трупу и са єдномъ на плећима, коя е три напољка имала. Свега дакле имало е ово чудовиште седанъ ногу и живило е само нетъ минута.

Брусница. 20 Марта. Крава нѣкога Павла Нешковића овде е отелила женско теле са двѣ главе на єдномъ врату са 4 ока и 3 уха, кое е одма напикало.

Надрло 15 Марта. Єдна женска кодъ насъ е данасъ родила мртво дѣте двоглаво.

(Србске Новине.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байерловымъ.

вишавала. Царъ безъ свакогъ отлагања заповеди, изъ найближи предѣла рану приносити, и требующимъ раздавати.

Благій владѣтель овай вданшутъ као Лайтнантъ обучень примѣти многа кола раномъ натоварена, и множину людій, гди предъ вдномъ кућомъ стое, а то су были Селяни изъ оближны мѣста, кои су предъ врати вдногъ судца на жито чекали. Царъ се заустави, вдногъ отъ њи запыта, што су се ту скупили? Овай му отговори: мы смо Селяни, кои найвећу гладъ трпимо, и дошли смо, да жито, кое намъ е милостивъ царъ нашъ поклонио, примимо, али никако неможемо да добыемо, а треба намъ данасъ кодъ куће быти, врбо Фамилія наше одъ глади гину, осамъ сати путовати морамо, и зато смо у великомъ нестерпѣнію. Царъ не далеко отъ себе вдногъ отличнівгъ човека видећи, приближи му се, и запыта га, тко е онъ? Я самъ писаръ отговори овай. Зашто се они люди ненамире? Ніе моя кривица Господине, и самъ могъ предпоставлѣногъ очекивамъ. Царъ се удали, и у окружіе Селяна ступивши, више отъ пол сата запыткиваше изъ далека, да види, и да се увѣри, каквый е човекъ тай њіовъ судацъ, и кадъ е изъ усты свію присуствующи о суровости и безчеловѣчію нѣговомъ увѣрію се, и кадъ е чуо да се са своимъ гостима забавля, а люди бы може быти до саме ноћи суетно на нѣга чекати морали, зато уће у собу, гди велико содружество застане. Тко сте вы упыта га седећи судацъ? Я самъ Лайтнантъ у Царской службы. Чимъ могу Господина Лайтнанта служити? Сотимъ, да ове бѣдне землѣдѣлце, кои толико чекаю, намирите. Они могу и дуже чекати"! Али они отъ дугогъ времена чекаю, кадъ њеду дакле удаљеной кући вратити се? Што се то насъ тиче Господинъ Лантнантъ? Треба човечески поступати, и никогъ неугнѣтавати. Вашъ моралъ Господинъ Лайтнантъ задржите за себе, я знамъ шта мени чинити надлежи, и за то ономъ, когъ се мое дужности нетичу, забрањовамъ мени прописе давати. Кадъ е тако Господинъ Судацъ, я вамъ морамъ казати, да се вы у будуће ни за какво званично дѣло, бришути немате. Вами любезный, окренувшисе писару, кои е с' њиме у собу ушао, налажемъ, да ове люде одма намирите, вы сте отъ овогъ часа судацъ, а да бы о монмъ речма болѣ увѣрили се, познайте у мени вашегъ Цара Іосіфа, кои неправеде люде, у своіой служби нетрпи, ово рекавши изиће, и свое путешествіе продужи.

ВЕЛИКОДУШНО ИЗЯСНЕНІЕ ІОСИФА II.

одъ І. Чокеляна.

Кадъ е градъ Будимъ за дозволенѣ моліо, да цару и кралю Маћарскомъ Іосифу II памятникъ подигнути може, овако е великій отечества отацъ отговоріо: кадъ предсужденія искоренѣна, и на мѣсто тога нелесно отечестволюбіе и понятіе о общемъ благу приведено буде; кадъ свакій равномѣрно потреби Држава и нѣномъ безопасію свое приносіо; када просвѣщенія чрезъ поболшана училишна заведенія и чрезъ священическу проповѣдь на све кралѣвства стране распространѣно; када благостоянје умноженіемъ народа и земледѣліемъ на вешій степенъ подигнуто; кадъ отношеніе владѣтелѣво са подяническимъ и подяническо са владѣтелскимъ тѣснів сложено; кадъ радиность и художество у целой монархіи, као што се надамъ, процвѣтало буде, онда њу достоянъ быти, да ми се памятникъ подигне.

ПРЕГЛЕДЪ ЛИТЕРАТУРЕ.

Српске.

Српскій Лѣтописъ за год 1843 часть прва. Уредникъ Іоанъ Субботичъ С. С. И. И. и Филос. и Св. Права Докторъ, Заклетый Краљев. Унг. Адвокатъ, Сл. Факултета Философ. при Универс. Пешт. Члевъ коллезиый.

По важности предмета судећи можемо рећи, да е споменута частица летописа пуна драгоцености народны, пуна сокровишта како народа српскогъ вообособъ, тако и натраживања и испытивања славенски старіи вообште, и да е између садашнѣ и прећашнѣ уредбе та и то грдна разлика, што у садашнѣхъ летопису предмети су по већой части за учену класу Србали; у прећашньма накъ више е за увеселеніе, нежели за корысть налазило се; — у садашнѣмъ трудолюбіе Г. Уредника свуда се сли, у прећашньихъ накъ гдикое пренесена песница очи заслењаваше. — Кадъ летописъ готово самыхъ трудомъ Г. Уредника у томъ степену савршенства Србству се у руке дае: да у кокъ бы степену савршенства онда излазіо, кадъ бы и Светићъ, Стенићъ, Петрановићъ, Стаматовићъ и други отличи списатели наши у њега умотворя свои прилагали? Заиста, овымъ бы начиномъ двогубу корысть добыли: прво бы спречь имали више прегледа и књижество бы се по већемъ кругу распростро; друго съ тымъ бы оне (гдикое) наше књижевнике, кои на душевныхъ слабостиха пате (болую), побудили, да и они у ово коло ступе; єръ предбройници бы се умножили, и они бы се кодъ више ньи прославили (!) — — Што се языка тиче, онъ бы могао чистія быти, особито у призрењю превода, у коемъ е на више места свойство немачкогъ языка задржано, као: я оставлямъ васъ, за пратитисе (стр. 111); у ону категорію спада и: видіо самъ га пролазити, чуо самъ га певати. — Глаголъ метнути има у садашнѣмъ времену: метне а не мете (121 и 128); єръ мете долази одъ мести, а метне одъ метнути, као и: сметенъ одъ смести; сметнутъ (збаченъ съ престола) одъ сметнути. — Кадъ я существительно (субѣктъ) рода мужкогъ, онда и глаголъ (предикатъ) мора быти у мужкомъ роду, ма субѣктъ и женскогъ рода имао окончење; и тако е погрешно оно на стр. 61: краља довратише Велюже, кое мачу буду предање, кое накъ као заробљанцы у Азію отправљене, место: предани, отправљени. — Што се накъ ортографіе тиче, о нѣномъ савршенству найболѣ бы онай могао судити, кои ништа друго срѣски не зна, него само читати; не верујемо да бы се могао наћи учитель, кои бы га обавестіо, како неке речи, кое се єдимымъ и истымъ словима пишу, другчіе треба изговарати: да негди дъ значи: ђ, а негди д, као: предье и садь; тако исто како ъ на некимъ местима изговара се као ь, а на некимъ као т, као: петъ, петь, петь (єдно значи пењ а друго петъ). Свакій, кои се поле што у овой ствари разумева, мора признати, да е ортографія, коіомъ се Матица С. служи, врло несавршена и то безъ нужде. — Кадъ е тела Матица С. за себе особиту ортографію имати, то баремъ да е такову изабрала, кое недостатци не бы свакомъ у очи упасти могли; тымъ више, што мы готово єдино оно примамо, што одъ М. С. излази; єръ се о ньой већъ напредъ и то доста основано мысли, да она, као књижевно Друштво и органъ народне просвете у свачемъ овомъ што се на благо обште односи, а особито што напредку и развитку нашегъ књижества служи, мора и треба да се разумева.

И.

ТРГОВАЧКЕ ВѢСТИ.

Ђуръ. 15 Април. Ове недељ држаный тргъ у малой е трговини средић, у великой особито добро испао. Цена у Бечкой вр. была е: єдан наръ средньи коня за терет одъ 300-400 фр.; лепши 600-1000 фр. коньи за земледеље 120-200 фр.; теглећи волови 150-220,; дебели волови 250-320,; теле одъ године 25-35 фр.; кладо теле 15-20 фр.; угојено свиње одъ 100 фунтій 45 фр.; 100 фунт. свињеће слањине 60-65 фр.; накађена слањина 55-60 фр.; говеђа маст 50 фр.; паръ волюйске коже 60-65 фр.; краніе коже 40-45 фр.; коњске коже 12-16 фр.; телеће 4½ - 5¼, овчіе 2¾ - 3¼, гњилће коже 1½ - 2¼ фр. — Цена ране у нешто е спала. Чисто жито 4 фр. 15 кр. до 4 фр. 30 кр.; средић 4-4 фр. 12 кр.; лоше 3 фр. 18 кр. до 3 фр. 36 кр.; ражь 3 фр. 12 кр. — 3 фр. 24 кр.; єчамъ 2 фр. 42 кр. — 3 фр.; пасуль 8 фр.; грашакъ 12 фр.; сочиво 10 фр. 6. вр. пожун. мерокъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Лондонски листови явлю, да е при последнѣмъ земльотресенію у северной Индіи некогъ острова, кое ни е тако знатанъ было, сасвимъ нестало.

По точномъ прегледу метеорологичны сматрања у Бамбургу 43 године налазе се само 5 сголе-

ња, кои су тако ленъ и супъ Мартъ имала као садашњій, сиречъ 1802, 1803, 1808, 1811 и 1824. Затимъ унекъ долази плодоносна година.

Прошасте године у Берлину е 50 Исправљања покрштено. То е найлакшій начинъ емансипирати се (ослободити).

У „Аугсбургскимъ обштимъ новинама“ одъ 23 Апр. п. р. свуда разпространена вѣсть, као да е князъ Милошъ капитале, кое е кодъ Барона Сине положіо, патрагъ узео, за неистиниту се проглашује.

СМЕСИЦЕ.

(Несрећа едне Фамиліе.) Маћія една лито врашше на сына мужевља, отъ прве жене роѣена, коя мразостъ наслѣдногъ сына огорчаваше, зато е онъ свагда врећати усуђивао се. Маћія стварь до тога доведе, да е отацъ прпорођеногъ сына изъ куће изгнао, кои е при отходу Маћіи претіо, да ће е после смрти отчине изъ своѣ притяжанія истерати. За предупредити нѣгово намѣреніе дашо и ноћу трудила се, да своѣ мужа склони за живота цело притяжаніе млађемъ отъ нѣ роѣеномъ сыну да препише, кое и буде. Старіи сынъ то чуоћи, ходаше очајнъ по шуми, найпосле роди се у нѣму мысаль, да млађеѣ брата или маћію или самогъ отца убіе. Найпосле отважи се да се маћіи освети и хотеће ю пробости, буде ухваћенъ и у затворъ бачен. Да бы каштигу избегао, зада себи смрть у тамници. После три недељ дана падне млађій сынъ подъ ноге неуки коня, и лито погаженъ умре. Отацъ у туги свое жалости мало затимъ у вѣчность премине. Маћія грижомъ совѣсти мучена памети изгуби — сви дакле несрећно проћу.

(Высина е свагда опасна.) Француски Генералъ Херишъ проводећи свою подручну колону преко опасны мѣста, световао е войнике, да буду мужественіи и терпѣливіи. Гардисть еданъ храбросћу отличанъ, рекне му продрзљиво: Лако е вами Г. Генералъ говорити, вы седите на добромъ коню, а мы сви пѣшачимо. При овыхъ речіа сиће се Генералъ съ коня и заповѣди Гардисти на нѣга сѣсти; онай ніе хотѣо, но на заповѣсть морао е. После неколико минута пукне пушка изъ оближегъ чбуна и нѣга згоди. Видите, рекне Генералъ, да е высоко мѣсто свагда опасно.

I. Чокеляпъ.

(Верность войничка) Позната е посетница оногъ русскогъ воика, когъ е при некомъ великомъ потопу, заедно са стражаромъ вода са собомъ зграбила; но зато онъ опетъ покрай свеове опасности, смотрившн своѣ царa презентірао му е. — Овако постојностно показао е іошть еданъ русскій войникъ, кои при пожару едне капеле, на улазку стражу чуваше. Кадъ нѣкъ млоги свештеници, са црквеныхъ посуђемъ одъ пожара бежећи, поредъ нѣга пролазише, задржа онъ едногъ одъ ньи и замоли, да му последній благословъ даде. Свештеникъ му на то рече, да гледи ланъ, да свой животъ што пре спасе. „Али я морамъ іошть „на] стражи остати“ рече войникъ „ербо іошть ни су дошли, да не измену“. Свештеникъ му кратанъ благословъ даде, и побеже што пре може одавде, вичући, да треба стражу изменути. Али у буни великой не чуше гласъ оногъ, и войникъ останећій на стражи, здравъ, читанъ изгоре

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

15 Април. 1843. Сребро.

Метал.	са 5%	на сто	109¾
„	„ 4½%	„	100¼
„	„ 3%	„	77
Заимъ одъ т. 1833.		„	282½
„ „ „ „ „		„	707
Езикаціе комадъ.		„	1630
Естерхазинъ Лосъ.		„	33
Царски дукати.		„	103

Цена ране 16 Априла на Пешт. піяци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	120	—	140
Наполица	100	—	108
Рѣжь	85	—	90
Ечамъ.	70	—	74
Зобь	60	—	63
Кукурузъ	—	—	96

Станѣ дунава.

12 Април. 7′. 9″. 0‴. 16 Април. 8′. 1″. 6‴. (надъ о.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байкеловимъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **31**. Четвртакъ 22 Априла 1843. Год. **II**.

СРБСКА ЖЕРТВА

ІОВАНУ КОЛАРУ.

Как' же того не любити, ніже Народъ свой любатъ, чтитъ и возноситъ вмспрь?

Мушицкій.

Мила душа славнога рода,
И предивный Славства цветъ,
Редка глава, о Колару
Ты да с', вели целый светъ.

Красну кыс'о: „Славнымъ быти"
Благородна т' пита грудь;
Не стеднщъ се ты живити,
К'о достоянъ Славства удъ.

Дивно ума твога цвеће
Свудъ проспна мирисъ свой;
Показуе полѣ неће,
Где ће с' множат' умный рой!

Животворный Твога чела
Кадъ є вад'ла Слава зракъ;
У изливу чувства-й рекла:
„Славство нов бежи мракъ"!—

Я те наблна' давно мотрнмъ,
У Теб' земну сватрамъ тварь;
Опаконый, у себ' мисливъ,
Столѣтіе рађа даръ. —

Дуго сиј намъ звездо мила,
Любећ' языкъ, нис, родъ!
Своимъ соколу подай крила, —
Нић ће правс славе плодъ!—

Догодъ краси наше племе
Бићемъ своимъ земный кругъ,
Славиће ти славно име
И найдалый Славства другъ!!

Н.

ПУТОВАНЂ ИЗЪ ЦАРИГРАДА

у Сірію по Карлу Тратнеру списано.

одъ

Димитрія Арнота.

(конецъ)

Іошћ у истый данъ наредимо пратіоце и после подне кренемо се изъ Назарета у Наплъ. Кроаъ равнице пустаре Есдрелонске смо прошли, коіой подобне величине у цѣлой Сірін нема. Съ лѣва смо видили у црковной и светской повѣстницы знамениту гору Таворъ. Овде смо съ коня сишли, да ю болѣ промотримо; но за кратко време наиће на насъ ято горски скитница, уганимо и растерамо ій: но вданъ изъ међу пратіоца, не бы тымъ доволиић, счепа одъ друга пушку, и потера за њима. Мы боећи се да не бы га разбойницы умамили у гору да га поробе, викали смо га натрагъ; но при свемъ томъ нѣга нестаде; за кратко време доће, и на наше питанѣ зашто нів пукао на њи, пружи намъ пушку и каже да ни кремена ни петла на њой нема. У Арапина в све єдно, было оружів какво было, само да има у руцы. — У овой равницы ви-

дили смо што магараца гдѣ пасу; видили смо землѣдѣлце гдѣ на волови ору у оно време, кадъ в земля кодъ насъ снегомъ и ледомъ покривена. — Кадъ смо къ Дѣнину приспѣли, пошлѣмо єдногъ пратіоца напредъ къ Муселиму (управителю) да намъ конакъ прибави. Дѣнинъ в у средъ шумадіе лежеће сеоце. Муселимъ насъ у бѣломъ кафтану и дугачкимъ чибукомъ у усти, на средъ пазара дочека. Одведе насъ у домъ за конакъ опредѣленъ; ту коиѣ повежемо; за постелю намъ донесе нѣколико стары ћебета. У цѣломъ селу осимъ кокошака и ја, за ово друго ни смо могли добыти, ков в при свемъ тежко было и сготовити, връ куйнски посуђа тамо одвећъ мало има. Чаше и стакла нигди нема. Муселимъ в цѣо данъ на врати сѣдіо, заповѣди наше очекиваюћи. Као што намъ се видило ніе странъ одъ поклона, и ако му се прилика пода, и самъ напише. — 1841 Январія 3, путъ крозъ Есдрелонске равнице поредъ горе Канфа продужимо. По пространымъ полянама свымъ, многу смо землю уздѣлану, но много више ледине видили, одъ кудъ се то заключити може, да у овой земльи сироты людій нема. Сірія в нѣгда 6 міліона жителя имала, кои су се садъ на два растопили. Овде смо се одъ пратіоца о гомъ навѣстили, да у лѣво лежећимъ бреговма се налазе многа скривена мѣста, и пештере, одакле Бедуини штетна нападенія чине, кои су се одъ обседе Ст. Іоанъ де Акре у овымъ непроходимымъ горама натрагъ повукли. Данасъ смо одвећъ несгодно путовали. Тако в топло сіяло сунце, да смо морали бѣлымъ марамама главу одъ препеке чувати. Кодъ насъ ни у Юліо ніе тако жестоко сунце. Често смо се одмарали; връ одъ жаркости тако смо клонули были, да смо морали бунаре тражити, кои у цѣломъ путу нисмо нашли. Предъ вече стигнемо у Канфу; дивне палме и весела вртова живость оживљаваше насъ. Єднымъ словомъ: предѣлъ дольне Азіе в рай на земльи, земля медомъ и млекомъ кипећа.

БУГАРСКА ХЕРЦЕГИНЯ.

одъ П. Стиѣа.

У єдномъ бою међу Грцима и Бугарима приспѣ бугарска Херцегиня А* у руке Грка, кои в одведу у Цариградъ, гдѣ іой строгій робства начинъ ніе толико додіяваo; връ она быше предусретана, као у дому свое майке, и као зби єдногa принципа, — али све то удалѣной одъ миле домовине Херцегиньи не бы доста, — радо се она обазыраше, гдѣ в прву сунашца зраку угледала, гдѣ іой колѣвка стаяше и гдѣ у дружству нѣжны другарица сладке звуке материнскогъ єзыка, когъ іой своимъ млекомъ ули, нѣно срдашце узвышаваху, (чисто другій обычай, чисто други народа нрави ступише садъ предъ ню) и тузи подвргнута представляше црну свиту, коіомъ се одѣваю свакогъ добра лишене и на гробови свои наймилій горко сузеће домовине лѣпотице. Жалостне су рѣчи, и кадре су макаръ одъ камена тврће срдце тронути, ков она у туђинству као миле уздысав за своимъ отечествомъ више пута просипаше, и само неке наводимъ: „Гдѣ сам, — а гдѣ су мои, гдѣ ли мило отечество? Гдѣ су оне красне ливаде, по кои крилећа са моимъ нѣжнымъ другарицама бра угодне ружице, — изъ милогъ кућишта морадо побѣћи и у туђинству нову майку тражити?! О туго! кадъ ћешъ ме у гробъ склонити и црнымъ покриваломъ покрити! Іошъ я гледамъ мѣста могъ дѣдинства, іошъ у духу мотримъ планине мое домовине“. Ово су рѣчи, ков нѣгда кби хинезскогъ краля, кадъ ю Таншн отме и за супругу уз-

ме, говораше „Ein Gezelt ist meine traurige Wohnung, Pfäle sind die Mauern meines neuen Vaterlandes, rohes Fleisch ist meine Speise, mein bestes Getränk geronnene Milich“! — Тужной бугаркињи сва начезну надежда, икадъ се у домовину повратити, бћше такоћер у Цариграду у христіянской вѣри обучавана, кое толикій уплив у њиу лѣпу душу имаше, да се и крстити даде. Међу тымъ братъ ове херцегинѣ Богоръ попне се на бугарскій престолъ, и духомъ храбрости узвишенъ, као такоћер искромъ любови за домъ свой занетъ већъ у почетку краљевства наслѣдна правнаго власть на Бугарію спадаюћу Грцима одузети, и њи подъ свое жездо метнути, кое му в лако было учинити, будући в Теодора мѣсто млађаногъ сына на престолу седила. — На тай конацъ пошлѣ онъ једноћъ поклисаре у Цариградъ, да онай дазакъ, кои су Грци Бугарима іошъ изъ прва плаћали, заништу. Кральица имъ одговори: „Краль некъ самъ доће по данакъ, а я њу га предъ войскомъ дочекати; ако ме придобые, његово ће придобыће, врбо са женомъ воюв, увенуте лаврове донети, а напротивъ, ако одъ једне жене придобытъ буде, тымъ ће быти већа за њега поруга“. Ово краль сматраюћи, не због страха, што бы придобытъ было, већъ изъ многи други узрока учини миръ, а Теодора одма затымъ пошлѣ му поклисарство молећи га, да њиогъ једногъ поданика, другчіе врлоъ мужа у време рата у Бугарін задржатогъ одпусти, и да в она свагда препрама повце за одкупъ послати. Богоръ се на то приволе, но съ томъ погодбомъ, да му жилу сестру куће пусти. Што и Теодора учини. О сладкогъ часа за убогу Херцегињу. Сладка си о домовино! сузе радости проливаюћи, говораше она, сладка си, и величествени су жари твоя любови! Тко те небы любіо? тко небы за тобомъ чезнуо? и тко се за тебе небы жертвовао? макаръ ништа другого и непостигао — само земля твоя да га у свой ладный наручай прими, и да му гробъ покрай славны праотаца да.

(конацъ слѣдуе).

БІОГРАФІЄ ЗАСЛУЖНЫ СЛАВЕНА.

Булгаринъ.*)

(продуженіе.)

Булгаринъ (Тадеа) садашнын найславнін русскій списатель роћенъ в 1789 у Литви, и было в одъ 1798 у Кадетской кући у Петерсбургу воспитанъ, будући да в тесно положеніе, у кое в његова мати после несрећногъ излазка борбе у Польской, на коіой в и његов отацъ подъ Косціускомъ участвовао, дошла, ню побудило, тамо помоћъ тражити. У Петерсбургу заборави Б. наскоро свой материнскій езыкъ; напротивъ чињо в онъ подъ внимателнымъ руководствомъ његова учителя, кои су његовъ рано збуђеній талентъ његовали, весма брзе успѣхе. Оставивши 1805 кадетску кућу, ступи онъ у уланерску регементу великогъ Князя Константина, где в у рату противъ Француске са многимъ отличіемъ служіо. После Тилситскогъ мира живіо в онъ кратко време у Петерсбургу, докъ га ратъ противъ Шведіе у Финландію неодведе, где в онъ са предньомъ войскомъ подъ Каменскимъ до Торнее дошао. Крозъ неугодна отношенія побуђенъ, остави онъ после његовогъ повратка русску воену службу, и отиде у Варшаву, где в више његова сродника живило. Доцніе отиде онъ у Француску, уме француске службе и доће 1810 къ войски у Шпанін. У почетку рата одъ 1810 западне онъ у прусско сужањство, добыв пакъ скоро за тымъ свою слободу опетъ, и отиде у

*) Изъ „Conversations-Lexikon der Gegenwart, Leipzig 1838 F. A. Brockhaus.

Наполеоновъ главный квартиръ, кои му заповѣдъ сврхъ єдногъ отдѣленія добровольцай войника преда. Съ паденіемъ Наполеона оконча се и нѣговъ новый течай Онъ оде у Варшаву, и напише различна хумористична и поетична дѣла у полячкомъ єзыку, когъ є у Шпанїи опетъ научїо бїо. После по налогу нѣговы сродника у Петербургъ отишавши, да нѣке парничне ствари у редъ доведе, побуди га тамо налазакъ више нѣговы одъ младости пріятеля и некдашньи соученика, да у Руссїи остане. Онъ се одважи, нѣговъ талентъ на списательство обратити, жертвуе се ревностно къ ученю русскогъ єзыка, при чему га є нѣговъ пріятель Гречь подпомагао, у ковгъ часопису нѣговы прилозы изнѣоше, и почне у г. 1823 єданъ собствены часописъ: „Сѣверный Архївъ“ издавати, кой є найпре изключително за Исторію, землѣописъ, и Штатистику опредѣлѣнъ бїо, но скоро за тымъ узымао є и забавна сочиненія. Нѣгова хумористична и сатирична списанія нађоше живостно одобреніе, и наскоро задобы си онъ гласъ єдногъ одъ найминїи списателя. У союзу са Гречомъ почне онъ 1825 другїй часописъ, „Сѣверная пчела“, и у истой години изда онъ првы драматичны алманахъ: „Русская Талія“ кой се истинна продужавао нїе, по кои є послѣ послѣдователя нашао. У г. 1827 уређеномъ издаваню нѣговы „Свїо списанія“ (нѣмецки одъ Олденкопа 4 свезке Липска 1828) скупїо є онъ найболя, у часописма пре разсеяна, сочиненія и све преповѣдке, понайвише сатирична нарави описанія. Такође су у унутра нѣгова „Опоминаня изъ Шпаніе“ коя су найпре год: 1823 изышла, и кол на угодань начинъ сбытія описую, коя є онъ одъ 1810 у Шпанїи доживїо. Нѣгове черте єсу изъ живота често срѣћно узете, и вообще су найболѣ овогъ начина, што русско књижество притяжава, но нѣгова Сатира нма мало нѣкїй старинскїй видъ, нѣгово боядисанѣ више засѣнява нежели є сыно; описи нарава, кои онъ дае, єсу не редко маніерирани, а нѣговымъ характера образма оскудѣва особьынвость. Почемъ є онъ „Образъ турскогъ рата у г. 1828“ (нѣмецки одъ Олденкопа 4 свезске, Петерсб. 1830) издао, наступи онъ съ нѣговымъ „Иваномъ Вуйшигиномъ или русскимъ Жилъ Блазомъ“ (нѣмецки одъ Кайсера, 4 свезке Липска 1830. одъ Олденкопа 4 св. Петерсб. 1830) у ширїй предѣлъ, гди є свой талентъ у ширемъ описанію карактера и нарави русскогъ народа показати могао, премда ово дѣло, као што се є доказывало, прво подражаніе русско, одъ често већъ подражаемогъ Французскогъ орігинала было нїе. У колико є привлекателанъ овай романъ као редъ описиваня и бывао, то се инакъ тежко може за сасвымъ вѣроятный образъ русскогъ живота сматрати, будући да Б. премда онъ повдиност право поня, и єдикою черту истинито изражава, одвећъ претерує и преизпунява, да дѣйство повиси, и будући да вообиче, исторія єдногъ одъ случая тераногъ отваге, нїе найболи видъ за описъ дружевногъ состоянія. Продуженіе овогъ романа єсть онай 1830 изышавши романъ „Петаръ Ивановићъ Вуйшигинъ (нѣмецки одъ Норка 3 св. Липска 1834) комъ є после „Ростављевъ, или Руссія у г. 1812“ слѣдовао. У окружїю историчногъ романа, кои є Б. съ нѣговымъ „Димитрїемъ“ а недавно са „Мацепомъ“ (2 свезке) наступїо, бяше Федоровъ, когъ є Валтеръ Шкотъ возбудїо, нѣговъ предшественикъ. Рисованѣ карактера у „Димитрїо“ єсть слободнїе одъ маніере нежели у Б. осталимъ романима и природнїе, а некои карактера образы башъ су превосходни; онъ є историчну матерію врло добро употребыо, а стражнѣ положеніе

или тихій животъ нѣговогъ рысованя са многымъ знанѣмъ древногъ времена приљежно є изведенъ, ако се банъ ово исторично знанѣ одвећ дарежљиво и предлаже; при томъ зна онъ желю читаня увекъ живостно уздржати.

А. А.

(конецъ слѣдує)

ПОВЕСТЬ НАРАВИ.

(Скакавци у северной Руссіи.)

Было є око три сата после полдне, и наъ далека подиже се єданъ брегъ, прьый, кога смо после Лемберга видили. Я самъ седіо на крову кола, и приметимъ єданъ великій црнъ облакъ. Испрва самъ држао за облакъ непогоде, но наскоро ме овъ у удивлѣнѣ доведе; єръ пестый облакъ часъ се продужіо, часъ пакъ скупіо. На єданпутъ стадоше кола, и Грофъ..... кои є у зачелю седіо, рече ми. „Видите л' тай црный облакъ Доктору? то су скакавци. Мы ћемо, пре него што у Одессу приспемо, чути, какво су опустошенія починили. Тешко онома, на кога се они добро спусте; ту ни єданъ зеленъ листакъ остати не ће". Наскоро се изгубе скакавци испредъ наши очію, но кадъ у Севериковно приспемо, гди стрицъ Графа обытаваше, тамо ій затечемо. Старый Графъ, мршавъ, слабъ и старъ, но врло изображенъ човекъ изнђе предъ насъ съ речма: „Вы долазите, да ме ове године упропашћена видите; скакавци су у моюй башти и у полю, и моя сироти поданици ни єдно зрнце собрати не ћеду. Они су сви изишли са клепетушама, да непріятеля отераю, но трудъ имъ є суетанъ: мы немамо доста руку войску такову побити; одите у башту и видите, како се земля и дрва одъ ньи црне". За свакогъ, кои очевидацъ было ни є, то є невероятность. Сва земля была є тымъ инсектима покривена, кои су єданъ преко другогъ милили, но сви єдныимъ путемъ одлазили. Они се ни су дали погазити, него циркутаюћи одлетали су у гомили и кодъ прьы се спушћали. Таковымъ начиномъ сви се они спушћаю; први се спусте на землю, найбльижи ньима иду предъ ньи, и све тако, докъ последньи први не буду. Изгледъ дрва є врло знаменитъ; талізинске тополе изгледале су наликъ на жалостне врбе, єръ витке гране одъ тежине скакаваца све су се биле спустиле. Многа су дрва сасвимъ гола была; єръ скакавци више свале него што повду; они стабла прегризу и тако листъ паде на землю. — Инсектъ овай болѣ є познатъ, него да бы га нуждно было описивати; ньи више фелє има, но они мали са бледо-црвени крили су найпрождрльивіи; колена су имъ подугачка, но опетъ ни су за скаканѣ, као кодъ наши скакаваца; више пута иду они лагано, и као што се чини подъ заповешћу предводителя. У летеню врло високо се не одигну у воздухъ, но опетъ пазе, да се людій не дотакну, дижу се пакъ часъ више, часъ опетъ се ниже спуштаю. Свака женка леже 80-100 ја, конма само єдна влажна и блага зима препећує, да се не могу излећи. — Говори се да ови инсекти текъ после сѣдамъ година долазе. И то се о ньима говори, да, кадъ сву зелень поеду, онда єданъ на другогъ нарћу, и тако слабіи бываю рана силнія.

(Сш. Зл.)

ЦАРЪ ІОСІФЪ

КАО ЛАЙТНАНТЪ, И ЄДАНЪ СУДАЦЪ.

одъ І. Чокерлана.

Іосіфъ II у лѣту 1784 у Бохемію додошавши, застане онде велику оскудость у раны, коя є манѣ классе людма найвећу нужду и очаяніе свакогъ дна уз-

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **32**. Неделя 25 Априла 1843. Год. **III**.

ШТА Є СТАЛНО?

Кадъ бѣлѣ красоте наше времене,
Клонуло не бы лѣнотомъ дивномъ у
Саду Божія поселења,
Онда бы с' гордіо Србльинъ милый

Тврдымъ довольствомъ. — Алъ дође и есень
Кадъ є и плодно стабло сувъ прутъ. Струкъ
Руйногъ цвѣта кадъ прецвѣта,
Свенуге руменн гине живость;

Трио остае коренъ. — Мени, руши с'
Подложность трулежа; едне є само
Вѣчности травнѣ безкрайно. —
Данасъ су текъ споменъ, грдна седамъ

Чуда свѣта; па лѣпота Єлене
Дивне, залудъ є поводомъ гибели
Несрећне Трое была; и нѣ
Црной у прошлости тами неста. —

Камъ неброєно благо Дарія; моћ
Душана силногъ задуго л' благова? —
Лажальнѣ є временогъ жића блескъ.
Свињоснѣу своме на красоте земне

Бапстало оно, опетъ ће с' сурвати
Подъ теретомъ природе тежке. — Онай
Є срећанъ, кои с' за живота,
На конацъ людске опредѣл'ности

Сећа; насладе, горчине, покоя
Временогъ краткость увиди; тай ће, и
Себи, и другомъ починити
Добра многа. — Знао-й срећанъ Сава,*)

Позно, шта на онай светъ понет' може,
Да вѣчный прибави покой. Презрѣо
Суету. Ключемъ добродѣтели
Храмъ славе невечернѣ отвара.

О! лѣна є њива, на коіой клішъ
Добродѣтели милый цвѣте. Грудь є
Блажена тобомъ; тебы нѣкамъ,
Тебе превазити немож' благо!

у Ороспамошу 1843

Димитрій Арнотъ
Богословъ.

БІОГРАФІЄ ЗАСЛУЖНЫ СЛАВЕНА.

(конацъ)

Копитаръ.

Копитаръ (Бареол.), Чуваръ дворске библіотеке у Бечу, знатный Филологъ а као Слависта особыто отличанъ, рођенъ є 23 Аут. 1780 у Репню, у Войводству Краньской, и походіо є одъ 1790 Љубляньску школу. Г. 1799 постане онъ кућны учитель кодъ Барона Цоіса, а кадъ овога сынъ науке свршн, нѣговъ Секре-

*) Текелій.

таръ. Г. 1807 у Бечь дошавши постане онъ 1809 чиновникъ при дворской библіотеки, и пусти се 1808, за да научи правдословіе, кодъ свечилишта уписати. Поредъ ученя правдословія забављаше се онъ непрестанно са многомъ охотомъ съ разнымъ славенскимъ языцыма и тимъ Књижествама; нѣгово прво веће дѣло бяше у томъ „Граматіка славенскогъ языка у Краньской“ (Љубляна 1808) коя в, противъ сваковакогъ насртаня, нѣговъ гласъ као Филологъ утврдила. Доцнѣ писаше онъ за аустрійске листове многа сочиненія, многе рецензіе и пр. сврху разна дѣла и разне матерія скоро свію славенскій нарѣчія новогрчкогъ књижества, одъ кои су гдикоя, получивши признателность у богатой мѣри славенскій Филолога, у француске и енглезске Новине прешла, и знатный му гласъ задобыла, особыто у Немачкой, коју в понайвише Гриммъ на К. вниматељномъ учинію. Почемъ в онъ за кратко време, но не съ великимъ успѣхомъ г. 1827 учредничество Бечкогъ „Лѣтописа за Књижество“ приміо, уреди онъ, да се печата нѣкій у св. Флоріану наћени псалтиръ у полячкомъ, латинскомъ и нѣмачкоме языку (Бечь 1834), одъ кога в онъ самъ содржаніе учреѣавао, и кои се за найдревніи досадашньи споменикъ полячкогъ књижества сматра. Премда К. дѣла у Филологичномъ и бібліографическомъ отношенію заслужую, да се праведно за найболя признаду, то в онъ ништа зато онде маню важность постиби могао, гди в у историчны предѣлъ прехваћао, или гди се в у оной славенской исторіе траженю на свакій начинъ срећніой школи одъ Добровскогъ, Палацкогъ и Шафарика противно показывао. Найзватніе одъ К. књижевны и ины трудова можда в нѣгова „Glagolita Clozianus“ (Бечь 1836.) дѣло, кое єдно одъ найтиличніи появленія у кругу славенске Филологіе и црковне исторіе правећи, истинна као учено сочиненіе многостручно уважавано, но у своме пуномъ значеню никако познато бяше, ради оногъ отдавна, но само потайно отезаюћегъ се рата између Аустріе и Руссіе у призрѣнію сѣдиненя латинске и грчке цркве у источной Европи. Крозъ „Glagolita“ као и крозъ друга одъ тогъ доба подъ и безъ своегъ именованя обявлѣна сочиненія ступіо в К. подъ извѣтомъ слободногъ чисто историчногъ изображиванія и у црквено политическій предѣлъ, као предоборытель за соединеніе, особыто славенскій народа, чега ради в онъ бызантицскій изворъ славенске литургіе одрыцао, па іоштъ къ томе славенскомъ црковномъ языку, когъ и садъ іоштъ онда одъ 60, 40 миліона Славена источногъ и западногъ вѣроисповѣданія употреблюю, аустрійску Панонію за првоначално обыталиште одказати, и тако Христіяни-зыранѣ южнодунавскій Славена латинской цркви приписати трудіо се. Премда в вѣжественна крытика Филологична дѣланя К. одобрыла, то се она опетъ немогаше са таковымъ изъ тога довађавмимъ исторычнимъ резултатма опріятельити, коя су, и изванъ црковно-историчногъ круга и са чисто историчне точке смотрена, основано опровреніе нашли. У нѣговомъ положеню као цензоръ књига ніе си могао К. никако право на благодарность задобыти; тко в самъ списатель, требао бы наймањ да цензора за таквогъ држи, кои право има, противъ туђій мнѣнія оногъ се подхваћати, што в само званіе крытикера. Почемъ в К. іоштъ 1814 Паризъ посѣтіо, за да одъ Француза одпете рукописе натрагъ донесе, посѣти онъ доцніе, почемъ в Нѣмачку обышао, Оксфордъ и Лондонъ, а г. 1837 и Италію.

А. А.

БУГАРСКА ХЕРЦЕГИНЯ.

одъ П. Стиња.

(конецъ)

Бавленѣ ово Херцегинѣ у Цариграду быше сѣме христіянства, кое за малымъ узникну на пространомъ Бугарів полю; връ чимъ се она поносити цариградски зидина и миле свое благотворнице опрости, похити у крило домовине и у наручай свога брата. При долазку своме неуморно в брата наговарала и молила, да вѣру Христову прими; а да бы лакше цѣли своіой приспѣла, замоли Царицу, да Методію, когъ в бавећи се у Цариграду као найревностнівгъ Христіянина упознэла, у Бугарію пошлѣ, што Царица и учини! Коликій в пакъ уплив овай апостолъ у душу краля имао, отудъ се лако може представити, што в овай одма у Цариградъ по владику послао, да га крсти. При почетку в одма мисліо, да ову свечаность ноћу сврши; али то зачуше бояри и за зло примише, мислећи, да ће и они морати примити законъ, кои имъ неће допуштати у гнусныхъ злочинствама живити, већъ имъ правый истине и живота пугъ указивати. Клеветанѣ овы даде поводъ обштой буни, велике се гомиле противника почеше купити, на вданпутъ подигоше ноћну вику и обколише краљевско обыталиште; намѣна не быше друга, нег' крало живота одузети, и вдногъ ближићъ нѣговогъ рођака на престолъ метнути. Но Богоръ имаше истина малу, али храбру шаку вѣрны мужева, у коима сву свою надежду и спасенів будућегъ славопридобыћа полагаше, и у вдной руци крстъ као узоръ заштитительства, а у другой мачъ држећи упусти се са своимъ вѣрнымъ у средъ невѣрника, — кои на вданпутъ ступише натрагъ и предадоше се, што више, молише краля за милосрдів, кое имъ дарова, осимъ нѣки само, кои быяху поглавице ове чете. Обладанѣ ово бы знаменито; връ чимъ народъ краля на тако дивномъ среће степену смотри, слѣдоваше нѣговомъ примѣру и даде се крстити. Потомъ толикій успѣхъ Христіянства быше у Бугаріи, да в и други славенски држава погледъ на себе обратила. Доће затимъ и Кирило, братъ Методія, кои завдно за суродне славенске народе радише. Обштомъ заноста жељомъ гранзише садъ славски народи за вѣромъ Христіянскомъ, и поглаварн нывови носише бригу, да небеско ово сѣме достойне плодове на Славіе полима доноси. Видити в дакле, коликій уплив у све ово имаше наговараиѣ Херцегинѣ, кое се као небеска звѣзда на вданпутъ врхъ бугарски равница и планина указа.

ВѢСТИ.

Нѣгово ц. кр. ап. Величество свевысочайшимъ руконисомъ подъ 22 Април. (н. р.) благоволило в достоинствомъ придворне вр'овне управительнице — кое в досадъ Графица Сурнъ, роћена Графица Банъфій, кодъ Нѣногъ Царскогъ Высочества, преблагоутробне супруге Нѣговогъ Царскогъ Высочества Господина Брцхерцега, Угарів Палатина, одправляла, по садъ сбогъ слабогъ своегъ здравла оставити принуђена была — досадашню придворну кодъ споменуте преблагоутробне Брцхерцегинѣ, ц. кр. крста, ордена и Нѣногъ Царскогъ Величества палате Даму, Јулінну одъ Форай, роћену Графицу одъ Брунсвиѣъ премилостиво одларити.

Нѣгово ц. кр. ап. Величество, наименованіемъ Павла одъ Иђарто за правогъ Председателя Нармарошкогъ кр. камералногъ управительства кодъ высокосл. кр. ург. Придворне Камере упразнѣно Секретара место благоволило в концеписти истогъ высокогъ места Іосифу одъ Шандоръ премилостиво даривати.

На предстоећій Соборъ за Посланике изабрани су одъ стране Боршодске Вармеће: Владислав

Палоци и Бартоломей Семере; одъ Чонградске: Гаврилъ Клаузалъ и Іованъ Сегхи; одъ Темешке: Адамъ Варкоњій првый поджупанъ и Сава Вуковићъ главный суданъ; одъ Веспримске: Игнатъ Жолдомъ, главный бележникъ и Гаврилъ Себештинъ, одъ Абауйварске: Михаилъ Барцаи и Адалбертъ Шемшен; одъ Золске: Антоніе Радванскій, првый поджупанъ и Петаръ Гици; одъ Арадске: Гаврилъ Творокъ, другій поджупанъ и Петаръ Чарновићъ Прнсѣдатель столице; одъ Остроговске: Игнатъ Роховци, првый поджупанъ и Іованъ Шимонъ, главный бележникъ; одъ Торнанске: Самуилъ Комяти, вторый поджупанъ и Іованъ Шолтисъ, главный бележникъ; одъ Землинске: Гаврилъ Лоини и Алоисіе Дравецкій.

Бѣоградъ. 16 Апр. Онде се ютросъ у Варошн нашой жалостный и готово нечувеный случай догодіо, каковый ніе могуће ни помыслити, да човеческо, особито родительско срдце учинити може, и каковый свакогъ до удивлѣнія доводи, и душу човеческу, тугомъ преиспуњаваћи, крайнѣ жалосћу и грозомъ поражава. Отацъ е убіо два свои неяка и малолѣтна сынчића, едногъ одъ 6. а другогъ одъ 4½ године. Овай нечовекъ никога више до ньи двое немаваћи, зове се Іосифъ Кормањ родомъ изъ Егре у Угарской, старъ 42-43 г. Закона римокатоличкогъ. — Онъ, како е два сынчића своя, невино у постельи спаваюћа, у самый развитакъ зоре утукао, сваъ е собомъ дошао Управительству варошн Бѣограда, и явіо, да е свою дѣцу поубіо, о чему се Управительство и службено увѣри. Онъ пытанъ: како е могао руку дићи, да рођену дѣцу убіе? тихо и равнодушно одговори: да е то изъ очаянія учиніо, будући врло рђаво живи, а болешљивъ е, съ тимъ додатком: да е на оно убиство дѣце свое већъ одъ три четири дана мысліо, да се тако ньи опрости, па „онда" вели „и мени ће судъ". На пытанѣ: ecy л' му дѣца тежка была, кадъ е тако съ ньима учиніо? рекао е: да му ништа тежка была нису, и да ій е свагда любіо и пазіо, а садъ одъ десеть дана, кадъ е у нећу болесть пао, да е на ньи омрзао было због ньиовогъ несташлука? — На пытанѣ: шта су дѣца радила, кадъ е ово крвно дѣло учиніо? тако̂еръ кротко, несмућено и равнодушно казао е: да су мирно и лѣпо спавала, особе заедно на едной постельи; кадъ е къ ньима дошао, узео е велику сикиру, и рекавши: „Хайдете и вы за майкомъ вашомъ"! лупи старіега оштрицомъ по слепоме оку, за тимъ и млађегъ двапутъ опетъ оштрицомъ по челу и по десной страни главе. Пытанъ: ecy л' се дѣца пробудила нл' мицала? сасвимъ ладнокрвно одговоріо е: „ни мукнула нису"! — Несрећникъ овай при свему овоме іошће е толико отврднутогъ и немилостивогъ срца было, да е собомъ убіена два незлобна рођена своя дѣтенцета съ постелѣ доле свукао, и на сподъ едно до другога метнуо.

(Србске Новине.)

СМЕСИЦЕ.

„Райнскій Листъ препоручуе средство, съ комъ се трешњ одъ врабаца сачуватн могу: Чешаљ бела лука по поле разсећи, и едну половину на дрво обесити.

У Валтамъ-Аббан недалеко одъ Лондона една е барутана у воздухъ одлетила, 7 радника мртви су остала 4 су дома разорена.

Єданъ Пијанцъ остане лежећи на улицы преко ноћи. Када се већъ готово изнавао, роди се ватра — звона почну оглашавати, а онъ іошће онако мануранъ брояти, када преко двнанаестъ пређе, онда рекне: Но тако рано іошће у мом животу ни е было.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **33**. Четвртакъ 29 Априла 1843. Год. **II**.

ПОЗДРАВЪ

БРАЋИ МАЂАРИМА.*)

О! грѣшне проћ'те с' слутњѣ! — Сви до каши
Крви смо, за Цара и Отачбину
Покушат' вѣрность готови. — Некъ
Каже Міхаљевацъ, шта љубовь,
Србско

Юначство ли, за срећу Вашу, и
Собствену почиви; и неће сгоду
Вѣре ми икадъ пропустити,
Драгой на услугу Отачбинѣ. —

На грудма оне земљѣ, и Србинъ е
Овдашњій, посисо'о млеко матерић;
Обитекъ у њедру њиномъ, вилы
Дѣдова закон'о свои косте. —

Светлыцо сыновић љубови, ладномъ
Немарношћу погазит' неће; драгы
Оцева гробъ обасветити,
Неможе Србинъ превѣранъ никда.

Нема те душманске руке, коіой бы
Допустіо Србинъ правый, у њедра
Домовине своѣ драге качъ
Забости кравый, о небойте с'!

Слутиа Вамъ драга Браћо Маћари, текъ
Празанъ е санакъ воображенія. Та
Срећи напредка нашегъ и Србъ
Радује с' милый. — Нашто те мрзке,

Хуле на насъ? Сваком е свое благо
Мило. И намъ е языкъ благайница
Скупости умне! На и Браћа
Ваша Србльи, да што умна блага

Имаю, и Вамъ да е драго! Самъ Богъ
Љуби разна племена людій, пространъ
Његовъ е свадъ. Дай сви да сложно
Бранимо Цара отачбину.

у Орославошу 1843

Димитрій Арнотъ
Богословъ.

ФРАНКЛИНЪ.*)

одъ Стаматовића.

(продужено.)

Тако рѣдка и добродѣтельна љубавь, енергическо за свако добро усиљаваће, и како за свое тако и за свои сугрђана усавершаваће повраи оны добродѣтельній, съ коима е Франклинъ све име и сва средства мудро рачунао и употребљавао, и съ коима е страсти свое зауздаваоћи свагда послове свое на главну точку - то есть на грађан-

*) Саотечественицы наши Маћари многе недостойне руге на насъ бацаю, нину сумню о вѣрности нашой више су пута наклепили као у 43 числу, „Tarsaskodo-a" овыма рѣч'ма. „Nem hit ábránd, nem, hazsontalan félelem a szlávtuli reitegest". зато неликъ да у томъ нужно извинити се.

*) види Скоротече число 15.

ски и политическій животъ управљао, породили су іошть у њему оно озбиљско паштење и тежењ, те в онъ съ поштењемъ и добровољствомъ, съ постојанымъ и неуморенымъ обшты дужностій испуњиванјемъ повјерењ и привереность свои сугрђана у пуной мјери заслужіо и себи прибавіо. Сва дакле ова свойства красили су овога свакога дивљења достойнога мужа, кои в непрестано за вишимъ тежіо, али се никада ни в за непостижнымъ стварима трудіо, него в свагда съ лаганомъ енергіомъ и са покойнымъ постојанствомъ стопу по стопу напредъ ступаюћи, оно, што в даннуть науміо, постиђи морао. Иста ова његова свойства, а особито тежењ за одобренјемъ свои сугрђана и то су іошть учинила, да никада ни в Франклинъ слабости и сусте човеческе са своіомъ сустомъ, корыстолюбљемъ, поносштошћу, заповједанјемъ и нестрпљивошћу увредіо, него в шта више све слабости људске за свое наумље, и све људе за свое намјере преправити умђо. Да све људе на свою руку окрене и да њиово озбиљско подпомаганје што в више могуће себи прибави, пакъ све то, да за свое добре намјере сложи и саздини, держао в Франклинъ за основу практичкогъ напредованя обшты намјера и за темељный законъ праве политике.

Тако в далђ Франклинъ многа своя и обштеполезна предузыманя срећно започињао и свершивао, што в свагда другима ту радость као да на верху стое уступао. Съ тимъ в то добывао, те в свакій у обштемъ, као и у своме рођеномъ послу двоструко трудіо се. Споменика или други знаменитій людій сусту или суревнованје никада ни в онъ своіомъ славомъ или нигледомъ господства и владања своегъ увредіо. Франклинъ в свагда и за све найзгодніе време дочекати знао, да намјеру свою къ срећномъ концу доведе. Никаково предузыманје за нагубљено не держећи никада се ни в онъ паштіо, да му намјере његове одма за рукомъ изыђу; но, шта више, онъ се никада уморити ни в могао, да непрестано добро сјеме у землю не меће, терпљиво исчекуюћи, да оно, као што валя, изникне, и да у свое време правый свой плодъ донесе.

Свако знаменитіе политичко предузыманје подпомагао в онъ, што в више могао, са своіомъ печатньомъ. Она му в была она доброгворна буктиня, съ коіомъ в свуда грађанску добродјетель, свјетлость и свободу распростирао! Онъ се потомъ старао, да се свію страна явно „мнѣніе“ за своя предлагања поправи. Самъ пакъ о томъ овако вели: „Стари грчки и римски державни люди само су оныма грађанима што казати могли, кои су се съ њима на „соборима“ налазили: а мы можемо садъ преко печатиђ народима говорити; и добро списане књиге, новине и дневници не само повдине људе, него и цјеле народе одвећъ яко забављати могу. Садъ шта више, мы и то видимо, да не треба само зато гвожђе ковати, што в угрђяно, него іошть и зато, да оно због непрестаногъ кованя свеђнако угрђяно остане.

Но права душа практичке и свакогъ чуђења достойне валяности Франклиновe была в само његова добродјетель, и то, што в онъ сва обшта одношеня и њиова опредђљења морално у пуномъ смыслу обузимао. Далеко стоећій одъ заблуђеня многи други тако названы практички и грађански мыслећи мужева, удаляваюћи се одъ машинске и Наполеонске политике и одъ обштегъ вештествованя новіи Французски

политика, нигда ни в онъ тѣлесне силе и задатке на верхъ стављао, него в свуда њи душевнымъ и моралнымъ законима подлагао. Ови су изображавали средоточницу нѣговы усиљаваня и нѣгове политике, због чега ви старанѣ нѣгово свеђнако на то ишло, да пређе свега народъ свој душевно и морално изобрази, и да га тако за храбро народнѣ чести бранѣнѣ преправи. Онъ в сасвимъ увѣренъ био, да съ поштенѣмъ и правдолюбѣмъ све препоне у найпеѣнимъ пословима съ пута уклонити се мораю. — На краю свогъ осамдесетогодишнѣгъ живота смѣо в Франклинъ изъ цѣлогъ сердца Богу благодарити, што му в помогао, да никаква човеческа душа съ правомъ казати не може: „Франклинъ ми в неправо учиніо". Ово в мой пріятело! каже онъ самъ, у старости здањ у правомъ смислу утѣшителный помишлѣй". —

(продужиће се)

ОДГОВОР
НА УТУК Г. М. СВЕТИЋА.

одъ Вука С. Караџића.

У почетку пролѣћа 1838 године пружи мени Г. Ђорђије Кирјаковић у Новоме саду 5 Ситница језикословијех Г. І. Хаџића = М. Светића. Кад га ја, који сам оно већ био читао у Вуковару и мало му се насмијао, запитам, што ће ми толико, он ми одговори, да му је Г. Хаџић (који је онда био у Србији) казао, да ми толико даде, да пошаљем, коме знам; онда ја примим књижице и смијешећи се рекнем: „добро! Од толико људи, којима ћу ја ово разаслати, да ако се један нађе, те га за то поштено псује". Онда Г. Кирјаковић, као мало зачуђен, одговори: „Г. Хаџић каже, да против тога нико на свијету ништа не може рећи". На то му ја, опет смијешећи се и као у шали рекнем: „Ако ми добијете од Г. Хаџића допуштење и обећање, да се не ће срдити, ја ћу му на ово што одговорити". Г. Кирјаковић с великом радости обрече то учинити, и на томе остане. Кад се ја у почетку оне јесени вратим с пута по Хрватској и по Далмацији, стигне ме овђе писмо од Г. Кирјаковића, у коме ми напомиње моје обећање и каже да је с Г. Хаџићем о оном говорио, и да он већ пита, кад ће то бити (то готово значи: не ће бити никад). Ја сам поред мојијех осталијех послова, а особипоред моје главобоље и слабости очиње, ове ситнице, као ситнице и беспослице, већ одавно био заборавио. Но кад примим овако писмо од Г. Кирјаковића, учини ми се срамота од своје ријечи на траг ударити (ако сам се и зарекао више у шали, него од збиље), и тако прочитавши оне ситнице још једном, напишем у мјесецу Септембрију: „Одговор на ситнице језикословне Г. Хаџића = М. Светића". Но док се ово на чисто препише и за штампу приуготови, ја се разболим, и тако заостане, те се наштампа чак у Фебруарију 1839 године. Ово је права и истинита историја онога мога одговора, које Г. Кирјаковић, што се њега дотиче, може посаједочити. Из овога се може видјети, да није истина ни оно, што Г. Светић у утуку наговјешћује, као да је мене њеко наговорно и поткупно, да одговор онај пишем; нити оно, што су његови пријатељи послије били разгласили, да сам га ја у Биограду молио за опроштење и да сам се наговарао, да сам на то наговорен.

На онај одговор мој напише Г. Светић одмах и у мјесецу Марту наштампа и у Биограду и у Новоме саду „у-

тукъ, или одговоръ на одговоръ на ситнице языкословне одъ М. Светића (у почетку Марта 1839)“. У цијеломе утуку од 12 листа на великој осмини најзнатнија је и готово једина ствар срдња Г. Светића на мене, што сам се „на срамоту рода свога“ усудио с „нечувеномъ подлостію и безобразлукомъ“ дирнути у његову личност, у чест и у његово добро име; и за то његова грдња, као освета мени: нема стране, на којој не стоји, н. п. да Вук не зна судити ни мислити; или, да лупа, као путо о лотру; или, да бунца, као баба у болести; или, да развали уста, па говори којешта итд. А пошто је овакијем ријечима своје срце искалио и већ бојаги довалао, да Вук „ништа не зна, почемъ в одъ странны' языка' и одъ сваке науке чистъ“, онда броји његове пријеваре и лажи, којима је полак свијета напунио и накитивши се и нашаравши туђијем перјем незаслужену славу прибобио, и: (1 да му је Лука Миловановић прву Писменицу скрпио; 2) да му је „Г. Сима Милутиновић приђевъ „Српска мома или в дома“ за прву часть Пѣснарице начинио, а онъ подъ своимъ именомъ издао, ди срдио се, кадъ в Г. Милутиновић исто као своје печатати дао“; 3) да је он, „осимъ Српскога языка и нѣшто мало нѣмачкога, кога в доцнѣ одъ своје жене постизавати научио, ништа друго незнаюћи. Рѣчникъ српскій нѣмачкій и латинскій главомъ Г. Копитара издао“; 4) да је „ништо одъ мѣста до мѣста, те молякао люде, да му по коју пѣсму народну на нѣмачкій языкъ преведу, као што се и Светић опоминѣ између осталога да му в Бој на Лозници и Косовку дѣвойку превео, и кои в Грамматику Српску на нѣмачкій языкъ преведену одъ Г. Тирола имамио, те то све у Германію носио, на Гримму, Талвіи и другима подъ свой есназъ продавао„; 5) да он „сву снагу и силу свою у ь, ъ, ѣ и ј, полаже, и премда в ѣ Мунпицкій скроно, опетъ онъ себи приписує, и премда се А у старим' књигама, (као и у Посиловића наслађенію духовномъ одъ године 1682.) налази, а онъ га в у Пословицама своима употребіо, опетъ по обычаю своме ниѣ казао, да га в гди напао, него да га засадъ' ниѣ другчіе умео начинити“; 6) да он „тврдо мысли и држи, да она важность и цѣна, коју учени люди народним' пѣсмама приписую, нѣму припада, а не види да онъ у томе ништа друго ниѣ, него скупитель и обычный преписиватель, и іоштъ нѣшто манѣ, почемъ в многе пѣсме одъ други преписане добыло, и само у типографію односіо, а одъ кога ій в добыло, прећутао“; 7) да је он „многе лажи историческе о Србскомъ народу по свѣту распростро. коѣ су по несрећи покрай незнања иностранаца о нашимъ ствармa за истину прошле, тако да ће правоме Историку велика мука быти, докъ се оне лажи изъ историѣ Србске очисте, и истисну“; 8) да се он, „који нема никаква понятія о наукама и страшнима языцима“, и „кои ни ѣдне врсте, коя бы къ повѣзи, или прози у строгомъ смыслу принадлежала, написао ниѣ“, усудио Светића да ружи, међу найгоре списателѣ поставля, и фушеромъ и шарлатаномъ назива“, и „о совр„шенству Музе Светићеве да суди“ итд. (послѣ ћемо видјети, колико су истините ове све његове ријечи).

Ево овијем је и овакијем мислима и ријечима Г. Светић напунио свој Утук, а о самој ствари, о којој сам ја говорио, гдје је год што казао, учинио је нове погрешке, које потврђују све моје прећашње мисли и ријечи; за то ћу ја сад овдје напоменути само гдјекоје његове

овакове погрјешке, а оно прећашње остаје све онако, као што сам онда рекао.

Будући да се Г. Светић највише срди на мене за то, што сам (као што он мисли и говори) дирао у његову личност; за то ћу, да би читатељи лакше судити могли, имали он у томе право, или ме само биједи, овдје наново да поставим сва моја грубијанства, која сам му онда казао. Ево их редом; 1) кад он казујући оно, што су други већ казали, свога посла управо неразумије, а шта би у њему знао казати, да прије њега нико ништа о томе није писао? 2) Да би он много боље и паметније учинио, да је гледао, говорни језик сам боље да научи (макар само како бива, а просто му за што онако бива) и у писању каквагод правила (ако не за друге, а оно барем за себе) да постави, него што се другима намеће за учитеља у ономе, што сам не зна. 3) Да тражи себи славу у туђем послу, као прије нечувену новину и своје измишљење казујући оно, што су други већ прије казали. 4) Да се није знао, пишући „ображавање Српски речији", помоћи мојијем послом, као што би се помогао човјек, који ствар ову разумије; него је и оно, што сам ја право казао, испремећао и замрсио, и толико погрјешака учинио, да му је све дјело од њих шарено, као говор човјека, који бунца, па ревне по коју ријеч паметно, па онда што лудо и наопако, па опет тако. 5) Кад би се старијем рукописима могло доказати, да је кон, као што он каже у језикословијем ситницама, најприје било кън или кнъ, онда би кон била ријеч нова по сјевернome нарјечију, а по јужноме ваљало би да је кан; ако ли се то правијем свједочанствима не може доказати, него он само мисли да је тако, ваља му одбити на дару, као и остало све, што другима казује, а ни сам не зна. 6) Да на сујету његову може бити нико не би могао начинити приличније сатире од оне, коју је он са својом Музом себи начинио; и да човјек, кад оне његове и Музине ријечи прочита добро мислећи, мора казати, да је Муза краткоумнија и безобразнија од свога љубимца. 7) Да он иде у ред онијех списатеља, који не знаду имена склањати ни глагола спрезати. 8) Да би он у ученоме свијету био прави фушер и шарлатан, кад не би ништа друго боље знао од Српскога језика и од етимологије.

Да онај одговор мој, с оваковијем мислима и ријечима, није био врло учтив, то ја признајем; али когод управо познаје Г. Светића и разумије његово намјерење и тежење, и његове мисли и говоре, како о себи и о својијем пословима, тако и о мени и о мојијем, он мора признати, да је Г. Светић онаки одговор заслужио и да се од мене друкчијему није могао надати. Но поред свега тога ја сам се старао, као што сам и у самоме почетку одговора казао, да у личност његову не дирнем, него само да говорим о његову послу и о његовијем погрјешкама; и сад мислим, да у томе нијесам погрјешио. По мислима онијех људи, који су писали штогод о правилима у овоме послу, у личност списатељеву дира се онда, кад се у рецензији говори за списатеља оно, што се из књиге његове не може дознати ни доказати. Тако, н. п. рећи списатељу да не зна или не разумије, да лаже, да је безобразан или суј етан, да тражи славу у туђем послу, даје фушер или шарлатан итд. то су све само грубијанства, али се с тијем у личност његову не дира, ако се то из његове књиге видјети и доказати може и доказу-

је. По овоме правилу ја сам одговор онај Г. Светићу писао, и по овоме читатељи нека суде: или сам ја дирао више у његову личност у моме одговору, гдје сам говорио само о ономе, што је под његовијем именом наштампано, и гдје је све, што је год речено, основато на његовијем ријечима или погрјешкама; или је он у моју у своме утуку, гдје спомиње ствари не само које у посао овај никако не иду (као н. п. да сам ја од жене моје учио Њемачки), него и онаке, које су сама лаж (као што ћемо послије видјети); — који ли је од нас двојице наличнији на „пакостно дериште“, које „како би се улице доцекало све мотри, да се каменом или батином на човека баци“: ја, којега он једва нагони, да му (бранећи се) одговарам послије много мјесеци и година; или он, који је први на мене стао насртати, и који није могао дочекати док се одлучи, него је одмах онако у љутини перо спопао и Утук писао; — који ли је наличнији на „најбезобразније пилярице Бечке“; ја, који сам му казао неколико грубијех (али правијех) истина; или он, у које га се Утуку од 12 листа не налази готово ништа осим ружења и псовања. Кад се ово све једно с другијем испореди и расуди, надам се да ће сваки читатељ признати, да за Г. Светића и за његов одговор управо приликују оне ријечи: „Ругала се сова сеници: „Иди кучко главата“!

Прије него и што даље о овоме станем говорити морам призвати, да не знам, шта у Г. Светића овдје значи Утук, како ли ову ријеч ваља читати. Да је од глагола утући, то се види; али глагол овај има различна значења. Ако ваља читати утȗк, онда је Г. Светић морао мислити, да ће ме овијем одговором убити или утући: а ја, хвала Богу, шити сам убијен ни утучен, него ме ево жива и здрава; ако ли ваља читати ȕтук, онда је морао мислити, да ће ме њиме заварчити или уплашити, да му никда више ни на што не смијем одговарати, а ја му ево опет одговарам: и тако макар шта он мислио, морао се преварити и само име одговору своме лажљиво дати. И тога једнога ради, да би се читатељи увјерили, да их је Г. Светић првом ријечи одговора свога (самијем именом његовијем) почео варати, ваља да му штогод одговорим, макар и послије четири године.

(продужиће се)

„ШТА ЋЕ МАТИЦА СРБСКА, ШТА ЋЕ БЛАГО ЊЕНО НАМЪРЕЊ“?

Овако нас у числу 29. овога Листа један ревнитель нашега Књижества подъ именомъ „Добротворъ Путникъ“ пита и моли, да му средствомъ истога Листа одговоримо. Нама колико е мило, што се сведнако налази Мужева, кои обитемъ благу ревную, и за њгово стање распитую: толико намъ тежко пада, што тай истина милый и съ једне стране лакій (еръ се срећнје будућности ради подноси), ал' съ друге опетъ стране готово неспосимый теретъ нама у талъ пада, кои ће сваки лако моћи себи представити, само надъ помисли, како е тежко и управо да кажемо немогућно Г. Дописателя (а може бити и многе друге) задовољити, а или да противу совести свое што не учини, или макъ да се одъ неки неправедно не осуди. Но при свой тескоби овой, кое што се о народној ствари ради, кое што треба, да исте народне ствари нашихъ приватныхъ макъ и самой чести предночатуемо, за садъ, колико намъ е позната ствар, онако на горе стављено питанје одговарамо:

Матица Србска требало бы да е таково Дружство, кое е на развитакъ књижества нашегъ установљено; или съ другимъ речма, и као што самъ Уставъ Матице Србске гласи, требало бы да е органъ „распро-

страненія књижества и просвѣштенія народа Србскогъ". Зато е и народъ Србскій, узнаюћи у призрѣнію свє њѣгове околности, тзко рећи немилице жертве на Матицу С. до данаєъ приносіо; єръ у њой му є лежала надежда срећногъ развитка слабогъ и нелкогъ књижества србскогъ и просвѣте своє; у њой є онъ сматрао органъ, кои ће многе књиженике произвести и њима на полю књижества нашегъ крила дати; а тымъ начињоватъ и младымъ Србљима любовъ къ наукъ у срдце уливати. Она є надежда найнећма народъ одушевљавала и она га и садъ онымъ истымъ жаромъ одушевљава, да онъ одъ уста свои залогае одкида, само да бы за живота своєъ ма найманыћ плодъ свои жертвопринешенія видити, и обште среће участникомъ назвати се могао. Ошће ли му се пакъ ова жели испунити, то не знамо предсказати, но то заедно съ Г. Добротворомъ Путникомъ признаємо, да е Матица С. за 16 а особито последнїи шестъ година врло слабо жељи народа одговарала. Шта є томе правыи узрокъ, мы за цело не знамо, само ово можемо и то као што мыслимо, доста тешкомъ казати, да є 1-о у нешто и то узрокъ, што є есенціална (главна) часть Матице С. именo Членови, другїй видъ добыла, нег' што є у пробытности своїой имала; и к'о што бы требало по Уставу да има, гди подъ насловомъ „Внутренїй составъ Дружества" подъ правымъ пунктомъ стои: „Сви приложници су у призрѣнію онога посла међу собомъ равни и другови, кои єднака права и єднаке дужности имаю", а прошисте године почеше се неке титуле: почестныи, редовныи итд. давати и разлика између Членова правити. 2-о є узрокъ то, што се Матици С. оно ние*)дало, кое ће по времену многе Членове изъ Дружства „Матице Србске" изключити и тымъ начињомъ сротиву Устава М. С. радити. 3-ће Да се не бы поводъ дао, да народъ о капиталу своємъ, т. е. Матичињомъ подозрева, и да бы нѣки Членови, на кое ово подозреніе пада, себе предъ светомъ оправдали и показали, да они капиталъ М. С. као найвећу светињу сматраю; и да се 4-тыи пунктъ, кои гласи: „Да се никада ни изъ какве причине ни єдинъ новчићъ на приватну или страшну какову корысть изъ Кассе издвоити несме и неможе" точно „наблюдава": то бы се упутно и праведно желити могло, да М. С. сваке године свое рачуне вышемъ месту подвесе, као што и друга заведенія а именo овдашнїа наша школска Депутація чини. 4-о Кадъ є М. С. заведеніе народно, и кадъ о общтемъ добру ради, то мыслимо, да бы болѣ было, да оно, што се у „засѣданію" М. С. ради, явно, а не тайно буде, и да засѣданія съ „отворенымъ вратима" као при торжеству Св. Саве, држи, у толико више, што мы ништа никаквогъ плода до садъ не видимо, по чему бы могли судити, да є она у добромъ стању, него само текъ очекуемо и изгледамо, шта ће намъ и ошће ли намъ што донети.

(конацъ слѣдує)

*) Књижевно Дружство.

ВѢСТИ.

Пешта. Ово намъ є дана тія, пролетна киша падала, кои ће по свои прилици цену раше побити.

Хрватска. у Загребу подъ предсѣдателствомъ Њѣгове Ексцеленције Г. Бана Графа Халлера торжествовано є главно државно Собраніе 24 Априла т. г. у комъ су за Посланике државногъ собора изабрани: Г. Г. Бужанъ за Магнатску Таблу — Метелъ Ожеговићъ и Карлъ Клобучарићъ за нижу Таблу; за заступителне пакъ Посланике: Поджупанъ Александеръ Зденчаи и Игнятъ Михалѣвићъ.

ТРГОВАЧКА ВѢСТЬ.

Дебрецинъ 26 Април. — Ћурѣевскїй тргъ (пазаръ) є у смотренію рукоделія врло добаръ было; повца є врло мало было, тако исто и увозъ земальски производа врло є слабъ быо; — поташа се продавала за 8-8½ фор; цента воска 86-88 фор. Сребр.; подвозъ є быо од центе 1 фр Сребра. — Путъ є при повратку весма рђав быо.

РОДОЉУБИВИ ПРИЛОЖНИЦИ НА ФОНДЪ НАШИ НАРОДНЫ ШКОЛА ПОДЪ УПРАВОМЪ С.Л. ДЕПУТАЦІЕ НАОДЕЉЊЙ СѢ.

Г. Г. местны школа Управительи: Честнѣйшїй Г. Павелъ Бошко у Кнић-Ене-у 10 фр.; Зарія Томасъ у Ердехељу 12 фр. 30 кр. Пасиъ Мађунъ у Надабу 12 фор. 30 кр.; Симеонъ Габоръ младыи у Шепрешу 7 фр.; Ђорђе Брашованъ у Боронић Ене-у 12 фор. 30 кр. б. вр. — свега 54 фр. 30 кр. у б.

пр. — конна се овде одъ стране Славне са школскимъ фондомъ управљюће Депутације за њиову ревность топла благодарность кано оддае.

ШКОЛСКА ЗВАНИЧНА ВѢСТЬ.

За местногъ школскогъ Управителя у Иригу именованъ е Честн. Г. Дамянъ Лукићъ, местный Парохъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Єданъ русскій списатель сочинио е дѣло о свима языцима и діялектима целогъ света, по коме у Азіи 937, — у Европи 587, — у Африци 226, — у Америци 1261, — свега дакле на свету 3011 налазе.

Сумма новаца, коју е Индерландска краљевина прошасте године на обученѣ младића у источну Индію послала износи 120,000 фр. Владићи и садъ тамо плаћа њи 1521 у чителя; но осимъ ови има іошть 30 приватны учителя.

Изъ южне Француске долазе вести, да су сирѣчъ виногради одъ праза, кои е после топлы дана у пређашномъ мессецу, што, яко страдали. Зато се никаквой или одвећъ слабой берби надаю.

СМЕСИЦЕ.

Бутеръ (нетопљено кравіе масло ели су древни Римляни; Шпањолци су ране болестимъ завіяли, а у другомъ и трећемъ столѣтію употребљиваю е было у мѣсто зейтина за горенѣ.

Ширкови произишли су у Александріи, њиовъ изобрѣтатель было е Евсевій. Антоній Блатна у Аугсбургу 1579 поправіо е, а поздніе Верперъ, Хермань, Брандмаеръ довео е њи іошть у болѣ совершенство, а 1750 отъ свію найбољѣ е показао Шлаухъ.

Пушка заступа мѣсто мушкете. Француска єзилирска Регимента носила е 1671 г. првый путъ пушке на баталію.

Гимназіи узима свой почетакъ одъ Шпартанаца, кои су на отворено мѣсто скупляли се ради гимнастическогъ т. е. тѣлесногъ упражненія. Ово е поводъ дало, да се завело и друго духовна дарованія изображаваюће заведеніе, кое се Гимназіомъ звало. Найстарије было е у Крети подъ Ликургомъ и Талессомъ. Атињани имали су пре Платона свое Гимназіе. У Риму е Неро прво гимназіялно основао заведеніе.

Првій Ленгеръ на комъ е гвоздена закваса прекована била, изобрѣтена лѣта 3396, њенъ Художникъ было е Еуполамъ. Сыгтъ Анархарісъ у Атіни дао е две закваге на Ленгеръ прековати. Пре тога употребљивали су вреће (џакове) и корие каменѣмъ, или оловомъ напуњене.

Астрономія. Отъ Халдеана пренешено е ово превосходно знанѣ у Египетъ, где е Меркуръ ово предавао, а отъ тудъ преселило се кодъ Финекіана кои су у болѣ усовершенствованѣ довели. Невтонъ, Галілеи, Кеплеръ заслужую безсмертно име. Примѣчанія Астрономическа узимаю свое начало у Вавілону отъ Калістхена. Лѣта 1461. Пурбахъ у Бечу, и Іоанъ Міллеръ у Кенігсбергу привели су знанѣ ово у найбољій ондашнѣгъ премена редъ, и искуство.

І. Чокерлянъ.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

27 Април. 1843. Сребро.

Метал.	са 5% на сто 100
„	„ 4% „ 100½
„	„ 3% „ 77
Заимъ одъ т. 1838.	„ 283
„ „ „ „ „	„ 700
Банкаціе комадъ.	„ 1618
Естерхазинъ Лосъ.	„ 55¼
Царски дукати.	„ 102

Цена паре 27 Априла на Пешт. піяци

Пешт. мерозъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	118	—	134
Наполица	85	—	100
Ражъ	76	—	85
Ечамъ.	64	—	73
Зобъ	50	—	56
Кукурузъ	80	—	88

Станѣ дунава.

24 Април. 8′. 2″. 0‴. 27 Април. 6′. 11″. 0‴. (надъ о.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **34**. Недеља 2 Мая 1843. Год. **III**.

НАЙВЕЋА РАДОСТЬ.

Кадъ погледимъ на планине
И богате на равнине
Моя србске Домовине:
У срдцу ми онда сине
Чисто райска радость!

Кадъ ту чистымъ душевнымъ зракомъ
Благодатнымъ грејемъ тракомъ:
Онда исто желимъ свакомъ,
Коимъ на срдцу лежи жаракомъ
Та найвећа радость!

А на славу Домовине
Кадъ помислимъ, одъ милине
Духъ ме тепи — и да сине
— Србскій славанъ буди сине —
Вечна Србу радость!

У Н. Саду.

Ђорђе Іовановићъ.

ФРАНКЛИНЪ.

одъ Стаматовића.

(продужено.)

Покрай вишегъ овогъ и благородијегъ управљая старао се іошъ Франклинъ съ дивљења достойнымъ усиљаванћемъ и за свое морално усавершаванѣ, због чега се узза цѣлый свой животъ забавлао са рођеномъ своіомъ добродѣтельи и съ нѣнымъ извершиванћемъ. Нека рођене рѣчи Франклинове изъ животописа нѣговогъ узете о томъ насъ далѣ извѣсте. „У двадесетъ и другой живота могъ годишни, вели онъ, одважимъ се я, да морално савершенство постигнемъ. Я тако живити зажелимъ, да никда погрѣшку какову не учинимъ, и да све оно надвладамъ, на што бы ме естествена наклоность и уобычавность навлачила была. У овой намѣри овако самъ поступао. Подъ тринайстъ именима я самъ све мени онда познате, нуждне и кое самъ имати желіо добродѣтельи обухимао. Свакой одъ овы добродѣтельій дао самъ по єданъ смысао, кои в све оно, што самъ я желіо, точно означавао. Тако самъ за уредность ово изабрао: Подай свакой ствари право нѣно мѣсто, а свакой твогъ посла части право нѣно време. За мирноћу пакъ ово самъ ставіо: Подражавай Исусу и Сократу. А будући да самъ я у свима добродѣтельима савершенъ быти желіо, то ни самъ за добро держао, да на све добродѣтельи у єданнутъ на валимъ, него самъ одредіо, да напре єдну само предъ очима имамъ, и онда текъ, кадъ съ нѣомъ готовъ будемъ, другой да пређемъ. Знаюћи пакъ то, да нѣколико присвовны добродѣтельій присвованѣ

други добродѣтелий олакшаваю, овако самъ посао мой започео и уредио га: Напредъ самъ ставіо умѣреность, въ она трезноћу главе подпомаже, коя є одвећъ нуждна ондѣ, гдѣ є свеђнако паженѣ потребно и гдѣ се непрестано на опрезу противъ стары обычая и противъ силе мамльивы заблюђеня быти мора. — Будући пакъ да є и то Франклинъ примѣтіо, како є по Питагоровомъ „совѣту“ свакидашньій испытъ одвећъ нуждань, то є уписао у єдну књижицу кои є найповольнія њему побожна и морална изъ светогъ писма и классически списателя изречения у себи садержавала, свои тринайстъ добродѣтелий у тринайстъ повучены прегради. Ове преграде прекрстіо є онъ узъ дужь по числу седмичны дана у седамъ струка, и онда є за сваку добродѣтель одредіо по єдну седмицу, у коіой є свакогъ вечера назначавао све своє противъ исте добродѣтели учињене погрѣшке; пакъ є тако себе у свима добродѣтельима усавершавао. Не манѣ за одвећъ праведно и нуждно держао є онъ, да Бога као изворъ найвећe премудрости и силе у помоћь себи свагда призива, зато є кратку єдну молитву састаіо быо, и ію посведневно употреблявао. Цѣла ова молитва представля намъ по Франкліновымъ писмама у различнымъ изразима свеђнако понављаюћесе и узза цѣлый животъ сачувано побожно, дѣтиньско, благодарно и любави пуно чувство овогъ благородногъ човеколюбца. Иста се молитва овако свершавала: „Благій Оче! наймилостивіи руководителю! прими мое умиляте услуге, коє твоіой дѣци чинимъ као наймогућнію благодарность за твою єднако траюћу доброту! — Умѣрености своіой приписуе онъ свое дуговѣчно и свагда крѣпко здравлѣ, а радености и штедльивости пространо свое имућство и све науке, коя су га полезнымъ граћанином учиниле и прославиле га. Искрености и праведности своіой приписуе онъ повѣренѣ свогъ народа и отечества. „Я се надамъ“ вели Франклинъ, „да ћедунѣки мои потомци примѣру момъ слѣдовати и плодове нѣгове жнѣти“.

Франклинъ іошть и то вели, да є намѣравао, како да подъ оныимъ именомъ „Художество добродѣтельи“ свое преко цѣлогъ живота владанѣ и поступанѣ свету саобшти. Онъ се надао, да ће младежь увѣрити моћи, како она ни чимъ на свету срећномъ се учинити не може, него єдномъ само честношћу своіомъ. Изъ найячегъ увѣренъ свогъ пише добродѣтельный и многоискусный мудрацъ на другомъ мѣсту; „Я као свето то держимъ, да нигда іошть на свѣту никакавъ великій мужъ ни є живіо, кои у правомъ смыслу ни єи добродѣтеланъ быо.

(продужења слѣдуе.)

НОЋЬ У ОЧИ НОВЕ ГОДИНЕ ЄДНОГЪ НЕСРЕЋНИКА.

(Изъ Жана Пола.)

Некій старый човекъ стаяше око поноћи у очи нове године на прозору, и гледаше са погледомъ некогъ дугогъ очаранія горе на непокретно вечно цветаюће небо, и доле на тіо, чисту, белу землю, на коіой нико садъ тако одъ радости и сна оставлѣнъ небыяше, као онъ. Єръ нѣговъ гробъ небыяше већъ далеко одъ нѣга: онъ быяше само снегомъ старости, а не зеленилом младости покривенъ, нити онъ изъ целогъ свогъ богатогъ живота ишта друго ношаше, него заблуђења, греове и болесть, изрдано тело, опустошену душу, прси пуне

отрова и старость пуну покаянія. Нѣгови лепи младости дани враћау се данасъ као каква страшила одъ нѣга, и одвлачау га опетъ предъ оно ало іотро, где га е првый путъ отацъ нѣговъ на раскршће живота ставіо, одъ куда десный путъ сунчаномъ стазомъ добродетельи у неку пространу тію землю, пуну светлостій и жетвій и пуну анђела воћаше, а леви у кртичняке злочинія, у неку црну пучину пуну каплоћегъ отрова, пуну пиштући змія и тавны задушны пара.

Ахъ! зміе висише о нѣговымъ прсима и отровне каплѣ на нѣговомъ єзыку, и онъ знађаше сада где е.

Безъ свести и са неисказаномъ тугомъ викне онъ горе путъ неба: „Дай ми опетъ младость мою! О отче, стави ме опетъ на раскршће да друбче бирамъ“!

Али е нѣговогъ отца и нѣгове младости одавно нестало. Виђе где блудећій огањ по млакама игра, и где се у гроблю гаси, и рекне: „То су мои луди дани“. Виђе єдну звезду где съ неба лети, и у падаћо се блиста, и на земьи се разилази. „То самь я“, рекне нѣгово позлеђено срдце, и змійски зубови покаянія дубљ ране у нѣму копау.

Буктаюћа фантазія показиваше му милеће месећнаке и ветреняча претећи му, дизаше свое мишице горе, и єдна у самртной кући заостала лирфа єднако нѣгово обличіе на се узимаше.

У по разбоя тогъ засвира у єданпутъ музика за нову годину съ торња као изъ далека какво црквено певаће. Онъ буде слабіе ганћенъ — и гледаше по оризонту около и преко простране земль и мышляше на пріятелѣ своє младости, кои сада сретни и больи одъ нѣга земальски учительи, отцеви срећне деце и благословени люди быяу, и рекне: „О и я самь могао као и вы ову ноћь са сувымъ очима преспавати, да самь само тео — ахъ, драги родительи, я самь могао сретанъ быти, да самь ваше новогодишће желѣ и науке испуняваo био“!

У грозничавомъ опоминаню на време младости своє учини му се, као да се ларфа са нѣговымъ обличіемъ у самртной кући подизаше — на послетку она суверћемъ, кое у очи нове године виле и будућности виђа, постане живоснымъ младићемъ.

Садъ ю већъ немогаше више гледати — закрили си очи: топле сузе илазама текоше пресушуюћи се у снегъ — онъ само іошъ слабо уздисаше, безъ утехе и безъ свести: „Доћи само опетъ, младости, доћи опетъ“. . . .

И она опетъ доће; єръ онъ е у очи нове године тако страшно само санао — онъ быяше іошъ младићъ; само нѣгова заблуђења ни су санъ была. Али онъ захали Богу, што е іошъ младъ на гадныма путовима злочинія обрнути се и на сунчану стазу натрагъ вратити се могао, кое у чисту землю жетве води. —

Врати се съ њимъ, младій читателю, ако на нѣговомъ заблудномъ путу стоишъ! Овай грозећій санъ позніе ће твой судіи быти; али кадъ ты некада пунъ туге узвичеш: „Доћи опетъ лепа младости“! — то она више неће доћи

Средое.

ДОПИСИ.

Изъ Субботице: У очи царевогъ дана на почесть, и увеличаніе обштегъ овогъ светкованя, као залогъ искренне подданическе верности према Њиовогъ Величества срећно царствуюћегъ Імператора и краля нашегъ Фердинанда V. представлано е позориште подъ насловомъ „Нуна Помпилій“ по Соларію на просто-србскій дијалектъ преведено Ч. Г. Іованомъ Вуитемъ, вѣстнымъ нашимъ Наћестникомъ. Млога отлична господа простране наше вароши присуствіемъ своимъ украсили су разповандзай кругъ млогочислены слушателя. Представлячи ове позоришне игре све србски Гіхвазіялии

ученацы, оссобитомъ своіомъ вештиномъ іошт су већу живост дали, леномъ, и торжеству оном прикладномъ комаду: а Г. Намѣстникъ, као неуморимый обштелюбљивый трыдесетолѣтнай катихетъ опетъ насъ є укрепіо у истиномъ нашемъ увереню, и прама њега обштемъ почитанію: да є срећанъ, кои є подъ његовимъ благимъ обученіемъ нараштай достиго. Сутра данъ великo звоно изнеђу пуцање топова, све верне поданике позове у светый храмъ: да скупномъ молитвомъ принадиемо подножію небесногъ Творца, да предоброгъ нашегъ Оца, као показавка свога, на срећу целогъ, срећномъ његовомъ скіптру подлежећегъ народа на млога лѣта поживи. При светомъ Богослуженію, долгодневствено су присуствовала, како сва мѣстна магистратуална и грађанска господа, тако и у вароши нашой лежеће краля Саксонскогъ куратске регенсите сва чиновницы с' цѣлимъ раздѣленіемъ. Разногъ исповѣданія побожно обштество велехвалѣногъ нашегъ сладкопѣвца Ч. Г. Ісака Луданћа, мѣстногъ пароха тихоумлено њиће у тако є сладко изумленіе довело, да є на свакогъ лицу изразъ страхопочитанія, и пуногъ удовольства, видити се могo. Цело накъ ово свето торжество окрунисало є сходно дану овомъ слово „о савезу нашеђу прваг, и грађанскогъ содруженства“ говорено вышехвалѣнымъ Г. Намѣстникомъ, когъ є морална сладкорѣчивость више позната, негъ што бы ю с' перомъ описивати нуждно было.

— і ѣ.

Изъ Бретиславе. Одавна є већъ цео нашъ народъ изявљивао жељу за народнимъ Новинама. Господинъ Людевитъ Штуръ, желећи захтевашо овомъ задоста учинити, науми привилегію за „Словенске народне новине“ тражити и за ту цѣль є онъ іошт 29 Маі прош. год. прошнио кр. унг. намѣстничеству предао. — Да желѣ ове ни су желѣ само поедины особа, него желѣ целога народа, то огуда видимо, што се створи ове не само Духовничство, него и вирски Сталиши єднако примаю, ню као свою сматраю и покоћи ioй настое. Найпре є сл. Питранска Епархія издала одъ 43 особе подписану сведочбу о потреби словенски Новина, гди кр. унг. намѣстничество покорно моли, да се она наша праведна жеља што про изпуни. Затимъ су у нме три евангеличке суперинтенденције Г. Г. суперинтендента Іосефій, Себерини и Стромски подобну сведочбу наполѣ издали. Г. Капшаръ Феіфпатакій, патрешый нашъ, и одавна већъ познатый родолюбацъ, положи каукцію одъ 4000 фр. ср., а тымъ опетъ нову заслугу за словенскій народъ задобые. Но овомадне стигла є къ нама изъ Турчанске варнеће сведочба, кои є са 143 подписа провиђена, одъ кои 148 спадаю на славне Сталиште исте варнеће, на више и ниже племство, (немеђу кои се налазе и многа варнећски сановница) остали пакъ на католично и евангеличко духовничество. Више подписа читамо следуюће великаше речи; — „Найвећомъ се надеждомъ питамо, не само мы, кои смо сведочбу ову подписали, него и сви Словаци, да ће наше праведне и поштене желѣ одъ сл. кр. намѣстничества испуњене быти, тымъ више, што су сви остали народи у Угарской истымъ доброчинствомъ обдарени“. . . . .

(конецъ слѣдуе)

ВѢСТИ.

При главной 16 и 17 Април. п. н. Чонтрадске варнеће скупштини, на коіой є наше Спектейство вотиздало, благополило є Његово высокородіе Г. Гаврилъ Фелдвари, администраторъ, нашегъ ревностногъ списателя и далеко чувеногъ родолюбца, Честь. Г. Павла Стаматовића присѣдателѣмъ исте варнеће наименовати.

СМЕСИЦА.

(Врела езера.) Сѣверный Американацъ Монтгомерый, кои є 1833 по налогу његовогъ владѣнія у Гватималу путовао, дао є о „врелимъ езерна кодъ Агвахапе у Држави Сантъ Салвадоръ следеће извѣстіе: „Найвеће одъ ньи заузима окео 170 стопа простора. У самомъ є воде одъ быстрованѣ боє, и скаче вріоћи и пиштаюћи 3-4 стопе у ваздушкама у высь. У дебеле, беле облаке претваряюћа се пара заузима у воздуху великій просторъ. Земля бише у близини ови вѣчно кипећи казана тако врела, да небы были пятрятри могли, да ни само на ногама срећномъ найчу обућу имали.

Blätter für lit. Unterh. 2840.

А. А.

ПОШИВО.

(съ образомъ ч. 9.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймелованымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 35. Четвртакъ 6 Маи 1843 Год. II.

ДЕВОЙЦИ.

Животъ живи у животу само; —
Животъ живимъ духомъ душе твое,
Спрекльашъ ли се и ты живет' ако
То послушай жельне речи моє:

Тело твое, та дивота райска,
Коє стотна млады обожава
Угодника, та ружица майска
Коя твоє лице украшава,

Ніе твое; нит' ће дуго быти,
Сутра ће ти то лице прекыло,
Сутра ће ти іако увенути,
Данасъ што є тол'ке обчанило.

(Ніе смртъ к'о Давидъ и Самсоне,
К'о Якопъ и Навукодоносоръ,
Оловрене плити Аконе,
Коій лепоте ваше цене узоръ).

Све ћ' што-й трошно време намъ отети —
А точакъ се времена окреће
Брж' негъ тане кадъ низъ пушке лети,
И зракъ сунца кадъ кровъ воздухъ сече.

Нека трошно вде некъ пропада,
Богъ са своимъ свимъ добромъ остае,
Надъ створенїемъ целымъ кои влада
И за дену свою справлья рае.

Тело-й на часъ — а духъ є на веки! —
О! дай краси што дужій векъ трае,
Оной жиле ты налажи реки,
Коя нигда тећи непрестае.

Краси с' съ оимъ што нигда проћ' неће:
Са љубавльу, са добродетелъу,
Съ пріятельствомъ — єръ то само среће
Раља 'наке, каке људи желю. —

Средое.

ФРАНКЛИНЪ.

одъ Стаматовића.

(продужево.)

Ако мы садъ сва ова Франклинова свойства и нћгову моралну за свако добро енергію, као што треба, посмотримо, то ћемо онда лако срећну нћгову дћлателность постигнути. Не ће намъ онда ни мало неразумително быти, како є онъ собственымъ искуствомъ и изъ найдубљћгъ свогъ увћренія рећи могао: „Єданъ човекъ за чудо може много добра учинити, ако се само свойски тогъ посла прими". — Великій єдан познаникъ Франклиновъ овако о нћму пише: „Нигдћ се не показуе Франклинъ у сяйній свћтлости као ондћ, кадъ се као грађанинъ указуе. У обштымъ пословима онъ є особито великій човекъ быо. Ни є може быти на свћту нигда таковый мужъ живіо, кога бы се животъ съ вћчнымъ правомъ полезніимъ одъ Франклиновогъ назвати могао. Ништа ни є крозъ овогъ великогъ мужа руке проћи могло, да ни є савершеніе

постало; и витко ни є у нѣговомъ дружству быти могао, кои ни є мудріи изъ нѣга изишао. Гдѣгодъ се Франклинъ налазіо, свуда є и у свако време праве корысти и за себе и за друге изводіо. Тако є исто благородный овай мужъ, кои є своимъ само усливанѣмъ средства за уживанѣ своє добыо свагда у своимъ теженіма обштy ползу предъ очима имао. Приликомъ єдномъ, кадъ є управо онъ одвећъ полезно нѣшто за економію изнашао быо, многи га натеривати стану, да корысти ради своє патентъ себи на то изиште. Но онъ у благородномъ некорыстолюблю своимъ одбаци исто предлаганѣ съ овымъ рѣчима: „Я самъ се съ изналаженѣмъ други людій помагао; заръ ни є право, да се и други люди съ моимъ трудовима помажу". Тако є исто скромномъ овомъ и праведномъ мужу заслуга нѣговы похвалываніе противно было, да га є онъ съ найвећимъ само незадовольствомъ сносити морао.

Но съ найправеднінмъ почитованѣмъ почиваю очи наше на рѣдкомъ овомъ мудрацу, кои є великимъ своимъ и богатоискуснымъ духомъ мале и велике послове людске проницавао не зато, да се хладокрвно ньи одрече, или да корыстолюбно надъ ньима влада, но да ій добровольнымъ своимъ сердцемъ за отечество и за човечество спасителныма и достойныма учини; на овомъ велимъ управомъ смыслу практичкомъ мужу наше удивлѣнѣ почива, кои є свагда съ моралнымъ своимъ силама за выша нима предмѣтима тежіо, и кои се истина у вѣроисповѣданю съ практичкимъ своимъ, любави пунымъ и терпѣльивымъ духомъ одъ свію догматички препиранія уклоняо, но зато опетъ правымъ вѣроисповѣдныма и побожнымъ чувствомъ своимъ сва своя теженя и намѣре оживлявао и освећавао.

Пакъ ако и єстъ тако многострука раденость была, коя є съ тако рѣдкомъ верлиномъ и валяношћу Франклина нашегъ са свію страна красила и дичила, то опетъ мы га онда найвећегъ видимо, кадъ на нѣгову у найблагороднѣмъ смыслу граћанску свободу граћанску добродѣтель и граћанско достоинство посмотримо. Онъ є свободу за душу достойногъ народнѣгъ живота держао, за коимъ є найглавніе нѣгово теженѣ было. Онъ се ясно изражавао, да є човека или народа єдногъ животъ свободе лишаваюћи се половину већъ праве своє цѣне изгубіо.

Но преће іоштъ него што су се распре са Енглезскомъ започеле, пословао є Франклинъ као свободанъ граћанинъ и народный списатель, а одъ 38 своє године и као народный посланикъ и као державный чиновникъ. Онъ се за полъ вѣка трудіо, да Европейску просвѣту распространи, да валяно мећ' своимъ народомъ мышлѣнѣ разшири и да отечестволюбивый и свободный духъ обштый у народъ свой уліе. Онъ се старао, да народъ свой просвѣћенымъ, моралнымъ, пунолѣтнымъ, отечестволюбивымъ и храбрымъ учини, кои є доцніе свободанъ быти морао. Онъ є наконацъ преко народньи свои календара, преко свои новина, преко свободны дружства и кньижница найвећма народъ цѣлый къ свободномъ животу упућивао.

Франклинъ є на нѣко іоштъ време преће освободителногъ рата на ту велику мысао дошао, да се єданъ за све державе уставъ, єданъ саборъ и єдно средоточно владанѣ састави. Онъ є за ово планъ начиніо и у Албани 1754 года скупштини предложіо га, когъ су окромъ

ђне све Државе одма пріимиле, но Енглезска сасвимъ одбацила га. — Одъ самогъ пакъ оногъ трепутка, како су се збогъ наметнутогъ на населбине данка између Енглезске и сѣверо-американаца парнице изродиле, Франклинъ с између свію суграђана свои первый, найверстніи и найнепоколебимій противъ насилія Енглезкогъ витезъ био; а кадъ су се већъ и крвава насиљаванія изродила была, то с онъ и найхрабрімъ борцемъ за савершеномъ свогъ отечества независимошћу постао. Великій овай грађанинъ одвећъ с брзо велике оне и времену сходне политички свои тежења намѣре сасвимъ разумѣо, и са свима своима силама неуморно с надъњима радіо.

(продужиће слѣдув.)

ГЪРЧКА ЦЪРКВА.

Деоба политичнога римско-гърчкогъ царства на источно и западно учини мало по мало то, да се црквена влада расцепи на источну-Гърчку, и западну-Римску. Против ове владе, или рећи римске цркве незадовољан гърчки цар Зено изда указ под именом Хенотикон; Патриарх Фелике II у Риму, у сумњи мислећи, да су томе Хенотикону (године 482) изданоме Патриарси у Цариграду и Александрии криви, баци зато на њи (године 484) анатему, и тим растави цркву западну од источне. Но после смрти Феликсове ове се цркве опет сједине; и тако сједињене остану до године 862; у које време папе римске ослободивши се од гърчки царева, имајући пуну обрану код Француза римски краљева, стану себе за главу целога Христианства издавати, а гърчке Патриархе као своје подложнике сматрати, и проглашавати; које Фоцинус немогући трпити, пусти се шињима у нат, из кога се то роди, да се обе цркве опет сасвим разлуче.*) Цар Михаил II тео је у 13 веку, а Іован VII Палеолог опет у 15 веку цркве сјединити; но Свештеници, поглавари једне и друге цркве томе су све на путу били, да се никако нису могле сјединити, само што су неке општине Русњака, при своме богомољству заоставше-Римљанима се прилепиле, и сјединиле; чега се ради сједињени-униати зову. Област гърчке цркве распростирала се по Илирии, Гърчкој, малој Азии, Сирии, Палестини, Арабии, Египту, нешто и по Месопотамии и Персии све до 7 века, кад кроз Муамеданство од 630 до данас изгуби све своје Провинције у Азии и Африки; а и у Европи 10 века, и 16. силу се од Мађара и турака умали. Но са друге стране приме Руси под Владимиром 988 гърчки закон. — Петар Могила, Митрополит Киевски спише православно вероваше (као Катихисис) за Русе по гърчкој цркви 1642, које се на гърчком и латинском језику у Холанду преведе и печата. У овој се књиги излаже, да дух свети само од Оца излази; да брои 7 тајни новога завета; да се у крштењу цело тело или у трипут у воду замочи, или полије, и кризма; миропомазање да се ома после крштења свърши; да се кисео леб у вино црно удробљен причеснику у кашики даде; да се свештеници, осим калуђера, сви жене по једаред, а удови своје парохије да оставе и у намастиру Іеромонаси да постану; да се 4 пут никоме женити недопусти; да се без особити и ретки великн узрока нико од жене раставити неможе; да се род, кумство и пријатељство неузима; да се чистећи огањ, и отпуштење грсова и па-

*) Als sich die Kirche entschieden gespaltet hatte, kam es in diesen Gegenden dahin, daß brüderliche Stämme einander befeindeten und verketzerten.

Грим.

пино първенство непризнаје; да се резане и саливене прилике недърже, но само измоловане; да покајању пост и молитва помаже; зато да се 4 поста среда и петак преко године пости: да се музика у цркви нечини; даље попови да немогу от проте више ванцирати, само калуђери; а од Владика и Митрополита Патриарси да бивају. Још се до данас од ови догмата ништа није укинуло!

А. Драгосављевић.

УДРИ ПО ЦЕПУ!

(Восточный Апологъ.)

Великій Оромазъ, ради равновѣсія добра и зла на земљи, пошљё два духа, Аріёла и Шейтана. Првый се стани у срдцу човеческомъ, а другій, злый духъ, увуче му се у цепъ.

Отъ тог' времена почну се люди клањати корысти, и тако заборављати светость свои' дружностій. Аріёлъ е вооружанъ био мачемъ краснорѣчія, а Шейтанъ чаканцемъ ради прикучивања добыти. Аріёлъ се старао бранити смртне отъ искушенія Шейтана, и ополчавао се противъ нёга, но Шейтанъ се крio и загнюрывао по цеповы; зато Аріёлъ замоли великог' Оромазa да му даде у помоћь оштровидногъ духа, и Оромазъ пошљё духа Хуманіёла, отъ ког' се нiе могао сакрыти Шейтанъ, ни у самомъ найдубљёмъ цепу.

Кадъ е подплаћенъ Кади парничарма неправедно судіо, и кадъ му е Шейтанъ пуніо цепъ златомъ орошеннымъ сузама невинногъ; — Хуманіёлъ е викао на Аріёла: „удри по цепу“! Аріёлъ е ударао мачемъ краснорѣчія, и Шейтанъ е слетао у преисподню. Злато, неправдомъ придобівно, преобраћало се у прахъ.

Кадъ е трговацъ продавао злочесту робу за добру, и варајући купователя набіо цепъ златомъ, — Хуманіёлъ е викао: „удри по цепу“! Ударъ се разлегао, Шейтанъ е исчезавао, а злато се претварало у прахъ.

Кадъ е Књижевникъ съ малозначећыма листовыма пергамента увѣравао правовѣрне да се у њима содржава мудрость великог' Оромаза, и варајући лаковѣрне насипао цепъ свой златомъ и сребромъ, — Хуманіёлъ е викао: „Удри по цепу“! Ударъ се разлегао, а злато се у прахъ обраћало.

Кадъ е Кауръ (невѣрный) варајући правовѣрне влагомъ пакла, исцеђенномъ изъ гроздова Шираза, помрачавао имъ умъ, за моћи напунити цепъ свой златомъ њiовымъ, — Хуманіёлъ е подвикивао: „Удри по цепу“! Ударъ се раздавао, а злато се претварало у прахъ.

Кадъ е лажльивый пророкъ, сакрываюћи истину, разсѣвао лажь по народу, и замотаваюћи обману хитросћю и пустословіемъ, истресао злато изъ цепова малоумныхъ' у собственный цепъ, — Хуманіёлъ е викао: „удри по цепу“! Ударъ се раздавао, а злато се обраћало у прахъ.

Кадъ е честанъ човекъ падао у искушенiе и бѣду (а кои отъ смртныхъ' нiе подвреженъ томе?), Аріёлъ е ударао мачемъ своимъ у срдце доброга човека, на ков се онай часъ пораћала у срдцу туга и горесть, кою е Аріёлъ гасio сузомъ раскаянiя.

Но срдца поклоннiйка Шейтановыхъ' тврћа су отъ каменитыхъ' стѣна Казбека, и сва чувствованія њiова усредоточенна стоe у цепу, као на жертвенику злата, у комъ се самъ Шейтанъ сакрыва. Зато поклонике нѣгове нiе можно другчiе на путъ истине и правде довести, ванъ ударцыма по цепу. Видишъ ли мачъ у рущы бѣснога, или отровъ у рущы буда-

ле, отми ій отъ нѣга. Злато у цепу злочестог' вредоносніе в отъ мача у рукама бѣсnога, и опаснѣе отъ отрова у руцы будаластог': „Удри дакле, бій по цеповы"!

Злато и сребро благословенно в и добро, кадъ в честнымъ трудомъ и правдомъ прибавлѣно. Злато, на ком' нема печата обмане, гордости и лажемудрія, не бои се мача Арієлова; но іошъ чисти се ударцима овога. Мачъ Арієловъ, мачъ слова и правде, страшанъ в текъ злату запечаћеномъ лажю, обманомъ, гордосћю и лажемудріємъ. Зломъ и корыстољубивомъ, вика: удри по цеву! ужаснія в отъ рыканя лава у пустыньи и грома небесног'.

О смртни! трудите се и прибављајте злато честно, служећи правди и ближњему: па ће онда Арієлъ чувати вашъ цепъ, а не бити по нѣму!

О Оджачь.

СОВѢТЪ ОТЦА СЫНУ СВОМЪ,

КАО ПРЕПОРУКА НАРОДНОСТИ.

Дошло в већъ време, љубезный сыне, да се изъ мои обятія отргнешъ; дошло в већъ време, да оно место, на ков си првый погледъ бацio, оставишъ и у дальну землю пођешъ. Чиста суза у твоимъ очима довольно сведочи, шта ти на вернозъ срдцу лежи; ал' гласу судбе треба да се повинуемо, ако оћемо, да оно, што желимо, постигнемо.

Докъ самъ отеческимъ очима на тебе пазіо, докъ си совете мое слушати могао; донде в твое срдце далеко одъ опасности было; но садъ у она места одлазишъ, гди ће ти после Бога твой разумъ быти пратіоцъ, добротворъ, пріятель; но покрай свега тога овде ће се многи лицемерни пріятельи указати, ков твое невино срдце не ће моћи познати. Зато избегавай много людство, и задовольства, тражи срећу у самомъ себи и у любови къ роду своме. А шта има на свету лепше, шта красніе одъ любови къ роду своме. „Люби га дакле ватрено и верно, люби га већма нег' живот твой; ништа одъ любови рода твога да те не одврати, ма да Богъ зна какова гоненія претрпити морашъ, мужествено сноси. — Срећа народна срећу твою некъ раћа, и народно благо некъ те благополучнымъ чини. — За родъ милый дини и осниванѣ народне среће некъ ти в наймилія забава; а шта и може срећу човечію умножавати, нег' задовольство; а то се у рода любови налази. — Но нашто ми доказивати драгоценость народне среће, кадъ в она у свакой србской груди прво место задобыла, и кадъ в готово свакій србске майке сынъ готовъ свой животъ за благо рода своег положити. А да бы се о овомъ уверіо, то баци вданъ погледъ на праотце наше: зашто тамо сынъ остарелу и земльи пригнуту оставля майку? Зашто отацъ сузама орошена чеда жалости предаје? Зашто се братъ одъ своз миле у несвесть падаюће сев раставља? — За благо рода. — Приступи Косову, и погледай, зашто Милошъ себе съ друговима известной предаје смрти? Зашто тамо цветъ Србства гине? Зашто драгоцена србска пролива се крвь? — За благо рода. — Шта храбри тамо умореног и ослабљеног Србина? Срећа народна. Због чега сынъ не гледаюћи на горко тугујућу матерь међ' звеку мачева улеће? Зашто се не опомене у хрли непріятеля подобно рису борећій се братъ своз сестре, ил' любезникъ своз Любе? Свію милы предмета лишава се и слабомъ своіомъ десницомъ непріятеля одъ драгоценогъ му отечества одбія сединомъ украшеный старацъ; зашто? За благо рода, за слободу отечества — за ова два света пред-

мета. За благо рода, за спасенiѣ — свободу — отечества жертвуѣ Лазаръ добродѣтельный и драгоцѣный свой животъ. Гле Богдана, гди венцима увенчану главу мачу подлаже, и како отчинымъ примеромъ и родолюбiѣмъ одушевлени Юговиhи на непрiятеля нападаю; — — но плачи сыне, сви ови одъ невере издани и мложинномъ обколhени на Косову мрачне гробове налазе. Тамо лежи гомила съ грозномъ смрhу борehи се ранhника; — шта iй ѣ у то станѣ довело? Народногъ блага любовь. Тамо потоци одъ проливене србске крви теку? Шта iй ѣ пролило? Любовь народна. Тамо србска майка надъ издишуhимъ своимъ сыномъ потоке суза пролива и свое срдце жели задржати. А шта чини, да сынъ мутне и слабе свое очи радостно къ небу подиже? Задовольство, што ѣ за родъ ладнымъ ранhенъ челйкомъ. — Србiя пада, турскiй ярамъ на себи носи, и подъ ньиме уздишуhи столѣтiя проводи. — Гле веhъ се диже: — а шта ѣ изъ турски изтраже ноктiю? и шта ѣ подиже? Любовь люблhногъ намъ рода србскогъ. Кадъ све ово посмотришъ, грудь hе се твоя родолюбивымъ жаромъ испунити, и ты hешъ се гордити, што и у теби она крвь тече, коя се за отечество храбро проливала; што и у теби куца срдце, коe ѣ тако жарко свой родъ любило. А кадъ ти сребрне власи теме украсе, кадъ ти млади Србльи плодове твои труда срehно уживали буду: онда hешъ спокойно очекивати часъ, у комъ hешъ се одъ тлhногъ тѣла растати; вруъ hешъ уверенъ быти, да hе ти се на гробу плести ружични венци, и да hе ти се онъ чистымъ и благодарнымъ Србина и Србкинѣ сузама квасити!

Богобой Аеавацковиhъ
Мудрол. Слушатель.

„ШТА Ѣ МАТИЦА СРБСКА, ШТА Ѣ БЛАГО НhНО НАМЪРЕНЪ“?

(конецъ)

5-то Кругъ, на кои се србскiй Летописъ простире, врло ѣ маленъ; а то не због тога, што се у нhему не бы полезни предмети налазили, него што му ѣ цена велика. И зато мыслимо, да бы се наше книжество средствомъ Летописа вehна распространило, кадъ бы му се цена понизила; вруъ што бы М. С. у пониженой цени изгубила, то бы у предбройницима добыла, а тымъ начиномъ и книжеству србскомъ вehй кругъ дала. А да може М. С. по маню цену безъ собственe штете Летописе продавати, то отуда заключуемо, што се „спромашкой Юности као награда за добро владанhе и прилhежанiе безъ штете (?) книге поклаhаю“. — Само треба оно средство употребити, што ѣ намери нашой сходно; вруъ лепъ папиръ намъ никадъ не hе толико предбройника донети, колико нала цена и добри предмети. А онда мыслимо, да бы сен г.) Устава пунктъ, кои гласи; „Да се и награде у новцу за разрhшенiе каковы нибудъ ставлhны важны за книжество и просвhщенiе вопроса опредhле“ лакше испунявати могао.

6-о Што М. С. или болh да кажемъ нhни Членови оно обehаваю, што ни су у стано испунити, као што ѣ было 100 ц. дуката, кои нада Србску Гранатику, гди iой савъ нhногъ капитала интересъ една 400 фр. ср. износи. А да се о овомъ родолюбиви М. С. приложници болh увере, то прehмо прehашны година капитале, (за кое по несрehи нашой и не знамо, колики су были; вруъ рачуни печатани ни су бывали) него само умномо овогодишнiй Матице Србске капиталъ, накъ hемо видити, да ѣ онъ врло маленъ. Онъ истина по рачуну износи на 18 илада и нhколико стотина фр. ср.; ал' кадъ одъ овогъ одузмемо 5000 фр. Благор. Г. I. одъ Нако, кои су само „родолюбиво завhщанiе“, и на кое се интересъ не плаhа (дакле кадъ плода не доноси, нити се нимало право у рачунъ

метнути); надъ одъ главногъ капитала одузмемо 7154 фр. као мртавъ капиталъ одъ оны многи Летописа и други кньига, кое већъ одъ неколико годена у библіотеки чаме, и за кое слабо ко распитуе; кадъ найпосле многе друге непредвидиме случаеве у призренье узмемо: то морамо као свету истину признати и казати, да се мы по садашнемъ капиталу М. С. великомъ напредку и развитку нашегъ кньижества не смемо и не можемо надати, ако намъ се съ друге стране каква просвете луча не укаже.

7-о Подъ д) пунктомъ Устава стои: „Да се и Новине Србске одъ оны новаца*) издаю, да се Учредникъ плаћа и сви за то трошкови чине"; а у ланскомъ и овогодишнемъ штампаномъ рачуну М. С. нигди ни спомена нема о трошку Новина Србски и о плати Учредника. Шта є и како є са „Србскимъ Новинама" учиніено, у ту се тайну нама упуштати нити време, нити друга обстоятелства допуштаю; само то знамо, да по Уставу требало бы М. С. да издае Новине. — — Много бы іошть имали говорити, како се противъ Устава М. С. рада — као противъ 5-огъ пункта подъ насловомъ „Послованіе — Манипулація — по коме „Свакоме приложнику, кои бы на страни био, мора се спаке године при заключенію рачуна и протокола, стање касе у писму явити, и сви приложници по имене назначити" итд. — но надамо се, да смо съ овимъ одговорнемъ и Г. Добротвора Путника а и многе друге, кои намеру и ставъ Матице С. желе знати, за садъ доста известили. — Ако се садъ кои Членъ налази, кои стане Матице Србске болѣ познае, или кои намерн сходнія средства зна; мы га у име оны, кои су србскомъ добру рады, умолявамо, да намъ свое мнѣніе саобшти, и да тымъ начиномъ народъ нашъ, а особито родолюбиве приложнике М. С. іошть леншимъ одговоромъ обрадуе. А да бы намъ истый будућій нашъ ималый известитель све по вольи учинити могао, и насъ о ономъ, што нама, а іошть маће Г. Добротвору Путнику и другима ни є познато, известіо, то га молимо, да бы намъ и ово: „6 ли и оно нало капитала Матичиногъ законо осигурано" и „6 ли родолюбиво завѣщаніе Благор. Г. І. одъ Нако писмено или само устимено завѣщаніе"? одговорити доброту имао. Ал' одговоръ безъ довольны доказателства или: „Имамо мы и паметнісгъ посла", кои ни є едногъ родолюбивогъ срдца достоянъ, никонъ начиномъ, не примамо. Н.

*) разумева се Матичины.

ДОПИСЪ.

(конецъ)

Изъ Брегислане. На племенитомъ овомъ поступанію Турчански верны Словака имамо найвише захвалити поглавитому Г. Гирю Кошуту, више славны столица суд. таб. присѣдателю, стрицу позната Учредника „Пешти Хирлапа". Онъ є првый путъ и првый одъ словенскогъ народа вишемъ суду наше краљевине показао, да се они ако нараю, кои цело унгарско благородство (племићство) за маћарско проглашую, и сие є на то побудіо, да за народность свою раде. О вольи реченога Г. дѣло намъ нѣгово говора; но да се іошть болѣ о нѣговомъ благородномъ начину мышленя увернио и оспедочнио, прибоштићено неколико речій изъ нѣговогъ писма што є Г. Людевиту Штуру писао; — „Дана 5. Окт. приміо самъ Ваше писмо и обавестіо о стаю стварій тичућн се наши Новина. Дакле да благородной жельи задоста учинимъ, дремаюћемъ нашемъ народу помогнемъ и угнѣтаваню маћаромана на путъ станемъ, учніо самъ слѣдующе уредбе: „Будући да на наше повтораване молбе досадъ никаква одговора добыли ни сте, зато, да бы се праведной жельи нашегъ народа што пре угодило, одма самъ писма по нашой варнеји распослао; но због различны препона ни самъ ій могао вама пре одправити. Ако бы овай брой подписа недостаточанъ био, мы вамъ можемо изъ саме наше варнеје іошть више послати, а занста и одъ целогъ овдашнѣгъ обыватељства, назначаюћи ньи неколико одродица. Одма после, како самъ наше писмо приміо, писао самъ и Г. Гаврилу Платиму у Лиштовъ, да исто и тамо учини — и као што се чуе, и тамо ствари напредуе. Ако ли буде нуждно, даће намъ сви католички и евангелички свештеници, неброени племићи, нашъ и многи изображенія у народу сведочбу о потреби Словенски Новина. То бы се занста зло съ нама поступало, да само нашемъ народу новине држати закрате, — где Хорвати, Србьи, Немци, и Маћари (они послѣдьни чини ни се 7) новине имаю. Я докле годъ узникнемъ, у докъ годъ узмогу, све ћу силе моје на срећу и благо вога народа словенскога употребити". — Толико пише Г. Кошутъ, одъ куда се явно види, да се већъ и племићство почиње бринути за свою народность.

(Кнѣти)

ВѢСТИ.

Пешта. Репатуранія Пештанске крал. вароши у присутствію Њ. Екс. Еделенције Г. Грофа Морица Алмашій почела се 16. т. м. (н. р.), избрани су за Стотиначе или избране Грађане: ГГ. Ђорђе Граф Каролн, Хајнрихъ Мојсило, Јосифъ Хавашъ, Леополдъ Гугенбергеръ, Јосифъ Хилеръ архитектъ, Августинъ Фестетићъ ц. к. Камарашъ. Анастасије Дера ц. к. прид. Столникъ, Антоније Валтиръ, Ладиславъ Баронъ Подманицкій, Ајгнеръ Францъ, Гавръ Јованъ, Францъ Штајнделъ. Вениамнъ Карцагъ, Карлъ Кофинъ, Јованъ Пошгај. —

(даљће слѣдовати.)

Сремски Карловци. (закаснѣло) Уче на Ђурђевъ-Данъ т. е. 23 Април. посвећенъ е Г. Крагуевићъ за Пакрачкогъ Епископа. Слово, у комъ е новопроизведеный Г. Епископъ при посвященію своме, Богу, Цару, Митрополиту, као своме великодушномъ покровителю, присутствующей Г. Г. Епископима, и целомъ народу благодарно и благородно свое срдце изразіо, показуе, да ће Епархіи Пакрачко-Славонійска у њему верногъ пастыра и милостивогъ отца и покровителя добити. Ову е церемонію нашъ познатый и љубљеный ораторъ и свештеникъ Чести. Г. Павелъ Николићъ лепомъ и торжеству сходномъ предикомъ украсіо. — Данасъ т. е. 24. одпутовао е Г. Митрополитъ съ Г. Епископомъ Стефаномъ Поповићемъ преко Даля на Дѣту.*) Тако се исто говори, да ће и Вирповск. ГГ. Епископи: Пант. Живковићъ и Стеф. Крагуевићъ на Дѣту ићи. Да бы Богъ дао, да што за благо рода предузму и срећно свршe!

Сремски Карловци. По новой уредби Њговогъ Высопреосв. Г. Митрополита сваки о-най, кои се жели заћаконити, кора изъ Богосл. догматическе и Исторіе црквене, а кои се жели запопити, изъ други частій Богословіе испитъ положити. Тако исто и у смотренію конзисторіума у-чињенъ е редъ, по комъ ће конзисторіални Присѣдатели на конзисторіумъ долазити. — Овде се у конзисторіуму здраво радило о заведенію фундације за свештеническе удовице. I.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У Одеси у новой Синагоги уведено е Богослужење на немецкомъ езику. 25 Марта прву е проповедь на реченномъ езику држао Рабинеръ Др. Голденталъ.

☞ Због великогъ одстоянія торжиштa одъ Учредничества умоляваю се родолюбива ГГ. Совокупителн, кои іошъ ни су за пренумерацію Скоротече новце послали, да бы наступаюћегъ Пешт. Медарди-вашара новце Сл. Школской Депутаціи на касаперцептора Благор. Г. Недокланскогъ послати благоусрдствовали.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

1 Мая 1843. Сребро.

Металл.	са 5% на сто 100
„	„ 4½ „ 100½
„	„ 3% „ 77
Заимъ одъ г. 1838.	„ 285
„ „ „ „ „	„ 701
Банкаціе конадъ.	„ 1620
Бстерхазинъ Лосъ.	„ 53¼
Царски дукати.	„ 102

Цена ране 1 Мая на Пешт. піяци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	135	—	120
Наполица	100	—	87
Ражь	86	—	76
Ечамъ.	70	—	62
Зобь	55	—	50
Кукурузъ	88	—	80

Станѣ дунава.

28 Април. 7ч. 4м. 6сек. 1 Мая 8ч. 0м. 0сек. (надъ о.)

*) Чуемо, да су обе ове высоке Особе у добромъ здравлю већъ у Пожунъ срећно пристеле. Н.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **36**. Неделя 9 Маія 1843. Год. **II**.

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ ЊИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕШАВШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

Деспотъ Георгій Бранковићъ законый потомакъ Кралѣвске породице; когъ су заслуге у Аустрійской држави сиѣне, како се скончао, читаюћемъ свѣту в познато. Но будући, да су за време нѣгово бывша обстоятелства Народа Србскогъ, за насъ любопитна: зато ћу я, изъ книге: „Прибавленіе, содержащее важная письменная доказателства, къ изясненію Исторіи Славенскихъ Народовъ“ за болѣ понятіе бывшегъ стања дѣдова наши, нѣка извести, коя ће оныма, кои знали ни су, огледало изближе прошлости моћи быти. — Деспотъ Георгій Бранковићъ, кои в на позивателно писмо блажене памети Леополда великогъ, іошт у турской области съ народомъ своимъ бывши, многе услуге Аустрій чиніо, свой народъ наговори да отечество остави, и у Аустрію пређе. За коя блажене памети Леополдъ, признаваюћи почињене нѣгове вѣрне услуге; и будући, да су одъ нѣговогъ племена кралѣви: Босански, Србски, Бугарски, Далматински, и Хрватски, и готово надъ своимъ восточномъ областьу владали, међу прочима и Вукъ Бранковићъ одъ Подгорице Херцеговине, Срема, Ієнополя (у комъ се Влашка и Бачка заключавала) было вѣчитый Господаръ: зато в велимъ царъ Леоп. како Деспота Георгія Бранковића, тако и цѣло нѣгово обоегъ пола потомство, законно, „свѣтлѣйшимъ и великоможнѣйшимъ Графомъ“ утврдіо. Милостиво даровао му в вовный щитъ, на комъ в двоглавный царскій оро, съ діадимама и прочимъ украшеніама изображенъ было, за знаменѣ печата. По томъ кадъ в Деспотъ 1690 съ Србскомъ и Влашкомъ войскомъ, кодъ граница Ердельски, противъ турчина станіо се; добіо писмо одъ Гпенерала Хайслера; да Фелдмаршалу Баденскомъ уговора ради оде, гдѣ ћеду турчина напасти. Деспотъ чистомъ савесћу воћенъ преяви се Фелдмаршалу Баденскомъ, кои га съ мѣста подъ строгомъ стражомъ у Бечъ одправи, гдѣ га у Царской болницы подъ чуварствомъ воине страже затворе. Деспотъ овымъ ненадным случаемъ ожалошенъ, пру в молбу ньіовомъ Величеству ованку на латинскомъ езыку поднео:

АУГУСТѢЙШІЙ И ПРОЧ:

Одъ године 1688, кадъ самъ у посланичеству влашкомъ было, до садъ кодъ

двора Вашегъ Величества свагда самъ милостиво пріимлѣнъ бію. А и пре тогъ у различнымъ случаевыма, а особыто при преводу Србскогъ народа у Државу Аустрійску многе самъ бѣде одъ Агарјана претрпіо; за кое самъ одъ Вашегъ Величества Графовствомъ премилостиво одаренъ. Но садъ незнамъ чіомъ наредбомъ, већъ єданаестый самъ месецъ, подъ строгимъ затворомъ заустављенъ. Богъ ми є сведокъ, да самъ Вашемъ Величеству непреломну вѣрность сачувао, за ню и кръвъ мою и народа могъ пролити готовъ самъ бію; и заиста незнамъ ни о каквой погрѣшки, кои бы садашнію мою каштигу заслужила. — Зато нека ми изволи Ваше Величество милостиво допустити, молбу и мале заслуге моѣ покорно представити.

1) По обећаню Вашегъ Величества чрезъ Резідента при Отоманскомъ двору бывшегъ; да ако Србскій Народъ противъ обштегъ Христовогъ имена непріятеля оружіе подигне, древну свободу у повраћеномъ отечеству уживаће. — Мало потомъ гордошћу надутый Везиръ великій, нижу землю съ војскомъ своіомъ облада, стигне до града Уйвара, кои одъ вѣрны подайника Ваши отме; и на прочу землю, и градове Вашегъ Величества ополчисе. Когъ я съ єдномисленицима моима, кои су кодъ Везира съ великомъ почесћу пріимлѣни бывали, на примиреніе самъ умоліо; и одъ запада съ истоку повратити се принудіо.

2) У то исто време надъ є Везіръ Уйваръ обсео, созаклетіе и издаю прволазне господе Угарске, чрезъ блаженоумрлогъ Резідента Кіндеберга у Царитраду бывшегъ Вашемъ Величеству самъ обліо и одкріо. О чемъ писмену Резідента сведочбу г. 1688 пресвѣтломъ лицу Величества Вашегъ самъ поднео.

3) Некатолика Ерделяна, штетна цѣлому Христіянству намѣрня Ердель Туркомъ предати, Божіомъ помоћу и полезнымъ саветомъ моимъ разсуо самъ и уништіо.

4) Године 1683 кадъ су се турцы за обседу престолногъ града Беча, пріуготовлявали, Вашемъ Величеству самъ предувѣстіо. — Графа Чакі, и многе проче вѣрне Величеству Вашемъ, съ превеликимъ страомъ и трошкомъ, изъ окова Константинополскогъ избавіо самъ и пропустіо. После обседе Бечке, многа самъ благородна и свештена лица, изъ варварскогъ робства искупіо, нараніо, одено, и собственнымъ трошкомъ, крозъ Ердель у отечество ій провео; у комъ преузвышеный Госп. Кардиналъ Колоничъ жива ми сведочба быти може.

(продужеће слѣдуе.)

МАХОМЕДАНСКІЙ ОБЫЧАЙ ПРИ ПОГРЕБУ.

Описатель овога Махомеданскогъ укона, кои се више година у востоку бавіо, издае слѣдуюћій обычай отмѣнін, и кои су могућни Оци платити, кои се при погребу єдногъ Правоверногъ Муелманна обдержава: додаваюћи да смрть єдногъ Муселманна есть особыто живостна; — Самртникъ чимъ издане, прво окупасе, и остави да се самъ одъ себе осуши, нити се чимъ годъ мокрота съ њега убрише, чело; руке, колена и ноге камфоромъ поспу му, и затимъ у бело по могућству платно или свилу увію га, и на постелю изложе, на коіой изъ Алкорана више Стихова написани виде се. —

По свершетку овога свега, и кадъ самртникъ неколико сати тако одстои, онда доће Махомеданскій Оца, пошкропи самртника некомъ водицомъ, и потомъ да га на полѣ изнети, положивши му ноге къ Меки, а Свештникъ окрене

се одъ нѣга, на ону страну, одъ кое самртника гробъ лежи, говорећи на гласъ съ подвикиванћмъ ове речи: Верујемъ на єдногъ всемогућега Бога, и нѣму се молимъ и препознавмъ да є Махомедъ Божій Посланикъ, и Пророкъ свію пророка на земльи, такоћеръ верујемъ да є Алія глава Правоверны, и да є ова земля нѣгова истина, — и сви Правоверни нѣму покорни дужни су быти, — исто тако верујемъ и исповедамъ, да праве поглавице и добри Света уводителя сыновы Адамови, на заповесть Божію и Слово нѣгово, къ нама се преближили всу; то єстъ, Хасанъ и Хусеинъ Сыновы Алинны, Јуферъ Сынъ Махомедовъ, Мусоръ Сынъ Јуферофъ, Алія Сынъ Мусуровъ, и Богъ ньи у своммъ светомъ храненію држи, и навеки Божія милость ньима є аминъ. —

Кадъ ове речи или болѣ казати молитву Ода изговори, онда се текъ окрене мртвацу, и као да овай чуе, зове га по имену и говори му слѣдујуће речи: Чуй ме, Чуй! Обадва Посланика одъ Всемогућега Бога, кои є самъ имућій, доћи ћеду теби, и пытаћеду те слѣдујуће вопросе: кои є твой Богъ? Ты ћешъ ньима одговорити: Свенмућій и Всемогућій Богъ єстъ мой Господаръ. — Кои є твой Пророкъ? Ты ћешъ ньима казати: Махомедъ Створенъ Бога Створителя, — и посланикъ на земльи. — Кое ти є вера? Ты ћешъ казати: Исламъ є моя єдна и права вера. — Кое є твоя Света книга? на ово реци: Кораић єстъ моя света книга. — Кое ти є црква? (Џамія) а ты имъ одговори: Света Кааба у Мекы єстъ моя црква. — И на ово ћешъ ньима онда изговорити: Имаумъ Алія Сынъ Абуталибе, Имаумъ Хасанъ и Хузеинъ (за коимъ стоє іошть 11 Махомедана) то су мои Предводителы и одбранителы, ньима є моя любовь, а ньиовимъ непріятельнима моя велика злоба, мрзостъ и пакостъ, и та є моя дужность вечна, и света као Богъ. —

(продужење слѣдує.)

ПИТАГОРОВА МУДРА ИЗРЕЧЕНИЯ.

Осимъ свега избирай себи за пріятелѣ, кои честно владаћ, и добродѣтельи предъ другима красе, — И ако дознашъ, да они поступаю съ тобомъ искренно, то примай ньнове совете, и разумна представленя, и употребљавай дружеске ньине услуге на твою корысть.

За мале погрешке не мойсе оружати пакостію на твогъ друга; єръ знай да слабость човеческа често насъ приводи у погрешке, и то пре него што ми такове предупредити и отвратити можемо.

И кадъ си на саму, и предъ другима ништа єрамно не учини, єрбо ты самъ себе већма одъ свію стыдити се морашъ.

Опомени се тога, да сви умрети морамо, — а на противъ овога знай то, да имаћ и богатство наоће се у рукама не постояне Судбине, кое по слепой Судбине вольи єдномъ даю се а одъ ругогъ отимаю се.

Знай да є Судба Божія неизбегаемы, горки и противны случаєва роду човеческомъ определила, зато сноси Судбу свою великодушно и безъ роптаня.

Дужность є човека по могућству старати се о начину свое состояніе поболшати.

Увекъ ћешъ наћи, да добри и честни люди никадъ не-сретни нису.

У Вуковару. —

Павле Іованковићъ
Заклети Адвокатъ.

ВѢСТИ.

За посланике на предетоскій државный Соборъ изабрани су одъ стране Торонтаљске Вар. Максиљиљанъ Хертеледи, и Владиславъ Карачоњи — одъ стране Турске: Карлъ Рутхан, и Адолфъ Раковскій — одъ стране Баранске: Георгій Майлатъ првый поджупанъ и Фердинандъ Гаалъ главный Судацъ — одъ Стојно-Београдске: Казимиръ Шаркези и Францъ Фіштъ — одъ Чанадске: Албертъ Банхиди, и Едмундъ Каллан — одъ Шомођске Павелъ Шомшићъ и Іованъ Талиањъ — одъ Угоче: Ладиславъ Сентиали и Меліоръ Ујћкан — одъ Арве Маурицій Зиенкалъ крал. комориикъ поджупанъ и А. Абаффи — одъ Тренчинске: Гашпаръ Понграцъ првый поджупанъ и Лудовикъ Бахо — одъ Шаропшке: Владиславъ Пилерь и Албертъ Шемпен — одъ Цинске: Едуардъ Жедиљи Совѣтникъ при мѣстоблюстителномъ Унг. Совѣту и Валтезаръ Мађашовскій. —

Нѣгова Ексцелленција Граффъ Гаврійлъ Кегленићъ одъ Бузинъ ц. к. тайный Совѣтникъ и Таверникъ благоволіо е Іосифа Чаки Зак. Адвоката ниде Секретара и Бележника Таверникалне Столице, за дѣйствителногъ наименоватя.

И е ш т а. (продужено) На Рентауранји Пешт. крал. вароши за Стотинаше изабрани су: Антоніе Росманитъ, Іосифъ Робичекъ, Харватъ, Лика, Пертингеръ; — За Формундера: Стефанъ Штофенбергеръ; — За маг. сенаторе: Леополдъ Ротенбилеръ, Колеръ, Карлъ Калоџій, Теодоръ Наймаеръ, Антон. Алкиръ, Холованићъ; — За Вице-биргермајстора: Леополдъ Ротенбилеръ; — За вар. Капетана: Андр. Секрићши; — За вар. судца: Ђорђе Третеръ; — За Биргермајстора: Францъ Сенеши.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У Лисабона зданіе колегіума Благородна кова су у Школу политехническу преобратили са свимъ е погорело — три е особе погинуло и седамъ ранћено — околостоећи домови су сачувани.

У Паризу Жена една Четверо Женске деце мртве е родила.

У позоришту рускомъ мора свакій кодъ касе свое име у књигу на то опредѣлену уписати — кои при улазку у Салу шеширъ одма не скине, тай се одъ Полицая примора. Свакій е сести принуђенъ, и преко читавогъ представленја ни устати много мање изићи не сме, имајдати строго е забрањено — Плѣскати и знаке допадања изјавити е свакоме слободно.

(Населбина у Берлину) у почетку 1843 г. числила се на едно 350,000 душа, дакле Берлинъ е у овомъ отношаю осма, найећа варошъ у свету. Знатни су степени населбине. Год. 1600 излазила е населбина на 12,000 жителя; 1650, две године после тридесетолетногъ рата была е на 6100 душа спала 1680 г. напосила е на 9800, али 1685 г. већъ на 17,400 умножила се опћина, што су наъ Француске дошли. Одъ тогъ доба непрестано е растла 1712 при рођенію Фридр. Великогъ брояло се: 61,000, при почетку владе нѣгове 1740 г. већъ 90,000, при нѣговой смрти: 147,333. Фридр. Вилхелмъ III затекао е 165,726, садашный краль г. 1840 330,230 душа.

(Ѳ. и. В.)

(Римъ, 21 Апр.) Римске учене Академіе а особито сабинскій Патрицијатъ сланіо е торжественый спомень дана, кадъ е Римъ сазданъ было. Овогодишњій 21 Априлъ е 2592-гій данъ рођенја вечите вароши.

(Gem. Bl.)

У Суматри, ина, као што се одъ скора одкрило, у правомъ смислу речи, више злата, пег' блата. У овомъ се сврћу како у рѣкама и барама, тако и по полю и ливадама много златогъ прах налази, и тако еданъ земљаный лонацъ часто е скупљи него месо, што се у нѣму куна. Некій инфантер. капетанъ то примѣтивши даде све крепове скупити и у пра утући, кои, кадъ е опрахъ было, у 79-80 фунтій садржаваше $1\frac{1}{2}$ Лота чистогъ злата.

У Карлову (у Ирландји) буду два кривца, кои су по улица люде робили, предъ судъ доведена, у коихъ на спов и свію присутвоћи удивљења за певине се прогласе. Председатель суда Баронъ К'Гради после наречене судейске сентенције зовне ключара и рече му: — Мурфи, я васъ молимъ, да не бы ова два кривца пре седамъ сатій у вече пустили; еръ я одлазимъ у пет сатій у Дублинъ, а радъ бы было, да барем два сата пре одъ ньи дођемъ.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловимъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **37.** Четвртакъ 13 Мая 1843. Год. **II.**

СПѢВЪ.

СВОЈКА СВОМЪ.

одъ Димитрія Арнота.

Чуй млада музо! премилой Браћи се
Пѣвати спремамъ: дай мила, пріятствомъ
Сличнымъ, обли варпіта нѣжкогъ
Струне ми! — Чуйте! Време е,

Њима, съ кое ће т' Вы, и потомство Вамъ
Плоде трудова жићи. — Вы сѣкена
Сѣйте чистогъ и полезногъ:
Трудте се за Родъ, Бога и Цркву

На за просвѣту ума! — Захвалность Вамъ
Дужну времена зубъ сгладати неће.
Споменъ дѣла, и крозъ вѣкова
Бурѣ сваће потомству. Безгрижна

Питаће совѣсть праведногъ душу
Вѣчно. — Трудъ е опредѣлность сила
Нашій. Трулогъ чамена дремежъ
Празанъ е лѣности подле живота.

Смрть іой дайно! — Духъ времена, чистымъ
насъ
Гласомъ, на полѣ правности зове. — О
Слѣдуймо добротвору нуждномъ!
Време е, Србской на њиви словства,

Да славе цвѣтакъ развія нѣжный листъ;
Съ Народма и ми, чести да дѣлимо
Вѣнце! — Све што добро и красно
Языкомъ дише туђинства страшногъ,

Треба да скоро нѣжной на зори намъ
Књижества заплани. — Сви су то срећни
Чинили! Ѣсть, то треба и мы!
Съ старе се лозе млада сади.

Добаръ онладакъ текъ одъ доброгъ воћа
Быва. — Дай Србе драгій! сѣи: умне
Вѣштине раломъ, завнрай ва
Њиву превећъ слабачкогъ нашъ словен-
ства!

Плоде шальи у родъ: послуй, да себи
И Браћи милой срећишта оснуешъ
Темель! — Узаимна любовъ, помоћъ,
Грдне текъ тереће носи лако.

Тако и! Ко спонъ, некъ е и браће,
Свое добру роду: па некъ дѣли нама!
Награда буд' чистота свести:
Сполшно ће хвалу донет' потомство.

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ ЊИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕПАВШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

(продуженіе)

5) За време Графа Карла Валенштайна, при Польскомъ посланичеству находећегъ се добрымъ моимъ савѣтима, старао самъ се дѣло Вашегъ Величества добро къ концу привести. Очемъ самъ и пресвѣтломъ двору Вашемъ много пута извѣстіе учиніо. За коју услугу, чрезъ поменутогъ Графа именомъ Вашегъ Величества, не само благодар-

ность, но и награда обећана ми е била; као што писмо његово изъ Варшаве 4 Априлія 1683 писано свѣдочи.

6) Милостиво позивателна писма Величества Вашегъ цѣломъ восточнома народу како Грчкомъ, тако Влашкомъ, и Бугарскомъ, у точномъ преводу вѣрно самъ разасло; а при томъ и поштравао самъ ій, да се нестраше подъ милостиву обрану Вашегъ Величества предати се. Сва тамо написана обећанія самъ имъ вѣрно предложіо, умоліо и побудіо.

7) У време обседе Уйварске одъ восточногъ народа Христіянства, благословомъ Патріярха Максима, за Србскогъ Деспота избранъ самъ быо. Патріярхъ Арсеній кодъ Будима ме е вторимъ благословомъ потврдіо; одъ Вашегъ Величества, посланичествомъ Влашкимъ у Бечу находећуми се прво на степенъ Баронства, потомъ на Графовство возведенъ самъ быо. Свію клеветника моій уста не само моіомъ, но іошъ живы людій, и Історіографа Латински и Грчки сведочбомъ запушити могу; и точно родословіе и степене племена тогъ честно посведочити могу.

8) Докъ е Генералъ Ердельскій Ветеранн извѣстіе одъ пресвѣтлогъ Двора Вашегъ о обећаню мени одъ Вашегъ Величества учињеномъ чеко: донде самъ я све мое старање на то обратіо, да бы и Влао-запланинскій народъ къ поданичеству Вашемъ Величеству преволео; ков самъ духовнымъ и отеческимъ савѣтомъ моимъ и учиніо.

9) Тако сабраномъ одъ мене Србскомъ и Влашкомъ войскомъ, при горама Ердельски граница, станъ утврдимъ. Сва е вѣрна моя войска єднодушно дигла оружіе и чекала проклетогъ непріятеля турчина. У то време добіемъ писмо одъ Генерала Хајслера да идемъ Фелдмаршалу Баденскомъ, да съ њимъ уговоримъ гдѣ ћемо на турке ударити. Я самъ се вѣрности и правде држо, што е скоріе можно было, съ нѣколико моій послужителя похитимъ у станъ Баденскогъ Фелдмаршала. Кадъ самъ тамо приспѣо; прво самъ подъ стражу метнутъ после у правый затворъ, противъ свію народны правы.

10) О овомъ моемъ невиномъ заустављенію, уплашенъ и ожалошћенъ Србскій народъ, чрезъ посланичество свое, коленопоклонно моліо е за узрокъ затвора могъ. На кое су писменый одговоръ добыли; да е узрокъ заустављенія могъ непознанъ, но што скоріе ће имъ се о томъ извѣстіе дати. Ако самъ у чему кривъ да каштигу достойну пріймимъ. Ако ли самъ чистъ и невинъ, съ понизнымъ поклоненіемъ просимъ да бы съ чесћу одпуштенъ быо, да небы непреслушанъ тавничнымъ мракомъ, смрадомъ и глађу уморенъ быо. —

Но ни на ту покорну молбу Деспотъ ніе одпуштенъ быо; а тому е найглавніи узрокъ быо: гнѣвъ ожалошћеногъ Монарха, кадъ е чуо да е Србскій Београдъ съ околны градовы и цѣломъ Србскомъ земльомъ опетъ у турске руке досто. Очемъ е найвеће старанѣ и савѣтъ обратіо, како бы изгубљене землѣ изъ руку варварски изтргнути мого, а све е друго на страну одложіо. —

(продуженіе слѣдуе.)

ОДГОВОР

НА УТУК Г. М. СВЕТИЋА.

одъ Вука С. Караџића.

(продужено)

Ја опет кажем Г. Светићу, да је у цијеломе његовом философирању и етимологизирању о ријечи кон све оно, што други (које он богаги није читао!)

прије њега нијесу казали, само његова фантазија, као и друго много којешта. Ако је најприје, као што он каже, било у Славенском језику кън, па од тога послије постало кон, онда је без и каке сумње кон по наријечију сјеверноме, а по јужноме ваљало би да је кан (као н. п. сънъ, сонъ, сан). Што Г. Светић у Утуку наговјештује, да кон није Славенскога коријена, то у овоме догађају не значи ништа; јер у Славенскоме језику има ријечи на стотине, којима би се коријен могао тражити у језику Латинскоме, Јелинскоме и Санскритскоме, па оне опет све у нашијем нарјечијама иду свака са својом врстом. Кад би се, н. п., ријечи нашој дан тражио коријен, ваљало би је испоредити с ријечју Санскритском динам, с Јелинском ἡμέρα и с Латинском dies; па је опет у староме Славенском језику дьнь, у сјеверноме нарјечију день, а у јужноме дан. Тако би исто и од кън морало бити кон по сјеверноме нарјечију, а по јужноме кан. Ако Господ. Светић ово не може или неће да призна, ја му нијесам крив, што се плете у посао, којега не разумије, или што би на силу хтјео људе да увјери, да зна и оно, што не зна. — Тако је исто смијешна његова етимологија у ријечима: променути, вѣ'ти и вѣ'нути, и ма'нати ма'нити. У цијелој тој ствари ово је истина, да су људи (понајвише књижевници), који управо не знаду свога језика, него га кваре, мјесто променити узели променути (н. п. према кренути, минути, венути); а мјесто споменути, бринутисе, манути итд. узели су: споменити, бринити се, манити: даклем управо наопако, као н. п. у Бачкој што се каже прико Дунава, и боле меглава; а мана или махана ријеч је Турска! Остало све, што Г. Светић о овоме изнија, само је за оне људе, који знаду мање од њега, па да се чуде његовој мудрости и етимологији; а који знаду онолико, колико и он, и више од њега, они се морају смијати ономе. Променути, као и оканути се, и остале многе овакове ријечи, ја сам најприје чуо у Сријему; а да је променити правилније, о томе многа, који друкчије не може да разумије, може увјерити и Словенски и Руски језик.

Да је Г. Светић прије написао своја „ображавања Србски рѣчій" него ја моја „Главна свршивања существителни и прилагателни имена у Српском језику", и да је мени то „добро познато", то сам ја први пут чуо од њега из Утука. Свијету је познато, да је мој посао напштампан године 1827. а његов 1829. и ја сам најприје за његов посао чуо око половине онога љета у Крагујевцу од Г. доктора Стенћа, који га је читао у Шапцу, а сам сам га у руке добио у Биограду на свршетку оне године. — Г. Светић каже, да је моје главно тежење било само: „скупити и избронти главна свршивања существителни и прилагателни имена", а његово намјерење да је било: „показати, како се читави редови рѣчій образаваю, опредѣлити, шта управо у оном виду значе, и како се од подобны у значено рѣчій разликую": и тако да је он, као „онај пливач, конкуша на дно воде загњорити се", а ја да сам, као „онај, кои по површіо пливаш". Овако мисли и говори Г. Светић, а други њетко може бити да би му на то рекао, да сам ја мојијем простијем начином за памећње и у овоме послу вјешће људе учинио оно исто, што он каже да је рад био учинити. Кад су ријечи скупљене и једнаке с једнакима у редове постављене, ласно је онда наћи значење ономе, који језик неће зна; за то

сам ја ондје значење ријечи назначивао само на оними мјестима, гдје сам видјео, да се може казати о мало ријечи. Који пак од нас двојице дубље плива, у томе Г. Светић не може бити судија; јер и патка кад загњури главу у воду, а реп и ноге дигне изнад воде, мисли, да је заронила у морске дубине. Да би дакле читатељи, као праве и безмитне судије, о овоме послу могли судити, ево овдје два примјера на поредо из мога и из његова посла:

ВУК 1827. ГОДИНЕ.

61) Ство.

(даница за годину 1828. страна 72-74).

„а) Без и кака изузимања (од различни ријечи) н. п.

Богомоље-ство	пијан-ство)
незир-ство	пјан-ство)
прагол-ство	побратим-ство
добročин-ство	поглавар-ство
ђавол-ство	познан-ство
ђевер-ство	покуђ-ство
задовол-ство	поочим-ство
злочин-ство	посестрим-ство
игуман-ство	старјешин-ство
јаран-ство	сужањ-ство
калуђер-ство	трој-ство
кум-ство	ћесар-ство
лаком-ство	цар-ство
лукав-ство	итд.
пријатељ-ство)	
непријатељ-ство)	

„б) У оваким ријечима, произведеним од ријечи, које се свршују на Д или Т, често се у говору изостављају она оба слова (Д и Т), н. п.

богат-ство	и	бога-ство
брат-ство	—	бра-ство
војвод-ство	—	војво-ство
господ-ство	—	госпо-ство
људ-ство	—	љу-ство
проклет-ство	—	проклe-ство
старосват-ство	—	старосва-ство.

в) Које се ријечи свршују на Г, З, К, или А мјесто АХ, у опште се по обичају претвори Г и З у Ж, К и Ц у Ч, а послије А (мјесто Х) изиђе Ш; али се даље овака имена од њи производе двојако:

а) У једној мјесто свакога од поменути слова на крају дође Ш, а у производноме слогу С се слабо чује, него само ТВО н. п.

друштво	мјесто	друж-ство
јунаштво	—	јунач-ство
књештво	—	књеж-ство
млаштво	—	млаж-ство
момаштво	—	момач-ство
сиромаштво	—	сиромаш-ство
старјештво	—	старјеш-ство.

СВЕТИЋ 1829 ГОДИНЕ.

4. Ство.

(Ш. Ч. љетописа за годину 1829. страна 81).

„4 Ство. Значи а) множину или скупштину онога имена, ком се придаје, кад се са существителным слаже, н. пр. братство, људство, друштво и пр. б) кад се са глаголом сложи, значи свойственост за себе сматрану, н. п. братимити братимство, сродити сродство, господство, чувство или чу'ство. — Но има на ство и таковы речи, ков и једно и друго значење имаю, и то из тога узрока, што се и од суштествителног имена, и од глагола једнако производе н. п. кумство од кум и кумити; друштво од друг и дружити".

ВУК 1827 ГОДИНЕ.

β) У којој се пак пред СТВО умеће АН, н. п.

бож-ан-ство	раз-ан-ство
велич-ан-ство	сједоч-ан-ство
отач-ан-ство	човеч-ан-ство

Тако је у чудество (од чудо) умећуто Е (ако није од чудеса?).

χ) У којој се имена производе од прилагателна посвојителна, н. п. братин-ство, кра̀љев-ство, очин-ство, попов-ство. Братимство је од братим (као побратим), премда се само не говори".

70) ИШТЕ.

(Даница за год. 1828. стр. 80-81).

а) Од имена суштествителни, и то:

α) Које значе мјесто, ђе је што било, н. п.

бостан-иште	муар-иште
буњ-иште	намастир-иште)
ватр-иште	манастир-иште)
вашар-иште	огњ-иште
водењач-иште	пазарџур-иште
град-иште	разбој-иште
двор-иште	ротква-иште
збор-иште	роч-иште
игр-иште	ро-иште
јечм-иште	ручињ-иште
конопљ-иште	сел-иште
кућељ-иште	стри-иште
кукуруз-иште	суп-иште
купус-иште	ћетен-иште
кућ-иште	цркв-иште
лан-иште	шеница-иште
љубичњ-иште	итд.

Међу ове ријечи иде и даниште (ђе се дан проводи), и пландиште (ђе се подневаље проводи?). Буњиште је произведено од самога коријена (а не од буњак). Љетовиште (ђе се љетује), наковиште (мјесто ковања), и спасоиште (ђе се празнује спасов дан) имају ОВ пред иште.

β) Које значе држак од чега, н. п. коситиште, остиште, сатиште.

χ) Различног значења, н. п. дериште, јериште, прћиште, свирциште, сукиште.

δ) Од глагола (од времена давно прошавшег), и значе такође мјесто, ђе се што радило, н. п.

играло-иште	рвало-иште
повало-иште	скакало-иште
потрчало-иште	

Међу ове ријечи иде (по производу) и сметаште".

СВЕТИЊЪ 1829 ГОДИНЕ.

3. Ште.

(III. љет. за год. 1829. стр. 80-81).

„3. Ште. означава место онога существителнога, ком се пришива, н. п. Кућа кућиште (der Ort, wo das Haus ist, oder war, — Hausplatz), тржиште (Marktplatz), кад је пак потреба од глагола начинити овакву реч, то свагда најпре мора се од глагола начинити существително име, па томе додати ште. То бива или а) по крою првобытноме, као н. п. рочити рок рочиште, ток точиште, позор позориште, или б) изводи се существително на ло, и после се пришије ште, н. п. седати седало седалиште; шетати шетало шеталиште. Ако ли ће да ово ште значи и место и ствар, коя се онде налази, заедно, то треба од существителног најпре начинити прилагателно притежателно на ов, ова, ово, н. пр. ела ов, еловиште".

(продуженіе слѣдує.)

ФРАНКЛИНЪ.

од Стаматовића.

(продужено.)

Овогъ правогъ грађанина нити су велика и сјајна достоинства, у коима се и онъ и синъ његовъ налазіо, нити іошть већа, коя су га у чести и новцу очекивала, обћања, нити наравна надања, да ће управо оно, што већъ у рукама има, изгубити, нити личне опасности, да сирћчъ у Енглезской ухваћенъ и затворенъ, не буде, нити потайне у Паризу претиће нити ласкателны великаша добровольности ни за едно ока трепуће ни су могла у његовымъ намћрама поколебати. Тако исто ни представляня оны опасностій, съ коима бы отечество његово највећа своя добра, честь и срећу свободе своя извоювати морало, ни су га одъ тежења његовогъ зауставити могле. Све то, и сви најопаснији свершетци страшнога рата, сви пріятельски и ласкатателни свћти, сви најстарији и највћштији пріятеля његовы или други Енглезски великаша наговори ни за едавъ трепутакъ ни суга поколебати могли. Овай одвећъ блатій другоячій и мирољубивый грађанинъ съ највећимъ постојанствомъ свагда ово говоріо: да онъ воли то пређе дочекати, како да народъ његовъ сасвимъ пропадне, нежели да свою честь и своя права изгубити мора. Овой самомысли, коя се жива по Американскомъ народу разлила, благодари Америка, благодари цћлый свћтъ Американску свободу и славный конацъ овогъ највеличественијегъ за правицу и свободу људску рата. Но пређе іошть него што се војничка сила Енглезска у овай ратъ умћшала, онъ је војћнъ био политичнымъ разумомъ, обштымъ грађанскимъ духомъ и благородимъ жертвама. Главна средства у вођено овога рата была су своеволна одустаняя одъ куповања тея и други енглезски товара. Но іошть је благородній было овай ратъ, кадъ је већъ стварь до насилны позоришта и и до опште Енглезски пресуда доведена была, будући да су садъ у њему съ тежимъ іошть жертвама реченый политичкій разумъ, и најблагороднія грађанска свћсть у правомъ смыслу сачувани были. Али много іошть веће нежели икакове кравне жертве есу оне, кое је градъ Салемъ онда, кадъ је противъ свободно мышленіегъ Бостона каштига изречена была, презирући највеће Енглезске милости своимъ отечеству драговольно принео. Онъ је сирћчъ све оне милости, кое су му се о трошку своегъ братинскогъ града давале, одбацію и изјасніо се, да съ Бостономъ једнако мысли. У цћлой пакъ сћверной Америки светковао се онай данъ, кадъ се Бостонско пристаниште затворило было; а мужествени овогъ свободу љубећегъ града представници тако су се храбро држали, да су подъ претећимъ имъ бодилама на наметнутый уставъ заклетву положити одрекли се. Гдћ се тако великодушне и отечествољубиве мысли налазе, или другоячіе іошть да кажемъ, гдћ тако политичкій разумъ у народу влада, ту је права свобода одомаћила се. Овако дакле лакше Франклина постыћи можемо, кои ако се и есть изјасніо, да су добродћтельни само народа за праву свободу способни и нћ достойни, зато је опетъ свой народъ за зрћо и валянъ држао, те га је са свима својима силама у светымъ нћговымъ намћрама подпомагао и утверђивао.

Човеколюбацъ овай одъ свега сердца миръ љубіо је; али о трошку пра-

више свободе и чести своґ отечества нигда онъ мира ни є купити хтѣо. Онъ є управо због повишеногъ данка узрокъ био, те се ратъ започео, и онъ за 10 година у Лондону посланикъ быти морао. Єдан између нѣговы познаника свештеникъ Докторъ Шмитъ за заключеніе Божіегъ промысла сматра то, што є Франклинъ као храбрый бранитель Американски права у Лондонъ посланъ био, кои є онда, кадъ є већъ видѣо, да се за народъ нѣговъ ланци кую, на ту великодушину мысао дошао, да пређе іошъ, него што се исти савимъ скопчаю, раскине ій и искида. Єднако є онъ суграђанима своима талијанску ону пословицу на паметь доводіо и предъ очи стављао: „Како овцомъ постанешъ одма ће те курякъ повести.“

(конецъ слѣдує).

РАЗБОЙНИЧКО НАПАДАНІЕ И НѢГОВА СЛѢДСТВА.

У Парижу одъ некогъ времена живи некій богатъ Енглезъ, Лордъ К. кои сваштошъ своґъ достроителъства и у самой варошіи раскошности (лукусу) у очи упада, и кога се особито лепой госпођи сви диве. У Дек. 1842. г. врати се онъ изъ своґъ замка у Енглеску у Лондонъ, да одатле у Парижъ оде. Али људи єдно мысле, а — разбойници друго. Кола Лорда на главной улици на єданпутъ се нападну; єданъ мужъ, кои ни є као разбойникъ изгледао, врло учтиво поздрави га, и молећи га за извиненіе, што онъ Господина на неколико трепутака задржава. „Я знахъ“, рече онъ „да вы музику, а имено певаніе, волете, а я ево овде имахъ мою кћерь, девойчицу одъ седамнайстъ година, коя само на вашу заповесть очекує. Вы ће те іой заиста ту честъ указати, да є мало послушате, а ово увереніе само ће васъ банкноте коштати што у вашемъ џепу имате“. Лордъ кое што ни є имао оружія, коимъ бы овога разбойника отерао, кое пакъ што му ни є банъ до неколико стотина фунтій штерлинга стало, пружи непознатомъ банкноте, и теде даљ путовати. Али страный му стане на путъ, говорећи, да онъ мора нѣгову ћерь чути, како пева. Анна, ћи разбойника, планьяво при ступи ближе Лорду, и почне певати. Она є тако лепо певала, да є Лордъ у коли неотиде „іошъ єданпутъ“ повикао. Девойчица повторавајући свою арію узяши коня и са отпемъ даљ одиши. Лордъ дуго ни є могао овай догађай заборавити; лепа девойчица непрестано є предъ нѣговымъ очима стояла, нѣнъ дражестный гласъ звоніо є у нѣговымъ ушима, и онъ бы радо дао іошъ єданпутъ єдъ непознатогъ опљенити се, само да іошъ єданпутъ девойку види и да є іошъ єданпутъ чуе. Непредвиђене околности у Лондону га дуже, него што є тео, задрже, и єданъ данъ читаше у новинама о некомъ шарлатану, кои є са свимъ на опогъ калинъ био, кои є съ нѣмъ посла имао, съ томъ само разликомъ, што су служителъи напоменутогъ шарлатана уватили и у Лондонъ довели. Стварь є на судъ дошла; но будући да непознатый никаква наслиія ни є чинио, а ни коимъ се законима не забрањое, на руку концерте давати: зато му ништа ни є было. Овай се звао Бакстонъ и после преповедаше Лорду свое жиће. Онъ є одъ добры родителя рођенъ, но због раскошности тако постане сирома, да га є сиротиња на овай порокъ навела, кои га є до клупе обтуженика довео. Анна ни є была нѣгова кћи; онъ є ню као мало дете на улици заваћавшу нашао. Лордъ обећа, да ће є као певачицу изобразити дати, и пође съ њомъ у Мајландъ, да є славномъ учителю Ламберти преда. Овде є она здраво успевала, и ступи подъ именомъ Маріянина прямый путъ ново у вештіи. Доцније оде у Римъ и Неаполь, и свуда є певанѣ слушателѣ одушевлявало. Лордъ ни є ю изъ очію испустіо; ербо є љубіо, премда то ни є тео признати. На последакъ се одлажи свою любовь предъ Маріянномъ одкрити, на кое ну она и срдце и руку поклоня. Одкако му є она нѣгова госпођа, спе є употребіо, само да дозна за ћене родителѣ али нѣгови трудови сви су суетни были. Бакстонъ, разбойникъ, помоћу Лордовомъ отишао є у Америку, и опетъ честанъ човекъ постао.

РОДОЉУБИВЫЙ ПРИЛОЖНИКЪ НА ФОНДЪ ШКОЛСКІЙ ПОДЪ СЛАВ. ДЕПУТАЦІОМЪ НАОДЕЋІЙ СЕ.

Његово Високопреосв. высокодостојнѣйшій Г. Евгеній Іовановићъ Епископъ карлштадскій, благоволіо є на фондъ наши народны школа 5 фр. жертвовати. —

Кажу и колику, милый народе Србскій! можемо имати надежду у будућности, кадъ намъ садъ найотличнїи наши мужеви живымъ жертвама гледе, да известный и правый органъ просвете наше осигураю, побољшаю и благородну му намеру у дѣло привести оланшаю. Кадъ намъ фондъ наши нар. школа помоћу родољубивы приложника оно уздае, на што су га безсмертни нѣгови установители наменули; онда ћемо достойни быти славны Муниц. речій: „Оливнїи вамъ вѣнци зеленити будуть къ почесть отъ рода въ родъ". Онда ће наша слава, и наша заслуга у целой сайности показати се; ер ана ће срећный нашъ потомакъ, да смо и мы одъ наши праседова многа блага, као: славно име, отечество и слободу наслѣдили, кое су намъ они пожертвованіемъ наймилїи и найвећи добара по себи оставили: ал' и то ће имъ познато быти, да смо мы оно полѣ, кое су намъ непорчено оставили, покрили и на нѣму семена умногъ бој посеяли; познато ће потомку быти, да смо она срдца, кои смо дивля и сурова наслѣдила, мы препитомили, изобразили, облагородили. Зато свакій онай, кои жели свое име међу безсмертнымъ основателькаи утемељителькаа фонда наши нар. школа записано кодъ потомка оставити, тай ће могућну жертву радо у свако време приносити, подражавајући красномъ примеру высокопочитаемогъ и родољубивогъ данашнѣгъ нашегъ приложника, кое се и одъ стране Сл. Школ. Депутаціе и Учредничества овогъ Листа предъ Србскимъ публикомъ на указаномъ родољубію найсрдније благодари.

П.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Редко свойство воде). У Андалузіи у Шпаніи налази се една река, коя се зборъ нѣне Топасу подобие жуте бое ељ Тинто зове. Нѣна вода има једно особито чудновато свойство. Упадне ли у ню један каменъ, да на другій каменъ наседне, то се претворе они за годину дана совршено у једно. На оной земльи, кою вода сплакне, нерасте ни една травка, и ни една риба не може у нѣнымъ волнама да живи. Она река извире у Сіери Морени, и задржава нѣно чудно свойство дотле, докъ се годъ друге воде съ њомъ не смешаю.

(das Ausland).

6. т. м. умрли су одъ удара: бывшій Вел. Варадскій Епископъ Францъ Лапкакъ у монастыру капуцинскомъ — и Іосифъ Надъ пожупскій каноникъ у 86 години свога живота.

СМЕСИЦА.

(Велика полза Сунцокрета, Сунчанка, Helianthusannus). Онай за око великолѣпый цветъ одъ особите е полze у мочварнымъ предѣлма, где много гроздице сунчестую будући онъ сва отровна и шкодљива испарења усисава. Изъ нѣговогъ семена дае се добаръ зейтенъ правити, ал' се могу у канцу птице съ њине раанити, а цветъ дае добру раану за пчеле. Лишће (сухо) се дае као духанъ пушити, а стабла даю добаръ материялъ за огревъ. Како се красно мораю поля изузимати, ако онай цветъ међу у једанъ редъ посее, окоо читава њива! Ово бы морало вальда за Банатъ и Мађарску, особито полезно быти. (По „Ökonomische Neuigkeiten von Andree 1842)".

Цена раже 10 Маја на Пешт. піяци

Пешт. меронъ, грош. б. вр.

	најв.	сред.	лош.
Чисто жито	134	—	112
Наполица	95	—	85
Ражь	80	—	72
Ечанъ	66	—	58
Зобь	54	—	48
Кукурузъ	85	—	75

Станѣ дунава у Буд.

9 Маја 8ʰ. 7ʰ. 9ᵐ. 10 Маја 9ʰ. 1ʰ. 9ᵐ. (надъ о.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **38**. Неделя 16 Мая 1843. Год. **II**.

МОЙ УЗДИСАЙ.

Кадъ се тама са землѣ сапначи,
А Данница Сунце пачекує:
Ветрићъ пиапће крозъ бокоръ од ружа
„Паулина".

Изъ кадъ поћца спусти се на землю
У самоћи гласъ славуя слушамъ,
Како дивнымъ онъ пзпія гласомъ
„Паулина".

Кадъ умореиъ одъ земальски брига
Кодъ потока спустимъ се на траву,
Он жубори — таласићъ говори
„Паулина".

И кадъ будемъ съ светомъ се састати
Изъ мога праа цвет ће изникнути,
Росни соки на ићм' ће трептити
„Паулина".

у Новомъ Саду 6. Мая 843.

Корнилій.

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ ЊИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕНАВШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

(продуженіе)

У такой забуни Бечкой већъ е Деспотъ о своме спасенію очаиавати почео; но на єданпутъ доће му гласоносна, и кажему, да Народъ посланике шаље, да бы о његовомъ избавленію а притомъ и потребама Народа кодъ пресвѣтлогъ Двора понизно ходатайствовали. При овомъ утѣши се Деспотъ, увѣраваюћи себе, да ће на толике народне сузе пуштенъ бы-ти. За тры дана присиѣду посланицы: боголюбывый Отацъ Исаія Дѣяковичъ Епіскопъ Єнопольскій, и Благородный Г. Адамъ Фелдвари становникъ Коморанскій. Овыма дозволѣно е было съ Деспотомъ састати се (пре овогъ никомъ одъ Народа Србскогъ, ни пређашнымъ посланикомъ съ Деспотомъ састати се ніе было дозволѣно) и писмо одъ Патріярха Арсенія Черноєвича предаду му, у комъ утѣшава Патріярхъ Деспота, и поохтрава на тргѣніе. —

Кадъ су се посланицы съ Деспотомъ договорили, молебна писма Њиовомъ Величеству предаду; и єдва су после дугогъ времена одговоръ, на Латинскомъ єзыку добыли слѣдуюћегъ садржанія.

Мы Леополдъ и проч: Народу Србскомъ подъ Угарскомъ области, а особыто при Осѣку, Будиму, и Коморану, находећему се, милость и свако добро являюћи: Чрезъ цесароврлѣвскогъ Комисара Будимске тврдынѣ управителя, смиреноподану молбу Вашу

примили смо милостиво; изъ кое између прочегъ разумѣли смо, да и Србскій Народъ, у воєнну службу противъ обштегъ Хрістіянскогъ имена непріятеля себе вѣрно препоручує, и понизно проси: да бы уроковъ заустављеня своєгъ Графа и Деспота Георгія Бранковића строго натраженъ био. И ако се за кривца нађе, да се осуди, аколи за невинна, да съ цѣломъ чесђу изъ затвора пуштенъ буде. 2) Да бы они могли точніе и драновеніе воєвати, да буде имъ дозволѣно, за време мѣсто-войводу или намѣстника избрати. 3) Готови се изасную быти къ вѣрномъ воєваню, безъ воєнне плате, само да бы ныма и коньма раана дана была; и ако се одъ турскогъ ярма освободе, у своіой самосталной волности, и старыхъ обычайма да могу живити. И онда ђеду собственнымъ трошкомъ и лебомъ, противъ турчина ратовати, и благовѣрность свою цесаро-кралѣвскомъ Величеству, вѣчно ђеду садржати и освѣдочити. 4) Да не бы другогъ Народа войски допуштено было, заробльный одъ непріятеля добытакъ одъ ньи отимати; да бы баремъ у елу и трошку неоскудѣваюћи, до послѣдње капи крви противъ турчина воєвати могли. — На покорно предложену молбу милостиво одговорити изволели смо. Прво: што се тиче Графа Георгія Бранковића, за садъ іошть непознатомъ затвора нѣговогъ узроку, одпустити га неможемо; но што скорѣе милостиво созволићемо, да Вамъ се совершенный одговоръ о томъ учини. Второ: Народъ Србскій одъ полкова своій, мужа у воєныма дѣлма искусна и честна, кои бы повѣренъ цѣлогъ Народа имао, да избере и Нама потврђеня ради да представи. (У оно є време изъ међу Унгарски Кралѣва и Србски Деспота тай законъ био: да кадъ є самъ краль войски предстао, онда є и Србскій Деспотъ дужанъ био лично свою войску предводити. А кадъ Краль мѣсто себе намѣстника съ войскомъ пошлѣ, онда є и съ Србскомъ войскомъ Деспотскій намѣстникъ присуствовати дужанъ био. Зато є на овай Царскій одговоръ за одржанѣ старогъ обычая, Деспотскій Намѣстникъ и воєнный полковникъ избранъ, и поставлѣнъ є био Іоаннъ Монастерли становникъ Коморанскій. Трећe: Премилостиву наредбу учинили смо, да Србльима воююћимъ подъ Цасаро-кралѣвскимъ хоругвама (кое ђеду съ єдне стране светымъ крстомъ а съ друге царскимъ орломъ украшене за нѣколико дана имъ се послати) не само лебацъ и сено, но и воєнна потребна средства одъ дана на данъ издаю се. Четврто: Ако Богъ произволи, да у битки, или какавъ градъ; или подъ Нашимъ хоругвама воююћимъ Србскимъ четама какова добить случи се, никаквимъ начиномъ надопуштамо: да Србскимъ ратованѣмъ задобіенну вредность, Нѣмачко или Унгарско воинство отме и себы присвои. Твердо ћемо заповѣдити полковницыма нашимъ, да такове, кои бы Васъ узнемиривати усудили се, безъ сваке разлике достоинства, строго каштигую. И болѣгъ ради увѣреня войске и ратника Србски, ову Нашу допуштену имъ милость по цѣлой Цесаро-Кралѣвской войски да прогласе. Пето: Желимо, да се Народъ Србскій на пређашня своя мѣста посели, и подъ собственнымъ своимъ управленіемъ стално, и мирно пребываю; по древныма одъ Нашегъ Величества милостиво дарованыма пріівилегіяма у своимъ обычайма упражнявати се, и одъ никогъ узнемиривани да небуду. — Шесто: Чрезъ Канцеларію Нашу дворску Кралѣво-Унгарску Комитатомъ: Ђурскомъ Коморанскомъ Столнобеоградскомъ и Веспріймскомъ нарочито

заповеђено є: да реченый Србскій Народъ, ни на каквый данакъ небы приморанъ бывао, или да имъ ко у трговини и занату усуди се на путъ стати. —

У Бечу 1691 године Марта 24. Леополдъ.

Будући да се Царскимъ овимъ одговоромъ Србскій Народъ ніе о Деспотиной свободи утѣшіо, при концу 1692 године, пређе бывши посланници Исаія Діяковићъ Епископъ Снопольскій, съ Деспотскимъ намѣстникомъ, Полковникомъ Іоанномъ Монастерли, и съ тысућникомъ Рупићемъ мужемъ храбримъ, и искусныимъ воякомъ, доћу у Бечь, и собственнымъ своимъ рукама писмену молбу предаду нѣговомъ Величеству. Позивали се на побѣдоносну бытку кодъ Сланкамена на Міхалѣвцу бывшу; гдѣ є и самъ великій Везиръ съ 16000 турака погинуо, и войска Србска 36 застава изъ руку варварски отела, и чрезъ посланике Нѣговомъ Величеству послала. — Коя ћесе молба другомъ приликомъ приложити.

МАХОМЕДАНСКІЙ ОБЫЧАЙ ПРИ ПОГРЕБУ.

(конецъ)

Кадъ ову молитву Оца сврши, онда мало одпочине, и таки се опетъ окрене мртвоме, и зовећи га по имену, наставі ове речи далѣ: знай да Богъ, коме се молимо, єсть великій и славанъ, и да є онъ єданъ имући и всемогући Богъ, и одъ нѣга ништа могућнѣга нема. Знай, да є Махомедъ кодъ Бога найлюбезнін одъ свію Пророка, и да су Аліе нѣгови потомци єдини истини предводителы добри, и кои право верую, и да све што годъ одъ њи и одъ пророка долази, истинито єстъ; да смрть съ людма влада истина є, да похођевѣ Мункика и Нике обадва ангела помрчена посланимъ учинићеду свако добро, — Истина є, да є ћупріа Серата оштра као маказе, преко кое доћи ћешъ у Рай, и сва животна, коя си у твомъ животу на жертву принео (или потуко) тебе у овомъ трепутку при уласку преко ове ћупріе Серата у Рай подпомажу, особита истина єстъ; — Да су Улемасъ праведни и да су на Небу и на земльи, и да има пако, као и данъ Страшногъ Суда истина є, буди дакле у найвећой вѣрности преко свію тварій, вѣръ су све истините. — — Богъ некъ є Господаръ одъ тебе, великій и хвалный Богъ, кои ће у єданъ данъ све мртве изъ гробова њихови подићи, милостъ и устрпленѣ о теби некъ има, да бы твой одговоръ милостиво приміо, и на прави путъ тебе извео, и да бы тебе пророку нѣговомъ приближіо и милость нѣгова нека будне вѣчно с' тобомъ аминъ. —

После на четрдесетъ корака одступи Оца одъ мртвогъ, и якимъ гласомъ сазива Ангеле помрчине овымъ речма: Преближите се, Мункикъ и Нике, преближите се; овде є єданъ истинити праввоерни, одите овамо, онъ васъ очекива. — — Потомъ преближи се гробу, и очита следеће речи: Велики и Славни Боже молимъ те учини твомъ слуги земльо лаку, и допусти му милости кодъ тебе наћи. — По свршетку свегъ овогъ Оца узме мало землѣ и баци на мртвогъ, а потомъ и остали сви кои су се годъ при погребу десили, и намећу тогъ, докле годъ на мртваца земля се баца и гробница се земльомъ не напуни. Оца изъ Алкорана у себи неке стихове чита, и съ тимъ будне погребу конецъ.

У Вуковару. —

Павле Іоанновићъ
Заклети Адвокатъ.

ВѢСТИ.

Његово Величество, Императоръ Русіе, за уваженіе превода „Тушкулански Цицеронова Испытанія“ благоволило е ауктора истогъ превода, Благор. и Высокоученогъ Г. Дра Якова Живановића, златне медалѣ милостивѣйше удостоити. — Медаля е украшена Ликомъ Августѣйшегъ Сербіе Покровителя съ надписомъ: „*NICOLAUS I TOTIUS RUSSIAE IMPERATOR*“. На другой пакъ страни у вѣнцу одъ растове две родне гранчице стои написано: „*PRAEMIA DIGNO*“.

(Овде саобштавамо и писмо истомъ Господину послано:)

МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХЪ ДѢЛЪ.

Господину Сербскому Литератору Якову Живановичу.

ИМПЕРАТОРСКОЕ РОССІЙСКОЕ ПОСОЛЬСТВО ВЪ ВѢНѢ.

Маія 30/20. дня 1843. года, N-г 181.

Я доставилъ въ свое время Г. Министру Народнаго Просвѣщенія Екземпляры перевода Вашего на Сербскій языкъ Тускуланскихъ изслѣдованій Цицерона.

Г. Дѣйствительный Тайный Совѣтникъ Уваровъ имѣлъ счастіе поднести переводъ сей Государю Императору, и Его Величество удостоивъ Книгу сію благосклоннаго пріятія, Всемилостивѣйше пожаловать Вамъ соизволилъ прилагаемую при семъ Золотую медаль.

Къ сему считаю пенлишнимъ присовокупить, что остальные доставленные Г. Министру Народнаго Просвѣщенія Екземпляри Книги Вашей, переданы въ Императорскую Публичную Библіотеку, и въ Библіотеку Императорской Академіи Наукъ.

Гр. Медемъ.

СМЕСИЦЕ.

Фузикусъ некый оде къ Златодѣлателю да єдну златну бурмутицу купи. Овай му покаже две, єдну за 100, а другу за 200 фор. Онъ узме ону за 100 фор. исплати му и отиде. Сутра данъ показао се што ни є узео ону лепшу за 200 фор. за то оде опетъ кодъ истогъ златодѣлателя говорећи, да є се предомыслио ону другу за 200 фор. купити. Кулунџія му ону за 200 фор. преда, а Фузикусъ се съ њиме опако намири: „ноће сам Вамъ дао 100 фор., а ово вамъ садъ опетъ ону бурмутицу враћамъ, коя такођеръ 100 фор. вреди; то Вамъ дакле у свему 200 фор. даемъ“. Златодѣлатель буде со тимъ задоволанъ, мыслећи да є садъ све намирено.

(Єзыкоиспытатель.) Два єзыкоиспытателя наодила су се кодъ трећегъ при чаши вина. Кадъ ниде да сбогъ говорења осушено грло нешто чимъ покваситн, онда єданъ одъ оне двоице запыта другога, кое є болѣ одъ овогъ двога речено: „дайте намъ да пиемо“ или „донесите намъ да пиемо“? Домаћинъ као чуваръ свога вина, а любитель истогъ притече му на одговоръ рекавши, найболѣ є „водѣте насъ да пиемо.

У Француз скимъ єдномъ Новинама слѣдующа су пытања предложена: желили бы єдногъ слугу нађи, кои добро о своме господару говори. Єдногъ учителя красноръѣчія, кои бы витіственъ было. Єдногъ Тайнописца, кои бы єдну или две тайне пређутити знао. Єдногъ кочіяша, кои сбогъ своіи коня не бы во. Єдногъ винопродавца, кои не бы вино покрштавао.

Съ Немецкогъ превео

Іованъ Балугџићъ.

☞У три тамбурске Улице (drei Trommel-Gasse) Nr. 380 кодъ Іосифа Сабо може се свакій данъ фришке и добре киселе воде добыти.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байнеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **39**. Четвртакъ 20 Маія 1843 Год. **II**.

ПОЗДРАВЪ.

НА ИМЕН-ДАНЪ Г. Б. С. у С. —— ву.

Сяйніе с данасъ сунце,
Топлій му живый жаръ,
Плавогъ неба любко лице
Садъ обвія вечій чаръ.

У горици садъ славуя
Ясвін с громній гласъ,
Красно лице любкогъ Мая
Садъ витків краси стасъ.

Пакъ и мое нѣжно чувство
Двапутъ себи створи рай;
Двапутъ види т' красно свойство
И у нѣму байный гай.

Красне душе, сердца добра
Я богатый види саадъ;
Види предзолъ земногъ добра
И при нѣму сеја радъ. —

Венацъ ти с одъ невена
Благородный сплео жаръ; —
Я ТИ на данъ ТВОГЪ имена
Другій шиљемъ — сердца даръ!

Св. М.....ча..въ.

ОДГОВОР

НА **УТУК** Г. М. СВЕТИЋА.

одъ Вука С. Караџића.

(продужено)

По ова два примјера могу сад читатељи судити и о осталоме овоме нашем послу, и пресудити, који је од нас двојице више показао „како се читави редови рѣчій ображаваю“, који ли у том мање погрјешака има, и тако који је дубље пливао; а ја ћу само да назначим овдје оно, у чему мислим да је Г. Светић погријешио: 1) Напоменуо сам још онда у одговору, да ријечи ове у другоме примјеру нијесу произведене са ШТЕ, него са ШТЕ. 2) Кад је н. п., рочиште од рок, збориште од збор, игриште од игра, ја не знам, за што се и за ове ријечи не би могло казати, да су произведене од суштествителнијех имена? Нити ја могу вјеровати, да се баш за то „најпре мора од глагола начинити существително име“, да би се од њега по том могло начинити оно на иште. 3) Да мислим, да је много правилније казати, да су ријечи оне на лиште (н. п. пјевалиште) произведене од глагола (као што сам и

онда казао), него да се од глагола најприје производи име сущт. на ло, на послије од њега ово на лиште; и то ја мислим из два узрока: прво, што има ријечи на лиште, према којима овијех на ло или нема никако, или друго што значе, н. п. рвало и шетало (као мјесто, гдје се рве и шета) ја до сад нијесам чуо никако, а играло и пјевало значи што друго; а друго: кад би се ове ријечи заиста производиле од сущт. имена, онда ни њима не би требало особито правило. 4) Кад се пише о Српскоме језику, мислим да би ваљало за примјере узети све оне ријечи, које су у њему познате, а Г. Светић има овдје у примјерима ријечи, које ја до сад нијесам чуо или у народу нашему, или нигдје никако. н. п. позориште пишу наши књижевници, али у народу ја до данас нити сам чуо ове ријечи, нити коријена, од којега је он производи (позор и позрети или барем зрети). Седалиште од седало (гдје кокоши сједају) могло би се начинити, али ја у народу ни ове ријечи до сад нијесам чуо, и по свој прилици биће је Г. Светић узео из псалтира („и на сѣдалищи губителей не сѣде“); тако исто може бити да је и тржиште превео од торжище, јер премда у нашијем народнијем пјесмама има ријеч тргь, али не значи Markt, него die Waare, а Markt се у народу нашему зове: вашар, панађур, пазар, сајам, дернек. Ток ни точиште ја до данас нијесам чуо никако, но будући да су познати глаголи, од којијех би се ове ријечи могле произвести, зато и не знам управо, или у народу имају и што значе, или је и њих Г. Светић начинио; а еловиште ни ти сам кад чуо, нити знам, шта значи, нити се могу начудити и досјетити, како је он, особито као Бачванин, могао доћи на ову ријеч! Чисто ми је жао, што није метнуо више овијех примјера, барем да бих могао боље дознати, шта управо мисли; јер има већ близу тридесет година, како ја по народу нашему ријечи тражим и купим, и још нијесам чуо нигдје ријечи на ниште, од којијех он поставља за примјер еловиште! Да ли је Господ. Светић оваке примјере пометао за то, што ријечи народнога језика управо не познаје; или, што је мислио, да је за њега, којему Муза на грудима спавају и с којијем у друштву раде, мало, да показује само како су ријечи постале, него да ваља што да покаже и из своје главе, како би могло или морало бити: то ја за цијело не могу казати.

Ја не знам, како ћу се с Г. Светићем разумјети за ријечју и властју: ја сам онда казао, и сад кажем, да то ни једно није Српски твор. падеж; а он каже, да јест обоје, и још, што је најсмјешније, хоће то да докаже мојијем ријечима и примјерима из Граматике! У мене су примјери, као што сам каже, ствари или стварју, и мисли или мишљу, по којима би морало бити речи или речју (речю), и власти или влашћу (а према речію морало би бити и властію). Из овога се види, да Г. Светић мисли, да се „образажательна карактеристика ю“ додаје у оваковијем ријечима послије и, а не зна, да се самогласна слова (која су сама по себи призводни слогови) у склањању остављају код свију имена, која се на њих свршују, и различни падежи постају „съ додатком образажательне карактеристике“ на полугласно слово. Што он пак каже, да „по основу коренитости рѣчій не може се допустити“, да се у власт у твор. падежу претво-

ри с у ш и т у ѣ, да рекнемо да је то право по вољи онијех књижевника нашијех, који мисле да боље знаду, што је лијепо, него сав народ, и који благогласније у туђијем језицима хвале, а у своме га из незнања презиру и грде; но по томе правилу ваљало би да он и на страни 4. не пише „пожешћа“ него пожестя (?). Да ли ме сад Г. Светић разумије? И да ли још непризнаје, да сам право имао, што сам му казао, да иде у ред онијех списатеља, који не знаду склањати имена? А ако му се чини, да променути није доста истинит примјер, да не зна спрезати глагола, ево му другога: у Суду о Грамматици Г. Вѣкослава Бабукића на страни 28. каже, да „од видим не иде прошасто трајуће време виђах виђаше, него 6 то глагол за себе виђати виђамъ итд“. Ето неоспорима знака, не само да Г. Светић не зна спрезати глагола, него и како се намење друге да учи и да поправља и у ономе, што они знаду боље од њега! Од видим говори се виђâх (н. п. ја лани виђах боље, него сад: кад дођосмо у оно село још се виђâше сунце, а од виђâм виђâх виђâше итд.; а рâђах и од радим и од рађам говори се једнако. Но овакове ће ситнице по свој прилици бити за Г. Светића „Шпанска села“. А ја се усуђујем запитати га још и за мање ситнице, н. п. да ли је „распростро е“ (стр. 23.) добро написано према народноме говору и својству језика нашега? Да ли „Добровсковим'“ није погрјешка (мјесто Добровског а)? Да ли је добро речено „поноћ превалила“ (мјесто поноћи превалило)? Ако нећемо узети, да и наш језик има своја правила, која се не могу преступати и ногама газити, онда су ово све погрјешке; ако ли Г. Светић има право, да не жора газити на правила и својства језика, него да може писати како зна и како му је кад воља, а други сви да морају признати, да је све добро и најбоље какогод он хоће и мисли и говори, онда му не треба ништа примити за зло; али ни он не треба да се срди, ако му ко рекне, да је ђак бабе Смиљане, и да узаконава погрјешке и квари језик народа свога.

Г. Светић каже, да су оне неједнакости његове (сообштавам и сообштити, вообште и вообще Немачкой и Немецкій и старонѣмачко, Серби и Србаля итд.) мале ствари, и „док нам печатић мало уредније буду, те узимамо факторе, слагаче и корректоре свуда врстне људе, све ће такове маленкости и они у еднакость дотерати“. И ја велим, да су то мале ствари; али опет може бити „да су у данашњему стању наше литературе веће, него, н. п. откуда су постале ријечи кнез и књига. Но ја не знам, како би Г. Светићу у овоме послу помогли фактори и слагачи и корректори: мени би они могли помоћи, јер како би видјели ди мјесто да, и цвѣтъ мјесто свѣтъ, и осим' мјесто осим, знали би одмах, да су то штампарске или писарске погрјешке; али у њега кад би видјели, н. п., сообштавамъ и сообштити, Немачкой и Немецкій и старонѣмачко, како би могли дознати, које од тога он држи за најбоље, кад и сам каже, да Срби говоре и Немецкій, и да се нарјечија могу мијешати, како је коме воља? Даклем Г. Светић жели факторе и слагаче и корректоре, који би у Српскоме језику и у писању књига били вјештији од њега! И то није рђава жеља; али нека ми он каже, како ће такови људи постати, докле списатели најприје не поставе у писању правила и сами се у њима не утврде?

Кад Г. Светић (на страни 16-17.) доводи узроке, за што мисли, да није потребно држати се једнакости у нарјечијама, он тијем показује, да то све зна, само не ће за такове ситнице да се брине; али кад мало даље вели, да у њега векъ и дѣло није другојачије, него у Вука ријеч и рѣчи и рекох, онда тек показује, да опијем изговором тражи своје незнање да покрије. Ријеч и рѣчи и рекох то је онако, као у јеванђелију рече Господь и рѣша же ученицы! То је оно, што ја нашијем књижевницима проповиједам већ има двадесет и пет година, и Г. Светић, који мисли да је први између њих, још не зна, а стиди се признати своје незнање, него под различнијем изговорима каже, да не треба на то пазити, већ нека се мијеша и пише како је коме кад воља, било макар по коме нарјечију, или не било ни по каквоме, као и сам што чини, н. п. овде, гди, рѣчь, волети. видити. разумѣо, размѣрица, вѣнути (!) итд.

(свршетак слѣдује.)

ДОДАТАКЪ.

БІОГРАФІИ ЗАСЛУЖНЫ СЛАВЕНА.*)

Милутиновићъ.

Милутиновићъ (Сымо), Србскій Стихотворацъ, рођенъ є 3. Октоб: 1791 по нашемъ штилу у Сарајеву у Босни, гди є нѣговъ отацъ трговацъ было. Само трудно и подъ великымъ тегобама получи онъ у Београду, кудъ су нѣгови родительи одъ куге побегли были, а после у Гімназіому у Карловцы нѣко изображенїе. Одъ овогъ заведенїа изключенъ, хтеде се онъ трговачкогъ сталежа прехватити, скоро за тымъ узме пакъ при државной канцеларіи єдно писарско мѣсто, ков є онъ одъ 1806-13 одправлио. Траюћой за тымъ послѣдованной буни Србіянаца блудіо є онъ понайвише нестално ков кудъ; часъ є было писаръ србіянскогъ Епіскопа, часъ є бывао међъ разбіянымъ четама, часъ опетъ бяше као бантованскій помоћникъ при єдномъ Турчину у Выдину. После многій опасны странствованія врати се онъ у Београдъ натрагъ, прими на нѣко време єдно мѣсто кодъ брата Князя Милоша, и отиде онда у Бесарабію, да нѣгове родителѣ опетъ види. Влашко грчкій немири, кои се међу тымъ породише, препятствую му повратакъ у Србію; остане дакле тамо, гди є, изавши ужитакъ подкрѣпленїя Русскогъ Цара, Музама живіо. Вукъ Стефановићъ было є у оно време крозъ нѣгово собраніе србскій народньи песама међъ Србльима нову любовь за ньину народну повзію пробудіо; *М.* буде чрезъ ове дубоке народнѣ спѣве къ нѣговой „Србіянки“ одушевленъ; єдномъ низу лирично епическій песама, у коимъ є народньи тонъ на найсрећнїи начинъ израженъ, и у коима є буна Србіянаца одъ 1804-15 топло и вѣрно описана. За да бы печатанѣ нѣговогъ спѣва самъ управлио, отиде *М.* 1825 у Липску; гди му онъ подъ именомъ: Србіянка Сымеономъ Милутыновићемъ Сарайліомъ сочинѣна (1 свезке Липска 1826. 12.) изиђе. Скоро за тымъ изыђу іоштъ два друга собранія *М.* стихотворенія: „Неколике пѣснице старе, нове, преведене, сочинѣне Сым. М^с. (Липска 1826.12) и „Зорыца“ (Липска 1827). Жарко отечествољубіе, топлина чувства, смѣла изворность у образу и израженію характеризираю та стихотворенія. У Липски трудіо се є *М.* узгредъ выше изображенїе присвоити, чега ради посѣћиваше онъ предаванъ Кругова и другій учителя при Свеучилишту; такође помага-

*) вид. Скор. число 22

ше онъ В. Гебхарду при нѣговомъ издаваню „Виле“. У пролећу 1827 врати се онъ у Земунъ натрагъ, будући пакъ, да у Сербію ніе могао прећи; то отиде онда у Црну Гору, гди га є Митрополитъ Петровићъ гостолюбиво приміо, и кой му време даде, ново собрание србскій народнѣи песама за печатню преправити, кое су после подъ именомъ: „Народнѣ песме Црногораца и Ерцеговачкій Срба“ (Липска 1837) и изышле. *М.* найновіе списаніе есть єдна у србскомъ єзыку сочинѣна „Исторія Сербіе у годинама 1813-15“ (1837), къ чему є онъ као очевидацъ приключенія особыти позывъ имао, и кою є онъ у Липски, гди є тога ради опетъ више одъ године дана се бавіо, подъ собственимъ надзыраніемъ печатати дао.

А. А.

ЦАРЪ ІОСИФЪ II.

УНАЙВЕЋИМЪ ОПАСНОСТМА ПОКАЗУЄ СЕБЕ ДРУГОМЪ И ДОБРОТВОРОМЪ ЧОВЕЧЕСТВА.

одъ Павла Іовановића.

У време землѣтреса, кои се у Бечу 1768. године 27. Фебруара случіо, Іосифъ II, показао є свое отеческо о народу своме старанѣ, и благотворенѣ съ нѣжнымъ человѣколюбіемъ соединено; србо у саму ту ноћь, кадъ се случило то землѣтресеніе, и кадъ се река Дунавъ тако разлила, да су сви, кои су около нѣ куће имали, са свимъ потопљени были, Нѣгово Величество тако є тронуто было овымъ сожаленя достойнымъ бѣдній станѣмъ, да є всемилостивѣйше заповедило, употребити сва могућна средства, за предупредити то, и самъ неглеђени на опасность, заповедіо є превести себе у покрыта водомъ предграђя, и тамо нужду трпећимъ раздавати лебъ и друге нужне ствари, а овымъ примеромъ милосердія побудіо є и друге къ дѣятелноме своме последованю.

II.

ЦАРА ІОСИФА II.

ВЕЛИКА И КРАСНА СВОЙСТВА.

Іосифъ II. посѣтіо є 1769. године Великогъ Фридрика Краля Прайзкога, кои є напшао нѣму на сретеніе до Нейсе у Шлезіи, са наслѣдным Принцомъ Фридрикомъ Вилхелмомъ, и са нѣкима Генерала, и установіо є тамо увеселителни Лежиръ. Императорову Свиту сочинявали су херои Лаудонъ, Ласси, и Обристъ-Шталмайстеръ Грофъ Дитрихштайнъ. Сва Европа зачудила се овомъ посѣщенію, у комъ се Іосифа жела испунила, и Онъ є болѣ познао сединама украшеногъ хероя Фридерика, тогъ самогъ, кои є съ Матеромъ нѣговомъ тако крваву войну водіо, — кои, како га є угледао, поздравіо га є овима речма: „Овай є данъ найсрећніи у момъ животу“, а Царъ му є одговоріо: „И моя се жела испунила.

III.

Іосифъ II. пшао є вдашпутъ у Медіолану предъ вече, у врло простомъ оделу около своіъ двора шетати се, и ту Офицірска кћи плачући сретне га. Просто одело Царско было є узрокъ да она нѣга ништа замолила ни є, ако є онъ ню и запытквао: Зашто плаче. На последку казала є она нѣму сво свое состоянѣе, и нужду, да има живу матерь, коя у великой нужди живи. На ков добіе она одговоръ, зашто нейде Цару? а она продужи да є више пута давала молебна писма на нѣга, но добивала є одговоръ: „Неможе Императоръ свимъ надавати. — Царъ непоказиваюћи себе, да іой 3 форинта, и іоштъ є ню тимъ ободріо, да онъ кодъ Цара много учинити може, и

да ће се очъ постарати за ню, само нека она дође сутра у 10. Сати у Дворъ, пакъ да потражи нѣга подъ таквымъ и таквымъ именомъ. — Мати кадъ є чула одъ ћери свое тай случай, одговарала є ню и страшила ињи на уречено место. Но девойка ослободила се и твердо заклочила ињи. Коя како є предъ Цара пушћена была, таки познавши Императора у страу и забуни падне предъ ноге нѣгове. Царъ є подигне и да іой на даръ 200 фр. съ додаткомъ, да ће Мати нѣна имати годишню пензію одъ 400 фор. а кадъ она умре да ће пензія кћери припасти. При одпусту казао є ньой Царъ слѣдующа: Тай даръ дао самъ Вамъ зато, што сте вы мени казали истину ваше нужде, но знайте да и подъ простымъ оделомъ сакрито є кадкадъ великодушно срдце.

IV.

Іосифъ II. предъ одлазкомъ своимъ на данъ изъ Сибиня сврати се за извидити неке древности у оближня места, и чимъ є съ каруца сишо, пала су предъ нѣга три Влаа и молили за Оца 109. година стара, говорећи му: Судія поступа съ нама врло худо као съ робовы, єръ како є дознао да є Отацъ нашъ предао прошењ Вашемъ Величеству, таки є заповедіо бити га безчеловѣчно, руке и ноге везао му и дао га є у єдну Циганску чергу близу вароши бацити, гди бедный сирома Старацъ три дана лежи безъ єла и пића, гладанъ полумертавъ у свакой нечистоти. Ово саслушавши Царъ, таки пошлѣ съ ньима къ черги два Катане и Официра, да бы они Старца освободили, и поклонію є Сыновма нѣговымъ 50 фор. ослободивши ньи одъ данка чрезъ целый животъ; пакъ заповеди Судію узети подъ аресть, и дѣло найстрожіе извидити. —

V.

Єданъ бедный човекъ имаюћи годишну плату 400 фор. имао є 10. деце, отважи се 1772 године потужити се Цару и нужду свою одкрыти, одъ кога добіе заповесть после неколико дана да има пріявити се. Будући є Царъ тео видити то своима очима, и познати нѣгово станѣ самъ, сутра данъ у ютру само са своимъ єднимъ комориикомъ поће. — Тай бедный истомъ што є устао, бію є дужанъ показати све десеторо деце, но нашло се и єданайсто. — Єданайсто было є бедна сирота, коію є тай човекъ изъ сожаленя приміо, єръ га нитко ніе примити тео. — А онъ є мислію гди десетъ деце єде, може и єданайсто сито быти. — Благородный овай поступакъ тако понрависе Цару, да му заповеди држати кодъ себе тогъ воспитаника и далѣ, и зато у напредакъ свакомъ дегету годишнѣ 100 форинти нѣговимъ четиристотине додао є. —

У Вуковару.

(продуженіе слѣдуе.)

ВѢСТИ.

Они Србља, кои су за посланике државногъ собора изабрани, и у коима народъ Србскій органъ свои праведны жели и намера сматра, и одъ кои се црква и школа наша свакомъ добру нада, слѣдующи су: Петаръ Чарноевићъ (изъ Арадварш.); Ђорђе Папхазій (изъ Крагш.); Стефанъ Зако (изъ Бачке в.); Сава Вукоевићъ (изъ Темиш. в.); Трифунъ Атанацковићъ (изъ слоб. крал. вар. Самбора); Ползовићъ (изъ Н. Сада); Бакићъ (изъ Темиш.). Ово ньіово отличіе, осимъ други ньіовы похваледостойны качества найвише се томъ може приписати, што су у мађарскомъ языку искусни. —

Садъ пытамо, є ли нуждно и полезно оному, кои у Угерін живи и публичногъ се каквогъ званія латити жели, знати мађарски говорити и пи-

сати? И є ли добро чинїо нашъ врховный школа Надзиратель, што є по нашимъ нар. школама после материнѣхъ (србскогъ) и влашкогъ езыка и мађарскій кладезни и учительима препоручивао? — — Мы мыслимо, да, довле годъ езыкъ и вера буде правила разлику између народа, не може никаква држава цветати, дакле ни Угарїя. У смотренїю народолюбія божественый намъ Шилеръ красну науку дає овымъ рєчма: „Wenn jeder Mensch alle Menschen liebte, so brüdte jeder Einzelne die Welt.“ то єсть: „Кадъ бы човекъ све люде любїо, то бы светъ нѣговъ было.“

Н.

Берлинъ. У тако великой главной варошы наравно є, да се екстреми налазе; луксусъ (расконность) потрошн у єдномъ сату, што бы нїяду сиромаха усрећити могло, кои у глади и невољи будући принуђени су да зло чине. Жалостна опакова исторїя последнѣ оне неделѣ дође до кои ушїо. Неки сирома земледѣлацъ разбїе єдно окно одъ прозора и парче меса украде. Но одма буде уваћенъ, и због на силу учињене краће осуђенъ и у тамницу бачен, где се теде обесити, но ово му за рукомъ срећно не испадне. На овай се начинъ съ надзирателѣмъ упозна, кои га преко своґъ човека опомињне, да то више не проба чинити. На кое му несрећнїкъ одговори, да онъ дуже нити може, нити оће да живи, єрбо му є несносима та мысао, да жена и деца хораю му одъ глада умрети. Због тыи є крадљивцевъ постао, инкадъ ни є зло чинїо, онъ є свагда честанъ и пријатељанъ био. Али болестна госпоја съ трое деце већъ одъ два дана ништа нема да єде, на кое у найпећой невольи парче меса украде и уваћенъ буде. Човекољубивый овай посланикъ одма є сиротой фамилїи помгао, кои є у познатомъ азилу (прибежишту) сваке неделѣ у варошкомъ квартиру предъ Хамбурскомъ капїомъ жишла. Онъ ваће госпоју у влажной некой руши на слами, готово безъ никаквы зальина, тело са цаковцемъ покривено, децу у найжалостнїимъ издирцима бледу и измождену. Лебацъ є прво было, што су они искали. Овымъ найбеднїимъ было є поможено, а отца є самъ судъ милости крали препоручїо, преноведавши случай, и молїо, да му се опрости; єръ є само садъ првый путъ и то изъ отчаянїя украо. — Али колико іошъ овомъ подобны, и іошъ жалостнїя догађаи има, кои не налазе милостивы судїя, него се одма по првомъ кораку казне.

(Бр.)

ШКОЛСКА ВѢСТЬ.

Племенито Общество Руско (у Славн. Међи Сремск.) кое се већъ одавно у Роду Србскомъ, са своима Стойковићи, Храшеславы, Филїповићи, Камбери и Феодоровићи *) дичио прославля, ово дана самовольно є прве свое классе Учителю єжегодну плаћу са петдесетъ форинтїй умножило, и поболшало тако, да прва два Учителя, поврай други благодѣанїя, сваки по 250 фор. средњй нагъ Учитель 300 фор. на годину прїнаю.

Лѣпый овай народолюбія примѣръ, достоянъ є нами да се обнародуе, и другимъ Почитаемымъ нашимъ Обществама, на угледъ стави. Єръ се овако само горећа любовь къ Роду, и народноме изображенію очевидно указуе. — Дѣтопастанницы, кои цѣо живоґъ свой трудовне наставленію общега само блага ради жертвую, радо ћеду сваке свое на извршенію дужности усугубити, кадъ виде, да се ревность вћюва, и охотна дѣятельность признае и оцѣнява.

Достойну нагъ награду и пристойно у Обществу єваноґъ одличіе добаръ Учитель и зато заслужуе, што човекъ само чрезъ воспитанїе човеческомъ постае; и што су Учительи дѣчице себи повѣрене искрени Благодѣи, и Среће нїове найвѣрнїи Саучастницы. — Радость неисказану осећа утрућеный Земледѣлацъ, кадъ види, да му разграпатый рукосадъ нѣгонъ пријатну сѣнку на плодоносне рапнице баца: но іошъ већїй огань радости доброгъ Учителя обузима, кадъ онъ гледи, како Сынови драгогъ му Рода подъ єдноличеству Муза ладовину стицаюсе, и како трудолюбне пчеле изъ наставльења школскогъ, све што є честно, добро и красно за сталну будућность свою жељно почерпаваю. Радость ону само Учительи чувствовати, но нитко ю довольно описати неможе. — Чрезъ поль столѣтїя славне свое одправљења Учительи, често при летнима дѣчице Испытима жаромъ ревности одушевљени, као орли ю ность показуюсе, и на сваку Ученика своґъ рѣчицу пазећи, предложене одъ Надзирателства своґъ вопросе мужествено рѣше, збуњену дѣчицу натрено бране, и о ученѣновъ успѣху пыовомъ кадшто више, него сами Родительи, весселесе. —

Єдномъ овдѣ у Н. Саду блаженопочивший Г. Вушновскій, прослављени Школа наши Директоръ Дипгрїктуальный, при сенестрализовању Испы-

*) Конзилїярима, (Совѣтницыма), Епископима, Докторы, и Градоначалницима.

ту, примѣтивши како Отацъ нѣкій збуњено свое дѣте предъ свима обличава, то дѣтенце са сузама обливено къ себи прегрли, и да ће іошть лако све што не зна научити, тихо ободравање, и ублажавање. — Кога є овдѣ дѣте сада пре за Отца држати могло? —

И ова топла Учителска права Ученика любовь и онда непрестае, кадъ већъ обе стране удаљене горама и водама раздвоє се и разлуче. Ученицы и у великомъ достоинству, често при важномъ дѣла предузимању родо се на рѣчи свои нѣгда Наставника' опоминаю, и такове за Символъ нѣкій вѣре драге и почитую; — Учителя пакъ Ученике свое, као нѣжна Мати, цѣле свагда своима быти, коіой Сынъ, ма и Великій Везиръ био, — текъ Сынъ остае. — Многозаслужени овданшній Гимназіе Краљевске пензіонираты Професоръ Г. І. Бѣнкъ, данасъ іошть, пре тридесетъ година бивше Ученике свое, поимене: „Мой Пера, мой Іоца, итд. назива: Коме кадъ и єданпутъ несташке нѣкій, у кругу веселогъ садружества доказати хотѣо, да онъ Ученике свое немилує, разрешы Старацъ ни у шали то не пріимаюћи, послѣ дужегъ натреногъ опровергавања рече:

„И бы Ученицыма моима, кадъ бы мог'о, златну круну свакомъ на главу метнуо“. —

Можелисе одъ ове-вѣка какова любовь и наклоность права кога у Свету изваити? — Праведно є дакле Грчкій Мудрацъ Аристотелъ потврђавао. „Да су Учителы Ума Родителы“. А найславнији Римскій Витія Цицеронъ вели“. „Diis et Moderatoribus gratias sufficientes nunquam agere possumus“. — то есть: Боговима и Учитељима никда довољно благодарити не можемо.

Овако паданежно о Учительима и преважномъ њиовомъ званію судећи, и труде и подвиге њиове по могућству достойно награђаванюћи, пожелану Народногъ Просвѣщенія цѣль, найлакше ћемо достигнути, и у свакой бурной времена непогоди обдржати:

— — — — — Крвлю сачуванный
Бзыкъ, — Вѣру, — єдне останке
Златны сокровища наши Дѣда. —

У Н. Саду 8. Мая 1843.

Дръ П. Іовановићъ.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У Енглезской се изнашла машина, коіомъ се паръ штримфій (чарапа) за по сата направи, и то далеко лепше, нег' што є могуће было, досадъ у обычавнымъ начиномъ правити. Машину сила водена тера, и посленикъ треба само да гледа, стое ли концы свагда у реду. Вештъ посленикъ може врло добро у исто време две машине надгледати. И на времену и на послу се здраво много заштеди; еръ на досадъ употребляваной столици чарапаръ и съ рукама и съ ногама ради, и за паръ чарапа потребуе єданъ сатъ и десетъ минута.

ИЗЯСНЕНІЕ И ПОПРАВКА.

У предпоследнѣмъ числу родолю бивый даръ на фондъ наши нар. школа, 5 фор — разумева се у сребру. У последнѣмъ числу на првой страни у посл. стиху штампано є с о к и место: с л о в и; на страни пакъ 212 пр. 30 з б о г ъ место: з о б ъ.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

17 Мая 1843. Сребро.

Државне облигације . .	са 5	на сто	110⁷/₈
„	„ 4	„	101²/₁₆
„	„ 3	„	—
Банкакције	„		—

Цена ране 17 Мая на Пешт. піяци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лошь.
Чисто жито	130	—	112
Наполица	92	—	80
Ражь	76	—	68
Бчамъ.	68	—	60
Зобь	55	—	50
Кукурузъ	88	—	80

Станѣ дунава у Буд.

17 Мая 10°. 8′. 0″.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **40**. Неделя 23 Мая 1843 Год. **II**.

ПИСМО СОЛАРИЋА УЧИТЕЛЮ.*)

ЛЮБЕЗНЫЙ ГОСПОДИНЕ УЧИТЕЛЮ!

„Mille ringraziamenti per le notizie che m'avete mandato sopra il seminario di Carlowitz.“ Ово су рѣчи мовга Лорда Гилфорда од' 6-га Октовріа из' Лондона, ков припадлеже више ВАМА, него мени.

Баше овдѣ у Печатньи вестало Малы Буквара (одъ 16 образа) до ни єднога: прошенъ, сложіо самь, у моіой дангубы, наиз'уетъ некакавъ, кой, уздамсе, бытће болыій од' досадашньи Сербски Буквариња: онъ є опредѣлѣнъ найпаче за Приморіе Іллуріческо и за Турску, гдѣ не има наши правилны учителя. Бытће га до 2. табака; но іоще є у Цензуры, и послатће га може быти чакъ у Бечъ, као и мою Діссертацію, коя ми іоще ніе вратилосе! Медьутимъ пріе 20 дана преставіо се є Директоръ Печатнѣ; нити іоще знамъ, како є сада у ньой, єрбо є у руку выше ортака. — Могло бы у ньой печататисе и нѣмачки, но съ рукописа у Латінской Азбуцы, и слѣдователно Латінскими, а не Нѣмачкими, писмены; и то скупо.

Пишите, съ Божінмъ благословомъ, све, што хоћете; и безъ мовга совѣта.

*) Ово вамъ писмо у оригиналу саобштава Г. Дим. Владисављевићъ, Професоръ у Трієсту.

Н.

Я. вешь 4 мѣсеца, не имамъ никаква посласъ Мусама, моравше прекинути свако књижевно прилѣжаніе и работу! Моз оглашенно Сачинѣніе довео самь до преко половине, и ту є залегло. Богъ може дати, да преодолимъ тежку немоћь, у коіой самь; и онда мое бы дѣланѣ было подуженѣ истога Сачинѣнія, паче свакога иногa списыванія.

Имамъ добра Лѣкара, добре лѣкове, и природно добаръ трошакъ. То се вуче вешъ 2 мѣсеца, и тко зна, колико ће се іоще: а право лѣченѣ неће да зна за недостатакъ; но, ако када, овда треба обилность и удобство! —

Вѣруемъ, да є мое здравіе, како ми писасте, драго, скупоцѣнно и мило, Вама, Г-ну Фрушћу, Г-ру Авганасію*), и сердцамъ подобнымъ Вашима; но, што приложисте, „и цѣломъ нашемъ Роду,“ то не знамъ. Само то добро знамъ, да самь я, худье него и тко, съ жертвованѣмъ често своега готовогъ (надавшесе медьу Великима у Народу дочекати призрѣніе и великодушіе), да самь, велимъ, до сада живіо посве и само Сербљѣмъ, а да садъ бѣдствуемъ самь себи. — — —

Испытайте, съ моимъ поздравомъ, младога Г-ра Ћирковића,**) є ли права истина (како самь чуо, да є онъ ту до-

*) Георгіевићу изъ Новога Сада.

**) Димитрія Ћирковићъ изъ Трієста.

несао гласъ), да є Цесаръ наложіо Г-ну Митрополіту разшђење и расположење стварій Епархіе Далматинске. То бы было найболѣ од' свега. Но у ономъ обстоятелству, родитѣесе у Далмаціи и у Боцы велика и вредителна нескладность, ако оніи люди наши Владыку, ковга пошлѣ Г-нъ Митрополітъ, не виде у правомъ монашескога чина одѣлу — како су од' вѣка навыкли. Сумнитѣе заиста о нѣгову православлію, и нѣе имати потребногъ довѣренія! Здравствуйте.

У Млѣтк. 7. Нов. р. 1820.

Кажите Г-ну Фрушћу, да садъ обитавамъ Al Ponte delle Cam pana, dentro al Sottoportico, N. 867.

Вашъ искренѣйшій Пав: Соларићъ.

НѢКОЛИКО РѢЧІЙ.

Ніе вредно разговаратисе съ онымъ, коме ніе до истине, ніе до поученія, но само до одержавія свое рѣчи. Зато слѣдуе іоще єданъ отговоръ на страну Скоротече 177. 1843.

1.) Докле годь стои именит. властель, дотле властели долази отъ туда, као што исполинъ, има исполини. Изъ закона Цара Душана єзыку учитисе ніе прилике, єръ како годь што є написано поротцы (пороцы), тако исто и властелымъ ништа не доказуе; мы садъ 19. вѣка писмо у Грамматіки далеко дошли, а у време Душана іоще много манѣ.

2.) Глаголи совершит. у Србск. єзыку имаю такође форму настоящега времена, но употребляваюсе као прошасто, или оно, што обычно быва (али не садъ, кадъ говоримъ) и то є сва разлика; погледай стр. 21. и 175. Скор. 1843. На концу попушта Г. Драг. да знати може быти траюћега дѣйствія, дакле —

3.) Я самъ показао, да враци се коньи играю, а нека покаже Г. Др. гдѣ се сигратисе налази. Истина, може нѣи у данашньима писательима свашта, єръ о ньима стои оно, речено у Скорот. стр. 150. (заплакатисе морао).

4.) На ово ништа не треба отговарати.

5.) Г. Др. изверће моє рѣчи. Тко є казао, да мы Сербльи морамо, као Латіни? Казано є: мыслимъ, ово се може скупа написати (неће). Онъ двапуть каже, да не по себи ништа не значи! а опеть значи то, что кодъ Нѣмаца nicht у Лат. Франц. и Італ. non; кадъ значи нѣмецко un, онда га обычно написуемо скупа као непристойно (unanſtändig) то є оно, што кажемъ, да и други народи не пишу скупа съ глаголима — и єда ли є срамота нама угледатисе на народе, у коихъ є єзыкъ изображенїи н. пр. можебыти кадъ значи forsan, треба скупа написати, или дѣлителн. чертицомъ союзити, ово поне има за себе ауктоpітетъ Француза (peut-être) и ясно є, ніе противу єзыка нашега, као што є: видіо самъ га ходити, — безъ да га є видіо, и прч. тако дакле угледанѣ паметно, а не слѣпо, и не у свему, полезно є.

6.) Овдѣ є само нуждно отговорити, да сукрвица значи кодъ насъ: наликъ на крвь, а сулудъ значи наликъ на луду, или мало лудъ, дакле то ніе дошло отъ со. (mit)

7.) Нѣсте ли чли николиже? Значи по мнѣнію Г. Др.: єсте ли читали свагда; кое тко хоће и може нека одобри, и нека се не смѣе. — Погледай Г. Др. стр. 24. С. Н. Листа ове год. а „незнаный дѣлія" говорити єсть лагко, али є непристойно и простачки, и то само чини profanum vulgus.

Є. К.

ЦАРЪ ІОСИФЪ II.

одъ Павла Іовановића.

VI.

(продужено)

Гранатиръ єданъ кодъ Цезаро-краљевскогъ пешачкогъ Полка у Бечу, родомъ изъ Перзіе, моліо є дозволенѣ ићи у отечество своє испаланъ (на Урлаубъ) кое кадъ добіе проведе тамо две године, и на терминъ явисе у Бечу. За такову неочекивану верность, дозволіо му є Царъ да ише себи милость. — Онъ зажели быти у Дворской Лайбгарди. — Но Царъ желећи болѣ нѣга наградити, даде му Унтерофицирско место у Мађарске круне гарди. —

VII.

У СВАКОМЪ ЧИНУ И НЕ БЕЗЪ НАГРАДЕ.

Месеца Децембера 1772 године два подайника Аустрійска хтедоше Цару предати молбу, и да бы Монарха видили, доћу у Дворъ, гди онъ самъ предъ њи изиће, но ни єданъ одъ њи непознавајући Цара, запитаю га, єли то место, куда ће Царъ проћи, да му молбу предаду. — Дайте овамо молбу рекне онъ њима „я идемъ башъ садъ Цару, и ту ћу њему однети, кою кадъ му предаду, узме, и дошавши у кабинетъ напише подъ њомъ решеніе и изнесе є, и преда молбеникомъ рекавши њима, куда треба да однесу, за кое благородни ови люди изваде два сребрна новца и даду му говорећи: молимо узмите то су нама дали одъ општине, да дамо оному, кои насъ прівви кодъ Цара. — Царъ прими новце и однесе своіой Аугустѣйшой Матери, да с' њомъ подели, и тако се испуни пословица: У свакомъ чину и не безъ награде. —

Велика Марія Терезія даде оправити са златомъ добісный на талъ новацъ, зато, єрбо є то было првый даръ, кои є она одъ како є Царица добыла.

(конацъ слѣдує).

НЕШТО о Ј, Љ и Њ.

Многи наши и књижевници и некњижевници не могу да трпе ј, Љ и Њ, а кадъ имъ човекъ стане писмо читати, онда види, да не знаду, шта не ћеду; єръ овамо га не могу да трпе, а овамо га употребляваю; као у „Іованъ" осимъ ако ће читати Иованъ; ал' онда можемо пытати: како ћемо гласъ „јо" написати. То исто и о Љ и Њ може се рећи; єръ кадъ узмемо то упрезніе, да са „уобычаєномъ ортографіомъ написане речи не умемо читати, као: зелёнь, црвёнь, лень, онда морамо признати, да намъ є наша упорность одвећъ неоснована, кое съ временомъ мора нестати; єръ мы морамо примити или ј, или і, (кое ће онда само полугласно быти); а тако исто и Љ и Њ, осимъ ако писмена: Ъ и Ь коя за садъ збогъ разлике рода употребляваму, не избацимо.

П. Ninковићъ.

ЛЕКЪ ОДЪ КОСТОБОЉЕ.

Ова опака и несносна болесть вешти Лекари доказую, да долази, кадъ човекъ у младости повољно безъ свака обзира живи. За то се она врло редко кодъ тежака илъ радника човека и сельака улеже; него по већой части кодъ Господе, Господара и имућни люди. Она се у зрелимъ годинама појавлюе, и то назебомъ; єрбо такви люди у свакой страсти, у младости топећисе, доцнии као распитівши найманьимъ петрићемъ назебу, на костоболъу натрче, и ако на прави лекъ не нагазе; не само што се као Божіе дрвце осуше, горке болове трпе, и што се сгрче и богаљемъ постану дужимъ временемъ: него и конацъ найпосле, животу своме, на найжалостнія начинъ учине: а особито што по несрећи њиновой, ако су женати и децу несрећну и невољну раћаю!!!

Одъ ове болести произнашао се лекъ, ма да е одъ колико година та болестъ стара, и башъ да е сгрчена и кльаста; будући, да су се тимъ лекомъ више него ли одъ ње излечили тако, да ни се више нигда попрашала ніе; и што више, пожењени су се, и децу здраву, као на жендбу, кои на удадбу него имаю.

Овай лекъ трае 21-и данъ: а 10-тъ се већъ болови, севанья и немиръ уталожи. Болникъ се нема никакве опасности бояти, пити нора у затвореной соби седити или у кревету лежати; будући да те траве и коренье ніе пагубно; него тако добро, да се може као и друго зеље есть.

Та се болесть може у свако доба године лечити, само ако су траве у свое време преправљене, и као што треба сачуване: или текъ одъ половине мая месеца найугодніе е време лечити се, кадъ те траве цветаю, одъ кои е известанъ и истинити лекъ.

Коме годъ дакле чрезъ Пештанско-Будимскогъ Скоротечу овай лекъ буде познатъ, и узна каквогъ невольника таквогъ, или бы самъ нужду имао лечити се, нека и оногъ упути, а и самъ се на мене обрати у Новомъ саду Хаанске кафане соканку, у куи подъ N-о 1262.

Ђорђа Станћа
Гражданина.

ДОПИСЪ.

Изъ **Новогъ Сада.** После дуге болести умре нашъ Княгиня **Любица Обреновићъ** у Петакъ после подне, т. е. 13. Мая у ½6 сатій, а 15 Маа после подне у 4 сата бише проводъ у Соборну Цркву. Торжество е врло велико было; єръ по свима Црквама — и нашегъ и други вероисповедания — звона су грувала; при спроводу было е више одъ 10 црквены барака, 16 свештеника, 1. протосингелъ, 4 Ђакона — а Сербіянаца было е више одъ 400, кои су на две стране, све два и два, за њіовымъ барякомъ пили; тай баракъ посло е официръ српскій, поредъ когъ су іошъ два официра пили. Сви Цехови наши сь мапалама увеличавали су ову спратню. Княгиню су найпре велики чиновници изъ квартира подъ балдакиномъ изнели, потомъ су одъ млађи именути были, но у цркву су е они опетъ унели. Опело е дуго трало; и врло ми е жао, што ни самъ могао у цркви быти; єръ чуемъ, да е одвећъ лепо Слово Секретаръ Милошевъ говорио. — За сандукомъ княгинић прилъ е више самъ њенъ бывши князъ Михаилъ са двема сестрама, после фамилія. — Свеча вопгаты више е одъ 10 центій раздато а и флорова више одъ 500 кувлѣно. По свршетку опела остала е княгиня преко ноћи у цркви: данасъ пакъ у 6 сатій (ујутру) изнешена е съ бярияна изъ цркве, праћена одъ Свештенства, милитарске банде и небројеногъ людства у горе назначеномъ реду до ћупріе, а одъ по ћупріе дочекали су Њену кнеж. Светлость карловачки Свештенници и крозъ градъ — где су опетъ као и у Маюру звона лупала — до Маюра провели, где су е кола съ 6 коня у цркви чон дочекала кои ће е у манастиръ Крушедолъ однети. Сви Сербіянци на више одъ сто кола одпратили су княгиню у Крушедолъ. Шта се у њему буде стало, другомъ ћу нам поштомъ писати.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Некій путникъ преповеда: една одъ памятодостойны појава у овданшньимъ (индиском Архипелагу) водана есть многина морски змія.

Кадъ е однонъ некій матрозъ спопляшно одъ лађе страну чистіо, изненада завати и едну змію и баци е на кровъ лађе; леђа су іой была зеленопрна, требу плаветнкасте сребрне боя, дугачка е была на едно 3 стопе. Я самъ е као за примеръ у шпиритусу сачувао. Една одъ таковы змія уеде некогъ нашегъ човека, кадъ се на наушћу реке купао. Чимъ е осетіо, да му се нешто око ноге савіи, таки изиће на брегъ, да види, шта е. Мимопролазећій Индіянацъ то приметивши да му знакъ и одведе га у свою кућу. Овде му рекне да легне, узме лиску одъ кокуса, усіа е, и горео му едно четвртъ сата отровано место; после утуче сумпора, помеша га съ водомъ и рану испере. После човекъ врати се лађи, здравъ читавъ, као да му ништа ни е было.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймелоныма.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **41.** Четвртакъ 27 Мая 1843. Год. **II.**

МОЛБА НА МИЛИЦУ.

одъ Милоша Радойчића.

Ой младости! ой мила радости!
Ал покрай мѣ туго и жалости!
Бръ е душа често
Милинама пуна;
Ал е іошть почешће
Тугомъ ућелѣна!

Да ты нѣжно срдце ни си криво?
Што я страдамъ све удыль за право?
Што се са милиномъ
И туга увлачи;
Што любовь ослади
То све одъ огорча ...?!

Но ни си ты ядно срдце криво;
Бръ си Милкомъ са свимъ очарано:
Ахъ ньойзи устуна
И сама Венера;
Та Милка е нѣжна,
Као рућна зора!

Тко е дакле свему садъ кривица,
Него моя дражестна Милица:
Што м' е душа често
Милинама пуна,
Али іошть почешће
Тугомъ ућелѣна!

Ой младости ой мила радости:
Ал' покрай мѣ туго и жалости!
Нит' смемо Милици
Зато пребацити;
Нит' се смемо Майци
Сада потужити.

Зато ће но у любкой песници
Ову молбу послати Милици:
„И ты мени любовь
„Милице поклони:
„На онда до гроба
„Обое смо срећни!!“

БИТКА КОДЪ ВАРНЕ

СМРТЬ ВЛАДИСЛАВА I. год. 1444.

одъ С. Б.

Текъ што е дневный Царъ на обштy матерь, црну землю, златне сво: зраке просипати почео: указа се младый краль Владиславъ, у прическомъ оделу, сребрнъ шлемъ на глави носећи и бриткимъ мачемъ опасанъ. Праћенъ одъ свои великаша ободраваше свое юнаке младый ал храбрый краль, говорећи им: „Садъ е време дошло, да съ дѣломъ осведочите вашу любовь према крaлю и отачбини своіой; садъ имате предъ очима красно полѣ, гди ћете се моћи за име Христіянско борити.“ Юнаци видећи краля сасвимъ на бой преправљена, запали се у њима юначка крвь, тако да су се сви єдноду шно заклели: „краля и свою домовину спасти, или сви до єдногъ изгину-

ти.[c] После овогъ позорія на єданпутъ подиже се страшна бура одъ запада, тако да є заставе изъ руку јунака истрзала и войску у некій нередъ довела. Овай случай врло опечали војске Владислављеве; єдни су говорили: „Тежко нама, овай є несрећанъ за насъ данъ, ово є зло предсказаніе, сви ћемо погинути!“ — Овака су предразсуђења у средњемъ веку царовала, и важность неку имала, као што и данъ данасъ не избываю. — Међутимъ Муратъ у пурпурној са златомъ извезеној кадифи одевенъ, свогъ златомъ накићеногъ хата ћаше по табору турскомъ и ободраваше своје Јничаре, да га у овай ма не изневере, но да познатомъ ньіовомъ храброшу родъ христіянскій сатру и униште. Мурата су такође пратили безбройни Везири и Кадіе у такой сяйности, да є одъ њ ѣ цело полѣ другій видъ добыло. За овыма поглавицама ишло є множество просты до сто илада подъ предводителствомъ Карази-Бега, за ньима пакъ силне камиле обременѣне оружіемъ и другимъ потребама.

Почемъ су обе стране преправе быле, започне се страшна битка. Єдна чета турска напрасно и изненада тако се на Унгаре стропошта, да є Јанко потребовао времена, докъ є пређнаке све изсекао, сви пакъ други остали буду ков растерани, ков съ ирномъ земльомъ саставлѣни; овомъ є приликомъ Сибињанинъ Јанко прву победу надъ Турцима одржао. Ова прва победа развесели душу младогъ Владислава, и хотя да є Сибињанинъ Јанко пре некогъ времена због паклене зависти одъ унгарски великаша кодъ краля оцрнѣнъ быо, ништа манѣ сматрао є онъ њега за неустрашимогъ и непобедимогъ војводу. Напротивъ Муратово є срдце одъ жалости тако кипило, да є онъ све своѣ неверне Муселмане проклињаюћи миръ са Унгарима учинити намеравао.

Кадъ су Кадіе и Везири разумели намеру Муратову, разяре се и стану му претити, да ће га съ престола збацити, или убити, ако се не усте далѣ са Унгарима борити. Овомъ претњомъ устрашенъ Муратъ склони се на ньино закте-ванѣ, и изда заповесть: да 6 илада изабраны спаіа напредъ ступаю и да се битка започне, што се и збуде. Сибињанинъ Јанко и Епископъ Єгарскій дочекаду и растераду ій као и пређашнѣ, и не пропусте овомъ приликомъ далѣ путъ крчити, како бы Азіатическомъ чопору досадити и кровождне Османе све до єдногъ изсећи могли.

(продуженіе слѣдуе.

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ ЊИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕНАВШЕКГЪ. *)

(продуженіе)

Молба, кою су посланици Србски 1682 Ньіовомъ Величеству блажене памети Леополду, поднели, єсть слѣдуюћа:

Всепресвѣтлѣйшій и пр: — Као што смо и пређе изложити препокорно усудили се, да смо чрезъ Симеона Рейнгенъ, и Христофора одъ Кинд-сбергъ резидента Вашій у Константинополю посредствомъ Паная ота турскогъ толмача милостиво позиваніе Вашегъ Величества, у комъ пређашня волность обећава намъ се пріймили. Ако дакле све ове желѣ, и намѣренія Вашегъ Величества реченый Деспотъ Бранковићъ благонѣрно є испуніо, на све стране восточногъ Христіянскогъ Народа вѣрно прогласіо, и Народъ Христіянскій подъ ярмомъ турскимъ стењаюћи къ радостномъ пріймлѣнію высоке Вашегъ Величества милости, и покрови-

*) Вид. Скорот. число 38.

телства узбудіо, као што и ёсте; то се крѣпко надати имамо, да ће Ваше Величество Деспота нашегъ мылостиво одъ затвора освободити. А особыто на вѣрне садашнѣ наше услуге мылостиво послѣдати проснмо; да смо безъ сваке плате, више одъ 9000 людій оружіе противъ непріятеля турчина подигли, и у томъ ѣдва одъ столѣтія чувенномъ сраженію близу Сланкамена, 27 найодабранін хоругва изъ руку варварски изтргли, кое смо после срећне ове бытке пресвѣтломъ войводи Баденскомъ предали, и назначили. Осимъ овогъ смо юначку Вашемъ Величеству услугу при баталіи кодъ Михалѣвца учинили: трыста су Србаля Саву рѣку преплывали и тамо бѣгаюћимъ Туркомъ проходъ заградивши, сву воѣну раану и воѣна оружія одъ ньи поотимали. — Чуюћи ово Арнаутъ Махмудъ Паша, съ 800 людій, кодъ Паланке, међу рѣкомъ Паратилъ и Моравомъ на исте Србље нападне, кое славни Србльи све до єдногъ побыю, и 9 заслонны хоругва одъ ньи отму, кое овде предъ Аугустѣйшимъ Вашегъ Величества ногама полажемо; крвь и животъ за срећу и миръ Вашегъ Величества обећавамо, съ надеждомъ затвореногъ Государа и Деспота нашегъ као мужа, іошъ невѣрствомъ необличена, у наручію нашемъ освобођена видити. Тако бы утѣшени сви старали се, оставшій у Турской области Србскій народъ подъ покровителство Вашемъ Величеству прибавити, кое бы здраво морало турску силу умалити.

Свештенѣйшемъ Цесаро-Кралѣвскомъ Величеству Вашемъ нижайши и покорнѣйши, сви у обште како духовногъ тако и мирскогъ чина, Народа Славено-Србскогъ, Бугарскогъ, Роксоланскогъ, заедно съ прочима союженыма, нѣгда у Иллирической и Мусійской области пребываюћи, а садъ странствуюћи. (Тако се на свакомъ прошенію Народъ подписивао.) —

На све велике, крвлю заслужене заслуге, съ тврдимъ увѣреніемъ надао се Србскій народъ утѣшителномъ одговору, кои є по дугомъ времену на потворителну посланика молбу, Царскимъ уставомъ (декретомъ) у овой сили наданъ:

„У име Народа и войске Србске опредѣленымъ посланицыма, съ овымъ се благоутробно на знанѣ дае: — Милостиво пріймлѣно є нижайше настоянѣ ваше, ради одпуштенія Георгія Бранковића Деспота, когъ кривицу Ньово Величество, сбогъ нагомиланы обшти дѣла провидити ніе могло, но како се ови послови одправе ту стварь совршенно извидити наложило є. А да бы сте се увѣрили, да покорно прошеніе ваше кодъ Ньовогъ Величества мѣста има, зато се є запонѣднло, да се Деспотъ вашъ у честніе мѣсто изведе, и да му се ради препитанія нѣговогъ чрезъ Сокровиштну дворну каммеру свою повци издаю. Притомъ дозволява му се проходати се по граду да бы чистъ воздухъ цристи могао. — у Бечу 19 Априлія 1692.“

При овой наредбы изданъ є другій Царскій указъ на сокровиштну каммеру: „Мы премилостиво уредити изволисмо, да се Деспоту Србскомъ Георгію Бранковићу, на обдржаніе нѣгово, одъ почетка овогъ мѣсеца у напредъ, на єданъ квартъ, (четвртъ) по 250 форинтій на квите издае. — У Лаксенбургу 6 Мая 1692 с. р. Леополдъ.“

Тако дакле после толикогъ истрајивања и настојаања ништа друго ни су получили, него да се Деспотъ у честніе место у домъ нѣкогъ грађанина кодъ златногъ медведа премести и подъ стражомъ чува. Србскій Народъ сострадателно чувствуюћи несрећу Деспота своѓъ, при концу 1893 године, одправи посла-

нике, кои се съ Іованомъ Димитріевићемъ кодъ Деспота бившимъ тисућникомъ согласе и важну съ довольно основанымъ доводма заслуга своій слѣдующу молбу Цесаро-Кралѣвскомъ Величеству поднесу.

Августѣйшій и пр: — „Као што за милостивый свештенногъ Цесаро-Кралѣвскогъ Величества изданый манифестъ, чрезъ дворный совѣтъ 2 Априлія 1693. конмъ пређашню свободу нашу милостиво одобравате, и одъ обичногъ земногъ данка освобођавате покорну благодарность являмо и обећавамо, и у будуће, пештедећи снагу и имѣнї наше, за срећу и благостояніе Вашегъ Величества храбра и мужественна сраженія чинити: тако коленопоклонномъ покорношћу просителномъ молбомъ притичемо, повтораваюћи пређашня прошенія, да бы већъ четверогодишньимъ затворомъ напаћенногъ Государа и Деспота нашегъ милостиво одпустити благоизволили. А мы ћемо за знакъ наше привержености, како противъ Турака, тако и противъ Татара, по могућности снаге, као и до сад храбро ратовати и борити се и у вѣрности спрамъ Вашегъ Величества непоколебими на векъ пребывати.“

(продужење слѣдуе.)

ОДГОВОР
НА ПИТАЊА Г. НИНКОВИЋА.

Г. Ниниковић представно је (у Скоротечи Ч. 32. 1842) пет питања у сматрану језика и писма, и већ су му истина два знатна Списатеља сърпска одговорили; но неће бити сувише, ако и ја коју још додам, надајући се, што нас више одговарало буде, да ћемо све ближе ка истини приступити моћи. Оп наиме пита:

1.) Може ли се место „щ“ употребити „шч“? то јест: јели „щ“ излишно?

Како што се „цс“ пише место „ц“ (н. п. пас-пса, место пца); тако је исто могуће „шч“ свуда место „щ“ употребити н. п. башча м. башта, дашчица м. дашница! И зато слово „щ“ у сърпскоме писму нити је потребно ни нужно. О њему је Г. Суботић (у Серб. Нар. Листу 9 Іула 1840 на С. 216.) казао већ давно, да је „сложено са шч, и да зато ніе отъ потребе, ербо бы могли и за бд, вд, гд, вч, сч, дч, сложена опредѣленія имати, а то бы насъ довело тамо, гди Хинезе видимо, кои за сваку речь друго писме или редъ писмена имаю. — 2) Гласъ овай шч (щ) у нашемъ језыку одвећъ се често на шт и ћ меня, и немамо дакле ни нужду употребленія ради задржати га.“ — А славни и надалеко чувени Г. Копитар опет овако вели: Zwei verschiedene Laute (шт) durch ein Zeichen (щ) zu bezeichnen, ist und bleibt ein orthographischer Mangel.

Зато је у Београду учено Друштво сърпске Словесности ланске године у своме седништу између остали сърпскоме писму непотребни слова и писме „щ“ као непотребно набацило, и једнодушно наредило, да се у напредак место њега свуда, како се гди глас чује, пише шч, шт, ћ: кошчица (м кошница), штета (м. щета), пећ (м. пещ). Тако дакле ваља и нама овостранцима излишно слово „щ“ изоставити са тим поузданије, што се за њега у сърпском језыку и писму не налази ни какова места ни останка!

2.) Може ли се „щ“ свуда у „ћ“ или „шт“ променути?

Може бити да у нас има књижевника, кои би кадри били свуда по својој вољи щ у ћ или шт променути; али је још питање: ћемоли н. п. Общество читати (руски) општество, или (бугарски) општество, или (сърпски) опћество? опћина? Особито кад узмемо, да се църкваноруска реч „чаща“ сърпски зо-

ве „честа (dumetum)," гди „щ" није ни на „h" ни на „шт" обраћено! А гди се у црквеном налази ш, у сарпском h, ту је тако својим путем и начином постало, као и. п. у почетку била реч „нохти" од које после постане „ношти = ношт (Бугарима)- ноч (Русима)- ноц (Пољацима)- ноћ (Сербљима). Није дакле щ на h, ни на ч, променуто, него је свако по себи и за себе произвело се и установило.

Права пак промена слова, која се благогласна назвати може (кад се и. п. „б" променује се на „п": шиба - шипка, или з на с: низак - ниска, или обратно: топ - тобџија, нос - ноздрва), има свој ред и правило, кога се можемо свуда држати; али за щ, гди се у h, гди ли у шт обраћа, треба од народа чути, и примити! И због тога писме щ у сарпским књигама данас није ни најмање от потребе; јербо се може сигурно свуда изоставити без штете и потриче!

3) Кои глаголи на тати имају т а м, кои ли h е м?

Одговор: 1. У кои је пред тати какав сугласник, имају h ем: шаптати - шапћем, дрктати - дрктем, насртати - насрћем итд. Осим: а) роптати, бортатати, праштати, буктати, пуштати, блистати и листати, кои имају там (а сиктати, там и h ем): — б) Стати (и сви сложени) устати престати, постати, сустати, ови имају: танем; — в) пиштати, йриштати, тиштати, стиштати се, и јектати, имају тим („гором језди, гора јектиjаше: јекти, и јекће).

г) У кои је пред тати гласник „е" добивају такођер h ем: кретати - крећем, метати - мећем итд. Осим; сретати, клеветати, решетати, кои имају там; а шетати и трепетати имају h ем и там.

3.) Глаголи сви на тати, у кои је пред тати: а, о, у, и, имају там; ватати - ватам, мотати - мотам, гутати - гутам ритати се - ритам се итд. Осим: свитати, шапутати, какотати, и пърутати, кои имају h ем: кокоши какоћу, а квочке кокоћу (и квочу), а тиче пъруће, кад оће да полети. Перутати пак има перутам.

4.) „Може ли се причастіе настоећег времена одъ 3-егъ лица Мн. ч. правити и то у сваком ъ глаголу?

Може; али само у одъљеној радњи глагола! Како треће лице у млоштву има, тако по том (додавши h и) и причаште бива и. п. скачу - скачући, скакаjу - скакаjући. Глаголи на а т и по највише се к правцу своме приближују, и по сличности једначе; и зато је треће лице у млоги двојако: премећу се, и преметаjу се, посрћу и посртаjу, глоћу и глодаjу, стружу и стругаjу. Но овом је дакле и причаште двојако. Прво је старије и важније, а другоје отскора по варошима у обичаj уведено из узрока, што се каже: чекати - чекаjући, оне дух језика по аналогии да буде и: викати - викаjу - викаjући. Тако: писати - писаjу - писаjући, као и сисати - сисаjу - сисаjући; премда по уважаjу језичне старине треба да је „пишу - пишући. Но што је сличније и благогласније, то отима ма; и чрез то се глаголи доводе у једнообразност спрезања. Но како h емо сачувати у други глагола треће лице млоштва од „у," да се неговори кварежно: пиру, тражу, облачу, грешу, вабу, кърцу, живу, лому, раду, лету, рâну, палу, газу, носу итд. место: пире, траже, облаче, грешe, вабе, кърше, живе, ломе, раде, лете, ране, пале, газе, носе итд. Код неки баш није ни могуће и. п. зри трешња - у трешње, тако, усним, усниш, усни, уснимо, уснете, усне (требало би) но ја би рекао да је обичније (сниjу) усниjу и усну - уснувши, као да је уснути. Јербо глагола ускорени изостави се т и, па постаје причаште додавши ући: приминти -

примивши, узети - узевши, усанути - усанувши, ископати - ископавши. А глаголи на сти и ћи доводе се такође од трећега лица: прободу - прободавши, унесу - унесавши, ожегу - ожегавши, прођу - прошавши.

5.) Може л' се свуда онако писати, као што се изговара, или не?

Ко пише новом сърпском, тако названом Вуковом ортографијом, тај може сваку реч, особито ако и акценте употреби, тако написати, како што се говори и изговара; а кои непише новом сърпском ортографијом, већ овом, којом се обично Скоротеча печата, и која се русосърпска назвати може, тај на мнoге и премлоге речи неможе писати тако, као што треба, и као што их изговара. А да се сваки увери о немогућству писања свога, вредно је неколико примера навести, и тим вредноћу и преимућство новога словописа означити.

(конац следује)

ЦАРЪ ІОСИФЪ II.

одъ Павла Іовановића.

(конацъ)

VI.

У Грацу чуе єданъ човекъ. да ће доћи къ њима Царъ; тай часъ опреми найлепша своя као што є болє могао кола, и изиђе на сокакъ чекати Цара, желећи такова Цару предложити, — на кога заиста Царъ напредъ самъ наиђе и запита га шта чека? „Шта чекамъ одговори овай нашегъ Императора, я самъ желіо нєга съ тымъ колма понудити.“ „Знашли шта, дай мени та,“ рекне Іосифъ. „Шта Господине, не може то быти, кола су та врло добра, и на њима треба да возисе Императоръ.“ Царъ на ово обећа му два дуката дати, да му допусти возити се, на нєговымъ каруцама. — „Знател' шта Господине,“ одговори му овай, „Ако бысте ми платили и толико, колико сва кола коштаю, недамъ Вамъ возити се.“ — „Чудни човече,“ рекне Царъ, „Знай я самъ Императоръ и ты мене непознавшъ.“ „Да како, да я то верујемъ, нисамъ я тако глупъ, — кадъ бы после дошао Императоръ да ти онда досађујемъ, — Я самъ желіо одавна башъ да возимъ Императора, и на то очекивамъ.“ Но погледай овде рекне му Царъ, показујући свою звезду.“ — „Неможешъ мене Господине съ тимъ преварити, єрбо я самъ видіо у граду њи много, кои имаю звезду, дакле сви су они Императори.“ — На то доћу и сопутници Цареви, и тай позна топрвъ Цара, кадъ є видіо да они сви нєму честь одаю, и да є то, кои є съ њимъ разговорао се Императоръ, — замоли за опроштенє ков добіе, и пуну руку дара. —

VII.

НЕСМАТРА НА ПОРОДЪ, КОЛИКО НА ДОБРОДЪТЕЛЬ.

Дворяни нєгови єданъ путъ принесу молбу свою Цару, да се они морају заедно съ простымъ народомъ шетати, и да се они немогу на само веселити, гди небы было млађы; зато су молили, да бы пратеръ само за њиново проходанє было, а другимъ свима забранћенъ. — На кою молбу одговоріо имъ є Царъ: ако бы я тео быти свагда съ мени подобныма, то бы я морао ићи у Царску могилу кодъ почитаємы отаца капуцина, и тамо проводити целый векъ, я любимъ люде и неограничавамъ, и тай има кодъ мене предъ другима преимућство, кои добро мысли, и честно поступа, — а не онай, кои има много Фирштова свои предкова.

У Вуковару.

ЖАЛОСТНА ВѢСТЬ.

Овдѣ у Н. Саду 14. т. м. около 6 сатій у вече Њ̀ово Сѝятелство Љубица М. Обреновићъ, Княгиня Србска, послѣ тридесетодневне болести, у ¾ 6 часова у вѣчность преселилась, у петдесетъ осмой години свога живота. — Нѣ мей' нама већъ више нейна! — Паде и Она, коя е Србији „Яко звѣзда Утренја посредъ облаковъ“ являлась! и као краеугольный непоодвижимый поврашене Славе Србске каменъ, и необоримый сталности Србске столпъ была — Преста Велика Княгиня! Коя е као Амазонка, за спасти отечество свое, пропасти свакой на сусретъ налазила, а у години 1815. кадъ се двоумителна Србїе судба рѣшила была — као лавица, утробу свою — премилу Дѣцу пригрлишти, — безоружана - духомъ неустрашимымъ на крваво сраженїе полѣ полетила, и тако своимъ отважнымъ поступкомъ умореное отечественике на ново ободрившы, — честь отечества, независимость Србїе спасла и поновила се. — Повѣствица цѣлогъ свѣта праведный Судїи — и благодарно Србства потомство знатће велика дѣла Велике ове Княгинѣ достойнымъ Славе увѣчати вѣнцемъ!

Данасъ 16-ог Мая, послѣ подне у 4 сата спроводъ Блаженопочившие торжествено било е држанъ, — кои се Княжескимъ управъ назвати може. — Множество стицаваюћесе изъ околны такођеръ мѣста публике тако е было велико, — да се и по крововима кућа людій налазило. — Жалостноме спроводу предходіо е одма за честнымъ крестомъ разнѣсный одъ свиле беле барнак са грбомъ Србїе. — У реду поставлѣни слѣдовали су Србїе сынови са Покойницомъ онамо прешавши, — за конма су ученицы свію опданьни' Школа', са многочисленымъ Свищенствомъ ишли, подъ украшеным са грбомъ Србїе свиленым небомъ, тѣло су Блаженопочившие у Сандуку зеленымъ Самотомъ постављеномъ носили, Представницы воинства Србскогъ: — за конмъ е одма преснѣтлый Князъ Міхаилъ, и Свѣтла породица Обреновића са поничителъи и чиновницима Србскимъ ишли. — Сие улице пространогъ овогъ града, кудъ е спроводъ поћеныъ, тако су напуњене биле, — да се едва ићи могло: — траюћему спроводу юность гимназіялна, харионичкимъ пѣніемъ Церковнымъ жалостну свиту трогателно е побуждавала. —

У Каѳедралной Цркви при опелу и самъ е Высокопреосвященћайшій Г. Епископъ Храниславъ присутствовао, и одпуститељну молитву очитао. — На похвалу покойнице, и жалостный торжества споменъ, — слово е говорію высокоуч. Г. Дръ Іаковъ Живановићъ - достойно высоке Особе покойнице - достойно торжествене жалости - и съ тимъ више свакомъ угодніе, што е у њиму накратко найновіе Србіе догађаје изложіо - и не измишлѣне, но истините, и свѣту познате заслуге усопше начисліо, — противну заседъ у Србіи страну на словомъ единымъ невређаюћи: — Цѣло е Слово Његову прославлѣногъ житіе сораздерно сватћаствовало. По свршенію опела, тѣло е усопше Княгинѣ у Цркви преко ноћи заостало, кудъ е до позне ноћи множество людій непрестано правило. — Данасъ у 6 сатій у зору, кадъ су са сва страна звона грунула, тѣло е Блаженопочившие испраћено одъ свищенства Новосадскогъ, и посланоѓ одъ управителя воѣногъ бандомъ градскомъ, преко града Петроварадина, овдѣ пакъ пріимлѣно одъ свищенства карловачкогъ, кое е у одеждама обучено было, крозъ Карловце, гди е такођеръ усопшей найвећа почесть чињласе, — у Свету обитель Монастыра Крушедола пренесосе и покрай Деспота Србскогъ, и Свете Майке Анѓелїе — коюй е блаженопочившима княгиня, као што е предпохваленый питія споменуо, у добродѣтелима, и страданіима много подобна была, са торжествомъ погребено. Коюй вѣчна буди память, — — и у Србству и зато неумрла Слава, што е Србія по паденію своѣмъ на полю Косовомъ, послѣ Лазарове Милице, на 500 година' прву ову княгиню Србску Љубицу имала.

Дръ П. Іованновићъ.

ДОПИСИ.

Изъ Ц. Вечея. (Писмо высокобл. Г. Евгенію одъ Ђурковићъ као Председателю Сл. Школске Депутаціи). Ваше Высокоблагородіе, Господине высокопочитаемый! Дне 9-ог Мая, на храмъ Цркве у Петрово — Село позванъ, ни самъ заборавіо и њима просто, но празунитељно истоковати, у чему се то просвѣщеніе состои — какову корысть отъ њега имаю — и како се чрезъ свакогъ да и найсиромашніеѓъ простака подкреплявати и помагати може. — Позвао самъ њи даяле на добровољно дародавніе, увераваюћи, да ће наши Сынови отъ тога корысть уживати, а не я, коя Фамиліе немамъ — и тако 134 фр. вр., 4 ждребе 1 годишњй ягнѣ, 4 мерице кукуруза и 49 мерица пшенице скупиши благополезномъ Фонду народны Школа и Србской Матици на даръ подносимъ — Да бы Богъ благій дао, да ми оно последнѣ не буде.

За прославити имена родољубаца, кои су на мой позивъ похвално се одазвали, молимъ све у скоротечу напштампати, а новце послаћу на есень, кадъ рачу скупимъ. — Г. Аронъ Крстићъ, Парохъ Петровоселскій 100 фр. в в.; Г. Марко Вукосављевићъ, Парохъ 5 хр.; Іованъ Чокерлинъ Парохъ 5 фр.; Г. Леонтій Михаиловићъ Пар. Фелдварскій 2 фр. 30 кр.; Г. Александеръ Вукосављевићъ Адвокатъ 5 фр.: Г. Никола Загорица Потарін 5 фр.; Самуилъ Крстићъ, учитель 2 фр. 30 кр.; Исаакъ Крагуевъ 1 фр.; Рацковичъ Савва 2 фр. Рацковићъ Іованъ 2 фор. 30 кр.; Радосављевићъ Прока 1 фр.; Стойковићъ Іованъ 2 фр. 30 кр.; Вунчанъ Глиша годишићъ ждребца; Вукосављевићъ Дамнъ едно јагнѣ, Михаиловићъ Василій 4. Мерице пшенице; Јиша Майнскій 4. Мер.; Пенѣъ Іованъ 4. Мер.; Лазаревићъ Лазаръ 4. Мер.; Лука Станѣъ 2. Мер.; Крагуевъ Исаакъ, Лазаревъ Никола 9. Мер.; Вишковацъ Моисило 2. Мер.; Велицкій Адамъ 2. Мер.; Балугджикъ Мойсило 1. Мер.; Гагићъ Лаза 2. Мер.; Станисављевићъ Андрій 1. Мер. кукуруза; Станѣъ Пая 3. Мер.; Вунчикъ Максимъ 4. Мер. Тонджикъ Игнатъ 2. Мер.; Вукосављевъ Пая 4. Мер.; Тонджикъ Васа 2. Мер.; Воргићъ Коста 2. Мер.; Станѣъ Ѣата 4. Мер.; Вукосављевъ Марко 2. Мер.; — снега 56 Мерица в 134 фр. В. В. — Вашего Высокоблагородія, у Н. Бечеју дне 14. Мая 1843, покорнѣйшій слуга Іованъ Чокерлинъ, Парохъ.

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

8. Јунія 1843 г. Пештанскій Вашаръ о Медарду данасъ окончава се, и то скоро на обште незадовољство фабриканта и трговаца, почемъ и оно мало число допашавши изъ Славоније, Срема, Бачке, Баната и горнѣ Мађарске купаца обраћало е свое внимание више на ситнице. Неправедно бы было изискиванѣ велики послова, къ чему садъ време ніе; єрбо главни производи нашегъ отечества, као: вуна, дуванъ, недъ, олай, репица, масть, славина доцніе се продаю; али се у толико више чудити морамо, да су тако одвећъ слаби и незнатни послови были у рукодѣломъ, свиленомъ, памучномъ и вуненомъ єспапу, почемъ е ланьска плодоносна година на све класе жителя добротворно дѣйствовала; дакле обште благостоліе са собомъ донела; и тако се вообште казати може, да е садашньій вашаръ образъ клонутога духа одъ стране тргуюћи купаца повише на себи имао, него да бы се ова штетоносна недѣятелность другимъ узроцима приписати могла. — Међутимъ сномсна заслужуе примѣтна дѣятелность, коју су овогъ вашара трговци изъ Сербіе развили; они нове ланѣе купую и товаре свакога рода єспапомъ, а нарочито: гвожѣе, стакло, дрвену и земляну лончарску и кожну робу, чою Моравску и Словачко платно; — видимо, гди товаре множину парій мађарски чизама одъ кордована и нешпие, пакъ ово намъ повода дае, да явно запитамо: да л' осимъ Аустріе и друга коя Европейска Држава овакове врстне и корыстоприносне муштерије и комніе има? пакъ наконо іошть велики извозъ наши производа и рукодѣлія у Сербію нама предстое, кадъ се избавлѣнъ земальскій Уставъ Сербіе скорымъ іошть тврће утемельи, и народъ при садашньой слободи и безбѣдію имена и имѣнія у миру и тишини свои права уживати почне? — У колоніялныхъ єспапа ма примѣтна продаи могла се примѣтити, нарочито у кафи и шећеру. Потрошакъ ове две ствари одъ краткогъ времена ако се умножіо — знакъ напредка у цивилизацію и штедньи народа; — єрбо свакій е увиђіо, да е кафа єфтинія фруштукъ него ракія и славина. Акоъ Црногъ вина ланьске бербе продавао се по 2 фр. 24 кр. вв.; славина 32 фр. вв.; масть по 35 фр. пв.; медъ 25 фр. пв.; восакъ 84 фр. сребр.; олай 25 фр. вв.; лой 45 фр. вв.

Б. Ъ.

Цена ране 24 Мая на Пешт. піяци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Чисто жито	130	—	115
Наполица	95	—	85
Ражь	74	—	68
Ечамъ	68	—	60
Зобь	55	—	50
Кукурузъ	88	—	80

Станѣ дунава у Буд.

25 Мая 10′. 0″. 9‴.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловима.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 42. Неделя 30 Маія 1843. Год. II.

БИТКА КОДЪ ВАРНЕ

СМРТЬ ВЛАДИСЛАВА I. год. 1444.

одъ С. Б.

(продужено.)

Янко є видіо, да се нѣгови Власи врло жестоко и юначки боре, но као свакогъ вретногъ юнака морило га є любопитство, и желіо є развазнати, како другo крило, подъ предводителствомъ Кардинала Цезарина, напредує, и зависта не съ маньимъ напрезанѣмъ и слободомъ били су Османе славни Поляци, кои су већу часть Угарске войске сачинявали. Янко обрадує се овомъ добромъ напредку, и брже болѣ, докъ се не бы несрећнымъ какымъ случаемъ победа сумнителномъ учинила, одяха своимъ крaлю Владиславу, и яви, да ће скоро и другу победу войска наша надъ Турцима одржати. Краль Владиславъ, у коме є млађана и ватрена крвь текла, рече онако у радости Янку: „да одъ садъ онъ жели войску предводити, и мишицомъ своіомъ показати, шта є єданъ краль за любовь свои поданика учинити кадаръ.“ Добрый и врлый Янко, искреный и верный сынъ домовине своє, заклинѣ лакомысленогъ краля божіимъ именомъ, да се не усуђує ово безопасно место оставити и себе у погибель бацити, довле годъ онъ нѣму край борбе не изяви и савршену победу надъ Муратомъ не одржи. Међутымъ десно крило у одсуствію Янковомъ полакоми се, и безъ да су се више съ Турцима тукли, оплѣне камиле непріятелѣве и повуку се са отетымъ благомъ натрагъ. Велико-варадскій Епископъ, храбрости Егарскогъ Завиђени, да бы и онъ до какве славе дошао, напусти овогъ, и почне се съ неколико свои єдномысленика не тражећи и непотребуюћи туђе помоћи съ Турци борити, и упути се башъ тамо, гди є турска войска найсилнія была. Текъ што є своіой жельи задоста учинити намераваo, на єданпутъ се тако яко Турци противу нѣга ополче, да є у бегству одъ непріятельске стране убіянъ было.

После овогъ жалостногъ позорія почну съ найвећомъ слободомъ и хитрошу Турци борити се, насрну на Поляке, кое є велико-варадскій Епископъ напустіо было, и за кратко време буду више њи жертва грозне смрти, између кои налазіо се: Іованъ одъ Трнове, Леско Бобрићъ, Мартинъ и Станиславъ одъ Рознове, сынови знатногъ војка Завишія одъ Рознове, кои є кодъ Галамбоца 1429 год. погинуо. Владиславъ Панъа после смрти свои другова ожалошћенъ стропошта се на њи, желећи ій іошть єдан-

путъ загрлити, но и онъ у тай ма буде жертва крвождне освете турске.

(конацъ слѣдуе)

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ НЬИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕНАВШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

(продуженіе)

И съ овомъ молбомъ ништа не успѣвше почеше и друга средства Деспотовогъ избављенія употребљавати. Царскимъ совѣтницима, а прво Архіепископу Угарскомъ Леополду Колонићу, као совѣтнику и Царскомъ Канцелару почну писати, съ надеждомъ, да ће као духовно лице Цара умилостивити моћи.

Но ни одъ овогъ одговора не добію. Посланицы се кућама своима разиђу а одъ Деспота остане Патріяршескогъ Ексарха, Єромонаха Митрофана Поповића, кои на поФторителну молбу слѣдуюћій на латинскомъ језику одговоръ одъ кардинала добіе: — „Я Вашегъ Государа Бранковића, ни самъ затворіо нити га придржавамъ: но съ єдне стране избављенія нѣгово на време одбія Архіепископъ вашъ, когъ вы называте Патріярхомъ, съ коимъ Господинъ Бранковићъ споразумѣніе има. Тако што жели имати Патріярхъ вашъ, кои є како противъ мое Архіепископске власти, тако и цѣломъ Римокатолическомъ закону на штету се клони; то єсть десетину да као Патріяршеску собственность, за себе и свое наслѣднике обезбѣдити; кое я ни на кои начинъ трпити немогу. У Кралѣству Угарскомъ я самъ Архіепископъ; текъ мени єдномъ десетина принадлежи. И у закону нисте съ нама согласни, вѣчане распуштавате, и многа нашемъ закону противна чините. Ако бы се и Государъ вашъ Бранковићъ ослободіо, узвысили бы сте гогове, и гора бы іошть починили, кои мы у Кралѣвини нашой допустити неможемо.“

На трећу Деспотову молбу кардиналъ є ово одговоріо: „Я ћу съ Г: Маршаломъ одъ Штаренберга говорити: да бы се Бранковићу дозволило по врту проходати се, до времена далѣ, о нѣму промотренія. Знамъ да є изъ подозрѣнія затворенъ, иначе бы се съ њимъ другчіе поступало. Но међу тимъ да се претрпи, докъ се небы ратови окончали, и онда ће у своме предѣлу, заєдно съ Народомъ самовластность уживати.“

По овомъ одговору кардиналовомъ у горкомъ очаянію пробавіо є Деспотъ іошть три године. 1696 Московскій посланикъ Косма Никитићъ у Бечу приспе, гди међу прочима разуме и о Деспоту Србскомъ. У то време и Патріярхъ Черноевићъ у царствуюћій градъ дође, састане се съ реченнымъ посланикомъ, каже му сва обширно о Деспоту, тако и о насилію римокатолически великаша, къ Уніи; о разселенію Народа Србскогъ у предѣле Нѣмецке и прч. На то посланикъ у конференцій 5 Юнія 1696. две точке (пункта) на латинскомъ језику представи:

(продуженіе слѣдуе.)

ОДГОВОР НА ПИТАЊА Г. НИНКОВИЋА.

(конацъ)

а) Русосърпском ортографијом немогу се ове речи написати: Іосиф, јован, јоца, јорган, јоргован, јоовина, јооно, дърво, јошник, јомужа, јоште, јордан, јој, њој, мојој, својој, и јоште могле друге, у коима се чује

глас писмена „j“; зашто русосърпска ортографија нема тога слова, већ кубури са „i“: іован, іаков, које се често чита „и-ован, и-акоп“ као што се тако и у цркви чита „от-и-о-ана (свјатаго Еванђелија), и во-и-ордање“. Кои дакле пише „і“ место „i“ тај тек забуњује људе у читању, а тим квари и нарушава праве гласове у речма.

б) Неможе се русосърпском ортографијом без „j“ писати, као што се изговара ни ово: ако j' можно, да j' украсиш: да j' у мене, што j' у цара блага; да j' у тебе што j' у њега (то јест: да јест у тебе - да је у тебе = да j' у тебе, да j' украсиш = да ју украсиш)!

в) Русосърпском ортографијом написано: ендек, ексер, еда, мора се погађати или треба читати „е или је = еда, или једа?“ Тако нема се „еродиево жилиште“ или треба читати „еродиево жилиште? или јеродијево жилиште?“ Због овако незгодне ортографије често се чита у цркви „умастити лице јелејем, и гори високија еленем“ (баш као што нетреба)! Сватко неможе бити тако учен и вешт, да зна, или је „еленем“ (као што је написато), или „јеленем“ (као што није написато)?

г) Русосърпском ортографијом следујуће речи немогу се написати, као што се изговарају, а написане могу се двојако читати н. п. поіо, гоіо, лаіо, броіо, таіо, своіо, нема се управо или треба читати: поио или поjо? лаио или лајо? таио или таjо? Камо срећа, да је у свакога народа тако, као што је у нове ортографије сърпске, Вукове, алфавит пун за сваки гласак у речма потребним писменима!

д) Немогу се, као што се изговарају, русосърпском ортографијом писати ни оне речи, у којима су слогови „њa и љa; јербо н. п. муња није муња, него мунја, а воља је опет волја; поклем је „я = ја“. Ако ли пак „ня“ гласи „њa,“ а „ля = љa;“ то како би се по русосърпској ортографији писало „нја, ља, њу, љу, ње, ље,“ ако би где требало; као што заиста треба. Види Вуков Рјечник С. Х. где о том овако стои: „У Ерцеговачком нарјечију говори се једнако лијепо, млијеко, гнијездо, а у пјесмама се, кад затреба, изостави „и“ па се пјева и казује мљеко, љепо, гњездо. Ко (и како) може овакове ријечи записати по славенској ортографији? Може бити да би у Ћирилово вријеме било добро записано са ѣ, н. п. гнѣздо, лѣпо, млѣко, али се данас то чати гњездо, љепо, мљеко; а Србљин не ће љепо, гњездо, мљеко, него ће лијепо, гнијездо, млијеко.“ —

Из свега овога ко невиди, да се русосърпском ортографијом писати неможе све тако, као што се изговара, и ко се о томе неможе, да убавести, да је нова народна сърпска ортографија бољa, лакша и правилнија, дакле и потребнија и многоважнија од старе црквене, и од нове русосърпске, којом се сад обично кварежно печата, тај или очију нема или га љубав к старим стварма у суеверству заслепљава, те сирома видити и разумети неможе!!!

А. Драгосављевић.

ДОПИСЪ.

Изъ Карловаца 14. Маја (у Петакъ) у вече умрла е у Новомъ Саду Светла Србіе Княгиня Љубица. 16. Маја држано 1ой е Опело у Саборной Цркви, где е и Г. Еп. Хранисављ, осимъ другогъ многочисленогъ свештенства, присуствовао. Овде е изговоріо Г. Ја. Живановићъ (кой е мало пре изъ Беча овамо дошо) једно подугачко одъ особите важности слово. Ништа се ніе штедило, да се само погребъ найстаріе Србкиње већма украси:

сандукъ Іой е био споља са зеленомъ кадифомъ и златномъ чинкомъ обложенъ, на све су се стране грдне свеће делиле, и у све су Цркве звона грувала; а народа є била толика мложина, да, што-'но вече, не бы ае на землю пало, кадъ бы се у висъ бацило. Кадъ се опело свршило, оставлёна е Светла Княгиня преко ноћи у Цркви. У ютру 17. Мая около 6. сатій почели су носити исту Высоку особу у М. Крушедолъ преко Карловаца. Садъ є съ њима изнио Г. Кинскомъ чак до Іупріе, гди су ій дочекали послани изъ Карловачке Богословіе нёнци, и съ велико „Святый Боже“ преко Іупріе и Града пратили; а целый є спроводъ праћенъ био одъ петроварадинске банде, солдати и одъ ньене Господе Милитарске до на край Града. Одандје су пошли кои на каруцама, кои на колима до границе између Карловаца и Петроварадина. Садъ ій онде дочека сва Гимназія и Богословія Карловачка у два реда разделёна, съ илогимъ Свештенствомъ; сва се Светла Фамилія са своимъ нёрнымъ привржениима и другимъ светомъ сабе съ кола. Одма за сандукомъ ходіо є Светлый Князъ Михаилъ, а за Њима проча Княжеска Фамилія; и тако се полагано пошло къ Карловцима. Предъ читавимъ овимъ сайнымъ спроводомъ пошенъ є био, за овай случай начињёный скупоценый барякъ; а сандукъ є Княгињиным воженъ био одъ 6. коня црноъ чоіомъ обмотани. Звона су у Карловцима у свима Црквама, како су се прва кола іошть изъ далека смотрила, сва грувати почела. Овако после подугоег ходења дошло се ньеъ и у саме Карловце. Онде є опетъ мложина народа предъ спроводъ изишла, да дочека свое Светле печалне госте. Кадъ су дошли на средъ піяце, стане читавъ спроводъ, а и звона престану, пакъ су ту онда неке молитве читане. Међутимъ се морао човекъ дивити мложини народа, коій є са свіо страна нагрнуо био, и желњимъ окомъ Княза тражёи, запитквао „кое є Князъ Михаилъ, кое е К. М.? Кадъ се молитве свршіе, ньеъ опетъ сва пратња као и пре праћена грувањемъ звона' далѣ. Сокакъ, конмъ є спроводъ исто, био є закрченъ одъ свиногъ народа и кола'. Кадъ су овако на край Карловаца дошли, стане опетъ сва ова мложина народа, и ту су се опетъ неке молитве читале, а за овимъ попнесе Светла Фамилія съ другомъ Свитомъ свакій на своя кола, и тако праћени одъ неколико обучены Свештенника и одъ прочегъ народа ньеъ ко М. Крушедолу. Неможе се човекъ доста начудити, како є Светла Фамилія съ младымъ Княземъ Михаиломъ за сандукомъ свое Высоке Рођакиње у найвећемъ праву и по найвећой врућини, окружена велнкомъ мложиномъ Народа готово 2. сата пешке ходати могла, безъ да є мћутимъ и наймањи знакъ утрућења показала! Кадъ су стигли у М. Круш. читаво є опетъ опело предъ женскомъ препратомъ, кое є Карловачкій Парохъ Г. Николићъ Красноречія пуномъ придикомъ украсіо. После свега овога саране Светлу Србіо Княгиню у Цркви на среди женске препрате. — Овде се опетъ толикій Народъ скупіо био, да бы човекъ помыслити морао, да є сав Сремъ понтіо да последню дужность свое опростране браће Княгињи одда. — Читавогъ овогъ спровода великолѣпіе (одъ Н. Сада па до Крушедола) посило є на себи знакъ велике опростране Србаля спрама Светле Обреновића Фамиліе любови и высокопочитанія. I.

РОДОЛЮБИВИ ПРИЛОЖНИЦИ НА ФОНДЪ ШКОЛСКІЙ ПОДЪ С.Л. ШКОЛСКОМЪ ДЕПУТАЦІОМЪ НАОДЕЋЙ СЕ.

Благор. Г. Павелъ Панъ, местный Директоръ у Беку, 25 фор.; Г. Атанасіе Молеръ, ондашньій учитель 2 фор. 30 кр.; Г. Стефанъ Лунгуловићъ 12 фор. 30 кр. вв. снега 40 фор. вв., конма се спина, а особито Г. Директору, на ваше пута указаной ревности и любови према умноженію Фонда наши нар. школа, одъ стране врховногъ школскогъ управителства найусрдніе благодари.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловима.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **43**. Четвртакъ 3 Юніа 1843. Год. **II**.

БИТКА КОДЪ ВАРНЕ

СМРТЬ ВЛАДИСЛАВА I. год. 1444.

одъ С. Б.

(конецъ)

Владиславъ краль добыє жалостный гласъ, да су нѣгови найхрабрїи юнаци Польски изгинули, устрашн се и повуче се усвой шаторъ. Докъ є овако лево крило Унгарске войске одъ Муселмана секло се, и десно є ту исту судбу искусило. Егарскій Епископъ буде између првы убіенъ, но ни самогъ Предводителя Турске чете, сирѣчъ Карази-Бега ніе овомъ приликомъ смрть мимошла.

Радостна вѣсть о смрти Карази-Беговой опечали остале Великашe Унгарске, кои су ненавидили Янка због нѣговы чудны дѣла, коя є онъ своимъ юначствомъ починіо. Завистъ ій є морила, не могау се више уздржати, него пакленымъ духомъ, покваренымъ и злобнымъ срцемъ умствуюћи, овако є єданъ између ньи краљу говоріо: „Ваше Величество! Зашто се скањивамо и управо непуштамо овомъ красномъ приликомъ нашу бодрость и любовь къ отечеству самымъ дѣломъ осведочити? Заръ мы нисмо врстни и отважни юнаци? Заръ се само єданъ на овоме свету родіо, као што є Сибињанинъ Янко, кои бы способно и заслужно венацъ победе на глави носіо? Каква бы то за насъ велика срамота была, кадъ бы наши потомци дѣла Сибињанинъ Янка преповедали, а о нама ни спомена да не буде? Зато ваше Величество, да насъ не бы ова нестрпѣливость дуго мучила, насрнимо на бездушне Јничаре, садъ ћемо лакше и маньимъ напрезанѣмъ до наше цѣли доћи; єрбо є С. Янко већъ подобру часть непріятельске войске не толико своіомъ мишицомъ, колико слепомъ срећомъ распудіо.“ Овомъ примамльивомъ злобомъ и завишћу испуњеномъ бесѣдомъ склони се младый и невиный краль, у комъ є срдце одъ радости играло, на ньино неосновано зактеванѣ; ова беседа наново оцрни кодъ краля С. Янка тако, да є сва нѣгова пређашня дѣла за неку маленкость сматрао, и нѣга као надвысити намераво. Садъ се жеља краля испунила; онъ читаву войску предвођаше, коя одъ Муселмана ішшт ніе ни дотакнута была, претећи Јничарма и у грудима осветугрећи. Онъ є сву стварь за маленкость сматрао, и нтіо є брже болѣ самъ своіомъ мишицомъ толикой варварской сили противустати, и єданпутъ славномъ победомъ край битки задати.

Муратъ гледи своимъ очима, како Христіани веру свою и законъ газе, по-

диже очи на небо, и зове Бога Христіянскогъ, да се у обезславлѣно име свое роду Христіянскомъ освети и да га казни.

Владиславъ у найвећемъ жару бори се съ Јничари за кралѣвину и поданике свое. Јнко видећи да се краль у найвећу опасность своевольно баца, не слушаюћи нѣгове благе и мудре совете, брже болѣ са своимъ Власима поћи крилу у помоћь. Кадъ приспе С. Јнко, има шта и видити. Краль за єдно магновеніе ока изгуби се и нестане га, гди му у найвећемъ мноштву Јничара конь тако јако ранѣнъ буде, да се и самъ краль съ нѣга стропошта и ту убіенъ буде у двадесетъ првой години цветаюћегъ свогъ живота.

Поредъ нѣга падне Стефанъ Баторій съ великомъ заставомъ Угарске кралѣвине, Никола Перинъій и Хенрикъ Томашій, одабрани и верни сынови отечества свога.

Главу погубљногъ краля варварн на коплѣ натакну; а кадъ угледаше се овомъ переду: почне свое Јничаре у име Пророка іошть већма храбрити говорећи имъ: „Само сложно, оваку победу желимъ и свагда надъ моимъ непріятелѣмъ одржати, нека се опомену и нека се науче Христіяни, да не треба веру свою газити.

Сибинанинъ имаюћи предъ очима неизбегаему пропасть, и незнаюћи средства спасенія начне съ неколико свои осталы Влаа багати, и у бегству срећно Дунавъ пређе. — Кардиналъ Цезарини буде у бегству убіенъ, и тако се оконча крвава и нигда незаборављена битка кодъ Варне са жертвомъ краля Владислава и небросногъ Христіянства, кои су ту свой леденый гробъ нашли. — Ето, шта неслога и зависть учиши, ето слѣдства законогъ преступленія!

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ ЊИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕШАВШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

(продужење)

Пунктъ првый: Овде у затвору налази се Георгій Бранковићъ Деспотъ Србскій съ коимъ, као и съ братомъ нѣговымъ Митрополитомъ, іошть у Москви самъ познанство имао. Онъ жели са мномъ састати се но несме. Ако и найманѣ милости кодъ Њіовогъ Величества имамъ; молимъ да бы му дозволѣно было са мномъ састати се, а а њу зато кодъ Њіовогъ Величества могъ Государа о томъ пофалити се.[2] — Второый: „Препокорно моли посланикъ Њіово Царско Величество; да бы преосвештеномъ Патріярху Арсенію, и цѣломъ Народу изволели показати Царску милость, и смиренно поданне молбе њіове саслушати, да небы имъ, крвь и животъ за Величество Ваше проливаюћимъ, одъ Латинскогъ закона Свештеника пакость чинила се, а особыто одъ Језуита, кои Дипломе Вашегъ Величества, ни у што непріймаю, но Србљѣ оздобляваю чимъ више могу.[3]

После овы Конференція предименованный Московскій посланикъ, више 6 пута у званичнымъ засѣданіяма, о томъ напоминяо, и напослѣдку овако се изјасніо: „Ако никакво злочинство, противъ Царскогъ Величества Србскій Деспотъ учиніо ніе, освободити га молимъ.[4] На кое 6 посланику данъ біо одговоръ: „Nihil male fecit, sed ratio status sic requirit“ тоесть: „Никаква зла учиніо ніе, но узрокъ обштегъ благостоянія тако иште.“ Посланикъ неимаюћи одъ свогъ двора о

томъ упутствія, престане, а стваръ Деспотова остане, у пређашњемъ стању.

У позднія времена Петаръ Великій Царъ Русійскій, по срећно одржавымъ надъ турцыма баталіяма, по завоеванію градова кодъ рѣке Усте: Дона, Кази-Кермана, Мубарек-Кермана, Муштрит-Кермана, Арслана, и крѣпке тврдынѣ Азанъ; ради заведенія полезны наука и художества у свомъ Государству, и промотрѣнія ради, другіи Царства Европейски, прошао е кроз Прайзку, Ливонію, Польску, Литванію, Курландію, Средо-Француску, Данію, Холандію, Енглезку, и проче области: одкуд враћајући се, тайно е, у виду великогъ посланичества, съ повѣреннымъ нѣму посланицыма: Яковлѣвићемъ Лефортомъ, Ѳеодромъ Алексіевићемъ одъ Головина, и Прокопіемъ Богдановићемъ одъ Возничинъ, у престолный градъ Бечъ дошао: гди е одъ Леополда славнымъ сусрѣтомъ, на нѣколико седмица любезно угошћенъ, о различнымъ стварма совѣтовао се. У то се време хотѣо миръ съ турцыма учинити: Великій Петаръ остави, мѣсто себе посланика Прокопія Богдановића Возничина, кои е съ прочи потентата посланицима: Аустрійскимъ, Енглезкимъ, Холандскимъ, и Венеціянскимъ, дунавомъ одъ Беча до Петроварадина, доповіо: одавде су у Карловце Сремске отишли, гди су одъ Србскогъ Београда, пуномоћни турскогъ Цара посланицы очекивали ић. — Ту цесарцы 25 годишњій а Русси двогодишњій миръ учине. Петаръ Великій съ прочимъ посланицима, изъ Беча преко Моравске, Шлезіе, дође у престолный градъ Москве Краково, гди е одъ Краля Польскогъ любезно угошћенъ, одъ кудъ се у свое отечествo врати.

Присутствіе Великогъ Петра желећи на свою утѣху обратити, да Деспотъ на знанѣ, како о нѣму, тако и о цѣломъ Народу: како Войводе Царске или сбогъ зависти Деспотске власти, или изъ мрзости къ Восточномъ православію, или изъ желѣ разграбити Отечество наше, или угашенія ради Србскогъ, или изъ узрока свогъ овде наведеногъ, милостива Царска обећана Дипломама потврђена, газе и Деспотъ већъ одъ много година у тавницы седи. — У то време и Патрајархъ у Бечъ дође и Московскомъ пуномоћномъ посланичеству, слѣдующу молбу на латинскомъ езыку поднесе.

„Преблагочестиво, превелико, и пуномоћно, Московско монаршеско Царско посланичесто! — До лица землѣ кланяюћи се просимо; да бы у превысокимъ Дипломатическимъ своимъ точкама, Царскомъ Двору, у две или три точке, о устровню Народа Славено-Србскогъ, у своимъ пређе бывшимъ земляма и Државама; и о утврђенію, у закону восточне Цркве премилостиво изволели напоменути. — У покорной смиренности милостивогъ одговора чекамъ. — Смиренный Богомолацъ и слуга Арсеній Черноевићъ Патрiярхъ.“

(продуженіе слѣдує.)

ОДГОВОР

НА УТУК Г. М. СВЕТИЋА.

одъ Вука С. Караџића.

(продужено)

Баш и кад би све оно било истина, што Г. Светић на свршетку Утука свога мене криви, опет он с онијем не би себе ни најмање оправдао што би погрешке своје умалио, него би само и мене окривио; а камо ли кад се види, да је оно онако само у његовој глави и по ње-

говој вољи, а само у себи да је све другојачије. За највише онога његова говора читатељи су и сами могли познати, да се говори само из осете и из зависти и пакости; али да би се о свему лакше могло дознати управо како је, ваља и ја, као оптуженик, да кажем, шта је у чему од онога истина, шта ли је лаж. И тако:

на 1) Кад би Лука Миловановић ону моју прву Писменицу био скрпио, он би је под својијем именом и издао; а кад бих ја његов посао за живота његова под својијем именом издао, како би он по смрти својој смео оставити мени у рукопису свој „Опит о сличноречности," да га по смрти његовој на свијет издам? Ако ћемо узети, да је онај што скрпио, којега човјек у чему запита и с њиме се посавјетује, онда би се сто пута прије могло рећи, да сам ја Г. Светићу скрпио оду „имену Милош" и Л. Мушицкоме оду „Вуку Стефановићу" (XII, стране 29-34), него да је Лука мени скрпио ону Писменицу. Што је у оној Писменици најзнатније и готово једино (т. ј. примјери од склањања имена и од спрезања глагола), оно сам ја написао још у почетку оне године у Бечу, прије него сам се онога прољећа с Луком у Будиму састао, и што сам у њега управо узео, казао сам у предговору; а од поменутијех ода без мене не би ни једне ни било на свијету никако. Оду „имену Милош" ја сам 1821. године врачајући се из Србије у наручио Г. Светићу у Пешти, и све главне мисли, из којијех је она састављена, казао сам му да каже. А ода она Мушицкога постала је овако: у манастиру Шишатовцу један пут (1816. г.) за ручком Мушицкијеви као на наше хајдуке говорећи, не само да хајдукују по Турској, него и да прелазе преко Саве у Сријем, да сраморе народ свој итд.; ја сам пак хајдуке бранио доказујући, да је највише криво Турско правитељство, што ми хајдука толико имамо; да многи отиде у хајдуке за невољу; да у нас у хајдуке иду понајвише најзнатнији људи, и да међу њима има добријех и поштенијех људи, који тек у друштву мало помало стану зло чинити; да су хајдуци и у почетку буне на дахије (1804. г.) били народу од велике помоћи и користи итд. Овако бранећи сваки своје мисли дође готово до свађе, и Мушицки се тако расрди, да престане говорити са мном. Послије ручка отидемо с гостима, који су се ондје десили, у Петковицу (мали манастирић на Шишатовачкој земљи), вратимо се пред вече натраг, вечерамо и отидемо сваки у своју собу спавати не проговоривши један с другијем ни једне ријечи. Сјутрадан испред подне ја изиђем пред манастир и ондје станем с њеким, у томе он отворивши прозор промоли главу из собе и смијешећи се запита ме, шта оно ја кажем да чине хајдуци, кад чују кукавицу гдје кука. На то му ја одговорим, као што сам му и прије казивао, да се за хајдуке зло прориче у оној години, кад кукавица изиђе рано те кука по ријој шуми, а да их њезин глас по зеленој шуми врло весели, и да је то знак, да се одмеђу и скупљају. Кад се послије ручка састанемо у његовој соби, он ми прочита почетак оне оде. Видећи ја тако да смо се помирили и да је он попустио и мени дао за право, станем му наново казивати, од какове су помоћи били хајдуци у почетку буне на дахије, по том Српске бојеве с Турцима итд. Нешто је од овога мога казивања он биљежио, а нешто је одмах преда мном у стихове намјештао: и тако за неколико дана постане она ода. Да је ово све овако, о томе се може сватко увјерити, н. п. кад помисли, шта би онда без мене знао казати Г. Светић

о Ћаја паши, о Марјаш-паши, о Чачку и о Дубљу; шта ли би Мушицки о бојевима на Штубеку (или Штубику), на Свилеуви, на Сјеници, на Чучугама, на Прахову, на Варварину, на Суводолу, на Пониквама; и ја ни о чему томе не бих ни споменуо, да ме Г. Светић не нагони.

на 2) Ја смо и Г. Симо Милутиновић живљели у Србији за времена Црнога Ђорђа као два рођена брата, један смо другога звали братом, и његова је мати мене звала сином. Кад он у почетку 1814. године дође у Беч, гдје сам ја онда приправљао за штампу прву књижицу нашијех народнијех пјесама, знајући да стихове ласно пише, рекнем му, да ми начини неколике врсте под онај образ, који сам био намислио додати уз књижицу. Он начини такова два три потписа, и ја од њих изберем онај: „Српска мома, ил' в дома" итд.; но не само што ја под оно нијесам потписао свога имена, него сам још многима, кад се разговор догодио (особито кад сам чуо, да гдје ко мисли, да је и оно народна пјесма), приповиједао, ко га је начинио, а многима је то и онако познато било, јер се ни е крињи радило, већ у друштву пред више људи. А да се Г. Сима име онда метне под оно, то нити је он жељео, нити смо и један од нас могли мислити, да је нужно, јер онда у нашој литератури нити је ко знао за мене ни за њега, нити смо могли мислити, да ће се код оноликијех и онакијех нашијех књижевника из царства Аустријскога о нама двојици и о нашијем пословима говорити кад овако, као данас што се говори. Још се већма човјек мора чудити, с каквијем образом и по каквијем свједочанствима може Г. Светић казати, да сам се ја „срдио, кадъ в Г. Милутиновић исто као свое штампати дао," кад ја нити сам и коме на свијету казао, да се срдим, нити сам то гдје наштампао? И за што бих се срдио? зар би онај посао мој без онога потписа што изгубио? Да сам ја о ономе послу онда знао мислити овако, као сад што мислим, ја бих мјесто онога потписа написао: „Јадранска или Ресавска дјевојка," као што је један господин и пријатељ мој и навалио. Тако Г. Светић и друго много којешта говори само за то да је онако, што он онако мисли и хоће!

на 3) Да је Г. Копитар мени толковао Рјечник Њемачкијем и Латинскијем језиком, то сам ја у предговору казао прије Г. Светића; тако: „Првоме овна, а другоме рог." Колика је пак моја заслуга, што сам рјечи оне скупно и с помоћу Г. Копитара на Њемачки и на Латински језик превео и по том наштампао; колика ли је Г. Копитара, што ме је наговорио да их купим и што их је на поменуте језике са мном преводио, то Г. Светић онда нека нам кметује, кад га позовемо и замолимо, а незван нек се не намеће; и по свој прилици слабо ће и од осталога свијета, и данашњега и потоњега, добити за то друкчију благодарност. А осим тога, ми се (ја и Г. Светић) не препиремо око Латинскога ни око Њемачкога језика, већ око нашега Српскога. У царству Аустријскоме има Срба на стотине, који Латински и Њемачки знаду онако, као Г. Светић, а свога народнога језика не зна ни он, који мисли да је први међу њима. Што пак Г. Светић каже, да сам ја „одъ странны' взыка' и одъ сваке науке чистъ," он мисли тијем мене да срамоти, а управо може бити да срамоти себе, а мене да хвали; јер само показује, да нијесам ишао у школу оноликo година, колико он, а потомство, на које прави списатељ у писању највише ваља да мисли, нити ће питати ко је ни откуда је ко, ни шта је учио, него ће по послу сваког суди-

ти, шта је који знао, као и данас што раде паметни читатељи, особито они, који нас двојицу лично не познају нити маре за наше личности.

на 4) Да је Г. Светић на молбу моју од ријечи до ријечи у прози превео на Њемачки језик Вој на Лозници и Косовку дјевојку, и да је мени превод тај дао, то је истина; али није истина, да сам ја превод онај „Талфи подъ свой еспапъ продавао.“ Пошто се ја 1824. године вратим из Германије, знајући да Талфј преводи наше народне пјесме на Њемачки језик и желећи јој, макар најмање, труд облакшати, замолим Г. Светића, који је онда био ђак овдје у Бечу, да јој у прози стих по стих вјерно преведе коју од нашијех пјесама. Он то учини, и ја превод његов, као што ми га преда, пошаљем Талфј, казавши јој, да је то на моју молбу превео пријатељ мој, по имену тај и тај. Јели Талфј онај превод дошао на вријеме и колико јој је био од помоћи, то ја не знам. Г. Светићу вала да је жао, што Талфј у преводу своме није споменула његово име, па се каје, што сам га намолио да јој помогне у послу, који се тиче части и славе народа нашега! Он тиме очевидно показује, да му је много више стало за својом сујетом, него ли за части и славом народа свога. — Исто тако није истина, да сам ја „Грамматику Србску на нѣмачкій языкъ преведену одъ Г. Тирола изманіо,“ ни да сам је „Гримму подъ свой еспапъ продавао.“ Г. Тирол сам каже (III. ч. Српскога Љетописа за годину 1827. на страни 183-139.), да је ону (моју Српску) Грамматику мени за љубав и на молбу моју (превео од ријечи до ријечи, колико је знао и могао, на превод онај мени поклонио.

Ја сам и прије знао, да многи иностранци желе учити наш народни језик, особито због народнијех пјесама, за то сам, спремајући се у Германију, и намолио Г. Тирола да Грамматику ону преведе на Њемачки језик, да бих по том каквога ученог Нијемца лакше наговорио да је изда на свијет. Кад се у Липисцу на ново увјерим, да најзнатнији Њемачки књижевници, као н. п. Гете, питају за књиге, из којијех се језик наш може учити, замолим покојнога доктора Фатера, који је много Грамматика различнијех језика писао, не би ли се примио, да превод онај Српске Грамматике преради и на свијет изда, но он ми одговори, да би то радо учинио, али не ће моћи наћи фердегера, јер књижари тешко примају Грамматике да их о своме трошку штампају. По том замолим за то у Европи славнога Грамматика Г. Јакова Гримма, који ми одговори, да ће труд тај драговољно примити на себе, и да се нада, да ће се Берлински књижар Ђорђије Реймер њему за љубав примити да је штампа. Докле он превод онај, који му ја одмах предам, поправи и за штампу приправи, дотле му дође и од Реймера повољан одговор с наредбом, да се Грамматика штампа у Хали, да бих ја могао поправљати штампарске погрјешке. И тако она изиђе на свијет не само не примивши за труд око ње ни Г. Гримм ни ја ни једне крајцаре, него још хвалећи Реймера што је се прими. А ја какогод што сам Талфј писао, ко је превео оне пјесме, што сам јој послао, тако сам казао и Г. Гримму, ко је превео Грамматику, и то бих и данас могао посвједочити једнијем писмом његовијем, у коме ми пише: „in dem Manuscripte Ihres ungrischen Freundes“ итд.

(конац слиједи)

ДИЉИНЪ ХРАМЪ У ЕФЕСУ.

Ефесъ бијше престоланъ градъ мале Асіе. У њој е С. Апостолъ Павелъ и

Іоаннъ Евангелистъ єдно време живіо, кое нѣгову славу знаменитіомъ твори. Овде є пређе Христа существовао онай знаменитъ, и далеко чувенъ храмъ Богинѣ Дїлне отъ Ктесіфона савидањ. Нѣговъ крой бяше по начину други Грчески храмова; само што є драгоцѣнїи и вешимъ художествомъ израђенъ. Дужина храма овогъ состоялясе отъ 425 стопа, ширина 220. Нѣга окружаваху 127 отъ найлепшегъ мрамора насеченни столпови, безъ штединѣ позлаѣени, кое су сви Асіятски Князеви, свакій по єданъ на даръ принели. Покривачъ, и сва заграда бяше отъ купресногъ дрвета тако углађенъ (полїтіранъ) како се данасъ нигди наћи неможе. Внутренность храма блистала є велелѣпіемъ и красотомъ злата и драгоцѣногъ камена у толикой мѣры, да се вредность нигди прецелити нїе могла. Статуа Богинѣ была є отъ найчистїегъ злата салївена. Цела Асія, и 127 Князева приносили су на зиданѣ храма Дїянїногъ сва сокровища кое се по 200 година довршити могло. Пуны 400 година столо є храмъ овай као новъ у своме величеству, гди су отъ найскуснїи каменорѣзаца разна изображенїя придружена, конма се смертни доволно начудити немогоше. Ксеркссъ краль Персійскїи, кои є милїонъ войника у Европу завоованя ради изелао, и све храмове, кое є само нашао, разоравати дао, кадъ є величества красоту, храма Дїянїногъ очима видіо, толико є тронутъ био, да є своимъ войникомъ строго забраніо, не само храмъ некоснути, но ни заграду нѣгову неповредити. У Лѣту миробытія 3818 на данъ тезоименія Александрова, дао є нѣкій Херострат красоту ону запалити, да себе безсмертнымъ учини.

Жительи Ефезскїи и цела область, тужећи за њимъ, понове га тако: да є после двоиномъ лепшій поставо. Нероњ є богатство храма овогъ пограбіо, и себи присвоіо. Лѣта 263 по Христу опустошавали и палили су га Сцыти и Готти тако: да є до времена Плиніева седамъ пута разораванъ и поповлѣнъ бывао, сада пакъ на ономъ мѣсту гди є некада Ефесъ существовао, лежи мало селце именемъ Солукъ, агди є храмъ было, ту пастири свое стадо пасу! —

І. Чокеријић.

Праведанъ судъ турчина.

Христіанскомъ некомъ чиновнику даде турчинъ стотину дуката узаимъ подъ овимъ уговоромъ: ако му не бы могао онай позаймлѣне му дукате на време вратити, да турчинъ право има своимъ дужнику две ушіе меса одъ тела одсећи. — Одређено време доће а дужникъ нема да му врати. Садъ турчинъ оће свою речь да одржи; ал' чиновникъ се не да; зато га турчинъ цару Амурату I — тужи, кои обоицу къ себи дозове. — Найпре є тражио тужитель лепимъ начиномъ између себе поравнати, но турчинъ не ће одъ своє речи да одустане, него остае при чему є. „Но добро," одговори царь, „я ти допуштамъ твоме дужнику две ушіе меса одъ тела одсећи, али я ти кажемъ ако ты увданпутъ ха єдну длаку само више или мање одсечешь; да ће ти се то онда вратити." — Строгый овай но при томъ праведный судъ турчина мую тако уплаши, да се и речи и дуката одрече.

І. Балугџићъ.

Вѣсти.

Пожунъ. 18 Мая. Овде на државномъ сабору налазеће се наши Епископи, ГГ. Поповићъ и Атанацковићъ заедно са Г. Митрополитомъ Рајачићемъ отишли су у Бечъ; надамо се, да ће се они дава натрагъ вратити. Говоре, да ће Г. Митрополитъ да ште одъ цара допуштенъ, да може завести у Карловцима семинаріумъ и лицеумъ.

(Србске Новине.)

Лондонъ. Некій Куртисъ буде одъ суда у Дрогхеди на смрть осуђенъ, изъ узрока, што е тео девойку убиги. На опредѣленый погубљённ данъ дође велико число народа, желећи видети осуђеника, кои е непрестано говорїо да е невинъ. Текъ што е на губилиште био дошао, и текъ што му се гайтанъ на вратъ метнуо, изъ далека се чуше уши пробијоюће викање. Беше млада и по виду забупћна жена, кои јеномъ гласомъ викаше: „Не убијайте га, онъ е невинъ; я самъ сано крива! Само соревнованїе дало е повода овой страшной тужби!“ Лако се може дознати, да е млада особа, кои е овай жалостанъ гласъ дала чути, Мисъ Фиша была, она иста, због кое е онъ осуђенъ было. На ту вику џелатъ не учини свою дужность; онъ іошъ ни е био гайтанъ у толико повукао, да бы се онай невинай угушити морао, и Куртисъ наклоне му изъ руку и на землю падне. Али е само мртво тело было! По свой прилици Куртисъ е, чимъ е чешала и смртоносанъ гайтанъ снотрїо, нећъ было престао живети.

Великолепный новый паробродъ „Хиберніа“ прнй се путъ изъ Америке са безпримерномъ брзиномъ повратіо, почемъ е 29 Мая изъ Халифакса за 9 дана и неколико сатій у Ливерполь приспео.

СМЕСИЦЕ.

(Убѣдително изреченіе.) Такснлисъ, краль Індіенскій, рече великомъ Александру, кои на нѣга войномъ напасти хотяше: шапто намъ е ратъ подити и быти се? Ако си ты богатіи отъ мене, я ћу оно, што ни великодушно поклонишъ, съ благодарностію принити; мыслишъ ли пакъ, да я више отъ тебе притяжавамъ, я ћу за честъ принити, мое притяжаніе съ тобомъ да поделимъ.“ Оными речима Александеръ убеђенъ прими га за пріятеля и своіъ союзника.

(Мудрый отвѣтъ краля Хайнриха IV.) Херцогъ отъ Савое запитавши краля Хайнриха: колико прихода има, онай добые отговоръ: Я занста не знамъ; ербо себи ласкамъ, да самъ любовъ мои поданика у повой мѣри придобыо, и чрезъ то надамъ се, да сва њова добра мени принадлеже; ова пакъ знаду, да е све оно, што я притяжавамъ, њихово. — Херцогиня Аустрїйска Елеонора овако се за свое поданике молила: Подай Боже сва блага найпре своимъ поданымъ, пакъ онда мени, и кодъ е запитана была, зашто то чини, овако е отговорила: Мои поданици, кои мене и цело кое окружіе своимъ горкимъ зноемъ ране, заслужую да се тако за њи молимъ.

Чокерлянъ.

Изредна ученица. „О мати! и самъ ти трећа у моіой класи.“ — О ты добро дете, како ће се отацъ радовати. Чуешъ мужу! наша е кћи трећа у нѣной класи.“ — „Но то ми е мило, златно моє; а колико има ученика у твоіой класи?“ — Три, татице.“

Докторъ (лекаръ) уђе у собу. Пацієнтъ (болестникъ) му предварително рече: „Добро јутро любезный Доктору; и самъ васъ къ мени дао дозвати; ербо се добро не налазимъ.“ Докторъ Тако! Какавъ е апетитъ? Пацієнтъ. Врло добаръ. Д. Жеђъ? П. И она е добра. Д. Како спаваше? П. Врло мирно. Д. (Мало размишлиши озбиљски рече:) Будите спокойни; за два дана све ће то престати.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

29 Мая 1843. Сребро.

Државне облигације	са 5 на сто	110 11/16
„	„ 4 „	—
„	„ 3 „	—
Банкакције	„	—

Цена ране 29 Мая на Пешт. піяци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	најб.	сред.	лош.
Чисто жито	136	—	115
Наполица	97	—	93
Ражъ	78	—	75
Ечамъ	60	—	60
Зобь	52	—	47
Кукурузъ	90	—	—

Станѣ дунава у Буд.

28 Мая 10′. 7″. 0‴.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байнеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 44. Недеља 6 Юніа 1843. Год. III.

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ ЊИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕНЕВШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

(продужење)

После ове молбе другу су у ниме народа Великомъ Петру поднели:

„Уставомъ положено узаконење, Деспотства, Рода Славено-Србскогъ, и прочегъ Народа прво-Юстинијанскогъ отечества, то есть: владѣнія Великогъ Војводства, ниже и горнѣ Мизіе, крѣпошћу 11 Юстинијанове Новелле. Далѣ и Анґела, названногъ Комнена самодржца цѣлогъ востока; у књигама „о Византійскимъ стварма“ у гл: 8 § 3. явно налази се:“ „„Да у области Србски Држава налазеће се Славено-Србско Деспотство, неузнемираванно у области своѓъ достоинства пребывати има, као што е пре было, до времена Првогъ Георгія Деспота названногъ Бранковића, кои е съ Римскимъ Царевима и Угарскимъ Краљевима, Сигисмундомъ 30. Албертомъ 31. и Владиславомъ 33. краљемъ Угарскимъ и Польскимъ у союзу живио.““

„Тако и у затвору садъ налазећій се Деспотъ, Вторый Георгій Бранковићъ, да се у Деспотско достоинство, по прадѣдномъ наслѣдію, заедно са свима древныма, како духовныма тако и свѣтскима, на востоку и области Славено-Србской бывшимъ законма и обычаима поврати. А особыто; будући да е у свима предизложенымъ свободама одъ Римскогъ Цара Леополда првогъ, Аутентичномъ Дипломомъ и Царскимъ обећанѣмъ чрезъ позивателный манифестъ потврђенъ.“

Кадъ е ово предано, дозволи се Деспоту поклонити се Њиовомъ Величеству Цару Русійскомъ. Деспотъ кадъ предъ Цара ступи овако е почео говорити. — „Кланямъ се до землѣ Благочестивомъ Божіемъ Помазанику, и самодржавцу Московске Монархіе, смиренно просећи; да ходатайствомъ своимъ Царскимъ настояти изволите, кодъ Августѣйшегъ Цара старога Рима, о свободи моіой одъ затвора бѣдногъ, и о милости Народу нашемъ Славено-Србскомъ.“ На ков е благочестивый Царъ Московскій милостивый, и христіянскій одговоръ дао Деспоту, утѣшаваюћи га овыма рѣчма: „Христа ради све ћу учинити“ На овай благій одговоръ захвали Деспотъ говорећи: „Христосъ да буде спомоћникъ благочестивомъ Царству Твомъ.“ По овомъ растану се, и Царъ Русійскій сва прошенія Деспотова и Народня Прокопію Богдановићу Возничину, посланику преда, да се онъ за њи брине, а самъ съ

прочи Болгари путъ у Отечество свое предузме.

По заключенію мира съ Турцыма у Карловцы, пасланикъ Возничинъ, дође у Бечъ, да недокончана свршн. Изъ прочегъ и ово о Србскомъ Народу Њиовомъ Величеству поднесе.

„У име Њиовогъ Царскогъ Величества проси се: Будући да е Патріярхъ Србскій, съ многотысућнымъ Народомъ изъ Турске, на вольность одпуштенъ, да у предѣлу Сремскомъ безопасно и свободно поселити се, и обычаѣ закона своегъ употреблявати може; да истый Славено-Србскій Народъ у своемъ налазеню неузнемирива се; иначе достои имъ се у турску поданность натрагъ повратити. — Далѣ умолява се Њиово Царско Величество о Георгію Бранковићу, Деспоту Србскомъ, да се освободи, и съ привилегіяма заедно, одъ Њиовогъ Величества дарованыма невредимъ остане. — Побудителный узрокъ ове молбе къ Њиовомъ Величеству другій ніе было, осимъ, законъ овы бѣдника, и любовь кою смо ближнымъ по заповѣсти Божіей указивати дужни. Надаюћи се, да ће Њиово Величество милостиво посмотрити, како е сверусійско Царско Величество Римокатолической Веры, Црквама, церемоніяма, (обредима) и процесіяма, превелику вольность, како у престолномъ Граду, тако и по цѣлой Московской држави дозволило. — На ков посланикъ цуносовршенъ одговоръ, и категорическо рѣшеніе проси. — у Бечу 6 Марта 1899."

Посланикъ чекаюћи као што е желіо категорическогъ одговора о Србльима, но у мѣсто тогъ, добіе слѣдуюћій: „Изъ любови къ Русійскомъ Њиовомъ Царскомъ Величеству, наложи ће Њиово Величество, да Патріярхъ Србскій и нѣгови сонародницы, као досадъ, тако и у напредъ, у своєй вольности свободни пребываю; надаюћи се, да ће и Русійско Царско Величество, по показанной братолюбія ревности, таку исту безопасность Римокатолическомъ закону у Москви милостиво даровати. — О Деспоту Георгію Бранковићу Њиово ће Царско Величество себы нуждно извѣстіе дати наложити, а притомъ ће се трудити Њиово Величество показати, да ништа имъ тако на срдцу нележи, као жельи Русійскогъ Царскогъ Величества задоста учинити."

Овай одговоръ посланикъ Русійскій, Деспоту сообшти, и къ своемъ Государу одправи га. У то време по случаю а и обычаю, Патріярхъ Србскій съ Епіскопи, и одъ свію мѣста военнымъ официрима у Бечъ дође. Совѣтъ учине съ Деспотомъ, и Царскомъ Вел. опетъ молбу поднесу, на кою утѣшенія недобившій кадъ имъ трошка настане принуждени буду разићи се; кодъ Деспота оставе Аѳанасія Пещи, Патріяршескогъ Протосингела, и нѣколико войвода, а они се у Будимъ врате.

(продуженіе слѣдуе).

ФАРУСЪ У АЛЕКСАНДРІИ.

Александрія, отъ Великогъ Александра сазиданъ градъ, бяше у Егупту престолъ кралѣва и велможа. Она е была славно пристанище средоточія државе восточне. Некада е као найзнаменитій градъ после Ріма сматрана была.

Фарусъ врло высокъ торонь, на комъ се ноћу ватра ради мореплавателя запаљивала и далѣ отъ 300 штадія светлила, морнаромъ путъ показиваше. Едно чудесно зданіе ондашњихъ времена, одъ белогъ мрамора подигнуто, са осамъ сводова снабдѣвено, 300 аршіна высоко, на едномъ полу-острову основано, дававаше красанъ и диванъ изгледъ целой оной околини. На горньой части зданія

у дубокимъ сводовима бяху велика зерцала (огледала), која су дала, да се и найдальи плавательи виде. Краль Птоломей пѣга є на дорическимъ столовима поданьи дао. Статуа Юпітерова славнымъ каменорезацемъ Фідіємъ тако є величествено начинѣна, да є целомъ свету за чудо служила. Статуа ова представляла є Юпітера седећа, и была є 26 аршина высока, престолъ достизавао є сводъ великолѣпногъ храма. Масса, отъ кое є изображенїе Юпітерово начинѣно, была є одъ слоновы костію и найчистївгъ злата сложена; иѣговъ тронъ био є такоферъ одъ слоновы костію златомъ извезенъ и драгоцѣнымъ каменѣмъ испунѣнъ. На поверхности престола изображене су биле Граціе, као кћери Юпітерове, а покрай ньи многа друга изображенія све одъ злата саливена. Када се величествено ово представленїе очима гледало, ніе се могло разликовати, чему бы найвећу похвалу дати, и чему бы се найвећма дивити требало. Чудесна є она величина, чудесно оно у резаню художество, диванъ є био раскошный трошакъ у злату и драгомъ каменю, а найвише у составу главе и тѣла Юпітерова.

Рімскій Царъ Калігула хотѣо є кипъ овай у Римъ пренети, но ніе му за рукомъ изишло; варвари опустошаваюћи предѣле ове, разнесу целу драгоценность кіпа овогъ, а време, ков све промени подлаже, поруши величественъ храмъ Юпітеровъ.

I. Чокеранинъ.

НАЧИНИ РАЗЛИЧНА ПИСАЊА.

Европейци пишу повлачећи руку од леве к десној страни; Евреи, Арапи и други источни народи од десне к левој; а Кинези и Іапанци одозго доле: Мексиканци опет одоздо горе редове повлачећи пишу. Стари су Гърци и на десно и на лево писали; то јест код кога краја свърше ред писања, ту опет почну други ред натраг од једне руке до друге. Почетак је био на камену, или металу, или каквој од дървета плочи или кори. Египћани најпре писали су на листовима неке траве, коју су папиром звали, откуда и наш папир има своје име. После овога стану људи кожу чинити, и на кожи писати, и будући да је Краљ из Пергама најприје то чинио; за то се такова кожа назове Пергамент. Млоги су на дашчицама воском намазанима писали, које су после гьечили и равнали, и опет на ново по воску писали, то јест паралиштиљком. Најпосле изнађу људи то, да се од трућа папир прави; које су Кинези много година пређе Европејаца знали; и њихов Краљ Venus на 200 година прије Христова рођења правио је справу за писање као што је папир, на којој су писали од сржи некакве трске. Место пера пак дърьало се са шиљцима гвозденим, или дървенима, или са кипичицама, каквима се и данас јаја пред Ускрс шарају, или најпосле са пемзалама, са коима Кинези и данас још пишу, или са тършичицама, каквима и данас Турци пишу. У Египћана кажу, да је почео најпре писати некакав Ирзис: а у Феничиана Таут, у Евреја Мојсеј. Гърци су научили од Феничиана, а од Гърка опет Римљани, од Римљана пак остали народи Европейски. Пре печатьи писање и писари били су у великом код великаша и богатоша поштованьу; зашто није било други но само рукописни књига, које чим су већма у почетку и на крајиви цифрастије и шареније биле, тим су скупље, и у већем уважају стајале, и чим је ко боље писати и цифрати умео, тим је он и његово писмо у већој части и милости стајао. Мајсторија је писања дотле дотерана, да је било писара, који су цела Омира о Тројанском ра-

ту тако ситно умели преписати, да се руконис тај у Љуску орову смештити могао.

А. Драгосављевић.

ВЕСТИ.

Пешта. Садъ е издана нова уредба, коіомъ се найстрожіе забрањое по вароши просити; и колико се радуемо, што ће се она нова уредба при садашньой енергіи надлежне власти у дѣло привести: толико стрепимо и управо рећи бојимо се, да она собомъ гора слѣдства не попуче, нежели пропиши; еръ забрана лако просити найлакше може дати повода тайной краћи. — Пре неколико дана пловише една велика чамова лађа изъ Н. Бечеја и две мање србске лађе управо на востъ; но овай троікій ударъ одржа, а ни найманѣ да се поруши.

(Лондонъ.) У вароши Ливерпулу, кои е за по друге године често горела, два су магазина, пуна салитре, отишла у воздухъ, не попредивши ни єдногъ човека. Штета се цени на 50-60,000 фунтій штерлинга. — На южномъ Брегу Ирландіе, кодъ Кове, у пристаништу вароши Корка, разбіо се Американскій трговачкій бродъ, кои е изъ Ливерпола у Бостонъ ишао.

Енглески листови пишу: 25-гъ Марта на гвозденомъ путу изъ Хаване у Кубу нападну ньи 120-200 разбойника кола и путнике опљачке. Разбойници су каменѣ и кладе на путъ стапили, те се кола преко ньи изврну, на кое се путници не могоше противити. 500 войника против' оне чете изишло е, одъ кое су већъ многи повата ни.

(Обште Нов.)

КЊИЖЕВНЕ И ХУДОЖЕСТВЕНЕ.

Главне части енглезскогъ језика. По рачуну, кои е не одавна некій енглезскій езыкоиспытатель учињо, енглезскій језыкъ садржава: 6621 латински, 4341 француски, 2060 енглезско-саксонски, 660 грчки, 229 италіянски, 117 немачки, 111 валски, 83 шпански, 81 дански и 18 арапски корены речій, кои су нарашно све мањи или више по обитезѣ карактеру енглезскогъ језыка модификоване. Осимъ тога неки су ніражаи и одъ готскогъ, еврейскогъ, шведскогъ, португиескогъ, пунскогъ, египетскогъ, перзискогъ, динбрипскогъ, теутонскогъ и хинезскогъ језыка узети. Занста найзнатніа смеса и у толико знатніа, што се у чисту народну єдиность прелила и єдну одъ найбогатіи и найславніи литература представља.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Камило Сиворій, славный віолинеръ, кои се пре две године дана у Пешти чути дао, и онде више признанія него у Бечу нашао, чини садъ, као што намъ Бечке музик. Новине јављу, особиту сензацію у Лондону.

Найзнатнія гостіоница у Бреславу зове се „zum König v. Ungarn" (Краљо Угарске); она већъ одъ више година стои; притежатель и основатель іой е Пештанацъ. (Огледъ.)

СМЕСИЦЕ.

Стакло принесув свое бытіе феніцілскимъ трговцемъ, кои су случайнымъ догађаемъ до његовогъ изобрѣтенія дошли. Плинін каже, да су на шліонскомъ песку натру наложили, онде находеће се каменѣ подъ котлове подложили, кое се растопило и стакло показало. У књизи Іова напоминѣ се о стаклу. Было е време, када е стакло одъ злата више важнло. Изъ Египта, гди су стакла разноврсна бов топлѣна, прешло е ово художество у Римъ. Да е стакло не само бело, него и сваког вида на прозорима употребљивано, о томъ се спомени налазе іошъ у трећемъ столѣтію. Год 670 была е у Француской прва стаклена фабрика, а око 1000 г. у Немачкой а год. 1569 прешло е у све части света.

Некомъ старомъ таинственомъ надзирателю (професу), кои е у годинама свое службе по гдекои страшанъ случай видіо, да се поводъ, да се сети, шта му се найзнаменитіе догодило. На то онъ преповедаше сасвимъ просту сцену, по кои доказиваше, да онъ право и нѣжно чувство има. При последњемъ посећенію, што е на смрть осуђеный добыло одъ свое супруге и детета, смотри ово сайне окове на погана свогъ отца. У детињской своіой невиности и незнаюћи окова цѣлъ на єдапуут повче: „О татице, татице! Како е то лепо! Ты ни си никадъ то кодъ куће носіо." — „И самъ много страшно мовнъ очима гледао" настави далѣ провусъ своју бесѣду, „и многій самъ пећалапъ гласъ са овымъ зидинама чуо, али донде ни єдногъ, кои бы ме као овай натерао, да као дете плачемъ.

Издаватель Димитрій Ивановићъ. (Bastei Gasse Nr. 319)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **45**. Четвртакъ 10 Юнія 1843. Год. **II**.

ГНЮРАЧ.

(БАЛЛАДА)

Слободно из Шиллера превео

В. Живковић.

„Тко е Юнак - и уздасе у се,
Нека скаче у то море синѣ;
Златан Пеар бацам у пучину
Ено бездна прогута га страшна;
Тко га срећно на углед изнесе,
Нек а пѣков — и просто му било!"

Краљ то сбори, и с обале стрме
Пеар хитти у таласе мутне,
Узбућено дочека га море,
У буци се изгуби Харибде.
„Ој витези — ил ви момчад млада *)
Покаж'те се! — Зашто оклевате?"

Сви к земљици очи оборише,
И зноху у жиналь разврен;
Море хуи, кожа им се ежи,
Нит ни грамзи за пеаром душа,
Краљ ій мѣри и на ново кличе:
„Шта и витко одважит' се несмѣ?"

Умукоше! — Спак' натраг уступа,
Онда момче смѣрно ал слободно
Из смућеног указасе круга;
Појс свима и лаку одѣћу —
Сви около на то протрнуше
И красном се дивише 'юнаку.

Он се пенѣ на високе стѣне,
И погледа у пропаст бездану,
Гдѣ се вали силовито бију,
А Харибде мукло чељуст урла;
И као рика грома страховита,
Гдѣ пуцаю вайкадашнѣ стѣне.

Зинжди, хуи, колебасе, кипи,
Ка'но патра водом загашена,
Пѣна прска у бурне облаке,
Горостасни заплюскую вали,
И бѣснило све се яче диже,
Као да пусто смирит се немисли.

Дивља бура найпослѣ попусти,
И жнећи кроз бијелу пѣну
Зину бездна дондѣ невиђена,
Као да води у сам пакао мркли;
И таласи страшно узбуркани
У ту пропаст силно покуљаше.

Сад пре нег се одушка залила —
Млади юнак Богу се поклоли,
И — пук се изокола зачу —
И вртлог га већ страби - прождера,
Онда бездна над смѣлим пливачем
Затворисе — и нѣга сарани.

Над морем се тишина спустила,
Само одздо' потмуло хуише;
Рѣчи иду од уста до уста
„С богом навѣк момче изгубљѣно!"
И све дубљѣ чујесе жуканѣ,
А гнорача іошт нема па нема.

„Та да круну у то море бацим
И да речеш: тко ми ю извади

*) Момчад значи овдѣ: die Knappen,
а витез или племић = der Ritter.

Нек є носи и нека кралює,
Я се богме лакомно неби.
Што та врачна дубљина сакрива,
То іошт жива неодкри душица."

Млоги брод є вртлогом занешен
О стѣне се тайне раздробио,
Одкуд одна клон є и катарка
Из тог гроба воденог вирила.
И све ближе и ближе се чує,
Како буре бѣснило се диже.

Звиждн, хуи, колебасе, кипи,
Ка'но ватра водом загашена,
Њена пєска у бурне облаке,
Горостасни заплюскују вали.
И као тресак грмљавине дальне
Из дубљине кулю таласи.

И гле, ево сред грдни таласа
Нѣшто бѣло плови, и видисе
У прилици снѣжнога лабуда
Гдѣ се нѣшто са валика бори.
Он є — Он є, и у лѣвой руци
Златним маше пєаром весело!

Єдва што є мало одданую
И небеску свѣтлост угледао,
Са сви страна радостно викнуше:
„Жив є, жив є, Бог га избавио,
Он є душу свою опростио
Вѣчног гроба и безданог мора."

И ево га! Сви га обколише!
Он пред кралѣм колѣно савија
И клечећи пєар му предає,
А краљ ману на убаву ћерцу;
Ова послушна, вољна, и готова
Пєар вишем до вршка налива.

(конаць слѣдує)

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ НЬИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕШАВШЕГЪ.

одъ Д. Арвота.

(продуженіе)

Ови у име Народа у Бечу налазећи се посланици: Протосингелъ, храбрый Пана Божићъ, тысућникъ Тителски, и Сава Николићъ тысућникъ Петроварадинскій, съ пресвѣтлимъ Деспотомъ посовѣтую се: съ различны искусны Историка доказателствама, и Декретима одъ Угарски Кралѣва дарованыма, нову обшту молбу Ньиовомъ Царскомъ Величеству 28 Августа 1699 године, а затвора Деспотовогъ 10 године, на латинскомъ єзыку предаду, слѣдующегъ содржанія.

„Преавгустый и пр: — Милостиво рѣшителный Вашегъ Величества одговоръ, чрезъ высокославну Камеру. съ покорнымъ благоговѣйствомъ разумѣли смо, као:

Прво: „Што се десетка одъ Народа Нашегъ куплѣногъ тиче; да є пре долазка нашегъ о томъ узаконѣно; мы смо се надали, да за толико крвопроливанѣ Народа нашегъ, по древнымъ блажены предкова Величества Вашегъ дарованымъ намъ Декретима, као одъ Краля Маѳія Декрету 5. Артик. 3. и Владислава Декрету 2. Арт: последнѣмъ, кое є Декрете и Ваше Вел. године 1695 милостиво потврдити изволело; да блажены предкова Вел. Вашегъ свободама, приходъ десетка одъ народа нашегъ скуплѣногъ, сами за себе задржати и уживати можемо; и то не на нѣко време, но за навѣкъ намъ є тамо обећавано было. Поиетъ, у време предреченногъ Краля Маѳія г. 1481 по горе наведеномъ Декрету 5. кадъ се народъ нашъ сбогъ плаћаня десетка побуніо, у Декрету се овако изяснено налази:" „„Што се Србаля, и осталы Шизматика тиче, къ плаћаню десетка другомъ да се непринуждаваю."" — „Ово наименованѣ Шизматицы, нашему ли народу пришива се; или се кои други подъ именемъ Шизматика разумѣваю, кои свободама Славено-Србскомъ Народу дарованима радовати се могу?

нама ясно протолковано ніе. Ако є ово име Шизматикъ имеву Србскомъ додано: онда Ньі. Царско Вел. смиренно поданно просимо, да бы высокимъ Декретомъ своимъ, то име одъ Народа нашегъ, конечно удалити, и истребити изволели обштымъ обнародованѣмъ. Ако и всмо закона восточногъ, зато смо опетъ православногъ исповѣданія соборни христіяни.“

Второ: „Свештеномъ Вел. Вашемъ извѣстно быти може, да є срећнымъ побѣдама предка Вашегъ, область Юстініяна Императора отечествомъ Вашимъ учињена; ков су землѣ іошгъ одъ стары времена Србльи обытавали, по сведочбы Касіодора кньиги 3. Писан. 23. „Сремска Панонія є столица Гоа была.“ — Потомъ є Праклій Императоръ восточну часть Далмаціе именомъ Славено-Србскогъ народа назначіо, да и часть средоземну потврждава, да се Славено-Србіомъ звала; сведочбомъ Константина Порфиородногъ Гл. 32. и 35. ков исто и Іоаннъ Лукій сведочи, у кньиги 1, Гл. 12. — Но промѣни дугогъ времена, као што Георгій Хорній, и наши лѣтописи одъ године 1190 сведоче; одъ Исака Комнена Восточногъ Императора Стефанъ Немања првымъ Краљемъ Славено-Србіе буде поставлѣнъ. — У слѣдующа времена, у бракосоюзнымъ случаєвма, одъ исты восточны Царева Князеви Славено-Србски и Деспоти Расійски утемељни буду; своя Деспотска преимућства, власти, законе, право, и обычае су уживали, и пребывали до Амурата Второгъ Турскогъ Императора; одъ чіегъ тиранства изгнанъ буде Деспотъ Георгій Бранковићъ первый.“

Треће: „А у садашня времена, поредъ благоутробно позывателногъ указа Вел. Вашегъ средствомъ и побуђенѣмъ садашнѣгъ Деспота Георгія Бранковиња, овогъ имена Второгъ, Державу, добра и куће наше, не насиліемъ, но своєволно оставимо, и оружіе противъ турчина подигнемо, безъ икакве плате; и одъ обседе Бечке све до данасъ собственнымъ трошкомъ воюємо. Одъ когъ времена до данасъ много є тысуђа турака одъ мача нашегъ погинуло, ков све непоколебиму нашу къ Вел: Вашемъ вѣрность сведочи. — А будући да є помоћу Божіомъ Армада Вашегъ Вел: варварску войску, до граница Краљества Маћарскогъ, да и по граничнымъ предѣлма отечества Нашегъ гонила, и помоћу наиомъ турке изъ отечества нашегъ изтребила; — зато коленопоклонно просимо, да бы смо се у предѣле наше по даровањымъ (1688. и 1690 Привилегіяма поселити могли; будући да смо мы Сремску Панонію и Іоанополь (иначе Илирическу, названу Влашка и Бачка, или Окружіе Темишварско, ков се нѣгда и Дакія брежна називала) одъ давны времена обытавали, у коимъ предѣлма и данасъ, по закону восточне Цркве сазидани храмова, порушены остатци и развалине суштествую; ков речення сведоче. — Отечество наше или Сремска Панонія почињало се, одъ граница Угарски, међу рѣкама Савомъ и Дравомъ до Дунава; а съ друге стране дунава почињући одъ стрмены Алпійски гора ердељски, низтеченіемъ рѣка и потока крозъ тису до дунава. Зато да намъ се границе по пређашнѣмъ простору назначе; и са свима къ њима принадлежећимъ предѣлма и земляма, као што єнѣгда Дакія брежна названа была, по сведочбы Іоанна Лудовика Годофрида и Архонтологія Космика, границе Србске описующима, да нахъ се исти предѣли предаду, покорно просимо.“

Четврто: „Исте године 1691, Дипломомъ Вашегъ Вел. милостиво обећано є: да „„Што се војводе Георгія Бранковића, и његовогъ затвора тиче; мы њега за садъ будући є узрокъ іошть неизвиђенъ, одпустити неможемо, но дѣло ће се његово што скорїе окончати, и по правди благоутробно рѣшеніе издати.““ Зато съ рабоподанномъ привержешћу просимо: да бы се већъ єданпутъ дѣло његово извидило. Далѣ у истой Дипломи, у петомъ пункту слѣдующе милостиво обећанѣ се налази. „Да подъ правителствомъ собственногъ началства Народъ Србскій пребывати, и по древнымъ привилегіяма и обычайма управлятисе може.““ — По овомъ дакле, могло бы се дозволити, да и поменутый Деспотъ нашъ, по древномъ обычаю свободный наслѣдственны Принцева, титуломъ „Пресвѣтлѣйшій“ као и досадъ одъ Народа се своегъ почествує. По примѣру Првогъ Владислава, краля 33. кадъ се миръ съ турцыма учинїо, кралѣвство є Србско Деспоту предато; као што Антоній Бонфиній Историкъ сведочи у књиги 6 листу 331. Слѣдователно, и съ приходомъ и платомъ како Деспотскомъ, тако и по Магистратуалномъ обычаю Отечества нашегъ, учињеномъ союзничеству и Аліанцїи у времена славногъ спомена Величества Вашегъ предкова Сигисмунда 30. Алберта 31. и Владислава 33. У оно є време и Београдска промена съ Георгіємъ Бранковићемъ првымъ учињена. Оснмъ Бонфинія и Кромера и Никола Иштванфій, дѣла Угарски списатель, ясно сведочи: „„да Деспотъ Расійскій властанъ є бїо подъ собственнымъ печатомъ и прокураторе поставляти.““

(продуженіе слѣдує.)

ОДГОВОР

НА УТУК Г. М. СВЕТИЋА.

(ковачъ)

на 5) То Г. Светић каже, да ја полажем „сву снагу и силу свою у ѧ, ѣ ђ и ј.“ Колико пак ја имам право, што ђ себи приписујем, то се најбоље може пресудити из овога, што ћу сад да кажем о постању тога слова. Намисливши ја да начиним за Српски Рјечник нове знаке за оне гласове, који се у говору нашему налазе а поред свега мноштва Славенскијех слова пишу се с крпежом против својства језика, договарао сам се о томе не само у разговору с Г. Копитаром, него и преко писама с Глигоријем Гершићем, с Павлом Соларићем и с Лукијаном Мушицкијем. За Љ и Њ пристану сви, да је овако најприличније, као што се налази и у старијем Славенскијем рукописима и као што сам ја још у Писменици од прилике предложио; за ђ пак од свију примјера, које смо сваки по своме мишљењу показивали, учини се мени и Г. Копитару најприличнији онај, који ми пошаље Мушицки, по којему послије ја наручим те се мало ђ изреже за штампу готово у свему онако, а велико (Ђ) доста друкчије, према осталијем великијем словима. Тако кад се помисли, да сам ја Мушицкоме ђ наручио, и да га је он начинио за мене, за моју потребу и на моју молбу или препоруку; а уз то још кад се помисли, да Мушицки прије, док се није са мном удружио, не само ђ није тражио, него је и ћ прогонио а мјесто њега писао ть и чь, н. п. „братьи, сестрицам' пѣва'чьеш (у оди М. Витковићу 1811. г.); онда мислим, да ме нико не може окривити, што ђ приписујем себи. Ако ли поред свега тога пресуди ко друкчије о томе, нити ћу се

ја на то срдити, нити ћу се око тога даље препирати. Само завист Г. Светића приписује мени у томе нѣкаку славу и без тога срамоту, а ја мислим и кажем: камо срећа, да је ко сва три ова слова прије мене начинио и ј узео, те се ја не бих за ово морао мразити с људма, особито с којекакијем свезналијем и надрикњигама, који не могу или не ће да признаду, да сам ја она слова правио, а гдјекоја изоставио, за невољу, да бих угодио разуму и својству језика, или барем хоће друге да увјере, да сам ја оно чинио од беспослице или за то, што на једно слово мрзим а друго волим, или Бог зна још за што друго! — Што се тиче ѣ,*) оно се не налази само „у старим' књигама," него и у најновијима, које Босански Срби закона Римскога у Млецима штампају и по Босни читају; и за то мислим, да по здравоме разуму нико не може рећи, да сам ја с онијем ријечима: „ѣ и Ѣ значиљ и Ѣ. У црквенијем словима за сад нијесам знао овијех слова (ѣ и Ѣ) љепше начинити," хтјео читатеље да преварим, као да сам га ја први измислио. Колико због мојијех очију, толико и што мислим, да тако ваља, ја се старам, да све, што-год пишем, напишем колико се више може о мање ријечи, за то ме је мрзило, а чинило ми се, да више ни од потребе приповиједати, гдје се ѣ налази, како ли се онамо чита. А најпослије ја сам ова слова опет морао у Будимској штампарији наручивати и правити, јер их онђе није било.

на 6) И то само Г. Светић каже, да ја мислим и тврдо држим, да она важност и цијена, коју учени људи приписују нашијем народнијем пјесмама, мени припада; имам ли ја пак „каку заслугу, и колика је она, што сам оне пјесме скупио и на свијет издао и тако од заборава и пропасти сачувао, за то Г. Светића нити је ко до сад питао, нити ће га у напредак питати, а још мање, као мога познатога супарника, за судију у том примити. Пјесме су већ штампане, књиге се по народу разнише, људи их на хиљаде читали и многи на памет учили; па сад све да се спале, ни ја их на ново не бих могао управо онако скупити да ми ко сто хиљада дуката у помоћ даде; јер су многи они моји пјевачи и пјевачице однијели њихове пјесме са собом на они свијет, н. п. Филип Вишњић, Тешан Подругловић, старац Милија, сљепица Стјепанија итд. — Кад Господин Светић не би био адвокат, могло би му се казати, да није нужно да се он брине за моје помагаче у скупљању пјесама. Као што сам у IV. књизи казао од кога сам коју од штампанијех донде пјесама преписао или добио, онако мислим и на свршетку овога новог изданија (наскоро, ако Бог да) казати и за остале, које на ново буду штампане; онда мислим такођер казати што и о штампању нашијех пјесама, из чега ће се видјети, да ни то није било тако ласно (а камо ли пробитачно), као што Господин Светић мисли и наговјешћује.

на 7) Ја сам се из родољубиве ревности трудио, да скупим и од заборава сачувам знатне догађаје народа нашега у данашњему нараштају, поред тога трудно сам се колико око тога, да би се Срби боље познали између себе, толико, и да би остали народи познали њих с најбоље стране (колико је могуће не вријеђајући истине). И с великом радости видим, да су ови родољубиви трудови моји награђени богатијем плодом, и с поносом бих могао казати, да је готово све, што свијет има достојно за-

*) Съ овимъ се и оно „Д" у Числу 33. стр. 200. вр. 6. поправля.

ња о данашњему народу нашему, од мене или чрез мене. Ја се овдје сам опомињем оне наше пословице: „ко се хвали, сам се квари;“ и у том се правдам ријечима апостола Павла: „Выхъ несмысленъ хвалялся: вы мя понѫдисте.“ (II. Коринѳ. XII, 11.) А коме се учини, да ова моја хвала није истинита или да је претјерана, нека се опомене (осим народнијех пјесама и уза њих различнијех биљега) само Српскога Рјечника и у њему обичаја народа нашега, који су већ превођени на различне Европејске језике; мало прије споминьате Српске Граматике на Њемачком језику; Живљења народа нашега под Турцима (у данници за годину 1827.); Буне на дахије (у Данницама за годину 1828. и 1834); Грађе за Српску историју нашега времена; die Serbische Revolution von Leopold Ranke; die letzten Unruhen in Bosnien (historisch-politische Zeitschrift von Leopold Ranke 2. Buch 2. Heft 1833); Montenegro und die Montenegriner, ein Beitrag zur Kenntniß der europäischen Türkei und des Serbischen Volkes. У свима овијем пословима главноје, или управо рећи једино, моје намјерење било користи слава народа нашега; но мислећи, да само оно може донијети праву и постојану славу, што је истина, трудио сам се колико је више било могуће, да истину изнађем и против ње ништа да не кажем. Но поред све овакове мисли и жеље опет не могу рећи, да се не би нашло, да сам, особито у каквијем ситницама, гдје погрјешио, не могући истине дознати; али ја мислим, да овакова погрјешке, које човјек учини нехотице, и каковијех може бити у свакој историји има, нијесу лажи; за то не признајем, да сам „многе лажи историческе о „Србскомъ народу по свѣту распространо.“ И доклегод Г. Светић све овакве лажи не покаже, он остаје опадник, као и у осталијем догађајима, гдје говори оно, што није истина; а кад их све побројн, онда ћемо гледати, јесу ли заиста и погрјешке, или само он мисли и хоће да јесу; па ако се нађе да јесу, онда ћемо оставити читатељима нека суде, да ли су онаке и оволике, да се њих ради мора презрети и у ништа учинити све остало, што сам погодио и казао као што јест. Кад сам ја описао догађаје из оних година, кад у Србији није било ни новина, ни протокола, нити оволико писара и пискарања, као данас, сад и Г. Светић може бити историк, барем онаки, као што је и стимолог.

на 8) Г. Светић мени узима за највеће незнање и за највећи безобразлук о Музи његовој и што сам га поставио међу најгоре списатеље и назвао фушером и шарлатаном. Што се тиче пресуде о Музи, и у томе ја остајем на ономе, што сам прије казао, и увјерен сам, да сви паметни и у овоме послу вјешти људи мисле онако, као и ја. А што Г. Светић то не ће или не може да призна, него још одмах иза онога мога одговора и његова Утука даде на ново у новине „Опетъ моя Муза,“ ја бих по ономе рекао, да он не само што сам не може да разликује, што је пристојно што ли је срамотно, него и кад му то други напомене и раздроби, опет није кадар да позна. Ово је о његовој Музи и о мојој пресуди; сад ћемо даље. Фушер се зове човјек, који управо не разумије свога посла (као н. п. што се каже за рђавога молера да је мазало); а шарлатан се зове онај, који је фушер, па се још сам хвали и хоће силом људе да увјери, да зна оно, што не зна. Ја пак нијесам онда казао, да Г. Светић јест фушер и шарлатан, него сам рекао, да би (у ученоме свијету) био то, кад

не би друго ништа знао боље од Српскога језика и од етимологије. Из тога се види, да сам ја мислио, да он зна њешто друго (н. п. права Њемачка или Мађарска) боље од Српскога језика и од етимологије: и тако, да још није фушер и шарлатан. А да ја у оним мојијем ријечима нијесам погријешио, то би и Г. Светић, као јуриста и судија, могао доказати, само кад се не би њега тицало: н. п. кад би какав јуриста у своме послу учинио оваке и оволике погрешке, као што Г. Светић чини у Српскоме језику и у етимологији, какав би то жалостан јуриста био! И не би ли му се по правди могло казати, да је у томе послу фушер? А кад би такови јуриста још мислио и безобразно се трудио друге људе увјерити, да је он први јуриста на свијету и да су сви остали према њему ништа: какво би му се мање или поштење име могло дати, него, да је шарлатан? И што се год Г. Светић буде више врцао и копрцао против онога мога суда, он ће се све више заплетати, као пиле у кучине, и све ће више истину оних мојијех ријечи сам доказивати; јер ја оно нити сам казао у љутини, нити коме за инат или за љубав, него сам најприје добро испекао, па онда рекао мислећи, да је боље казати и мање, него више, само да остане истина за свагда. Али при свему томе ја опет нити сам прије казао нити сад мислим, да је Г. Светић између најгоријех списатеља нашијех, него сам казао и сад кажем, да је између првијех: То сам ја све казао онда, а сад још додајем и ово, да је Г. Светић био онаки до онога мога одговора и до његова Утука, а од онда у напредак ако постане бољи, то ће бити моја радост и дика. А он би могао постати бољи, само да избије себи из главе, да је већ све научио и да зна боље него и ко други.

В. С. К.

ДОПИСИ.

Из Панчева. Кодъ насъ фала Богу лепо и време, разна се отъ сваке струке лепо указује. Садъ се потврђује наши стари мњење, кои веле, да е ђурђевска и спасовска киша благодетъ божія. Іошт̀ да е и дуовска пирна пала, онда би заиста она една отъ найплодносшія година была. Алъ у место тихе кише накленый цриъ облакъ у прьвый данъ свете Тройце после богослужења подиже се отъ Београда, па нуз Дунавъ после препречи преко села Старчево, Хомолина, Брестовацъ и Банишште и на њина поля. Туча е така пала, да су виногради и разна до црне земље потучена. И то свакога ногу уверити, да се кодъ насъ не памти, да е скоро какавъ спроводъ — иртвачкій было, и да бы се тимъ бояги суеверіе у народу укоренило, но я великъ, да е то отъ Бога казнъ на насъ и на чада наша, да се сећамо Бога и божія повелења.

В. М.

КЊИЖЕВНА ВЕСТЬ.

Съ концемъ Августа т. г. изашаи у Сегедину Књига подъ именомъ: Златотворно село. Една пріятна и истинита исторіе за добре сеоске школе и разумне селяне одъ Еприка Чокка по шестомъ поправљеномъ изданію превео Димитріе Поповићъ, баконъ и Учитель Сегединскій.

Споменута књига и кодъ не бы тога, когъ е, содржанія была, опетъ бы заслуживала, да се и по другомъ а особито по нашемъ по већой части неизображеномъ народу распространи, будући да свака књига по нешто добра у себи содржава: но будући да ова књига по самомъ содржанію своме сама се препоручује, зато се мы надамо, да ће она кодъ целога народа добродошла бита, тимъ више, што е управо за њега написана. Особито пакъ погледъ нашъ бацамо на свештенство и учитељство, кое ће е съ толико већомъ радошћу примити, што е њимъ Г. Преподитель, кои е устонъ чину, као е данъ одъ найревностнія и найспособнія учителя у србскомъ роду чувенъ кои е са некачимъ и латинскимъ класицитетомъ познатъ, и одъ кога, као доброгъ Србљина, наше књижество много очекива.

Н.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

3 Јунія 1843. Сребро.

Државне облигаціе	. .	са 5 на сто	110 13/16
„	. . . . .	„ 4 „	—
„	. . . . .	„ 3 „	—
Банкакціе	. . . . .	„	—

Станѣ дунава у Буд.

3 Јунія 10ч. 7м. 9сек.

Цена ране 3 Јунія на Пешт. піяци

Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	најб.	сред.	лош.
Чисто жито	130	120	110
Напола	95	90	—
Ражъ	80	75	—
Ечамъ	70	65	—
Зобь	54	50	—
Кукурузъ	85	80	—

ОБЯВЛЕНІЕ.

Пре него што любителѣ књижества и просвете наше на нову пренумерацію позовемо, за дужность нашу почитуемо, све наше садашнѣ и будуће родољубиве Пренумеранте извѣстити: да ће слѣдујућегъ теченія нашъ Листъ као и досадъ излазити, премда смо грдну и неочекивану штету имали. Изъ искреногъ срдца желѣи фондъ наши народны школа умножавати, књижество наше распространявати, и благостоянїе народно по могућнымъ силама подкрепявати, усуђуемо се наново све ревнителѣ нашегъ књижества и любителѣ народне среће на пренумерацію овогъ општеполезногъ Листа — Скоротече — позвати, пуни увѣренія, да ће онай народъ, кои е драгоцѣномъ крвлю своіомъ физическу свою свободу искупіо, и тымъ начиномъ међу изображенымъ народима славнымъ достойно се назвао, да ће, велимъ, тай народъ и у мирна и просвештена времена свою душевну свободу и моћи и умети и хтети искупити, и тако на сліяномъ позоришту изображене Европе указати се. А ово, почитаеми ревнителѣи књижества србскогъ и узаимности славенске! найлакше се средствомъ повременог Листова — Новина — получава, кое свакій правый родољубацъ по самомъ внутренѣмъ нагону мора се старати да сачува, тымъ више, што ій мы (у Угарїи) немамо више, него само двое, кое кадъ бы престале, Богъ зна, бы ли друге и добыти могли. Зато чуваймо ово што имамо, чуваймо као очи у глави; връ поздно покаянїе ништа намъ не помаже. А да бы и нашой и народной жельи задоста учинили, да бы наше новине и на столу сиромашнїи видити се могле, да бы и наше Свештенство и Учительство, кое се у досга жалостномъ станю налази, съ народнымъ мыслима упознати се могло, и просвѣтивши себе саамо знало своимъ бѣдномъ станю колико толико помоћи, съ єдномъ речю: да бы народъ съ народомъ упознати могли: то осимъ други средства, кои ћемо на тай конацъ радо употреблявати и цену нашегъ Листа (за ½ год.) на 4 фр. сребра спуштамо. —

☞ Сву ону п. т. ГГ. Совокупителѣ, и повдине предчислителѣ, кои се за слѣдујуће теченіе пренумерирати благоизволе, понизно умолявамо, да бы, коима е могућно, одма новце или посредствомъ поште или управо на Учредничество подъ познатымъ адресомъ послати благоусрдствовали.

Учредничество и Издавательство П. Б. Скоротече.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байнеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 46. Недеља 13 Юнія 1843. Год. III.

ГНЮРАЧ.

(БАЛЛАДА)

Слободно из Шилера превео

В. Живковић.

(конац)

„Здраво краљу!“ наздравља и рече:
„Срећан онај, кои на бѣлом дану
Чистог зрака слободу ужива;
О да знате „ТУ“ како е страшно!
Човѣк неки се ник'да не усуди
Да Богова тайне испитива.

„Као што муња плаховито сѣва,
Тако ме е исто свлаи талас
Немилице и хитро понео,
И право ме у несрећетной пртњи
Дивљом силом у провалу пусту,
Да спасенѣ нан ума ни више.“

„Онда Бог ми, кои се обратим
У найвећой бѣди и злопати,
Показа ми сакривену стѣну;
Ню дркћућим дохватим рукама,
Гдѣ заштићен — на шиљастой школьки,
Злаћен пеар закачен напипам.“

„Подаимом е дубоко зѣвала
Неизмѣрне бездне помрчина,
Око' мене спазим са ужасом,
Како гадне врсу се уторе
По мутнима праћакаюћ валма:
Саламандри и змаиви люти.“

„Ту гмизаху безбройно смѣшане
Све здети у клупче слопгане:
Гнюс ширласти, и пљесниста видра,
Морски курак врако чудоваиште,
Хай што зубма свѣушима кезисе,
Нетоветна од хора хиена.“

„Висио сам сав обузет езом,
Од помоћи людске надалеко,
Прси ми се од туге цепаху;
Ах, дубоко сиа од дружбине! —
У бѣсилу самртне самоће
Међу дивљим мора страшилама.“

„Нападе ме страва, и помислих —
Као да нѣшто, да ме сплави, нагли;
И у таквом грозничном буилу,
Одвиснем се од врлетне стѣне,
А ртлог ме са хуком дочека,
И баци ме — срећом на површ!“

Краљ га слуша и удивљи виину:
„Онай пеар твой е по заслузи;
Іошт и прстен овай ћу ти дати
Сам изкићен са драгим каменѣм,
Ако срећу іошт једном покусиш,
Да нам кажеш, шта е на „дну“ мора.“

То краљева слушала е ћерка;
И моляше Отца умилно:
„Проћ' се отче тако грозне шале,
Он е више нег итво чињо;
Мало л' ти е? Бто заповѣда
Нек племићи посраме юнака.“

Краљ се мрши, и пеар узима,
Па га хитпи у сред среде вира:
„Ако пеар іошт вдаред најеш,
Племићем ћу тебе учинити

И даћу ти ћерцу за љубовцу
Коя за те тако лѣпо моли."

Вишня сила душу му очара, —
И очи му огнѣм запламтише:
Он погледа на дивно дѣвойче,
Обливено стидом и руменю:
„Живот шта е према той награди?"
То помисли, — и у море скочи! —

Од брега се вали одтискую
И опета натраг доплюскую
Дѣва погледа тамо е — упрла —!
Валюосе, валюо таласи,
Горе — доле, онамо — овамо,
Ал нигдан „њега" недошаша!

У Вршцу на ђурђев Дан 1843.

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ ЊИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕПАВШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

(продуженіе)

Пето. „Године 1693. Декретомъ Вел. Вашегъ благоутробно наложено е: да се Народъ Србски у своіой свободи остави, одъ данка, зымны порціона, и подобны терета свободанъ буде. Но садъ свимъ овымъ обтереѣенъ е Србскій народъ; войска безъ собственогъ управителства, иеђу туђе Генерале и командите на особъ разложена е тако, да имъ е тегоба и жалость неисказанна."

Шесто: „Четврты пунктъ дипломе Вашегъ Вел. овако гласи:" „Ако Божіомъ помоћу у генералномъ сраженію или обсади какве тврдынѣ, Србльима подъ Нашимъ хоругвама воююћимъ ма какова добыть случи се; то у деобы налажемо наблюдавати оно правило, кое е за садъ у Нѣмецкой войски у обычаю. Нити и коимъ начиномъ допушћамо, да собственномъ храброшћу задобывену добыть Нѣмецка илъ Унгарска войска покраде и себы присвои и проч." — Алъ године 1694. кадъ су турци Петроварадинъ обсели, и дунавомъ своіой армади рапу, оружіе, и друге потребе носили, Србльи на ньи кодъ Титела близу Сланкамена нападну, и осмое 22 велика брода; одъ кэій су 12 напуѣѣни были ѣчмомъ, кое се на 30,000 форинтій цѣнило, а прочи праомъ, оловомъ, ничарскимъ пушкама, и стрѣлама. Осимъ овы, задобіени су іошть 7 бродова, пуны рааномъ и одѣломъ, и єдна фрегата 6 топова. Одъ турака су побіени 300, заробљени 90, а прочи су се бѣгствомъ спасли. — Сва ова добыть была бы нама, као народу безъ свяке воѣнне плате воююћемъ, велика помоћь, но Военачалницы су Унгарске войске то одъ насъ одузели. — Зато препокорно къ милости Вел. Вашегъ притичемо: да ако е добыть ова наша и на рачунъ Вашегъ Вел. одузета, да бы милостиво наложити изволели; да се и нама одъ тогъ каква награда учини. Аколи су войводе безъ знања Вашегъ Вел. то учинили, то да намъ се нашъ добытакъ поврати или баръ ако ништа друго, да намъ се къ умноженію заслуга наши запише и изда."

Седмо: „Несумнямо се, да ніе цѣлой вселенной познато, колико е драге наше крви Србске при Бечкой обсади проливено, коѣ многе дипломе како предкова тако и Вашегъ Величества милостиво награждаваю. — Зато, будући да е у време блаженногъ спомена Рудолфа Второгъ, Стефанъ Бочкаи Князъ Ердельскій (кои е случайно одъ турака задобіо или му е дата као што Іштванфіи у кнь. 3 листу 542 сведочи) Діядиму древны Деспота наши, у Царску Вел. Вашегъ сокровништницу донео, кою е Діядиму Манунлъ Палеологъ Самодржацъ востока, зету своѣ Првомъ Стефану Бранковићу Деспоту, поклонію, коѣ и наши Србски лѣтописи

сведоче. — Стефанъ Деспотъ болешћу разслабљенъ іошть є за живота, законномъ наслѣднику и унуку своме, Првомъ Георгію Бранковићу исту Дѣядиму у руке предао. — Одъ овы є Бранковића како женскимъ тако и мужкимъ поломъ правый и законный потомакъ, садашный Вторый Георгій Бранковићъ Деспотъ. Мы покорно просимо: да бы Деспотъ заедно съ круномъ Деспотскомъ одъ воѣне страже освобођенъ, и у Деспотскомъ достоинству потврђенъ біо, коіомъ бы се милошћу споменъ и име Вашегъ Вел. као и кодъ прочи народа тако и кодъ насъ съ прослављеномъ радосћу и успѣхомъ навѣки славило."

(ковацъ слѣдуе)

ПАЛЕЖЪ МОСКВЕ.

(НОВЕЛА)

1. Прстеновић.

Битка кодъ Москве страовито є бесніла. Грмлявина топова съ высине Бородинске тресла є грдне стене светога града; а дивљій метежъ распуштеногъ людства, подобно таласима бесногъ мора, страшный ужасъ на све стране раздаваше. Предъ храмомъ Св. Ивана на молитву скупляше се народъ, а свештеници своимъ кросноречіемъ подизаху у народа грудима духъ слободе, духъ ратоборства и любовь къ миломъ своме отечеству. Французи у Москви већъ у найвећој опасности живе, и већъ многій као жертва освете пада. —

У овай истый данъ было є у двору Графа Сулкова велико друштво скупљено; Графъ є заключіо, да свою кћерь Пауловну са младымъ княземъ Василіемъ, кои є грана одъ једне найславніе руске породице био, прстенуе, ако Руси победу кодъ Бородина срећно одрже. — Сала є была великолѣпно украшена, а-ли радости и весеља у њой не быяше; сви су никомъ понікнули, и немирно излазаху битке очекивали. Само се о предстоећој опасности говорило, и мутный изгледъ будућности целомъ є друштву брigу задавао. — — Пауловна садъ є текъ у осамнайсту годину ступала, лепа, да іой у целой околини равне не быяше, дражестногъ изгледа, виткогъ стаса а притомъ и благородне душе. Данасъ у снѣжномъ оделу обучена быяше; драго каменѣ и биселъ на њой и полноћну бы таму у сяйный данакъ претворіо. Поредъ њѣ столице младый Князъ Василіе, кои є много маћ вниманіе на се обратіо. Онъ због нѣжногъ воспитанія слабо изгледаше; у нѣговымъ очима живость оскудѣваше; но то управо любови искру у срдцу нѣжногъ пола подизаше. Но при свемъ томъ онъ племенито срдце у грудма своима неговаше и у своимъ предпріятіма постоянство показиваше. Онъ є смртно любіо Пауловну, коя му є само по жељи свои родителя руку дати намеравала.

„Ахъ! я ћу скорымъ найсрећніи овогъ света постати" рече младый Василіе лепой Пауловни, „я ћу найсрећніи на овомъ свету быти, ако наши юнаци надъ бесным Французомъ победу одрже; врх онда ће и мени тужномъ сайно заспнути сунце, ков ће ме крозъ целый животъ обасявати."

„Кадъ вы у победи надъ Французима толику срећу налазите" рече Пауловна, „зашто сами собомъ отечество наше не браните, него се на туђу храброст осло пяте."

При овымъ речма образи Василіеви одъ стида као ружа поруменише; нѣгово срдце яче є чувствовало Пауловнинъ укоръ, нег' да бы онъ предъ Пауловномъ стояти могао. Жалостанъ погледъ на Пауловну бацивши оде одъ њѣ. —

(продужење слѣдуе)

ДОПИСЪ.

Изъ Словенске. У данашньемъ добу питања тако политике не заннма, као звања она идеа: „Словенскі Славенскогъ елемента.“ Я не знамъ управо, шта наши политици о той идеи мысле, но то е доста известно, да се она у политическомъ смыслу одъ многи узима. Но я на страну метаюћи ово несхватаюћо людій мнѣніе, велимъ, да се узайкность славенски народа само у литерарномъ смыслу кодъ Славена разумева, кою свакій правый народолюбацъ треба да подкрепљое. Бръ само онда, кадъ цело Славенство съ обштомъ-славенскомъ-литературомъ упозна се; кадъ оно, што мкъ е природа даровала, кне, езыкъ-народность-уздане, уважаваю; кадъ ону свезу, кои ій у пріятельству-у сродству-потайно држи, примете, и потомъ све проникнувши дознаду, кои народи по крви, нвену и езыку у едно спадаю, онда ће само моћи Славени оно быти, за што ій е природа опредѣлила; онда ће обштимъ силама на полю литературе новый Парнасъ подићи. А кое е средство овогъ узайкногъ, овогъ светскогъ познанства? Златне науке, књижество. Овымъ ћемо за найдаљегъ и по Адаму и по крви брата разыскивати, овымъ ћемо новой срећи изъ међу народа темель полагати. Бръ безъ литературе нема познанства, безъ познанства нема почитанія и уважења, а безъ овогъ нема любови, нека слогe и великодушія, съ едноюъ речи: нема добродѣтеля, кои е основъ среће човечіе. Зато полажимо темель будућой народной срећи, разпространивайно литературу, да познаюо народе, нашу браћу, да намъ наша прека нынка любовь буде сталнія и кренчія. — А іошть кадъ чуемо, где се усредъ Париза и Берлина наши праотанца славна дѣла преповедаю, где унуке подстрекаваю, да славны праотанца стопама слѣдуе: то не бы ли се стыдили, одъ тако благородне и духа човеческогъ достойне намере клонити се. Но потомци славенски осећаю нужду и потребу познанства; осећаю ону сладость, кои имъ душу слади, кадъ дознаду, ко су, шта су? кадъ чую, да у целомъ свету имаю еднокрвне браће, сродника, пріятеля; а Славенска е одранила и воспитала у своіой утроби сыноне, кои се достойно за имеюмъ Майке своѣ поносе.

Славофилъ.

ВѢСТИ.

Вѣсти (приватне) изъ Босне явлюу: да е нын 200 свештеника (францишканера) у манастырь отишло због неки важны узрока. Слѣдства овогъ њиовогъ пуступка време ће намъ показати.

РОДОЉУБИВИ ПРИЛОЖНИЦИ НА ФОНДЪ ШКОЛСКІЙ ПОДЪ С.Л. ШКОЛСКОМЪ ДЕПУТАЦІОМЪ НАОДЕЋЫЙ СЕ.

Изъ В. варадскогъ Дистрикта Г. Георгій Моисесъ мѣстный Директоръ у Вашархелю 25 фр.; Г. Аронъ Георгіевићъ оидешньій учитель 5 фр.; одъ пређашны пакъ година слѣдуюће су на фондъ школскій принели: Г. Георгій Пиларъ, местный Дир. у Капруци 10 фр.; Г. Никола. Балахъ местный Дир. 10 фр.; Сабадхельскій, Теодоръ Вершанъ 10 фр.; Шайтеньскій Савва Пиланъ 12 фр. 30 кр.; Кладовачкій местн. Дир. Хорга Іованъ 7 фр. 30 кр. вв. — конма се одъ стране врховногъ школскогъ надзирательства на њиномъ родолюбію предъ Србскомъ публикомъ лино найсрдиће благодари.

ПОПРАВКА.

У последњемъ числу слѣдуюће се погрешке увукле: стр. 257. свезналијем и надрикњигама, место: свезналијем надрикњигама; стр. 258. вр. 29. корысти слава, место: корист и слава; вр. 39 овакова погрјешке, место: опакове погрјешке; стр. 259. вр. 6. одъ дол.: устомъ, место у истомъ, — кое се съ овымъ поправити умоляна.

ПРИЛОГЪ.

Оправданіе превода Цицероновы тускуланскы испытанія одъ Іакова Живановића.

☞ Сва она родолюбива ГГ. Пренумеранти, кои одъ прошасте или ове године за Скоротечу іошть ни су платили, понизно се умоляваю, да бы што скорће новце на школ. Депутацію послати любовь имали.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймесловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 47. Четвртакъ 17 Юнія 1843. Год. II.

ПѢСМА ЄДНОГЪ СРБЉИНА.

Слободанъ я на свѣтъ дођо',
Слобода є живота сласть,
И кою я Любу нађо'
Любит' имамъ пуну власть.
О слободи смиъ мой знаће
Текъ што рѣчій тена звукъ,
И то прво буди чутће
„Ты слободе правый другъ".

То пакъ друго: „Срблянъ буди,
Буди дичногъ Рода цвѣтъ",
Живи храбро, докъ смрть груди
Не одузме овай свѣтъ.
У десницы некъ ти сће
Српскогъ нача свѣтлый зракъ,
Свакій мудрый Народъ некъ т' є,
Но кой т' роди, врло драгъ.

Странне рѣчи туђегъ слога
Некъ не презре твой говоръ;
Али пѣсме некъ стихъ твога
Краса Рода шар'ный творъ.
У нѣку се Богу молишъ,
У нѣм' вѣрность обѣћа,
И кой тако сће не чинишъ,
Творишъ дѣла найхуђа.

Да є краль то знати треба
Когъ ко Отца любити;
Као одбрану данну съ неба
И Судію слушати.
Да є Краль то вала знати
Срећу силну видишъ ты,
Кадъ ко Отну сѣћишъ дават
Честъ, и животъ пролити.

Но некъ прси осѣћаю,
Кадъ туранна чуешъ гласъ;
И некъ срдца жиле бію
Слободанъ є еръ твой стасъ.
Што хиляда рецы створи,
Законъ мудрый што влада,
То некъ сданъ не обори,
Ил' смертъ дрзкомъ изграда.

Чествуй дичне ты Маджаре!
Дѣли съ ньима скорбъ, радость,
Єдна земля пружа даре,
Єдне груди свимъ сладость.
Єдногъ Геи'я любка крила
Трепетѣ' чине къ добру свонъ,
Топли зраци сунца мила
Єдне лозе даю сокъ.

Красны жена' златна любкость
Обадвома краси дне,
Єдногъ крста слави с' светость
Єданъ крыс гробъ насъ сне.
Еда л' езыкъ сани да раћа,
Кадъ сне с' слаже скорбь ову:
Да се Славъ съ Маћаромъ сваћа,
Матеръ Анна што зову.

Многій духъ у срамной псокви
Слаби ума своегъ власть;
Премда б' Рода славе лкій
Быти мого съ дѣлы растъ.
Тко бы езыкъ свой презрѣо
Онъ съ ньимъ губи силу ту:
Рода тай є погазіо
И Геніа славу сву.

А заръ єдинъ єзыкъ важи,
Кадъ за славомъ чезне трудъ,
Са єдинствомъ радню блажи
Увѣнчанъ ће быти трудъ.
Єсте л' єдногъ Рода граде,
Слабо о томъ расмыуй;
Само слогомъ полце јаке
Сваком нѣромъ ты оснуй.

Србљи браћо! вѣчну Славу
Родъ ће нашъ уживати,
Ако слога груд намъ праву
Буде свагда дичити;
Гдѣ неслога мрска влада,
Одтудъ Рода бѣжи честь,
У єдинству само правда,
Покой, миръ, и слава естъ.

Георгій Стратимировићъ.

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЋА ДЕСПОТА, И НАРОДА СРБСКОГЪ СЪ НЬИМЪ У АУСТРІЮ ПРЕШАВШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

(конецъ)

Осмо: „Године 1440. Владиславъ првыи, Краль Унгарскіи и Польскіи; године 1464, Првыи Матіа Корвинъ; а одъ године 1501, Вторыи Владиславъ Краль Унгарскіи, милостиво су средствомъ привилегіялны грамата, Острово Чепель, иначе Рацковинъ, изподъ града Будима лежеће вѣчитимъ правомъ Србљмъ милостиво даровали. — У овомъ острову нѣки су одъ народа нашегъ, іошъ одъ древны времена гньизда своя положили; а нѣки су се садъ съ томъ надеждомъ тамо поселили, да ћеду за толико крви своє проливанѣ, не само острово Чепель одъ старина имъ поклонѣно, и многимъ привилегіяма потврѣено: но да ћеду и друга мѣста за поселеня своя нуждна, получити. На єданъгъ се заслуге наше забораве, и у мѣсто награде, и изъ речевогъ острова нагнани будемо, и проша-сте године заповѣсћу Генерала Хејелера баш насилно изтерани буду жителы Србски; нити се смѣмо више у Острово вратити, безъ нове Вашегъ Вел. наредбе."

Девето: „Съ сыновнымъ страхопочитанѣмъ усуђуемо се предъ дверма милости Вел. Вашегъ клечати, молећи; да бы сте на крваве заслуге наше милостиво посмотрили; и на великодушно обећанѣ, ков сте прошастогъ Марта мѣсеца Московскомъ посланику дали, понизно Васъ опоменути."

Десето и последнѣ: „Ако бы се кадъ по међу два силна Монарха: то есть, Преспѣтлимъ Вел. Вашимъ, и Турскимъ Султаномъ, желаємый миръ учинити за добро нашло; будући да є отечество наше, Славено-Србаля, Бугара, Рассіяна или Тракіяна, Бошняка и Влаа, заедно съ прочимъ држамама и странама, ков подъ именомъ Восточногъ Іллурика, коима є првый Юстиніянъ отечество свое разшириo, и своимъ Царствомъ на именовао, у поктима турскимъ; да бы се тымъ миромъ заключило, не да се са свимъ одъ ярма турскогъ освободимо: но погодба съ турцы пристойна учини; да се границе отечества нашегъ одъ царства турскогъ раздѣле, и древна права, законъ, и обычаи, да намъ се недираю, но подъ собственномъ уредбомъ напомъ, као и пре нападенія турскогъ да пребываемо; церковна и светска одношенія наша одъ обадва Монарха, да се не нарушаваю. Иначе, ако се средство къ обдржаваню права нашій не положи, указивану досадъ за срећу Вел. Вашегъ храбру услугу продужити тежко ћемо моћи.

Вашегъ ц. к. Величества Всенижайши и благовѣрни, и пр. —

Молба ова да бы силнія и важнія была, народъ Србскій писменно препоручи посланике свое ньиовомъ Царскомъ

Вел. Поредъ тогъ другу препоруку Царскимъ совѣтницима предаду, у коимъ препорукама молили су, да имъ се посланицы за дѣйствителне, као цѣлогъ народа представителни сматрати имаю; а самимъ посланицима народно пуномоћіе предаду, у коимъ се народъ изрично, да ће сва одъ посланика изходатайствована прійнити и потврдити.

Овымъ крайнымъ средствомъ надао се Србскій Родъ утѣшенъ быти. Вѣрнымъ настоянімъ како кадъ Цара тако и Ц. совѣтника трудили се у жельи успѣти; но ныма ніе се могло сбыти: „Куцайте и отвориће вамъ се“ забадава су они кодъ Државны Боляра, а особыто кодъ Фелдмаршала Баденскогъ настоявали; да имъ узрокъ каже, зашто е невинна Деспота, іошть у отечеству своме у Кладови држави Бранилевской кодъ дунава, затворіо и у робство послао, и толико вѣкъ време безъ суда у бѣдномъ затвору налази се? на к е имъ онъ овако одговори: „Истина, да самъ я Государа вашегъ Бранковића затворіо, но я самъ то на заповѣсть Царску учиніо. Зато не одъ мене но одъ Ньиовогъ Вел. узрокъ затвора молите.“ Тако су и други Царски совѣтницы дѣло народно и Деспотово єданъ одъ другогъ шиляли дотле, докъ посланицы ни су у крайню оскудєсть трошка, и очаяніе дошли, те се куѣама своима неутѣшени разиђу.

Кадъ народъ разуме да е Дворъ изъ незнаны узрока намѣріо Деспота имъ на вѣки раставити, и за цѣлогъ живота у затвору држати; са сыновно чувствителнымъ соучастіемъ ослоне цѣло то дѣло на промотрѣніе Божіе. Деспотъ у робству колико е тужіо и плакао за Родомъ своимъ, толико е жаліо, што е до таке оскудости дошао, да е свое скупоценне, златомъ и бысеромъ украшенне ствари, као аманетъ дедовине, продавати принужденъ біо. — Кадъ е вѣкъ изнемого домаћину за квартиръ, гди е у затвору біо, плаћати, овай подигне предъ земнымъ судилиштемъ противъ Деспота процесъ, но ту неуспѣвшій. а желећи Деспота се опростити, намысли цео домъ разорити и изъ нова зидати; єръ тако ће Деспотъ нлъ своєволно изићи, нлъ ће га каменѣмъ заронити. — Ко не бы у овакой бѣди и поредъ найвећегъ великодушія, изъ дубльине душе заплакао? — Деспотъ у толикой несрећи видећи себе, Бечкомъ Команданту пише, да му квартиръ гди опредѣли. Овай (Графъ Ернестъ одъ Штаремберга чіемъ мужеству осво-божденіе Беча одъ Турака преписује се) правителство ниже Аустріе опомене; да бы градскомъ Судіи и Сенату наложило, да Деспоту квартиръ опредѣле. Правленіе ниже Аустріе налогъ командантовъ на Бечкій Сенатъ одправи, кои на истый налогъ слѣдующій одговоръ даду: — „Као што е реченный Бранковићъ Деспотъ Србскій безъ нашегъ знања изъ дворске болнице, у Домъ златногъ медведа преселѣнъ, и тамо вѣкъ 12 година пробавіо безъ нашегъ содѣйствія: тако и далѣ безъ наше страже и стараня чувати се може, — гди е и тако свъ Градъ Царскомъ войскомъ напунѣкъ, нити смо мы, у нашимъ куѣама подобне затворе устроили. — Зато смиренно Ваше Превосходителство просимо, да бы сте намъ съ такимъ налогомъ недосаѣивали. 3 Августа 1700.“

Овай одговоръ Бечкогъ Сената правленіе дольне Аустріе Команданту сообшти, кои нехотећи се далѣ о томъ старати, заборави на Деспота. Домаћинъ єдно ютро, по Іовану*) Деспотовомъ

*) Іованъ Липовскій, изъ Липове родомъ, біо е сродникъ Деспотовъ, кои е изъ малена, кодъ Деспота у службы пребывао, когъ е после Деспотъ Вторымъ постельникомъ поставіо. Онъ е до смрти Деспота служіо, и после е Графску Диплому и наслѣдіе получіо. Изъ

постелнику, поручи: да ако напрасна киша[1]падне изнадаюћимъ каменћемъ може и у своіой соби утученъ быти. Ово му є домаћинъ явіо, не што га є жаліо, но да бы имао изговора, ако се тако збуде. Кадъ Деспотъ види, да му тугу туга наменює, а да ће му, ако остане, ту и рака быти, изможденъ боланъ изъ кревета се подигне, узме штаку, помоћу постелника Іована на другу страну истогъ дома, гди є већъ сазидано было преко 70 степена горе се попне, и тамо насилу себи квартиръ заузме.

Видећи домаћинъ, да Деспотъ ніе у болницу отишао, него му се іошть болѣ у кућу уселіо, бесномъ яростћу распали се и свакоіака озлобленія є Деспоту чиніо, притомъ є неодступнымъ настояніємъ Двору досаћивао, да бы Деспота изъ нѣгове куће извели; тако да є напослѣдку одъ Камере то уиномоћіе добіо, да одъ Деспотове плаће половину за квартиръ прійимити може. На кое Деспотъ по постелнику ньіовомъ Вел. пише; и одъ кабинета налогъ доће: да Деспотъ опредѣленно подпунно прійма, а за конакъ плаћа да се одъ Камере издае. Ту є за кратко време се Деспотъ бавіо; одакле у градъ Чески Егеръ посланъ буде, гди є и умро. 1706.

ПАЛЕЖЪ МОСКВЕ.

(НОВЕЛА)

1. Прстеновање.

(продуженіе)

Око подне на єданпутъ разнесе се гласъ по Москви, да су Руси кодъ Бородина победу одржали. Радость и весе-

[1] Темишварскогъ Баната преселнсе за архонтогъ Капитана у Сомборъ; два сына роди Іована и Николу Бранковића, кои су у Петроварадинской регименти чиновницы были.

лѣ свуда се могло видити, и у самой палати Графа Сулкова, кои милу свою кћерь съ Васил. прстеновати намераваше. Али младый Князъ сасвимъ невесео быяше и предъ себе гледаше, као да су светске милине навекъ за нѣга престале. — „Да ни си ты младогъ Василія увредила“ запыта Сулковъ кћерь свою, „ѣръ бадава онъ ни є, као досадъ, весео.“ Я самъ га само на витезове наше опоменула, одъ кои онъ срећу свою очекуе“ одговори Пауловна. Сулковъ преко погледи на свою кћерь, и ступи у дружество. Овако є веселѣ дуго траяло, кадъ ал' предъ вече обшта радость претвори се у тугу и печаль; телали су по улицама ишли, и несрећну вѣсть, да є битка на Бородинской высини сасвимъ нагублѣна, свуда разносили. Кадъ овай изненадный гласъ до двора Сулковљевогъ допре, младый князъ устане на ноге и окрене се целомъ дружству съ овыма речма: „Нема већъ ништа одъ прстеновања; ѣръ є велика несрећа отечество наше постигла. А знамъ, да бы ме и вы, лепа Пауловна, презрели, кадъ бы я садъ о веселю мысліо, кадъ цео народъ нашъ тужи и ридкуе. Зато идемъ међу войнике, идемъ, да браннмъ мило отечество мое, и уверенъ самъ, да ће ме тай поступакъ мой ваше любови удостоити. Не хете ме пре видети, докъ се судба Русіе не реши. Вашъ милый обликъ свагда ће ми предъ очима быти; онъ ће ме у битки храбрити и у самртномъ часу тешити. Пауловна, не заборављите на вашегъ верногъ Василія!“ При овымъ речма на єданпутъ излети на полѣ и више се не указа.

II. БЕЖАНЋ.

Цела руска войска Москви се была повукла. Мложина ранѣны свуда се могла видити, што є управо грознію будућность предъ очи бедногъ народа ста-

вљало. Градскій управитель Графъ Ростопшинъ изда заповесть, да се сви Москве жительи изъ града удале; ербо є већъ заключено, да се градъ непріятелю уступи. Истина остарелый Кутузовъ бяше се заклео пре главу свою изгубити, него Москву Французима у руке предати; али у главномъ сабору после битке Бородинске бы заключено, да се Москва у пра и пепео обрати, а войска да се дублѣ у Русію до Калуче повуче. И тако овай великолѣпный градъ паде жертва за слободу и спасеніе рускогъ народа. Высоке до облака допируѣ куле, сяйне палате и дивни споменици прѣашны столѣтія морадоше садъ као самртна светила предъ француским завоевателѣмъ светлити.

Садъ лепой Пауловной сузе потекоше, єръ є Графъ Сулковъ са ньомъ, супругомъ своіомъ и старымъ єднымъ слугомъ бегати морао; она последныій погледъ баци на оно место, где є срећна лета миле младости своє проводила, она се и оногъ пребациваня, што є василію чинила, сећаше, и горко уздысаше; садъ іой на ново сузе покаянія потеку, она іоштъ єданпутъ погледи на место, где є младость свою проводила, са сузнымъ очима съ ньиме растави се. — По свыма улицама стра и ужасъ владаше, кои распуштена и необуздана простота, кои се садъ свима законима противише, іоштъ већма умножаваше. У то преме кола Графофа приближаваху се Базару; али се людство тако умножило, да су она само съ великомъ мукомъ проћи могла.

„Доле съ кола!“ на єданпутъ повика изъ среде нека дивлѣгъ изгледа людина и Графовымъ се колима приближи. Заръ мыслите, да ћемо се одъ Васъ силеџія іоштъ газити дати. Вы сте узрокъ несреће наше; єръ ваше са владозмъ незадовольство домамило є Француе у нашу землю. Све сте вы криви, проклети Боляри!“ — „Доле съ кола“ повиче после разпуштена простота. Графъ видећи себе у крайной невольи, заповеди кочіашу, да конѣ заустави; после сиће се съ кола, ков и цела породица учини. „Шта?“ продужи далѣ првый зликовацъ, „заръ мыслите, да я не могу єдногъ Графа представляти. Онъ уће у Графофа кола и смеюћи се повиче: „доле каше, и честь ми као Графу оддайте. — Али се садъ на єданпутъ позорје промену. Онай нечистый и необузданый чопоръ пуштены осуђеника, кои су одређени были да Москву запале, поцепаю се међу прве. Єданъ є одъ ньи на дугачкой мотки іоштъ крваву главу єногъ Француза носіо. Стра и ужасъ свакогъ при овомъ позорю обузе. Графъ є свою супругу и кћерь за руку држао и са своимъ снагомъ гледао, да се кровъ множину протура. Садъ и коньи Графови попаше и нова се буна роди. Графа и нѣгове породице животъ у найвећой опасности бяше. У то доба нагрну читавъ чопоръ беснећи жена. Пауловна не могући више овоіи силни противустати, изнеможена натрагъ два три корака ступи, али у томъ истомъ часу видећи да є одъ свои родителя растављена повиче у помоћь. „Стани Лепотицо!“ повиче некій, „зашто тужишъ, валя да си љубезника изгубила? да ли є онай съ крвавомъ главомъ?“ далѣ продужи онъ, показаюћи на мотки главу. Али Пауловна у тай часъ падне, и нека о ньой сожалуюћа жена одведе є у нако усамљено Базара место.

(продуженіе сљедуе.)

ЧЕСТ И ЧАСТ

(Одпратак на Одговор Г. Вуиновића у Скоротечи 27. 1843.)

Пре, него што на ове две речи „чест и часть“ дођем, за нужно налазим, о-нима читатељима, коима као и Г. Ву-

новићу та ствар није добро позната, објавити, да се старославенско „ѧ“ у српском чита (и говори) као е: рѧдъ-ред, сватъ-свет, грѧда-греда: а у пољском и мађарском опет као ен: рѧd-rend, сват-свент (szént), грѧда-грендa (grenda); у руском пак (после ј, ж, ч, ш) као а: ꙗзъыкъ-јазык, жꙑтва-жатва, чадо-чадо, бѣшна-бъща (а на другом месту свуда као е или ае: патница-петница). Сад кон ово буде добро разумео, тај ће зацело допустити, да од старославенске речи „частъ“ произлази Сербљима „чест“ а Русима „часть“: и да „чест“ у нас значи 1) тал, 2) талија (честит = таличан, сретан, напредан). А што се тако неупотребљава, томе су срески књижеписци криви, кои место своје праве речи „чест“ пишу руску „часть“ (н. п. часть первая, втора Лѣтописа)!

Да је пак „честъ“ (славенски „часть“ руски „часть“) несамо у српскоме народу, него и у писму од 300 и више година употребљавана, дознаје се из мога, у Венецији 1547 печатанога Молитвослова, гди се чест (pars) написана налази овако: нѣсть ни єдиною „чести“ злобы, іеже несътворихъ-томлѣніе бѣсомь ꙋгонещи чести; а на камену у Селу Дрвенглаве у Сербии стои изрезано ово: азъ деспотъ стефанъ сынъ кнеза Лазара, бѣхъ гнь вьсѣмь срблемь, и честы ѵгарскіе земли! — у Служевнику пак од 1519, кои се налази у цркви шумберачкој (у Барањи), и у верској (у Славонији), стои опет овако: Профора да небуде „непечена или несолиена“ да осуши, и перву „честь“ да метне у С. „потир“ на петровъ дньь, другоу честь на оуспеніе Бци, и третію честь на рожьство Хво, и четвртоу честь пакы на пасхоу.“

А за „честит“ да значи „таличан“ (благополучан) може се из народни песама свијасет примера навести; као:

Честито ти у двору веселье. —
Фала роде племенити,
Племенити и честити:
Честит био, куд одно:
Сретан био, гдигод био. —
Неби ти се ја сад повратила,
За све благо цара честитога. —

Честити дакле цар значи толико као и благополучно владајући; а честити Везир-Erlaucht Vezir. Честити инди значи (у пространом смислу) betheilt, то јест са свима како нутарњима тако и спољашњима таловима-удовима, човеку у моралном и политичном погледу припадајућима (даровима) снабден и осрећен.

Истина да се реч „чест и честит“ у старим Сербљама и у говору и песмама налази, но она је због руске „чести“ (од чьсти) сасвим код књижника изчезнула; због чега није ни обичај више рећи: дај ми чест леба; како год што се неговори ни поруски: дай ми часть хлѣба! — Но она се опет задржала у неким речма, које Г. В. за љубав руске части из српскога језика неможе протерати н. п. често (partiatim-stückweis, theilweis = oft), чесно лука (pars allium) руски чеснокъ, чесница (као комадница, таличница, сретница због новца, кои се у њој налази), причестити, причесници, причешће, честит и честитати (као срећимити = срећу желити), и на послетку: знашли немачки? Знам од чести (мало-zum Theil). Речи овој „чест“ сродне су чете, удови, чланови, стране, талови, комади, делови и парчета; и зато „обчество“ значи“ обър-чест-ство“ као обър-удовство, које међу свима удовима у каквом месту значи главне чете, удове, чланове, парове друштва. Реч обър налази се и у српском: обраница обър-раменица, као повр-раменица; бър и вър једно је (обоје се у народу говоре). — Дакле чест свакојако долази у право-српскомъ der Theil, pars.

Но ја опет никога ненагоним, да чест говори и пише; по мени може слободно Г. В. руску часть говорити; само ја ово наводим зато, да би погдикои књиговисац бољма познао свога језика, и да оно, што је у народном језику правилно, због свога незнања недржи за неправилно. — Да је Г. Вуиновићу српски језик бољма познат, или да ме је бар био бољма разумео, он јурве неби имао шта против оно неколико о чести и части укратко изложени речи говорити, него би се још ономе, што му се као незнатно знатним учинило, дивио, и као Сербљин жалећи, што су погдикоје наше речи тако немилице русизмом заражене, гледао, да у право своје првашње стање дођу, и да се све оно у народ поврати, што је народно! —

(ковач слѣдуе.)

ДОПИСИ.

Изъ Осека. Дана 25-ог наш. Маја после подне наоблачи се, поче киша падати и ову грмљавина пратити. Услѣдъ тога се на једној њиној налазећи њи 6-торо кое женски кое мушки подвуку подъ једанъ велнкъ ора да се одъ кише сачувао. Непроће мало времена, кадъ громъ удари у исто дрво и они се сви попрезвалюю. Срећа е још то, што громъ ніе сасвимъ силованъ и врло ни био, и ничіе тело нарушіо ніе, негъ е само кроз ањине прошао, докъ се землѣ доватіо ніе. — Ово треба да служи за примеръ сваком оном, кои незна да у време грмљавине ніе саветно подъ дрветама седети, нити съ њима непосредствено у додиру стаити.

Изъ Чепина. Пре свои 14 дана једанъ домаћинъ седећи за трпезомъ о ужини са своима, спази кроз кућну отворена одъ друге собе врата, кои е онъ затворена останіо. Устане на то оде у другу собу, и затече једногъ одъ свои суседа где греши противъ осме заповеди, насрне на њега, мало се прокопешао и суседъ му измакне изъ шака. Успутъ тераћи тогъ лопова позове остале суседе, кои су се десили, да помогну уватити га. Напослетку стигну га и увате у једномъ стрижу. Но ненапавши покрађене своје ствари при њему проћушка га мало, кое и остали свакі докъ е по његовомъ примеру учиніо, остане тай крадљивацъ мртавъ. Кадъ се дома врате, наће газда своје ствари, кое е крадљивацъ бежећи брзо у зашкуљке пекакавъ бргао. —

Изъ Срема. Пре 10-12 дана дође една Баба изъ села Вашице (?) дома, и ван по селу како е негде у шуми изишао еданъ човекъ предъ нго, и увео ю у шуму къ своимъ другоима, кои су ю за све богатіе люде изъ околны места испитивали. На то се одма то село дигне но не наће ни једногъ. Кадъ до данъ до два чуе се како су њи 4-рица једногъ човека, газду, уватили да ій води своіой кући да њъ новаца да. Но овай тако нешто умакне у свою собу и врата тако итро затвори изъ нутра, да пустаіе нису могле за њимъ. Избаци одна пушку кроъ прозоръ, на кое се пустаіе ствну праћати напоље. Избацивши газда пушку, стане ларму дизати и комшіе викати боћи се за свогъ сына ћака, кои е дуови као ретрацій још једногъ друга собомъ у госте повео и у ваяту съ њимъ спавао. Алъ се у томъ мончадъ још на пушку иза сна тргла и гостъ први искочи напоље и натрапа на пустаіе. Једанъ одъ ови тргне пиштолъ, пукне и сврома гостъ мртавъ падне. Међу тимъ се побуна у селу учини, и неколко се компанія дигне у потеру, у коіой једногъ одъ оти лопова убіо, двојицу ране и уваче, а једанъ њихъ утече. Говори да ій више нма, и да њъ ге арамбаша зове: Петрица.

М. Г.

СМЕСИЦЕ.

Једанпутъ предикаваше АЕп. изъ Кантербури (првый свештеникъ у Енглеск.) предъ краљемъ Вилхелмомъ III. Предика е была дуга, а говоръ једноглсанъ; краль съ његомъ пратіоци засни. Предикаторъ престане и једномъ, кои е у првомъ реду спавао, велегласно повиче: „Милордъ Лутербурге, Милордъ Лутербурге!“ — Лордъ се пробуди. „Опростите, рече Архіепископъ, што Васъ будихъ, али вы сте тако јако рекли, да самъ се боіо, да Вете Њг. Величество у сну узнемирити.

После битке кодъ Талавера добіе Лордъ Велингтонъ ниже одъ 200 фунтій штерл., кадъ и Цвеадъ Родриго осноіо, она му се још једанпутъ у толико повиси. Битка Саламанке носила му е поклонъ одъ 100,000 ф. шт.; другій поклонъ на једно 300,000 ф. шт. добіо е после мира 1814, и његова се пензіа на 17,000 ф. шт. подигне. После битке кодъ Ватерлоо напоно добіе поклонъ одъ 200,000 ф. шт. и добро Штратфелдъ, кое се на по милліона ф. шт. ценило. — У свему 1,121,000 фунтій штерлинга.

ПРИЛОГЪ.

Оправдање превода Цицероновы, Тушкуланскы испытанія одъ Іакова Живановића.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

6 Іюнія 1843. Сребро.

Државне облигације	са 5 на сто	$110^{13}/_{16}$
„	„ 4 „	—
„	„ 3 „	—
Банкакције	„	—

Станѣ дунава у Буд.

3 Іюнія 10ч. 7м. 9сек.

Цена ране 8 Іюнія на Пешт. піяци Пешт. меровъ, грош. б. вр.

	најб.	сред.	лош.
Чисто жито	130	120	110
Наполица	95	90	—
Ражь	80	75	—
Ечамъ	70	65	—
Зобь	54	50	—
Кукурузъ	85	80	—

ОБЯВЛЕНІЕ.

Изъ искреногъ срдца желећи фондъ наши народны школа умножавати, књижество наше распространявати, и благостоянје народно по могућнымъ нашимъ силама подкрепљавати, наново све ревнителѣ нашегъ књижества и любителѣ народне среће на пренумерацію овогъ общеполезногъ Листа — Скоротече — позивамо, пуни увѣренія, да ће онай народъ, кои е драгоцѣномъ крвію своіомъ физическу свою свободу искупіо, и тымъ начиномъ међу изображенымъ народима славнымъ достойно се назвао, да ће, велимъ, тай народъ и у мирна и просвѣштена времена свою душевну свободу и моћи и умети и хтети искупити, и тако на слѣномъ позоришту изображене Европе указати се. А ово, почитаєми ревнителы књижества србскогъ и узаимности славенске! найлакше се средствомъ повремены Листова — Новина — получава, кое свакій правый родолюбацъ по самомъ внутренѣмъ нагону мора се старатида сачува, тымъ више, што ій мы (у Унгаріи) немамо више, него само двое, кое кадъ бы престале, Богъ зна, бы ли друге и добыти могли. Зато чуваймо ово што имамо, чуваймо као очи у глави; єръ поздно покаянје ништа намъ не помаже. А да бы и нашой и народной жельи задоста учинили, да бы наше новине и на столу сиромашніи видити се могле, да бы и наше Свештенство и Учителство, кое се у доста жалостномъ станю налази, съ народнымъ мыслима упознати се могло, и просвѣтивши себе самo знало своимъ бѣдномъ станю колико толико помоћи, съ єдномъ речію: да бы народъ съ народомъ упознати могли: то осимъ други средства, коя ћемо на тай конацъ радо употребљавати, и цену нашегъ Листа (за ½ год.) на 4 фр. сребра спустіамо. — Пренумерація трае до последнѣгъ овогъ месеца.

☞ Сву ону п. т. ГГ. Совокупителѣ, и поєдине предчислителѣ, кои се за слѣдующе теченіе пренумерирати благонзволе, понизно умољавамо, да бы, конма е могућно, одма новце или посредствомъ поште или управо на Учредничество подъ познатымъ адресомъ послати благоусрдствовали.

Учредничество и Издавателство П. Б. Скоротече.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 48. Неделя 20 Юніа 1843. Год. II.

СРБСКА ВЕРА.

Тужіо е Бранковићу Ђорђе,
Да л' є коме саслушати было:
Како тужи, како л' јаукує?
Како судбу своју оплакує.
Тужећи є сузе проливао,
И у помоћ Бога призивао:
Боже милый! да чуда големог,
Да л' є гдигођ краља Христіянског
Кой б' чуо, и у помоћ дошо,
И отровну гузо уморіо,
Кои зіи, да ме упропасти
Да подигне Србље своіой власти.
Та чуйте ме браћо Христіянска!
У пасх лежи неброена войска
Смилуйте се мени помоћ дайте,
И сужанству горкоме предайте
Махомета, гордогх цара турскогх,
Обитезнаногх врага Христіянскогх;
Кой є многе земље освоіо
На далеко власту разпростро,
Многе беде, и зла почніо
Земльи Србской, Грчкой, и Бугарскої,
То да б' ове своіой власти Турской
Покорити, мого, подложити,
Христіянство бедно уморити.
Лото і Србље свагда нападао,
Тірански є с' свакимх поступао
Невину є крвь многу проліо
Сему децу ніе поштеђиво
Но немилимх маченх всекао. —
Тужећ' Ђорђе Богу се моліо
У тужену овако вопіо:
Ах! мой Боже, шта ће одсадх быти?
Шталн ће се с' земльом моіомх збыти,
Ође л' обстат', обновит' се моћи,
Из' іошгх већой жалости подлећи,
Разграбити, и опустопити,
Турской сили, и подлећи власти. —
Тужећ' Ђорђе помоћ изгледаше,
У тужену време пробавляше,
Трепетно му срце ударише
Самх му животх досадних біяше.
Нити знаде, шта зачет' имаде,
Боећи се превећх турске власте.
Забринутх є задуго мыслію,
Све мыслію, на едно смыслію —
Отачбину своју останіо
Сыне Србље са собомх повео,
На прибіћго у земљо Маджарску,
Къ Владиславу, Маджарскоме краљу.
Владиславе! ой Маджарскій Краљо,
Дай ты мени єдну помоћ малу
Да с' осветимх гадноме Осману,
И одржимх и побѣду сайну
Нека позна твою власту снажну.
Ту є неко време пробавляо,
Владислава Богомх приклињао:
Да б' савозно турчина напао,
И све мачу оштроме предао.
Сво є благо са собомх пренео
Владиславу башх сво обећао,
Да бы помоћ одх нѣга добіо
Мило Србство изх робства дигао.
Но трудх нѣгових суетанх є быо
Тужанх дошо, тужанх се вратіо;
Па отиде Сибињанинх Јанку:
Ој! юначе, Сибињанинх Јанко!
Турци земљо мою поробише
Србство тужно робству предадоше
Данакх данай гордо одбацише,
Миръ учинићх срамно нарушише

Све пойоде мое изсекоше
Грдну штету мени почињше;
Та Бога ти Хунадіе Јанко
Дай пойинство твое све полико,
Дабу тебы небросна блага,
Побѣдит' текъ помози ми прага
Покоѣ дай ми, да одъ Бога паѣенъ
Побѣдитель надъ турцыма буденъ,
Кои спакой земьли Христіянской
А и самой сусѣдной Маджарской
Грозно прете, желе да с' осветe
Да разруше олтаре намъ свете.
Али Јанко пишта и не ве
Већъ онъ ђорђу руку одказуе?
Проћиме се Деспотъ Георгіе
Доста і бриге и неволѣ мое.
Пакъ с' окрену - остави пріана,
У несрећи - тужна, и немоћна.
Кадъ то зачу Бранковићу ђорђе,
Сузе ліе пакъ къ Богу вопіе:
Деветдесетъ веће числимъ лѣта,
Могъ самъ века, доста прошо мѣста,
Доста беде, и зла самъ сносіо
Оваково писамъ некусіо—
Нит' самъ знао, дабу доживити
Одъ пріана мон презренъ быти.
Ах! мой Боже, зашто ме остави,
И створенѣ твоѣ заборави,
Помоѣи дай ми, све ћу учинити
Мачу моемъ све ћу подложити. —
Текъ што с' ђорђе о томъ помыслію;
Али неко на прати куцую,
И улази Капистранъ Іоване
Чапокъ правый знатный Францышкане
Пакъ бесѣди старомe Деспоту:
Чуйдеръ ђорђе! речь одъ вене свету,
Помоѣи дабу, мой старый пріане
И душевно к' тому спасенію,
Само вере одрекы се свое
Па і воинство сво западно твое,
С' конмъ турке побѣдити можешъ
И учинит' све, што само хоћешъ.
Ал' бесѣди Деспотъ Георгіе:
Проћиме се фратре капистране,
И нани се те твое обмане.
Србскомъ нѣромъ светъ самъ угледао
У ньой вечно остати заклео;
Возточна ме црква возпитала
За сына ме своега припознала,
Мой самъ завет навекъ положіо
Како б' тужанъ клетву погазіо:
Деветдесетъ прожанѣо лѣта
Вера ми е свагда была света.
Завет'ањ самъ одъ оца, и майке,
И милога моега прабайке:
Храни веру чедо мое драго,
Нит' одбацуй ма за какво благо,
Завету ћу моемъ верань быти,
Макаръ робство, знао добанити.
Пре ћу мачу главу подклонити,
Нежел вѣру свету оставити,
У коіой самъ я одъ оца роѣенъ
Миломъ майкомъ у ньойан одоѣенъ:
Вери моіой верань ћу остати,
И одъ Бога пресуду чекати,
Кои грми, недри, и облачи
Пред конмъ се нико неюначи —
Та юнакъ самъ, юнакъ желимъ быти
Аколи е да моранъ умрети
Противъ волѣ Божѣ быти неће,
Кадъ самъ юнакъ, славно умрет' желимъ
И са веромъ кою свето хранимъ
Судъ праведный Божества поднети
И награду за дѣла узети.
Зато т' велимъ Капистранъ Іоване!
Горке ране непослеђуй мое,
Из' помози, или же се проћи
Грдне ране незадавай ђорђу.
Остани га капистранъ Іоване
Међъ воинство отиде онъ свое.
Оста тужећ' Деспотъ Георіе
Броећ' часе већъ последнѣ свое.
Тугуюћи горко уздапую
С' уздысаіомъ тугу окончао. —

Прокончанъій.

ПАЛЕЖЪ МОСКВЕ.

(НОВЕЛА)

(продуженіе)

Већъ се и мракъ ватати почео, кадъ Пауловна себи дође, и погледъ око себе баци. Тишина є око нѣ владала и бледи месеца зраци пусте су зидине тіо осветлявали. Пауловна садъ се у ёданъ угаль увуче; лакій є санъ обузме, и тако се оны грозны страшила прошастогъ

дана мало ослободи. Кадъ се одъ сна пробуди, чуе она звукъ топова и тромбета у граду. Коньскій топотъ такоѣръ є до ушію ѣны дошао. Непріятельи већъ су у граду были, и Француза гласъ ѣжне іой груди пробіо. Страшна слѣдства ѣногъ станя падоше іой предъ очи. Ни єдногъ пріятеля, ни єдногъ покровителя овде за ню не быяше; али садъ іой нешто на наметь доѣе, и она у найвећой тайности, као на крили понти да свой немышляй у дѣйство приведе.

III. ЦАРСКА ГРОБНИЦА.

Москви є већъ последный часъ куцао. У ватрено море завіенъ стово є светый градъ. Ватрени єзыци до облака су допирали, па и само небо чинило се да у ватри плива. Палате се єдна за другомъ рушиле, а величествены црквій сайне куле жалостно су сагнуту свою главу подъ разтваряюћомъ стихіомъ држале. И Кремль, ово старо царева обиталиште, ни є одъ опустошаваюћегъ пламена заштеѣенъ быо. Стара гарда и главно воиство овде є станъ свой утврдило, али видяши Наполеонъ, да є са свію страна пламеномъ обколѣнъ, буде принуѣенъ, да ватри уступи. Онъ поѣе царскомъ замку „Петровской.“ —

Горећій градъ страшно позорѣ издаваше: са свію страна летили су войници по улицама, єдни да животъ себи спасу, други да драгоцена сокровишта, коя су у граду заостала, изнаѣу, и одъ ватре ограбе. Овде се ѣукъ разлежаше одъ войника, кои су одъ падаюћегъ камења ранѣени были, тамо су опетъ по єдикогъ Руса, што градъ пали, немилице на парчета секли; трећи су драгоценостима обтереѣени весело ходали. Али ни за чимъ тако Французи ни су грамзили, као за црквомъ Св. Михаила коя є за гробницу ру ски царева определѣна была. Овде су се надали, да ће сіасетъ сокровишта наћи.

Съ факлима у руци поѣоше гранатири у подземне ходнике, где су мртви цареви были. Али како се люто ови преварише, кадъ уместо драгоцености сандуке црвенымъ сомотомъ покривене смотрише, кои около сребрнымъ чиникама обшивени имена царева и дане роѣења и смрти означаваху. Разрени почну наново све ходнике прозазити, и тако ходећи опазе кандило, где предъ олтаромъ светли. Садъ єви тамо поврвише и што се прво ѣинымъ очима указало, быяше: лепа, скромна девойка у пристойномъ оделу. Ова сирота одъ войника уплашена, одъ стра повиче, и обнезнанивши се, падне на ладный мермеръ. Ово є была несреѣна Пауловна; коя є после освоѣня Москве у цркву Св. Михаила прибегла, и ту се између царски гробова сакрила.

„Шта!“ повиче некій при првомъ погледу, „заръ у овомъ проклетомъ граду мртви устаю?“

„Чуете л' Піере?“ настави другій, помозите ми є у наше обиталиште однети, некъ и царица види, како се међу великомъ войскомъ живи.“

„Шта! заръ ты мыслишъ, да ћу я ово сокровиште съ тобомъ делити,“ повиче првый; „то не ће быти, я самъ га првый нашао, дакле по праву войничкомъ мени припада.“

„Нити ће твоя, ни ѣегова быти,“ привати трећій, „него онога, кога она за найлепшегъ и найлюбведостойніегъ пронаће; а я бы права кукавица быо, кадъ бы при овомъ решенію посрамлѣнъ остао.“

„Ћути ты, што много говоришъ,“ настави онай, „девойка є моя, и кон ми є додирне, томъ ће одма моя сабля тело пробости.“

„Піере, оћешъ да ти се за твой безобразанъ говоръ одъ олова печатъ на чело удари?“ лютито повиче маіоръ. „Пристои ли вамъ се, да се са єдномъ несрет-

номъ девойкомъ титрате, коя сваке човеческе помоћи лишена кодъ мртвы прибежиште наће? Ни єданъ одъ васъ не ће девойку имати, я ћу є нашемъ генералу предати, онъ некъ іой нѣну судбу реши.“

Мужъ леногъ войничкогъ изгледа у сяйной униформи стояше предъ Пауловномъ, кадъ є она себи дошла. Онъ нѣну руку у своимъ рукама држећи съ дубокомъ чувствителносћу къ себи долазећу девойку сматраше. То є было Генералъ Гарбоне, єданъ одъ найлепши и найкрабріи войника у Французской войски.

Кадъ є Пауловна себи была дошла, простре се къ ногама генераловымъ, и преповедивши свою судбину са пунымъ очима суза моляше Генерала, да є се прими.

„Ништа се небойте“ съ тихимъ гласомъ ободраваше генералъ графицу; ко не бы при вашой несрећи найсрдечнимъ соучастіемъ обвезанъ было; я сраћанъ ценимъ онай часъ, кои ми є допустіо, да вашъ заштититель, вашъ избавитель будемъ.“

Пауловна се говору овогъ мужа у толико више зачудила, што є она у нѣму єдногъ одъ оны непріятеля отечества познала, кои су одъ нѣны родителя съ найцрньомъ боіомъ описани были. — Она га моляше за сигурно какво место, докъ о судбини свои родителя што известно не бы чула.

„Моя вамъ кућа стои на услуги,“ одговори Генералъ, „и вы можете съ моимъ иманѣмъ по вольи вашой поступати, а я ћу на мое служителѣ строгу заповесть издати, да васъ вашемъ достоинству и характеру сходно предусретаю.“

Улазакъ више ньи Официра прекине далыій разговоръ, и са любкошћу изображеногъ Француза поведе Генералъ Графицу у єдну свою собу, коя су прозори на реку гледали и съ кои се страшно позориште горећегъ града ни є тако могло видети.

(продуженіе слѣдуе.)

ПИСМО СОЛАРИЋА БЛАЖЕНОПОЧИВШЕМЪ МИТРОПОЛИТУ СТРАТИМИРОВИЋУ.

Саобштено одъ Димитрія Владисављевића.

В. Превосх!

Я, докъ писамъ дошао у Карловце на науке, писамъ знао ни правога имена оному народу, коимъ самъ принадлежао. Власи, Раци, Грцы — Наши Люди, Нашинцы, Хрістяни; овы самъ было сытъ наслушаосе имена.

У Карловцы, изъ мога выше година у таковомъ Сербскомъ средоточію пребываня; изъ книига Досіеевы, и найживлѣ изъ Професс. Лазаревића внушенія, и то устменны, и у моемъ удаленію писменны: не само научіо самъ се, да самъ я Сербинъ, и да подъ овымъ именомъ има выше міліона людій; но и къ тымъ людма одтада зачелосе є у мени особито и свагдашнѣ вниманіе, и желаніе, быти имъ, ако бы кадъ како могао, полезнымъ. Валя да є одъ природе было уготовано мѣсто у моемъ сердцу таковымъ чувствованіямъ.

По познанію Стойковићевы книига у Загребу, гдѣ самъ Академіческе слушао науке; и за тимъ, по састанку моемъ съ Досіеемъ у Трієсту: моя реченна чувствованія узвисила су се поготову до енѳусіясма.

Такавъ, прейдьемъ съ Досіеемъ у Венецію, о нѣгову трошку. Онъ остане, да преводи, и подъ преводомъ да печата Соавину Иеіку. Я од'маа одмакнемсе у Падуу, гдѣ да не чуемъ нимало нашега єзыка, и да свершимъ из'ученіе француского. Ту самъ провео шесть мѣсецій, сабираюи и вещества къ дѣлу, што Досіеей пред'избрао быше, да я спишемъ и издамъ.

Дойдве Стойковићь у Венецію: Досіевій доведе га у Падуу. Буде согласно одредьено, да я, по жељи вељ Досіевєвой, издамъ кратко Свеобще Землеописанїе; к' чему ми є Стойковићь и Нѣмачки књига послао из' Беча, између кон избрао самь єдну за преводъ.

Я у Венецію на дѣло; а Досіевій до неколико седмица, са своіомъ Ноікомъ, вратисе сѣдити у Трієсту, гдѣ даваше лекціе у књыгама поготову само у Сербскимъ кућама. Постановисе међу нама двонцомъ честа корреспонденція.

Мое землеописанїе има пред' собом' понаособыто књижицу Ключићь, и уза се елементарный Атласъ съ числами, намѣсто имена. То дѣло, све заедно, почето є-я и корректоромъ - свершено, (у 2000 екземплара) добромъ частію преплетено, и у Трієстъ одправлено, у манѣ одъ пуны петнаесть мѣсецій! Тко може подпуно о овомъ труду судити, и право га процѣнити? Може В. Превосх. најболѣ од'свію данашни Серба, а я самь га највѣма упамтіо, како ћу ниже показати. Ништаманѣ на трећемъ землеописан'я образу, посланомъ ми од' Досіеа изъ Трієста, истый трудь назначенъ є безмездным'ъ; како є и было, кромѣ препитанія и обыталища.

Новце од' продае землеописанїа были су иждители опредѣлили на основаніе Сербскогъ училища, гдѣ бы се најнуждніе нашло, а то нарочно у Боки которской; къ чему у Трієсту было є и више яки приложника, новцемъ, зданіями, и удѣланими земльами. У дружству са мномъ, имао є Досіевій то училище основати и руководити.

Прейдьемъ у Трієсть, и пройдьемсе до мои сродны, да се штогодь од' моега труда разгалимъ и покрѣпимъ; по чемъ вратимсе у Трієстъ, све стоећи на трошку Досіеевву, од'ма ми уступи неколико свои ученика, добро плаћавши, да добывамъ штогодь и я, до нашега новога опредѣленія, кое онъ быяше замысліо іоще докъ самь я био у Венецію.

Оставивше са свимъ мысао о училишту у Боки, навали неодолимо да иде, како се прилика и безопастность покажу, међу веће множество Серба, и у пространіе коло дѣлвія; сирѣчь у Сербію. Са мномъ уговори: да ће онъ од'маа, како онамо прейће, купити кућу у Београду, у коіой може и училище имати мѣсто; да я по томъ имамъ дойћи къ нѣму; да ће ме женити съ таковымъ изборомъ, да супруга моя буде способна младе Сербске кћери наставляти. У кући Міх. Павковића у Земуну, у кога є обытавао пріе него ће прейћи у Београдъ, рекао є и огласіо више пута и предъ више лица, да ће по смерти нѣговой, све нѣгово быти мое, и само мое. Кромѣ више драгоцѣны стварій, и избранны књига, онъ є могао имати и новаца до 4, а може-быти и преко 5,000 сребр: фр.; но у кога, не знасе ни из' нѣгова тестамента.

Међутимъ мое здравіе ступаше рушећисе из'тиха, и тешко дыханѣ (астма), кое у доброй мѣры донесао бѣхъ из' Венеціе, мучаше ме све то-већма. Много є принесао къ моему спѣшнѣму разболѣнію Трієстинскій воздухъ самъ, мени противанъ, а камо, по даваню лекція, непосредственно излазенѣ на Трієстинску студень из' топлы соба? Тако, по причини найкрасніе страсти, сирѣчь народолюбія, я самъ, у найлѣпша моя лѣта, претергаосе, и почео венути. Слабость є полагано обарала ме; зато задуго писамь совѣтоваосе ни съ Лѣкаремъ; уздаюћисе при томъ и у мою младость.

Досіевій, одправивше неколико велики сандука пуны землеописанія низ' Саву у Земунъ, од' кои часть остане ондѣ, у Н. Саду и у Карловцы, а часть пренесесе у Београдъ; изгледаше свое

време, докъ єдномь дигнесе сасвимъ, и съ очевиднымъ єнеуспѣхомъ отиде внутъ Србіе. Мени даде неколика своя ученика; и више ништа. Рекао бы (но нисамь могао проникнути), да є онъ мене ради оставіо неку препоруку наперснику своєму, пок: Драги Ѳеодоровићу. Онъ самъ ніе ми никада више ништа послао, кромѣ само єданпутъ, пріе него ће прейћи на ону страну, Венец. злат. 30 цекіна, и ништа мени о томъ не пишући, но Драги.

До мало мѣсецій, по одшествіо Досіѳєву из' Трієста, я станемъ озбиљи куиати; предамсе Лѣкару у руке; и будемъ принужденъ мало по мало одпустити све ученике. Сву зиму (то доба биіяше) Лѣкаръ крѣпляше ми слабость хіномъ, и коєчимъ другимъ одгоняше ми асоматическій кашаљ; од' ковга, говораше, да поготову сви ученіи, радећій съ напряженіемъ, манѣ или више обычно страдаю. У Горыци, камо самъ бію нышао на пролѣће ради ондешнѣга здрава польскогъ воздуха, первый лѣкарь водяшесе поготову сасвимъ по мєѳоды Трієстинскога. Вратимсе у Трієстъ, и я одкрымъ качество моєга кашля, сирѣчъ, да є каменићій (крайня рѣдкость међу болестима). Моє лѣченѣ траило є више од' године дана: здравіе моє поправилосе є доста добро, но остало є ласно подложно разболѣніямъ.

ЧЕСТ И ЧАСТ

(Одвратак на Одговор Г. Вукановића у Скоротечи 27. 1843.)

(конац)

Іа сам у прилогу моме (у Скор. ч. 18) говорио о ча̑сти, која у правом народном значи чест, а у књижевном поруски тал. Сад овоје Г. Вукановић другојачије разумео, као да сам ја мислио о ча̑сти (о јелу и пићу); и зато се сирома трудно без нужде, да докаже, да част није чест, већ „гостба". — Ово је налик на оно, као да би ко говорно о ко̑си, што се њиоме трава коси, а Г. Вукановић докозивао би, да коса значи кику на глави. — Но како год што коса и чест двоје значи, тако и „част" има у правом сърпском (невелим књижевном, већ народном) језику два значења: 1) ча̑ст-ча̑сти = пошта*); 2) ча̑ст-ча̑сти = гозба (о којој нема више разговора, за што је сваком позната). А како је опет ова реч „част" постала, видићемо сад ево из Г. Вука Данице од 1826 гди на страни 42 и 43 овако стои:

„У старим Славенским књигама у многим ријечма има у сриједи међу два полугласна слова ъ или ъ н. п. отьц, коньц, овьи, мьч чьсть. У оваким ријечма Руси су у данашњему Славенском језику пометали свуда є мјесто ь: отец, конец, овен, меч, честь; а у Српском језику у таковим ријечма, свуда је а мјесто ь: отац, конац, ован, мач" — дакле по овои и част, као што се у народу говори, и као што је покојни Архимандрит Рашћ у својима поученијама писао: частность, благочастивый, благочастіе, нечастива, безчастіе, безчастанъ, обезчастити, величаство. — Овако се у једној мојој одвећ старој рукописној Сърбуљи налази; да пріидетъ сила величаствіа твоего на мнѣ грѣшнаго. У старинама пак рукописима, као што је Псалтир Г. Козмановића, Протопресвитера Вуковарскога још се по старом славенском ь налази: нетако нечьстивіи — ѿ лица нечьстивыхъ — избави доушоу мою ѿ нечьстива. Шта више! и у печа-

*) Овде ће ме опет Г. В. криво разумети мислећи зар да ја говорим о Пошти, што писма носи. Зато, да ме неби опет бадава пањао, ево му напред јављам, да пошта значи народно и чест (руску) и поштовање.

тапима Сърбуљама налази се ь; тако у Молитвослову од 1547 има: Тебѣ слава и дрьжава чьсть и поклањюнїе *) — чьстнѣи припадши иконѣ.

Ово овако несамо да се у Сърбуљама налази, него и већа чест народа говори сърпски: част и поштење, а не руски честь и почтеніе.

Да је дакле „частъ“ народу сърпскоме позната, може се то са народнима Песмама 1841 изданима посведочити, гди Г. Вук у Песми 129 овако пишући сведочи: Овдје (вели), као и на многијем другијем мјестима, част значи die Ehre; Руски честь. На ово ево и примера:

Свену роду и племену на велику частъ. —
Ти нам дај вино весело пити,
Весело пити у частн бити. —
Богом Сестро и светим Іованом!
На частъ теби мој дебели Доро. —

Да Бог поможе оковне зборове, кои нашем зброу за част раде, а за здравље Бога моле (п. 131. V.).

Из свега овога дознаје се оно, што Г. Вуиновић није знао, да је „частный постъ, частный крстъ“ стотину пута правилније, и смислу сличније сърпски него ли руски „честный постъ, честный крестъ“ које у правом сърпском друго значи, то јест: кърест из парчади састављен. — Аколи ћемо пак заиста говорити, као што нас Г. Вуиновић кварежно учи, чесни пост, и чесни кърст; то ћемо онда морати по његовој аналогии и „мачъ“ говорити „мечъ ад ан ден, а пањ пењ; и тадај неће моји остати по жељи Г. Вуиновића неприкосновено „оно, што се већъ єданъ путъ у народу уживичило.“ — Но то Г. В. знам, нежели више, да се народне речи кваре, а руске приме; него поуздано уфам се, да ће и он шат сад признати: да част у сърпском значи руску чест, а чест опет руску част.

За остале пак књигописце могу на послетку навести оно, што је Steinheil у Истории немачкога народа о томе говорио; да нам треба сиреч сва наречја проћи, и претрести; изговор и број слова боље одредити, и непотребна слова избацити; а пређе свега једнак Словопис завести.

А. Драгосављевић.

ДОПИСЪ.

Из Бачке. У селу Немешь-Милетићи држао є одь неко доба єданъ месарь крчму сеоску у аренди заедно са месарницомъ. Онъ є, као што његови селяни сведоче, увекъ био добаръ и поштенъ човекъ и миролюбивъ. Онъ є трпео кућевно зло, кое покайвше наша браћа по већимъ варошима са угледнымъ женама трпе. Она осимъ тога, што є светый домашнькій и Фамилиярный миръ нарушавала, ошть є некость и доброту нарави свогъ мужа на то употребляшала, да є своимъ поступанїемъ найгланніе изъ св. писма: „И жена да убоятся своего мужа“ у „И мужъ да убоятся своея жены“ преобратила. Онъ є ню често световао, и говорio, представляюћи жалостна следства, кои морају, и ошть жалостнія, кои могу тоне следовати. Но коровомъ суете светске и гадне телесне страсти зарашћене прси ни су могле овако благе и меке речи пробити. Човекъ пакъ њихъ видећи, да определѣнѣмъ конституције и свога закона теретъ свой сносити мора, дуго є трпео, докъ се искре простя у лютый пламенъ у прсима његовима подигле нису. Дошавши тако єданпуть дома затече свою жену in flagranti. Онъ се трудio, да утиша свою простъ, оде мирно у свою собу и легне. Жена ніе престаяла пецкати га, и кангу замећати. Онъ већъ немогавши прости своіой одолети, — о добрый човече! о слабости човеческа! — скочи, обуче се, узме ножъ, насрне на ларицајоу пуницу, затимъ на жену, и оне обе одъ његова удараца крстве падну, затимъ се залети на шогорицу, но

*) У пређашнымъ прилозима штампано є ѣа место Ю, а то због тога, што у типографіи ни є было овога писмена; зато молимо, да бы се съ овымъ пређашне погрешке поправяле; єръ Ю значи у (србскомъ) и, а ѣа значи є.

ова се спасе. Онъ после тога оде у сеоску кућу и сањ се преда власти у руке.—

„Der schrecklichste der Schrecken,
Das ist der menschliche Wahn.“

вели великій Поета.

О оцеви, о матере, дајте науку вашой деци; особито вы матере, дајте учите и наставлајте, примеромъ предичите, одъ васъ све зависи. Нефалите што ніе за фалевћ, нити оно ладнокрвно пролазите, што е за фалевћ или за куђевћ. Чувајте ій и одъ найманьи задовольства, кои стоэу праве већнымъ греовима, да васъ кадгодъ не узгризе савесть, ако наша деца поводъ даду овакимъ случаевима, кои се догодили небы, да сте вы найсветію нашу дужность — право одранћивће деце — испунявали. Нико небыва рђавъ и невалио на єданпутъ, него попало и нестиће; зато чувајте и одъ найманьи обстоятелства нашу децу, одъ састанка отровника и отровница, да и одъ самогъ отровногъ виђења ньиногъ.

М. Г.

КЊИЖЕВНЕ ВЋСТИ.

Дорпатъ. Ово дана изишлаэи изъ печатиће знаменита у руской Литературы поява, Географія Русіе у 2. части, кое е сачинитель професоръ рускогъ єзыка при свеучилишту. Она Географія савршенія е одъ свію други, кое су досадъ изишле. Садржай спокенутогъ дела характеризираю многи знања достойни предмети, кое сви изображени о овой великой, свагда недостаточно и криво познатой држави треба да знаду.

Харцъ. У наша времена, кадъ се различне народности тако яко раздвојавати почињу, заиста бы одноћъ пробитачно было, кадъ бы народа и єзыка мању како за целу землю, тако и понаше за Европу ко предузео да сачини. Неки мысле, да што више народи изъ матеріялногъ душевномъ се подиэу, што више освећаваю се, то све унутрашньимъ натоновъ натерявани, на њіова права, одъ природе и Бога поспешена, еднокрвна отношенія гледе наново да добу, кои потврђую у найновіемъ времену Славени и Мађари. Спомената мана была бы за сваког, особито за Немца одъ неописане корысти, будући бы онъ тежъ онда величину германскогъ народа видети могао.

D. A. Ztg.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Краљ моде у Лондону.) Дуго е Графъ д' Орсан краљ моде у Лондону было, ал' садъ е съ трона сбаченъ, и срећный сиртный, кои садъ судбину изображеніегъ света у Лондону опредељива, то е Лордъ Е., нужъ одъ єдно 36 година, средње величине и сасвимъ обычногъ лица. Поредъ тога онъ нити се чиномъ, нити имањемъ отликуе. Међутимъ е познато, да у Лондону не треба много, да првый у походномъ свету постане. То намъ сведочи познатый, Т., кои нити имања ни талента имаюћи, а притомъ неблагороданъ, и опетъ целы шестъ година раскошномъ свету, младымъ дамама, и свима законе преписиваше, што е дворъ и градъ родомъ, богатствомъ и лепотомъ отликовао. Лордъ Е., што е на престолъ моде дошао, то ина некомъ доста редкомъ обстоятелству благодарити. Онъ изъ Индіе, где е више година као маіоръ у войски служіо, дође натрагъ. Єдно вече на балу Маіоръ знаюћи врло добро валцера играти, зашто одъ Херцегиње одъ Д. неку бледу, младу Даму, да игра. Она почну играти, и дуго се по сали окреташе. При последњемъ такту Музике одведе Лордъ Е. свою играчицу (тенцерку) на место, и руку натрагъ повуче, съ којомъ ю е држао. Она за єданъ тренутакъ неднижима са уконченымъ очима и висећимъ рукама стоаше, после.. мртва падне. Овай случай здрано е очи пао; ништа се ни е штедило, само да се несретница опетъ у животъ повратн; лекари очевидну смрть свакојакимъ начиномъ доказиваше, али лепый светъ очекиваше у овомъ жалостномъ догађаю нешто неприрођно видети. Маіоръ, на кога до тогъ часа ни е се ни гледало, постаде садъ предметъ обштегъ любопитства и свію разговора. Лади.. у његовомъ е наручаю умрла, онъ е съ мртвымъ теломъ за целы петъ минута валцера играо. Текъ садъ почну Даме съ другимъ очима Маіора гледати, и кгдоше на његовомъ лицу нешто необычно видети. На некоимъ се местима и речь: „вампиръ“ чула.. Маіоръ постаде срећанъ; њега са свію страна вуђше, све Даме хтеђоше, да съ њимъ играю. Лордъ Е., кои е на тако сјайно место на єданпутъ дошао, знаће се тимъ ползовати, и у богатъ бракъ ступити. Изборъ му е кодъ свію слободанъ, и кодъ сами найзнатнія наслѣдница три краљевине.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число **49**. и **50**. Четвртакъ 24 Юніа 1843. Год. **III**.

МОЄ ВОСПОМИНАНІЄ.

Кадъ помыслимъ онай сладкій, онай минутъ красный
И онай данъ отъ златнога сунцекружія јесный!
Када самъ я уживаюћъ непаметну радость
Заборавлю при десници твоєй целу жалость;
Писамъ хтео я блаженство оно време друго
Негъ дабъ было сне кодъ тебе о пресладкій Драго!
Садъ ми первый твой саставакъ сне по мозгу лети,
Благосиљакъ златно време сада у памети.
Честна душо! правъ Чловече! и Хрістіјане правый!
Богъ є теби самъ даровао зрелъ разумъ, и здравый!
Рука моя и садъ куца первый путъ на врата,
Љубезнћіша, Ахъ! мой Боже! пріятеля врата.
Нога моя рекобъ хоће, да овъ пходъ повтори,
Кокго я у собу ти первый путъ отвори:
Како благо, какъ любезно єси ме пріимio!
Како сладко, пріятелски са мномъ говоріо!
Лице ти є сијно было, као и душа твоя,
Светла т' бише и на души, и на лицу боя.
На питанћ єсамъ тебе известіо кратко —
Да ме страши пріятелю! облачіе свако —
Да нећу я совершити мыслећа течења,
Окроиъ канда добра брата братски попеченя —
Ербо оногъ, кой є мени помагати почео,
Облакъ чело покривати — по несрећи — зачео.
Ахъ шта смо мы ядный люди, и смертни нравы?
Сви подобни клањоћей росну главу травы. —
„Као што лаћа коя плови по покамношъ мору
Вое сада безднy прати, садъ высоку гору.
Въ магновенiи свакомъ стрепи, и престрашно шкрипи!
Ербо путня узбунћена из' дублина кипи,
Свакъ часъ звера, гди ће наћи место гроба свога
Ударивши съ главомъ, на верхъ о камена злога,
Очекива све часъ по часъ, кадћесъ потопити,
И у бездну океана вћчно воду пити. — —
Али сиеста царъ ветрова из' домова свои
Заповеди да свакъ ветаръ на месту свомъ стои.
Бежe бледи сви Еоли, урнишесе море,
Покажесе огледало садъ на води горе.
После буре єсть тишина, после зыме лето; —
Акоси радъ мою лаћу знати! — примћръ ето!
Чекаюћи кадће заласк нелнкъ удрити — —
И голію упованія — — — месг' раздерати,
Отъ запада сунце подъ ноћъ — — на небоге врати —
Ветри сташе (хвала Боже!) онай часъ дуваги — —
Гдне самъ чекао суде ливатъ, садасе посмевамъ!
Гди є самъ гласомъ плакатъ хотео, онде сада пеиамъ!
А крозъ тебе драгій Драго! све то! и отъ тебе!
Какобъ могао зауставитъ и отъ плача себе.
Кадъ ми име твое мило, само на умъ дойде,
Љубовь ахъ нелицемћрна, прећи очима пройде!

На кољена створитељо смертный я падаю
Благодарность со потоком суза топлы даю.
Ты недаде да облада съ лаћом моїом вода,
Него желинъ, да родъ види и отъ ње плода!
Торжествено обћщавамъ о пћчпад славо,
Да ћу дневе могъ живота я провести право.
Сву на славу, сву на дику, на похвалу твою,
Посћщавамъ тћло, душу а и паметь мою!
Буди Боже! ты мой отацъ, за руку ме води
Акобъ видіо да ме злотворъ отъ пута отводи,
Отъ онога пута узка, кой намъ показује
Добродћтель, и слћдствія нћна указује.
То су мысли пріятелю! и данъ и ноћь ное,
И данъ и ноћь есть у усты моя име твое!
Буди ты! мой Благодћтель, буди ми пріятель,
Аколъ лево када пођемъ, буди ми учитель,
Быт' ће време, кадъ ће слабо перо мое болћ,
Моји наћи и по ње хвале твое полћ.
О дабъ Сербски роду было, такві људа доста,
Небы сада отъ ученихъ мы имали поста,
Прінми Драго Благодарность! прінми ову малу
Самъ спаситель достойну ти дати будетъ хвалу,
Када трубе трубитъ стану, на страшноме дану
На сваку отъ четыри ове земле страну
И преблагій нашъ судія разделиши люде
Єдныхъ страшанъ, другихъ міо и весео буде:
Тыћешъ съ десне руке стоятъ, твога спасителя
Єрбо с' всегда ты слћдовао, стопы учителя!
Тыћешъ прінящ' за благая твоя дћла нћчный
Вћнацъ и взоръ єдныя, троїцы непресћчный.

А. Стойковићъ.

ПАЛЕЖЪ МОСКВЕ.

(Новела)

IV. ЄСЕНЬ ВЕЧЕ.

(продуженіе)

Москва є већ у развалинама лежала. Гдигди се іошъ облаци одъ дима изъ пепела подизаху, у ков су целе улице преображене биле. Само мала века часть была є одъ пламена пошћећена. Наполеонъ биіше царскій замакъ Петровской опетъ оставіо, и наново се у Кремлу стаціо. И палата, у коіой Генералъ Гарбоне живіо, биіше добыть пламена, и садъ са графицомъ Пауловномъ живиіше онъ изванъ капіе Коломна на полію у єдной простой кући.

Лепо єсенћ вече биіше съ тихымъ брежульцима окружену равницу у магическу сяйность завило, на коіой опетъ веселћ Француза чуше, и ништа не опоминяше на ужасно позорће прошасты дана.

Пауловна стояше на прозору свое собе, некій приметителный немиръ и очарателна жалость у целомъ нћномъ суштеству показиваше се. Ружичный украшай младости не покриваше више нћне образе, а пређашна нћна живость биіше промышляваюћой строгости уступила. Опоминянћ на свое родителћ често іой є съ больомъ тропуло срдце, али іошъ већа боля беснила є у нћномъ дћвическимъ грудима. Она є првый путъ садъ ватрено любила, садъ є првый путъ любила са страћу, коя іой є цело нћно суштество као грозница потресла. Гарбоне био є предметъ нћне любови, нћнъ образъ забавлио іой сву нћну душу, и све нћне мысли изчезаваше су у єдной оживляваюћой нћне любови.

Већъ одъ више сатій Генералъ одсутствоваше и Пауловна нћговъ повратакъ са неситимомъ жељомъ очекиваше. На єданшутъ се врата отворе и Генералъ замишлћнъ унутра уће.

„И вамъ доносимъ вћсть о вашимъ родителныма“ проговори онъ графици, „они живе и налазе се у замку єдногъ своїъ пріятеля. Ево читайте ово писмо, оно одъ њи долази.“

Пауловна са дрктућимъ рукама отвораше писмо, а сузе іой низъ обра-

зе текоше. Кадъ є прочитала, єцаюћи падне на прси Генерала.

„Садъ ћете скорымъ у обятія ваши родителя повратити се и срећни быти, него што самъ я“ рече Гарбоне, Графицу жалостно гледећи.

„Зашто васъ є ово писмо тако жалостнымъ учинило?“ пыташе Пауловна, „смемъ ли узрокъ ваше жалости знати?“

„Могу ли весео быти,“ одговори Гарбоне, „кадъ помыслимъ на растанакъ, кои намъ предстои; — ахъ Пауловна, я никадъ више не будемъ срећанъ, ако ме вы оставите.“

Пауловна метне на страну писмо, бацивши на Гарбона погледъ безконачне любови.

„Ахъ зашто ни є у крававомъ дану кодъ Бородина и на мене коцка смрти пала,“ овай далѣ настави, „онда мое срдце ни одъ какве страсти, осимъ славолюбія, ни є плѣнено было, а и како се лако умире на полю чести! Али садъ є сасвимъ другоячіе, одкако самъ васъ видіо у сяйнымъ зрацима ваше небесне лепоте.“

„И бы радо желила облаке жалости съ вашегъ чела растерати,“ одговори Пауловна, „али шта я могу безъ отечества за васъ чинити?“

„О све, све можешъ ты учинити“ повиче Гарбоне, „само єдна речь съ твои лепы устніи може ме найсретнімъ на земльи начинити. И опетъ сумняшъ о чару твое силе, о! садржаю свію блаженства, море свію благовонія, у коме бы се мой животъ у вечной любови окончао. Али ахъ, за мене не куца твое срдце!“

„Ко вамъ то каже“ одговори му Пауловна, и образе іой руменъ обасу.

„Дакле ме любишъ о ты небесно сущтество“ рече Гарбоне, „о нейди одъ мене, ты лепа душо, твое отечество нека одяко любовь буде, коя є кадра и на пустомъ Кавказу рай створити. — О буди моя, ты прекрасно и найблагородніе створенѣ,“ повиче Гарбоне, „усрећи мой немирный животъ са твоіомъ небесномъ любовію.“

Пауловна погледъ, пунъ небесне любови на Гарбона бацивши, єдва ово изговори што іой є срдце отъ давна у тайности крило. Нѣно є лице пролетньой зори подобно было, а пурпурне устне съ тихимъ гласомъ ове су речи изговарале: „Ево вамъ руке, ево вамъ срдца.“

V. ОДЛАЗАКЪ ВОЙСКЕ.

Све се всѣ спремляше, да одлази. Овде су єдни пуне џакове шећера и кафе, а други златно и сребрно посуће носили. Ту се могло видети Турака, Арменіянаца, Перзіянаца, Руса и Тартара, где [єданъ съ другимъ тргује; тамо су опетъ седили войници и найскупоценіе вино изъ златны пеара пили. Велико число войника быяше се око ватре скупило и попеваше веселе песме.

У некомъ одстоянію одъ ове гомиле видише се два мужа, где се ватрено разговараше. Єданъ одъ ньи быяше одъ редке величине, нѣгово лице быяше угасите боје, и два црна пронцаваюћа ока блистала су исподъ мрачны трепавица. То є био Царъ Наполеонъ. Поредъ нѣга стояо є некій младъ лепогъ, войничкогъ изгледа човекъ; нѣгово тело быяше крепко, а нѣгово дрско, пламтеће око издаваше му млађаный и ватреный духъ. Онъ єдну руку быяше на седло коня метнуо, кога хусаръ съ великомъ мукомъ уздржаваше. Овай мужъ быяше Принцъ Евгенъ, вицекраљ Италіе.

„Овы Сците оће мени да прете,“ рече царъ, „а не мысле, да имъ у єданпуть сву ньіову войску упропастити могу. Ова улица у Калугу мора быти чиста, еръ я самъ намыслио, да у Петроградъ зимуємъ.“

(бунаръ) у кои се Давізовъ 155 стопа дубоко спуштао, но због воздуха ниже силазити ніе могао. Херодотъ повѣствуе, да в ова пyраміда отъ 100,000 люди за 20 година вдна докончана.

Друга Пyраміда, коя другу классу заслужyе, лежи на вышемъ положенію, зато у поверхности првой равна быти чинисе. И ова в четвероyгольно назидана, и износи у окружію 436 хватій, нѣна высина прелази 398 стопа или 66 хватій, близу ове пyраміде стои онай славанъ Сфyнксъ т. в. отъ стѣне изсечена женска глава са прсима, коя због особите величине човека до удивленія приводи.

Глава ове высине износи 26 стопа, само отъ yва до вилица има 16 стопа. Фpанцyзскій Генерал=Директоръ Парізскогъ музеума, кадъ в то чyдовище видіо, рекао в: художество в морало великій степенъ совершенства у оно време достићи, кадъ су се каменорѣзцы отважили овакавъ монyментъ подићи. Неколико миля отъ велике пyраміде далеко налази се на вдномъ полю іошъ вдно число Пyраміда, међу коима Родопе прво место заyзима, у томъ предѣлу налазесе мноre мyміе (тѣлеса балзамірата), коима за атаръ Пyраміде свое бытіе благодарити имаю. І. Чокерлянъ.

УСТАВЪ

МАТИЦЕ СРБСКЕ

У

НЕШТИ.

Мы долеподписани*) добровольно се слажемо, и установлявамо вдно друштво,**) као вдно тѣло, коє равнымъ, и вднымъ вдинымъ духомъ за ползу и славу народну дыше.

І. Поводъ и намѣреніе. — Начинъ намѣреніе получити. — Поводъ къ заведенію овога друштва есть вдина любовь и ревность къ общему благу; а намѣреніе есть распространеніе Кньижества и просвѣщенія народа Србскогъ, то есть, да се Кньиге Србске рукописне на светъ издаю и распространявају, и то садъ и отсадъ безъ престанка за свагда. То ће се пакъ получити овымъ начиномъ:

1-о. Да свакій садашньій Ревнитель при заведенію безъ икакове корысти свое добровольно 40 фор. т. в. четрдесетъ форинтій Сребрны у готову новцу приложи у Кассу.

2-о. Да и у напредакъ свакомъ Родолюбцу отворено и слободно буде ступити у ово ревностно Друштво, кадъ 40 форинтій Сребра готовы у Кассу принесе. Ако кои по могућству своме ревностію срдца водимъ и више принесе, то ће му на похвалу служити.

3-о. Да се добытакъ одъ продаты Кньига у Кассу уноси, съ коимъ ће касса растити у умножаватисе.

4-о. Да се никада ни изъ какве причине ни вданъ повчињ на приватну или страну какову корысть изъ Кассе извадити несме и неможе.

5-о. Ако бы преблагій Богъ родолюбивый овай трудъ нашъ благословіо, и Касса се съ временомъ укрепила, и умножила, то да се могу:

а.) И саме напечатане Кньиге Србске, коє бы одвећ потребне и полезне были, препечатати.

---

*) Особе, коє су М. С. основале.

**) Друштво е ово год. 1826 лицемъ на св. Савву І-вогъ просвѣтителя Сербскога дне 14 Јануар. установлѣно; а отъ Н. Ц. Кр. и Апостолическогъ Величества, благоутробногъ Монарха нашегъ ФЕРДИНАНДА І. V. одобрено као друштво Кньижевно М. С. средствіемъ вышестивогъ Інтімата подъ Nro 37,171. изданогъ 13 Дек. г. 1826.

Вицекраљ маше съ главомъ, и опомињаше Цара на долажење зимно доба; онъ бияше тогъ мнѣнија, да се Москва обседне и болѣ време очекује, кадъ ће и Пољска моћи на оружје устати и њима помоћь дати.

„То е саветъ за лава.“ Царъ прицу у речь упадне. „Кутузова бы насъ войска са свію страна обколила и свакій саюзъ прекинула; шта бы морала Француска о нама мыслити! У нашемъ жалостномъ положаю имамо само два пута отворена, коима можемо нашу честь спасти. Или ће Александеръ примити миръ подъ оными условіемъ, подъ коимъ му ја прѣко Лауристона пошљемъ, или ћу ја принуђенъ быти, цару у Петрограду уговоре мира диктирати.“

Говорећи то ватрено погледи на уличу одъ Калуге. Облаци одъ праа быху се подигли на последњемъ краю хоризонта и на сайности сунца смотри се светло оружје.

„Я очекуемъ Лауристона изъ рускогъ стана“ настави царъ, „видите, Евгеніе, шта е тамо.“

(конецъ следује.)

ЕГИПЕТСКЕ ПУРАМІДЕ.

Отъ свію знаменитіи древности, на кое насъ повѣстница опоминѣ, іощъ саме Егупетске Пураміде существую. Найвыша међу њима показуе найвеће совершенство у смотренію художественногъ зыдања. Пураміде су найдревніи остатцы человѣческогъ усовершенствованя, кое не само столѣтіма, но хиладама година и данасъ гордо пркосе, и себе никаквомъ времена погодомъ порушити недаду. Узрокъ њиовогъ зыдања неможе се рѣшити, єрбо су испытатели различногъ мнѣнія, свакій друго доказуе. Єдни кажу да су пураміде ради Астрономіе подигнуте, другіи утверђую, да су сунцу, и другимъ Боговомъ посвећене, тоћи веле да оне кичельивостъ ондашнѣгъ владѣнія показую, четврти мысле да су за собраніе пшенице и другіи плодова основане, вообще мысли се да су надгробіе славны мужева и Кралѣва Егупетски. Найзнаменитіе су быле оне, кое су Хеопсу и Хефрену посвећене. Пураміде ове надазесе у средины Египетскои, близу старогъ Каира, отъ сѣверне стране рѣке Нила. Єдне отъ њи стое на каменитимъ стѣнама, отъ базалта и гранита назидане. Петъ пураміда носе и данасъ своя имена, а двема име изчезнуло. Прваце именуе Гуце близу старогъ Мемфіса, друга е Мандшемуза, трећа Сакаргъ, четврта Дагшуръ, пета Веумъ. Четыръ пураміде стое кодъ Гуце у єдной линіи, єдна отъ друге 400 кораклаи удаљена. Около овы пураміда стое стотіне маньи, кое су на четири стране света окренуте.

Найвеће Хеопса Пураміда, износи у своемъ четвероуголномъ окружію 473 хвата. Њена высина брои 73 хвата или 480 стопа. Єдикои списатели потверђую, да е она іощъ выша, но то се немачно знати неможе, єрбо поверхность оне земље пескомъ часъ завеяна, часъ развеяна быва, зато се пураміда некій путъ веће, а некій мања чини. Веће часть оны маньи пураміда погребена е пескомъ, єдва се пр'ови њиови видити могу. — Ова найвећа пураміда на каменитой стѣни, отъ кречногъ (вапно) камена назыдана, има у окружію широке степене, найхудожественніе изпещрене, кое до самогъ вр'а безопасно водити могу. Кадъ се 60 стопа на пураміду попне, онда се долази на њиъ уходъ (Eingang) кои е Калиѣъ Елманъ правый путъ отворіо. Неколико входника и Галлерія, кое се у внутренности налазе, уводе у царску собу, гди Саркофагъ отъ Гранита на среды стои. Херодотъ доказуе, да е колосално зданіе ово за гробъ Хеопса подигнуто. У той пураминди налазисе єданъ каламъ

б.) Да се што маньомъ ценомъ, само да Касса не штетуе, и да се неумалива. Књиге продаю; што више

в.) Да се сиромашкой Юности, као награда за добро владанѣ и прилѣжаніе безъ штете кассе Књиге поклаюю.

г.) Да се и Награде у новцу, за разрѣшеніе каковы нибудъ стављѣны важны за књижество и просвѣштеніе вопроса, опредѣле.

д.) Да се и Новине Србске одъ овы новаца издаю, да се Учредникъ плаћа, и сви за то трошкови чине.

II. Внутреньій составъ Дружества. — Дружество ово или Тѣло состоисе изъ членова или Приложника, кои садъ или у напредакъ опредѣлену сумму у Кассу на жертвеникъ обште полze принесу.

1-о. Сви Приложници су у призрѣнію овога посла међу собомъ равни и другови, кои єднака права и єднаке дужности имаю.

2-о. Єданъ безъ другога ништа чинити неможе, но сви скупа, или они, кои на одбављанѣ послова одредьени будуизъ Дружства, морaю радити и опредѣленія чинити.

3-о. Дужность є свега Дружства, да сваке године, кадъ се рачуни заключе:

а.) Єдногъ измедь себе одреде, кои ће у скупштинама беседу водити, и представленія чинити, куда принадлежи и књиге судити, кои су за купованѣ, кои ли не, то есть, Предсѣдателя.

б.) Єдногъ, кои ће послове одбављати, и ако бы нуждно было, єднога спомоштника и изванъ Дружства подъ умѣрену плаћу; — дакле Редовника.

в.) Єдногъ, кодъ кога ће касса и єданъ ключь стаяти, и двоицу, кои ће друга два ключа одъ кассе држати; — дакле єдногъ Чувара и два Ключара.

4-о. Ако бы се неверность кодъ Редовника — Манипуланта — примѣтила, то да се другоме вручи, и да се стварь у Протоколлъ уведе. Такодьеръ и верность и ревность Редовника да се има сваке године у Протоколлъ увести.

5-о. У скупштинама свакій Другъ или Приложникъ има право и слободу своє мысли изяснити, а осталы є дужность свакога прислушати, и съ учтивостію искренно одговорити, и стварь разложити, безъ сваке личне увреде.

6-о. Заключеніе оно остає, кое већа часть приложника одобри.

7-о. Сви ће се послови водити у име целога Дружства, и подъ обштымъ именомъ: Матица Србска. Писма ће се управляти на Редовниково име, коме се додати мора: М. С. или M. S. или M. S. Редовникъ мора таково писмо скупштини сообштити.

8-о. О овомъ послу бригу носити само Другови или Приложницы могу. Ако бы ови изумрли, то да се наслѣдникъ Приложника за то способанъ избере.

9 о. Матица Србска починѣ одъ дана Светога Саве, 1-огъ Просвѣтителя Србскогъ године 1826 Јануар.

III. Послованѣ — Манипулація —

1-о. Новци се полажу у єдну Кассу подъ три ключа.

2-о. Два се протоколла водити мораю: Єданъ о ономе, што є у Касси, шта се прінма, шта ли се издає; другій о уговорима или Контрактима, и заключеніма у призрѣнію овога посла. Оба се у Касси држе.

3-о. Редовникъ — манипулантъ — кои у време потребе на Квиту новце изъ Кассе прійма, мора у скупштинама одговарати за прійманѣ и издаванѣ новаца; и свагда да є готовъ рачуне и ствари предати, кадъ скупштина заште.

4-о. Сви ће се послови опредѣливати у скупштинама, у коима мораю ови быти: Предсѣдатель, Редовникъ, Чу-

варъ, и два ключара: или њіови замѣници изъ Дружства. А одъ осталы Членова кои ове, може доћи и присуствовати.

5-о. Сваке године се рачунъ заключити мора, и ясно изразити, съ колико в касса нарастила, или спала. Свакоме Приложнику, кои бы на страни био, мора се сваке године при заключеню рачуна и протокола станѣ кассе у писму явити, и сви Приложницы по именце назначити.

IV. Назначеніе обичны трошкова:

1-о. За куповань рукописны Књига одъ Списателя.

2-о. За Печатню.

3-о. На Спомоштника Редовникова, ако бы нуждно было.

4-о. На пошту за писма у призрѣнію овога Посла.

5-о. За пресланѣ Књига.

Тако, а не иначе!

СЛОВО КНЯЗА АЛЕКСАНДРА НА ТОПЧИДЕРУ 4 Јунія 1843.

Љубезна Браћо!!

Одкако самъ промысломъ Божіимъ и вољомъ Народа Србскога, коега данасъ у вама, као достойнымъ опуномоћенэма Депутатима њговыма, с' радосћу гледамъ, на кормило правленія ове землѣ ступіо, моя в единя брига и старанѣ было, како да народъ Србскій, помоћу Совѣта, помоћу старешина, до оне срећне и благостоянія доведемъ, кое онъ, и по своима отличнымъ свойствама, и поднешенымъ жертвама, заслужуе.

Оваковомъ жельомъ и намѣромъ воћенъ, посѣтіо самъ я не давно васъ и Народъ Србскій, желећисе собственима очима увѣрити о потребама земальскима, и на велику радость и задовольство мое, искусіо самъ я свуда, по народу, ону волю, кои се са моіомъ жельомъ найлепше слагала, и мени прекрасне изгледе за будућность обећала, тако, да ништа већъ остаяло небы, но само, да сдруженымъ силама, у дѣлу напредка народнога, поступимо, на честь и славу имена Србскога и срећу потомства. —

Оваква лепа разположенія видећи, ништа ми толико на срцу лежало ніе, колико да се она, између Високе Порте, као господствуюћегъ Двора нашегъ, и Руссіе, као покровителствуюће силе, породившасе, у смотреню њіоны међусобны права, незгодна отношенія, кои су њлога блага наша намѣренія, затруднявала, престану, и окончаю се. И она су се истина окончала, но у самомъ окончаню с' таковыма су важныма обстоятелствама и жертвама скопчана, да се никако одъ жене, ни са помоћу Совѣта, у дѣйство привести нису могла, и изискивала су необходиму нужду, да васъ, љубезна Браћо! у име цѣлога Народа, позовемъ, како да сдруженымъ совѣтима, постарамо се у дѣлу ономе онако поступити, како ће найболѣ, и найспасителніе за отечество наше быти. —

Ствар в одъ велике важности, ту долазе у призрѣніе дужности наше спрама Високе Порте, као Господствуюћегъ Двора нашегъ, дужности спрама Руссіе, покровительнице наше, долазе у призрѣніе основна, народу нашемъ дарована, права, кои непредимости изъ очію напуштати потреба. Све ово у согласіе довести, есте славный задатакъ нашега дѣлања. Вы ћетесе садъ о свему обстоятелно одъ Совѣта извѣстити; само внимателно саслушайте, зрело о ствари разсудите и договоритесе. Знайте, да колико в задатакъ овай тежій, толико ће срећно рѣшеніе његово сліяніе быти.

У томе пека васъ света дужность, спрама отечества и њговога благостоянія руководи. Ако тако поступите, да права и слободу Србску невредиму сохраните, и дужности и призрѣнія спрама Высоки Дворова изъ очію неиспуститe, онда знайте, и увѣрени будите, да ћете и благостояніе народно утврдити, и образъ Србскій предъ светомъ осветлати. —

ДОПИСЪ.

Изъ Баната. Изображеніе народно есть таково условіе, безъ кога народъ не може срећанъ быти. А будући да в досадъ много о срећи и благостоянію народномъ говорено: зато за нуждно налазимъ и ово, на чему се она основаваю, у призрѣніе узети, а тимъ истимъ начинокъ нужду и потребу доказати, како намъ в изображеніе и воспитаніе народно одвећъ нуждно, ако желимо, да цѣль нашу, сврћуће срећу и благостояніе народно,

постигнемо. — Досадъ е найвише о побольшанію свештеническогъ стања говорено, државши заръ Свештенике за цѣли своіой найболѣ и находніе средство. Зато да бы се Свештенства, као найславніега наше цѣли средства, станѣ побольшати могло тако, како бы оно, безбрижно за друге свое куѣсне и Фамиліярне потребе, све свое и душевне и тѣлесне силе на то употребило, да ону частъ народа, коя му е, да воспитава и изображава, на душу оставлѣна, предана, повѣрена, правымъ Христіанима учини, оснимъ други многи досадъ наведены средства и она наводимъ:

1-о. Да се за свештенике они не узимаю, кои найманѣ филозофске науке спрошли ни су. Єръ каквомъ се воспитанію и изображенію одъ оногъ можемо надати, кои самъ себе не зна воспитавати и изображавати, нити зна, у чему се управо воспитаніе и изображеніе састои.*) А да бы се ово съ вѣномъ народнимъ корысти испуняти и у дѣло приводити могло, сарѣчъ, да не бы они младіѣи, кои су лепымъ душевнымъ свойствама одъ природе украшени, а средства немаю, више науке слушати, народу безполезни быти морали: то никаквогъ за то болѣгъ средства не налазимъ, него да Изгово Вишеосв. Г. Митрополитъ уредбу изда, да свакій манастырь по 2-3 отмѣнія (не родомъ и богатствомъ, него срдцемъ и намѣну) младіѣа школује, а у томъ дѣлу можебити да бы и друга наша Господа Епископи, Землѣдржци и сви имућнія красанъ и подражанія достойнъ примѣръ нашла.

2.) Да се число парохія умали. Єръ докле годъ сувише парохія буде, дотле свештенцы наши не могу у добромъ стању быти, слѣдователно ученія и изображенія не ће се радо тогъ званія примати, будући да свакій найвише онамо тежи, гди га болый животъ очекује.

4.) Да се остале Парохіе на класе разделе и по заслузи свештенцима раздаю. — Да се опай пунктъ досадъ испунявао, или болѣ да кажемъ у обычай унео, заиста при свемъ томъ, што е свештенство наше по вѣсой части неизображено, дакле и она средства, съ конма бы себи колико толико свое бѣдно станѣ олакшати могло, ни е знало да употреби, него пропуштало и очекивало, да му га другій покаже; присвесъ далѣ томъ, што имамо сувише парохія, кое намъ основанъ поводъ дае, да тоне зло станѣ Свештенка по вѣсой части приписусмо; при свемъ томъ, велимъ, само да се опай четвртый пунктъ у призрѣніе узимао, наше бы свештенство данасъ у свакомъ смислу у болѣмъ стању налазило се. Но кадъ ни е то досадъ учињено, то надано се, да ће скорымъ нашъ родолюбивый Г. Митрополитъ све то у редъ довести, а тымъ истымъ начиномъ и другой Вишеосв. Господи поводъ дати, да у своимъ Діецезама мудре и за цѣлый нашъ народъ спасителне уредбе установе.

Ако за овымъ сама точкама настоимали будемо, да се испуняваю: то заиста непримѣтно ће намъ, наше свештенство у кратковъ времену на ономъ степену изображенія стоити, на комъ се сусѣдны народа свештенство налази, и мы ћемо се онда увѣрити, да е нашъ народъ онако исто и на кильжевномъ изображенія полю у стању съ другима се успоредити, као што е свагда смѣло и отлажиона 'єройческому съ њима и безъ њи се указивао. —

Браћо, пріятельи, пастыри и Меценати народа Србскогъ! Кадъ помыслимо, да ни смо сами себи роѣени; кадъ помыслимо, да е овай животъ кратакъ, и да онъ ништа друго ни е, него приправљнѣ за будућій животъ; кадъ помыслимо, да е наша срећа съ народномъ срећомъ саюжена, то ни е могуће, да прси наше жаромъ родолюбіе не запламте, и да сви по силама нашимъ кои духомъ, кои срдцемъ, кои новцемъ могућну жертву на олтаръ наше среће не принесемо, и да тымъ начиномъ не сетимо се славногъ нашегъ Орація рѣчій

Познаимъ, Роде, самы себе. Имѣй
Всю храбрость виникнуть въ поле душевное.
Требимъ злакъ вредный, множимъ добрый.
Высрешныхъ садъ получити духовъ!

Л. Кнѣ. С.

*) Овде ће многій може быти строго примѣтити и казати, да има свештенка, кои ни су филозофію слушали, па опетъ више знаду, него опай, кои ю е слушао. И то е истина; ал' зато нетреба све слепо у свештенческій чинъ примати, него само оне, на конма се дае видити, да су у филозофіи были.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 51. Неделя 27 Юніа 1843. Год. II.

РИБАР.

(по Гетеу)

од В. Живковића.

Вода шушти, вода расте,
Украй воде рибар сѣди,
И погледом замишлѣним
На удицу своју гледи.
Тако сѣди — на накледа —
Ал се бистри талас дѣли,
И из њега помолисе
Мокре жене стас пребѣли.

На му пѣва, на му сбори:
„Зашт' рибаце мамиш море
Са лукавством и превором
У пагубу жаркост горе? —
Ах, да знадеш, каква добра
Оне на дну ужипаю,
Скочно бы и сам доле,
Гдѣ те сласти све чекаю!"

„Не крѣши л' се сяйно сунце
И блѣд мѣсец у том мору?
Не враћа л' се њихи обновлѣи
Дванут лѣпши лик у зору?
Из дубокогъ неба овог,
Не мами те плавост чиста?
Не вуче л' те облик властит,
Гдѣ се вѣчна роса блиста?"

Вода шушти, вода расте
У њој већ му ноге плове
Срдце му се заиграло
Ка'но драга кад га зове!
На му сбори, на му пѣва —
Он обчишћи ах уздише;
Она вуче — а он тоне —
Нит се икад враћа више!

ПАЛЕЖЪ МОСКВЕ.

(Новела)

(продуженіе)

При овимъ речма уседне Принцъ на коня, и оде у назначеный предео, а Наполеонъ приближи се войницима, кои око патре стояше.

Громогласно: „да живи Императоръ" поздрави цара. Онъ се потомъ упусти са войницима у разговоръ, разбираше за њихова имена, и битке, у конма су были; хваляше ій у присутствію млађы, и обећаваше имъ награде и достоинства; после промотри имъ њино ело, узме кашику одъ єдногъ поредъ њега стоећегъ войника и кошташе супу. У тай паръ ето ти Гарбона преко равнице. Чимъ смотри цара, одма съ коня скочи и съ найпећимъ му се страхопочитаніемъ приближи.

„Вы сте Генералъ Гарбоне" проговори му Наполеонъ. Я самъ съ вама незадоволянъ, вы пренебрегавате редъ и дужность Ваши войника, и найвећа исту-

пленіи (ексцесе) ваши официра неказните. Мои храбри гранадири зло о вама говоре; они кажу, да вы єдну одъ веће фамиліе ухваћену Рускиню кодъ себе држите; нашто то? єсмо л' мы икадъ са женама ратъ водили?"

Генералъ изъ почетка овымъ говоромъ яко збуни се, но одма себи дошавши преповедаше Цару цео случай о заробљєвю Пауловне.

„И вы, Генералъ" царъ далѣ разговоръ продужи, „вы задржавате Графицу, као обезчешену робкиню.

Мы се имамо съ важнимъ чимъ забавлити, нег' да бы на те маленкости могли пазити. Пошљите вы Рускиню натрагъ, и немојте вашимъ посломъ мржню наши непріятеля да умножавате".

„Сире" одговори Генералъ, моя є честь невредима остала, и сама Графица не жели више, да се своимъ родительима поврати".

„Ха, ха, ето лудости" настави царъ, и неколико кораклиу напредъ учини. У тай паръ профоше поредъ Цара каруце, у кoима є руска Графица была.

„То є Рускиня" рекоше войници, прстомъ на Пауловну показуюћи.

Наполеонъ да Генералу знакъ, да се одма каруцама приближи и Пауловни каже, да се доле сиђе.

„Мадама" дрвнуюой Графици царъ проговори, „што се задржавате у граду, кои су сами ваши люди као варвари спалили? Вы морате вашимъ родительима натрагъ ићи; то вамъ ваша честь налаже. Я ћу самъ нуждне уредбе учинити, да се можете повратити. А вы Генералъ, ако вамъ се ратъ досадіо, то можете за свагда на ваша добра у Француску поћи."

При овымъ речма уседне на коня и у градъ оде. —

Одъ стыда поражена готово у несвести уђе у каруце; а Генералъ заповедивши кочіашу, да управо куhи тера, оде у градъ, да свое войнике уреди.

Пауловна є башъ све, што є имала, на путъ спремила была, кадъ Гарбоне у собу уђе. Сузе су потокомъ низъ образе Графице текле, и на лицу се нѣномъ неописана жалость видила.

„Дакле за цело оћешъ да твогъ будућегъ супруга оставишъ" рече іой Гарбоне. „Ништа се не бриши, моя любезна, царева претня при садашњимъ обстоятелствама никадъ се не ће испунити."

„Ахъ Гарбоне, я те не ћу никадъ оставити, — садъ є доцкантъ" рече Пауловна одъ любови и страа нападнута, и загрли своегъ любезника. —

Царева претня и ни є се никадъ испунила. Александеръ све уговоре мира одбаци, и наново се непріятельство поврати.

Десетъ дана после оногъ разговора са Гарбономъ остави Наполеонъ са своіомъ войскомъ Москву, да руску войску кодъ Калуге нађе, упропасти, па после свой победоносный улазакъ у Царскій градъ на Неви да држи. Али другочіе є было написано у кньиги судбине.

(конецъ слѣдує.)

ЗИДОВИ И ВИСЕЋИ ВЕРТОВИ У ВАВИЛОНУ.

Вавилонъ є єданъ отъ настарін цветућих градова на свѣту, онъ є био найбогатіи престолный градъ Халдейскій, гди су науке и художества найпре свое обиталище основале. А будући да є Астрономія осимъ свію онде цветала, мысли се, да є она поводомъ была, што є онай облаке достижући столпъ подигнутъ. Окружіе овы зидова, којн су около града подигнути, каже се, да є 45,000 кораклии, или 18,000 бечки хватій износило. Плиній и Страбо, назначую нѣгову высину са 200 аршина, а ширину

отъ 50 стопа; зато су могла двоя кола на нѣговой поверхности не само успоредъ путовати, но една другима свраћати. Каменѣ, коимъ е зидано, было е гвозденымъ свезама скопчано. А будући да е округље грдны овы зидова четвороуголно подигнуто, зато е оно свагда величествено изгледало, ербо е на свакой страни 25 капія. У свему дакле стотину находило се, између сваке две капіе гордила су се три торонья, слѣдователно у свему 300 торонья. Свака капія имала е свою улицу (сокакъ) у правой линіи изведену; цела пакъ варошъ разделявала се на 676 четвороуголія, коѣ великолѣпіе свакогъ смертногъ у удивленіе приводило е. Између кућа и градски зидова была су поля и вертови, кои су за случай обсаде непріятельске ради опасности обще глади остављени. Подземни ходници, кои у велике магацине воде, тако су художествено изведени были, да се непріятель морао у њима изгубити, и свою пропасть наћи. Брзо зиданѣ овогъ дивногъ дѣла приводи читателя у сумню, да е могуће было, не само зидове, но и торонѣ са ходници и магацини теченіемъ єдне године окончати, но кадъ придодамъ, да су свакогъ дана 300,000 людій непрестано радили, онда видити можемо, што е човекъ у стању произвести. Цирусъ, краль Персійскій, освоіо е величественъ градъ овай, и дао страну єдну овы зидова сасвимъ срушити. Дарій іоштъ немилостивіи бяше, онъ е цело окружіе дивногъ града Вавилонскогъ до земль оборіо и утѣхомъ себе наслаждавао, да е оно, што е толикій трудъ дѣятелности човеческе єдва подигао, онъ чрезъ своѣ люде порушити могао; — Великій пакъ Александеръ видећи толику овы нечувствены владѣтеля суровость, намѣранъ е био зидове Вавилонске опетъ у прво станѣ довести, коѣ бы нѣговъ великій духъ заиста и произвео, само да га неиадна смрть посѣтила ніе. — Храмъ Белуса и многоцѣной мостъ на Еуфрату — у средъ града подигнутъ бяше славанъ и знаменитъ. Онъ е почивао на 12 каменити столпова. Съ обе стране красногъ овогъ моста назидала е Семирамисъ (прва женска, коя е владати почела) великолѣпне дворове и оне удивленія достойне висеће вертове, кои амфитеатрално изведени на столповима назидани бяху. Ово су найстаріи вертови, коѣ повѣстница споминѣ, и каже: да су сводови оловомъ затопљени, толикомъ массомъ землѣ покривени были, да су се не само прорастења, но и найвећа дрва на њима укорењена гордила. Да бы се безъ труда вода ради заливаня вертова узносити могла, начињене су машине, коѣ су воду изъ рѣке Еуфрата горе вукле, и плодородіе подпомагале. Овакове вертове правити покушавали су разни предѣли Европе, но никои нису тако величествени као Вавилонски быти могли.

I. Чокерлянъ.

ОБРАЗИ САДАШЊОСТИ И ПРОШЛОСТИ.

(Енглезеско Светкованѣ Суботе.) Прве недѣлѣ месеца Юнія нађу се два детета у Лондону, гди се на улици съ новцима (пали да коцке) играю, и после два дана буду предъ полицію доведена, што су свету суботу обезсветили. Судія полиціе рекне, да се родителима одведу, али опыма строго наложи, да одако свою децу одъ подобны преступленія чуваю. Той пресуди дода судіа слѣдующе: „У то исто доба, кодъ су се ова деца због њима непознатогъ закона затворила, идући кроз главну улицу смотриш, гди се у отворенымъ гостіонницама, и то одъ пет па до крилогъ врана играю биліара, домино, картій. Я не сведо ући, до преступленіе закона казнимъ; него морамъ чекати, докъ ми одъ њи тужба не дође."

(Казна сребролюбца.) Преповеда се, да е Петаръ Свирѣпый, краль Кастиліе єдногъ

сребролюбца, кои є због претераног интереса код њега обуженъ био, на одређъ свирћну, али његовомъ сребролюбію врло приличну казну осудіо. Онъ свирћчъ заповеди, да се сие сакрозиште око сребролюбца метне и у тавницу безъ сла и пића затвори. Наравно да сребролюбца наскоро почне гладъ и жеђъ морити, и онъ стаде молити, да му се ма најманђ леба и воде донесе. Надзиратель тамнице одговори му, да може то добити, али за плату, и тако му за парче леба и чашу воде тако здраво заценн, да є сребролюбацъ уплашенъ повикао: да толико ни подъ кои начинъ не може платити. Али наскоро га гладъ и жеђъ натераю, да є морао Надзирателя звати и казати, да ће платити; єръ иначе мора скапати. Но овай садъ погорђенъ рече: да є онъ своимъ оклеваньемъ праведну цену изгубіо, и садъ му наново іошть двапутъ толико цену повыси. Онда Харпагонъ науми, да проба, може ли гладъ и жеђъ уголити; єръ пре воле, вели, умрети, него за мало воде и леба, кое найсромашнін за бадава добыя, толико новаца дати. Али неукъ гладъ и жеђъ трпети, у отчаянію повиче, да ће и ову суму платити, само да му леба и воде донесе. Садъ му Надзиратель донесе леба и воде, али тако мало, да є сребролюбацъ чешће, по ону исту цену, искати морао; будући га є гладъ и жеђъ непрестано морила. Ово є дотле траяло, докле се имаћ сребролюбца ни є прилично умаляло. После га краль да себи дозвати и рекне му: „Садъ си се научіо познавати, како є єдном пута сиромаху тешко и найнуждніе шта є себи прибавити, и я се надамъ, да ће те ова наука опоминяти, да у напредакъ съ твоимъ новцима не тргуєшъ, и тако са сиромасима, кои нужда натера, да одъ тебе помоћь ништу, на найсвирћніи начинъ поступашъ. Обећашъ ли ми, да ћешъ се у напредакъ поправити, то ћу те одпустити; али почнешъ ли наново, као досадъ, съ новцы трговати, то за цело знай, да ћешъ то са животомъ платити.“ Сребролюбацъ обећа, да ће се поправити, и тако є верно свою речъ држао, да по своіой после неколико година послѣдовавшой смрти што'но нашн нелс ни мангуре ни є оставіо.

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Пешта 24. Юнія — Вашаръ! Вука! — Данасъ є главный данъ изключително вуненог Вашара, кои се одъ старина подъ именомъ Ваиски Вашаръ, о Иванудну овде у Пешти држи: Велико се число купаца стекло, а нарочито: Енглеза, Француза, Белгіянаца и Холанђеза. Продалосе близу 30,000 центій; непродато остало є 6,000. п., цена є била добште узимаюћи, са 5 а 8% више, него ланьске године. — Епископъ Бечкій вексли прве класе био є 5 до 6 % — Вука є у напиемъ отечеству найзнатніи и найпробитачніи Производъ, почемъ за њега готовъ новацъ одъ страноземаца узимано. — У овой струци нашта неостое желити, осимъ, да се вуна већма облагорођава, а к' тому се иаискује, поредъ болћега рода оваца, и добра паша, вода, и солъ. — Изъ Валахіе и Србіе доно є парникъ „Ерешъ“ мложину Денькова вуне; коя се онде само претоварила и далѣ за Бечъ одпловила. —

ВѢСТИ.

Пешта. 26 Юнія. Данасъ у ютру око ½ 4 сата пловиште одъ Ст. Андріе две дереглѣ, кое су раномъ натоварене биле. Дошавши близу моста корманошъ хтеде да заокрене и у край стане. Но снага и брзина воде осуети му његову намеру, и дереглѣ тако брзо собомъ понесе, да су ове о попрезвальивале се, и све што се на њима налазило, у Дунавъ упало. Њи преко тридесетъ коє людій, коє жена овомъ є приликомъ у воду упало, одъ кои се 12-15 набавило. — Овай нестрећанъ због велике и брзе воде догодившій се случай осимъ неиакадніе штете дао намъ є єдан красанъ супружеске верности и любови примеръ у єдномъ човеку, кои є у найвећой опасности своіе супругу спасао, и съ њомъ дотле плпвао, докъ нмъ обоима чамацъ у помоћь ни є притекао.

ПОПРАВКА.

У последнѣмъ Числу Скоротече на страни 1. стои: Гдне самъ суде итд. место: Гдне самъ сузе; на стр. 283 подъ две звездице у последньой прсти стои: 1826, место: 1836.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байнсловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 52. Четвртакъ 1 Ю.лія 1843. Год. II.

МОЄМУ ПРИЯТЕЛЮ.

Д. Т. Србину

у Споменицу Stammbuch.

од В. Живковић.

1.

Пријателю, док ти Србско
У нѣдрима срдце бие,
У десници нек се твоіой
Народности барјак вие;
Да, кад сунце твог живота,
Западу се тихо ниже,
Мили спомен твог имена
У потомству непогине.

2.

Нек оно љубав права,
Гдѣ се рѣчи траже
Да ласканѣм пријатељско
Срдашце разблаже
Пријатељству чин 1) дивотан
Праву цѣну даје;
Тако само чиста љубав
Кроз нѣкове сле.

3.

Љуби нѣжно,
Свој вотрено љуби Род;
Вѣруй тврдо,
Вѣра носи красан плод
И надај се!
Нада мелем познат ест;
Тако живи,
Да ти сваіна буде чест!

МАЈСКА ПЕСМА.*)

одъ Иліе Захарієвића.

Сунце љубке спушта зраке,
Свудъ весели чувшъ знаке,
У прелепой садъ природи
Свудъ се рајска радость плоди;
Будʼмо и мы весели,
Срце младо то жели.

Славуй љубко нама пева,
Прелета насъ мала шева,
Зеленило дичи гору,
Слога, љубовь нашу школу;
Будʼмо зато весели,
Срце Србско то жели.

КЛЕВЕТНИКУ.

Проклетства Србскогъ извору, клевето,
Несита мукомъ четвороевчитомъ

---

1) Чин die That.

*) Ову су песму ученицы Поезіе на њиховомъ овогодишњемъ малансу певали.

Србаља храбры, добры срцемъ,
Отровъ нештедно на хою лютый

Просипашъ главу, млађаны Србаља
Срдечный венацъ добыти трудећу с'.
О добру обштемъ кадъ и мыпля,
Милоша вѣрность и дычну храбрость,

Мушицкогъ волю младежи улива,
Накостинкъ стреломъ срце ми погоди,
Наметну м' замке беде, муке,
Грдну у пропасть увући м' труди с'.

Ха стани гуіо, отрова лишена,
Срце с' излечи совесћу праведномъ,
Замке се мрве, беда бега,
Я ћу т' одвући у пропасть вечну,

Са снагомъ духа, руке ни познатомъ,
Да се освете Сократи, Милоши,
Душана сѣнь да с' добру нада,
Венцемъ украси мушичкогъ жеља.

ПАЛЕЖЪ МОСКВЕ.

(Новела)

(конац)

V. ДОРОГХОБУЦЪ.

Дани преваре были су прошли, и сви златни образи будућности као тама предъ сунчанымъ зрацима ишчезнули.

Садъ є цича наступила, и горди Бородински победителы одъ сѣверногъ ветра гонѣни морали су садъ бегати.

Утврђенѣ руске войске кодъ Мало-Ярословецъ осуетило є кралѣве гигантске планове; зато заключено буде, до Смоленска натрагъ повући се. Прождрљиво животно човеческе неволѣ, гладъ, беснило є садъ међу расељнымъ бегаюћымъ масама, и съ њиме се онай страовитый обликъ сдружіо, кои кадъ се загрли, жиле живота укоче се. Съ бледымъ лицемъ и упадлымъ очима, съ каменымъ срдцемъ прелазили су войници преко свои одъ зиме смрзнуты другова. Умореный войникъ, кои є другима снажнїмъ на путу столо, одъ овы се беаъ свакогъ сажаленя на землю строваливао, съ кое се више ни подизао ни є; єръ снегъ га є одма затрпао. Али найвећма су быле сажаленя достойне оне Госпоће, кое су у великомъ числу за Французскомъ войскомъ ишле, и међу конма се ньи изъ найвећегъ чина налазило. Ове сироте морадоше сваку нужду трпети. Подобно безоружанымъ жертвама ишле су за бегаюћомъ войскомъ, и ньи врло мало имало є свои заштитника. У овой гомили налазила се и несретна Пауловна, али са срдцемъ пунымъ любови и духа све є беде и недоскудице сносила, надаюћи се, да ће у Смоленску зимовати и ту супругомъ своегъ любезногъ Гарбона постати.

На последакъ доће се у Дорогхобуцъ; али како се сви уплаше, кадъ само развалине смотре, где се іошгъ пуше. Овде се мыслило, да ће се єла и пића затећи, и тымъ већъ одъ дугогъ времена беснећу гладъ уголити. Али Наполеонъ прошавши туда да исто место запалити; и садъ отчаяніе войника было є неописано; садъ се у разорене подруме силазило и по вреломъ пепелу прематало, да бы се што за єло нашло.

У некомъ црномъ, одъ ватре поштећеномъ низкомъ своду, на полакъ изгорелой слами седела є несретна Пауловна, греюћи се на нешто мало ватре. Предъ вечеръ доће іой Генералъ.

„Я вамъ немилу вѣсть доносимъ“ рече онъ, „у Смоленску не ћемо зимовати; нашъ путъ иде преко Нима, са свакимъ даномъ наша несрећа расте, и отуда можете видети, да се морамо раставити.“

При овой вѣсти одъ ужаса дрекне Пауловна, будући є знала, да є своє родителѣ, и своє име (честь) жертвовала; али одма себи дошавши рече: „Шта Гар-

боне, зарѣ се ты за мой животъ боишъ? о како зло о мени мыслишъ. Я да тебе садъ оставимъ, кадъ ти непрестано найвеће опасности прете? Не, я оставмъ кодъ тебе, и ништа ме не ће одъ тебе разставити, осимъ смрть!"

Са срдцемъ, кое ни найманѣ сажаленя не познаваше, сматраше Гарбоне неко време ово верно суштество, после настави: „Маните се такогъ разговора, онъ ни є за нашу несрећу. Мени се чини, да ме ни сте разумели. Идите натрагъ у Москву, тамо ћете іоштъ можебыти ваше родителѣ наћи; єръ я ни самъ више у стаю васъ чувати."

Безчувствителный! зарѣ бы ме могао садъ оттерати, кадъ самъ я већъ моє родителѣ, мою честь теби жертвовала?" разлюћена повиче Пауловна. „Ахъ Гарбоне!" са слабымъ гласомъ продужи далѣ Пауловна, „не носимъ ли залогъ любови подъ моимъ срдцемъ, и ты не налазишъ никаквогъ сажаленія съ твоіомъ несретномъ Пауловномъ?"

Но Генералъ безчувствено одговори: „Я самъ принуђенъ казати вамъ, да се мы морамо разставити; єръ наша отношеня найгора бы слѣдства могла имати. А друго вы никадъ не можете моя супруга быти, будући самъ я већъ оженѣнъ. Съ Богомъ Пауловна! — Пауловна при овымъ речма паде у несвесть, а Гарбоне са своіомъ войскомъ оде.

СМРТЬ ПАУЛОВИЋ.

Тишина се была по целой земльи прострла, и ништа є не узнемириваше, до гдекоегъ гласа трумбета у руской войски. — На єданпутъ бело нешто изъ снега диже се; оно долазише све ближе и ближе руской войски; стражаръ повиче: ко є? одговоръ се не даде; на єданпутъ пуче пушка, и привидѣніе паде на снегъ. У томъ часу долети официръ, да види, зашто се пукло. Онъ сматраше на снегу лежеће створенѣ, после скочи съ коня, пораженъ натрагъ одскочи, по томъ узме га и съ кочи съ њимъ на коня. Све ово ни є дуже траило одъ неколико минута. Овай официръ быше Фирштъ Василіє, кои є умирућу Пауловну у рускій станъ донео.

У стану є іоштъ полумртва лежала Пауловна, кадъ Василіє, кои є мало пре отишао быо, са некимъ у година мужемъ унутра уђе. — „Овде вамъ лежи ваша кћи" са сузнымъ очима проговори официръ Графу Сулкову, кои є у униформу рускогъ Маіора обученъ быо. „Овде, мой добрый отче, благословите вашу умирућу Пауловну."

Графу су сузе низъ лице потокомъ текле, онъ, премда одъ своє кћери яко увређенъ быше, опетъ ни є могао своє родительско срдце сакрити; него гушећи се са сузама изиће изъ стана; и пошлѣ свогъ верногъ пріятеля, да є при последнѣмъ часу тѣши. Мало после уђе старый некій свештеникъ. Овай є руке своє надъ умирућомъ Пауловномъ држао и благосилио є — садъ тихъ уздысай изъ груди іой излети и — Пауловна премине. — Усамлѣный гробъ Пауловне орошавале су сузе Василія.

(изъ Немачкогъ изваћено)

НОЋНА ПРИВИДѢНІЯ

или

Зли Духови.

У неко врѣме мыслили су люди, — да зли и нечастиви духови, и виле, налазе се заиста, по празнымъ кућеринама, опустѣнымъ градинама, и по дубокомрачнымъ пећинама, — и хиляду ковкаквы страота и зала приповѣдали су, као да ова баяги чине свакоме ономе, кои бы се усудіо, у њиовымъ пустолинама преноћити, или само покрай њи, обноћь проћи.

Но одкрыло се мало по мало, да такова страховита привидѣнія мораю быти: или успалѣна човеческа фантазія, или каквый наравный производъ, т. е. лукавство злочесты людій, коимъ се они корыстую, сакрываюћи свой грабежъ на ова потайна мѣста. Данасъ вальда нема єдногъ честита и паметна човека, кои бы ованово што вѣрово? Нећу рећи, да се у простомъ народу, кои є у овомъ давнашнѣмъ суевѣрію већ остаріо, іошт о томъ неговори, и да се кадъ и кадъ различито неприповѣда, чему бы се свакій разумный човекъ, само сміяти морао. Неки, те неки, кои ову стварь за суевѣрну држе, къ томе, желећи подобну фантазію простаку изъ главе навадити, иду безъ свакогъ стра, и ужаса, на ованова вилина, и злодуховна мѣста. Дрзновеный поступакъ Херцета Виллара, кои нета измышлѣнія, єдиномъ злочинству єдикои людій, приписиваше, нека намъ овде служи за примѣръ, и свѣдочанство.

Њега као младића, пошалѣ краль, његовъ господинъ, ради важны послова у Њемачку землю. У повратку своемъ доће онъ обноћь, но великой кишни у єдно мало, и сиромашно селце, гди изванъ неколико, сламомъ покрывены, ядны колиба, немогне нигди конака наћи. Близу села видаше се на брієгу, єдна стара, и пуста градина. Њему се свиди да бы мого найприличніе тамо ноћь провести, упыта дакле, тко тамо обытава? Добри селяни одговоре, да нема тога на свіету човека, кои бы смѣо онде и доћи, а камоли у граду преноћити! У овой пустой градини говораху, чуе се обноћь велика луна и выка, и привиђаю намъ се коекакве страоте, одъ нечастивы злы духова, и вила! Херцогъ стане сміяти се њиовой простоти, и рекне имъ: а я бы башъ имао волю тамо ићи, да се нагледамъ тій нечастивы духова и вила, кое нівсамъ никадъ іошт очима видіо, и да чуемъ ту ноћну лупу и выку. Онъ заповеди своимъ пратіоцыма да остану у селу, за показати, да се онъ само руга таковой будалаштини; узме собомъ свое оружіе, даде наложити велику ватру, пакъ самъ самцатъ, уђе у градину.

Пошто проће поноћи, зачуе се изъ далека выка, урликанѣ, и звека ланаца. Виларъ за све то немарећи, узме дугу пушку у руке, и метне се на стражу. Урланѣ є све то ближе чуло се. Виларъ немицаюћи се са свога мѣста, гледао є само, тко ће се ванъ помолити. На єданпутъ се тако яко затресе, онъ є мыслію, да ће се ова градина згрувати! Врата се почну разбіяти! Предъ њега изыће єдна наказна у біело обучена фантазма (привиђеніе) праћена одъ 4. паклене фурія, са буктињама у руцы. Фантазма заустави се неколико корачая предъ Виларомъ, и почне му съ продртимъ гласомъ говорити: О! смртный човече! коимо си усудіо се доћи у ова паклена мѣста, вуцы се стрепећи одавде, што брже можешъ! Избави се, яко ти є іошт животъ міо! Я да бѣжимъ? Я да стрепимъ? одговори храбрый младићъ. Сада ћешъ ты гадный створу виђети, звали Виларъ стрепити; и нерекавши више ни бесѣде потече ономе на противъ. Фантазма стане предъ њимъ бѣжати. Виларъ є сустигне, и увати за альину. Єсть, ма текъ што су крозъ две собе пролетили, провали се подъ њима подъ! Привиђенія нестане, а Виларъ пропадне у єданъ усамлѣный, и тако мрачный подрумъ, да прста предъ очима ни є мого виђети. Каквымъ є страомъ біло онъ овде обузетъ, може си читатель лако представити? — Онъ се нѣговомъ срећомъ, ништа убіо ни є, када є у овай мракъ пао. Али, наодећи се у ованковой пропасти тужіо є и уздисао, еръ є за цѣло дрхао, да више никадъ біелогъ свіета угледати неће.

Овде є онъ подуго стоіо, на свашто смышляюћи. Напослѣдакъ причує се нѣму изъ єдногъ нугла одъ подрума, као човеческій гласъ, и говоръ. Онъ примѣти да има и долѣ іошть неко подземно, и тайно мѣсто. Прикучи се болѣ къ зиду. Нанесе ухо, и на свою жалость разумѣе, да є ту чета сами разбойника, кои се договораху: каквомъ ће га смртію уморити, послѣ дугогъ договора и препирана, чує онъ єдногъ, изъ међу њи, гди говори: Зло ће ћити по насъ ако га убіемо! Онъ є єдно господско лице. Сутра ће дигнути се потера а), претражи ће сваъ градъ, па ће насъ наћи! Моє є напротивъ мнѣніе да га слободна ванъ пустимо. Виларъ охрабри се овымъ и рекне имъ: Богме ће васъ скупо стати, ако ми и найманѣ што учините. Я носимъ важна писма, коя морао крајо у руке предата быти. У овомъ селу имамъ я іошть моя четыръ пратіоца: смрть моя неможе сакрывена, и неосвѣћена, остати. Отворите да ванъ изыђемъ. А я Виларъ обећавамъ вама сваку тайну, и не само ту, него и достойну награду. По краткомъ совѣтованю, рѣше се и пусте га ванъ; али съ тимъ уговоромъ, да имъ се закуље, ништа друго свіету неказивати, ванъ да є видіо: зле духове, и чуо њіова страовита дѣла.

Непроће томе много времена, бављаше се истый Херцогъ неко врѣме на своемъ добру, и разговараше се са свои пріятельи; алъ ето ти къ њему єдногъ непознатогъ човека, кои водећи за уларъ два ждрієбца одъ племените пасмике, умилно му рекне: Они, конма сте тайну обећану у граду Н. до овогъ часа, тако вѣрно сохранили, моле васъ, да пріимите овай даръ, они су тайномъ вашомъ набављени! Сада се наоде изванъ царства, и живе на безбѣдномъ мѣсту, неимаюћи већъ одъ ничега, бояти се.

Сада овай стане своимъ пріятельима приповѣдати, што му се у оной старой градини догодило. Они петъ привидѣнія быле су петъ сребрнара, кои су фаличне новце ковали. Згруваный подъ быо є начинѣнъ на подобіе мишаловке, (Wurfmaſchine der Alten) каквомъ су у врієме старински међусобны ратова, и ондашнѣгъ тиранства, скоро сви градови снабдѣвни бывали.

Виларъ є толико весео быо, што се оне велике погибели набавіо, и животъ свой спасао. Кадъ бы годъ о овоме казивао, ни є допуштао, кудити овогъ нѣгова дрзновеногъ поступка, нити є хотео, себе представляти за примѣръ погибели, у коју човека несмислена храбрость, лако довести кадра є!

изъ Трієста одъ Н. В....

ХРАМЪ, И КИПЪ ЮПІТЕРА НА ОЛУМПУ.

Олумпіа быо є градъ на Пелопонескомъ острову, коју сада Мореомъ називамо. Онъ є имао две знаменитости, прво є храмъ Юпітеровъ, а друго мѣсто, гди су игре олумпическе торжествоване быле.

Юпитеровъ храмъ находіо се у Масличномъ гаю, 68 стопа высокъ, — 95 широкъ, а 230 дугачакъ. Онъ є на столповима дорическимъ отъ мармора узведенъ. Статуа Юпітерова славнымъ каменорезцемъ Фідіемъ тако є величественно начинѣна, да є целомъ свету за чудо служила. Статуа ова представляла є Юпитера седећа, и была є 26 аршіна высока, престоль нѣговъ

а) у Хорватской говоре: Räuberrieb.

достизавао є сводъ великолѣпногъ храма. Масса отъ, кое є изобряженіе Јупитерово начињено, было є отъ слоновы костію, и нанчистіетъ злата сложена. Његовъ єронъ было є такоѣеръ отъ слоновы костію, златомъ извезенъ, и драгоцѣнымъ каменѣмъ испуњенъ. На поверхности престола изображене су быле Граціе, као кѣери Јупитерове, покрай њи и млога друга изображенія, све отъ злата саливена. Када се величествено представленіе ово очима гледало, нію се могло разликовати, чему бы найвећу похвалу дати, и чему бы се выше дивити требало. Чудесна є она величина, чудесно у резаню художество, диванъ є было раскошанъ трошакъ у злату, и драгомъ каменю, а найвише у составу тѣла и главе Јупитерове.

Рімски царъ Калігула хотѣо є кіповай у Рімъ пренети и нію му за рукомъ изишло. Варвари опустошаваюћи предѣловне, разнесоше целу драгоцѣнность кіпа овогъ, а време кое све промѣни подлаже, порушило є величественъ храмъ Јупитеровъ.

І. Чокерлянъ.

ОПОМЊАНІЄ.

Прескупо продаванье наши Сербски Књига чини, да човекъ не може пренумерірати, єръ се после превари; развѣ ако є науміо повце у лудость давати. Мы нисмо у состоянію (кадри є арапско) ништа написати, што бы вредно было у тудый єзыкъ преводити, зато бы наше књиге морале быти свтініе (цѣніе, веле на нѣки мѣсты) или поне тако скупе, као у други народа около насъ. Exempla sunt odiosa! Зато нетьу поименце ништа говорити, еле то могу казати, да наши писатели гледе, (кромѣ безсмертія или славе) писаньемъ књига и кесу своју здраво напунити, єръ иначе нека кажу, зашто тако скупо књиге даю; — кодъ нѣки є цѣна спуштена, као што се види изъ новина: дакле кадъ се може садъ по маньу цѣну давати (камень-майцы, да и садъ ихъ хотье тко да купуе) зашто ніе и предье могло се? Тупографія садъ наши више има.

Говорисе и по новина, да наше свящество Библіе нейма; но и како тье є имати, кадъ нѣмачка кошта 2 фр. свезана, а наша 10 фр. сребра невезана; ово дана купіо самъ мађарскій новый завѣтъ за 1 фр. 50 кр. лепо свезанъ, печатанъ у Шарошпатаку — наша Библіа износи петь томова, нѣмачка єданъ; петый томъ (новый завѣтъ) не знамъ, даю ли безъ оныхъ четыри, но ако є тай случай, онда треба свакій свящennикъ, и другій, коме є могуће, да прегоре 2 фр. и да га има, прочитава и поучаваєе. — Ако тко рекне овдѣ, да — ако скупо књиге продаю, — не отимаю, насилія не чине, томе се може отговорити (што нѣкто вели за оне кои просе): — истина да не отимаю, али ишту у име просвѣщенія, народолюбія, у име добре, полезне ствари, дакле као у име Божіе, и Богъ — зна какова извіяня употребляваю, само да имъ што у тасъ, а изъ таса у джепъ дойде. — Пріими совѣтъ и отъ слуге благоразумногa.

Єданъ Свящennикъ.

ДОПИСЪ.

Изъ Сербіе (Грађа за исторію Србску.) Косово полѣ, видовъ-данъ године 1389. 15. дана. — Има ли Србљина, веру, цркву и народность свою любећегъ Србина, кои небы одъ срдца уздануо, кога душу небы печално-умилно чувство нѣко обузело, кадъ помысли на Косово-полѣ и ондашньій Видовъ данъ? Кудъ се деде Србско царство, кудъ ли слава Душанова Срба, шта бы одъ юнака Обилића Милоша, и нѣговы врстны побратима Косанчића Ивана, и Топлице Милана, шта бы одъ старца Юговића, и нѣговы деветъ соколова, шта

ли одъ толики красны Лазаровы Срба? — Све пропаде и изгину на Косовомъ полю, лицемъ на Видовъ данъ, накъ, тужанъ Србине! све пропаде и изгину због зависти, владолюбія, неслоге и невѣрства Србскога. Србинъ угаси србске славе свећу, Србинъ разори Србско царство, и окова рођеноґ брата у робске лапце. Прьвый е было проклетый Вукашинъ, кои е тенсель Србскоґ царства пореметіо, да присвои себи оно, што ніе нѣгово было, да онъ седне на престолъ царскій, когъ е Силный Душанъ за свога Сына градіо. Ал' Божія правда недопусти, да невера плоде труда и юначества Душановоґ дуго уживa, онъ погину одъ руке Арсовића. На Косову подла душа Бранковићева оклевета поднору Лазарову, јунака Милоша, кои е Србско царство обновіо, изъ зависти оклевета, а по найвише зато, да бы Лазаръ Милоша одъ себе одписао и команде надъ войскомъ лишіо, еръ е добро знао, да му планъ надае, кои е са Муратомъ нећъ уговоріо было, дотле за рукомъ испасти неможе, докъ е Милоша у войски Србской. Добрый Лазаръ неровна лажи неверноґ клеветника, и изобличи Милоша предъ србскимъ велможама, а овай, немогавши поднети ту срамоту, и за осведочити верность свою оде потайно у станъ непріятеля, и учини чудо нечувено; ал' е тымъ одлазкомъ више зла, него добра учиніо, еръ неказа никомъ, кудъ ће и шта ће, накъ е духъ Србскій клонуо, пошто су зацело држали, да ій е Милошъ изневеріо. — Ево како завистъ и невѣрство Србина лоту рану Србству зададе! Кадъ осване Видовъ данъ, ударише триста ялада люты непріятеля на сто ялада Срба, него овы јуначкій одпоръ дадоше, тако, да су они већъ измицати почели. Кадъ то видя невера Бранковићъ, онъ остави Таста и боште, и одведе собомъ болю часть Лазарови воиника. — Тукоше се прочи Срби и Лазаръ одъ ютра до тавне ноћи, тукоше се єдань на десетъ, и заръ бы опетъ мейданъ одржали были, да ніе Лазаръ съ уморенога коня спашти морао, те га Срби изъ очію изгубише, и, у мысли, да е погинуо, плећа окренуше. Тако Србско царство пропаде, упропасти га завистъ и невѣрство Бранковићево; — него крвь Лазарева и толики Србски сынова, кои су на Косову за отечество и веру Христіянску изганули, возопила е на небо, Богъ недаде, да Бранковићу дуговечно буде, што е на неправду и невѣрство присонти мыслію, и жалостанъ е было конацъ грешноґ нѣговоґ живота. — Одъ тогъ доба прошло е 415. год., нитъ е могао Србинъ главе подигнути, нити робске лапце раскинути, у коега е опетъ завистъ, неслога и неверство на Косову на Видовъ данъ оковала и већъ е до тога дошло было, да е и за име србско, и да іошть Срба на свету има, слабо ко знао. Текъ после четыри столѣтія отрану са блажене памяти Карађорђемъ србско опетъ сунце, онъ оживи умртвлѣный Срба духъ, ули у срдца њина любовь къ вери и слободи, и показа свету, шта су Срби у братской слоги и любови учинити кадри, и да ина іошть Срба, съ коима бы се и Душанъ и Лазаръ поносити могао. — Свакій народъ има нѣке у своме животу найзнатніе дане. У Срба е Косовскій Видовъ данъ было досадъ найважніи, ал' и найжалостніи; а садъ ће и Тончидерскій тако исто важанъ быти; еръ е Србинъ погрешкомъ прошлы времена научењ познао, да напредка, благостоянія и среће Роду и Отечеству нема безъ взаимне слоге и искрене любови; онъ е и собственымъ своимъ искуствомъ познао, да где те нема, где се на срећну будућность Рода и Отечества негледи, већъ се себична само полза тражи, ту е готово робство и нѣму и Роду! —

М. С.

ОДГОВОРЪ

на Опроверженіе.

Некій изъ Будима Господинъ, по имену Димитріе Поповићъ (чиномъ Адвокатъ) хтеде у С. Н. Новин. (стр. 199 и 200) да докаже, да нити Учредникъ Скоротече нит' Г. Евр. одъ Ђурковићъ има какво, у смотренію „Явне благодарности" писмо, кое бы имъ Г. Еуфросина Димићъ (рођена Стеѳановићъ) дала или послала. На кое мы, да много речій не проспимо, ово одговарамо: да е Госпођа Димићъ не знаюћи свою желю у писму изразити, молила едну вероятну Особу, да ій ту любовь укаже; а будући да е она вероятна особа заедно и нѣноґ добротвора почитатель: зато се обвезаньмъ нашла реченой Госпођи волю испунити. А да е то жела саме Госпође а не какво измышленѣ, то може и иста Госпођа посведочити. Зато ово у С. Н. Н. опроверженіе ни найманѣ иста ни е имало, у толико више, што и Г. Димићъ признае, да е 900 фр. одъ Г. Евгенія одъ Ђурковићъ у облигаціи на поклонъ добыла. — Найпосле не можемо пропустити, да Гду Д. Поповић-

ћу не рекнемо: 1.) Да би болећивіо, да се у опай посао ни с мешао, кои се нећане тиче. Ил' 2.) Кадъ му ни е дало завидљиво срдце ировати, то баремъ да е добро ствар непекао, пакъ онда предъ публиномъ гукнуо; зато му советуемо, да одико дуже нече; еръ садъ е сирома тако несрећанъ было, да му ни е посао за рукомъ изишао. На конацъ, 3.) да не бы Г. Д. Поповићъ предъ светомъ као клеветникъ и лажа остао; то нѣгове чести ради и доброгъ имена препоручуемо му, да све оно, што е у С. Н. Н. казао, опровргне, и да предъ публиномъ признозна: да е то све пресна лажь.

Н.

СМЕСИЦЕ.

Мртва тѣлеса балсамирати замыслили су найдревнїи Егіптяни. Таинство овогъ художества у нашемъ времену са свимъ е начезло. Сирияни, Сцитяни и Персіяни преливали су свое мртве восковъ, некій пакъ спуштали су ій у медъ, и трећи у слану воду.

Памукъ е отъ Феніціана у Европу пренешенъ. У десетомъ столѣтію Немачка е памукъ преда и ткала, а садъ због множине свое на найманю цену пао. Папиръ отъ памука правити изыскали су Хинези. Лѣта 800 нећъ е Немачка фабрике памучногъ папира имала. А отъ кадъ се отъ ланеногъ платна и крпа папиръ правити започео, престало се отъ памука фабрицирати.

Првый баіонетъ скованъ е отъ Француза у Баіони, отъ куда име потеже год. 1665. За петъ година было су све фізілірске регименте баіонетима снабдѣвене, отъ кои и наша Држава то примивши, и данасъ войнике оружа.

Прстенѣ употребляваху су іошъ Яковљеви сынови. Лакедемонци носили су гвоздене, а Талиани почели отъ злата ковати.

Џепни сатови постали су 1500. Изобрѣтатель прогъ сата биле Петаръ Хеле у Нірнбергу, кои е умѣсто ланца жице за Музіку потребне, навіо, и ходили су 40. сатіи. Карлъ V. имао е на своемъ прстену сатъ, кои е ударао. У Енглеской су год. 1575 тако мале сатове правили, да су едномъ бакарномъ грошаћу у величини подобни были. У то време носиле су Даме на своемъ минћушама мале сатове.

Перо писарно. Стари су писали гвоздењимъ и дрвенымъ орудіемъ, а неки танкомъ пензлонъ, као што и данасъ Хинези и Индіани творе. — год. 636 почето е гушчінимъ и другимъ перѣмъ писати.

Щаппарія изобрѣтена е Іоанномъ Соргенлохъ у Гуттенбергу, и Іоанномъ Гітенбергомъ у Штрасбургу, а усовершенствована Іоанномъ Фаустомъ у Майнцу.

Окулиранѣ (каламлѣнѣ дрва) памти найстарія нѣкъ. Еумолфасъ е у Атіни правй путъ дрва каламіо. Латіне е Повона научіо. У време Вірґиліа было е у рімскимъ државама свуда познато.

Кипови или подобія отъ дрвета и камена своі почетакъ узимаю у време идолопоклоннества. Лѣта міробытіа 2400 учіо е Прометей разна подобія отъ землѣ т. е. блата правити и пећи. Егіптяни су почели отъ руде язычески Богова подобія ливати, отъ ньи су Израилтяни примили, прво и найзнатніе дѣло были су Херувими, златно теле, кіпотъ завѣта и змія. У време владѣніа краля Семірама саливали су Ассірияни штатуе отъ бронза. Халдейци у овой струци найславніи, обезсмертили су себе Лавірінтомъ, Обеліскомъ, и оными удивленія достойнымъ пурамідама.

І. Чокеланъ.

Цена ране 30 Юнія на Пешт. піяци

	Пешт. меровъ, грош. б. вр. найб.	сред.	лош.
Чисто жито	120	—	105
Наполица	88	—	80
Рашь	82	—	75
Єчамъ	66	—	60
Зобь	58	—	54
Кукурузъ	94	—	80

Станѣ дунава у Буд.

29 Юнія 13′. 10″. 0‴.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Байнеловымъ.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 53. Четвртакъ 8 Юлія 1843. Год. II.

БІОГРАФІЄ ЗАСЛУЖНЫ СЛАВЕНА.

Коларъ.

Коларъ (Іоаннъ) єданъ одъ найзнатній ческій Стіхотворацa, роѣенъ є 1793 у варошици Мошовце у Туроцкой вармеѣи у Ерделю. Нѣгови родительи спадали су къ славенской народа гранн Словака. Почемъ є онъ у свомъ отечеству прво изображеніе получіо, и ранно веѣ оните нѣговогъ стіхотворногъ талента показао, отиде онъ 1817 у Ієну Богословію учити. Овде упозна онъ кѣерь єдногъ Проповѣдника, Вилхелмину Шмидтъ, коя є изъ славенскогъ стабла Србо-Винда произышла, дакле по народу сродна была, и спрамъ кое онъ найнѣжніомъ любовмъ запламти. Нѣгово чувство къ своіой Мини, съ коіомъ се є онъ текъ 1835 вѣнчати могао, описаше онъ у прославлѣномъ, ческомъ спѣву „Слави дцера“ (Будимъ 1824; нѣмецки 3. издав:, Пешта 1832) кой є заедно и тугу због пропасти славенскій Србa, Оботрыта, Уквнера на Сали и балтійскомъ мору, содржавао. Онъ се состои изъ 150-благозвучны сонета, кои су на тры спѣва раздѣлѣни. Ради нѣговогъ лепогъ вида, и ради нѣговогъ дубокогъ поетычногъ а заедно и родолюбивогъ содржанія побудіо є овай спѣвъ одна найвеѣу позорность; многе одъ любовны песама сравнявале су се са Петрарковымъ, и обште се приповна, да є Коларъ чрезъ то дѣло Чехима новъ стіхотворный єзыкъ сотворіо. Г. 1832 изыѣе спѣвъ у обширніємъ, чрезъ два спѣва умноженомъ изданію, тако да садъ 615 Сонета има. Оба нова спѣва описую подъ надписомъ „Лесе“ славенско небо, и дѣла оны у нѣга примлѣны Славена, а подъ написомъ „Ахероиъ“ пакао, кой є съ недостойнымъ Славенма и съ непріятельма Славенства напуѣенъ: ту се виѣа точно знанѣ исторіе Славена, но оно се провиѣа одвеѣъ, затъ оставля цело, при свимъ нѣжнимъ мѣстима читателя ладно. Поредъ „славе кѣери“ стави є *К.* напредъ єдно собранів мали стіхотворенія и песама „Басне“ (Прагъ 1821). Іоштъ г. 1819 беяше *К.* као словачкій проповѣдникъ за новоосновано евангелическо обшчество у Пешти изабранъ, и тако тежкій задатакъ буде му повѣренъ, да число разсеяногъ, себы самомъ оставлѣногъ и запемареногъ народа окоо себе скупи, и къ истини религіе обрати. Доиста испадне му за рукомъ, многе препоне удалити, кое су нѣговой дѣятельности на путъ се ставлле, и тако постане нѣгово вчење на обшчество мало по мало све веће; но многе тужбе, борбе и увреде преобратиле су сердечногъ нѣвца у озбыльногъ, и сиркутогъ човека. О побожности и нѣговомъ дубокомъ познаваню човеческогъ сердца, као и о пуности и ображателности словачкогъ єзыка сведоче проповѣди, кое є *К.* своемъ обшчеству држао, и одъ кои є

онъ едно собраніе „Казне“ (Пешта 1831) издао. Такође управљао е онъ најприлѣжнію позорность на поправлянѣ училишта у нѣговой парохіи, и писаше самъ нѣколико школскій книжица, међу коемъ едну „Словачку книгу за читанѣ“ (Пешта 1830). Едно отлично место заузыма *К.* кромѣ тогъ међу саданьимъ живимъ славенскымъ языка и историе испитательма. Као таковый беяше онъ најпре чрезъ нѣгово списаніе „добре власности народу слованскехо“ (Vorzüge des slavischen Volkes), (Пешта 1822) познатъ, но особыго свидѣтелство о нѣговой учености есть нѣгово обширно, у словачкомъ языку писано дѣло „Über die Namen und Alterthümer des slavischen Volkes und dessen Verzweigungen“ (Будимъ 1830) у комъ се найважніи етимологична истраживања исторично знатны славенскій имена налазе. Велику е заслугу *К.* чрезъ нѣгово собраніе словачкій народньи пѣсама „Народніе спіеванки“ (2 свеске, Будимъ) задобыо, будући да у овимъ песмама, коя су Слованци у скоро неприступнымъ рытвинамъ и долинама Карпата поредъ стары обычая, игрій и сказкій найвѣрніе сачували, савъ се кроткій и честный характеръ едногъ за поезію и свирку проникнутогъ народа одпечатава. *К.* беяше єданъ одъ оны, кои су найпре потребу свеобштегъ напредка и споразумѣнія за славенске учене свію наречія увиђали, и учини 1838 у списанію „О взаимности Славена“ на славенске учене позывъ, коимъ ихъ къ союзу и къ взаимной подпори ньиовогъ поединѣногъ дѣйствованя побуђиваше. Изъ уваженія нѣговы заслуга беяше онъ одъ разны славенскій учены дружства за члена изабравъ. Садъ преправля *К.* нѣко число писама на ученогъ езыкоиспытателя Шафарика у Прагу за печатню, коя ћеду и истраживања сврху често већъ покушане доводе славенскій имена содржавати. Више поодины сочиненія налазе се у ческомъ часопису „Крокъ“ одъ Пресла и єдиномъ годишнѣ излазећимъ алманасима одъ „Весне.“ Найновіе дѣло *К.* изышло е пакъ лане у Будиму подъ именомъ „Славенскій шестописъ“ као плодъ нѣговогъ у Италіо путованя.

Шаффарикъ.

Шаффарикъ (Павао Іосифъ) Докторъ Философіе у Прагу, бывшій профессоръ при Гімназіи србскогъ обчества у Новомъ-саду, познатъ чрезъ многа и у Немачкой са одобреніемъ примљена списанія у кругу славенскогъ књижества, рођенъ е у Кобелярову, селу у сѣверной Мађарской, гди е нѣговъ отацъ евангелическій проповѣдникъ быо. Одъ отца предуготовлѣнъ, дође онъ 1805 у евангелическу Гімназію у Розенау, 1808 у ону у Тобшауу, а 1810 у Лицей у Кезмаркъ, гди е до 1815 мало по мало Философію, богословію и Мађарска права изучіо. Нѣгово пребиванѣ у Кезмарку у кругу єдиномыслећій, за художество и вѣжество одушевлѣны другова, и у близыни благороднога Г. Генерзыћа дѣйствовало е рѣшително за сву нѣгову будућность. Премда рођенъ Славенъ, и у средъ Славена одрашћенъ, нити е знао, нити дуго уважавао Ш. народъ и материнскій языкъ, будући да е школско воспитаніе и наука у Мађарской, славенской народности ненаклоњено, докле му случай нѣко ческо сочиненіе о вредности материнскогъ езыка до руке недоведе, кое му найдублѣ впечатлѣніе учини. Нѣгова любовь къ материнскомъ езыку и къ славенской народности пробуди се садъ съ тымъ сылніе, и буде и чрезъ само напоако поведеніе нѣкій ревностны противника Славенства іошть већма разпалѣна. Првый плодъ овы новы наука беяше єдно собраніе ческій стіхотворенія. Іошть онда почео е Ш. словачке народнѣ песме купити, коя су одъ прочій пріятеля умножене 1823 у Пешти печатане изышле.

Одъ нѣговогъ отца къ Богословіи наговоренъ, отиде онъ 1815 у Бну, гди е до 1817 у Свеучилишту поредъ Богословіе, филологичне, историчне, философическе и православне науке учіо, и разногъ знања благо за будућность си скупіо. Но и ту любише онъ непрестано славенску Музу, преводећи изъ међу прочегъ „Облаке“ одъ Арістофана, и Шиллерову „Марія Штуартъ“ у ческо. После повратка у отечество буде онъ найпре домовны учитель кодъ некогъ мађарскогъ младогъ Благородника. Нѣгово слободно време посвети онъ понайвише къ ученю славенскій єзыка, мимогредъ и къ ученю исторіе, наравословія и къ познанію земаля. При свемъ томъ занимаше се онъ све єднако са ческимъ књижествомъ, и не безъ нѣговогъ содѣйствія дође у Ческу боля просодія у обычай, основана у онымъ одъ нѣга и нѣговогъ пріятеля Палацкогъ союзно изданимъ „Начатцыма ческогъ Стіхотворства.“ (Пожунъ 1818). Године 1819 прими онъ у осенъ Професуру Човечности у Новомсаду, съ коіомъ заєдно и управлянѣ Гімназіе скончано беше. Међу тымъ положи онъ ово іошъ 1825. Као Професоръ остане онъ до год. 1833, узме у той години свой одпустъ одъ школскогъ званія, и отыде у Прагъ у приватный животъ. Претеће паденіе овогъ одъ нѣговы ближайшій представлѣника весма оскудно држаногъ, и найразорителнімъ втеченіяма преданогъ заведенія, весма нездраво поднебіе мочварне вароши, кое е нѣговомъ и животу нѣгове свойбыне опасно бывало и умна и нравствена пустость животоотношенія у ньой побудило га е, нѣгово досадашнѣ станѣ своєвольно променути, и при свемъ вишекратномъ позыву у званъ отечествене землѣ, ново отечество у оной земльи тражити, коіой е нѣговъ духъ у тихой књижевной дѣятелности отдавно наклоненъ бывао. Нѣгово званично дѣйствованѣ и нѣгове заслуге као учитель знаћеду некада Србльи добро уважавати. Важніе и за обиче знатніе су оне заслуге, кое е онъ чрезъ нѣгова основана и обширна изтраживања сврху исторіе, єзыка и књижества Славена, о вѣжествама и кодъ целогъ народнѣгъ стабла задобыо. Нѣгова књига „Исторія славенскогъ єзыка и књижества“ (Будимъ 1826) была е при свымъ имаюћимъ недостатцыма у отечеству и изванъ нѣга са єдногласнимъ одобреніемъ примљена, а нѣгова изслѣдованія „О пореклу Славена“ (Будимъ 1828) као крітіка и разширеніе подобногъ дѣла одъ Суровицкога, есть єдно списаніе весма богатогъ содржанія, кое е у найтавнііой страни єуропейске исторіе нову светлость дало. Доцніе побуђенъ чрезъ нѣгово положеніе посредъ Серба, и у близыни Бугара, Хорвата и прочій Югославена управляше онъ, нѣгову позорность особыто на югославенска парѣчія, трудећи се, єдномъ страномъ о ньиной древности, и ньинимъ взаймнимъ отношеніяма точніа извѣстія сообщчити, другомъ страномъ пакъ ньине найдревніе єзыкословне споменике скупити, и исторію ньіовогъ књижества подпуніо представити. Тако постану нѣгови „Србскій пабырцы“ (Serbiſche Leſeblätter) или ти „исторычно крітіческо осветленіе србскогъ єзыка“ (Пешта 1833) єданъ къ познанію славенскій єзыка важанъ прилогъ. Но главно дѣло књижевногъ дѣйствованя и єдно одъ наиважній дѣла свеобштегъ славенскогъ књижества єсу нѣгове год. 1838, у ческомъ єзыку списане, скоро за тымъ и у русско преведене „Славенске старожитности“ кое се исто тако крозъ редку, и цео предѣлъ славенске исторіе у ширемъ смыслу обузымаюћу ученость, као и сбогъ прилѣжанія и оштроумногъ изтраживања отликую, и кое су му кодъ свію славенскій народа єдногласно признаніе задобыле, да е онъ прыый и превосходнѣйшій знатель ньиногъ єзыка и нѣгове древности. Оне су

се тако обшчегъ далеко разширенога одобренія обрадовале, као што е то редко комъ књижевномъ дѣлу у дсо пало. Г. 1838 прими Ш. учредничество оногъ одъ Палацкогъ основаногъ „Часописа чешкога Музеума у Прагу“ а у союзу са Палацкимъ обелодани онъ наскоро врло забавне „Найстарїе памятнике чешкога языка“ (Прагъ 1840. 4). Непрестано забавля га садъ собраніе памятника србскогъ и бугарскогъ языка изъ 11-15 столѣтія, и една обширна исторія славенскогъ књижества по њинимъ нарѣчіяма, коју онъ издати намѣрава. Найсније свидѣтелство за чисто вѣжеству цѣль Шаффариковогъ теженя есть у осталомъ и то, да е онъ одъ Аустрійскогъ, владѣнія, као Цензоръ за списаніе нѣгове врсте именованъ, кое тежко звания онъ доиста, крайности избегаваюћи, на єданъ начинъ отправля, кой исто тако праведнымъ желямa владѣніе удовлетворава, колико и напредованю и могућемъ олакшаваню књижевне дѣятелности, коя се одъ некогъ доба са плодними успѣхомъ међъ чешкимъ списательма примѣчава.

А. А.

ВѢСТИ.

Пешта 6 Юнія. Нѣгово Высокопреосвештенство у Архіепископъ и Митрополитъ нашъ Г. Іосифъ Раячићъ данасъ е у вече на пароброду опамо срећно изъ Пожуна приспѣо, гдѣ ће се нѣколико дана бавити, а потомъ у престолно свое мѣсто Карловце повратити.

Праведне желѣ Словачкогъ народа испуњене су. Г. Людевитъ Штуръ, ватрени родољубацъ, добило е привилегіе, да може „Словенске Новине“ издавати.

ДОПИСЪ.

Изъ Н. Сада. — Жалостна вѣсть. — Врачно огледало Србске желѣ — у коме се основадъ варљива судба србске княгинѣ тужно оплакиване, данасъ опетъ постаде неожидаеме жалости ново позорје. — Њезино Высокопреосвященство Г. Георгій Храпиславъ, православный Епископъ Новосадско — Бачкій, у 63-ой години похвалодостойногъ живота свога, 22 Юнія т. г. преминуо е. — Великомученогъ оногъ Наставначалника праведно оплакуе света наша црква — праведно сврх нѣгову оплакуе цѣла Епархія Бачка, коју е рѣдкомъ своіомъ мудрошу красіо, любко сваrда предусретао, и у правди, истини и кѣрности наставляо. — Тѣло блаженопочившега АЕреа 27 Юнія са найвећимъ торжествомъ погребено е. Іоштъ у 7. сатій изъ јутра жалостнай звукъ звона обявіо е настоећій погреба спроводъ, и будући да е празникъ недѣлный было, зато се не само изъ овогъ града но са свіо страна толико множество людій стекло, да се едва одъ Двора АЕрейскогъ, гди е и тѣло Угопшегъ 5. дана почивало, поћи могло. — При погребу и траћењу спроводу началствовао е самъ Епископъ Темишварскій, Вирееск. Г. Пантелеймонъ Живковићъ са Пречестнѣшимъ Господомъ Архімандрітъ: Іровеемъ Мутибарићъ, Пахоміомъ Іованновићъ и Арсеніемъ Стойковићъ и многочисленымъ попашескогъ и мірскогъ чина священствомъ. Око 9. сатій печалнай е спроводъ у каведралну цркву приспѣо, гди се после Свете Литургіе опело држало. При концу опела говоріо е монастыра Грготетa Архімандрітъ Пречести. Г. Мутибарићъ, благоразумію своме и познатомъ витіштва искуству сходно надгробно слово, у коме е све заслуге упокоеногъ АЕреа изложіо, и у овомъ се смотренію Витіи свѣло позвао на изреченіе: „отъ дѣлъ твоихъ покажу вѣру твою.“ — Бр. Блаженопочившій — кои е гимназіалне науке у Новомъ Саду, Філозофію у Великомъ Варади, а права Мађарска у Пештан. Универзитету, Нѣмачка пакъ у граду Вѣсны са превосходствомъ свршіо, кои е далѣ у Гимназіи Карловачкой краснорѣчія а поздніе и Са. Богословіе као славанъ Професоръ много година служіо — много е заната србскомъ Роду полозао, а одъ године 1813 (кадъ е у монашескій чинъ ступіо) до е: Правило вѣры, образъ протости, воздержанія Учитель,“ и као што у Архіви АЕМитрополітской, послѣ Пакрачкой и Бачкой заоставша Акта свѣдоче, неутрудимый народне славе дѣлатель, и просвѣщенія народнѣгъ живый ревнитель. Истина и скромность сваrда му е на лицу трептила, а срдце и душу украшавала му е любовь, благость, доброта! Вѣчна му буди память, и кодъ позднога потомства на вѣки слава.

Дръ П. Іованновићъ.

☞ Са намѣромъ моіомъ „Листъ повременый „Скоротечу“ издавати толике су препоне скончане, да я себе обвезана назазимъ, явно обнародовати, да Скоротеча за време престае излазити. Зато почитаема Господа Пренумеранти, кои су се на друго теченіе о. г. на ц. кр. поштама или писмено пренумерирали и одма предплатили, скорымъ ћеду временомъ новце свое натрагъ добыти. Свиствуюћи за ове новце и то уполявамъ, да бы сва почитаема ГГ. Пренумеранти, кои дугъ одъ прошасте или ове године іошть ни су платили, што скоріе платити благоусрдствовали.

Издаватель.

Издаватель Димитрій Іованновићъ. (Bastai Gasse Nr. 349). У ПЕШТИ словима Вайнсловымъ.

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут: Четврт: и Недељом: цена му е како за овданиње тако и за странне. Предчисленије за пол године 4 ф. у Сребру.

54.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленије и друга упутствованія прима Уредничество у Пешти на Розенъ – Плацу Nro 285 и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя | 22. Августа. 1843. | Год. II.

ТАКО ТЕЦЫТЕ, ДА ПОСТИГНЕТЕ. — (Ко Кор. посл. А. гл. 9. с. 24 и 25).

П. Б. Скоротечи.

Стазу бирай Скоротеча
Коя ти е понайпреча,
Пакъ Народу своме тецы
Те му общу радость рецы:
Да су тебе Выше Власти,
Высочайшемъ у Области
Мѣсту брао наручије,
И своичка приручије.
Каж' да те е Царъ нашъ благій,
Отечества Отацъ драгій,
Роду Сербскомъ даровао,
Срећанъ дуго царовао!
Но пре све га благодарност,
Нам, Сербъ да отда Цару,
Да с' не нађни ту немарност,
На благоме Царскомъ Дару;
Нек' захвали Вышнимъ Властма,
И сваком ти Добротвору,
Кои не гову своимъ страстма, —
Вѣкъ да Общност њину пру:
На коіой ће умно секе
Златне плоде доносити,
Кое ће нам Сербско племе
У свой общій кошъ носити,
Тецы, тецы Скоротеча,
Сербству ти е понайпреча,
*) Крченица утерена,
Славеском зором орошена! —
На као муња с' тмъ комасай,
Любовь, слогу громко гласай,
Крозъ све Сербске Постойбине,
И Нашинске домовине; —
Да се једномъ вѣкъ познано,
Рукусно, завѣтъ дано:
Отсадъ вѣчно, не съ „Я“ — быти,
Но съ „Мы“ — животъ наставити!
Грозный раздоръ, церне мысли, —
Зависть, — Злоба, Адске страве;
Као смертне насъ протысли,
Вѣкъ отдавно породаве! —
Чуй Подмладку нашегъ рода,
Садъ е време, садъ е доба,
И найсоли управъ сгода,
Да с' кидыше та Гр'доба!! —

отъ П. Петровича Ср. Подл. Іеродіакона Пештанскогъ.

*) Крченица; т. е. Путања, (стаза, погоступъ) умалително отъ Керченикъ, т. е. путъ просеченъ крозъ Шуму.

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ

3. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

Отъ Лиссе вратимо се садъ, пропловећи на сѣверной острова Страни Торколу и Лессину крозъ каналъ отъ Милне къ Спалати натрагъ, да одавде путъ къ Дубровнику приморскомъ линіомъ продужимо. Путъ на води отъ Лиссе къ Дубровнику наравно краћи е и пространи, но путъ е овай отъ весма мале важности, докъ онай крозъ наймногољудніо часть землѣ и найразличитіе предѣле води. Отъ Спалате до постране и Алмиссе путъ се управо продужава између добронасаћены поля и са высокимъ оградама обколћены винограда и башта мелничны; но

рѣком' Цетиње отъ последнѣ варошн прекиданъ, кол се овде у море налива. На едной овде наменгеной дереглiи пребродисе рѣка, коя съ оне стране брега Алмиссе лежи. Цетиня нзтиче на турской границы сѣверо-источно отъ сѣла Верлицѣ, на подножiю брега Динара, изъ многи, извора погомъ противе великимъ зхiевиднымъ кривудањемъ равницу отъ Пашкогliе у правцу отъ сѣверозапада къ полдну, узима недалеко отъ Синља потокъ Сутину, и пада после готово 50. Миля дугачкогъ тока уморе. На путу између Триль и Дуаре по сказываню жителя губи ова рѣка нѣку часть своѣ воде чрезъ подземный каналъ, но не далеко отъ Спалате на западномъ подножiю Моеурбрда опетъ излази, и ту пре подъ именомъ Салона, садъ Хiадеръ или Iадеръ названу рѣчицу чини. Отъ своѣ исхода до Триль има Цетина врло малый падъ и нѣни су баври по веѣой части низки; али одаиде и рѣка у той истой мери, као што на величини због утицаюћи потока расти, и нѣнъ падъ ячи быва. Ниже Триля башъ до налива своѣ горыто нѣно између речани стѣна лежи, ко в су до Дуаре найужасніе, где рѣка два знаменита водопада прави, єданъ велики (велика Губавица) и єданъ мали (мала Губавица) кои в дѣйство при великомъ воде стању весма удивительно.

Алмисса в мала, добросазидана, но мрачна варошъ, коя в некадъ са зидовма и нзнцевыма обколѣна была. Она лежи на углю излива Цретиње на мору, на подножiю єдне, само на найдолньой страни са лозама насаѣене горе, ков найвећи врхъ развалине брежке тврдинѣ увеличаваю. Овде се добiя оно вино подъ именомъ Muscato con odor di cosa познато, принадлежи къ найбольимъ предѣлима, и земля къ найплодоносніимъ просторима Далмаціе. Iошть подъ Римлянима было в овай предѣлъ добро обдѣланъ и многолюданъ; у почетку 13. Столѣтiя да ли су се Алмиссани на корзарство, у комъ су отъ Хорвата у сосѣдству населѣни подпомагани бывали, алъ имъ наскоро Венеціани тай посао покваре, кадъ су имъ лађе изгорели, и ньиову землю войнички обсели. Преко отъ Алмиссе на сѣвернома брегу Цетиње пре се налазiо у єдной сгрменитой долини, недалеко отъ Прiека, Семинаріумъ глаголитическы Свештеника, изъ кога су польица и близу лежеѣи острови способне свештенике добiяли, но отъ више година ово в заведеніе двигнуто, и само се здание тамо види. У 14. столѣтiю цео овай просторъ почињући отъ Стобреца (кодъ Спалате) до Алмиссе, и отъ приморя чакъ до Мосурбрда сочињаваше в олiгархическо-демократическу свободну државу, коя се до близу половине 17-гъ столѣтiя придржавала, али у то време самопроизволно подъ защиту окрилѣногъ Лава отъ С. Марка ступи, но съ придржаваньемъ дуготрашећегъ своѣ земальскогъ устава. Онда се овай изъ отъ прилике петнайстъ хиляда душа состоѣни мали народъ ове Републике делiо на три классе, отъ кои се прва, но само изъ 20. фамилiя бросѣни тамо населившисе Унгарски племића, друга многочисленія, изъ Босански благородни Фамилiя, трећа и последня изъ прочегъ Народа состояла. Сваке године на давъ светогъ Ђорђа скупляли су се посланицы (Conti) ове три классе у равницы отъ Гатта на всеобштый државный Соборъ (у ньиовомъ языку зборъ названъ) да ньиове Настоятелѣ или Гувернере за единствена места изберу, или старе, ако су заслужили, потврде. Прво лице државе было в, и есть и садъ подъ именомъ Великi Кнезъ или Grand Conte кои се свагда изъ прве классе бира. Њега набрати право имаю само мали Конти или Гувернери, кои се изъ Босанскогъ благородства узимаю; последнѣ в Народъ бирао. Тако редко в овай државный Соборъ безъ кровопролитія прошао, връ су се классе понайвише у особите партиѣ делиле, отъ кои в свака оногъ отъ себе предпоставленогъ избрати желила. У таковымъ случаѣвма, кадъ в избранiя суетно было, честосе случавало да в єданъ отъ найревностнiи единомысленика надзиранію Гранде Конте воверену земальску кассу са свима у ньой налазећимасе привилегiяма украо, и такову ономъ у домъ донео, когъ в избранiе онъ поспѣшествовао. Ако в такавъ лоповъ у ваѣећъ было, то в съ ньиме свршено было, връ всякы членъ совѣта имао право, њега убити: ако в

пакъ средства добра упопребіо, и у домъ отъ себе споспѣшествованогъ срећнію приспѣо, то в тай Грандъ Конте правично, ищбранъ и нико се ніе смео усудити, таквомъ избранію противити. Отъ како в земля освоена, са свимъ су престала та собранія, ерсу Француски овой земльицы сва права отузели, и кадъ су Польцюни доцніе при угледу неколико Руссиски воены галліи ко в су у заливу отъ Стобреца Котвиле, съоружівмъ у руцы ньіове привілегіе опетъ задобити хтели, држао в онда у Далмаціи командирающи Маршал Мармонтъ (1807) надъ ньима страшни судъ и дао по найвыше ньіова села чрезъ свое трупне плѣнити и палити. Отъ оно доба су жительи осиромашили, земльица разпаћана, и пограничнымъ Претуре областима присоединѣна. Садъ стою Польцани у призрѣнію изображенія мало, выше, негъ Морлаца къ ком племену они принадлеже. Изъ ньи већа частъ и писати и читати зна, ко в су и ньіови свештенцы, понайвыше питомцы горесказаногъ Семинаріума научили. Покрай величине, виткости и силногъ юначкогъ свогъ изгледа опетъ в Польцанъ врло добаръ и госполюбивъ премда не сасвимъ чистъ отъ суевѣрія и подозрѣнія, опетъ су спрамъ свакогъ страногъ, кой се ньима съ пріятельскимъ лицемъ приближує, весма отдателни и предвателни.

(продуженіе слѣдує.)

ПИСМА О СИБЕРІЙ.

(отъ Павла Шинца.)

ПИСМО ПРВО.

Вы захтевате, да вамъ Сиберію опишемъ, ову у псухологическомъ призрѣнію тако знамениту, златомъ, платиномъ сребромъ, оловомъ, бакаромъ, гвожђемъ и другимъ полезнимъ производима богату, чрезъ свою велелѣпну и сбаятелну природу отликовану, чрезъ свое поднебіе, нраве и обычае свои жителя, као и чрезъ степену Цівілізацію знамениту землю. Многису отъ учены свое вниманіе на Сиберію обратили, као: Гмелінъ, Палласъ, Ренованцъ, Міллеръ, Сперански, Хумболдъ, Ерманъ, Ледебуръ, Маверъ, Бунге и Астрономъ Федоровъ, и ню походили; она има свогъ Геблера, кой се отлично са своіомъ Ентомологіомъ занимао, и драгоцѣнный Ентомологическы кабінетъ са сравнителнима образима има, свое изображене горске землемѣре, кои су природу отъ стране геологическе и металургіческе испытывали, и свое чиновнике, кои се за благо народа стараю. Посмотримоли учену Хронику Сиберіе, то ћемо о' ньой наћи важна известія, нарочито у царству Естественвнице, у прочимъ пакъ струкама мало, или башъ ништа. И можемоли всеобштія и понравителнія известія отъ тако простране землѣ искати, коя дуго време, многи трудъ, да и собственно пожертвованѣ изыскива, докъ научно кћну природу познавати! Матеріали су готови, само в нуждно трудолюбиво сдѣлаванѣ. Овде лежи стварь: они су тако примамљіви, не за руку удесни, као златный прв. И колико се Срећеловаца у последнѣ време на добытъ злата отдало. Непроходни дивьи предѣли бывалису обиграни ради истраживања: све в прегледано, свуда копано, где се и найманьи знакъ или надежда, злате наћи, показао, грдна су зданія подигнута, множество руку у движеніе постављено, и све само за злато.

Сиберія заузима цео землѣ просторъ, кой съ восточне стране отъ Уральски гора лежи, и до граница Хіне и Америке протеже се: она има четыри Гуверніе: Тоболскъ, Томскъ, Іенисейскъ и Іркучкъ съ Провінціяма Іакучкъ и Камчадке. Садъ представимо себи ову пространу землю са скоима различнима положеніима, поднебіима, естества производима, као се своима у подреклу. Вери, обычаима и нравьи разнима жительма, и нехотимице тоемо у мучкюе удивлѣніе о богатству и велелѣпію овогъ исполинскогъ изгледа. Нећусе у Топографію, Правленіе, Етнографію и статістіку Сиберіе да упушћамъ, то изъскуе времена и многогъ съ мукомъ скопчаногъ труда. — Я ћу вамъ отъ мое стране о кліми Сиберіе, нѣнимъ болестима, овы узрока, начинама лечења на-

рода, втеченію Климе на унутрашњи и сполашни Животъ, доцније о домовномъ животу, правима и увеселењима Сибераца беседити.

Сибирія с на западньой страни высокимъ горама ограничена, ков изъ пустињѣ Киргискайзака долазећи, и у њиовомъ исходу многе друге горе себи сполучаваюћи, границу земљѣ чакъ до восточнога Мора чине. Цео овай предѣлъ отъ Урала до южни границе гора, ков южнымъ и западнимъ ветровима путь затварају клонесе у непримѣтномъ падању къ Леденомъ мору, ков с найславитији узрокъ яке зиме. Отъ 600 шир. чакъ до брегова овога мора ништа се не види, окромъ Тундрасъ или глибова, кои бы непроходни были кадъ бы се ледъ исподъ овы одкраю. Овде нема други растења, осимъ ниски до земљѣ пригнуты врба, и мали чубунова, но море избацује врло много собомъ косеви дрва на брегъ поредъ Уралски гора и на югу Сибирія с съ густымъ шумама покрывена, ков по вењой части у глибовма расту. Сѣверна часть простора између Иртиша и Оба до Алтайски гора, подъ именомъ Барабињска пустиња позната, пуна с рыбо богатымъ езерима и брезовымъ шумама, и добра за земледѣліе, но отъ Омскъ на Иртишу и Ишиму горе чакъ до рѣке Ваган протежусе часъ песковите, часъ соляне пустињѣ, ков се немогу обдѣлавати. На Ваган долньой части Тобола на Іссету и Туре чакъ до Тавде опетъ се протеже една плодоносна, одавде къ сѣверу између рѣка Иртишъ Об', и Јенисей, еданъ съ густымъ шумама обрашћеный и на многимъ местама съ непроходнымъ ритовима покрывенъ предѣлъ: къ югу између Оба и Јенисей на рѣкама Чулима, Томъ, Абаканъ и други налазесе весма плодоносне равнице, ков су са шумама покрывене, богатовидне, и до 58° шир. къ Сѣверу се протежу. Овде око Барнаула исподъ 50° шир. на едномъ нискомъ къ сѣверовостоку и сѣверозападу чрезъ тавне шуме и горе, ков се къ рѣки Томъ повлаче, сохранѣкой земљи, тако с воздухъ благодѣтеланъ и врућъ, да зеленъ баштованска као лубенице, успѣва, коя у другимъ странама Сибирія не расти, и само два степена далѣ югу, на местима, коя се къ сѣверу клоне, као и на Алтайскимъ горама немогу успѣвати. На восточной страни Јенисей, гди се найвеће скопчане горе у целой южной Сибирію налазе до Байкала све с съ мрачнымъ шумама покрывено, но земля с опетъ плодовита и добра за земледѣліе. На восточной отъ Байкала лежећой страни дижусе одъ искони высоке горе, ков су због свои стрмено овысоки стѣна непроходне, но њиове суодолине и оглози предбрежія плодовите. Овде былъ, ков с Азіатской каіми природно, расти, и налазу се дивљѣ зверенѣ, птице и рыбе, ков се у другимъ предѣлма Сибирије неналазе. Восточна страна Сибирія отъ Лене до Леденогъ мора подобна, сѣвернимъ отлогу прве половине, и не способна с за земледѣліе.

(продуженіе слѣдуе.)

СИЛА ЉУБОВИ.

Густи облацы халовито закрыше ликъ свињога сунца, ков се пре єдногъ ока тражња на небесномъ своду благодатно и жарко блисташе, и рекао бы на єдашнутъ дань се у ноћь претвори. Смушена олуя изъ све снаге претише бесните, и найдеблѣ отводнице стогодишњи растова, као шибљѣ стаде узвіяти, а мекане изъ корена липе обарати. Нитко живый отъ толике силесіе мало предье врвећега народа, у шуми не оста. Муње севаю, тресакъ єданъ за другимъ удара, и страшна се грмлявина устостручно крозъ гудуре и дубраве ори. Птице и сва шумска животиня отъ страоте Божѣ, у заклоне свое пребраласе. Но гле тамо у ономе Гаю, само єданъ єдинитый човекъ, између покрьены и свалѣны два непокретно седи, вѣму грози халовита буря, вѣга биша плаховита млави, а онъ се не мыче. Не, не, оно неће быти човекъ, но каменитъ Истуканъ: врбо тако твардъ, и толико равнодушанъ, кадъ се небо люти, човекъ быти не може, да се не устрашн, и да му се срце, страховитымъ звукомъ грома не потресе, и сва чувства, отъ разљюћеногъ неба не протрну? —

Громъ на близу груне, и найвећій гриъ на двое расцлати, и съ ужаснымъ гршомъ

о земљу га тресне, а стасъ, кои смо мы за каменитъ Истуканъ држали, потресе се, и „Зашт' ниси мало ближе наказателю Божій удрío? пакъ бы овде онога нашао, кои тебе жели," — зачуе се мужествене и отважне речи. Затымъ є іошть малко у мыслима занетъ ту постаіо, и на еданпутъ, као да му нешто на умъ паде, наглосе удаљи.

Тко ће быти то за волю Божію, комъ громовне стреле ни найманѣ страха не задаю, и кои се разярене стіхіе не бои?! — Миланъ є то Миланъ, и башъ нитко другій, — онъ є величественъ стасомъ, мужественъ духомъ, и чврстога характера човекъ, а съ лѣпотомъ га є такомъ наравъ украсила, съ каковомъ се редакъ смртный дíчи. — Но сашта є нѣму свѣтъ овай премилый тако омрзнуо? — те за себе нимало немари, већъ се ено очевидкой за животъ му опасности у нарученя своевольно баца, и подлеже непогоде найвећой жестини, кореи громове, што нѣга не бію, као што смо мало предъ чули. Онай само како валя знати и сразмерно чувствовати може, шта то нѣга тако силно у немарѣ сурвава, кои є любіо, и то онда само тако знати бы могао, кадъ бы драгу свою, та любиму девойку видіо, гди є другога младића обватила бѣлима рукама, и онъ медна уста, ружичне образе, и милиномъ свакогъ живога очараваюће недре очи нѣне люби, и у обятію своме на бухтећимъ грудима ю тако нѣжно люля, као зефиръ лаку шајку на води дубокой. — Тута и очаянія, гнѣвъ и изумлѣніе, спопада, у оваком случаю любећегъ младића, и у персима се нѣговымъ валовито таласи вдотечне рѣке колебаю, — и редко га кромѣ смрти друго штогодь убла жити и у првостаности смышлѣности повратити може! — Тако є то, тако — Миланъ люби Драгиню и то съ ватромъ прве безграничне младићске любови; Само нѣне очи нѣму сіе, само нѣно лице, сунце заменоє, само нѣне власи всу праве, само нѣанић братъ є као любудъ бео, и стасъ витакъ као вита ела; нема предъ нимъ друге на свѣту лѣпоте, нити има тогъ на земльи блага, кое бы му Драгиню претегло, и она є много више нѣму, него онъ самъ себи. А и Драгиня є досадъ нѣга, тако исто, осимъ свега на свету любила и заклела му се на векъ верна быти. Изъ нѣны є уста Миланъ, више путій чуо, да є она само дотле срећна, докле Миланъ ню любіо буде. Родительи Драгињини, као и нѣгови не текъ само нису забрањивали любовь ньима двома, но іошть су се радовали, што ће ду се као две у жѣсту отмѣније куће, крозъ честиту свою децу оприятельити. И тако є Миланъ себе, за найсрећнійега младића држао, докъ онома дъ опазіо није Драгиню уверту на тудьимъ грудима, и како се она да га люби ту исповедила. — Добро є онъ странногъ уочіо и черте му живо утубіо, па текъ то рекао: „Онда ће тудьинъ безопасно Драгиню грлити кадъ Миланову на удвој нездье, и срце му прободе"! —

Гле! у оной чисто уредьеной собицы при сточићу видисе ослонѣна на лакатъ девойка. — Стасъ є нѣзинъ витакъ као јаблан, коса іой є мрка и свегли се блистанћемъ вранила, као крила у птице гаврана; но ступимо ближе, да ю болѣ сгледати можемо. — Та ел' можно? — свега ти на свету! — да є то тварь земна, што садъ гледу горе спрамъ насъ диже? — ніе, ніе, нити быти може, оно є Анђео! — Гле, како іой очи сіе, као чемикъ усветлѣныи кадъ отъ себе зраке сунчане отбія, она уста лепотице, ни Рафаилъ са вештомъ кичицомъ, подударно небы начертао, та много є бели мрачна ноћца, нег' надъ сіайнымъ тымъ очима поносне обрве, шт' є белый љиљанъ (крин) белину нѣзины образа и полакъ стигао, по конма іой се Мајске разливаю руже; єдномъ речи: лице іой є, као ярко у пролѣће сунце. — Нитко не бы веровао, да є нѣжно то створенѣ земно. — Но заиста есте, — ню є Србска Маика одонла, и Драгиня већъ Србина люби, и гле како байне очи нѣне сузе, чуешъ ли іой горке уздысаѣ? — и видишли, како мала устанца іой туже? — „Петъ пуныи данака видла нисамъ Милана, іоче га опази, а онъ дурно поредъ мене продье." — Ето Миланъ къ ньи у себу ступи. — Драгиня му полети у сукобъ, но Миланъ се отъ нѣ срдито отврати, а она се іошть чудни ове речи, чисто окамени:

„Неверо! казуй, тко е онай злочестникъ, кога си ононадъ грлила, — казуй име оногъ, комъ си онда любовь завещала.“?!

Драгиня пропержена, тако е замукла, да речице єдне ријечи могла ніе, — у кои наръ рупи и Соперникъ Миланов у собу.

„Ха! ту ли си злодѣю, кои цело мое блаженство, и самога мене разоравашъ! — „Држ'се,“ — привативши за мачъ, за грли Миланъ. А Драгиня присне и обнесвешћена стропоштасе на землю. Страшный ioй прискочи, и съ „небойсе Сестро мила“ подигне ю на Софу (канапе).

Девойка се разбере, и обративши мутне очи къ Мулану, задрктавајућимъ гласомъ проговори: „Милане! поштеди ми брата мога; шта ти е сарiио“? —

„Братъ твой“? —

„Братъ мой Милошъ, когъ е дедъ нашъ къ себи, отъ три године маленогъ узео.“

„Опрости мила! — опрости ми и ты Милошe“! — Молю е сбувћисъ обадвое Миланъ. — И. занста, опроштенѣ добые.

После малогъ времена за овымъ, грлно е Миланъ верну свою и законну любу премилу Драгиню.

Богобой Аезанацковичъ

АЛЕГОРІА.

И аще око твое соблажняетъ тя истхни е. Марка гл. 9. с. 40.

Єсть заиста нуждно бы было за слепость се оба ока свесрдно Богу молити. Ал' не єданъ човекъ, не стотина, не хиляда людій. већъ сви овогъ земногъ круга жителы морали бы на єданпутъ видъ очію изгубити. Истина, да бы болѣ, и то много болѣ было, да су се сви слепи родили, но будући да насъ Свевышній те свое милости удостоіо ніе; то дајте Христіани, Іудеи, Турцы, и Поганцы, да молитве наше соединимо, и Творца премилостивогъ колѣнопреклонно призывамо, да услыши наше прошеніе, и насъ благодатію обще слепости обдари.

Коме не бы у очи пало башъ и онда, кадъ бы већъ ослепіо, оно добро, кое бы Господъ Богъ чрезъ обще дарованну слепость на насъ налиo? Ніе могуће неброjна и добра овогъ случаја слѣдства изчислити; зато мыслимъ да ће и неколико текъ примѣра довольно быти нераздѣлиму жељу и волю къ нѣчемъ мраку возбудити.

Дакле 1. Не бы више никаковогъ рата нит' сраженія на свету было, єръ бы съ топомъ у ветаръ пуцали, и кадъ бы средоточіе непріятеля пробити наумили, или кое крило непріятельско обыћи, онъ бы смешећисе безбрижно сасвимъ на другой страни стаіо, и лако бы смо носомъ о дрво какво ударили или пита више на воду напшли.

2. Како бы люди очи затворили, одма бы iй правда отворила. Слепи Судіе честно на свои столица седећи слушали бы и мирно разсуђавали, и совѣстно ньима предложене предмете отправляли, нит' бы крыва рука обтужителя, нит' можда прелестне прси обтужительке коково впечатлѣніе на срдце, или на мысли ньове имали. Ово е и древнымъ Ареопагітама познато было, зато су они засѣданія своја ноћу и држали, да се небы коковомъ му драго приликомъ мамлѣни, или умегшали, или съ пута правде удалили. Кое су такође и Венеціани чинили

(продужеће сѣдуе.

ДОПИСЪ.

(Изъ Баната.)

И я сам'ь было у Бечкереку
И мене е любовь водила
Да србску варошъ видимъ, да с' веселимъ —
Но Мађарски ме надвисе ереге свуда!

Єсть! Єсть! (Ово есть! есть! ніе рђавъ почетакъ за єданъ дописъ!) Дође л' човекъ у Великій Бечкерекъ ношенъ на крыла жаркогъ родолюбія, како ти се смрзне, кадъ на србскимъ кућама, на дућанима, и вообште свуда мађарске надписе явне види, како ти се чуди, кадъ како страный за узрокъ овогъ появленія когъ ти драго србскій запиташ, а онъ ти опетъ србскій одговори, да се по наредбы тамошњегъ надлежателства само мађарскій надписи у мађарскомъ језику употребљавати смеду. Садашнjій светъ ступа очевидно напредъ! У старо доба гледало се е на єзгру а не на люскy; садъ се гледи само на люскy а не на єзгру. Тако и Мађари съ ньовимъ надписима. Єзгро е србско; люска е мађарско. Тако су слѣдства гражданскогъ воспитанія наше женске деце. Съ поля політура, а назутра ка-

рікатура. Съ поля светла дама, а у главни тама. Съ поля су ти се наше лѣнотище у сану свилу замотале као чауре, а изъ нутра — ! Тако многи примѣри у жи, воту, конхъ изчислевши опростиће ми се. Но што ми се и у Бечкереку донало, то е нопеде србскоѣ родолюбіи онай духъ трпѣливости, кой, као и вообште по Срему и Банату, међъ разныхъ вѣроисповѣданіяма царствуе; или нетрпае онай пакленый цвъ гоненія, кои брата одъ брата неприятельски цвта, као што сами ту характеристіку у банской и карлштадтской Краини довольно увидити могао. — — Великій Бечкерекъ притилава далѣ две классе одъ латинске школе, прикено уредно нѣніе по нотама, србску народноу школу, єданъ лепъ Касино, комъ одъ Карлштадта преко Пожуна, па до земуна рѣдко ће се паръ наћи; ту се мирополюбиво налазе поредъ разна Новина и 2 србске настоятеліемъ виспренога нашега Пѣвца Г. Д. Станѣа. У оселору, когъ е єданъ Мадаръ о своихъ трошку самъ сагради дао, представляю се кадъ кодъ и србска позорія. Треба дакле іошть се постарати, да се читава србска Гимназія оснуе, но и да се нины надписи, што не по читавой нароши, као у Земуну и Панчеву, а оно поне на србскихъ куѣама уведу. Затри треба свою природноу люскоу дати, а не туђу. — Поредъ Мадарства нема цвета и Србство; но никако єдно на штету другогъ. — Мадароманіа увукла се међъ и кодъ простака: да л' наметно, показат ће и слѣдуюћи примѣръ. Оидашће село Дебелача, кое 316 куѣа и 3046 жителя све чисты Мадара калвинскосъ вѣроисповѣданія чине, пусти за нѣову великолѣпну цркву, коя осимъ грађе 21,000 фр. сребра коштa, у мадарской нароши, кодъ мадарскосъ звонолича єдно звоно прелити, кое се паплати и донесе. По кадъ га нанесте и кадъ се звонити почне, стану жители викати, да они нећеду звоно одъ србскогъ, другій опетъ одъ шпабскогъ гласа, него они желе звоно, кое мадарскій гласъ има. Тицаюће се надлежателство нимало е посла, докъ е незадовольнике на правы путъ навело и умирило. Тко ми пакъ разрѣшење донесе, каквавъ е то у звону мадарскій гласъ, томе обећавамъ и увѣначателну награду, свршћи: Опоминаће у ч. 52. Скороскче. Ту се „єданъ Свештенакъ на скупоћу србскихъ књига тужи, и на наше списателѣ, кои, вели, поредъ безсмертія и славе свое несе здраво пуне; чега ради они подъ видомъ и у име народолюбія, у име добре и полезне ствари, и у име Божіе публику на пренумерацію позываю, или на кратко, публику варао. О кукавный србскій списателю! Ты сожаленія достойный бѣдный човече, ако несрећу имашъ, безъ знанія само се одъ твои умны производа разанити! Та болѣ бы ти было за надницу радити, или просячити, нежелѣ се на тай начинъ разанити. Кодъ насъ треба іошть читава рѣчитость Демосоена, докъ камено сраце веће публике на пренумерацію побудишъ. Кодъ насъ требало бы употребити Сафирову: Freimüthigen Flinte. На поредъ свегъ твогъ сйиогъ и патреногъ позива, колико ћешъ пренумеранта добыти? Славный Мушицкій уистовао е скоро читавъ нѣкъ, па е за нѣгова класическа Стихотворенія добио єдва 800 Пренумеранта 800 Пренумеранта одъ 5 милиона Срба! Увы! А шта ће текъ манѣ славянскъ списателъма быти? Стрепимъ помыслити? „Бачка Вила“ и „Србска Пчела“ єдва су до 1000 пренумеранта дотерали, и то за єдну нѣну, одъ кое неверуемъ да ће да издавателя коѣи лонаћъ осолити дати. И то су намъ књиге, кое су тобоже найвећа разпространеніе. Я самъ напротивъ увѣренъ, да одъ србскій книга на свету ништиніа нема, и єдва се трошкови за печатню извађе, а о добытку — Ты Боже знашъ! коликій е. Г. Допеснватель вели далѣ, да ако се на наше пресуше књиге тко (т: е. онъ) пренумерира, онъ се после преварн, развѣ ако ће новце у лудость давати. О лепе будућности за Књижевнике! О златны нагледи при такимъ краснымъ мыслима! Я пакъ одъ свію производа нашегъ књижества, кое сваке године за 70—80 ф. сребра лако све прекупити можешъ, ни єдне књиге за тако лудости руну непаалазымъ, изъ кое се човекъ што наметногъ небы могао научити. На ако за ништа друго, а оно е вредно и напрѣданію књигу нашу поне за то купити, да се србскій єзыкъ облобы, разпространи, да се конкурепція съ туђимъ књижевныхъ производа отклапа, и да немецке, мадарске, талианске и пр. књиге єданъ путъ изъ домова набацимо. Нашъ народъ іошть ніе до тога дошао, да као у Америци, на котлу ради, а фиспку или Механику чита. Мы ну такове књиге іошть у руке нити можемо дати, нити имамо да дамо; ал' зато опетъ треба да се онъ съ оними задоволи, што му собственo нѣгово књижество у найблагороднюй нарѣди пружа. Мы немамо іошть велике читаве ће публике, по кою текъ средствомъ књижества почели сио спарати; србо се нашъ народъ состои новайшеше изъ просте массе, кой е особито чрезъ политическа уредженія у свостраномъ, нижемъ и вишемъ, изображенію далеко заостао. Узимо само за примѣръ наше Лѣтописе. У њима су строго вѣжественны и найпоучителнія предмети; на колико Пренумеранта имаю? После 16 годишньћъ ни живогъ ни мртвогъ существованя брое сад єдва 250 Пренумеранта; знакъ, да малу унсиу публику имамо. Одъ кое се пакъ књиге нанѣ одъ 500 ексемплара печата и прода, ту нека нимакогъ добытка стои на стр. 18. књижице: Die Gefahren der Autorschaft. Ein Buch für junge Schriftsteller von einem alten Autor. Leipzig 1838.

(конанъ слѣдуе.)

ВѢСТИ.

(Пешта.) Његово Сіятелство Князь Михаилъ М. Обреновићъ дошао е данасъ 19. о. у пратњи одъ више свои чиновника на пароброду „Самсонъ" овамо, и одсео е у гостьлници кодъ Енглезке Краљице. По сказиваню баснће се овде његово Сіятелство само два дана, а затимъ ће у Бечъ, Светломе своме родителю, да иде. —

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Пешта 18. Августа 1843. Данасъ се е окончао Усекановећа-Вашаръ, кои се обично за главнымъ Пештанским Вашаромъ сматра; и заиста, сообраштеніе у свима струкама соглашавасе са овимъ знаменитимъ иненомъ, почемъ сви редови фабриканта и трговаца свое задовольство изјасніо, нарочито се зимня роба, као чоя, сукна, и остали вуненн, памучни, кожни, дрвени, и гвоздени ураћени производи, гомилама куповали — купаца е было изгобройно число изъ свю краева Државе — изъ Србіе видалиско веће число купаца него упрећшня два вашара, ови су се и сами показали као најмањи знанцы, ербо понайвише све оне ураћене производе за готовъ новацъ купую, кои су за нашу потребу валишни, а то е, Гвожде, стакло, платно, судови земляни и дрвени — велико число Лађи, овимъ производима натоварены, одпловило е низъ Дунавъ с' развіени Србски барцы на свое опредћленіе — Земальски пресни производи као вуна, віно и пр: продавани су по нижу цену и то тако рећи за дневну потребу — ербо велики шпекуланти ћешъ чекаю на нижіе цћне. — Изузимаюћи надежъ одъ 400 000 ф. срб. дугадне чешуске трговачке куће, кои е млађати престала, нирио се окончао вашаръ у овомъ односеніе — овай надежъ међутимъ, и колико е по себи знатанъ и за тицаюће се заводаюће чувствителнъ, ніе у стаио было зла слћдства или реакцію породити на Пештанской Піацы — а тове предупреда ланьске године одъ два Миліона среб: фор., заведена Трговачка Банка кои е свою добротворну Дћателность на Трговину и Кредитъ већъ примћтно разнила; садъ и они, кои о оваковимъ заведенима ни понятія ни су имали, признаю, да безъ ови ни дћйствителна Трговина процветати, ни Кредитъ одржатисе, нити мћничный законъ одъ обште полезе быти може. —

Цена ране 28 и 29. Аугус. п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	наіб.	сред.	лош.
Жито.	120	110	100
Наполица.	84	80	—
Разъ.	62	60	54
Ечамъ.	50	46	42
Зобъ.	43	40	36
Кукурузъ.	88	84	80
Прои.	—	—	—
Жута каша.	190	180	170

Станћ дунава у Пешти.

31 Августа п. р. 8′. 10″. 0‴.

ИЗВЂСТІЕ.

☞ Будући да е Учредничество И. Б. Скоротече было съ неруке и удаљено за странне у Бастай улицы; зато садъ се ближе у внутренность Вароши, на Розенъ-Платцъ преместило, и ласка себи, да ће угодніе съ овогъ мћста читаюћемъ Публікуму нашемъ послужити моћи; умоляваио дакле све Родолюбиве Сербскогъ народногъ нашегъ Просвещенія рачителћ, кои бы средствомъ Листа нашегъ Књижество наше подпомоћи желили, да бы се што скоріе, или кодъ поменутогъ Учредничества подъ Адрессомъ An die Redaktion des Pesther-Ofner Szkorotecsa, Rosen-Platz Nro 285 in Pesth. или на свакой ц. к. Пошти предчислити благоусердствовали.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут: Четврт: и Недељом: цена ѝу є како за овданшнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

55.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга увѣдомленія прінма Учредничество у Пешти на Росенъ – Плацу Но 285 и свако Цесаро Кра. Пошто Чиновничество.

ПЕШТА.

Четвртакъ 26. Августа. 1843. Год. II.

ПѢСМА

ПРЕЧЕСТНѢЙШЕМУ

Господину

ЛАЗАРУ БОИЋУ

Осѣчкомъ Нароху,

и Чест. АЕМитрополитскогъ Конзисторіума, и сл. Вировитичке Меће Председателю, певана 15 Юніа 1843.

Стояномъ.

Све, што на земльи сьйше пропокѣда
Свое, подлегло є, и подлеѣи ће,
Ма и после дални вѣкова,
Гвозденомъ времена сѣдогъ зубу.

Књига прошлости примѣра пуна є
Таковы. Гле! гдѣ є данасъ рукотворъ
Оле Вавулонке? Гутантскій
Гдѣ ли є Пелишина скрой Силногъ? —

Све є прождрљивъ сѣдога времена
Зубъ изгледао. бьйћа имъ невдашнѣгъ
Нити звуку се трази. Само
Врлога духъ не постоиъ вѣчно. —

Гле! Орѣей, Омиръ, Пиндаръ са Плутархомъ,
Орацій, Курцій, Ливій съ Овидіемъ,
Досиѣей, съ Лукіаномъ Ранићъ,
Вѣчита пріимше бьйћа лавръ. —

И за Тебе є преправіо Србльнинъ
У Спеславія храму лаворику,
Кадъ си нѣговыхъ Свѣтилама*)
Нерушимъ Памятникъ славно дигао. —

А,ъ што унукну? Србльнинъ заръ више да
Не увиди Ти класъ Твои трудова?
Што Те є вамкъ зло'ће пецнуо,
Одма заръ престати вала Родъ свой

Любити? Та є коцка у талъ пала
Киньажинку сваком. Презвре ал' светић
Свак' добрый Србльнинъ. Онъ юначки
Къ наумлѣиной свагда корача цѣли. —

Дѣлай намъ дакле! добри Те прерадо
Читаю Србльи, Дверн Ти вѣчите
Отворао се славе. Обита
Любавь ће Родя Те Србскогъ тамо

Пратити, гдѣ и поздно ће Србче Ти,
И после лѣта Мурізду, тамнинъ
Благодарности палити! А
Такове Рода ће слутић вышкій.

Сведаванъ радо вспунити, Теби
И дуго съ нам' да данашный имен' данъ
Твой дочекашъ, Србскоме Роду
Дику на праву поживишъ, дати!!

*) Іоанну Ранѣу, Досіевеу Обрадовићу, Гргорію Терлавѣу и Аоанасію Стойковићу. Живот: овы славны Србски Списателя тако овай Пречестный Г. Лазаръ Боићъ, лепо и вѣрно (1815) списао, да се и съ найславнѣйшимъ Біографьма сравнити може.

АЛЕГОРІА.

(конацъ.)

3. Коцке и Карте, тако дакле скупа съ њима беда и жалость гдикон породица изчезла бы.

4. Девойке не бы више венуће лепоте, — вѣчъ красне и свагдаръ цветаюће доблести (Tugend) ради, люблѣне и почитоване быле, и шта више, найружніе, можда бы найлюбезніе и найсердечніе быле. Съ огледаломъ бы и суета купно преминула. Свегъ главо-

украшенія ладнокрвно оне бы се одрекле, нитъ бы погдикои мужъ чрезъ гиздолюбіе (Putz-Sucht) свое любомамљиве (Coquette) супруге до крајнѣгъ отчајнія доведенъ бывао. Завистъ лепотица слепоћу оборена, не бы више међу њима царствовала. Єдномъ речію, онда бы ій пуљимъ правомъ ангелима називати могли, и ако бы текъ слепи ангели были. —

5. Будући да невѣра обычно слѣдство есть опытљивости очію, то бы и љубопревность страховитый мучитель, чрезъ општу слепость изъ овога свѣта прогнанъ био. Свакій бы право имао, свою супругу за найлепшу и найвѣрнію држати; Єръ при оваковомъ људій стању, не бы могла ни за каковымъ странымъ мужемъ шкиљити; а ако бы се башъ и догодило, да се кои слепый Ривалъ мота ока плота, то га опетъ супругъ видіо не бы.

Напослѣдку 6. Демони славољубія и властољубія изъ свѣта бы такођеръ протерани были; Єръ свакій бы ограниченъ био себи свойственымъ ненапетымъ силама, своіомъ кућомъ и своіомъ авліомъ, нити бы могао себи несвойственне, илити за себе превазишене степене тражити, зашто у случаю кадъ бы се хотео на овако превысоке степене попети, стропоштао бы се у пропасть какову на свеобщу радость и срећу не текъ свогъ народа, но и целогъ Божѣгъ Човечества. Тако дакле при оваковой слепости само, могло бы се потврдити и у дѣйствіе привести изреченіе: *Sutor non ultra crepidam!!!*

Могло бы се овде іоштъ и више тысућа примѣра навести за доказателство, да за насъ ништ' благодѣтелніе и болѣ отъ опште слепости было не бы. Садъ живећи људи заиста бы навели: да када се вдаредъ скусила вида сладость, ніе могуће отважитисе видъ очію отрећи. Кадъ бы се деца слепа рађала, заиста се тантн неможе, да бы ова безъ да су икакове жертве къ томе принела, сва добра опште слепости уживала. Комъ нѣе изъ Волтеровогъ Мікромега познато, да има створеня, коя су до стотине чувства обдарена, конма мы поточувствена створеня нинайманѣ башъ незавидимо; Єръ никакова понятія о њіовымъ умноженымъ пкусима немамо. Тако дакле и наша четворочувственна деца не бы недостатакъ очію осећала, већъ бы поредъ хиљду други добара и благодатъ вѣчногъ мира сладко уживала.

М.

ЦВѢТАЄВЪ.*)

Цвѣтаєвъ (Северинъ Алексіевићъ) гласовытый правдословный списатель Руссія, умрео в 7. Фебр: 1835, роћенъ у г. 1777 у Москви, и было в сынъ єдногъ Свештеника. Почемъ в онъ на Славено грчкой-Академіи у Москви прво изображеніе добыо, отиде онъ 1795 у тамошнѣ Свеучилиште, и посвети се до 1798 правдословнымъ наукама. У Гетінгену, гди в ове продужавао, постане онъ Докторъ Философіе, доцніе отиде у Паризъ, гди в особыто Пасторета и Бернардіа слушао, и одъ законодателне Академіе за члена избранъ было. После неколико годиннѣгъ пребывања у Француской врати се онъ у Руссію натрагъ, и буде 1805 кодъ ново устрозногъ Свеучилишта у Москви као Профессоръ теоріе закона поставлѣнъ, а 1811 за редовногъ Профессора Правдословія именованъ, ков в званіе онъ до 1830 одправило. Г. 1820 постане онъ државный Совѣтникъ. Онъ обдржава прединѣ место међу правдословнымъ Русскимъ списателима, и было в єданъ одъ прві, кой в Руссе са напредованѣмъ правдословногъ вѣжества у Немачкой упознао. Нѣгова главна дѣла єсу. „Теорія закона“ (3 свезке, Москва 1810; 2-го издав. 1816) „Основи природногъ права“ по Шмалцу (Москва 1816; ново издав. 1823) „Наставленіе къ Римскомъ праву“ по Макелдею (2 свезке Москва 1831 и „Основи пріватногъ права“ (Москва 1825). Као учитель отликовао се в онъ чрезъ званичну ревность, и чрезъ дубоко релігіозно чувство.

А. А.

*) Конечно заключеніе мои сообщеніа изъ „Conversations Lexikon der gegenwart“ одъ Брокхауза.

А. А.

ЧЕСКА ЛІТЕРАТУРА.

Cestopis, obs hsjici cestu do Horni Italie a odtud etc. (Описаніе путовања І. Колларовог г. 1841. кроз горню Италію, Тиролію и Баварію, съ особитимъ обзоромъ на Славянство. Пешта год. 1843.)

Сви изображени Славяни свакоґ нарѣчія, име су умногъ Сріхотворца Коллара брзо познали. У представлѣномъ описиванію путова свои, свуда се искрено показую нѣгове Особе удивленія достойне черте; онъ овдѣ предъ насъ ступа као одушевленый Стіхотворацъ, оштроумный испытатель, и печалный странствователь на развалинама неуредно-измешаноґ свогъ и упропашћеноґ негда великоґ Отечества. Путованѣ є животъ, єръ тамо є движеніе, тамо є сложено и стѣснено дѣйствованіе духа и тѣла, успляванѣ крѣпостій; єръ различность предмета занеѣкава, и забавля путника. Кадъ такавъ вданъ мужъ, са извикнутимъ окомъ испитателя и као умѣтнователь путује, као Колларъ, са одушевленымъ сердцемъ Отечестволюбца и Пѣвца; то онъ и оно, што є другима сакривено заостало. напазаи; изпреће исподъ пепела већъ отдавно сурваноґ зданія іоштъ погдикою заоставшу тињаћу искру, просуди по развалинама нѣгово великолѣпіе у време свое блистателности, и назалази іоштъ начине, и мѣсто, како бы се срушено опетъ подигнути могло. Тако се и нашему Путнику догодило, и онъ намъ ево стави у своме дѣлу, кое є путујући написао, каква су впечатлѣнія иста на нѣга учинила, давајући намъ прилику подражавати му и подпомагати га у наміри и дѣлу. Ово є найвећа заслуга и найизрядніа свойственость нѣговоґ списанія, у комъ се сочинитель труди, да свуда и свагда велике нѣгове тежнѣ осетимо и познамо. Све, што се на Славянства прошлость и садашньость, што више, и на саме надежде и устрашенія за будућность относи, знао є Колларъ вешто изнаћи, и то башъ у мѣстима, гди може а и треба, прекъ да обычно препречница слабимъ на путу стои, подобна истражити и изнаћи. Ни сами маньи догађаи, а често ни найманя тыцања, коя су нѣговомъ намеру подкрепљавала, ни су се нѣговомъ оку подрести могла. Выспрену и велику нѣгову ідею брани нѣгова утончана предосторожность и изтязаванѣ отъ смѣшны изложенія. И овдѣ показује намъ се Колларъ са Славянскимъ простодушіемъ, и овдѣ великій Славенскій Стіхотворацъ характеризірао є силно чистъ духъ Славянскій; нѣгово бодро и за свашто утончано чувство, што є годь у животу вредно примѣтити, и што є годь за истый отъ важности, было то на позорищту велики приключенія, или коя подъ втеченіемъ моћны отношенія и подъ покровителствомъ силны органа у животъ ступаю, или сакривено леже и натрагъ се отискую подъ именомъ маловажностій и као за непримично за гордо столѣтіе, яко осења. У первой части описује Колларъ путъ свой по Угарій иза Дунава преко южне части Славянства, Штирію, Хорватску и Землѣ приморске. У другой части, Италію, Млетке (Венецію), Падуу, Піщенцу, Верону; у трећой Нѣмачку, Тиролію, Баварію и Аустрію.

Додатакъ представля намъ Словаръ Славянски художника као прилогъ Славянскоі художества Исторіи.

Ost und West.

Да бы се и нашъ почитаемый Публікумъ овомъ многоважномъ, и за насъ Сербље као такоћеръ Славяне, полезномъ дѣлу больма упознао, метаћемо кадъ нзадъ изъ вышеречены кньига погдикои изводъ.

ДОПИСЪ.

(Изъ Баната.)

(конецъ.)

При тако рђавомъ стаю стварій, неимајући кньижевне трговине, коя є въ томе іоштъ чрезъ мытне законе ограничена, као што забранѣный увозъ кньига изъ Сербіе сведочи, и неимајући богати, жертвопринашајући кньиговодзавателя (Verleger?) небы се я чудіо, зашто су наше кньиге скупе, яко есу, него зашто ни су іоштъ скуплѣ. Наше кньиге нетребаю только по цѣни, колико по содержаню са странымъ да конкурирају; єръ што ће намъ и найевтинія цѣна, ако нитко неуязхте Србске кньиге читати? Коме нашъ любовь къ матерньскомъ езыку на срдцу лежи, и коме є до правогъ поученія, тай ће и найскупльо кньигу радо купити, на

онъ о сувой кори леба живио. Тай ће велимъ и списателю, да онъ едины о поздуху не живи, радо и онай бѣдны добытакъ одъ срдца желати, кой се, докъ и живъ, кодъ насъ и то гди гди, едва до 1-200 фр. сребра добыя. Или мы имамо богате списателѣ подобно Валтеръ Шкоту, Волтеру, Булверу, Юлесъ Іанину, Шпиндлеру; кодъ се каже да наши списатели здраво кесу пуне?

Ніе то узрокъ, любезный Господине, да се сбогъ преспупогъ продавања наши књига човекъ одъ преумераціе устеже; рецыю истину, да се поправимо. Мы издаемо за књиге у туђемъ языку радо сваке годиие 20-30 фр. сребра, мы претерусмо лукусъ, тражимо лѣпы блескъ, крчме и карте, мы смо за свое по нећой части іошт нечувствены, мы смо съ едиомъ рѣчю тврдице. Слѣдуйно дакле оному изреченію: Lasst uns besser werden, bald wird's besser sein.

Не слѣдуемо л' томе, то ће Србска Матица мћне 10-000 комади књига, ма ій она на очевидан грды губытакъ на 6 кр. сребра за комадъ спустила, едва за 10 година продати моћи. — Губытакъ в пакъ у осталомъ за свакога, кой књиге у цѣни спушћа, и кое ми кромѣ Матичны књиге ни одъ кое наше књиге позвато ніе. Къ томе пакъ есу разны узроци, кое понайвише у кругъ књигопродавница спадаю, и о чемъ се Г. Дописыватель изъ горић и књижнице: Der Freund des jungen Verlegers Leipzig 1838. Eine Fortsetzung der Gefahren der Autorschaft обширніе научити може.

Г. Дописыватель наводи, како Немецка Библи сано 2 фр. а наша 10 фр. сребра конта. И томе нораю разны узроцы быти; ербо треба звати, да съ чимъ се више ексемпляра печата, съ тымъ ситнији и књига, треба мелничну и число тонова, треба начинъ везиваня, треба много кое шта и то у призрѣніе узети, да се Библіе понайвише средствомъ Библіческогъ дружства, у свыхъ живыхъ езыцыма издаю, къ чему они особены фонды имаду. Такову Библію, или управъ за реклемъ, нове завѣтъ, каковъ Г. Дописыватель за ситну цену тражи, може онъ одъ истогъ дружства за 30 кр. сребра подъ титуломъ: Новый завѣтъ Господа нашего Іисуса Христа по преводу Аванасіа Стойковића. Лайпцигъ 1824 кодъ Карла Таухница, добыти; а читаве Библіе іошт и немамо на Србски преведену.

Єдинъ Офицыръ А. А.

ШКОЛСКЕ ВѢСТИ.

Одъ стране верховногъ наши Школа Надзырателства, у слѣдствію высочайшегъ уреженія да в се на званѣ: да свакій онай Сербинъ, кои, упражнено пра Крал. Србско Сомборскомъ Препарандскогъ Іиштитуту, мѣстногъ Надзырателя безплатно званіе получити, и тако Србскомъ Роду, Отечеству, и премилостивомъ Императору туне служити жели, има свое, съ нуждыма свидѣтелствама снабђено прошеніе више чествованомъ Верховномъ Школа Надзырателству найдалѣ до 3/15 Сент. л. т. послати.

Отъ Управителства наши Школа налажесе строжайше свима Учителыма и мѣстны Школа Управителма, да своя полгодишня табеллариа извѣстія што скоріе своему Дііпгр. Директору пошалю. —

ВѢСТИ.

Изъ Пеште одъ 1. до 5. Сент. р. овуда в прошло у лађама ране за горић предѣле: Пшенице 11.800. Наполице 6.000. Ечма 4.504. Зоби 12.991. Кукуруза 2080. Репице 12.200. Прое 7.600. Ражи — Вагана.

ИЗВѢСТІЕ.

☞ Будући да в Учредничество П. Б. Скоротече было съ перуке и удалѣао за странне у Бастай улицы; зато садъ се ближе у внутренность Вароши, на Розенъ-Платцъ преместило, и ласка себи, да ће угодніе съ овогъ мѣста читаюћемъ Публікуму нашемъ послужити моћи; умоливамо дакле све Родолюбиве Сербскогъ народногъ нашегъ Просветителя рачителѣ, кои бы средствомъ Листа нашегъ Књижество наше подпомоћи желили, да бы се што скоріе, или кодъ поменутогъ Учредничества подъ Адрессомъ An die Redaktion des Pesther-Ofner Szkorotecsa, Rosen-Platz Nro 285 zu Pesth. или на свакой ц. к. Пошти предчислити благоусердствовали.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловыма.

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут: Четверт: и Недельом: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

56.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ – Плацу Nro 285 и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя 29. Аугуста. 1843. Год. II.

ГЛАСЪ СРБИНА.

отъ Спетића.

1830. Године.

Србско звоно зазвонило,
Србљи вес'о дик'те гласъ!
Сунце Божѣ засвѣтило,
Њима датѣе чистый класъ.

Крвъ се крилю вѣчь опрала,
Слободе нам расте цвѣтъ:
А ионаке Србске хвала
У небесный дигла свѣтъ.

Неће Србче робомъ быти,
Вѣће роду сильный стубъ:
Нит' ће дѣци лица крыти;
Избѣгла е звѣрства зубъ.

Съ пышньомъ силомъ златна слога
Сакрушила ланца моћь,
И душмана неста злога;
Сне прогута адска ноћь.

И шуке ће одд'нути,
Воће мирно цвѣтати,
Бѣла стада почнути,
Србчадь млекомъ питати.

Духъ ће правде оживити
Села, града снажну грудь;
И невина окривити,
Суетамъ ће быти трудъ.

Невеста ће руку дати,
Коне с' дике срца жаръ
Нит' ће сильный мю предати
Съ блудомъ слуги своимъ на даръ.

Другъ ће друга загрлити,
Любовь любовомъ сладити,
Зазоръ неће одъ свой лити,
Дружби раздоръ сладити.

Мачь несѣва, страхъ невлада,
Богъ простире правде длань,
Сила преста, мракъ вѣнь пада;
Благо нама, свѣтли данъ! —

Но зашт' Майка сѣди сама
Љюб' грозны суза' токъ
Не окрѣне лица нама,
Нит' осеѣа среће рокъ.

Ил' су дугогъ робства ланцы
Одузели снагу, моћь,
Скоре бо'лѣ люти знацы
Ноге стегли у немоћь?

Очи с' таме ослепиле,
Неподносе сунца свѣтъ,
Силе с' нису окрепиле,
На іошть тавни лица свѣтъ?

Бстъ душманска силна рука
Уиу, срдцу сплела сѣть;
Бсу ланцы тежка мука,
Нит' подносе очи свѣтъ.

Тимъ се мраче бѣли данцы,
Лоши болѣ, ума трудъ. —
Ал' найтежа бо'ля Майцы,
Кадъ іой сынакъ гнѣчи грудь. —

изъ Голубице.

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦИЙ.

3. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

Одъ Алмиссе осимъ главногъ и приморскогъ друма воде iошть два друга пута правцемъ восточнымъ преко гора у Дуаре и Имошн. Првы у Дуаре водеhи само в текъ стаза, но коя на два часа дугачкомъ растоянiю путнику найвелелhiе и трогателнiе естества украсе предъ очи ставля. Спомена достойна места, кровъ коя смо приморскимъ друмомъ прошли, всу Брелле и Макарска, оно в отъ рыбара обытавано место съ едномъ коня изменомъ, ово прiятна, пространно сазыдана варошница, коя в некадъ главна варошъ предhла приморскогъ была, кои се отъ Алмиссе починаюhи до обрежiя Наренте, и отъ приморя дубоко у загорhе протеже. У неконмъ новiимъ землеописанiяма наводи се Макарска погрешно iошть као поглавита варошъ равноименогъ окружiя, коя в векъ отъ године 1815. такова престала быти. Садъ в она само поглавито место Дiштрiкта по њой наименованогъ, съ конмъ окружной области отъ Спалате припадлежи. Куhе су у Макарской посве приличне и темельно сазыдане; оне обколiваю у полуокружiю лепъ и за веhе лаhе отворенъй морски заливъ. За леhи варошнице диж се голе скончане горе меhу кои ужасный Биочоро свою славу главу свойски подиже. Овай бретъ кодъ жителя подалекъ места као времена предсказатель важи, когъ се нарочито лhари као гнiзда непогода страше, кое онъ изъ свои бездна и амурина преко мора излива, и каналъ измеhу преколежеhи острова Брассе и Лессiне на силне подиже талассе. Њговъ найвеhи врхъ светый Ђорhе названъ, когъ се высота до 5521. стопа узыма, изъ Макарске можесе за 10. сати врло тежкогъ и опасногъ пута узыhи. Њгову унутрашньость просецаю многе знамените ледене пештере, изъ кои лети пастыри воду за свою марву носе.

Макарска в прhе средоточiе знатногъ сообращенiя была, кое су Далматинцы, но више босански Турцы са средньомъ и горньомъ Iадjомъ имали, но отъ године 1815 и 1816. кадъ в овде пуга тако ужасно свирhестковала, да в готово две трhе чести жителя начинуло, трговина в други правацъ узела. Варошница в опустошена и благостояше жителя пало тако, да имъ в садъ земледhлiе и рыболовъ една единична издржаваня струка. Тврдо къ приморю, и само овде и онде због великы излива води савiлюhисе отъ Макарске друмъ преко Iране къ месту Брiстъ. Ово е, као и послhдюhи Градацъ безъ сваке знатности, само при последньемъ месту на друму съ леве стране лежеhе езеро, Бачинско Блато названо, заслужуе споменутымъ быти. Таково принадлежи къ перiодическимъ езерма, коя се понайвише у лето изсуше, и после се за насадъ брзо приспhваюhи рана сваког рода употребляваю. Мыслисе, да ово езеро свою воду отъ едногъ са оне стране горе лежеhегъ веhегъ езера (езеро названо) чрезъ подземне источнике добiя, будуhи да Бачина текъ онда само цену добiя, кадъ в езеро пуно. За две милh опетъ се друмъ рhкомъ Наренгомъ прекида, коя се онде съ деветъ рукави у море улива. Ово е найвеhа и найважнiя рhка Далмаце, и цела се область, кою протиче, по њой называ. Ова се дереглюмъ кодъ градньа Опусъ преброhава, и можесе око целогъ Наренте Дiштрiкта обиhи, кадъ се отъ Брiста или Градца на преколежеhи островъ Сабiончелло пребацыти дамо, изъ когъ се истина нешто веhомъ странпутницомъ сувымъ у Слано и Комасу, найближимъ поште местама са оне стране Наренте, приснети може. Область Наренте, отъ рhке, кое њо протиче, тако названа, по разделеню садъ стоеhемъ сочинява седамнайстый Дiштрiктъ округiя Спалатскогъ. Отъ естества найпгедрiимъ начиномъ украшенъ, и не лишаваюhисе красны места присоединява овай предhлъ на великомъ отъ две текъ квадратне милh простору све, што се у прочимъ предhлима Далмаце разсеяно налази. Осимъ грожhа, зетина, дудова, бадема, маранлiя и смокава производи земля и сама тропическа растhнiя разногъ рода. Дрво Тамарiнде, Нерандже и Роштиля безъ сваке неге у изобилiю расko-

шномъ успѣваю, Алое, Кактусъ, као Рузмаринъ и друга растѣнія расте дивлѣ и до чудне висине, и свако сезнѣ, кое се овде земьи повери, награђава се врло богатымъ естества благословомъ. Но само то, начемъ жители ове земьице весма оскудѣваю, есть здравъ воздухъ. Рѣка сирѣчь на єдномъ више отъ єдне квадратне миле великомъ простору привзвоке свагда стоеће баруштине, кои испарења мефитическа воздухъ трую, а барочито у лето на здравлѣ жителя тако предосадно дѣйствую, да болести свакє ређе за кратко време опасный характеръ узимаю: но непостоянє опасне грозднце къ залма сидемическимъ принадлежу. Зато є давле Нарентинаць редко брнногъ состава, но понайвише мршавыхъ и бледогъ нагледа. Поглавито место дінтрікта зовесе градиѣ. Опусъ; онъ готово лежи у средоточію рѣке, коя се овде на два велика рукава дели. Место се нъ єдва 100. новайвише само изъ рогоза страћены кућица состои, и носи свое име недалеко отъ градиѣ горске бывше, чіе развалине и садъ стое.

(продуженіе слѣдує.)

ХОРВАТСКА.

(Изъ Ceskopisa I. Колларовогъ, и с. Описаніе пѣсковогъ путованія, год. 1841.)

Изъ Штирїе, у коіой є Народность вѣчь изумирати почела, похитимъ опетъ 12. Септемврїа у сжовлѣну Хорватску. Данъ бывше недельный, ктому красанъ и ведаръ; на лево лежала є тиха рѣка Сава. У путу наслаждаваю самъ се самоћомъ, кою самъ кадкадъ съ Кочіяшомъ разговараюћисе прекидао. „Како се зове то село?“ – „Добрава“ – „Данасъ є неделя, а держисе вашарь лончарскій?“ рекнемъ моме Іосифу. – „То ніе, Господине, кодъ насъ никаково ково,“ предусрѣтне ме овай. – „Шта си ты Іосифе, Нѣмацъ?“ – „И самъ Славенъ, и мой ми є матерный языкъ Славенскій; Нѣмачки слабо знамъ; а родіо самъ се у Брешчу.“ – „А како то“ – помыслимъ – „да ты кажешъ Славенъ, а не Словенъ?“ – „То єкодъ насъ,“ отговори ми, „све єдно; Учени говоре Словенъ, а мы прости опетъ кажемо Славенъ и Словенъ.“

Ладучъ, Орлушовацъ, Брдовецъ, все оскудна села са тамо амо растрканымъ кућицама, и зато су за подиѣи у њима Школе неугодна.

Што смо годъ ближе Загреба были, то смо се све већма и већма скорбили гледаюћи убиточанъ по цѣломъ предѣлу кодъ женскогъ пола владаюћій обычай; сирѣчь ношенѣ грдны на глави терета. Была ока девойка, или жена, или старица; то свака носи на темену котарицу, корпу, качицу и више путій и другу какову нибудъ тежку робу, подъ коіомъ єдва и ходити могу. И ово є заиста правый узрокъ, да овдашнѣ жене отлично истина и безъ свакє покуде праве као єла расту: но да овай тежій притискъ у другомъ призренію мозгу, найнѣжніемъ овомъ душе органу, и шкодити мора, о томе се нивайманѣ сумнати не треба.

Около 10. часа и пѣшомъ у Загребъ, тако да самъ іошть свршетакъ Хорватске предике саслушати могао. Околина є Загреба као вѣштомъ кичицомъ живописписана; на лѣвой страни протежесе венацъ виноградій, холмиѣа и хребтениѣа: Hrby, Hreby, откудъ име Загребъ (Zábreb) долази; а отъ десне стране непрегледна равница примамлюе разширенѣ Загреба до саме Саве, да бы онъ на югу найвећій градъ постао. Изгледъ и станѣ саме Варопши сравнявасе са великимъ и малымъ, старымъ и новымъ варошима.

Надъ продавницама Занатлія Нѣмачки су, а надъ Терговачкимъ, и Славено-Хорватски надписи.

Гай є основина, око кое се у Загребу, што више и у цѣлой Хорватской живость одушевленія и Народности окреће. Има већъ 12. година, одкадъ смо се видили, и заедно на шеталиштама у Пешти Čitanki — Ческо Руководство — упражненія ради, Чески, читали, пакъ іошть договаралисе о Правупису, Журналістіки и другимъ Народнымъ дѣлама, а и нѣке планове за будућность кроили. Изъ нѣкогъ, жельноучећегсе и надежде пуногъ овогъ іюноше постаде

ревностный, многозаслужьный, строгій, и свымъ намѣреніма младости задоволяваюћій мужъ. Какова в радость за мене была, кадъ самъ се съ таковымъ еднымъ пріятелѣмъ, Отечествољубцемъ и Сонародникомъ опетъ састао! Онъ в къ себи као магнетъ привлачіо са умомъ многообдарену изъ свію краева и различны нарѣчія Югославенску младежъ; онъ подпомагаше оскудне Списателѣ и на свою руку добые Благородство, к е га у Народномъ Књижеству подупираше; онъ в свою расуте силе, и знао в на овай начинъ као єданъ єдинитый красне задатке разрѣшити, кое, чини се, да му є и Божество и време налагало.

Ost und West.

(продуженіе стѣдує.)

СЕНАТЪ У ЦЕРНОЙ ГОРИ.

Градъ Цетыня в средоточіе Администрације Црногорске, Овде се скупля Сенатъ, кои се изъ 16. Членова, све седы и заслужны страраца состои, и кои у земльи политіческу и судейску власть отправля. Октомврія 15. (1838) скупилису се у собу совѣтования, гди су око ватрени малымъ дрвенымъ клупицама седили. Надъ њиовымъ главама виялесе заставе разны Окружія. У гомили, коя се црвеномъ заставомъ са златнымъ надписомъ „Савва Марко Петровичъ“ отликовала, опазисмо єдногъ старца, когъ велике црне очи, яко набрано чело и белегама покрывено лице, издаваше ватреный нѣговъ духъ и нестрпѣливость. Покрывало отъ беле чое скрывало в нѣговъ стасъ чакъ до колена, и дало в чакшире отъ те исте боје видити кое се на подобіе кумоша губине, и кое су посредствомъ пређица ноге до пете покрывале. Беле памучне чараве, велике съ канини свезане ципеле, и капа отъ црвене чое, было в одело нѣгово. Широкій кожный поясъ око бедри утврђенъ, скрывао в пиштоль и широкій ножъ. Вратъ му в было голъ, шарра висила в о десномъ рамену, а о левомъ подобіе неко отъ ящунжета, Струка, названо. За њимъ стояо в єданъ младићъ съ два пиштоля за поясомъ, кои в место шепице турбанъ на глави имао. На лево нѣгово раме наслањавсе временита єдна Госпожа са убраћеномъ главомъ и у некакво ящуже као и кодъ людій скрывеномъ стасомъ. На крају исте подъ црномъ заставомъ, на коіой в име „Живко Милое Мартиновичъ“ сребрны писмени написано было, састављене Чете, налазила се жена, на кое красномъ, хотя бледомъ лицу изражаваюсе жалость и смутня; она бы често на младо єдно девойче погледала, кое потокомъ сузе ливаше. Свію су очи на две оне женске особе управљене были; а люди, кои су последнѣ ове окружавали, видилисусе яко снуждени, докъ су ій годъ противницы њини насмѣвали.

Наново пуцањ пушака обявило в споля долазакъ єдногъ нестрпѣливо очекиваногъ Мужа; онъ бяше высокогъ и леногъ возраста, велико имаћаше чело, и бледо дугимъ црнымъ длакама зарашћено лице: нѣговъ долазакъ поздрави дужетраюћій кликъ: „Благословенъ буди Владыко Светый“ Присутствіе Петра Радоя, кои собственымъ качествомъ своимъ отъ године 1833 као мірска и духовна Поглавица са земльомъ Црногорскомъ управля, ніе дало сумнягисе о важности нѣговогъ дѣланя; онъ се посади на каменицу съ њимомъ застрту клупу, прекрстисе, и почне говорити.

Моя децо! Богъ да Васъ благослови, да Васъ ближньи, као саме себе, любе! Наша земля ніе велика и никакве друге браниелѣ нема, осимъ брда и планина, кое ню окружаваю, и оны храбрій, кои у њой живе: но кадъ в Господь ове крове као чврстый и непо олебимый ланацъ создао, то Сатана, кои се подъ личиномъ преступленія и освете у вашу средину подкрао, и васъ нагонява, да се єданъ противъ другогъ оружавате и убіите, међу васъ семе неслоге сее. О да бы сви они отъ Васъ, на кое се ово пребацыванѣ относи, свою мрзость и непріятелство у наше отеческо срдце положили, кое само гласъ правде познае, и свагда воли Обштине ваше благосиляти, него єдногъ єди-ногъ отъ васъ казнити.

„Тко си ты?“ запыта Владика после овогъ говора старца.

„Сава Марковъ Петровичъ Нѣгушъ,“ отговори овай, („кое толико значи, колико Марковъ сынъ изъ Фамиліе Петровичъ) изъ Нѣгушкогъ Общества.“

„Колико имашъ годика?“

„Шездесетъ.“

„Твой характеръ?“

„Ловацъ и солдатъ, докле годъ ова десница и ова шарра земьли нашой полезна и нужна узбуде.“

„Кога тужишъ?“

„Живка Милоя Мартиновичъ, контонѣнъ отъ обштештъ нашегъ непріятеля Турчина, у моіой кући свое прибѣжиште и избавленѣ потражи. Ова жена, кою ты у среди између мои непріятеля видишъ, моя є кћи. До 20. године само є Божіу и мою волю познавала; она є была, скровена, трудолюбыва, покорна, и у намереню мене конечно задовольити, хтела є дати руку свою єдномъ храбромъ и поштеномъ младиньу наше обштине, гди є управъ моя жеља была; ал' проклетый Милое, место да бы ми благодарію што самъ му толико добра и любови указао, постане срамный соперникъ младогъ ђувегіе и любезникъ мое кћери. Я га зато изъ мое куће истерамъ, мыслећи, да ће се съ тимъ све свршити. И она почела є всѣхъ Милоя изъ свое главе избацывати, и своме ђувегіи больма прилюбивати се, кадъ ал' Живко съ оружіемъ у руки на самый светый данъ свадбе у мой домъ уђе, кћерь мою похити, и сына ми, кои се између мене и нѣга ставіо, убіе. Смртъ мога сына, и честь мое кћери осветиђу я као отацъ, ма се не посветіо.*)

(продуженіе слѣдуе.)

*) Осветити, ма се непосветити! была є, а есть и данасъ іошъ свирѣпа и убыточна сербска светымя. Ніе нуждно да говоримъ ово, што є свакомъ Србљину познато, да смо страдали, а и данасъ єднако іошъ страдамо, све изъ злобе и осветє; тако є и код Црногораца. Код нѣи се освета протеже на колена, на трећe, четврто, нето а и шесто колено. У тако великомъ степену Србљи! Србљи! Браћо моя! Код насъ є та паклена мода. Ал' шта ће мо, нашъ бабайко заклиѣ на смрти сына или унука, да га освети, а овай тражећи сваковке прилике тоне, како бы завет данный испуніо, и найразскіеѣ дела нестраши се приватити. Общеолюбленный и высокопочитованный Господинъ Владаюћій Митрополіт Црногорскій, да бы ове за насъ тако яко леђећесе болести, кое насъ немило у погибелъ бацаю, отъ своіе милы Црногораца устраніо, трудисе и примеромъ и речма ову изъ срдца ньюмы искоренити, и съ благословомъ Божіимъ, на нашу велику радость код нашіи богобоязливы Црногораца не мало у томъ успѣва.

Учред.

САНЪ НЕКОГЪ ПОДАГРІСТЕ ЊЫМЕ САМЫМЪ ПРЕНОВЂАНЪ.

Я самъ човекъ у найболѣмъ добу могъ живота. Пытаће те ме шта то значи? Тако да, у моіой 20. години држао самъ 40. годишнѣгъ човека за старогъ, а садъ кадъ ми се до волѣ божіе 60. наврпила, чини ми се као да садъ текъ найлепше мое године настаю. Наузмаюћи подагру, врло се добро наодимъ, ѣдемъ, піемъ и спавамъ; нити самъ се и одъ Бога любови сасвимъ одлючіо, као што ће те садъ одма чути. Ючеръ у пркосъ момъ лекару, напраздниимъ єдну бутелу доброгъ Токайскогъ віна, и седнемъ у мою спаваћу столицу да малко одпочинемъ; кадъ ал' ми се сни, да самъ младъ изъ войне дошавшій и лавровымъ вѣнцемъ увѣнчанъ офіцыръ, и будући ме є ноћъ сустигла на путу, наћемсе принужденъ съ мои кола сићи, и у оближньи при путу десећшисе дворъ уннћи, кои врло осветленъ быше тако да су ми се очи засенуле. Завста помыслимъ у себи овде се данъ роѣенія великогъ Наполеона светкуе, єръ невѣруемъ да на самомъ неба своду више звѣзда, нежели при овомъ торжеству горећи свећа има. Ноћемъ дакле у мысли, да ћу моћи овде преноћити, по велики степены у салу, гди ми нагло свећа зрацы тако силно у очи упру, да самъ трептати и пробудитисе морао. — А то ми є сунце башъ у очи сіяло. — Зазвонимъ слуги и заповедимъ, да превуче преко прозора завѣсе — и снимъ далѣ.

Овай дворъ принадлежао є старомъ некомъ и поштеномъ Полковнику, кои ме врло

гостолюбиво дочека, и мени свое три любезне кћери представи. Ааа садъ самъ те ъ био у момъ елементу, ѣръ самъ пре неколико дана мой двадесетъ другій данъ рођења светковао, тако дакле као младъ човекъ у мешано самъ свакояке шале и лакрдіе съ овимъ господичнама проводіо, кое су равно и оне чиниле, и пре него самъ примѣтіо, најмлађа в кћи гостолюбивогъ старца наме стрѣлу одапела, и у срдце ме сгодила. На срећу кћна найстарія сестра имала в бригу о куйни водити, друга то есть средня, свакояке в варіације на клавиру изводила: я самъ за кћны леђи ставо, а при мени Елена најмлађа кћи гостолюбивогъ старца. Она метне снегобѣлу своју руку на столице нагибало; кое я видећи, и немогући жељи противстати мою руку къ нѣзиной приближимъ. Кадъ пакъ примѣтимъ, да она смѣлость мою за зло не прінма, усудимсе ню за руку и ухватити. Ахъ! она в тако мегка была, — тако топла — да ми в све жиле у движеніе довела — и неко дражестно чувствованѣ тако ме в силно обузело, да самъ морао пренути — и моя в рука лежала на — зечіой кожи, у кою самъ мою боляву ногу завіо быо.

Срдито дигнемъ одатле руку, но заиста опетъ заспимъ и снимъ далѣ: Мы смо сви за асталъ поседали. Што се ела тыче, была су она изрядно приуготовлѣна, віно прекрасно и одъ свега добро. У момъ добу то значи у 22. годиши има човекъ добру охоту къ елу и пићу; зато самъ врло сладко ео и піо. При томъ седіо самъ поредъ мое красне Елене, коя ме в срдечно чесъ коховима, часъ тортама нудила. И іой ни у чемъ ни самъ дужанъ остао, као што и она мени ніе дужна остала. И кадъ се већъ са шаленѣмъ крайнѣ уморила, дође и на ту проклету мысао, да ми подъ асталомъ ѣонъ съ ногомъ пробоће, и у ногу до кости угуби. То ме в тако страшно заболѣло, да ми се таки санъ прекинути морао — а — то ми в моя подагра штрецала.

Іошть одаредъ дало ми се у сладкомъ сну овай лепый санъ мой повратити. Віно, кое самъ при асталу піо, много смѣлімъ мене учини, и зачнемъ съ њомъ о свакоякимъ предметима разговоръ водити, тако дође и до тога да іой жарку мою спрамъ особе нѣне любовь открыти принуђенъ будемъ, и по дугомъ разговору седне она, будући су се други разышли были, у мое крыло. О какова сладка чувства ни су мое тѣло пролазила! осећаюћи милый овай терећъ. — у вос. хищенію по загерлынымъ и полюбнымъ. Али Богъ єдиный зна, какова в њой у магновеню овомъ воля дошла: врбо ми съ ногтима управъ лице завати. Болъ неописаный пробуди ме — и гле — мой старый мачакъ было ми в у крыло скочіо — нѣга самъ я тако нѣжно къ моимъ устма стисну, нѣга тако ватрено загерлыо, и онъ за захвалу остави ми на лицу трагове свои ногтію. Можете себи лако представити съ каковомъ самъ га вольомъ о землю лупіо. Заиста, хотео самъ Бога любкогъ овомъ сна изъ нова къ себи призвати, и овай мой Романъ довршити, алъ ми баш онда мой Іованъ изъ Аповеке донесе прегорку мікстуру, отъ кое самъ одма две Кашике попити морао чрезъ кое засадъ Богъ Любови одустрашенъ буде. — —

М.

ФАБУЛА.

Молебно Писмо Магарца.

Будући се све на свету на обычныхъ предразсужденіяма оснива, то дакле и наси люди за найглупіе животыне сматраю, и премъ да се кадкадъ далеко тупоглавія животна налазе, него мы магарцы. Алъ свет радо по внѣшнѣму суди; зато и насъ чрезъ смѣшный намъ Богомъ дарованый гласъ И-ха, и чрезъ наше подугачке уши магарцыма називаю, кое толико, колико глупа животыня значи. Да в пакъ све ово право предразсужденіе, отуда се доказати може, што в Богъ и такова животна створіо, коя нити дуге уши имаю, нити И-ха вичу, а зато оно име чешће, нег мы заслужую; изъ предньаведеннога узрока дакле поніано предложеніе чиимо, не быхъ намъ се допустило уши срезати, и место И-ха, Ха-и викати; врбо насъ искуство учи, да гдикон путъ промена имена или ти языка врло много ко облагоро-

ћено єдином животиња приноси. А будући, да досадне ове навыке знакъ магарчества остаю, то бы желили ове свесрдно „Л..... ручити, да бы оне чрезъ вечите Ghime онымъ главама указаліе быле, кое ій заслужую носити. Не будући се люди овомъ приволети, то бы се могла Ново = сбраница (Ohren Collection) завести, тако као што се и естество = сбраница находе, какъ мы добри стоимо, да ће кои Естествоиспытатель изадна изобрѣтенія учинити, и до краткогъ времена у стању быти, какову магарећію физіогномію съ приложеннымъ Портретомъ, яко не баншъ о собственномъ, а оно о колективномъ тропку печатати дати.

М.

ВѢСТИ.

Пожуни 24 Августа држала є магиатска табла главно свое засѣданіе, у коемъ се до 3 сата после подне о свемашнъ браковима препрело. — Његово Высокопреосвященство нашъ общелюбленн Г. Архиепископъ и Митрополитъ Іосифъ Раячићъ држао е равнимъ начиномъ о истомъ вышереченомъ задатку дуги, времену и народньой желы, одговараюи класичан говоръ тако; да су га в. славни Магнати срадосћу и задовольствомъ слушали. Кадъ є његово в. Преосвященство готовъ быо, аплаудираћемъ су му, свою живу благодарность, кои се ясно изъ свію в. славни Магната лица показивала, съ другимъ непресечнимъ „eljen“ да жини, изишли. Живіо и мы му одъ срдца желимо на млога лѣта, нама на радостъ и утѣху!!! — Нетя данъ говорили су и Њихова Высокопреосвященства ГГ. Епископи Пантелемонъ Живковићъ; Евгеній Іоановићъ и Платонъ Іоанацковићъ. Ово е ове Дѣте правна да су нашъ Г. Митрополитъ съ трима ГГ. Епископима у Дѣти говорили!!! — Као што е пре у Пешти Хирлану, и нашимъ Срб. Београдскимъ новина писало, и мы найвећомъ радосћу ово хитно радосну вѣсть нашемъ почитаемомъ Публикуму явити, да смо садъ поуздано разумели, да сно „Срб. народньи Конгрезъ посредствованћемъ нашегъ поФторително и опетъ общепочитаногъ и общелюбленогъ Господина Митрополита добили. —

Пешта 21. Авг. Данасъ по подне држала є Матица Србска свое засѣданіе, у коемъ є ГГ. Павловића и Стоиновића посла некогъ ради за Бечъ одредила, данши њихъ изъ матичне касе свакомъ 200 фор. сребъ. на путъ. У истомъ засѣданію само е њихъ неколико было, кои сматраюи себе за матичне представнике (репрезентанте) съ овомъ „Матицомъ“ то естъ управлаю и расправлаю како они оћеду и знаду. Мы некожено доста да се начудимо онымъ матице Члеиовима у Пешти, кои се овако родољюбіемъ и ревностћу своіомъ речка превознесе, а съ друге опетъ стране противно и то самимъ дѣломъ засведочаваю. Нашто овай тако банъ великій и са свимъ налишный трошакъ матицы чинити? та заръ нема Матица свое Агенте у Бечу?! е Богати, наваждаће се то. Лѣтописи су поскупьли, садъ су два фр.! — то е истина, алъ вишъ да ни смо садъ о пашару банъ ништа добыли. — Другій путъ вала нам паметніе поступити. — Само да ни смо Старца увредили, было бы новаца, чуемъ да су неки и 100 фор. дати хтели да членови Матице постану!?! —

Пешта. На Будимской страни на пру мале аде, да се паробродъ праве, изрила є вода еданъ римски гробъ. Кадъ є ова текъ неку часть открила, раде садъ тамо люди. Поредъ гробнице, кои дубљ у адицу протежесе, стои еданъ четвероуголни гранитски каменъ одъ прилике 1 ½ ногу по површности, на коимъ се надписъ іошть совршено сачуванъ налази. Гробница єдва є две ноге дубоко подъ земльомъ! — Сандукъ, кои є одъ метала, санъ е исписанъ. Еданъ за испытателъ древности новый задатакъ! —

Пешта. 25 Изъ Столногъ Београда слѣдуюће жалосне вѣсти пишу. Наша варошъ већъ три дана како горе. Столни є — Београдъ постигла судбина Байска. преко 800 стотина кућа биле су жертва пламена.

Пешта. Овай часъ стигла су опамо жалостна писма, да е у селу Сентъ-Петеръ, кое близу Мишковца лежи, оны дана при петру 150. кућа изгорело, због чега су жителн тамошнји яко осиромашени; сребо ихъ е патра не само домове, него и сву рааву, коју су за зиму приправили были, у пепео обратила.

У прошасту Субботу 21. нашегъ Августа допловіо є овамо „Eros“ Паробродъ 4. лађе (Schlepp-Schif) дебелы свиня до 3000. комадін, отъ кои свако могло е отъ 300. до 380. фунтій важити, кое е за собомъ на истимъ лађама обычно до Gönyü (Генье) отвукао.

ШКОЛСКЕ ВѢСТИ.

Благородный Г. Георгій Петровичъ Бачкогъ Круга Школа наши Управитель, опога є лѣта обишао сва своіъ Діштрікта места съ оне стране Дунава у Барањской Мећи лежећа и при той приликы се о добромъ успѣху наши Учителя и деце уверіо, не иначе. — и

Бл. Г. Петаръ Іоановичъ поодіо є цели свой Сремскій кругъ, осимъ неколико одъ прочи места неска удаљена Школа — и свагда є понайвише свое задовольство нашао, тако, да се напредку пуно надати можемо, хотя се у оныма окружіяма и такове Штаціе наоде, где Учитель са найвећимъ сиромашствомъ и оскудстію боритисе имаю. Зато бы желателно было, да бы се ова-

ковима станѣ побољшало, и съ тимъ воля дала, свое звање іошт са већом охотом отправлати.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Москва. 1. Августа био е у Москви страшанъ ветаръ, кои е велику штету проузроковао. Послѣ подне около 6. сати наиће найпре съ тучомъ олуя, кои у варошн више отъ 70.000 прозора полупа, 60. гвоздены кровова откине, 12. ограда посвалына а преко стотину ій оштети. Крстови су на некимъ Црквама отчасти исвалѣни, а отчасти попрелоыльвани.

(Чесни Индіянци) Сѣверо — Американцы често су отъ Бѣлаца съ писменымъ уговорима и заключенїма мира тако варани бывали, да они художество пера за найобвантелніе држе. Тако е недавно поглавица шоктава у торжественомъ слову своме Агенту правителства рекао: „Црвеный Човекъ нема књига, а кадъ зажели свои намѣрења обзнанити, то онъ као и предцы му устмено казуе. Онъ се бои писати, кадъ онъ говори, зна шта каже, а велики Духъ чуе га. Писавъ е изобретаніе следы лица; оно раћа заблуђенѣ и препраніе Великій Духъ говори, мы га чуемо у грому, у звучаню ветрова, и у сильнымъ водама, алъ никадъ непише."

(Кола беаъ коня) Изъ Гебвайлера у Елсасу пишу: Не давно были смо сведоцы пробе новы едны кола безъ коня. Нѣговъ изобретатель іошт се съ две особе возіо кровъ варошт, гди га е множина народа съ удовольствомъ гледала. Онъ е на исти коли за 1. сатъ до Сулца, кои е више отъ осамъ кілометрій отъ Гебвайлера удаленъ, отвезао. Ови локомотивъ, коегъ е механизамъ тако исто простъ као и пешто направленъ, чини да су кола постоина, лака, а и за око лена. За тили часъ можеду се направити и разкварити тако, да се на врло мало место склонити могу.

(Материни Любовь) У Смолеву кодъ Радома у Польской начинила е была рода на едномъ дрвету поредъ Пивare свое гнѣздо. Кадъ се иста Пивара по несрећи запали, и кадъ рода опази, да и њезин кућно са птићима на гнѣзду њиномъ пламенъ прети, то она као права мати ніе оставила свое гнѣздо, него разшири крила надъ птићима, да ій отъ жестине огня сачува. Не дуго затимъ допре пожаръ и до самога дрвета, кога гране већъ почну пламтити; алн ѣрна мати ненакне се съ гнѣзда, но радіе остане са свима птићима изгорети, него ли се отъ њи растанити. За цѣло ово време летіо е и мужакъ са жалостнымъ крыканѣмъ около дрвета.

☞ У Числу 55 наши Листова подъ Заглавіемъ „Школске Вѣсти" упоследнои линіи стављено е погрешно месте 15/27 — 3/15 Септ.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

6 Септ. р. 1843.

	Сребро.
Металъ.	а 5 % 111 1/8
„	а 4 % 100 1/4
„	а 3 % 76 1/2
Заимъ одъ 1839.	„ 288
„ „ „ 1834.	„ 729 1/4
Банкаціе Конадъ.	„ 1632
Естерхазиић Лозъ.	„ 54
Царски дукати.	„ 102 3/4

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 6. Септ. р. Nro 30 56 33 42 69

Вуићесе 26. Септ. р.

Цена ране 7 Септ. п. р. на Пешт. піяци. меровѣ, грош. б. пр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	120	112	100
Наполица	80	76	70
Ражъ.	64	60	55
Ечамъ.	54	50	—
Зобъ.	42	40	34
Кукурузъ.	92	86	80
Проя.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ дунава у Пешти.

9. Септ. п. р. 7′. 8″. 9‴.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баіметовима

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленнке за полъ године 4 фр. у Сребру.

57.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ – Плацу Nro 285. и свако Цесаро Краште Чиновничество.

ПЕШТА.

Четвртакъ 2. Септембра. 1843. Год. II.

СЛАВЯНСТВО.

отъ

(Орсата Почнѣа, Аустрійскогъ Грофа и великогъ Властинка, или Кнеза изъ Дубровника, у Падуви 24. Декембріа 1841. л.)

Преко неба ядре сплни громови,
А с' облака пада на насъ гласъ овый;
Благо орлу на врх гора,
Благо звери у дно мора:
Брбо ако њима когодъ се противи
Нетомъ га погледа, веће нежнви.

Облацы су ближе насъ довдрили
Теръ су изъ скута свога гласъ пустили.
Благо пуку, туђа сила
Кога ніе іошть срушила,
Бръ ко пошгус свое народности
Брзо ће видет' часъ слободности:

То су зачуле све Славянске вѣле
Све су планине редомъ огласиле,
Подигла се сва Господа
Славнога нашега Народа,
Србльи, Русси, Илліри, Чехи, Полицы,
Орватъ, Шнаеръ, Моравъ, Слезы, Словацы.

Сва далека села, варош' градови
Веселе се, кажу њіовъ незъ новый
У Складу се сви радую
Братински се сви рукую,
Теръ сарценъ завикну сви єдногласно:
„Буд'мо сложни навекъ, нак намъ све ласно!"

Шта се данле чека? Дошло ніел' време
Да сварнемо ово трудно бремє?
Заръ пуститъ вы ошете
Да насъ душманъ свудъ заплете,
Да намъ уамножа окове гвоздене,
Да воздухъ, Сунце, Животъ нашъ плѣне?

Ой Славска браћо и съ поля и съ гора,
Съ Волге, Дунава и съ четыры мора,
Старе Майке верни Сыни,
Ахъ! миленой Домовини
На помоћь трчите са сваки страна',
За утишитъ болесть люты сыа рана —

Вы намъ отбацит' овый врамъ тежкій
Трећій Иване, Душанъ, Жишка, Собески
Помозите съ горъ съ небеса!
Садъ ће Славска быт' чудеса! —
О Сунце ясни твою светлость сини
Да се свудъ прогласе Славе сен чини! —

Изъ Цестописа.

СЕНАТЪ У ЦЕРНОИ ГОРИ.

(конецъ.)

Сеть, осветy само искало сь и тражило мое єрце, и самъ само єдну дужность познавао — осветy! Кръвъ ми сь у моимъ жилама врила, кадъ годъ самъ крваве альине могъ детета погледао. Я самъ отъ туге и ярости копніо, ово слабо тѣло кродъ трновнике повлачіо, стѣне узылазіо, на све путове трчао, вребао и тражіо, да осветy мою наситнмъ. Тако су два Месеца прошла, докъ самъ єдногъ дана могъ нећака, храброгъ Марка (онъ показываше на младића са свое стране) са крвавомъ главомъ у руцы у домъ мой долазећегъ видіо. При овомъ взору свободніе самъ дысао, єръ сь то глава старогъ Милоя Мартиновичь была, то сь отацъ убице сыца

могъ, похитителя мое кћери, непріятеля домашњи мои.

Ове последнѣ речи, движенѣмъ утесненымъ праћене, приузроковане су кодъ слушателя знаке дивленя и сожаленя. Владыка хтеде противне партае испытивати, но многочислено викане „Пекъ Савва говори“ позва старца продужити:

„Текъ што самъ освећенъ био, то самъ већъ на то мыслити морао, да се освете Жикине уклонимъ, кой ми є явно претіо. Наша є мрзость съ хиляда непріятельскимъ покушенима коя смо опытавали, растла, и приобштаваласе нашимъ пріятелыма и сродницыма. Кадъ се мы нитъ силомъ нитъ лукавствомъ уништожити неузмогосмо, решеніе ове каше предамо явной, ужасной и непремирителной мећу усобной брани. Колико ме є ова война стала, то самъ Богъ зна! Гди се некадъ кућа моя, и амбарови мои высили, тамо се садъ налазе гомиле камења и пепела. Но то ме весели, връ Жике више нема.“

Досадъ ово подмукло вћанѣ супруге те жертве превиче старца гласъ. „Людство, хотя беседомъ Савиномъ раздражено, опетъ ніе све безчувствено было за гласъ боолѣ и сожаленя, връ є сродникъ Жикинъ овогъ споменъ возобновити старао се, и съ красноречіемъ, Црногорцыма свойственымъ, заслуге споминяо, кое є покойный отечеству указывао, нћегово примћрно поведенѣ према жене и пріятеля, и нћегову смрть на бошшу.

Кадъ су обадве партае саслушане быле, почне Іванъ Обренбеговичъ, поглавица єдне неутралне обштине, говорити: онъ разчлени, како є последня, внимателна зрительница борења обоегъ, напоследку измећу ньи стала, да редъ доведе, и борећесе приволе, ньове распре предъ Сенатомъ окончати. Безъ да я заключеніе овогъ суда предварямъ, придода и ово; „Ако бы овогъ мнћнія было, да се штета, кою су обадве партае доиста претрпиле, исправна, и постарамо се ньи помирити, кадъ найгрће оштећеногъ трошкомъ другогъ наградимо.“

Кадъ су сви Сенатори ово предложенѣ одобрили, устане єданъ отъ ови, свое другове опоминаюћи, да тарифа отъ давногъ времена у подобнымъ случаевма цену главе на 132. дуката, 4. цванциґа и 1. пару опредѣлява; да се половина за штету членова или опасне ране плаћа, и да се друге штете соразмћрно ценити мораю.

У дѣланю, кое се сверху овогъ пункта развило, предлагали су участницы съ непоколебимымъ ладнокрвіемъ сва средства, коя бы ньовой стварн полезна была. Ова красноречнва, но жалостна полемика весма є вниманіе свію присутствующи привукла. По учињеномъ рачуну видлосе, да фамилія Жике фамилін Савиной 4850. Франка платити мора. Сенатори су овай счетъ явнымъ признаванѣмъ одобрили, и пресуда писаромъ Владыкинимъ двогубо списана буде, последньимъ подписана, и предана обоимъ партаима.

Супротъ искрености и честности, коя Црногорца мећу Славянима съ ове стране Карпата отликую, искао є Сава торжественомъ заклетвомъ заборавъ прешедшегъ и повћренѣ на болю будућность свеіковати. Ово се у цркви торжествовало, люди, госпое, жене отъ партае Савине седили су на плочи, потомъ приступи човекъ, найстарій противне партае, съ крстомъ у руки, и изрече, кадъ є овай полюбіо, съ крепкимъ гласомъ ужасна проклинанія противъ клетвопреступника, кое Савина партая са смиренымъ „Аминъ“ повтораваше.

После присеге руковале су се супротъ обадве партае, мужеви съ мужевима, жене са женама, дена съ децама, єданъ другогъ гледећи съ найможнінмъ презреніемъ старости и нарави. Єданъ отъ Сенатора избранъ судія пролазіо є кроз та два реда, мужевма ньове ножеве и пиштолѣ отузымао, и на гомилу єдну положіо, потомъ се свако загрлило. Мужеви су после изъ руке овогъ Судіе за знакъ согласія измешана своя оружія примали, и людство є весело спћшило, да при части участвуе, коя є подъ ведрымъ небомъ, трошкомъ помирене партае сготовлћна была.

ДРУГА ЖЕНИТВА ЦАРА АЛЕКСІЯ МІХАЙЛОВИЧА, ОТЦА ЦАРА ПЕТРА ПЕРВАГО И ВЕЛИКАГО.

Царъ Алексій Міхайловичъ отацъ цара Петра великаго, было є великн пріятель єдногъ благородногъ спаіе по имену Артеміе Матеевъ, коега є често посећивао, противъ обичая и уредбе ондашњегъ русискогъ двора, гди є цару забрањено было никога одъ свои поданика посећивати. Кадъ є онъ єдномъ у єдно вече изненада к' њему у кућу дошао, и асталъ чисто поставлјенъ за вечеру нашао, рече онъ Матееву: Овай Асталъ є тако лепо намештенъ, да самъ чисто желю добило твой Гостъ быти, но само с' томъ погодбомъ, да никоме досадань небудемъ, и да нико са стола неустане, докле ве найпре вечерао. Желя Вашегъ Величества была є свагда заповесть за мене и за мое домаће, одговори Артеміе. — Єло се у собу унесе, и царъ седне за асталъ. Садъ Госпоћа дома у собу уће, с' њеннмъ сыномъ, и с' єдномъ младомъ дјевицомъ, кои ге с' понизномъ усчивостію цару поклоне, и на његову заповесть за асталъ посаде. При вечери прегледао є царъ ово мало друштво, но на младу дјевицу особито є с' вниманіемъ гледао, коя є с' прошу њега седила, и ніе се могао опоменути да є ію кадгодъ у кући видіо.

Я самъ свагда мислію, „проговори царъ после краткогъ ћутења,“ да ты више деце немашъ, кромѣ овогъ єдногъ сына, а садъ првый путъ видимъ да ты и єдну кћерь имашъ; како се є то стало, да ты ію никадъ нисн споминяо? Ваше Величество! Вы се нисте у мышлењо вашемъ преварили, одговори Артеміе, и само єдницитогъ сына имамъ; ова млада дјевица, кою Ваше Величество овде за столомъ седити виду, есте кћи мога пріятеля и сродника Кірила Нарышкина, кои на своимъ добру живи, супруга моя узела ю к' себи у кућу, да се с' градски обичан упозна, и ако буде Божія воля, да себи овде срећу наће.

(продуженіе слѣдуе.)

СВИРАЛА.

Некій занатлія у Т-и имао є весма злу жену, коя є обычай имала одъ ютра до вечера, а и преко саме ноћи, не само у своіой кући съ домашньи свои, него и съ комшіяма свађатисе и пяатити. Мужъ њенъ єданъ трудолюбивъ, миранъ и поштенъ човекъ, быяше како одъ сосѣда свои, тако и одъ свои сограђана вообще почитованъ и любленъ, ніе знао сирома одъ туге и неволѣ себи помоћи, и на кои начинъ жену свою одъ тогъ злогъ обычая да одучи. На последакъ наће се єданъ добаръ пріятель, кои му тай совѣтъ даде, да себи єдну свиралу купи, и како види да жена његова у кући зипара и праска, иль на сокаку с' комшіяма се вади и кавди, нек' онъ одма у свою свиралу дотле свира докле му жена не умукне и неуђути. Тай совѣтъ мужъ точно исполняваше, и како бы жена његова опетъ почела свађатисе, и комшіе свое узнемиравати, зачне онъ колнко є яче могао у свиралу свирати, да є жена отъ цычаня свирале мыслила оглунути, и донде є та музика трала докле ніе занемила. Чрезъ то посрамлѣна, одучи се она мало помало одъ тогъ невалялогъ обычая; на последакъ постане она найболя жена, и са свакимъ є у любови живила.

Совѣтно бы дакле было, да свакій мужъ, кои злу и єзычну жену има, єдну свиралу себи купи, и да се съ ньомъ у таквомъ случаю послужи.

Примѣчаніе. Ово средство, кое є много кратъ пробірато, и са атестаты посведочено, редко кадъ да не помогне. Налази се обаче, да се та страсть већъ кодъ гдикои яко укоренила, у таковомъ случаю препоручујемо четири унце лескове наети, кои є заиста чудотворна, съ ньомъ леђа, и гди є іошть нуждно два трипутъ у недели добро намазати, да се та маст у кожу уніе, ове безъ сумње помоћи, но само у случаю ако горепомената Свирала дѣйствовати не бы хотела.

С. М.

ВѢСТИ.

Пешта. 30. Августа ондашњи Граждани, њи до 150. душа, подъ унїформомъ, кое є избранный Граждавнъ и Гражданске Міліције Капетанъ Г. Францъ Гроссъ, са 5. оффіцыра и 16. нижихъ=оффіцира предводію, у шумицы „Пріялеръ=Валдъ“ зовомой, дер-

жали су торжественный станъ (Lager). Пре полдне непрестанно ексерцирали су се; а около полдне позове ій пуцнава прангія, кое су предъ станомъ понаменьване биле, на ручакъ, и тако многочисленнымъ людствомъ праћени скупесе око астала, кои е за 150 персона съ единымъ само єловъ по начину войничкомъ постављенъ было; отъ кога астала не далеко была е и лагерска шатра за Оффицыре и друге Госте разапета, и чинно ручкомъ постављена. Чрезъ цѣло време ньиовогъ обѣда свирала ньи е Музика радостну ону Народу Пѣсму „Богъ да живи Царя Фердинанда," и неброени Народа гласови „да живи" (éljen) пратили су Ихъ кроз станъ; а одавде опетъ Граждавска Кавалерія напредъ ишећи отпрати Ихъ до саме линіе. Мало доцніе дође ньи и Г. Варошкій Начальникъ (Bürgermeisterъ), кога су такођеръ радостно и съ Музикомъ предусрѣли и дочекали. При овомъ торжеству участвовали су и мисти мілітарскогъ овдѣ у вароши лежећегъ Гарнізона Штабсъ = и други Оффицыри. Такођеръ окруживало е исто и неброено число свакогъ гражданскогъ реда и чина зрителя. Разны увеселенія, игрій, разны спиркій, шальивы и свеусердны єданъ съ другимъ пріятностій, милы разговора и взаимны любве пуны отношенія, кое се до самогъ вечера продужило, ніе се човекъ довольно могао нагледати. А у само вече са нестымъ увесељенима дичио пратисе цео станъ у варошъ.

Пешта. Радостну вѣсть донесе нам данасъ 31. Августа Бечке Новине, да е Н. ц. к. и Апостоліч. Величество Благоутробный Монархъ нашъ Фердинандъ I. V. милостивѣйше Н. В. Пречестность Г. Іеровеа Мутибарича, Архімандрита Общеж. Монастыра Гергетега, за Епіскопа Далматійскогъ, наименовао.

Пешта. Отъ 5. до 13. Сент. по р. прошло е овуда 46. лађій за горный предѣлъ са различнимъ рабаномъ, у свему 207.148. вагана; између кои 14. лађій жита съ 30.100; 4 л. наполице съ 12.000; 1. л. ражи съ 2000; 2. л. ечма са 6.400; 9. л. зоби са 31.306; 9. л. кукуруза са 34.146, и 3. л. репице са 36.900 вагана.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Маркскій Сказъ) Тко бы то мысліо, у Марку ина едно село, кое е средоточіе свѣта! И іошть се у њему налази едно парче ланца, са коимъ се свѣтъ измѣрio! Насъ учи єданъ одвећъ шальивый (комічный) сказъ, да сѣче отъ напради (Vorhinein), кое се ноћомъ у очи светогъ Іована куни, учини тако, да, безъ да знано и хоћемо, невидими постаемо. Тежакъ єданъ у путу наиенада међу своимъ дружтвомъ тако невидимъ постане, да га е оно говорити чуло, алъ ніе видило. Сви, а и онъ самъ надну тога ради у отчаяніе, незнаюћи, шта е, и откуда та чародѣйна проклетштина; но нѣгово стане као што е. Мало доцніе дођу у крчму, у коіой достельный Крчмаръ ово примѣтивши, рекне невидимомъ Тежаку, да изуе свое ціпеле, кое кадъ Тежакъ учини, постане видимъ. Садъ исте ціпеле обуе Крчмаръ, и нама изчезне. Сирѣчь, Тежакъ е овай у путу нагазіо бio на цвѣтаюћу напрадъ, отъ кое сѣче остане му за њоиомъ. Крчмаръ мудро съ њимъ промѣни ціпеле, и чинio се потомъ невидимъ, кадъ е годъ хотѣо.

Пратске Новине преповѣдаю: Земледѣлацъ єданъ изъ Окружія Лайерітскогъ даде свогъ сына у Прагъ у Терговину. Послѣ нѣкогъ времена писмено потужисе Терговацъ отцу детета о непокорности и нѣговой. Текъ што Земледѣлацъ ово писмо прочита, таки скине съ дувара свою канджію, подигнесе и оде у Прагъ пешице, кои е 15. миля отъ нѣга далеко бio. Дошавши тамо яко изшиба канджіомъ свога лагкомысленогъ сына, кое кадъ учини, проговори му: „Болѣ се отсадъ владай, ты невалялацъ єданъ!" и безъ да се више ту нимайнанѣ задержи, повратисе дома.

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 13. Септ. р. Nro. 54 35 29 20 77

Вуњнесе 27. Септ. р.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут. Четверт: и Недельомъ: цена му е како за ондашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

58.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Уредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. в свако Цесаро Кра Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя 5. Септембра. 1843. Год. II.

Р А Д О С Т Ь.

П. Б. Скоротечи.

— — Гдѣ — й зла воля, худо
Серце, там' проскѣта нема цѣне.

М.

Устай зоровъ милый Роде,
Прати ме до красоте
Там' небеса', врх ме воде
У модрину лѣпоте!

Ахъ! и желямъ там' ћу поћи,
Гдѣ се чув Рода гласъ,
Там' гдѣ таму мрклe поћи
Разтерива твой ужасъ:

Гдѣ е благе Майке чело
Ведросћу напуњено,
И гдѣ свѣтло њой одѣло
Сіят' видимъ злаћено! —

Ахъ! тко тебе Роде краси,
Тко ти л' славу подиже?
Скоротеча, кой гласи:
„Ступай Свѣту све бланже!“

О! и срећамъ, са Сербима
Тебе цѣнећ' достойно,
Радостъ пѣвамъ сестрицама,
Кое т' любе искрено!!*)

У Новомъ Саду 24. Аугуста 1843.

Др. П. Іоанновичъ.

*) Овако и я — и сви прави Сынови Рода, и вѣрни потомцы Србскога порода о появленію и пребывању милогъ намъ Скоротече — Органа Народности наше — судимо и мыслимо. Но шта ћемо рећи, и како ћемо судити о овомъ назови Родољубу, кой се оноиадъ о престанку Скоротече дѣтински радоваше, и простомъ свѣту указываше, да Скоротеча не — за време — но никгда више бѣлогъ данка увидити неће! — — Ни су ли ови, штогно браћа Хорвати веле: „Правя крухоборцы“ — и лажљиви — у своимъ Роду, — (одъ конхъ сохрани насъ Господи!) Пророцы! Et hoc quidem probari non debet. — Мудромъ доста едно око. —

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ.

3. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

(продуженіе.)

Што се Характера овогъ малогъ народа каса, кои овай предѣлъ обитава, то е онъ у своимъ основателнымъ чертама онай истый, као и кодъ Далматинаца, съ конмъ и языкъ и обычае єднаке има; но Дубровчанинъ има примѣтителну черту цівілізаціе, а и морално е больи. Убійство и краћа кодъ њи се найвећимъ редкостма числе; страный може зато овде тако безопасно као и у Унгарскимъ провінціяма путовати, безъ да е принужденъ тако тегобну и съ трошкомъ скопчану пратыю Хайдука имати. А и начинъ зыданя домова у целой е Области посве больи, него камене кућице Морлака: и свакій Дубровничкій Свештеникъ осимъ Славенскогъ языка іошть Таліански и Латински говори. Житель е іошть леши и

снажан него Морлакъ, и гдикон отъ њи мого бы художеству у њинимъ дѣлма за образъ праве лепоте служити. Са овимъ даромъ тѣлесне прелести присоединяваю они и таковой отговараюћу, као што се и казати сме, весма обаятелну ношню. Именито су беле бов, кое како жене тако и люди за свое одело бираю. Последњи носе, готово безъ изятія простране, набране и чакъ до листова допираюће чакшире, вуненe чаране и опанке. Прса закланя шареный са златомъ или сребромъ извезенъ, и са сяйнымъ дугмадма испуњенъ пруслукъ, кои є често и са лепымъ гайтаномъ украшенъ. Око паса обмотаваю појасъ, или ускій шалъ, у комъ Турскій ножъ, а кодъ имућнія и паръ сяйны пиштоля стои. Улето никакву горню аљину не носе, но у зиму неко подобіе отъ шпенцла. Кодъ свію преко плећа некакви шарено-тканый Шалъ виси, кои є напредъ кодъ груди красно у дугме превитъ. Но гдикой и вуненый покровъ, (кабаницу) за сохранити се отъ ветра и кише, носе, кои на грчку горню аљину опоминћ. Као што понайвише цео њіовъ ношай, тако и народна игра види се грчкогъ подрекла быти. Она є свагда жива, но правилнія, него коло Морлака. Као искусни пливачи, изрядни и смѣли морнари притежаваю готово све удесности, ко конма се окретность и крепость изыскуе, у великомъ степену. Женска є ношня у свакомъ дїштрікту друга, но отъ свію найлепше се налазе кодъ девоака изъ Сабіончелла и Канали, кои ћемо описаніе другомъ приликомъ морати казати.

Варошъ Дубровникъ на єдной међу моремъ и брегомъ Сергіо отъ поднe къ сѣверу протезаюћой се долини положена, у своїой унутрашньости ни найманћ інтереса страномъ не дае, кой она при прномъ взору сопла обриче, особито, ако се њой путемъ отъ Стегна или Гравоза приближуемо, где многи низки торони и высоки околни зыдови њой сасвимъ видъ града изъ средњегъ века даю, што баш у самомъ дѣйствію ніе ако бы се у новія времена за таковъ и држао. Њена унутрашньость іошть сасвимъ носи печатъ высоке древности, у коима се значай створи немецки варошъ сасвимъ губи, чему най више таване стариномъ, оприћене бов домова, отъ части узки кривудасти сокацы, и готово на свакомъ месту владаюћа необична тишина, найпосле пусте и жалостне околине узроцы могу быти. Кажесе, као што ме многократно увераваше, да є варошъ пре французскогъ освоенія више важности имала, а и ондашњимъ знатнымъ сообраштеніемъ велику роллу играла, но догодившесе за време Французкогъ владћнія промене свію отношенія, быле су за нио отъ тако исте превелике штете. Єсу ли међу тимъ они догађан заиста тако вредоносногъ штећенія за варошъ имали, врло є нећролтно, єръ ако є трговина конкуренціомъ оближнїи места у призрѣнію гдикон артикула измене отъ своїъ пређашнѣгъ станя и препатила, опетъ є зацело Дубровчанину манѣ штете отудъ пріузроковано, нежели губиткомъ свое самосталности, и за њга тако важны привілегія, кое никадъ неће преболети моћи. Найвеће доказателство, како іошть трговина врло цвета, есть овде, може се казати, обште распростръто благостоянїе, кое Дубровчанинъ исключително само сообраштенію благодарити има, кое се овде, како пре, тако и садъ налази, и дотле ће траяти, докъ садашня сполашна одношенія уапостою, и оближнїи Котарцы покрай посћашнїегъ положенія њіове Области никакво знаменито умноженѣ и никаква угодния соединенія съ пограничнимъ Турскимъ провінціяма не добыю. — привенство, у коїъ є притяжанію и садъ Дубровникъ, и заиста ће остати, докле се находеће смутнѣ отъ неколико година између Бокеза и Црногораца спута не уклоне.

(продуженіе слѣдуе.)

ПИСМА О СИБЕРІИ.

(отъ Павла Шпца.)

ПИСМО ПРВО.

(конецъ.)

Ово є положеніе места, и станѣ поднебія у Сиберіи. Вообште можемо казати, да

в отъ восточне стране до рѣке Лене просторъ отъ 60° шир. врло плодовитъ, и у свачемъ што е за Живот нуждно, изобиланъ; но шумскій сѣверный просторъ до леденогъ мора, и цео предѣлъ отъ Лене къ востоку е пустъ, за успѣванъ усѣва неспособанъ, и ништа се другогъ осимъ глибы ритова неналази. Одавде се види, да предѣли къ югу и међу Оба, Чулиме, Тома, Абакана и други рѣка у сравненію съ другимъ срећно и за здравлѣ жителя способнѣшно поднебіе имаю. Овде су болести весма ретке, люди су высоки, якогъ састава и цветаюћегъ здравля, а жене съ лепимъ плавимъ или кестенопуказитимъ косама, съ плавымъ чарателнимъ очима, съ пуным румепымъ и любкимъ лицемъ, и доста прикладногъ састава, обитаваю ове лене просторе Сибереје.

Кадъ посмотримо втеченіе годишнѣи времена, то налазимо, да се у пролећне катархаїческо-реуматическе и заналителне болести показую: у лето се због сунце и пренеке появлюю опасне грознице, а деца сысаюћа, такоћеръ и до пете годише отрасла сродоболіо и тежко боловаћ трпе; и Сиберска куга свойствена в болесть овогъ времена; у јесен царствую катархіческе отъ части натрене болести. Источни и Сѣверни ветрови имаю шкодљиво втеченіе на децу. Показую се кодъ њи пятна, осипце и капиљ сыпљиви епідемически. Животинѣ осећаю шкодљиво втеченіе поднебія само у пренеки летньой.

Сиберска е куга прилѣпчива (епідемическа) болесть, коя се чрезъ испарења отъ Рабінски баруштина раћа. Нећу да се овде на поединствена у Русіи появленія исти болести упушћамъ но само се на Сибереію ограничавамъ, гдисе у Губерніама Тоболскъ, Томскъ налази, и на многимъ другимъ местма велико число люди и марве згаћа. Немогу се овде упаснѣ лечења ове болести упушћати, само ћу средства коя народъ у потреблява начислити. На сваком месту има люди или жена, кое се исключително съ леченѣмъ Сиберске куге занимаю, и кодъ Народа највеће повѣреніе и высокопочитаніе уживаю. Жителъи су тако на ову болесть научени, да они при найманьой чворуги одма за помоћ гледе. Смртъ е редко слѣдство, осимъ кодъ животиня. Болесть се показуе чрезъ тврду, неосетлыну и црвенкасту чворугу на видимимъ частма тѣла. Кадкадъ, но весма редко показуесе безъ ови споляшни познателны знакова, но наскоро се разыће, и быва смртоносна. Грозничаво стање, малаксанѣ, суморность и завіянѣ на срцу обичне су болести овде.

Они, консе съ леченѣмъ Сиберске куге занимаю или прободу чворугу до осетливе части тѣла, или съ крпама у растопљѣной кувано солн, или съ лишћемъ отъ дувана, у растопљѣномъ салміаку накваженимъ облажу, или обсеку около чворуге, или изсеку такову предходећимъ заклетве формулама. На некимъ местама на чворугу међу живе жабе, и кадъ ове њіову живость изгубе и умртвесе, скидаю такове доле, а друге горе међу. Две су или три за леченѣ довольно.

Найглавнія су лечена средства противъ свію болести: салміакъ, сарсапарилъ, модри шлемъ (verba aconiti napelli), рачіе очи, и каденѣ са цинобромъ. Кодъ њи се налазу жене, кое художество знаю, любовь произвести и растерати, као што и друго нешто. Салмі-къ употребляваю кодъ болести дольне части тѣла, колике, капиља, и вообште кодъ други мањи болести, при комъ парче у уста просто уэму или у води, а іонитъ чешће у ракіи растопљѣнъ пію. Сарсапарилу употребляваю не само простъ народъ, него и средня класса люди, а и сами чиновницы. Къ томъ имаду велико повѣреніе, и пію у води кувану, или съ ракіомъ накваженну. Модри шлемъ и срачіе очи узимаю у дугимъ болестима, кадъ су сва друга средства већъ употребили. Будући да ова лечителна средства къ прозабаемо-наркотическимъ оштрымъ отровима принадлеже, кое изъ њіовогъ опіяљѣнгъ свойства дознаю, то метну свагда кодъ себе скоро помужено млеко, медляну воду, или лаку цеђ; а кадъ ова у главу ударе, піо они одма олакшаваюћа средства. Сви, кои модри шлемъ и срачіе очи употребляваю, бываю слаби, осећаю тежину, и главоболю. Я самъ видіо едногъ човека, кодъ

кога се после дугогъ употребльиваня ови наркотически растѣнія у топлоти нападанѣ несвестице появило. Каденѣ са цінобромъ узимасе кодъ зубоболѣ, севанія у члановима, а нарочито кодъ сифілітически болести. Сиберцы су велики пріятельи отъ обычногъ пушѣаня крви и купица мѣаня не само изъ руку и ногу, него и при главобольи и болеснимъ очима и изъ чела. Піявице такѣеръ весма употребляваю. Често долазе матере са своимъ децама, и захтеваю, безъ да што годъ о болести знаю, кафиша или сановни капьица за такову. Совѣгуелсе њима за каково друго болести одговараюће средство, то одма се тогъ држе.

Жительи се у своимъ болестима на Шама не обраѣаю; Остіаци на Обу при члановa севаню употребляваю мокеу. Парче запалѣне труди на болно место метну, кое нескину дотле, докъ ранну не направи, и ову ранну после съ рибьеномъ машћу лече. Неки кодъ Нарима обитаваюћи Русси овомъ начину подражаваю, и быва имъ чрезъ то лакше: после Сиберске куге найвише се сифілітическе болести распростиру, да, и међу самы уроѣены племена. Отъ излаза последньи богиня врло стрепе, и кадъ кои њи такове добіе то оставляю прочи колибе (јурте), и болни готово остае безъ помоћи. Пристрастія Народа прамъ Бабица, и оскуда таковы на нѣкимъ местама имаю за здравлѣ жена жалостна слѣдства.

Правилно совѣтованѣ Лекара у Сиберіи є невозможно, Не само простый народъ, и средня класса, но и сами чиновницы редко траже кодъ Лекара заштиту: у врло тежкимъ, крайнимъ случаєвма моле га за помоћь. Кадъ болни умре, кривину нѣму приписую, па после тежко нѣму. Станѣ є Лекара весма тяготно, връ се съ неисказаныма пристрастіяма борити има.

ДРУГА ЖЕНИТБА ЦАРА АЛЕКСІЯ МІХАЙЛОВИЧА, ОТЦА ЦАРА ПЕТРА ПЕРВАГО И ВЕЛИКАГО.

(конацъ.)

Царъ на ово нѣму одговори,! да є онъ єдно добро дѣло учиніо, за кое ће онъ одъ Бога награђенъ быти.

Кадъ є фамілія Артеміева одъ астала устала, и изъ собе изишла, остао є царъ с' домаћиномъ седећи. Царъ зачне опетъ беседу о младой дѣвици Наталіи Кириловной, и рекне: Дѣвица є ова красна, види ми се и благогъ срца быти, а и у возрасту є томъ, да се већъ удати може: постарай се драги мой, да іой доброгъ супруга наћешъ.

Ваше Величество, вьо њом добро судите, одговори Артеміе, она притяжава велики разумъ, различита знања и найболѣ срце одъ света; моя супруга њу весма люби, и с' њомъ тако поступа као са своіомъ роѣенемъ кћеромъ: што се пакъ супруга тиче, то є врло тешко способногъ за њу наћи, она заиста преизрядна к.чества притяжава, али само мало или башъ нимало мираза.

Царъ нато одговори: Она се мора за єдногъ мужа удати, кои никаквогъ мираза непотребује, онъ мора на њена преимущества као на найлепше дарове гледати, и намѣреніе имати њу срећну учинити. Єстъ, єстъ, то бы прекрасно было, природа Артеміе, али гди се такавъ младоженя може наћи?

То мы неможемо знати, одговори царъ: Ћу се самъ постарати да іой такогъ наћемъ. Дѣвица заслужуе да се за њу потрудимо.

Артеміе Матеевъ захвали цару на таковъ милостивомъ удостовѣренію, затимъ царъ желећи домаћину добру ноћъ отиде.

После неколико дана, Царъ опетъ посети Матеева, и проведе неколико сати разговараюћисе кое о чемъ, но найвише о дѣлу Государственомъ; загимъ се онъ са столице дигне, тако као да бы полазити хтео, но промысли се мало, и опетъ на свое пређашнѣ место седне. Опоминѣш' ли се ты, проговори онъ, нашегъ последнѣгъ разговора, кадъ самъ кодъ тебе на вечери быо, то єстъ, што се младоженѣ тиче за твою питомицу Наталію Кириловну.

Я непрестано о тимъ мыслимъ Ваше Величество, одговори Артеміе; обаче до сдъ се іошъ ни єданъ за њу сходанъ ніе нашао, и я се сумнямъ да ћемо таковогъ наћи, хотя млога благородна Младежъ кућу мою посећуе, и іошъ не видимъ да є

кои одъ ньи око свое на мою питомицу баціо.

Све єдно рекне царъ, м же быти да ніе нише ни нужно; я самъ ти газао, да ћу се я самъ потрудити, да іой мужа наћемъ. Я самъ єдногъ нашао, с' коимъ ће она надамсе задовольна и срећна быти. Я тогъ човека познаемъ, онъ є добаръ и поштенъ, такођерь и доста богатъ, да му миразъ нћнъ ніе одъ потребе. Онъ є ню возлюбіо, радъ за супругу свою узети, и ню срећну учинити. А и ты га добро познаешъ, хотя онъ намереніе свое досадъ ніе обявіо. Я самъ уверенъ, да му ты нећешъ кошаръ дати.

Смемли Ваше Величество за име тога просіоца запытати? проговори Артеміе.

Я самъ ти казао, одговори царъ; да я тогъ човека добро познаемъ, да є онъ добаръ, и поштенъ, и у состоянію свою жену срећну учинити. Више ти немогу казати, докле Наталіа Кіриловна не соизволи нћму руку нћну дати.

То я све веруемъ, оно неподлеже никаквой сумньи, придода Артеміе, она ће соизволити, како чуе да су Ньіово Величество ньой будућегъ супруга изабрали; но она зато опетъ мора знати, ко є тай изабрани, да се може больма изяснити, я налазимъ да є то право и у своимъ реду. Кадъ є тако, одговори царъ, а ты дакле чуй, да самъ я самъ тай човекъ, кои є заключіо ню себи за жену узети, ако она другоячіе мени руку нћну неодбіе. Обяви іой то, и запытай, ће ли ме за свогъ супруга узети. После овомъ царскомъ неожидаемомъ изясненію, падне зачућенъ сирома Артеміе предъ нћга на колена. За име Бога Васъ молимъ, Ваше Величество, одустаните одъ Вашегъ намеренія. Я већ и тако велико число непріятеля кодъ двора имамъ, и то међъ найвећи фамилія, кои ми за благоволеніе и милость Вашегъ Величества завиду. Тешку вику и праску штоћеду подигнути, кадъ чую, да є Ваше Величество кодъ толики сайны и знатны Дама єдну сироту дћвицу изъ мое породице себи изабрало. Сваки ће мыслити, да самъ я довћреность Вашегъ Величества на зло употребіо, да себе іошть на веће достойнство подигнемъ.

То све ништа незначи, одговори царъ, я што самъ заключіо, при тимъ остаемъ. Кадъ є дакле тако, я се далећ противити немогу рекне Артеміе; некъ милостиви Богъ к' вашемъ предпріятію изобилный благословъ изліе.

Понеже да су Ваше Величество тако изволили заключити, то имамъ за мене и за мою сродницу Наталію за єдну милость просити. Сирећь, я молимъ, да бы Ваше Величество по начину, кои є кодъ царскогъ двора при такавимъ случаю обичанъ, поступали, то есть да се число єдно за удатбу способны дћвица, међъ коима и Наталія Кіриловна у царскій дворъ призову, с' тимъ примћчаніемъ, да су Ваше Величество заключили изъ међъ ньи себи єдну за супругу изабрати; при тимъ нетреба нико да зна, ни Наталія сама, да сте вы себи већъ єдну изабрали.

Царъ наће то предложеніе за паметно, обрече дање томъ слћдовати и препоручи Артеміи, да ту ствар у таіности задержи. После неколико неделя обяви царъ высокомъ Свещенству и Министерохъ у таіномъ совћту, да є онъ заключіо подругій путъ женити се, и назначи єданъ данъ, у кои да се све за удатбу способне одъ найвећи и знатны фамилія дћвице позову и у царскій дворъ саберу, изъ међъ ньи онъ себи єдну за супругу изабрати буде.

То се заиста месеца Септемврія 1670 лћта случило у Кремлу у Москви. Представлени буду цару шестдесетъ млади одъ найблагороднііи фамилія Руссійскога царства, међъ коима и Наталія, великолћпно обучена и накићена.

Монархъ іій царски дао почастити, изабере потомъ себи за супругу и будућу царицу Наталію Кіриловну Нарышкинъ.

Она є родила Петра перваго и великаго, кои є потомъ, као што є познато прьвый Императоръ, Просветитель, и Законодавацъ у Руссіи быо.

С. М.

ХОРВАТСКА.

(Изъ Cestopisa I. Kollarovoг, etc. Описаніе његовогъ путованія, год. 1841.)

(продуженіе.)

Чинисе, да Гај има нѣшто чудноватогъ у себи и около себе. Или заръ се несмѣ пробуђенъ єдногъ Народа чудомъ назвати! Одправница Новина, а такођерь и Печатня му є заиста велико и благородно предпріатіе, кое силе єдногъ єдинитогъ приватногъ Мужа далеко превозилази. Овај рѣдкій, коме нема пара, Отечествољубацъ, жертвовао є за свој Народъ и свое Отечество не само душевне и тѣлесне силе, но и цѣло свое наслѣдство и имућство.

Гооре надъ Печатньомъ налазисе Читаоница, славно єдно учрежденіе и разположеніе; съ десне стране понамешћана су благалишта (Sfränke); на коима књиге свію Славенски нарѣчія, особито Писменице (Грамматике), Словари, и Повѣстнице у лѣпомъ реду стоіху; у среди ове видіо се дугачакъ єданъ съ зеленомъ чоіомъ застертый астаљъ, на коме су найновіе Новине и Лѣтописи такођерь уређени были. Да ли се іошть гдигодь у свѣту оволика множина Славенски Журнала заедно наћи смѣла! Ту є Руска Пчела, ту су Сербски Листови, Польскій Тиходникъ, Ческо-Прагске Новине, Вчела, Кѣти, Востокъ и Западъ, и много іошть важны Нѣмачки Листова. А и Мађарски Лѣтописи такођерь су се међу нашимъ налазили; по никадъ іошть не нађо у Мађарской Читаоници кои годь отъ наши Журнала. Славенска ова терпѣливость и свепрінмство одвећъ ме є обрадовало. Сваке године трошисе на ове Листове и Новине до 260. фор. сребра.

Ову Читаоницу надгледа и уређуе Господинъ Бабукичь, отличный єданъ и наученый Мужъ. Нигди ме Славенскій Духъ тако яко ніе тронуо, као овдѣ. Ту самъ нашао Словака, Сулека, кои су Новине читали; ту застанемъ Руссе, Срезнѣвскогъ и Прајза, кои, пре него што бы у Сербію отишли были, іошть нѣколико дана на мене чекаху. Особито удивленія є достойна овы Русса способность и понятіе, што брзо Славенска нарѣчія научити могу. Срезнѣвскій тако течно и право говораше Хорватски, као да є роѣеный Хорватъ. Мени є ово напочетка мало потеже пшло, будући самъ истина досадъ примику имао у читаню овогъ нарѣчія упражняватисе, али верло рѣдко самъ говорію; но и мени се єзыкъ отъ дана на данъ све больма кавикавао.

У Загребу не само да самъ све знатніе Списателѣ познати могао, као: Деметера (Драматургъ), Враза, Штооса, Раковца, Кукулчевића, Бабукића, Ужаревића, Моужеса и друге; но такођерь и найвеће подпоре и браниталъ Народа и Књижества; Нѣг. Высокопревосх. Епіскопа Хаулика, Графа Дражковичъ, Графа Оршичъ, Верховногъ Жупана Николаа Зденцай, Віце-Бана отъ Хорватске Марковића, Барона Кулмеръ, Генерала Симуничъ, Полковника Растичъ, и многе іошть Отечествољобце, кои су ме съ найпочестованіимъ и сыйодичнымъ доброжеланія и странноліобія знацыма тако предусрѣли, да самъ мое при њима задержаванѣ за найрадостніе дане живота мога броіо. Хорвати су Славенски Шпартанцы, храбри, и отважни. Никога не одушевлява тако славно и блогородно чувство Народногъ озбильскогъ существованія, быћа, и Славенскогъ знаменованія, као ове Славенске Херое. Њима принадлежи дична она хвала и велеслаіе, да су они први были, кои су се отважили и усудили, нове Славенске мысли и понятія, коя су само у духу пребывала, у область дѣйствителногъ живота пресадити и утвердити. Код њи се никакова књижевна и ученна неналази Арістократіа, никаковый съ књижествомъ и са мыслима Монополъ, као на други мѣсты. И заиста є то една чиста мысль, коя храбро одушевлява, што се соучастникомъ, што више само и сведокомъ овогъ, тако чистогъ народногъ и свободногъ духа, Общества, може быти.

(конацъ слѣдує.)

Ost und West.

ДОПИСЪ.

Изъ С. Андрѣе. Его Высокоблагородіе Верховный Школа наши Надзыратель, Еутеній отъ Гьурковичъ, благоизволіо е и овогъ второгъ полугодишнѣгъ теченія, по окончанымъ у Пешти, Будиму, Помазу, — као нестама кругу Будинскогъ овогъ Дштрікта принадлежећима — съ похвалнымъ успѣхомъ Испытима, — и овде у месту сирѣчь нашемъ явный Испытъ великолѣпнымъ своимъ присуствіемъ украсити, гди, по окончаномъ съ полнымъ задоволства свога взисненіемъ Испыту, похитіо е съ целомъ юностію, и присуствующѣмъ у реченномъ Испыту знаменитымъ Гостима, на самый нарастосъ Высокородне Госпоже отъ Темешварій (будући да се у то време овде догодіо) за знакъ высокопочитанія и сердечне благодарности свіо ону заслуга, кое е блажене памяти иногда супругъ нѣнъ кр. Совѣтникъ, као Верховный Школа Надзыратель, кругу учебномъ, теченіемъ живота свогъ приносећи, тимъ самымъ миломе Роду и Отечеству нашему велику свою приверженость дѣйствително засведочіо. — Ово магновеніе, кадъ су сирѣчь Ученици по одпошной, и овой, и незабленномъ своме покойнику „Вѣчной Памяти“ предпохваленогъ своге Верховногъ Надзырателя, знаке силногъ чувствованія совршеногъ срдца свога указывањока, усмотрили, тако е нихъ тронуло, да ни єданъ ніе могао своме невинноме сердцу, безъ ороженія нѣкогъ лица своге, одолѣти. — У єваконъ е предпомунутомъ месту, по совершеніо єногъ Испыта многопочитаемый Верховный Надзыратель отпустіо Ученике, по свойству нѣму природнымъ мудрымъ словомъ, отечески нихъ поучаваюћи, како имъ се у церкви, школы, и вићу овы, вѣдати, почитаніе и любовь према Родителя, старіи, и ближнихъ свои отдавати, отъ Выше Власти проистицаюћихъ заповѣдма повиновати се надлежи; не иначе препоручиваюћи имъ междусобну братску любовь, взаимно согласіе, и непрекѣсное пребываніе у Святомъ Вѣроисповѣданію, прекланомъ Отечеству, ну поддаянической вѣрности право Всепресвѣтлѣшегъ и Державногъ Імператора, и Краля нашегъ Фердіианда I. и целогъ Пресвѣтлѣшегъ Дома Аустрійскогъ: Дѣтоваспитанике е пакъ пензоставно опомену великогъ дѣла оногъ, на кое су познани, да сирѣчь повереному себи юности, яки свою собствену децу изыраюћи сва возможна, ко изощренію и назображенію душе и сердца нихова употреби, како бы они временемъ своимъ не само учени и паметни люди; но благонравни, добри Христіани, полезни Рода членови, и вѣрни Монарха нашегъ поддаянцы постати могли! — Оваково благо и душеспасително поученіе некъ свакій Дѣтоваспитанникъ при наставленію своемъ, за предметъ себи узме, и тоне єдиное непресѣчно природнымъ побужденіемъ своимъ слѣдуоћи, хоће воистину желаемы трудова свои плодъ увидити, за кое у име награждења очекива ће га овогъ света благополучіе са совершеннымъ утѣшеніемъ, а будућега света Всевышнѣга Творца безконечна слава!! Буди хвала оваконому неутрудимому Управителю, кои се Отечески о благоносећимомъ напредованію Юности наше стара; отъ нѣга бо Родъ нашъ великой своіой срећи и неизмѣрной слави и благополучію надати се може, — ктому ако бы іошть премилый Родъ нашъ, наши Дінасте, и наша у благостоянію находећасе Браћа, нѣму, у цѣли сходномъ предпріятію нѣсполонъ, сирѣчь у поздравленію и возобновленію Школа, рукуполоћи пружили, — Школске Фундације по возможности съ доброхотнымъ дародавнима, и тестаментальнимъ завѣщаніима — као што иновѣрцы безчисленно чине, — подкрепливали; — онда ће се Родъ нашъ свесимъ подићи; онда ће наше Народно Станѣ и Княжество цветати, и тимъ ће мо се самымъ съ потомствомъ нашимъ безконечно прославити моћи!!

ШКОЛСКЕ ВѢСТИ.

Верховный Школа наши Надзыратель Высокородный Г. Еутеній отъ Гьурковичъ, исходатайствово е отъ Высочайшегъ Крал. Унг. Совѣта сверху тогъ дозволеніе; да Великоварадскогъ круга наши Школа Управитель Дим. Константіній може, по своме Окружію у овима мѣстама, коя Школе нѣмаю, такове поредъ контракта, подигнути — као што се съ овимъ нѣнъ вышереченный Г. Управитель занимати почео. —

Отъ стране Верх. наш. Шк. Надзырателства нѣдово се твори; да е благоговѣйный Еред Матеей Керчу, изъ Коморіѣнта, на нижайше предкоснутаго Надзырателя представленіе, за 30. лѣтне, у званію Учительскомъ учиніене вѣрне услуге. Всевысочаіше Благоволеніе (Complacentia) средствіемъ Высокосл. Конзіліума получіо. —

ВѢСТИ.

Пешта. На путешественномъ изъ Пеште у Бечъ бродену отъ 21. Сентемврія тек. године, Свѣтлый е Князъ Міхайлъ Обреновичъ, отговараюће великодушію и Высокомъ Достоинству своме, благодѣйско дѣло учиніо, кое е заиста цѣло на народу людство, — а наречно насъ десняне се єдиноародинке и єдиновѣрнике тронуло; — и зато не могу пропустити, обще дике наше ради, да тай случай не обнародуемъ, кои се тако догодіо:

Кадъ е народъ, на коме е съ многествомъ, народа Свѣтлый Князъ Міхайлъ Обреновичъ, као што е гореречено бродіо, у Ренѣ пристао, и ту као на обычной своіой штацій заустављосе, да єдне испусти, а друге отъ путника прими, то Кондуктеру (Спроводнику) истогъ народа, десняшнее на народоду лопови, отъ народнога новаца украду 450. фр. у сребру. — У Каковой е бѣди было кадъ овай Чиновникъ, то свакъ живый себи лако представити може. — Ништа

нанѣ, одма се нашао єданъ Православногъ Г. Н. С. Испоповѣданія, кои ово и обнародуе, Добротворъ, те похаранному 10. фр. у сребру поклони; кое видећи остали Сопутници, по могућству своме, єданъ за другимъ, добровольный поклонъ стану му чинити, при чему се, и Свѣтлый Князъ Михаилъ Обреновичъ исключити нехтѣ, већъ навади отъ свое стране 24. цес. Дуката, а отъ стране пакъ сваког Чиновника свога по 5. фр. у сребру, те пружи као праву небесну щедроту реченному Кондуктеру, на удивленіе и умиленіе свим' ту десиншисе, а на дыйку нашега народа: и тако се сума оштећеномъ начини отъ 308. фр. у сребру.

К. Б.

(Пешта). Н. Сіятелство Господарь Ефремъ Обреновичъ, Генералъ Маіоръ и Кавалѣръ отъ више Ордена, у спроводу свога сына и Свите, преспѣо є у найпожелателніемъ здравлю юче изъ ютра у Пешту, и преноћивши у гостлявицы „Енглеска Краљица" данасъ 3. о. м. у 7. сати у ютру отбродіо у Бечъ, кудъ, као што се чуе, поди на Науке свѣтлогъ своегъ сына, и да ће тамо нѣколико дана пробавити.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

По „Хумористу" брои Бечъ и нѣгова предграђа 8380 домова, кои на годину 12 601.000, фр. сребра кирје носе. Четиръ найвеће куће у Бечу су: Грађанскій Шпіталъ съ 88, 800; Тратнерхофъ съ 45.780; Шотенхофъ съ 38.000 и Белегардехофъ съ 31.700 фор. сребра годишнѣгъ прихода отъ кирія.

Академія Знања (Wissenschaften) є у Берлину єданъ чудноватый задатакъ ставила, то есть рѣшеніе вопроса, да л' сено пола дебли, или є полу, єдномъ за свагда, да дебео быти мора, опредѣлено? За отвѣтъ овогъ вопроса дате су две године дана рока, и за найбольій отвѣтъ опредѣлени су 300. талѣра *).

*) А Матица наша за єдно читаво и тако важно и преполезно дѣло „Грамматіку" обећала є само 225. талѣра; а и то, кадъ є кои и начини, ондакъ бы може быти прошао као и покойный Видаковичъ!!!

Учред-

Краљица отъ Мадагаскаръ є Г. отъ Кастелле; єдногъ Француза на достоинство Царевића (Принца) понела, и то зато, што є опай у земљи велике пламиче (ракіджинице) завео.

(Кодъ неки породица) чиниссе, да є само убіство наслѣдственно, као кодъ други што є безуміе. Не давно у Винценнесу младый єданъ човекъ после препирања са своіомъ женомъ убіссе изъ пушке. Његовъ дѣда обѣсіосе бію, а баба му се отровала; Отацъ опетъ турнуть съ прозора, а братъ скочивши у воду смерть окуса.

(Бечке Новине) пишу, да є ужасно єдно дѣло побудило у Ст. Петрограду обшту позорность; нѣкій тамошній Пиварь (по своій прилици свиавши съ ума) умертвіо є цѣлу свою породицу: т. є. жену, четворо дѣце, а найпослѣ и самогъ себе. Дѣца су, као се доцніе чуло, само яко ранѣна, и іошть є надежде, да ће се излѣчити моћи.

(Исте). Жетва є ове године у Руссіи зачудо богата испала, и оно се топломе и за растенѣ жита угодноме времену заиста приписати може, кое є ове године пре него прошасты многи година, наступило было, т. є. таки съ почеткомъ Іюніа.

(Исте). Међу 1.799.210, у Руссіи 1841. год. умершима, было іи є 351, кои су старіи отъ 100. година, а найстарія отъ 135. година были.

Цена ране 15 Септ. п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито	115	110	100
Наполица	78	70	65
Ражъ	60	55	50
Ечамъ	40	50	45
Зобъ	52	37	34
Кукурузъ	41	88	—
Прос	90	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ дунава у Пешти.

15. Септ. п. р. 6'. 7''. 3'''.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Новен-Плац Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овданiнѣ тако и за странне Предчисленiе за полъ године 4 ф. у Сребру.

59.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКIЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленiе и друга упутствованiя прiима Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Четвртакъ 9. Сентембра. 1843. Год. II.

ДУХЪ ИЗГЛАДѢНОГЪ СВѢТА.

Люды Свѣта нѣшнiй студѣнога,
Что с' искусным, дворлынымъ и зову;
Презиру сны простосердечнога
Безазленость, Честь, и даръ у Слову:
Благород'ю сердца ругаю се,
Порокана буд'су обрушены;
У сердны као глупы изираю се,
Праведны су простым' наречены.

Зло, лукавство способность є нима,
Что л' в горый, что л' в ко тунiя,
Тай по вѣка духу есть предъ свима
Между мудрымъ, глатким пайвудрiя:
Языкомъ сны честность, хвалу, сдану,
Добродѣтель имъ є санъ, вечтные;
Озбыльомъ а с' опымъ с' и небаву
Глупыхъ то є „велу, „занiманье."

Остроумность изгладѣногъ Свѣта
Есть, о свачем' глатки блебетати;
Буд' разуманъ у тох' мых несмѣта,
Свак' до гиуса мора г' наслушати:
Свем' о лѣномъ, доброи' бесѣди се,
Мысли, чини, ради с' ал' противни;
Сладкымъ, празным рѣчма поноси се,
А потайнш честанъ гони с' кнiше.

Правдолюбивъ, прость, и добричина
Языку на свом' кадъ сердце носи,
Тад' предъ ным' онъ є глубре, трiна,
У опасность пада, честь му с' коси:
Добродѣтелно є то ал' само,
Чега совѣсть нема стидити се;

Добрымъ, честнымъ сердцемъ припознано,
Ком' невинность правше природи се.

I. Пачичь
Рiтмайстеръ.

ОЕОРЕТIЧЕСКIЙ ЗЕМЛЕДѢЛЪ.

Мыслимъ, да ће ми свакiй Тежакъ, а и онай, кои земледѣлiе притяжаваюћи чрезъ друге наемнике и работнике исто дае обрађивати, пуно одобрити, да Сербльи, а и други у Угарiи живећи Народи, кои се са земледѣлiемъ занимаю, гомилу овершеногъ жита, вчма и проч. кадъ є тихо време и кадъ имъ вѣтаръ коликъ толикъ приличанъ не душе, на гумну кодъ стожера онако неизвеяну више дана заоставе, и дангубећи вѣтра очекиваю, чимъ имъ се кадкадъ и велика штета принесе; єрбо се отъ исте рáне често и покраде, а много путiй на вданпутъ нанће голема олупина, велика киша, и друге силне времена непогоде, чрезъ кое се цѣла херпа или отнесе, или окваси и сасвимъ рáна се поквари. Садъ дакле пытасе, каквый є узрокъ, да вышереченiи земледѣлцы себи на штету при тихомъ времену кадъ вѣтра нема, гомилу жита, вчма и проч. неизвеяваю, него вѣтра очекиваю? На кое заиста може се отговорити, да они рáну съ лопатомъ скоро надъ себе у высъ бацаю тако, да зерно, будући є отъ плеве и праха теже, управъ близу предъ ньи на землю пада, а плеву и прахъ вѣтаръ далѣ относи: зато кадъ при тихомъ безъ вѣтра времену извеяваю, заедно са зерномъ и плева и прахъ на єдну хер-

пу близу њи пада. Но овоме се може верло лако без свакоґ особитоґ алата најпростијим начиномъ са самомъ сирћчь обычнома лопатомъ помоћи, само кадъ чловѣкъ дубље промысли и мудріе разсуди, а ово є њиним покушаваюћимъ за рукомъ верло добро вељъ и испало. И то овако:

Сви радіоци, кои се тимъ пословима занимаю, треба да се навикну, да небацаю гомилу овершеноґ жита, вчма и проч. съ лопатомъ у висъ скоро надъ себе, него на єданъ хватъ высоко, и на подобіе месечноґ полукруга да бацаю тако, да зерно на єдно 10. кораклаи отъ њи далеко пада, чрезъ кое ћею сва зерна, будући су найтежа, на желаемо мѣсто и доспѣти; а плева, прахъ, такођеръ и самъ куколь, као много лакша матерія, свако по своіой лакости све ближе радіоца отъ зерна заостаюћи на херпу слагатисе. И ово є сва вѣштина, коіомъ любими Сербльи са земледѣліемъ много занимаюћисе и у тихо безъ нпайманѣгъ дуваюћеґъ вѣтра преме исто тако као и при вѣтру гомилу овершеноґ жита, вчма и проч. таки изевавати и у склонъ сносити могу; а не подъ ведрымъ небомъ свакой шкодљивой непогоди оставиги, пакъ, после кадъ имъ се проузрокује штета, ядиковати, кое кога а и саму природу безсовѣстно опорачавати, и што я знамъ.

А. Вуковичъ

Сербинъ изъ дољне Славоніе.

ЦАРСКА КАРТАУНА У РУССІИ.

Предъ Оружохранилницомъ, коју є іошть Великій Петаръ у Москви сазыдати дао, протежесе пространо єдно мѣсто, кое се „Башта Оружія“ называ, у коіой су редомъ сва она оружія понамешћана, коя є Руссія у различнымъ имаюћимъ ратовима отъ свои непріятеля поотимала и освоила; између кои се понайвише топови последњи Французи ратова налазе, и то изъ свію держава Европейски, кое су тада съ Наполеономъ союжене быле. Отъ мѣста до мѣста између оружны редова леже одвеће велики топови, као трнови међу шибљикама, оружія, коя су древни Цареви за устрашити поддайнике свое, око своеґъ Кремля (Палата Царска) поставляти давали. Ни у єдномъ другомъ художеству древни Русси ни су тако далеко дотерали, као у сливано звона и топова. — Но найвећи отъ топова многи леже на лавета съ обадве стране широкоґъ улазска: такођеръ и єданъ исполійскій топъ, и грдна єдна хаубіца (топъ изъ кога се кумбаре „Картачи“ бацаю), и заиста ова є хаубіца између свію други топова найлепша и найвећа тако да онаи топъ, коґъ су Французи кодъ Беренбраутштайна некадъ лежећеґъ задобыли, и да имъ се не бы опетъ отео, у градскій шанацъ кодъ Меца закопали, єдва бы спрама нѣ пушка могао быти. И заиста вредно є оба ова топа са звономъ, кое у Кремлю такођеръ као памятникъ лежи, сравнити. На заповѣсть Цара Ѳеодора Ивановичьа оба є ова прегрдна топа Русскій художникъ Звоно- и Тополиватель Чоховъ іошть год. 1686. салію, но дотле су у углю єдномъ скрывено лежала, докле год. 1835. при обновленю Кремля Нѣмецкій Художникъ Бертъ сходне за то лавете не сліе, и цѣли на такове обвите не буду. Истый великій топъ отприлике 20. стопа дугачакъ претеже 17.000 фунтій; а прегрдна хаубіца, кое шупљина попреко има 3 стопе, а дужина іой є 14. стопа, важи 96.000 фунтій, и кугла за ню сливена 4.800 фунтій тежи.

Бли кадгодь изъ овогъ чудовишта пуцано, у Русскимъ Лѣтописима нигдѣ се не споминѣ: но да є иста ова хаубіца Царству Русскомъ у прешашнымъ мутнымъ временама отъ велике ползе и хасне была, о томе се нимало сумняти нетреба.

У Пешти. Александеръ Ставковичъ.

ЖЕНСКО ЛУКАВСТВО.

Старый єданъ Французскій отъ высоке єдне фамиліе Благородникъ, да му не бы съ њиме, будући є последня грана быо, фамиліа изумерла, а добро безъ наслѣдника заостало, науми женитисе, и зато отиде у Парізъ съ томъ намѣромъ да ће тамо по жељи своіой, себи достойну супругу наћи

моћи. А зашто онъ у млађе свое доба съ лѣпымъ у сосѣдству обитавајућимъ дамама живећи, једну отъ овы себи за жену изабрао ніе, већа є Исторіа, него да бы є овде накратко приповѣдити могли. Доцнавши дакле у Парізъ новый овай временитый младоженя таки даде чрезъ Повине обявити, да єданъ добро у здравлю сачуваный човекъ, отъ прилике 54. године старъ, кому отличанъ а и добаръ, накъ іошть и съ приходомъ годишњимъ отъ 12000 ліврій снабдѣвенъ, једну лепу, воспитану и доброгъ сердца госпожу отъ 25 до 30 година временіту себи за супругу тражи. — Већъ со первомъ обзнаненю у Повинама одма другоютро наѣдусе ньи 7. до 8. кое се стеку. А слѣдующій данъ опетъ толико число таковы се умножи, да є сирома младоженя упрепашћенъ принужденъ бію предъ изнанадным овакovимъ и оволикимъ візітама врата затворити. У прівлѣчнойсе истой множини опази Господинъ отъ Р. младу једну девойку, вальда іой є было 21 година, именемъ Цеціліа Ф...., коя му се при первомъ погледу исто тако добра, као паметна и лепа покаже. 14. дана после овогъ догађаја заключисе свадба, и данъ кадъ ће се торжествовати опредѣленъ буде. Обое залюбљени (врт съ правдомъ овако назвати се заслужую) пливали су у радости и восхићењу, а Господинъ отъ Р. залюбљнији, него што човекъ у овы година быва, купи будућој своіой супруги дичне и богате дарове; а она му напротивъ све свое добро, кое се у природномъ на ньой видимомъ украшенію состояло, принети буде, и само се іошть очекивало на Цеціліно крштено писмо пакъ да се вѣнчаю: алъ на найвеће обонихъ оскорбленіе, крштено писмо недолази.

Ова млада девойка немогаше докучити узрокъ тако дугогъ отезаня, и занста видило се, да сбогъ тога у отчаяніе падне. Једногъ іутра изиће Господинъ отъ Р. у варошъ, да бы себи іошть нуждна прибавіо и остави свою будућу невѣсту саму много жалостнію, него нкадъ съ ньиме; и приполазку своме пригерли є нѣжно къ персима своимъ молећи ю да се примири и да ће се наскоро и сплца жели испунити. Но место сваког отговора топила се сирота девойка у сузама. Господинъ отъ Р. вратисе опетъ брзо натрагъ; — съ лаганымъ корацыма узиће по степены, као канда бы се несреће плашіо. — Онъ зазвони. — Нѣгово срдце куцало є тако яко, нѣгова колена поклецавала су; онъ тако слабъ наслони се на дуваръ. — Но наеданпутъ учини му се да димъ отъ упалѣногъ крштита осети; онъ помысли да му жельна невѣста горе; на повикне, вальда іошть има надежде къ жывоу! потегне сву снагу и зачне яко и куцати и звонити: алъ на ово доће Дверникъ (Портійеръ), и даваћи му отъ собе ключъ, рекне, да є иста Господична предавши нѣму ключъ, са стварима мало пре хитно отишла.

ВѢСТИ.

(Писмо изъ Пожуна). Прерушавање државне сале за Депутирце већъ є довршено. Већъ около половине Августа по римск. почела су се опетъ државна заседанія. Ако представителя народни іошть ни съ овымъ устроенѣмъ не буду задовольни, то онда не знамъ, шта бы ій иначе задовольнити могло. Све є препрядно, намѣрено сходно, полезно, и до найманѣгъ угльића у сали удобно устроено. — Словослову недосађује више у нѣговомъ предлагању оно пређашње теготно и тескобно при столу положенѣ, и изузимаћи неке столове, овай може бити отъ сваког добро и вићенъ и чувенъ. Сотимъ, што су столови у ширину наместитени, добило се не само у простору и удобности, него и у томъ, што се погдикоя речъ не изгуби тако яко, као пре што ій є много неразумително и потмуло до ушію долазило. Притомъ, кои є напредъ седіо, ніе могао за нимъ словословећегъ видити; морао се съ пагетомъ на столицы окретати, а чрезъ то се, осимъ што є сотимъ сосѣду своме, кои се такође на столицы тежко мицао, досађивати было, таково положенѣ причињавало, кое є на галлерій суштымъ некако чудновато изгледало. Предсѣдатель има удесно место, съ кога све прегледати и све чути може. Около сале є свуда, изузимаћи прозоре, галлерія; ове една часть є за даване опредѣленя, и найвелѣпніе є са народнымъ 3. боима подопланѣна. Кадъ човекъ погледи лепе оне даване на украшеной галлерій, чудновато га осећанѣ обузме, како оне съ некомъ озбилноѣу доле гледе, као да бы и оне о благу отечества што свршивати имале! Благонолучне женске! или заръ да ій несрећнима назовенъ, што малымъ доцнањемъ обузете свѣтомъ у битки словослов-

ства не участную, где отечествољубіе пламтећій мачъ и побѣдоносну заставу надиграну: „Благо и Напредакъ Угарске“ носи. Некъ чуо, некъ виде жене, како се Закони доносе; али никадъ ни на памет да въ не дође, какве друге, осимъ нѣжномъ супружеству свойственне законе донети, конма ћемо се радо покоравати.

Некъ државна сала и у своме новомъ украсу жертвенникомъ буде, на комъ ће отечествољубцы жертве приносити, а слога и единство свештеноділствовати. Про свега некъ се оне три народне боје, кое се на женской галлерій блистаю, по њиховомъ знаменованю и вспуне. И осимъ други, милу мою зелену боју изузимамъ, то е боя Живота и Надежде! И се надамъ, да ће се румена зора, коя на зренику Угарске плови, у лепо и мирно полдне, а не у запарну сунчану препеку претворити.

(Pester Tageblatt.)

(Пешта.) Отъ 13-огъ до 19-огъ Септемврія по ним. прошло е овуда Дунавомъ за горњій предѣлъ са различнома разпома снега 47. лађій; између конхъ было е 12. лађій жита са 50.922; 2. л. ражи са 3,300; 3. л. вчма са 2,600; 13. л. зобн са 52.200; 10. л. кукуруза са 16,600; и 7. л. ренице са 21,800 ваган.

ДЕРЖАВНИ ЕУРОПЕЙСКИ ДУГОВИ.

Др. Баронъ отъ Редеић наскоро ће „Свеобшту сравнявашоју Терговине и Радић Географію и Штатистіку“ издати, из кое „Свеобште Нѣмачке Новине“ за пробу прегледъ Европейски Державны Дугова у Курантъ — Талірима варачунћаны сообштаваю. Найвећій е Державный Дугъ Брінтанскій (Енглезкій), то есть: 5578 міліона; после оногъ долази Францускій са 1410. міл.; затимъ Холландскій са 1290 міл.; Шпанскій са 809. міл.; Аустрійскій са 578,373.000.; Руссійскій са 479. міл.; (окромъ узаймљивања за гвоздене путове) талірa, и тако даљ. Цло Европейскій Державный Дугъ износи на 13,603. міліона 439.000. талірa, где уредни Державни Расходы свю Держава на 1498 міліона 539.700 талірa годишње долазе. Шведска, Швайцерска, Краков, Іонски Острови, Тошкана, Ренубліка Санъ Маріно, Турска, Олденбургъ, Лінце — Детмолдъ, и Шаумбургъ — Лінце никакны въ нашъ датыя дугова немаю. Ако бы дугованя и унапредакъ прећашній свой ходъ задержала, то бы се дуга осводити могли; као: Норвегія отприлике 1860-е године; Пруссія 1872. г.; Денемаркъ 1900. г.; Аустрія 1908. г.; а Брінтанска текъ 2575-е године, дакле после 732-ве године. Кадъ бы се могло даљ узети, да сне дугомъ обтерећење Державе Кредитъ и способности прихода толико нпаю, што бы іошъ више дугова отъ 50 процента начињати у стању быле, то бы свое дугове исплатила: Француска 1865-е године; Португалія 1874. г.; Холландія 1878. г.; Руссія 1879. г., а Шпанія 1923-е године.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

По найновіемъ изчисленію у Бечу живе, окромъ Мілітара, 83.724 фамиліе, кое скупа 192,479 женскогъ пола и 183,454 мужкогъ пола, а у свему 375,933 душе износе.

Наполеонове године, кадъ е кое службено званіе отправљао, као што су на нѣговой гробницы у Парізской Інвалідской Кассарни назначене, ову слѣдујуће: Августа 12-гъ год. 1769-е родіосе; као Предводитель Ешкадрона кодъ Артілерије при обсажденію града Тулона 1793-е год. иако е 24. године, а као Командантъ Артилеріе у Італіи 1794-е г. опетъ 25.; Генераломъ е при Егупетской Експедіцији 1798-е год. у 29-ой своіой години постао; за первогъ Конзула год. 1799-е 30-те, а за Конзула докле живи год. 1800. опетъ 31-ве свое године именованъ буде. — Царъ Францускій год. 1804-е у 35-ой години своіъ живота постане; безъ службе отишавши у Ватерло 18-гъ Іюна 1815. год. у 46-ой своіой години, а у заточенію на острову Св. Елене 5-гъ Маіа год. 1821. у 52-ой свое старости године преселя се на другій свѣтъ.

ПОГРѢШКА.

У прећашњемъ 58. Листова наши числу подъ звѣздицомъ Нѣсме Благороди. Г. Др. П. Іованновића отстрагу близу края увуклосе тупографическа погрѣшка, Крухоброцьми, место Крухоборцы.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словыма Баймелловима

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ, Четверт: и Недельомъ: цена му є како за овданшнѣ тако и за странне Предчисленнике за полъ године 4 фр. у Сребру.

60.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя 12. Септембра. 1843. Год. II.

ПОЗДРАВЪ.

Хвала Богу Создателю,
Скоротеча живи,
А не хвала Вѣстителю,
Што га с' Мртвы числи!

У црно є Родолюбце
Вѣсть смрти завыла,
Суза намъ є вей' и Лице
Наше овлажила.

Мыслей' да є Скоротеча
У Красной Младости,
Тек' даованъ намъ изъ Беча,
Преданъ вей' трулости.

Хвала Богу кадъ Я ніе,
Но Мы у Княжеству,
Сад' се опетъ перѣ вые
Свуд' по нашемъ Сербству.

Мы новратакъ твогъ живота,
Честитано сада,
Да ти раста Жаръ, Охота,
Желањемо свагда!

Докле Жаркогъ Сунца трае
Сербљемъ долазіо
И да т' ревность твоя сіе
Родъ се изразіо!

У Фелдварцу 26. Аугуста.

Леонтіе Міхайловичъ
Парохъ.

ТВЕРДОКАМЕНИЦА И АНГЕЛСКІЙ ДОМЪ.*)

(Новелла отъ Ф. К.)

У предѣлу разрушенны зыдова твердинѣ Твердокаменице назване заустависе мало єдно дружство отличне господе и дама. Сломљена кола, коя су више отъ єдногъ сата требовала времена да се поправе, задержи ій у варошицы Б. Да бы се дакле дуже овдѣ задержаванѣ избѣгло, то предложи имъ єданъ Рудокопія Чиновникъ, да походе при тако пріятной ютрошньой ладовини сосѣдне не далеко находећесе Развалине, зашто варошица ништа у себи тако штогодь имала ніе, што бы за путнике вредно было видити и разпознати. Ово нѣгово предложенѣ две дааме, кое су пуне быле романтічески мыслій, таки, и радо одобре, зато за пугъ пропытаю, и одма се крену. Но наскоро кадъ вевъ изкривуданомъ путаньомъ на узвышенный холминѣ пужоподобногъ брега приспѣду, и са свакимъ смиренѣмъ на тралавый трунъ Развалина погледе, то ій овай истина тако одвеће са удивленѣмъ неусхити, ал' ій инакъ задовольи.

Садъ умориле обадве дааме посадесе на єданъ каменъ, а мужки опетъ яко свое ютрошѣ цікаре пушити зачну.

„Како бы то было," смѣшећи се, рекне єдна отъ ньи двію, кадъ се господину Рудокопнику кои цікару непушаше, окрене, — „ка-

*) Две брежне Развалине близу Карлсбада, єдномъ вилломъ отприлике єдна отъ друге удаљене.

ко бы то было, кадъ бы насъ вы господине укратко што то о овымъ зыдовима преповѣдили увавѣстити хотѣли.“ На кое онъ улагиваюћнисе таки поклонивши іой се предусрѣтнею:

„Ако ме Вы, господичне Емма! строгой крітіки не ће те подвергнути, то ћу радо срећу покушати, да бы Вамъ тай четвертъ часъ, кои Вы за повратити нуждну къ возвратку снагу погребуете, пократіо. Само Васъ молимъ, послушайте ме благосклонно. Дакле у име Божіе и Богородице.“

Ріттеръ Сігмундъ као усамлѣнный гавранъ угнѣздисе у твердиньлици „Твердокаменица“ зовомой, коя премъ као малена да є мало мѣсто занимала, то опакъ нѣму се представляше великомъ и пространомъ быти зато, што ю є онъ самъ самцыгъ обытавати морао; будући да никаковве іошть домаћиње не имадяше, коя бы му пусте шупље ходнике са веселымъ и разгаливаюћимъ животомъ испунявала, а и съ цѣлымъ замкомъ као права домаћица бодро све надгледаюћи и управляла, и нѣму съ нуждным послугама свагда притерчавала. Зато дакле рѣдко се кодъ куће дао и видити, него све кое кудъ по околини тумараше да бы ратуюћи са своимъ пріятельима, ма и съ модрицама себи штогодь отъ ньи ограбіо и донео.

Єдаредъ яшаше онъ са посѣштенія єдногъ у Лабудбрегу учинѣногъ на коню кући. И кадъ уђе у густу шуму, крозъ коју є іошть полъ дана до свое твердинѣ яшити морао, то отпусти коню узде да бы се лакше и безъ сваке сметнѣ са мыслима у мрачной овой шуми борити могао, кое бы га са сравньиванѣмъ опасне погибели на Лабудберду, и самоће коя га опетъ у нѣговомъ двору очекуе, заплетати могле.

Но изненада тергне дубоко замышлѣногъ снивателя у помоћь зовећій гласъ. За овановый звукъ ни єдногъ правогъ Ріттера уво небяше глуво, а іошть манѣ, кадъ се овай изъ женскогъ герла произлазити чуо. Брзо Сігмундъ скочи; одма са сайнымъ и голымъ мачемъ провуче се крозъ сметаюћій му гермъ, и наћесе на светлѣмъ мѣсту, гдѣ особито єдно позориште усмотри.

Млада єдна даама, красна, као — и свака Херойкиня у Романима, побѣгла є была за растово єдно дебло, гдѣ се бранила отъ свирѣпогъ медвеђегъ загерлѣња, кои се са промуклимъ мумланѣмъ, кое іой наравно ніе као любовно изьясненіе, звонило, трудяше да бы є присвоіо. Якій заслъкъ обрати овогъ нападника противъ Ріттера; садь слѣдоваше мало борење, и длакавый юнакъ наскоро наћесе на трави у крви огрезнутъ. Између кога борења приближи нимъ се и сопутникъ дааме, кои є самымъ пореклонъ Ріттеръ было, и Избавлѣница преповѣди, будући у време борења ніе се обезсанила была, да є она тихо отъ медвѣда тако изненада нападнута была, да є єдва времена добыла домыслитисе да се измакне и за дерво заклоне, откудъ ће се бранити моћи противъ звѣра: кое изказавши таки са найвећомъ благодарностію предусрѣтне освободителя, у чему се такоћеръ и нѣнъ сопутникъ, кои се изяви, да є Ріттеръ изъ Ангелограда, съ кьомъ согласи.

Садь се коньи доведу, и Сігмундъ помогне лѣпой Страдалицы у сѣдло се попети, пакъ таки безъ сваког далѣнъ уштерба крену се, и наскоро домашесе равнице, коіомъ путуюћи мало поразговараюсе, потомъ Ріттеръ изъ Ангелограда купно са своіомъ покровителницомъ растависе отъ нашега Сігмунда, при коемъ растанку обое изяве му велику жељу да су га ради у ньіовомъ твердокаменитомъ замку кои данъ видити, пакъ пріятелски га и почастити.

Іошть налазимъ овдѣ за нуждно и то примѣтити, да се на исто мѣсто, гди є Берта (тако се она звапе) чрезъ Сігмунда изъ медвеђій ноктію избавлѣна, кадъ се добро отъ шуме изкрчило, єдно сеоце населило, кое за споменъ дивнога тога догађаја „Медвеђонокатъ“ названо буде, пакъ и данасъ исто име носи.

Отъ тога дакле времена Сігмундъ, нашъ Херой, чисто се у новъ животъ пресели. Свака му се мысль само на „Лѣпойку Берту, и на срећу относила, коя бы га обасяла,

кадъ бы му се благопоспѣшествовало ню за супругу узети и къ себи привести. Но напротивъ, овому опетъ верло мало надежде даваше, што бы му, може быти гордобогатый нѣнъ отацъ, као сиромашному женику, кои само єданъ малый замокъ посѣдава, у томъ на путъ стао, и кѣери свое руку отъ нѣга заиста отвратіо. Онъ є често на кою посѣштавао старогъ Боголюба, и свагда све више налазаше, да замокъ у коемъ Берта съ пословы се занимаше и ткаше, съ пунымъ правомъ свое име заслужуе, и найпослѣ толико у своме лову успѣ да она нѣму као простодушномъ младићу такоѣеръ и свою спрама нѣга любовъ са румеными образима изяви, и осѣдочи.

Но старина, добро ово примѣтивши, да се честа Сігмундова посѣштенія само украшене кѣери нѣгове ради чине єдашнутъ іой са строгимъ речма изяви, да се онъ, премъ да є Сігмунду Ріттеру за нѣгову учињену заслугу весма обвезанъ, опетъ никадъ склонити неће, као Просаву єдномъ перстенъ отъ драгогъ камена на перстъ метути, кое бы смѣшењисе придода, текъ онда могло быти, кадъ бы онъ безъ да бы крозъ капіе или преко зыдова нѣговогъ гнѣзда и мога града долазіо, пакъ у самой персони дѣвицу просіо

Ово Берта чувши плакаше за нѣко вре-не, а потомъ даде на знанѣ своимъ вѣрномъ Заручнику, како є нѣнъ отацъ твердо закључіо ню за нѣга никадъ недати, чрезъ кое су сва надежде условія, што се онъ вѣрно завѣштао бію свою руку съ нѣномъ скончати, ишезла.

(конецъ слѣдуе.)

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ.

3. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

(продужење.)

Рагуза, некадъ Ракуза, отъ Славяна Дубровникъ, отъ Турака Напровнихъ названа, водн ште свое отъ речи Рокка или Раххіуза, кое у земальскомъ тамошнѣмъ говору стѣну или пештеру значи. Речъ Дубровникъ долази отъ дубраве съ коіомъ Славяни шумный предѣлъ означую, коя є овдѣ нѣгда и была. Кадъ се съ кулова торња Мінцето или съ градина Лоренцо гледа, то варошъ подоста изгледа као овалъ (округла као яе), коегъ отъ юга и сѣвера тихо на брегъ пенияюћасе предградія Пілле и Плоце сочињяваю. Найвећи пунктъ є у овомъ овалу напредказаный, на сѣверо восточномъ окружногъ зыда углю као какавый исполинъ уздижућисе торонъ Мінцето, когъ су године 1806. Црногорцы многократно освоити покушавали. Отъ други торона само погдикои высиву околногъ зыда кои є на много места већ доста покваренъ надвысую. Са тврдомъ земльомъ варошъ є къ сѣверу капіомъ Пілле, къ юговостоку капіомъ Плоце сопжена. Две друге капіе на южной страни воде къ пристаништу. Долия се отъ овы, коя се недалеко отъ Дожана налази, именуе Капіа Пескаріа, а горня код царске Плац-Команде Капіа Пуята. Съ Капіомъ Пескаріе сопжена є Кап. Пілле врло правилнымъ, понайвише отъ три ката высоки домова состоећимъ се широкимъ Корчо незваным сокакомъ. Опъ є до 400. кораклан дугатакъ и равант съ моремъ. Съ њимъ се успоређуе іошть єданъ но ужый сокакъ, кои средоточіе варошн сочињава, и ню на две готово єднаке половине дели. Прочи су сокацы понайвише уски, неуредни, и са више лежећимъ варошн частма многимъ малимъ степенима сопжени. Вообште у свима, да, и у самымъ мрачнымъ сокацыма влада чистота найвећа као што євака кућа свой собственый отходный каналъ има. Брегъ Сергіо, кои се по свимъ странама варошн распростире и понечемъ нѣнъ изгледъ помрачава, има на высини своіой градићъ Імперіалъ названый, кой є, као што му име означава, отъ Француза основанъ но ніе свршенъ. Великолѣпанъ є изгледъ съ коимъ се са вр'а овогъ готово четыръ стотине и полъ стопе высокогъ брега на море, варошъ и нѣне околине, као и на оближня места удовольити може.

Красны зданія има Дубровникъ више, нежелъ икаква друга варошъ у Далмаціи, особито знаменитъ є тако названый Палаззо, кои є за време Републике као столица Управителя было, но садъ є у њему Окружна канцеларіа, као и Трибуналъ Правде и нека друга Дікастерія. Дожана, есть єдно по найкраснїемъ готическомъ вкусу изыдато отъ три ката высоко зданіе, предъ коимъ є грдна катарка укопана на коіой се у недельне и празничне дане царска застьва віе. А и некадашнѣ зданіе ковнице, и Іезуитски манастырь (садъ войнички шпиталъ) знаменита су у приврѣмію зыдања, єръ нити Руссійски топова кугле нити честа землетрѣсенія кадра су была, штету какву њима нанети. У варошіи паметодостоіне су цркве: катедрална Црква, Храмъ С. Василія?, некадъ високо торжествованогъ патрона варошіи, и Црква Іезуіта, кое сасвимъ таліански зыдања стилъ на себи носе, и много отъ части врло занимателне и скупоцѣне олтаре и друге образе содрже. У катедралной Церкви налазисе мраморный врло художествено израѣеный Памятникъ кои є Републіка славномъ Математікеру Бошковићу подиѣи дала. Осимъ сказаны црква налазы се овде єдна Доминиканска, єдна Францішканска са многимъ другимъ малымъ црквама и капелама, отъ кои се у свакой благородной кући по єдна такова налази. Число докова свега до єдно 800 износи, отъ кои готово трећа часть на обадва предграђія долази, коя зданія онымъ у самой варошіи мало съ ле потомъ и темельнымъ зыдања начиномъ уступаю. Особито предграђіе Пілле има многа сасвимъ дична приватна зданіа и маюрске, кои су по Блокади отъ 1806. г. сазыдани. Далѣ се налазе отъ оногъ времена и многа порушена зданія, коя су часъ землетресомъ часъ рукомъ Црногораца разорена. Єдна часть ови зданія кодъ кои є само први катъ срушенъ, преобраѣена є отъ комшіа у доксаде, на коимъ фамиліа вечерѣ часове пробавлє.

(продуженіе слѣдує.)

ПИСМА О СИБЕРІИ.

(отъ Павла Шиіца.)

ВТОРО ПИСМО.

У варошима Губерніе ове живе духовне и граждапске власти: духовне у Тоболску, Томску и Іркучку, а граждапске само у првой отъ ове и последньой. Сістема духовногъ Правленія ни мало се не разликує отъ сістеме у Руссіи, окромъ, што се међъ свештенствомъ Сиберіе и міссіонери за невѣрне налазе. Но гражданско се владѣніе отъ оногъ у Руссіи суштегъ само унутрашньомъ своіомъ організаціомъ разликує.

У варошима исте Губерніе налазесе Манастыри са Семінаріама и другимъ воспитателнымъ заведеніама. Свакн, како у Семінаріама и манастырима опредѣлено теченіе сопрши, добіа по способности своіой црковна званія; но гдикои ради ученя лѣкарства у Всеучилиште Казанско иду. Осимъ тога налазесе Гімназіе и друга воспитателна заведенія. Камените цркве добро су сазыдане, и унутри богато украшене; приватни домови редко су отъ камена него понайвише отъ дрвета 'али добро сграђени: друмови некалдрмисани, но тротоари су (патосъ поврай куће) отъ дрвета. Начинъ живленя чиновника, а и вижы, кои су се у Сиберіи родили, раванъ є у свачемъ онымъ, кои у Руссіи Европейской живе; богатіе госпе прибавляю себи моде изъ славне варошіи, проче се у своимъ оделу по собственномъ вкусу и станю управляю.

У недельне и велике празничне дане отмѣнніи по варошіи возу се по шетняма: у лето се прохождаваю у јединымъ баштама, налазе котлићомъ отъ Теа снабдѣни извань варошіи, или посѣштаваю саимке (салаше) кое се не далеко отъ варошіи налазе. Ове саимке као место увеселително, или маюрови служе, гди се земледѣліе и пчеловодство води. Оне се само у варошима Губерніе, а ови нарочито у варошима и селама окружія налазе.

Купцы су найбогатія и весма занимаюћасе класса у Сиберіи; отъ кои неки

трговину съ кіахтомъ воде, съ Правленіемъ ліферентске уговоре скончаваю, походе годишнѣ вашаре отъ Ирбіта и Нішегорода, у сообраштенію съ главнымъ варошима стое и снабдѣваю житељ са свима потребама живота и луксуса; а многи и за злато распитую.

Њіовъ начинъ живленя мало се разликуе отъ оногъ стары Руски трговачки фамиліа у Руссіи. Трговчићи (мјешчани) воде трговину, но у много маньой мери, и своимъ начиномъ живленя подражаваю купце. Цеховне, понайвише изъ Руссіе населѣне люде сочињаваю рукодѣлцы, но у весма се маломъ числу налазе, што често питете и тегобе приузрокуе. Ове исчислене овде класе: Чиновницы (духовни и мірски), купцы, трговчићи и цеховни люди, сочињаваю досга строго разликоване части варошки населбина.

Окружне вароши якосе разликую отъ вароши Губерніе: овде се особитый животъ и дѣланѣ види, овде, као и на селима Сиберія се у своимъ првобытномъ и свойственомъ виду показуе. Цркве отчасти камените отчасти дрвене, су просто зграђене, домови су изузимаюћи правителственa здања, сви отъ дрва. Кодъ чиновника и купца овай в унутрашный строй: Кућа обично има два ката, долный в за Економію опредѣленъ, и у своду има отворъ, крозъ кои се посредствомъ степена у горный катъ долази, гди се собе за примањѣ фамиліе и дочекањѣ гостію налазе. Докъ се ово препрамя, остае отворенъ, после се затвори. У дольнѣмъ кату шесе тей, и обѣдуе.

Неки домови имаю само єданъ катъ, но после отделѣну куйну. Собе немаю никаквогъ штукатора, него се найпре смѣсомъ некомъ отъ иловаче, песка, балеге и сечены коньски длака покрываю, па после се крече. Патоси су чисти, бели, и перусе крупнымъ пескомъ: обично се цыгламa патопе. Утвари су сасвимъ просте отъ дрвета, и обмазане црвеномъ и плавомъ боіомъ. У собама гостиличкимъ налазесе огледала, астали, софе, наслоне или друге столице съ ястуцы, кои су ціцомъ обшивени. Люди иду просто, но чисто обучени, одело и чарапе рукодѣлцы или куѣевни люди справлю. Жене понайвише праве себи алине.

Путованѣ на вашаръ у животу Сиберца свагда чини епоху. Кола, посудье, тальиге, све в сасвимъ просто и неукрашено; редко се налазе Дрошке на Федеру. Вашари обычно бываю само у праздничне дане, гди се рана изъ оближнѣи места уноси, коя в у Сиберіи отвеѣ ватина. Єданъ пудъ (40 фун.) ражкогъ брашна коштуе 20 до 40. копіека, пшеница 50 копіека до 1. Рублѣ; єданъ пудъ говеђине 1 ½ до 2. Рублѣ; єдно теле 3. до 5 Рубля, єданъ клафтеръ брезовогъ дрвета 1 ½ до 2. Рублѣ. У варошима окружнимъ малосе купаца налази, понайвише су трговчићи, кои се пиля; сѣмъ занимаю. Ковачи и дуњери єсу єдни єдини рукодѣлцы у окружнымъ варошима, и животъ имъ се мало разликуе отъ живота земледѣлаца.

(продуженіе слѣдуе.)

МІНЕРВА.

Између свію богова и богиня єдика в Мінерва имала то првенство, безъ икаквогъ спольногъ додира у глави Юпітера произведеной быти; дакле в и непосредственно на човечіе душе дѣйствовати могла. За смртне наставити и упутити нити іой требало преобланења, ни обсенаваюће обмане. Меркурій іой усхте позаймити врулу, но она отбацывши ову, коя текъ више уво него єрце дира, сприобштисе непосредственно наукожельнымъ душама, кое њену вредность познаду, и муучећи іой видъ возлюбе. Она научи Питагору муучати, и мыслити; безъ будногъ сањења открые му законе вселенне, и отвори му умн за свако согласіе. Одушевлѣногъ Платона уведе у царство душа; покаже му державу богова, и саму небесну любовь. Брута и Сціпіона наоружа съ њенымъ непробіемымъ штитомъ, и уліе у њи чувство, не текъ отечество но и добродѣтель любити, а зависть презирати, и чрезъ ове зависти змеванде власи побудитисе къ веѣой іошть добродѣтельи. Тога ради метне

Медузинову главу на своје прси, и даде Фурији небесну лепоту. Са својим бојним коњем, које е кадгодъ исполине обарао, удари по стѣни, изъ које произиђе благотворно маслично дрво. Съ лисћемъ овога дрвета увѣнчавала е она, не побѣдителѣ непріятеля, но добротворе людске, а найрадіе е оне увѣнчавала, кои су кадри были, себе, т. е. свое страсти надвладати, и кои су са сами собомъ у миру живили. И овако награждаваюћи, никакву разлику ніе међу людма чинила, т. е. ніе гледала ни тко е, ни шта е, ни кога е возраста. — Она е роба Епіктетова као и самогъ Марка-Аурела на утрудженомъ му престолу съ њимъ увѣнчавала; и у внутреность душе ливала имъ масло небеснога мира. Такође и женскій родъ удостоивала е она сестрійнскогъ свогъ призренія; она изнашла е не за њи него у њима све вештине радности и тихогъ домаћегъ прилѣжанія. Съ Пенелопомъ ткала е њену скромну алињу, и оживляваюћи са сказама у њеној трпељивој надежди. Њене благородне њиогa родa обучавала е и саму смрть презирати. Дала е Арји ножъ у руку, и Порције углѣчъ обратила е у успешній Нектаръ. Њимъ пакъ найбољимъ любимцемъ, мужевомъ и женама дала е свој образъ невиности. Као побѣдителица покажесе садъ на Олимпу безъ гордости, у њеној смиреномучалњивој величини. Јупитеръ іој преда човеческій родъ, о комъ е она найвеће заслуге имала, и она себи избере, поврай небесны веселостій, земло, за њено тихо и поуздано обиталиште. Найрадіе она обитава кодъ разсудьивы и занимльивы мудраца, и радусе тихој срећи доброгъ воспитања, и домаћегъ дѣлателногъ живота. Због овогъ ругала іой се скитаюћасе Венера называюћи ю врачномъ совулягомъ; али сама судба пошлѣ іой као єдиној и найбољој испунителици њени совѣта єдан знакъ отъ найстарји видова, Свінкса, као кипъ сакрывене мудрости.

Јошть єдигди овде на земльи у врачности налази се твое Царство о велика Богињо! О да бы ово обштега свѣта постэло Царство!

КУРІЛОВА КАПЕЛА

Изъ Подивина (у Моравіи).

Немогу пропустити да вамъ отовудъ нѣколико верстій не пишемъ, будући да е мѣсто ово за древность Славянску велки важно. Како ми е отъ радости срдце затрептало, кадъ самъ на ону земљу наступіо, по коіой су нѣгда наши Славянски Апостоли „Курілъ и Меодій“ ходили, и не безъ погибелне живота имъ опасности нашимъ Предцыма науке јеванђ вѣроисповѣданія предавали. Јошть њиово воспоминаніе жини у сердцама благодарногъ овдашњегъ народа. Первый мой коракъ управіо самъ овдѣкъ подземној Капели „Курілка“ названой. У коју, по каменитымъ степенима, конхъ до єдно 10. бынше, кадъ унутра ступимъ, то увидимъ, да самъ у округлу отприлике 4. хвата широку а 3. хвата высоку церкву ушао. Спрама улазка налазисе на зыду распятіе Христово, предъ конмъ я скамія, гдѣ 1843. год. нашъ незаборављенный Епископъ Гиндлъ клечећи свагда се Богу моліо. На средъ скоро Церкве находисе студенацъ, и надъ њиме труло, споля гредама покрывено.

У оной су церквици свяги Апостоли Курілъ и Меодій побожне законске обреде отправляли, и водомъ истога студенца тайну святогъ крещенія дѣляли. Первы су се Христіани овдѣ скупляли, но када су іи Погапици овдѣ затекли, то погинуше у реченомъ студенцу. Јошть пре 50 година вадили су Подивињани изъ овога кладенца верло много човечески костію, кое су потомъ торжественно у гроблю погребли. Стари Подивињани преповѣдаю, да су пре многи побожни путници овако по покланіе (проштењ) долазили овдашњой води чудотворну силу приписиваюћи, и зато ю „Светомъ Водомъ“ звали.

Пре 20. година отприлике употребіо е нѣки господинъ ову Курілку за подрумъ, у коемъ е найвише кромпійре держао: али я васъ увѣравамъ, да ће иста Капела наскоро достойніе и приличніе важность задобыти, и чрезъ то ће се ванво и воспоминаніе святыхъ Славянскихъ Апостолонъ пробудити. Пречестьи господ. Архідіаконъ Подивинъскій добыо е нећъ дозволенѣ, да обнови ону церкву: на кое господ. Семлеръ, Холоночкій Гражданинъ поклони 100. фор. сребра, а Њиова Свѣтлость Князъ Лихтенштайнъ, као заштитникъ, обећао е такођеръ подпомоћи. — Путуйте онамо Славянски јунаци, и окрѣпите сердце ваше водомъ смертію

нашим прадѣдова посвећеномъ, да и мы будете преправни за истину истый животь жертвовати.

(Даница.)

ИЗГЛЕДИ НАСТАЮЋИ ВИНОБЕРА НАШИ ТЕК. ГОДИНЕ.

Многи се Пиитери туже да съ преправљењемъ праздны Судова и наручбине за идућу бербу много манѣ посла нег' лане имаю; кое имъ свакій лако вѣровати може, кадъ се само опомене прошасте године, како су се гомилама наручена бурадъ, на сва изокола места изъ Пеште носила, и преко свег' тога; многе су лане Виноградске газде и Виноделцы у околности нашой по двапутъ каце отакати морали, да бы само клюкъ превататы могли; а ове ће године, гледаюћи на малене и шпркласте и зелене гроздове, многе каце и суве остати. — Само іошть то отъ Бога желимо, да бы насъ іошть за едно 14 дана съ тако топлымъ и лѣпымъ временомъ помиловао као што в отъ поса. Пешт. вашара до садъ овде све еднако было; не бы ли баръ и ако в кало, дозрело намъ. Као што се нашъ по Будимскомъ предѣлу виде, Виногради, свободно се на прамъ лањске бербе, овогодишня у трећи талъ, или найвише у полакъ рачунати може. —

Говори се да ће берба овде около 23 Септемврія вообще почети. Цѣна в клюка овогодишнѣгъ іошть неопредѣлена, но толико чуемо, да се изпія около 3 до 4 фр. у шайну. —

На Пештанской каменарін (Steinbruch) гди в гроздье много зреліе него на Будимской страни и у Ст. Андрей; а то зато, што в овдѣ земля песковита, увлакъ се овогъ грунта клюкъ 3 до 4 фр. скуплѣ продае.

О берби в обычай у Будиму, кадъ кои притежатель виноградскій плодъ свой, ма и найвишіе прода, да само десетакъ плаћа, а купацъ о собственномъ трошку мора обрати и свезти. У Ст. Андрей пакъ, ако притежатель наћри клюкъ продати, то га мора о собственомъ трошку и обрати, пакъ на возіонницу (кои се обычно у 20. до 22. акова рачуна) пошто се кадъ купце продати.

Д.

КЊИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

(изъ Сербіе).

Кратка священа Исторія, и **краткій Катихізисъ**, за употребленіе учене се младежи у Княжеству Сербіе съ благословеніемъ Г. Архіепіскопа и Митрополіта Петра. У Београду, у Типографіи Княжества Сербіе 1843.

Оне двѣ књижице, кое су подъ надзираніемъ Н. В. Г. Митрополита састављене, прошисане су Попечительствомъ Просвѣштенія за основне или нормалне школе отечества нашегъ. Одликую се изборомъ предмета, понятномъ лакоћу за малу дѣчицу, а особито чистымъ, лѣпымъ, краснымъ, србскимъ языкомъ. Кадъ на — — онай, старый Катихизисъ погледамо, кои се по нормалнимъ школама у Аустріи и данъ данашній предае, и кои се доняко и у Сербіи употребляваю, колико съ едне стране жалимо, да у Аустріи, гдѣ науке на сваком языку напредую, никомъ ніе на паметь пало Катихизисъ по духу времена за учећу се младежь саставити, толико се съ друге стране радуемо, да Сербія у смотренію културе и образованя напредно корача, и да ће остаталой браћи Србльима као што сада съ Катихизисомъ и свештеномъ Исторіомъ, тако у будуће и съ другимъ ученогъ рода предметима за образацъ служити.

Подунавка.

(конацъ слѣдуе.)

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Єданъ Енглезкій Офіцыръ, Протестантъ, кои се у Ірской налази, приповѣда, да многе у Ірской фамиліе, отъ како су на свѣту, никадъ ни су него окусиле: къ чему іошть придодае, да онъ многе Римокаволическе Свештенике лично познае, кои су тако спровели, тако убоги, да себи ни чараше ни за зиму, а іошть манѣ за лѣто, купити у ставю нису. — Она дакле нѣона сиротиня, коіой чинило бы се да у свѣту нема пара, одвећъ в протнвна блистателной сяйности и прекомѣрнюмъ раскошію многи Енглезки Владыка.

Ѳома Савеллъ, Лѣкарь и Професссоръ Лѣкарства у граду Колумбіи, кои лежи у Сѣверноамерйканскимъ свободнымъ Державами, као ревностный єданъ Сочлен „Друштва Воздержанія“ потрудисе на великомъ формату изобразити и назвати внутренности желудца оны людій, кои умѣрено пію, кои више пію и кои се често препіяю, и доле подъ њима съ великы писмены написао е. „Погледайте Піянцы, како ће се наскоро съ нашимъ желудцымъ догодити, ако отъ пића не престанете!“ Пріятельи и любительи воздержанія таки су дали она изображенія по гостилницама и крчмама разнети и на дуваръ попрекивати; и чуе се, да су се отъ тогъ времена многи Піянцы на умъ узели. О да бы се таковій човекъ и кодъ насъ нашао! — —

Сафіръ у Берлину нѣкимъ отличнымъ гиздавцыма, кои се никадъ небрію, него су састанъ заранѣене бриде повушѣали, и кои су предъ нѣмъ сѣдали, рекне: „Моя Господо! Буффонъ є єдампут рекао, да се майкунъ само тимъ отъ човека разликује, што на ногама листова нема, а облнкъ ну є длакама заранѣенъ: но данасъ та є разлика по већой части престала.

Парізки Листови числе 50,000 Особа, кое у Француской отъ „Права" живе; свршъ 6,670 Адвоката 3,569 Повѣреника, 10,300 Натарона, 8,206 Судейски Вѣстника, и преко 20,000 Судейски Чиновника.

У Парізу 10. Августа рад. увече између 9. и 10. сати изненада непрегледный лентирова рой спуствиниче доле сведомове, сокаке и бутіче отъ Конкордійнцыаца до Маделаинскогъ сокака прекрили. Сви шетаоцы особито при кававана находећнсе, ни су се отъ лентирова довольно могли бранити. Хиљдама ови нападалнсу на кандила, у конма є гасъ горео; такођеръ и по астилика на задњоледъ (гефорнесъ), и сорбетъ гомилама насртали су. Келнери ништа друго ни су могли чинити, развѣ што су мртве лентирове скупљали и счишћавали; а многа дена опетъ на полю по сокацы исте хватали и газили. Овай є ловъ лентирова више отъ єдногъ сата траво.

Човекъ єданъ носећи изъ Парізa запалителна дерица, малъ ніе у путу жертва свога терета постао. Онъ ходећи заиде за єданъ каменъ и падне на земльо. Дерица тресомъ овымъ упалисе, и наседнувъ обузме овога свромаха пламенъ; кои бы га заћьло утаманію, да ніе на срећу нѣгову другій Сочелешкъ наишао, къ нѣму у помоћъ притерчао, и срећно ну отъ погибелногъ пламена животъ спасао.

У Генту в Монастырь Калуђерица (Өерезіанца) скоро сваъ изгорѣо. Оне, сходно строгомъ нѣховогъ Реда правилу, неусхту ни єдногъ човека унутра пустити; зато људство, кое се скупило было да гаси, морало є разбити монастырска врата, па ипакъ само Владыка в у стано было, ове Даме изъ погибелногъ пожара удалити.

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

19 Сент. р. 1833.	Сребро.	
Металъ.	а 5 %	110 3/8
„	а 4 %	100 1/2
„	а 3 %	76 1/2
Заимъ одъ 1828.	„	288
„ „ „ 1834.	„	730
Банкакціе Комадъ.	„	1644
Естерхазинъ Лозъ.	„	53 3/4
Цирсан дукати.	„	102 3/4

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 20. Сент. р. Nro 73 66 54 35 22

Вућиће се 4. Октом. р.

Цена ране 22. Сент. п. р. на Пешт. піаци. меровъ, грош. 6. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	108	100	90
Наполица	68	64	60
Ражъ.	56	54	48
Ечамъ.	50	48	45
Зобъ.	40	38	34
Кукурузъ.	90	85	75
Прол.	80	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ дунана у Пешти.

22. Сент. п. р. 5'. 4''. 0'''.

У М О Л Е Н І Е.

☞ Отъ стране Учредничества П. Б. Скоротече умоляваюсе сва Пун. Т. Господа Предчисленицы, да бы благовременно или по сходнымъ и сигурнымъ приликама, или по истымъ ц. к. Поштама, отъ конхъ Скоротечу пріймаю подъ собственнымъ Атрессима новце за ово теченіе као предплату на насъ благоусердствовали оправити; будући су намъ ови одвећъ нуждни, што се овамо као Типографіа и сви други нуждни трошкови напредъ плаћати мораю.

Издаватель Димитрій Іоанновићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут, Четверт: и Недељом: цена му е како за овданшнѣ тако и за странне Предчисленнке за полт године 4 фр. у Сребру.

61.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Учредничество у Пешти на Розенъ – Плацу Nro 285. и свако Цесаро Краљште Чиновничество.

Четвртакъ 16. Септембра. 1843. Год. III.

СПОМЕНЪ.

Добре и незаборављене Госпоже Наталіе Монастерлій, рождене Даміановичь, преминувше у Пешти 23 Јануарія 1843.

Прахъ твой почива
Духъ вечъ Рай ужива!

Благе душе, смѣрна ума и сердца е была,
Два надежна оттавшца сына, Майка жила,
Была врстна Домаћица и Супруга вѣрна,
Дѣнка Братье и Родбине, полу свог' прамѣрна,
Ахъ, — была е Наталіа накъ е више пена,
На гробу јој тужанъ Геній поредъ креста дрема! —
О! савъ кадъ бы свѣтъ добротомъ Њојзин было раванъ,
Нигда облакъ туче не бы грозіо нанъ тапанъ,
И надъ страстма нмао бы смертный господарство,
Земли бы се претворила у небесно Царство;
Бр̀ существомъ земпородным Њо тко годъ познае,
За Доброту оличену и Честность признае.
Та' съ таковомъ Другарицомъ какна Друга быша? —
Шта ли Супругъ са таковомъ Супругомъ ужива? —
И радости да л' му кадгодь съ Њове тону шапке?
Канна л' дѣца отъ такове радьаюсе Майке!? —
У вопросма отвѣтъ стои преписанъ свакоме:
Санъ полъ нѣжнын такавнъ желнвъ, милозъ Роду моме.
Та хиляду Райска душа да — й живила лѣта,
Іошъ ће шкода было поћи Њој съ овога свѣта!
Ал' и Небо, Добре радо у себе пребира,
Наталіа садъ ужива сладость вѣчногъ мира.
А ние јој Жао овдѣ споменомъ не спана,
Кое Братьу, Родъ, Супруга, Чада утѣшава!!

У Пешти 26. Ію. 1843.

отъ Петра Петровичь
Сремнодлужанина
Свищ. Діакона Пештанскогъ.

ТВЕРДОКАМЕНИЦА И АНГЕЛСКІИ ДОМЪ.

(Новелла отъ Ѳ. К.)

(конецъ.)

Сігмундъ ово за обадвое нли непріятно Богољюба заключеніе чувшіи истина ніе отма тужіо и жалостіо, али као што се мало послѣ на нѣму дало видити, вечъ почео е было тамнити и свако веселіе дружество избѣгавати тако, да су се вѣрни му служителни яко за нѣга у бригу бацыли были. Када онъ вдаредъ на медвеђој кожи, коју е за спомен драгогъ и милогъ побѣдоборства кући донети дао, спиваюћи лежаше, дође му унутра Вукъ старый нѣговъ Вратаръ, и почне съ благимъ но пунымъ дерзости коренѣмъ говорити: „Господине! Вы нисте више овай, кои сте досадъ были. Пре сте свагда весео, радостанъ и вездръ были, а сада сте тако дремљивъ, тако смутанъ и суморанъ, као да сте се завѣтовали у комъ монастыру закалуђеритисе. Ковыщъ Вамъ отъ онога времена, отъ како сте съ красножельнымъ посѣштеніама у Ангелоградиѣ престали, ено при аслама као ромъ дрежди. Тамо е, я знамъ, темель Вашегъ неспокойства. Вы сте желили любезну ружицу међ стѣнама Ангелоградскимъ цвѣтаюћу у Твердокаменицу пренети, али Вамъ Старина вашой желји и надежди противъ стаде. Вы мыслите, да сте е вечъ изгубили, зашто вамъ се чини, да су условія коя Стари поквари, више нерѣшителна. Садъ, пазите! Я самъ овдѣ да

Вамъ нѣко предложеніе учинимъ. Време и вооружане руке доста су већъ могућногъ учиниле, што се изпочетка невозможно чињаше; истымъ начиномъ и Вы можете Вашу цѣль постигнути.“

Ріттеръ садъ устане, и премъ да су му Вратарова предложенія чрезвычайно звонила, будући су га и она у сумню приводила, то опетъ га любовъ и сердце на то склоне.

Већъ година дана была є прошла, отъ како се онъ, Вуковъ совѣтъ саслушавши, више као мужественный борацъ и веселый гостъ у сосѣднымъ градѣнима ніе дао виђати. Берта нѣга за цѣло ово време (мора се помыслити, да она не живяше у наше доба) ніе заборавила была. Већъ се приближаваше нѣногъ рожденія данъ, кои бы требало да се као и сви прошасти торжественно проведе. Многе госте сазове Ріттеръ Боголюбъ на свою частъ. Радость и веселѣ ожиле цѣлу гостбу. „Да живи лѣпа Берта!“ наздрави Ріттеръ отъ Родисъ замока, кадъ є съ пѣнушећимсе пеаромъ устао. „Да живи!“ отекне дружество. „По сто путій да живи!“ повыкне Сігмундъ Ріттеръ, кои є непримѣтимо међъ њи дошао, пунъ пеаръ спонадне и заошія га зажареной дѣвицы. Потомъ окренувши се Боголюбу рекне: „Опростите! я долазимъ Васъ при овомъ свечаномъ часу на испуненіе Ваши речій опоменути. Вы бы хтѣли руку Ваше Кери текъ онда ми одобрити, кадъ бы се я као просіоцъ представіо, безъ да бы кровъ капію или преко ыда могъ и Вашегъ замка дошао. Разрѣшилосе условіе, врбо я путемъ Рудокопника доћо. Отъ Твердокаменице до подрума Ангелограђина, изъ кога самъ садъ и изышао, води дубока вдна исподъ землѣ стаза, кою самъ прорыти морао, да бы сокровиште, кое самъ за мене искао, данасъ нашао. Ходите, видите и вѣруйте!“ И као Предводитель дружства напредъ корачаше Ріттеръ у подрумъ доле, и све далѣ исподъ свода кроз ходникъ, кои се предъ дивећимсе очима далеко протезаше. Чињаше се да путъ нема края. Напослѣдакъ пођу опетъ горе, и наскоро засвѣтли имъ се данъ. Окренесе Сігмундъ, и рекне осмѣвнувшисе своимъ пратіоцыма „Я васъ као човекъ све у Твердокаменици поздравлямъ и молимъ, да бисте изволѣли торжество, кое самъ я у Ангелограђину прекинуо, овдѣ заключити.“

Поновлѣно съ великимъ повыкиваніемъ пированѣ учини, да гости свако о овомъ за кратко време совершеномъ дѣлу двоуменѣ забораве. Само старомъ Боголюбу и нѣговой Берти, кою онъ таки при всномъ дану као нѣнъ супругъ и съ њомъ благословъ свога дома у Твердокаменицу воћаше, вовѣри Сігмундъ ову тайну. Многи у народу держали су, да є онъ са Княземъ пакла у свези; други опетъ да є онъ у своимъ предпріятію отъ наклоњены земны духова подпомаганъ, кои су се нѣговой отважности склонили іошть сто путій дужу пружину ходника у своду копати, кадъ є старый подкопатель Вукъ са своимъ другомима светкујући посао прекинуо.

Я самъ склоњенъ, дода преповѣдатель, при последњемъ мнѣнію остати; кадъ се утѣшителны рѣчій опоменемъ, кое є нѣгда милый Геве пѣвао, са коимъ я мою преповѣдку, да бы што годь добро у себи содержала, заключуемъ:

„Нигда се не клањати,
Крћакъ се звлати,
Призывайте Божіе ймше.“ —

Особито побужденіе лежаше у тону, съ коимъ є млада дама, коя є преповѣдки повода дала, Рудокопнику захвалила. Она му пружи руку, и дружество у разномъ понаособъ расположенію вратисе. Кола буду готова, на коя поседаю, и отвезу се главномъ граду. — И текъ послѣ годину дана истымъ путемъ и врате се само съ товаромъ лѣпе Емме и Рудокопника.

„Опоминѣшъ ли се, любезна моя!“ рекне овай, кадъ имъ развалине Твердокаменице у очи падоше, — „опоминѣшъ ли се іошть оне преповѣдке, кою самъ я лане у онымъ стѣнама на твое захтѣваніе изъ обушице (Stegreif) преповѣдіо? — Вы мыслясте у њеной возношеніе на наша обстоятелства наћи; Твой добрый отацъ держао є тад' са уобра-

зителнымъ подозреніемъ злогъ разположенія твогъ первогъ любимца, кога су знала господа отъ Ваздхайма у побѣђеномъ медведу, видіо самъ нѣгово устезанѣ и сумню о моимъ знањама и предпріятіяма у изгледу старогъ Рittера исмеване, и само съ Геовнымъ рѣчма, когъ е онъ великій почитатель, на концу изговорено крѣпкодушіе, нѣга е опетъ съ преповедателѣмъ помирило. Я самъ заиста морао у пророческомъ смислу онда измышлявати, и духови су ми се дубљине склонии показали. Оне отъ мене у дѣлу управљеме машине, садъ у радостномъ дѣлоноспѣшаваюћемъ ходу, возвратиле су отцу тако често изявлѣно нѣгово изругаванѣ; мое е напрезанѣ крунисато, єръ я имамъ Тебе, благословъ могъ живота и дѣйства!“

„Аминъ!“ рече смѣшењисе млада Госпа, и поздрави съ нѣномъ рукомъ преко на замокъ.

ХОРВАТСКА.

(Изъ Cestopisa I. Kollarovogъ, etc. Описаніе нѣговогъ путованія, год. 1841.)

(конацъ.)

Завистницы пребацују Гаю честолюбіе и славољубіе. На ово мы имъ отговарамо: У славнымъ дѣлма славу тражити увекъ е похвално; у срећи и у чести Народной собственно тражити, есть благородніе, нежелъ безчувственнымъ спрама чести быти, или себе са другимъ безчестнымъ дѣлма возвысити. — Гай е довольно показао, да му е честь Народна дражја была, него нѣгова; єрбо у време опасности Народне, кадъ су найзнатніи Отечественницы ћутали, одпадницы туђинцыма се улагивали, слаби и непостояни, шта више учени и неспособни отъ дѣйствителности отступили и къ заштити прошлости, и дубокимъ теоретическимъ истраживања прибѣгли, тада е Онъ горку ябуку настоянія кусао, и непосредственно и явно Народъ одушевлявао, безъ да е свое опорочителѣ и обтужителѣ на умъ узимао. Кадъ бы мы Славяни имали Пантеонъ као Римљани ;и Французи; или Валхаллу као Нѣмцы; то бы я заиста Образъ Гаіовъ тамо вставіо, и са вѣнцемъ лавровымъ главу му украсіо. Сви Славяни єдно само очекиваю; Гай е у стању было не само са своимъ речма, новцемъ путешествіяма, но и съ перомъ дѣйствовати, и са краснымъ своимъ писаня начиномъ почеће Сонародніке свое разведрити.

Господинъ Гай има и єданъ збиръ Славянски стародревностій, н. пр. оріґиналный Образъ Гундулића, Георгића, Петра Зрињскій и прочи; такођеръ онъ притажава и стары Славянски новаца, отъ кои на первима е печатанъ четвертъ луне съ єдномъ звѣздомъ, кои отпечатакъ іошть єднако гербъ многи Хорватски племениты фамілія краси. На єдномъ отъ овы сребреномъ новцу стои надписъ.

Caesar Augustus.

а на другой страни:

Virtus turb. illiricar.

Између стары рукописа кодъ Господина Гая одвећъ ме е інтересірао законъ Вінодолскій отъ године 1288. У томе су особита два характеристическа члена за Славяне, кои се на человѣколюбіе и за оно време на невѣроятно изображеніе относе. Вінодолъ е область єдна на Хорватскимъ обрежіяма.

Септемврія 15. представила су се у Ѳеатру два парчета. — У кругу пріятеля была е речъ о купованю и ыданю новогъ Народногъ у Загребу Ѳеатра; премъ да самъ я освѣдоченъ, да Ѳеатеръ на Народность и изображеніе єзыка велико втеченіе има, то бы опетъ совѣтовао, да бы се новцы за основъ Фонда во издаваню добры кньига, и Музеума за сохраненіе отечественны стародревностій жертвовали; будући да садашнѣ станѣ Ѳеатра за рукомъ иде: но будући да е Фондъ за овай іошть малый, то се изнесіо Господинъ Гай, да ће єдно особито тога ради путешествіе по Хорватской предузети, кое ће се само Ѳеатра тыцати.

Господинъ Срезнѣвскій извѣстіо насъ о садашнѣмъ станю Руссійскогъ Кньижества

особито Стіхотворства. По смерти Пушкина у звышавасе намеђу други, младый Хомяковъ као Стіхотворацъ. Нарочито се нђгов „Славянскій Орао" єдно іошть непечатано Стіхотвореніе похвалное, кое у рукопису обходи (ціркулірть).

На данъ предъ нашимъ полазкомъ посѣте насъ іошть два млада Клирика изъ Семіваріе, Господинъ Волетичь и Господинъ Врбанчичь, кои насъ Чески поздраве, и особито се у овомъ єзыку одвеђъ умешно наразе. Они су се сваке седмице више сатій у нђму упражнявали. Іошть ми є жао было, што ни самъ Господина Мазуранића видіо и познао, кои се у ово време болестанъ и у полю налазаше.

Іошть истый данъ дођемо у Карловацъ, и кадъ смо се у гостилницу смѣстили, посѣтнмъ я Читаоницу Господина Клобучарића, привременогъ Градскогъ Судіе, и Брађу Вокановиће, гдѣ смо се и до полноћи разговарали. Овдѣ као и у Загребу нападну ме Отечестволюбцы съ вопросима: Зашто се Слованско Благородство отуђава отъ Народногъ своегъ єзыка, и туђемъ се спридружава? Зашто оно о томе найвише ради, да Словане помађари? Зашто Словани такове противозаконости сносе, а не траже кодъ Ѳрона помоћи? Моя Господо! — реко я, овоме се полажу заиста многе и разне причине за основъ; а я осимъ свега жалимъ на недостатакъ у спомогателнымъ школама и Народномъ воспитанію кодъ насъ. Тко обстоятелства Слована у Угарію познае, тай постиже, да се на словопрѣшномъ путу овомъ злу неда помоћи, што Словани тамо свои Посланика немаю.

Нашъ є Народъ яко сиромашанъ, и у бѣдностъ погруженъ. У прочемъ Словани се доста здраво буде, и по возможности гласове уздижу.

Овдѣ самъ такођеръ чуо основъ, зашто в Варошима на послѣдной Дієти у Пожуну отказано Право гласа. Єданъ спрѣчь отъ Мађарски Посланика представи; Народностъ бы се Мађара крозъ то онтетила; будући су найвише Вароши Славенске.

Öst und West.

ВѢСТИ.

(Пешта.) Отъ 20. до 27. Сент. п. р. прошло є овуда Дунавомъ за горный предѣлъ са различномъ раномъ свега 54 лађе; између конхъ было є 19 лађій жита са 64.700 З. л. напол. са 4.298. 8. л. ражи, са 19.419. 18. л. зоби са 31.240. 3. л. кукуруза, са 5300. и 8 л. репице са 43.652. пагава.

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

(У Бечу) 28. Аутуста рински покупавана су у вече около 9. сатій механическа єдна кола, да ли ћемо сама безъ коња моћи ићи; и заиста ово имъ покушеніе као што су желяли за рукомъ пађе, єръ су се кола верло добро, како су год хтѣли, дала пригибати, и навіяти; такођеръ іошть по волји могла су бержо терчати, и наеданпутъ опетъ зауставити се. На њима су сѣдиле 4. особе (персоне). — Далеко люди могу у сваком струки на' науке или заната дотерати само кадъ су сложни и трудолюбиви.

(Краканскій сказъ.) Међу церковнымъ здањима у граду Кракау найболя є церква свете Маріе; големо и отлично єдно здање (іошть отъ 1226. године) Сполящну оне церкве лѣпоту дичe іошть и два прекрасна торња; отъ оны, као што сказую, на єданъ торањ нђкій Андрей Ціолекъ на своимъ плећама горе узнео є гердно єдно звоно, къ чему се найманѣ 40. людій напискивало, да бы га само отъ землѣ подићи могло.

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 27. Сент. р. Nro. 2 51 55 67 56

Вућићесе 11. Октов. р.

Станѣ дунава у Пешти.

26. Сент. п. р. 4.′ 11.″ 3.‴

27. Сент. „ „ 4.′ 10.″ 0.‴

Издаватель Димитрій Іоанновићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2. пута, Четверт: и Недељом: цена му е како за ондашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

62.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ – Плацу №о 285. и сва. ко Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Неделя 19. Септембра. 1843. Год. III.

БЕЗИМЕНОЙ ДѢВИ.

Нравъ ти ніе л' вабу красъ, лѣпоту
Дала зато, теб' и пріятность?
Да награди сердца твогъ доброту,
Пакъ умножи твари т' любезность,
Ниси л' зато ты душевногъ дара
Изобылницупа богатогъ?
Да съ тѣлесныйъ умноженъ чъара
Свакогъ живогъ благи=чувственогъ.
Ни су л' звѣздамъ равне сйне т' очы
Дате зато? райный да ихъ зракъ
Све насъ прозре, иѣйни, све заточи;
Разтера и скорби церный мракъ.
Ніе л' датъ ти зато умилатый,
Надзвучелскій, сладкозвучный гласъ?
Да привлачи' себ', и забавляти
Смертне можешъ, онда сретне, насъ,
Ходъ Сіофідан' равань ніе л' зато
Съ гибкостію иѣжношъ теби датъ?
Савъ подвигъ да употребишъ нато,
Да с' у плису мора первыйъ звао'.
Даръ ал' свак' ты скромна, кротка, сиѣрна
Брижне крыснъ, стидашъ с' наставит';
Прозорьивость наклонев'ю м' вѣрна
Све ми творн зрит', и прославит'.

І. Пачичъ
Рітмайстеръ.

О ВОСПИТАНІЮ ДѢЦЕ РУКОДѢЛАЦА И ЗЕМЛЕДѢЛАЦА.

Изъ Политехничкогъ Дневника преведено, В. Б.

Воспитаніе народа, по мнѣнію млогіи людій, найважній е предметъ, съ коимъ бы се правителство занимати имало. Єръ заиста ѓди годъ на неправду какву наиѣемо, и ову испытамо, наѣемо да е скоро увекъ у воспитанію поединогъ члена народа темель нѣгогога позднѣегъ поступка положенъ. Воспитаніе треба да будуѣегъ народнѣгъ жителя — рукодѣлца и землѣдѣлаца — изобрази.

(Kleinkinderbewahranstalt).

Заведеніе народны школа, за Дѣцу прве младости (Kleinkinderbewahranstalt) одъ превеликe е ползе, нарочито у онымъ мѣстима, ѓди се родителіи по цео данъ изванъ свои обиталишта польскимъ радомъ занимаю. Искуство насъ учи, да добра она впечатлѣнія и примѣри, кое мала дѣца, изъ овы доброустроенны народны школа, ѓди се она по цео данъ баве, кућама своимъ доносу, и на саме родителѣ са лековитымъ иліяніемъ дѣйствую. Ова мила мала створеня, кадъ се увече изъ свои школа у крыло рукодѣлне или земледѣлне фамиліе поврате, всу умилни и благи нѣстницы, кои пріятность и веселѣ собомъ доносе, и своимъ пристуствіемъ суровость и неуглађеность доякошньи у фамилии обычая ублажаваю.

Любовь къ чистоти, кою дѣца зарана у школи науче и облюбе, разпростиресе и на оне, кои ій окружаваю. Чистота пакъ, образъ овай невиности и благообразія, подпомаже любовь к поредку, и чувство пристойности. Али нужно е да су такове школе добро устроене: да су нарочито Учителіи за добре Наставнике изображени: и да се она, за Учителя мале дѣце нуждна свойства, достойно уважаваю, нетреба мыслити, да е кои за Учителя довольно изображенъ, ако таковый писати, читати, рачунати, поити и начертаніе зна; но са школскимъ наставленіемъ найнуждніе е да се споюе оне науке, кое су свойствене и сходне за изображенѣ карактера дѣце. —

Зато треба да су Учителіи уѣдно и воспитателіи дѣце, кои ће у младымъ срцама

благородны душа питателна чувства побудити, и ова светымъ одушевленіемъ вѣре и закона народности оживотворити: коиће у ученицыма своимъ здравъ разумъ развити, и правичность душе и срца, какоће истину и правду возлюбити, изванъ кои є свако наставленіе безъ успѣха и ползе: коиће младе ове членове народне зарана к' прилѣжанію, постоянству, послушности, поредку, чистоти и къ благообразію обучавати; коиће право опредѣленіе дѣце ове, увекъ предъ очима држећи, ныи зарана са особитымъ знанима снабдѣти, коя су имъ нуждна да опредѣленію своимъ соотвѣствую *)

Нуждно є дакле дѣцу рукодѣлаца и земледѣлаца коя ће у овомъ стаціо остати, не само на вештину и сигурность взора и руке обучити: него и на позорьивость, коя и єдинимъ и другимъ управляти има, на брижльивость, коя дѣцы нѣкіи степенъ савршенства даю, и найпослѣ на точность, коя мѣру и одношеніе у свакомъ послу сматра, обвыкавати. Нуждно є дѣцы любовъ къ раду улити, како ће она у стаціо быти оно, што є найзаслужніе и чести найдостоініе у раду чувствовати. Треба дѣцы тога стања, на свакіи начинъ понятно учинити, да се свакіи радъ и посао тымъ облагораѣава, кадъ се кои нѣга правичнымъ ухомъ и якимъ и постоянымъ духомъ лати: да и найнижи послови чрезъ то чести достоіни бываю, што они общенародньѣ благостояніе подпомажу: да се прва и найнуждніа наука за люде на земльи у томе состоіи, да є свакіи са стањемъ своимъ задоволіанъ: да найславніа условія к' благостоянію сеу: умѣреность, поредакъ и штедня, да є колико полезно толико и честно, себе дужностима своима, радо подвргавати, и да се права снага характера у томе состоіи, умѣти и моћи себе самогъ надвладати.

*) Мы се заиста данасъ радовати можемо, што намъ є Благоутробный Царъ и Краль нашъ Фердинандъ, данашньгъ Верховногъ Надзирателя наши Народны Школа даровао, кои се заиста усердньѣше стара, соотвѣтне мисли, и светомъ учительскомъ званію, Учителѣ Сербске произвести; о чему ћемо другомъ приликомъ и на своимъ мѣсту обширніе извѣстіе дати.

Учред.

У многимъ школама Немецке и Италіе, саюжена су за дѣцу рукодѣлногъ и земледѣлногъ стања, наставленія у разнымъ рукодѣліма, и земледѣлію, са правомъ школскомъ наукомъ, и увдко се дѣцама, и то са добрымъ успѣхомъ предаю. Механически ови послови задаю дѣцы нѣку пріятну забаву. Чрезъ различитость свои упражненія, и као нѣкіи одморъ дѣце, и дѣцама се ова заниманіа омиле, кадъ се навыкну све, као са опредѣленіемъ своимъ скончано, сматрати. Неоспорима є истина, да морално поправленіе народа, поглавито одъ правогъ воспитанія дѣце, коя се у кратко време изображаваю, зависи, но свакіи се вара, кои мысли да се ово воспитаніе, у дѣцы одъ 10. до 14. година већъ окончава.

У Овымъ обычно годинама дѣца школу оставляю, и иду на разне занате, или остану при своимъ стању земледѣлія, и потоме многи држе, да є с' ньиовимъ воспитаніемъ све већъ учињено, а не мысле, да є ово второ воспитаніе за време улазка у юношеске године, и траюћой овой младости исто тако нужно, као и оно прво. Ово второ воспитаніе треба да забране плоде правогъ дѣтинскогъ воспитанія, сачува, обезбѣди и умножи. Ово второ воспитаніе мора се са правымъ бурама страстій борити, оно мора почети, да страсти са правымъ искуствама живота упозна. Подъ овакимъ заръ обстоятелствама да се млада ова створеня самымъ себи остави?

За овакове младиньѣ устроене су у Енглеской, Њемачкой, и Швайцерской недельне и вечернѣ школе, у конма се младиньи, по одмору одъ свогъ обычногъ рада скупляю, да умъ свой изображе- и наставленія к' добродѣтелномъ животу практично продуже, а притомъ имъ се тымъ пріятна, и чиста забава указуе; ова устроенія нарочито су сходна ону празднину у воспитанію испунити. Особито пакъ нуждно бы было у свакомъ повећемъ мѣсту оваке недельне или вечернѣ школе устроити, у конмъ бы и єданъ искусанъ наставникъ или Свештеникъ за обученѣ, и воспитанѣ младежи доволіанъ было. —

ПИСМА О СИБЕРІИ.

(отъ Павла Шица.)

ВТОРО ПИСМО.

(продуженіе.)

Граждани у малымъ варошама никакови Журнала недерже, а и друге књиге нечитаю, но редко се само кодъ Арендатора Палинара, као почестованогъ лица у Сибирской Окружіи варошн Северна Ичела или Новине изъ Москве налазе. Али напротивъ Граждани су приљежни церкве походительи, строги церковны учрежденія наблюдательи, и отликую се странопріимствомъ и веселостію. Госпоже су добре кућанице, но међу тымъ радо посћштеніа чине, при чему яко на учтивость пазе. Кадъ кои хоће да частъ даде, то таки зове куварку, коя се има само са приуготовљиванћмъ гостбены єла занимати, и коя цћлу ноћъ, безъ свакогъ опредћленя и наставћня Домаћиновогъ, єла препрамла. У ютру пошалће се обашка наймлћньый човекъ да госте зове, кои кадъ комъ дође, то позове домаћина на чашу ракіе, а фамілію њгову на вечеру. По совершеномъ ютрошњемъ посћштенію скупе се около 12. сатій гости, и найпослћ кадъ дође и градскій Судія, започнесе обћдъ. У средъ собе стои дугачакъ єданъ асталъ, кои є са єлама одъ више сортій съ 10 до 20 чинія, постављенъ; њека топла єла са сланымъ краставцыма, дынямa и шмерцыма; ладна єла, слано месо, скувакъ отъ тургуня, шљива, грожђа и т. д. ктому єдна сорта кооха отъ бисерногрохове каше са сокомъ отъ ягода: а найпослћ чорба и неизбройно пецыво. На полъ астала стои єдна велика доброизпечена отъ риба: као семге, єсетре и стерлеће, паштета, кое є найрадіе єло Сибирцана. У углу собе препрамлћно є на другомъ асталчићу айвара, сувы отъ моруне плеća, харінгій, путера, сыра, ракіе, ликера, а кадкадъ и Мадараскогъ = или Портійскогъ віна. Домаћинъ зовне на ракію градскогъ Судію, послћ и све друге госте редомъ по старћшинству година, на кое строго се кодъ њи пази. Градскій Судія првый начне паштету, послћ сви други, и за кратко време ручакъ се оконча. Гости не седаю около астала, него свакій по своіой волји изберу себи мћсто. Газда ій често къ єлу и чићу нуди и опоминћ. По обћду удале се гости, и на вечеру опетъ около 6. сатій скупесе Госпоже, кое се такођеръ по старћшинству година понамћштаю. Одћло и боя имъ ніе отъ особитогъ вкуса. Кадъ се ове све скупе то имъ се перво донесе кафа, потомъ ћей са различнымъ пецывомъ, а послћ имъ се непрестано доноси попржено месо, и воће. Младе дћвице или играюсе залоге, или плаcаю, при чему се найчистіе Сибирско нарћчіе чути може. Старіе Дáме играюсе картій. Усклнкно и живостносе весели. Обычно разилазесе у 6 данвесть сатій, а кадъ є весма богато угошћенћ, то онда и много доцніе.

Домаћинћ живљенћ оны, кои у варошима Окружія обытаваю, єсть задовольно, полезно и удобно сбогъ тога, што су средства живљења евтина, и што су Госпоже особито у доководству вћште и способне; Оне се са домостроеніемъ и чистотомъ весма отликую. Отъ свачега, што є годь за домаћинћ живљенћ потребно, довольно се у дому налази; нити домаћица сосћдки иде што-годь за домаћинu потребу искати, кое се кодъ њи за велику срамоту держи. Домаћини се предмети слћдующимъ начиномъ препрамлно. Домаћица сирћчъ скупи на мобу или мужке или женске, кадъ є каковый посао, и за њи преправи веселу вечерню забаву. На истый начинъ берусе ягоде, купесе печурке, косисе сено, секусе дрва, редисе и предесе куделя и т. д.

(конецъ слћдуе.)

СРЕЋНИ ВОЗАРЪ.

После дугогъ проодана покрай рћке Темсе, желіо є найпосле єданъ єданъ господинъ са своіомъ госпођомъ на другу страну прећи; у исто време, човекъ єданъ доста лепо обученъ, съ єднымъ малымъ чамцемъ, у крај рћке заустави се. При окретаню чамца прочитаю господинъ свай и госпођа на страшньой крми надписъ слћдующи:

Срећни Возарь.

Надписъ овай толико у њима любопытство возбуди, да они, како се у чамацъ сместе, желећи о срећној возара судбины извѣстити се, съ њимъ се у разговоръ пусте. На удивленіе чую они, да онъ съ добыткомъ за превозъ, не само жену свою съ петоро дечице, но и таста и пуницу обдржава и рани. — „И опетъ," рекне господинъ, „вы себе срећнимъ возаромъ називате?" — „Я и есамъ срећанъ," одговори овай, „но дуго бы траяло, кадъ бы я вама приповедіо, кадъ самъ и како самъ срећанъ постао." — Господинъ и госпоја замоле га да имъ то каже, и онъ слѣдующу приповедку почне.

Мой отацъ и моя мати, Богъ да ій упокои, имали су многобройну породицу. После смрти матере мое, пре єдно петнайстъ година, умре ми и отацъ кои є возаръ био, као и я што самъ, и мы смо одма по погребу нѣговомъ сбогъ некогъ малогъ дуга, наслѣдіе наше — чамацъ — цело добро наше, продати морали. То є за мене найтеже было; ер' я самъ у превозу већъ одъ неколико година, место отца мога заступіо био, и у доброй надежды, да ћу съ добыткомъ одъ превоза, ужитакъ заслуживати моћи: оженимъ се и съ тимъ у млого већой оскудости одъ све браће моє наћемъ се. Но и унайвећой оскудости моіой я непаднемъ у малодушіе. Я намислимъ труде мое усугубити, да бы само изгубљёный чамацъ искупити могао. Я одемъ човеку, кои га є за петъ Гвінеа прекупіо было, и открыемъ му мое намѣреніе. Онъ се насмеє, кадъ чуе, гди я о куповаію говоримъ, а новце текъ у будуще заслужити мыслимъ. Међутимъ онъ ме опетъ увѣри, да ћу я, истый чамацъ іошт съ неколико крайцара єотинић, то єсть, за петъ фунти шперлінга добыти, кадъ годь я у стаію будемъ ту суму исплатити. Ко є было радостніи одъ мене? Я газамолимъ, да онъ, истый чамацъ, никомъ другомъ непродае, и съ брзи корацы у малу мою колебицу полетимъ, да моіой жени, коя є сбогъ тогъ догађаа, кои намъ се одма, у првой години састаи а нашегъ догодіо врло оскорбљёна была, радостанъ гласъ однесемъ. Она є была млада, здрава, вредна и лена, а и я самъ было здравъ, крѣпакъ и трудолюбивъ. Мы смо онда єдно друго тако любили, као самый нашъ животъ. Шта намъ є онда тежко быти могло?

Мой покойный отацъ обычно є нама говориo; Децо! будите праведни, послове ваше прилѣжно радите, и са стеченимъ новцемъ штедљиви будите, и тако васъ Богъ нигда оставити неће, нити ћете кадгодъ у оскудость пасти. Правило ово мы смо као какво благо сачували, и моя се жена исто тако свето по нѣму владала као и я. Съ трудолюбіемъ и штедњомъ, я самъ ню узео; старе нѣне родителѣ помало подпомагати могао, кои, сбогъ свое старости нису толико заслужити могли колико имъ є потребно было. Но после смрти моіх отца они су сасвимъ на моихъ лебу были. Я самъ њи као мое рођене родителѣ любіо, и я могу казати, да є брига та у мени, њи пристойно обдржавати, за мене нова мамуза-надпетница-была, пре несмиритисе докъ чамацъ наново себи неприбавимъ. Я станемъ у службу као малый башчованъ кодъ нашегъ Спаіе и са своимъ моіомъ снагомъ, конао самъ и друге послове у башчи радіо самъ, а жена моя, при сваком праню кошуля, и други кућевны стварій у двору, и са шивомъ, предивомъ и плетивомъ кодъ куће, заслуживала є приличне новце. И мы смо већма пазили на време него на саме новце. Ни єдно магновеніе ніе намъ у залудъ протекло, у време радиће, наши су стари на децу нашу пазили. И тако не само, да смо се спрођу стаия нашегъ, прилично разнли, по сваке намъ є неделѣ по неколико крайцара претицало. Мы узмемо єдну кутію, и наумимо, сваке неделѣ по кою крйцару у ню оставити. Єсмо ли мы срећнымъ каквымъ случаемъ, кои новчићь више него обычно заслужити могли, то опетъ више, одъ обычногъ нашегъ трошка трошили нисмо, но све ємо за искупу чамца штедили. Колико намъ є тежа кутія бывала толико є нама лакше на срдцу было: ер' сваке неделѣ све смо се ближе къ нашой цѣли приб

лижавали. Истина да є то нама споро ишло, и да намъ се породица наша умножава-ла, но съ тимъ намъ є и радость растла: єр мы смо се већь уобычаили были, и са ситномъ дечицомъ нашомъ, єдногодь є само нуждно было єдно другомъ радость причинити. Поредакъ и чистота у убогой колебици нашой, и слога изъ међу насъ учинила є, да су насъ и богати сосѣди любити и поодити почели, и да су насъ одъ други сиромашака одликовали. Особито пакъ напъ добрый Спаія насъ возљюби. Онъ є имао обычай: само вредне люде подпомагати, а леньивце ни на кои начинъ; и свагда є више достоинство човека него ли продрзљивость уважавао. Онъ никомъ наваца давао ніе; но у зимна и скупа времена, дрва и лебъ, продавао є вреднымъ людма за врло малу цену. Ово є за насъ, као какавъ поклонъ у готовомъ новцу было; єр све, што смо при куповању за манѣ новце заштедити могли, долазило є у нашу кутіицу. Єсу ли наша деца у Школи, при испыти, за добро владанѣ и прилѣжно ученѣ одъ Школски старешина кадъ скоіомъ крайцаромъ, награждени были, то они за те новце ніесу себи послаштице, као друга деца куповали, већь су ій у кутіицу оставлями, єр они као што су говорили никаквогъ сладкогъ залогая изести нѣћеду догодь имъ отацъ чамацъ купіо небуде.

Тако є имањ наше одъ дана на данъ помало растло, да намъ є найпосле само іошъ єдна фунта штерлінга оскудѣвала, коя намъ є за одкупу чамца нуждна была. Но башъ у то време, кадъ смо мыслили, да смо близу цѣли доспели, єданъ срећно изгледаюћи случай, бацы намъ кућу нашу у найвећу тугу.

Кадъ самъ я єдно вече съ посла кући ишао, смотримъ на путу єданъ одъ црвене самоти буѣеларъ. — Я га дигнемъ и отворимъ, и найдемъ у нѣму єдну банкноту, одъ десетъ фунти штерлінга, коя є као што самъ я одма видіо, момъ милостивомъ господину принадлежала; єр є име нѣгово, на буѣелару навезено стаило, и я самъ нѣга самогъ мало пре, тимъ истымъ путемъ идућа видіо. Но будући, да є већь позно было, іошъ нетогъ вечера, у нѣговъ дворъ отрчати, то я съ буѣеларомъ кући одемъ, кои, деца моя кадъ опазе, врло се обрадую, и іошъ већа, кадъ о банкноти чую. О отацъ! чамацъ! чамацъ! чамацъ! викали су они у радости, и по собы трчали су. Садъ вы три чамца у єданпутъ купити можете! — Я у њи строго погледнимъ и запытамъ ій: знате ли вы дѣцо! чіа є ово банкнота? —

Да! знамо, чія бы другогъ была негъ ваша? вы сте є нашли! рекну мали. — Како бы было, рекнемъ я, да є ова банкнота наша была, и да самъ я съ њомъ пошао было, да чамацъ купимъ, и съ томъ страшномъ новиномъ къ вама вратіо се: Децо! бѣдна децо! я самъ банкноту изгубіо. — Ко зна бо є нашао. — Нашъ трудъ и штедня сва є осуећена! — Каж те децо! како бы вамъ было? —

При голомъ текъ представленію случая овогъ деца пребледе, и за неколико магновенія одъ стра запеме. По краткомъ дакле ћутаню, рекнемъ имъ я: Случай овай пека вамъ за науку служи, и нигда изъ ума вашегъ да неизбацыте златне ове речи: Све што желите, да вамъ други люди творе, творите и вы њима! Као што желите, да кадъ бы я ову банкноту изгубіо было, онай, кои бы є нашао, донесе намъ; тако — есть! есть сладки отацъ! уђуми деца у речь, мы ћемо є однети нашемъ господину. Я пакъ употребимъ прилику ову, вразумително учинити и доказати имъ, да на нашемъ чамцу никаквъ благословъ почивао не бы, кадъ бы га неправеднимъ начиномъ стекли, и да га съ радостнимъ срдцемъ и веселимъ очима нигда погледати небы могли, кадъ бы насъ совѣсть гризла, да є за украдене новце куплѣнъ.

Слѣдующегъ ютра, я буѣеларъ, у недра метемъ, и на мой посао, съ тимъ намѣреніемъ поитимъ, да га одма господину, како га опазимъ предамъ. Но како се я уплашимъ, кадъ альину разкончамъ, и у недри буѣелара ненаћемъ! и одма ашовъ (?) изъ руку бацымъ, и тимъ истымъ путемъ, комъ самъ дошао, натрагъ поитимъ. Я самъ целымъ путемъ, и тамо и амо, изгубљени

буђеларъ тражіо, но бадава! — Шта самъ садъ чинити могао? — Вратитисе породици моіой, и жену и децу мою у стра и ужасъ бацыти? — То немого. — После дугогъ промышливанія, найпосле наумимъ на мой посао отићи, и чинити се, као да а ништа о буђелару незнамъ. Но башчованъ на врати башче дочека ме съ намргођенымъ лицемъ, и текъ што у башчу корачимъ, рече ми: Да се о мени сумнію, да самъ я господиновъ буђеларъ нашао, зато, што никогъ другогъ, тымъ истымъ путемъ, коимъ в господинъ буђеларъ изгубіо, кромъ мене самогъ, идућа, видили нису. Мой сбунђени изгледъ увћри башчована, у сумньи пре, него што самъ му одговорити могао. — Да како, онъ в морао наћи! Викне єданъ одъ сокопача мои, кои в у исто време у башчу дошао. Єстъ! єстъ! рекне трећи улазећи у башчу: Овогъ истогъ магновенія, собни служитель, кои в по заповести господина кодъ твое куће быо, доће и каза, да си ты господиновъ буђеларъ нашао. То и твоя жена и деца не само да су признали, но іошъ су му казали и буђеларъ какавъ в.

Дрктаюћи, у найвећемъ страху, я свима ту бившима истину исповедимъ: но то се њима тако смутљиво учини, да они моима речма неповћре. Сва обстоятелства была су ми противна. Я будемъ затворенъ. Моя жена, моя любезна дечица, и моя жене добри стари родителіи, у толико се већма оскорбе, у колико су мыслили, да су већ близу своє среће доспели. Самъ я єданъ стерпћніе непзгубимъ. Я знаюћи мою невиность, надао самъ се съ постоянствомъ у добродћтели све побћдити. А будући, да самъ я крнвъ быо, што се и по други путъ буђеларъ изгубіо, то намыслимъ, све мое мало иманћ, на исплату изгубљене банкноте обратити, и по мою жену пошлемъ, да іой жалостно ово нанћрење мое сообщимъ. Но она ми нато каза, да в сама већ покушеніе учинила, и милостивогъ господина, са своимъ нашимъ готовностью понудила, и да в съ тимъ у њему іошъ већу сумню и ярость возбудила, мыслећи онъ, да нама яіе могућно было, съ толикомъ ситномъ дечицомъ нашомъ, праведнымъ начиномъ толику гомилу новаца стећи; но да в то остатокъ одъ потрошене банкноте, кою в онъ изгубіо; и да в предложеніе ово њега нато навело, да мене дотле у тавницы држи, догодь му се цела банкнота неисплати.

(конацъ слћдує.)

НРАВОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Никада се човеческа природа више тако небезчести, него кадъ в непћжество съ насиліемъ скопчано и вооружано.

Новцы и заслуге отцева обычно су узрокъ, зашто сыновн њіови ни новаца стећи ни заслуге себи заслужити неумеду.

Смертъ в найвећій Спаія на свету; єрбо она има у найманћмъ селу свою њиву, то єстъ гроблћ.

Мы отнюдъ незнамо, како смо као душевна створеня на овай светъ дошли; али требало бы отнюдъ и спагда да знамо, како ћемо съ чесію изъ њега изыћи.

Књига в као єдно писмо, кое мы на све непознате пріятелћ пишемо у целомъ свету.

Франклинъ бы говоріо: Добаръ и поштенъ човекъ десетъ пута болћ живи на тежкимъ и злымъ времену, него зао и невалао човекъ у добрымъ временама.

С. М.

ДОПИСЪ.

(Изъ Бачке.)

Auch die vorzüglichen Dinge von einem National-Leichtsinn können nicht entfernt, oder keine sein.

Memnitex.

Далекочувеный Віолинніста Г. Лудвігъ Віћстъ многи Філохармонически Содружества Членъ почестный, овде се у Новомъ Саду двапутъ на Віолини своіой чути дао: Великій овай харионіе увћтникъ са нилно текући звуцы складогласне свирке свое до умленія в цћо Публикумъ доводіо, мелодіе прыа нћкача' европейски нћшто навіяюћи, и гласъ птица' чудотворно подражаюћи. — Слава му зато, и достойна хвала! Усрдну Новосађана наклоность да бы узаимно почествовати могао добропріимлћный Гостъ нашъ, сутра в данъ на ново Концертъ држао, и знаюћи да у Новомъ Саду посвемъ

Србн стануюу, чувствованѣ свое изразіо е у саставку подъ наслоніемъ: „Abschied von Neusatz, Gelegenheits Composition über *Serbische Lieder*, arangirt von Wiest." — У Коемъ е поимснце обште познате пѣсне Хорватске: „Айде браћо! айд' комаџы — Комяницы и пѣшацы." и онетъ другу: „Тко е роѣенъ Славянъ, роѣенъ юнакъ." — Потомъ Народне Србске Пѣсне: „Я сам млада Србкиня, Милкомъ ме зову;" и другу: „Сѣћашли се оногъ часа и проч?" за предньѣте срећно извршеногъ задатка своѣ избрао. — И текъ што су се први звуцы предначедени пѣсама на Виолини угодно изведени саслушали, Публикумъ е найвеће задовольство свое са радостнымъ усклнкомъ: „да жили!" изявлпвао, нити се огань радостный пре свршетка почетьи пѣсама утишати могао. — Самъ пѣсмоводитель тропутъ необычномъ приверженоѣу овомъ више е пута сварати престао; но на часъ кликомъ веселя побуѣенъ, у одушевленію нѣкомъ тако е почете задатке продужпвао, да су му громке на гуслама струнке оне рѣчи: „Я сам млада Србкиня и пр." обавтелно изговаралс. — Тако найсвршенія дѣла хармоническа умъ и духъ нашъ истина да поднпжу; но ово, што намъ срце грѣе, и што насъ у срце дира: есть, и остае засвагда Гласъ Народа своѣг, и матерный свой собственый языкъ. Какавъ бы дакле известакъ рода своѣг морао быти онай, кои бы туѣъ языкъ, и туѣе пѣсме властитымъ своимъ пѣснама Народнымъ предпоставлао, и тако наравномъ нагону супротъ нпао! — Таковога народа у Србству мыслимъ да не'на: ербо е Србину, као што Мушицкій вели: „Свнтъ Прадѣдшвъ языкъ." О благо си Роду! благо Родителыма! падати се већъ смѣло, да ћеду одсадъ и Србске моме Србима найрадіе Србски поѣевати, и да ће Србска рѣчь Србину своиски — за свое — оживлпвати груди!! —

У Новомъ Саду 8. Септембра 1845.

Др. П. Іованович.

ВѢСТИ.

(Пешта.) Бго ц. к. и Апостолическо Величество, благоизволило е нашегъ и дѣловъ и словомъ родолюбивогъ и премилогъ Господина Архіепископа Карловачкогъ и Митрополита цѣлогъ у ц. к. Державамъ Аустрійскимъ Славеносербскогъ и Валахійскогъ Народа, дне 23/11 Септемврія, своимъ Тайнымъ Совѣтникомъ безъ таксе (Taxfrei) именовати, и съ тымъ Высоку Царску и Отеческу своѣ присну Любовь спрамъ Народа Сербскогъ обелодапити, за коју Вышнји Царъ Царева да Му съ цѣлымъ Аутустѣйшимъ Домомъ Његовымъ долгодеистаіе, здравлѣ, срећу, благословъ и побѣду надъ врази дарує.

(Пешта.) Више смо путій слушали, да се налази Водохудожника, кои по води као по суву безъ свакогъ превоза ходити могу, кое смо мы досадь держали, да е само измышлѣна басна: али ово дана два Водохудожника „Роберть Кѣлбергъ" изъ Шведске, и „Теннесъ Балхенъ" изъ Норвегіе, предъ неизбройнымъ зрителыма ову басну у дѣйствіе приведу. Они сирѣчь пређашне неделѣ посредствомъ справе, коя се изъ ликовы 9. стопа дугачки цинпла состояла, са свакомъ лагкостію по води као по леду тоцылаюћисе са острова (пруда) Маргарйта зовомогъ у Пешту преко Дунава прећу, и пита више, еданъ е отъ ньи долазце іошть и чамацъ за собомъ, у коме су три човека седили, превукао: и ово позорште безчисленый народъ заиста е съ великимъ удивленіемъ и воздухъ испуняваюћимъ удовольства усликомъ гледао. И можемо съ пуным правомъ рећи, да е ово остроумно отъ ова два мужа изобретеніе свакогъ почитанія достойно.

(Пешта.) Юче 16. о. м. долазіо е Параброд Ерешъ са 7. пуныи лађа; отъ кои су 6. са свињама до 3600 комадій, и свако е парче отъ 250—260 фунти тежко быти могло; а една е лађа са сыромъ производи натоварена была, као; съ вуномъ, кожама, поташомъ, — кожицама, у свему: 3600 центи.

НЕСТОРЪ УЧИТЕЛЯ.

Похвале достойно держимо милонъ Роду обявити: да се еданъ Учитель Србскій налази, по имену Живанъ Поповичъ, кои се пре 31. године у Влайковцу тог' преважногъ звания примію, и тако се примѣрно, прилѣжно и добро владао, да се и данъ данашный у той штаціи отправлюћи свое звание находи. — Железно бы было: да бы насъ та срећа и у осталымъ местама послужила, да Общества сирѣчь са Учителыма, и Учителы са Обществама свагда задовольни и срећни буду: а ово нерло лако може быти, ако бы само Общества и Учителы свое взаймне дужности и права точно наблюдавали, и едни отъ други више не натязавали, него што редъ, и знание собомъ изыскује. Да Богъ пожыви овога Нестора іошть 40. година!

КЊИЖЕВНА ИЗВЂСТІЯ.

(изъ Сербіе).

Особито се Попечительство Просвѣштевія стара ово, што е и овдѣ досадъ застало было, сугубо надокнадити. Тако се у типографіи нашой подъ печатньомъ находи: Численица, опетъ за основно школе; и Земльоописаніе начелнтелно (математично) и физикално (естественo) на употребленіе гимназіалны ученика. На ползу овы справля се естествена Исторія и нѣмачка Грамматика, а єданъ отмѣный Господинъ занима се са састављанѣмъ србске Грамматике сасвимъ по новой системи. О оныма нѣмо дѣлма, кадъ изъ типографіе изиђу, пространіе говорити.

Подунавка.

ПОЗЫВЪ.

Хрістіанска дужность изыскує, да братъ брата и ближнѣга нашега у нуждн, с'колико є годь могуће подпомогнемо; и ако е нгде, то е занста у Мишколцу нуждна скора помоћь; еръ е Мишколцъ овогъ лѣта, нечалнымъ пожаромъ скоро савъ у прахъ и пепео преобратіосе, а напрочито да бы смо єдновѣрнымъ нашимъ у реченомъ мѣсту на помоћь притекли, дае намъ се угодна прилнка, како ће мо по нечему помагаюћи нуждну браћу нашу и самима себи баремъ спомень овогъ доброгъ дѣла пріобрѣсти, а то е, да се препумерірамо на кньгу „Вечѣ и нѣгове знатности," кою е Высокоуч. Г. Дръ І. Суботичь списао и опредѣлio на помоћь оштећене Греческе Школе и Мишколски граждана, кою ће Г. Карлъ Гайбелъ ц. к. привіл. Кньгопродавацъ о вдуђемъ Пештанскомъ Леополди нашару издати. Далѣ упутствованіе читатисе може у Обявленію горепомснуте кньге.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Моравa.) У башти Доминіканскогъ монастира у Олмыцу налазнце єдна влада видра, кою мачка дон. иста мачка, у колнко се брише о овой своіой варавкнни; него о собственнымъ своимъ мачићима; пакъ што е ошшть чудніе, како мачка мукати почне а видра већъ іой терчи. Ова видра дугачка е скоро полдругу спопу; а велнка е већъ као и мачка. Ово е занста єдна особита естественоісторіческа примѣтодостойность!

(Примѣръ ужасномерзке суровости.) У Лондону, кадь е Віллірь на годишньій єданъ празднпкъ собраномъ людству слово говорію, наведе у њему опай ужасномерзке суровости примѣръ: т. е. „Не давно роди се овдѣ кодъ нпже классе намеђу мужа и жене му страшна свађа, на кою се многій народъ оба пола стече, пакъ многи будући е вика и праска тако велика была, као канда е каково бездѣлје чинѣно, у њу и унутра, гдѣ опазе, да мужъ само свою жену туче; но съ чимъ, ахъ! са мертвымъ собственногъ имъ дѣтета тѣломъ, кое се мало пре съ душомъ растављо было". Ево мерзкіегъ кодъ питомогъ човека бездѣлія, него и кодъ самогъ дивјегъ звѣра!

ХОДЪ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

27 Сент. р. 1833.	Сребро.	
Металъ.	а 5 %	111
„	а 4 %	100
„	а 3 %	76
Заимъ одъ 1839.	„	287
„ „ „ 1834.	„	728
Банкакціе Комадъ.	„	1638
Естерхазинъ Лозъ.	„	53
Цирски дукати.	„	102 3/4

Цена разе 29. Сент. п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	112	105	9
Кукуруз.	68	65	60
Ражъ.	55	42	30
Ечамъ.	50	46	44
Зобъ.	44	40	38
Кукурузъ.	90	80	75
Проя.	80	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ дунава у Пешти.

30. Сент. п. р. 5′. 0″. 0‴.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут, Четверт. и Недельом: цена ку е како за овданшнѣ тако и за странне Предчисленике за пол године 4 фр. у Сребру.

63.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ.

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 283. и свако Цесаро Краіпште Чиновничество.

ПЕШТА.

Четвертакъ 23. Септембра. 1843. Год. II.

Поздравъ

Нѣговомъ Высокопревосходителству

Высокодостойнѣшемъ Господину

ІОСИФУ РАЈАЧИЋУ

Православномъ Архі-Епіскопу Карловачкомъ и цѣлогъ Србскогъ, Влашкогъ и Грчкогъ Православногъ Вѣроисповѣданія Народа у ц. кр. Државама Митрополіту, приликомъ кадъ е на обшгу Народа радость Тайнымъ Совѣтникомъ наименованъ, дана 11 Месеца Сепг. 1843 године.

I bone — quo Virtus Tua Te vocat — — —
Grandia laturus meritorum praemia!
Hor.

Дѣдова Славны достойна Сыновя,
О храбри Србльи, стѣне нерушиме.
— Добра намъ срећа Браћо была —
Сво намъ радостна свима гласа!

Засіёну луча милости Цареве
Обаса Главу Отца намъ премила,
О милу Главу столна Церкве — —
Іосифъ е Совѣтникъ Цара блага!

Да миле Вѣсти Србскоме Народу,
О ясный Значе! Цареве милости
Тебе ће Србинъ топлымъ чувствиомъ
У срдцу његовомъ своме вѣчно.

Шта може Браћо! быти намъ' миліе,
Да ч' гласи могу быти пріятніи:
Нег' Отца добра кадъ видимо
Милосћу Цареовомъ обасина.

Да! милый Отче народа Србскога,
Іосифе добрый Дико и Одбрано!
У Твоіой срећи мы смо срећни
У Твоіой Слави и Слава наша!

Народи Права красно заслужена
Бранши — чуваш живота му сјагу,
А Рода нашега Славу дижућ'
Вечный ћешъ подићи Себи споменъ!

Давно ахъ! давно на помоћъ изгледа
Народа Геній — горке сузе —
Тужно му лице садъ подри се
Срдце ущелѣно мелемъ наће.

Народе милый! Богъ е вышный съ Тобомъ!
И света Правда — одсадъ ће чуй
Далеко бегат' прази клети
Одъ ярка сунца и частна креста!?

Гледъ! како Народъ плива у радости
Сваномъ се любко садъ осмеа лице —
А Геній Рода диже руке
Плавомъ сѣдинту вышнѣгъ Творца!

О! ступай Отче! Славе у храхове
Тамо Те чека Народа благословъ
Там' пламенъ диже с' чисте жертве
Іосифа преда е Слави вѣчной.

Србали вѣрны небу дижу с' гласи
Изъ топлы грудій срдца благодарна:
„Поживи Боже Отца нашегъ"
„Съ Њиме е скончана Слава наша!!

У Пешти

Милошъ Радойчићъ.

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ.

5. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

(продуженіе.)

Дубровникъ брои преко 7000 жителя, кои Илірическо = Сербски, и то верло чисто говоре. Талијански іошть само изображенніи, отъ кои доста ій има, знаду. Нарочито влада у Дубровнику учена изображенность, коју іошть већма распространяваю: єданъ добро-уређеный Театеръ, єдна Гумназіа, многа нижа Училишта, єдна повелика Књигохранилница, єдна Печатня и єдна Књигопродавница: налазусе овдѣ и нѣки Списатељи, и у монастыру Пиарійста има много учени и добронзображенни мужева, а и єдна мала Књигохранилница. Многочисленно Благородство далеко в заостало отъ пређашнѣхъ своїх благостоянія и пренмућства, и разликуесе међу собомъ достоинствомъ Редова, као Бологнези, принадлеже первому Реду или найстаріемъ; Саламанхези, другому или доцніемъ, а Сорбонези трећему Реду или найновіему Благородству, кое в отъ землѣтресенія год. 1667. ово достоинство получило. Као и пре тако и данасъ отчасти велика родоревньивость међу њима влада. Коме в іоле повѣсть Дубровника позната, мора признати, да више племена сбогъ заслуга за Отечество свои предкова съ правомъ могу се са своимъ племеномъ гордити, ако право имаю са заслугама свои предкова гордитисе.

Господствуюће у Дубровнику Вѣроисповѣданіе есть Римокаволическо, но налазисе овдѣ као и у цѣломъ окружію много и Г. н. Соединены Старовѣраца, кои што се духовне власти тычe, подъ Епіскопа Шибеничкогъ спадаю, — — — — У призренію благонравія превосходи Дубровчанинъ и Шпалатинца и Катаранца; начинъ нѣговогъ живота одвећъ в простосерданъ, а кодъ многи сасвимъ патріархаличесвій, и чини се да су имъ жене довольно слободне, кое у свои земльи съ тимъ више чудно пада, што женскій родъ обычно много у самоћи живи, и съ найвећимъ почитаніемъ супружество за светыню цѣни. Пировања, гостилницы, вечерње плесавине, скапіажи и т. д. причисляваюсе найвећимъ у Дубровнику редкостима. Дубровчани свое удовольствіе само у Театру, коме су съ великомъ любовію привержени, налазе.

(продуженіе следуе.)

СРБЉИНЪ ПОСЛАНИКЪ ТЕКСАНСКІЙ У ЮКАТАНУ. *)

Стефенъ у найновіемъ своемъ дѣлу о Юкатану, наводи повѣсть єдногъ человека, кои в кроз свакояке и чудноватe судбе стазу прошао и кои се садъ као тексанскій посланикъ у Юкатану налази. Нѣгово право име в Рыбаръ, кое вели Стефенъ, на немачки преведено Фишеръ знача, и тако су га іошть у немачкой (?) Школи у Београду месту нѣговогъ рожденія називали. У 17-той своіой години у побуни, кои се тадъ у Сербіи родила, буде и онъ поменанъ, но наскоро буде иста побуна одъ Порте разбіена, и 40,000 ков люди, ков жена, и деце прећу на Аустрійску страну. Аустрійско правленіе изъ овако прилично велике громиле, организира себи єдну српску легію, у коју и Рыбаръ стане, и поиђе ю у Италію. По учињеномъ миру буде та легія распуштена, но Рыбаръ као сыромашный трговчићъ покрай Дунава, и дубље у Турску чакъ до Адріанополя доспе, после се врати натрагъ, и скоро све пешачећи до Хамбурга доспе, и одавде год. 1815 у Филаделфію одплови. Одавде пакъ преко Охія у државу Миссісіпи доће, ту петъ година бавећисе житель Соједнены Државa постане. У то доба заштите Мексико независимость; Рыбарь тамо оде, и после некогъ времена по законной форми житель Мексиканскій постане. Овде установи онъ єдне Новине, кое су се за време Президента Санте Анне тако своіомъ слободомышленостію и либерализмомъ одликовале, у толико да в єдно іутро Рыбару дошло єдань

*) Держава у средньой Ахерики.

младъ чиновникъ, и писмено му дозволеніе изручи, да онъ на колико хоће времена изъ землѣ удалисе. Съ овымъ дозволеніемъ оде онъ у Тексу и постане графаниномъ мале ове Републике. Овой є био оязъ приверженъ у сво време, кадъ га є Стефенъ у Мериди нашао. Єли се заиста дѣломъ Републике Тексанске ту занимао, Стефенъ опредѣлително не споминѣ, али по обстоятелствама судећи по свой прилицы тако ће быти, єръ се Јукатанъ са Тексасомъ заиста союзіо, кои коракъ, Мексиканско правленіе и Президентъ Санта Анна у Јукатану нигда заборавити и прегорети немогу. Господинъ Рыбаръ наскоро са свима обстоятелствама Јукатана свойскіи упознатъ, а и имао є свой и личный интересъ све добро пазити, єръ ако бы Санта Анна опетъ владу преотео, то небы Рыбаръ ни као приватанъ човекъ у земльи остати могао. Гд. Рыбаръ има седло, узду, саблю, пиштолѣ, на кратко све што треба осимъ коня у соби, и свакога магиовенія є готовъ узашити, састанѣ со тымъ човекомъ, вели Стефенъ, было є врло занимљиво. У вече обычно кадъ бы о ствари Јукатана поразговорили се, прећемо на Сербію, и Турску, съ кое малима варошицама тако є упознатъ, као и са Мексиканскимъ. Нѣгово познаванѣ люди и места кое є онъ очима видіо, было є заиста чрезвычайно и вообште нѣгов' целый животъ пунъ є различны догађая и чудноватыи промена, кои се ни данасъ іошть довршили нису. Ништа манѣ нѣговъ споляшньи видъ є улюданъ, миранъ, нѣгово обхожденіе са свимъ уредно, и човекъ неможе рећи, да є Гд. Рыбаръ тумарало и пробисветъ. (Ausland.)

С. Н. Листъ.

ПРИПОВЕДЧИЦЕ.

1.

У Берлину на єдномъ Балу моліо є єданъ Штудентъ више пута єдну младу Госпожу да с' њиме игра. Она є прошеніе нѣгово свагда одбила, а на противъ с' другима є безъ разлике играла. Сирома Штудіозусъ наће се весма увређенъ; мысліо є како и на кои начинъ лепой играчицы заямъ да врати; договори се с' неколико содружника свои. Балъ се свршіи; Госпожа поће у нѣны кући. На єданпутъ чуе се за кои викати: „Стани! стражньи се точакъ ломи!“ Кочіяшъ заустави конѣ; а слуга доле скочи; неколико њи колма се приближе, и молише Даму, да доле сиће, да у опасность не доће извнути се; међу тымъ други обколе слугу да се Госпоћи своіой не приближи. Садъ увређеный штудентъ приступи к' Дами. Вы нисте рекше онъ, данасъ на Балу хотели самномъ играти. Я мыслимъ Госпоже, Вы ће те тако добри быти, садъ овде самномъ поиграти. Наравно да є Дама протестирала; али све бадава. Єданъ добаръ другъ увређеного приступи с' Віолиномъ, и почне єданъ Штраусовъ Валцеръ свирати, а нашъ увређеный Штудіозусъ Даму на сокаку окретати. После тога полюби іой руку и подиге є у кола желећи іой добру ноћъ.

2.

На єдной кући у Лайпцигу было є єданъ магарацъ намоловань, и зато се та кућа звала „кодъ магарца.“ Друга кућа поредъ ове была є єдногъ Пекара, кога су чрезъ то сви вообште магарећимъ Пекаремъ називали. Подъ овимъ именемъ буде онъ чрезъ распру єдну обтуженъ и на судъ позванъ. Онъ се представи. „Сте ли вы магарчевъ Пекаръ?“ запыта га Судія. Пекаръ се учини као да є глувъ, и Судіи каже да тежко чуе; Онъ га рукомъ зовне да ближе поредъ нѣга стане, и по други путъ запыта га нѣму у уво викаюћи. „Сте ли вы магарчевъ Пекаръ?“ — Ни самъ; одговори овай, я самъ само Пекаръ поредъ магарца.“

С. М.

ЖЕНА — ГОСПОЯ — СУПРУГА.

Кадъ се изъ любови узимаю, ондакъ су човекъ и жена; када се изъ угожденія, господаръ и госпоя, а кадъ се узимаю изъ обстоятелства, ондакъ су супругъ и супруга! — Жена люби, госпоя штеди, а супруга терпи своіга супруга — Жена є само за своіъ мужа, госпоя за кућне пріятељ (Hausfreund), а

супруга за читавый светъ. — У жени сва наслажимо, удовољавамосе съ госпоіомъ, а намируемо са супругомъ. — Жена се стара о домоводетву; за кућу госпоя, а за начинъ уређивания супруга. — Кадъ смо болестни, жена насъ дворн, посећује госпоя, а о болестномъ станю нашемъ извећује се наша супруга. Мы се шетамо съ нашомъ женомъ, навозимосе съ нашомъ госпоіомъ, и чинимо забавна путованя съ нашомъ супругомъ. — Нашу печаль дели съ нама жена, госпоя наше новце, а наше дугове наша супруга. — Наша в жена мати нашой децы, познаница в наша госпоя, а повелителница њіова е наша супруга. — Кадъ умремо, оплакује насъ наша жена, о нама сожалује наша госпоя, а у црно обучена ходи наша супруга. — После годину дана удаесе наша жена, после шесть месец й наша госпоя, а после шестонедељког жалења наша супруга. — Сядъ бирайте! —

(Saphir. — Spiegel)

ДОПИСЪ.

Сл. Издавателству Скоротече, у Пешти Розил. Nro. 285.

Да бы смо мы Словацы у Угарiи дозволенъ на Словенске Новине што пређе и сигурніе получати могли, послали смо средствомъ Благородногъ Господина ђорђа Кошута Турчанскогъ Племића, отъ стране Сл. Чиновничества Турчанске Столице просбу къ Цару и Краљу у Бечъ, на коіой е више негъ 600 подписа отъ Гроховa, Капошнка, Столичны Чиновника, Свештенika и Племића. Ватренный тай Племенитый Словакъ ђорђе Кошутъ, есть рођенный Стрыцъ Пештанскогъ Людевика Кошута Учредника Хірлапа.

Зато, што се Хорвати и за насъ Подтатранске Словаке союзно заузимаю, и тако се крвно држе у браненю Славске Народности; мы подъ Татрана прекомерну радость осећамо, и то насъ сне у Народности нашой утврђује, єрбо нитко нашъ Словачкій Союзъ у Угарiи не защищава, будући се већа часть Благородства Словацки Столица Мађарізма држи, и многи су изъ њи противу Словака гори, него рођени Мађари. — Зато, нека прime Хорвати благодарность одъ свію Подтатрански Словака. Нама Словацыма собственни текъ наши отпадницы ecy опаки. У течению овога месеца издаће нижеписаный:

Новый и старый Народный Календаръ в Словенскій Позорникъ, за годину Господи. 1844. трстолитно течевіе, страна 136. на великомъ осмаку, и моћиће добыти у Пешти кодъ Г. ђорђа старіегъ Кіліана и Вебера, Књигопродаваца у Вацкой улицы, кодъ златногъ слона.

У Липтовскомъ Сп. Микулашу, дне 23. Септ. 1843.

Кашпаръ Фейерпатикій.

ВѢСТИ.

(Пешта.) Његово Высокопреосвященство непознаменоватый Епископъ Далматинскій Господинъ Іеронеій Мутнбарићъ пристао е вчерь 19. овогъ месеца овамо и преноћивши кодъ Господина Верховногъ наши Народны Школа Надзирателя, одна сутра даль отпутовао е у Пожунъ: одъ куда ћеу Бечъ.

(Пешта.) Отъ 28. Септ. до 4. Октомв п. р. прошло е овуда Дунавомъ за горньій Предѣлъ са различнимъ разнимъ свега 52 Лађе; између конхъ быліох 22 лађе жита са 104.200.; 4. л. напол. са 6650.; 2. л. ражи са 4200.; 15. Л. зоби са 94.073; 2. Л. кукурузя са 3300; 4. л. репице са 19.400. и 2. л проа са 1500. Вагана, кромѣ тога 700 центїй Олам.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Лондонъ.) Іошть Енглезка Краљица ніе са свога пута натрагъ ни дошла, а Енглезке Новине већъ говоре о будућемъ на другу годину Краљичиномъ путованю по Грчкой, Италіи и тако далѣ.

ПОГРѢШКЕ.

У пређашнемъ 62 Числу наши листова увукле су се погрѣшке у цени раане т. е. место 165 грош. найболїгъ жита стои 112, а место 112 грош. средњегъ жита — 165; такођеръ и место 50. гр. средњ ражи стои 42, а место 42, гр. лоше ражи стои 50. гр б. вр.

Станѣ дунава у Пешти.

3. Октом. п. р. 5.' 1." 0.'''

4. Октом. „ „ 5.' 0." 9.'''

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Ofen-Platz Nro 285.)

ПЕШТИ словима Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут, Четверт: и Недељом: цена ну е како за овдашње тако и за стране Предчисленике за полъ године 4 ф. у Сребру.

64.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Платцу Nro 285. и сва ко Цесаро Краіпште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя 26. Септембра. 1843. Год. III.

СВЕТИЋУ.

Колико се моя душа крепи
Согласіемъ свирке и песама,
И полетомъ за образцы лепій
Узхићена одъ радости стрепи,
Незнаюћи вскъ о себи сама:

Неможе се твоя' спороелат' гласу
Кой м' у души оживіо, влада,
И подобанъ Електру, таласу
У тиломе вскъ трепутка часу
Проніће све жиле срца млада.

Зажарене што младића груди
За предметомъ волнуюсе често,
Духъ у сумньи љубомористи буди
И примиренъ нћну любовъ жуди
У дну срца справлаюћ' іой место:

Теби Муже, Светило мог' круга
И Сербаля Звездо Приходнице,
Лахорићу паромъ душућ' юга
С'кинсе дани Слава быти друга,
Варвита мог' саме пою жице.

Данъ у целочъ Природе течаю
Найкрасній данасъ Ти освану,
Майке с' ћерцомъ у свог' жића маю
Имену данъ б; и докъ звезде саю
С' Тиомка се том' радово дану.

У Новомъ Саду на Свету Софію 1843.

Корнилій Поповићъ.

ПИСМА О СИБЕРІИ.

(отъ Павла Шаца.)

ВТОРО ПИСМО.

(конецъ.)

Садъ пређемъ на Земледћлце, старе Сибирске обытателћ. Они су се понаселявали найвише поврай рћка, у конма е чиста и здрава вода, и у конма се добре рыбе палази; далћ на земляма тако добрымъ, кое никадъ ђубрења непотребую: као и поредъ шума, у конма се налази ягода, печуркій и разне дивачи, а и у красноположепымъ предћлима, као и подъ здравымъ поднебіемъ. Када се ком селу приближава, то се найпре нанће на обраду и вратнице, кое су 4. до 5. верстій отъ села удалћне. Іошъ издалека укажесе каменита или дервена церква, и обычно продужавасе великій вданъ и широкій крозъ село водећій путъ, поредъ когъ су добро и у лепомъ реду изыдани домови. Свакій е домъ дебелымъ даскама обграђенъ. Кадъ се ма у кое дворипте (авліа) уће, свако е чисто, и у свакомъ отъ леве стране у очи падну амбарови и авли, а отъ десне опетъ стране стои са степенима и трехохъ на две еднаке части раздћленый домъ. И трехъ и степени тако су чисти, да се човекъ чисто устручава по нима ходати. Домаћинъ у горньой хальини обученъ странногa са свакимъ задовольствомъ предусреча, и у собу за госте наменитену отводи га, у коюкадъ се уће, то ка истый начинъ морасе човекъ и ов-

де владајућој уредности и чистоти дивити. Предњи собе уголь украшенъ е са многимъ иконама, а у другомъ углу прековане су на дувару даске, или рафъ, кои е са свакояким нарезанымъ грапчицама нацифранъ, или е червено обоядисанъ, на коме су понаместани таньири, чиніе и прочи за тей нуждан сосуди. На едной даски близу рафа опетъ стои усиеный и чисто опраный за тей служећій котао; испод овы се виду сандуцы, а на страни собе съ танкимъ платномъ и чинкама намештена постеля. Пећъ имъ е увекъ обелћна. Домаћинъ са свакимъ почитаніемъ понуди странюга сести, пакъ наскоро и домаћица радостно се покланяюћи уће, и странюга са соли и хлћбомъ подвори. А мало затимъ донесесе богатый обћдъ, кои се найвише изъ рыбе состои. Али зато нетреба мыслити, да се оваковаый обћдъ управъ због госта преправля, не, они и кадъ су сами безъ госта добро и подоста еду. Єданъ родъ паштетица (пелмени) єдесе кодъ ныи съ найвећимъ вкусомъ, и ово е кодъ свакогъ реда и чина обычно ело. Они ове паштетице на овай начинъ праве: замесе сирћчь тесто, отъ кога подуже округле колачиће начине, ове съ говћюномъ, рыбомъ, печуркама, купусомъ и белымъ лукомъ наденъ и у пећи испеку. Єдикон одъ овы паштетица и стотину поеде. Пакъ макаръ да се кодъ Сибирскогъ Земледћлца и два, три дана заостане, то онъ никадъ навада неиште; во шта више, іошть се наће и уврећенъ, кадъ му хоће странни да плати: єръ онъ то за велику честь держи, кадъ странюга добро угости.

У другой се дома части налази куйна са одређеномъ за прочу челядъ собомъ; и ту се на истый начинъ види свака уредность и чистота. Кадъ годь домаћица съ куванћмъ буде готова, свагда се огньиште, подъ коимъ е и пећъ, окречи, и куйна се почисти. Изъ первогъ двориштa воде єдна врата у пространу другу дворану, у коіой су раздћлно наслони начинћни за конћ, рогату марву и другу домаћу живину.

Люди су разсудьливи, весма тихи, кротки, терпћливи, умћрни, гостолюбиви, чести и Правителству покорни. Они се никадъ измећу себе неслуже писменнымъ обвезателствама: речь се кодъ ныи као света держи. Женске су такоћеръ смирене, честне, добре матере, послушне кћери, и презрадне кућанице. Кадъ кои Сибирчанинъ хоће, да сосћда посћти, то му одс на нћговъ прозоръ, и назове: „Помози вамъ Богъ!“ Пакъ се опетъ по краткомъ разговору врати. Ако ли уће у собу, то найпре очита молитву, и онда се окрене укућанима съ овымъ речма: „Єсте л' добро спавали?“ а кадъ изъ куће полази, онда опетъ вели: „Останте сретни.“ или „Останте благословени!“ — И сви су скоро отъ Земледћлца закона Православногъ.

Сви скоро Сибирчани имаду обычай смолу отъ дрвета Лиственице (larix) сети; они исту смолу у бурету на умћренной топлоти истопе, после кадъ се она олади, ваде ю изъ бурета по камаде, и поцелый дуговетный готово данъ жваћкаю. Кодъ ныи су забавна увеселенія различна. Свакій и отъ Чиновника и отъ Земледћлца има собственогъ коня или за воженъ, или за ященъ, а найвише имаду по єдногъ парингу (тальигаша), кога зими у свечане дане, кадъ се многи скупе, лепо иските, и у мале саонице изъ га ухвате, или на нћму ящени за обкладу узтркуюсе. Ова ньова обклада доће кадкадъ и до 1000 рублій; но ове скупе забавне шале наравно само се у варошима догађаю.

Люди су добри стрелцы, зато свагда поредъ себе много сачме и танета носе. Девойке имъ се предъ вечерь по сокацы у гомиле скупляю и играю. Хегеда, балалаика (родъ фруле) и бубань у свакомъ скоро селу налазисе. Сибирчани понайвише дуго живе: Они съ богатымъ своимъ пашама, съ многобройнымъ ергелама, кое често 5-800 комадій коня имаю, и са знатнымъ пчеловодствомъ будући задовольни, мирно и сретно животъ свой проводе, и тако многи отъ ныи дубоку старость дочекаю.

СРЕЋНИ ВОЗАРЪ.

(конаць.)

Можете себи предствити, настави возаръ далће, како самъ се здраво уплашіо,

кадъ самъ ову новину чуо, и протекло є неколико сати, докъ самъ се съ твpдомъ вѣромъ моіомъ къ Богу повратіо.

Шесть дуги неделя чаміо самъ я у тавницы. Но мене є већма него ли и сама тавница, мысао та мучила, да самъ, са свима моима, невинымъ начиномъ, поштенно име изгубіо, и да моя бѣдна семея одъ глади умире. Често самъ у превеликой той туги моіой у малодушіе падао. Но кадъ тужни овій шестъ неделя протеку, искусимъ я, да Богъ никога когодь се у вѣга крѣпко узда неоставля, и да онъ обычно и рано помаже.

И то се овако догоди; єданъ одъ они служителя, кои су самномъ заєдно у башчи копали, неколико магновенія доцніе, за мномъ, тимъ истимъ путемъ, на свой посао долазећи, мномъ (?) изгубљени буѣеларъ наће; и у то искушеніе падне, да га себи задржи; чувши одма, како є у башчу корачіо, да самъ я подъ подозрѣніемъ. — На тай начинъ, можешъ ты, да, мысліо є онъ у себи — ту суму новца безъ опасности прикрыти, ако се само съ менянѣмъ кое време задржишъ.

Но предпромышлѣнъ ово непомогне му ништа. Господинъ є мой при случаю овомъ велику ларму начиніо, и више є трговаца на исту банкноту пазило. Злочинацъ тай нанће на єдногъ многоговорльивца, кадъ є банкноту променути тео. Трговацъ тай ави то моме господину, и овай одма служителя затвори. Онъ истину исповеди, и я се мое тавнице освободимъ.

У сбунѣной радости одлетимъ я ко колебицы моіой. И єдва самъ радость, видећи опетъ мое, съ благодарносћу къ Богу, кои є невинность мою предъ светомъ одкрыо, єдно по сата уживао, кадъ опетъ къ милостивомъ господину позванъ будемъ. Жена и деца моя почну наново плакати; єр они немогоше се отца, когъ одъ шесть неделя видили нису, до сытости нагледати. — Милостивомъ господину врло є жао было, што є мени неправду учиніо. Я самъ морао као какавъ кућевни пріятель нуза вѣга на софу сести, и съ њимъ тея пити. Но изясните ме, молимъ васъ, рекне онъ найпосле, како сте могли вы до толикогъ капітала доћи, сбогъ когъ сте кодъ мене у подозрѣніе дошли были? — Я му све приповедимъ редомъ, и кадъ, о самой банкноти, и о радости деце мое, кадъ самъ имъ банкноту показао, говорити почнемъ, и каво самъ я къ њима казао и изясніо, да се нађене ствари притяжателю повратити мораю, полете му као бисеръ сузе изъ очію. Онъ устане, банкноту донесе, и съ найлюбкімъ пріятельскимъ гласомъ пружи ми у руке. — Ваше деце! рекне онъ, да небы суетна радость была, примите ову банкноту, и сматрайте є, као малу накнаду: за неправду, коју сте одъ мене претрпили, и као награду честности ваше.

Єзыкъ є мой было свезанъ. Я му писамъ благодарити умео. Я самъ съ умомъ већъ кодъ куће было. Любезный господинъ примѣти мое неспокойство, и одма ме одпусти. Ніе нуждно да вамъ описуемъ, какву самъ я радость кући однео. — Мой прыый коракъ буде къ освобню отчиногъ ми чамца.

Но я изъ мога искуства казати могу, да є залогай собственымъ трудомъ стечени много слађи, него све, што намъ наслѣдіемъ у талъ доће, и да за честность, коју самъ приликомъ изгубљенногъ буѣелара за изгубљену држао, и данасъ још награждаванъ бывамъ; єр богати путници, кои се моимъ чамцемъ послуже, за любовь овогъ догађаја, кои є у целомъ овомъ предѣлу разглашенъ, обычно више, него што є за превозъ опредѣлено пруже ми, и съ тымъ се я у томъ станю налазимъ, да сиротыню безъ плаће, или за полакъ плаће привозити могу.

Господинъ и госпоћа, кои су у приповедано овомъ особито задовольство нашли, рекну му: Вы право имате, што се срећни Возаръ называте, и кадъ на другу страну рѣке прећу и на суво кораче, за поучителну ову забаву, коју имъ є возаръ съ приповедкомъ своіомъ учиніо, съ єдныимъ златнымъ обдаре га поклономъ. А будући, да су они, после тогъ времена, съ породицомъ возара у познанство дошли, то и свой сваке мале угодности покажу; — Снабдѣваући децу съ

полезнымъ књижицама и разнымъ лепымъ алминицама, а изнемогле старе до гроба вкуснымъ хлѣбомъ и добрымъ напиткомъ.

Но они су и то жељно знати желили, шта се съ онимъ служителѣмъ, кои е невѣрношћу своіомъ, свога друга, у тако велику тугу бацыо было, догодило. Они се извѣсте, да е онъ, на велику особито Возара молбу, после краткоіъ затвора, у свободу стављенъ и опетъ у службу пріимљенъ было. Овай е своімъ господину представіо, да невѣран тай нашаоцъ (?) не бы у искушеніе дошао было, да онъ, кои е найпре бућеларъ нашао, изъ несмотрености тай у гола недра метуо ніе; да се ништа догодило небы, да е онъ банкноту одма у дворъ однео, и да е ніе до сутра данъ при себи задржао; да е нѣговъ другъ у своіой младости рѣдко воспитаніе мож да имао, и да е съ тымъ неимаоћи у своімъ срдцу правоіъ страха Божіеъ, у то искушеніе лакше пасти могао, да себе паденіемъ невиного обогати. Са задовольствомъ и то назначавамо овде, да е погрешка ова, и великодушіе возара, тако дубоко впечатлѣніе у истомъ нашаоцу учинило, да е онъ ово живота правило:

Што нежелишъ други да т' уради,
И ты оно другомъ неуради,

не само надъ свои врати надписао, но одъ тогъ часа найсветіе по томъ владао се, и то су дечица нѣгова на пameтъ научити, и више путій на данъ очитати морала. Знатно ово правило, чрезъ приповѣченый случай, у целомъ овомъ предълу, нову важность добые. Родитељи честѣе су децу свою на то опоминали и обучавали ій; да при свакомъ послу себе запитаю: Были ньима мило было, да браћа, сестре, и другови, съ ньима тако поступаю, као што они обычно съ ньима поступаю. Мѣстни пакъ Свештеници съ већомъ ревностію препоручивали су правило ово: Все что вже хощете, да творятъ вамъ человѣцы, творите и вы имъ такожде.

Превео

Тимотей Илићъ

ЖИТІЕ И ДѢЯНІЯ ГУСАКА.

Преухитренность како у другомъ дѣлу, тако и у даваню мнѣнія о каковой ствари никако се одобрити не може. Єръ свако дѣло време къ разсужденію изыскује, безъ когъ разсужденія ништа точно, ништа совершено, и цѣли нашой сходно произвести не можемо; шта више, чрезъ оваку преухитренность, (коя се лепше да рекнемо, неразмысленность назвати може) найвећимъ бедама, найвећой несрећи себе у наручія бацамо, и найвећемъ подсмѣху као разумна створеня себе измећемо. Очевиданъ, ал' не понайопасніи примѣръ погрешке преухитренности имамо у нашемъ мнѣню о гускама, кое найнепристойніе глупима и неразумнима именуемо; а оне, не редко човека найвећимъ удивленіемъ пронеражаваю, изявлюћи толико разума, да се онъ о ньима своімъ прећашнѣмъ мнѣнія одрећи и ньи у число разумны твари ставити, принуђенымъ види. —

Свакій весма лако примѣтити може, како су међу собомъ гуске порядочне, и како, состоећесе изъ множества речій разговоре воде, како ли свое мысли и желанія, различнымъ гласовима и надпѣвима изражаваю; при чему, и то е кодъ ньи увидити можно, како оне међу собомъ тесанъ и ненарушимъ союзъ хране, и ако се случи да се каковымъ нибудъ случаемъ распрене, то се ни една гуска туђой обштини придружити неће, него свою тражи. Догоди л' се кадгодь да Господаръ ньовъ, обштини ньовой новога каквогъ члена хоће да намете, и међъ ньи да пусти; то се одма Старешине Общества сакупе и совѣтъ међу собомъ држе. Новый членъ (гусакъ или гуска) међутимъ устраненъ, дужанъ е рѣшенія совѣта очекивати. После многогъ дакле међу собомъ гаготаня поћу оне совокупно неколико отъ ньи напредъ ступаюћи къ новоприведеномъ члену; и идући овако, оне међу собомъ непрестано говоре, и предъ дошавши къ новайліи позываю га съ протегнутымъ вратовма, на кои поздравъ онъ са своје стране рѣшительный ответъ у самымъ кроткимъ израженіяма дае. После тога све већ къ нѣму поћу, и свакій съ ньимъ, ма то и найманѣ было, про-

говори. На конац после многогъ испытыванія пріимисе онъ у Общество.

Буде л' коя одъ ньи каковымъ му драго начиномъ осакаћена, то се одма совѣтъ држи, и несрећна отсудисе на прогнаніе, кое ioй се и общимъ читавогъ ята крикомъ објави. Бѣдный овай членъ саслуша свою сентенцію съ великомъ прискорбношћу и дубокимъ мучанћемъ, и одъ тогъ часа несме више съ ньима у дружству ести.

Сретну ли се кадъ два разна ята, то се одма почну међу собомъ одвећъ сварымъ и силнымъ гаћотанћемъ совѣтовати; и за време овогъ совѣтованя, свакій членъ свой братъ часъ єдномъ часъ другомъ казиваюћи свое мнѣніе протеже. Кадъ већъ общимъ совѣтомъ война опредѣлена буде, то поће єдно ято другомъ, и доћавши на близко растоланіе, дигну такавъ крикъ, да ни свое собственне речи не чуе. Ово служи кодъ ньи за објављеніе войне, при чемъ єдно ято другомъ свакојака поруганія чини. После тога одъ сваког ята по єданъ се членъ на борилште стави, кои доћавши другъ другу, на подобіе Омировы Ироя подуже слово држе, незаборављаюћи сва своя, као и свои предкова похвална дѣла начисляти. Затимъ ударе єданъ на другогъ съ юначкомъ неустрашимошћу, и бію се крилма безъ икакве штедкѣ. У време овогъ ньиовогъ єдноборства свако ято своге Ироя непрестанымъ восклицаніемъ ободрава; кое єдноборство обычно се окончава смрћу, или насакаћенћемъ коегъ нибудь одъ ова два борца. Побеђено ято затимъ у дубоко мучанѣ погружено, брзимъ коракомъ куће своіѣ хіти; а побѣдоносна страна крикъ торжественый подигне. Побѣдитель лагано ходећи съ пуныхъ радости и свеславія срцемъ слуша восклваеме вѣму похвале. Странодомна съ ньиме састоћавсе ята тако-ђеръ поздравлаю га и побѣдомъ хвале.

Причиномъ великогъ ньиовогъ къ блебетаню пристрастія, не редкосе међу ньима случаваю распре и свађаня, коя се обычно безъ и найманћегъ кровопролитія, свршс: врбо се цела стварь съ єднымъ само взаимнымъ поруганіемъ окончa, или ћча слабіо мало уштине, кое слабіе стрпельиво сносе. Примѣчанія є достойна къ томе и ньиова осторожность, као и чувство слуха, и іошть и то што се оне у тоиъ нигда не преваре, распознаваюћи Господара свога отъ другогъ кога, му драго странногъ у дворъ долазећегъ; врћкадъ чую Господара ћуте, а чуюћи странкогъ кога, или быле ил' не быле оне затворене, крикъ великій дижу.

Воспитаніе ньово свое ньих деце, достойно є подражанія: будући да мати своіѣ децы наставленія непрестанно дае, вити ін и пры самомъ єдено обучавати престае. Изненое ньих и толкуе своя примѣчанія, коя є она чрезъ дуговременне опыте учинила. Непослушне лакимъ уштипкомъ кажи; и сама се у ньове детинске разговоре меша исправляюћи ньове погрешке.

Кадъ цело ято куће иде, ил' се у полћера, примѣчанія достойна вец: ходъ ньовъ, тѣлодвиженія, окретаня съ главомъ и врatомъ; коя се по различности правн, свойства, и состава ньиовогъ меняю. Има напримѣръ међу ньима, као и међу людма свакојакогъ темперамента членова, каошто су холеріцы, сангвініцы, флегматицы и меланхоліцы, има и кокете, особито међу белоглаватима, и одвећъ младыма, кои текъ што су перћемъ обрастли.

Можно бы было и више ньовы разумны дѣаня овде навести; но и предаведена су мыслимъ, доста за доказати, да гуске сасвимъ глупе ни су, и да у томъ мнѣню верло погрѣшавамо. Да бы горепомената дѣаня истината была, дуговременый надъ гускама чиненій испытъ засведочити може. А ел што чудно, што овакове међу людма одрастле и воспитане животынѣ, кое толикогъ на суву и на води искуства имаю, и у тако нерзарывномъ обществу међу собомъ живе, толико ума, и свѣдѣня у себи показую.

ВЕШТИНА И ПРИРОДА.

Ове две речи немаю противословно значенѣ, као што се уобште држи, него издаю єдно и исто поняте, кое се различно развіяти и разчленявати може, као што се оно нашемъ духу или чрезъ божественно, или човеческо средство представи; — сама ова

ствaръ мавѣ бы чудновата была, кадъ бы мы озбильне речи славногъ Попе свойски къ срцу пріимити хтели:

„Природа є текъ вештина, коју непознаешъ;
Догледай є провидѣнѣ, кое ты не видишъ;
Несогласѣ Харионія, коју ты не чуешъ;
Поедино пакъ зло свеобште є добро.“

Вештина є природа човека, а природа є вештина Бога; човечія є природа найблагородніе доказателство вештине Божіе; и найблагородніи створи, кое є човекъ начинію, текъ подражанія створомъ нѣговогъ создателя, — очовечени су истоцы божества, кои по виду (форми) у кои прелазе, свагда нова пренаначаваня пріимаю. Ово подиже и свети, докъ тако природу и вештину истоветствуе. Ово смотреніе истоветствуе природу и вештину обраћаюћи целу землю удѣлзовницу (laboratorium) читаовницу и образогледаовницу небеснога Хемікуса, образорезца, књигописца и красара; ово истоветствуе вештину са природомъ, будући да земне вештаке дѣлательнима, рукодѣлцыма, писарима, посланицыма и помоћницыма оногъ првогъ великогъ Свевиновника чины. Премда се, на жалость! ови дарови противъ светыи велики намеренія Дарителя обратно у потребляваю; ништа манѣ нема безъ злоупотребљня употребленя ни човечіе слободне волѣ безъ могућства преступленя човечіе волѣ; ово є природи човечіе вештине природена грешка, кою вештина природе удалити неможе; врбо при существованю способности и за зло и за неправо, ово бы было contradictio in terminis. Благо оному вештаку, кои сматра себе као подотвѣтны свои и духовны и тѣлесны дарова наблюдателя, кои осећа, да му дарови и дужности и права своя имаю; кои држећисе Дріденовы речій: „Најжалостніе є доказателство, да се ѣветъ на зло окреће, што найлепше добро злоупотребленѣмъ постае зло,“ ове дарове, кои су му уваймљени совѣстно употреблява.

Мало є примѣра наћи у высочіемъ кругу вештака, да є отступомъ или преступомъ овога дужности прописа погрешено, врбо усхићенѣ є духа одъ слова до слова чувство Божіе у нама, и найболѣ, да и єдино право доказателство овога чувства лежи у чистоти намѣре, съ коіомъ исто употреблявамо. Найневаљліи є порокъ съ неба посланомъ намъ дару недозволѣно упутствіе дати; но и опетъ повторавамо, да се ово редко случава кодъ правы вештака; текъ у нижемъ кругу вештине находесе овога трагови. Высокодаровити вештацы уобште не текъ непорочни но и благоразумни много су више обузети благодарношћу за дарове, кое су отъ Створителя примили, него гордошћу, што свое вештотворине своіой собраћи на угледъ и удивленѣ предложити могу. И тако правый вештакъ светой природе намери служећи блескъ свое славе текъ као нравственну славу сматра, кои осветлявајући сразу живота нѣгова животъ му убламава,

НРАВОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Судбына є нама дала за осладнти скорби наше два средства: Надежду и санъ.

Тко чрезъ свою смрть срећу други людій устроива, нигда зарана съ овогъ света неотлази.

Незабрањивайте вашимъ децама у првы шесть година возраста њиовогъ штогодь затаити, да она каква тайна быза. Отворено небо детинскогъ чистосердечія нетреба ништа у себи да затвора, ни зору стыда; на вашимъ тайнама научићеду скоро свое собственне закривати.

Есть єдно многократъ посведочено искуство, да, кадъ є судбина у своіой злой вольи, никадъ съ єднымъ ударцемъ ніе задовольна. —

Брашъ є єдна чаша пуна пелена около края съ медомъ намазана.

ДАЛМАЦІЯ.

Дубровникъ 16-огъ Септ. Путујући овуда немогу пропустити, да вамъ два случая несрећобитнимъ, єданъ за моє родољубиво срце радостанъ, другій колико и за мене толико и за све ове житеље страховито ужасанъ. — Идући 12. Септ. по р. съ нѣколицинномъ одъ моій пріятеля шетнѣ ради изъ града у Гружу, спазимъ силный народъ око пространогъ пристанища искупљатъ, и упитамъ шта ово значи? Пріятельи одговоре ми, да ће се нова трабакула (лађа) у море поринути, и похи-

тимо, да и мы на томъ веселомъ позорію у присуствію будемо. Вићо самъ како се великн бродови, вићо самъ како се богати напролнва порина-наю, али овакве радости осећао нисамъ, еръ самъ онде нашегъ свештенника (што е редко), т. е. Пароха Николаевића видіо, гди трабакулу благосиля и са светомъ водицомъ шкропи. Упитанъ околостоеће трговце и принципале, како ове трабакуля? Херцеговацъ брате, одговори мибръ смо и мы Херцеговци. На како? заръ сте већъ и Србска имена бродовима почели давати? А незнашъ, рекну ми, да не само мы, него и наша браћа Бокељи, Трієстанцы, Фіуманцы, ако ће и Римскогъ закона бити, већъ су одъ нѣколико година Србска имена нѣсто митологически своимъ новымъ бродовима надѣвати почели, као: Љубљёный Братъ, Отацъ, Милошъ, Доситей, Драголюбъ, Съ нами Богъ, Харность, Соко, Даръ Божій, и іошть ми много Србска имена изброяше, коя сва, и усхићењъ бивши, имемъ упамтіо, но то самъ нкъ само рекао: тако браћо Србльи, тако браћо наша Славени! гдигодъ можете ваше име и нашъ языкъ славите, пека се по све четири части свѣта наше имена и нашъ языкъ разноси! — Чуйте садъ страхоте Божіе, 14-гъ Сент. у Четвртакъ после подне башъ звономъ око 3 сати доће таковый страшный потресъ, да су многе куће, многе управо рећи палате попуцале. И да е на томъ прошло, народъ бы се утишао, и Богу на нѣговомъ посѣщенію благодарію, еръ потреси премда не овакн страшни сваке године у Дубровнику осећаю се и люди су готово овакомъ страховитомъ догађаю обићали; али што е народу страхъ задало, ово е што после реченогъ грозногъ потреса, кои е више штете починію, цѣлу ту ноћъ и цѣли сутра данъ у Петакъ земля се обично свака два сата потресала, и већъ се мислило, да е пропасть града, као она у години 1667. дошла. Люди, жене, дѣца, велико и мало, богато и сиромашно, врштли, бѣжи, на колѣна пада, Богу се моли, ваніе помоћъ, градъ стои као пустъ, челядъ изъ града побѣгла, трговцы дућане позатварали, занатліе посао побацали, ноћъ една и ноћъ друга несправасе, него се на потана стои, или подъ ведримъ небомъ хода, и они кои легну незасите, већъ на опрезу стое, како ће ду избѣћи, да ій задње непопрію. Тако я садъ у Дубровнику. — Но благодарећи свесилному Богу ветросъ у Суботу почели смо мало оживлявати, еръ прошасту ноћъ ни єдногъ потреса осетилисмо.

С. Н. Новине.

ДОПИСЪ.

(Изъ Пожуна.) Вода е тако нала, да пароброди єдва пловити могу. Єво већъ отъ више недѣля, како пароброди неуредно долазе, кадкадъ єданъ данъ задоцисе, а кадкадъ два, и три дана стое наседнути на ода. Тако е изъ Пеште у Пожунъ, и изъ Пожуна у Бечъ. Тако су некако пре, два пароброда таки сниже Пожуна, а три између Пожуна и Беча наседнути стаяли. Идући изъ Пожуна у Пешту почели су се кодъ села Іованнисъ—дорећ (?) изъ єднога парода у други претоваривати, и крозъ то тако се све поставяя у неуредъ, да се прло стварн губе; зато е особито нужно, да путницы прло на себе пазе. Путницы, кои нтногъ посла имаю, богме и овако, много иду сувиіе.

ПРИВАТНЕ ВЪСТИ.

(Изъ Панчева.) Отъ 16. овогъ месеца имамо, — Нопредъ свега тога, што е раніе овде у изобилію: као што се то исто и по читавой Угарія, богме и по целомъ свету говори и пише, онетъ е кодъ насъ чисто жито 5 фр. 30 кр.; — наполица 3 фр. 30 кр.; — зобъ 2 фр. 6 кр.; — єчамъ 2 фр. 30 кр.; — кукурузъ старый 4 фр. 3 кр.; — кукурузъ новый 3 фр. 30 кр.; банатскій неровъ. — Наши Трговцы трѣани су шпекуланти; еръ они неиду само по потребы ране, или другчіе по шпекулацію, но само на то, да су нкъ амбари пуни, якао да не бы му други (као што е кодъ Трговаца обычно) отуд' пророчествовали нѣгово приближаваюћесе падение (знате, то е штогод кажу нѣмцы „Grodneit"); или да бы и онъ зки ст пуны амбары што ражніе као богатъ виенявао се. Слабость та чини се, да е све наше Шпекуланте окуяила, ялъ века, право нкъ е, — само е снешно неке видити, како продаіе свога тога, кадъ продаіе разну, учу и запеваю; — а куповаюћи на піяцы, съ грошићи надмећусе и надплаћую. В.

ЗАБАВНО.

Кадъ су се у ратно време 1814. године, поевне трупе у малу єдну варошицу смештиле, добые Генералъ отъ Л. конакъ кодъ высокоумносъ и гордельивогъ Генералсуперінтендента. Генералъ нѣга свакій путъ „Господине Пастыре" звяше; но ово нѣму као за тітіломъ жедићемъ башъ не буде по вольи, па толико га іошть разсерди, да найпосле рекне; „Вы бы не могли поштено, као што ми моя тітула доноси, Генералсуперінтендентомъ висновати. Я самъ тако исто Генералъ надъ вашимъ Проповѣдницыма, као што сте и Вы надъ вашимъ войницыма." — „Добро, добро" отговори ку Генералъ, „я ћу Васъ дакле отседъ укратко, Господине Друже (Коллега) звати."

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Лондонъ преко године употребн 110,000 говеда; 776,000 овацa; 250,000 ягнића; 250,000 телаца; 270,000 свиня; 11,000 бечкій (свака отъ 20 цен-

тій) путера; 1,300 бечкій сира; 10 мілліона галлона (сегуда, по 3. оке сваки) млека; 1. мілліонъ мерова квартера жита, или 64. мілліона велики лебова (у Енглезкой само се пшеничный лебацъ еде); 83,000 бурадій (свако по 10. акова) пива; 2. мілліона галона жестокогъ пића, и 2. мілліона бурадій портера и але (сорте пива).

У Пизы дае се пићати човекъ єданъ съ рогомы, кои су пригнбљени, шесть палаца дугачки и полъ палца дебели, и кои су управъ више слепы очію изъ главе израстли. Овай човекъ изгледа као Іупітеръ Амонъ; 35 година є стяръ, и іошть се ніе оженіо. Лѣкари потврђую, да бы та живота коштовало, кадъ бы му се ови рогови отсекли, и зато се онъ склоніо исте рогове докле годъ живи сносити, говорећи, да воле у мирноћи и рогове имати, кои му но не чемъ и новаца пошало заслужую.

Єдномъ човеку умре жена. Онъ наскоро саобшти своме пріятелю, да се намерава и по другій путъ женити, на кое му пріятель нѣговъ, кои нигда оженѣнъ ніе было, и кои є весма на женскій полъ мрзіо, срдито отговори: Вы нисте вредни, да вамъ є жена умрла, кадъ се намеравате по другій путъ женити.

Вікторіа, любопедостойна Енглезка Краљица недавно доказала намъ є, да и у найблагородніємъ смыслу ова речъ „Човекъ“ быти, найвеће за Княгиню украшеніе. Сунъ ивля, да она найлакше свое дете сама дои, нити є узела дойкиню.

У Парізу є Фабріка запалителны дерцета у воздухъ отпиша; при комъ є несретномъ случаю єданъ радіоцъ живота свой изгубіо, два друга тежко ранћена отнешена су у шпиталь, а многи онетъ слабіе су ранѣни. Цѣла ова дѣлавница преобратиласе у прахъ и пепео.

У Парізу 1812. године излазило є само 45. журнала и други періодически списанія; у почетку 1843. године скочило є оны число на 498. Садъ требало бы да се добро извиди, да ли є, и управъ шта є ученостъ и Књижество овымъ изданія умноженіемъ добыло, или изгубило.

Европа у Књигама Хінезкимъ нетиша неоскудѣва; али іошть нема люди, кои бы ій читали. — У Лондону Свеучилишчна Библіотека има 12,000 Хінезки Књига; Библіотека асіятическогъ содружества има ій 5,000; у дому содружества восточноіндійскогъ налазисе до 3000; Парізка Библіотека такођеръ брои на 15.000; у Мынхену преко 10,000, а у Берлину између 4 и 5000. има Хінезки свезкій. Када се іошть и новый пекінскій Нѣговогъ блаженоупокоеногъ Величества Цара Канхійскогъ у 50 фолію = Свезкій Хінезкій Словаръ доверши, кои ће садъ у Парізу на светъ изићи, то ће за преводителѣ быти посла, докле є годъ света.

По извѣстію изъ Сегедина.

отъ 2. Окт. п. р. цена ране на тамошньой піяцы б. в. Жито 4 ½ до 5 ф. Н полица 3 ½ — 4. Ражъ 3. Єчамъ 2 ¼ — 2 ½. Зобъ 2 ½ — 2 ¾. Кукурузъ 3 ½. Проя 5 – 5 ½ банатскій меровъ.

Цена ране 6. Окто. п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	116	110	100
Напольица	70	66	60
Ражъ.	60	56	52
Єчамъ.	50	48	44
Зобъ.	44	40	38
Кукурузъ.	70	63	60
Проя.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ дунава у Пешти.

6. Окто. п. р. 8′. 2″. 0‴.
7. Октом. „ „ 9.′ 1.″ 6.‴

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 4. Окт. р. Nro 59 46 21 71 10

Вынѣесе 18. Октом. р.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут, Четверт: и Недельомъ: цена ѡу є како за овданшнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

65.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и сва, ко Цесаро Краіюште Чиновничество.

Четвртакъ 30. Септембра. 1843. Год. III.

СПОКОЙНО СРЦЕ.

(по Кішфалудію.)

У пріятной долыи цвѣтакъ
Неповреди ветра моћь;
Само горомъ гроз'ну ѣдакъ,
Руши стабла данъ и ноћъ.

О! како ни садъ у миру
Могъ живота тече рокъ;
Пріятности свудъ извиру,
Ко кристали быстрій токъ.

У толикой буни света
Я боравимъ тихи санъ. —
Свуд'же мира чека мета
И спокойный свнће данъ.

Ђорће М. Деспотовићъ
Потисћанинъ.

О ВОСПИТАНІЮ ДѢЦЕ РУКОДѢЛАЦА:

В. Б. преведено.

(продуженіе.)

Изъ Числа 62.

О кадъ бы се нужда овы полезны школа одъ стране наши Српски Обштества, и имућны Спаія увидила, и подобне школе заводити почеле;! наша бы Народность далеко самосталніомъ постала, а изображенѣ найвишіи степенъ, на угледъ остали Народа тако постигло, да бы у стању были с' нашимъ изображенѣмъ и само изображенѣ превозыћи.! — У почетку овога чланка наведено є навластито, ко бы праведно обвезанъ было, о овомъ светомъ предмету бригу носити; али мы, на наше политично станѣ сматраюћи, неостае намъ друго, до опетъ на штедри духъ нашегъ дівичногъ Народа и зато обратитисе, врбо є први задатакъ, „новчана средства" — Народъ є ова и доякo, на подизанѣ народны нормалны, гімназіални, клирикални и педагогични школа, на цркве, и на Матицу, драговољно приносіо; накъће и отсадъ давати, кадъ се путно и сходнымъ начиномъ на то позове, начиномъ, кои да небуде обштомъ глобомъ жигосанъ! — Обратићемо се далѣ и на млогопочитаеме миле Србкинѣ свакога реда и возраста, оне ће ямачно, слѣдуюћи своимъ природно благороднымъ чувству, на подизанѣ школа за малу дѣчицу, на коима будућность наше Народности почива, свесрдніе дарак принети, неголи на неизвѣстно издаванѣ забавника Сокола? Драголюба? и т.д. коихъ є цѣлъ и тако више на суети основана, него на обштой моралной ползи, бацаюћи быстріи безпристрастни погледъ на позывъ у Новини, — — —

ВЕЛИКОДУШІЕ И ВЪРНОСТЬ.

Грованѣ топова надалеко разлежашесе, а тіо унаоколо гореће на стражама ватре кроз дубоку ноћну густу помрчини комасахусе. Французкій Лайтнантъ Равінъ седіо є лакорањену руку свою завыяюћи поредъ ватре, кою су єдни отъ войника иѣговы са излупаным посућемъ домашнымъ подстакнивали, докле су имъ други содрузи тамо амо тума-

раюћи што за ѣло тражили, кои се наскоро обременћни изъ ближнћгъ ѣногъ села поврате. Њихово ово бреме падне имъ у путу потежко, зато наишавши на ѣногъ у шушњаку сакривеногъ паорскогъ дћчака, натераю га, да имъ бреме понесе. Онъ ово ѣва сирома изверши, за кое войницы га похваљиваюћи, пруже му стакло, да се подкрепи; но онъ то отговараюћисе неусхте прінмити, него уморанъ наслоннсе на ѣну за Равіномъ вербу, и вћма іошть на очи свой шеширъ натуче. Равінъ се садъ къ нћму окрене, коме седећки олако усмотри подъ ліче на главу натученнымъ шеширомъ сакривеный и простачкимъ одћломъ доста заклоњћный нћговъ бледый, нћжный и красный обликъ, и обћда ѣна живости ока. Чињаше се, да дечко отъ страха и зиме дрхће и као да се предомишљяваше, хоће ли заостати или неће. Равінъ рекне му сожалително: „Оди дечко къ ватри.“ Нћмачке ове речи и любкій гласъ, чињахусе да су га дирнуле; но онъ ништа неотговори, већъ му низъ лице полету сузе. Равінъ садъ заборави на свою рану, скочи на ноге, ухватисе за руку и запыта га усердно: „Зашто дечко ты плачешъ?“

Онъ склопи руке, пакъ молећи трепећућимъ и тихимъ гласомъ отговори: Избавите ме о великодушный Муже. Отацъ мой ѣ у првомъ овомъ селу Судіа, а я самъ се у простачко одћло преобукао зато, да бы као непознатъ лакше утекао. Бѣгство мое и густа ова помрчина разлуче ме отъ мои: а ваши войницы несрећомъ моіомъ спазе ме у шушњаку, гди самъ прикривенъ лежао, ухвате ме, и я морадо ту робу довде донети имъ. Стражарске те унаоколо горће ватре тако ме плаше, да я несмћмъ далћ бѣгати, иначе морамъ се подобны случаева и бояти, и тко зна више ѣногъ тако щедрогъ избавителя наћи.

Садъ, придода Равінъ, я ти немогу ништа помоћи, него морамо чекати дана, до кога мећутимъ одморисе и отспавай: тако привуче ѣну задобывену постелю мећу вербу и горећу ватру, и понуди га сести, кои истина одма на постелю седне, али ништа неусхте ести.

Садъ Равінъ наново почне свою рану завыати, съ чимъ немогавши наскоро готовъ быти, окрене се дечаку, кои нћжнымъ и малымъ дрктаюћимъ своимъ руканца тако пажљиво и полако рану завіе, да ѣ Лайтнанту ово сасвимъ угодно пало.

Докъ се Равінъ тако са свои содрузы частіо, младинъ узъ дрво леђи преслонивши се быо ѣ седећи заспао: Најпосле и войницы се к' сну предаду; ноћъ поладна бћше, а ватра на све пріятну топлоту бацаше. И Равінъ посади се поредъ своіъ спаваюћегъ избавленника, коме се шеширъ малко уздигао быо, испод кога су красни бѣложућкасти кудри зулови вирили.

(продуженіе сліћдуе.)

НАЧЕРТАНІЯ ИЗЪ БОСНЕ.

Съ Хорватскогъ отъ Професора Ваньичека.

Турскій сказъ о Милошу Обиличу.

Као што Турцы сказую, имаду Христіани књига, кое о целомъ свету пишу, и у конма све ѣ тако точно и добро назначено, шта се годь догађало; затимъ колико су путій Швабе съ Турцыма ратовали, колико ѣ людій у биткама пало, и шта више, кадъ су Швабе, а кадъ Турцы побћдителни были. „То морамо признати“ примћти ѣданъ на мое речи, „да су Швабе у свему непристрастни.“ Другій опетъ запыта: „Зашто то?“ — „Богъ га посћкао,“ отговори трећи. „Вы хоћете башъ све точно да знате. Ты вальда мыслишъ, тамо тако стои, као кадъ мы гусле узмемо, и узъ њи пћвамо, како смо Христіане били?“ — На ово опетъ ѣданъ дода своя примћчанія: „Вћре ми мое онъ истину говори. Тко ѣ дакле быо Краљевичъ Марко? — Тко ли Вукъ Янчанинъ, и имено юнакъ Милошъ Обиличъ, кои се заклео быо, да ће Султану на Косову ногомъ за вратъ стати, и у уста му комадъ сланине турити?“

Ефендимъ бонумъ, онъ узяши на своіъ коня, и кадъ у Косово дође, читава войска мораше му се съ пута уклонити,

и тако дође онъ до у шаторъ Султановъ, когъ, како ѵђе, ножемъ распори: али ефендимъ, онъ сасвимъ заборави на свою захлетву, да ће сирѣчь турити Султану сланину у уста, извуче свою налошину, и ноћне крозъ цѣлу войску продирати, где до 8000 людій посече. Но текъ надъ 6 вечъ на краю войске быо, падне му на паметъ сланина. Као муња окрене се натрагъ, стане ногомъ за вратъ мртвомъ Султану, и тури му у уста комадъ сланине. Докъ 6 онъ ово чиніо, изыђе 6дна Грчка Волшебница, и научи заоставшу Турску войску, како ће се страховитый овай Юнакъ живъ ухватити моћи. Када 6 дакле Милошъ изъ шатора изкочіо, набоде му се конь на 6дно отъ у землю усађены копля тако, да се онъ съ нѣга на землю стропошта, коме одма Турцы притеку, и руке натрагъ савежу.

Кадъ се Милошъ, чудећисе овомъ лукавству, ближе о обстоятелствама извести, замоли ій, да бы му пре негъ што га посеку, старицу предъ нѣга довели. Коя молба кадъ му се испуни, онъ се приближи своіой упропастителницы тако, као да іой хтіше штогодь казати, нагло іой оберне своя леђа и спопадне 6 средньимъ своимъ деснымъ перстомъ за носъ као съ клѣштама, и окренувшисе фуѣне мраку ову аветыню чакъ преко Косова, да 6 таки мертва остала. Ово кадъ Турцы виде, одма му отсеку главу одъ страха, да се ово исто іошть коме и отъ ньи догодило не бы. — Толико о Милошу по Турскоме сказу.

Отношенія служећи лица спрама свои господара.

Свакій мужъ свою жену, као и свакій господаръ свога слугу, нарочито іошть ако 6 овай Хрістіанинъ, за наймању погрѣшку безъ свакогъ суда убити сме. Съ ованковымъ неограниченѣмъ траже Турцы, да се кодъ странни великимъ и славнымъ покажу, представляюћи имъ комедію, коя бы одвећъ шаљива была, кадъ се не бы у ньой тако много трагическе озбильности са самымъ убиѣмъ налазило. Доће л' на примѣръ кои странни предъ Агу, или предъ другогъ когъ ньіовогъ Чиновника, то служителъи предъ страннымъ мораю овако говорити: „Види нашегъ Агу! онъ насъ све, колико смо годь овде, може погубити дати? — Ово се као разумева, да онъ исту свободу и надъ страннымъ узети може. — На кое Ага изтегне свой вратъ, пакъ смешећи се гордо одговори „Аа, іокъ, іокъ! Боже сачувай! Я никадъ нећу поштенымъ людма близу приступити.“ Но с' овымъ Агинымъ речма недаду се служителъи у роли своіой забунити, него продуже далѣ: „Онъ сме отъ насъ све наше добро и имуѣство отузети и затворити дати, кадъ му годъ воля доће. На ово опетъ маюћи Ага главомъ и браду свою гладећи противъ проговори: „Аа, не! небойте се ништа: іокъ, я то нећу урадити. Ая, то я нећу.“ Докле овако служителъи моћъ и величіе своги господара уздижу, наежисе отъ страха страннове коса, кои текъ онда свободніе почне дисати, кадъ се сети да 6 власти ованковогъ Деспотізма освобођенъ.

ОБЯВЛЕНІЕ.

Одъ стране Лицеума Княжества Српскогъ обзнањоесе Высокопочитаемомъ Обществу, да ће са знањемъ и одобренѣмъ Высокославногъ К. С. Попечителства Просвештенія, Г. Професссоръ Фуѕіке, Др. Янко Шафарикъ явно у здању нормалны школа предавати Исторію и Литературу Славена. Предаванѣ ово држаћесе сваке недѣлѣ и нанѣтъ празника одма после свете Литургіе, а именито одъ 10—11 по европейскомъ часочисленію. Септемврія 22. држао 6 вышеказаньый Господинъ уводъ свой за будућа нѣгова предаванія. Милина 6ило видити седе старце, где са нѣжногъ младежи у скаміама седе, управивши очи свое на вештогъ за катедромъ Словослова, и са унутрашньимъ побуђенѣмъ слушаюћи израженія, коя намъ начертаваху судбину Славенскогъ Рода нашегъ. Да — семе ово насће на землю благу и принети плодъ сторицею, кажу

С. Бео. Новине.

КРОЙЧКА ШТАТИСТІКА.

Варошкій Вѣститель у Іеленкору приповѣда, да е онъ овы дана књигу коятій єдногъ на класу Пештанскогъ Кроича прегледавши изъ нѣ дожучіо, да о у њой отъ 1. Іулія прошасте године до последнѣгъ Іулія текуће године, дакле за годину дана, преко седамъ хиљада и неколико стотина комадій мужки хальина забиљежены нашао. Сваку хальину єдно на друго у 20. форінтій сребра рачунаюћи — кое ніе башъ скупо узето, будући се тамо много свечаны хальина налазило; кое су 3—400 форінтій сребра коштовале — то износи отприлике Кроича оногъ годишњій приходъ на 140.000 форінтій сребра; отъ кои кадъ се узме 20 процента као чистый добытакъ, то износи нѣгова заслуга преко године на 28.000 фор. сребра; — една у ствари запета удивленія достойна сумма, коя заръ ніе чрезъ неколико невисплатно заосташи коятій каковый малый уштербъ претерпити! —

ВѢСТИ.

(Будимъ.) Берба се кодъ насъ при доста угодномъ времену 11. Окт. р. почела, и као што е грожће іошть пріе две неделѣ изгледало, доста е сазрело: Можемо рећи, да ће намъ оногодишњій вино много боље отъ ланьскогъ быти; алъ е и велика разлика вообще отъ ланьске бербе; єръ на многи месты, наполакъ, а повайвише на трећій талъ ланьске бербе се може рачунити, и прекда е овогодишњій клюкъ кодъ насъ прилично сладакъ, и по изгледу доста червенъ, зато опетъ ніемъ се ценомъ (као што смо се отпре надали 3-4 фр.) продавати неможе; неѣ обычно се продае акомъ по 2 ½ и 2 ¾ фр. шайна. Како се дакле познати дае, да су кодъ многи Винодѣлаца, и Винопродаваца іошть пуни подруми ланьскогъ и отъ прошасты година Виномъ.

Д.

(Пешта.) Отъ 5. до 11. Окт. п. р. прошло е овуда Дунавомъ за горњій Предѣлъ са различномъ разношъ свега 31 Лађе; између конхъ было е 12 лађи жита са 53.434...4. л ражи, са 5100. 1. л. ечма са 2150. 10. л. зоби са 54.700. 2. л. кукуруза са 6.500. 2. л резнице са 9000. и пров са 80. Вагана.

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

4. Окт. р. 1843.	у Сребру.	
Металъ.	а 5 %	111
„	а 4 %	100
„	а 3 %	76
Заемъ одъ 1839.	„	286
„ „ „ 1834.	„	727
Банкације Комадъ.	„	1644
Естерхазинъ Лозъ.	„	53
Царски дукати.	„	103 ⅞

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 11. Окт. р. Nro. 46 38 21 81 41

Вуићесе 25. Окт. р.

Станѣ дунава у Пешти.

10. Окт. п. р. 10.′ 5.″ 0.‴
11. Окт. „ „ 10.′ 0.″ 6.‴

☞ Одъ стране Учредничества П. Б. Скоротече явля се, да ће се скоримъ сва она Числа подпунити, коя за време престанка Скоротече изышла ни су.

☞ Будући да се Пештанскій Леополди Вашаръ приближује, то се учтиво умолявају сва Г. Г. Пребройницы Скоротече, да бы, кои іошть платили ни су, садъ о Вашару (на Розенплацъ Nro. 285. намъ новце послати усердствовали.

☞ Тко бы желіо ствари за купованѣ, продаванѣ, или предмете књижевне, трговачке и рукодѣлія Публіки обзнанити, такова обявленія ће се у Скоротечи за 3. кр. ср. одъ линіе пріймати.

Учредничество.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словыма Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут: Четверт: и Недельом: цена му е како за ондашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

66.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу № 285. и свако Цесаро Краіюште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя 3. Октобра. 1843. Год. II.

БЛАГОДАРНОСТЬ.

Нашимъ ревностнимъ Первосвященикомъ на земаломъ Собору дне 16 Септ. п. р. за родъ и цркву тако подвижно заузевшимъ се.

Как'ве вѣнце крестовосцемъ
Сад' да сашлетано?
Гдиљ' памятникъ благимъ Отцемъ
Мы да назидамо?

Хоћемол' имъ мы имена
По градови главнін
На камену изрезана,
Красит' благодарнін?

Иљ' на холму, и планины,
Иљ' полю широкомъ,
Да намъ онде на равнины,
Цветаю потомкомъ?

Иљ' ће мо и стихословно,
Иљ' у прозы любкон,
Иљ' листови нашін явно,
Шиљат' браћи Сербском? —

Сви су ова памятницы
Кратків, привременнін,
Наше треба славе вѣнцы,
Да остану вѣчнін.

Признателногъ кодъ потомства
У сврижали Сердца,
Ту да живе докъ в Србства,
И докъ трае сунца!

Неуморна Радичћа
Народнѣга Отца,
Ревностнога Живковића,
Редкогъ Митрополита,

С' Евгеніемъ и Платона,
Свак'ће спомнянти,
За трудъ, подвигъ, дѣла явна,
Славу хвалу дати *)

Єр' к'о храбрін вітезовн
Права наша браше,
И Народньи к'о лавови,
Цркву, Србство, храше!

Несторова да прежіву
Желимо имъ лѣта,
Лавровъ вѣнацъ да имъ главу
Краси овогъ Свѣта!!!

У Бечеју 20. Сепг. 1843.

Іованъ Чокерлянъ.

ХРОНИКА ПУТОВАНЯ.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ.

3. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

(продуженіе.)

Пристаниште, кое Дубровнику непосредственно принадлежи, ніе тако велико, нити какове особите цѣне има, єръ у нѣга текъ

*) Ако ова одушевленна ревность права рода признателность не заслужуе, онде нема благодарности на свѣту. —

до три високе галіе стати могу; но много в 6 лепше и шире пристаниште Гравозе, кое в къ сѣверу съ єдномъ миљомъ отъ Дубровника удаљено, и у ово никадъ странке галіе недопловаю. Перво пристаниште иначе темељно и јако сазидано в; њега защицава в дна особите величине іошть 1570. године обновита тврдыня, крозъ кою и путъ Брено пролази. Међу тоновима ове тврдынѣ лежи пространо єдно место, Пазаръ, зовомо, где се маньи вашари сваке седмице трипутъ, а єданпутъ опетъ преко године главный вашаръ держи, на кои сѣ долазити народъ и изъ погранични Турске Области места. Овай Пазаръ обграђенъ в зыдомъ 4. стопе высокимъ, кога зачелѣ съ контумацомъ граничи. Кърванъ Турскій долази само до Вергато, кое отприлике две милѣ отъ Дубровника отстои; а одавде ій мілітарска наша стража на пазаръ допраћује и отпраћује. У време вашара видисе стотинама коня, на коима газде, слуге или жене хеспанъ доносе и овде га продаю или променюю.

Да се не бы на вашару наши съ Турцыма помешали, посредъ піце понамештане су страже и єданъ надзыратель, или другій кои служитель, кои новце, кои се меняю, у сирћету испира, за кои посао налазисе на средъ піце єданъ асталъ, на коме су судови пуни сирћета, у кое се бацаю они новцы, кое Хрістіани отъ Турака прімаю, зато, да се отъ кужне болести оперу.

Хеспане, кое Турцы доносе: као топлѣно сало, восакъ, медъ, сланина, суво месо, маст, угаль, суве шљиве, гвожђе и т. д. Хрістіани ій одма, како се претоваре, безъ да се и єданъ сатъ у контумацу зауставе, односе; но овчія вуна, и одъ нѣ справлѣне матеріе, тако исто и коже, кожице, јако се мораю изчишћавати: и за ово су обашка люди наређени, кои таки, како се кои транспортъ донесе, сваки джакъ одреше и съ голымъ рукама добро хеспанъ претресу. Кадъ се овай опасный посао сврши, онда се цео транспортъ у контумацъ однесе, где се за 14 дана задержи. Ако се куга појави, то се истый транспортъ сасвимъ спали: а напротивъ опетъ, кадъ прођу 14. дана, а ништа се на людма, кои су претресаюћи кужной опасности подложени были непоави, то се транспортъ за некужанъ прогласи, и онда се топервъ хестапъ однесе на место, кудъ се тыче. Премда се ово редко догађа, али напакъ одъ прођашніх времена имамо примѣра, да в много хеспапъ претресаюћи людій живота коштовало. Хрістіанскій хеспанъ состоисе найвише изъ колоніалногъ и рукодѣлногъ, кога найвише Турцы само зато купую, што га они у своме отечеству понайбрже распарчати могу. Забрањени хеспани редко се кадъ овде доносе, или скоро никадъ: но кадкадъ опетъ отъ стране Турске Области чинесе разбойническа насиства, и то више по мору него по суву. Ово вообще извершую Грчки (Славянски) Турски поддайници, кои отъ обытателя прудова, кои Дубровникъ съ морске стране обколяваю, тако зване Трабаколле подъ аренду узымаю, и страномъ друге превозе отузымаю, страномъ манѣ населбине нападаю, њіове житель ограбляваю, и тымъ путемъ што годь задобыю, у друга пристаништа носе и продаю. Но ова су разбойничества скоро сасвимъ престала, чему су ямачно више узрокъ некири у унутрашньости Провінціа Турски подаваюћи имъ згоднію прилику у њіовомъ делу, него строго надзыратество и пристаништа полиція. Земальска напротивъ терговина водисе са особытомъ паљивошћу и поштено, што се и кодъ самы Турака примѣчава, кои и у приватнымъ своимъ пословима верло совѣстно раде, тако, да често при учињѣнымъ обвезателствама, поредъ свегъ тога, што никаквогъ писмена немаю, кое бы имъ време исплате назначавало; опетъ речь свою держе. Имамо и примѣра, да в гдикои Турчинъ и у она времена, када су несогласія између њи и Француза была, и кадъ су распре исплаћиваньма често на путъ стаяле, ипакъ своя учињена съ хрістіанима обвезателства точно на опредѣлено време испуніо; безъ да в у призреніе узимао препреге, како бы найсигурніе до занмодавца доћи могао. Но ако му в ово невозможно было, то в другомъ комъ Хрістіанину, кои в изъ оногъ предѣла, где

в заимодавецъ живіо, у нѣгову землю дошао быо, вручіо, да испуни нѣгово обвезателство, или в наредіо, да се са заимодавцемъ у опредѣленый данъ на трећемъ месту састане, гди су се могли безъ да се помешаю разговорити и видити. Случило се в вечь, да су при пословима са жителима овога предѣла често найтеже начине на опредѣлено место долазили, ако имъ исто съ друге стране поручимо, да ій видимо и познаемо, подигну затимъ кесу съ новцы у высъ, пакъ после оставе ю на землю, и брзо се удале. Заимодавацъ поійти садъ на место, гди в кеса оставлѣна, и тако тымъ начиномъ добые свое новце, безъ да икада ѣдна крайцара фали.

(продуженіе слѣдуе.)

ВИНЕТА, СѢВЕРНА ВЕНЕЦІА.

Часи наше часи,
Часи дѣвнѣ слáви,
Кедь са наше валя
Словенскé зáстави!

Боли ске мы боли
Меан народами,
То чо в темъ Кривавъ
Надъ тыми хоравь.

(Словенска Нар. Пѣсма.)

Несретному заручнику, кадъ, га немилый случай или злобни люди съ вѣреницомъ раставе, кадъ му оно, што му быяше наворъ све среће, ограбе, ѣдно іоште остае благо, коимъ болю свою ако не утаманити, баремъ уталожити може; благо, кое му савъ светъ отети неможе; и то в споменъ прошасты дана, споменъ сретны, раскошны часова, кое в уза свою любу уживао. Исто валя и о нама и нашемъ Славянскомъ народу. Народъ в нашъ некадъ найкрасніимъ цвѣтомъ цватіо, кадъ су други народи у мерклой незнанства бездни зѣнали; да, и наши су прадѣдови са знанѣмъ и наукама словили, и ньіова в крѣпость и вештина на гласу была, и они су за човечество заслуге стекли. — Свѣтла су намъ тога доказаня два Славянска града, Венеціа и Винета,*) обадвѣ Владѣтелнице Славянскога мора;**) ова на сѣверу, она на югу; ова Кральица одъ Балта, она Кральица Ядранска. Ёсу вамъ то найкрасніе звѣзде на хорізонту Славянске Історіе, єръ неопровержно доказую, да Славяномъ никада ніе стало до боя и воя, до издайства и убойства, до харана и обарана; него да су тежили за миромъ и домостроеніемъ, за вештиномъ и окретностію, за терговиномъ и просвѣтеніемъ; и ово опетъ постаде изворъ премногы крѣпостій, кое древни писцы са одушевленіемъ славе. Да, и право в казао великоумный: Лытцовъ (Geschichte von Meklenburg S. 15.): „Während die germanischen (und andern) Völker in blutigen Ausrottungskriegen Knechtschaft, Tod und Länderverderbniß herbeiführten, lohrte unsere fleißigen Wenden der ruhige Besitz ihrer neuerworbenen Länder, deren Anbau und Urbarmachung sie sich angelegen sein ließen.“ — Но

„Коло одъ среће у околи
Вартеки се непрестае:
Тко бы гóри, ето в доли,
А тко доли, гори остае!“

Жалостну истину овы рѣчій и Славяни искусише. Отъ славе наши дѣдова голай намъ споменъ оста! Сѣверну су намъ Винету Нѣмцы уничтожили; южну Італіани отели; намъ в остала текъ поносита совѣсть, да су обадва града дѣла Славяна, дѣла наши праотаца. Мысль ова нека намъ буде и поносъ и утѣха, нека намъ надокнади, што намъ в садашньость пократила; нека намъ буде подстрекаче на дѣла возможна; споменъ славны предкова нека породи у нама вожделѣніе исте славе и тога, по чемъ сую стекли, то єсть, жедь знаня и терговине, вѣштине и окретности, гостолюбія и радности. Тако ће се духъ нашъ, у море славне прошлости загнюренъ, свѣтлымъ лѣнымъ блесцыма охрабрити и окрѣпити, очи-

*) Да су Венеціа (Млетцы) и Винета Славянски градови, то већъ име ньіово свѣдочи; єрбо иностранци писцы Славяне зваху Венеде, Виведе, Винете, Виядe, Виядe и т. д.

**) Већъ Итолемео (около год. 175 послѣ Хр.) и за ньимъ Марціанъ Херакеотя зову данашнѣ Балтиско море „Затокъ Славянскій.“

стити и препородити, и текъ овако на свако добро дѣло справанъ, у насъ се повратити. — Опремивши онога, кои се точно жели съ Ядранскомъ Венеціомъ упознати, на преверстный Коларовъ „Цестописъ," одѣли ћемо се у духу съ читательи на обалу Балтинскога мора, и водити га по развалинама сѣверне Винете. Ал' нечекай точно, да ю опишемо: Злоба людска настояла в истый споменъ толико славногъ града сбрисати, и што в ова оставила, то в опетъ худый случай упропастіо. Само слабу сѣнку видићешъ отъ свега, што в было: твоя сила воображенія мора ће ти надокнадити, што недостае, мора ће ти изъ поедины каменчића, кое в грабљиво море поштедило, саздати градъ, као што се некадъ къ небу дизао.

Уприте око ваше на начертаніе данашнѣ Германіе, погледайте нѣзину сѣверну страну, то есть садашню Пруску, Мекленбургъ, Олденбургъ, еднокъ рѣчію све землѣ међу рѣкама Одромъ и Лубѣмъ (Елбомъ), и преко ньи лежеће, гдѣ сада сами Нѣмцы обытаваю, свуда быяху у време роћена Христова населенія све самы Славяна кои су се славили са своимъ за оно доба богатствомъ, вештиномъ и великимъ просвѣштеніемъ. Исти Нѣмачки Списательи ни су народу нашему красне и похваледостойне свойствености одрекли; а што више іошть сви се у томъ слажу, да су Славяни іошть пріе Нѣмаца у Нѣмачкой полѣ обрађивали, руде копали, новце ковали, платно ткали, у Живописаню и Ликотворству весма напредовали, пакъ поредъ онога и са свима онога вѣка неображеныма народима терговину водили, и непрестанно съ ньима у сообраћеню бывали. У красномъ овомъ народногъ цвѣтаня вѣку, када имъ крваве битке и сурова прогнанія свои сосѣда непозната быяху, допрли су были Славяни са неуморимымъ своимъ настояванѣмъ до толикогъ благостоанія степена, да су многи иностранни путници, повративши се куѣи, ньову землю съ Палестиномъ, то есть, са земльомъ, гдѣ млеко и медъ тече, сравняваи; но похваломъ своимъ и зависть исты добара пробудили. — Разни наравни и художественни призводи, конхъ су Славяни у изобилію имали, учинише, да су они рано мыслити почели о терговини, коя бы ньову окретность подупирала, сбогъ чега подигоше на обрежію морскогъ градове, сграђиште мореа пристаништа, и упознашесе са осталымъ тергујућимъ народима.

По изтраживаню Шафариковомъ (Слованске Старожитности стр. 89 кѣроатво в да в већъ у време Ѳалеса (600 пріе Хр.), а извѣстно в да в у време Есхила, Софокла и Херодота (500—449 пріе Хр.) янтарь (ћилибаръ) (Bernstein) изъ данашнѣгъ Прускога прикора у далеке землѣ, именито у Фениціо и Грческу, воженъ; и терговину ову водили су и у време Римскогъ Владѣнія. Три пута има, по коима су Терговцы ходили и бродили. Первый путъ, као што се чини найстарій, ишао в отъ Балтинскогъ мора, преко непознаты Татрански покраина, по свой прилицы по западной Двини до рѣке Дѣпра, а сиадде до Грчески населенія, на обрежію црнога мора, именито до Олбіе онде већъ около године 665. пріе Хр. подигнуте. Овымъ путемъ добыяху Грецы, Скити и прочи восточни народи янтаръ, карзно и жито. — Другій истогъ вѣка путъ протезаше се уз полине данашнѣ Польске, преко Татре, низъ Поважа (Wagthal) у Панонію чакъ до мора Ядранскогъ, къ браћи ньовой южнымъ Венеціанима: градови Калісіа (Калишъ). Карходунумъ (не далеко одъ Кракова), затимъ Целемантіа и Карнунтумъ (одъ коега се и данъ данасъ іошть развалине виде не далеко отъ Беча) быяху главне штаціе на овомъ путу. Извѣстно се знаде да су на овомъ путу већъ у време Херодота, а и доцніе янтаръ извозили. — Трећій западный путъ водіо в преко Нѣмачке и Француске, именито у Масилію, гдѣ су янтаръ Фениціани куповали, и у дальне га землѣ препродавали. — Тако о томъ пишу Херодотъ, Плініи, Штрабо, и многи други древни Грчески и Римски писцы; свѣдоче то и старински Грчески новцы, кои су у наша времена у Пруском приморію некопани.

Нѣмачкій Списатель, кои в подъ именомъ Баварскога Землеписца познатъ (живіо в около 890. год. послѣ Хр.) приписуе Ве-

летомъ, Славянскому на обали Балтинскогъ школско Управителство Храму Божіемъ, руку помоћи пружило, и једну часть отъ школскогъ имъ годишњегъ Интереса, на надержаванѣ Пароха њиовогъ рѣшило. — Подъ мудрымъ руководствомъ Н. Високоблагородія Г. Евгенія отъ Ђурковичъ, саданиѣ Управителство Г. И. С. наши Народны школа, претпоставши то: да се, ако сирѣчь школа ову жертву церкви не учини; найпре церква, — пакъ после и школа, можда навѣкъ затворити и упропастити може, — одма в поништѣйше свое представленіе прошастогъ лѣта, Высокославѣщому кр. Унг. Совѣту, а овай П. ц. кр. Величеству у тому поднело: да се прошенію наше Егарске православне Браће милостивѣйше удовлетвори. У слѣдствію когъ благоизволило е Н. ц. кр. Величество, путемъ Высокославногъ Конвеліма рѣшити, да се една часть Интереса, онако као и досадъ Учителю — а друга, свой равна, Пораху свакегодиње исплаћује — остатакъ пакъ на умноженіе школскогъ капитала преобрћа; да Певчика дужность има Учитель исполнивати — Свещенникъ сву мано и вћу, у Академији сущу юность у Христіанской Науки, двапутъ у седмицы обучавати. Изъ овогъ милый Роде видимо, у колико е нама нуждна и полезна наша школска Депутаціа. Да вѣ ніе было, капитали школски не бы се тако осигурати, и досадъ обдержати могли, — пакъ бы садъ и церква и школа наша, а съ тымъ и знаменито и свake похвале достойно Егарско Общество наше престало. Зато треба, да свако оно Общество, гди такове школске Фундаціе существую, гди се отъ њега чрезъ Славну Депутацію рачуни, и извѣстія о школскима Фундаціама изыскую — гди се Сл. Депутаціа за осигуранѣ таковы капитала стара и труди, благодарно буде спрама благодѣтелногъ Депутације попечења. Овако ћемо обдержати наше народно Благо, нашу Церкву, нашу Школу и нашу Народность.

Депутаціа е наши школа једно право у нашемъ Отечеству народно, и найотмѣније наше заведеніе. Она найсветію дужность има стараше се о томъ, да се све оно, што кои Родољубацъ школскима Фундаціама, юности, као штипендіе, и проч. даруе, совѣ-

летомъ, Славянскому на обали Балтинскогъ школско Управителство Храму Божіемъ, руку помоћи пружило, и једну часть отъ школскогъ имъ годишњегъ Интереса, на надержаванѣ Пароха њиовогъ рѣшило. — Подъ мудрымъ руководствомъ Н. Високоблагородія Г. Евгенія отъ Ђурковичъ, саданиѣ Управителство Г. И. С. наши Народны школа, претпоставши то: да се, ако сирѣчь школа ову жертву церкви не учини; найпре церква, — пакъ после и школа, можда навѣкъ затворити и упропастити може, — одма в поништѣйше свое представленіе прошастогъ лѣта, Высокославѣщому кр. Унг. Совѣту, а овай П. ц. кр. Величеству у тому поднело: да се прошенію наше Егарске православне Браће милостивѣйше удовлетвори. У слѣдствію когъ благоизволило е Н. ц. кр. Величество, путемъ Высокославногъ Конвеліма рѣшити, да се една часть Интереса, онако као и досадъ Учителю — а друга, свой равна, Пораху свакегодиње исплаћује — остатакъ пакъ на умноженіе школскогъ капитала преобрћа; да Певчика дужность има Учитель исполнивати — Свещенникъ сву мано и вћу, у Академији сущу юность у Христіанской Науки, двапутъ у седмицы обучавати. Изъ овогъ милый Роде видимо, у колико е нама нуждна и полезна наша школска Депутаціа. Да вѣ ніе было, капитали школски не бы се тако осигурати, и досадъ обдержати могли, — пакъ бы садъ и церква и школа наша, а съ тымъ и знаменито и свake похвале достойно Егарско Общество наше престало. Зато треба, да свако оно Общество, гди такове школске Фундаціе существую, гди се отъ њега чрезъ Славну Депутацію рачуни, и извѣстія о школскима Фундаціама изыскую — гди се Сл. Депутаціа за осигуранѣ таковы капитала стара и труди, благодарно буде спрама благодѣтелногъ Депутације попечења. Овако ћемо обдержати наше народно Благо, нашу Церкву, нашу Школу и нашу Народность.

Депутаціа е наши школа једно право у нашемъ Отечеству народно, и найотмѣније наше заведеніе. Она найсветію дужность има стараше се о томъ, да се све оно, што кои Родољубацъ школскима Фундаціама, юности, као штипендіе, и проч. даруе, совѣ-

(конецъ слѣдуе.)

КАКО ЦЕРКВА ШКОЛУ, И ШКОЛА ЦЕРКВУ У НУЖДИ ПОМАГАТИ МОЖЕ. ? —

У смыслу овогъ вопроса, а найвише общенародногъ нашегъ напредка и благостоянія ради, налажемо овде за примѣръ једанъ само случай, кои ће з ниште правыхъ Родољубыма православногъ нашегъ исповѣданія, и поволянъ быти, и за подстреканіе послужити моћи, као:

Скоро цѣломъ у Угарiи православія нашега Народу быти ће познато, да се у пређашня времена, православно наше Егарско Общество, изнеђь первы и найзнатнiи наши Общества броило: и онда су Родољубиви наши Егарцы, као чадолюбиви Родитељи спрама свое деце и њиовога воспитанія, тако ревностни были, да су знамените фундаціе школске устроили; кое су подъ надзирателством и управителством наше славне школске Депутаціе точно осигуране, и у своіой целости до данасъ невредимо сачуване остале.

Доцнія пакъ времена, тако су се непріятна и нечувана овомъ цветаюћемъ негда Обществу нашемъ показала, да се число православны членова истога Общества, толко умалило, да вѣћ више ни су у состоянію красну, велелѣпну и Историчски знамениту свою церкоъ, — и Пароха своъ обдержавати; зато, прибѣгли су они молбенно: да бы

стно, и по Всевысочайшемъ пропису уредно и точно руководи; да се Интереси само на своя опредѣленія и ни нашто друго обраћаю; да се ништа отъ Интереса, а іошть манѣ отъ капитала што сие укинути; вешь све у своіой целости обдержава, и у колико обстоятелства дозволяваю, умножава; — Депутація ова по различію Фундаціа, и ньіовы опредѣленія, различите расходе и издаваня чини; обаче никадь по своіой вольи, него увекъ по Всевысочайшемъ ц. кр. Пропису. Она прінма благовольна дарованія отъ наши Родолюбца школи учинѣна, — прінма десетый додатакъ на учительску плату по гласу контракта; прінма доходакъ трећегъ препарандскогъ таса — прінма Интересе отъ капитала шко. ски; и свака ова струка има отъ Всевысочайшегъ Мѣста установленно свое опредѣленіе — на кое се приходи Депутаціонални издаю; као на примѣръ: изъ трећегъ таса плаћаюсе обадве Препарандіе — изъ штіпендіалны Интересса даюсе юности штіпендіе — изъ пензіоналны капитала плаћаћасе по гласу недавно издате Всевысочайше Резолуціе, пензіе Учительске; — изъ 10 додатка, и прочи благовольны дарованія плаћаюсе 6. Діректора, Верховно Надзырателство, Депутаціа, и прочи съ овыма скончани расходи. Пакъ о свему тому, како о капиталма и Интересима, тако и о прочима вышеименованыма приходима и расходима дужна е Славна Депутаціа свое Рачуне и Квіте, свое Протоколе и прочa извѣстія сваке године Высокославному Конзіліуму на разсмотреніе поднети, и отъ њега упутствованія и заповести прінмати; и ништа по своіой вольи, вешь све по милостивѣшемъ Вышемъ Уређењу дѣлати. На то се Предсѣдатель, сви Кондепутати, и прочи Чиновницы заклиню; — а да се то тако управля и води, свакій се о тому може кодъ Славне Депутаціе, или кодъ самогъ Высокосл. Конзілиума увѣрити. Тако се исто руководе и наше проче подъ Управителствомъ Митрополита Карловачкогъ, и његовы Ассістента суще націоналне Фундаціе. Зато свако заведеніе, было оно пріватно или обще, онда се само за сигурно, и полезно держати, и свое у опредѣленію точно соотвѣтствовати може, кадъ се оно єдному Вышему, и то таковому Надзирателству подчини, отъ кога ће увекъ и у свима своима дѣйствіма зависити, и никадь по своіой вольи неће смети дѣлати, иначе ће оно пре или доцніе морати престати и самимъ пропасти; и тако се найболя заведенія и найболя наши Родолюбаца намѣренія осуетьаваю, пакъ сотымъ се средства просвѣщенія као и народногъ напредка нашегъ укидаю. Благо и крепость народня порушава, и родъ нашъ некорача далѣ, вешь или се єднако около єдне точке окретье, ил' натрагъ остае.

Зато милый Роде и Братьо свакогъ Реда и Сана Пун. Тітул. Г. Г. више и ниже Свештенство, — Земледержцы, — Офіціри, — Терговцы, — Художницы, — Земледѣлцы и проч. гледайте, и баръ на друге сретніе отъ нась Народе угледаюћисе настойте, да бы сте и Вы, као наши Предцы усердствовали наше убоге школске Фундаціе по могућству своме подпомоћи, повысити, и съ тымъ наше Благо народно утемельнити; како бы смо у нужди нашой, као и Братья наша Егарска, у ніима, у правомъ реči Сокровишу народномъ, помоћь, и подпору налазыти могли.

НОВОСТИ.

Єданъ грозный случай, кои се недавно у Англіи догодіо, на ново доказуе, како е опасно, безумне и луде, кои по вићеню никоме квара нечине, пуштати, да слободно по сокацы иду. Пре три недељ одъ прилике буде Г. Даддъ у Лондону убіенъ, и сумня падне на његовогъ рођеногъ сына, кога е нестало. Таки се пошљё описаніе његове личности у Француску, и у Фонтенеблоу буде уваћенъ, и већа у Енглезку одведу. Овай случай прави е, да се уговори конвоніи између Француске и Енглезке поради взаймногъ издавню злочинаца у дѣйство приводи. Стварь е ова: Рихардъ Даддъ, синъ поменутогъ Дадда, побегао е како е отца убіо, изъ Лондона у Бошестеръ; овде уме пошту и доће у Доверъ, гдѣ се за у Калее у Француску на море напелее. Онъ е још новаца кодъ себе имао, и снабдѣнъ е био са пасошомъ одъ Француског посланичества у Лондону. У Калеѣ у полиціи завште, до му се пасошъ за у Марзель визира, кое се и учини; но текъ што е изъ варошіи изишао, а његово описаніе изъ Лондона стиже. То се посредствомъ Телеграфа таки на све стране

обави, и онъ, као што е речено, буде у Фонтинеблоу уваћенъ. Іошть на путу у Фонтинеблоу дао е знаке нѣговогъ безумія, єръ у поли мирно седећи, на єдаредъ потегне ножъ, да заколѣ єдногъ одъ Сопутника, когъ пре ніе никадъ ни видіо быо. По извѣстіяма изъ Лондона и изъ испыта дознаесе, да е младићъ тай, іошть одкако е се изъ Египта повратіо, нѣкъ быо памећу пофалію, и Доктора су Ону нѣговомъ совѣтовали, да добро на нѣга пази, и самогъ никудъ непушта. Алъ е овай ту стварь на лагко узео быо, и сыну као и пре сваку слободу допуштао, те е тако онъ самъ права жертва быо — при испыту казивао е отцеубіица ладнокрвно, да е онъ Сынъ Божіи, и да е дошао люде за изтреби, у кои е нѣму часть нечастивъ ушао. Тога вели, о комъ се каже, да му е Отацъ, убіо е онъ по налогу са выше добивеномъ зато, єрбо е онъ непріятель Божіи быо, и затимъ е онъ заиста велико добро учиніо. —

При єдной трапези повеђесе разговоръ о новимъ банкама, кое у Цариграду излазе. Єдногъ одъ гостіо, Петаръ рекне, да е скоро изъ Цариграда дошао, и нѣколико конади банкій собомъ донео, на кое замолѣнъ одъ прочіи гостіо, изъ џжепа извади, да ій покаже, држећи у руцы єдну банку одъ 500 добры трошa, замоли га прама нѣга седећи гость Павле, да ю види. Петаръ ю преко астала пружи Павлу и овай ю превати, но по несрећи испустіи ю изъ руке, и банка падне у чанакъ с' маснымъ єломъ на трапези находећесе. Бирташъ, кои е око астала послуживао, ту десећесе, завати брже болѣ пилюшкомъ у чанакъ, да извади банку, боећесе да непропадне, и пошто ю извади, извесе ю на пилюшки, ваганъ астала, да непокапѣ чаршавъ и госте; алъ банка, масна склизне с' пилюшке, и падне на земљю, а псето, туда врзећесе угради ю, и, као масну прогута. — Пытанѣ е садъ: Чіи е штета? Петрова ли е, Павлова ли, изъ е Бирташева, алъ онога, чіе е всето??

С. У.

ТРГОВИНА И ИНДУСТРІЯ.

Изъ Београда 15. Сентемврія: Одъ како е извѣсность, о влады Кнеза Александра I. у живот ступила, и одкако су повольни гласови одъ Видина Града присгѣли, повратилосе прилѣтно и обште поћрењѣ на вашой трговачкой піяцы: послови се у свима струкама увелико чине, нарочито пакъ у нашимъ земальскимъ производма, као н. п. са вуномъ, кожама сваког рода, недомъ, лоеномъ, шишаркама, свињама, и т д. међутимъ неможемо пропустити, да ненапоменемо, како се понайнећа частъ предпаведены производа и робе, на удалѣне стране піяце, и отворена слободна пристаништа, о своимъ подвозу и ризики шалю; каке бы се тамо, было напоследакъ и будзашто у новацъ учинило. — Ове, као што се ясно види, страдателногъ стања операціе, могусе, кадъ бистрымъ окомъ посмотримо, обште путеводнима назвати, а степень ове національне питеге може само искусанъ и наученъ Трговацъ; а и мудри Државнікъ премерити – Стањ ово, на народноі штедню и благостоіне убиточно дѣйствующе, нораће наравно донде трапти, докле мы небудемо имали собствена пристаништа са безмытнимъ слободнимъ улазкомъ — где бы бродови велики, са цріогъ мора, и велике лађе, с' Дунава долазили — накъ наше производе, као дрва, шашарке — свиње и кукурузъ и то као нећъ продане и плаћене изъ нашегъ Отечества износили — посмотримо само: што се є за кратко време одъ Галаца и Брайлова у ономъ одношенію учинило. — Да згодни места за пристаништа повише имамо, познато е сваком нашемъ Свотечественику; Тимокъ са нѣговимъ нелепћенимъ географическимъ положеніемъ и са нѣговимъ богатимъ окружіемъ. — Београдъ мали цариградъ, заузимаю права места. — Овакова величествена устроенія єсу истина са великимъ трошковима скопчана, али кадъ помислимо, да на њима будућность и народно матеріално благостоніе почива, неможемо довольно народу нашемъ славномъ, и юначкомъ препоручити, како бы Правителству своме у оваковимъ, и овимъ подобнимъ предпріятіма руку помоћи пружіо, пакъ у место оне занеста малешне сумме одъ годишни 5 талѣра, и повише на Олтаръ Отечества свесрдно принесіо — а Богъ ће трудъ свачіе благословити, пакъ награда изостати неможе. —

А. Б.

КЊИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Ово дана изышла є у Новомъ Саду изъ Печатнѣ Г. Іоанна Каулиціе, книга подъ именомъ Сербскій Вождъ Георгъ Петровичъ, иначе названи Черный, или Отатіе Београда отъ Турака, єдно Ироническо Позориште у 4. дѣйствія, преведена *) нашимъ познатымъ Славено — Сербскимъ Літераторомъ Г. Іоакимомъ Вунчъ. Цена іой е 30. кр. у сребру. — Книга є за Сербскій Народъ по предмету одъ великогъ інтереса и по истой важности своіой препоручителна и полезна.

У ц кр. привил. Типографіи Г. Каулицій у Новомъ—Саду печатасе книга подъ именомъ „Волгерова Зара" или заробљени Французы у крстоносныхъ войнама, преведена съ? — Цена іой е 24. кр. сребра.

Изъ Сербіе. Ово дана добылинско Обявленіе на 7—8 частъ Жилъ Блаза, у коме Г. Лазо Зубанъ у-

*) Књигу е ову на Мађарски списао Р. Балогъ, а Г. Вунчъ на Сербски превео. Год. 1815. представлено е ово дѣло на Театру у Сегедину, а доцніе и подруги градовы. —

Учред·

чтиво све любитељ и пријатељ Књижества нашега позвана, да бы се што пре предбројати изволили. Цена є сваке части она, коя є и прешашня была т. є. 40 кр. у сребру. Рокъ Пренумерације є до последнѣгъ Новембра оставлѣнъ. —

СМѢСИЦЕ.

Светый гробъ у Єрусалиму садъ є место за ваштре, за псовке и место крвопролитія. Кадъ су пре Грцы съ литіомъ около гроба обилазили, буду некако одъ Аржена ова врло злостављени. Незадовольни съ овымъ почеше ићи и на литіе пловати; тако за часъ изнеђу ньи родисе крвава борба, и то тако яка, да є една Турска воена сила у стању была утишати ю. — У Ліи удавсе девойке отъ 13—14, младићи пакъ женесе отъ 16. година. Редкость є, да кои отъ 20. година ожењенъ ніе, а премена удадбенича (Нена) сматрасе као какво чудовиште. — Две дворске дваме завадесе између себе, и една другу поштено испљати. „Бете л' іой казали да є гадна?" запита другу Єрцегъ отъ Рокелоре. „Ни самъ!" є то ћу я Васъ скоро повратити, оттовори Єрцегъ. — Опетъ свадесе две дваме, кое една другу немилице наг'рде, праведаюћи една другой, ты и тако далѣ. — Обадве ћаху се увређене, свака ће да има право. Доћу дакле предъ Судію, у коги присутствію равнымъ начиномъ псуюћисе говориле су, шта є коя коіой говорила, и како увредила. На шіове разговоре и псовке изрече имъ ладнокрвный Судія Судъ, кои є было, „да обадве ниаду право!"

ВѢСТИ.

(Пешта.) Прекюе о м. около 7. сатій у вече, пришла су овамо: Његово кр. Высочество Ерцерцогъ Фердинандъ де Есте, Командирендеръ и Гувернеръ отъ Галиције, и његово кр. Высоч. Ерцогъ отъ Модене; съ њима и Његова Екселленција Грофъ Дефоръ Генералъ Фелдц. Лайтнантъ и Оберст—Хофмайстеръ Ерцерцога Фердинанда, Графъ Клебсербергъ Оберстлайтнантъ к. Уланерске Регименте, и Графъ Шамбрее Оберстлайтн. Савоеръ Драгонеръ Регим., и одсели су у гостионици у великой Јупрйской улицы кодъ Енглеске Краљице. Данасъ пакъ 13. држали су на Генералской лиади (Generalwiese) у Будиму Ревію целый у Пешти и Будиму лежећій войнический Гарнизонъ за честъ Њег. к. Высочества, на комъ су присутствовали, и вечый данъ после подне око 2. сата отпутовали су Высоки ови гости по суву, у Острогонъ, одкуда ћеду у Бечъ.

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 11. Окт. р. Nro. 46 38 21 81 14

Вићиће 25. Окт. р.

Цена ране 13. Окт. п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. 6. вр.

	найб.	сред.	доњ
Жито.	125	115	100
Наполица	75	70	65
Ражъ.	64	62	60
Єчамъ.	52	50	45
Зобъ.	44	42	40
Кукурузъ.	66	64	—
Прод.	—	—	60
Жута каша	155	150	—

Станѣ дунава у Пешти.

13. Окто. п. р. 9′. 0″. 0‴.

☞ Одъ стране Учредничества П. Б. Скоротече явля се, да ће се скоримъ сва она Числа подпунити, коя за време престанка Скоротече изышла ни су.

☞ Будући да се Пештанскій Леополди Вашаръ приближује, то се учтиво умоляваю сва Г. Г. Пребройницы Скоротече, да бы, кои іошть платили ни су, садъ о Вашару (на Розенплацъ Nro. 285. намъ новце послати усердствовали.

☞ Тко бы желіо ствари за купованѣ, продаванѣ, или предмете књижевне, трговачке и рукодѣлія Публіки обзнанити, такова обявленія ће се у Скоротечи за 3. кр. ср. одъ линіе пріймати.

Учредничество.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за ондашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

67.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Учредничество у Пешти на Росенъ - Плацу №го 285. и свако Цесаро Краіпште Чиновничество.

Четвртакъ 7. Октобра. 1843. Год. II.

ПЕСМА

лепои Србкиьи

М. Р. изъ С.

Съ Богомъ пошла, Србска кћери,
У блажене Бачке кран!
Тамо шчаст'я цвеће бери,
И уживан земни ран!

Съ Богомъ пошла! помни мене,
Кадъ ти весе'о сине данъ:
Брбо мене ради тебе
Избегана жељни санъ.

Съ Богомъ пошла! помни мене,
Кадъ осетишъ туге властъ:
Бръ и мене ради тебе
Безконачна мори страстъ.

Съ Богомъ пошла! помни мене,
Кадъ у брака ступишъ кругъ:
Бръ ће сердце да ми вене,
Што ни суђенъ ниси другъ.

Сустанъ ће онда мени
Зелне траве бити лекъ,
Већъ у первогъ биће сѣни
Вѣчногъ мира стиѣ'ћу брегъ.

Ако даље, крине бѣли!
Животъ спасти желишъ мои:
А ти са мноѣ дане дели,
Кое т' носи живот твои!

У П..... 1842.

К. Б.

ВЕЛИКОДУШІЕ И ВѢРНОСТЬ.

Онъ е садь могао нѣгово лице больма видити: Смеће оберве давале су више благороднымъ него бледымъ прелестнымъ чертама невинну озбильность, само мала устанца чарателно дѣйствовала су на нашегъ вояка. Онъ што е годь дуже спавајоћегъ мыцаня и начертанія сматрао, тымъ се већма увераваo, да просто ово и мужко одѣло покрива девойку. Овомъ жельомъ питајоћисе умилно гледао е онъ на спаваюћу, когъ близо седенѣ у мыслима дражаше, но опетъ показываше се на лицу нѣномъ тиха, да кажемъ света мирноћа, кои задоволяваше Равіна ласкајући сн, да іой е сердце отъ свяки страстій чисто.

Бубнѣви, кои време устаяня огласе, пробуде га, и отргну отъ доброчинећегъ сна, кои му читаву ноћь душу забављаше. Іошть горуће ватре запуриле су іой бледо у румено лице. И девойка бубнѣмъ устрашена отвори очи, а нашъ Равінъ и буданъ и у сну съ њомъ и кодъ нѣ бившій у такову ватру дође, да е полюби. „За волю Божію“ жуборне девойка. „Оканите ме се.“ — Равінъ опетъ брзо къ себи дође, ћипи, и рекне іой: „У. мири се“ нѣжно стиснувши іой руку.

Све є садъ было на опрезу, нове гладне и уморне чете потерао далѣ старе, — „ты морашъ до перве варошн поћи,“ проговори полако Оффіційръ, „я те желимъ у пуной безбѣдности видити:“ и стымъ да іой нешто отъ нѣговы стварій да понесе, явно заповедаюћи іой, да му слѣдује.

Кадъ є зора заплавила, мораше преобучена, свое нѣжне особе ради, свакояка задирканя терпити; она плашљиво и брижљиво протура се ближе Равіну, кои се отъ свеґъ овоґъ и невешґъ чиняше, само да не бы шалу іошъ већма побуніо, тако долазаху чете, кое све веће и суровіе быяху, у Л. и єданъ се отъ самовольника усуди девойки и шепиръ съ главе свинути. Плаши нѣни зулови разбарушесе, а она садъ већъ као издата заруменисе, оборивши очи земьли, потомъ ронила є сузе, проклињући часъ, кадъ є у тако немиле госте дошла и съ њима здружилась. Два распушћеника већъ су се тако обрезобразили были, да є и увате. Она садъ уплашена отме се отъ њи и утече крозъ отворена врата у Пароховъ домъ. Равінъ поће за њомъ, да є отъ навале одбрани, и тако завадисе мала кавга. Они захтѣваху бѣгаюће девойче, Равінъ напротивъ пребацивао имъ є њіово распуштенѣ у нѣговомъ присутствію; онъ є претіо съ мачемъ у руцы. Неби отъ найсуровіи ополчесе съ банганетима противу Равіна, да бы само отергнуто девойче наполѣ извући могли. Равінъ видећи, да се девойка прикрила, и немогавши више противъ суровє ове чете стати, повикне громовито: „Она є моя невѣста, кои є тай дакле, кои бы се усудіо невѣсту єдногъ Оффіційра додирнути“

(продуженіе слѣдує.)

ІСТОРІЯ ВЕШТИНЕ ЛЕТЕНЯ.

(прев. съ Нѣм. изъ Sct. Blät.)

Сва доліко учињена покушенія летеня, далеко є Механікъ Вілліямъ Тоодъ превазышао, кои є дуго време при єдной отъ прві механічески дѣлаоница радіо у Филаделфіи. У овомъ се Вілліаму Тооду, іошъ изъ самогъ нѣговогъ дѣтинства, особитый даръ за механіческу вештину видіо; и навршило му се тріесть и две године, безъ да се онъ много забавляо са свои вршняцы. Тутаюћи и у себе пребранъ, велику є любовь спрамъ птица являо, съ коима є цѣла соба нѣгова напуњена была. По некомъ времену купи себи онъ ванъ града єдну кућу съ баштицомъ; и у залудныхъ своимъ часовима, єдну мрежу отъ гвоздене жице направи, съ коіомъ цѣлу свою баштицу покрые и као кавезъ великій уреди, у коіой су свакогъ рода птице, исто као и у станю свободномъ летиле. Вілліамъ є пробављао по читаве дане при своимъ птицама, а у вече заключавао се у єдну скровиту кућу свое собу, у коіу му нитко не смѣде ступити, гди є често преко цѣле ноћи пословао, безъ да є кадъ кои отъ нѣговы другова дознати могао, ка овой се онъ то радньи са таковомъ вртлюшћу предао.

Вілліамъ є миловао кѣерь свога майстора, а и она нѣга, но безъ сваке надежде, єръ є нѣговъ майсторъ богати човекъ био.

На єданпутъ, безъ икаквогъ изговора престане онъ више њи у дѣлаонице (Werkstätte), и затворисе у свое жилище, изъ кога є онда само онъ изылазіо, кадъ є што за ело себи доносіо. Драгой своіой казао є: „я ћу быти и знатанъ и богатъ, чекай само на ме две године.“ Девойче се на то склони, и подъ разнымъ изговор'ма умела є она све кои су іой се являли отбити.

Нитко ніе за две године дана о Вілліаму Тооду говоріо. Нѣгови другови скоро су га были већъ заборавили, само су га комшіе кадкадъ уочиле, и съ удивленіемъ єданъ другогъ пытале, шта єданъ човекъ у нѣговымъ годинама тако безъ пріятела и сообращаваня починѣ.

Продьу две године, и Вілліамъ садъ остави свое уединење, пакъ обзнани старымъ пріятельма своимъ, да ће они после неколико дана о нѣму, и о некомъ знаменитомъ откровенію разговоре слушати.

И заиста, на неколико дана касніе, сване по роглѣви прековане листе зазову народъ Филаделфійскій на особито єдно позорище. Вілліамъ обяви своимъ сожительма, да є онъ, изумео вештину летеня, и у прву неделю

да ће на очиглед свима, у воздухъ прити, и да ће за краће отъ четыри часа време, просторъ, кои Филаделфію отъ Нев=Іорка дели, отъ прилике на тридесетъ миля, у летењо прећи.

Нѣгови содруги, кои су га братски миловали, сви помисле да е съ ума сишао, пакъ му ускоре и почну га не тетупно молити, да отъ тако пагубнога плана отустане; но Вилліамъ отговараше имъ съ пуномѣрнома мирноћомъ, да се онъ сигурно у се поуздати може, и да е онъ свое махине другимъ домишљаванѣмъ тако усовершенствовао, не рѣдко ій поћу кушаюћи, да већ више, хоће ли му непасти за рукомъ нимало не сумња. Нѣговъ предьашньій майсторъ ткољеръ га моляше, да онъ опетъ у дѣлаонице иде, и да жечатељнымъ Идеама простора не дае: као и да се окане тогъ покушенія съ коимъ бы се общемъ смеху изложити морао, напротивъ пакъ, да онъ крѣпость свою на полезне послове обрати. Найпосле му пише и она, кою онъ љубляше, и на истый начинъ моляше га, да стерпѣніемъ и са постојанствомъ себи сигурно и неизоставно имање прибави, преклињаюћи га далѣ, да се за ню сачува и ићшть му єданпутъ вѣрность свою завѣща. Но Вилліамъ Тоодъ не можесе већ никаковомъ молбомъ побудити, онъ е све смѣрio, и сигуранъ бio у своме послѣдству.

Кадъ е дошла неделя, многочисленный народъ покрые Филаделфійско велико торжище (Plaß); кушенѣ е то у четыри часа отредьено. Другови су се Вилліама Тоода предъ оградe, у коіой е онъ изнутра летити хотео, сакупили были и сбіено у кругъ ту съ намѣромъ стали, да њиовогъ друга, ако бы му, може быти отъ превареногъ у ожиданію своимъ множества, до неволѣ дошло, заклониду.

На отредьенный часъ Вилліамъ дође. Онъ е съ дугачкимъ япунджетомъ заогрнутъ бio, кое е онда, кадъ е на торжище дошао са себе скинуо. И ту се садь два крила опазе, коя су на нѣгови рамени скопчана, и съ гвозденнымъ жицама (на подобіе панцира кои му е прси и бедра сватьао) савезана была. Видилосе и то, кадъ е онъ єдну свезу отъ панцира стиснуо, да су крила у правоправилно движеніе дошла. Спомоћно друго покретопружина (Springfeder) дизао е онъ по вельи, или доле спунтао претеге, кое, нѣму до сваки ногу пиздопираюћи, опредѣлене быти вельахусе, да му служе за равновѣсіе, и када се онъ у воздухъ диже, да му положеніе дубкестално (perpendikular) држе. А да бы се дубкестално дизати могао, ішшть е Тоодъ и то за нуждно држао, поузити ширину темена; зато е онъ главу свою, као некохъ хелмомъ, у виду орловске главе коя се у клюнъ извіяла, покрыо.

(конецъ слѣдуе.)

ДОПИСЪ.

(Изъ Новогъ Сада 20. Септембра 1848.)

Срећа у несрећи.

Бездны вещаст'а еще не бойся: безплотны тя движетъ!

Л. Мушицкій.

Ово златно неумрлогъ Лукіана изреченіе Новосадани су не єданпутъ, по'више путій дѣломъ увѣчали: „паче сребра и злата людско достоинство уважаваюћи.“ Тако и данасъ, кадъ се у сатъ после подне случайно у средини града опогъ, тако називатомъ ћурчинскомъ гокаку страшна ватра појавила, и пропашћу цѣлой варошн грозыла, разногa чина, вѣре и возраста жителы у трепутку ока стекли су се, и многи голимъ рукама ужасномъ су пожару на сусретъ изишли. —

Опасность е съ тымъ већа была, што су домови стѣсњени, и по већой части дасками покрыени; а сокацы весма узани: но опетъ крѣпка воля и союзны грађана подигная срећно су изъ зіяюћи челюстій разпреногъ Вулкана, и страдаюће и њиово имање избавляла, нити е више одъ шесть домова изгорети могло, премда се на све четыръ стране света куће и стае одъ разносеће се ватре запаљивале.

Ревность е свію єдная и обшта была. Посреди узвышеногъ пламена ко обрани бѣдны журно су сакшили и Г. Г. Адвокати, и трговцы, и многочисленіи са своимъ млађима рукодѣлцы. —

У позднo вeчь доба, кадъ самъ нѣке бранитель са пробiеномъ главомъ; а друге съ повредjеномъ рукомъ, или ногомъ; нѣке пакъ са огорѣлы кровова падше одъ пожара, као съ бонштa каковогъ полумртве проносити видjо; и радость ме е и жалость на еданпутъ обузимала, Шпартанске ове човечества Пријателѣ гледаjући. — Sic itur ad coelum! — Оливиће Вамъ вѣнцы зеленѣти будутъ въ почесть Ш рода въ родъ."

Жаръ побуjены овы жители и човеколюбаца и у саму мрклу ноћь престао нe: они су сирѣчь iошть оно вече за спромашнiе новце скупляли, да страдаюћеи браћи и првый данакъ безъ утѣхе не осване! — У гостiонице одной, гдѣ се вeћа часть Нѣмаца десило, на еданпутъ гроокiй чуесе ускликъ: „Dem Marko, ja unserem guten Marko sollen wir zuerst helfen." А онай погорѣлацъ Марко Стефановићь, Србинъ е, шестеро недорастле дѣчице Сиротанъ Отацъ. —

Ово! Живога примѣра, и необорime истине, да срећа союзны граjана не состоисе (као што нѣки мысле) само у томе, да сви граjани еднымъ языкомъ говоре, и узаимлѣнымъ именомъ порекла гордесе. — Онда поля, духа союзъ, и за обште благо еднодушно пожертвованѣ распростыре честь и славу нило отачбине. — Подробнiе о случаю овомъ говорити, и великодушне Благодѣе именовати, нѣжность ми нiiова забранuое; будући е добродѣтель, сама по себи, найвећа награда. Но опетъ кадъ се тога опомeнемъ, да су пре нѣколико година 7. людiй, између кой е и племенита вѣтва овдашнѣ породице Перишићъ было, подъ онымъ зидовима, кое су одъ пожара бранили; гробъ свой нашли; и кадъ данасъ монма очима гледимъ, како се избранога нѣгда Граћанина овдашнѣгъ Пасинћа избравый Сынъ на древнымъ штулама (будући да се еднe ноге лишава) измеђъ послѣдньи са оторѣлы одъ другогъ спрата греда' сѣкло спушта; другчiе учинити не могу, но ливо испоиѣдити моромъ, да у Новомъ Саду и несрећнымa нiе слободно несрећнымъ быти."

Др. П. Iовановичь.

ВѢСТИ.

(Изъ Срема.) Кодъ насъ ово дана злику люди огласилисе. и то на више места. У Черевићу су кодъ Трговца Нешковића были, и говорисе 36.000 фр. в. п. однели. — Другогъ Трговца су Вую изъ Бешенова, идућегъ изъ Митровице, кои е тамо другомъ нѣкомъ Трговцу краве свое продао, на путу дочекали, съ пута мало свели, и изъ еднога пиштоля углаву, а изъ другогъ у срдце ударили. Фрушкогорски Настоятельи зебу, єръ су на еднoмъ месту опетъ покушавали доћи, и пасквилу оставили. Беочинскiй Г. Игуманъ сбогъ старости, сверху свое младе оставку е дао. — — Нѣово Высокопревосходителство, премилый Отацъ и Архи=пастыръ нашъ. отъ насъ се овде весма жельо очекуе.

Р.

(Пешта.) Отъ 12. до 18. Окт. п. р. прошло е овуда Дунавомъ за горньй Предѣлъ са различнoмъ рaанoмъ свега 25 Лађій; између конхъ было е 8 лађи жита са 37.100; 1 л наполице са 3000; 3. л ражи, са 7.200; 10. л. зоби, са 56.000. и 4 л. репице са 13.400; Вагана.

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 11. Окт. р. Nro. 46 38 21 81 14

Вућићесе 25. Окт. р.

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

11. Окт. р. 1843. у Сребру.

Металъ.	а 5 %	111
„	а 4 %	100 1/4
„	а 3 %	76
Заимъ одъ 1839.	„	286
„ „ 1834.	„	726
Банкакције Комадъ.	„	1644
Естерхазиић Лозъ.	„	53
Царски дукати.	„	103 1/2

Станѣ дунава у Пешти.

17. Окт. п. р. 9.′ 0.″ 0.‴

18. Окт. „ „ 9.′ 1.″ 6.‴

Издаватель Димитрій Iовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байнеловића

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за стране Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

68.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Росенъ - Плацу Но 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Неделя 10. Октобра. 1843. Год. II.

УСКЛИКЪ БАЧКЕ ВИЛЕ

Овако страћай юначе!
Твоя се срећа родила,
Сунчаномъ ждраковъ повила,
Мѣсецемъ сайнымъ гойила,
Звѣздама сайнымъ росила.

С. Н. Пѣсма.

Одъ како в Бачке землѣ равне,
И у њойзи Србскіе юнака
Іошть се ніе указала свѣтлость,
Кой ждракомъ небеса пробій!
А та і' свѣтлость Бачванинин вила,
У свечаномъ руку и оделу,
Изъ дѣ'дова своій постойбине
Кой с' дигла, па прелеће землѣ,
И высоке горе и дубраве:
Докъ не паде на Врдникъ планину
А близ' храма Светога Лазара,
Задужбине Праотаца наши'. —
Како пала, Посестриме звала
Изъ околны гора', и градова,
И овако і' њима бесѣдила:
Чуете ли Посестриме драге
Кое мога саслушасте гласа,
Синоћъ намъ е пристигнула Друга
Са границе землѣ Унгаріе,
Изъ Пожуна града пребѣлога,
Гдѣ с' крунишу сви Краљеви наши,
И гдѣ с' ради за потомство цигло,
Да изгине неправедность љута,
А утврди с' столиц закона присноґ, —
Трипутъ не е она преклињала
Аманетомъ посестринства нашегъ,
Да я збильски, како больма знаденъ
Све Србскому Народу наустимъ,
На државномъ збору Венгерскоме
Шта се за Родъ — и Народность збыло.
Зато чуйте! Орбъ — Хорвати драги,
Банаћани, а и Сремцы благи,
Далматинцы и сви граничари,
Кои — но сте чиршћи одъ челика,
Бръ сте заклонъ своме ѓесару Бечкоме:
Одакле е Србскіе Сьнова
На кормилу Вѣре и Закона,
Ни єданъ вашъ не осѣћала образъ
Но по пастырь Рапчићу славный,
Коме буди одъ своґ Рода фала.
Уста су му Златоусту равна,
Зборъ' е изъ ньи' Нектаръ изливао,
Те своме Роду ране залѣчіо,
Кое досадъ кадаръ не бы нитко!
Ахъ! Онъ каза у средъ збора Венгромъ,
Све по реду како больма знаше;
А предъ лицемъ свѣтлогъ Палатіна,
И прочіе свію Поглавара:
Шта су Србльи досадъ учинили!
И каква су Права задобыли,
У Венгрій Отечеству своме —
Због Юначства и Вѣрности свое! —
Но примѣру Хорватскіе Браћа,
Іошть онъ чува коренитость Права',
Добысну крилю Прадѣдова,
На юначномъ полю марсовоме!
А езыку неда сломит' ресра,
Да с' жорамо са наговомъ туђимъ —

Облачити у туђинство Рода;
Кое досадъ то небыло нигда! —
За све рѣчи и поступке мудре,
Анахарсу Србском Рапчићу
Царъ дарова степенъ одабраный,
И тайнымъ га Савѣтникомъ назва,
Безъ икакве паре и динара.
Вала Цару! Земљ Господару,
Кои Србе ко сынове люби:
И они ће по стопамъ Дѣдова
Са юначкомъ своіомъ мишцомъ крѣпкомъ
Престолъ Царевъ, ко зѣницу брашт'. —
А Ты храбрый Србства Заступниче,
Рапчићу! милый райскій Цвѣту!
Ступай смѣло, к'о и досадъ што си,
У дѣлима за Народность Србску:
Па ћешъ свойски одржати мейданъ
Са помоћу Великога Бога,
А милошћу Нашега Цесара, —
Та докле е сунца и мѣсеца,
И докле е пѣре и закона:
Споминаће Србинъ Твое Име,
И громке ти дизат' споменике!!

У Новомъ Саду 30. Септембра 1843.

Дръ П. Іовановићъ.

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ.

ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ*) ДО ДУБРОВНИКА.

Као што пріватно иманѣ Дубровчанина скоро изъ ѳдне само трговине проистиче: тако се исто и иманѣ нѣгове земљ ѳдинствено оттудъ раѣа. Производи обштегъ дѣлања у целомъ окружію ѳдва су одъ средньѣ важности; ѳрбо имъ бреговита и каменита земля, ако и есте кліма блага, непріа, особито пакъ ораню и копаню. Напротивъ природа е овай предѣлъ непрестанымъ пролећемъ обдарила, почемъ южне плодове сваке струке, а особито віна, одвећъ млого производи. Маслина, лавровo — и гранат — дрво, смокве, нераньe, поморанже и дудови безъ да се обдѣлаваю, роду преко мере. Найзнаменитіи пакъ плодъ, кои у овдашньой околини роди, ѳстъ безъ сумньѣ некій родъ мали лубеница, и велнкій е као кокошіе ја, съ белымъ, жутымъ и зеленымъ бобицама нашаранъ, кои тако пріятно мирише, да се међу альинама и у собама држи; и то и онда, кадъ у нѣму и взгре нема. Врло мало людій ѳду га, будући му е вкусъ опоръ, и утробу чисти; зато се само за сигрячку употреблява, почемъ се у руцы држећи, стискиваюћи и умекшаваюћи човекъ нѣговымъ мирисомъ наслађуе. Исто тако знаменито е између воздѣлакы растѣнія ѳдно тако названо растѣніе Султанъ. — Бамія, кое се и у найзнатніимъ баштама по Француской, Немачкой и Італіи редко налази, и кое е дуго време и найбольимъ Ботаніцыма непознато было. Оно произлази изъ Египта и западньѣг обрежія црвенога мора. Свако ѳло, у кое се плодъ одъ нѣга похеша, дође особити неки пріятни вкусъ. Оно е и у Лекаріи одъ велике важности, ѳръ ту снагу има, да боолю разблажи, умили и излечи, зато се често, кадъ прси и стомахъ боли, употреблява; такођеръ е и сокъ изъ нѣговогъ лишћа, кадъ се у болестно око, успе, врло лековитъ.

(продуженіе сльдуе.)

*) Шпалата србски Сплѣтъ — Хорваћани говоре Сплитъ.

ВИНЕТА, СѢВЕРНА ВЕНЕЦІА.

(конацъ)

Сада твоя слава закопана лежи:
Так' се врѣме мѣня, так' овай свѣтъ бѣжи!

Рѣка Одра (Одеръ), гдѣ се у море Балтінско излѣва, чини великій затокъ, у коме се налази островъ Волинъ или Велинъ, кои е 4 ½ милѣ пространъ, когъ су Велети или Лютицы, грана Славянска, іошть у петомъ столѣтію задобыли и на нѣму се населили. Островъ овай бьло е найвише на гласу у Історіи Славяна у среднѣмъ вѣку живећи, славу пакъ стекао е отъ своіга града, кои се на восточной нѣговой страни налазіо, и кои су градъ ондашньи Історіцы као неко чудо славили, и до неба га дызали. Три е овай градъ имао имена: ѳдни су га звали Волинъ, или Велинъ, други Юлинъ, а трећи Винета. Мы

се овдѣ држимо Шафарика, кои потверђује, да су первымъ именомъ звали Славяни, друго су му име надѣнули Данцы, а трећимъ именомъ прозвали су га Нѣмцы. Шафариково мнѣніе и други Историцы подрапшю, као н. пр. Лангебекъ, Кеффенбрінкъ, Вагнеръ и многи други. — Што се тиче первога имена, разлика се међу Волинъ и Велинъ оснива само на уредномъ замѣњиваню гласова *о* и *е* у различитымъ нарѣчіяма, као н. пр. топли, и тепли. — Другій насловъ лако можемо протолковати, кадъ само промотримо, што Туунманнъ вели, да се т. е. у Данскомъ єзыку слогъ ви много путій у ю и іы меня; овако е и изъ Волина, Вилина постало Юлинъ. А Саксонско—Нѣмачка рѣчь Винета ништа друго незначи, него вообште Венедскій, то єсть, Славянскій градъ. Саксонцы су имали обычай Славянске градове именомъ Винета прозывати. н. пр. „Groninche, quod dicitur Wenethen.“ — Нѣмачки Историцы, као невѣшти у Славянскомъ єзыку, верло су ову ствар замѣшали и замерсили. Єдни су бо отъ ньи потверждавали, да су ово была три воособна у разнымъ вѣковима подигнута града; други опетъ немогући привидна противорѣчія у историчнымъ извѣстіяма разрѣшити, са сламомъ су и класове отбацыли, и све ово за басну прогласили. — Мы ћемо овдѣ Шафарика слѣдовати, на коегъ суденѣ тымъ се сигурніе можемо ослонити, будући да є онъ све изворе, и сва на Волинъ относећасе Документа и Дата приспособио, процѣніо и изравнао. —

Изъ древне Историе о овомъ граду мало само знадемо. То є ипакъ извѣстно, да є бію Волинъ у деветомъ вѣку наймогућнін, найячи, наймноголюдственніи и найбогатіи не само цѣле Славіе,*) него и читаве сѣверне Европе. Терговина є домамила овамо смѣсу народа са свію свѣта краева, и изъ свію земаля. Овамо су довозили Грцы, Індіанцы и други Азіатически народи свою робу. Жительи овога града водили су терговину не само са Енглезкомъ и Француакомъ, као оближньимъ земляма, него и съ Цариградомъ; и овымъ начиномъ тако су се обогатили были, да су и обычно куѣевно посуђе и орудіе отъ сребра и злата направляли. Історікъ, Адамъ Бремензісъ названый, (1076.) као очевидный свѣдокъ, овако намъ Винету или Волинъ описуе. „Кодъ утока Одре, гдѣ се у Свитично море излѣва, знаменитый градъ Юлинъ пружа на гласу становиште унаоколо обытавајућимъ иноплеменикомъ и Гркомъ. Будући да се о слави овога града много, кое се єдна и вѣровати дае, приповѣда, за праведно держимъ нѣшто о нѣму овдѣ казати, што є памяти достойно и врѣдно. Градъ овай заиста є између свію, што ихъ Европа има, найвећій; у нѣму живе Славяни съ другимъ народима, съ Грцыма и иноплеменцыма. Єрбо и Саксонски пришелцы добываю у нѣму право гражданства, но подъ тымъ уговоромъ, да своє Хрістіанске обраде явно не отправляю.“*) Сви бо Славяни у языческомъ

*) Гдѣкои мысле, да є „Славія“ новоскована рѣчь, да су у садашньи топеравъ любитьли Славянске взаймности у живот довели, и зато рѣчи овой подмећу Богъ светый зна какве политическе свари и распре. Они се яко варају; єръ већъ Саксо, Грамматикусъ (1203) пише: „Rex Slaviae Scalcus,“ — и Хелмолдъ (1170) „..... jam dudum in Slavia convaluisset.“ — Умѣсто рѣчи „Славія“ употребляла Адамъ Бремензісъ рѣчь „Славаніа“ то єсть, Славяніи.

*) Нѣкои се, чудити, другій Читателю овой уредби, нѣкои съ тымъ негодовати о твоимъ Предцыма, што справъ Хрістіанства нао люти непріятельи показиваюћисе ни су га могли терпити. Више него икои другій народъ быяху Славяни Хрістіанству склоньна, гдѣ имъ се оно у правомъ образованю показывало. То потверђую Хорвати, Русси, Моравляни и т. д., кои су сами отъ себе Учителье Хрістіанске искали. — А зашто су се Славяни у Нѣмачкой обытавајући кресту толико противили, то намъ исти Нѣмачки писцы довольно толкую. Helmold (c. 1. гл. 25.) пише: „Saxonum (т. е. Нѣмаца) avaritia auget Slavorum in christianam religionem odium ... ut prius maluerint mori, quam Christianitatis titulum resumere, т. е. tributa solvere Saxonum principibus — Decor enim Christianitatis iam dudum in Slavia convaluisset, si Saxonum avaritia non praepedisset.“ — Литовск пако вели: „Politische Abhängigkeit der *Wenden* und Zinspflichtigkeit war der Hauptzweck der Deutschen: das Werk ihrer Bekehrung nur ein eventuelles Mittel dazu. — Die Deutschen liefen den *Slaven*, selbst wenn er sich zur

заблужденію іошть чаше. У прочемъ што се тыче нарави и гостолюбія њиовогъ, нейма народа, кои бы отъ овога поштенія био. Градъ овай има у свакомъ изобилію робе свію сѣверны народа, и то све што в угодно и рѣдко" (Ад. Брем. Кнь. 11. гл. 12).

По осимъ крѣпостій, съ конма су се Волињани отликовали, имао в и самъ градъ сванта, по чему в славу стекао. Пристанище, кое се усредъ града налазаше, было в тако пространо, да в у њега до 300 лађій угодно и людски стати могло. Пристанище ово, Њеменско єдеро названо, бияше посредствомъ два ака ыда съ моремъ скопчано. На верху овы ыдова дизао се у высъ мость, на подобіе превеликій врата; а гвоздена решетка, отъ стране морске спуштена, затворала в пристанище. На средъ моста узвышаваше торонь, гдѣ в была оружохранилища са свакоякимъ за обрану отъ насилственика пристаништа оружіемъ обилно провиђена. — Врата Волина быяху сва позлаћеныхъ тучемъ обложена, и зато се варошъ, сунчанымъ зрацыма обасјана, тако свѣтлѣла, као да в сва отъ злата была. На южны врату стао в необычне величине отъ бронзе начињёный лавъ, као стражаръ града. У среди вароши био в ињъ градъ, подигнутъ на узвышеномъ мѣсту, около когъ су се бѣлила поносита здања, између кои се опетъ найвише отликоваху Храмови Богова, са искуснымъ образ'ма, као и са златнымъ и сребрнымъ приликама (Штатуама) оны Богова, кои су имъ путъ благостојања њиовогъ отворили и прокрчили, украшени. У ово доба основана в тако названа на гласу Ханса, т. в. дружство за осигуранѣ сѣверне терговине. Къ дружству су овомъ падали сви сѣверни градови; и овомъ дружству управо има Њемачка захвалити за своју терговину. Тако су дакле Славяни Хансу подигли, а Њемцы њзине плодове уживали. — Заиста бы могао човѣкъ овдѣ съ Вирђиліомъ рећи: „Hos ego versiculos feci, tulit alter honores," т. в. Мы смо ражань окретали, а туђини су изѣли печењку. — Тако велико богатство и благо Волињана породи кодъ сосѣдны Народа наравно ненавидность и лавоство. Особито су много зла препатили Славяни отъ злогласны Норманa (Nordmann), на кое спадаху Данцы, Шведи и Норвежцы. Быяху вамъ то грабљивы злочинцы, и морске скитнице, кои су на све стране страх и трепетъ распростирали; и коихъ занатъ и посао бияше, само нападати на приморске градове, плѣнити морске обале, бродове осваjвати, бродитељѣ хватати и у ропство отводити. Они у дружству съ Њемцыма ископали су Славяномъ у Њемачкой живећимъ гробъ пропасти;***) ал' су имъ и сами Славяни къ тому помоћь пружали. Єсть, есть, и Волињани быяху Славяни, и зато быяху и они несложни. Они посваћаюсе између себе, и тако п зове слабія страна найлоше свое непријатељ у помоћь, т. в. Данце, кои су се већъ отдавна на богатый овай градъ залакомили были, и само згоду тражили, да га освое. Године 970 скупи дакле Данскій Краљ Харалдъ Блаатандъ силну војску, отиде съ њоме къ Волину, освои га, и подигне блиу њега градъ Іомсбургъ; по коемъ в онъ Волинъ у своіой Области задержати настоjо, и зато в новоподигнутый градъ само найхрабрінмъ јонацыма провидіо. Да се не бы ови јонаци размазили и разнѣжили, забрани имъ ма єдну женску у граду имати, и наложи смерть свакогъ друга што пре осветити (Ево ти крвне освете!) За Управителя Іомсбурга наименуе Харалдъ нѣкогъ Шведскогъ Княза, именомъ Стурбіорнъ. Овай в тако страховиту морску војску скупіо, да наумивши на Шведску навалити, са тысућомъ бродова на путъ се стави, што в очевидный доказъ ондашње морске силе Волињана. Но правдолюбива

christlichen Lehre bekannte, dennoch an voller bürgerlichen Ehre nicht Theil nehmen. War es nicht, als wollten sie den Wenden das Christenthum absichtlich hassenswerth machen?" —

***) Саксо Грамматикусъ кнь. 14. овако о томъ пише: „Communibus, sed discretis viribus, alterum Slaviae latus Dani invaserant, alterum Teutones lacerabant, interdumque exercitus alterab altero irvicem spectari poterat."

Немезисъ стигла є и Харалда. Онъ буде у рату, кои є са своимъ сыномъ водіо, кодъ Іомсбурга убіенъ, По нѣговой смерти подчини Болеславъ (или као што другій пишу Бурисславъ), Краль Польскій, Волинъ и Іомсбургъ подъ свою власть, и предпостави му на гласу юнака Палнатоку; због чега се заметне бой међ Свендомъ, Харалдовымъ Наслѣдникомъ. У овомъ рату буде Свендъ трипута одъ Волина заробљенъ, и скакій путъ є морао, да се искупи, платити толико злата, колико є самъ тежіо, а сребра опетъ двапутъ толико. Найпослѣ се приморао отрећи свакогъ права на Іомсбургъ. Но узевши за жену Болеслава кћеръ, добые Іомсбургъ опетъ подъ свою власть. Незнаде се истина за извѣстно, или се и са Волиномъ тако као съ Іомсбургомъ случило: но слутити се може, да є и онъ тако често господаре свое меняо. — По смерти Свендовой добые Волинъ по свой прилици опетъ независимость: ал' ни сада ніе дуго уживао свободе сладке плодове. Догодисе, т. є. да є было нѣкій Данскій насилный Витезъ именомъ Ауте, отъ Волињана убіенъ: по свой прійлицы су му ови само заямъ повратили. Но ово тако разяри брата нѣговогъ, да му сердце осветомъ узаври. Као што є нѣкада Като у сваком засѣданію Римскогъ Сената дотле дока ывао, да є нужно, да се Картаго уничтожи, докле му се заиста жеља неиспуни: тако ни реченный Свіалмъ Хвіздъ ніе мировао, докле ніе Данскій Соборъ Волину ратъ в звѣстіо. Подъ видомъ, да Волињани Данске прогнанике кодъ себе чуваю, оправи се Ериxъ Еіегодъ съ неизмѣримомъ морскомъ силомъ противъ Волина, кога послѣ лютогъ боя преобые и оплѣни, а съ ухваћенымъ жителима весма худо и строго поступи. Но са свимъ тымъ опетъ ніе Волинъ Данцемъ подложанъ остао. Около године 1120 Николай Краль Данскій, и Болеслав Краль Польскій возвѣсте Поморанома (Приморцемъ) ратъ. Грабљиви Данцы употребе ову згоду за освоити богатый градъ Волинъ. Докле є Болеслав са сува на градъ навалњивао, ударе на нѣга Данцы юришемъ опетъ съ морске стране. Волинъ, немогавши толикой сили одолѣти, буде предобљенъ, оплѣненъ и поробљенъ; све нѣгове драгоцѣности у Данску отнешене и жителы растерани. — Послѣ одлазка немилогъ овогъ душмана истина повратесе мало помало растркани и расѣрштени жителы у свое отечество: али отъ свію свои великолѣпны и поноситы зданія ништа друго ненађу, кромѣ гомиле камења и пепела. Съ овымъ паденіемъ града Волина пропала є и нѣгова сва слава и терговина. Трудили су се истина нѣгови жителы іошть да данутъ га подиѣи и у прећашню га славу поставити; но текъ што є Волинъ слабу сѣнку пропасте свое величине стекао: а оно ево ти опетъ Дански насилственника, кои га наново године 1171. похараю, а послѣ опетъ год. 1177. подъ Краљемъ своимъ Валдемаромъ упале га и изъ темеля сокруше.

Нѣкои Списатељи потверђую, да є Винету или Волинъ у 9. вѣку приликомъ земљетруса море прогутало, тако да су се затимъ іошть дуго време на дну мора нѣгове развалине видѣти могле. Но будући да су ови ове на острову Узнайму (Уседомъ) у сосѣдству Волина видѣли, а Волинъ бынше на острову истога имена сазыданъ: то є очевидна истина, да се извѣстіе ово ыіово о земљетрусу на Винету неможе относити. —

Нытате, шта є данашньимъ даномъ тако нѣкда на гласу бывша Винета? — Гдѣ є нѣкда славный Волинъ главу свою дично и поносито къ небу обраћао: ондѣ се данасъ мало терговиште са 3,200 жителя налази; гдѣ су нѣкда велике драгоцѣнимыхъ янтаромъ (ћилибарохъ) и другомъ робомъ натоварене галіе бродили: ондѣ данашньихъ даномъ сиромашни Рыбари у малымъ и тѣсномъ чамцыма храану себи траже; она гора, гдѣ се найкрѣпчи градъ бѣліо, садъ є жупиномъ покривена; гдѣ су се нѣкада Славянски барјаци гордо у воздуху віяли, садъ ситно шипье отъ ђиковине печално жуборы; гдѣ су се пре Славянске пѣсме разлегале, садъ се чую Нѣмачки гласови. Све є пропало! запушѣне ове развалине — ево то ти є све, што є заостало отъ старинске славе Волина: ал' екэмпѣ ово живи, живи и вѣрнымъ потом-

цыма приповѣда, гласови се нѣгови разлежу по далекимъ краинама Венедскимъ (Славянскимъ) и уливаю у сердца любовь къ роду и свободи:

Сезъ тедя, славскихъ цо сте прсу сели,
Цо нейсте пухимъ кандоденимъ хлебемъ
Жили, а прахъ низкій опустите
Знате надъ орли летемъ смѣлейшимъ;

Сезъ братри! сложежекъ народу присаху,
На Слави давне строскотаныхъ румихъ,
Яи' на светемъ тамъ Мойжишъ Оребъ,
Взавъ на Егупчани прутъ Еховувъ!

(Даница)

ІСТОРІЯ ВЕШТИНЕ ЛЕТЕЊА.

(прев. съ Нѣм. изъ Sem. Blät)

(конецъ.)

Вілліамъ Тоодъ, механизмъ крила и покретопружина, кое у движеніе стављаху претеге, садъ свойски прокуша, и набивши себи тврдо капу речену на главу, мане рукомъ за знакъ растанія у особи, коя е у ѳдной на торжищу куѣи, са завѣсомъ закривена была; затимъ рукуесе съ пріятельи свои, кои су му найближе стаяли, и спремисе у высъ полетити.

На торжищу мртво ћутанѣ владаше. Вілліамъ е изгледао тако мирно и управъ радостно, да нѣгове пріятелѣ вешь никаква брига не мучаше.

Докъ зл' на ѳданпутъ зазорисе грмеѣи пљесакъ задовольства, и све живе очи своје управи на нѣко отъ сунца, отъ прилике за десетакъ метра (Metren) разстояніе, гди е Вілліамъ замануши три ил' четыри пута съ крылы вешь стигао. Садъ се за тренуѣе ока заустави, и кушаше механізмъ свои претега; безъ полъ муке предье онъ изъ дубкесталногъ у орізонтално (полежито?) положеніе, па текъ онда опетъ дубкестално уме, и затимъ се дигне у хухтеѣемъ брзоме летеню толико высоко, да се едва очима догледати могао. Видьашесе да съ никаквымъ напрезанѣмъ онъ то не чинише. Изъ тогъ удаљенія поздрави онъ множину народа, пакъ се прегне у напредъ и отлети управљенъ іъ Нев=Іорку тако мирно, као блесакъ кои се налегьи лежеѣи, таласима рѣке далѣ гони.

Вілліамъ се више живъ ніе видіо.

На четрнайсть дана за тимъ нашлому се тѣло, курацыма пола изедено у шуми поредъ ѳдногъ дрвета, кое е осамнайсть миля отъ Філаделфіе, и двапаесть миля отъ Нев=Іорка удаљено было. Башъ подъ орловскимъ клюномъ на глави была му е рупа флинтаногъ танета. Ѳданъ ловацъ као што е тадъ одма казао, идуѣи крозъ шуму, спази нешто великачко црно на връ ѳдногъ дрвета, и при ватаню сумрачка држао е да е то грдна птица каква, пакъ на ню опали, и кадъ види да се човекъ стропошта, онъ одатле побѣгне.

Тане тога ловца, уничтожило е знаменитогъ човека, и удивленія достойну Ідею; еръ по ономе што се нашло у куѣи Вілліама Тоода, не можесе нинакакавъ трагъ откровенія нѣговогъ наиѣи; а и оправа съ коіомъ се онъ послужіо было, тако е раздрпана была, да се само ѳданъ отдиракъ отъ нѣ разпознати могао, а то е была велика ѳдна часопружина (Uhrfeder).

П. П. Ср. П.

НРАВОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Речь, коя іошть само на языку виси, и каменъ у руцы; обадвое су невредими, али речь се смакне, каменъ е баченъ, тко може за слѣдствія добаръ стоити.

Задовольство—Богатство.

Богатъ каже; я имамъ блага, я могу мени сва удоволствія купити. Онъ то каже; а ки онъ нема ни удоволствія ни покоя. Задоволнъ ніе свагда богатъ, онъ се с' малымъ удоволява; ербо ѳдна задовольна наравъ, то е ѳдно сакривене благо, кою скорбъ само редко откріе, и наће.

Сиромашство кадъ човекъ разсмотри, ніе никаква несреѣа, и нико неће сумняти, да ѳданъ поштенъ и мударъ сирома много више е среѣній, него богатый бездѣлникъ и будала.

Две речи напиши на скрижалѣ Душе твое: Радость и мѣру: ако се друге будешъ држати, судбинаће ти свагда прву дати.

Две вещи среће потребује у єдно време: промену и постоянство — промену у трудолюбивомъ послу, постоянство къ наклону.

Две ствари уживаю кодъ жена єднака права: будаласти мужеви и будаласте моде; ове они носе, а оне друге, они трпе: после четыри неделѣ обадвоима се смею.

Два Вопроса: шта є найтеже? шта є найлакше? Пытали су єданпутъ философа Талеса, єдногъ одъ седамъ гречески мудраца. Онъ имъ одгокори: „Найтеже є себе и свое собственне погрѣшке; а найлакше є погрѣшке другій познати.“ Колико се прость види быти одговоръ овога мудраца, то намъ га опетъ искуство много пута повседневно потврждава.

С. М.

ДОПИСЪ.

(Изъ Потисѝя Банатскогъ.) 26. Сент. случайно задоцнѣво: — В'ршитба се готово свудъ свршила, и берба се започнѣ; кои є овде и досадъ редко добра, а ове године, башъ слаба! — Ране доста, вина мало. Цена ране све нешма спада; а вину расти. — Садъ нами Земледѣлцы Србльи, прво вренду, порцію и прочій порезъ — рану на пратъ на носъ, и будаште продаваюћи — изплаћую; што заостане, то свечарство, женитба, кумованѣ, и т. д. све поседе. — Одсадъ до ускрша поста бы ће свашта доста; а одъ поклада, да вишъ яда: нема леба! нема пребіене крайцаре! а многомъ и скупотъ здравля нестало! Алъ то се негледи. „Докъ самъ да самъ! дай да піемо, да се веселимо! и вино піе Кралѣвићу Марко!“ — На све стране се продае садъ марва, рана, и све што се можъ продати; текъ да се можъ Іова оженити, ма незнао ни Оченаша! то є найлакше: текъ само века Баба доста новаца гледи како ће прибавити. Ко тогъ нема, тай узаложи оно мало уде нѣкве на у заборанъ много година, текъ да може ма и найжадніи бог, баремъ 200 форинтій скупити. Єръ треба девойкиной Нани кецелю, и папуче! Бабби и Брацы чизме! и свиња у кући, и изванъ нѣ сродницыма понешто купити. А поредъ тогъ на асталъ до 10-12. дуката. Треба найманѣ 1-2 акова ракіе; 4-5 или башъ и 10 акова віна; да се пріятель Живанъ и Макса, и сви што ій буде, тако опію, да невиде бела света; па и то не єданъ данъ, него узастопце баремъ 4 до 5 или недељу дана; па после треба нѣи кодъ другогъ, кодъ трећегъ и тако далѣ све до светогъ Аранђела. — Ту су после Свечари! ту братъ Прока, ако нема смока а свечаръ є; на братъ на носъ Грка*) Іакова (чивутина) тражи. „Дай ако Бога знашъ!“ — Одатле се иде у Сегединъ па све до крайцаре на вино и ракію потроши. Ту се нъ оближнѣи места траже познанцы; поздравлаю се на све стране пріятельи да на светацъ дођу! — У вече се зове, све до пекогъ сокака на повечерѣ; сутра данъ светацъ, трећи на поютарѣ; и тако све докъ трае у буретy. Другогъ свеца другій и свечаръ! треба узаимице! тамо даклe сни! — Кои є пре было вчи; ту треба да му се освети. На паковацъ треба у варошку кућу нѣи да се тражи правица! кои ніе вчегъ одъ себе изтући могао; ту треба кнезъ да допуши, ако неће, тай до године кнезъ неће быти, — ніе праведанъ! — А ако бы нъ ко казао да то ніе добро што раде; тай у срце, у законъ дира! —

Недужна простото Србска! не само да си у моралномъ погледу жадня и преслава! но и у материялной сваги све нешма пропадашъ! — Знай да зли обычан зла слѣдствія доносе! Опростићешъ! ніе то старый духъ веселе нарави и гостолюбія, свшао си съ пута, у крайность и излишество!

Д. А.

ВѢСТИ.

Хорватске Народнѣ Новине одъ 11. р. Окт. слѣдећа явлаю. Съ радосћу ћемо сообщити Читателѣмъ нашимъ вѣсть, да се є саставило и башъ садъ у животъ ступило друштво, кое и на реке: Сáву, Драву, Тису, и Моришъ паробродство распространити намерава, и кое є єдатъ отъ Владе потребите къ тому повластнице задобыло. Утемельтельи друштва тога тымъ се сада баве, да изаране найпре све, што законъ свакому таковому млађанову друштву изаршити налаже. Прьый паробродъ сагрђењъ примерно дубльина река и свадбенъ, колико є могуће, больнымъ машинама, ћошть овогъ ће месеца изъ Бечке фабріке Г. Г. Флетхера и Пунхова изыћи и у Пешту допловити, а одавде путъ свой до Земуна наставити, где ће затимъ започети уредно свое путованѣ, кое є на Саву и Купу међу Земуномъ и горньимъ

*) Гркъ се зове на селу свакій трговацъ, ма было онъ Гркъ, Србинъ, Немацъ, Чивутинъ, или как. вогъ му другогъ Народа и вѣроисповѣданія човекъ.

Учред.

Карловцехъ установљено. — Дондуће године іошть ће одавъ путничкій и четиръ товарна брода на Земунско=горњокарловачку лінію стићи, за да се одаде, ако околности захтевале буду, у будуће и на Тиси и Драви паробродство уведе. Заиста ће сви благородномислећи Домородцы, пріятели и напредователи Державе и обштесъ благостоянія радостно поздравити нерѣдке ове подузнавателѣ Флетзера и Пунхона, и свакy срећy и успѣхъ желити њиовомy теготкномy и съ многи трошковы скопчаномy подхваћенію, кое ће безъ двоубе и обштескѣ и терговинy y домовини нашой силно напредовати.

(Дописъ изъ Соединa, отъ 17. о. м. по р. — Вашаръ е овде врло слабъ было; страшни Терговцы као Великокупцы врло су малу, или баш никаквy хаснy имали: напротивъ рогата марва добыма е пролазила. Коњокупца е мало было. Цената Банатске славине была е 38 фр.; сапунъ 35 фр.; кудеља добра 40 — слабіе 35 фр. цента; ракія комовица, аковъ 20 фр., поневана са житарицомъ 15—16 фр.; — жито чисто меровъ 3, — наполица 4 фр.; ечамъ 2 фр. 36 кр.; зобъ 2 фр. 36 кр.; проя 6 фр.; горушица 12—13 фр.; кукурузъ старый 4 — новый 3 фр.

Једнимъ путемъ явламъ Вамъ, да е нашъ Обернотаръ Г. Петровичъ дао сазидати парна купатила (Dampfbaab), и овы се дана прыый путъ отворила. Како страшни тако и оданшньи весма ова употребляваю. — Г. Отацъ Марко, врстный Парохъ Петровосељскій, ово дано на жалость целе Бачке преставіосе отъ удара (Schlag). — Нашъ познатый, свугди и свагда свакоме любезанъ, Г. Парохъ Соединскій Павелъ Станатовичъ, мало се отъ свое болести отео, и една чекано, да га съ Божіомъ помоћy опетъ здрава међy нама видимо! — — И другій путъ, ако се што буде овде догађало, што е вредно y Ваше Листове ставити, ваи ћy Вамъ.

А.

(У Пешти). 3. Окт. допловіо е овамо новый паробродъ, названый Ерцулесъ, и петый данъ отишао е y свое старо место натрагъ, т. е. y старый Будимъ, где се обычно пароброда праве и зимyю. Онъ има снагy отъ 200 коня, и већій е и шири одъ свіо пароброда, кои по Дунаву плове, и само ће се употребити за терете. — Као што се говори ове ће іошть године плованіе; само наиснy Пеште и Буда.

Нег. п. и к. Ап. Величество изволило е высочайшимъ свомъ рѣшеніемъ одъ 1. Авг. І. Николаю Божићy, Маіору кодъ Палатиналны Хусара, Угарско благородство са одпустомъ таксе Милостиво поклонити

КЊИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Г. Густавъ Ремеллаи, Хонтске Варошеље присѣдатель и членъ маћарскогъ дружства естественыны наука, издаде на маћарскомъ језыку „Исторію Сербіе одъ године 1790. до найновіи времена."

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Новый начинъ приготовлятн восакъ. Г. Авекинъ Хемикусъ y Нев=Орлеану родомъ Француз, изнашао е, да се изъ шећерне трске, кадъ се изъ ньѣ већ шећеръ изцеди, онда текъ добаръ за горењѣ восакъ направити дае. Онъ е већъ и Патенту издаіо, и нада се, да ће скорицъ y већемъ количеству сготовлятн га моћи.

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 11. Окт. р. Nro. 46 38 21 81 14

Вынићесе 25. Окт. р.

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 18. Окт. р. Nro 84 60 44 14 77

Вынићесе 28. Октом. р.

Цена ране 20. Окт. н. р. на Пешт. мѣри. меровъ, грош. 6. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	128	120	110
Наполица	77	75	—
Рожь.	66	64	—
Ечамъ.	54	50	48
Зобъ.	46	44	—
Кукурузъ.	62	60	55
Проя.	—	—	—
Жута каша	160	—	—

Станѣ дунава y Пешти.

20. Окто. н. р. 9′. 10″. 6‴.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байме ловима.

Скоротеча излази у Седмицы 2. путь, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за ондашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

69.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Уредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и сва. ко Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Четвртакъ 14. Октобра. 1843. Год. III.

ДРУ ПЕТРУ ІОВАНОВИЋУ.

С' факьомъ ясномъ у десници руцы
У приличы мылостна Генія
Све предначиѣ' и крчити стазе
Кое воде Паладе врлетма:
Ту Србчету оберучке дават'
А изъ вѣне сиѣне благайнаце
Умна дора чим' му срце страра
Ол' му душу с' нагомъ маѣническомъ
До у седмо чакъ уздизат' небо:
Све наставлят' себи поиѣренѣ
У врлостна опѣчена Феба
Ка' иѣгове назда напрсиике
Ка' но своя иста пазит' чеда
А да с' ньике дичe осреѣенцы
То Ти Петре племенитый Србе!
То Ти срца едина е своіость!!—
Изъ градине Тобомъ иѣговане
Ев' цвѣтиѣа рана неразвита;
У заслужне да Т' г' уплете вѣнце
Брижно ни га одгаила Муза,
Залажући медомъ и шећеромъ
И осталомъ сваком ѣакомъ
Срца свога и душице свое
А поеи' га чистомъ и прозрачномъ
Бисеръ — сузомъ изъ окца іой смерна.
Ты тех данасъ непрезри е младу
К'о ни оно бризгано одойче
Што Ти сада ев' подноси вольно.
Она ѣ' Твое бнѣжити име
У кньигама вѣковѣчногъ жиѣа
За укрлость што не чулѣ нигда.

Предсрѣтат' Те фалам' и желима
У Срцу Ти дизат' споменике
Прождрльивомъ што ће зубу Хрона
Подсмѣват' се и ругати вѣчно;
Што ће Твою толковати славу
Докъ е Істра валовите рѣке
Докъ е Рода и докъ е Србинства!!

У Новомъ Саду. —

Ђорђе Райковиѣ.

ГРЕЦЪ ИЛИ ГРАЦЪ?

Грацъ. 26. Септ. Валяда сте изъ ючерашньи Грацски Новина разумели, како е у последньой Естествоиспытателя скупштини, кадъ е Баронъ отъ Амеръ Пургшталлъ слово о пытаню, кое е отъ ова два имена „Грацъ или Грецъ правилніе говоріо, цела скупштина одобрила прво име, кое е таки и у явномъ „Листу, као у целой земльи отдавно познато име съ променомъ „Грецке" у „Градске Новине" већъ примлѣно, и уведено. Но будући да нити Новине нити последньи дневный „Листъ исте скупштине основе у слову томъ развите не наводу: то мыслимъ, да ће за свакога овы „Листова Читателя важно быти, да га како съ поводомъ истога слова, тако и са основима, кои га подъ лежу, на кратко упознамъ. Хумористическо слова тогъ, за кое Грацске Новине споменуше, состоисе у двоякомъ изговараню и писаню имена поглавите вароши, будући е на прводе „листу записника Естествоиспытателя штампано Грацъ, а на другомъ Грецъ, та-

коѣеръ што є Ерцхерцогъ Іоаннъ скупштину Естественоиспытателя у Грацу поздравіо, и прьвый Дѣловодитель таки за тымъ о первомъ соединеню у Майнцу за Грецъ опредѣленомъ говоріо; ктому што є на позывлисту (Einladungskarte) на светло вечернѣ торжество (Abendfest) Губернатора стаіло Градъ, а на раздаиомъ Споменовцу (Gedenkmünze) Грецъ. Хумористическо даклe состоіало се у двоіако написаной и изговараной єдной и истой речи, кое є Г. одъ Хаммеръ наводомъ достаточны основа слѣдующи обштенародньмъ изговору целе земль, укинути трудіо се. Основи су тіи: она найстарія и позната сведочба одъ год. 881. у коіой Водилхелмусъ де Граце сведочи; далѣ она древна велика Мапиа одъ Штаерске, на коіой є съ великимъ писменима написано Градъ и Виндишградъ, као и онай древный за опредѣлена условія мира Грацкогъ сковатый новацъ; далѣ архівна доказателства одъ млоги имена, места и Фамилія, коя се по старымъ извѣстіма сва съ двострукомъ чертицомъ надъ *a* написана налазе, и коя су се никадъ другочіе него као са высокимъ ясньмъ *a* изговарала, ербо у горньо — немачкомъ писаня начину 16 и 17 века означавале су оне две чертице надъ *a* ясный изговоръ за разлику одъ оногъ дубокогъ *a* као што се н. пр. и Hiſpania, bald, gar с' двема чертицама надъ *a* написано налази: найпосле самъ коренъ речи одъ Славенскогъ Градецъ (gradec), изъ чеча є после Градцъ постало, кое се име немачки Грецъ изговарало за разлику одъ Виндишграца, кое є место у средъ Славенски населбина лежало. Ако се и недае исторически доказати, да є Градцъ у постаню своме Венетска населбина была; то су опетъ старіи Господари Градца притежавали и тврдиню (gradec), око кое се после и варошъ населила; прьви Сродници Оттокара и старіи Мархграфи Земље были су заедно и Господари тврдинѣ градецъ у Краинской.*) Найпосле доказуе и само слово Біргермайстера изъ Градца, коимъ є истый Другу Сурругу цара Леополда I. поздравіо, и кое є у описиваню дѣжане у замку Eggenberg свадбе штампано, да се име Graf са написано ніе другочіе изговарало, него Градцъ, почемъ є Біргермайстеръ Царици предложіо, да име вароши нешто милостиво и благо значи, кое се на grafia, а не на Грецію односити може. Народъ у свой земльи ніе никадъ другочіе ту речъ изговарао, него Градцъ, само у новія времена ушло є кодъ Госпоя у моду, те поглавиту варошъ Грецъ зову, да заръ съ тымъ знакъ своге субтилніегъ воспитанія покажу, а у званичномъ отправляню дѣла како Губерніума тако и остали власти свуда се Градцъ писало.

Слово се заключіло са изясненѣмъ желѣ, да се овай двоякій изговора и писаня начинъ у граду укине, и да се иста речь онако као што є цео народъ изговара у писано и говору уведе. Она у правомъ Штаерскомъ смислу патріотическа жели пріимлѣна є са єдногласнымъ задовольствомъ, и зато за овымъ слѣдующи Словословіи ни су ту речь другочіе него Градцъ изговарали: на свима цедулама, кое се по Вароши прелеплюю, стоіѣе отданасъ име поглавите Вароши Градцъ, и тако ће исто унапредакъ у све Новине и земльописе као обште одобрено пречи. Цело Слово, у комъ су и основи противника опровергнути изыши ће у Штаерскимъ Новинама.

(Прилогъ Обшты Новина).

*) Неможесе вели Немачки дописатель у Прилогу Обшты Новина історіески доказати, да є садашньи Градцъ (Градацъ — Градецъ) Славянска населбина, макаръ да су Господари и Притежатели прави те тврдинѣ Славяни были, и сродници Оттокара. — Кадъ є Штирія (Штаерска) іошть Мархтрафство была и подъ Оттокаромъ V. у год. 1160 звала се поглавита она варошъ Градцъ (urbs Grazae), и Ulrich Praefectus de Grazae. Ово намъ заспедочава и учи насъ найстарія Оттокара Извѣстителница, у коіой се Ритери одъ Граца, коя су у Дворцу живили, и *Cleri Co-miles* et *Ministeriales* называли. — Зиръ да ніе н. пр. Кежнарцъ зато, што є у Угарской земльи, и што предѣлъ тай Славяни обитавају, Немачка населбина или Варошъ. Сваконе ако бы и требало да се свое остави, опетъ холостъ Немаца (peccata Germanorum) неможе, да історіески допусте, да є Градцъ отъ Старине као и данасъ непрестанно Славянскій Градъ.

Учред.

ВЕЛИКОДУШІЕ И ВѢРНОСТЬ.

Преокренута ова стварь допадне имъ се, и роди се якій смей; садъ спази вданъ отъ њи кроз прозоръ Пароха, пак викне: „Заиста овде ћедусе сватови држати, ено већ и Пароха.“ Смей се још већма подигне, нечајный овай случай све ій већма и већма увеселяваше, и свакій се у сватове нудіо.

У целомъ дѣйствованію овомъ была є редка смѣса изъ шале и ужасне озбиљности. Равінъ падне у велику сукњю, и познаваюћи онай народъ, пре бы све друго учинити могао, него да бы му забавну нѣгову домишленость покваріо. — Може быти, да є нашъ ратоборникъ ово налако узимаюћи и самъ предметъ шале, кодъ просты воика было: — онъ се обећа съ њомъ вѣнчати и тако безъ свакоґ препятствія у домъ, са свакимъ свіо войника допаданѣмъ праћенъ, уће. Парохъ, нѣгова фамілія, и девойка стояху у свакомъ отчајанію, падну двле предъ Оффіційра, и плачући замоле га, да ій избави. Онъ садъ окренесе девойцы и рекне: „Само као мою госпоју могу Васъ избавити; ако дакле и Вы мени тако склонитисе можете, као што самъ се и Вама; то даймо єдно другомъ руке. Я васъ прекоего любимъ, вѣруйте ми.“

Све є страхъ и брига подузела; Парохъ у отчајанію свое фамілије побућенъ, огерне япунже и узме Требникъ, ободраваюћи девойку, да ће само тако и себе и њи избавити моћи. Попадія є већ насекла мртовы граничца, и садъ нагло оплете вѣнацъ, кои положи девойки на главу; коя сирота садъ у овомъ тренутку ни сама ніе знала, шта се съ њомъ стаде, но паеданпутъ потокъ суза изъ очію ій полети. „О Боже! повикне, Ты никога не оставляшъ, кои се теби крѣпко холи;“ затимъ съ пуномъ повѣренѣмъ окрене се Равіну, и пружаюћи му руку проговори: „Ходите благородный мой Избавителю! У ватри и у води Ваша самъ.“ И тако садъ исподъ руке узевшисе пођу у церкву, куда су ій нестерпѣливо многолюдство са радостнымъ усклікомъ прімивши ій у пуномъ задовольству и у лепомъ реду пратили. Плавый пре мнимый дѣчко са мртовымъ на глави вѣнцемъ садъ увеселяваше сурову овчету. Парохъ вѣнча овай паръ, и Равінъ са удивленія достойнымъ побућенѣмъ прігрли у своја наручја младу свою жену.

Таки по свршетку венчаня наићу изъ церкве и оду далѣ. Равінъ нареди место за свою госпоју на Маркетановы коли, пакъ одма на путъ отиспушшисе предъ само вече доћу у єдно пусто село, изъ кога су сви жительи побѣгли были. Свакій себи тражіо є овде конака: но Равінъ тако сретанъ буде, да є єдну малу и уаку собицу само за себе и свою Юлію нашао. Како годь што су пре полдне войници спрама мнимоґ преобученоґ дѣчка свирћествовали; тако су се сада младой Оффіційровой Госпожи умилявали и поклањивали. Свакій є отъ њи у малу ову кућицу садъ понешто покућства донео, и тако съ найнуждінимъ стварма снабдѣдусе.

(продуженіе слѣдує.)

ДОПИСЪ.

(Изъ Шарекграда). Месеца Маіа текуће годиште после полдне наставлаюћи у школи мое Ученике (коихъ є, премда є овде Сербско Общество веска мало, пакъ до 23. было) спазимъ, где ми поредъ прозора долази странный єданъ Господинъ, коме отма на сусретъ похіћемъ, и учтиво га дочекомъ. Господинъ овай ушавши у школу рекне ми, да є онъ великій Судацъ Славне Сремске Мође, и да є условитъ отъ Верховноґ Народны наши Школа Надзирателства, да Сербска Общества у своју Окружію походи, и у њима промотри, у каковомъ се стању школе, Учительи и Ученицы налазе, пакъ ако каковый ущербъ примѣти, истомъ Надзирателству да јави;*) зато є, вели, дошао и Шарекградску школу походити, и жели бы да види и чуе, како дѣчица у школскимъ предметима успѣваю; таки дакле почне ій украсно и красно реда испитивати. — По краткомъ пакъ испиту, родолюбивый овай Сербинъ, Благородный Г. Іованъ отъ Стоиченчић као подпуно за-

*) Ово намъ є извѣстно, да є отъ Высокоблагородноґ Господина Еугенія отъ Гаруковића, Верховноґ Народны наши школа Надзирателя многимъ како Наредбеніемъ такъ и другимъ Господинъ препоручено, да бы свойски Народъ наше Школе, Учителе и Ученике почешће надгледали, и о њиовымъ недостатцыма любомъ имали нанѣстія му чинити.

оволиким умлѣнїем сердцем и духом, изнади нѣколико цванцыка, и даде ми ій подъ условіемъ, да за ньи прилѣжнымъ и оскудныхъ ученицыка папїра, пера и матрица прискорбимъ, кое и после паскоро радостно учинихъ. Овай даръ дѣчицу тако обрадує, и наклоность у ньима ко ученю, писанїю и доброчъ владанїю возбуди, да су се после сва безъ сваког укора и опоминанїя честно владала, добро учила, и шта више до двадесеторо пьи (што су донде само петоро отъ могућнїи чинили) у писанїю упражнявалосе; кои множина Прописа и Благороднога Г. Дра Петра Іовановића, Славонійско-Сремскогъ Круга Директора на лѣпомъ второгъ школскогъ теченїя Испыту присутствовавшесъ, и о стварн извѣствшегосе весма обрадуе; што и онъ примѣтїо, да по сели найвише сбогъ оскудости нерло мало дѣце пишу: зато и онъ на истомъ Испыту истина кратким, али за Ученике и старіе и млађе вешто скроеннымъ Словомъ своимъ таково благоупутстніе уліе у млада и нѣжна серца ньиова, кое ће ій заръ свагда путемъ честности и искрености водити, а отъ сваког нерзкогъ бездѣлія отвраћати.

Све се любезна Браћо Сербльи учинити може, само где света слога, права ревность, искренна любовь, силна жеља и непрестанно прилѣжаніе међу Властныхъ Старешинама и Народопредстателима, а и међу Народомъ влада. И мы можемо у просвештенію веће кораке учинити, и мы можемо у разныхъ Учености, Рукодѣлія и Радности струкама процвѣтати, и у сваком се благостоніе утвердити; само кадъ пыпереченныхъ добродѣтельима воспослѣдуемо, кое подъ мудрымъ руководствомъ Благоутробногъ нашегъ Монарха и Ньимъ наименованым и потвержденым наши Церкве и Школа ревнивы и родолюбивы Предстателя и Управителя сваки давъ се све више и више вћати дае.

Іоанъ Вуковичъ
Учитель.

ВѢСТИ.

(Пешта.) 13. Окт. т. г. Нѣгово Новоназименованый, Епископъ Далматинскій Господинъ Еросей Мутибарвић, дошао е синоћ т. е. 12. овогъ месеца на пароброду овамо, а сутра ће, т. е. 14. истогъ мес. на пароброду у Карловце отпуговати, и као што чуемо тамо ће се 26. о. м. т. е. на Дмитровъ Данъ у присуствію Г. Епископа Темишварскогъ, и Г. Епископа Арадскогъ отъ Ньиове Екселленције Господина Архіепископа и Митрополита у Чинъ произвести.

(Пешта.) 24. Окт. п. р. непропушћамо овомъ приликомъ явити, како да се и ове есени свињћиегъ меса продаваће почело, кое се са многа страна, обично на седмични Вашаръ овамо довезе, сматраћи на осетномъ цене ране; данасъ е было 1 фунта свињћиегъ меса са слашнимъ 14-16 кр. безъ слашне 12-13 кр. и доста приличанъ квантумъ се на данашньой пияцы распродао. —

(Пешта.) Отъ 19. до 24. Окт. п. р. прошло е овуда Дунавомъ за горньій Предѣлъ са различнома разнома, свега 46 Лађ.й; између конхъ было е 21 лађа жита са 100 559; 1 л. наполице са 4100; 2. л. ражи, са 2500; 17. л. зобн, са 89 300. 1. л. прое, са 3100; 3 л. репице са 9650; 1. л. кукуруза са 2400. Вагана, и 2600; центи Олая.

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

21. Окт. р. 1843. у Сребру.

Металъ.	а 5 %	110½
„	а 4 %	100⅓
„	а 3 %	76
Заимъ одъ 1839.	„	287
„ „ 1834.	„	227
Банкакціе Комадъ.	„	1660
Естерхазиних Лозъ.	„	53
Царски дукати.	„	104

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 25. Окт. р. Nro. 3 58 40 9 25

Вућићесе 4. Новем. р.

Станѣ дунава у Пешти.

24. Окт. п. р. 10.′ 5.″ 0.‴

25. Окт. „ „ 10.′ 1.″ 0.‴

☞ Отъ стране Учредничества П. Б. Скоротече умоляваюсе сва она Г. Г. Предчисленницы наши Листова, кои су на Скоротечу предбројлисе и нѣга као што треба пріимали, да бы намъ новце отъ пређашнѣ године, кои такове іошть плаћати имаю, садь о вашару Пештанскомъ послати любовь неотрекли.

Учредничество.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баћмеловима

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут, Четвертк и Недельом: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленнке за пол године 4 фр. у Сребру.

70.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Неделя 17. Октобра. 1843. Год. II.

ОСЕЋАНЯ.

Кадъ е Њіова Ексцелленціа Высокопреосвященѣйшій и Высокодостойнѣйшій Господинъ Архіепископъ и Митрополитъ

ІОСИФЪ РАЯЧИЧЬ

За Дѣйствителногъ Нѣ. ц. к. Ап. Величества Тайногъ Совѣтника безъ икакве таксе милостивѣйше именованъ.

По талас'ма бурногъ мора
Нагли тамо овай вѣкъ
Кудъ ва нами Среће зора
И слутеня милый екъ;
А бродъ наше Народности,
Немож' къ своіой будућности:
Стиснуле та Горе спредъ,
А студеный остранъ ледъ.

Съ ове стране грдне санте,
Єдна другой чепа вратъ,
Топлогъ зрака и непамте,
Кадъ е одзгоръ њима датъ;
Съ оне стѣна стѣну гнѣчи,
Да се броду путъ препречи
И да сватко чуе гласъ,
„То е ваше Єудбе стасъ."

Исподъ стѣна Несторъ сѣдый,
Лепа жеља вѣрный другъ,
На небеса часъ погледи,
Часъ на своій сила кругъ:
Гди се срце добра лати
Ту ће Небо помоћъ дати:
Његове е вѣре судъ,
Кой на песо спрема грудъ.

Нит' се бои, што се тресе
Стрмъ стѣна нагнутъ зидъ,
Изъ камења што се кресе
Искре, да засѣне видъ;
Што облаци, и олуе
Одъ сви страна грозно бруе:
Његовой е души рай
Видит' рода бѣде крај. —

Десну руку на бродъ меће
Да кормилу правацъ да,
Левомъ стазу праве среће
Показуе, да спакъ зна:
Кадъ се къ цѣли ступа ближе,
Да с' у духу снага диже,
Да е слабій чела свой
Чинъ е вечій сретны брой. —

Жели му се ненадчеју
Да заузму вишій летъ
Већъ вештину траже неју,
Да увиде жельный светъ:
Бродъ се креће, — весла шкрипе
А Народа чувства кипе:
Каквъ е то великъ даръ
Поджигнути къ послу жаръ!

Несторъ мысли у средь рада
Каквый правацъ садъ да давъ? —
Ал' му Листакъ изнеиада
Са Выскне паде самъ,
И на нѣму написъ стои
„Дворови су тайна твои“ —
Ніе ли то мила сласть,
Што на посо шири власть?

Тай є Несторъ, ІОСИФЪ, благо
Отацъ, радостъ свію насъ,
Бомъ є видитъ врло драго
Народности леиній спасъ:
Народъ жели листъ и другій
На комъ стои „Животъ дугій“
Изъ вѣчнога нѣдра своіъ,
Да Му пошлѣ благій Богъ! —

С. Милутиновъ.

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ.

3. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЄ ДО ДУБРОВНИКА.

(продуженіе.)

И яко овай градъ млога преимущества има, као што се изъ реченога види, и ко коима іошть и гостолюбіе нѣговы жителя споменути принуђени осећамо се: опетъ бы дуже у нѣму задржаванѣ страннome, кои због никаквы важны послова овамо ніе дошао тегобно было. Не само то, што овде породице є она другой решцію, и што се због тога само оне заедно друже, кое другой каквy неправду или осветy нанети мысле, као и простый живлѣња начинъ, ніе само то велимъ, што се задовольство тражећемъ туђину допасти неће; већъ сувише и она несносна врућина, због кое човекъ дуже одъ полъ дана између четыръ гола зыда као везанъ провести, и одъ кое свакій тако названу калорі болесть добыти мора, кои истина опасна ніе, али є несносна, почемъ непрестанный знојъ проузрокуе, и само онда мало попусти, кадъ се човекъ даюу морy окупа. Друга є неугодность, што нема гостіоница, понайвыше за иногъ, кои безъ препоруке овамо доће, ербо се озде само съ препоручителнымъ писмама домови и врата гостолюбиво отвараю. Ко овыма неволіма придодатисе мора и оскудица воде за пиће, безъ кое човекъ, кадъ є препека ни єданъ сатъ а камоли данъ издржати не може. Истина, да има єданъ олукъ, чрезъ кои се вода изъ єдне шесть миля удаљене долине у градъ доводи, али и то текъ толико, да є єдва за найнуждніе потребе довольно, па зато є чесма само неколико сатій на данъ отворена, а у остало време служи само на потребу разныхъ Дікастеріяма. Срећа є дакле, яко човекъ на данъ и два стакла само, ма и млаке воде добыти може, ербо се у лето и тай изворъ или сасвымъ сасуши, или му се вода яко угрее. Жителыи уобште никадъ нећеду съ водомъ оскудни быти, ербо оближня река Анбла, и потокъ у Брену на комъ су и воденице, никадъ не усахнюю, али се и та вода, докъ се изъ тій на єдну милю удаљены места у градъ донесе, єдва пити може. Найпосле и та є велика странноће неповольность, што овде свакодній новацъ иде, коегъ цену онъ незна. Обычно се новцы прійимаю по цены турскій гроша. — — Добро дакле чини свакій странный, яко се о цены новаца кодъ каквогъ знатногъ трговца извести.

О околности Дубровачкимъ мало има да се каже; найвећа є шетня до оногъ великогъ морскогъ отока Гравоза, за кои смо већъ казали да є пристанище града. Онъ є одъ града на єдну милю къ сѣверу удаљенъ, и съ њимъ єднымъ лепымъ одъ Француза начињенымъ друмомъ скончанъ. На нѣговымъ су обрежіяма Дубровачки станови (Bäder) кои су по вкусу засађени и уређени, и лепымъ баштама обколѣни.

Станъ, Вієта названый лежи на пол пута између Дубровника и отока, гди се лети у вече они, кои се увеселенія ради шетаю, скупляю. Съ овогъ места издае отокъ са своимъ прекрасныхъ становима и баштама, са густымъ кіпресныхъ шумама и плавымъ мало поудаљнымъ брегова врло дражестный изгледъ. До отока є тако и граћа међарска, гди небројени люди раде. И ово є место оно, на коемъ є негдашня ова репу-

бліка свесе галіѣ на бой спремала; овде су о-ны 100 лађа сграђене, кое су се у песрећномъ поуду Карла 5. кодъ Алжира утопиле; у овомъ е заливу сатрвена и сва морска сила републике за време русске обсаде, кои су 30 тртовачки понайвише пуны лађа отели, а 10 спалили. На истомъ месту пропало е год. 1667. кадъ се земля тресла, преко 600 лађа, коя е штета за Дубровчане тако велика была, да се њиова морска сила одъ оногъ доба никадъ више онако подићи ніе могла. На едну мілю одъ Гравозе долазисе у другій каменитымъ бреговима оболѣный заливъ Валде ді Омбла названый, у кои се мала река Омбла (Аріонъ) слива, коя одавде на 2000 корака ма изъ едногъ гологъ брега извире. Друго е шеталиште до онога парашеногъ и садъ за Кассарву Артіллерије употребљеногъ манастыра светый Гіакомо названногъ, кои едну мілю одъ Плоце—Каніе одстои. Знамените острови, кои къ Дубровачкой военой области припадаю есу: Сабіонцелло, Курцола, Мецио, Калакотто, Гіуппана, Меледа, Лагосто и іошъ други, кое да бы све редомъ видіо и познао морао бы дуго дангубити; зато преокренемъ путъ мой управо къ сѣверозападу покрай обрежія, и обиђемъ острове Каламотто, Мецио и Гіуппана, и у полуостровъ Сабіонцелло етигнемъ, гди се у заливъ Стагно на суво извеземъ. Путь овай ніе сасвимъ безопасанъ, ербо е примореъ ово пуно стѣна и прудова, а и таковы места има, гди изъ оближньи рудура планински яки ветрови дуваю.

Сабіонцелло, бреговитый полуостровъ, коги лађари Пунта зову протежесе одъ югоисточне стране къ сѣверозападу, знатанъ е пакъ због свое величине и своѣ прекомерногъ рода, и има доста добры и пространы пристаништа, одъ кои понайвише у пристаниште Гомена, Гіуліана, Прапатна. Сабіонера и Стагно лађе сграђаюсе. Поглавитый градъ Стагно (Граиде) лежи на самой граны (Grabpraft) сѣверозападне области Дубровачке и на западномъ краю едне долине, коя се широкъ кроз овай полуостровъ протеже, и на источномъ краю своимъ у лапъ претвара, у комъ се соо купи. У овай лапъ одбія се кроз мале ируге кадъ море нарасти, вода морска, коя се после на све стране излива; но кадъ усане, тако се лако воздухъ окужи, да свакій кои бы у ову долину, кадъ ветаръ Скілоко дува, дошао, грозницу или другу какву болешгиву на себе навуѣи мора. Зато су скоро сви люди изъ Стагна болешљиви и бледи, имено жене много одъ Хістеріе пате. У Стагну има до 200 кућа и 800 жителя, кои сви скоро око соли раде. Положай е његовъ троеугланъ, высокимъ зидомъ обведенъ, кои се са своимъ многимъ кулама до Стагно Пікколо села, на оной страны долине на мору Нарента лежећетъ протеже тако да обадва Стагна едно обште место пре. ставляю. Съ овымъ огромнымъ кулама и зидовина, кое су у полович четрнайстогъ века Млетчани зидали, могао бы се овай полуостровъ са суве свое стране одъ свake напасти бранити, али су садъ те ограде понайвише срушене, само е онай на высиномъ источногъ брега одъ Француза нскопаный обкопъ іошъ у добромъ стању. Безъ сумнѣ бы основательи овы зидина болѣ учинили были, да су на томъ месту земльоузъ прокопали были, и тымъ бы свою намеру ніето тако и може быти съ маньимъ трошкомъ постигли. Оснимъ тога было бы и за лађе пробитачніе, кое бы тымъ прокопомъ (Canal) пречимъ путемъ до Дубровника и Далматинскогъ приморя н. пр. у Наренгу, Сплѣтъ и т. д. допловити могле — то предузети, и данъ данашньій бы одъ велике важности было, почемъ лађе не бы морале, покрай южноисточне стране острова Лессіна пролазити, да само сѣверный брегъ одъ Сабіонцелла обиђу. Место, кое бы се прокопати требало, тако е узано, да су некадъ Француски две воене лађе преко ньега пренети дали, да ій не бы Енглезеска страна опазыла. Друго е поглавито место Сабіонцелло, одъ когъ и полуостровъ име свое носи. Оно лежи на самомъ источномъ краю, у сред' едне леие и пріятне долине, у коіой скоро свакогъ рода расѣће преко мере роди: но найвеће е благо овогъ места лепый женскій полъ, кои се одъ свію досадъ казаны своимъ пріятнымъ лицемъ, пуным здрав-

лѣмъ, особитомъ чистотомъ, и водъ имућній, коихъ овде весма много има, дражестнымъ своимъ ношивомъ одли уе.

(продужи ће слѣдує.)

ВЕЛИКОДУШІЕ И ВЪРНОСТЬ.

Юлія едва ће могла изъ свое забуњене несвести себи доћи. Отъргнута отъ милы свои родитеља, коихъ отчаяніе и прегорку тугу живо себи предъ очи представляше; пакъ изненада и тако наскоро опетъ супруга красногъ и отмѣнногъ едногъ непознатогъ Мужа постаде, кои се заиста весма нѣжно о њой бринуо. Ктому шта ће она была, и шта ће изъ нѣ быти? ове мысли тако су ће яко нападале, да ій се лагко ніе могла отресити, нити ій довольно понять. Но зато опетъ кадъ опази на огньишту ватру, и зачуе звечанѣ котла, кои ioй се донесе, помысли, да се налази у отчиной кући, у коіой се свакій данъ съ оваковымъ пословима занимала, и тому се яко навыкла была. Она садъ вечеру за свадбу готовлећи заборави на цео прећашньи догађай и таково задовольство при овомъ свомъ занимању осети, да ће своіъ мужа са свакимъ любови достойнымъ умиляванѣмъ предусретала. Таковоћеръ она, коя ништа више не желяше, а и развитіе нѣне тихе, или богате душе, заиста такова ће за Равіна дражесть была, кою онъ іошть никада не познаваше. Случаемъ само добые онъ ово благосклонно созданіе у своя наручія; и онъ осећаше, да ће му она на вѣки остати вѣрна.

При сватовской свадби, при веселомъ и пріятномъ огньишту, кадъ ће ветаръ яко дуваюћи съ прозорнымъ капцима шкрипіо, изчезавало имъ ће споминанѣ злогъ времена, и непрестано су говорили о больой и сретніой будућности.

Сутра данъ рано уютру кадъ первый путъ бубань огласи, да се треба на путь спремати, прегерли Равінъ младу свою невѣсту у своя наручія и гласно іой рекне: „Любезна и мила моя Юліе, ніе могућно, да ты самномъ далѣ путуешъ. Опоменинсе душо и твои брижльивы и печалны родитеља, побѣди у томъ себе ради ньи а и ради мене. Остани у С. — и очекуй тамо твога отца. А и насъ ће Богъ милостивый заиста опетъ скорымъ саставити.“

Юлія ово садъ чувши сасвимъ умукне, и немогавши далѣ ни едне рѣчице проговорити као полумертва обесивши му се о врать грозне сузе ливаше, и часъ ће мыслила на свое родителя, часъ опетъ на свога супруга: еръ сваку ратобойну нужду радо ће терпила, и съ њомъ чисто свой животъ подмлађивала. Садъ и другій путъ огласи бубань, и она колебаюћисе у мыслима о рамену своіъ супруга изиће на полѣ.

Кадъ ће данъ освануо, доћу у место С. — гди ће Юл ямала едну сродницу. Равінъ ню коовой таки отведе, и замоли ће да любовь учини и пріими къ себи нѣгову госпоју; потомъ окренесе къ Юліи и рекне: „Ако кадгодь чуешъ, да самъ я зацѣло погинуо, то познаљи ово писмо моме брату, да ти се све као моіой удовици по правди учини.“ При овымъ речма Юлія сва пребледи, и падне му у наручія.

„Садъ съ Богомъ остай, и буди ми вѣрна“ далѣ проговори іой Равінъ са сустезаюћимъ гласомъ, затимъ іошть єданпутъ къ персима своимъ пригерливши ю берзо се отъ нѣ удали.

Юлія остане у сузе тако пролившена, да ни едне рѣчи немогаше проговорити; кадъ ал' се изненада яко и необычно на капіи куца. Сродница уплашена притерчи къ прозору, да види тко ће, и кадъ смотри да ће Юлінъ Отацъ, повикне „Твой Отацъ“ и таки похіити да му врата отвори. А Юлія ове рѣчи чувши берже болѣ разбересе отъ плача и чисто полети своимъ миломъ родителю на сусретъ, коме кадъ дотерчи падне обнесвесћена у слатка нѣгова наручія.

Мало после кадъ Юлія къ себи доће и очи свое отвори, ништа друго ніе се чуло, него и нѣнъ и отца іой сусретаваюћисе гласови: „Заръ те опетъ имамъ, и ты си заръ избављѣнъ—на!“ Найпослѣ она осећаюћи свою у сердцу болю обори къ земльи предъ старымъ своимъ отцемъ свое лице, и съ плачемъ приповѣди му укратко свою судбину. Отацъ ю ће намергођено и съ великимъ не-

одованіемъ слушао: тавна жаркость запаљивала в њгове образе, пакъ текъ наеданпутъ стисне пєснициу и љутито повикне: „Ги в тай твој похититель?“ — Но Юлія благородно о Равіну своме чувствующи на ове немилостивне огчине рѣчи исправисе, пакъ бодро и безъ свакогъ устручаваня рекне. „Онъ в мой Избавитель и законный супругъ! я самъ му се склонила на њгове рѣчи и на њгову вѣрность.“ И садъ іошъ много обширніе съ пунымъ упованіемъ приповѣди Отцу цѣлу свою судбину; кои Ђутаюћи саслушавши ю нимало се отъ свогъ негодованія не разведри: него причекавши за неколико дана, докъ в већа часть непріятеля прошла, повратисе съ њоме у І — куда в и њгова госпоа а њна мати већ отпре отишла была. У І — зашто отацъ Юлійно крито писмо.

Равінъ в често писао, и свако њгово писмо све в већу надежду у Юлія побуждавало. Съ каковымъ спасителнымъ чувствованіемъ онъ ню увѣраваше и потверждаваше іой, кадъ бы она іошъ матеромъ постала, да бы таки њговомъ брагу обратитисе, и отъ кћга съ пунымъ правомъ наново захтѣвати могла, да іой упредакъ сматраюћи в као братовлѣву удовицу, отъ њговогъ тала ужитакъ дае.

Но отацъ њнъ ово Равіново увѣраванѣ сасвимъ другчіе толковаше: онъ осећаше, да му в њгова честь овымъ њкымъ а и њговымъ поступкомъ яко повређена, зато захтѣваше, да се она иде изванъ отечества породити, къ чему сонволи, да ю мати само до мѣста 6 — отпрати и да ю нимало као свое чедо ненѣгуе, него да се іошъ о њномъ упропащенію постара. Юлія ову отчину строгость чувши, буде изванъ себе; али отацъ никако се недаде намолити, да отступи отъ свогъ немилосердія, и она осећаюћи свою невиность велико в упованіе полагала на Всевѣдущегъ Бога. Но найпослѣ, кадъ в было при полазку Юлійномъ, жалость и врођена она боли, коя сердце родителя за дѣцомъ своіомъ тиштн, преодоѣ њговому силному негодованію тако да онъ съ пунымъ очію сузама свою єдиницу къ своимъ персима пригерливши рекне іой.

„Сладка кћери моја, дати ће Богъ, да ће се наскоро опетъ састати и видити: али само поредъ твога храброгъ Равіна као законногъ мужа, или као њгова удовица.“

(конацъ слѣдуе.)

ПРЕПОРУКА ОБШТЫ НЕЋЙ*) ЗА УНГАРІЮ.

(отъ Дра Карла Георгіа Румій Професора у Грацу).

Будући да ће дрва за горење у Унгарій све скупља, а на равницама јужне и средње Унгаріе спе рѣка бывати: као и лугови у сѣверномъ Унгаріе предѣлима сбогъ тога, што ће дуе тамо многе Фабрике подизати, све више морати крчитисе (о чему се и на Државномъ Собору у Пожуну полезна правила установлявају, по коима ће се настојвати, да се Радиность и Тергозина Унгаріе распространи, и у благопосѣћшіе станѣ доведе); и будућисмо се већ многократно страдаюћи претерпѣлимъ искуствомъ научили, да су многи у Унгаріи тако често — догодившисе пожари највише сбогъ непаљивости пећи печеню хлѣба како у пріватнымъ тако и куђевнымъ пећма произышли (ованковымъ се начиномъ недавно пожарь и у Столномъ Бѣограду догодіо): то бы дакле заиста већ време было, да се и у Унгаріи, особито у селѣма и маљимъ варошицама, као што в у Нѣмачкой, обште пећи заведу, коихъ препоруна за Унгарію цѣлъ в овогъ саставка.

Много се већ о томъ препирало, кое сирѣчь пећи, на пріватне или обште, право первенство заслужую; коме препираню лако край учинитисе може, као: Истина в, да намъ пріватне пећи съ тымъ много хасне, што се у њима свакій путъ, кадъ се годь жели и хоће, пећи може, и што се печуѣи кодъ куће хлѣбъ, нешто мало и времена заштеди, зато, што се немора хлѣбацъ у обшту пећь носити, и натрагъ доносити, и за-

*) Обште пећи на подобіе су наши синиджанице, съ томъ разликомъ, што се у обште пећи само хлѣбацъ и друго печиво доноси пећи; а о елу и пићу као у нашимъ синиджанцама, кое се више за крчму сматрати могу, ни спомена нема.

то, што тесто пак куће непзносећнсе нпшта нетерпи: зли пј и свемъ томъ оне су пазъ съ друге стране кадкадъ опетъ и прекоего шкодљиве и яко опасне, едно зато, што се крозъ њи често такови пожари догађаю, кои много путъ и цело место у пепео преобрате, а друго зато, што у њима много дерва нагоре; а обадве ове штете особито перва, коя е сасвимъ убыточна, чрезъ обште пећи лако и прелагко могла бы се избећи.

У Липсіскимъ економическимъ вестима у другой свезки на страни 125. овако е трошење у пріватнымъ пећ'ма горећи дерва за годину дана израчунћено: т. е. Узето е у рачунъ едно село, кое отприлике 150 домова има, и у свакомъ дому узета е по една пећь, у коіой и лети и зими хлебъ се пече; тако за целу годину кадъ су се само она дерва, коя су хлебъ печући погорћела, проеапила, износило е число на 5.100 нарамака погорћелы дерва, отъ коихъ бы само половина за читаво Общество довольна была, кадъ бы имали обшту пећь, и сви у њойзи хлебъ пећи давали. — Садъ дакле примћеръ свай рачуна овогъ кадъ соразмћрно обратимо на целу едну Державу, и добро га израчунимо, познаћемо, да се велика сумма дерва управо ради у тартань потроши (спали), коя бы заиста поредъ обшты пећій уштедитисе могла. Обшта пећь можесе съ мало дерва тако грети, да се у њой непрестанно пећи може и хлебъ, и ма кое друге пецыво: ербо да се една пећь первый путъ угрће, треба толико дерва, колко годь угреяна пећь, да се петъ путій послћ подпаљива и догрћва. У Парізу у гостіонпцы де Діо узели су на умъ, да се и при шестомъ греяню пећи трипутъ манћ потроши дерва, него при первомъ.

Но свака обшта пећь мора се у села и варошицама на таковомъ месту сазидати дати, кое е место отъ куће подоста удаљено. Овакову обшту пећь треба да Общество Пекару подъ аренду даде: и зато после свакій и селянинъ и гражданинъ дужанъ е истомъ Пекару за пецыво свагда нешто мало платити. У већимъ пако варошама нуждно е, да се ованкове обшты пећій више заведе.

Такове су обште пећи у Нћмачкой у више тыргінчески места, сбогъ тога, што тамо верло мало дерва има, іошть отдавна заведене; но много іошть пре на островима Архіпелага Грчкогъ, као на острову Санторіно, такођеръ сбогъ тога, што ее и на њима весма мало дерва налази. Као што путницы приповћдаю, тамо и дань и ноћь у обштымъ пећ'ма ватра гори, само што се изъ њи онда, кадъ су велике трепеке, ватра изгерне. Тако е исто и у Таліанской варони Ніцца, као што Сулцеръ у описанію своіъ путованя крозъ Італію пише; „Тамо," вели, „узме Пекаръ обшту едну пећь подъ аренду, коме свакій гражданинъ свагда попалъ хлебацъ да испече, за чега свакій путъ му понћшто плати."

Кадъ бы кое Общество обшту пећь у своме месту завести хотћло, то треба да се сложи, и начини толикій капиталъ, съ коимъ бы се и пећь и обыталиште за Пекара сазидати могло. Но Обществo може истый капиталъ Пекару и позаймити подъ тымъ условіемъ, да отъ њга послћ дотле інтересъ прима, докле годь онъ цело капиталъ не исплати.

У многимъ Державама Верховне Власти особита су уређења за обште пећи установила, као н. пр. у Брауншвайгской (в Собраніе Белгіа о законима Полицайнымъ и Камералнымъ, I. Часть, стр. 13.) и у Шлезской Держави (в. Шлезску Собраніе Указа (Едікта') у первой Свезки). — Кои жели препоранія о обштымъ пећ'ма скупљена и напечатана читати, нека узме Ханноверскій Магазинъ отъ год. 1789. У Крамеровомъ дополненію нћговы Дћла стои на страни 563. юридическо истраживанћ, да ли Владћтель пріватне пећи забранити може?

У Декрету Државно — Угарскогъ Собора год. 1836. ништа ніе у новомъ Урбаріуму уређено, да се сирћчь по селима обште пећи заведу. О да бы се ово на садашнћмъ Државномъ Собору предузело.

ВѢСТИ.

(Пешта.) 15. Окт., Њег. Екцеллевција, нашъ млоголюбљэный Г. Архі-Епископъ, и целогъ ц. кр. Держава народа Восточногъ Вѣроспов'Ѣдања Митрополіть, приспео е синоћь у ½ 7 сатій у вече, на пароплову изъ Пожуна одъ Дјете — онамо — и како годь што е Њ|ово Превосходителство овогъ лета у повратку изъ Бретиславе (Пожуна) и братвшнске патрагъ на Дјету, овде у Пешти кодъ нашегъ Верховногъ Народне наше Школа Надзирателя Г. Евтенја отъ Гъурковичъ на конаку было, а не као што су первый путъ С. И. Новине у числу 54 казале кодъ Ловачкогъ Рога (Јагерхорн); тако исто и садъ е Њ|ова Ексцеленција вдуби патрагъ съ Дјете на едно само време извершенја ради важны дѣла, кодъ горепоменутогъ Господина на квартйру, в находисе у найболѣмъ здравлю. У Недељю т. е. 17 н. м. отпутоваће Њ. Ексцеллевција на пароброду у Карловце.

(Пешта.) 12. т. м. Његово Высокопреосвященство Господинъ Епископъ Будимскій Платонъ Аванацковичъ, дошао е сретно изъ Пожуна на пароброду онамо.

(Пешта.) На свесвольну прошню изволило е Њ|ово ц. кр. Величество, Г. Іосифа Іурјевића, Дра Права, и Статистике Професора при Универсйтету Пештанскомъ, у пензію са целомъ годишньомъ платомъ поставити; његово мѣсто пакъ заступіо е привременно Г. Іоанъ Хевћнеръ, обоихъ Права Дръ, и редовный Професоръ при вышереченомъ Универсйтету.

(Грањ.) Берба се кодъ насъ іошть 13. Октом. рим. започела зато, што е онамо тако рђаво време, да е грожђе яко трунути започело: И овогодишнѣ вино много ће горе, као што се показује, быти отъ лањскогъ. Пожунскій меровъ зоби кодъ насъ коштује 1. фор. и 30. кр. у шайну.

(Пожунъ.) Мы се надамо ове године средньой берби и доста добромъ вину.

(Изъ Бѣйкешке Вармеђе.) Коситба кодъ насъ е у цѣлой Варменђи сбогъ дуге суше слаба испала; — а жетва, будући су се чрезъ цѣло њено време добри и ведри дани показивали, добра е была и наскорое свершила. Вершеоца е онде мало было, зато ій е и на осмый и деветый рясъ (крстъ) тежко было добыти; сбогъ чега іошть много камара житны неовершены и давась лежи. Ечмъ е добро родіо, и плаћа 12 — 13 зерно; Кукурузъ е такођеръ добро успѣо. Рани е кодъ насъ цѣна скоро никаква; еръ се за Пожунскій меровъ пшенице плаћа 2. фр.; ечма 1. фор.; зоби 1. фор. и 15 кр, а кукуруза 1 фор. и 30 кр у шайну.

КЊИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Долазећегъ Пештанскогъ у Новембрію т. г. ваша-ра измѣђе у Пешти IV. Часть Сербскогъ Лѣтописа з 1845. г. Содержаніе е у овой Части слѣдующе: I.) Хронологія приключенія на югу Европейскомъ у смотрењу на Славяне, столѣтіе XVII; — II.) О Народномъ нашемъ стиху; — III.) Историческо испытаніе лѣта смерти Стефана Деспота Сербскогъ, сына Князя Лазара; — IV.) Мэрва Посадница, или покорење Новограда, заключење сочиненіе Карамзина; — V.) Књижество Сербско; — VI.) Стіхотворенія; — VII.) Смѣсице. — — Добытисе могу Лѣтописи ньих первог недељ Вашара кодъ Манипуланта Матице Сербске, Честн Г. Петра Петровича, Іеродіакона, у дому заведенія Текелійногъ кодъ Сербске Пештанске Церкве, и кодъ Г. Карла Гайбела, Књигопродавца, у сосѣдству Великогъ Христофа преко пута отъ Каффане Бѣле Лађе, по познату цѣну.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Бѣоградске Сербске Новине. 4. Октомврія 1845. пишу: У слѣдствію добывены извѣстія, у некимъ планинскимъ селима, у Окружію Валѣевскомъ, пао е тако дебео снѣгъ, да е на нѣкимъ мѣстима выши одъ две педи (одъ два педља) было, а на планини Ртању и садъ лежи, и то онделишньой опколини доста по-велику задноћу причињава. Ова овако рана ладноћа проузроковала е, да су многи по њивама кукурузи промрзнули и недозрели остали, због чега высланти е, да ова година неће тако богата съ кукурузи быти, као што се е иначе надало. Изъ овогъ узрока садъ свиње по цѣлой шумадіи почиње на цѣни падати. — Вина, узмаюћи убоите какво су ове године родила, не ће га ни полакъ као лане быти, па и оно што га има, много е лошіе, него ланьско.

У Мађарской по „Nemzeti irâgnik“ Іована Ердељи: има 52 Кралѣваске варошіи (градова); 12 слободны militarски градова; 16 Сепешке варошіи и 38 већа привилегіялна варошица: свега дакле 126 варошіа — Даљ има: 13,765 села, и 1204 пустаре. — По овомъ дакле у Мађарской на 38 □ миля долази 1. кралѣвска варошъ; на 6 □ миля една варошица, и на 1 □ миљу 3. села. — У Русіи текъ на 46 ¾; у Шпанской на 38 ½; у Португалии: на 83 ¼; у Швайцеской: на 123 9/11 □ миля рачунасе една варошъ. — Напротивъ у Енглезкой на 3 ¾; у Француской на 6 ⅓; у Прашкой на 6 ⅔; у долньой Аустрии на 10; у Моравской на 4; а у Ческой на 3 □ миљ долази една варошъ. — Мало число градова у Мађарскомъ [illegible] е ће быти, кодъ число становника Мађарски в ср-

нако съ числомъ жителя Чески. У Ческой текъ две варошн има, кое више отъ 100.000 жителя брое, Прагъ и Райхенбергъ: слѣдователно на едну варошъ долази текъ 1000—3000 жителя: три съ 20.000; тридесетъ съ 10.000, а други тридесетъ съ 5.000 жителя; и тако вообште узимаюћи на 1. варошъ долази 9.000 жителя.

(Данашнѣ Славенство у Европи). Некій изъ Петрограда у Немачкомъ Листу на тай предметъ односително овако пише: Великій Славенскій народъ у Европи, у смотренію језика, на две части се разделюе: на полудневно—восточну и западну. Къ полудневно — восточной части принадлеже Русси, Бугари и Србљи; а западной Чеси, Поляцы и Лужичани. Найточнїи су податцы на овай предметъ односително одъ 1842 године, у коимъ податцыма се Славенство у оволикомъ числу налазило: Русси, 51.184.000; Бугари, 3,587.000; Србљи 7,246.000; Полицы, 9,365.000; Чеси 7,167.000; Лужичани, 124,000; свега 78,691.000. — У политіческомъ разреду стављаюћи ій: у Руском Царству 53,302.000, (овамо рачунаюћи 4,912.000 Руски подданика Полска): у Аустрійскомъ Царству 16,751.000; у Прайзскомъ Краљевству 2,108.000; у Турской Держави 6,100,000; у Саксонїи 60.000; у свободномъ краљевства граду Кракови 130.000. — — У Вѣроисповѣдателномъ погледу: Грековосточной Церкви принадлеже: 54,011.000; Унїятской: 2,990.000; Римокатолической: 19,359.000; Протестанской: 1,581.000; Турской вери: 800.000. — Даване Православной Греко — восточной Церкви принадлежи већина и єзгра Великогъ Славенство. Римокатолически Славяни сочињаваю 1/4 часть народа Славянскогъ. Унїятски Славяни 1/28: Протестански 1/31; а Турски Славяни 1/58 часть. А найвише Восточне Церкве има у Руссіи, т. е. 54,000,000.

ПОГРѢШКА.

У пређашнѣмъ 69. числу наши Листова подкралася тупографіческа погрѣшка на страни 398. сасвимъ доле подъ Вѣсти „Нѣгово Новопаименованый", мѣсто „Нѣг. В. П. новоименованный."

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 25. Окт. р. Nro. 3 58 40 9 25

Вућиће се 4. Новем. р.

Цена ране 27. Окт. н. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	120	115	104
Кукуруза	74	70	—
Ражъ.	60	57	52
Ечамъ.	50	48	45
Зобъ.	44	42	40
Кукурузъ.	58	55	52
Проа.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ дунава у Пешти.

27. Окт. н. р. 9′. 3″. 0‴.

28. Окт. „ „ 8.′ 9.″ 6.‴

☞ Отъ стране Учредничества П. Б. Скоротече умоляваюсе сва она Г. Г. Предчисленницы наши Листова, кои су на Скоротечу предбронлисе и њга као што треба прінмали, да бы намъ новце отъ пређашнѣ године, кои такове іошть плаћати имаю, садъ о вашару Пештанскомъ послати любовь неотрекли. Умоляваюсе далѣ и сва она Г. Г. кои су пре престанка наши Листова новце на пошти положили, и тако, будући да є Скоротеча престао бно, исто опетъ по пошти натрагъ добыли, да бы намъ, было опетъ по пошти, или пе сигурноі каквой прійлики новце што пре послати благоусердствовали.

Учредничество.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ.
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словыма Бајнеловић

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут, Четвртк и Недельом: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленнке за полъ године 4 фр. у Сребру.

71.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІИ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прима Учредничество у Пешти на Розенъ – Плацу Nro 285. и свако Цесаро Краіпште Типографичество.

ПЕШТА.

Четвртакъ 21. Октобра. 1843. Годъ. III.

СОНЕТТО.

М. Светићу Сербину.

одъ

В. Живковића.

Ти си сунце, кое сипа, на све стране зраке!
Ти си мѣсецъ, кои ума, таму осветлява!
Ти си звѣзда, кои изтокъ Сербски осіява!
Ти си Орао, кои небу лети надъ облаке! —

Я Те пѣвамъ! Алъ ми Сунце очи засѣнява. —
Стрепимъ, пѣсма да ће уштрбъ мѣсецу панети; —
Тко л' ће хвалу чакъ до звѣзде трептеће узнети,
Крилатъ Орао полетарце гдѣ — но насѣнява!

Некъ Ти пѣва гласъ вѣштіи, я Те обожавамъ,
Свой и туђинъ некъ с' надметомъ за те вѣнце гра-
ди,
Я се учимъ, да те болѣ – болѣ постизавамъ!

О, некрій се! Повисе у милике стасу
И небеснимъ мислій чаромъ душу нам наслади,
Наша Славо и Поносе, Србине на гласу! —

МЫСЛИ О СЛАВЕНСКОМЪ ПѢВАЊУ.

(одъ Лудвіка Ріттера отъ Ріттерсберга).

Кадъ су се сѣверни народи Европе изъ таме неизображенности и невѣжества, у коіой су за време своґъ ідолопоклонства живили, втеченіемъ южне увелико већ развыте цівілізаціе, подигли были, втеченіе исто ніе могло на сваку струку културе, нити на све части народа у єдно исто време и на єданъ истый начинъ дѣйствовати. Перво появленіе у томъ бію є прелазакъ у Христіанство, за коимъ є отма већ развіянѣ у военной и державной вештини — као средство продуженногъ политическогъ быћа — слѣдовало. Осимъ тога Христіанскій є Клиръ оно узаконено правило, да се сирѣчь ученность и література Римляна и Гр'ка у ньіовы єзыцы, кои су другима народима невразумителни были, и далѣ продужава, истина предавао, али истый Клиръ и сазъ исто правило неиспуњаваоћи, безъ свакогъ дѣйствія га сасвимъ запусти и забашури. За свеобштность давле народа перва є овогъ напредованя добыть была: Облагорожденіе вѣрозаконности, — коя се за дуже време више осећала него познавала, — већ упражњаванѣ у оружію и неки механически орудія. Новописаніе, кое се место стародревны писмена (Runen) увело, прінмли су отъ Свашенства мало помало и Владѣтельи, нека часть Благородства, и неколико ученыхъ людій, а съ ньимъ и изумерле старе єзыке, и ньіова отчасти сачувана умотворна сокровишта. Съ овымъ просвѣщенія почеткомъ здружила су се и красна художества; али су ова у материальой своіой земльи скоро тако яко съ пређашнѣ свое высине низринута была, да су се само као пупольцы сматрати могла, кои се текъ у туђой земльи и сасвимъ другимъ правцемъ совершенніе разцветавати мораху. Ово коноразвитіе художества, или болѣ ређи новорожденіе, было є яко скончано са предходећимъ свеобштымъ и вышимъ развіянѣмъ духа и народнѣ живости. Текъ онда, кадъ су мысли изъ изумерлы єзыка у живеће єзыке прелазиле, кадъ є съ тымъ знанѣ писаня народима познато бывати почело, кадъ є съ материньимъ єзыкомъ народня карактеристика у вешу изображенія сферу, а ніенно у Стіхотвореніе вступила, текъ онда видимо мы како є ходъожество — Стіхосвореніе у видовима и у звучнымъ гласовима, — совершенно процвѣтало. Ованово напредованѣ нема опредѣленногъ времена, нити се на поедине народе относи: єрбо и кодъ Егуптяна, Гр'ка, Латина, Індіана и Арапа видимо, да се красно художество текъ онда до найближегъ совершенства степена попело, кадъ су се: Вѣроисповѣданіе, Стіхотвореніе и вещественна знанія, яко у животъ народньи утнѣздила, и съ овымъ неразлучно скончана была.

Откудъ слѣдуе, да художество у различнымъ своимъ струкама свагди, где є годъ до совершенства дошло, и знакъ непознаженогъ народнѣгъ Характера на себи носи, кое се обычно наименованіемъ „Училище“ — таліанско — француско — немачко — и т. д. означава.

(продуженіе слѣдуе.)

НОВОСАЗЫДАНА ВАРОШКА КУЋА У ПЕШТИ.

Съ гігантскимъ корацыма напредъ корача Пешта на путу вћногъ распространяванія, и у вешой важности, не само за Отечество, него и у споређиваню други Европейски градова вообще. Не чудимосе дакле, яко є и место, у комъ местно Надлежателство подизаюћесе вароши ове, свое дѣаніе, да извершава познано, яко є по потребитости, све веће и знатніе бываюће вароши ове, нашъ Магістратувалый Домъ све маньи и ужи бывао. Необходимо дакле было є нуждно, да се овай домъ већма распространи, зато се прошасте године онъ прерушавати започне, и истина до данась іошть ніе сасвимъ готовъ, — али ћесе скоримъ довершити. Онъ є са свечетири стране свободанъ отъ други здания, и прочелѣ (Front) ћегово, кое є окренуто главной піяцы, у ширину мери 17 фатій, 5 стопа, и 9. палаца, а зачелѣ опетъ 16° 3′ 9″. Дужина му износи отъ стране „Улице судейскогъ дома“ на 31° 3′ 2″, а отъ стране Піяристскогъ монастыра на 31° 7″.

Ово здање содержи у себи подземна, приземна, једно — и двоспратна устроења, и има једањ торањ. Што се тиче подземногъ строя, спредасе налази једањ подрумъ, а съ поребаръ и састрагу 38. таванца, кое су добро осигуране, утверђене и довольно мрачне. Што се пакъ тиче приземногъ строя, у њему се налази таки съ прочеля кодъ капіе једна капела, а далѣ редомъ: Канцелларіа Грађанскогъ Канетана са 8 іошть соба; Канцелларіа Фішкала са 6 соба; ктому 2 собе за Грађанскогъ Началника, 1 соба за Квартіймајстора, 2 Стражаре и 1 Комміонска соба; а зачелѣ су заузели 10 маньи таванца. Высина овы соба износи на 16 стопа. Отъ приземногъ овогъ строя воде скалине 8 стопа широке на горњѣ спратове.

У первомъ спрату (бою) отъ пяце налазисе: соба, у коіой се суди, коя е 5° широка а 6° 2′ 9″ дугачка, поредъ њѣ једнаке величине опетъ соба за Грађанство, и обадве са предсобама. Отъ улице Судейскогъ дома назване устроена е: Званична соба за Тугора (Vormund), и соба за Актуара; далѣ три собе за Інтабулацію, а после Званичница сиротетна (Waisenamt), коя се состои изъ четири на сводъ сазидане собе. Са остале две стране сазидана е: Званична соба Урбаріала (Grundbuſamt) іошть съ две службене собе и са једномъ собомъ, у коіой е каса, а најпосле Варошко Судилище (Stadtgericht) іошть съ две собе.

У другомъ кату устроена су слѣдующа места, као: Варошка Канцелларіа 3° 3′ 2″ дугачка, и 5° 1′ широка, са седамъ прозора и съ једномъ предсобомъ; далѣ Званична соба за Експедіітора и Прокураторіа, коя е велика као и Експедіція. Отъ улице судейскогъ дома, налази се: Званична соба за данакъ (Steuercasse), једна Званична, једна за кассу и једна за Граждане соба; далѣ Рачуноводственица, две собе и једна соба за комміссію. Отъ стране Парохіанске церкве находисе: шесть соба, отъ конхъ су две опредѣлене за Магістратско Нотарство, а једна е опетъ за Вицебыргермајстера, једна за Инжиныре, једна за Икономе и једна за Варошкогъ Лајтнанта одређена. У зачелю су: две званичне собе за манипулійранѣ оны новаца, кои се подъ інтересъ даю, са једномъ іошть собомъ у коіой е каса, две Званичнице за Судейско Нотарство, ктому іошть е једна Званична соба, и опетъ друга соба, у коіой е каса, за Званичну Варошку Каммеру.

(конецъ слѣдуе.)

ДАКАЗИ РАБІНСКЕ МУДРОСТИ.

(изъ Талмуда и Мідраша)

Тко се за правицу заузима, тай диже Державу, а тко се отъ њѣ уклоня, тай припрамя овой пропасть.

Тежко се разболе Рабінъ Асси, и лежећи на постельи, отъ своихъ Ученика окољенъ, препрамяшесе за умираньѣ. Унукъ њѣговъ приступи къ постельи тежкоболестногъ Рабіна, и видећи да му ведѣда плакао, упыта га: „Зашто плачешъ Рабіне?“ Неморали сваки последъ у прошлый твой животъ на радость ти быти? Єда ли ни си самъ свете Законе довольно учіо, пазъ и друге многе іошть у њима поучавао? Єво погледай оне Ученике, кои су жива доказателства великогъ твога трудолюбія и препохвалне твое марљивости. Єда ли си може быти забасао и запустіо се у исполненію побожногъ и благоговѣйногъ Чинодѣйствованія? Но у томе ће те сваки радо са правичнымъ своимъ оведоченѣемъ оправдати. А скромна она понизность была е похвале достойна пруна свію твои крѣпостій! Ты никада не хтеде на то сонзволити, да те Общество за Судца избере, ма да е то њѣгова башъ понайвећа жеља свагда была.

Управъ зато, прежилый сыне мой, отговори Рабінъ Асси, тужи и плаче сердце мое. Я самъ могао правицу мећу люде дѣлити, пакъ самъ то изъ зле разумѣне понизности запустіо.

„Кои се отъ правице клони, тай е урокъ Державне пропасти.“

(Данница.)

ВѢСТИ.

(Пешта.) Прошасте недѣлѣ допловіо е овамо паробродъ „Ерѣшъ,“ и довукао е за собомъ 6 лађій пу-

ны дебелы свиня на 3.600 комадій; а што се други производа тиче, као лоя, меда, кожа, и по већой части лоше вуне, донео е на 4.500 центій.

(Пешта.) ове е недеље напородов „Марія Анна“ изъ дољњегъ предѣла съ две мале лађе овамо доловіо, кои е окромъ путника (пажажера) до 2.000 центій разны производа донео.

(Пешта.) У 58. Числу П. Б. Скоротече, пиши смо, да новый напородов „Херкулесъ“ сниже Пеште за ову годину нѣи неће; но насъ су рђаво извѣстили, єръ Херкулесъ сутра рано (т. е. 2. Новембра по р.) силази доле, да дольну робу за ваш напъ донесе. Мора да су Агенти заборавили были на садашнью ваш напъ? —

Изъ Сегедина опы дана явлію намъ, да су тамо сретно бербу окончали; но напротивъ тога, ніна е садъ у полавъ манѣ было отъ лањске године, и цена ну за у квантуму продавати га, іоштъ ніе извѣстна: али у колико се видити може, сбогъ тога, што га е ове године мало было, лањскогъ се ніна продае већь по 6—7 фор. аковъ. — Кукурузъ се тамо садъ починѣ брати, кои сбогъ многа киша пре ніе могао сазрети; орања земля има довольно влаге, и осени усѣяни затъ добру годину обећаваю. — Купусъ се продае стотина по $2^1/_2$ — 3 фор. — Дебелы свиня фунта е меса за 13 кр.; а цента фрішке сланине по 30—31 фор.; коя ће сигурно, докъ се мало зелади, быти и свтівія. — Сена е тако ове године слабо было. Рѣка Тисса данъ на данъ долази; и рыбе е ове године мало было; зато и она, што е има, доста се скупо продае. Хайвара една фунта може се за $2^1/_2$ фор. добыти. — У прочемъ, што се спаківайдашнѣ піяце тыче, овчевина е фунта 6 кр.; свињетына безъ сланине 12 кр. фунта. — Таране се продае за 5, а жуте каше за 6 кр. холба, као и старе напріке за 30 кр. холба.

У другимъ тамошнынъ окрестнымъ местама, као у Субботици, Бечею, Св. Миклошу, есенски су се ваш напри такођеръ спершили, али обычнонъ своме опредѣленію ни су задовольно одговорили. Многи Терговцы и Майстори на овымъ ваш наприма быяли, тужесе, да су слабо назаряли, изъ узрока, што се рана слабо тражила, и што право реѣи никакову цену ніе имала.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Равенство међу людма.) Іонзонъ Енглезскій Списатель обѣдоваше едномъ путъ кодъ остроумне Списательице Містрессе Макулай. Изнесу прочегъ поведесе розговоръ о равенству людій и о равнымъ у свену ньіоныхъ правама, коя права живо му е она, єдну Републіканку бранећи, доказивала; но онъ іой е све єднако накратко отговарао, надаюћисе, да ће се разговоръ на другій каковый предметъ преокренути. Али кадъ му и ово за рукомъ неиспадне, то зачне онъ, што е годь берже могао єсти, пакъ после пружи свой таньиръ єдномъ служителю, говорећи му, да седне на нѣгово место и обѣдуе. Садъ га на ово запыта Домаћица „А шта ће то значити, Докторе?“ на кое онъ „я самъ садъ хтео равенство людій у смотреніе узети.“ отговори.

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 28. Окт. р. Nro 63 42 25 7 6

Вућићесе 8. Новембр. р.

Станѣ дунава у Пешти.

30. Окт. п. р. 8.′ 9.″ 6.‴
31. Окт. „ „ 7.′ 10.″ 0.‴
1. Нов. „ „ 7.′ 9.″ 6.‴

☞ Отъ стране Учредничества П. Б. Скоротече умоляваюсе сва она Г. Г. Предчисленницы наши Листова, кои су на Скоротечу предбронлисе и нѣга као што треба пріимали, да бы намъ новце отъ пређашнѣ године, кои такове іоштъ плаћати имаю, садъ о вашару Пештанскомъ послати любовь неотрекли. Умоляваюсе далѣ и сва она Г. Г. кои су пре престанка наши Листова новце на пошти положили, и тако, будући да е Скоротеча престао было, исте опетъ по пошти натрагъ добыли, да бы намъ, было опетъ по пошти, или по сигурной каквой прійлики новце што пре послати благоусердствовали.

Учредничество.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Новен-Плаћ Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байерлеовыхъ

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленнке за полъ године 4 ф. у Сребру.

72.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІИ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розевъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Недеља 24. Октобра. 1843. Год. II.

КОСОВСКІЙ ЮНАКЪ.

Срамъ заръ да ми стопе прѣтя?!
Живогъ да ми злоба тре?
Свой заръ да свое клатя,
И кодъ судбе траже зле!?

Ко подноси люте ране
И презире смрти громъ!
Текъ да земльи миръ осване,
Да новогпе Роду своме!

Тоиъ да место братске хвале
Замке срама плету слъ?!
Зашт' да с' грешне страсти пале,
Гди се обита тражи цѣлъ?! —

Съ Богомъ Царе! идемъ Туркомъ!
Съ Богомъ милый роде мой!
Сбогъ тебе самъ тешкомъ мукомъ,
Подносіо ратный бой! —

У церно не злоћа зави,
Вукъ несрѣће скова громъ!
Нѣга заръ да Османъ слави,
Мене куне Србства домъ?! —

Нека неће! идемъ Туркомъ!
Айд' Іване брате мой!
Да до зоре десномъ рукомъ
Осветлямо образъ свой! —

Тежко стаблу, кога мори
У корену трулый црвъ!
Тежко Царству чій двори,
Ніо злобе люту кръвъ! —

Грудь ми права совесть чиста,
Зна и види съ неба Богъ!
Алъ врагъ вели, да е иста,
Изданца цара своге! —

Ай невогу то поднети!
Ма пропала земля сва!
Зоромъ морамъ гласъ донети,
Да е Муратъ землѣ праг! —

Звезде сію, ноћъ таминна,
Прекрыла е землѣ грудь,
А іошть већа страве тмина,
Обузела Србства грудь! —

Оде неста войске дика!
Одсечене руке хай!
Подиже се стра и вика;
„Плачи земльо твой е край!“

„Она рука, коя ти е
Одбіла стреле начъ!
Кодъ Музлема садъ се віе,
Сутра ће ти задат' плачъ!“ —

Юнакъ сѣди! низъ подъ горе,
Заплакала вила; „ой“
„Ніе лепо што е слепо!
Врат' се натрагъ Брате мой!“

„У своме гнѣзду встребъ ячи!
Не оставляй Рода своге!
Сбогъ невере ты неплачя!
Помоћи ће тебе Богъ!“

„Хала зія, пропасть шири,
Да прогута Србство сво!
Што Васъ нанѣ, све ће лакше,
Упропастит' Царство то!!"

У юнаку срце пуца
Алъ в вечій стидъ и срамъ! —
Сузе брише, пакъ онъ куца
На Муратовъ светлый храмъ. —

У срце му мачъ умаче,
Алъ то незна Србство ахъ!
То в урокъ зашто плаче!
И гробова Србски прахъ!

У то вийле заплакаше!
„Ей пропаде Србски родъ!
Бданъ клизну, сви надоше!
Тай веселоге свудъ в плодъ!

Д. А.

МЫСЛИ О СЛАВЕНСКОМЪ ПѢВАНЮ.

(одъ Лудвіка Ріттера отъ Ріттерсберга).

А именo у Звукохудожеству (Tonkunst), кое се у садашнѣмъ и прошастомъ вѣку тако яко и вообште распространило, показује се, да су управъ они народи, кои су највише у том' славе заслужили, упражняваюћи се у народности своїой, до тога дотерали, и да се у дѣлама умны Звукохудожника Французки, Талїански или Нѣмачки, сплетъ ныове народности разговетно познати дае. И ово се ни о каквой другой полза Звукохудожества съ вечнымъ правомъ одобрити не може, као о Певању, кое в непосредственно съ езыкомъ и Стіхотворствомъ народа скопчано, кое в безъ свакогъ обученія, безъ свакогъ інструмента и найпенезображенімъ врождено свойство, и кое в у устима свакогъ народа іошть отъ постања свога правый одекъ духа нѣговогъ, и као праѣлъ доцнѣтъ оногъ художества, кое в текъ као кћи цівілізаціе оживило.

Ако и ніе до садъ ни єдно славенско племе у смотрено изображеногъ и правилногъ пѣванї дотле дотерало, да о томъ тако много и важны списанія има, коя бы се са усовершенствованнымъ народнымъ школьама Талїанца, Француза и Немаца споредити могла: опетъ зато у млогима се већь местима надалеко раширены славенски земаля у той струцы корачати почело тако, да се темељно надати можемо, да ће напредованѣ и усовершенствованѣ истогъ почетка новомъ, карактеріванномъ и богатомъ народномъ школомъ — може быти іошть до скора — постати, будући да се оживленѣ оны дарова, кое музікално свойство єзыка, богатство гласова (Melodien) народньи песама, и свой Славена особитый начинъ да мысли и осећаня у себи имаю, и кое имъ найпосле и сама природа и клїма пружаю, да се велимъ данашньимъ народнымъ поетизираньемъ, уза-ямношћу распространѣны Література, побудомъ ко изтраживаню шта су пре были, и шта су претрпили, као и любвепуным тежењемъ докучити почетакъ старе културе прошастій векова и сачувати, све ово оживлѣнѣ оны дарова яко подпомаже и къ напредку води, и будући да ће обште, већъ съ великимъ успѣхомъ увѣнчано Славена теженѣ чрезъ усовершенствованѣ и разпространьиванѣ ныове цівілізаціе, коя в чрезъ многе политічне несрећне догађае у прећашньимъ вековима кое задржана, кое пакъ, кадъ в найболѣ цветати почела, суровомъ силомъ сатрвена была, мало по мало све просвете струке (Kulturzweige) присвоити: то заиста и певанѣ као найблагороднію препебрегнути неће.

А да бы се темељно разсудити могло, шта в славенско певанѣ садъ, шта ли треба да буде, (и безъ сумнѣ быће), нужно в найпре она четыръ споменута елемента (єзыкъ, народнѣ песме — лірически — народный карактеръ) и музікалне услуге новіетъ времена, као и оне среднѣгъ века одломке по реду осветлити.

Истина, да морамъ са сожаленѣмъ признати, да ми моя знања тако далеко не допиру, да овай задатакъ достаточно у самой врутрености на свакомъ месту рѣшимъ: али зато опетъ усуђуемъ се срећу прокушати, надаюћисе да ће еду други, коима су места и друге околности на руцы оно, што недостало буде изъ єднакій извора принети.

Б з ы к ъ.

Бзыкъ, кадъ се као матеріално вештество (materieller Stoff) посмотри, т. б. не сматраюћи смисао, него само дѣйствіе, кое у ушима производи, двоако втеченіе има у органе слуха, чрезъ акустіку и размеръ.

По акустіки раздвая се бзыкъ на безгласна и гласна писмена. Безгласна писмена славенски бзыка имаю то свойство, да се туђину тежко изговорити даю, кое в обстоятелство млогимъ странцыма а и самымъ некимъ славенскимъ лепы наука любительима, кое су туђи Учительи управляли, и конма се по томъ болѣ свидило, да углачаномъ стазомъ поћу поводъ дало, те су потврђивали, да славенски бзыцы нису за музікална певаня способни, и да по томъ у музіки ништа не вреде. Но ово су потврђивали само они, кои су леньи были, да нове предмете науче и да сами штогодь испытаю, и кои су у національномъ предразсуђенію и у народньой себичности углубљени были. Неосновано таковѣ пресуде може се изъ слѣдующегъ видити.

Славену ніе ни мало тежко изговорити нѣгова безгласна писмена, и тако ништа му не сметаю; туђину пакъ не ће нико саветовати, да у каквомъ славенскомъ бзыку пева. Да в н. пр. Немцу немачкій бзыкъ потребита и извѣстна матерія за певанѣ, могло бы се само изъ неразумеваня или злобе одрицати, па опетъ га други народи едва съ тежкомъ мукомъ науче, почемъ немачка безгласна понайвише круто и на тежку силу едва изговараю. Я познаемъ Француже и Талійане, кои су славенскій бзыкъ брже и лакше научили него немачкій. И ово ніе ништа сметало, да велика и углађена немачка школа процвета, и да іошть єдинако цвета, као и то, да Немацъ ни у каквомъ другомъ наречію тако лепо не пева, као у своме роѣеномъ.

У осталомъ іошть досадъ ніе признано, да се башъ по тымъ славенскимъ безгласнима, коя су туђину у смотреню певаня страшила, изражаванѣ карактеризірати треба.

У смотреню самогъ благоглася певаня имаю безгласна неко текъ подчинѣно дѣйство, будући се она у усти доброга певача само за скопчаванѣ а ..е изражаванѣ гласова употребляваю, ербо целый звукъ гласа спада на самогласно.

По звуку самогласны има ческо наречіе одъ свію други найлепши и найопшрій, великорусско найдубльи и найтупій (звукъ). Одъ ова два дакле наречія као одъ найлепшегъ у найдубльи прелази изговоръ самогласны у сва друга славенска наречія одъ прилике по овомъ реду.

Одъ чесскогъ у югославенско, (сербско, хрватско, слованско), малорусско, польско, великорусско.

Чесско наречіе има ніста самогласна као и остала — a-e-i-o-u, — и єдно нѣму само свойственно двогласно au (изговарасе ou), кое се у певаню као самогласно *o* изговара, ербо у двогласнымъ задржавасе гласъ на првомъ самогласномъ, а кадъ оштрія писмена i. e, a, доћу, онда задржи гласъ ясніе писмо. Знацы, по конма се дикои одъ овы гласова дугачко изговараю, ни су у певаню, гди и саме ноте задржаванѣ гласа означую, одъ толике важности акустіческе као размере. Єдно само смета чесской самогласности (Sonalitation), што се у чесскомъ наречію налазе млоги слогови у конма ни єдногъ самогласногъ нема, и кои се (слогова) гласъ слаже са умуклымъ (stumm) французскимъ *e*, кое се исто и кодъ Немаца ако и не пише а оно често изговара. Кадъ дакле ово ни Француз ни Немцу сметало ніе да у своме бзыку пева, то не треба мыслити да ће то Чеху сметати, будући да нѣму они слогови толико не сметаю, колико Француз и Немцу оно умукло *e*, осимъ тога пакъ и зато, прво, што тіи умуклослаби гласови, конма ни єданъ паметанъ музікусъ не ће дугачку ноту подметути, реће у чесскомъ бзыку долазе него у немачкомъ и французскомъ,*) а друго, што чесско наречіе нема оне певаню неполезне гласове ö и ü. У югославенскомъ наречію нема ни єдногъ слога безъ самогласногъ, али се опетъ у некимъ слоговма самогласно не

*) Тако и, пр. у млогимъ чесскимъ лиріческимъ пескама ни єданъ слогъ не налази се безъ самогласногъ, а тако исто и у нар. песнама.

Г з ы к ъ.

Језикъ, кадъ се као матеріално вештество (materieller Stoff) посмотри, т. 6. не сматраюћи смисао, него само дѣйствіе, кое у ушима производи, двоако втеченіе има у органе слуха, чрезъ акустіку и размеръ.

По акустіки раздвая се језыкъ на безгласна и гласна писмена. Безгласна писмена славенски језыка имаю то свойство, да се туђину тежко изговорити даю, кое є обстоятелство млогимъ странцыма а и самымъ некимъ славенскимъ лепы наука любительима, кое су туђи Учительи управляли, и коима се по томъ болѣ свидило, да углачаномъ стазомъ поћу поводъ дало, те су потврђивали, да славенски језыцы нису за музікална певаня способни, и да по томъ у музіки ништа не вреде. Но ово су потврђивали само они, кои су леньи были, да нове предмете науче и да сами штогодь испытаю, и кои су у національномъ предразсужденію и у народньой себичности углубљени были. Неосновано такове пресуде може се изъ слѣдующегъ видити.

Славену ніе ни мало тежко изговорити нѣгова безгласна писмена, и тако ништа му не сметаю; туђину пакъ не ће нико саветовати, да у каквомъ славенскомъ језыку пева. Да є н. пр. Немцу немачкій језыкъ потребита и извѣстна матерія за певанѣ, могло бы се само изъ неразумеваня или злобе одрицати, па опетъ га други народи едва съ тежкомъ мукомъ науче, почемъ немачка безгласна понайвише круто и на тежку силу едва изговараю. Я познаемъ Француза и Талійна, кои су славенскій језыкъ брже и лакше научили него немачкій. И ово ніе ништа сметало, да велика и углађена немачка школа процвета, и да іошть єдинако цвета, као и то, да Немацъ ни у каквомъ другомъ наречію тако лепо не пева, као у своме роѓеномъ.

У осталомъ іошть досадъ ніе признано, да се башъ по тымъ славенскимъ безгласнима, коя су туђину у смотрењо певаня страшила, изражаванѣ карактеризірати треба.

У смотреню самогъ благогласна певаня имаю безгласна неко текъ подчинѣно дѣйство, будући се она у усти доброга певача само за скопчаванѣ а ..е изражаванѣ гласова употребляваю, єрбо целый звукъ гласа спада на самогласно.

По звуку самогласны има ческо наречіе одъ свію други найлепшн и найопитрій, великорусско найдубльи и найтуніи (звукъ). Одъ ова два дакле наречія као одъ найлепшегъ у найдубльи прелази изговоръ самогласны у сва друга славенска наречія одъ прилике по овомъ реду.

Одъ чесскогъ у югославенско, (єрбско, хрватско, слованско), малорусско, польско, великорусско.

Чесско наречіе има ніста самогласна као и остала — a-e-i-o-u, — и єдно нѣму само свойственно двогласно au (изговарасе ou), кое се у певаню као самогласно *o* изговара, єрбо у двогласнымъ задржаваше гласъ на првомъ самогласномъ, а кадъ оштрія писмена i, e, a, доћу, онда задржи гласъ ясніе писмо. Знацы, по коима се дикои одъ овы гласова дугачко изговараю, ни су у певаню, гди и саме ноте задржаванѣ гласа означую, одъ толике важности акустіческе као размере. Єдно само смета чесской самогласности (Sonalitatien), што се у чесскомъ наречію налазе млоги слогови у коима ни єдногъ самогласногъ нема, и кои се (слогова) гласъ слаже са умуклымъ (stumm) французскимъ *e*, кое се исто и кодъ Немаца ако и не пише а оно често изговара. Кадъ дакле ово ни Французу ни Немцу сметало ніе да у своме језыку пева, то не треба мыслити да ће то Чеху сметати, будући да нѣму они слогови толико не сметаю, колико Француза и Немцу оно умукло *e*, осимъ тога пакъ и зато, прво, што тіи умуклослаби гласови, коима ни єданъ паметанъ музікусъ не ће дугачку ноту подметути, ређе у чесскомъ језыку долазе него у немачкомъ и французскомъ,*) а друго, што чесско наречіе нема оне певано неполезне гласове ö и ü. У југославенскомъ наречію нема ни єдногъ слога безъ самогласногъ, али се опетъ у некимъ слоговма самогласно не

*) Тако и, пр. у млогимъ чесскимъ лиріческимъ песмама ни єданъ слогъ не налазн се безъ самогласногъ, а тако исто и у нар. песмама.

изговара, т. е. самогласно у неким слогов'ма прими гласъ оногъ умуклогъ *е*, кое се и у чеськимъ слоговима где инакшогъ самогласногъ нема чує. Они петъ самогласни *а-е-і-о-у-*, у коима се и югославенска самогласность состои, всу неискључително и у малоруском, польском и великорусском наречію. Польски уникави гласови (Nasenlaute) *а* и *е* у смотрењу музике незнузимлюсе, врбо се они у певању као *о* и *е* изговарају; само се іошть то може казати, да Полящы и Русси, оно јесне и дубль *о* добро разликују. Употребљаванѣ мекогъ *і* и *у* ніе за музіку тако важно, зато и ніе нуждно више о томъ говорити.

Кадъ се све ово добро разсуди, видисе, да се у смотрењу самогласности польско, мало — и великорусско наречіе съ таліянскимъ, као съ найблагогласнімъ измеђъ свію до садъ познаты языка съ пунымъ правомъ сравнити може, па и ако чесска югославенска самогласность због оногъ умуклогъ *е* нешто мало одъ таліянске натрагъ остае онетъ зато немачку и Француску превазилази.

(продуженіе слѣдує.)

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ.

3. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

(продуженіе.)

Островъ Турцола (Курцола) лежи къ западной страны одъ острова Сабіонцелла, одъ коегъ се за по сата кадъ є ветаръ повољнъ до нѣга доћи може; извози се пакъ у пристаниште истога имена. Између Турцоле Сабіонцелла и острова Меледа сматра се море као некій каналъ, преко когъ се само съ веслама превозити може, врбо ту ветаръ скоро никадъ недува. Турцола є између прві Далматински острова, и износи у своіой найвећой дужины одъ истока къ западу 35 миля, а у найвећой ширины 8. Проторъ му заузима 100 миля, растоніе пакъ одъ Дубровника 60. Целый є островъ покрывенъ єдномъ планиномъ, на коіой се многе родне долине и на западной страны по доста шума налазе. Найвишіи връови ове планине су: Комъ, Вуково, брегъ Гаргано и предгорје св. Ангелъ, кое южно спрамъ Апуліе лежи. Съ връа овогъ предгоря могу се кадъ є ведро голымъ очима обрежја Апуліе видити, и ако 100 миля одавде одстоіо. Западный крај овогъ острова лежи спрамъ острова Лагосте, кои є 12 миля одавде удаљенъ; съ югозапада граничисе съ Меледомъ 18 миля удаљенымъ островомъ. Кажесе, да су некадъ у овомъ острову саме шуме быле, па зато су га стари земљописцы, будући є изъ далека мрачанъ изгледао црнымъ островомъ (Corcyra Nigra) називали. У старо време као што дикои Списатељи явлю, быо є подъ владомъ Фінеканяна, и кажесе да є Антеноръ єданъ градъ на нѣму саздао. Доцніе пао є у руке Парентіяна, морски разбойника, кои су овуда плячкали, докъ їи Млечани покорили нису. Островъ є овай свакояке неволѣ претрпіо. Преповедасе да га є године 1571. онай проглашеный морскій разбойникъ Аллацалъ освоіти тео, али га жительи, особито жене юначки одбію.

У найновія времена припадне Краљевины Ілирій; године 1806. до 1807. быо є подъ Руссомъ, а одъ год. 1813. до 1815. подъ Енглезомъ, кои га исте године 19. Іулія заедно са островима Лісса, Лагоста и Піуппана Аустріи уступе. Догодъ су Млетчани надъ њимъ владали, быо є свагда у нѣму єданъ Владыка и єданъ совѣтъ великій и малый. Данашньи данъ отправља у нѣму політичне послове єданъ окружію Дубровачкомъ подчињеный чиновникъ. На целомъ острову има 1.239. домова и 7.000 жителя, међу коима су 57. мірски Свештеника и 13 Калуђера. Прваый и поглавитый градъ єсть Курцола, са 320 домова, 1.560. жителя и съ два предграда. Онъ лежи на єдномъ узкомъ земљоузу на источномъ обрежію острова спрамъ Сабіонцелла, саздань є по таліянскомъ вкусу, има две капіе, и обведенъ є высокимъ кулама и зидовма, кои су садъ доста порушени. само што є изъдъ Св. Вервара названый, на коемъ топови стоіе, іошть добро сачуванъ, будући да се одтудъ цела ширина оногъ морскогъ канала брани. Овай градъ има два пристаништа кое є са-

ма наравъ на то саздала; обадва су близу града, єданъ є на южной а другій на сѣверной страны. У сѣверно се више лађе сврађаю, гди и царска лађа на стражи стои. На западной нѣговой обали граде се лађе, но само мале. Курцолани имаю осимъ єдне велике лађе, коя у дальна мора иде іошть 5. 6 маньи, кое сами о своимъ трошку по приморю тераю. Друго, южно, малу мілю одъ града удаљено пристаниште Порто Підокхіо названо, єсть єдно измеђъ прьви у целомъ Адріанскомъ мору, и тако є пространно, да се найвећа Флотта у нѣга добро сместити може. Ово лепо име кажесе да є одтудъ добило, што су се често Млетчански войницы близу нѣга одъ оне беле марве требили. И Порто Кнефа бронсе међу пристаништа, коя ов имъ граду припадаю. У осталомъ ни у єдно одъ овы пристаништа не сврађаю нити стране лађе нити оне, кое само по овомъ приморю иду, због арміције, коя на свакій товаръ 5½ кр. износи; све дакле лађе стаю у пристаниште Св. Розарію названо, кое є одъ Курцола на 2 мілє удаљено, гди се никаква арміція не плаћа.

(продуженіе сльдуе.)

ВЕЛИКОДУШІЕ И ВЪРНОСТЬ

(конецъ)

Добра мати отпрати дакле кћерь свою у Е —, и тамо є преда кодъ добры неки людій, съ томъ молбомъ и препорукомъ, да се о ньой, што годь болђ могу, постараю, и сваку іой негу укажу, пакъ се наскоро отъ нѣ, као отъ спрочета каквогъ, кући повратн. Юлія садь видећи, да є већь сасвимъ отъ свои милы родителя остављена и отбачена, дуже се не придомышљяваше, него узме Равійново писмено назначеніе, и пошаље га нѣговомъ брату, на кое є потомъ уредно испаћиваньє сльдовало: и она се после съ тымъ яко утѣшаваше, што іой се и за нію и за дѣте препитаніе опредѣлило.

Међутимъ се ратъ опетъ започео быо, и изново се страшна битка учини. Юлія є сада са много већимъ нестрпљеніемъ писма отъ своіъ мужа очекивала, но бадава. И заиста се чиняше, да іой є Равінъ погинуо. Али поредъ свега тога она іошть сасвимъ не клоне духомъ; она осећаше велику болю на своимъ сердцу; она мысляше да тежко ово магновеніе неће моћи преболѣти, нити се више таковомъ животу радовала, кои іой се садь безъ свакогъ увеселенія и утѣхе указиваше, и найпосле она се надаше, да ће се са милымъ своимъ Равіномъ на другомъ свету опетъ видити и упознати.

Кодъ добры овы людій проведе Юлія неко време у миру, и наскоро красно женско чеданце роди, у комъ порођаю тако іой є зло было, да су свакій часъ мыслили, да ће се съ душомъ растати. Она є сирота истомъ тежкомъ болесћу обузета іошть и више седница у кревету у свакой буни ништа о себи незнаюћи као полумертва лежала; но кадъ ю ова натрудитина попусти, и она мало къ себи дошавши отвори очи и спази, да іой мати на постельи нѣкой седећи мало дѣтенце на рукама держи, и кадъ усмотри, да се милый стасъ матерінъ на ню іошть любко и осмѣва; таки се изъ буне болѣ разбере, крвъ іой кроз тѣло помири и чисто нову живость у себи осети. Она садь мало се съ постелѣ пойми, и пріймивши мило свое чеданце къ своимъ яко кудељюнимъ персима пригерли га, при чему права іой материн любовь у сердцу огране, и она задовольноіъ себе садь осећаюћи, наскоро іой се и нѣно тѣло чисто помлади.

Она дакле као ваново рођена и помлађена устане изъ постелѣ и тако се преобрази, да много тѣлесніи, крупніи и благороднііи стасъ добые; нѣни жутокудрави зулови савимъ опадну, мѣсто кои нарасте іой красна смеђа коса; нѣно увекъ быше бледо лице садь постане округліе, и образи іой као майска ружица почну руменити. Но тиха печаль простирашесе по цѣломъ нѣномъ тѣлу, и она просто у црно обучена жалила є свога супруга.

Найпослѣ и отацъ іой самъ своеручко пише, и позове ю као удовицу кући да дође; но она овай свой путь іошть надаљ отлагаше, очекивајући изъ Майнца отговоръ, чрезъ кои се надала о своимъ мужу већь едан-

путъ извѣстити, да ли е іошть гдигодь у животу, или га црна ладна земьница покрив. Ратъ се премѣню био, и многи су отъ непріятеля Оффіцири пролазили кроз Е —; но нитко не пройше отъ Равіновогъ баталіона.

Капетанъ нѣкій изъ Регементе, коя се у Е — смѣстила была, обытаваше у истой кући, гди е Юлія была. Онъ красотомъ и скромностію нѣномъ тако буде плѣненъ, да око нѣ яко почне ласкати, и свакояко се умиливати, само да бы нѣну любовь задобыо; и шта више већ су сви держали, да е онъ нѣнъ и Обручникъ: но она све ово презрѣвши у своюй вѣрности непокретна остане.

Равінъ истина ніе био погинуо, алъ е у рату леву руку изгубіо: дуго време после лежао е у Лазарету и текъ са повређенымъ здравлѣмъ полагко могао е слѣдовати за войском. Онъ е више путій Юліи писао, но сва су му се писма была погубила. Садъ дакле дође у Е —, и одавде хтіше любезну свою Юлію походити. У гостиланицы пако при ручку седіо е Равінъ баш поредъ младогъ овогъ Капетана. Онъ садъ овде зачуе свое име, гди се споминѣ; връ истый Капетанъ обычествоване често Юлію лепу удовицу у шалу умѣшати.

„О Боже!“ тронутъ духомъ проговори Равінъ у себи, „ако то она Юлія буде? но опетъ, шта бы она овде (у Е —) — и заръ она тако свою заклетву чува?“ Онъ се наново съ Капетаномъ о ньой пусти у разговоръ, и мало помало шаюћи дотле доведе Капетана, да ю овай Равіну описивати стане; алъ тако неи гледа нѣгова Юлія, и опетъ, тко бы рѣшио сву сумню любови и ревньивости! Равінъ тако лепо знао е Капетана навести, да му се овай обећа, да ће га увече съ малымъ ѣднымъ дружтвомъ у Юлінну кућу отвести. У страху и немиру чекаше онъ на опредѣленный часъ, кои дође, и предъ самимъ полазкомъ стане Равінъ предъ огледало, и метаюћи на главу шширъ, рекне: „пакъ ако е башъ и она, да ли ће ме садъ овако променутогъ познати моћи? Ове беле косе, ово изгубѣно лице и суво тѣло, пакъ іошть и безъ руке!“ — Онъ са жалостію отступи отъ огледала. „Али нѣна тиха доброта, нѣно чисто и искрено сердце обаяло е мене, да самъ се у ню онако смертно залюбіо, — и заиста Юлія моя любы мене и у овомъ станю.“ Онъ хтяше себе побѣдити, али ипакъ стрепіо е отъ оногъ тренућа, у коемъ га она познати буде.

Равінъ дакле съ Капетаномъ у собу ушавши опази кодъ прозора красну ѣдну, у црно обучену и мирно седећу женску персону, коя му се много здравія, у тѣлу већа и крупнія нићане быти, зато ю садъ не позна, да е нѣгова Юлія. Капетанъ и ясниши Равіна за свога пріятеля нагло се окрене своюй домаћицы, и почне юй о своимъ стварма говорити: а Равінъ за неко мало време са свимъ недвижимъ стояо е спрамъ красне свое Юліе, коя га найпосле съ тихимъ гласомъ запыта: „Сте ли молимъ Васъ познавали некогъ Лайтенанта Равіна, кадъ изъ войне долазите?“ на кое речи Равінъ се узнемири и яко смути, пакъ само у себи мораше помыслити: „То ніе твоя Юлія“ зато, да бы се мало окуражіо, и ма съ какимъ тономъ „всамъ“ отговоріо.

„О Боже!“ повикне Юлія — „и онъ живи?“ „Живи,“ съ већимъ іошть побужденіемъ придода Равінъ.

„Онъ живи!“ она радостно повикне — али іой суде изъ очію потеку, сасвимъ ћаюћи клоне: „и заборавіо на свою жену.“

На кое садъ борећисе Равінъ са удивленіемъ и са неизвѣстностію ѣдва проговорити могаше: „Мой е пріятель яко ранѣнъ, дуго е лежао, цветаюћій нѣговъ обликъ сасвимъ се променуе, и тако е у цѣломъ тѣлу опао, да га заиста више не бы могли познати.“

„И непрестанно чувамъ у моме сердцу оно нѣгово великодушіе, коимъ е онъ мене отъ сурове оне чете избавіо, и као непознатой своюй руку пружіо.“

Равінъ већъ више невѣроване своимъ очима, кое га у красномъ нѣномъ стасу вараху. Та ово е нѣнъ гласъ, сердце му ясно жуборне, и као изванъ себе повикне: „Юліе! сладка моя Юліе, заръ више непознаешъ твога Равіна?“

Овай нѣговъ гласъ троне в садъ сасвимъ: онъ при изреченію овомъ своимъ опоменесе свое младости, и садъ му се бледо нѣгово лице преобрати у онако руменило, каково в у младѣе и здраве свое године имао: кое она видѣвши таки га позна, и полети му у наручія.

Великодушіе и вѣрность найкрасніи овай союзъ заклоче.

НОВОСАЗЫДАНА ВАРОШКА КУЋА У ПЕШТИ.

(конецъ.)

Высина новопрерушеногъ нашегъ Варошкогъ дома отъ землѣ до главногъ гсимза (Gesimse) износи 9° 5′; а главный гсимъ доста в красанъ, и высокъ в 15 палаца. Кровъ в више пьосиатъ и отъ гвоздены плоча. Спреда на главномъ зыду изздатъ в высоко 5 стопа антік = зыдъ, кои ћесе са 11. Штатуа украсити. Ходницы су унутра у зданію 6 стопа широки, и отсвуда ћеду съ прозорима провидѣни быти.

Найвећма украшава ово зданіе усредъ прочеля довольно великій обновлѣный торонь, кои у своіой поверхности 16 четиреуголны (□) фатій има, и высокъ в до трула (Kuppel) на 23° 5′ 8″. Све четири су нѣгове стране просто = равне съ неколико архітектонічески фігура украшене. Са антік - зыдомъ овога здања непосредственно сошено в в едно 13 ½ стопе високо издублѣнѣ, за коимъ се соба за стражара налази: више горе слѣдуе в едно праздно 5 стопа пространо место, на коемъ в варошкій гербъ, а іошть више налазусе 13 стопа велики за звоно прозори, надъ конма прозорима видусе места за сате гди су наменѣене съ числама и са скавалькама, плоче 8 стопа у попрекой мери широке. А више сатій налазисе оно целогъ тороня узвышенъ зыдъ на подобіе алтана, кои в съ мармором обточенъ, и поредъ кога у наоколо можесе сигурно ходити, будући в до персію дубокъ, одавле се на све стране варошки, а и нека часть Будима лагко може видити. Изъ средъ овогъ узвышенокъ зыда изведена в осмоћошна стражара, коя в 12 стопа высока а 10 стопа изнутра широка, кою стражару кровъ на подобіе трула, као и єданъ 3 стопе високій, а 2½ стопе широкій фенѣръ надкрива, надъ коимъ фенѣромъ іошть се 8 стопа дугачка гвоздена шипка изведена налази, и на овой комадъ магнета, кои ће стреле громове, кое буду овомъ зданію претити, привлачити и у бездну ій извергавати.

Прерушаванѣ целогъ овогъ зданія управляо в нашъ заслуженый Архітектъ Г. Іосифъ Касселікъ, и заиста можесе рећи, да в онъ са свачимъ услужіо, чимъ в можно было подъ налазећимасе мѣстнымъ и ікономіческимъ отношеніма услужити.

Да бы Богъ даровао, да и унапредакъ духъ правде и граждапске добродѣтельи у новоустроенныхъ овымъ просторима мѣсто застуни.

(Pester Tageblatt.)

ДОПИСЪ.

(Изъ Соедина.) Нашъ Г. Парохъ П. Стаматовићъ ѳбла Богу оздравіо с. Онъ се садъ занима са ученѣомъ младежи, и заиста праведно рећи можено, да в свакоме младоме Србину, коя га врло любе и почитую, Отацъ. Сав лепо и уредно у Церкву долазе, и трудољубіемъ свесмъ, заиста на нашу радость, отъ свію други Сеученика свои отликуюсе, као обычно, єръ се стыде Србски наша Детићи да ій други претеку. Алъ ніе имъ се ни чудити; єръ осимъ што су наши отъ нарави оштроумни и добру склони, каквогъ претногъ Головоју предъ очима имаю, и проч. — — —

Єднымъ путемъ желимъ Вамъ, да в нашъ Профессоръ Філософіе и уменногъ Маіарскогъ друштва у Пешти Членъ Г. Цріілъ Хорватъ, кои се чрезъ много године како у любови и почитанію, тако и у наставленію ученесе младежи вообще отликовао, постао на радость свію овдашнѣи Граждана при истымъ нашимъ Лицеуму Директоръ.

— л.

ВѢСТИ.

(Пештанска піяца.) 31. Окт. п. р. Као што в свакомъ познато, да се у есенѣ доба обычно свагда зимница као купусъ, различно земѣ, другу варіво, и проч. преправљя; то свега и овде кодъ насъ ове године пуно имаде; єръ имъ се изъ свію окрестны страна на піяцу у изобилію доноси; тако што се купуса тыче, слободно можесе рећи, да га имаде пуны 30 велики де-

регла само съ Пештанске стране, овромъ што се опетъ на кола и по 30—40 кола сувимъ сваки другій трећій данъ доноси, и 100 главица продаесе по $2^{1}/_{4}$ до 4 фр.; а целера найболѣчъ можесе овде по $2^{1}/_{2}$ до 3 фор. стотина добыти. Першуна и жуте репе, кое се доноси изъ горнѣгъ предѣла, 100 свезезака коштуе 1 фор. 15 кр.; 100 венаца червеногъ лука кожесе на избиръ за 5-6-7 фор. купити; а венацъ опетъ белогъ лука добиесе по 6 до 12 кр. — Свиньѣчегъ меса са славинома, кое стране у варошъ доноше, могла се фунта добыти за 18 кр., а часть се обычно продае по 30 кр. фунта. Славине е было са стране сирове съ педља дебеле са салома по 38 фор., а вершавіе (лоиіе) опетъ по 34 фор. цента.

(Пешта.) Одъ едно 3-4 дана наоброди врло незгодно долазе и отлазе, чему е узрокъ врло велика магла, кои се текъ около подне разплази-а у вече опетъ зарана навлачи. Тако наоброди „Будимъ," кои е вече, т. е. 21 т. м. пандалѣ до 4-е сатій у вече очекиваше, ошше ни данасъ дошао ніе; тако су данасъ, 22. т. м „Сямсомъ и Ерміна" текъ предъ подне около 11 сатій кренулисе доле. И горе одъ Пеште до Пожуна ніе магле; но опетъ ніе тако густа, да бы наоброду препятствовала.

(Пешта.) Прошло е овуда Дунавомъ за горнїй предѣлъ отъ 24. Окт. до 3. Новем. п. р. са различномъ разномъ 58 лађій; између конхъ было е 25 лађій жита са 93.828; 5 л. наполице са 17200; 22. л. зоби, са 110.625; 2 л. кукуруза са 4071; и 4 л. ренице са 6208 вагина.

(Изъ Сатнарске Вармеђе). Овогодишня жетва была е у целой овой Вармеђи средня, а надничарство спрамъ пређашны година одвећ скупо; и зависта су се Вершеоцы дали добро наплатити, т. е до 50 кр., а и до 1 фор. Да бы се земледѣлцыма и Кортезама (Köbmetesek) ове Вармеђе много ніше ракіе предупредило, хоће да се едно подъ именомъ „Друштво Воздержанія" оснуе. О кадъ бы ово сретно за рукомъ пошило! али ако се и оснуе, едва ће оно штогодь овому безъ већегъ народнѣгъ воспитанія и изображенія втеченіемъ своимъ ползовати моћи.

ШКОЛСКЕ ВѢСТИ.

Г. Георг. Машићъ, Школе наше Валахійске у Аграшу жѣстный Директоръ, путемъ Благород. Г. Дмитрія Директора Димитр. Константиніи, на умноженіе Фонда Школскогъ изъ народне ревности, и ко изображенію наше юности, даровао е 50 фор. — на кое му се овде топлѣйша благодарность отъ стране школске Верховности отдае.

Такођеръ на умноженіе фонда наши народны Школа жертвовали су. 1. Учитель Міхкерекскій Илія Бошкъ за 1843. и 1844 5 фр.; 2. Уч. Керекеркскій Іоанъ Панѣе за 1843. и 1844. 5 фр.; 3. Уч. Кишхазкій Ѳеодоръ Дрегићь за 1843. 25 фр.; а за 1844. 10 фор.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Гранато дерво.) У Естественной своіой Історіи наводи Плотъ, да има у Енглезской у предѣлю Оксфорду такавъ единъ геръ (растъ), кои е граше свое около дебла на 64 стопе далеко разширіо, тако да се подъ њимъ 4.374. людій, или 303. коњишка склонити могу.

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

31. Окт. р. 1843.	у Сребру.	
Металъ.	а 5 %	$110^{3}/_{8}$
„	а 4 %	$100^{1}/_{2}$
„	а 3 %	$73^{3}/_{4}$
Заимъ одъ 1839.	„	287
„ „ 1834.	„	$227^{1}/_{2}$
Банкаціе Комадъ.	„	1660
Естерхазиһъ Лозъ	„	$53^{7}/_{8}$
Царски дукати.	„	104

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 4. Ном. р. Nro. 32 84 3 61 35

Буһиһесе 18. Новем. р.

Цена раше 3. Ноем. п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	ноиь.
Жито.	120	112	105
Наполица	75	70	65
Ражъ.	65	60	55
Ечамъ.	50	48	45
Зобъ.	45	43	40
Кукурузъ.	56	53	50
Прос.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ дунава у Пешти.

3. Ном. п. р. $7^{ф}$. $5^{и}$. $3^{ііі}$.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Новеп-Plaţ Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байне словима

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за ондашнѣ тако и за стране Предчисленике за пол године 4 фр. у Сребру.

73.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІИ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутетованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Четвртакъ 28. Октобра. 1843. Год. III.

РАДОСТЬ.

Вьша смртны' радость шта е,
За ком' жедна чезне грудъ,
У как'ве ню байне крае
Сакри творца нав' пресудъ;
Зашто л' шиљоѣ' уздисае
За ньомъ сватко трошя трудъ,
Зашт' ю тражи непознату
У дну мира, крвномъ рату
Запешены' глава' ѣудъ?!
У ньой сватко пуну плату
Вѣчу нег' у сукомъ злату
Мударъ сматра, жели лудъ. —

О да чудна слена света!
Ори певаць с' варвитомъ:
Мрачна ти е жела' мета
Зверу што безсловесномъ,
Докъ те радость свак'-данъ срета
Быт' услужанъ ближнѣмъ своимъ.
Лепше л' што нег' милостыня!?
Благо ком' у прси тиня,
Шта л' да с' сравни чувству томъ?
Средъ камена мора синя,
Средъ пештера, средъ пусты
Рай мени е съ варвитомъ.

У Новомъ Саду 1843.

Корнилій С. Поповиѣь.

ХРОНИКА ПУТОВАНЯ.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦІЙ.

1. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

(продуженіе.)

Градъ Курцола самъ по себи нема никакве знатности; онъ е истина добро и правилно сазиданъ, има доста прилични домова и осимъ свега лепу саборну цркву, али е понайвише празанъ и пустъ тако да е жалостно у нѣму задржаватисе, почемъ млого кућа има гди ни една душа не живи, а млоге већъ починю и опадати. Узрокъ томе приписусе последньой куги (1558), коя е као што се каже две трећине народа поморила. Но опетъ е вредно видити околину монастыра св. Доминика и ону одъ Француза насађену шумицу, као и онай блиzу града узвышеный брегъ, когъ еданъ обкопъ са 40 стопа высокомъ куломъ украшава. Друго знатно место есть Блатта. Оно е одъ Курцоле къ западу 22, а одъ мора едну малу милю удаљено, и лежи наспрамъ малогъ острова Торцола. Остала знатнія овогъ острова места су: Ломбарда, Гарнова, Раћиши, Сінокрића, Кућарра, Пушната и іошть друга, у коима Србльи и Таљяни живе — — Курцолани живе одъ виноградарства и землѣдѣлія, одъ риболова, и мореплова, и држе по мало и рогате марве, особито овце. Едно само немаю, и то е жито, кое истина и овде прилично роди, али не толико, колико за овай островъ треба. но они га опетъ добіяю у промену за віно, зейтинъ, дрва за ватру и воће, кое преко выше имаю. У осталомъ Курцолани су здраво велики и снажни люди, кои су са сабльомъ исто тако снажни и вешти, као и са весломъ. Пребацуе имъ се пакъ да су зликовцы, и потврђуе се, да у Дубровнику између свію робова найвише ньи има. Ни у овомъ острову нема доста воде за пиће, и ако има неколико извора, ербо ови у лето са свимъ осану, и тако

мора кукаванъ Курцоланацъ кое какву воду изъ круга да піе. —

Првый до Курцоле островъ есть Лагоста. Онъ є одъ последнѣгъ 8 миля къ югу удалѣнъ, алъ се при поспѣшномъ ветру и за краће време до нѣга доћи може. Овде се обычно у пристаниште Сватола стае, одъ кудъ се после єднымъ парашенымъ путемъ, кои преко преседластогъ брега Велла Главіза иде, до места Лагоста долази. Ово є єдито обытаемо место на овомъ 11. четвороугловы миля великомъ острову. Кажесе да є ово место римско селиште (Colonie) было, и да му є Царъ Веспасіанъ особите привілегіе дао. Грцы су га звали Ладостонъ. У осталомъ є и овай островъ као и сви оближньи подъ владомъ Млетчана было, почемъ су га найпре одъ год. 1230. до 1625. Дубровчани држали. На нѣму се на све стране повысокіи, но голи каменитіи брегови протежу, и зато є само у некимъ узкимъ доляма и на южной низы брегова родань, но едва и толико віна и зейтина на годину износи, колико само нѣговымъ 1200 жигельима треба. Усеви се овде не сею, но воћке се по доста саде. Рана є овы островчана повайвише рыба морска и суво ягнѣће месо. Рыболовъ є особито Сарделя знатанъ, одъ кудъ и благостоянје Лагостанеца проистиче. Они имаю у єдномъ не далеко одъ пристаништа Сватола заливу млогу рыбу затворену, кою одъ єдаредъ на сваку наручбину поватати могу; зато се и зове заливъ тай Валла Магаціні. Сарделѣ су овде исто тако добре и вкусне, као и оне у Лісси, па зато се яко траже. За време Французске владе млога су узвышена овогъ острова места, имено пакъ Велла Главіза, са зидовима утврѣна была, кои су садъ сви скоро сурвани; врбо одъ како є Лагоста подъ Аустріомъ, нема у ньой одъ войничке стране никогъ више, осимъ єдногъ Чиновника са іошъ неколико нѣму подчинѣны царски служителя. Вредно є видити и ону близу Лагосте пећину, коя онай кодъ Тріеста (Сервола) у величины и лепоты не уступа. Да се не бы пакъ овде дуже задржавали, прелазимо къ югоисточномъ острову.

(конецъ слѣдуе.)

НА ПОХВАЛУ ЖЕНА'.

(Съ Нѣмачкогъ.)

отъ

Дра П. Іовановића.

Налазимо у Плутарху, кои є о многима знатнымъ мужевма писао, ный прославляо, и пресуѣивао, саставакъ єданъ подъ насловомъ: Добродѣтелни поступцы жена'. — У почетку саставка овогъ укорава оне, кои су женама похвале праведно заслужене украдити хотѣли. „Сравненіе треба учинити, говори онъ, између Анакреона, и Сафе, међу Семірамомъ и Сесостромъ, између Танаквіла и Сервіа, Брутуса и Порціе.“ Таленти (дарови) и добродѣтели єсу по обстоятелствама, и особама прожѣнути; но темель остае єданъ истый; и тако реѣи, само є видъ и боя различита. Онъ споминѣ затымъ неизбројену мложину жена', свакояки' нація', кое су храбрость свою дѣломъ обѣлоданили, и смрть великодушно презрѣли. Онъ наводи примѣръ одъ Фокіана, (Phocenser) гди су жене пріе битке, у коіой є разорење града претстояло, између себе договорилесе, у пламену живе изгорети, ако бы се битка изгубила, и ону особу, коя іимъ є ово предложила, са цвѣтоноснымъ вѣнцемъ увѣнчати: — за друге пакъ вели, да су при обсажденію града мужке главе, кое су таковый предати хотѣли, поступкомъ своимъ посрамиле; а нѣке кад' су видиле, да іимъ сынови и мужеви са бонита срамно бѣгаю, усупротъ су изтерчале, путъ имъ преградиле, и тако ій да умрети, или побѣдити мораю — принудиле; друге су опетъ при обсажденію на бедеме (насипъ Wälle) изишле, варошъ свою храбро браниле, и войску натрагъ узбіяле; млоге, кое су се Тіранномъ (самосилникомъ) противиле, такове изсмѣявале у ономъ часу, кадъ ій є нестало, играюћи на сусретъ су къ созакляѣенникомъ ишле, и своіомъ рукомъ круне на главу ослободителя стављале; млоге, кое су отечеству своме слободу повратиле; — споминѣ нѣке, кое су очевидну опасность живота презирале, и себе саме оковати дале, да мужеве свое зароблѣне избаве; Амазонка Камма предъ олтаремъ є от-

ровъ пила, да убицу супруга своегъ отруе, комъ е затимъ рекла: „Я самъ живила само супруга моегъ да покаемъ. Я самъ га осветила. — Ты теби садъ у мѣсто постелѣ брачне, справляй тавный гробъ.“ И напослѣдакъ жене Галлійске, кое су у домаћемъ рату између две войске стале, противнике развађале, и да су после на явне договоре позивате быле, и кадшто примирителне судіе између народа постаяле.

Къ овыма сайнымъ и поноситыкъ свойствама, по чемъ су жене, као што видимо, себе саме надметнуле, додае Плутархъ іошть много угодніе, коя драгести, као наравной пола ньиногъ властитости, много више приличе. Онъ похвалюе жене нѣкогъ острова у Архіпелагу, гди се, као онъ што потверждава, за седамь столѣтія примѣра ніе нашло, да е млада женска коя, слабосћу погрѣшила, или супруга коя, да е бракъ нарушила; као и острова Милесіа дѣвице, о коима онъ нѣшто наводи, кое вниманіе Філософа заслужуе. Оне су ѣдна за другомъ себе убіяле, безъ сумнѣ у оно доба вѣка, у коемъ е наравъ силу воображенія яко потресла. Ништа ніе могло самоубиство удржати. Даде се напослѣдакъ законъ, силою когъ прва женска, коя бы се убила, гола на сокаку лежати бы морала. Младе (ве девойчице, премда се ніу смрти ужасавале, но опетъ толико смѣлости ни су имале, да се не бы и по смрти прикора и срамоте убояле, и тако самоубиству край буде!

Осимъ овогъ списанія Плутарховогъ налазисе іошть друго, кое е на честь Лацедемонскимъ женама сачињено, у коемъ онъ много о ньіовой сердечности и храбрости говори. Овде е усмотрити можно такове душе, кое су одъ оны, кое мы познаемо, сасвимъ различне.

Наравь се Отечеству жертвуе; честь любови, и име Граћанке, имену матере предпочитуесе; надъ мртвымъ тѣломъ убіеногъ сына, суде се радости пролываю; материнѣ руке оружаюсе противъ невѣрногъ сына; у подозрѣнію ради преступленія находећимсе, казнь смрти опредѣлявасе; но туга и тужбе за слабость нѣку и поруганіе сматраюсе; неустрашимость и у самомъ робству усмотрити можно, и кадъ е коя одъ ныйи, у робству вечь находећисе, или као робкиня продата, запытана была, шта е научила? то таки бы одговорила, быти слободна; и кадъ бы одъ Господара свога, на каково непристойно преступленіе нагонявана была, рекла бы му: ни си мене ты достоянъ, и умрла бы.

(продуженіе слѣдуе.)

ОБЯВЛЕЊІЯ.

Видећи Обштество, да се не само сграћани нѣни стараю, да дѣцу свою изучену и изображену виде, но да и сама младежь за наукомъ тежи, па нежелећи сву за званичнике возпитати, отворило е, са дозволѣнѣмъ Высокославногъ Попечительства Просвѣщенія ѣдну школу, у коіой ће се младежь за трговину и занате изображавати, како бы временомъ не само изображене граћане имати, но и трговину и художество свое подићи могло.

Иста се школа отвора 1. Октомбра, и у њой ће се предавати доле изложене науке у двѣ класе за двогодишно теченіе, и примаће се свакій безъ разлике, закона, станя и мѣста роћенія.

У Числу 524. 30. Сент. 1843. у Београду.

Обштество Варошн Београда.

РАСПОЛОЖЕНІЕ ПРЕДАВАТИ СЕ ИМАЮЋИ ПРЕДМЕТА У ТРГОВАЧКОЙ БЕОГРАДСКОЙ ШКОЛИ.

У Млађой Класи.

1. Полугодія: 1. Вѣроученіе. 2. изъ Грамматике Србске: о Етомологіи. 3. изъ Численице: о разбіенію и правилу тройномъ, простомъ и сложеномъ. 4. Трговачко Земльописаніе.

2. Полугодія: 1. Вѣроученіе. 2. изъ Грамматике Србске: о Словосачињенію и ортографіи. 3. изъ Численице: о правилу інтереса, смѣсе, и антиципаціе, и о Правилу верижномъ. 4. Продуженіе трговачкогъ земльописанія.

У Старіой Класси.

1. Полугодія: 1. Вѣроученіе. 2. Просто Књиговодство. 3. Маня сачињенія, за трговце нуждна, као: сачињеніе обвезаница, (обligација), признаница (квита, реверса и рецеписа.) 4. Познаванѣ страны, кодъ трговаца употребляемы рѣчій. 5. изъ Численице: десетични рачуни, и рачуни о курсовима по свима трговачкимъ піяцама.

2 Полугодія: 1. Вѣроученіе. 2. Двогубо књиговодство. 3. Сачињеніе писама, контракта и т. д. 4. Історія трговине у кратко. 5. Рачуни по Таліанскомъ начину и на краткій начинъ.

С. Б. Н.

ВѢСТИ.

(Пешта.) Оны дана подкрадесе єдавъ дичио и по моди обученый Господ. у домъ єдногъ Конзіліара, кои се у Кечкеметской улицы валаи; и будући да у истый пáрт нитко дома не быше, то овай Господичићъ натеванн као кодъ свое кућс истражнши болѣ и скупоцѣніе ствари лепо ій сложи, и комотно безъ свакогъ му препречења изъ дома поће, да зараніе умакне: но на нѣгову несрећу у истый махъ, кадъ е онъ нећъ подъ капіомъ бно, сусретне га улазеће порођѣнно Господство (Herrſchaft), кое садъ по ствар'ма, кое е дичный Господ. украо и са собомъ понео бно, позна истогъ Кичелька, какова е звѣрь: таки га подъ капіомъ нападне, и премда се Крадљивацъ опай изданаюћи себе за Адвоката поздуго и живо браніо, опетъ буде Полиція Варошка дозвана, коя лепо нашегъ Помодара свеже, и у варошку кућу поведе; но текъ што на сокакъ изыћу, алъ они успотре и другогъ истоветногъ Гиздавца, кога такођеръ сбогъ истогъ овакових бездѣлія стража у варошній аресть свезана тераше.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Начинъ писаня љубовногъ писма.) Љубовно писмо мора се тако почети писати, безъ да се зна, шта ће се писати; а тако опетъ морасе довершити, безъ да се зна, што се писало. Свако друго писмо, кое се другчіе пише, неможе носити име љубовногъ писма.

(Бечъ.) Далекочувеный Гундел — дворацъ у Бечу у варошни недавно купіо е Баронъ Соломонъ отъ Ротшилдъ за 480.000 форінтій у сребру.

(Втеченіе звонења при непогоди.) Оовомъ се многи примѣра навести могу. Вагнеръ у Естественымъ своимъ чудесама, слѣдующій чудный догађай приповеда. Ноћу између 14. и 15. Априла 1718. године удариo е громъ одъ Ландернава до Св. Павла до Леонъ у Бретажни у двасетъ и четири цркве, у конма е звоньво на облакъ, и многе е, кои су тамо звонили, поубіо.

Єдна млада госпоћа отъ Фонтен — Нотре — Дама затворена е у тамницу у Сант — Квентину због нечувеногъ убійства. Ова несрећница одъ 18. година, кои се текъ пре три месеца удала, кажесе да е своме мужу, кадъ е спавао врућe сламнено олово у уши улила. Бѣдно станѣ овогъ страдалника скоро ће се са животомъ нѣговымъ окончати.

(Новый начинъ превариьне радности.) Скоро се у Паризу новый начинъ преваре пронашао. Одъ некоћъ већъ времена продавало се трговцима црвеный восакъ, (съ конмъ се писма печате) за багателъ, и будући да е истый одъ особитогъ качества бно, то су га многи на квантъ покуповали; — ал'ва скоро стигне тужба са свію страна одъ оны, кои су истый восакъ одъ Трговаца купили бли; и тако кадъ Трговци, сами восакъ по дубан'ма добро провотре, виду, да е свако парче воска изнутра сама нека ординарна скола была, и текъ споли танким' воскомъ обливена. За тимъ се и цела фабрика пронаће и укине.

У Француской тужусе, да се при свакидашћемъ поправљаню фабрика шапаскогъ віна, опетъ истога за ону годину врло мало продало, и да се због тога тако уиложило, да се садъ буд' за што продавати мора. —

— До данасъ е найдужій гвозденый путъ у свету онай између Бостона и Албане у сѣв. Америцы. Онъ се за 434 сатій пређи може. —

— 7. Априла 1848. светковаће Универзітетъ у Прагу (найстарій у Њмачкой) 500 годишньій праздникъ своіх постања.

У Аугсбургу начињаласе една Фабрика, коя ће пріуготовлявати брашно отъ кромпира. И ово ће заиста спомашнінмъ тако кућана отъ велике ползе быти, єрбо ће се фунта найбољећъ кромпіирогъ брашна на 6 крайцара спустити.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Ваћковићевима

Скоротеча излази у Седмицу 2. пут, Четврт: и Недељом: цена му е како за овдашње тако и за странне Предчисленике за пол године 4 фр. у Сребру.

74.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІИ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Недеља 31. Октобра. 1843. Год. II.

ЧЕДОУБИТЕЛЬКА.*)

(Изъ Шиллера слободно превео.)

В. Живковићъ.

Чуй — већъ звона мукло удараю
И сказалька свршила е течай!
Е, садъ айде! Садъ у име божѣ,!
Пратноци, айде на губиште!
Прими свѣте послѣдни опроштай!
Узми свѣте іошть и сузе ове!
Твоя яда — сладко ви пріяше
Кивни свѣте — ево дугъ ти плаћамъ!

Съ Богомъ сладке живота радости,
Мѣсто васъ ме гробни трулежъ чека;
Съ Богомъ младо доба одъ уивля — (die Wonne)
Кое често заноси дѣвойку;
С' Богомъ — с' Богомъ ви златни санови,
Пуни дражи и милине райске,
Яо ядной, брзо васъ нестаде,
Да се никда више невратите!

Више едномъ, кадъ сань се дичила
Бѣлимъ рувомъ и руйномъ копреномъ **)
Ахъ знаменѣмъ чисте невиности
А у плавимъ разплетеннмъ власка
Пупольчиште румене ружице;
Яо, и садъ ме бѣло руво краси,
Алъ у мѣсто цвене копрене
Црнъ ми покровъ лице обавіо.

*) die Kindsmörderin.
**) der Schleier.

Плач'те за мномъ миле другарице,
Плачте — кое поклизнуле нисте —
И конма на мѣкка нѣдарца
Тврдъ е оклопъ наравъ саковала.
Срдце ное нѣжно е любило
На гле любовъ садъ животомъ плаћамъ
Загрлѣна десницомъ варљивца
Миличина врлость е заспала!

Ахъ пальда с друга обчарала
Ону гую — што ме изневѣри
На се моя'да любко забавляю
Садъ, кадъ мене црномъ гробу воде
Изъ се съ нѣномъ онъ витицомъ игра
И полюбце разкошно мѣкшю
Кадъ ће за часъ съ чворновитогъ пања
Одъ трупине крвца ми прснути! —

Ранко, Ранко! Некъ те на далеко
Пратя пѣсна мртвачка Милице
А потмуло звона удараћ
Некъ ти грозно до срдца пробіе.
И када ти люблѣно дѣвойче
Жаркимъ рѣчма любавъ изповѣди,
Некъ ти онда едка присойкиня
Сластъ разблудну отровомъ замути! —

Ха Невѣро! питъ моя запѣвка
Нят' поштенѣ сраномъ укаляно,
Нятъ те Чедо у утроби Майке,
(Што — но звѣра!) — кроти и питоми!
Онъ поносно бѣла ядра шири,
А мой погледъ укоченъ прати га;
И цвилећи на обали „рѣке"
Чу' текъ нѣговъ притворанъ уздисай!

А дѣтешце — на майчиномъ крилу
Почиваше тихо и спокойно
На се на ме нѣжно осмѣваше
Као ружица у првом развитку.
Свани повлакъ са лица нѣгова
На Ранка ме опомену живо
А у моимъ стесненимъ прсима
Борила се любавъ — с' очаянѣмъ. —

„Майко! гдѣ е Отацъ мой?“ протена
Ово дѣте пуно невиности:
„Жено! гдѣ е мужъ твой? — Орловсе
У свакоме куту срдца нога!
Но Сироте, залудъ Отца тражишъ,
Кадъ онъ вальда другу дѣцу грли;
А ти ћешъ насъ нѣкадъ лито клети,
Кадъ те стану копланомъ звати.

Твоя Майка, — о пакленe мисли! —
Твоя Майка кука усамлѣна
За ню нема на свѣту радости;
Радость нѣна давно е умрла!
Ню и гласакъ изъ гр'оца твога
На нѣгданшню срећу опомиња
А изъ твога дѣтиньскогъ осмѣйка
Бію стрѣле у раньво срдце.

Пусто ми е — кадъ кодъ Майке нисн!
Црнъ си Майци — црнъ си кадъ те скотримъ —
Паклени су и полобци твои
Што ми сладки одъ Ранка быиху
Заклетве му опетъ се разлежу
А разклетва *) вѣчно ме убија.
Вѣчно — — ондѣ усде ме гум
И — убиство бы грозно свршено! —

Ранко, Ранко, искъ те надалеко
Искъ нѣгова прогана те сѣника
И ужасно иза — сапка буди
И стисне те ладнимъ ручицама! —
У блистаню трептећи звѣздица,
Искъ ти Чеда засвне изданай
Искъ те сретне крилю упрскано
И одъ райски одгони те врати.

*) der Meineid.

Ахъ ту лежа' мртво — укочено,
Чедо мое блѣдо — непомично;
У бунилу гледахъ потокъ крвце,
И мой животъ вынъ е тако тешко! —
Страшно куца часакъ одъ смрти,
Алъ страшніе мое срдце луда!
Радо идемъ! и у ладномъ гробу
Угас'ћесе мое туге плакенъ.

Ранко! Богъ ти може опростити.
Я ти прашћамъ — одъ срдца ти прашћамъ
Єръ те тужна немогу прзити! — —
„Є садъ ватро букни — нагло букни —
Хвала Богу! већъ ну писма пламте
И заклетве ватра му тамани;
Гле, нѣгова како любавъ гори
Што ми нѣкда сиса сладка бише!

Невѣруйте сестрице, младости
Невѣруйте ни мужкой заклетви:
Мнота е пропасть моя была,
На губитку ево проклинѣмъ е!
Шта! та сузе и самъ джелатъ ронн!
Брже — брже вежите ми очи!
Заръ ти цвѣтакъ несмѣнъ увенути?
Блѣдъ Вѣшачу, недрекћи — недрекћи! — —

ХРОНИКА ПУТОВАЊА.

ПУТЪ ПО ДАЛМАЦИЙ.

3. ПУТЪ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

(конецъ)

Меледа. Овай е 20 миля одъ Лагосте и толико одъ Дубровника удаљенъ, и граничи се одъ сѣвера съ островомъ (Сабіонцело, съ коимъ сочинява онай 4 милѣ широгій каналъ, одъ истока са малымъ островима Каламотто, Гіуппана и Лакрома, а одъ запада съ многимъ малымъ необитаемимъ островима и прудовма, због чега га лађе обилазе, и само за добру плаћу къ нѣму свраћу. Меледа спада међу найвеће, но не найродніе острове Дубровачке. Нѣгова дужина одъ югоистока къ сѣверозападу износи 35. а ширина где 2 где 3 милѣ. Овай островъ има одъ свію други околны найвыше стѣна и брегова, кои су као што се іошть са обрежя види на найчудеснін начинъ

у висину отишли, и на све стране искидани, обронѣни и избушени.

Све ово показује природу Вулканову, и тата се іошть одъ стары времена, да є островъ овай на необичный начинъ постао. За пећину Остросавицу кажесе, да є у њой Нимфа Мелита живили, одъ кое є и островъ свое име добіо. Да є пакъ овай островъ Вулканове природе можесе видити изъ оногъ, што се 1823 и 1824 овде догодило. Овы година зачуле се на овомъ острову неке тутняве као какви изъ далека топова, за коима се свагда островъ затресивао! Ова тутнява найяче се появила 1823. год. и онда су сви жители мыслили, да ће сви живи у землю пропасти.*) Овай островъ ніе родань, осимъшто има у среды єдну родну долину, коя се одъ єдногъ близу ніе села зове Бабино поле,**) и коя є єдва 2 міле дугачка и поо широка. На њой роду вино, маслина, воће сдъ сваке руке, особито пакъ смокве. Меледа има два села и пространа пристаништа, али зато опетъ у њи лађе не сврћу. Єдно є на западной страны, кое се одъ єдногъ близу ніега села Палма зове, а друго є къ сѣверу и зовесе Палаццо одъ єдногъ близу ніега бывшегъ дворца (Фалаћ) тако названно, кои є некій Сицілианацъ по имену Агесілай Аназарбеусъ, као изгнаникъ на овомъ острову за време цара Септімія Севера садидати дао, одъ коегъ се садъ само развалине виде, кое су на некимъ мапама ружно „Развалине Театра Агесілеовога“ написане. Сынъ овогъ Агесілая кажесе да є овде стіхове неке о рыбо — и птицелову написао, и цару Каракалли послао, кои су се цару тако допали, да є и отца и сына изъ заточенія ослободіо.

Осимъ овы знаменитости заслужуе и оно кодъ Бабиногъ поля єзеро да се спомене. Єзеро ово, ако и есте 2 міле одъ мора удаљено и надъ њимъ узвишено, опетъ є зато слано. Заузима пакъ єдну милю, и обрасћено є по обрежіма млогимъ морскимъ растѣніяма, на дну є пакъ каменитъ. Мелећинани су здрави, окретни, и одвећъ побожни люди, кои се ни одъ раднѣ ни одъ опасностій не плаше, коима се свакій данъ налажу само да себи ужитакъ прибаве. Свакій ће скоро путникъ, кои є прилику имао да народъ Далматінскій позна, примѣтити, да су острова у обште окретніи и прилѣжніи него жителы на сувой земльи; осимъ тога су живльи, стрплѣливи, добровольи, послушни, и зато се законнимъ уредбама безъ икакве речи подвргаваю. Као што є већъ казано найвише ій има, кои су Лађари, али су притомъ и прилѣжни домостроителы, кои често и за надницу изванъ острова раде, гди ій обично више одъ свои людій уважаваю, али се опетъ и међъ њима разни карактеръ може видити.

Одъ Меледе враћамосе на суву землю, коимъ путемъ спомену̀емо штогодъ и о остатовима Гіуппана Меццо и Каламотто, будући да намъ тако на путу стою да се башъ поврай њи проћи мора. Првый є 5 міля дугачакъ, има два пристаништа и 1 000 жителя. Онде є майданъ одъ зейтина и вина. У естественной исторіи знаменитъ є овай островъ због неки лисицы подобны зверыма, кое се овуда по обреžіма налазе, и кое островчани ціагеллі или обичніе само ціагли зову. Знаменита є ова зверъ и због тога што су предржали, да се она само у Азіи, у Африцы налази, и у оними земляма, кое између 35. и 10 степена сѣверне ширине леже. Два друга острова Меццо и Каламотто одъ манѣ су знаменитости; првый є 11 а другій 13 міля дугачакъ. На обадвома роди вино, зейтинъ и воће свакојако, кое жителы њйови у Дубровникъ на продаю носу, куда и мы по дугомъ путованю итимо да путъ нашъ далѣ кроз Аустрійску-Албанію продужимо. (Ausland.)

*) Обширніе се о овомъ може читати у извѣстію Г. Парча у Бечу 1826. подъ именомъ „Bericht über das Detonationsphänomen auf der Insel Melede“ издатомъ.

**) ніе опетъ села и долине ясно намъ сведочи, ко є у стара времена ту живіо, ако и данасъ не живи.

МЫСЛИ О СЛАВЕНСКОМЪ ПѢВАНІЮ

(одъ Лудвіка Рittера отъ Риттерсберга).

(продуженіе.)

Размеръ, овай одвећъ знаменитый Поезіе елементъ, душа Музике, различито се у славенскимъ наречіяма показуе.

Кадъ се изъ ближе посмотри види се да є чесскій и польскій размеръ на постоянномъ и общемъ правилу основанъ, кое врло мало изятія има; но будући да є єдно другомъ противно, то су ова два наречія у найвећемъ противоположенію у смотреню славенскогъ размера. Наречіе югославенско слажесе у размеру осимъ неки малы изятія са чесскимъ, малорусско съ польскимъ, а великорусско са свима. По овомъ могла бы славенска наречія што се размера тиче овако у редъ доћи:

Чесско, југославенско, великорусско, малорусско, польско.

У чесскомъ наречію добіе сву силу речи првый слогъ, изузимаюћи неке падеже на ский или цкій, (овскій, инскій, ецкій). Некій путъ продужи се и средный или последный слогъ, алъ онда свагда добіе знакъ (ˆ), чиме доста на русско наречіе налични, у коемъ такви слогови сву силу добію; но овде є іошть та разлика, што се у чесскомъ наречію истіи слогови чрезъ онай знакъ само продуже, а силу гласа задржава првый слогъ, ма како се брзо изговорію. Ово задржаванѣ гласа и нѣгова сила млого приноси карактеристики чесскогъ размера. Овай размера односнай овогъ наречія показује особиту сродность са обштымъ раздѣленіемъ музикалне тактіке, кадъ се поєдине речи по числу слогова као поєдини тактови посмотре. Тако н. пр. чесске речи одъ два, три, или четыръ слога отдаю гласове, другогъ, трећегъ четвртогъ четврт — такта (Viertelakt).

Југославенско наречіе у смотреню размера може се са чесскимъ сравнити, одъ коегъ се врло мало разликује; но примѣтити ваља, да поєдина южногъ славенства наречія неку разлику у размеру имаю.

У великорусскомъ, у коемъ числу гласа кадъ првый кадъ последный или какавъ средный слогъ падае, размеръ є слободный и различитый, чиме се одъ млоги єзыка одликује и къ музикалномъ изражаваню приближује.

Малорусско разпознае се чрезъ млоге гласовите крајне слогове, у свему пакъ млого налични на размеръ польскогъ наречія. Полякъ изговара предпоследный слогъ врло необходимо нуждна поставла, да у својой Поезіи врло редко єдносложне, већ све саме двоесложне слике употребліюю. Зато полячкій песмотворацъ особито мора пазити, да му на крају єднаке речи на слику не изиђу, кое у чесскомъ због гласа, кои на првый слогъ пада већ не може быти, будући да у чесскомъ наречію даю двоесложну слику оне речи, одъ кои єдна исто онолико слогова има, колико и друга; єдносложну пакъ оне речи, одъ кои єдна одъ друге више или манѣ слогова има. Овде дакле примѣтити треба, да славенскій трохей трохејске падеже Французски и немачки речи, у коима є свагда скоро на краю оно умекло е, знатно превазилази, єрбо у последнѣмъ слогу свагда скоро (у польскомъ и русскомъ безъ изятія) ясно самогласно има, па зато може свако славенско наречіе боље и лакше талијанске песме превести, него Французи или Немцы. Као музикалну материю сматраюћи показује польско наречіе да є пуно ясны гласова. У безгласнымъ показује се полякъ да къ крајности тежи, будући да се тако противоположеніе између найекшіи и найтврђи гласова ни у єдномъ славенскомъ наречію не налази. Но морасе и то іошть придодати, да баш у овымъ безгласнымъ чрезвичайна Лоћика и ясна карактеристика лежи.

Југославенско є наречіе подъ благомъ ономъ клімомъ и у кожшилуку грчки и талијански племена добило знаке южногъ духа; зато є у нѣму и постала нека смеса сѣверны и южны преимуштества славенскогъ и талијанскогъ благогласія и славенске и талијанске силе, чрезъ кое є єзыкъ особиту неку дражесть и цену за поезію и музику добіо. Размеръ є истый као и у чесскомъ наречію. Сва славенска наречія превазилази чесско своимъ оштрымъ и снажнымъ (kraftvoll) гласомъ, своіомъ собственномъ енергіомъ и размера карактеристікомъ. Олуе по граничнымъ Чехске планинама и словачкимъ Карпатима

одекнуле су у прсима овогъ славенскогъ племена надъ коемъ су уле.

(продуженіе слѣдуе.)

НА ПОХВАЛУ ЖЕНА'.

(Съ Нѣмачкогъ.)

отъ

Дра П. Іовановићъ.

(продуженіе.)

Они, кои садашньости по прошлости суде; они кои особыто не знаю, колико на душу законоположеніе дѣйствуе, кое є изъ памети само є нѣга човека проистекло; и у свыма своима грапама с ю ж а в а с е, нећеду моћи себи представити ону крѣпость у єдномъ роду, кой се више быти види да є чувствителанъ, нежели сердечанъ. Но тако велика є была сила уреженія и времена. Кодъ Грка, кои су готово сви были Р-спубликанцы, морали су нраве жена ограничити, и у строгости обдржавати. Уединеніе, у коемъ су они животъ свой проводили, укрѣплявало є ньиву душу. Обще сиромашство одузело іймъ є средства, да бы се покварили. Обща честь умножила є ньину чувствителность. Они ни су хтѣли манѣ шта, нежели сынови, браћа и мужеви ньини быти; и кадъ они ньи къ себи привући ни су могли, то подиглиcу се противъ ньи. Осимъ тога, у пра ова времена, кадъ су државе подигнуте, и люди къ учтивости обикнути были, была є опасность за обадва рода єднако велика. Државе и Краљевства, кои су изъ єдне ваpоши састале се, непрестанно грожене и нападстоване быле су. Народомразость, коя є чрезъ помѣшане корысти више и више подизала се, была є све већа, и манѣ є одпуштати умела. Ратови, кои су іошть кодъ насъ ратови Краљева, были су онда ратови народа'. Борилосе да бы єданъ другогъ упропастіо. Побѣда осуждавала є женска лица. Робство, кое су побѣде са собомъ доведе, было є сонволеніе противъ смерти, никадъ пакъ противу срамоте. У внутрености неизвѣстность закона', и многоструко препиранѣ за слободу, отворили су Мучительнма (Тyранныма) врата и капію. Право заповѣдати было є тада право све злоупотребляпати. Грађанинъ ніе више знао, чега бы се бояти, чему ли се надати, или што бы трпити морао. Одтудъ су проистекла тайна подстрекапія, и слободно є было женскима такођеръ осветитисе, будући да се зло и до ньи простирало, и често више су нежели самъ животъ изгубити морале. Онда су обадва рода явно дала познати, да є єданъ другомъ подобно одушевлѣнъ; и некрепость была є велика, защто є и страхъ великій быо.

У та иста времена, и изъ тогъ истогъ намѣренія, случавала су се, како у Европи, тако и у Азіи нападенія, странствованѣ народа, и путованѣ съ оружаномъ руковъ: и пратіоцы овы блудећи народа', дѣлили су у то исто време опасность и слободу. Морала є дакле у то време искренность женска обычна быти. И будући да є честь ньиногъ рода, съ природномъ нѣкомъ гордошу сполучана; будући да готово увекъ мегность пречиење предутоплявала; и кадъ обыкновеніе опасность побѣдити, производи обыкновеніе себе самогъ побѣдити: и кадъ овы жена' живота начинъ свагда є или немиранъ, или уединѣнъ было, и оне о раскошномъ увеселенію дружества ништа знати ни су м г ле, гди воображенія сила, желама свагда предходи, и душу у исто време кроъ сва чувства обара: то морале су оне, са своімъ сердечношћу, изравну нѣку гордость у прпарѣнію чести сноюжавати. И то су заиста и обадве добродѣтели, кое имъ Плутархъ прилаже, кадъ грчке или варварске жене, тій древни времена' хвали.

(продуженіе слѣдуе.)

ПЕРВА ЛЮБОВЬ КАРЛА V.

Историческа Новелла.

Жельно є вєнь пролеће (1521. год.) наступило было, и мирпосна пола са њивама на све стране зазеленесе; разношарно пролѣтно цвеће, као любичица, пресличица, млађа, кукурикъ и т. д. свуд' по лединама, шумама, теранцыма и поредъ путова укажесе; ветаръ отступивши отъ свое остроте блажіе и топліе дувати почне, а сунчани зрацы ако

и не тако іошть топли, сву земну природу обасјаваћи наново оживе.

Мы благосклонне Читателѣ садь водимо у землю Фландрію. У Ауденарду близу св. Валпургске церкве налазашесе мала єдна са дервенымъ кровомъ кућица, кою споља само Фландрійска чистота као и две беле на малы прозори завѣсе украшаваху. —

У єдной ове кућице таки при улазку у малу авлицу находећойсе соби, седіо є при асталу покривеномъ съ папиримa, бојама, кичицама, пробама отъ тапета и пергамента младый єданъ на подобіе рукодѣлна обученный и красногъ изгледа мужъ. Отвореный и простодушный нѣговъ обликъ таки при первомъ взору сваку надежду уливаше, а дерзновенне и черне нѣгове очи пуне живости и отважности сзначаваху бодрый нѣговъ духъ. Онъ се у истомъ магновенію, у комъ га нашимъ благосклоннымъ Читательима представляемо, занимао съ боядисанѣмъ величественногъ єдногъ начертанія (риссованя), кое бібліческу матерію изражаваше, и опредѣленно быше, да се на єдномъ тапету прерисује, и кое, кадъ ова Фабрика изъ Ауденарде у Парізъ премешћена буде подъ именомъ Гобелінъ Европейску знаменитость получи. Дуже времена задержавао є при себи онъ овай художественный свой посао, и чешће га у далѣмъ отъ себе растоянію прегледаюћи, опетъ га съ новомъ ревностію започне радити.

Искусный овай Послователь, кои є данашньимъ данома, и то съ пунымъ правомъ, име Художника задобыо, називашесе Балдуинъ Ванъ Гестъ. Близу нѣга седилесу две младе, плавокосе пупоть здравля и крѣпости дѣвице, кое су опетъ съ великомъ пазливошу посао женскій радиле, и ово су быле две нѣгове сестре, Агнезіа и Маріа.

— Садь млађа, коя малу свою любопытльность дуже немогаше сустезати, дигне се са свога хеста, и преко рамена младогъ овогъ мужа гледаюћи на нѣговъ посао, рекне му: Любезный брате, ты си, како ми се чини, далеко у твомъ послу одмакао; эл' є то красно.

— Тако, тако є то, мала моя любопытльива Агнезіе, отговори іой Балдуинъ, и мало є по образу похвалує. У прочемъ я мыслимъ, да ће ово занста са изборомъ прінмлѣно быти, ако само мы овдѣ у дѣлницама Занатліе Беверижа као тапете довершимо.

— Ніе ли то єданъ отъ оны комада, кои ће за украшеніе соба милостивогъ нашегъ Господина отъ Лалаингъ у замку нѣговомъ Шоориссу служити? упыта Маріа, коя є такођеръ устала была, да се начуди овомъ красномъ свога брата начертанію.

— Єсть, да како.

— Ел' да є истина, да ће то доћи у оне собе, у конма ће Царъ пребывати? опетъ проговори Агнезіа: ербо ће онъ, као што се говори, скоро у Шоориссъ доћи, гди ће, докле се годь у овомъ предѣлу задержавати буде, пребывати.

— Вељ се, приложи Маріа, и за уредбе побринуло, како ће га дочекати.

— Любезне и миле мо- сестре, возрази Балдуинъ, само кадъ не бы вы тако любопытльиве быле, и само када не бы о стварма, кое се васъ нимало не тычу, толико старалисе и бригу водиле.

— А зашто си, Балдуине, опетъ тако строгъ, рекне му умилято мала Агнезіа; и каково є то зло, кадъ се о ономъ што се у варошти догађа, говори?

— Заръ се іошть незна, кадъ ће Царъ изъ Шпаніе овамо доћи? запыта друга сестра седаюћи опетъ за свой посао.

— Тай данъ іошть неможесе право назначити.... Но може быти, да ће намъ га Іованка моћи казати, кадъ кући доће, отговори іой Агнезіа.

— Али гди є затолико Іованка, те недолази? упыта братъ.... Чини ми се да є она на поздне и заборавила; — А ето вељ и звони, придода, и скинувши капу съ главе, благоговѣйно прекрстисе; да, време є да се и отъ посла устане.

У истый ма, кадъ є онъ ове речи говорію, отвореесе собна врата, и єдна отъ 18 година дѣвица као безъ душе утерчи унутра.

— Она є была найстарія сестра Балдуина Вана Гента, а ктому найленша и найблаго-

нравнія отъ свію други дѣвица, кое су у дѣлницама Тапетжія радиле. Чисто є было невѣроятно, да се могла наћи у свѣту друга дѣвица, коя бы танѣ на лицу чертице, любовнім, пріятнім и нѣжнім обликъ отъ нѣ притѣжавала. Цѣла нѣна Фусіогномія была є красна и велми обаятелна. Светле нѣне очи блистале су се као коју звѣзде на плавомъ неба своду. Румено нѣно лице издавало ю є, да є сасвимъ здрава; а испод тавноцерногъ на глави нѣногъ покривала указивале су се златобудраве власи на бѣломъ и недромъ нѣкомъ челу, кое се іошть ни єдномъ тежкобрижномъ мисли ніе знонло было. Кадъ є човекъ дичный тѣла нѣногъ стасъ са простымъ и грубымъ одѣломъ, у кое обучена быяше, сравніо, то ніе могао повѣровати, да се оно на сходномъ и правомъ своме мѣсту налази: него є морао мислити, да предъ собомъ велику єдну Даму гледи, кол се само наъ нѣке особите нпале у овако просто одѣло преобукла. Све се тако дало на Іованки видити, да се заиста гледатель у овакової мисли утвердити морао: єрбо нѣнъ гласъ быяше умиланъ, танакъ и извителанъ; нѣне руке быяху тако мале, беле и нѣжне, слѣдователно сваке любови достойне; нѣнъ ходъ быяше ситанъ и лаганъ, и то безъ свакогъ напрезања и узнлівања отъ саме іой природе дарованъ, каковогъ се све проче нѣне другарице лишаваху; пакъ зато нпакъ она є была само сестра єдногъ обычногъ Рукодѣлца Балдуина Ваца Гента.

— Ты данасъ нешто верло касно долазишъ, рекне Балдуинъ сестри своіой Іованки, кадъ є смотри, гди у собу уѣе.

— Чекай любезный брате Балдуине; немой се тако лютити и сердити; ніе ово моя кривица была; него ћу ти о томъ таки приповѣдити, кое ће мало подуже трајти.

— А шта є то, де кажи, да чуемо!

— Іо, и менн є самой иста стварь іошть не вѣроятна; но зато ћу є нпакъ приповѣдити, само послушайте ме.

(продужење слѣдује.)

ДОПИСЪ.

(Бан.) Съ особитымъ высокопочитаніемъ и сыновномъ любовію душевленно Общество нашегъ Вѣровоспѣданія Байско, съ овдашнимъ Варошкимъ Магистратомъ, са Рим. Кат. Препозітомъ Преосвящ. Господином Матвіомъ Бартоком, съ Фратровима, съ нашимъ Учительима, и съ прочомъ Господомъ, изишло є $^{29}/_{17}$. Окт. л. т. на великій Дунавъ, да бы нашегъ преизлогъ, и достойнійшегъ Архіпастыра, Нѣг. Ексцеллевцію Господина Іосифа Рајачића, Архіепископа и Митрополита Карловачкогъ, са Собора земальскогъ дову пдућа, съ найдубльомъ сердца спогъ радостію поздравило, и за ону нѣгову Отеческу благонаклонность и попеченіе, кое є при томъ истомъ Собору за нашу Церкву, наше Школе и нашъ Родъ ревностно и безпрнмѣрно заспедочити благоизволіо топлѣйшу и вѣчиту благодарность и за ова Общества и Браћу свою, коя овакову пријазну нѣжаю, устмено приселo Ожидавали су Њ. Екс. Ексцеллевцію съ музикомъ, съ топовы и съ радостнѣйшимъ сердцемъ до 10 сатій ноћу; — но на велику њихову жалость присне гласъ, да пароброд, у коме се Н. Ексцеллевція находила, ону ноћь у Баю сбогъ велике магле неће прснћати; и тако наше ово отчѣнио Содружество моралосе у Варошъ повратити, безъ да є свою внутрениу желю испунити могло. *)

ВѢСТИ.

(Изъ Братиславе. $^{17}/_{29}$ Окт.) У сваком правомъ Словаку узбудила є неописану радость ючерь ова нама изъ Беча пристићина поуздана и никакової смутньи неподложна Вѣсть, да є Његово Величество нашъ премилостивый Краль, молћу отъ Словака Привілегію на „Народне Словенске Новине," и додатакъ къ њима, „Орелъ Татранскій" дата наволіо. Привілегія, вели далѣ нашъ извѣститель, у Канцеларіи већъ є готова, и скоро ће се експедірати. На тай начинъ ћемо давле свгурно долазећу нопу годину нашимъ Новинама поздравити, и онда у дружтво остали Славенски грана на полю живости поставитисе. Боже обдари и Словаке желньимъ успѣховъ, и дай, да бы се и Русснни, єдини іоште после остали Угорско — Славенски грана заостављни, къ животу народномъ пробудали, и съ нама у коло Славенско ухватилисе! —

Изъ Новогъ Сада, 18. Окт. у Београдскимъ Новинама пишу: Познато Вамъ є нам Скоротече, какова є несрећа нашу варошъ посѣтила. Ватра є велика была, Турчійска улица садъ є поламъ пуста и развалѣна. Позоріе страшно, да се сваком срце трза! Колико є станѣ погорѣлаца сада бѣдно и жалостно, у толико о-

*) Чулисмо, да є тай паробродъ ону ноћь весма доцнаъ поредъ Бае прошао.

нетъ хвалити Бога имаю, што имъ е добродушие и дарежливе Сажителѣ дао. Правый, кои е іошть исто вече, кадъ се пожаръ нѣкъ утишао био, своіомъ новчаномъ и устменомъ као и пріятелскомъ понудомъ за бѣдне страдалце милостиню скупляти похитіе, био е Г. Деметровићъ нашъ сличный и заслужный Сограђанинъ. То му съ добрымъ успѣхомъ поће. Затимъ е на корысть погорѣлаца држанъ био балъ, на комъ су се различне ствари изыгравале. Г. Деметровић, оснимъ што е самъ новаца жертвовао, іошть е на балу дао изыграти єданъ крушићъ, а за некога найвише страдавшегъ Марка, сазнъ онъ отъ човеколюбаца скупіо е 175 фор. среб., а іошть су тоне неки споскольно жертвовали 58 фор. и 40 кр. у сребру. Сума осталымъ страдалцыма на балу скупљена, отбившим 39 фор и 1 кр. сре за трошкове, износи 487 фор. и 39. кр. у сребру. Лѣпый примѣръ, шта се може учинити кодъ добры душа. Богъ и свѣтъ нека ій награди! —

КЊИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Отъ Бечкогъ Тонсецера Карла Церни изышла є изъ Печатиѣ 730. књига.

Чудне знаменитости. У Арнави печаталасе прва Њачка књига 1525. год. Надсловъ іой гласи: „Syn wegsprech gen Regensburg zu, yns Concilium." Књигае ова 18 Листова у 4. На последньой страни налазисе подписъ: „Gedruckt zu Arnaw an der Elb im Behem durch Hans Hoß aon Barwe anno MDXXV." —

БРІСЛЕРСКЕ ЧИПКЕ.

Наше мале Читательице може быти да верло добро знаду цѣну Бріслерски чипкій; али како се оне сготовлаваю, можно е да имъ ніе баш познато. У Белгіи се за 12 міліона франка опаковы чипкій преко године сготовлаю кое Француски, Енгдези, Холандези, Русси и Нѣмцы найвише прекуплюю. Вешта єдна Борійаи свакій данъ за 16 сатій радѣни може єдну форинту заслужити. — Пређе за оне чипке опредѣлене верло се мало потрошы: зато имъ се цѣна по раду одређуе. У Робеку и у Рогнову тако танке пређе налазисе, да фунта више 3ілада франка коштуе. Отакле е сготовлаванѣ чипкій у Саксонїи сасвимъ скоро престало, отъ то доба Белгійске чипке тако су се тражиле и куповале, да найосле ни су се могле ни све наручбине загатити. Праве Бріслерске чипке само се у Бріслеру сготовлаваю. Чипке изъ Брыжже, Гента, Іиперне и т. д. зову се Валентійнске, кое се данасъ свуд' понайвише носе. Са овыма занимаюсе до 6.000 девоіка и госпоа. Съ каковомъ се вештиномъ ове чипке сготовлаваю, найвише предаю Калуђерице у своихъ школама. У восточной Фландріи има 16, а у западной опетъ 89 таковы школа. У Антверпу има една школа, кои се зове Изабрана Школа, и у ньой има сваке године на 252. ученице, а 12. Учительица.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

(Палндрица, Zandbö3efen.) По извѣстіима, коя е одъ Парламента одређена комиссія о фабрікама примила, знаменита е фабрика онога, кои кутіе, у конма се палндрица разпиваваю правн; нѣму на то треба сваке године за 1000 фунти штерлінга американски боровы д'рва. По истомъ извѣстію направљено е у Лондону године 1841. 12. до 15.000 туцета кутіи само за недељю дана. У свакой кутіи стае 50 парчета палндрица. По овомъ дакле коралосе сваке недељ 97,200.000, за годину пакъ 5,250,000,000. палндрица потрошити.

(Што брже!) Ако ће кои своіой госпоћи или своимъ кћерма свилене алине за зимнѣ балове наручивати, тай нека се за то што брже постара, єрбо ће после свила яко поскупити, будући е на скоро прошавшемъ годишнѣмъ вашару у Бергаму, о коемъ се сви несправљене свиле послови свршую сбогъ малогъ производа, за 30 процентій скочила, а іошть ће и нѣна скочити, почемъ се съ овомъ што има ни половина намирити неће моћи.

БЕЧКА ЛУТРІЯ

отъ 8. Ноем. р. Nro 54 29 16 27 62

Вућиће се 22. Новембр. р.

Цена ране 10. Ноем. п. р. на Пешт.

піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	120	110	105
Наполица	72	68	64
Ражъ.	63	60	57
Ечамъ.	50	48	45
Зобъ.	45	43	40
Кукурузъ.	46	43	40
Прол.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ дунава у Пешти.

10. Ном. п. р. 6'. 3". 9'".

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байне словинъ

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за стране Предчисленике за полъ године 4 ер. у Сребру.

75.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІИ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Платцу Nro 285. и свако Цесаро Кра: Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Четвртакъ 4. Новембра. 1843. Год. VI.

МАЙСКА ПЕСМА.*)

Свуда радостъ садъ царствуе,
Куд' годъ ока бацымъ взоръ,
И весели гласи зуе,
Чуе с' песка, сладкій хоръ:
Наста милый, благій Май,
Веселнее свакій тай:

По зеленой шуми, гори,
Славуй любкій пушта гласъ,
Дай и овде некъ се ори
Знакъ веселя између насъ:
Наста милый, благій Май,
Бриге бац'мо све у край.

На у слоги поспѣшайно,
У любови съ другомъ другъ,
Вінцемъ г'рло заливайно,
Некъ с' одзива доля, лугъ:
Наста милый, благій Май,
Све природе красный рай.

Панта Іовановикъ
Слушатель Поезіе.

КАРАКТЕРЪ ВЕЛИКОГЪ АЛЕКСАНДРА.

(по Роттеку.)

Шта да се о карактеру овогъ мужа, коій е толико міліона очію на се обратіо, каже? — Дуго е време сайность нѣговій дѣла списателѣ заслепљавала, тако, да е похвала нѣговій дѣла вечь толико пути свету обзнанѣна была. Мудролюбіе и човечность показали су найпосле своя права, и тако су неправедный осворителій, све єдно ко и разбойницы сматраный. Садъ су опетъ другій усталій, и казали, ако се, при мало проливенной крвій човеческой, сила оштроумія и благородство промысла, заборави, чувствовати. Алъ е Александеръ и од' самій новій списателя знатне бранителѣ добію, и самъ Ремеръ и Хеере нѣгова дѣла фале.

Како се да, овай тамо амо кривудаюћи мисао и судъ, толковати? Заръ мы немамо назначеногъ времена, за строго га испытати? Илъ преко свеъ, немали правій почетакъ уваженія моралногъ? — Ни єдно од' ових. Само по сматраню нѣговій дѣла различный, и судовій се разный налазе. Непаметно бы было, Александра, због уредбе, способностій, и другій душевный сила Великимъ признати. — Каква зрелость духа у младо доба, какавъ промысао, оштроуміе, каквали снага надъ свіима Кнезевіима пре и после нѣга? Каквали знатна дѣла єдна за другіімъ? — Какавъ величествен погледъ? Какво разсуђенѣ? Какавъ садржай срећный исхода? Найпосле, колико поединый добродѣланія, каконоти: благородно осећанѣ, човечность и великодушіе? — Напротивъ колико присвојавана? Какво теженѣ за владанѣмъ? Какве неправде? Каква свирѣпства? Какво самолюбіе, насиліе и несмисленостій? — Но овіима ће Александеръ, ко юнакъ, удивленѣ,

*) Ова е песна на маіалису од Слушателя Поезіе певана 1843. год.

ко војвода, славу, ко државный мужъ, удивленѣ, а ко владателъ, више пута равнодушно сасл шанѣ, алъ ко човекъ, мешпоћи, и любовъ и мрзость и презренѣ. но опетъ у свему и чешће, ово последнѣ заслужити. Бръ неће се по превосходству великодушія, ке по учињенымъ добрама, іошт мање по великимъ дѣлма, човеческій моралъ сматрати. Славолюбіе мутанъ е изворъ добродѣтелій. Алъ и рђавій людій, поединна добра дѣла, ма и под' наличіемъ, чинити могу; али едно єдито тяжимъ разсуђенѣмъ, и ладнокрвно, рђаво дѣло учињено, задоста е да се виновникъ осуди. Та, сва велика дѣла Александра, не бы сѣній Парменія и Калистена помирила. Алъ башъ и н'е никаква добродѣтель, безъ икаквогъ узрока тако далеко се упустити. Но каква е была нѣговогъ теженя великій дѣла намера? Никаква, само едно єдито „Я" и необузданый увеселенія и гордости удовольство. Нѣму е было све едно, светъ упропастити, ил' усрећити, само ако е онъ отудъ славу очекивао; а и пре бы га волео упропашћеногъ видити, негъ да га ко другій осимъ нѣга, усрећи. Ово необуздано самолюбіе у свима нѣговимъ дѣлма великіймъ. да и у наличномъ великодушію видимо; зато му ни за єдно нисмо благодарити дужни. Добри се Плутархъ у словама (у коіійма е Александра фалію) особито зботъ нѣгове наклоности к' наукама, дао заслепити: алъ пребацывана, од' овога Аристотелу. што му е дѣло на светъ изшо, „єръ више науке ни су за показатисе предъ светомъ, негъ постану обще благо," доста сведоче, чія е оно воля была. Найпосле, какво е то себично право, народъ по прописаномъ, ма и добромъ начину, ялъ общемъ, приморавати усрећити? Каква несмисленность, на силу оштроумія и оштрину мача, оснивати искапъ светскогъ владања? — Нако бы све способностій овомъ одговарале, то было овакововъ рођенѣ, коій те способностій притяжавао, была явна несрећа, и народъ ништа друго небы од' Бога желіо, само да одъ свію силеција храбрость и таланъ одузме. —

Єданъ е Александеръ мого светъ затрести, а два (од' прилике) могли бы га упропастити.

При свемъ томъ, између првогъ и доцнѣгъ нѣговогъ владања, нема никакве разлике, но ово ніе само код' нѣга но код' свію завладателя. Было ій е таковій коій ни су ни знали, шта е великодушіе, и коій су за недостойно држали, почитаніе и любовь народа задобити, но само су на то тежили да ій се народъ боій и од' ныій зазире. А и то неваля пређутати: да срећа и ласканѣ и за благородне умове опасна средства рађаю. Алъ ће човекъ ово сне ко презренѣ самогъ себе, и издая своіъ достойнства, сматрати, и у єдноіійм случаю, и за опроштено ће му се видити: да човекъ одъ пра и землѣ, за поставити темелъ свое славе, народе разбія.

А. Г. П...

Станарацъ.

ПЕРВА ЛЮБОВЬ КАРЛА V.

Історіческа Новелла.

(продуженіе.)

Я самъ се у Фабріки съ великимъ онымъ тапетомъ, кои е за украшеніе двора Шоорісса опредѣленъ, занимала; ал' ето ти унутра дође Госпожа Грофіца отъ Лаланагъ, супруга Градскогъ Губернатора, коіій е повѣрено, да дѣлнице сама собомъ почешће надгледа. Она ушавши унутра приступи управъ къ мени, и мало задуже постои сматраюћи мой посао нападнутъ почне ми тапете мое, кое самъ я већъ сасвимъ довершивала, весма похвальивати. Потомъ ме лобко запыта за мое име, и колико имамъ година; на кое іій учтиво отговоримъ, да има насъ три сестре, и да самъ я найстарія: ктому да смо и безъ отца и безъ матере заостале сироте; да съ нашимъ братомъ, кои е найстарія, заедно обытавамо и живимо, и да само съ нашимъ рукама поседневно и слуюћи нама хлѣбъ насущный заслужуемо. Ово Грофіца чувши почне ме іошт обширніе о блаженнопочившимъ нашимъ родителима, о вама, и о стотину други стварій запытивати; и после лепо ме поздравивши отиде изъ Фабріке.... Я сама садъ заостависи чисто се сбогъ тога погордимъ, што самъ участницомъ была са милостивомъ Госпожомъ тако дуго разгова-

ратисе. Пазъ шта ми се іошть осимъ тога догодило. Само представите себи — текъ што в неколико минута прошло, откако ме в Госпожа Грофіца оставила: алъ садъ будемъ по вама къ Занатліи Бевернажу; коме кадъ отидемъ, наѣмъ Госпожу Грофіцу у нѣговимъ кабінету, гди ме чека. — Она ми, чимъ у кабінетъ уѣмъ, проговори: Добра Іованко! Пре неколико месеціи отузме ми немилостива смерть вѣрну, добру, весма ми склонну и праву мою содружбницу и пріятельницу, коју сахъ имала. Я бы рада нѣно мѣсто сбогъ тога испунити, што сама у моимъ двору живимъ, и што намъ Свевышньій Творацъ наше Супружество ни съ еднымъ дѣтегомъ благословіо ніе.... Я самъ бацыла садъ мое очи на тебе надаюћисе, да ћу у теби мою вѣрну содружбницу и пріятельницу наћи: зато хоћешь ли се склонити и умѣсто покойнице ми быти? Кое ако учинишъ, то ћешь свагда самномъ заедно пребывати, свагда ћешь при мени заслуге имати, и твоя ће ти срећа за цѣлый будућій животъ твой осигурана быти.

— Или то могуће? зачуђено повичу Агнезіа и Маріа.

— А Балдуинъ смућенъ жалостно іой рекне, дакле ће мосе на тој начинъ растати морати!

— Можете себи лагко представити, продужи Іованка, како в у онай пааръ мени было, кадъ ми она ово нѣно намѣреніе предложи. Я самъ се чисто обезнанила была тако, да іой за неколико магновенія ништа ни самъ знала отговорити. Али Грофіца далѣ захтѣваше отъ мене, да іой наскоро мое рѣшеніе, хоћу ли, или нећу, изявимъ. На ово іой дакле после малогъ могъ промышленія отговоримъ овако: Милостива Госпоже, нашъ братъ Балдуинъ заступіо в мѣсто покойногъ нашегъ отца; зато безъ нѣговогъ дозволенія немогу се ни чему склонити.

— Ты си право и упутно учинила, предвари в браћъ, и зато ти сердце мое за тай знакъ твое справа брата твога любови, великую благодарность отдае.

— Да бы васъ дакле іошть больма о истомъ догађаю увѣстити могла, проговори далѣ Іованка, — како лепо и добро Грофіца о мени мысли; то ћу вамъ іошть и то приповѣдити, да се милостива Госпожа съ моимъ отговоромъ сасвимъ задовольила, пакъ шта више, іошть ме и позвала, да ю отма овамо къ вама доведемъ, да бы могла и тебе, Балдуине, къ нѣномъ намѣренію склонити, и за мене одобреніе получити. Она бы већъ и овде досадъ была, да се ніе у св. Валпургску церкву спратила, да се тако Богу помоли. А мени рекне, да мећутимъ напредъ идемъ, и васъ преправимъ.

— Шта? — Заръ ће милостива Госпожа Грофіца овамо у наше ово худно обиталіште доћи? повикну обадве сестре, кое већъ више ни су знале, гди имъ в глава.

— Идите вы Агнезіе и Маріе тамо до церкве милостивой Госпожи насуретъ, а я ћу мећутимъ съ Іованкомъ овде мало да поспремамъ.

— Обе млађе сестре ни су више чекале, да имъ братъ и други путъ заповѣди; него отма га послушавши, предъ Грофіцу похіите. Кадъ Балдуинъ самъ садъ са своіомъ найстаріомъ сестромъ заостане, узме нѣжну руку, и къ себи ю са свакомъ сердечностію и топлымъ чувствованіемъ прикучивши озбильке іой проговори:

— Іованка, мила сестро, я ти нећу путъ среће твое препречити; али помысли, да те в свагда доданасъ у нашемъ овомъ рукодѣлномъ животу право задовольство пратило; то зна, хоће ли те и у блистателніемъ твоемъ стању исто тако и отсадъ пратити, макаръ ти се и чини да ты се око за будућность смѣшна. Истина, да ћешь ты умѣсто мале, и чисте са простымъ само и бѣлымъ дуваровима твое собице тамо посакій данъ великолѣпну и тапетима украшену собу имати; истина да ћешь ты умѣсто умѣрены обѣда, коя си доданасъ свагда сама собомъ заслуживала, унапредакъ свагда богато — и излишнопоставлѣну трапезу налазити: али све то іошть не чини човѣка сасвимъ сретнымъ; и я ћу онда навѣки морати мени пребацывати, што самъ ты къ тому одобріо, ак....

— Я хоћу, Балдуине, предвари Іованка, да вы сви участницы мое среће будете;

све, што годъ я у новомъ моме стано получити будемъ, хоћу съ вама радо дѣлити.

(продуженіе слѣдуе.)

ВѢСТИ.

Сремскій Карловцы. 25. Октомприа т. л. Њ. Ова Ексцелленција нашъ многолюбленый и предобрый Архипастырь Господинъ Іосифъ Раячичъ долазећи изъ Пожуна са Државногъ Земальскогъ Собора преко Пеште и Дала у найможелетиемъ здравлю приспѣо е овамо 23. Окт. т. л. увече у полъ осамъ сатій; гди премда е исто вече желный Нѣговъ долазакъ отъ цѣле Вароши съ найвећомъ торжественностію очекиванъ био, то при свем' том' Њ. Ова Ексцелленција дошла е неприметно (incognito). Сутра данъ пакъ при обѣду пѣвали су Му Богословцы пѣсме, кое су састављли Г. Грунчъ, Протодіаконъ, и ГГ. Петаръ Никовичъ, и Стефанъ Ніколичъ, Первоклетни Богословіе Слушатељи; и заключили су ію са више путій познатымъ Народнымъ привѣтствіемъ „Многая лѣта.“ — Текъ што насъ е Њ. Ова Ексцелленција са своимъ многожелаемымъ приспћствіемъ удостоила, алъ поверве Му многа Общества и друге Депутације свое подворенѣ учинити, кое Онъ нао правый Архипастырь општепознатомъ Своіомъ добротомъ любезно и Отечески прима.

Пешта. 3. Новем. т. л. Нѣгово Высокопреосвященство Господинъ Пантелеймонъ Живковичъ, Православный Епископъ Темишварскій, приспѣо е овамо са Дјете у добромъ здравлю 28 прошлогъ месеца, и другій данъ. т. е. у Субботу отишао е у Сент = Андрію, гди га е Сербско Сентандрійско Общество съ великомъ радостію дочекало и поздравило; а 1. овогъ месеца опетъ се изъ Сент = Андріе овамо повратіо, и сутра, т. е 4. тек. месеца полази у Темишваръ.

ЗАЛОЖЕНЫЙ УКРАСЪ.

Младый сданъ Господичићъ дође у судъ, кога е Госпођична Викторіа, съ коіомъ е онъ живіо, обтужила была, да іой е нѣнъ украсъ заложіо. Истый овай Господичићъ покажесе на суду са бодрымъ и одвећь благонадежднымъ лицемъ, а Тужителница напротивъ сва е дерктала. Кадъ е дакле судъ Господичну позвао, да ствари свою предложи, то му се она изјасни, да е морала тада изнанъ памети быти, кадъ е Поліція пала, да іой е нѣнъ пріятель украсъ заложіо, те е іошъ заборавила была додати, да е онъ то само на нѣну запокћесть учинио. Судъ се садъ обрати Окривљићику и запыта га, како се то догодило; и онъ имъ вѣроятнымъ начиномъ приповћди овако: Умозаношеніе Господичне оне даде поводъ, да се мы при малонъ нашемъ доноводству препирати почнемо. Я ни самъ могао терпити, да она иде на онай баллъ, на кои я ни самъ могао нѣи. Ово она усупротъ мени хтиће учинити, и тако да бы іой противъ стао, узмемъ іой найлепшій украсъ нѣнъ, съ коимъ се она найвећма на баллу подичити мыслила, однесемъ га у заложный домъ, пакъ заложимъ. Она кадъ іой цедулю заложну донесемъ и укажемъ, тако се разгнѣви, да чисто буде пазанъ себе, пакъ онако лютостію заслѣпљена берже болѣ пређи не Поліція. Она се после истина наскоро покае, што е то учинила, за кое се и данасъ кае, као што и сама ето освѣдочи; и тако самъ я постао жертва женске лютости: но я іой праштамъ. На кое рече Судъ Окривљићика безъ свакогъ далѣгъ испытывања као невина отпусти. — Заиста ово е была за безосленне пріятна една забава, а можда и за саме Судіе. Но Судіе ни су зато постављени, да се забављаю, него да точно праву наблюдавају: ер чрезъ такове шальиве забаве Судилиште правде постане позорите фигларства (насмѣвања), и тако убыточна лига падне на нину пресуду.

ИУТЪ ПО СВЕТУ.

Настоятель Акціи у Еберешду зовесе Дегенъ (шпага — шпада); прыи Кассіёръ Себељ (сабля); прыи Рачуноводитель Долхеръ (мачъ), а Секретаръ зовесе Шпійссъ (копљё). Да страшне борбе, ако се она Господа заваде! —

Станѣ дунава у Пешти.

14. Новем. п. р. 7.′ 2.″ 0.‴
15. Новем. „ „ 7.′ 3.″ 6.‴

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байнеловима

Скоротеча излази у Седмицу 2 пут, Четверт: и Недељом: цена му е како за овдашње тако и за стране Предчисленике за пол године 4 фр. у Сребру.

76.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІИ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розен - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя 7. Новембра. 1843. Год. II.

ЧЕЗНЯ.

(изъ Шиллера.)

Изъ те долѣ предубоке,
Коју ладна магла тре,
О у хитне бег'о б' сноке,
У сретніе просторе.

Там' уочи дивне горе
Увекъ младе, листнате;
Там' на крили птице скоре, —
Летіо бы побрате!

Хармоніе чуемъ тіе,
И тишине неба гласъ,
Мелемъ — ветаръ грудъ ми піе
Кой у пстый век часъ.

Златно воће посредъ лишћа
Манећи ме тако зре;
Оног' сретног' цветъ живљења
Зна за вечне зефире.

При вѣчноме како пора
Сунца зраку быти тамъ,
Там' на чоту сретны гора
У груди е людскій храмъ.

Но бура ми прелазъ прети,
Дижућ' рѣке врхъ талазъ,
И ветрова' духъ проклети
Страшанъ души шиље гласъ.

Где! средъ стѣна безъ возара
Љюшћ' се игра чунъ
Ид' не каспи с' веслом жара
Седай у њг' наде пунъ.

Богъ е с'тобомъ веруй, дрзай
Пуна с' њимъ су ветрила,
Пожелани стићешъ накрай
Тог' местанца премила.
У Новом Саду.

К. П.

ИЗЪ СРЕМСКІЙ КАРЛОВАЦА.

(26. Октомаріа 1843.)

Данасъ е многозаслуженный и ревностный Дѣлатель Винограда Господня Господинъ Еровей Мутибарићъ, бывшій Архімандрітъ Герметежкій, за Епіскопа Далматійскогъ подъ Священноначалством Његове Ексцелленіје Господина Архіепіскопа и Митрополіта Іосифа Раячић, по обрадима наше Матере Церкве са іошћ два ГГ. Епіскопа, сирѣчъ Његовогъ Высокопреосвященства Господина Стефана Поповића Епіскопа Вершачкогъ, и Њеногъ Высокопреосвященства Господина Стефана Крагуевића Епіскопа Пакрачкогъ, на радость и утѣху Сербскогъ, а нарочно у Далмаціи, Рода, посвећенъ. Свіно е ово торжество, осимъ многолюдногъ народногъ, кои е жарки пролетный данъ изъ удаљены места пратіо, вешто состављено; а іошће вештіе наговорено трогателно, благодарствено слово, слово, кое е многима тонле и радостне суле напамыо, украсило. У надежды да ће се исто Слово скорымъ временомъ печатати: засадъ само, жарка чувствованія, кои е новопроизведеный Господинъ Епіскопъ предъ Лицемъ великогъ своѓ Благодѣя и Отца изъ дубльине душе свое изліо, почитаемомъ Публікуму сообщавамъ.*)

„Тебѣ же Высокопревосходителнѣйшій Господине Архіепіскопе и Митрополіте, Вла-

*) Извѣштени смо іошћ, да су на вечерню у очи Дмитрова дне служила и Н. Высокопреосвященства

дыко мой и Отче мой! что воздамъ ѿ свѣхъ, яже ми далъ еси? Чести бо моея, либо моралнагѡ живота моегѡ, кои мнѣ якоже и фусіческій драгоцѣнъ есть, блаженныя и незабвенныя памяти здѣ лежащій Архіепископъ и Митрополитъ Стефанъ ѿ Стратимировичь первый Адамъ бысть; Ты же вмѣстѡ негѡ мнѣ въ благодѣтеля Богомъ данный не точію оное, еже ми прерванная смерть Gгѡ неумытною косою своею ѿсѣче, подобнѡ второмѹ Адамѹ въ полной мѣрѣ мнѣ возвратилъ; но и большими еще мя ѿдарилъ еси. Не могѹ удержатися, здѣ посредѣ церкве Божія явнѡ не исповѣсти, яко Ты єдиный сердце мое въ бѣдахъ и скорбехъ, якоже мірови познано, величиною и свирѣпостію своею рѣдкихъ мучимое и томимое не токмѡ крѣпкимъ слова даромъ Тебѣ свойственнымъ, но и самымъ дѣломъ, по собственномѹ своемѹ побужденію и по єдиномѹ своемѹ человѣколюбію и милосердію совсѣмъ утѣшилъ, и ѿ рова погибелнагѡ ѿчаянія отечески спаслъ еси. Ты днесь не точію Тобою; но и нынѣ съ благодарнымъ сердцемъ помянѹтымъ Архіепископомъ и Митрополітомъ, мнѣ твореным благомъ вѣнецъ паче злата и топазіа драгоцѣннѣй возложилъ еси. За таковая Твоя мнѣ богатѡ указанная благодѣянія и за милость, юже призрѣлъ еси, мое ѿ много лѣтъ въ людехъ преналича бываемое поношеніе ѿняти, и тѣмъ яки цѣлебнѣйшимъ пластырамъ сердце мое глубоко и горцѣ уязвленное конечнѡ залѣчити, кіими похвалными вѣнцы увяжѹ Твою святителскѹю Іерархіѹ главѹ? или кія благодарителныя пѣсни воспою Твоемѹ правдолюбивомѹ дѹхѹ? Блажено чрево носившее та Іосифе! Блажена сосца, юже еси ссалъ Іосифе! О коль сладко гортани моемѹ имя Твое, паче меда устомъ моимъ! Но аще уста моя вся дни живота моегѡ, и донелѣже дѹша моя ѿ тѣлесныя своея храмины не разлѹчится, Тебе великій нашъ Іерарше! — хвалити и превозносити и не умолчать; ничимъ менше благодарность, коя бы величинѹ Твоея днесь на мя изліянныя милости достигла, никакоже сотворити возмогѹ тъ. Тогѡ ради азъ ко Господѹ Богѹ воздыхати бѹдѹ воздыханіи неизглаголаными, да онъ и здѣ немощь мою дополнивъ Тебе утѣхо и радосте моя и народныхъ нашихъ горящихъ желаній Мѹжѹ! здрава и щастлива на многа и премногa лѣта содержитъ." — —

Господа Епископи: Стефанъ Поповичъ и Стефанъ Крагуевичъ; да е после вечерни было Ѣденіе, на кохъ су Г. Іеровей Мутибарчь, и Г. Арсеній Стойковичъ Архімандріть, служили, а Нѣг. Высокопреосвященство Г. Стеф. Поповичъ стаю е у столу десне пѣвнице; кому да е сутра данъ на Божественной Литургіи са гореспоменутымъ Господина служіо: Пречести. Г. Арсеній Стойковичъ ѣошть съ многимъ другимъ Іеромонасима и мірскимъ Священницима, па е и Нѣгово Высокопреосвященство Господинъ Герасимъ Рѧнъ, Епископъ Арадскій на исто ово торжество пришао; но сбогъ болести, и да пренъ као Редовникъ, исто као и Нѣгово Высокопреосвященство Господинъ Пантелейонъ Живковичъ, што се по случаю враћаюћисе са Државногъ Земальскогъ Собора задержао, служити на су могли. — Да е у вторникъ лицемъ на Дмитровъ данъ по совершенимъ Богослужимъ и Церковнимъ обрадима благословьла Њова Екцелленција дати Частъ, коіой е и цѣо Генералітетъ учествовао, и при коіой су се краснопѣцѣмъ своимъ Богословцы отликовали.

СЕРБСКО ПЕСНИЧЕСТВО.

Польски повременни „Листови „Рокъ" содержаваю велеважный чланакъ о Славянской Літератури, изъ кои судъ Списателя о нашемъ Песничеству, као што слѣди нашимъ Читательнима сообщаваемо.

Найобилнїи и найлепши плодъ Літературе Сербске, Песничество е. Прелепе народнѣ песме южны Славяна, епическогъ и лірическогъ садржая, по већой части су већ скуплѣне, и то у књиге списане, морале су утицати у духъ младежи пуне огня и воображенія. Пѣсника съ великими таленты имало Серби у изобилію. Исто ій време производи. Песмотворцы њиови дышу духомъ чисто народнымъ. Народны песама истина имаю и друга Славяиска поколенія, но већe, на њи ослонѣне Поезіе. пристычуће изъ духа на-

рода, изъ озбильности стварій: Поезіе горуће одушевленћемъ, посвећенћемъ; Поезіе надохновенја, гледаюће Пророческимъ окомъ у будућность... такве Поезіе данашњимъ даномъ нитко нема, кромѣ Поляка и Сербаля. Између свио Славяна чини ми се, да се Полякъ и Сербинъ найболѣ могу сердцемъ и духомъ разумѣти. Кодъ насъ на сѣверу гори намъ исто тако сердце за народъ, као кодъ њи на югу. Иста є кодъ насъ преправность за посвећенѣ, као и кодъ њи; исто є кодъ насъ похлѣбствіе и жеља независимости и слободе, као и кодъ њи; иста є жаркость у усхићењю, иста меланколіа у очекиваню.

Погонъ*) и орао — есу поетически Символи братинскогъ союза два сердцемъ, воображеніемъ, духомъ узлетаюћа витежка и храбра народа, Полака и Литвана; а мѣсецъ и звѣзда Югославяна. Обадва ова народа есть лепо единодушно и пуно знаменованя творенѣ дубоко — слутеће имъ њуди; поетически на небу и земльи знакови любови, милости, братинства, посвећења — имаю у себи нешто обште човеческо. Само подъ овымъ знаменіяма можесе развити животъ Славянскій. Соединяваюћи наличенѣ характера Польскогъ и Сербскогъ, самъ бы Пѣсникъ потвердіо съ приповѣданѣмъ, усп'ркосъ Крітіческой Історіи, да є Лехъ изъ Хорватске у Польску прешао; и кадъ не бы имао за то другогъ доказа, задовольіо бы се приповѣданѣмъ народа Хорватскогъ около Крапине и Гаева завичая, кои народъ сказуе, да су онде у престаро доба живила три брата, Лехъ, Чехъ и Мехъ, кои са своіомъ домовиномъ на сѣверъ отидоше, и тамо отцы поедины племена постадоше. Но зашто бы се удальивао у мрачна времена? Послао бы Читателя къ старіему Пѣснику Югославянскому Гундулићу,**) кои у своіой на гласу Епопеи „Османъ“ Польскога Краля Владыслава одъ Варне у небеса уздиже; послао бы га къ другимъ Пѣсникомъ Дубровачке Републіке изъ 16. и 17. вѣка, кои наше ондашнѣ Пѣснике, као Кохановске и друге, као браћу често споминю. Тантисе не може, да є онда народъ Польскій у союзу стало съ южнымъ Славяныма, и тко Іована Собіескогъ походъ на Бечъ себичномъ народномъ корыћу потвара, нека памти, да є њгова побѣда спасла не само Нѣмце, но шта више и све Христіанство, и више міліона сродны и побратимски племена; нека памти, да є то было бой просвештенія противъ тавноће, слободе противъ самонасилствія, бой пронетекши изъ историческога звања Славянскога колѣна, бой Европе противъ востока; нека памти, да се надписъ Народне себичности на нашимъ барјацыма нигда віше ніе.

(Даница.)

*) Тако се зове єдномъ речію гербъ отъ Литве, представляюћи коњаника, чимъ лукъ напружа.

**) Желимо, да се кои изъ међу наши млады Пѣсника прихвати превода овога Архіђела Югославянскога Пѣсничества.

РУССКО СВЕТКОВАНѢ БОЖИЋА.

Русси празную Божићъ одъ првогъ дана Божића па до Богоявленя, или као што они кажу, дванаістъ ноћи. Ово є найвеселіи и найслободніи у Руссіи празникъ; єрбо се на тай данъ свако, и старо и младо, и богато и убого весели и радуе; па као што су Русси и сами одъ себе Веселяцы, то су имъ ови празници таковіи дани, кадъ се само весеље, и кадъ цео живацъ свое нарави безъ презања слободно показую. На ако и има по дишто, одъ чега се човекъ по запту обычая преко целе године заустеже, и кое не сме учинити, а да се не покуди: опетъ є зато Руссу Божићъ бапъ такавъ данъ, кадъ му є и то слободно; и кадъ и сама Богиня веселя и радости са своіъ ружичногъ престола земальску децу управля. На ове се благе дне већъ слободно момцы и девоіке на єдно место скупляю: ту безъ обзира єдно покрай другогъ седе, и єдно другомъ руку пружаю; ту се и млада мома већъ слободно съ онымъ разговара, кога є омиловала, нити іой зато друге пркосе. Ту се садъ и отцеви съ њима помешаю, и преповедаю имъ како су они у старо време младость проводили; па се тако у средъ младежи чисто и сами помлађую. А добре майке опетъ съ тугомъ спомињу свое

безбрижно и весело девованѣ, пакъ имъ одпеваю по кою и стару песму свога завичаи, а найпосле имъ и преповедаю чудноватe гаталице и забавне загонетке, кое младежъ прими и утуби. Овака незлобна слобода скончава Руссію на те празнике у єдну породицу, на зато и есте Божићъ правый празникъ єдне породице, кои є изъ искреногъ породица съ породицама дружена постао и као на то опредѣленъ, да се слободно женски са мушкима мешати, а съ тымъ и саме породице већма сродити могу. Но овай є празникъ и правый девоячкій празникъ, єрбо онда оне коло воде, и чини се као да є само за њи постао.

О поставио овогъ празновања не може се у наше време ништа за цело пронаћи; єрбо стара русска етнографія одвећ ружно стои. Гди су они различити обычаи старогъ русскогъ живота? гди су! — Нико ји ніе описао, нико потомству сачувао! — Русскій є народный животъ у народной своіости тако млогостручанъ и богатъ, као што ни єданъ другій ніе; али га є Руссія врло мало описала, кое є за єданъ тако великій народъ права срамота. Само се іошть у устима народа она стара времена спомиње; али є и то све съ гаталицама помешано; све є то тама басне попала, и текъ се у песмама по нешто о њима назире; па ко бы се усудіо изъ овы сваковрстій народнѣ фантазіе извора штогодъ истинито извести? — На и саме ове народнѣ песме, гди су скупљене? И колико ій има, за кое и само књижество русско ништа незна! — Текъ се одъ неколико година почело съ пониженомъ добротом' и милостивымъ окомъ на преповедке и песме тогъ народа мотрити: па како є у млогима одъ оне простоће и невиности, кое су душа исты песама, серце заиграти морало!

Русси су свагда у єдно доба године Божићъ празновали; али по ньовомъ година рачуну ніе свагда у єданъ месецъ падао. У стара се времена светковао последный дана десетогъ месеца, все є єднако трајао, догодъ се година месеца марта почињала. Доцкіе пакъ променуше се люди и обычаи, па и година се започињала месеца Септемврія; и тако є Божићъ последњій дана 4. месеца празнованъ. Али іошть доцніе преокренуласе и ова промена. Доће Петаръ Великій, па све старо погази. Онъ є пронашао, да є болѣ, да се година съ месецомъ Іануаріомъ почињѣ, и тако доће опетъ Божићъ на свое старо место у последнѣ дне 12. месеца. — Ма како да су ове промене просте и са саимъ наравне, опетъ ій ніе ни єданъ русскій списатель описао, нитъ штогодъ о њима ньио; не, самъ є народъ то у чудноватимъ своимъ преповедкама и преданіама нама сачувао Па и ако се у овима различито и скоро претерано о светковању Божића казуе, опетъ є зато оно іошть млого различитіе и величественіе. — Преповедке о овомъ празнику као што су га у стара времена у Москви, Тули, Калуги и Рязану светковали, саме су скоро гаталице.

(продуженіе слѣдуе.)

ПЕРВА ЉУБОВЬ КАРЛА V.

Историческа Новелла.

(продуженіе.)

— Сестро, љубезна Сестро! мы, хвала Богу, довольно посла добывамо, около кога посвакій данъ нашимъ рукама радећи толико смо сигурно у стању нама заслужити, да можемо нашъ животъ и отданась у свакомъ миру и задовольству проводити. Што се пакъ изобиліа тыче, то ти управъ могу казати, да оно ни єдномъ, кои га притежава, башъ велике хасне не приноси. А даљѣ помыслимо само и на Тебе Душо; Ты си намъ іошть млада као капля; Ты се данасъ у найболѣмъ младолѣтномъ твоме животу налазишъ, пакъ си ктому лепа и красна као Богиня Венусъ; ты си, ако ћемо право рећи іошть невинна, незлобна и неискусна, пакъ и лакомысленна. Я истина нимало несумнямъ, Боже сохрани, да милостивый Господинъ Грофъ, и милостива Госпожа Грофіца о Теби добро и благородно не мысле. Али помысли, да у такове куће много таковеръ и друге велике Господе долази, кои су истина отъ знатногъ и высокогъ подрекла, и кои у свакомъ злату и драгомъ каменю обу-

чена свою величественность предъ свѣтомъ показаую; али сва та Господа у своіой повседневной безпослицы понайвише се у лепойке залюблюю, нити ньи совѣсть гризе и мучи, кадъ красну какову Госпоу или Дѣвицу у свою любве мрежу улове. Сва та Господа, велимъ, кадъ такову Дѣвицу или Госпоу виде, коихъ лепота у очи имъ яко падне, одма спроћу ньи блудодѣйномъ чувствителносћу, коу она любовію называю, воспламте; али нетреба празднымъ ньовымъ рѣчма вѣровати; єръ иста ньова любовь не излази изъ правогъ, чистогъ и искренногъ сердца, као што любовь наша и нама подобны простыче.

— О любезный брате Балдуине, нимало се не плаши, да ћу я у моіой честности и найманѣ поклизнути, заруменившисе отговори му млада дѣвица са озбильскимъ гласа звукомъ. Я ти се сестринскомъ моіомъ любовію завѣщавамъ, да ћу и отданасъ єдна честна и поштена дѣвица быти, и отъ свакогъ у цѣломудрію близкогъ пута чуватисе.

— То я све вѣруемъ, мила сестро, кадъ бы ты и далѣ кодъ насъ заостала, да бы тако было, нити бы се я онда и найманѣ што годъ о теби посумняо.... Него я видимъ добра Іованко, до є то жеља и твогъ незлобногъ сердца; зато ти ни найманѣ на путь стати не ћу; и слободно слѣдуй добромъ намѣренію и предложенію милостиве Госпоже Грофіце. Али добра Іованко, нигда немой заборавити, да ты, ако бы те случайно милостива благонаклонность те твое невѣрстве судбине мимо нила, да ты велимъ, іошть свагда имашь брата, кои те душевно као єдиноутробну свою сестру люби, и вѣранъ ти остае. — —

— У истый овай махъ уѣе Грофіца у собу, коюсу смѣрно пратиле Агнезіа и Маріа. — — Іованка іой таки потерчи на сусретъ, и веселымъ гласомъ повикне: — „Онъ одобрава.“ —

— Єсть истина, милостива Госпоже, проговори младый мужъ, и са спокимъ страхопочитаніемъ подвори Грофіцу сѣсти, да я одобравамъ Вашой жельи, и то у колико су ми годь више познате велике добродѣтели и преизрядна свойства благородне и высоке оне Даме, у кое руке я ню вручавамъ, у толико съ већомъ радостію я то чинимъ....

— Буди сигуранъ и безъ свake бриге, пресѣче Балдуину Грофіца отъ Лалаинъ рѣчъ; я ћу іой свагда не само добра пріятельница, него и права мати быти.

— О да Вамъ преблагій Господь Богъ возмезди благословенымъ своимъ воздаяніемъ неоцѣнивено то Ваша обѣщаніе Премилостива Госпоже, кое печална наше сердца и нашу велми забринуту душевну любовь тако добро, тако пріятно тѣши. Мы сви дражайше то дѣвойче прекоего радо имамо.

— Заиста є мы съ непзреченномъ сердечбостію любимо и милуемо, проговори Агнезіа и Маріа, пакъ обе отма притерче любимой сестри Іованки, и съ найвећимъ духа умиленіемъ загерле ю.

— О, красне две душе, и миле сестрице мое! повикне Іованка са топећимсе у сузама, кое іой изъ очію као рѣка потеку, гласомъ, хіляду путій благодари вамъ сердце мое за ту праву вашу къ менн любовь, и за усердно то ваше израженіе. —

— Садъ у истомъ овомъ разлучиваюћемсе ока магновенію, у коемъ се она може быти на вѣки отъ сретне ове фамілійце, отъ тихій куѣевны, и много више цѣне и уваженія имаюћи радостій, него ли голо само благо и богатство, кое є правый источникъ велики брига и повседневны попеченія, растанше, — садъ текъ осѣти неискусна Іованка, на што се она у нерасцвѣтаномъ іошть младости свое пупольку жертвовала, и зато іой падне на сердце тако несносна туга и тако тежка жалость, да присне велегласно плакати, нити є могла лагко изъ обятія незаборавльногъ своегъ брата и милы іой сестара оттергнутисе. А и сама Грофіца гледаюћи нелицемѣрну ову ньове взаимне жалости сцену погрузисе у жалость, и нѣколико сузны капьница као биселъ у очима покажусе. Напослѣдокъ доће Балдуинъ къ себи, и рекне:

— Дакле пріимите ю, мила Госпоже у ваше благодѣтелно попеченіе. Я ю данасъ вручавамъ Вашой великой милости и Вашему добромыслећему сердцу. Пратите ю съ

вашимъ многимъ искуствама, и на добаръ путъ наставляйте ю съ Вашимъ мудрымъ совѣтима; иакъ онда ћу и моћи себе умирити, и занста рећи, да се неће отъ пута добродѣтели и праве своје среће она удалити. Буди дакле мила Іованко увѣкъ здрава, и задержи насъ и отседь у нѣжной и чистой твоіой любови; а мы те нећемо никада заборавити.

(продужење слѣдує.)

ЛЮБОПЫТНОСТИ.

изъ

Царства Природе.

ПТИЦА, КОЯ СЕБИ КУЋУ А ЛЮДМА ПОСЛАСТИЦУ СПРАВЉА.

У восточной Индіи има єдна мала на подобіе наше домашнѣ ластe птичица, коя є сбогъ своєъ гнѣзда, кое она са великомъ вештиномъ прави, одвећь примѣчанія достойна, и зовесе Салангане, а на острову Яви опетъ Лаветъ. Она є верло мала, и маня є іошть и отъ нашегъ царића; бою има мрку, а по тербуву є и на верху репа, кои као виљушке изгледа, бѣласта. Иста птица, поредъ свега тога, што є одвећь тако мала, и по правди може се рећи, да є найманя на свѣту птичица: то ипакъ треба да се отъ свію други птица найвећма поднчи, зато што є у стању славна она и скупоцѣнна гнѣзда справити, коя Индіанцы съ найвећомъ сласћу єду, и коя се данасъ и у Енглеску у доста великомъ количеству доносе, а оттуда опетъ по цѣлой Европи разносе. Отъ овы гнѣзда за найболя и найскупоцѣннія держесе она, коя су чисто прозрачна, найбыстрія и бѣла.

Бонцій, у восточной Индіи као Лѣкаръ и Естествоиспытатель іошть пре 200. година задуже задержаваюћисе овако о овымъ малымъ ластавицама пише: Изъ внутренности Хінеске Державе долећу неке мале на подобіе наше ластавице птице у време леженя у Хінеско приморѣ, и падаю по морскимъ стѣнама, низъ кое послѣ спуштаюсе до саме морске воде, и скупляю, изъ морске пене лепкасту материю, коју таки онде гутаю, а после опетъ узлећу на стѣне, исту материю на њима исплюю, и плѣскаюћи са свои крилы тако ю сгусну, да сходна постане за гнѣзда, и заиста отъ исте лепкасте матеріе такова гнѣзда справлюю, коя се яко за стѣне прилепе, а и весма сладковкусна постану: зато єва ова гнѣзда Хінези после поотkидаю, у Индію односе и продаю ій по весма добру цѣну Посластичарима, кои ій у кокошињой и другой чорби растопе и съ найвећомъ сласћу кусаю.

Кемпферъ доказује, да има у Япону црны пужева, кои су кадкадъ тако големи, да єдногъ два крѣпка човека єдва поднѣи могу. Далѣ доказује, да ове пужеве Японцы єду; но неколико дана пре, нег' што ій вести почну, мораю ій стіпсомъ посути, и тако оставити, да се добро устіпсе, чрезъ кое постану тако зрачни и вкусни, као што су вышепоменуты малы ластавица гнѣзда. И Хінезки Рыбари потверждавали су Кемпферу, да се иста птичія гнѣзда ни отчега другогъ неправе, него отъ меса црны овы пужева.

ДЕРЗНОВЕННИ ЛАЋАРИ.

Године 1804. кадъ є присутствовао Наполеонъ у стану у Буложни, измакнусе некако два Енглезска Матроза изъ заточенія, и сретно доспѣду до Буложне, гди безъ свакогъ другогъ алата само са свои ножевы неколико комадій дервеђа прилично стешу, и изъ њи вешто склопе себи єданъ тако великій чунъ, кои се лагко могао отъ єдногъ човека на леђи понети; и на овомъ истомъ не тако яко утверђеномъ чуну хотѣли су они срећу покушати у Енглеску отвестисе. Кадъ су они предузетый овай свой посао довершили были, то пустесе на овомъ њиховомъ чуниђу на море, и похіте, да берже допру до Енглезске єдне Фрегате, коя є поредъ брега морскогъ пловила. Но текъ што су се на воду отиснули, алъ ій Надгледатељи малтій усмотре, и тако одма буду ухваћени, натрагъ у пристаниште дотерани, и предъ самогъ Цара доведени, кои є зажеліо было видити њи обоицу купно съ њіовымъ маушнимъ превозомъ, на коме су се они усудили были по морской сіясети бродити. „Єли

то истина,“ запита ій Царъ, „да сте се Вы на томе превозхнёу, што га ту имате, преко мора превести хотьли?“ „Ако Ваше Величество о томе ма найманё сумня,“ отговоре му они, „то нека намъ Ваше Величество само дозволи, какъ ће садъ таки Ваше Величество видити, како ће мо мы радостно и вешто отбродити.“ „Я бы то съ драгомъ душомъ учиніо,“ рекне имъ Наполеонъ; „но я видимъ, да сте вы дерзновенни и отважни люди: а я се свагда дивимъ отважномъ одушевленію, кадъ га кодъ кога нибудъ найемъ: зато нёу, да вы тако на очигледъ ваших животъ у опасность бацыте; него я васъ обоицу чинимъ сасвимъ слободне, и шта више, іошть ћу дати, да вамъ се донесе и Енглеска една лађица, на коіой ће те безопасно у Енглеску отповити моћи. Гди кадъ дођете, неизоставно кажите, да я снажне и дерзновене муже цёнимъ, какъ саме и оне, ма да су ми они и непріятельи.“ — Оба ова человека, кое бы као Шпіоне убили были, да ни су предъ Цара доведени, получили су отъ Наполеона за свое дерзновеніе не само ньіову слободу, него ій Онъ іошть и съ неколико дуката обдари.

ПРАВОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Персідскій Царъ Косроесъ проводећи єданпутъ време съ два Філософа и съ великимъ Везиромъ у пріятномъ разговору, учини имъ овай вопросъ: Кое єсостоянїе человека сожаленія найдостойніе? — На кое му первый Філософъ рекне: Старость, кадъ є сиромаштво прати. А другій Філософъ опетъ бьо є тога мнёнія, да є сирёчь найвеће зло на свёту, слаба душа у немоћномъ тёлу. Великій Везиръ напротивъ отговори имъ на то овако. Нитко ніе већма сожаленія достоинъ, као онай, кои є пропустіо у теченію свогъ живота добро чинити, какъ садъ предъ Судилищемъ Всевышняго отвећтъ и рачунъ о своимъ дёлма положити мора.

Вёра, любовь, надежда. — Любовь є између ньи найвећа. — Зашто? Поне же вёра и недежда споля намъ долази, и вещій се оны тыче, кое изванъ насъ леже; любовь пакъ изъ собственне внутрине дубльине сердца сама происходи.

Коме є срећа све пріятности и корысти овога живота даровала, тай ће чешће скорбь и бригу, неголи веселость и праву радость чувствовати.

На новорожденно дете. — Ты ступашъ у животъ, пакъ плаченъ, а твои ли белни радостно се око тебе осмеяваю: О живи смёрно, буди послушанъ и побожанъ, да можешъ єдаредъ на последнёмъ часу живота твога отъ плачевны твои любезны смеюћисе растати.

С. М.

СТРОГОСТЬ МЕХМЕДА' АЛІЕ.

Овай Віце — Краль Египетскій кадъ у Судилищу дође, то перло накратко съ речма самымъ предстоећій му судъ соверши: онъ има обычай страховитымъ, ужасным и весма строгимъ речма судъ свой отправлять; пакъ зато Европейцы, кои су се ньіовомъ суду научили, и не иду радо кодъ ньга на тужбу. За ово време, приповёда нёкій М. Постансъ, докле самъ се я у граду Каиру бавіо, догодисе, да се єдномъ путнику багателна една ствар украде. Ово по несрећи Крадљивца дође до ушію Аббаса Паше, тамошнёгъ Гувернатора: кои одма нан опетъ Мехмедъ Алія. А онай, као строгій Судія, како се о овомъ догађаю извёсти, таки безъ свакогъ далёгъ законспенія, строжайше заповёди, да се тай Крадљивацъ ватражи, ухвати и предъ ньга на судъ доведе, пос кадъ се отъ Полиције учини, одма пресуди, да се Крадљивцу найпре ударе батине, пакъ онда, да му се сиромаху и ноге и руке отсёку. После пакъ, кадъ се све ово на ньегову заповёсть извершн, ближнимъ речма проговори Мехмедъ Алія наслажёному несрећнику, кога є предасе дотерати дао: „То є право, пріятелю мой! Отъ данасъ немоћешъ више рукама красти, нит' ногама бёгати; зато дакле будн унапредакъ честанъ и добаръ човекъ.“ И заиста онъ Европейске путнике яко заштићава: єрбо се данасъ подъ ньговимъ Владёніемъ безъ свакогъ шнайманёгъ презина посредъ пустыня, по коима безносленни Арапи живе, путовати може; и тамо є путникъ много мањой ограбленія и злогъ

напастованя опасностя подвергнутъ, него по путовы добро цівілізіраны и політізіраны Европейски градова и другихъ мѣста.

СИЛА МАШИНА.

(у Енглезкой.)

Безъ сумнѣ многима е познато, да има у фабрікама таковы машівна, отъ конхъ свака воособъ узета съ веѣомъ силомъ дѣйствуе, него што е єданъ човекъ кадаръ дѣйствовати, и свака лагше и више на данъ урадити може, него што е єданъ човекъ. Тако има машина, отъ конхъ свака воособъ у стано е за 20. 40. 60. 80. 100. 200. 300. 400. и т. д. людій єданъ посао урадити. — Не давно дакле нарачукено е, да е у Енглезкой, силомъ (снагомъ) таковы машівна 1782. године толико ураѣено, колико бы 10 мілліона людій; 1827. године толико, колико бы 200 мілліона людій; а 1833. године опетъ толико, колико бы 400 мілліона людій у стано были истый посао учинити, — пакъ ако иста сила машина и далѣ на овай начинъ узрасте, то ѣеду занста Енглези у текућемъ іошть столѣтію толико воѣи помоћно силе машівске учинити, колико бы кадри были сви люди давасъ на земльи живећи безъ машівна урадити.

ГРОБНЫЙ НАДПИСЪ.

Гробъ е Россійскогъ Князя Александра Борисовичьа отъ Куракинъ, кои се родіо 1782. а преминуо 1825. године, съ овымъ рѣчма назначенъ: „Онъ даде своимъ Подайницыма свободу; и поступаше съ њима као отацъ и пріятель."

ВѢСТИ.

(Пешта.) Нова конштітуція у Грчкой и онди код насъ е чакъ неко очевидно впечатлѣніе узбудила: еръ у Вацкой улицы образъ Краля Оттона на дућану као шилдъ изметнутый, одна с прьви іошть дана скинутъ, и нити се више измеће. Занста неко доказателство, кое на што значити нора! —

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

Гвозденый путъ отъ Паріза до Руена, кои е само 36 мілліона франка коштовао, садъ приноси свакомъ седмице на 146,000 франка, и овай се приходъ іошть свакій данъ умножава.

Цена раже 19. Ноем. п. р. на Пешт.

піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	120	112	105
Кукуруз.	84	80	70
Ражъ.	65	62	55
Ечмъ.	55	52	50
Зобъ.	50	48	45
Кукурузъ.	60	55	52
Просъ.	80	—	—
Жута каша	—	200	—

Станѣ дунава у Пешти.

17. Ном. п. р. 6′. 10″. 9‴.
18. Ноем. „ „ 6.′ 7.′ 3.‴

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 18. Ном. р. Nro. 69 36 48 64 44

Вуѣићесе 29. Новем. р.

БЕРЗОВОЗЪ (Eilwagen).

☞ Долуподписани препоручуюсе почитаемомъ Публікуму, да су завели „Берзовозъ" одъ Пеште и Будима до Бае. — Изъ Пеште у Баю идесе: понедельникомъ, средомъ и петкомъ; а изъ Бае у Пешту натрагъ: вторникомъ и четверткомъ. Цена е отъ персоне изъ Бае до Пеште 4 фор. Среб.; а натрагъ изъ Пеште до Бае 3 фор. среб. — Тко више отъ 30 фунтій терета има, плати ће 1 кр. среб. отъ фунте. — Иста кола стаю у Баи у гостіоницы кодъ „Лава," а у Пешти кодъ „Мађарскогъ Краля" до Нѣмачкогъ Театра.

Николай Лаутъ, Іованъ Балинтъ,
и Павелъ Марковићъ, иначе Шиндра названый.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байне лованих

Скоротеча излази у Седмицы 2 пут, Четверт: и Недельомъ: цена ну є како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

77.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІИ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія пріимма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Краліевске Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Четвртакъ 11. Новембра. 1843. Год. II.

ОДЄКЪ ЛИРЄ.

Струіомъ мира овѣчено,
Рукотворѣ надвечности!
Земля, небо утврѣено!
Твое ценимъ блаженности!

У сумраку густе ноћи,
Видимъ месецъ звезде ходе:
У небесной сво'ѣ тихоћи,
Нити една другу боде! —

*

И на земльи вечни знаци,
Свемогућне уредности!
Изобил'а Бож'ѣгъ зрацы,
Вею покой надземности! —

Сунце сле земльи ладной,
Земля небу зракъ одноди:
И у лугу, гори чарной,
Одъ чичка се цветъ не горди!

Одъ зефира шапутъ лакій,
Поля густа ладомъ пуни;
А босиля мирисъ сладкій,
Зефирова крыла крупи! —

У узаймной блажености,
Земля небо коло води. —
То су твои превечности!
Свемогућегъ дѣла плоди! —

О утврди соединя!
Рода мога полю, силе!
Братацъ брату да раскрыли,
Любовъ желю слоге иле!

У Орославошу.

Дим. Арнотъ.

МЫСЛИ О СЛАВЕНСКОМЪ ПѢВАНІЮ.

(одъ Лудвіка Ріттера отъ Ріттерсберга).

(продуженіе.)

НАРОДНЕ ПЕСМЕ.

Уроћеный Славенима, особито простыма даръ и лакость, да свое мысли и осећаня одма у песмама искажу, произвели су у сваком племену овогъ грдногъ народа неизброене народо — наравне песме іошть одъ найстарін времена. Па ако и нема у ньима све оно, што се одъ выше и изображене Поезіе изискуе, опетъ зато показуе и самъ начинъ ньиногъ постанка, да се у ньима втеченіе народности найясніе и найразговетніе познати може. Кадъ се пакъ оне болѣ промотру, видисе іошть да су пуне гласозвіяня (Melodien), осећаня, остроумія, оригіналітета и различности, и да су по томъ, несматраюћи народность, у свирки одъ велике и постояне важности. Та већь є обште познато, да су и самін странніи Гласослагательи (Tonsetzer) многе славенске народнѣ мелодіе за темель поузимали; шта више, тако названый Полоне (Polonaise) у целой Европы особитый за себе гласова составъ сочинява.

Географическо отцепленѣ, она подъ неравнымъ отношеніама изображенна Славенски народа характеристіка, и найпослѣ рѵеміческа различность ньіовы єзыка, морала су на-

равно на разный начинъ впечатлѣніе у народна гласоизвіяня учинити. А осимъ тога даюсе опредѣлителне, но вообще постояне черте њиовогъ темеля примѣтити, кое негданиѣ свима обще постанѣ изъ єдногъ и истогъ извора означаваю, и кое непрегледану массу као издалѣ сплетеный союзъ Славянски народны песама у єдно исполинско тѣло спониваю. Зато дакле кодъ разны Славянски племена налазусе єднака гласоизвіяня, но само съ другимъ речма. Пакъ ако и неподлежи сумньи, да є кое отъ овы гласоизвіяня у доцніемъ топеръвъ времену отъ єдногъ народа къ другому прешло, то се опетъ дае изъ добры основа ясно увидити, да нека отъ обшты овы гласоизвіяня ни су доцніе међусобно научена, него су имъ право и собственно наслѣдіе. Я мыслимъ, да се разсужденіе сверху овога нигди на другомъ мѣсту, развѣ у Русіи и у мѣстномъ распространенію тражити може. Ако се дакле примѣти, да є кое песма кодъ єдногъ народа яко распростерта, и да Русіи нѣговогъ єзыка добро сходствуе, а кодъ другогъ напротивъ много реѣесе чуе, и много неправилны слогова као и гласоударенія има; то се са свакимъ правомъ потвердити може, да є исту песму овай другій народъ отъ первога присвоіо, и да є первому народу она іошть отъ постаня собственна и наслѣдна.

(продуженіе слѣдуе.)

НАРОДНОСТЬ У ТРІЕСТУ.

ОДЛОМАКЪ ЄДНОГЪ ВЕЋЕГЪ ПИСМА.

Видити ю и любити, то є све єдно. Лепоте є више благе, него ли раскошне, ћуди нѣжне, разговора свободна, а славено-српскій іой єзыкъ тако сладко звони изъ уста, као гласови сложне харфе. У говору о ученима предметима, никада не прелази границе женскога пола, но зато є судъ нѣнъ о литератури, о узаимности Славена, особито пакъ о народномъ воспитаню тако сходанъ, зрео, изворный, и особитый, да цѣли сходнієгъ и изъ самы мужкіи уста ни самъ чуо. Словацыма у робству роѣенымъ и одранѣнымъ чини се, да є грѣхъ свака невина народа мысль, ставляти се пакъ успоредъ съ другимъ народима, и захтевати єднака права; то имъ се таки чини да є превратъ света и живота. Тако се човекъ може обезчовечити! — Госпоя Рушнова забавля се осимъ стіхотворенія, и у писаню књига о народномъ воспитаню, особыто дѣце и младежи. Она совѣтуе, да се не само Славяномъ, него и Славянкиняма и Славянчицама іошть съ матерньимъ млекомъ љобовъ къ милой народи сти, и сладкомъ єлыку у срдце улива. Ако ли се име народности касніе посади у груди младиња ил' дѣвице, неће се коренѣ тако чврсто у земьи вечъ тврдой дубоко усадити, него одъ туда (каже она) быва, да млоги у младости за народность горѣи, у доцніемъ веку оладне и замрзну. Докъ се мы овако разговарасмо, долети изъ оближнѣ собе одъ прилике двогодишнѣ миловидно детенце, кое майка, пріимивши на руке запыта га: „Бли драго мое дете шта си ты? Єси ли Талијанка? „Ни самъ" Немица? Ни самъ." Дакле шта си? Я самъ Славянка! „Одговоръ тай изусти то мило детенце съ некимъ детинскимъ поносомъ: за кое га мати нѣжно полюби, и къ срцу своимъ пригрли. — Изъ међу прочегъ запытамъ Госпою Рушнова, како є дошла до толикогъ народности чувства и познаня Литературе. Усамлѣность, рече, быше ми учительница; я живимъ овде у Тарсту међу Талијанкама и Нѣмицама, и други народа женама, њіови обычаи разликую се одъ мои; и ово ме научи више любити самоћу него дружства, самоћа водила ме є къ читаню, размышляваню, и писаню, премда самъ я и пріе у моіой Хорватской домовини Даницу, и Народне Новине познавала. — При одлазку замолимъ ю да ми неколико речи за споменъ напише. Њзина скромность ће ми опростити, што немогу да ги овде неставимъ:

У туђини
Ја' у домовини
Тко свой народъ люби
Никадъ срце невзгуби.

Молимъ примите за споменъ ово мале речій, кое су на нашемъ миломъ славен-

скомъ языку написане; єръ перо неможе изписати веселє мое, што самъ пѣсника „Slavy Dcery“ и учителя о узаймности славенской познала.

У Тресту 21. Рунна 1841.

Софія Рушиновъ.

ПЕРВА ЛЮБОВЬ КАРЛА V.

Историческа Новелла.

(продужење.)

Садъ смо у замку Шоориссу, у кои є на нѣко време дошао Свѣтлый Графъ отъ Лэланигъ тадашнїй Аудернардскій Губернаторъ, да пребыва.

У єдной овога замка соби, кои є на сводъ была, и кои сводъ украшенъ быяше са уѣзнымъ пословима, а прочи опетъ дуварови нѣзни быяху съ краснымъ и великолѣпнымъ тапетима свуда застерти, налазаху се предъ єдно майско вече два мужа, кои су се између себе одвеђь дружевно разговарали, премда су се и чиномъ и годинама яко єданъ отъ другогъ разликовали. Єданъ отъ њи двонце быо є младъ, лепъ, срединѣъ возраста, браду є имао истина мало рибъсту, али мекану као свила; и онъ као полено на мегку самотну столицу нагнутъ лежаше. Нѣговъ аристократическій, фіный и благородный обликъ издаваше га, да є отъ высокогъ подрекла, а изъ нѣговы плавы очіо чињаше се, да жели неизмѣримогъ владаня изгледа; на нѣговомъ великомъ, отвореномъ и ведромъ челу почивала є гордельивость са сердечностію скопчана, а цѣла нѣгова фусіономіа показываше, да є крѣпакъ, силанъ и пріятанъ. Онъ є было єдиностручно обученъ. — Другій пако быяше много старіи, и премда више ніе имао отъ 40. година, то су га пакъ нѣгови дубоко урозани, увенути и жутобледи образи издавали, као да є већ праву старость доживіо. И кадъ га є човекъ болѣ и точніе промотріо, м гао се лагко увѣрити, да му нѣгову ову старость ніе проузроковала природна какова болешльивость, нити прекомѣрно пословань и напрезань или тѣлесно или душевно; него само раскошногъ нѣговогъ живленя начинъ. И онъ премда є отъ млађегъ споменутогъ мужа много красніе и богатіе обученъ быо, и премда су се између себе весма дружевно разговарали, зато опетъ се онъ стоећи и гологлавъ разговарао, а млађи съ покривеномъ главомъ и лежећи на столицы.

— Я управо истину кажемъ, повикне младый мужъ по дужемъ забавномъ разговору, да я іошть доданасъ успркосъ Царскомъ моме бытію любіо ни самъ.

— То я вѣруемъ, Ваше Величество, да онай, кои се Карла V. зове, нема времена о любови мыслити. Вы сте у вашой седмой години све Нїдерландске Провінціе само за багателну играчку держали; у деветнаестой пако Вашой години већь Вамъ є принадлежала цѣла Шпаньолска Монархіа, нити є сунце у Вашимъ Державама заходило; а кадъ Вамъ є двадесетъ година было, отишлисте у Ахенъ, да тамо Кралѣвской Вашой крунн іошть и Царску Діадиму придодате: єрбо Вамъ є Нѣмачка, Неапелъ, Сіцілія, Сардінія и Америка припала. Пакъ да є Францъ I. іошть кою битку изгубіо; то Богъ светый зна, гди бы досадъ край быо Вашой сили и влади.

— То є истина, драгій мой Клаудіе, да све ге Землѣ, кое назначи, стоіо данасъ подъ моіомъ Областію. И заиста, кадъ се узме, да самъ я мое Царство у моіой овако іошть раной младости тако надалеко распространіо, помыслило бы се, да самъ науміо, као негда Карла Великій, єдну свеобшту Монархію основати.... При конмъ речима мало осмѣнесе и косо на Клаудіа погледи, да види; єсу ли оне послѣдне нѣгове речи каково впечатлѣніе на нѣговомъ лицу изразиле.

— Ако Васъ иста судбина и далѣ тако послужи, то лагко до тога можете доћи, рекне на ово хитрый Придворникъ, ласкаюћи жельной и любкой мысли свога Князя.

— Тако є да! кадъ не бы Енглезске было! отговори Карла V. съ дубокимъ уздысаемъ.... и по маломъ молчанію, придода, гле садъ, кудъ опетъ наша забава оде.

— Іо, Ваше Величество, самъ предметъ нашегъ разговора изыскує такове рѣчи.

(продужење слѣдує.)

ВѢСТИ.

(Пешта.) Отъ 4. до 20. Новем. п. р. прошло е овуда Дунавомъ за горньй предѣлъ са различнонъ раанонъ 107 лађій; нимеђу конхъ было е 47 лађій жита са 134.860 в.; 4 л. наполице са 11.600; в.; 10 л. ражи са 25.580. в.; 11 л. ечма са 34.400 в.; 32 л. зоби, са 179.500 в.; 1 л. кукуруза са 400 в., и 2 л. репице са 11.550 вагана. — Кромѣ тога ишотъ е 39.800 центій шпнарица. И послѣдне ове рубрике цѣна е была у почетку Пештанскогъ овогъ вашара отъ 1. сорте по 11 фр. и 30 кр., а отъ 2. сорте по 10 фор. и 30 кр. у сребру, и доста се велико количество (квантумъ) распродало.

(Пешта.) Прошасте седмице, т. е. у почетку нашегъ Новембрија доплово е овамо пароброда „Ерѣшъ“ съ товаромъ отъ 7000 центій. Ту е найвише было шпнарица и лоя, а отъ части и кожа. Такођеръ исте седмице у петакъ присплавши и пароброда Херкулесъ“ доплово е за собомъ 6 лађій дебелы до 3.600 комадій свиня; а у прочехъ повайвише колоніалне робе, и конопљѣ изъ Анатинскогъ предѣла. — За време трајнећег садашнѣгъ Пештанскогъ вашара, то есть отъ 12. до 20. Новембрија по р. доплованли су овамо ишотъ 3. пароброда изъ долыны предѣла, т. е пароброди „Лудвигъ, Херминаи Надоръ“ кои су свега, осимъ Путника (Пашажера) у разныхъ производика до 1 000 центій терета донели.

Овы дана справля се паробродъ Херкулесъ да ишотъ еданъ као послѣдный за ову годину путъ у долыны предѣлъ унини; и то не только сбогъ тога, што бы отовуда ишотъ еданъ терет съ собомъ доле понео; колико сбогъ тога, што жели, да ишотъ еданпутъ ове године свою юначку срећу прокуша, да ли ће и другій путъ у ставо быти, овамо горе шесть лађій пуны дебелы свиня на време довуће.

(Пешта.) По изгледу зимне ладноће, кои се овде кодъ насъ отъ послѣдны пашарны дана степено све већа и већа показује, по свой прилици сообраћајне Будимски и Пештански жителя у призренію на Дунаву стоећегъ моста скорыхъ ће престати морати; еръ су ове недѣлѣ, т. е. 8. Новембра пашегъ већъ почели са обе моста стране за пешаке справљѣный на њему путъ кварити. — Такођеръ и пароброди спремајусе већъ, да полазе у Дунавацъ кодъ старогъ Будима на зимиште.

АРЕНДІРАНЂ РЕГАЛНЫ БЕНЕФІЦІЯ.

☞ Отъ стране Славногъ АЕМитрополітскогъ Спанлука „Даля“ съ овымъ даесе на знанѣ, да ће се 11. Декемвріа по Рим. т. г. наново подъ аренду слѣдујоћа Спанинска Притяжанія, као: Рыболови у Боровскомъ и Дальско — Дунавскомъ отдѣленію, у Затоню и Савульи; потомъ и ватанѣ піавица у простору целогъ Спанлука, найпосле и Паша у Рыту „Живва“ зовомомъ, и то почевше отъ 1. Ianуаріа 1844. на три, єдне за другомъ слѣдујоће године, издати. — Тако позываюсе сви они, кои бы волю имали предречена Добра подъ аренду узети, да бы се предопомепутогъ дана у Спанинско — Дальской Канцелларіи, у обычне предполдневне часе скупили. Остала обвезателна условія, могусе повседневно у Спанинской Канцелларіи видити.

Даль 16. Новембріа 1843.

БЕРЗОВОЗЪ (Eilwagen).

☞ Долуподписани препоручуюсе почитаемомъ Публікуму, да су завели „Берзовозъ“ одъ Пеште и Будима до Бае. — Изъ Пеште у Баю идесе: понедельникомъ, средомъ и петкомъ; а изъ Бае у Пешту натрагъ: вторницомъ и четверткомъ. Цена е отъ персоне изъ Бае до Пеште 4 фор. среб.; а натрагъ изъ Пеште до Бае 3 фор. среб. — Тко више отъ 30 фунтій терека има, плати ће 1 кр. среб. отъ фунте. — Иста кола стаю у Бан у гостіонницы кодъ „Лава,“ а у Пешти кодъ „Маћарскогъ Краля“ до Нѣмачкогъ Театра.

Николай Лаутъ, Іованъ Балинтъ,
и Павелъ Марковићъ, иначе Шандра названый.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Новси-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байерловима

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут. Четверт: и Недельом: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

78.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прима Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу №го 285. и свако Цесаро Краіште Чиновничество.

Недеља 14. Новембра. 1843. Год. II.

ШТО Е МНОГО, МНОГО.

У саданѣмъ лестномъ вѣку
У комъ несташтвује ћудъ
Сватко тражи Славу вѣку
Было мударъ, было худъ
Ужасный е ово Срамъ
Когъ се гнуша Божін Храмъ.

Чемерно е погледати
Куд' невештъ забада носъ
Мучно га е и слушати
Ѣръ све чини узъ прекосъ
Шта ће ово да буде
Кадъ с' нанећу свудъ луде.*)

Нуде бац'мо іошть єданъ взоръ
Пре нег' изрекнемо судъ
Да небы намъ было зазоръ
Погрѣшности удъ
Ветренякъ 'бо свакіи путъ
Горе проће него глунъ.

Найпре видн красный намъ полъ
Предметъ буди ума могъ
Не бы л' ни се сманио тай болъ
Кои свако кињи своіъ.
Но ахъ! што ћу Боже мой?
Злый е нашн' Сек' строй.

Петнайстъ іошть неброи лѣта
Свѣже росе капљица
Пакъ голема Отцу штета
Што му кћерца одсеца
Ѣръ невоже проћи базлъ
Да не — хара гобственъ тлъ.

Штицы власи украсава
Текъ што бѣлый сване данъ
Тымъ пріязнъ изласкава
Трудъ іой буде све єданъ
И у овомъ Славу', Честь
Сея тражи, губно свѣсть.

Мѣсто да се домоводству
Изъ малена обучи
И Отчиномъ Руководству
Скромно себе подручи
Приманчивогъ света прасъ
Присвояна свакій часъ.

Исто тако и Юноша
Племенитогъ Рода Сынъ
Посведневно ово куша
Што му ни — е нѣгонъ чинъ.
Кварн труе сладку кръ
И грызе га тайно црвъ.

Многія ти е у могућству
Као Царићъ одгаенъ
У безпечномъ своме жителству
Миловидно нагоенъ

*) Молимъ нека се ово тако строго нетолкује, єрбо сваком' оддаемъ достойнымъ взятіима почитаніе.

Шестъ стопа е онъ высокъ
Радо гледи моде токъ.

Више проље десетина
Док' т' осети ума власть
Док' га троне пригрлила
Народности свое сласть
Исто тако као Дѣва
У ништоти успѣва.

Дакле на то л' Ваша жажда
За славом Васъ доводи?
Одъ куда с' после раја вражда
Туђъ обычай уводи
Хоћ'ко съ Вами мы строго,
Бръ „што е много, много." —
У Ади.

Побрат.

ОДПРАВАКЪ СЕГЕДИНЦА.

У числу 16. С. Н. Листа насрће на мене некій Г. себе знаюћи Правдолюбъ изъ Сегедина, што самъ я мой у ч. 7. С. Н. Листа печатаны, ко одъ Г. Ѳ. Павловића изопачены „Одпѣвъ Г. О Николићу и пр." у ч. 20. П. Б. Скоротече нѣрно препечатати дао, и што самъ се я тымъ поводомъ и при той приликы противъ Г. Павловићевогъ зло уобычаеногъ поступка и явно изразіо. Я донста незнамъ, како се е Г. Правдолюбъ усудити смео, ученой публіки такову да рекнемъ крітіку пуну вопросителны, и неопредѣлителностій предложити, тако да бы съ Лессингомъ пытати могао: Wo kömmt die Frechheit her so unbestimmt zu richten? на кое едины опетъ съ Лессингомъ одговоръ бы дао: — — — nach erkiesten Sünden:

Lernt auch ein Schüler schon des Meisters Fehler finden
Und hält was Körner hat, für ausgedroschnes Stroh.

Донста, тко е годъ безпристрастанъ, и тко за истину и правду чувство има, тай ће изъ целогъ говора могъ више рецензента нѣгово пуко невѣжество у Сріхотворству, и нѣгову опакость, увидити, само нѣгово наименованіе „Правдолюбъ" пако за сатірично држати. Таковъ говоръ слушаюћи, немогу иначе него само сожалително рећи:

Mit Lächeln hör' ich deine Vorwürfsworte
Doch sie verletzen meine Seele nicht.
m. g. Saphir.

Тога ради небы ни вредно было Г. Сегединцу што годъ одговорити, премда онъ мене, доста нечувено и као крітікеръ іошть на одговоръ позивлѣ, у мѣсто да као правы рецензентъ мой Одпѣвъ съ моралне и естетическе стране вѣжествено прорешета, и погрешке съ доказателствама изложи, пакъ ако необорымость овы, и да е вредно, видимъ, да му текъ онда своєвольно одговоримъ, или да му се поклонимъ. Истини, почитаемой публіки, и правди а не Г. Правдолюбу за любовь, одговорићу я дакле нешто на нѣгова пытања. Пре тога нужно е пако болѣъ разумевања ради знати, да самъ я за мой Одпѣвъ ону формуузео, коюе н. п. іошть Тассо за нѣговъ „Ослобођены Ерусалимъ" или Ериеть Шулце за нѣгову увѣнчану „die bezauberte Rose" т. е. Ottava rima употреблявао, и одъ кое размѣріе овако изгледа.

⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – (Овако єтіхъ 1. 3. 5. 7. и 8.)
⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – ⏑ – (Овако єтіхъ 2. 4. и 6.)

Садъ пакъ нека ће Господинъ Правдолюбъ моћи толико проницавія имати, да ће по овомъ размѣрію савъ мой Одпѣвъ измѣрити знати, пакъ ако има здраве уши слушати, а онъ некъ слуша и благоглассіе самъ тражи. У чему се ово нарочито састои, то е требало, да ме е Г. Правдолюбъ извѣстіо и поучіо, не пакъ да свое собствено невѣжество софистическій сакрыва, и мени препише. Я га пакле съ мое стране на само следуюће књиге упућујемъ: Aesthetisches Lexikon von Ignaz Jeitteles. Wien 1836. членъ Wohlklang, Rhythmus, Eurythmie, Reim, Oktave ec. Joh. Joach. Eschenburgs Theorie und Literatur der schönen Redekunst. Berlin 1836 (§ 37 40) Dr Kerndörffers praktische Rhetorik. Leipzig 1834 (страна 70—77. у колико се и србскогъ языка тицати може) и Pontischer Hausschatz des Deutschen Volkes von Dr O. L. B. Wolff. Leipzig 1839. (у уводу). Кромѣ тогъ зна се, да е по Квинтиліану за благоглассіе найбольи судіа уво.

Да сравнимо дакле за невољу изопачене мое стіхове са правилнима.

1. Ой Піеріде; ово є по горњемъ размѣрію правилніе одъ: Ой Богинѣ.

2. Да кадъ предъ Србствомъ Србинъ Србу пое; ніе л' пуніе и благогласніе одъ: Да кадъ предъ Србствомъ Србу пое?

3. То Совершенства баръ ћу тражит' мету; а не протывъ мое немѣре: Совршенства брижанъ ћу тражит' мету. Ово є у осталомъ кодъ мене увопараћній стіхъ, чимъ се у место чисты Ямба узимаю Хореи и Дактили.

4. Да небы кроз њи было Ерісъ плодъ, а не несмыслено и метрическій погрешно: Да одъ њи дамо проклеты плодъ!

5. Мануфактурма, а не обратны Ямбъ: Рукодѣлиама.

6. У духу є дни! ово є силніи узликъ одъ: Духомъ су єдни!

ad 1. У првомъ стіху могъ Одпѣва призываю се Музе у помоћь, као што є то и. п. Камоенсъ у своіой Лузіади или и Мушицкій у своимъ Одама чинію, и кое су се звале и Піеріде или Камени. (— — Sang der Kamönen, Versammelten Chor etc. Еф Ге). То є знао безмертный Мушицкій мало болѣ него Г. Павловићъ и нѣговъ неукій бранитель Г. Неткописацъ Сегединскій; зато є онъ у Оди XXI и XXIII (Стіхотв. ч. I) и писао: Піерідо, и Піеріде а не Богинѣ. Ово є врло обште речено, и безъ свакогъ разумногъ отношенія на мое стіхове, потребуе дакле ближегъ изясненія, да се зна всу л' оне Богинѣ съ Олумпа, изъ мора, Богинѣ пѣнія, чега ли?

ad 2. Речь „Србинъ" допушава стопу мога стіха и ону фигуру, за кою є мой вице рецензентъ по несрећи глувъ. Примѣре за такове фигуре некъ ми є слободно навести: Србинъ Србству србскій србствујући, или Словенскій имъ Славуй Славу пое. У прочемъ є нуждно безъ дугогъ погађања знати, да башъ Србинъ пое, и едино онъ, а не и п. Енглезъ или Хотентотъ.

ad 3. Правилность овога стіха упада свакомъ у очи, само не мохъ Г. Вице рецензенту. Њега пакъ научити хтети, значило бы Арапина белити или Дунавъ орати, зато нећу бадава речи трошити, него прелазымъ одма.

ad 4. Овай се стіхъ односи на „Отечество" и разумителавъ є за свакога, комъ су годъ бывша волнованя у Сербіи и одтудъ произлазеће опасности за њу познате. Но „одъ њи" (злы людій) проклеты плодъ давати, то дывно преестественно преображеніе „людій" у пѣкій „проклеты плодъ" нити семъ кадгодъ чуо, нити читао. Овай вртлогъ несмыслености небы ни самъ Омиръ, да садъ воскресне, разумео, а камо ли я, кой што по Евангелистъ Іоаннъ (глава I. стіхъ двадесеть седмый вели, „ни самъ достоинъ отрѣшити ончуте на обуви Његовой." При овой прилики рећи ћу нешто и за Г. Ѳ. Павловића и нѣгова навіяня у ч. 22. С. Н. Новина 1843, нека изъ овога повторителногъ изясненія могъ увиди, у колико и Омира обожавамъ, као што є празанъ страхъ, ваки бы се прекомѣрно хваленѣ кодъ насъ на штету заслуга нашы књижевны великотворителя, уобычаити хтело, будући самъ я то чрезъ мой „Одпѣвъ" и нѣговъ „мото" и самъ укорео, следователно є излишна была она Г. Павловића тірада. Г. Сегединацъ напротивъ некъ буде увѣренъ, да се свакомъ Списателю одъ оногъ, кои стваръ болѣ разуме, гди шта поправити може, и да бы лудость была, томе се противити, но изъ тога неслѣдуе ни найманѣ, оно што є добро и на своме месту, да се по произволенію когъ му драго Учредника кварн. У прочемъ ће мене мой добрый Геній и безъ Г. Сегединца на прави путъ извести, а онъ некъ за свой Лавурінтъ самъ себы какву Аріадну тражи.

ad 5. „Речь" „Рукодѣліе" ніе наисходній преводъ речи „Мануфактура;" то значи кодъ мене Handarbeit. Сходне велимъ я съ Хорватыма „рукотворство" будућій се понятія о в-

дномъ и другимъ весма разликую, о чему є особенъ оштро разликованѣ нуждно.

ad 6. Одговоръ као и подъ: ad 3.

О речи „крыле“ мѣсто „поводъ“ „бахъ“ у место „беяхъ“ и „тако“ у мѣсто „затымъ“ могао бы я правилность лако доказати, кадъ бы се съ таковымъ субтѣлнымъ ситницама занимати хтео.

Речь „изворъ“ садржава у себы сасвымъ другчій смысао него изворъ.

Тежко извору безъ одлива; тежко трговини безъ извоза. За извозъ особито за извозъ Фабриката мыслимъ я, треба по основателю нове системе у државной Економіи — по Дру Лісту — путъ или „изворъ“ отварати, почемъ свака држава у своіой внутрености и тако већъ трговине изворъ имати мора, и има. О внутреньой и увозной трговини особыто са Фабрикатыма у момъ дакле Одпѣву ни речи быти неможе по Лістовомъ совѣту: Eine Nation ist um so reicher und mächtiger, je mehr sie Manufaktur Produkte exportirt. и ономъ: Die Manufakturen und Fabriken sind die Mutter und Kinder der bürgerlichen Freiheit, der Aufklärung, der Künste und Wissenschaften, des innern und äußern Handels und der Transportsvervollkommnungen, der Civilisation und der politischen Macht. (Nat. Syst. d. polit. Oek. стр. 212) кое самъ я све у согласіе доводећи, у момъ Одпѣву изгромъ назначіо.

„Србскій слепацъ“ пыта Г. Сегединацъ, кои є то? Србскій слепацъ сваки є онай, кой є слепъ, по момъ Одпѣву, и кои народне баладе узъ гусле певаю. Они су кодъ насъ то што су кодъ Грка рапсодисти были, сирѣчь народни барди. (сравни Ost und West 1838 стр. 152). Ніе дакле чудо, што су они већъ садъ Омирима прозваши, премда су кодъ мене у сравненію са Омиромъ тенцы. Србскомъ „певцу“ пакъ или стіхотворцу сваком часть и поштенѣ. Овы као изображены люди, даю надежду, да ћеду изъ наши рапсодія кадъ годъ едно цело. — Србску Ілиаду — сочинити, чрезъ кое бы текъ онда правы србски Омири постали, србско яко и есть онай непостижимъ, то опетъ Плиній вели: Itaque etiam non assecutis, voluisse abunde pulchrum et magnificum est. У прочемъ є речь „грчкій и србскій слепацъ“ веза и антѣеза не само словомъ, него што є памети достойно, и у читавомъ свету едино кодъ Срба наћи, у отношенію на Омира, и дѣломъ.

У смотренію могъ посѣћенія Србіе поджавао самъ одъ части Шилерову Фигуру: Auch ich bin in Arkadien geboren! дакле: Auch ich bin in Serbien gewesen! Међу тымъ требало бы да свакій правы родолюбацъ свету землю свои правотаца (яко може) поне єданъ путъ у свомъ животу посѣти. Србія треба да намъ буде наша Мекка и Медіна!

У смотренію увода писма Г. Сегединца упућуемъ га я на мое у ч. 20 Скороточе 1843. печатано примѣчаніе, нека га поболѣ прочита, па ће други путъ паметніе судити. Тры године и више мое стіхове квәрити, а то стрпѣливо подносити, па садъ опетъ „врло нагло“ съ моимъ примѣчаніемъ предъ свет изыћи. Sapere aude!

Но како други люди у овой расири о Г. Павловићу мысле, показат ће ево слѣдующе писмо єдногъ као Стіхотворацъ похвално познатогъ Списателя изъ Београда: Изъ Скоротече и С. Н. Листа видіо самъ, да сте се съ Г. Павловићемъ, завадили. Съ єдне стране жао ми є, што Ваша драгоцѣна ми особа тако бадава и неправедно нападана быва, съ друге пакъ мило ми є, што прилику имате, Г. Павловића познати. Павловићъ да суди о Поезіи, то толико значи, колико латинска пословица вели, - caecus de colore. — Онъ, кой у свомъ животу єдногъ честитогъ стіха напаравіо ніе, кои ни о прозы (ово є мало строго), много манѣ о поезіи понятія нема, онъ се усудуе Ваше нѣсничке производе поправляти, и још бранити се, као да є право имао и добро чиніо. О tempora, o mores!

То исто важи и о Г. Правдолюбу.

Толико дакле за Одправакъ мои критичара; у противномъ пакъ случаю неостае ми ништа, него съ Гетеомъ (Westöstlicher Divan) у мысли сложитисе.

А. Андрићъ.

ДОСТОПАМЯТНА СУПРУГА.

Жертве, кое в кадра права, вѣрна и добродѣтелна една жена за свога, ма и собственымъ нѣговымъ кривицама, у несрећу падшегъ мужа принети, као и напрезана нѣна, коя она у так вомъ случаю употребити може, да га изъ тако тежкогъ и несносногъ нѣговогъ стања избави, заиста заслужую истинито почествованіе одъ цѣлога свѣта; пакъ ішть чине женскому роду и особеный зданъ степенъ презрѣности, коюю презрѣность само онай ніе у стању приповнати, у кога сердцу, ако другчіе нѣгову личность блистателна слава и окружена, ипакъ свака простота и невоздѣланость влада.

Елісавета Блаквелдъ, Енглезкиня, и примѣръ вѣрны, прилѣжны и добродѣтелны жена, была в супруга Александра Блаквелла, несретногъ онога у Шотландіи рожденогъ а кодъ Шведскогъ Краля бывшегъ Лѣкара, кои в у младо са-е доба у Едінбургу Науке слушао, а оттудъ у 22. своъ возраста годіни, по природной му лагкомысленности, потайно у Лондонъ у Енглезку утекао, и тамо напочетка нинашто друго ніе мыслію, него само на повседнево по Лондону шетанѣ и на прегледанѣ помѣтодостойны стварій. — Онай дакле младићъ, кадъ све свое новце до последнѣ крайцаре на лагкомысленный овай начинъ прохуи, онда принужденъ буде кодъ едногъ Книгопечатателя именемъ Вилкіна за Поправителя (Корректора) у службу стати, поредъ кое службе после и самъ као мимогредъ художество Книгопечатанія научи. На то мало помало све више са свѣтомъ у Лондону упознаваюћисе, буде тако сретанъ, да се упозна и съ едномъ кроткомъ, смиренномъ и добродѣтелномъ дѣвицомъ, коя в была кћи богатогъ едногъ Тертовца. Онъ около ове дѣвице почне яко умиляватисе, и дотле в доведе, да и она нѣга обегеннше; пакъ ніта в више требало, него вѣнчатисе, кое се и сбуде; ербо онъ како осѣти, да га в дѣвица обегенисала, то онда іошть съ много умилнимъ рѣчма почне в предусретати, и свагда на свою воденицу вѣганъ окретати, само да бы в іошть склониo, да се съ нѣнимъ наскоро и вѣнча. Она као залюбљена по маломъ времену къ томе се склони, и тако онъ съ њоме ступивши у бракъ добые знаменитый муразъ. Онъ наравно садъ опетъ наеданпутъ увидивши оволикій новацъ отма захвали на служби кодъ Књигопечатателя, и остави свою супругу, пакъ заопуца наново съ нѣнымъ новцы по свѣту тумарати, и тако чрезъ три године дана ходіо в по Француской, Холландіи и по Нѣмачкой. После три године пако, кадъ се већъ са своимъ тако амо потуцанѣмъ умори, и све новце расточи, опетъ сетивши се вѣрне си-е супруге врати іой се натраагъ у Лондонъ, коя га зато опетъ съ великомъ радостію предусрѣтне и съ раширенымъ рукама у обятія своя прими. Оно га яко сердца косне; зато вознамѣри овъ да съ оныма иманѣмъ, кое в кодъ куће затекао, собственну Књигопечатню заведе; алъ му се то, будући да нето художество по наредбы тамошнѣи цехова ніе изучіо было, са свимъ забрани. И тако онъ садъ съ малымъ іошть за остављенымъ новцемъ никаковый другій посао немогаше предузети; него отъ дана до дана мораћи и свой и свое фамиліе животъ обдержавати, наскоро потроши и оно мало, што су іошть притажавали, и шта тужніе, найпосле принужденъ буде и у догове упустити се, кое на опредѣлено време немогавши возвратити, буде отъ едногъ му Заимодавца нѣговы обтуженъ, и судейскимъ путемъ 1743. године осуђенъ да се на две године затвори. — Чрезъ ову дакле нѣгову небрежльивость, раскошность, и управо рећи своевольность падши, Елісавета у овако несносну бѣду и сиромоту, нипаймање свою спрама Александра наклоность непромѣне; него као вѣрна и добродѣтелна супружница іошть быше му права сопутница и участница свію нѣговы терпѣнія. Она непрестанно мыслише, како ће горку судбину своме мужу олакшати, и изъ отчаятелне и тешке бѣдности и нѣга и себе избавити. — — Она в у младымъ своимъ годинама художество начертанія и бојадисања точно научила была; зато садъ у овомъ бѣдномъ живота стању находећесе, кадъ дочуе, да многи жеље художественно

начертану књигу са свакојакимъ траваха видити; то искуша срећу, и такову сваку књигу са разнымъ биљемъ и травама верло вешто, и самой природи сходно, нарисује и набоядише. Ова књига као перво покушеніе њено, буде многимъ ученымъ Мужевма показана, коя се тако яко свима поправи и допадне, да су они ово њено отважно предпріятіе не само весма похвалили, него су ю іошть и на лепъ начинъ ободравали и поштравали, да га продужи. — Ово дакле кадъ чуе добра супруга, восхитисе радостію, и садъ іошть съ већомъ наклонностію, нарвно и съ већомъ вештиномъ продужи свой красный и сваке похвале достойный посао, и тако за кратко преме толико заслужи, да буде у стању искушити изъ бѣдногъ стања свога мужа и у слободу га поставити. Кои заточења ослободивши се таки почне милу и предобру свою Елісавету у послу іой подпомагати. Онъ садъ іошть свакой травки у разны взыцы име придодаваюћи, препоручи њено ово велеважно дѣло и другимъ изванъ Енглезске живећимъ народима, и тако съ овымъ честнымъ и трудолюбивымъ начиномъ толико су заслуживали, да су после у стању били пристойно и њиовому характеру сходно животъ свой препроводити и обдержавати: пакъ шта више, наскоро ову вешту и славну Художницу Елісавету Кралѣвско ученно Дружство богато обдари, и писменно похвалногъ допадања свидѣтелство іой даде. — Кое супругъ њезъ видѣвши наново опетъ добые волю учинисе, и тако посветисе естественымъ и лѣкарнымъ Наукама; кое совершивши почне писати о воздѣланію неплодне землѣ, чрезъ кое дѣло препоручисе Шведскомъ Посланнику, кои га намѣсти у Шведско — Кралѣвску доброплаћену службу. А она заостане съ єднымъ дѣтетомъ у Лондону живити. Онъ наскоро постане и Придворный лѣкаръ кодъ Шведскогъ Краля, и тако на овай начинъ све свое пређашње пороке поправивши и свой и жене свое животъ садъ с велелѣпно обдержавао. — Но кадъ с она наумила была, да путуе у Штокхолмъ своме мужу, свудъ се распростре жалостна вѣсть, да с Александру Блакреллу 9. Августа 1717. год. глава отсѣчена, сбогъ тога, што се и онъ помѣшао было у нѣко противъ Краля солаклятіе; коя вѣсть яко ю обори, и не само да с сироту отъ намѣренія свогъ отврати, него бацы ю у такову тугу и жалость, да се наскоро и она съ овога свѣта пресели.

НРАВОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Десетъ уговора благоразумія єсу: Присутствіе духа, — предосторожность и опасность, — бодрость и смѣлость, — гибкости, — постоянство, остроумный разсудакъ, — живо воображеніе, — танко осѣзаніе, — обвладати себе самога, — познаванѣ света и людій.

У свакомъ дѣлу строгій порядокъ держати, не коштуе ни полакъ труда толико, колико непорядокъ у кѣму издержати.

Залюбитисе и богиње (осне) имати; то свакій єданпутъ у животу своме претерпити мора. — И многе с любовь већма осакатила и наружила, него исте єдовите богиње.

Єданъ залюбљѣный можесе сравнити са єднымъ комадомъ сировогъ и неотесаногъ мермера. — Єрбо єдна дѣвица, коя с у своме художеству искусна, може изъ њега єдногъ Аполлона изобразити.

Онай с мударъ човекъ, кои зна себе у своіой сердитости, у своимъ желаніама и у страху управляти.

У страстима своима штогодь предузети и дѣлати; то значи у време бурѣ вѣтрила раззапети.

Никадъ ономе човеку не вѣруй, кои ти туђе слабости и недостатке открива: знай, да ће онъ тако исто и твое другима открити.

Ласкатель постане свагда тіранинъ кадъ само власть у руке добые.

Као што све ніе злато што се сяи, тако и не сянсе свашта, што с злато.

Смерть за поштеногъ и правдолюбивогъ човека ништа друго ніе; него часъ рожденія за будућій животъ.

С. М.

ЖАЛОСТНА ВѢСТЬ.

Будимъ. 2. Новембріа нашегъ т. год. преселисе по вѣчность у 57. годиши свога живота, Георгій Костивчъ. заплетый Нотарій, Пештанскій Сынъ, рѣдкій и знаменитый сданъ Сербинъ, кои у Чиновничеству Експедиторіалномъ при Высокославномъ Мѣстоблюстителномъ Кралѣвства Унгарскога Совѣту за 33. година службу свою точно и вѣрно отправлыше. Онъ є было сданъ добродѣтельный, честный и примѣрный Мужъ, благоговѣйный и богобоязлиный Христіанинъ, великій и правый Родолюбацъ. Онъ као мѣстный Сербске Будимске Школе отъ више година бывшій Директоръ, у кѣкъ є и ово Знаніе тако добро и упутно, тако пилѣжно и уредно испунивао; такоѣеръ и Ученике, кадъ ій є годъ походіо, кое є онъ често чинію, са мудрымъ своимъ совѣтомъ къ сваком послушанію, покорности и почитанію спрама свои Старіи упућивао; свако страхопочитаніе и любовь спрама Всевышнѣгъ Создателя, као и спрама милостивѣшегъ Монарха нашегъ, сваку честность и благонравно поведеніе ясно и дубоко у сердце имъ уливао; къ сваком трудолюбію и повседневномъ пилѣжанію добро ій поопгравао, и найпослѣ любовь, ми-у ону небесну кѣерь, спрама свію на земльи живећи, и пријателя и непријателя у њима тако у кореницаво; да заиста Высокобагородный Господинъ Евгеній отъ Гьурковичь, Верховный Народны наши Школа Кралѣвскій Надзиратель, велике и благородне ове Покойника труде съ найвећимъ задовольствомъ похваљиваћи тронута себе осећа и смертнои Покойника сћи и пепелу благодаранъ быти. — На требъ пѣсмъ 3. Новембріа стекао є многолюдственный разногъ Вѣроисповѣдања народъ, као и многи други Чиновницы, комна є Пречести. Господинъ Іованъ Витковичь, Протопресвитеръ Будимскій, поредъ Сербскомъ, и друго на Маджарскомъ єзыку Слово говоріо. — Њега као доброгъ, вѣрногъ и верстногъ спогъ Супруга горко оплакуе жалостна Супружница Анна вдова, рожденна Мирослављевичь. Буди му вѣчнаи памятъ!

ШКОЛСКЕ ВѢСТИ.

Отъ стране Верховногъ Народны наши Школа Надзирателства даесе съ овимъ као Дѣтопаставницы на тако и оногодишньимъ совершеніимъ Предуготовницыма на знанѣ, да є у Славонійско — Сремскомъ Округію Маркушичка, єдна отъ больи близу Винковца находећасе Учителъска Штаціа, упраздњена: зато, кои ю желе получити, нека што скоріе, са своимъ Прошеніима, и къ њима приложеними нужднымъ Свидѣтелствама, Вышемъ споме Надлежателству притеки похићте.

ВѢСТИ.

(Пешта.) Отъ стране Чиновничества горе и доле одлазећи Пароплова опредѣлено є, да у Пожунъ и у Бечъ єдвакій другіи данъ, т. е. 24. 26. 28. и 30. Новембріа, као и 2. и 4. Декембріа: а у Зенунъ и Дреиково опетъ 20. 24. и 28. Новембріа по Рипкомъ у 6 сатіи ујутру; и яко имъ благопріятно време послужи, и у даљше по истомъ опомъ разлогу даше, на до свершетка Декембріа, и то само горе, одавде отилазе.

(Пешта.) Изъ дольни предѣла доплопіо є у петакъ т. є. 12. Новембріа нашегъ, пароброду. „Пешта," кои є са собомъ осимъ путника іошть и меда, лоя, шпиларица и отъ части лоше пуне у великомъ количеству довезао.

(Пешта.) Пароплов „Херкулесъ" отплопіо є у Зенунъ у п-такъ 12. Ноев. наш.

ВЕЛИКА ЛУТРІЯ.

Главный добытакъ „Весселогъ Двора" у Лиенфелду. и „Велике Гостилнице" подъ Nro. 99. на Табору близу Беча наласећесе, пучен є 18. Новембріа по Рим.

Серіа 1-ва подъ Nro. 7947. добыа Веселый Дворъ Лиенфелдъ или 100 к. держав. заимы папира, т. е. ц. к. заимъ за год. 1839. а поредъ ового и у готовомъ новцу 123.000 ф. или свега у готовомъ новцу 200.000. фр.

Серіа 3-а. подъ Nro. 24.755. добыа у гот. новцу „ 20.000. „

„ 1-а. „ „ 33.001. „ — — 8.000. „

„ 2-а. „ „ 3 739. „ — — 6.000. „

„ 3-а. „ „ 15.781. „ — — 1.000. „

ДОБЫТАКЪ ЦЕРВЕНЫ ГРАТІСЪ ЛОЗОВА:

Nro. 55.300. добыа велику Гостилницу подъ Nro. 99 или 100 к. Естерх. Лозова, и готовы новаца 12.500. фор. или у свему готовы новаца . . . 50.000. фор.

Nro. 52-683. добыа 40 к. Естерх. Лозова, и готовы нов 5.000 фор. или свега — — 10.000. фор.

Nro. 47.575. добыа у готовомъ новцу — — 7.000 „

„ 58 562 „ „ „ — — 5.000. „

„ 60.986. „ „ „ — — 4.000. „

„ 52 909. „ „ „ — — 3.000. „

„ 48.257 „ „ „ — — 2.000. „

ПУТЪ ПО СВѢТУ.

Сербске Бѣоградске Новине пишу, да е изъ Жупанѣвца некій Стеванъ Радосављевићъ око половине Октомврія т. г. отишавши у планину, да зецове лови, усмотріо једну невернцу, коју потера да убіе; но она се хитро сакріе подъ једанъ пањ. На то, да е онъ дигао истый пањ, подъ коимъ неваље невернцу, него гва кућпета са ситнымъ старинскимъ парама и маранима, и једанъ саплачићъ сребрнъ.

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

18. Ноем. р. 1843.	у Сребру.	
Металъ.	а 5 %	110
„	а 4 %	100
„	а 3 %	76
Заемъ одъ 1839.	„	292
„ „ 1834.	„	740
Банкакціе Комадъ.	„	1673
Естерхазинъ Лозъ.	„	55½
Царски дукати.	„	103¼

Цена раже 24. Ноем. н. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	вайб.	сред.	лош.
Жито.	120	110	104
Наполица	80	74	68
Разъ.	64	60	54
Ечамъ.	55	50	46
Зобъ.	52	50	45
Кукурузъ.	55	53	50
Проя.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ Дунава у Пешти.

24. Ноем. н. р. 5′. 5″. 3‴.
25. Ноем. „ „ 5.′ 6.″ 6.‴

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 22. Ноем. р. Nro 6 81 28 3 67

Вућићесе 6. Декем. р.

АРЕНДІРАНѢ РЕГАЛНЫ БЕНЕФІЦІЯ.

☞ Отъ стране Славногъ АЕМитрополітскогъ Спанлука „Даля“ съ овымъ даесе на знанѣ, да ће се 11. Декемвріа по Рим. т. г. наново подъ аренду слѣдующа Спанска Притяжанія, као: Рыболови у Боровскомъ и Дальско — Дунавскомъ отдѣленію, у Затоню и Савульи; потомъ и ватанѣ піавица у простору целогъ Спанлука, найпосле и Паша у Рыту „Живва“ зовомомъ, и то почевше отъ 1. Іануаріа 1844. на три, одне за другомъ слѣдующе године, издати. — Тако позываюсе сви они, кои бы волю имали предречена Регална Бенефіція подъ аренду узети, да бы се предпомененогъ дана у Спанско — Дальской Канцелларіи, у обычне предполдневне часе скупили. Остала обвезателна условія, могусе повседневно у Спанской Канцелларіи видити.

Даль 16. Новемврія 1843.

БЕРЗОВОЗЪ (Eilwagen).

☞ Долуподписани прекоручуюсе почитаемомъ Публікуму, да су завели „Берзовозъ“ одъ Пеште и Будима до Бае. — Изъ Пеште у Баю идесе: понедельникомъ, средомъ и петкомъ; а изъ Бае у Пешту натрагъ: вторницомъ и четвертькомъ. Цена е отъ персоне изъ Бае до Пеште 4 фор. среб.; а натрагъ изъ Пеште до Бае 3 фор. среб. — Тко више отъ 20 фунтій терека има, плати ће 1 кр. среб. отъ фунте. — Иста кола стаю у Бан у гостіонпты кодъ „Лава,“ а у Пешти кодъ „Мађарскогъ Крала“ до Нѣмачкогъ Театра.

Николай Лаутъ, Іованъ Балинтъ,
и Павелъ Марковићъ, иначе Шандра названый.

Издатель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ
(Rosen-Platz Nro 285.)

У Пешти словима Байне лованъ

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут, Четврт: и Недельом: цена му в како за ондашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

79.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro. 285. и свака Цесарс. Краль. Поште Чиновничество.

Четвртакъ 18. Новембра. 1843. Год. II.

ИЗБОРЪ ЛЮБЕ.

Буйный полетъ духа мога
У любави стремећ' лугъ;
Лица после намилованога
Там' застаде дичный кругъ:
Где! усхићенъ духъ садъ презиру
У раскошна савъ огрелу
Пламне любве єръ му сборъ
Красотица! — пћени взорь! —

Єдну себи радъ набрати
Текъ кою ће незна пре
Све погледомъ єдныхъ прати
А сумня га люто тре;
Седъ већ' свисли избра славу
Срцу своме и прилику
Узе Ладе Райный створъ
На одведе у свой дворъ.

О! добро ми дошла драга
Любо! срце срца могъ!
Ты ми носишъ она блага
Кои дати може' текъ Богъ:
Зато ова чисты грудій —
Хвина любве знакъ ти буди
Ню ће кликтат' Вила' хоръ
Док' таваный ничеборъ!

Райковићъ.

РУССКО СВЕТКОВАНЪ БОЖИЋА.

(продужење.)

Свершеткомъ месеца Новембріа започињали су већ Домаћини разлышљивати, какавъ ћеду меса за полћевку, за печенћ, какве ли шунке, кобасице и т. д. за Божићь купити, и преправити; а Домаћице опетъ бо-

риле су се мыслима, и свакій часъ запыткивале: „Кодъ кога ћемо божићовати? Кога ћемо отъ пріятеля и познатіи сазвати, да съ ньима ове благе дне у любови и веселю проведемо? Кое ли ћемо дћвице нашимъ кћерма у госте позвати, да се заедно забављаю?“ Али овећьове мысли непростирахусе само по гдиконмъ кућама, не: него у Русіи в овай обычай іошть отъ старійна вообще кодъ свію заведенъ, да они сирћчь на благе ове Божићне дане свое пріятеље и друге познате позываю, а и ньи посћщаваю. У празничне ове дане таки су младе Госпоще по свершетку предручка (ране ужине) похійтиле, да свое имаюће послове поради, пакъ онда отилазиле су кодъ свои пріятельица и други имъ познаница, да кодъ ньи у забави осталу дана частъ проведу; а после вечерћ такоћеръ су међу ньи и старіе Госпоже и престаре Майчице долазиле, кое су се съ ньима до неко доба ноћи дружески разговарале и совћтовале. Оне су овако скупљене говориле о разныхъ или онде у ньиовомъ, или у другомъ коме оближњемъ мћсту догодившимсе предметима, а поредъ овога приповћдале су, како су ньови Стари ове Божићне дане празновали, и како ій они празнују. Овакови забавни разговори и овакова отъ стрица совћтована держала су се кодъ свакe Русске породице, и свагда су се найвећма чули гласови стары Госпожа, кое су хотћле, найвише сбогъ тога, што су старіе были, и што су мыслиле, да су много више

искуства имале, да у предузетомъ о каковой нибудь ствари разговору мейданъ одерже, а младе Госпоице напротивъ доказивале су имъ съ постоянимъ одпоромъ, да и оне о истомъ предмету, ако не више, то занста толико казати знаду. И на овай начинъ много путій тако су се између себе посваћале, да почетомъ разговору никако край учинити немогаху. Пакъ шта више, исте Госпоице, кадъ су видиле, да ій у дружеству числомъ много манѣ има, и да поведеный разговоръ у онай махъ неће моћи одержати, то су свагда гледале, да истый разговоръ прекину, найвише съ овымъ речма: „Та дуго ће, Бога Вамъ, ићи до светогъ Василіе, пакъ ће мо се мало бољма о той ствари промыслити: но немојте намъ штогодь замѣрити, онда ће сигурно свака свое мнѣніе о томъ казати моћи.“ Али ово се само онда догађало, кадъ су старе Госпоже озбильски отъ младји изыскивале, да имъ оне о започетой ствари истоветность кажу. За ово време налазиле су се младе Госпоице свагда у послу, терчкараюћи отъ прће до прће, отъ познате до познате, и настоявајући, колико годь коя вештіе могаше, кое се њима као младымъ Госпоицама лепо доликовало, да имъ се кодъ свю њиово мнѣніе за добро и истинито прими. Затимъ су една другой почињале шиљати поклоне. И Доилѣ као и старе Чуваркуће (т. е Старице, кое кућу чуваю) ишле су после отъ куће до куће и свакій миръ и слогу имъ на верло лепъ и благообразанъ начинъ препоручивале.

(продуженіе слѣдуе.)

ПЕРВА ЉУБОВЬ КАРЛА V.

Историческа Новелла.

(продуженіе.)

По дужемъ рећи овако шаљивомъ разговору найпосле жалостно рекне Царъ: — — Тако ће то, Љубезный мой Клаудіе! Францъ има єданъ предметъ, кои весма люби, а и отъ њега ће такођеръ ако возлюбленъ.

— Но, я бы мыслію, да то исто зависи само отъ волѣ Вашегъ Величества.

— Знашъ ли ты љубезный мой? да се са често-любіемъ само глава задоволява; али сердце наше захтѣва сасвимъ другчіе препитаніе. И осећамъ у мени, да самъ ако принужденъ любити; занста плакати у персима моима жестока любови ватра, коя ће ме, ако другій кои предметъ не запали, наскоро утаманути.

— Славный єданъ Князъ и Велможа, свагда ће у стању, љубовь таковомъ предмету спрама себе улити.

Ніе истина, дражайшій мой Клаудіе! праву любовь не: но само жељу честолюбія. До кою годину дана, а може быти и до неколико месећи сигурноћесе отъ мене захтѣвати, да ступимъ у брякъ. Али я нећу то моћи, у оваковомъ моме стању и подъ крупомъ на глави, по моіой вольи и жељи учинити; ербо я нећу дерзнути єдну такову особу за мене отражити, коя бы управъ мени соотвѣтствовала; коя бы сирѣчъ овако млада и љубовію зажарена была, као и я. Заръ є непостижимо Божество жарку и найблагородніо страсть, к ю є човѣческо сердце кадро осѣтити, љубовь, зато у нашимъ персима невѣки угасило, што намъ є даровало, да насъ свѣтъ славно на Ѳрону седење гледи? Не, занста не; єръ никакова Царска Крона ніе кадра цѣну жарке любови надокнадити.

У истый овай пазаръ зачуесе наполю гласъ — помоћъ, помоћъ — и мало после отворесе собна врата где се Карла са Клаудіомъ разговараю у коју собу чисто изванъ себе садъ утерчи младо єдно дѣвојче, к е є као крпа побледило было, и кое отъ страха деркташе. — Ово Царъ видећи брзо скочи са столице, изуче мачъ, и похіти наполѣ, да види, шта се у дворишту догодило; а Клаудію опетъ наложи, да се постара о непознатой овой дѣвицы, коя се тако уплашила была, да ни рѣчице проговорити немогаше. На степены сукобисе Онъ съ два млада мужа отъ свои благородны Сопутника, са Графомъ отъ Лунденъ и съ Матіомъ отъ Херцеллъ, кои, као подобро віномъ угріяни, быху у глави мало поремећени; пакъ на ону почесть, коју су ду-

жни были Пигомицы Грофице отъ Лалапшъ „А- я!“ На кое Филосссъ (строго): „И друга четвертъ твогъ живота изгубљена е!“ Трећій вопросъ Философа было е изново: „Да ли пакъ каковогъ понятія о Астрономіи има?“ „Мања ме се,“ отговори на то Возаръ, „кадъ бы я то знао, не бы тебе садъ за неколико врћинара овуда провозио.“ „Дакле и треће е четвертъ твога живота изгубљена!“ — У истый на, довъ су се Философъ и Возаръ овако препирали, удари чапацъ о стћну, и поче тонути. Возаръ скочи на ноге, сбацы са себе свою хаљину и ушишено запита Философа: „Зна ли пливати?“ — „Незнамъ!“ было е отговоръ Философа. — „А оно берао уседните ви на леђа, иначе су сне четири четверти Вашегъ живота изгубљене!“

ШКОЛСКЕ ВЪСТИ.

Отъ стране Верховногъ Народны наши Школа Надзирателства дисе съ овимъ како Дћтоваспавницы тако и овогодишнимъ совершеннымъ Предуготовницыма на знанћ, да е у Славонйско — Сремскомъ Окружію Маркушевца, една отъ боли благи Вивкова, да находећисе Учителска Штација, упраздњена: зато, кои ю желе получити, нека што скорће, са своимъ Прошењима, и къ њима приложенымъ нужднымъ Свидћтелствама, Вышемъ своме Надлежателству притећи пох ите.

ТРГОВАЧКЕ ВЪСТИ.

(Пешта.) Леполди е вашаръ прошао. Продаванца было е доста и времено: а,“ напротивъ Куппца и нуждe слабо. Лоша чоя продавала е добро. Сербли пре изводи трошили су се примћтно боль, и особито е шта се тражило, одъ кое хиљадна цвитй продавосе; кое е занста за овай есеный вашаръ много, и за чудо: но нородъ свега тога цћна ioй е нета, као и прећашнћхъ вашара. Потпна е прилично продавала; но съ ледомъ е перло рђаво было, еръ се на цћнти меда 2—3 фор. губило. Вочакъ се и после као перве недељ по нетой цћни продавао. Козе со на су баш яко тражиле. Вышій Кимень (Wechsel), и белый и черный весма се тражіо: такођеръ и суне шалине добро су се продавале. — У дойдућемъ Листу ставит ће се понособъ и обширније цћна разны производа.

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 29. Новем. р. Nro. 70 80 90 25 5

Вуњиће 13. Декем. р.

ФИЛОСОФЪ И ВОЗАРЪ.

Енглезски приповћедни Листови „Іонатанъ“ слћдующу приповћедаю анекдоту: Єданъ Философ, кои се на другу страну рћке превести хтео, уђе у чапацъ. Трајећемъ превозеню запита онъ Возара, єдали што-годь одъ Аріометике разуме. — „Отъ Аріометике, шта е то Аріометика? И ту речъ ioшть у моемъ животу чуо ни самъ,“ бше е отговоръ Возара. — На кое Философъ: „Жао ми е,“ отговори, „еръ кроз то една е четверть твогъ живота пропала.“ — После неколико ока тренуђа запита га опетъ Философъ: „Да ли што годь баръ о Мзомематици разуме?“ Возаръ смешећисе отговори:

(продужење слћдуе.)

АРЕНДІРАНѢ РЕГАЛНЫ БЕНЕФІЦІЯ.

☞ Отъ стране Славногъ АЕМитрополітскогъ Спанлука „Даля“ съ овымъ даесе назнанѣ, да ће се 11. Декемврія по Рим. т. г. наново подъ аренду слѣдуюћа Спанпска Притяжанія, као: Рыболови у Боровскомъ и Дальско — Дунавскомъ отдѣленію, у Затоню и Савульи; потомъ и ватанѣ піявица у простору целогъ Спанлука, найпосле и Паша у Рыту „Живва“ зовомомъ, и то почевше отъ 1. Іануаріа 1844. на три, єдне за другомъ слѣдуюће године, издати. — Тако позываюсе сви они, кои бы волю имали предречена Регалпа Бенефіція подъ аренду узети, да бы се предопомепутогъ дана у Спанпско — Дальской Канцелларіи, у обычне предподневне часе скупили. Остала обвезателна условія, могусе повседневно у Спанпской Канцелларіи видити.

Даль 16. Новембріа 1843.

БЕРЗОВОЗЪ (Eilwagen).

☞ Долуподписани препоручуюсе почитаемомъ Публікуму, да су завели „Берзовозъ“ одъ Пеште и Будима до Бае. — Йзъ Пеште у Баю идесе: понеделькомъ, средомъ и петкомъ; а изъ Бае у Пешту натрагъ: вторникомъ и четверткомъ. Цена є отъ персоне изъ Бае до Пеште 4 фор. среб.; а натрагъ изъ Пеште до Бае 3 фор. среб. — Тко вище отъ 30 фунтій терета има, плати ће 1 кр. сребъ отъ фунте. — Иста кола стаю у Бан у гостіонпцы кодъ „Лава,“ а у Пешти кодъ „Маћарскогъ Краля“ до Нѣмачкогъ Театра.

Николай Лаутъ, Іованъ Балинтъ,
и Павелъ Марковићъ, иначе Шандра названый.

УМОЛЕНІЕ.

☞ Будући да є садъ о Леополди вашару овде наши Сербаля мало было, и тако надежда наша, да ћеду намъ Предбройницы наши искане новце за Скоротечу донети или послати, осуетисе; тога ради умоляваюсе наново наши ГГ. Предчисленницы, да намъ любовь неотрекну, и новце што скоріе, или по сходнымъ и сигурнымъ приликама, или по истымъ ц. кр. Поштама, отъ конхъ Скоротечу пріймаю одъ собственнымъ атрессіма, послати усердствую: єрбо се и тако излазеће овогъ течепія време приближује, и мы Рачуне заключити желимо, како бы се и за далѣ управляти знали. Особито пакъ умоляваюсе ГГ. Совокупительи наши Листова, да бы ону Господу, кою су ва предчисленіе наши Листова позвавши предчислили, и садъ ій, како за ово, тако и за прошасто теченіе, да плате, опомепули.

Учредничество.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Вайкеловимъ

Скоротеча излази у Седмицы 2. пут. Четверт: и Недельомъ: цена му є како за овданшнє тако и за странне Предчисленіе за полъ године 4 фр. у Сребру.

80.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Недеља 21. Новембра. 1843. Год. II.

МАТЕРНЬІЙ ЄЗИКЪ.

(Слоб прев. съ Нѣм.)

Подунавка.

„Лѣпше твой ни гласанъ звони, нег' славуя пѣснице,
Лѣпше него родителька правый говоръ дѣчице,
И єзике, сладка пѣсмо, што т' до гроба нѣка сваке,
Твой се сладкій одзивъ дакле у надгробный свѣтлый зракъ!"

„Тебе цѣнимъ, тебе любимъ, теб' ћу бранит' навѣкъ я,
Златный санакъ изгубићу, завѣтъ старый, добра сва,
Само теб' ћу чувати вилый, нећу т' дати никошто,
Ни за свѣтлу царя круну, ни за благо свѣта сво.

„Ты ми прати, друже вилый, навѣкъ стазе живота,
Твой где гласакъ зазвони ми, цвѣта мая дивота;
Где теб' не'ма, вене ружа, блѣди недогат ютра зракъ
И покрина у прсима сладко чувство ноћи мракъ."

Так' у нашемъ отечеству громко вели гордъ Маћаръ,
Тако Славенъ грми, єзикъ да-й найвышій неба даръ.
Наъ сва дугогъ дигоше се оба лѣпа племена
На бой натреч, латише се штита, мача плакена.

О, да лѣпа позоришта, где юнацы правый путъ
Због себе се оружаю, своіой срећи крче путъ! —
Оснѣнайте цѣну вашу! И у борби ако та
Съ вама буде, нашъ у союзъ ступи'ћ' сила Божія.

У Бѣоградy.

Ђорђе Малетићъ.

МЫСЛИ О СЛАВЕНСКОМЪ ПѢВАНІЮ

(одъ Лудвіка Ріттера отъ Ріттерсберга).

(продуженіе.)

НАРОДНЕ ПЕСМЕ.

Редко є наћи кои предѣлъ, где се два Славянска Народа граниче, да не бы штогодъ одъ Народны мелодія, кое се више ручмической характеристіки поредъ живећегъ племена, него своіой придружаваю, докъ є ова онди, где є найпре постала, већъ отдавно може быти заборављена и изменѣна. Ако є напротивъ коя мелодія кодъ два (єданъ поредъ другогъ живећи) Народа єднако распростерта, (Народнѣмъ) тексту сасвимъ сходна, и чисто народна, то можемо такове у некомъ мыслу као обштность стародревности, (т. є. Славянске) сматрати. Да бы то исто и примѣромъ потвердіо, ево наводимъ мелодію єдне Польске Народнѣ песме: „Stała nam sie nowina, Pani Pana zabiła" коя є (т. є. мелодія) одъ Словачке песме „Čierné oči, pojdte spát" узета, и так - є Ручмусу Польскогъ текста противна и више є у духу Словачки него Польски гласонзвіяна. Напротивъ є гласонзвіянѣ Польске при пићу віна веселе песме: „Piję Kubа" кадъ се изостави додатъ конацъ, гласонзвіяню Ческе песме „Já mám konec" верло складно и єднако: али овай начинъ певаня има тако простъ и свеобштный Славянскій характеръ, и слаже се у обоимъ єзыцыма тако нарядно, да се чисто не бы смели посумняти, стару Народну мелодію у нѣму погражити, коя є доньо већъ сто путій свой текстъ променула. Верло бы интере-

сатво было како у овымъ, тако и у другимъ некимъ отношеніяма, кадъ бы Скупителъи Народны песама, у колико в могуће, назначили, у коима предѣлима вдне, или друге певаюсе.

Са выпенаведенымъ обстоятелствама слѣжесе ова мысао, да су заиста и Народна ова певања вообште непрестано траюћа преиначења и возобновленія претерпила, равно као и взыцы чега ради су многа стара гласовзывања кодъ ньи изчезнула: но зато опетъ в у некимъ песмама мелодія верло стара, макаръ да в текстъ и изменѣнъ. Исто тако показуесе поредъ вдногъ общегъ првобытногъ происхођења, равнымъ начиномъ и у Народнымъ песмама следећа промена чрезъ уливъ и на разна племена Славянска.

Уплывъ странны не Славянски Народа и ньюви мелодія на Славянске держимъ я зато одъ мале важности: връ съ вдне стране песме у невразумителномъ комъ взыку и у туђемъ духу већъ саме по себи сведоче, да ни су толико на Славяне дѣйствія имале; друго пакъ што су између ньи и странныца свагда часъ неко отуђиванѣ, часъ непріятелске распре свакомъ ближе приближаванѣ предупређавале.

Особито три многостручне и познате Народа Славянскогъ Русме показую намъ се у неизбройнымъ Славянскимъ песмама таки при первомъ погледу, коихъ богатство у певаню намъ очевидно показуе, како су яко и взыкъ и мысао Народа за музіку способни.

(продуженіе слѣдуе.)

РУССКО СВЕТКОВАНѢ БОЖИЋА

(продуженіе.)

Домъ кои се за светкованѣ Божића избирао, морао в свагда богатъ и имућанъ быти, „гди се добро живило.“ Ошть много пре Божића посѣщовала в Домаћица таковогъ имућногъ дома свое пріятелѣ и познате: те в свако поимснце, и старо и младо са свакимъ почествованіемъ на Божићь позывала. Другій, трећій данъ после нѣ опетъ ишле су Домаћ, те су по Домаћичиномъ налозима, ову или ону дѣвицу на Божићъ сазывале. Кадъ в овакова Домаћа у кои домъ дошла, то су в съ великомъ радостію, и са свакимъ почитаніемъ предусрели: и докъ се она по налогу свое Госпоће свима клањала (понаряду раздавала поклони), и докъ в свакогъ поименце на Божићь позвала: — дотле се Домаћица већъ побринула и препаравила, чимъ ће ю угостити. И тако умилне и добре ове Домаћ при чаши вдной и другой ві на изказивале су све: тко в на Б жићъ звати, и кога ни су хтели; какве девойке и за кавве момке одређуюсе. — Самой Домаћици принадлежало в право, ако іой в воля была, ову или ону дѣвицу коме момку опредѣлити и одредити, али в свагда при овомъ дѣлу и она у приреніе узимала обстоятелства породица млады овы людій. Избранный пако младићъ свагда се са ономъ дѣвицомъ, кою су за њега избрали и отредили, више мешатя могао, него и кои другій; али ктому морао в и да се брине, да ю на овакомъ светкованю весели, забавля, и да іой све по вольи учини. Међу Званицама морали су такоћеръ и ньюви сродницы быти: и ако су кои отньи неожењни были, то су се за ове понайлепше девойке избирале и сазивале. Што се тыцало овы, то оне ни су се башъ затезале; али што се тыцало момака, коме в спрѣчь коя наменѣна и отређена, о томе в мало потежко было докучити: зато се морало мало и лукавства употребити; т. в. Радо — и пріятельски разговараюћасе Домаћица отводила в Доилю у килѣраць (Speisekammer) или у друго кое мѣсто, гди су се потайно, да ій нитко не чуе, могле поразговарати, и тамо Домаћица в отъ Доилѣ по гдикою овакову тайность искушавала, и за сваку в са вкуснымъ Украйнскимъ воћемъ обдаривала. Међутимъ су и дѣвице любопытствовале и трудилесе, да и оне докуче, коме в момку коя девойка наменѣна. Зато су оне потайно изъ кућье своимъ пріяма шиляле старице (бабушке) да пытаю, съ киме ће на светкованѣ Божића доћи, како ћеду се обући, и т. д. Ока поживана и справляна трава су до Туцынъ — на и то до вечерньи звѣзда (до звѣзди) предъ

бадньій данъ: ербо на овай данъ све є морало по обычаю ньіовомъ готово быти.

Найпосле осване имъ и самъ „Божићъ“ (Великій Данъ), на кои су сви Православни после тако дугогъ поста опетъ месо почињали вести, и то тако ујутру рано, да є погдикои Старчињ до полдне већъ неколико часова отспавао быо. Но текъ што су се ови избудили были, то су имъ онда приступали сынови са своимъ Госпама, те су ій лепо молили, да бы имъ дозволили, да они свое тастове и пунице походити, а снае опетъ као своимъ родительима отићи, и пристойно имъ почествованіе отдати смѣду. При отлазку заповедиле су Домаћице младымъ Госпама, да се извѣсте, какви су гди момцы позвани; ербо су се о томе Руске Матроне найвећма старале. Овакова су посћщенія траяла до предъ само вече, и управо представляла су єданъ начинъ, коимъ се испытивало и искушавала, шта се има отъ светковања очекивати.

(продуженіе слѣдуе)

ПЕРВА ЛЮБОВЬ КАРЛА V.

Историческа Новеала.

(продуженіе.)

— Єто столице, красно мое дѣте, рекне Іованки Царъ, пакъ сѣди, и приповѣди ми, шта се съ тобомъ догодило.

— Ваше Величество!

— Шта, царъ ты мене знашъ?

— Я живимъ овде у овомъ двору.

— Я те іошть досадъ ни самъ видіо; а єво већъ десетъ дана, откако се я овде налазимъ.

— Што се тога тычє; то се лагко може Ваше Величество кодъ мое тетке, Грофіце Лалаіншъ потужити, припапне Цару смѣшћнсе Клаудій на уво.

— Де ты говорльивче, малко языкъ за зубе, отговори Карла Клаудію, да в съ тымъ твоимъ гатанћмъ неуплашишъ; пакъ опетъ далѣ са умилнымъ гласомъ запыта дѣвицу; А шта си ты овде?

— Я самъ овде кодъ милостиве Госпоже отъ Лалаингъ у служби, а ктому іошть и нѣзина самъ дружбена пріятельица, отговори дѣвица, и при овымъ речма обори очи къ земльи: єръ садъ наедапутъ осѣти у себи нѣко сердца волнованіе, да сирѣчь не чини добро, яко она и дуже у красный и обаятелный Царевъ обликъ угледа.

— И Грофіца се тако за мене стара, као друга мати.

— Ты си дакле єдно сиротче?

— Єсть, Ваше Величество, на служби: я принадлежимъ оскудной, али поштенской єдній изъ Ауденарда фамілін.

— Како се ты зовешъ?

— Іованка Ванъ Генстъ.

— Я се особито радуемъ, што самъ ти ма у чему послужити могао, рекне Карлъ Іованки, и то не, као Царъ, него као єданъ учтивый и младый мужъ: єрбо га в цѣо нѣзинъ тѣлесный строй, а найвише умилный нѣзинъ говоръ яко плѣнио быо. И ово изрекши онъ, узме ю за нѣну нѣжну и бѣлу руку, коюона неусудисе натрагъ отети. Но, умирисе већъ душе; и зашто тако деркћешъ?

— Я самъ се Ваше Величество одвѣкъ уплашила была, отговори му Іованка, и умилно се осмѣне. — Мене в данасъ Ваше Величество изъ руку два она гонителя избавило, за кое ћу, докле годь узкланимъ благодарна остати.

— Занста бы се онда, красна Іованко, проговори іой Карлъ на ово са любведостойнымъ изразомъ, пожелило, да се за благодарность изъ тако красны уста, као што суствоя, добывену, иста услуга учини.

— То є права истина; промолви тихо Клаудій, кадъ є видіо, да є младый Князъ яко очи свое ужижіо, ако Ваше Величество іошть и далѣ тако са Іованкомъ Ванъ Генстъ узпоступа, да є она текъ изъ оурне бунце у тихороминяюћу гимнцу побѣгла.

— Већъ су она два Господина отишли, тако и я бы желила, да идемъ, но маломъ молчаню проговори Іованка.

— О не, я те тако брзо не пуштам.

Та іошть ми ви си ни приповѣдила, како се догодило, да су се она два безобразника усудили тебе гонити.

— Више су њи Благородне Господе отъ Дружтва Вашегъ Величества заостали данасъ у Трапезарїи, гди повише флаша вина изпразднувши яко главе свое поутрѣю; и шта више, као што самъ отъ мимопролазнѣгъ Пивничара чула приповѣдати, да многи отъ њи и подъ асталомъ леже... Я дакле садъ мало пре, будући ми в време было, изъ собе милостиве Госпоже изишавши пофемъ поредъ Трапезарїе, куда ми в путъ было, у мою собу; ал' у истый махъ и њи двоица изъ њиове собе изиђу и управ' на мене натрапаю, пакъ заоп'цав ме съ њинымъ дичнымъ — или болѣ рећи незгратнымъ речма забављати: но я кадъ примѣтимъ, да су они тако виномъ обтерешени, да едва на ногама стояху; хитро се отъ њи къ бѣгству обратимъ, и то управо овамо ево побѣгнемъ. Далѣ пако што се догодило, то и Ваше Величество зна.

— Господине Клаудіе, узмите ту свећу и посвѣтлите намъ; вр'ъ я желимъ ову дѣвицу сасвимъ на безбѣдно мѣсто отвести.

Ово рекши Царъ пустисе сестри хитрогъ и искусногъ Рукодѣлца Балдуина Ванъ Генста, исподъ руке узети, и тако одма ю самъ собомъ отведе Графіцы отъ Лалаингъ.

Кадъ се они отъ Графіце опетъ у Цареву собу повратe, рекне Клаудіи Велможи своме:

— Безъ сваке сумнѣ я бы се усудіо мыслити, да се Ваше Величество у Служавку мое тетке, Графіце отъ Лалаингъ, залюбило.

— Али она и есть любве найдостойнія една душа! На мою честь, Клаудіе, я іошть у мом' животу красни и нѣжни обликъ ни самъ видіо. Дали си и ты умилный нѣнъ погледъ, дивный и виткій нѣнъ стасъ, и онай лагкій нѣнъ ходъ примѣтіо?

— Я самъ све то Вашемъ Величеству на промотреніе оставіо, као ето што и чуемъ, да Ваше Величество ніе ни найманѣ очи свое штедило.

— Заръ ніе то права штета, да таково красно едно створенѣ у тамноій сакривности живи?

— Та вальда не бы было, по моме мнѣнію, башъ сасвимъ тако тежко, да се то створенѣ изъ те тамне сакривности избави. Више су већъ Пастырки Дамаша постале.

— Ты Клаудіе, све саме гаталице, кое невреде ни потуре, говоришъ, и я се боимъ, да грѣшникъ неумрешъ безъ покајнія.... Али море, знаш' ли ты, да нѣна рука бѣлиномъ своіомъ чисто човека обчињава?

— И да свѣтлый драгій каменъ на тако нѣжнымъ и бѣлымъ нѣнымъ перстима не бы башъ рђаво стоно?

— Пакъ вси ли іошть, са ентузіазмическимъ удивленіемъ, као и свакій младъ човекъ, продужи Царъ: пакъ вси ли іошть велимъ кое власи красніе отъ нѣны видіо. — На мою честь, тако су мегке, као найболя свила.

— О како бы ій скупоцѣнный бисеръ іошть пренарядно подичіо.

— Заръ ни си видіо, какву дичну виткость нѣногъ стаса она вунена хальина, коју в на себи имала, покрываше?

— Башъ и я хтѣдо Вашемъ Величеству примѣчаніе учинити, да бы исту виткость іошть хальина одъ атласа са златомъ извезенымъ прслукомъ много красніе подичила.

То в истина; али я бы се смео обкладити Клаудіе, да Іованка свое просто и скромно одѣло не бы хтѣла са богатымъ украшеніемъ промѣнути.

— Хм', хм! промолви Клаудій шальиво осмѣиваюћисе: очевидно се види, да в Ваше Величество у той струки іошть нескусно.... Но већъ в доста прошло ноћи, и време в, да я идемъ, придода іошть, и съ овымъ прекине своевольно свой разговоръ.

— Ты данасъ нешто хйтишъ, рекне му Царъ.

— Нека ми опрости Ваше Величество, вр'ъ я знамъ узрокъ. — — —

— Доста, доста, Клаудіе, само иди; я већ видимъ, да ніе могућно предъ тобомъ штогодь затаити.

— Они се сађу раставе, и свакій у својой соби предасе сну, да ішшть заостављу часть ноћи у тихости отпочине; но ово само Клаудію сретно за рукомъ изађе. Царъ в напротивъ цѣлу ноћъ неспокойно провео. Премда онъ чисто самъ себи неђговане; али му в ипакъ сердце са стреломъ любови зрођено было. Красне и дивне черте Іованкине непрестано му се предъ очи представляху. Садъ первый путъ осети онъ жељно оно природно втеченіе страсти и любовногъ пламтења, кое видѣніемъ тѣлесногъ строя и чувенѣмъ речій женске єдне особе на човека у младости нѣговой дѣйствуе. У овомъ дакле, по отшествію Клаудія за нѣколико магновенія, грозничавомъ и мозакъ заверђуѣмъ посертанно волнуюћнсе, найпослѣ призна, да в Іованка єдна красна и млада дѣвица, коя в у нѣговомъ сердцу изненада како в смотріо, природно нѣжно чувство и силну любовъ спрама красногъ пола, возбудила.

(продуженіе сльдуе.)

ПОТАЙНЫЙ ТЕРГОВАЦЪ.

Генералъ — Директоръ свію Харміція у Француской Господинъ отъ Крікъ морао в за явна обстоятелства, а и за своя собственна дѣла, єдно путешествіе у Швайцерску учинити; гдь дошавши чуе онъ, да ондашньи Саџије и прочи Терговци съ великимъ остроумѣмъ хеспапе свое потайно и крадомъ за неплатити харміцію преко границе у Француску шилю. Господинъ Генералъ — Директоръ за увѣрити больма себе о той ствари, оде самъ у Генѣ, и доће къ найзначенитіему Терговцу, гди онъ за чет'рдесетъ хіляда Франка различиты сатова, и други драгоцѣнны вещій покупуе; съ тымъ обаче договорохъ, да се нѣму те драгоцѣнне вещи, безда онъ харміцію у Француской плати пошлю. За исцунити жељу вашу, то морахъ десетъ процента више рачунити, отговори Терговацъ; но онда ћеду сатови съ прочимъ драгоцѣнымъ вещима у єдно време съ вама у Парізъ стигнути. — Я самъ готовъ тій десетъ процента платити, рекне Директоръ „ал' какву сигурность я одъ Васъ имати могу? — Я ѣболю одъ света, вели му овай, Вы ћете онда топерьъ новце, кадъ драгоцѣнне ствари у руке добыете, єдномъ отъ мои ондашньи Кореспондента, кадъ Вамъ Ассе націю моо и каже, положити. Я молимъ за име Ваше и за атресъ Вашъ. Отъ Крікъ, Генералъ — Директоръ свію Француски харміція (Hotel des Douanes) у Парізу. Садъ в добро Господине. Вы ћете сандучићъ са сатова ма невредимо, како у домъ Вашъ ступите, нађи.

То ћесе показати, мыслію в Господинъ Крікъ у себи, видит' ћемо, можели єданъ Швайцерскій Саџија єдногъ Генералъ — Директора свію харміція прехитрити. Ни єдногъ дакле магновенія неоклеваюћи, рашилѣ Г. Крікъ на све харміције по граница заповести, да се нитко живый безъ найоштріетъ испытыраня непропусти, и сугубу стражу свудъ да поставе; а онъ затымъ таки на путъ поће. Кадъ доће на границу, препоручи онъ повторително свимъ Чиновникомъ, да бы строго вниманіе употребили; а ономе кои бы сандучићъ са сатов'ма пронашао, и задержао, 100 луідора поклонити обећа.

Господинъ отъ Крікъ по срећномъ путованію стигне куће своіой; и како изъ кола нскочи, запыта Портіірера (вратара), ели штогодь на нѣга дошло. Овай му неколико писама преда. Онъ у свою собу оде, да се преобуче, и быо в твердо увѣренъ, да су Чиновницы нѣгови драгоцѣнне вещи већъ досадъ пронашли: но текъ што в онъ у спаваћу свою собу ступіо, первый предметъ, коегъ в онъ ту опазіо, быо в єданъ вело лепо испословань сандучићъ съ надписомъ, „на Господина отъ Крікъ, Генералъ — Директора свію Француски харміція (Hotel des Douanes), у Парізу. — Онъ се весма зачуди, узме ключићъ, кога в ту нашао, отвори сандучићъ, и наће све оне драгоцѣне ствари, кое в онъ у Генѣу купіо, съ кон-

томъ заедно отъ четрдесетъ и четиј хиљаде Франка. —

На едановутъ уђе еданъ высокъ и крупанъ човекъ у собу, кои у Швајцерскомъ діалекту нѣму пројговори: Я имамъ честь мене кодъ Васъ пријавити, Господине, и да отъ Васъ у име Госп. М.... изъ Генфа четрдесетъ и четиръ хиљаде Франка за драгоцѣнне вещи Вама послате пријимимъ. Створъ се у поредку находи, отговорј Господинъ Крікъ; убите у другу собу, и тамо ћете одма новце пријимити: но пређе ми, молимъ Васъ кажите, каква е то преисподња ѵуля, кои е знао съ толикомъ хитростю харміцію обманути? Я само име нѣгово захтѣвамъ знати. Онъ се Господинъ отъ Крікъ именуе, кои е Генерал - Директоръ свију харміција у Француской, бјо е отговоръ: Овај сандучићь путовао е съ нама у нѣговој собственој кола, и нѣгови служителји чували су га, и бригу о нѣму носили, како годь и за проче нѣгове ствари.

С. М.

СМѢСИЦЕ.

Варошъ „Ковеˮ у Ирландји мало што ніе бомбардирана была. — Капетанъ „Бірлемъ,ˮ кои е у тамошњемъ пристаништу лежећу бригантину (Brig) отъ 10 тонова (grebé Galiber) Линкъ зовому командирао, напрасно изда заповесть, да се лађа за бој готова опреми; кое кадъ буде, заповеди онъ да се на варошъ пуца. Официри на ово се упрепасте, незнајући узрокъ тако нечајане борбе, стану се згледати; напоследку замоле Капетана, да имъ узрокъ тога каже. Но како се удиве, кадъ пријѣте, да е Капетанъ фалио памећу.

Парізски Листови пишу, да е Краљ Людвікъ Філипъ, кои е 6. Октомврја ове године своју седамдесету годину напершіо, первый изъ нѣгове фамілије, кои е тако дубоку старость доживіо.

ШКОЛСКЕ ВѢСТИ.

Отъ стране Верховног Народног наше Школа Надзирателства даесе съ опазомъ како Дѣтонаставницума тако и повогодишњимъ совершеннымъ Предуготовницима на знанѣ, да е у Славонійско — Сремском Округу Маркушичка, една отъ боље бљу Вінковаца находећасе Учителска Штација, упразднѣна: зато, кои би желе получити, нека што скоріе, са своимъ Прошеніма, и къ њима приложеннымъ нуждным Свидѣтелствима Вышемъ своме Надлежателству притеће похіте.

ВѢСТИ.

(Пешта.) Отъ 21. Новем. до 1. Декем. п. р. прошло е овуда Дунавомъ за горњій предѣлъ са различнов разнов 110 лађи; намећу конхъ было е 42 л. жита са 166364; 7 л. наполице са 10800; 14 л. ражи са 33309; 9 л. ечма са 17400; 31 л. зоби, са 176800; 2 л. репице са 4005 пагава; 400 мерох. кукуруза; 100 мерова прос. Кромѣ тог. 3000. центи суви шљива; 12600; центи шпинерица, и 7000 центи Олја.

(Пешта.) Свињско месо продавало се на данашњој піяци са слањином 18-20 кр. безъ слањине 16 кр. фун.; кобасица 18 кр. мастъ 30 кр. фун. Цента слањине 33 до 36 фр. Рибе се ове године са стране овамо мало доноси, овдашњи пакъ Рыбари фунту живе штуке продавали су данасъ 15 и 18 и 20 кр. Сомове 24 до 30 кр.; Шаране 18 и 24 кр. мертва се риба поредъ Дунава продавала 8 и 10 и 12 кр. фунта.

ПОГРѢШКА.

Будимска Лутрія у числу 79. погрешно печатана была, кои овако гласи Nro. 70 80 90 24 5

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ

28. Ноем. р. 1843.	у Сребру.	
Металъ.	а 5 %	110¾
„	а 4 %	100
„	а 3 %	76½
Заимъ одъ 1839.	„	292½
„ „ 1834.	„	742
Банкаціе Конадъ.	„	1874
Естерхазинъ Лозъ	„	58
Царски дукати.	„	103¼

Цена раже 1. Декем. п. р. на Пешт піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лоп.
Жито.	125	115	108
Наполица	88	80	70
Ражъ.	68	65	60
Ечамъ.	54	50	46
Зобъ.	52	50	46
Кукурузъ.	52	48	45
Проа.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ Дунава у Пешти.

30. Ноем. п. р. 6′ 7″ 6‴.
1. Декем. „ „ 6′ 4″ 3‴.

Цѣна у сребру познатіи сировы производа на овомъ Пештанскомъ Леополди вашару.

СТИПСЕ:	1 цт	фор.	кр.	до.	фор.	кр.
беле.	„	7	—	„	—	—
РАКІЕ, као:	1 ак.					
отъ 20 степеній,	—					
Житарице.	„	5	—	„	6	30
Коковице.	„	6	—	„	6	24
Шљивовице; и то Банатске.	„	8	—	„	13	—
Шљивовице Сремске	„	10	—	„	15	—
а пречешене отъ 30-35 степ.	„	13	—	„	16	—
П Е Р І Я;	1 цт.					
Неочешљаногъ.	„	20	—	„	76	—
Очешљаногъ.	„	30	—	„	160	—
К О Ж А, т. е.	1 пар					
Телећіи	„	2	—	„	4	24
Овчій.	„	1	24	„	2	6
Јагнећіи.	„	—	48	„	1	30
Козіи.	„	—	30	„	2	—
Воловскіи.	„	20	—	„	26	—
Крављи.	„	11	—	„	16	—
Коњскіи.	„	4	30	„	5	—
Јрчіи.	„	3	—	„	6	—
Р А А Н Е, као:	1 П. нер.					
Чистогъ жита.	„	1	30	„	1	45
Наполице.	„	—	54	„	—	—
Ражи.	„	—	54	„	1	6
Бчма.	„	—	40	„	—	52
Зобн.	„	—	32	„	—	36
Кукуруза.	„	1	—	„	1	4
К О Н О П Љ Е.	1 цт.					
Апат: огребене.	„	16	—	„	32	—
„ неогреб.	„	7	42	„	8	30
Бачке.	„	5	—	„	5	30
М Е Д А.						
Банатскогъ.						
Исцеђ. белогъ.	„	19	—	„	20	—
Жутогъ.	„	15	—	„	17	—
Таминогъ.	„	12	—	„	15	—
Розенаускогъ.	„	19	—	„	20	—
РОГОВА, као:	100 ком.					
Воловски.	„	23	—	„	28	—
Крављи.	„	8	—	„	12	—
Кљмма.	1 цт	12	—	„	15	—
Туткала.	„	18	—	„	19	—
ЗЕЈТИНА, као:						
отъ питом. семена.	„	12	30	„	13	—
„ рафин.	„	14	—	„	14	30
„ ъ ана.	„	16	—	„	17	—
Папрікѣ.	„	32	—	„	—	—

НОТАШЕ, као:	цт.	фор.	кр.	до.	фор	кр
Илирске.	„	12	—	„	—	—
Унгарске беле.	„	40	30	„	14	—
Плаве лоше.	„	9	—	„	9	30
Сафлора	„	20	—	„	26	—
ВУНЕ. као Овчіе.						
первострижене						
Верло танке.	„	98	—	„	105	—
Танке.	„	68	—	„	85	—
Средњ.	„	40	—	„	64	—
Лоше.	„	32	—	„	38	—
Другострижене						
Зимске танке.	„	54	—	„	60	—
„ Средњ.	„	42	—	„	50	—
„ Лоше.	„	32	—	„	40	—
Лѣтне танке.	„	55	—	„	63	—
„ Средњ.	„	42	—	„	50	—
„ Лоше	„	32	—	„	40	—
Јагнѣће.	„	40	—	„	120	—
МАСТИ као:						
Свиске.	„	17	—	„	18	24
Масла.	„	30	—	„	36	—
ДУВАНА као:						
Дебреерскогъ 1. Сорте	„	17	—	„	20	—
„ 2 с	„	40	—	„	13	—
„ 3 с	„	7	—	„	9	—
Дебреџинскогъ 1. с.	„	8	—	„	9	—
Печујскогъ 1. с.	„	9	—	„	10	—
„ 3. с	„	4	—	„	6	—
Сегединскогъ 1. с	„	16	—	„	20	—
„ 2. с.	„	9	—	„	12	—
„ 3. с.	„	5	—	„	7	—
Потпскогъ.	„	6	—	„	13	—
ВОСКА, као:						
жут. Розенаускогъ.	„	83	—	„	86	—
„ Банатскогъ	„	83	—	„	86	—
ВІНА, као:	1 ни-талъ					
Токајскогъ аусбруха		80	—	„	100	—
Мишкпскогъ „	1 ак.	20	—	„	100	—
Будим. стар. цер.	„	3	—	„	12	—
„ „ бел.	„	3	30	„	8	—
Плавинск. бел и цер.	„	4	—	„	15	—
стар.						
Другогъ лошегъ и	„	1	30	„	2	30
бел. и цер.						
ШИШАРИЦА, и то новы:	120 фнту					
Прве пробе кибл.		11	—	„	12	—
Друге „ „	„	9	—	„	10	30
Треће „ „	„	7	30	„	8	30
ВИНОГЪ КАМЕНА, као:						
Белогъ природногъ.	1 цт.	14	—	„	16	—
Црв. „	„	12	—	„	14	—
СОДЕ, као:						
добре.	„	10	—	„	11	—
лоше.	„	5	—	„	9	—
Сувы шљива.	„	5	30	„	6	30

АРЕНДІРАНѢ РЕГАЛНЫ БЕНЕФІЦІЯ.

☞ Отъ стране Славногъ АЕМитрополітскогъ Спаилука „Даля“ съ овымъ даесе на знанѣ, да ће се 11. Декемвріа по Рим. т. г. наново подъ аренду слѣдующа Спанискa Притяжанія, као: Рыболови у Боровскомъ и Дальско — Дунавскомъ отдѣленію, у Затоню и Савульи; потомъ и ватанѣ піявица у простору целогъ Спаилука, найносле и Паша у Рыту „Живва“ зовомомъ, и то почевше отъ 1. Іануаріа 1844. на три. єдне за другомъ слѣдующе године, издати. — Тако позываюсе сви они, кои бы волю имали предречена Регална Бенефіція подъ аренду узети, да бы се предопоменутогъ дана у Спанискo — Дальской Канцелларіи, у обычне предподневне часе скупили. Остала обвезателна условія, могусе повседневно у Спанискoй Канцелларіи видити.

Даль 16. Новембріа 1843.

КЊИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

(Позивъ на Пренумерацію). —

☞ Долуподписаный препоручуе свою кньигу подъ загланіемъ: „Universalis Schematismus Ecclesiasticus veter. Cleri Orientalis Ecclesiae Graeci n. u. Ritus J. R. Hungariae, Partiumque eidem adnexarum, nec non M. Principatus Transylvaniae et litterarius Scholaris pro anno 1844 etc.

Будући да є издание овогъ дѣла одна, како є изъ Печатнѣ изышло, разграбилосе и распачало: зато я, да бы тражењемъ и искаюћемъ п. Публікуму задоста учинio, принужденъ самъ наново исту мою кньигу препечатати; тога ради молимъ, да бы се свакій, за коїъ мое дѣло одъ важности и полze быти може, наново пренумерірао. Пренумерірати се може до 15. Іануаріа 1844 год. (коїъ?) у свакой Славн. Дїецезалной Канцелларіи, у свима Кньигопродавницама, или кодъ самогъ долуподписаногъ. — Цена є на 1 фор. и 12 кр. среб. подигнута зато, што ће више печатаны табака быти.

Будимъ 30. Новем. р. 1843.

Алоисъ Реешъ отъ Левалдъ као Учредникъ и Издаватель вышеказаногъ Свештенічкогъ Алманаха.

☞ Отъ стране Дѣловодительства Пешт. Будимскогъ Скоротече учтивѣйше являсе Почитаемомъ Публікуму свакогъ Реда и Чина, да ћемо све оне предмете, кое намъ се, у смотренію разногъ вида продае, ліцітаціе, арендійраня; као и свакій налогъ, буди онъ у каковой му драго струцы было; такоћеръ и Конкурзе у позиванію Суда Мѣничногъ Права о разныхъ ліцітаціама, и овыма подобна, коя бы се годъ чрезъ Новине Народу обзнанити и по нѣму распространити желила, пошлю, свагда пріимати, и као што се обычно по другимъ Новинама и повременнымъ Листовима отъ єдногъ реда плаћа, и мы у наше Листове у свое доба вставляюћи печатати дати; съ коимъ твердо ласкамо себи, да ћемо съ овомъ нашомъ препорукомъ и извершењемъ свакой таковой Особи удовлетворити моћи. Кромѣ тога пако учтивѣйше являмо и то, да ћемо и отъ сваке струке наручбине (Експедиціе) пріймати, и такове свагда точно, у колико намъ скоріе можно буде на опредѣлено мѣсто отправлати. Као и свію оны Г. Списателя, кои желе, и осимъ Предчисленія, своя Кньижевна Дѣла свѣту вручити, у Коммиссію ћемо узимати и по возможности препоручиваюћи ій продавати. И оно намъ се све по адресу вешъ познатомъ (Rosen Platz Nro. 285.) слати и наручивати може.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байерсдорфа

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ. Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленнке за полъ године 4 фр. у Сребру.

81.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія пріимма Учредничество у Пешти на Розевъ - Плацу Nro 285. и свако Цесаро Краіпште Чиновничество.

Четвртакъ 25. Новембра. 1843. Год. II.

РУССКО СВЕТКОВАНѢ БОЖИЋА

(продужење.)

Кадъ су се ова посѣщенія найпослѣ свершила была, то су онда опетъ Домаћицы долазили наймилій нѣни гости: „Бабке позиватке.“ Ово су биле праве Позиваљке отъ стране Домаћицъ, ке су истина умеле госте за истый домъ придобыти; али се ни су ни стыдиле свакой Домаћицы, ко коіой бы послате биле, подсѣћнутисе, ако кодъ ньи ни су добро угошћене биле: Зато су ій свуда са свакомъ честію пріимали, пакъ вломъ и пићемъ преговаривали. Кадъ су се оне вечъ подобро навле и напиле биле, ктому и поклоне добиле, то имъ онда Домаћица наложи, да къ свима сродницыма и познатима отиду, и све ій любезно на овай и овай данъ у госте позову. Сутра данъ пакъ, чимъ свање, то су већъ Бабке на ногама биле своя посѣщенія кодъ сродника и познатій чинити. И ово в было найучтивіе позиваніе, кое се Госпама учинити могло. Таки су се Госпе хальина и други свои драгоцѣностій латиле, Удате су за тилый часъ обучене биле; али се съ дѣвицома доста промучити требало; врбо ни една ніе се усудила по своіой ћуди облачити, већъ се морала по кол пріја и сродница изъ сосѣдства дозвати, да не бы дѣвица сама, што іой в нуждно было, заборавила обући.

Међутымъ ни су ни Домаћини нинаймањ дангубили: врбо су се и отъ ньове стране гости позивали. Іошть рано у ютру дозвали су сватє, и слали ій къ своимъ пріятельима и познатыма.

Свати су были такођеръ хитри и у своимъ послу вешти люди. Тако свакій Сватъ иде свакій путъ у ютру рано носећи у руцы свой дично искићеный штапъ. У кою годъ кућу оні дође, то се найпре помоли Богу предъ светымъ Образомъ, затымъ поклонисе Домаћину и Домаћицы и проговори: „Філімонъ Спірідоновичъ и Анна Картовна поклањаю Вамъ се, Теби Отацъ Артамоне Тріфоновичъ, и Теби Мати Агафія Пелидовна.“

При овымъ речма поклони имъ се Сватъ до самогъ појаса, а они му опетъ на истый начинъ клањајући се отговоре: „Мы захваљуемо са свакомъ понизностію Філімону Спірідоновичу и Анни Картовной.“

Сватъ за овымъ опетъ започне. „Они су ми заповѣдили, да Васъ Отацъ Артамонъ Тріфоновичъ, и Васъ Мати Пелидовна покорнѣйше замолимъ, да навечеръ къ ньима дођете, неголико часова кодъ ньи пребудете и по вольи време проведете, да се красноличны дѣвица нагледате, и да кои залогай хлѣба и печења поете.“

На ове пріятне и умилне Сватове речи отговоре му они: „А за што се Філімонъ Спірідоновичъ и Анна Картовна тако труде: мы ћемо и кодъ насъ сами вечеръ провести.“

На кое Сватъ опетъ: „Промыслите се кало Отацъ Артамонъ Тріфоновичъ, и Мати, Агафія Пелидовна: то в већъ отъ

толико хиљада година у обычаю; съ нама се ніе започело, съ нама се нье и свершити. Немойте дакле светкованѣ кварити, нити добре оне люде снеселити. Безъ Васъ нема никакове радости и веселя кодъ Філімона Спірідоновича, нити безъ Васъ има свечаности за дѣвице кодъ Анне Картовне."

„Да, да, драгій Сватушко! Філімонъ Спірідоновичъ има свашта доста, и гостію ће имати довольно," отговори Домаћинъ.

„Та тако е," рекне и Домаћица, „сигурно да мы ни смо сами ньсвигости, и безъ наше дѣце держа ћеду дѣвице свое светкованѣ."

„Шта ћу дакле да кажемъ Філімону Спірідоновичу и Анни Картовной?" запыта ли саде Сватъ.

На ово обадвое мало поћуте — и чисто се види, како имъ е тежко поћи нгъ не поћи: пакъ найпосле му рекну: „Мы се поклонямо Філімону Спірідоновичу и Анни Картовной, любезный Сватушко! обадвое ћемо дакле доћи; — и то башъ зацѣло ћемо доћи."

(продуженіе слѣдує.)

ХАЙНРІХЪ IV. КРАЉ ЕНГЛЕЗСКІЙ.

(на смертной постелы).

Краљ Хайнріхъ IV. на смертной постелы лежетьи; зажелю е да му круну Царску сирѣчь нѣгову поредъ нѣга на єданъ встолчичь метну. Наслѣдникъ сынъ нѣговъ; кои е досадъ хрдьавогъ поведенія было (после онай славный Хайнріхъ V было, кои е Француску Державу себи покорію) при постелы отца свога сефаше мыслима жалости погруженъ, гледетьи како му се отчина душа съ смрътьомъ бори; потомъ мысляше да му се отацъ нѣговъ сасвимъ у вѣчность преселіо, узме круну као найвећегъ непріятеля отца свога, забринутъ чиняше примѣчанія надъ круномъ, и пунъ туге, оде у Кабінетъ Царскій. Краљ пробудисе и запыта око нѣга стоетье, гди му е круна, а сынъ, кои е онде у Кабінету было похйћіо: рекне; и самъ мысліо; да се ваша душа отъ тѣла сасвимъ разлучила. Краљ употреби ову прилику, да раскопогъ сына своги са слѣдующоль бесѣдомъ изобличи.

„Сыне мой Хайнріче! породила е жеља твоя мысли ове у мени. Кодъ тебе я, како видимъ, дуго се задержавамъ на овой долини, и я самъ теби на великомъ терету. Сдва чекамъ, да я умремъ, да се съ моима чести украшеніяма поносити можешъ, пре него што смертни часъ куцне. О разсудный младићу! Ты гинешъ за величиномъ, коя тье те сатрти Пречекай само єдно ока тренутье, и облакъ тье се высочества мога отъ тако слабогъ ветра у паданю своль зауставити, да тако скоро сасвимъ непадне; мой е данъ прошао, и мое сунце седа. Ты си отъ мене отео оно, што бы после нѣколико мінута твое было; Ты си на моіой смерти мое давнашнѣ пророчество сасвимъ потврдіо. Животъ твой давно е показао, да ты мене любіо ни си, и садъ захтеванъ одъ мене, да я увѣренъ о томъ умремъ. — Шта? зарътыни полъ часа немогаше мене отерпити? Следователно иди на полѣ, и ракву (гробъ) мою самъ ископай; учреди, да у вся тяжкая звона весело у твоимъ ушима огласе, не, да самъ се я упокоіо, него да си ты Круни заклетву положіо, т. е. крунисао. О кад' бы се све сузе, кое ће на мертвачкій сандукъ мой потећи, у балсамске капыице, претвориле, да твою немажу главу! Закопай ме кодъ онога заборављѣногъ праха Отца, по слову праведногъ Іова: „Предай ме трулости Матери. Съ родима, съ церквима, братіи, и сестрама, нека ме изеду." Прогони мое мѣрне Міністре. Поквари законе моје; будући в садъ оно време, у комъ се сретьа и благостояніе презиру. Краљ е Хайнріхъ крунисанъ на суети! Доле вы Служителы Державни! На полѣ вы мудри Совѣтницы! Совокупи садъ у Дворъ Енглеаскій низъ свію предъла лѣность и нерадѣніе. Радуйтесе садъ вы оближнѣ землѣ, сретьа е ваша испунѣна; садъ имате беззаконика, кои сва неваљаства притяжава, пакъ и найстарије грѣхове по найновіемъ начину проводити уме. Радуйтесе, онъ васъ узбунити не-

ње. Енглеска тье њему послугу, преимуществo, и крѣпость даривати: будутьи Хайнріхъ V. узима незауздaногъ безобразія Кормилo, съ гонча ништа заустaвити у станіе. — О сиротно Кралѣвство мое, ты си са внутреннымъ несогласіемъ изъ темеля потрешено! Кадъ моя брига твое невалялство задержати ніе могла; шта тьенъ ты предузети, кадъ невалялство твоя брига постане.“

Хайнріхъ V. Наслѣдникъ Кралѣвства Енглезскогъ, отговара Оцу своему за преступленія своя:

„Ваше Величество, милостивѣйшій Кралю мой! Прерадостно бы съ моима сузама чувствителна и горка пребацывана Ваша задержaо, пре него што сте Вы пуни ярости іошть бесѣднли, кои самъ самимъ прослушao. Круну Вамъ Вашу предаемъ, и Богъ кои Круну Царску безсмертно носи, нека Вамъ задержи, да дуга времена! Та да самъ я кадгодъ Круну Вашу већма тражіо, нежели гласъ имена Вашегъ, већма, нежели честь Вашу. О! онда некъ неустанемъ нигда съ овы колена, съ коима самъ се предъ Вашимъ Величествомъ поклонiо, при коемъ се нѣрно сердце мое крайной и неограниченной покорности научило. В емогутьій Богъ нека ми сведокъ буде, како се речь Вашегъ Величества сердца мога смертно коснула, гадъ самъ изъ друге собе къ Вама повратіосе, и нашао, да Вы ни дыхали већь ниште! Кадъ бы тко рекао, да се я овде претварамъ, О! нека таки садъ погинемъ, и да не живимъ нигда, на кое се данасъ отважуемъ. Кадъ самъ се къ Вама повратіо, да Васъ видимъ, будући самъ мыслiо, да сте већь умерли: онда самъ Круни Вашой проговоріо: „Она брига, кою ты ме ни налажешъ, изочтила е тѣло Отца мога.“ Докъ самъ я овако говоріо, и поступао: метнемъ Круну ову мени на главу, да съ њомъ као съ непріятелѣмъ, кои отца мога предъ очима монма убія, као нѣрный Наслѣдникъ у противность уѣмъ. Обаче, ели Круна та сердце мое съ радостію испунила, ил' е духъ мой къ высокой покоса мысли подигла. — О! онда некъ ю Богъ Великій већно съ главе моје скине, и некъ уреди, да я найсиромашнiи Поддайникъ будемъ, кои са пунымъ страхопочитаніемъ, съ пунымъ ужасомъ предъ Вашимъ Величествомъ стоимъ.

У Пирошу, на край Света 1843.

ПРИПОВѢДЧИЦЕ.

Руссіяни су тако да кажемо природни Терговцы. Све њіове природне способности свойствующе понайвише за Терговицу. Зато не може Аврамово сѣме у Руссіи да процвѣта. Нѣколико Холандски Евреа молили су Цара Петра Великога, и велике суме новца обѣћавали, да имъ дозволѣно буде по Русскомъ Царству терговати. Царъ Петар њіову молбу отбіе, говорећи имъ: Задержите новце ваше: вы у Руссіи не бы сте добро прошли: врбо єданъ Русс янинъ є млого хитрiи, него четири Евреа. И заиста зато Чифути и немогу у Руссіи да прокопцaю.

Єданъ Свештеникъ докаже у своіой проповѣди, да є Богъ све добро начинiо. То єдногъ отъ нѣговы Слушателя, кои є гербавъ бiо разсерди. Кадъ се служба соверши, проговори онъ Свештенику, Вы каже те, да є Богъ све добро начинiо. Може ли то стоятi, погледайте само мою гербу? Мой драгій брате: вели му, Проповѣдникъ, вы сте за єдногъ гербавогъ и верло добро начинѣнъ.

С. М.

ВѢСТИ.

Изъ Карловаца. Нѣгова Ексцелленціа нашъ верлый Господинъ Архіепископъ и Митрополитъ, видећи да є необходимо нуждно, да се Свештенство како Званію своме и Достоинству, тако исто и кругу дѣятелстнои свое, сходно воспитава, подиже е Прошеніе свое Высочайшемъ Мѣсту, да се на 20.000 фор среб. износећи упражднене Епархіе Бачке приходи за три или петъ година обрате на основаніе єногъ Семинаріума, у кои ћедусе само они, кои су Філософію совершили, прінмати. Нѣгова Ексцелленціа на горе позванутый конацъ є и отъ свію Народны Фондова Интересе за неколико година поискала.

УМОЛЕНІЕ.

☞ Будући да є садъ о Леополди ваипару овде наши Сербаля мало было, и тако надежда наша, да ћеду намъ Предбройницы наши искане повце за Скоротечу донети или послати, осуетисе; тога ради умоляваюсе наново наши ГГ. Предчисленицы, да намъ любовь неотрекну, и новце што скоріе, или по сходнымъ и сигурнымъ приликама, или по истымъ ц. кр. Поштама. отъ конхъ Скоротечу пріймаю подъ собственнымъ атрессіма, послати усердствую: єрбо се и тако излазеће овогъ теченія време приближуе, и мы Рачуне заключити желимо, како бы се и за далѣ управляти знали. Особито пакъ умоляваюсе ГГ. Совокупителы наши Листова. да бы ону Господу, кою су на предчисленіе наши Листова позваши предчислили, и садъ ій, како за ово, тако и за прошасто теченіе, да плате, опоменули.

Учредничество.

КНЬИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

(Позивъ на Пренумерацію).—

☞ Долуподписаный препоручуе свою кньигу подъ заглавіемъ: „Universalis Schematismus Ecclesiasticus veter. Cleri Orientalis Ecclesiae Graeci n. u. Ritus J. R. Hungariae, Partiumque eidem adnexarum, nec non M. Principatus Transylvaniae et litterarius S. holaris pro anno 184¼ etc.

Будући да є издаше овогъ дѣла одма, како є изъ Печатнѣ изышло, разграбилосе и расначало; зато я, да бы тражењемъ и искаюћемъ п. Публікуму задоста учинію, принужденъ самъ наново исту мою кньигу препечатати; тога ради молимъ, да бы се свакій, за коиъ мое дѣло одъ важности и полze быти може, наново пренумерірао. Пренумерірати може до 15. Іануаріа 1844 год. (коиъ?) у свакой Слави Діецезалной Канцелларіи, у свима Кньигопродавницама, или коиъ самогъ долуподписаногъ. — Цена є на 1 фор. и 12 кр. среб подписута зато, што ће више печатаны табака быти.

Будимъ 30. Новем. 1843.

Алоисъ Ресшъ отъ Левалдъ као Учредникъ и Издаватель вишеказаногъ Свештенички Алманаха.

☞ Отъ стране Дѣловодительства Пешт. Будимскогъ Скоротече учтивѣйше являсе Почитаемомъ Публікуму свакогъ Реда и Чина, да ћемо све оне предмете, кое намъ се, у смотренію разногъ вида продае, лицітаціе, арендійраня; као и свакій налогъ, буди онъ у каковои му драго струцы было; такоферъ и Конкурзе у позиванію Суда Мѣничногъ Права о разныхъ лицітаціама, и овыма подобна, коя бы се годъ чрезъ Новине Народу обзнанити и по нѣму распространити желила, пошлю свагда пріймати, и као што се обычно по другимъ Новинама и повременнымъ Листошима отъ єногъ реда плаћа, и мы у наше Листове у свсе доба вставляюћи печатати дати; съ коиъ твердо ласкамо себи, да ћемо съ овомъ нашомъ препорукомъ и извершеніемъ свакой таковой Особи удовлетворити моћи Кромѣ тога пако учтивѣйше являмо и то, да ћемо и отъ свake струке наручбине (Експедіције) пріймати, и такове свагда точно, у колико намъ скоріе можно буде на опредѣлено мѣсто отправляти. Као и свію оны Г. Списателя, кои желе, и осимъ Предчисленія, своя Кньижевна Дѣла свѣту вручити, у Коммиссію ћемо узимати и по возм жности препоручиваюћи ій продавати. И ово намъ се све по адресу вешъ познатомъ (Ofen Pfad Nro. 285.) слати и наручивати може.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Ofen-Pfad Nro 285.)

У ПЕШТИ словыма Баймеловыма.

Скоротеча излази у Седмицы 2 пут, Четврт: и Недельокъ: цена му е како за овдашњ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

82.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прима Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Арг. 285. и свако Цесаро Краљ. Поште Чиновничество.

Недеља 28. Новембра. 1843. Год. II.

ЦРНОЙ — ГОРИ.

Земљо юначка Рода мога,
Нема ти равне докъ е светъ!
Тебы е славной после Бога,
Прво свободе міо цветъ! —

Природе оклопъ когъ заслања;
А притомъ борца храброгъ мачъ:
Залудъ некъ крвникъ крвлю сања;
Неће му моћи задат' плачъ. —

Сданъ на тріестъ докъ е было;
Па нису могли Турцы све
Сатрет'. Тако е певай Вило!
Нека нимъ слава вечна зре.

Камене стене пре су пале,
Срушены храмы Цетиња;
Алъ ошть изъ луга Срби пшале,
Свалюю турски звериња. —

Постала тад' кадъ нисн рая,
Содъ ми се мила нећъ не бой! —
Више ій садъ Пивлянина Бая
Слабій ћупријаћа рой. —

Умро е Муратъ, Отмановићъ;
Клоную деце нимъ е штитъ!
Живи юначство и Петровићъ,
Црна ће гора славна быт'! —

Народный поносъ честъ и слава
Чегъ огрева рода грудь;
Так' е юначство светостъ права
Народна срећа свачій трудъ! —

Да Црногорцы Браћо драга!
Дел'ма Вашимъ дини светъ
Вы сте одъ Агарина врага
Градили често страни светъ. —

Много е браће Србске пало,
Црногъ одъ дана Косовскогъ;
Доста Изліму веру дало,
Одъ страха нача отровногъ.

Алъ Бож'ја помоћъ храбромъ слета
Босанске виле чуемъ гласъ.
„Овамо децо Србскогъ света,
За васъ ни куца срећне часъ!"

„Косово тужно Васъ дозива,
Гробовомъ животъ листа нов:
Душманна крепость већъ с' разсыпа
Нћну пронасти готовъ гробъ."

„Съ десна Вамъ крыло Црна — гора
Крепакъ Срб — будућности стубъ
Съ лева е сва Славенства зора
Лако можъ окнут' срећне труб'."

Знамо о Вило сестро мила!
Црна е гора срећне зракъ!
Срећна ми была браћа мила,
Песна нимъ моя срца знакъ.

У Орославону.

Дим. Аріотъ.

РУССКО СВЕТКОВАНЬ БОЖИЋА

(продуженіе.)

Доће већ и право вече Светковања. Са свы страна почнусе гости на саонице стыцати, а на каше отеч жене, дѣвице и други Служительи изъ дома поверве да госте дочекаю. На саонщама довозиле су се позване дѣвице у гостійнскій домъ. Сваку младу, коя се оне всени довела, пратиле су њна мати, њене пређашше другарице, друге старіе и познате Госпе, и служавке. Къ њима су се много путій и друге женске прилепљиваде и долазиле, само да виде, како се коя накитила, и како ће ій Домаћинъ и Домаћица дочекати. У первымъ дакле саоницама сѣдила е мати и кћи (млада), и една младина другарица; у другима су были завежлаи и кутіе отъ хальина, као и посластице са разнымъ колач'ма, и сви они, кои су ій пратили. Што е веће Званица дружство было, то е и гостійнскомъ дому већій поносъ и дика была. Свагда е предъ званнымъ овакимъ дружством ишла позивалька. Кадъ већъ тако предъ капію доезде, то се ни една са саоница не силази: него предъ капіомъ почну подвикивати, да ій Домаћи чую и предъ њи изиђу. На кое подвикиваће излети Домаћинъ и Домаћица, те ій изъ саоница прехвате, а Пратіоцы опеть поскидаю са саоница завежлае, кутіе и друге ствари, пакъ понесу унутра. Ту се садъ сви у дворишту лепо поздраве; потомъ сви уђу у собе, гди се найпре предъ светымъ образима помоле, а после свима Домаћима, као и свима онымъ гостима, кои су већъ дошли были, поклоне, и съ њима учтиво поздравесе. И садъ се пре дошавши гости стану међу собомъ кошкати, нове госте нудити да поседаю: али се ови никако ни су могли на то склонити На кое ій почну и Домаћинъ съ Домаћицомъ кое шаломъ и озбильски, кое молбомъ и претњомъ нудити; али е све бадава было, — врбо гости, кои су у найвећой чести были, требало е да посѣдаю у горње чело, па макаръ се други зато и сердили. То е већъ такавъ кодъ њи обычай. Међутымъ, докъ е ово кошканѣ и молаканѣ траяло, дотле су Доиле предавале свакой особи драгоцѣнше њене ствари; Старице су опеть раздавале дѣцама колаче и друге посластице; а Госпе су обдаривале Служавке. После чега таки се растављала мати отъ свое кћери (младе) препоручиваюћи е са сузама Домаћину и Домаћицы говорећи: „Назите ми на мою милу кћерку тако, као годь да е ваша“ На ово ій Домаћица отговори: „Немой се нинайманѣ о њой брынути; мы ћемо ій са свачимъ удовлетворити: нити ћемо нинайманѣ на нію заборавити;“ и овымъ речма испрати матерь до изванъ капіе. На истый овай начинъ бывале су и све друге девойке препоручиване.

Све ове позване дѣвице садъ су одма постале пріе. ма да се пре никадъ ни видиле ни су. У старія времена увекъ е звала една другу „Другомъ“ (Подруженка). А Домаћинъ, Домаћица и други Укућани звали су ій „Красніа Дѣвушки,“ т. е. красно обучене дѣвице.

Таки ішшъ овогъ первогъ вечера већ су се другарице домышљавале, съ каквымъ ћеду играма благе ове дане и ноћи проводити. Сваку нову другарицу, коя е после њи долазила, частиле су съ печенѣмъ и другимъ куваным ел'ма, а међутымъ су се већ и све Званице поскупляле. Садъ су се дакле започеле свакояке игре. Обычно се проводило перво вече понайвише са загонетками; и кадъ се већ довольно назагонетаю, кое е траяло до неко доба ноћи, то ій онда отведу у спаваћу собу, коя е обычно была найвећа сала. Насредъ нѣ были су сами перяни душецы понамештани, на кое сви безъ свакогъ далѣчъ облеваня полежу.

Сутра данъ ішшъ са зоромъ сви у цѣлой Руссіи Православни поустаю, и свакогъ е та мысль пробудила: „Данасъ е Васіліевъ Данъ.“

Домаћице су већ челядъ разслале быле по сосѣдству, да распытаю: „Кодъ кога су синоћъ саонице дошле? Колико ій е было? Колико е душа у њима дошло? Како су ове накићене быле? Колико се завежлая и кутіа са саоница поскидало? Како су се гости дочекали? Кога су, и чиме су гости обдарили?“ — Све се ово морало знати; врбо се

по овоме судило, у каквой в важности и цѣни гостіинскій домъ. — Цѣлу ову ноћъ кукавна Домаћица ніе имала мира; врбо їой в стотину послова за братомъ стояло. Чимъ зора заплави, то су већь брижљиве Домаће моралe свуваћ, кои се изъ вина, пива, меда и разноћ кореня состоо, варити. Такоћеръ су и Служителіи на ногама пре зоре были; али су се више ньи сбогъ синоћнегъ віна, кога су подоста пили, зыда придержавали, да онако їошћ буновни не посерну и на землю не строноштаюсе. И у онымъ кућама, изъ кои су се гости позвали, было в доста бриге. Тамо су се майке яко старале за свое миле кћерке; да ли су добро спавале, шта су доброга снивале, и како су синоћне вече провеле? Алъ имъ съ тыме нимало ніе поможенo было: ньи саме ни су смѣле тамо отиће, да за кћерке запитаю: него су бержболѣ преправљеногъ разногъ пецыва и слатка пића у одну кесу стерпале, завезале, и Домаћима предале, да ово у гостіинскій домъ однесу, и приликомъ овомъ, извиде, шта раде красно — обучене дѣвице. Докле су се о овомъ майке бринуле и преправљале, дотле су красно обучене дѣвице мирно у спаваћой ньиовой собы почивале; нити се ткогодь усуђивао ій дотле дирати и будити, докле годь време ніе дошло у церкву поћи.

(продужићесе.)

НА ПОХВАЛУ ЖЕНА'.

(Съ Њемачкогъ.)

отъ Дра П. Јованованъ.

(продужење.)

Кодъ Римлана', кои су были строгъ и озбилскій Народъ, и чрезъ цѣла петъ стоѣтія о увеселеніама и художествама ништа не знадоше, и кои су се непрестано са земледѣліемъ занимали, како у радньи, тако и у побѣдама быле су нрави Жена' дуго време строге, и озбилске, нити покварене, нити ослабѣне. Времена, у коима су се Римске Жене явно видити дале, сачињаваю у повѣстницы особыту епоху.

Будући да су у своима кућама затворене быле, и у њима при своіой невиной и нехудожественной добродѣтели све природи, и ништа тако названомъ пролазку времена жертвовале; о ничемъ другомъ не знаюћи, развѣ да су оне супруге и матере: цѣломудрено живиле, безъ да су понятіа о противномъ животу имале, чувствителне быле, безъ да су чувствителности значенѣ нигда описывати се училе; съ извршиванѣмъ дужностій своіи занимаюћисе, а друга никаква увеселенія непознаваюћи: то су оне животъ свой у єдиненію своемъ съ тымъ проводиле, да су дѣцу своју саме доиле и раниле, држави земледѣлце и войнике одрављивале, и до мрклe ноћи, часъ иглу часъ преслицу, за мужеве свое, у рукама имале. Познато в, да ни єдань Римлянинъ никакву другу хальину носіо ніе, развѣ коя в одъ ньегове жене, или кћери справљена была; и самъ Августъ, Обладатель свѣта, было в образцъ стародавне ове простоте. За цѣло ово време быле су Римске Жене, као у свыма просвѣщенымa земляма у великой чести. Кадъ су мужеви съ биткій побѣдоносно враћали се; съ усхићеномъ радостію ньи су виђали, доносивали имъ добыене одъ непріятеля грабежи, и дичили су се явно съ равнама, кое су за отечество, и за ньи получили. Често су заповѣдале Жене самымъ Краљевима; а у своима кућама повиноватисе за честь су држале. — Бадава су имъ строги закони давали право надъ животомъ и смрћу. Жене, кое су быле силніе одъ закона, заповѣдале су судіяма своима. Бадава допушташе закони, о потребности стараюћисе, супружества разрѣшеніе, кое в само кодъ изкварены народа' нуждно было, обичаима пакъ было в прогнато. —

Тако в велика была сила и крѣпость ћеноте! Види се, као да су найвећій трудъ на то у Риму жертвовали, ово сретно за женске доба продужити. Закони, кои су трошкове при кићеню и украшеню ограничавали: цркве, кое су цѣломудрію и стиду на честь воздвигнуте; храмови Божеству кое в миру супружества предстоило, и хвална урежденія ради заслуга' Држави одъ Жена' учињены: све в то найвеће втеченіе имало надъ женскима и њиховима правима.

Не примѣчавамо, да су Римске Жене дивіе оно жестокосрдіе притяжавале, кое Плутархъ кодъ нѣки грчки и странны Жена' похваляше. Оне су природи вельма приближавале се, или су то мальѣ увеличавале. Њихово найизрядніе свойство была е пристойность. Знамо, шта е Цензорь Като чиніо, кои е одногъ Римлянина изъ Каталога Сенатора зато избрисао, што е онъ свою жену, у присутствію свое кћери полюбіо. Са строгимъ овыма правима союзише су Римске Жене любовь ко Отечеству, кою су при удобныма приликама обѣлоданиле. После смрти Брутуса све су се у црно завиле. У време Коріолана Римъ су освободиле. Кадъ се овай разлюбезный великій мужъ Сенату и Свештенщыма противіо, и изъ гордости опростити ніе хотѣо: то опетъ молбама и сили Жена' противитисе ніе могао. Сенатъ благодаріо е њима посредствомъ явногъ уреженія, и заповѣдіо е на ономъ мѣсту, гди е Мати своегъ Сына, и Супруга своегъ Мужа возбудила, олтаръ подигнути, и допустіо е свима Женама главе украшеніе одныма украсомъ (Sierath) умножити. Признати морамо, да наше Француске моде посвуда таковый благороданъ изворъ немаю. — У време Бренноуса освободише Жене Римъ по другій путь, све злато свое на освобожденіе града жертвовавши. Онда имъ е Сенатъ ту почесть учиніо, да су на явномъ Вићи торжишу, као властна лица и войвицы, похваљиване бывале. После битке кодъ Канне, кда Римъ никвы други сокровища не имаде, развѣ добродѣтели своіи жителя', жертвовале су оне такоѣеръ свое зданіаре и сокровища. И тако опетъ наново за свою ревность быле су награђене. Валеріусъ Максімъ, кои е у време Тіберіа живіо, и одъ коегъ мы списаніе одно имамо, кое е више паметникъ велики добродѣтелій, нежели вкуса было. Римске е Жене на много мѣста похваљивао. Ту ни су само похвална слова, но и особене черте, при коима е себи кадкадъ и обращенія витійска допуштао.

Лако помыслитисе може, да славна Порція, кћи Катонова, и Супруга Брутусова ту изостављена ніе; равно и Іулія, супруга Помпея, коя е одъ страха умрла, кадъ е съ крвлю посуто одѣлніе супруга своегъ усмотрила; такоѣеръ и млада Римлянка, коя е у тавницы свою матерь съ млекомъ доила; и многе знамените Жене, кое су живот свой у опасности ставиле, да бы мужеве свое избавиле. — И похваљиваюћи списатель тай добродѣтели, наводи такоѣеръ и дарове (Talente). Онъ преповѣда, да су у време другога Тріумвірата, три убице и повелитеља Рима, кои су по пролитію многе крви, врло сребролюбиви постали, и по свой примицы свакій начинъ убиства, грабежа и оплѣнія употребивши, измыслили такоѣеръ и Жене прецѣњивати. — Женске тражиле какоегъ говорника (оратора) кой бы ій браніо, но не могоше никакогъ наћи; вербо се нитко ніе хотѣо повелительныма противити. Кћи славногъ Хортензіа сама се охрабри, и возобновивши Отца своегъ дарове, бранила е неустрашимо свое и Женски право. — Тыранни осрамотивши се рѣчь су свою поревши; и тако одна Женска имаде честь у одномъ дану людма примѣръ срдечности, женама образацъ краснорѣчія, а Тыраннима науку човечности дати!!

(продужиће се).

ЛЮБОПЫТНОСТИ

изъ

Царства Природе.

Простый Чворакъ у дужину мѣри 9 палаца; све му е перѣ на верху бѣлкасто, иначе е бое црне и любичне; клюнъ му е такоѣеръ церић, а у време леженя жутъ; женка е ача, аль се не стакли као мужакъ.

Они найвише обытаваю по шумама оныхъ, кое су близу њива и ливада, на кое свако іутро рано атомъ излећу, пакъ скаканце, глисте и друга насѣкома изтражую и еду. Они берзо терчкаюћи преметну свакій листакъ, да виде, имали какова животна подъ њимъ: особито пакъ виђаюсе међу овцама и кравама, на коима хватаюћи опастне обадове и друге шкодљиве муве еду. Они се найвише легу у дуплама, ктому у наслонима, кулама (торњевима) и шупљимъ стѣнама, и

сваке године долазе на своја стара гнѣзда, која су сасвимъ просто одъ лишћа, блатова и длака начињена.

Подъ есенъ скупљаюсе хиљадама, пакъ заедно са великомъ крыкомъ одлећу на ливаде и стерняке, а увече опетъ враћаюсе у терњняке на конакъ. Када зреду трешњ, шљиве и подъ есенъ када зри грожђе, тада се по цѣо данъ верзу по трешњама, по шљивицы и виногради, где велику штету наносе. Свагда скоро видесе предъ њима неколико врана летити, за коима наскоро они ятомъ као облакъ укажусе; и у ова су времена тако яко плашљиви, да ій тежко ловацъ може довребати и на њи пуцати.

Лагко се даду припитомити, пакъ се свачему брзо науче, на свакій погледъ добро пазе и слѣдую му, такођеръ су одвећ весели и кочуперни. Кадъ имъ се исподъ езыка препета жилица отсѣче, онда науче нешто мало говорити, песме звиждукати, као многа друга животиня крычати; но све ово опетъ брзо забораве. И за 10. 12. година могу као припитомљени живити.

У сѣверныхъ Ческихъ предѣлима Земледѣлцы ій одвећ почитую, и радо имаду, кадъ се у сосѣдству њиовомъ легу. Шта више, исти Землѣдѣлцы іошть имъ сами и гнѣзда справляю; т. е. узму єданъ отъ єдне стоне дугачакъ комадъ дрвета, кои та о стешу, да буде са свечетиръ стране 4 палца широкъ, пакъ у среди съ єдне стране изверте округлу дуплю, предъ коіомъ ударе єданъ клинъ, на кои може чворакъ стати. Ово дакле овако справлѣно дрвеће яко и повысоко на древеса они попривежу, у коима после радо се чворцы легу. Но свакій чворакъ, кадъ стане на ставлѣный предъ дуплю клинъ, напре ю са своимъ клюномъ измѣри, ели за нѣга сходна, т. е. яко зине, пакъ съ клюномъ као Инжиныръ са шестаромъ обшестари дуплю, и овако измѣри, ели она за нѣга малена или велика; пакъ ако є илъ єдно или друго, то одлети другой дупльи; ако ли є напротивъ сходна за нѣга, то одма утерчи унутра.

Єданъ таковый чворакъ, кадъ се припитоми, правый є шальивчина у кући. Онъ попне се на прозоръ, кадъ є отворенъ, и за свакимъ, ко годъ проће, внимателно гледи. Онъ яко види папиръ, књигу или какву другу стваръ, таки забоде свой клюнъ и преверне ю само ако може, да види, шта се тамо налази. Шта му годъ човекъ пружи, таки долети, узме са собомъ и отнесе. Но найчудніе су му церемоніе, кое чини, кадъ се хоће да купа. Домаћи усну у каквый нибудъ сосудъ воде и метну га єдногодъ у собу. А чворакъ, кадъ добіе жељу купатисе, дође къ сосуду, и неколико путій около њега обтерчи; пакъ наєданпутъ хити се натрагъ и около истогъ сосуда опетъ неколико путій обтерчи. Ово совершивши скочи на край сосуда и напіесе изъ њега воде: после опетъ скочи са сосуда на землю и као и пре стане около њега обтеркивати. Кадъ и ово совершіи, онда скочи на сосудъ и съ њега унутра у воду, кое се неколико путій напіе, пакъ брзо опетъ напољ искочи, и свое обтеркиваће никадъ непропусти. — Найпосле кадъ се сасвимъ већ осѣдочи, да є у сосуду вода, и да за њега ніе дубока, то много слободніе садъ ускочи у воду, и почне се у њоій лепршати и съ крылы яко по води пляскати; мало после опетъ искочи на полѣ изъ воде, пакъ се тамо амо по соби протерчи, а потомъ опетъ ускочи у сосудъ, и текъ онда започне право купатисе.

Кадъ се добро окупа, то потражи мирно мѣсто, найвише где сунчани зрацы допиру, легне на леђа, опружи и ноге и крыла, зине и тако яко почне дысати, као да є већъ при наданућу: но кадъ му се ткогодь приближи, таки ћипи и съ мѣста побѣгне.

Г. Хайнріхъ Ернстъ Пешлъ има јоћи у Прагу овковогъ єдногъ чворка яко се бію потрудіо, да бы га научіо онако звиждати, као што му є онъ у трумбету свирао: Чворакъ є истина ову свою лекцію свакій путъ са великимъ вниманіемъ слушао; али никада ю ніе изъ свои уста звиждао. Случайно пакъ єданпутъ догодисе, да му супротъ поће єдна мачица, да га ухвати: но онъ накострешенъ клюномъ своимъ као херой бодро бранећисе све є измицао натрагъ. Али напослѣ кадъ се овако измицаюћи наеданпутъ

нађе у једномъ ћошку, и види, да већъ више натрагъ неможе, а съ преда опетъ неумолимогъ непріятеля има; то у крайной овой бѣди находећисе почне своимъ гласомъ на мачицу трубити, као годь у трумбету, и съ тымъ отчнавши мачку сретно себе избави. Сдаредъ столо в овай чворакъ на средъ астала, около когъ су седили гости споменутогъ Господина и частили се. Садъ сданъ отъ њи рекне: како бы было да се даде чворку пива пити. Ово се таки и учини. Чворакъ се добро напіе и опіесе, и текъ имъ онда зачне разне смѣшне шале проводити. У предњой соби, у коіой в найвише чворакъ ноћивао, врата су пи и отвораню шкрипила, кои шкрипнѣ гласъ онъ упамти, пакъ сдаредъ почне као годь врата са своимъ гласомъ шкрипити, съ чимъ узбуни све живе у куѣи, кои чуюћи да врата шкрипе а нитко имъ у собу неулази, найпосле заплашесе, да ніе каково хитро волшебство, и заиста бы се морали отъ страха изъ дома удалити, да наскоро ни су примѣтили, да в тай хитрый волшебникъ было припитомлѣный њіовъ чворакъ.

Кадъ в сдаредъ гореречены Господинъ на дальный путъ отишао био, догоди се чворку, да спромахъ ноге свое тако опали, да су му после обадве отпасти морале. После неколико месеціи, кадъ в онъ, съ пута своіой куѣи сретно дошавши, таки, чимъ у собу уѣе, запытао, гди в чворакъ, ал' овай и знавши по гласу, да му в Газда дошао, одма онако сакатъ, полакъ на крылы изъ једногъ буджака изперчи, и предъ нѣга, кога тако дуго већъ ніе видіо, на земляо простресе, и снуждено свое изгореле ноге показиваше му. Ово сви Домаћи, кои су се около Газде скупили были, видећи, ни су се могли уздержати, да сузе сожаленія не пролію.

СКУПОСТЬ ВРЕМЕНА.

Броугхамъ у словесной ревности прослављенъ радинъ, и поредъ поноћногъ легања и ранногъ устаяна, ніе имао времена разговаратисе; зато в на врата дао написати ове речи: „Съ мадо речій много кажи.“ —

Урзинъ, Хайделбергскогъ Училишта Настоятель, да бы суетне безпосленника разговоре обишао; свакогъ хотећегъ съ њимъ разговаратисе съ овымъ предупреди: „Пріятелю! будп ты тко, илъ накратко казуй, или одлази.“ —

Скалигеровогъ обыталишта надписъ овако в гласіо: „Време в њива моя.“ —

Шакспеара в найрадія пословица была: „Непровод'те време бадава! изгубљено време неповрати! другови су прави временокрадљивцы!“

Великій Фридріхъ, кои в време скупо цѣніо; рекне в'ойнику пружаюћемъ му писмо молебно: „Ако ми съ једномъ речію кажешъ, шта ћешъ, бы ће ти жеља испуњена. „Подписъ,“ отговори войникъ.

Д. А.

ПРИСПОДНЯ ТВЕРДИЦА.

Богатый сданъ человѣкомразећій Твердица у В. яко падне у болесть, у коіой видећи да му већъ и последнимъ часъ живота мѣговогъ приближуесе, даде дозвати једногъ Лѣкара, да му каже, има ли ошће за нѣга каковогъ набавленія. Кадъ данде Лѣкаръ дође, добро промотри нѣгову болесть и найпосле му рекне, да се нѣговъ животъ у таковой опасности налази, да онъ нинайману за нѣга надежду избавленія не полаже; то Твердица заповѣди, да му се одма у собу сданъ сосудъ пуњъ ватре донесе, и да се сви присуствуюћи за нѣко мало време изъ собе удале. Кадъ се ово учини, то онъ узме све свое банкноте, кое су износиле на 50.000 талійра, пакъ ій метне на ватру, и спали. Потомъ препоручи Богу свою душу, засни, и — сутра данъ на велико свою удивленіе сасвимъ у болећъ здравля стању пробудисе и изъ постеље устане. Али после једногъ часа ошће на веће удивленіе нађу га мертва, гди се о прозору сбогъ тога, што ніе могао штету изгубљенога своіга блага преживити, обесіо, и на овай скаредный начинъ родъ свой у найвећой бѣди и оскудости остави.

СМѢСИЦА.

У Берлину има до 400 практически Лѣкара (а колико ій има, кои ошће ни су практіцирара, то се не

зна). И ово множество практически лѣкара баца Человѣколюбца у велику сумню, да ли ће болестнике Берлинске за сретне держати, или ће здраве сожалѣпати.

У Парізу сданъ Крадљивацъ, кадъ е суду представљенъ био, нимо предъ овимъ реке: „Насъ е овде садъ 22; али найманѣ іошть ій има у Варошн до 200, кои су съ нама заедно ишли красти, и кои саде слободно по варошн ходе; но нын сигурно и ћете моћи добыти.“ И онъ ово изговори као найпоштенін човекъ.

Сданъ путујућій Негаръ (Арапинъ) спазн на пароброду једну малу керицу, при комъ погледу заценнсе отъ плача. Кадъ га околостоећи за узрокъ, зашто плаче, запитаю: загушљивно на нсето показујући одговори: „Ахъ,“ рече, „истовѣтна моя сестра!“

ПУТЪ ПО СВИТУ.

(Єдна одвећъ стара лађа). Између лађій, кое су ове године у пристанище Кронъ у Руссіи допловиле, налазила се єдна „Корветта Индусъ,“ кои е іошть године 4749 сграђена, дакле стара е 124. године. Оно нимо дерво, кое се у води налази, тако е тврдо, да се у њега неможе гвозденый ексеръ ударити.

(Оскудость) такођеръ и у Холландіи, у оной богатой и имућной Холландіи већ яко влада. Узрокъ е тому весма падајућа тергонина и прекомѣрный набачений данакъ. У варошн Амстердаму, у коіой живе на 200.000 жителя, има вын до 60. хілада, кои су тако сиромашни, да скоро наги иду. А у маньима варошпцима осћудость жителѣ іошть већа гићи.

ТРГОВИНА И РАДИНОСТЬ.

Изъ Загреба. — На радость свима, комъ е до процветања тргонине, а средствомъ до напредка благостоянія отечества нашегъ, озбиљно стало, сообштавамо ту угодну вѣсть, да ће паробродство на рѣкама Сави и Купи сигурно съ почеткомъ до идућега месеца Декемврія у животъ ступити. Господа први установителн, и кои су привилегіомъ за ово велеважно предпріятіе кодъ Превысокогъ Места добыли, найправою падати 800 акція, сваку по 250 фор. сребра. Прьый паробродъ ствћће до конца овогъ месеца у Сиссакъ, одатле ће найпре главный нашъ градъ Загребъ походити, а затимъ ће уредна своя пловеня међу Сиссекомъ и Земуномъ предузета. — Истый паробродъ іошть имена нема, но надамо се, да ће му сигурно достойно народно име наденуто быти. — Подписиванѣ акція споменутогъ друштва почиће 14. Нов. по рим., и траје непрестано до конца истогъ месеца.

Нашъ Србльнић трговацъ изъ Сиска, Г. Кавнћъ, приспео е са своимъ другама (за правленѣ бурадій) натоварениих лађана средно у Галацъ, и већа часть исты дуга већъ се на месту свогъ опредѣленія (у Марзелію) налази. Ово поспѣшно предпріятіе многима е шпекулантима очи отворило, и надати се, да ће једу слѣдујуће године многа земальски производа овимъ отвореникъ садъ путемъ разнешени быти.

(Загр. Нар. Нов.)

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ.

4. Декемв. р. 1843. у Сребру.

Металъ.	а 5 %	111
„	а 4 %	100 1/4
„	а 3 %	76 1/2
Заимъ одъ 1839.	„	287
„ „ 1834.	„	749
Банкакціе Комадъ.	„	1661
Естерхазинъ Лозъ	„	56 1/2
Царски дукати.	„	103

Цена ране 7. Декем. п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найв.	сред.	лош.
Жито.	124	115	103
Напулица	86	80	—
Ражъ.	72	70	65
Ечамъ.	58	50	46
Зобъ.	52	50	45
Кукурузъ.	54	50	45
Проя.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ Дунава у Пешти.

7. Декем. п. р. 6′ 1.″ 0.‴

8. Декем. „ „ 6′ 0.″ 0.‴

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 6. Декем. р. Nro. 14 87 69 3 82

Вынѣесе 16. Декем. р.

УМОЛЕНІЕ.

Будући да є садъ о Леополди ваштару овде наши Сербаля мало было, и тако надежда наша, да ћеду намъ Предбройницы наши искане новце за Скоротечу донети или послати, осуетисе; тога ради умоляваюсе новци наши ГГ. Предчисленницы, да намъ любовь неотрекну, и новце што скоріе, или по сходнымъ и сигурнымъ приликама, или по истымъ ц. кр. Поштама, отъ конхъ Скоротечу пріймаю подъ собственнымъ атрессіма, послати усердствую: єрбо се и тако излазеће овогъ теченія време приближує, и мы Рачуне заключити желимо, како бы се и за далѣ управляти знали. Особито пакъ умоляваюсе ГГ. Совокупителы наши Листова, да бы ону Господу, кою су на предчисленіе наши Листова позвавши предчислили, и садъ ій, како за ово, тако и за прошасто теченіе, да плате, опоменули.

Учредничество.

КЊИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

(Позивъ на Пренумерацію). —

Долуподписаный препоручує свою кньигу подъ заглавіемъ: „Universalis Schematismus Ecclesiasticus vener. Cleri Orientalis Ecclesiae Graeci n. u. Ritus J. R. Hungariae, Partiumque eidem adnexarum, nec non M. Principatus Transylvaniae et litterarius Scholaris pro anno 184³/₄ etc.

Будући да є издание овогъ дѣла одма. како є изъ Печатнѣ изышло, разграбилосе и распачало; зато я, да бы тражењемъ и искаюћемъ п. Публікуму задоста учинію, принуженъ самъ наново исту мою кньигу препечатати; тога ради молимъ, да бы се свакій, за коъ мое дѣло одъ важности и полze быти може, наново пренумерірао. Пренумерірати се може до 15. Іануарія 1844 год. (кое?) у свакой Слави Дѣцезалной Канцелларіи, у свима Кньигопродавницама, или кодъ самогъ долуподписаногъ. — Цена є на 1 фор. и 12 кр. среб подигнута зато, што ће више печатаны табака быти.

Будимъ 30. Ноем. р. 1843.

Алоисъ Реешъ отъ Леваддъ као Учредникъ и Издаватель пишеказаногъ Свештенички Алманаха.

Отъ стране Дѣловодительства Пешт. Будимскогъ Скоротече учтивѣйше являсе Почитаемомъ Публікуму свакогъ Реда и Чина, да ћемо све оне предмете, кое намъ се, у смотренію разногъ вида продае, лицітаціе, арендійраня; као и свакій налогъ, буди онъ у каковой му драго струцы было; такоѣеръ и Конкурзе у позиванію Суда Мѣничногъ Права о разныхъ лицітаціама, и овыма подобна, коя бы се годъ чрезъ Новине Народу обзнанити и по њему распространити желила, поштю, свагда пріймати, и као што се обычно по другимъ Новинама и повременнымъ Листовима отъ єдногъ реда плаћа, и мы у наше Листове у свое доба вставляюћи печатати дати; съ конимъ твердо ласкамо себи, да ћемо съ овомъ нашомъ препорукомъ и извершеніемъ свакой таковой Особи удовлетворити моћи. Крохѣ тога пако учтивѣйше являмо и то, да ћемо и отъ сваке струке наручбине (Експедіціе) пріймати, и такове свагда точно, у колико намъ скоріе можно буде на опредѣлено мѣсто отправляти. Као и свію оны Г. Списателя, кои желе, и осимъ Предчисленія, своя Кньижевна Дѣла свѣту вручити, у Коммиссію ћемо узимати и по возможности препоручиваюћи ій продавати. И ово намъ се све по адресу вехъ познатомъ (Rosen Platz Nro. 285.) слати и наручивати може.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймсловымъ.

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут, Четверг: и Недельов: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

83.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прима Упредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Хро. 285 и свако Цесаро Краљите Чиновничество.

Четвртакъ 2. Декемврія. 1843. Год. II.

СТАНИША СИЧИВИЦА.

(Черта изъ живота Црногорца).

У пролѣтно нѣко ютро друге половине прошастога столѣтія сѣдаше на зеленомъ Билиму Ливанскихъ поюлія млад пастырска породица. Отацъ, 5 стопа и нѣколико палаца высокъ, бѣлне се бѣше снагомъ опасао, коя му изъ нѣговы велики очію дивно сѣкаше. Червена капа, струка и шарра (пушка) одавале су му Црногорско подрѣкло. До нѣга в сѣдила млада нѣгова супруга, нѣкоюћи сшивчићъ, докле су нѣке две кѣерце око ньи терчале и красно цѣѣе брале и кушале. да изъ нѣга питице в-жу. Нѣколико корачая отъ ньи стояше малена колибица, или као што се онде зове станъ, коя имъ в у време непогоде защиту и обрану давала. Надъ ньима су се у часъ дизали горостасни растови отъ густе шуме, кою іоште никада човѣческа нога прошла и размѣрила ніе; а исподъ ногу пружила се зелена ливада, накићена разнопарнымъ и мириснымъ цвѣћемъ и накашена сребровиднымъ поточићемъ, коега се милый жуборъ по долини разлегао. Свилоруне овце насле су по ливади, а по оближны брежульцы скакале су несташне козе — извино благо пастыра, кои в савъ радостію усхићенъ садъ прелюбезну супругу, садъ нѣжну и милу дѣчицу, садъ велико и госпо свое стадо гледао, и духомъ Бога хвалію, што га в тако богато обдарію. Затымъ узе фрулу, и стаде свирати, да внутренѣ блаженство, коимъ му в сердце прекипити хтѣло, разблажи. кадъ га сво долазакъ нѣколико Турака у нѣговой радостной раздражености забуни. Походъ Турчина ніе ни данданасъ Црногорцу по ћуди, а камо ли у оно врѣме, гдѣ се съ њима више путій іошть нежели данданасъ борію. Доншши пастыру Турцы, упытаю га, чій в то стока; и кадъ имъ овай отговори, да в нѣгова, запиту отъ нѣга вдно јагнѣ за печеньку. Пастырь, премда преко волѣ, даде имъ га: врь ніе хтѣо сбогъ вдного јагнѣта пореметити миръ и покой, кои уживаше. Турци, добывши печеньку, оти у, и онъ стане даљ свирати и пѣвати, као да му се ништа ни збыло ніе.

Пастырь овай звао се Станиша Сичивица и бываше родомъ Црногорацъ. У оно доба терали су Црногорцы марву свою на пашу у Турску землю, и морали су зато плаћати Туркомъ тако звану Пашкулу. По овомъ обычаю бываше и Станко, платившн Пашкулу, марву свою изгнао на Турску землю не далеко отъ Ливна, и повео са с-бомъ и жену и дѣцу, връ в сво намиј цѣло лѣто онде провести, и на всемъ са угодномъ и изгнѣженомъ стокомъ у свою непобѣђену и непредобывену домовину повратити се. За нѣко врѣме мирно в онђе свое стадо пасао: у горепречены данъ Турцы су му первый путъ миръ порушили. — Станко се вель био радовао, да в посао съ Турцы съ срећіо: кадъ алъ послѣ нѣколико дана сво исти Турцы къ нѣму дођу, и другій путъ печеньку запишту. — Станко изъ смѣрности ре, да отиду и нѣга у миру оставе, будући да в онъ

Цару Пашкулу платіо, и зато да ніе имъ дужанъ свакій данъ печенѣ давати. Кадъ Турцы виде, да имъ онъ саде на добру волю неда печенѣку, коју су захтѣвали; то удари га вданъ отъ њи тако страшно чибуком (камишомъ) по врату, да су му (као што в послѣ самъ казывао) ватрене варнице изъ очію сѣвнуле. Суровость ова тако га разјлоти, да, будући као и свакій Черногорацъ онитро оборужанъ, зграби свою пушку, и таки обори на мертво Турчина. Алъ шта саде да започне? Ондѣ остати ніе могао, връ ніе было у стању свима другима одолѣти; а необходима га в смерть чекала, безъ да бы и слѣ нѣ свою жену и дѣцу ослободіо. Ако побѣгне, мыслію се, онда ће свою породицу и све свое благо Турком у руке предати; алъ баремъ у надежди быти, да ће ій моћи опетъ кадъ тадъ избавити. Онъ дакле къ овомъ другомъ склонисе, и докъ су Турци као немарљиво умираюћега друга гледали, дотле ускочи Станко у оближню шуму, и прѣе него што су се они надали, изчезне имъ испредъ очію. Ни вданъ отъ Турака ніе имао волѣ њи за њимъ у потеру, връ ніе имъ было стало до юначества, него до печенѣке; проклета лакомость ніе имъ допустила ни другу своме у помоћь притећи, него ограбивши жену и дѣцу отераю марву, што су годъ берже могли, боећисе, да се не бы међутымъ Черногорцъ повратіо и плѣнимъ отео. Станко в све ово съ верха горе, на кою побѣгао быяше, са тежко уцвѣленымъ сердцемъ гледао, како му Турцы цѣлу породицу и стоку у сужанъство отведоше. Ніе только онъ тужіо за отераномъ стадомъ коза и оваца; али га в оплѣненіе жене и дѣце, кое в отъ све душе любіо, у превелику печалъ бацыло. Зато дакле іошть на брегу садъ закунесе, да неће пре мировати, докле ій годь не избави.

(конецъ слѣдуе.)

ПЕРВА ЛЮБОВЬ КАРЛА V.

Историческа Новелла.

(продженіе.)

Кадъ в Карлъ заповѣдіо быо, да се обсѣдне градъ Тоурна, то се онъ увлони на нѣколико седмица у Замокъ Шоорісеъ ко Губернатору отъ Ауденарде, да кодъ нѣга пребуде; връ му се кодъ обсѣднутогъ града дуго и безпосленно време быти виђаше. И будући да в онъ у Замкѣ свою жело изявіо, да га нитко за цѣло време, докле се овдѣ задержавати буде, непредусрѣта као Цара, — зато в сѣдъ много слободніи и неограниченіи у своме послу и обхожденію быо, него другданъ. И ово в быо узрокъ, што в онъ са собомъ и Праћоца, кои су само нѣгови вѣрни Служительи были, мало пошео.

Лагко се дакле догодити могло, да се онъ при овакимъ обстоятелствама у красну Іованку смертно залюби. Но и она отъ свое стране нинайманѣ невоспротиви му се у любови коя ю саде внезапу на равань са Госпожама найвышегъ достоинства степенъ постави, и тако преварисе сиротъ, лакомысленно и непредосторожно дѣвойче, те ступи на тако глизку стазу, на коіой се ништа друго, развѣ проливанѣ суза и гриженѣ совѣсти за ню назаити могаше. Али коя млада дѣвица не бы се преварила, кадъ примѣти, да іой очевидно судбина ласка съ найзнатніимъ ю Княгинама до мало времена успоредити? Она, коя в една сирота, и за кою нитко и не знађаше; она кою в велика нѣна Благодѣтелница више изъ сожаленія као сиротче у службу пріимила: она едногъ Цара, едногъ Краля, и ктому еди гъ таковогъ Мужа, кои в іошть онда, премда в у почетку теченія своѣ мужескогъ возраста быо, у найсѣтелніой самъ собомъ заслуженій слави пливао, за любезника да има! И онъ као силный вданъ Князъ и Велможа, гога в она мало пре, кадъ в говоріо, колѣнопреклонно и у найвећемъ страхопочитанію, само слушати усуђиваласе; онъ садъ самъ скоро клечећи пришапне іой са любкимъ и молебнымъ речма свою любовь. О! ово в и за много ячи духъ опасно быти могло! И наша красна Іованка быля в проста и іошть нескусна една дѣвица; нити в сирота штогодь имала, на чега бы се поуздати могла, да в изъ ове опасне любови, коя ю в яко плѣнила и забунила была, саде набави и освободи. Србо и она нѣга прекомѣрно и тако лю-

бяше, као да в и она была отъ Кралѣвске крви. И тако млада, любећи и кралѣна, ништа не притяжаваше, што бы іой жељо богатства и честолюбія пресѣкло, нити осѣћање ону равнодушія людіоу, коя в често нѣкій видъ добродѣтели, нити в найпосле могла имати ону силу зрѣлогъ разсуждєнія, коя бы іой садъ у овакимъ сердца волнованіяма као орудіе обране и заштите послужила. Само нѣжный и мудрый совѣтъ єдне весма любѣће матере было бы іой у овако тесной и претећой опасности спасителный штитъ; али као што се већъ зна, Іованка в была єдно сиротче, а братъ іой в отъ нѣ подалеко обытавао.

(продужѣесе.)

ВѢСТИ.

(Пешта). На новомъ и красномъ Французскомъ пароброду „Дунавъ“ довомомъ, кои в 1. Декемврія по рим. овамо изъ Беча дошао, учинѣно в, са многимъ іошть сваког реда и стања славнымъ особама, покушеніе пловења отъ мѣста, где пароброди у Пешти обычно стаю, пакъ до Нове Пеште, и отудъ натрагъ. — Овай параброд, кои в отъ 50 коня якій, и кои се по самомъ своимъ направленію правый и добрый Бродитель назвати може, было в опредѣленъ, да у Бечу, у Леополд — предградію на каналу, на коме ни єданъ другій отъ пароброда пловити немогаше, Путнике вози. — Ово съ њиме у Пешти покушеніе одиѣх є задовољно испало, и отплавіо в горе до Нове Пеште за 35 минута, а доле натрагъ нарано іошть много бѣрже є доплавіо. Желило бы се дакле, да се овакови пароброда на Дунаву іошть више завѣде, чимъ бы се много угодніе и бержe броденѣ Путника пробрѣсти могло.

(Пешта). Прошасте седмице догодисе овде на Купріи єдна заиста сожалителна достойна несрећа; т. є. нако уплашесе два коня, кои натегнувшисе изъ кола онако уплашени по несрећи нашу на Купрію, и преко ње као Кораки пешу бегати. И тако на више нам отъ пешака преко Купріе колнымъ путемъ путуюћи натрапаю, и скертво осакате.

ТРГОВАЧКЕ ВѢСТИ.

(Николаевский Вашаръ у Бан).

(Бан. 18. Новем. нашегъ). Вашаръ є овай сбогъ сѣна, кои є кодъ насъ у Субботу преко ноћи пао, и сутра данъ, т. є. у недељю сасвимъ отопившисе нако путъ раскалио и покварио, нако у руководнымъ тако и другимъ Земальскимъ производима у средню руку испао.*) Цѣна пакъ овы производа слѣдующа є была: нако:

		у шайну	фор. кр. до фор. кр.
1	шаваръ волова	— — — — — —	200 — „ 240 —
„	„ крава	— — — — — —	120 — „ 140 —
„	„ половски кожа	— — — — —	46 — „ 48 —
„	„ кравія „	— — — — —	24 — „ 26 —
„	„ овчія „	— — — — —	3 — „ 4 —
1	цента Славине	— — — — —	28 — „ 30 —
„	„ сапуна	— — — — —	28 — „ 30 —
„	„ коя у буразина	— — — —	48 — „ — —
„	„ „ невегоглѣкогъ	— — — —	46 — „ — —
„	„ єрдељски сѣћа	— — — —	60 — „ — —
„	„ умаканы „	— — — —	50 — „ — —
„	„ жутогъ меда	— — — —	40 — „ 42 30
„	„ белогъ „	— — — —	30 — „ — —
„	„ сувы шљива	— — — —	22 — „ — —
„	„ конопљѣ	— — — —	18 — „ 20 —
„	„ „ огребене	— — — —	50 — „ 60 —
1	холба масти	— — — — —	30 — „ — —
„	„ Сегединске таране	— — — —	5 „ — —
1	акокъ комовице	— — — — —	18 — „ 19 —
„	„ житарице отъ 20 градій	— —	12 — „ 13 —
„	„ вина новогъ	— — — —	4 — „ 5 —
„	„ „ старогъ	— — —	7 — „ 8 —
„	„ „ Планинскогъ новогъ		6 — „ 7 —
„	„ „ „ старогъ	—	12 30 „ 15 —
1	Пешт. керовъ чистогъ жита	— —	4 30 „ 5 —
„	„ наполице	— — —	3 — „ 3 30
„	„ ражи	— — —	2 30 „ — —
„	„ сѣча	— — — —	1 54 „ 2 —
„	„ зоби	— — — —	1 42 „ 1 45
„	„ маха	— — — —	15 — „ — —
„	„ ора	— — — —	10 — „ — —
„	фунта нагоены свиня.	— — — —	— 15 „ — 18

Свиньѣня є вашаръ трало за 10 дана, и све су свиньѣ, што су на вашаръ дотерани (отприлике до 4.000 комадій) покуповани и у Шопронъ, Мошонъ, и Ђур отерани.

(сообщава Г. А.)

*) Съ благодарношћу примамо мы одъ сваког ревностногъ Г. Дописателя овакове вѣсти, томъ већомъ, што є нашъ прекьлый Себрскій Народъ нако о трговине интересиранъ, кои такову у великомъ количеству, и скоро у свиња струкама води. Овымъ умоляваюсе и друга п. т. ГГ. да бы насъ свагда и о свачему у подобнымъ струкама, равно нашемъ Г. Дописателю Байскомъ, верно славешканали, за кое немо мы свагда благодарни и признателни быти.

Учред.

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 13. Дек. р. Nro. 78 73 56 52 18

Вуѣиѣесе 23. Декем. р.

Стањѣ дунава у Пешти.

12. Деке. п. р. 8.' 2.'' 6.'''

13. Деке. „ „ 9.' 1.'' 0.''

(Пешта). Отъ 2. до 12. Декемвріа но Рим. прошле су овуда Дунавомъ понайвише за горньій предѣлъ са различномъ рѣномъ слѣдующе лађе; као:

3.	Декемвріа	ГГ.	Жамбекъ,	натоварио	с	у	Фелдвáру,	и	послао	у	Ђуръ	4000. ваг. жита
	„	—	Ференцъ Іосифъ,	„		у	Файгелу,	и	„	у	„	7000 „ „
	„	—	Саламонъ Хершъ,	„		у	Адоньи,	и	„	у	Пешту	2101 „ „
	„	—	Будай,	„		у	Фелдвару,	и	„	у	Ђуръ	3000 „ „
	„	—	Баронъ Сува,	„		у	Густопу,	и	„	у	„	7200 „ „
	„	—	Коферъ,	„		у	Сегедину,	и	„	у	„	5056 „ „
	„	—	Павелъ Візеръ,	„		у	Адоньи,	и	„	у	Будимъ	2015 „ „
	„	—	Лаккенбахеръ,	„		у	Сегедину,	и	„	у	Ђуръ	8000 „ „
	„	—	Іосифъ Ђуркичъ,	„		у	Бечею,	и	„	у	„	6000 „ „
	„	—	Лой Мандлъ,	„		у	Фелдвару,	и	„	у	„	3100 „ ражи
	„	—	Соломонъ Херцъ,	„		у	Адоньи,	и	„	у	Пешту	2200 „ ечма.
4.	Декемвріа	—	Лайтнеръ,	„		у	Бечею,	и	„	у	Ђуръ	5500 „ жита
	„	—	Вођанеръ,	„		у	Сегедину,	и	„	у	„	8400 „ „
	„	—	Лаккенбахеръ,	„		у	Бан,	и	„	у	„ са 4000 „ напол. и 200 „ зоби
	„	—	Іаничаръ,	„		у	Густопу,	и	„	у	„ са 6200 „ жита „ са 200 центій шиш.
	„	—	Наванъ Штайнъ,	„		у	Демшеду,	и	„	у	„ са 2500 ваг. жита „ и 200 „ зоби
	„	—	Херцъ,	„		у	Адоньи,	и	„	у	Будимъ	1600 „ жита
	„	—	Штайнеръ,	„		у	Алмашу,	и	„	у	Ђуръ	3000 „ ражи
5	Декемвріа	—	Балакалманъ,	„		у	Футоку,	и	„	у	Ђуръ са 2000 „ жита „ и 10000 „ зоби
	„	—	Фáбіанъ,	„		у	Кавалу,	и	„	у	„ са 200 „ жита „ и 8000 „ зоби
6.	Декемвріа	—	Іосифъ Кошáронъ,	„		у	Пешти,	и	„	у	„	3000 „ ражи
	„	—	Пікъ,	„		у	„	и	„	у	„	1400 „ „
7.	Декемвріа	—	Грынфелдъ,	„		у	Густопу,	и	„	у	„	7200 „ жита
9.	Декемвріа	—	Козма,	„		у	Н. Сáду,	и	„	у	„	8000 „ зоби
	„	—	Хіршлеръ,	„		у	Фелдвару,	и	„	у	„	3000 „ ражи
	„	—	Херцфелдеръ,	„		у	Пакшу,	и	„	у	„ са 1010 „ „ „ и 1050 „ ечма
	„	—	Нарховицъ,	„		у	Раевомъ Селу,	и	„	у	Аустландъ	4000 цент. Сув шљив.
	„	—	Дечé,	„		у	Чанади,	и	„	у	Ђуръ	8000 ваг. жита
	„	—	Рудолфъ Водьанеръ,	„		у	Нађ Геребу,	и	„	у	Пешту	7000 „ напол.
	„	—	Игнатій Нађ,	„		у	Вербасу,	и	„	у	Ђуръ са 200 „ жита „ и 6000 „ зоби
	„	—	Фішеръ,	„		у	Густопу,	и	„	у	„	7000 „ жита
	„	—	Федоръ,	„		у	Вуковару,	и	„	у	„ са 1500 „ „ „ и 600 „ зоби
12.	Декемвріа	—	Сайдъ,	„		у	Адоньи,	и	„	у	Пешту са 100 „ жита „ и 3000 „ зоби
	„	—	Мататичъ,	„		у	Іванки,	и	„	у	„	8300 „ жита.

И тако было с у свему. жита 96,072; ражи 14,510; напољице 14,000; ечма 3,250; зоби 36,000 нагава; далѣ, шишарица 200, и сувы шљива 4,000 центій. — Свега 34 лађе.

(сообщава Д-)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байерлеовыма.

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут, Четверт: и Недељом: цена му е како за овдашње тако и за странне. Предчисленике за пол године 4 фр. у Сребру.

84.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ Плацу Nro. 285 и свако Цесарско Краљовске Чиновничество.

Недеља 5. Декемврія. 1843. Год. II.

РУССКО СВЕТКОВАНЬ БОЖИТА.

(продужење.)

Са великимъ нестрпљемъ оглашеніе у Церкву чекала в Домаћица. Како дакле нестрпљиво путъ звоно у Церкву огласи, то в вељ она стојала на прагу собномъ, где су красно — обучени гости сваљали и почињали, и гласно имъ нечке говорити: „Чуйте, чуйте. Вы красно — обучене дѣвице! Вељ в време уставља. Ваши избрани Обручници вељ су отдавно уранили, и свое хальине очистивши обукли; они су вељ и на два вапара били, и трое свиња убивши по добру цѣну изсѣкли; такоѣверъ су и по лединама тумарали, и за свое избране нељсте запитквали. Чуйте, устайте! устайте! Пакъ берже казуйте, шта сте доброга сневале, и кога сте у сну виділе?“ —

При овымъ речма сатъ яко отвори Домаћица врата, и са старомъ своюмъ майкомъ (Старицомъ) уђе красно обученымъ дѣвицама унутра, да имъ њихове сне исполкую. Међу њима су свагда виђалесе и Свае, кое су избрани Обручници потайно овамо слали, а и Позивалке, кое су онеги миле Майчице іошть у вече подговориле, да на Свае добро пазе, и да сневе истолкую, ако ій оне добро и пробытачно изаспили не буду. — Домаћинъ и Домаћица ни ст могли Свама и Позивалкама забранити, да съ њима унутра красно — накићеныма дѣвицама неуђу: съ овымъ бы они стародревне Русске нравы и обычае повредили, и тако у свађу и завду са читавомъ вароши упустили сне. Сневи красно накићена дѣвица, кое су ове ноћи сневали, были су отъ велике важности: врбо су имъ се после они озбильски и на яви догађали; али, требало ій в добро исполковати и погодити, чему се изыскивала особита вештина и проницателна глава. У томе су и ђипие старе жене веште биле и съ похвалама се превозносиле, зато ій в свагда на оваковымъ мѣсгама по неколико, или баръ по одну вештн было, и њихова су се снева толкованя и изясненія вообще за истинита держала. Исти ови сневи после су свуда по свима госпођскимъ домовима отъ речи до речи за време бжићованя казивали и явно приповѣдали. — Садъ да се послуша санъ красно – обучене одне дѣвице.

„Садъ чуй Ивановна мой санъ.“ повикне између њи одна богата дѣвица.

„Но, но. де кажи намъ голубице моя, Аграфѣна Федосѣевна“ (или Федосіе Феодосіе)

„Дакле послушай Ивановна; текъ што самъ мало задремала была, алъ я усмотримъ, да мѣсецъ изыђе, и помысли сам: гди? Тако ми мога отца, на балвану. Златни вѣгови рогови окренути были су у зелену башту, а у зеленой башти цвѣтали су червенкасти цвѣтови, тамо су ђастле красне ябуке, тамо су пѣвале мале птичице и мали зрикавцы. Кадъ я ово све усмотримъ, то се тако уплашихъ, да самъ се онай часъ у постелю увила!“

„Ей видишъ, Друго! Ты умало се неиздаде!“ повыкну проче дѣвице.“

„Ахъ, мое Друге, то е стр шшо было! я самъ хтѣла говорити, алъ языкомъ ни самъ могла макнутн, я самъ хтѣла устати, алъ су ми ноге чисто као сапете биле. Мени е тако тежко было, као да ме е ткодъ гнявіо. Садъ на єданпутъ на ноге скочимъ. Ху, алъ шта опетъ смотримъ? — Ной птица корачаше у башти доле и го, е тако, као да се шеташе. Ну єданъ ми и се створимъ у башти. Я врата рачванамъ, алъ Ной већъ е отлетіо было на месецъ, седне на златанъ нѣговъ ротъ и мен къ себи зваше. Я воистину не знамъ како? али у єдномъ тренутку ока наѣмсе и я на месецу седећи поредъ нѣга.“

„А шта се даље догодило?“ запыта Старица.

„Я за даље више ништа незнамъ, Івановна.“

„Ты си заиста твою руку подъ главомъ имала?“

„Я не знамъ!“

„Бетъ, бетъ, повыкну друге, мы смо све видиле, Івановна, кадъ е синоћъ Аграфѣна Федосѣевна руку подъ главу метла и онда твердо заспала.“

„Видите дакле красно — обучене дѣвице, да сте вы саме криве, што ваше сневе заборавите.“

„Садъ шта му драго; него болѣ кажите намъ, Івановна, шта санъ Аграфѣне Федосѣевне значи.“

„Ахъ, каковый е то красный санъ, красно — обучене дѣвице! Само ме садъ послушайте! Свѣтлый онай мѣсецъ, коіъ сте у сну видиле, то е ваш отацъ Федосій Івановичъ; златни мѣсеца рогови, то су дѣца, коју Федосій Івановићъ има, т. е. Аграфѣна Федосѣевна и Іванъ Федосѣевић; зелена башта, то е туѣе двориште; червенкасти цвѣтови, коіи су у башти цвѣтали, то су младе невѣсте, а красне ябуке опетъ су младоженѣ, и мале птичице кушо са мркимъ зрыкавцыма, што су у башти пѣвали, то су красно — обучене дѣвице; Ной птица, што се у зеленой башти шетао, то е избранный Суѣникъ у своме дворишту, а Ной птица што е на златномъ єдномъ мѣсеца рогу седіо, а Аграфѣна Федосѣевна на другомъ, то су сватови И то е све тако, као што кажемъ, нити може другојчіе быти.“

„Али, Івановна, хоћею л' се тій сватови наскоро держати?“

„Ахъ любезне и прелюбезне мое голубице.“ Ако е истина да се санъ ніе сасвимъ изсніо; то ће заиста наскоро дого итисе тако да Вы често не ћете ни примѣтити, кадъ Свати мимопроћу; неће те ни на умъ узети, кадъ Свае дођу; нити ћете сназити, кадъ ће се уговори почети и довершити: и єдва ћете мало намирисати, кадъ ударе руку о рук, и за осталъ посѣдак, и текъ после наєданпутъ ћете све ово примѣтити; т. е. величественность и красоту блистаюћесе невѣсте при богатой части; уваженіе и велеславіе блистателнотрептећетъ младоженѣ при свечкованю веселоподвикиваюћи сватова. — И то ће се све наскоро сбыти; нити ћесе съ тымъ и найманѣ закоснявати.

„Ай, та ты увекъ, Івановна, тако говоришъ? да мой санъ ништа друго, него само то значи; а я ти опетъ немогу зацѣло вѣровати.“

„Знай, Аграфѣна Федосѣевна! да ћешъ зацѣло іошть овога пролѣћа невѣстомъ постати. — Избранни Обручницы већъ су отдавно Дневнике прегледали и уговоре учинили.“

„„А шта ты то говоришъ, Івановна?““ припапне Домаћица Старицы. „„Немой ствари Феодосіе Івановича тако хвалити и славити; врь лако можесе догодити, да се та ствары расквари!““

„Ахъ, я што знамъ, то я добро знамъ; а тайне я іошть нигди досадь изявила ни самъ.“... П, и конмъ рѣчма и попѣвне.

(продужѣесе).

СТАНИША СИЧИВИЦА.

(Черта изъ живота Црногораца).

(конацъ)

Да бы тако свою цѣль лакше постигао, отважисе Станко у ходуке. И путу намѣрисе на једногъ Турчина, те га отка смакне, а прочимъ онеги Личанимъ поручи, да ће дотле сваког Турчина, кога годь ухвати, смертію уморити, докъ му жену и дѣцу неповрате. Али Турцы ни су ни марили за нѣгову поруку, кое после тако Станково срдце напуни осветомъ, да више ни једному Турчину ніе пратио. Онъ в и после іошть више путій своју жену и дѣцу натравъ искао; али су свагда Турцы нѣгову прошню отбацивали кое га в тако веће распалило было, да в найпослѣ ухваћене Турке свакојакомъ мукомъ мучіо, моріо и сѣкао. Свако в лѣто у дружству своји ортака око Лича провео и Турке вребао; а зиму в у своме отечеству у Црной — Гори пробавіо. Но што в годь буровни сирама Турака біо, то се сирама Христіана человѣколюбивіи и искренніи показывао, своги чел а су му они свагда, кадъ му в годь погибелъ претила, помоћь давали; и своги тога су га и Аустрійски Граничари радо защищавали, и зато га Турцы нередъ свію своји четована, никако ухватити ни су могли. Пакъ бы се онеги лагко могли отъ нѣгове силе освободити, да су му само на захтѣваніе нѣгову жену и дѣцу повратили. Но ово они ни пошто ни су хотѣли учинити: или што су се надали, да ће га ма кадъ у свое шаке добыти; илъ што они као велики блудодѣи ни су могли докучити и вѣровати, да в ово Станково строго поступаніе съ Турцыма само послѣдоца жарке любови сирама свое породице; връ такову любовь може само онай у своме сердцу осѣћати, ако му в сердце отъ свакоъ отровногъ раскошія чисто и свободно: блудодѣй напротивъ отъ цвѣта до цвѣта као паукъ гмижући, и свуда вмѣсто меда, кои в изсисао, горкій отровъ остављаюћи, никада ніе осѣтіо божественый жаръ супружеске любови; зато и неможе нѣзину крѣпость и силу процѣнити, него брои све ово међу гатке и предразсуждена. Съ тога ніе се ни чудити нѣкима, кои доказую, да в излишно женитисе. — И поредъ свега тога ни су се Турцы усудили што годь несносно Станковой жени или дѣцы учинити; връ се овай заклео біо, да ће сву ону обытель истребити, коя бы се усудила нѣговой породицы каковый вредъ нанети.

Но умало што ніе Станко заглавіо. Турско Поглаварство потужисе кодъ Аустрійскогъ Надлежателства, да Аустрійски Граничари Турске разбойнике защищаваю; на кое наши Граничари, да ово потворенѣ отъ себе отбаце, изданъ заповѣсть, да Станка жива и невредима ухвате. Станко дакле никаковa зла нашимъ нечињећи ніе се никаковому ни отъ наше надао, тако буде верло лагко отъ Граничара ухваћенъ и на Удбиню ко Управителю ко дома отведенъ. Ово се догоди при свершетку всенски дана, кадъ в сѣћъ почео поля покривати, а высоке ондашње планине готово већ сасвимъ затрпао. Садъ видећи се Станко у овой бѣди и жалости, да ће Туркомъ зравъ читавъ у руке преданъ быте, прене се мало; връ в добро знао, шта га тамо чека. Замоли дакле ондашњегъ Заповѣстника кордона, да га не бы Туркомъ за рана и за высока дана, него подъ вечеръ, шт касніе може, предао. Што в молію, то в и молио. — При чардаку Куку, на старой међи три сата далеко отъ Удбиње иках ше га Заповѣдникъ кордона Туркомъ предати, кои су тамо іошть зарана уютру дошли оныи, и цѣо данъ на нѣга чекаюћи яко озебли. Алъ добывши доцне у вечеръ Станка у руке, отъ радости забораве све невољѣ, и закую му у букагіе обадве ноге. То се, као што већъ рекосмо, на Куку догоди. Ово в высока гора на Турской међи; путъ преко нѣ води край дубокогъ сурдука отъ кога су брегови тако стермити, да се нитко не біо могао безъ погибели жив та у нѣгъ спустити. Пріе него што су се на путъ отиснули, рече Станко Туркомъ, да бы радъ бы свою тѣлесну нужду извершити, и подъ тымъ именомъ отиде съ једнымъ Турчиномъ на страну, на край истога орега, гдѣ в лежала слова клада, у кое паль тако быше обаги о (отрунуо), да су се могле нѣго-

ве граше лагко отцѣнити. Кадъ се Турчинъ отъ Станка оберне, то отломи овай у єданъ часъ єдну подобру гранъ, те лани съ њоме Турчина исподъ чамче по обрїзаной глави тако лагко, да онъ отма мертавъ на землю паднe, а Станко не хаћи за погибель, кое му претиште, (єръ га є вальда већа бѣда и неволя у Турскимъ рукама очекивала), спусти се съ букагїома у сурдукъ, кои быше на срећу његову свѣћомъ натерпанъ, и валюћнисе доће сретно на дно, прїе него што су се остали Турцы освѣстили, отъ конхъ богме ни єданъ ие имао волѣ истимъ путемъ у погеру за тимъ поћи. — На срећу свою наће Станко доле у сурдуку єдногъ Козара, кои є косїо сѣкири и дугачку пушку. Овога садъ замоли, да га опрости отъ букагїя, кое козаръ, прислоневши пушку на єдно дерво, одма драговољно учини. Станко садъ увидисе опроштенъ отъ окова, таки страби пушку козарову и берзо полети съ њоме у планине. Козаръ стаде викати, плакати и ядиковати, што му Станко умѣсто захвалности іошть и пушку отнесе; али Станко неимаде времена молити га, єръ су на то и његови стражари Турцы другимъ угодніимъ путемъ већъ у сурдукъ стигли, и управо Козару се умутили были. Єдни су отъ њи садъ хотѣли Козара убити, што є Станку букагїе съ ногу обіо; но други видећи, да є и самъ отъ Станка поробљенъ, сбогъ чега и плакаше, совѣтоваху своимъ друговима, да га у миру оставе, и да се поберже изъ сурдука чисте; єръ — прндодаваху — ето му є врагъ опетъ дао пушку, пакъ ће доћи іошть и са свои ортацы, те ће насъ све до єдногъ поубіяти, као што є већъ єдногъ отъ насъ ено и убіо. Узевши давле Турчина, кога быше Станко єловомъ граномъ на мертво убіо, берзо отиду преко Лапца куће: а Станица опетъ нчезне у шуми, защищенъ тавномъ ноћію, коя быше међутимъ землю покрила. Послѣ нѣколико дана посѣти Станко жалостногъ Козара, коме донесе натрагъ отнешену пушку, захвали му, што га є отъ букагїя а съ тимъ и отъ Турака освободіо, и обдари га богато кое оружіемъ, кое новцы.

Послѣ овога догађая Станко є іошть много опрезе съ Турцыма поступао, него прє, нетъ; останно отъ њи пштући свою жену, и дѣцу, безъ да му се захтевање изверши. Онъ є нѣколико лѣта у немирноме и несносноме хайдучкоме станю провео; кадъ му се ето опетъ нова несрећа догоди: ухватише га сиромаха опетъ на наш й страни, пакъ предадоше жива и здрава рано у єдно лѣтно ютро Туркомъ на Чемерницы кодъ Бунара. Они га отма на коня баце, свезу и исподъ коня о кую. На путу преко Куленова разбоя и планине поведе се међу њима и Станкомъ слѣдующій разговоръ:

„Но Станко, садъ си намъ опетъ у рукама; ты си доста већъ Турака немиломъ смертію смакао, садъ є дакле на тебе редъ дошао, валла, хоћешть у великимъ мукама платити.“

— Турцы, знамъ я добро, шта ме чека како самъ Вамъ у шаке пао; али шта Богъ и светый Нікола даде. Само жалимъ што ни самъ могао іошть онолико Турака убити.

„Пакъ шта си учинїо отъ толикогъ оружія и сребра, кое си отъ потучены Турака отео?“

— Оставіо самъ га већомъ частію у єдной пећери, гди ће сигурно иструнути; єръ га безъ мене нитко наћи не ће.

„Пакъ гдѣ є то? Єли то далеко? Не бы ли намъ показао, гдѣ є та пећера?“

— Зашто не бы показао! Што бы ондѣ гнило, Турско є было, нека га дакле опетъ Турцы и носе.

То є было доста казано, за побудити у найвећемъ степену прирођено Туркомъ лакомство: Они га стану молити и улагивати му се, само да имъ покаже за то велико благо. Станко ій дакле доведе къ дубокой єдной други, у кою улазъ быше тѣсанъ, стерменитъ и врачанъ, пакъ имъ рече: „Ето Турцы, ту у той ями имате доста оружія, сребра и сваке друге робе; дакле ако хоћете, а вы сиђите се и поизносите све наполѣ.“ Млађи Турцы хотѣли су маомъ доле у рупу ићи, али старіи су имъ предупредили, говорећи, да є може быти яма безъ дна, пакъ

ій Станко жели све ондѣ погубити. Што ій в годь Станко више наговараю, то су се они све већма у вољи отвраћали; бој имъ се за-ништа чињаше, да имъ в Станко наумію было у овој мрачној провали гробъ преправити. Накъ зато опетъ немогуће имъ быліше опростисе съ оньмъ благомъ, кое се по речма Станковима ондѣ у пещери налазаше. Послѣ дугога совѣтованія и договараня найпослѣ упытаю Турцы Станка: бы ли онъ у яму сишао, и све, што в у ньой изнео. То в башъ Станко и чекао, ал да се не бы мислио, затаи своју радость у себи, накъ имъ ладнокрвно рекне, онъ ће доле сићи, само ако га окова освободе. Лакоми Турцы повѣроваше му и спустише га слободна отъ свагога окова у провалію, накъ да ій не бы Станко какогонь преварію, наперите свое пушке у яму. У єданъ махъ баци Станко пушку изяме. Турцы отъ радости ни су знали шта садъ да раде, при чему заборавше сва правила назеня, чекаюћи нестрпѣливо, шта ће се и далѣ наполѣ бацыти, и сами себи у мысли представляюћи, колико ће блага кући донети и шта ће съ ньимъ започети: кадъ алъ его изненада са оближнѣ горе пушка пуче, и єданъ Турчинъ лупи собомъ мертавъ о землю.— Ово в садъ проче Турке тако уплашило, као да ій в грозъ изъ ведра неба ударіо; и къ ти што су годь берже могли, узяше на коњ и заборавивши Станка, оружіе и сребро, кое кудъ као помамљени разбѣгнусе, а Станко остане простъ. Иста ручагача, у кою в Станко сишао было, имадяше іоште єданъ излазъ; докъ су дакле Турцы кодъ єдногъ улаза сребро и злато изгледали, дотле се Станко унутри вооружа, изыће на друга врата изъ друге, берзо узтерчи на гору, опали пушку и убіе Турчина на мѣсту; а други Турцы отъ овога мыслећи, да се Станко са свои ортацы сдружіо, и съ ньима заедно на ньи навалію, берже болѣ окрену му леђа.

Тако в Станко пуны 20 година провео, и за ово време до стотицу Турака смакао, и то све само зато, што му ни су хотѣли жену и дѣцу повратити. Кадъ су Турцы найпослѣ увидѣли, да га ни на кои начинъ немогу убити или ухватити, стану мыслити, да му в самъ нечестивы у помоћи, и желѣлисе већъ єданпутъ опростити толикогъ зулума, пошлю му натрагъ жѣгову породицу. Тко да опише Станкову радость, кадъ в видѣо, да му в найтопліе жела садъ испуњена, кадъ в сирѣчь послѣ 20 година первый путъ жену свою загрліо и дѣцу полюбіо? Сузе радости полише му тугомъ и жалостію уморщено лице; све б нге и муке радо в онъ у овай часъ заборавіо, кое быліше дотле претерпіо, и пунъ захваленостъ осећаня падне на колѣна и найтопліе благодари свемогућему Богу на овои срећи. Затымъ отиде у Личку Регементу и населисе са своіомъ обытељи (фамілиомъ) у св Петров й (отпре Брувањской) кумпанію, имено у селу Опшицы. Огъ овога в времена као мирный житель у кругу свое породице живіо; но мерзость спрама Турака, кою быліше у време свога хайдукованя у сердце укорењо, толика в была, да Турчина никада више ніе могао предъ своимъ очима гледати, безъ да не бы осветомъ запламтіо, и кадъ бы єдногъ жѣговъ, Турчинъ, за кога се была єдна жѣгова кћи у време сужањства удала, посѣтити хотѣо, поручи му Станиша, да ако му в животъ мо-нека кодъ куће остане. Послѣ многи прошеня испуни му найпослѣ желю и дозволи, да свою свекрву посѣти: али Станко в было отишао за време овога походженя къ своме рођаку, и послѣ осмь дана поручи зету, да си узме коня и да отиде куће што берже, да га не бы ондѣ застао. — Зато в и драговольно прилику употребію, коя му се у ратно доба противъ Турака отъ год. 1787. на руку даде, те в ступіо у войску, постао наскоро арамбаша (Feldwebel) кодъ Сережана, и отликовасе у свакой прилики са особитомъ храбростію и юначествомъ, тако да в было чрезъ цѣлый животъ свой Турцыма на страхъ и ужасъ.

Послѣ овога рата добые Станиша іошъ єданпутъ прилику, где в показао свою мужественность. Када в сирѣчь великій Іосифъ II. Царъ и Краљь, Краину походіо, и у Грачацъ дошао, то се Жѣговомъ Величеству многи жителы кои близу старе међе на Чемерницы стояху, потуже, да имъ два Тур-

чина много злачине. Доброгворный дакле овай Владѣтель упыта ондѣ бывше, были се ткогодь нашао, кои бы се отважио ова два Зулумджара убити, докъ се онъ изъ Зермањ поврати. Ови му одма за Станка и нѣгово юначество казаше и тако бы тай посао заиста нѣму наложенъ. Старый овай юнакъ, не губећи ни мало времена, уме нѣколико свои бывши другова са собомъ, и преће преко Чемернице кодъ Орлове греде на Турску страну; ербо ондѣ обыгавахў два речена Турчина. Кадъ су ови опетъ на Чемерницу повздили, да глобе Христіане ухвати ій Станиша у Айдеровцу, отсѣче имъ обадвоицы главе, и донесе ій у Грачацъ прѣ него што се Царъ онамо повратіо. Нѣгово ово юначество обдари Іосифъ II. са 12 дуката, и свакоме отъ нѣговоѣ дружства поклони по 2 златна дуката. Станко є послѣ овогъ іошть дуго времена живіо, и као сѣдоглавъ мирно кодъ свога огньишта преминуо.

Тко може да се не диви овоме юнаку, кои є изъ любови спрама свое породице толике бѣде и муке претаіо? — И полажемо мы у томе нѣгову вредность што є толико Турака смакао, него у томе што є намѣри своіой свагда дерзновенно и постоянно слѣдовао, нити се отъ нѣ препречењима, нити очевиднымъ погибелностима; нити дугогранићемъ (за 20 година) дао отвратити. Животъ нѣговъ дае намъ најбољій ключъ, коимъ да резрѣшимо ону загонетку: „како су Церногорцы досада Турской сили одолѣли.“ Любовъ спрамъ отечества и спрамъ Рода (у тѣшнемъ и ширѣмъ смыслу), силна, топла, неограничена любовь и произтичња изъ нѣ јарабрость овай є якій бедемъ, кои ій отъ душмана брани. — Многимъ отъ наши изображенији Брања чинит' ће се ово мнѣніе претерано, еръ смо мы непрестанымъ общенѣмъ съ туђинами мегкопутни постали и Славянскій Характеръ у насъ изпачили; ал' у овымъ опачностима садашњега изображења неприступны гора гое прави Славе сынови непрестанно іошть ћуди, спрама кои су сердца нас вѣчиномъ отврднула; хране ватру, коя се у нашимъ нѣдрама давно утерпула; творе дѣла, коя къ нама само у слицы невѣроятны пречица долазе. Камо срећа, да єдампутъ отъ овы чувара Старославянски крѣпостій, кадъ имъ лучу садашњега изображења принели будемо, учинимо, да и за даљ при красныхъ овымъ свойствама заостану, коима се они садъ отликую. Онда ће народъ нашъ лако свимъ вѣковѣма и буряма одолѣти моћи.

Даница.

ГЛАСЪ МУДРОСТИ И ИСКУСТВА.

Благородна досетљивость увекъ є скоро кои узвышенны мышленя, будући се она у томъ состои, да се можемо показати, какови смо, а гакоћеръ и красне душе, кадъ се годь познаду, свагда важность свою одерже.

Богатство є найвеће сиромаштво кадъ се незна ништа съ ныиме заочети.

Воспитати зовесе темель полагати, гди се подъ земльомъ ради, а ништ' се не види. — Єдно добро воспитано дете есть рачунъ безъ пробе.

Децы видисе овай Свет као єданъ рай; младићима пако као єдна увеселителна башта: мужевѣма є онъ єдна многолюстиена варошъ, а старцыма опетъ обманителный мѣшчаный дућанъ, изъ кога гледе да умакну, и траже, да се у свой гробъ сакрыю.

Єданъ вѣранъ слуга есте сакривено у кући сокровище.

Єдна унція искуства вреднія є, него єдна фунта доброгъ совѣтованя.

Злопакъ є као и угљенъ, кои ако и негоре, ал' зато опетъ гарави.

Коренъ Науке одвећъ є горакъ; али напротивъ ићнъ плодъ верло є сладакъ.

Кои поради Мудрости свое здравлѣ жертвуе, тай много путій и саму мудрость сожертвуе.

И. Ѳ

ДИВОТА ОТЪ ЕДНОГЪ ДѢТЕТА У СВИРКИ.

Вилліамъ Кротъ обратіо е очи многогъ света на себе у другой години свога возраста. Онъ се у Норвіху родіо 5. Іулія 1765. године. Његовъ отацъ био е искусанъ Дерводелъ, кои начини себи оргуле, да би се кадикадъ у њи свирао; али позабави и време прово. Бдаредъ у вече кадъ га пріятельица една, кои се добро у свирки ра умѣваше, посѣти, и у оргуле свирати купио и певати почне, то нит се мало дивогодишњ њиово дѣтенце тако узнемири, да они узроку овогъ његовогъ немира никако ни су могли докучити: докле се найпосле яко неупрепасте, кадъ виде, съ каковимъ усхићењемъ исто дѣтенце, кадъ е съ њиме мати иште оргуля прошла, пружи свое ручице, да и оно свира, и сутра данъ, кадъ га е отацъ кодъ оргуля посадіо, како нѣке народны песама ариє, кое су пре неколико путій отацъ и пріятельица свирали, и оно лепо и сложно садъ посвира. Отъ овога дакле дана свагда су га после пуштали, када е годъ полю добило, у оргуле свирати. И тако ово отъ дана до дана свираюћи све е више ариа свирало, међъ кое е често и свое, кое е по природнохъ своме дару само налазило, мешало, кое су свагда верло добро у ушима звонило; єрбо се оно отъ онога яко гнушавало, што е ружно у ушима звонило. Сви у Норвіху налазећеве Свирцы заже ле дволѣтно оно дѣте видити, кое е звано, да и у многимъ Содружествама нито свира. — Године 1768 отведе га мати у Камбріху, куда, као и у Лондону, красно ово, плавооко отроче са своіомъ свирком обще удивленіе побуди. Оно, што е гозь само едвапутъ чуло, то е после одма свирати знало. Малын овай Вилліамъ Кротъ поредъ оногъ вусікалногъ та-ента притижавао е іошть и даръ начертанія. Онъ е іошть онако младанъ и зеленъ разне предмете красно начертавао, кое е после отъ дана до дана упражняваюћисе тако усовершенствовао, да су његова начертанія и бояисања отъ многи искусны мужева са похваломъ пріимљена была. А што се Свирке тицало, ову е онъ урадио и правилно почео учити отъ Професссора Кинтетта у Камбріху. И кадъ е ступіо у мужескій свой возрастъ, то е тако у њой совершенъ био, да е у Лондону многимъ лекције свирања предавао, живый Професссоръ Свирке био, и самъ собомъ многе ариє у Свирки изнашао.

ПАРНА МАШИНА.

Найвећа парна машина скоро е у Корнвалу довершена. Она о опредѣлена, да изцрпи Харлемско море. Цилиндеръ гигантске ове машине износи у пречкой мѣри 12 стопа (2 хвата). Около грдногъ овогъ цілиндра налазусе 15 водны натегача (теглића), отъ конхъ свака 63 палца (5 стопа и 3 палца) у пречкомѣрію износи.

НЕСРЕТНЫЙ ДОГАЂАЙ.

Опы дана догодіосе е овди у Пешти єданъ грозанъ и гнусанъ случай: то есть, — два пойнина и єданъ цівилно обучент невалялацъ у полѣ 10 сатій увтру оду у кућу єдногъ отмѣнногъ Гражданина именемъ „Муратин,“ коіъ после дугогъ мучења удаве. Зликовцы іошть истый данъ новатани буду, кодъ кои су сатъ и іошть неке друге ствари несретнога пашли. Отъ новаца ни су могли ништа изнети, єръ му е каса добрынъ шарафина утврђена была. —

ТРГОВАЧКЕ ВЪСТИ.

(Пешта). Дрва су онде около среде Новембрія слѣдующу цѣну у шайну имала: као 1 хватъ найбољѣ церовине 22—26 фор.; обычне растовине 22—24 фор.; буковине 19—21 фор.; брестовине 17—18 фор.; бѣле буковине 22—24 фор.; намешаны дрва 15 форинти. — У Октомврію продато е дерва на 6.333, а за Новембрій остало е за продаю 8264 хвата. — 24. Новембрія дошло е овамо 42 кола са живиномъ изъ Хевешке Варможе, и на свакій колы было е едно съ другимъ 600 до 700 комадій вєће и манѣ живине. — Макаръ да зима настае, то ипак непрестанно іошть долазу лађе са воћемъ и зупусомъ. Житарица такођеръ много долази и минопролази. — Францъ Райхардъ, кои онде са разномъ дивачи тергује, добро се за Пештанце са овомъ снабдѣо: єръ е онъ изъ Харрахіческогъ Зверинка у дольной Аустрія находећегсе 800 комадій зецева, 8 ком. елена, 9. ком. кошута; а изъ Спанлука Грофа Ердеди 600 ком. зецева, 6 ком. елена, 7 ком. кошута; као и са острова Шытта 300 Фазана, 4 дивія свиња и т. д. прибаіо.

(Ѣуръ), 3. Декемврія. — При садашњихъ лепомъ времену долазе свакій данъ лађе съ раноћъ, и цена е непрестанно средня. Чисто жито пролази по 4 фр. — 4 фр. 12 кр., лопо 3 фр. 30 кр. до 3 фр. 45 кр.; напо-лица 2 фр. 42 кр — 3 фр.; ражъ 2 фр. 18 кр — 2 ф. 24 кр; єчамъ 1 фор. 39 кр. — 1 фор. 48 кр.; зобъ 1 ф. 38 кр. — 1 фор. 39 кр.; кукурузъ 1 фр. 45 кр. — 1 фр. 54 кр. Ъ. В. Пож. мер. Цента сена 3 фр. — 3 фр. 15 кр. аковъ вина 6 — 8 фер. Б. В.

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА БЕЧКОЙ БЕРЗИ

9. Декем. р. 1843.	у Сребру.
Металъ.	à 5 % 110⅞
„	à 4 % 100¾
. . . . .	à 3 % 76
Заимъ одъ 1839.	„ 291½
„ „ 1834.	„ 750
Банкакціе Комадъ.	„ 1657
Естерхазиинъ Лозъ	„ 56¾
Царски дукати.	„ 103¾

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 13. Дек. р. Nro. 78 73 56 52 18

Буhиhесе 23. Декем. р.

Цена раже 15. Декем. н. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	120	110	104
Наполица	80	75	70
Ражъ.	70	68	66
Ечамъ.	52	50	48
Зобъ.	50	48	45
Кукурузъ.	53	50	46
Проа.	—	—	—
Жута каша	—	—	—

Станѣ Дунава у Пешти.

15. Декем. н. р. 8.ʰ 6.ᵐ 6.ᵐᵐ

16. Декем. „ „ 8.ʰ 1.ᵐ 0.ᵐᵐ

☞ Да є се свакому на знанѣ: да є Господинъ Алоизъ Реешъ изъ свое особите наклоности спрама наши Учителя поклоніо цео добытакъ свога садъ по другій путъ за 1 фр. 12 кр. среб. обявленогъ Шематизмуса нашему учителскому пензіоналному фонду.

☞ У слѣдствію высочайшегъ подъ Nгомъ 38306. изданогъ упутствованія являсе одъ стране верховногъ школа наши Надзирателства: да свакій колена Валахійскогъ мужъ, кои бы желіо званіе дѣйствителногъ Дштриктуалны Школа наши управителя у Окружію Вел: Варадскомъ или К. Шебешкомъ (Лугошкомъ) получити, има се кодъ тогожде верховногъ Надзирателства съ писменнымъ прошеніемъ, и нуждныма доказателствама до последнѣгъ месеца Ферфуара 1844. лѣта пріявити. —

☞ Отъ стране Дѣ ководительства Пешт. Будимскогъ Скоротече учитиѣйше являсе Почитаемомъ Публікуму свакогъ Реда и Чина, да ћемо све оне предмете, кое намъ се, у смотренію разногъ вида продае, лицітаціе, арендійрања; као и свакій налогъ, буди онъ у каковой му драго струци было; такође и Конкурзе у позиванію Суда Мѣничногъ Права о разныма лицітаціама, и свима подобна, коя бы се годъ чрезъ Новине Народу обзнанити и по нѣму распространити желила, пошлю свагда пріимати, и као што се обычно по другима Новинама и повременныма Листовима отъ єногъ реда плаћа. и мы у наше Листове у свое доба вставляюћи печатати дати; съ коима твердо ласкамо себи. да ћемо съ овоиъ нашомъ препорукомъ и извершеніемъ свакой таковой Особи удовлетворити моћи Крохѣ тога пако учитиѣйше являмо и то, да ћемо и отъ сваке струке наручбине (Експедиціе) пріимати, и такове свагда точно, у колико намъ скоріе можно буде на опредѣлено мѣсто отправляти. Као и свію оны Г. Списателя, кои желе, и осимъ Предчисленія, своя Књижевна Дѣла свѣту вручити, у Коммиссію ћемо узимати и по возможности препоручиваюћи ій продавати. Й ово намъ се све по адресу вехъ познатомъ (Rosa Plaţ Nro. 285.) слати и наручивати може.

Издаватель Димитрій Іовановиѣъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровиѣъ

(Rosen-Plaţ Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймесловныма.

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут, Четверт: и Недельом: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

85.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro. 285 и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Четвртакъ 9. Декемврія. 1843. Год. II.

ОДГОВОРЪ

Єдногъ Крала Польскогъ на слово Руссоа, кое е 1751 године одъ Академіе Дижоиске неграду подучило:

превео с' Францускога.

П. Вучь.

En mille écrits fameux la sagesse tracée,
Fut, a l' aide des muses aux mortels annoncée;
Et par tout des esprits ses préceptes vainquers:
Introduits par l' oreille entrerent dans les coeurs.
Boileau.

Слово Руссоа безъ сумьѣ е удивленя, достойно; и можда ће се сватко живый исто тако чудити и дивити, видећи га одъ славне Академіе Дижонске увенчанимъ.

Єли Сочинитель свое особенно мнѣніе установити хтео? Ніе ли то текъ нека досетльивостъ, съ коіомъ е онъ обштество увеселявати и заслепити науміо? Было како му драго, за моћи нѣгово мнѣніе осуштити, необходимо е нуждно доказателства нѣгова испытивати, ставити Сочинителя истинама, кое е попримао, и самомъ себи насупротъ. Кадъ бы самъ могао опровргаваюћи га нѣговымъ основопрописима (principes) побѣдити га нѣговымъ оружіемъ и надвладати га собственымъ нѣговимъ падежомъ!

Начинъ мисленя нѣговогъ обзнанюе срдце вдостно. Начинъ писаня одкрива му духъ изображенъ; али ако е кодъ нѣга, доиста наука с' вдосћу сдружена, и кадъ єдна с' другомъ сложити се небы могла, (као што се онъ труди то доказати), како е можно, да му просвета ніе врлостъ утаманила? или да га нравственостъ приволела ніе у незнанству заостати? Да ли е врлости првенство надъ наукомъ дао? зашто давле да намъ с' таковимъ одушевленѣмъ краснослови о пространной и драгоценной учености? Єдали е напротивъ науци првенство дао надъ врлости? зашто давле да намъ с' таковимъ красноречѣмъ превозноси ову на ушгербъ оне? Валяло бы да е овако чудесна противословія поправнао, пре нег' што бы свеобште истине уништожвао, пре нег' што бы другогъ напаствовао, валяло бы да се са самимъ собомъ слаже.

Ніе ли друго желіо развѣ упражнявати умъ и осветлати свой даръ воображеня? Ако е то, нетреба да му завидимо маловажну корыстъ ако е у тому успѣо. Али шта да судимо у овомъ случаю о нѣговои беседи? то исто штабы судили после читаня каковогъ остроумногъ романа: залудъ се труди Сачинитель позаймити му обликъ истине, ясно се види ипакъ да ни самъ не верује оно, о чему се усилява другогъ уверити.

Шта се мене тиче, кои нимало не ласкамъ себи, нити да имамъ толико проницателства, да бы самъ могао какову стварь на погибелъ нравственности мое научити, нити пакъ да имамъ велике врлости с' коима бы незнанству моћ много чести учинити могао, дижући се противъ овако неупутногъ мнѣнія немамъ другу корыстъ, развѣ сачувати корыстъ истине. Сачинитель ће у мени безпристрастногъ противника искусити. Шта

више, я се трудимъ заслугу себи учинити напаствующи га; сви мои труди у овой борби неимающи друге цѣли, развѣ да бы самъ му умъ са сердцемъ помирio, и да бы самъ задовольство получио видити у нѣговой души науке, коима се дивимъ у саюзу с' врлостима, кое високо уважавамъ. —

(продужѣесе.)

СЕРБСКОМЪ ЗЕМЛѢДѢЛЦУ ПОЛЕЗНА СООБЩЕНІЯ.

ѿ

єдногъ Свящєнника.

Свящєника в драгій Землѣдѣлче и брате мой, самъ Господъ, Свѣтилникомъ, назвао, и по тимъ наименованію дѫжанъ в онъ свачимъ онымъ, што в добро и полезно, не само теби, или ѿ Бога мѫ данномъ стадѫ своимъ, но и цѣломъ човечеству свѣтлити. Онъ в дѫжанъ, слѣдѣюћи добромъ примѣрѫ дрѫгій просвѣщенній Народа и ученія мѫжева, ѿ срећи, просвѣщенію и напредкѫ свои Сонародника свойски и по цѣлой сили своіой постарагисе. Да, брате добрый! нѣгова в дѫжность тебе у добрѫ наставляти и учити, а твоя опетъ дѫжность есть нѣга слѫшаюћи каш добротвора своіъ и отца высокочествовати. Безъ нѣговогъ ученія та срећанъ неможешъ быти зато, што ты забављаюћисе у твомъ благословенномъ Землѣдѣлствѫ, неможешъ, каш онъ, умнш, свѣта овога пространости заглеђивати: нити све оно окомъ, нити читанѣмъ, што су прочи Народи у златномъ Землѣдѣлія хѫдожествѫ новогъ произашли, поправили и напредовали, видѣти Слушай дакле, сва она полезна сообщенія, кои се твога занята касаю, и све оне наѣке, кое бы твой домашньи напредакъ причинити могле, прінмай усердно: каковa ћешъ ево у полезномъ нашемъ Скоротечи читати моћи: но пре него што ти таково што сообщимъ, ваља да знашъ, да: „Тко в колико учио, толико и зна, и да она о добромъ Свящєникѫ речена пословица (добаръ Свящєникъ до смерти се учи) свакомъ прилѣжномъ човекѫ приличествује. Учитисе пакъ може различнш: прво, изъ разговора, кадъ сирѣчь, дрѫгій ученнїи и искѫсенїи мѫжъ предъ нами своя познанія изкаже, и мы та забележивши, на нашѫ обратимо полѫзъ: второ, изъ примѣра, кадъ сирѣчь, таково што видимо, што до данасъ видѣли и искѫсили нисмо, и томѫ слѣдовати трѫдимосе: на примѣръ, Домаћинъ єданъ, кои на цѣлой пространой своіой земли и грдной авлїи, ни єдногъ посаћеногъ дрвета нема, кога домъ нити обграде, нити капіе, нити изъ каменогъ димника има, такавъ велимъ домаћинъ прелазећи преко дрѫгогъ каквогъ уредніега села примѣти, да тамш у свакой авлїи прекрасна воћа раћаю, да сѫ домови обграђени капіомъ снабдѣни, и да на свакомъ домѫ ѿ камена изыдавный димникъ стои. може се тимъ примѣромъ научити, да нередъ мѫдрогъ прилѣжанія, и онъ таково што исто урадити и имати може: треће, учимосе изъ полезны кньига, у кое се искѫсны мѫжева примѣчанія запискю. — Истина, да има већ и такш научены Землѣдѣлаца, кои не само што знадѫ то, каш се кодъ нын, или по дрѫгима предѣлма съ добримъ успѣхомъ оре и сіе: но и то сѫ сазнали каш се у странима земляма найболя домостроителства воде. Кадъ се дакле овакова полезна познанія у єдно спишѫ, и на трѫгъ изадѫ, неможели човекъ читанѣмъ или слѫшанѣмъ оваковы кньига себе полозати? Тако стои ствар и съ дрѫгомъ бѫди коіомъ наукомъ. Свѣтъ ѿ дана на данъ све више мѫдрінмъ постае. Многе ствари, ѿ коима пре сто година ни сания могли нисмо, данасъ сѫ већъ обычни повседневни послови. Нема таковогъ хѫдожества, или знања, коя се небы дала поправити или усовершенствовати новіима познаніяма и ѿкровеніяма. Погрѣшиш дакле мысле они, и себе врлъ у рень завѣченомъ уподобляваю, кои се у свачемъ текъ древности драже и онда, кадъ у новимъ што болѣ виде. Они обычш говоре: „Отацъ ми в такш радіо, пакъ в живіо.“ Та да! слѣдѣимо древности у добромъ, али и новость немоймо презрѣти, ако у ньой каково добро нашли будемо. Србо кадъ намъ в мило да намъ шеширъ, лайбликъ, пренкъ, кабани-

ца и опавліа по новой форми скроена бѣдѫ, занят бы смо се угрѣчавали и у домостроителство наше таково што увести, што бы намъ пріиходъ нашъ умножавало, и начинъ живота нашега красило и цлагшавало. Ово себе показе, да и Земледѣлацъ, акш в радъ да напредни бѫде, дѫжанъ в и то непрестанно учитисе, и дрѣге ш њега искусніе доброхотно слушати. Чѣй дакле, брате, любезный Земледѣлче, моя сообщенія, коя читаюћи я у разныма књигама тебн садъ драговолно сообщавамъ: прво:

Дванаисть Златны Правила.

1. Ordo est anima rerum вели Латінъ. Редъ в дѫша свакогъ посла и неисплаћено домашнѣ сокровище. — Свака ствари у домѫ или у авлїи нека ти има опредѣлено свое мѣсто, и послови твои, нека имадѫ свое навѣсно време. Нека бѫде и теби и твоима домашнима главный законъ сваштa у свое време совершавати. Тко любн редъ, усѫбљава свою силѫ, и за єданъ часъ сврши више, нежели дрѣгій за цѣо данъ. Не зачињи безъ намѣренія садъ ово, садъ ово, и незаборављај данасъ оно што сн іуче зачео. Вѣтрогоња ништа къ концѫ совершено привести вредань нѣе.

2. Ништа такш непостоянно у човечіимъ животѫ нѣе, као свѣтско добро, благо и срећа: зато немой безпутно ништа цбацивати или трошити, но сачѫвај и за бѫдуће. Новацъ в заиста найнеопходнія ствари ако га на добро обратимо, и каково безнѫтно онай дѣло твори, кои га безъ намѣренія троши, или га на опаковѫ ствари обраћа ш кое нити пріиходѫ нити полезы каквой надатисе има. Тко у младости добро газдује, тай да ће у старости мирно поживити, надатисе може.

3 Непроводи у лѣности време, дѣтеланъ бѫди свагда у каквомъ нибѫдь полезномъ дѣлѫ. Време в човека найскупоценніе благо акш га зна мѫдро употребити. Свакимъ минѫтомъ, свакимъ часомъ, кога си на праздно провео, изгубіо си полезный плодъ оногъ дѣла, кога си за то време совершити могао. Какш ш многім крайцара форінте, такш ш многи мінѫта часови ш часова дны бывају. Прилѣжанъ човекъ просјачкѫ торбѫ никадъ шпратъ обесити неће: а напротивъ бадаваџіа довольнш богатъ быти неможе.

(продужевіе слѣдуе.)

ГЛАСЪ МУДРОСТИ И ИСКУСТВА.

Између свега, што в мѣсецъ Май лѣпога донео, ніе ништа тако красно као његово цвеће. Я немогу довольно понятн, како се може што друго тако любити као цвеће. Тко цвеће нема радо и не люби, тай мора быти да га ніе нигда право и добро ни прматрао; или мора быти, да се у њему таковогъ што налази, кое га чисте любови неспособнимъ чини. Найболѣ, што у човеку любимо, — сете найсродніе оному, чему се у цвѣта дивимо! Тко нема мысли о цвећу, нема мысли ни о красоти; слѣдователно ни мысли о красоти душевной. Коя бы любовь была свагди и свагда тако чиста, као любовь цвећа?

Клананѣ в лепа мрежа за краткоумне.

Мы сви заблуђујемо; само што свакій другоячіе заблуђује. — Кои ништа не даје печатати, тай се и не критізира; кои ништа не пише, тай неправи у писаню никакве ни погрѣшке, а кои ништа не рачуни, неправи у рачуну ни погрѣшке.

Нова в честь као и нова хальина, коя пре не сходствује ничи се слаже, докъ се мало не пронесе.

Нема никаковогъ художества, кое бы духу и вкусу єдне Госпоже више чести причинило, и при коемъ бы се она свакій данъ побољшавала и умекшавала, као нѣна — кћи.

Правда више путій болује, алъ зато опетъ не умре.

Речъ Отацъ есть єдна велика речъ; найвећа у Держави.

Кои честь трудно и у невреме тражи, издае се, да ю не заслужује. —

Кои ново Званіе получи, тай в обукао нову іошть крутухальину.

И. Ѳ

ДОПИСЪ.

(Изъ Н. Сада). Њ|ова Ексцелленција Г. Архіепископъ и Митрополитъ Іосифъ Раячић, обще љубљёный Отацъ и Архипастырь нашъ, кои є одна после повратка своґъ изъ Пожуна Њ|ово Високопреосвештенство Г. Бротеа Мутибарића за Епископа Далматинскогъ посветіо; отъ выше Надлежателства и приватны Високи Особа' привѣтствія долженственно примлао, — потомъ Апеллаторіумъ чрезъ выше дана' непрестічно држао; у засѣданіяма Народне кассе Ассістента' предсѣдавао, благоволіо є на празднікъ Воведенія и насъ Новосаѣване, не само лично посѣтити; но такоѣръ и у цркви каѳедралной са своіма дворянима, ГГ. Архімандритомъ, Протосинґеломъ, Сингеломъ, Архідіякономъ, Протодіякономъ, и мирскимъ Священствомъ священодѣйствовати, а по совершенію свете Литургіе, слышателѣ ко благоговѣйству, прадѣдъ из њ|ова жаркомъ ревносћу сваґда освѣдоченой, трогателно побудити. — Слѣдующій данъ, као верховный народногъ Србскогъ Гимназіума Новосадскогъ Патронъ, држао є Патроната засѣдање, и о благу заведенія овогъ Народногъ старајућисе, у присуствію избравогъ Общества — шестъ Попечителя' (куратора) Гимназіе, кои ѣеду се о одржанію, и умноженію фонда овогъ старати, усрдно є, да се знанія овогъ прівне, привлаче, и да се каѳедрална црква овдашня што болѣ украси — прикромъ є своіх предходіо — Предпокинута ГГ. Гимназіе Куратори, конхъ ће имена Кліо, у књигу вѣчности као неспорне родољубце назначити, єсу: Г. Григорій Секулић Медицине Докторъ, Іованъ Шпанић, Димитрій Видуловићъ. Міхаилъ Кристић, Іосифъ Марковић трговцы, и изабрани Граждани, и Г. Іованъ Владисављевић, заклетый Адвокатъ Мађарскій.

Сутра данъ њ|ова Ексцелленција, као познатый Ловида нѣжный Меценатъ и Покровитель, благоизволіо є овдашня заведенія школска отечески посѣтити, где се у Гимназіальныма класама стварнма по читавъ сатъ бањіо, вопросе — неѣсть занимања достойне изъ Філософічески', математическа' и філологичкы' Наука' удесно предлагао, и такоѣ на Каѳедри седећи, или при табли школской стоећи, из удивлѣніе самы Професссора — по найновіима источницыма рѣшіо, и изясняо, и ученике ко совершеномъ преподаваемы предмѣта' поштію основателно упутствовао: потомъ све классе Гимназіалне уполазивши, главне Народне школе овдашнѣ посѣтіо є, и сюда дѣчицу изъ преданаемы наука' испитывао, и любимъ своіх поведеніемъ, отеческимъ увѣщаніемъ къ свему што є добро, лѣпо, честно, истинито наставлао и ободравао. — Садъ вѣрующъ да є истинито оно Посѣтника о Карлу великомъ вареченіе: „да скрѣчь великій овай свѣта обладатель нигда се нећій ни є блати чињо, него кадъ є у низкимъ школама између малолѣтне дѣчице баѳіосе“ Ученицы нашегъ заведенія, будући Царства Граждани, гледаћи као њ|ова Ексцелленција, верховный народа нашегъ Предстатель, сваґди на каѳедру школскимъ праѳомъ покривену сѣда, и съ каѳедре као учитель съ њ|има о предметима школскимъ разговарасе; на часъ одетъ кодъ накаки боязльиы стоећи съ њ|има изъ Букваря чита, и срче: жораю и каѳедру школску, и свое Наставнике, и преподаваеме науке достойне цѣнити, и уважавати!! — Окол' два сата после подне — одъ здањія школскогъ, где се 5 сатій задржавао — пратіо є њ|ову Ексцелленцію општій учитеља и ученика' овай благодарный гласъ: „да живи Іосифъ Раячић! бодрый Рода Србскодъ Кормитель, да живи! и дуго нас прадѣдске вѣре наше широка вѣтрила у врѣшкой Десници држао!!

Др. П. Іовановићъ.

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 16. Деке. р. Nro. 30 51 31 24 16

Вуњиѣесе 30. Декем. р.

Станѣ дунава у Пешти.

19. и 20. Деке. п. р. 6.' 9.'' 0.''

☞ Дае се свакому на знанѣ: да є Господинъ Алоизъ Реешъ изъ свое особите наклонности спрама наши Учителя поклоніо цео добытакъ свога садъ по другій путъ за 1 фр. 12 кр. сребр. обявленогъ Шематизмуса нашему учителскому пензіоналному фонду.

☞ У слѣдствію высочайшегъ подъ Nгомъ 38306. изданогъ упутствованія являсе одъ стране верховногъ школа наши Надзирателства: да свакій колена Валахійскогъ мужъ, кои бы желіо званіе дѣйствителногъ Дипломатуалны Школа наши управителя у Окружію Вел: Варадскомъ или К. Шебешкомъ (Лугошкомъ) получити, има се кодъ тогожде верховногъ Надзырателства съ писменнымъ прошеніемъ, и нуждныма доказателствама до последнѣгъ месеца ферфуаріа 1844. лѣта пріявити. —

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байнеловима.

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут: Четверт: и Недельом: цена му в како за ондашнѣ тако и за странне Предчисленнке за полъ године 4 фр. у Сребру.

86.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія прінма Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу №го. 285 и свако Цесаро Краль Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя 12. Декемвріа. 1843. Год. II.

ПЛАЧЬ РОДИТЕЛЯ.

ЗА

ПЕРВЕНЦЕМЪ

МИХАИЛОМЪ КРЕСТИЧЕМЪ

Упокоившимсе дне 21. Сепг. 1843. лѣта

У

МОХАЧУ.

О радости наша сыне Михаиле;
Зашто теби тако тежке доде ране
Грозна судба твоя; да у красномъ цвѣту
Недаде ти вишше ходити по свету

Михаиле сыне!

Зар' в на то мати нѣжно твое тѣло
Бриижно неговала да, га тако рано
Црной преда Земьли, горку смрть зазви,
Зар' бѣдный родитель гробомъ да се тѣши

Михаиле сыне!

Михаиле сыне нелика надежде
Тужнін Родителя ты си намъ преминуо.
Та заръ наиъ в тако одъ судбине дато
Да на гробу твоне утѣху тражимо

Умилятый сыне!

Зашт' нак' горка судбо изтрже первенца;
Смрти! Зашт' порази умилногъ любимца? —
Заръ ти любкогъ гласа тужна твоя мати
Вишше чути неће; нит' радостно звати

Михаила сына! —

Пресладка утѣхо ђоко и Лаџина *)
Брата нимъ посече смрть немилогорка!
Како ћете данасъ сестры **) обявити:
Ткол' може жалостанъ смрть іой обзнанити

Брата рођеногa?!

Михаиле сыне! Заръ нечуешъ гласа
Бѣдногъ родитеља; о горкога часа!
Майка тебе виче, жалостно нарнче.
Устай Михаиле умилный первенче

Жалостне матере!

Тебе дозиваю браћа, сузе лію,
Вѣдна твоя Стара тужне перси біе;
Гробу те спремаю, за тобомъ уздишу,
Утѣшит' немогу бѣдну своју душу

За тобомъ сыне!

Сунце ярко зашт' му прерано помрачи;
Црна Земьо зашт' му покри чарне очи? —
Создателю благій свію тварій творче
Ты насъ садъ утѣши о небесный Оче

За умилнымъ сыномъ! —

Лазаромъ Теларовичъ
Мохачскимъ Учителѣмъ.

*) Георгій и Лазаръ млађа браћа усопшегъ Михаила.

**) Сестра усопшегъ Михаила именемъ Катица удата е у Сент — Андрію за Господина Георгія Павловича.

ОДГОВОРЪ

Једногъ Краља Пољскогъ на слово Русскоє, кое є 1751. године одъ Академіе Дижонске награду получало:

(продужење.)

Науке служе упознати човека с' истинитимъ, добримъ, и полезнимъ ствармa свакe струке: ово є познанство неоцењимо, кое просвештаваюи разумъ, по природи своїой много саучаствуе у укрепленю благонравія.

Истина овогъ предлога тако є јасна, да ю текъ непокенути вали за уверити о њеи другога: зато се и нећу занимати доказиванћемъ ове истине; само желимъ опровргнути онтроумна назови — мудрословія (sophismes) оногъ кои се усудуе оспорити ю.

На какову честь наукама служи подобна изъ истине изцрплена изповесть! Како јасно показуе она нужду и полze наука! Колико є труда и напрезања стало сачинителя изустити ю, и колико га іошть више труда стаће речь свою повраћати.

Природа є, вели онъ, по самой себи лепа, она губи ако се украшава. Блажени су они люди, вели даље, кои уму природе дарове безъ да ій познаю на полzу свою обратити! Они су текъ єдинственности своєгъ разума дужни благодарити невиность своєгъ поведења. Да лепе нравственности кою намъ овде излаже испытатель наука и покровитель благочестія! Ко бы се надао да ћеzу подобна примћчања быти слћдства основопрописа, кое є онъ установіо?

Природа є, безъ сумнћ по самой себи лепа, али зашто ю друго и учени испытаваю, развћ да іой одкрію дивоту, да проникну у тайне њене, и да сазнаду њена дћйствія. Зашто лежи тако широко полћ предъ очима нашима? Умъ протрчи кроzъ њега, па заръ истый може, кадъ у овимъ тако достойнимъ своєгъ дћланя упражняю све више снаге и простора придобія, заръ се велимъ може задовольнити само погдикимъ привременимъ впечатленима или заблећутимъ удивленама? Заръ су нрави стимъ нечистіе што в умъ просвештенін? Да ли ћемо путъ у оной истой мери теже наћи и сачувати кобн, у коїой већма буктила буде машала, кои намъ служе за осветленћ пута нашегъ? Шта бы дредила сва преимуштества кои намъ є створитель свега даровао, кадъ, у дћйствію свои органич скы чувства ограниченъ, небы могао човекъ испытивати оно шта види, умствовати о ономъ шта чуе, разпознати чрезъ омирисанћ одношења, кои предмети спомињи к њему имаю, накнадити недостатакъ вида опипанћмъ, судити по вкусу о ономъ шта му є полезно или шкодљиво? Заръ небы безъ ума, кои насъ просвештава и управля, помешали с' са безсловеснимъ животињама, кое побуђенћ поводи, заръ небы скоро постали њима равни и у дћли, као што смо іошть у потребама нашимъ равни? Све бадава мы само помоћію умствованя и ученя можемо кадри быти управляти употребленћ стварій чувствителны, кое се у нашемъ кругу налаже, поправити заблуђена чувства наши, подчинити тело заповести ума, упутити душу ову безтелесну и безсмртну тваръ к' познаванству свои дужностій и свое цћли.

При уводу у свое слово, сачинитель предъ очима ставля намъ и ћепше позориште; онъ намъ представля човека у борби, тако рећи, са самимъ с' бомъ, кадъ се свай некимъ начиномъ крене изъ ништете своєгъ незнанства; разгањаюи трудомъ своєгъ ума мрачность, у кою га є природа замотала; возвышаваюи се средствомъ разума у найвища окружја предћла небесны, подлагаюи своимъ есапу движеня звезда, мереhи своимъ оруђемъ широкій просторъ вселенне; враћаюи се затимъ у дубљину своєгъ срдца и даваюи рачунъ самимъ себи о природи свое душе, своимъ превсходству, своимъ високомъ опредћленю.

Будуhи сачинитель на науке р пта навластито ради вредоносногъ уплива њиовогъ у нравственность; за осветити се овако неправедним окривленю, небы ми требало друго чинити развћ исчислити поље наука у дружевнимъ животу, али тко бы могао изброяти сва добра кои оне приносе, и безкрајне пріятности кое свуда изливаю? Шта ій већма коя држава подкреплява стимъ већма она цвета; све бы чамило и нагинуло безъ науке.

Шта имъ ніе дужанъ благодарити Художникъ, за лепоту, крепость, равномѣріе, и совршенство свои дѣла? Землѣдѣлацъ за различите начине, с' коима пресилява землю да му плати за трудъ свој лихву коју одъ нѣ очекива? Лекаръ, што докучи станѣ болести и свойства лекова? Правдословъ, што разпона духъ закона и различитость дужности? Судія, што уме размрсити коварство и себичность изъ единственне невиности, и праведно судити о добрама у животу людій? Сваки грађанинъ, буди каквогъ реда и станя, има свое дужности, па како ће ове извршавати ако ій непознае? Безъ знања повестнице, државоуправленя, вероисповданя како бы умѣли цѣли сходно руководити поредакъ, подложность, безбѣдность, изобилие оны, коима в кормило државе в'вѣрено.

Природено човеку любопытство побуђује у нѣму желю, а потребе причињаваю му нужду ученя; званія за дужность му налажу; а успѣхъ усладжава му ученѣ. Прва одкровенна умножаваю любовъ к' наукама: што више човекъ зна, стимъ већма осећа колико іошть ствари познанства получити има; и што в више ствари познанства получіо, стимъ више вештине придобія добро чинити.

(продужиће се).

РУССКО СВЕТКОВАНЬ БОЖИЋА.

(продужење.)

Садъ устану красно — обучене дѣвице, обукусе и почію скуваць: а позивалька у име гостійнскогъ дома отиде звати матере, да учине любовь, пакъ да и оне дођу, и виде, како имъ се нѣзине миле кћерке забављаю и веселе: а такођеръ и отцеве да онога вечера дођу и коју ньи нѣколико часова поседе, као и старе бабке, тетице, кумоце, дошлѣ и прочи служителѣ, да сви у гости дођу. При чашн вина лако она све искаже, к кои су избрани момцы позвани; али притомъ нигда незаборави Домаћина и Домаћицу запытати, съ киме су намыслили у гости доћи? Она за свяку вѣсть, коју имъ донесе, награђена буде или съ мало новцы, или съ посластцама, печенѣмъ и т. д. — Текъ што позивалька изъ собе изыђе, то таки опетъ похійте Дошлѣ съ великимъ завезлянма пуным цецыва и посластица у гостійнскій домъ, да виде, есу л' се зиле кћерце већ обукле; есу ли веселе, да ли у чему оскудѣваю, и да ли штогодъ потребую? — Ктому добыю отъ родителя заповѣсть, да имъ потайно кажу, кои су момцы избрани, да бы се съ ньима болѣ обходити могле, а исподруке опетъ да пропытаю, кои в момакъ коју дѣвицу при играчкама прати и забавляю.

Дошлѣ свагда су биле у гостійнскимъ кућама любовно примљене. Испочетка мотиле су се Домаћице, зашто су пецыво и посластице донеле!? Али ій Дошлѣ далѣ замоле, да донешене ствари прійме, и съ ньима дѣвицама радость неку учиње. На ово узму Домаћице донешене ствари, врбо су раде биле да имъ дѣвице веселе чрезъ све дане буду.

Мало послѣ доћу и красно обучене дѣвице и постаю около Дошля, кое одма запытывати почну, шта раде ньови Родителы, сродницы и други познати. За кое кадъ имъ се приповѣли: „да су имъ матере у великой туги и немиру, да су имъ отцы у великой бриги, и браћа у нестерпѣливости опетвиђења; то се не редко догађало, да су дѣвице ово слушаюћи и плакале; пакъ послѣ, кадъ се подоста већъ наплачу, ове опетъ наново чисто оживе и веселитисе почну. А и саме Дошлѣ, кадъ с' овимъ испуне налоге родителя, почну ій забављати са разнымъ притчама и врачолѣма. И тако дуже потрае ово забављнѣ краснообучены дѣвица, кое су съ тымъ живлѣ и веселіе бывале, што се годъ више Дошля скупляло. Усредъ овы разговора донесе имъ Домаћица рамный ручакъ (подручакъ); врло се она найвише зато брынула, да предъ Дошляма покаже, како она богато свое госте части, да бы ове опетъ послѣ родительнма дѣвица ово казывале. Дѣвице су само мало морале ести зато, да не бы Дошлѣ, кое су ій са оштрымъ очима, колико ѣду, гледале, по варошки ружне гласове о ньима разнеле, и распростре. Текъ што су дѣвице посѣдале около астала, да ѣду, то се одма почеле разговарати, „какве ћеду играчке после ѣла проводити.“ —

Њеке су отъ њи биле упорне, и захтѣвале су, да све игре буду по њиовой вољи, пакъ су чрезъ то са другима много путїй у свађу и распру долазиле, и ако имъ ове друге ни су хтѣле попустити, то су наскоро весма сердито изъ састала устајале. Домаће су напротивъ све ово мирно и ћутаћи слушале, пакъ су іошть са своимъ додатцыма по сосѣдству њиову упорность и самовольство разносиле, а и самымъ матерама іошть много више наплећући на знање давали. И зато често се догађало, да су матере овакову дѣвица, кадъ имъ Домаће са своимъ измышлѣнымъ додатцыма већъ главу преверше, нѣжномъ любовію заслѣпљене напрасно и са свимъ ненадно у гостїйнскій домъ отишле, и свое кћерце са собомъ куи одвеле изговараћисе, да су имъ отцеви у великой туги и бриги сбогъ свои кћерій, и да су и оне саме оне ноћи, ружне сне имале, кои заиста предсказую неку несрећу и т. д. Али паметни и разумни люди добро су знали, шта су оне съ овымъ хтеле; но нинайманѣ имъ ни су у овому путъ препречавали; него са свакимъ молчаніемъ кћерце отвести дозволявали су.

Ако се подручакъ мирно и задовольно совершіо, то су Домаће таки отъ дѣвица раставилесе, кое су оне до авлїнски врата пратиле; и препоручивале, да отъ њиове стране миле мамице и татице, као и све домаћнѣ и проче сроднике учтивѣйше поздраве: а Домаћица къ овому іошть дода: „да бы они іошть и любовь имали сви навече къ њима у госте доћи.“ И тако ій садъ сви до изванъ дворишта испрате.

Текъ што Домаће отиду, то таки капію забраве, да се свакомъ странномъ, кои бы силомъ као и незванъ хтео къ њима ући, путъ препречи. Садъ се све дѣвице скупе и снегомъ грудватисе почну; но ово њиово увеселеніе замало в траило: ербо зимна ладноћа наскоро ій све отера у топле собе натрагъ, гди опетъ продуже свое прећашнѣ забављнѣ.

(продужићесе.)

НА ПОХВАЛУ ЖЕНА.

(Съ Њемачкогъ.)

отъ Дра П. Іовановића.

(продуженіе.)

Многи славни Римляни велике добродѣтели, кое су имъ душу красиле, явно указаше; а женске, обычаю више нежели закону одате, и кое су се свагда правима, ово себе находећимасе управлити давале. подражавале су добродѣтелима своій мужева, или отцева. Порціа в у томъ примѣръ была. Бывша кћи Катонова, и супруга Брутуса, досћла в тако рећи, до высине њиовы духова. При созаклятію противу Цесара, показала в она, да в достойна была, тайну држ.. ве дознати. После битке кодъ Филіппине ніе могла ни слободу, нити Брутуса преживити, и умрла в съ дивіомъ неустрашимосћу Катона. Овоме примѣру слѣдовала в Арїа, кои кадъ в видила, да в мужъ нѣнъ малодушанъ, и одважитисе ніе могао умрети, да бы њега на то охрабрила, себи в сама мачъ у прси забола, и после тай мужу пружила. Слѣдовала в ктоме и кћи нѣна, супруга Трасеа, и кћи Тразеа супруга Хелвідіа Пріска, кое обадве достойне бише ова два велика мужа за супруге имати; равно и Пауліна, супруга Сенеке, коя в себи жиле пресћи заповѣдила, кадъ в та казнъ мужу опредѣлена была; но будући да в противу свое волѣ живити морала, то оно нѣколико година', кое в іошть живила, на лицу нѣномъ, као што Тацітусъ каже, видиишесе похвална бледа боя, коя показываше, да в она съ крвію свога супруга, и часть једну свое крви пролила; и на другій начинъ горда и чувствителна Агріппіна, супруга Германіка, коя се, іошть као млада, самоћи предала, и свою гордость нити в подъ Тиберіомъ кадкодъ понизити, нити нрави свое ондашњимъ свѣтомъ упропастити допуштала; шта више и противъ своге Туранна тако в неумолима, као што в мужу вѣрна была, и свой животъ съ тымъ в проводила, да в једногъ оплакивала; другога се пакъ грозила; и она преславна Епонїна, коіой бы Веспазіанъ дивитисе морао, но коіой в срамно погинути за-

повѣдіо. Све ове женске, кое су мрасти Тvранна наложене биле, не бише явнымъ почествованѣмъ награђене, но биле су, што в много болѣ, одъ Т.ціта похваљене. А нѣколико рѣчій Таџита више изражаваю, него васколика осьчна похвалителна слова.

(продужиѣесе.)

ПРИЛОГЪ.

(за Србску Грамматіку).

1.) Наши писатељи никакву неправе разлику немѣу ове две немачке речи: will und wird, или болѣ да се изразимъ: немаю разлике између настоећегъ времена одъ хтети, и бѫдућегъ одъ быти, него немачко: er wird н. пр. kommen, и: er will kommen еднымъ и истымъ начиномъ преводе, и кажу: онъ ће доћи. Я пакъ мыслимъ, да ова два глагола (хтети и быти) треба да разликуемо, и то изъ два узрока, а.) што речи, кое различнита значеня у себи садржаваю, различно се изражаваю, а глаголи хтети и быти различна значеня у себи садржаваю, даклe и различно треба да се изражаваю; б.) што в србскогъ ѣзыка то свойство, да после неки глагола, кои у себи савршена смысла немаю, другій редко долази у неопредѣлѣно време, као што в у Немаца и у Латіна обычай: него понайвише мѣће се у садашнѣ време са частицомъ „да“ (ut), као: чини ми се, да в добаръ, редко пакъ и погрешно: чини ми се быти добаръ, връ ово в германизамъ. Ако ћемо дакле правый значай речій и то по свойству нашегъ ѣзыка да изразимо, онда треба да просто будуће време одъ глагола быти са „ће,“ а настоеће време одъ хтети са „ће, да,“ или са „ће да“ изражаваемо а то се исто и о глаголима не быти, и не хтети разумева, н. пр. non distinguet, србски ћемо казати неће разликовати, non vult distinguere. неће да разликуе: — leget, чит. ће, а vult legere, ће да чита.

2.) Тако исто не разликуемо существителна радења (substantiva actionis) одъ существителни рада (subst. actus). а то збогъ тога, што о ѣзыку, (будући в суворанъ предметъ) у обште врло мало, а посебице нимало не мыслимо. Зато као consequentiю овогъ погрешногъ (*) навычая мы ћемо по србскимъ Новинама и Листовима на више места налазити. Збаченѣ краја, и многа друга, кои су на ово сасвимъ наликъ. Да не бы дакле баремъ одяко овака противословія *) писали, то треба знати, да свршени глаголи немаю существителни радења, тако исто, као што ни причастія садашнѣга времена немаю.

П. Н.

ДОПИСЪ.

Дана 22. Рујна (септемвр.) дошао е изъ Прага знаменитый Академическій Молеръ, Іосифъ Божетѣхъ Клеменсъ у Литовскій Св. Мікулашъ, и одма е започео Кашпара Фејерпатака половати, когъ ће образъ (портре) у Прагъ оправити, да се таме літографира. Онъ се у Прагу 6 година и 4 Месеца у художеству овомъ изображавао, и сада ће да се стани у Литовскомъ Св. Мікулашу. Онъ е добаръ народныхъ духомъ одушевленъ Словенъ.

(Изъ Сегедина). 4. Декемвріа; Съ радостію являмъ Вамъ, да се код насъ подъ предводителстваомъ Пречести. Г Павла Стаматовића, прелюбезногъ нашегъ Пароха, отворила Сербска Читаоница, где се наша мила Младежъ разне поучителне књиге читаюћи изображава, и где нам вышереченый Господинъ Парохъ Науку Христіанску преподае и Свето Евангеліе толкуе. — О како е ово красно видити, да се наша Сербска Младежъ као едноутробна Браћа сладу, и као еане Матере сынови, међу собомъ сматраю и почитую. Истый нашъ велехвалный Господинъ Парохъ завео е у нашой Церкви красно Њеніе, за кое да га все милостивый Богъ мирна, здрава и невредима на Славу и Дѣку Сербскоме Роду іошть дуговѣка подержи: ербо е овъ неутрудимый Пастыръ, кои свой Родъ истинито любы и почитуе, а Младежъ га опетъ сматра и люби као добротворногъ свога Отца.

— Далѣ являмъ Вамъ и за Русску Илиџу, кою е нашъ общепознатый и многопочитаемый Г. Петровичъ,

*) Мыслимъ, да ово сваком, кои іоле што понятія о свршенымъ глаголима има, у очи упада. Збъ збацитие, глаголъ свршенъ, а збаченѣ нога на себи крой существит. радења, кое показуе, да нешто трае; збаченѣ дакле у едно, и исто време трае и престаe

Великій Нотарій, завео, да верло добро поспѣшествује; еръ у њой не само да се опдашњи, него и многи странни купују и срѣтно лече: за кое га многи са вензбройнымъ благословима посведневно обасипаю, што є такову вензгладиву задушбину не само за Сегединскій Публикумъ, него и за многе Странне учинио Како срѣћа, да се отдавно таковый Мужъ нашао, кои бы оваково што спасително и полезно вообще за свакога запести дао И занста можемо рѣћи, да намъ се варошъ нако подиже и да у многимъ струкама напредује; ербо дапонѣшно Племенитый нашъ Магистратъ бди и колико годь вѣћма може, трудисе, да сва нуждна за благостоиніе єдне варошн заведе, и у дѣйствіе што пре приведе; тако се већъ уређује и доже овдѣ варошкій Феатеръ, варошкій Редутъ, гди ћедусе весели балови держати; ктому и Палавачка Кассійна богато се украшује — — Такођеръ и ц. кр. Поштa и кодъ насъ є сасвимъ другій редъ узела; она намъ свакій данъ изотра изъ дольны предѣла, а после полдне изъ горньи верло уредно долази; као и Берговози (Eilwagen) Паха и Ауслендера свакій данъ уредно иду. — — — Време намъ се преко данъ пријатно као пролѣтне указује, само што су ноћи ладніе; и тако сви, кои су се са всесимъ усѣхомъ задомили, садъ допуштаю свое оранѣ и сѣлиѣ Тисса рѣка нако долази: На ньой видусе свакій часъ лађе, гди доношваю куће на зимиште, и свака, кои каменѣ за калдрмисанѣ варошн, а више ньи опетъ дрва за грѣлиѣ и ложењѣ доносн; конѣ дервама цена є доста велика; ербо фатъ продаесе по 18 до 19 фор шајна. — — — — Што се садашнѣ наше пјнце тыче, то Вамъ явламъ, да є на ньой, иеровъ, чиста жита 6 фор., наполнце 5 фор., ечма 2 фор. и 30 кр.; зоби 2 фор. и 48 кр., кукуруза новогъ 3 фор., а старогъ 4 фр., прос 6 фр; — цента славине фришке 26 до 27 фор а фришкогъ Свињећегъ меса опетъ 16 фор.; єдна холба кравіегъ масла 1 фор., а масти свињећке 36 кр.; — єданъ аковъ ракіе, кои се изъ Баранѣ доноси, и то комовице 23 до 24 фр., а житарице 17 до 18 фор.; вина новогъ 4 фор. и 30 кр., до 5 фр., а старогъ Сегединскогъ 7 до 8 фр; — Ябука сво, найвише Тиссомъ рѣкомъ, довольно добыли, конхъ є єдна вика 2 до 2 фор и 15 кр, орахъ 3 фор. и 30 кр. до 4 фор.; — а 1 цента є овогодишњи сувы шљива, кое су овы дана водомъ онамо донешене 16 фр. и то све у шајну.

(Г. Лаушевичъ).

КЊИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

(Зора Далматинска).

Подъ овымъ надсловомъ изилазиће у Задру съ почетком нове 1844. год. подъ Чредомъ Г. Професора Антона Кузмановића, а издавателством Браће Battara новый привременый белетристическій Листъ у Далматинскомъ нарѣчію, кои се свима пријателма языка, Народности и изображенію Народномъ радујућимсе поради свога напредка препоручује, и оне у помоћь позива.

Одъ овогъ Листа изилазиће сваке недѣлѣ єдно число, съ ценомъ за оне у Задру 4 фор. сребра, а за све пакъ остале 5 фор. сребра съ поштомъ.

БРОДЕЂІЙ ОСТРОВЪ.

Енглеске Новине доносе намъ єдну диваву Вѣсть, т. є. нашу, да є у Енглеской начинићъ єданъ Плавъ, по коемъ ће се єданъ Бродећій Островъ, кои ће у дужини имати 20.000 стопа (3 333 хвата и 20 стопа), а у ширини опетъ 500 стопа, (83 хв. и 30 ст.), готовити, и да ће на ньему лагко воћи свѣститисе 5.000 людій; ктому да ће онъ и свима морскимъ бурама и прекена непогодама противстати моћи

ТРГОВАЧКЕ ВѢСТИ.

(Пешта) 10. Декемврія. На данашњемъ опдашњемъ седмичномъ торгу, као што є свагда обычно предъ Празднике, отъ сваке струке за єствио изъ околны мѣста у изобилію донешене робе, скоро све є и по добру цѣну распродато; тако окромъ опдашнын кобасицъ чара, кои свињеско месо секу и продаю, было є ошће и са стране на 60 пуна кола донето, коегъ се фунта са славиномъ заедно по 18 до 20 кр., а безъ славине по 16 кр продавало. — Єдна цента славине са саломъ была є 33 до 36 фор. єдна фунта масти 27 кр., кравіегъ масла 48 кр. до 1 фор, путра 48 кр., 1 лепо за Божићъ прасе 2. 2½ до 3 фор. 1 пѣръ ћурака добры 4 до 5, а лошн 3 фор., 1 пѣръ клюкани тежки гусака 5 до 6 фор., патака 30 до 35 грош., копунова отъ већи 30 до 35 грош., пилића 12. 16 до 20 грош., єданъ јединій стражній черегъ 25 грош.; далѣ єдна холба медо жутогъ 22 до 24 грош. а белогъ 28 грош., мака 14 кр., сувы шљива 8 до 10 кр., пасуља 4 до 6 кр., сочива 7 до 8 кр., а лешњика 6 кр: 100 орахъ 14 кр., а 100 јабука 2 до 3 фор.; — єдно вс 2 кр.; єдна фунта шаранске рыбе жине 12. 18 до 24 кр., сомовске 18 до

30 кр., штуке отъ 12 до 24 кр., а мертве на кол'ма понайвише у Тисе овако донешене скоро све шаранске отъ 12 до 18 кр.; єдан зецъ бао в по 25 до 32 грош., а єдна фунта дивіегъ свиньїегъ меса по 36 кр. и то све у шайну.

Д

Пожунъ, 3-ћегъ Декемв. — Подъ предсѣдателствомъ Њ. Ексцелленције Господина Графа Авраама Ван, ц кр дѣйствителногъ Тайногъ Совѣтника и верховногъ Жупана Мармарошке Међе, у сваки Державны Посланника, держало є „Унгарско Тергавачко Содружество“ — свою главну Скупштину.“ —

Новый Бечей. Терговина съ рѣномъ овдѣ в отъ в. сени яко оживила, и позндба (отношенѣ) скочила в, за єданъ Пожунскій меровъ плаћа се до ђура 54—60 кр., а до Сиска 45—50 кр. — Около половине Новембрія скочіо в Пожунскій меровъ жита на 7 фр. и 30 кр; а зоби на 2 фор. и 45 кр у шайну.

Цена раже 22. Декем. п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. кр.

	найб.	сред.	лош
Жито.	120	110	105
Напулица	80	74	70
Ражъ.	66	64	60
Єчамъ.	52	50	46
Зобъ.	50	48	45
Кукурузъ.	54	50	45
Проа.	—	—	—
Жута каша	180	—	—

Станѣ Дунава у Пешти.
22. Декем. п. р. 6′. 7.″ 3.‴
23. Декем. „ „ 6.′ 5.″ 0.‴

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.
отъ 23. Дек. р. Nro. 66 37 18 82 57
Вуђиђесе 3. Ињуа. р. 1844.

ПОЗЫВЪ НА ПРЕДПИСЛЕНИЕ И. Б. СКОРОТЕЧЕ.

Съ концемъ ове 1843. године свршавасе второ полгодишнѣ теченіе нашегъ Листа, и тако ступамо у нову 1844. годину, коя насъ са самомъ надеждомъ родолюбивіегъ усердія Сербски Читателя спрамъ свога Књижества — ободрава, да смо се отважили, по могућству душевны и физически сила наши (премда смо досадъ безъ сваке корысти велику жертву на издаванѣ нѣгово принели), теченіе истогъ овогъ Листа и далѣ продужити. — А да в овай Листъ по опредѣленію своемъ (окровищница она, у кою се умне наше драгоцѣнности Народне и садъ и унапредъ полагати, и Потомству Сербскомъ съ рода на родъ као найскупоцѣнїи адиђаръ предавати, и хранити могу, держимъ да бы о томе пзлишно овдѣ говорити было; єръ сви, кои понятія о средствама изображенія Народнѣгъ имаю, добро знаду, да мы чинимо са издаванѣмъ овогъ Листа више, него што намъ моћь и силе стаче; пакъ на жалость нашега Књижества опетъ зато нашъ милый Сербскій Родъ ладнокрвно Листъ овай нашъ слабо предчисляваћисе подпомаже. — Књижество се као и свѣтъ, съ єдньмъ рамсномъ исправити неда; но нуждно в, да се съ више рамена, и то велимъ, свойски цѣло Књижество подупре, пакъ ће онда сигурно и ово наше пословапѣ по жельи нашой и Народной, за рукомъ испасти: и тако не само да ће съ напредкомъ Просвѣщеніе наше поспѣшествовати, и да ће се наше Народне Школе, кое су найглавнїи предметъ овогъ Листа, подпомоћи; него ће іошть и моћь душевногъ и количественногъ нашегъ бытія Народногъ єдрія предъ осталымъ, ячимъ и слабїимъ Народ'ма постати. — А гди треба милый Сербине и дична Сербкињо вечу помоћи жертву принети; него на овай Листъ, кога в цѣлъ на изображеніе Народнѣ, и на подпомаганѣ Народны наши Школа, гди се мила наша отрасль воспитава, опредѣлена?!

Позывлѣмо дакле и умолявамо: Любителѣ, Усердствователѣ, Посредствователѣ, и све нѣжногъ пола красне и благоразумне Читательке и Поспѣшнице

нашега Књижества, да се што скоріе на Листъ овай предчислити благоусердствую, и то или на свакой ц. кр. Пошти, или съ франкіратымъ писмомъ кодъ насъ самыхъ (подъ адрессомъ: An die Redaction des Pester — Ofner Szkorotecsa, Rosen Platz Nro. 285).

Не иначе умолявамо и ону ГГ. совокупителѣ, кои су намъ и пре усердствовали, да бы се и у будуще са совокупленіемъ Предчисленника неотрекли; као што опетъ слободу узымамо, умолити, да бы га и Высокоучена Господа, коя су любовь и наклоность имала, Листъ овай са умнымъ своимъ Прило има красити, и у напредакъ са лепымъ и полезнымъ своимъ Производима засаћивали.

Цена є за полъ године 4 фор. сребра.

У Пешти 10. Декемврія 1843.

Димитрій Іованновичъ Издаватель.

У М О Л Е Н І Е.

☞ Будући да є садъ о Леополди ваппару овде наши Сербаля мало было, и тако недежда наша, да ћеду намъ Предбройницы наши искане новце за Скоротечу донети или послати, осуетисе; тога ради умоляваюсе напово наши ГГ. Предчисленницы, да намъ любовь неотрекну, и новце што скоріе, или по сходнымъ и сигурнымъ приликама, или по истымъ ц. кр. Поштама, отъ коихъ Скоротечу пріймаю подъ собственнымъ атрессіма, послати усердствую: врбо се и тако излазеће овогъ теченія време приближуе, и мы Рачуне заключити желимо, како бы се и за далѣ управляти знали. Особито пакъ умоляваюсе ГГ. Совокупителѣ наши Листова, да бы ону Господу, кою су на предчисленіе наши Листова позвавши предчислили, и садъ ій, како за ово, тако и за прошасто теченіе да плате, опоменули.

Учредничество.

☞ Дав се свакому на знанѣ: да є Господинъ Алоизъ Реепъ изъ свое особите наклонности спрама наши Учителя поклоніо цео добытакъ свога садъ по другій путъ за 1 фр. 12 кр. среб. обявленогъ Шематизмуса нашему учителскому пензіоналному фонду.

☞ У слѣдствію высочайшегъ подъ Нгомъ 38306. изданогъ упутствованія являсе одъ стране верховногъ школа наши Надзирателства: да свакій колена Валахійскогъ мужъ, кои бы желіо званіе дѣйствителногъ Дистриктуалны Школа наши управителя у Окружію Вел: Варадскомъ или К. Шебешкомъ (Лугошкомъ) получити, има се кодъ тогожде верховногъ Надзырателства съ писменнымъ прошеніемъ, и нуждныма доказателствама до последнѣгъ месеца ферфуаріа 1844. лѣта пріявити. —

Издаватель Димитрій Іовановичъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровичъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байнеловымъ.

Скоротеча излази у Седмицы 2 путъ, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленикe за полъ године 4 фр. у Сребру.

87.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Учрединчество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro. 285 и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Четвртакъ 16. Декемвріа. 1843. Год. II.

ПОЗЫВЪ НА ПРЕДЧИСЛЕНІЕ П. Б. СКОРОТЕЧЕ.

Съ концемъ ове 1843. године свршавасе второ полгодишнѣ теченіе нашегъ Листа, и тако ступамо у нову 1844. годину, коя насъ са самомъ надеждомъ родолюбивіегъ усердія Сербски Читателя спрамъ свога Књижества — ободрава, да смо се отважили, по могућству душевны и физічески сила наши (премда смо досадъ безъ сваке корысти велику жертву на издаванѣ нѣгово принели) теченіе истогъ овогъ Листа и далѣ продужити. — А да є овай Листъ по опредѣленію свомъ Сокровищница она, у коіо се умне наше драгоцѣнности Народне и садъ и унапредъ полагати, и Потомству Сербскомъ съ рода на родъ као найскупоцѣнніи адиѳаръ предавати, и хранити могу, держимъ да бы о томе излишно овдѣ говорити было; веръ сви, кои понятія о средствама изображенія Народнѣгъ имаю, добро знаду, да мы чинимо са издаванѣмъ овогъ Листа више, него што намъ моћь и силе стаче; пакъ на жалость нашега Књижества опетъ зато нашъ милый Сербскій Родъ ладнокрвно Листъ овай нашъ слабо предчисліваюћисе подпомаже. — Књижество се као и свѣтъ, съ єднымъ раменомъ исправити неда; но нуждно є, да се съ више рамена, и то велимъ, свойски цѣло Књижество подупре, пакъ ће онда сигурно и ово наше послованѣ по жельи нашой и Народной, за рукомъ испасти: и тако не само да ће съ напредкомъ Просвѣщеніе наше поспѣшествовати, и да ће се наше Народне Школе, кое су найглавніи предметъ овогъ Листа, подпомоћи; него ће іошть и моћь душевногъ и количественногъ нашегъ бытія Народногъ єдрія предъ осталымъ, лчимъ и слабіимъ Народ'ма постати. — А гди треба милый Сербине и дична Сербкињо вечу помоћи жертву принети; него на онай Листъ, кога є цѣлъ на изображеніе Народнѣ, и на подпомаганѣ Народны наши Школа, гди се мила наша отрасль воспитава, опредѣлена?!

Позывлѣмо дакле и умолявамо: Любителѣ, Усердствователѣ, Посредствователѣ, и све нѣжногъ пола красне и благоразумне Читателке и Поспѣшнице нашега Књижества, да се што скоріе на Листъ овай предчислити благоусердствую, и то или на свакой ц. кр. Пошти, или съ франкіратымъ писмомъ кодъ насъ самыхъ (подъ адрессомъ: An die Redaction des Pester — Ofner Szkorotecsa, Rosen Platz Nro. 285).

Не иначе умолявамо и ону ГГ. совокупителѣ, кои су намъ и пре усердствовали, да бы се и у будуще са совокупленіемъ Предчисленника неотрекли; као што опетъ слободу узымамо, умолити, да бы га и Высокоученна Господа, коя су любовь и наклоность имала, Листъ овай са умнымъ своимъ Прилозима красити, и у напредакъ са лепымъ и полезнымъ своимъ Производима засаѣивали.

Цена є за полъ године 4 фор. сребра.

У Пештн 10. Декемвріа 1843.

Димитрій Іованновичъ Издаватель.

ПАСТЫРЬ.

(по Маѣарскомъ)

одъ

Ѣ. Райковиѣа.

Далеко се звонце чуе
Отвсну се полѣмъ стадо;
А око ми єдпак' радо
Теб' кравно погледуе! —

Другда я самъ съ фруломъ гласномъ
Полазіо оно полѣ,
У ино свирао добре волѣ
При вечеру тиховъ, красномъ.

Другда опетъ у дубрави
Яньце пасуѣ' свиланоруне,
Пѣвао самъ сласти пуне
Миле пѣсме одъ любави.

Позадуго стонмъ сада
На высокой на планини,
Одкудъ с' оку изгледъ чини
Съ исток' сунца до запада.

Плавость неба погледъ бае
Чиста плавость безъ облака;
Срце диже вышни зрака
Комъ жуборный потокъ сае.

Но су срѣномъ ова мила —
Нит' болно срце мое
Съ тымъ осѣћа дражи кое,
Бр' га любве морн сила!

Там' у оной цвѣтной дольи
Подиже се дворацъ съ лѣва;
И у нѣму сѣди Дѣва
Правый узрокъ моіой больи.

Любимости препунъ райске
Обчара ме стасъ умилный;
Зажегоше огань силный
Нѣногъ лица руже майске.

Голубицо лѣпа Дѣво!
Де отворн стакленъ прозоръ,
Єданъ погледъ бацы озгор'
Твой те Пастыръ чека ево.

Али залуд' вичемъ єданъ,
Не чуе ме она крута;
Само одекъ по сто пута
Шалѣ мени зефиръ хладанъ

Плавость неба заклонише
Облачине невесело;
Не види се стадо бѣло
Нит' се звонце чуе више.

Съ Богомъ съ Богомъ Дѣво красна!
И ты дольо моя Друго!
Иде Пастыръ — ал' му туга
Мучи срце ахъ ужасна!!

ПОЛЕЗНА СООБЩЕНІЯ.

отъ

єдногъ Свящепника.

Двапайсть Златны Правила.

4. Буди искренъ и спрама себе и спрама дрѵгогъ. Неуселявой онакове у себе мысли, конма бы си дрѵгогъ преварити могао. Ако

си праведанъ, не машъ узрокъ претвараtисе. Искренногъ човека совѣсть много в мирнія и блаженія ѿ совѣсти притворника. Само онай може постоянъ предъ Гражданствомъ честь имати, кои и внѣтренѣ онакъв ѿсеѣа, каш што внѣшнѣ твори. Дволичанъ човекъ пре или после издатисе мора, и онъ ѿ тогъ боѣнсе, непрестанъ стреми, и за незаслѣженѣ честь сохранити моѣи, и найгаднійгрѣхъ гот въ в учинити.

5. Люби Бога паче свега, а ближнѣгъ као самогъ себе. Своеволѿ никомъ неправицѣ немои учинити. И ово іошть ніе доста: но да у полной мѣры праведанъ бѣдешъ, твогъ у бѣди находеѣегъ се брата по могѣствѣ подпомажи: и што нежелишъ да дрѣгій теби учини, то и ты дрѣгомъ за животъ учинити немой: и све оно што теби ѿ дрѣгогъ падне добро, сердечнѿ и ты братѣ твомъ учини.

6. Умѣри себе у олѣ и пиѣ, и бѣди своима страстма Господаръ. Прекомѣрно ѣло и пиѣе здравлѣ ти квари, и иманѣ упропаѣава, а страсти опетъ могѣ ти и добродѣтель твою и самъ животъ упропастити. Прѣе него што на увеселеніе пошао бѣдешъ, тврдо у себе заключи, да мѣрѣ прѣи неѣешъ: и ако бы тебе или твое любимце тамо тко и увредіо, прѣе тѣжбе, ублажи гнѣвъ и ярость твою.

7. Удалявай ѿ себе свакѣ нечистоѣ, коя бы те предъ дрѣгима ѿгадити могла. Кадъ каковъ лепъ домъ видишъ, или! да се у теби и ѿ бывателма истогъ дома нѣко добро мнѣніе возроди. Такш исто быва и ѿ нами, кодъ дрѣгихъ. Човекъ внѣшнѣ чистъ каш свакомъ се чини да мѣ в и дѣша чиста: напротивъ нечисто одѣло показѣе човека и внѣтренность ю гаднымъ и нечистимъ.

8. Не ѿчаявай у свакой малой бѣди. Пѣтникъ продолжава мирнымъ и радостнымъ дѣхомъ пѣтъ свой къ милой своіой отчевини и онда, кадъ мѣ се олѣя и снѣгъ около главе віе, и кадъ мѣ песакъ или блато корачае ѿтереѣава.

Човече! незаборави, да в твой животъ на овомъ свѣтѣ одно самш пѣтешествіе.

9. Шта човека чини среѣнымъ? Не поносъ, ни богатство, не высоко достоинство, ни слава: но добродѣтель, чиста совѣсть, здравлѣ, домашный миръ, съ сосѣдма братскій и любованъ животъ, дѣятелность и задовольство. Тко дакле жели среѣанъ и блаженъ да бѣде, тай некаје не тѣжи противъ онакови бѣда, коима се помоѣи не може, но къ Богѣ за ѿлагнанѣ некъ вопіе.

10. Ако ти среѣа дѣго и непрестанш слѣжи, лакш се можешъ возгордити. А колико си више гордъ, толико ти ѣ теже ударце сѣдбине поднети, толико те лагше несреѣа ѿборн. Свакогъ доброгъ дѣла награда в радость, а злѣ, награда в жалость. Найжалостніе в онда кадъ видишъ да си самъ твоіой несреѣи узрокъ: а найвеѣа радость осеѣа онай, кои нема у животѣ свомъ да се ѿ чемъ годъ кае.

11. Не воображавай у себи да си ти найсовершеніи. Ербо какш годъ што у твоима пресѣдама (iudiciis) лагш се преварити, такш и у послѣ твомъ погрѣшити можешъ. Ово знаюѣи, трѣдисе да ти познанія, науке и изслѣдованія ѿ дана на данъ возращаваю, а морално обхожденіе съ обичайма заедно да ти се поправляю.

12. У данашнѣмъ свѣту бадава добити ништа се не да, къ ничемъ безъ трѣда доѣи се не може. Упражнявай се непресѣчнш у ономъ што в добро и полезно, и у самой добродѣтели и добромъ обхожденію. Пакъ ако єданъ пѣтъ или дрѣгій пѣтъ и ниси твомъ намѣренію вѣранъ было, непопѣщай, пробай и усилѣйсе свагда къ точки верховногъ совершенства доспети.

(продужѣесе.)

ПЕРВА ЛЮБОВЬ КАРЛА V.

Историческа Новелла.

(продуженіе.)

Графица отъ Лаланшъ была в истина обеѣала, да ће Іованки друга мати быти; али она в напрестанно у глави держала, да се само у чему Крайо не замери, и стымъ нѣгове се милости не лиши. Зато она не само да ніе Іованку отъ брата Балдуина пре-

поручену, отъ предстоеће жалостне будућности сада чувала, него на жалость іошть и я сама Карлу у любови подпомагала... Ово я исто чиніо и Клаудін, кои я држао себи за дужность, само да свагда Царевой вольи задоста учини, и свимъ његовымъ страстима удовлетвори. И тако я іошть тињоћу любовь у персима његовымъ свакій данъ већма подпаливао.

Карлъ я зато опетъ благородно и нѣжно осѣћао како за Іованкину честь, тако и за свое высоко достоинство; зато намысли, да любовь съ њоме у потаи проводи. Но наскоро имъ се ова њіова нѣжна любовь прекине. Градъ Турна по краткомъ обсажденію преда се Цару, и тако онъ, како я ово чуо, морао я изъ замка Шооріса тамо иѣи: но при полазку своме ніе могао да не оде Іованки, и съ њомъ се неопрости. Єръ тко бы могао знати, да ли ћеду се опетъ кадгодъ видити? Но Карлъ се само за кратко време кодъ града Турне бавіо, пакъ се по томъ весма у потаи само са своимъ вѣрнымъ Клаудіомъ натрагъ у Шооріссъ врати. И овай Царевъ са Іованкомъ састанакъ само я Грофіца отъ Лаланиг знала.

Было я тихо и ведро вече при свершетку мѣсеца Іуніа. Красный вертъ кодъ замка Шооріса разногъ цвећа и была пріятнимъ мирисомъ провеявао я цео онаи широки предѣлъ. Западный вѣтрићъ шушташе са лишћемъ древеса; све я мирно и тихо почивало Само у одномъ гушћемъ отдѣленію верта чуосе ходъ две особе, кое се тихо разговараху, и исподъ руке узете шетаху.

— Ютро? ютро я већ? рекне Іованка. —

— Я морамъ отлазити, дужность и судба то хоћею, отговори Карлъ.

— О мой Царе, мой Государе и мой любезниче, зашто ме наћосте тако слабу, заръ я ктому ни самъ преправна была. Заръ я ни самъ знала, да ће то тако испасти морати? Заръ я ни самъ често у сретномъ моме часу говорила да ће само одна капљица мое среће цѣо животъ мои сладити. А садъ смертный часъ приближује ми се; єрбо растанакъ ми я моя смерть — садъ се вы отъ мене растаете, садъ се сунце предъ моимъ очима помрачава, садъ самъ у отчаянію при концу живота! О немојте ме презрѣти, Государе и Царе мой садъ повыкне она горко пла аюћи. Я самъ само граћанска одна кћи; бодра храбрость, коя Васъ и Ваш благородность украшава, мени ніе приробена: я ништа немамъ, окромъ любовь и то чисту любовь, немојте ме презрѣти! —

— Тебе, Іованко, я презрѣти! повыкне Царъ, и плачћу дѣвицу загерли. Я ћу тебе чрезъ цѣо мой животъ чествовати. Сва моя Господа, коя себе благороднымъ називаю, имаду само одну дужность, али сердце не. Она мени служе, зашто и я њима служимъ, єрбо ій я противъ њіовы непріятеля защищавамъ, то и они мене противъ мои браће; она се бію у моимъ борбама, єрбо ію я на достоинства подижомъ. Она се не кланяю предамномъ, него стреће одъ мене. А Ты си ми одна све дала поради самогъ мене; найвеће и найсветіе си ты мени жертвовала, премда си знала да те свака несрећа очекује. Ты си ми дала твою любовь за любовь, и тако ми мое Царске речи, и овога напрсима креста, я ћу ти свагда вѣранъ остати, — моя я любовь твоя, пакъ ако я Царъ и приморанъ, своју руку другой пружити, то сердце Карлово остае Іованкино! Ово ти се я заклињемъ, као што я Богъ на небу.

Дѣвица садъ падне на перса Карлова, кои ій у главу полюби. И мѣсецъ, кои у овай ма ніа облака ніыће, огледасе садъ у сузи Царевой.

(продужиће се.)

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Бајне-ловима.

Скоротеча излази у Седмицы 2 пут. Четврт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

88.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія примя Учредничество у Пешти на Розенъ – Плацу Nro. 285 и свако Цесарско Краљ. Поште Чиновничество.

Неделя 19. Декемврія. 1843. Год. III.

ПОЗЫВЪ НА ПРЕДЧИСЛЕНІЕ П. Б. СКОРОТЕЧЕ.

Съ концемъ ове 1843. године свршавасе второ полгодишнѣ теченіе нашегъ Листа, и тако ступамо у нову 1844. годину, коя насъ са самомъ надеждомъ родолюбивіегъ усердія Сербски Читателя спрамъ свога Књижества — ободрава, да смо се отважили, по могућству душевны и физически сила наши (премда смо досадъ безъ сваке корысти велику жертву на издаванѣ нѣгово принели), теченіе истогъ овогъ Листа и далѣ продужити. — А да в овай Листъ по опредѣленію своме Сокровищница она, у кою се умне наше драгоцѣнности Народне и садъ и унапредъ полагати, и Потомству Сербскомъ съ рода на родъ као найскупоцѣнніи адиѣаръ предавати, и храните могу, держимъ да бы о томе излишно овдѣ говорити было; еръ сви, кои понятія о средствама изображенія Народнѣгъ имаю, добро знаду, да мы чинимо са издаванѣмъ овогъ Листа више, него што намъ моћь и силе стаче; пакъ на жалость нашега Књижества опетъ зато нашъ милый Сербскій Родъ ладнокрвно Листъ овай нашъ слабо предчисляваюћисе подпомаже. — Књижество се као и свѣтъ, съ єднымъ рамсномъ исправити неда; но нуждно є, да се съ више рамена, и то велимъ, свойски цѣло Књижество подупре, пакъ ће онда сигурно и ово наше послованѣ по жељи нашой и Народной, за рукомъ испасти: и тако не само да ће съ напредкомъ Просвѣщеніе наше поспѣшествовати, и да ће се наше Народне Школе, кое су найглавнии предметъ овогъ Листа, подпомоћи; него ће іошть и моћь душевногъ и количественногъ нашегъ бытія Народногъ єдрія предъ осталымъ, ячимъ и слабіимъ Народ'ма постати. — А где треба милый Сербине и дична Сербкињо већу помоћи жертву принети; него на онай Листъ, кога в цѣлъ на изображеніе Народнѣ, и на подпомаганѣ Народны наши Школа, где се мила наша отрасль воспитава, опредѣлена?!

Позывлѣмо дакле и умолявамо: Любителѣ, Усердствователѣ, Посредствователѣ, и све нѣжногъ пола красне и благоразумне Читателке и Поспѣшнице нашега Књижества, да се што скоріе на Листъ овай предчислити благоусердствую, и то или на сваком ц. кр. Пошти, или съ франкіратымъ писмомъ кодъ насъ самыхъ (подъ адрессомъ: An die Redaction des Pester – Ofner Szkorotecsa, Rosen Platz Nro. 285).

Не шаче умоляваю и ону ГГ. совокупителѣ, кои су намъ и пре усердствовали, да бы се и у будуще са совокупленіемъ Предчисленника неотрекли; као што опетъ слободу узимамо, умолити, да бы га и Высокоученна Господа, коя су любовь и наклоность имала, Листъ овай са умнымъ своимъ Прилозима красити, и у напредакъ са лепымъ и полезнымъ своимъ Производима засаѣивали.

Цена є за полъ године 4 фор. сребра.

У Пешти 10. Декемврія 1848.

Димитрій Іованновичъ Издаватель.

СТУДЕНЯКЪ И РОГОБОДЪ.

Две Пастырске игре.

(Студенякъ).

Рогободе срећне бронщъ часе
Ты у хладу разгранате липе,
Златнострунковъ лахоре дозывашъ
Мамнымъ гласовъ шарномъ поешъ цвѣту;
Пѣсна ори Вукосаве чаре
И разноси любљено іой ние,
Докъ славуи у брсватовъ лишћу
Завидљиво прислушкую звуке
И успоредъ надиѣваю с' съ тобомъ.
Годи годи ты любниче Пана!
Весело ти одзываю сцы
Туге мое насыћени плачёмъ,
Годи годи с' тымъ и другу срећне
Изчезнуте шатъ доведенъ дане
И свенута шатъ оживишъ нѣдра,
Ког' текъ спомень изгубљеног рая
На изходу іошъ придржа душу,
О спомен' се и Ты нѣрна Друга
Ког' си предметъ ты радости райске!

Рогобод ъ.

Ха! не зборн нит' спомињи дане
Хронъ у вѣчну што одагна таму
Коне до садъ свака лица черта
Душе прегледъ твога друга была,
Ты кой єдинъ нын разбират' знаде
Ты ком' пѣсне праћене узликомъ
А нзъ ногa истиснуте срца
Съ Вукосавомъ разликоват' знадо
Бда л' тугу скрываю у гласу
Ил' толмаче раздрагане мысли,
Съ ума сметну и у мени страногъ
Твоіой души не познатогъ сватранъ,
Сѣту докъ су завѣсе предъ видомъ
А надъ моіомъ умышлиа сыломъ.
Шта заръ и Ты радо се повіншъ
Не допрети до светымъ тайне,
Нема рѣчи нит' смртногa слова
Нема гласа нема слога, комъ
Затрешене раздроблѣне душе
И сплавлѣногъ у грудима срца,
Да изтужимъ осећаня тежка
Скидаюћи бреме ћудљивости
Сродномъ духу и нѣжнѣнъ роду
Дѣлећи тужбе утишћане
Кадъ бы ног'о к'о стихія вѣчно
Разврена чрезмѣріемъ неба
И дысанѣмъ планета околны
У пламену прождрљивомъ стати
Кроз ужасе залѣплѣномъ оку
Дати прегледъ волнованя бѣсногъ
На уништит' за тренутакъ часа
Повазне чаловѣчне душе:
И предъ тебе разблаженомъ моћу
Благотворне претворенъ у паре
Задавит' те цѣлымъ удысаемъ
Тад' бы Вальда разумѣт' не ног'о
Теретъ туге привазоћ на себе
Пуномоћно писмо скрти дао
У загрлѣ да не прави врзко
Утѣшеногъ оли већна тужногъ;
Ал' овако глогъ некъ ти е доста
Мремъ и бѣдне мртавъ чаемъ дане,
Вукосаве не спомињи мне,
Нит' ни њиний нзъ темеля душу

Ахъ кадъ ніе сродила се њойзи
Нит' на жертве принешене Богом'
Нит' тамнјаномъ кой свадьина њойзи,
Дай да умремъ ахъ то єдно благо
У твоина наручима друже!
Праштный сосудъ прости на сие страше
Некъ га вѣтаръ разноси до Мле
Некъ е страви до растанка с' душомъ
Ако л' мртвогъ не сажали Драгогъ!!

К. Поповићъ.

ПОЛЕЗНА СООБЩЕНІЯ

ѿ

єдногъ Свящєнника.

(продужєніе.)

Може ли тко совершено погодити сѣтра или прекосѣт а какво ће време быти?

Отъ најстарђи времена заръ се људи нијесу тако силно тицало ніе, као у теченіе времена. Свакій, а найвише земљедѣлацъ жели бы напредъ знати, какво ће време до две или четыри недѣље быти, да бы по тымъ времену сходно могао своя ѿправляти дѣла. И заиста, сматраюћи на родъ человѣческій, єдва бы тко већ добитъ и измыслити могао, нежели теченіе времена напредъ погодити моћи. У языче ба (поганска) времена, кадъ се лакше предсказывати (vaticiniren, wahrsagen) дало, вѣкои испытатели естества, у тымъ сѣ свое разбіяли главе, да ли бы се оне естествена тайне изчачкати могле, по коима бы човѣкъ теченіе времена напредъ предсказати могао. Нѣколико сѣ ѿ погодили, но конхъ слѣди не са свимъ извѣстно, но самце истинышличнје (истини подобне) а кадъ кадъ и неправда погодили, као на пр: кадъ се предъ вечерня западъ покаже черленъ, бы ће вѣтаръ, или кадъ мѣсецъ около себе као нѣко тавно има коло, звѣзде силније нежели иначе трепћу, јасте снизко лет'ю, со бѣде влажна, врабцы и конопи у прахъ се кѣпаю и пр: да ће быти кише. Но они съ свимъ ошшт нису заповолни были. Добитъ обче и жели Господства и вела в исте лажне предсказателѣ бѣ-

дѣщегъ времена, на нѣка хѣдожествена измышлена изятія, конма бы лакше вѣ, нѣ простотѣ преварити могли: а да бы іимъ и повѣреніе зашстало, притекли сѣ управо къ небеснымъ тѣлесама, и изъ њіови собственни положенія и ѿкровенія и проч: велика збытія изслѣдовавши, войнѣ, богатъ или ѿскудніе годинѣ, поморъ и тымъ подобна зачели пророчествовати: што више, єдиственнымъ лицама, по тымъ, у каквои се они звѣзды родили, усѣдилисе опредѣлителніе на цѣо животъ срећу или несрећу предсказивати. А у слѣчаю, кадъ іимъ се предсказаніе ѿсѣети и не испѣни, да іимъ се лажъ не ѿкрі-, употреблявали су двоначна (дворазумна) у предсказаніяма пророчества, по коемъ своем толкованію, лакше су могли свакѣ ѿ себе удалити сѣчиво.

Астронома (звѣздочтеца) знанія никадъ дрѣга была нијесу, развѣ небесна тѣлеса, и њіове нрави познавати знати, заедно съ оными и огнемъ-стима: съ коима спрама наше земље, и спрама єдна дрѣге стое: по коима њима (Астрономма) имамо зафалити што знамо, да не сѣнце около насъ, но мы обытатели земље ѿкрѣћемосе около сѣнца, као месецъ около насъ. Њима имамо зафалити на Силногъ всяческихъ распространенія знанію. Њима што ѿ Всемогућнемъ Створителю, и маленкости нашой понятіе имамо. Њима зафалимо, што знамо, шта в узроку, што нѣка небесна тѣлеса повременна ущербленія трпети морадѣ. Зашто в ноћъ мракъ, зашто в зими зима, у лѣто топло и проч. Њима се може зафалити, што є плав ніе морско такође силно процвѣтати могло, єрбо самце средствіемъ познанія и положенія звѣзда може морскій свагда знати пловацъ, у којой части онъ плови свѣта. Напослѣдавъ њима зафалити и можемо, што знамо, да земља наша за годинѣ или 365 дана нѣколико часова и мінута обиће свой около Сѣнца великій пѣтъ, и што измеђ тогъ времене толико башъ около свое осовине окренесе пѣти. Ово обращеніе приузрокове данъ и ноћъ и такође ѿ овогъ сѣ постали дневницы. Но сврабъ погађала времена увѣкао се и у дневныкъ (календаръ) такође, да и Астрономи нѣки (а ц и у маломъ

числу) съ највећомъ занимали се охотомъ у испитиваню тайне, коіомъ бы у напредъ, каково ће време быти предсказати могли. Но яко сѣ они и съ вишне страна естество испитивати зачели, яко и сѣ дневнике састављали, али невѣроятна дѣла разгласивати нехотѣли, у предсказаню времена упущалисе не башъ редовнїе, а нѣки опетъ текъ толикъ, колико сѣ увѣрени были. Али нашло се опетъ такови люди, кои са свимъ гласни бѣдни, подлѣ обсене наѣкѣ употребляваюи добрѣ простотѣ лажнима варали доказаніяма, коя напослѣдакъ толико се распростла, да данасъ не самъ изъ звѣзда но и изъ карта, особито старе бабе и циганке, невѣроятна предсказывати знадѣ дѣла. Сто! такъ се увѣкла и у дневнике времена погађаня и предсказываня, за кое су обвинили невинъ Астрономе, да они знадѣ времена погађати, и да зато они гледе у небо чрезъ дѣгачке трѣбе или цеви прегледиваюи звѣзде да изъ ньи бѣдюцїя изнаме: гди управъ у цѣлой Астрономической наѣки ѣ предсказываню времена ни словца нема: и какъ што Астрономи ништа друго не желе знати развѣ истинѣ, и великогъ естества нѣчие законе, а притоме не грабећи се за честь предсказаня не само што томъ не слѣдѣю, но внѣтренїе увѣрени превыренѣ и ѣдацїю, не устрѣчаваюћисе свѣтѣ управо казати, да теченіе времена, нитко ни на єданъ данъ напредъ предсказати не може: и збогъ у подневесію налазећисе непобѣдими препятствїа, све донде докъ в човекъ смертанъ, невозможнымъ ће и защитати.

(продужиће се.)

НА ПОХВАЛУ ЖЕНА.

(Съ Нѣмачкогъ.)

отъ Дра П. Іовановића.

(продужење.)

Изъ повѣстнице посве видисе, да сви сѣверни народи, највеће су почитаніе женскима одавали. И часъ гонећи друге; часъ войну съ ньима водећи, дижю свою наравъ любовмъ су ублажавати хотѣли. Шуме ньове биху колевка херојске чести, и достоинства. Женске бываше су тада награжденіе храбрости. Кадъ се каковый войникъ, свое любезне достойнымъ показати хотѣо, честь и храбрость свою напредъ показати трудіосе. Препирке, у кое се нѣтко на заповѣдъ любве съ єдныимъ или ньи више упуштати морао, пошкропиле су често шуме и брегове морске съ крвлю; и право мача разрѣшиваше в супружества, као и парнице. Но не треба се чудити нравима овыма. Кодъ людій, кои іошъ ни су яко просвѣщенни, но опетъ доста већъ великій народъ сачињаваю, имаю жене, наравнымъ начиномъ највећу силу и владу, и мнѣю в имати. Оне владаю шта више силомъ ови, конма оне заповѣдаю. Яки и дивни Духови, кои о свима увеселіяма обхожденія ништа не знаю, чувствую увеселенія она много живлѣ, коя одъ природе, и прави людски обстоятелства' происходе. Шта више нѣшто законно помѣшаешесе, у ова чувствованія. Многи одъ овы по шумама скитаюћисе народи, воображавали су себи, да жене знаю будућность, и да имаю нѣшто у себи свето и божественно. Може быти, да то воображеніе ништа друго не баше, но лѣйство обычне хитрине и досетльивости Женске, и преимущества, кое в ньима наравно ньово лукавство, надъ дивіима, и простыма ратоборцыма подати морало. Може быти да в было варвара', кои су се сили и владе дивили, коюи лѣпота надъ крѣпошћу има, но дивоту и дражесть ову постигнути немогуће; и зато су ю нѣчемъ превестественномъ признисивали. Мысао да се Божество женскима лакше обявлюе, на земльи в яко распростреta. Нѣмцы, Британци и сви сѣверни народи имали су ю. Кодъ Брака' было в женски', кое су пророчества (oraculum) обявльивале. А познато в какво су Римляни высокопочитаніе къ Сибиллама указывали. Волшебнице, кое су кодъ Римлана' врачале, и прорыцале, ни су такоѣеръ непознате. Прорицанія Егупетски' жена' подъ владаньемъ Царева' много су важила. Напослѣдакъ кодъ многи Дивяка' све оно што имаю превестественно, или да таково имаю мысле, као богослуженія обряде, Медицину (лѣкарство) и Магію (свештенство) све то у рукама жен-

скима находисе. Оно што човека найвећма у та времена удивлява, и у очи пада, есть общій духъ. Видити в можно было, где женске слова говорише, у богословске и любомудрене предпрке упуштаюсе, явно доказываше. Філософію и Права на каведри предаваше, предъ Папомъ Латинске бесѣде држаше, Грчки писаше и Еврейски учише. Налазеге Калуђерице, кое су Стихотворкинѣ; женске изъ великогъ свѣта, кое су Богослове представляле; и што се више пута случаваше, младе женске, красноречію обучене, благопріятнымъ своимъ лицемъ, и побудителнымъ и вѣжнымъ гласомъ, светогъ Отца, и кралѣве трогателно ономињаше Турцыма ратъ обявити. Ништа в то было за женске Цицерона и Виргілія читати. Уста младе Італіанке, Спањолке, или Енглезкинѣ чињаше имъ се да се украшаваю, кадъ Еврейске рѣчи произносити, или кои стихъ изъ Хомера казати могу.

Познато в, да в Ісабелла одъ Росересъ, у великой Церкви Барцелонской явно проповѣдала по ъ Пауломъ III. у Римъ дошла, тамо своимъ красноречіемъ Гудее обрѣћавала, и одъ Кардінала', и Епіскопа', подъ именемъ Іохан Шкотъ славомъ проглашена была. — Ісабелла одъ Кордуа, коя в Латински, Грчки, и Еврейски разумѣвала, и при своіой лѣпоти, высокомъ имену, и богатству допало іой се Докторомъ постати, и богословско званіе на себе пріимити. — Катаріна Рибера, у томъ истомъ вѣку, коя в Шпанске стихове, ово побожне, ово увеселителне многе сачинила. — Алоізіа Сігеа изъ Толедо, коя в іошть славнія одъ оны три была, и коя в осимъ латински и грчки, еврейски, аравски, и сирски учила се, и на петъ языка писмо на Папу Паула III. написала была; затимъ одъ двора Португалскогъ позвана, тамо многе књиге списаше и млада умре. Стихотворство, кое в воображенія сили, чувственнымъ духовима врло пріятно, найвећомъ жельомъ женске су изучивале. Напослѣдакъ многе хтедоше међу њима готово све науке родове увдно сложити: и њима у томъ дѣлу и за рукомъ изыће. Оно што се послѣ дружство зваше, бише тада мало познато. Лѣпость и раскопство ни су безъ сумнѣ іошть тай обычай измыслили были, шестъ сатій дуго при огледалу сѣдити, и нове моде измышљавати. Време се онда яко уважавало. —

(конецъ слѣдуе.)

ДОБРИВОЙ И ЄЛЕНА

Замышљево в погледала Єлена на трудолюбиве пчеле, кое су се съ почетковъ пролећа на Фрушкой гори сладакъ сокъ изъ различни цветова съ найвећимъ трудомъ скупляюћи, занимале; кадъ іой на єдномъ путъ одъ оружичномъ бокору хальина зашне, и издересе. Притрче на ма, и неки в немиръ обузме, кои іой устрашено срдце потайно узнемиравати почне. Сва се сгрози, и нешто сумняти почне. Садъ се на єдаредъ уплаши, кадъ опази на страни Юношу, кои в давно већъ на шо гледао, и на свако іой мицаћ пазіо, кое в занета вѣжно, и смирено было. На то ісй се тихо млади Юноша приближавати почне; но она видећи приближаваћ Юноше, уплашена врисне; и почне викати у помоћь! на њену вику скоче њи неколико, кои су у недалеко налазећой се шуми сакривени были, упутесе къ њой, увате ю, и са собомъ поведу. Добривой то видећи тако се забуни, да ніе знао, како ће невинну Єлену отъ Тирьяна одбранити; видећи веће Тирьяна число, себе сама, а невинну Єлену у беди, и опасности, коя іой в грозно претила. Но кадъ опази, да су варвари доиста Єлену са собомъ однети намерили, пчела мачъ, кои в при себи имао, и хити на противнике, и кровопролитіемъ претити имъ почне, ако невину непусте. Но они са великимъ изсмѣваніемъ предусретну ватреногъ Юношу, кои већма іошть разяренъ, потегне съ мачемъ, и на ма обори и несрећника оногъ, кои в бедну Єлену са собомъ водіо. Садъ остали троица разярени особитимъ друга паденіемъ нападну на младогъ Добривоя, кои брзо скочивши на страну, съ прымъ ударцемъ и другогъ непріятеля обори. Алъ его невољѣ. Млади в Добривой самъ, и скоро уморенъ, а непріятеля іошть су два, кои Добривоя кръ задобыти желе. Но присвемъ томъ нимало

се ніе уплашіо Добривой, будући га є избавленъ бедне Елене ободравало; коя видећи избавителя своіг у крайной невольи и опасности, с ніне мачъ съ чивіе обореногъ, и полети са слабомоћномъ своіомъ десницомъ у помоћь младомъ херою свомъ избавителю, кои се юначки (као што є Словљину природно) съ двоицомъ борію био. Но Свемилостивій Богъ, кои свако зло казни, а сваку добродѣтель богато награђуе, не допусти, да праведна страна пострада. Бодрость силу победи. Храбрый Добривой, једномъ отъ ове двоице десну руку одсече, а другомъ смртну рану зада. Садъ Елена видећи себе ослобођену отъ Тирина, падне на колена предъ избавителя своіг, дигне руке къ Небу, и повиче: Праведный Боже! кои све видишъ, Теби фала на победи! — — — Хтеде іошть далѣ говорити, но кадъ види, да млади юноша на землю паде, скочи къ нѣму, и избавителю мой! повиче: но млади Добривой смртно ранѣнъ у крви є лежао, и кадъ є нѣжанъ погледъ баціо на уплашено ожалосћену Елену. (осећаюћи, да садъ радо умире, връ є любедостоіну девойку подобну невиномъ јагњету отъ смрти избавіо) тихо очи затвори. Бедна садъ Елена, незнаюћи шта почети има, сузама є обливала уморено лице; но видећи, да крвъ іошть нагло изъ ране тече, скине мараму свою съ врата, и тако съ њомъ завіаюћи рану крвъ заустави. Садъ, телъ што седше поредъ обнезнањеногъ юноше, и милостиву судбину очекивати почне, чуе за собомъ шушањ; на кои кадъ се обазре, вршене, и отъ стра у несвестъ падне. Стигну међу тимъ три трдна Турчина, кои видећи своја четирі друга, и поврай њи младогъ Добривоя умртвлћена, дигну несрећну Елену, и са собомъ одведу.

Добролюбъ.

ГЛАСЪ МУДРОСТИ И ИСКУСТВА.

Човекъ є Образъ Божій, светлћа круна Створења, као дѣте Ангео, као мужъ благодѣтелно више Существо, као старацъ мудрый Оракулъ (Пророкъ), као дѣвица пріятна у тѣло прображена Лепота (Грћія), као жена Геній многій страданія, а као мати Божество Любови и доброхотћнія.

Посао и младость всу два пріятеля, кои се у нужди добро слажу. Умѣренно трудолюбіе причинява окретанъ и здравъ животъ, и сохранява га отъ разорења благонравне трулости, у коіой човеческа лепштина срамно и поругателно уништожаваше.

Старость є прекрасна круна; ню можемо наћи само на путу умѣренности, правде и мудрости. — Старость є слободна варошъ, у коју се сви терети скупляю. — Старость є болница, коя све болести пріима.

Тайна є човеку робъ, докле ю годъ неоткрые; — а како ю коме открые, онда и онъ нѣгъ.

Човека, кои што тежко верује, много є теже отговорити отъ онога, што онъ єдапутъ поверуе и у главу уверти.

Слобода безъ мудрости есте найстрашній даръ, съ коимъ се Смертни обдарити може.

Сребролюбіе и раскоштство всу два равна хрћна Рачунџіе. Ело и пићи валяло бы да човечес ію животъ обдержи, пакъ зато опетъ премного ій има, кои су у свакомъ животѣ свога добу сбогъ ела и пића умрли! Заиста у свакои Земльи, гди велико раскоштство влада, могло бы онолико сиротій преко године отъ онога живити, колико њи богатій раскоштствуюћи отъ истога помру.

И. Ѳ

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Бащъ єсмо сада добили позивъ къ предплати на књижицу, коя ће доћала у Осећку погъ слѣдуюћимъ наословомъ назыи. „Управне за добро и крѣпостно владанѣ, и нѣкое пословице за младежъ.“ одъ Міхаила Стоіановића, помоћника Велико — Бошанскіе Учионице. У недостатку сходны књига за младежъ съ радостію поздравлямо овай производъ влажно господ Списателя, и молимо учтиво све пріятелѣ књижевности и младежи, особито ГГ. Учителѣ, да бы ступаћемъ у коло Предбройника печатаће исте књижице ускорити наполнили. Дѣлце ово содержаваће осећ правила за изображенѣ ума и сердца, и за удер-

жанѣ здравља служећи и многе лѣпе науке чуне пасло пице — дакле све ово, што нам баш најпаче треба владежи у с ређе уливати. Цѣна е књижице, која ће до 150 страна имати, 24 кр. у сребру. У Загребу прима предплазу Г. Вѣкослављ Бабукић, Адвокат и Тајник Народне Читаонице.

Даница.

СЛАВЯНСКО КЊИЖЕСТВО.

Чивони Моравски (Жайтеи) наложили су Г. Бочку, познатомъ ученомъ Филологу и Родољубцу, да онако исто пише Исторію Моравіе, као што пише Г. Палацкій Исторію Чехіе. У томъ смотренію путује Г. Бочекъ по Моравіи, и скупља старе Повѣлѣ (дипломе), конхъ већъ 9.000 има — и тако се по свой прилици можемо особитомъ нечему надати. Узъ то збира Г. Бочекъ и речи Чешке, конхъ у Словару Јунгманновомъ нема, конхъ е тачодьер нѣколико хиљада скупио, и то е само около Градишта чуо до 2.000 нѣму досадь непознатыхъ речій. Тко да се не диви неизцрпльномъ богатству Славянскога языка!

(Ютренка.)

Прошасте се године у Угарію печатало 18.000 комадій церковны књсама за Евангелике, и само Предчисленика было е 12.000, а садь се већъ и остали 6.000 по већой части растачало. — Исте године распродала су се два Изданія Библіческе Исторіе за дѣцу, пренда е износило 5000 Ексемплара свако Изданіе. А и садь е къ печатанію готово треће Изданіе

ТРГОВАЧКЕ ВѢСТИ.

(Пештя.) 29. Декемврія по р. — Данасъ 6 овдѣ седмичный торгъ доста великій было, и довольно е отъ сваке струке трговине было, а нарочито свињскогъ меса. Пияца е ходь насъ у ово доба яко знаменита, єръ се месо и сланина у великомъ количеству са многи страна на ню доноси. Тако е данасъ само са стране 55 кола пуны свињска меса и сланине на пияцу се продало, и цента е сланине по 26 до 34 фор. пролазила; свињско месо са сланинома 14 до 18 кр. а безъ сланине 12 до 14 кр. фунта; маст е была 24 до 27 кр. фунта; а Линганско масло по 54 кр., 1 цента найболѣгъ мундела ходь овдашњи Воденичара продавана е по 10 — 11 фор., средньгъ по 7 — 8 фор., а за лебацъ по 5 — 6 фор., 1 холба гриза 8 до 10 кр. — Разне живине опако се сваког седмичногъ торга у доста пристичномъ квантуму изъ Кечкемета и изъ преко Тисе на кола доноси, и често се догађа да и Чивути са стране такође у разне живине опако на кола доносе, и чрезъ то побијаюћи цѣну у колико смо привѣтили, да Публикумъ ма и изъ друге руке одъ ньи, инакъ пристойніомъ цѣномъ што купити може, нежели отъ Пиварица.*) —

Премда е рибе са стране мало довешено, то е опетъ ходь овдашњи Рибара довольно было, и 1 фунта штуке продаваласе по 12 до 18 кр., шаранъ е по 10 44 до 20 кр. сомове по 15 до 24 кр.; 1 врећа крумпира по 1 фор. и 12 кр.; 1 вика пасуља по 3 до 3½ фор., 100 главица купуса, кога се іошть на лађама по нешто нашли, по 30 грошића.

Време е ходь насъ, у смотренію свогъ доба, с е п с к о, мостъ Пешту и Будимъ скопчавајући, као и многе воденице іошть и данданасъ сасвимъ отъ леда непрединомъ на Дунаву стое; а и Пароброди горе у Бечъ отлазе и натрагъ опано долазе. Іошть се овди по варошки гдикои сокацы као у средъ лѣта сбогъ прашине надкадь полијевао. Перный данъ Римскогъ Божића имали смо топлъ пролѣтный данъ тако, да ніе неликій Праздникъ было, завста бы Представлачи у лѣтномъ Театру подъ ведрымъ небомъ (Агепа) позорищну игру дали.

Д.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У Шотланду догодіо се недавно єданъ чуданъ случай. Єданъ одъ 84. године старацъ убіе свою одъ 85. године старицу. Несрећа та догодиласе чрезъ препирку, коју су старци ови поради светковања свои златны свадбы имали; бака е старца у таку ватру довела, да е онъ ню заклао.

(Смѣшно) у єдномъ друштву забављашесе младый свѣтъ изъ Прага познатомъ игромъ на пытања и одговоре. Нѣка господична, коя се радо хвалила своимъ знањемъ туђи языка, заговори єдного младића, коега е смутити хотѣла, нека іой каже у коме живомъ языку да га уныта. „Нѣна Господично," рече овай безъ

*) И изъ овогъ се видити може, пронищателный тертоначкій духъ Чивута, єръ они не гледећи на велику корысть, и съ онымъ производника терпую, кои се производи на и съ малимъ добыткомъ, само наскоро изъ руке распачати могу.

оклевања, „я немамъ обычая поносятисе туђимъ перћемъ, пытайте ме само у моимъ материћемъ Чешкомъ езыку!“ Но Господична, кои овай езыкъ къ живымъ езыцыма ніе бронила, и зато га ніе ни знала, видећенге осрамоћеномъ яко се одъ стыда зарумени и одма убуди, а прочи ударе у смѣхъ.

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА ЂЕЧКОЙ БЕРЗИ.

19 Декем. р. 1843.	у Сребру.	
Металъ.	а 5 %	111⅝
„	а 4 %	101
„	а 3 %	76¼
Заимъ одъ 1839.	„	291
„ „ 1834.	„	750
Банкакціе Комадъ.	„	1652
Бстерхазиһъ Лозъ	„	54¼
Царски дукати.	„	102¾

Цена разе 30. Декем. п. р. на Пешт. піяци. мерови, грош. б. вр.

	најб.	сред.	лош.
Жито.	120	110	104
Наполица	80	73	68
Ражъ.	67	64	60
Ечамъ.	53	50	45
Зобъ.	50	48	44
Кукурузъ.	53	50	46
Проа.	—	—	—
Жута каша	180	—	—

Станѣ Дунава у Пешти.

28. Декем. п. р. 5′. 5.″ 9.‴
29. Декем. „ „ 5.′ 0.″ 0.‴

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 23. Дек. р. Nro. 66 37 18 82 57

Вућићесе 3. Іануа. р. 1844.

☞ Отъ стране Дѣиводительства Пешт. Будимскогъ Скоротече учтивѣйше являсе Почитаемомъ Публікуму свакогъ Реда и Чина, да ћемо све оне предмете кое намъ се, у смотренію разногъ вида продае, ліцитаіе, арендійраня; као и свакій налогъ, буди онъ у каковои му драго струци было; такоћеръ и Конкурзе у позиванію Суда Мѣничногъ Права о разныхъ ліцитаціама, и овымъ подобна, коя бы се годъ чрезъ Новине Народу обзнанити и по нѣму распространити желила, пошлю, свагда прінмати, и као што се обычно по другимъ Новинама и повременнымъ Листовима отъ єдногъ реда плаћа, и мы у наше Листове у свое доба вставляюћи печатати дати; съ конач тверда надежда себи, да ћемо съ овомъ нашомъ препорукомъ и извершеніемъ свакой таковой Особи удовлетворити моћи Кромѣ тога пако учтивѣйше являмо и то, да ћемо и отъ сваке струке наручбине (Експедіціе) прінмати, и такове свагда точно, у колико намъ скоріе можно буде на опредѣлено мѣсто отправляти. Као и свію оны Г. Списателя, кои желе, и осимъ Предчисленія, своя Књижевна Дѣла свету вручити, у Коммиссію ћемо узимати и по возможности препоручиваюћи ій продавати. И ово намъ се све по адресу већъ познатомъ (Rosen Platz Nro. 285.) слати и наручивати може.

☞ Дае се свакому на знанѣ: да є Господинъ Алонзъ Реенъ изъ свое особите наклонности спрама наши Учителя поклоніо цео добытакъ свога садъ по другій путь за 1 фр. 12 кр среб. обявленогъ Шематизмуса, нашему учителскому пензіоналному фонду.

☞ У слѣдствію высочайшегъ подъ Nромъ 38306. изданогъ упутствованія являсе одъ стране верховногъ школа наши Надзирателства: да свакій колена Валахійскогъ мужъ, кои бы желіо званіе дѣйствителногъ Діштриктуалны Школа наши управителя у Окружію Вел: Варадскомъ или К. Шебешкомъ (Лугошкомъ) получити, има се годъ тогожде верховногъ Надзирателства съ писменнымъ прошеніемъ, и нуждныма доказателствама до последнѣгъ месеца ферфуаріа 1844. лѣта пріявити. —

Издаватель Димитрій Іованновић. — Уредникъ Димитрій Теодоровић.
(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловыма.

Скоротеча излазя у Седмицы 2. пусъ. Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленнке за полъ године 4 фр. у Сребру.

89.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія прима Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro. 285 и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Четвртакъ 23. Декемврія. 1843. Год. II.

ПОЗДРАВЪ

на

Данъ Христовогъ Рождества

Р Срб.

Небо! земля! садъ с' затреси!
Нек' с' чуе тутнѣ гласъ!
Родіосе Агнецъ въ ясли
На радостный намъ часъ!

Набавитель целогъ Рода
Данасъ лежи на земльи,
У пещери на сред' пола
Тамо себе онъ яви.

Изъ глубине тад' затруби
Слава во вышнихъ Богу
Луре гласъ насъ пробуди
Где пастыри садъ строю.

О, прегрѣшный Роде Србскій!
Подиж' данасъ къ Небу гласъ,
Накъ ты Музу садъ замоли
Некъ т' устрои луре стасъ.

Те попѣвай велегласно
Некъ с' разлеже грозный гласъ,
Одъ све стране нек' ти ехо
Дола данасъ дѣе басъ.

Малый, велик' нека сѣћни,
Богу жертву принози.
Нека сваки данасъ тежи
Да му пѣснь подноси.

І. Міхаиловичъ.

НА ПОХВАЛУ ЖЕНА.

(Съ Нѣмачкогъ.)

отъ Дра П. Іовановића.

(конацъ)

Съ богослужевнима добродѣтелима всу кућевне врло яко сваюжене; и требяле бы безъ сваке сумнѣ, да су обоимъ родовыма обще. Но и овдѣ примѣтити в вћу похвалу кодъ женски'; баремъ више оне нужны добродѣтелій притяжаваю. У нѣжномъ возрасту младо женско, будући да в боязливо, и никакве помоћи нема, вћма се къ матери прилюблява. И будући да никди одъ нѣ не одходи; вћма ю любити учисе. Кадъ в обузме страхъ; то кодъ оне се упокоява, коя ю защищава; и нѣну слабость, кою нѣна немоћь произноси, умножава іошть вћма нѣна чувствителность. Кадъ мати постане, друге има дужности, и све в побуђуе, те наблюдавати. Онда станѣ обадва рода врло се разликуе. Мужко, кое на различне радѣ, и сваконяка художества силе свое употреблява, и естеству се покорава, у труду своемъ, у срећныма предпріятіяма и прилѣжанію своемъ налази увеселеніе. Жена пакъ, више у тишини и у вдиненію живећи, много манѣ има занимања. Увеселенія ньова мораю изъ ньовы добродѣтелій происходити. Ньова позорища всу ньово домородство. При колевки своги дѣтенцета сѣдећи и осъћиванѣ свое кћери, и игру сына свога сматраюћи, за срећну себе матеръ признае. И где бы тако састраданѣ, выку, и яка движенія естества нѣћи могли? Чи в у равно време побудителный

и повышеный карактеръ, кои све у найвећемъ степену чувствује? Може бити задно немарљивы и жалостно строги многи отаца? Ніе заиста, него у горећой и ревностной души матерій. Оне стрмоглавъ у воду скачу, да бы дѣте свое, непромотрено тамо падше, избавити могле. У ватру безъ обзира трче, да бы дѣтенце свое у колевци спаваюће, изъ пожара освободити могле. Оне грле сасвимъ бледе и разсутомъ косомъ, съ найвећимъ духодвиженіемъ, мртво тѣло своегъ сына, кои ёу наручію њиномъ душу испустіо, устне свое на ладне нѣгове устне претискивши, са сузама своима нечувственный пепео нѣговъ оживити трудесе. Ова велика израженія, они душу и срдце пробіюћи чертежи, кои чине, да намъ у ёдно време срдце одъ чуда, страха и любови куца, нигда нитко другій, развѣ женске ни в притажавао, и нигда не ћеду другомъ комъ, него њима приналежавати. Оне имаю у свакінма тренутцыма нѣшто на себи, што ій више свега возвышава, и кое намъ као да нове душе одкрываме, или познате естества границе прекорачавамо, яко чинисе.

Пріятельство чинисе да в женскима нѣшто ређе; но признати морамо, да кадъ се кодъ њи то укаже, то много в нѣжніе и отмѣніе. Мужки имаю више дѣла', и поступања', нежели побужденія и пріятности у пріятельству. Често то увређивао, кадъ свое у годности траже; и њ'ове найнѣжніе мысли, ни су довольно мудре, и проницателне, у смотреніо маленкостій, кое велику цѣну имаю. И женске имаю чувственость у малыма и единственыма стварма, коя њима о свемъ и вѣстіе дае. Ништа се одъ њи не закрыва. Оне знаћу пріятельство, кое ёути; страшливо пріятельство охрабраваю, и страдаюће знаду оне на пріятный начинъ утѣшавати. Оне послужую б лно срдце съ много отмѣнімъ художествомъ много лакше; оне њему покой улывао, и ч не, да оно немирь свой не осѣћа. Оне особыто знаду дѣлима цѣну приложити, кое иначе никакву имале не бы. Много пута, при важныма догађанма, желимо мы мужко лице за пріятеля имати; но много више, и срећніе есть пріятельство ёдне женске желити. Женске имаю у любови подобне нѣжности и љубкости. По пріятельству и любови долази доброчинство и саболѣзнованіе, кое душу бѣдна и по срећама саюжава. Познато в да в то понайвише свойство женски. Свашто њи къ разнѣженію саболѣзнованія побуждава. Ране и болести много нѣжнія чувства у нѣму рађаю. Изображеніе бѣле и гадљивости повређуе таки њ'ову нѣжну мекость. Чертежъ болова и увређенія много веће у душама њ'овыма п аве впечатлѣніе, кое њину чувственость утѣшава. Оне дакле морају и много жалніе быти, помоћь и подпору подати. Оне имаю преимуществену чувственость естественогъ нагона, коя в занята пре многогъ промышленія, и веће в помогла, докле мужко лице стварь у измѣреніе приводи. Њино доброчинство есть тога ради може быти мање осмотрено, но већма занято. Оно в и много предесторожніе и нѣжніе. Коя женска ніе нигда имала никаква страхоночитанія срамъ нещастія.

— У свакомъ нѣку на заиисе разликуюћа черта, ради заслугъ женски', коя се у томъ састои, да већу часть царствуюћи качества' у свакомъ нѣка простору изузмемо, и пороке тога избѣгаваме!

АДРІАТИЧЕСКО МОРЕ.

(Изъ Сезіорізма Ј. Колларовогъ, etc.)

Зато самъ и я свагда сожалѣао, што тако великій нашъ Славенскій Народъ верло мало участія на мору и у нѣговымъ благодѣяніяма има; и заиста ово в ёданъ отъ первы основа, што в истый овай Народъ у култури, а имено у Индустріи и у терговини са цѣлымъ свѣтомъ, много натрагъ за другимъ Народима заостао. Ни ёдномъ скоро Европейскомъ Народу морско сообращеніе и радња ніе тако препречена и прекинута, као нашемъ Славенскомъ. Чеси, Полящы, Сербльи, Хорвати и Славонцы своя поселенія и обыталища доста далеко отъ мора имаю, нити ій се ово што годь тыче, и у путу имъ стои. А участіе Русса, Бугара, и Далматинаца у сравненію са нашегъ Народа величи-

номъ и отношенію Славія у Енглезской, Шпањолской, Француской, Италіи и Њемачкой ніе достойно ни да се спомене. Найвећа несрећа, коя в нашъ Народъ у стара времена сгодила, есть та, што су га туђи Народи свагда отъ мора и његове Терговине сузбіяли и отуђивали. Ту му в живецъ културе прободенъ, кои треба да опетъ зарасте и да се залечи.

Отъ Путника, кои су на крову галіе были, познамъ я много Бугарски и Далматински Терговаца, кои се таки, како имъ явимъ, да самъ се радъ съ њима поразговарати, около мене скупе, и то на велику мою хвалу: ербо я као странноземацъ садъ више отъ њи научимъ и искусимъ, нежели они отъ мене. Они су понайвише обучени были у дућачке Турске хальине, кое се мени, — окромъ кодъ Свештенства — никадъ ни су допасти могле. Европейско ношиво, не само да в само по себи красно, него има іошть и то преимущество, да душу и тѣло, а често и характеръ поединогъ човека открыва и издае, кое све дућачко Турско одѣло закрылое и замотава.

Они ми ов ће много сообштине о њіовомъ Славенскомъ подреклу, о њіовымъ правима, обычаима и предразсужденіяма, о добрымъ и невалялымъ свойствама њіове землака, и то са отвореныма и простодушнымъ повѣреніемъ, кадъ су примѣтили, да самъ и я Славянинъ, па да и я све, што се годъ подрекла мога Славенскогъ Народа тыче, са сваким участіемъ и усрдемъ прінмамъ. — Два су Бугарина присутствовала, отъ кои самъ моимъ ушима чуо и освѣдочіосе, да в међу изговоромъ Бугарскогъ и Польскогъ Рінема велика разлика; Бугарскій крозъ носъ гласъ изговарана ніе тако якій и оштаръ, као Польскій. Бугари ми се ови овдѣ яко и горко истуже на Енглезе и њіове Посланике, кои су у Цариграду; да они сирѣчь свало заведеніе у Бугарской, кое бы служило на просвѣщеніе Народа и воздѣланіе землѣ, отма угнѣтаваю кодъ Престола Царскогъ и кодъ други маньи Чиновника облагуюћи и гледе да ма каквимъ начиномъ ово поруше и уничтоже; пакъ іошть и све силе употребляю, да и самъ Бугарскій Народъ разруше и искорене. Турцы, кои су вообще мѣни и глупи, ништа се у наше Бугарске послове немѣшаю, ма да мы нама колико Школа, Профессора и Учителя заводити пожемо: али то немогу да гледе и терпе Енглези: него отма стану кодъ двора Пашиногъ зато протестірати дотле, докле намъ годъ Паша као Державна властъ ово незабрани. — „А зашто Енглези то чине?“ упытамъ ій я. „Зато,“ отговоре ми, — „што се страю, да не бы Славянство силнімъ и снажнімъ постало, нашъ чрезъ то да се не бы Славенска Терговина на мору, отъ дана на данъ све већма возмѣлваюћисе яче повела и већма узножила.“ — Они добри люди іошть ми много овому подобны примѣра себичны Дућанджія у изображеной Барбарію сообште. Сузе ми яко низъ лице потеку, кадъ овдѣ чуемъ и жалостну вѣсть, да в старый мой познаникъ и пріятель господаръ Анђелко Палашовъ, Бугарскій Великокупацъ (кои Пештанске годишње торгове посѣщавати обычествоване), кадъ в хотѣо у мѣсту свогъ рожденія, Велешту, училище и Учителя, и вообще предуготовленія къ воздѣланію и изображенію да заведе, подговоромъ и наваждењемъ Енглеза 100 дегенека претерпіо, и као изгнаникъ изъ свогъ отечества удалитисе морао. Ако осѣте Турцы кодъ кога Бугарскогъ или Босанскогъ Христіанина новаца, то га таки за ноге о шипку гвоздену тако обѣсе, да му глава доле виси, и ова о га дотле оставе да се пати, докле имъ или онъ сайъ или његови пріятельи захтѣвану сумму новца неположе. Сусретне ли на коню яшећій Христіанинъ пешке идућегъ Турчина, то онъ таки мора да се съ коня сиће, и дотле яко съ пригнутомъ главомъ да стои, докле овай не прође. Европа смилованасе на Грке, и пріймила ій се съ найвећимъ Ентузіазмомъ, али сиромашни Славяни незаслужую Христіанскогъ соболѣзнованія — вальда зато, што су Славяни! — *)

*) Ово в занста за читаво Славенство велика срамота, и съ умъ већа, што нам найновія Статістіка доказуе, да в Славенство єданъ найвећій у Европи народъ! —

В.

Зато су дакле и за вчала небеса пробијоћа тужења Стіхотворца Острожинскогъ съ Балканске горе, коя су се по цѣлій Европи безъ свакогъ одека разнела.

(конацъ сльдує.)

ПРАЗДНИКЪ БОЖИЋА.

Добро намъ дошао Божићу, великій, Светый Празднине, кои насъ Рождества Найблагороднієгъ, на земльи такоћеръ пожившегъ, и кои насъ Поклоненія Христова опомињашъ! Радость и искренна благодарность нашъ с внутренность нашу озарява, кадъ помыслимо, шта с свѣтъ пре было, шта с сада и шта ће быти. Много и премного с человѣческій Родъ Његовымъ появленіемъ у науци, утѣхи, крѣпости и у благогоћенной надежди получіо. Онъ с правый основатель новогъ живота, као и поне среће. И тко се може отъ найблагородніи и найчудніи овога свѣта съ Њиме сравнити? — Онъ самъ као единый сынъ Божіи, правый Спаситель и Искупитель Рода человѣческогъ на земльи пребысть!

Красный и веселый Празднине, коега мы данасъ светкуемо! И на кои міліонима у свемъ свѣту благодарна своя сердца къ Оному дижу, кои превыше небесъ на Престолу своме сѣди, и кои намъ за наше набављење и благополучіе Христа на землю посла. Свакій оно чувствује, шта има Њему као Найблагородніему поздати. О великій Боже и непостижимый Творче, даруй намъ, да достойно проведемо овай светый Празднике; дозволи намъ, да га у радости, любови и захвалности свѣткујемо.

Светый с налогъ у любови живити, любозію цео свѣтъ загрлити, и Іисусу Христу у свему подобанъ быти; испуни и наша сердца! Онда ћемо мы данашній овай Благ й Данъ достойно, Богу и Христу угодно провестк и празднивати.

И. Ѳ

ВѢСТИ.

(Пешта). Данасъ 22. Декем. наш. освануо с приный зимный данъ са снегомъ до членака безъ велике студе. Мостъ іошть и садъ као и лане у оно доба између Пеште и Будима на Дунаву стои, и храбри съ благимъ овымъ зимнымъ временемъ бездрану спромашъ, да се зиме не бои: унѣравајући купно и раскошно богатство, да му сухопѣшій союзъ међу Пештомъ и Будимомъ преко Римски и наши Светаца раскинути неће; но напротивъ страшни: Посластичаре, Месаре, Рыбаре, Пиваре и Крчмаре, да ћеду безъ леда исто као и лане остати: али „кураж змиу не изе“ — на банъ у случаю, ако бы зима и безъ леда прошла, нетреба се зато ништа бояти; єръ се чуе, да овамо на пролеће Ала=Бошко Обсеначъ долази, кои с и месеца Іулія у станю на Бино. Дунавъ заледити, и іошть у толико с бољи овай вѣтонъ ледъ, што отъ њега направљена недосладица (Gefrornes) нигда заналење гърше и жигерица не призурокује.

БЕЧКА ЛУТРІЯ.

отъ 30. Декс. р. Nro. 85 44 70 89 59

Вуњиће 10. Іануар. 1844. п. р.

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 3. Іануар. р. Nro. 12 18 28 23 25

Вуњиће 17. Іану. р. 1844

КЊИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Књига, сподъ именемъ: Право Мѣничко Угаріе, коју с Н. Высокоблагородіе Г. Ентеній отъ Гьурконића, ревностнѣйшій садъ наше Народне Школа кр Верховный Надзиратель, іошть 1840. године, као надалеко чувень и знаменитъ Адвокатъ съ Мађарскогъ језика, у коме с по узаконенію оно Право на Државномъ Собору подлинно и списано было, на Сербски достовѣрно и наравно превео. Кромѣ тога нашъ, како класическомъ стилу, тако и красоти Сербскогъ књижевногъ језика, кои с вышеказанный Господинъ съ преводомъ овымъ показао довольно се човекъ надивити не може; и на истый начинъ да к съ Іуридическомъ терминологіомъ, као при найпрілѣмъ Сербскомъ овогъ Дѣла преводу ожидаше Читателя Сербски здраво надмашіо, то ће сваки безпристрастанъ Читатель признати. Правописаніе нашъ, употребіо с наше каноническо, кое недопушта, да бы речи и смыслъ по єдномъ паралица на хіляду лажљивы начина преокретати могао: єрбо с разлика између м ѵ р а, м и р а и м ѵ р а; између б ы т и и б и т и; између л і р а и л ѵ р а, и т. д. Особито нашъ надокнадіо с Г. Преводитель ово свое Дѣло са терминологическимъ назначеніима тако, да му Дѣло сваки, кои тежи читати уме, далеко лакше, негъ икакву другу књигу разумѣти може. И преко свега тога на ону исту књигу нашлие су као у договору — іошть две крітіке; на кое Г. Преводитель ніе хтео ни оттоворити, держаћи, као што самъ вели за излишно доказивати, да с пакостъ, кадъ се нета и сама изда шта с и какое. Тако дакле, ако бы тко књигу ону (отъ кое с іошть нѣколко числа кодъ мене заостало) за потребу свое имати желіо, то нека се на мене доленисаногъ, съ франкіратымъ писмомъ, поруконъ или лично обратити благоизволи. Књига ова стои по спуштеной цѣни на велінъ папиру 1 фор. а на друкъ папиру 40 кр. у сребру.

Такоћеръ кодъ доленисаногъ находясе за продаю и една 1683. године испослована Библія Старогъ и Новогъ Завѣта на великомъ језику, кои с 1779 л. у Москви пречещатана съ Образомъ Царице Елісавете, и при свакой Пророческой (ове Библіе) понособъ књизи съ начертаніемъ історическіи Изображенія. О овой подъ Елісаветомъ испославованной Библіи Учени веле, да с найболѣ и найчистіе на Славенскомъ језику списака; зато ако бы кое отъ Православны наши Общества, или кои Общежителный Монастырь за свою Церкву или Библіеку, или може быти кои побожный Христіанинъ за собственну свою душеину услугу, ову рѣдку древность желіо имати, то нека се, као што ско горе рекли, у смотреніе цѣне, дяя.

У Леополдовой улицы подъ N. 181.

Отъ стране Дѣловодителства Аронъ Добровоевићъ.

Изд Дим. Іовановић. — Учр. Дим. Теодоровић. У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ, Четверт: и Недельомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за странне Предчисленнке ля полъ године 4 фр. у Сребру.

90.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Учредничество у Пешти на Розенъ – Плацу Nro. 285 и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

ПЕШТА.

Неделя 26. Декемврія. 1843. Год. II.

СОНЕТТО НОВОСАЂАНИМА.

Србъ народомъ духъ юначкій влада
У цѣности, но у иные части
Векъ разсѣянъ по туђинской власти
Безъ имена косомъ Хрова пада:

Гдѣ гдѣ, гдѣгдѣ преа дижу с' влада
Напунѣна сыка своге сласти
На през ирук' горсће опасти
Зону у кругъ младежъ Новог' Сада:

О младежи духъ врекена ваше
Одекъ дати просвѣщенія сыли
Жертве наша' на рода спаснште

Просвѣћени де! с' грађани с' кова
С' Доситеа ученицы вили
С' лучомъ Музе дрште уз окова.

У Новомъ Саду.

Корнелије Поповићъ.

ПОЛЕЗНА СООБЩЕНІЯ

ѿ

єдногъ Священника.

(продуженіе.)

У теченіе времена и нѣгови промѣна, толико силни имаю узроцы втеченіе, да онай кои бы узрокъ промене времена желіо дознати, тій бы морао у свима частима свѣта у єдно време, у оно єдно и исто мгновеніе слѣжи и быва, гди киша пада, гди и на тоіой страни, у каковой высини и каковый вѣтаръ дѣва, гди е, и какова е топлина или зима. Та не примѣчаваемо ли мы, каш честш на примѣръ, у средъ зиме Месеца Іануарія, пролѣтни топли дни бываю, снѣг вита брда зачнѣ се зеленити, топли вѣтрови дѣваю, топле кише падаю, и кадъ башъ нећь помыслило да е зими край, и пролѣтіе е тѣ, на єданъ пѣтъ ладанъ дѣвне вѣтаръ, и до зоре снѣгомъ покрывенѣ предъ собомъ видимо землю.

Садъ бы могао дакле тко запытати и рећи, кадъ се каково ће време быти не може предсказати и погодити, зашто сѣ то Астрономи у дневнике уписивати зачели? Ево ѿговора, то се оваш слѣчило. Астрономъ сочини издавателю дневника (календара) свію дванайсть месецы содержанія: – раздѣли мѣ цѣло лѣто на месеце, седмице, и дне: напише кадъ ће быти недѣля, понедѣлникъ, какови у кои данъ праздникъ има пасти: кадъ ће быти новолѣніе, первая четверь, полнолѣніе, и послѣдная четверть: кадъ се зачинѣ зима, кадъ пролѣтіе, лѣто и есенъ: кадъ у кои либо данъ раћа се и залази Солнце. Кога небесногъ тѣла, кодъ насъ видѣнъ хоће быти ущербъ. Какова се репата на нашемъ хорізонтѣ чрезъ цѣло лѣто показати има звѣзда, и проч: и такш заключивши свое дѣло, готовъ издавателю преда дневникъ. Овай знаюћи, каш повећа простогъ народа часть, некупше дневникъ зато, да изъ нѣга теченіе лѣта, месецы, седмица, дана и праздника, своге управленія ради, види: или

да изъ нѣга, каковомъ полезномъ наученіе дѣлѣ: но да у нѣмѣ пророчества, была она истинита или не, наше. Єднымъ словомъ знаюћи то онъ да многи люди радо себе съ добромъ надеждомъ на рачѣнъ истине варью, счепати вечь Астрономомъ написаный дневникъ, пакъ станети у име Астронома уписивати, да ово лѣто, при свемъ томъ што ће силна сѣша царствовати, хоће бити плодоносно, роди ће доста и жита и вина. За тымъ предузме стогодишни календаръ, те изъ нѣга, у ова празднo заостављена паніра мѣста, кое какова, безъ знања и вѣчења Астронома, уклюка предсказанія, на прим: прве седмице месеца Іануаріа пасти ће снѣгъ, после сѣнце и тверда зима, на послѣдакъ киша и нѣтаръ. Вторе седмице, биће лапавица и опетъ великій мразъ. У трећѣ, постоянно хладно време и пр: и такъ у сви двапаестъ месецы до краја, такова уписиѣ дѣла, коя сѣ не возможна, но моѣ се и збыти и не. Садъ, ако се збѣдѣ онда ти простакъ човекъ силномъ до неба хваломъ превозноси дневника списателя говори: „нема болѣгъ ѿ дневника Будимскогъ, онъ свагда истинѣ каже.“ Ако се незбѣдѣ, онда мыслеви да дрѣгій Астрономъ зна више, кѣи и Будимскій и Рѣжицѣ, пакъ оному изъ мсѣ ньи два вѣрће, кои слѣчайнѣ и изненада, више пѣти, какво ће време быти погоди, и опетъ текъ Астронома, или хвали или псће, гди онъ (Астрономъ) у томъ дѣлѣ, такѣ в невинѣ, као данасъ рођено дѣте. Пакъ нека ти се простакъ човекъ и сто пѣти съ предсказиванѣмъ дневника превари, опетъ онъ текъ онаковъ дневникъ кѣше у коемъ види да предсказанія времена написана стое.

Єто то в што самъ ѿ предсказанію времена, почитаемомъ пѣбликѣмѣ за дѣжность искренно ѿкрити држао, съ тымъ изнесеніемъ, да нити я, нити мои Содрѣзи (Астрономи) ни сѣ у станю, ни истинѣ подобнѣ, текъ и на нѣколико Седмица, теченіе времена предсказати.

Чѣй дакле, драгій Земљедѣлче! и брате Сербљине! шта Высокоученный Г. Францішкѣсъ Албертъ Докторъ Філософіе, и у к алѣ: Всеучѣ: Пештан звѣдочтенія заведенію спомагателный Звѣздочтецъ ѿ предсказанію времена говори. Изъ нѣговогъ ето доказателства можешъ и себе и свое домашнѣ внутревнѣ у вѣрити и наученти, да нема таковогъ на свѣтѣ човека, кои бы то предсказати могао, каква ће година, или каковоли ће време быти: єрбо кадъ Астрономи, као кои ѿ цѣломъ поднебесію найвећѣ проницателность и понятіе имадѣ, у станю нисѣ бѣди што у напредъ предсказати или погодити, као што ти истый Гдинъ, Філософъ бѣдући, искренно и братски исповѣда, кадъ они, велимъ, немогѣ ништа предсказати, како бы то кое какве промѣке, вѣцыбатіне, лѣштитне, изелице, лаже, піянице, (єрбо друго, они люди незаслѣжѣю име, кои свѣтъ варати, и собрата своегъ ѿглобити жеље) кое какви присіяцы, старе бабе и цыганке проникнѣти могли, конма, ты брате добрый! честиш, о жалости! нежели твомъ за тебе животъ жертвоваћемъ добромъ и мѣдромъ Священикѣ вѣрћемъ. — Нитко никомъ ништа предсказати не може. Дакле знай духовный сыне мой! да свакій онай кои бы те увѣравао, да онъ зна предсказивати и да в пророцыма, есть правѣлажа, какъ жели те, или изсмѣати или преварити и ѿглобити. Зато совѣтѣемъ те, као найискренній твой пріятель, недай се варати. Гледай шта дрѣгій учени и просвѣщени народы раде и какѣ умствѣю. Не вѣрѣй Рожданикѣ ни врачкама. Не вѣрѣй да има вампіра, блѣдника, вила, вештица и ноћни страшила. Не вѣрѣи, да човекъ на нѣцѣ за одно вече изъ Бѣдима у Земѣнъ преће може, као што в єданъ Бѣдимацъ почиви: Стойковичѣ да в онъ прешао говоріо (вид: 1. час: Стой: Фіс: л: 34). Углѣавля гашенѣ, баянѣ и чаранѣ, всѣ такѣ гнѣсне лѣдости и сѣевѣрія, ѿ конхъ веће быти немогѣ: и свакій онай кои таково што вѣрће, може извѣстно знати, да іошть чистогъ у главы разсѣжденія нема: да в рабъ сѣевѣрія, и предмѣтъ свѣтскогъ подсмѣха. Ти пакъ читаюћи и слѣшаюћи полезна наставленія и сообщенія бѣди свакогъ сѣевѣрія чистъ, и по гласѣ двапаесть златни правила владаюћисе, имай предъ очима свагда оно мѣдро изреченіе,

кое си іошть у школѣ ходећи и бѣкваръ учећи чѣо: „Бойся Бога, твори правш, и небойся никогш“ то памятствюћи, слѣшай и далѣ моя братски препорѣчена полезна сообщенія.

Нѣкои знацы по конца є могѣће данъ два напредъ, обаче не са свимъ пазѣстиш, какоћое време быти изслѣдити.

Найбольи в времена погаћагъ Паѣкъ. (Aranea. Spinet Pok.) Діжонъ Кватреме (Dision Dustremer) рожденный Францѣзъ, кои в ѿ 1787 до 1794 у тавницы затворенъ сѣдећи, цѣло свое време на вниманіе Паѣкова, єдно єдино живо, нѣга ѿкрѣжающе сѣщество обратіо, у предмѣтъ овомъ слѣдѣюћа єсть онъ забележіо примѣчанія.

I. Пауцы Высећіи.

А. На добро време показѣю.

а) Кадъ се многи покажѣ.

б) Кадъ силни радѣ.

в) Кадъ прекш ноћь, нову паѣчину напредъ, и

г) Кадъ се линяю.

Б. Дѣготраюће лѣно време може се ѿчекивати.

а) Кадъ главнѣ цѣле мреже жицѣ особиго на дѣгачки и на далеки предѣ.

В. Премѣнително предсказѣю време.

а) Кадъ се ньи мало покажѣ.

б) Кадъ слабш и малш послѣю.

Г. Може быти кише.

а) Кадъ нема видѣти паѣка.

б) Кадъ башъ ништъ не предѣ.

в) Кадъ главнѣ цѣле мреже жицѣ на кратки предѣ.

Д. Вѣтаръ.

а) Кадъ башъ непредѣ.

б) Кадъ текъ на оныма жицама радѣ, кое мрежѣ држе, а на мрежи ништа.

в) Кадъ половинѣ или четвертъ свое мреже раскинювши, хитро у рѣпѣ бежѣ.

II. Пауцы Уголньи.

А. На добро време показѣю.

а) Кадъ главѣ изъ мреже провѣкъ и ноге надалеки пръже.

б) Кадъ на носе, кое у топлои години седамъ пѣи быва.

Б. Дѣготраюће време лѣно може се ѿчекивати.

а) Кадъ ноге колики годъ могъ пръже.

б) Кадъ прекш ноћь плетиво свое наспоре (умноже).

В. Кишѣ показѣю.

а) Кадъ са свимъ у мрежѣ обриѣвшисе таки, да іимъ се текъ стражинце виде.

(продужѣесе.)

ПЕРВА ЛЮБОВЬ КАРЛА V.

Історіческа Новелла.

(продужевіе в єспанъ.)

Кроаъ више мѣсецій послѣ одлазка Іованкиногъ са Грофицомъ отъ Лалаинъ братъ в нѣнъ Балдуинъ Ванъ Генстъ съ двѣма младѣнимъ заоставшимъ своимъ сестрама прилѣжно послуюћи свой занатъ, толико заслуживао, да су свегрое задовольно са овомъ заслугомъ уживати могли. Они су дакле сваке недѣле и праздника разбибриге и прохлажденія ради и лѣти и зими изванъ града излазили шетатисе, а у вече опетъ свраћалисе у кою крчму на чашу віна или пива.

Тако су исто и єдне недѣле 1522 год. мѣсеца Іануаріа изышли были изванъ града шетатисе и предъ вече отишли у отличный єданъ гостилни ъ, гди се посаде за малый єданъ астальићь, за коимъ іошть нитко ніе сѣо быо, накъ си даду донети пива, и почну се лепо и тихо найвише о Іованки, найстаріой имъ сестри, разговарати. За ньіовы лећіи за другимъ астальићемъ сѣзили су опетъ друга двоица, и пиво пили, кое в одѣло издавало да мораю Служительи кодъ Великаша быти. Балдуинъ на опаковы мѣсты никадъ ніе пропустіо быо, да између други разговора, и свое миле сестре мало непосовѣтуе. Тако и саде іій лепо братски совѣтуюћи, почну се договарати, кадъ ћеду єданпутъ узети време, и Іованку у Замку Шоориссу посѣтити. Алъ наєданпутъ єдна одъ ньи двѣю сядъ пришапне брату, да мало послушаю, шта бесѣде она два за ньима налазећасе човека: връ, придода, чини ми се, да Шоориссъ чесће сп миню, може быти, да су от-

туда, пакъ ће пећъ моћи што годь и о сестри Іованки извѣстити. У овомъ Балдуинъ таки сестру послушавши мало узме болѣ наумъ, шта она два Служителя говоре. И заиста кадъ єданъ другому приповѣдати почне, садъ докучи, да є єданъ отъ њи двоице Служитель изъ Шоорісса, а другій изъ другогъ замка; ктому іошть разуме, да є Царъ Карлъ V. у Шооріссъ первый путъ явно са вишe пратіоца свои дошао, а другій путь потайно само са Клаудіомъ; далѣ да се Царъ у Іованку смертно залюбіо, а и она у нѣга; да су имъ у любови њіовой найвише Грофица и Клаудій посредствовали; да се Іованка за шестъ месецій, отъ како є Царъ у Нѣмачку отишао, врскога по цѣо данъ у своіой соби затворена плачући изгубила; и шта више, да є отъ Цара остала тежка и да ће скоро и породитисе.

Ово кадъ Балдуинъ Ванъ Генсъ чуе, како ова два Служителя Іован иво име са свакимъ подсмѣхомъ споминю, — то савъ задрхће, и у лицу као крпа побѣлѣи. Хіляду тежки осећања смуцаваласу нѣгову добру и поштену душу; лютина, самота, брига твердо су га задержавала на столици; найпослѣ єдва загушљиво проговори сестрама и позове ій. да иду куѣи.

— На кое га оне запитаю; зашто тако рано; нама се чини, да ови люди говоре нѣшто о Іованки; дакле да се што годь о њой извѣстимо.

— Ништа, мы треба да таки одавде идемо, повтори Балдуинъ съ таковимъ тономъ, да му одма обадвѣ послѣдую.

Съ берзымъ корацыма изведе ій садъ Балдуинъ изъ крчме. Онъ є тежко дысао, нѣгове на лицу черте быле су у найвећемъ степену поремећене, и ходъ га є издавао, да му се внутренность са страховитымъ незадовольства волнованіяма бори. Смућенъ, и безъ никакве речи зборећи хінтіо є у варошъ. А сестре, незнаюћи узрока нѣгове лютости, ишле су поредъ нѣга мирно као две незлобне овчице.

Тако ништа неговорећи светрое доћу куѣи, гди кадъ у собу уђу и унале свећу, приметне оне, да є послѣдъ брата садъ много пріятніи и быстріи, него у крчми што є быо; връ се онъ ово хладнымъ ноћнымъ воздухомъ, ово берзымъ ходомъ доста утишао. И кадъ су се већъ свукле, да иду спавати, то узме ій онъ обадве за руку и рекне имъ много тишимъ гласомъ:

— Сутра ћу я у Шоорісъ ићи, да посѣтимъ нашу сестру Іованку.

— О, идемо и мы съ тобомъ брате; и мы желимо, да нашу Іованку видимо. А шта є она, брате Балдуине, учинила, те су се мало пре твое очи онако я.о отъ лютости свѣтиле, запитаю га.

— Вы се у томъ варате, добре мое сестаре, оттовори имъ онъ оштро, кои садъ изъ њіовы речій дозна, да оне истину ни су докучиле. Я се ни самъ на Іованку люто; него на ону двоицу самъ се єко разнѣвіо быо, и зато самъ изъ крчме и понагліо. Я се нимало не сумнямъ, да наша сестра додашась ніе остала честна и добродѣтелна. И ове послѣдне речи тако му тежко изъ уста изыћу, да свакій, кои є іоле отъ нѣговы сестра искусніи быо, могао є лако примѣтити, каква свирѣпа поруга у њима лежаше.

Дѣвице садъ мирно оду спавати; Балдуинъ се такоѣеръ преда къ сну, но верло є мало спавао, и сутра данъ, тек што се данъ укаже, а онъ узме отъ сосѣда доброгъ коня, и на њему одма отезди у замокъ Шоорісъ.

Оттако є Карлъ у Нѣмачку отишао, отъ то доба свакій данъ су се гласови о нѣговой све већой слави и срећи распростирали; пакъ и Іованка є све већу радость у себи осећала, што є она, као єдна сирота Гражданска кћи любезнымъ тако славногъ и великогъ мужа постала, али кадъ се опетъ мыслима у миљу и малу куѣницу свою, гди є са любезномъ своіомъ фамілицомъ млађаный свой животъ весело, задовольно и цѣломудренно проводила, стави; то се опоминяла, да є невиность нѣна дичніе и свѣтліе украшеніе было, него сва нѣна лѣпота. Она чешће опоминяюћисе речій, кое ій є братъ при полазку плачно изговоріо, а и свое погрѣшке, кою є у Шоорісу учинила, чисто є стрепила више брата свога видити и предъ нѣга се као нѣгова сестра ставити. И заиста нѣговъ долазакъ у

Шоорíссъ было бы за нію найвеће мученье: зато хладный страхъ и ужасъ, само кадъ на брата помисли, већъ іой в кроз жиле поминаю. Она в была у великомъ немиру за свое преступленіе: и строга іой в совѣсть тако ово пробацывала, да в найвећу го чину свое погрѣшности осѣћала и терпила. Было в часова, кадъ в душа њена страховитимъ и тако ужасномъ мыслима угнѣтена и обтерећена бывала, да іой се и самъ животъ њенъ найнесносиимъ чинио быти. Али благотвѣно чувство у оваковимъ случаима чувало ю в отъ найгрозніегъ самоубиства: врбо она в предъ светымъ Распятіемъ, или іошть чешће предъ светымъ чисто смѣшћимсе Богородице Образомъ клечећи и молећисе оживлявала младо свое и брзо вешће бытіе. Кадъ в годь отъ молитве устала, то се надала да ће іой се нѣко согрѣшеніе опростити, и тако сердце іой се за нѣко време умиравало, образи слабіе су грозницомъ пламтили, и очи су іой мокћ су а ливали. —

Карлъ премда се съ великимъ и важнымъ дѣлма повседневно занимао, и премда в разне плянове у глави имао; то ипакъ свою Возлюбленну Іованку ніе заборавіо. Онъ в преко дана непрестанно мыслію, о обсажденю и освоеню градова и Провинціа, а у вечеръ, чимъ се Дворани његови отъ њега растане, отма се мыслима свима, и ће су бывале пуне найтоиніе любови, у замку Шоорíссу коде Іованке, гди в неколико блажены часова живота свога провео, нѣе непрестано са удивленіемъ себи представляюи њену редку красоту, њене сладке речи и њенъ любовно нѣжный погледъ. Онъ ю в іошть єднако страшно любіо. И будући да Шпанъолцы по своме обычаю захтѣду га као свога Владѣтеля, да имъ већъ єдампутъ дође, то науми Карлъ изъ Њемачке повратитисе. И тако кадъ дође у Гентъ, брзо отправи своје имаюћа Державна Дѣла зато, да бы безпрепятствено опетъ Шоорíссъ видити могао.

Тако дакле рано устане Карлъ у єданъ зимный прилично ведаръ указавшій се данъ, узяши на коня, умота се у єдно ћупже, и похйти управо у Шоорíссъ. Овако за нѣко време путуюћи, чуе за собомъ батъ другогъ коњаника, окре се и види човека у граждаскомъ одѣлу, гди на коню ускокъ за њимъ терчи. Кои кадъ ближе Карлу дође упыта га, да ли е и годіо путъ у Шоорíссъ; на кое Карлъ отговорившии му да есть, придода іошть, да и онъ тамо намѣрава, пакъ могу єдно у друштву и у разговору ићи.

Садъ дакле заедно путуюћи, а неп знавшисе ноћне єдань другогъ пытати, зашто у Шоорíссъ иде, и тако Карлъ се овдѣ изда неп знатомъ овомъ Гражданину, кои в было Балдуинъ, Іованкинъ братъ, да онъ Іованку нѣкоіего радо има, и зато садъ управъ тамо иде да се съ њоме састане. Ово Балдуину мило не буде, зато се на Царя, кога іошть непознаваше, подобро пролоти; кое в Карлу истина было неугодно и необычно; али као да в знао, да в око Іованкинъ братъ было, све му усердно опрости; пакъ му іошть даде и єданъ скупоцѣнный перстенъ, да га преда Іованки, и да іой каже, да увече около шесть сатій у башту подъ велику липу дође, гди ће я знатанъ єданъ мужъ очекивати.

Балдуинъ дошавши у Шоорíссъ, састанесе съ Грофіцомъ и са своіомъ сестромъ, и предавши перстенъ ревне іой сожалительно: не бой ми се сестро, истый Господинъ, чіи в тай перстенъ, тко му драго онъ было, мора ти твою честь повратити. Но кадъ чуе, да в истый Господинъ Царъ Карлъ V. промолви: Царъ, Онъ, тай в Господинъ Царъ, кои се самномъ онако лепо у разговоръ пустіо было, и кои в поредъ мене яшіо.... О не, заиста не! Вы ме варате.

Али кадъ му се и опетъ озбильски потверди, да в Карлъ V. онай Господинъ, што му в дао перстенъ; то се Балдуинъ яко смути, и пусти се яко у мысли, шта да започне чинити. По дугомъ мышленю на єдно смысли; и при растанку ревне Іованки, да се никудъ немакне изъ собе, него да га чека после шесть сатій.

Ноћь се ухвати, и Царъ на опредѣленомъ мѣсту у найвећемъ нестерпѣнію очекиваше Іованку; но чисто се упрепасти, кадъ

види, гди му долази умѣсто Іованке Балдуинъ, коме проговори:

— Аха, Вы сте пріятељо! Заръ нисте мой налогъ извершили? Зашто и Іованка съ Вама ніе дошла? Заръ она незна да самъ я овде? Или да ніе болестна?

— Іованка верло добро зна, да Вы овде на нио чекате: она ніе болестна; но зато опетъ неће доћи

— Шта ће то значити? Вальда има какова препрека, коя е мени непозната?

— Сетъ истина, да има, и та е, што самъ я у Шоориссъ дошао.

— Што сте Вы у Шоориссъ дошли? Вѣре ми мое, то ми се смѣшно види.

— Ни найманѣ смѣшно.

— Хо, хо! дакле Вы сте мой соревнитель у любови?

— То не, него самъ я братъ нѣнъ Балдуинъ Ванъ Генстъ.

— Нѣнъ братъ? повыкне Карлъ сасвимъ смућено и забунѣно, дакле знате л'.....

— Да сте Вы великій ѳданъ Господинъ, кои сте мою сестру обманули, и похитили...

— И далѣ? рекне Царъ, кои жажели знати, да ли га Балдуинъ познае.

— Далѣ? До неколико дана донеће Іованка невинно и незлобно созданіе на свѣтъ, дѣтенце суза и туге, кое може быти никадъ свога отца знати неће.

— Дакле Іованка ће се скоро породити? промолви Карлъ, кои се яко овой новой вѣсти садъ удиви, и кои се увиди, да е садъ као у мрежу ухваћенъ.

— Да, тако е то. И садъ кажите ми сами, великій Господине, шта бы Вы радили, у таковымъ обстоятелствама, кадъ бы на мѣсту моме были.

На ово Балдуиново пытанѣ мало се прокашкаю, и найпослѣ се Царъ склони, да ће новорождено дѣтенце къ себи узети, кое потверди съ овымъ речма: Послушай ме Балдуине, Ты имашъ благородно чувство и сердце; ты си верло добро учинїо, што си отъ мене захтѣвао, да я чести Іованкиной удовлетворимъ: я те зато весма почитуемъ; Ты си мужески и человѣчески учинїо, и твою братску любовь искупїо. А дѣтенце, кое ће Іованка на светъ родити, быће мое; я ћу га припознати, и да ћу га, да се воспыта сходно оному чину, кое ће временемъ получити. И ово све вѣруй моїой Царской рѣчи. Него отведи ме садъ къ Іованки.

У спроводу Балдуиновомъ садъ отиде Царъ у Замокъ Шоорісъ, у кои ућу крозъ мала една потайна вратанца, отъ кои ключъ дала е Іованка брату Балдуину.

Жестока душевна волнованія, коима е Іованка овогъ дана изложена была, іошть вељма слабо нѣно здравлѣ оборе. Текъ што е Балдуинъ Цару отишао быо, алъ ньойзи дошу первы знацы порођаја. Но она поредъ свїо овы болова, кои су е предъ порођаї мучили, ніе опетъ заборавила на часъ онай, у кои се Балдуинъ обећао вратити. Она е непрестанно погледа на врата; врбо се надала, да ће безъ сумнѣ и Карлъ съ Балдуиномъ доћи. И заиста се у надежди не превари; връ текъ што удари на поло шесть сатїй, ал' ето Балдуина, гди уће съ Царомъ у собу.

Первый звукъ, кои имъ у уши удари, быо е плачъ малогъ, башъ онда родившегсе дѣтенцета. Карлъ чувши овай звукъ, садъ перву отчину любовь осѣти у своме сердцу, и съ неописаномъ радостїю похити къ постельи, на коїой е Іованка, бледа и боловима сасвимъ ослабљена, лежала. Она кадъ Царa, своїгъ единогъ любезника смотри осмѣнесе на нѣга блажено, и проліе сузе среће и задовольства: а онъ опетъ заборави у овай ма на сву свою силу, славу и на высокій свой чинъ, пакъ приступивши къ постельи поотвори іой са сладкимъ речма свою любовь докле годь узживи.

У овай паръ пружи Грофіца Цару новорождено отроче, кое е было женско. А Царъ га одма прїими на свое руке, и радостно рекне:

— Іованко, мила моя Іованко; ово е дѣте на вѣки и мое; я ћу га воспытати дати, и као Отацъ любити.

— О, благодаримъ ти любезный мой Карле, полако проговори му Іованка, и поймисе изъ постелѣ пружаюћи му свое деркаюће руке.... но сасвимъ разслабленна опетъ чисто изванъ себе падне у постелю натрагъ.

По пошествію десетъ дана крунисе Карлъ у Шпанію. А кћи Іованкина буде именована Маргарета отъ Пармe, и кадъ ступи у совершенный свой возрастъ, као лепо воспитана и стане Конси іарица у Нидерланду.

ЦЕРКВА СОФІА.

Церква свете Софіе у Цариграду, садъ пакъ Турска Џамія одъ Іустиніана Цара Грчкога саздана, и године 539 после Рождества Христова башъ на самый Бадњій Данъ (дакле већъ 1304 године) посвећена. Самъ е Цръ Іустиніанъ за литіомъ вишао велелѣпно отъ Евтикія Цариградскога Патрїарха праћенъ. Кадъ у Цркву дође, и на велике Царске Двери къ олтару приступи, дигне руке горе и велеглasно вопіе: „Хвала теби Боже, кои си ме удостоіо опако велико дѣло ко концу привести. Ја самъ те превазышао Соломоне! — На Рождество Христово 539. године была е церква первый путъ свом Народу отворена, и перва божественна Литургіа служена. При овомъ Торжеству дао е Цръ Іустиніанъ хиљаду волова, и толико свиња и оваца, шесть стотина слона и десетъ хиљада пилића заклати, ктоме тридесетъ хиљада мерова жита, и три центе злата Народу раздѣлити и поклонити — Цента злата чиня у сребру 71,990 форинтій. На једну центу иду 16.056 комадій цесарски дуката.

С. М.

ДОПИСЪ.

Изъ Баната. Отъ 1. Іану ар 1844 г. Ни самъ хотѣо пошту пропустити, да Вамъ не јавимъ, да самъ ови дана путовао кроз Банатскій предѣлъ, и то кроз Мокринъ, Кикинду, Башандъ, Меленце, и Кумани у Елемиръ, и тако дођемъ у Вел. Бечкерекъ, где е найвећа часть Сербска. Сюда су богато украшене Церкве съ важнымъ Свештенствомъ снабдѣвене. Како е то лепо и милина видити, где е нашъ милый Сербскій Родъ, и где сви у љубови и пріятельству живећи весело краткій овай земный животъ проводе, ктому где су лепо саздане школе и са вѣштыми и добрыми Дѣтопаставницы устроене, и како Сербљину отъ радости срдце игра, кадъ види, да су дѣца, коя школу посѣћаваю, чисто обучена, умивена и очешљана, пакъ ако су и отъ сиромашнии родителя, а опо имаду чистый подгачкій кошуљићъ, торбицу преко рамена, у коіой свое књиге, кадъ иду у школу и изъ школе, держе, да неподеру и не пом'рљаю, и како у реду и у опредѣлено време у школу иду: а Свештенство како свакій путъ уредно Катихізацію держи и предае ниъ о вѣри и закону — Што се тиче Вел. Бечкерека, у њему е занета наша Православна Церкиу, Свештенство, красно хармоническо пѣніе, за кое е Племенито Общество узело отличногъ једногъ Пѣвачу, коп дѣцу обучава и у Церкви управља, вредно видити и чути, и кое е занета сваке похвале достойно, тако да опо ићніе вредно бы было свимъ већимъ нашимъ Обществама, где лепа слога и взаимна любовь влада, препоручити, да се съ њиме у своимъ светымъ храмовима дуже и служе. Дивна су Бечкеречка и друга увеселителна мѣста, као: две богате Кассіне, кое су одпеѣ по вкусу уређене; такођеръ и велика соба (сала), коя е слогомъ богато украшена и устроена за веселу младежъ и красне Господичне, да свое вечерње забаве у њоой купно и са старіима своима проводе: далѣ и њихово позорищно мѣсто (театаръ) многима у уређенію и у украшенію своимъ не уступа. Само штета, што поредъ све каларме, довольно се у кишна времена блата налази: време е овамо као пролѣтно. Кища е кадкадъ попрскавала, и зато су усѣви всени верло лепи. Само за оне е тежко, кои доста оваца или друге марше держе: еръ ова година ій е ако са сеномъ оманула. Много лаћа на Тамишу стои и жито се носи у Старый Бечеј, кое како самъ разумѣо по 7 фор и то найчистіе, Тергопцы примаю; а зогъ по 2 фор. у шайну меровъ.

ВѢСТИ.

(Пешта) 24. Декемврій т. с. Бадњій нашъ Данъ освануо намъ е безъ поста на Дунаву; еръ истина, да ніе тако башъ стегла зима, али опетъ толика е, да се за једну ноћъ по доста санїй Дунавомъ пролазити види. Дани су и даньомъ и ноћомъ ведри, и сунце сіе, али хладанъ воздухъ све помало сирзава.

П. Л.

ТРГОВАЧКЕ ВѢСТИ.

Изъ Землинске Варошће. — Ране и кромпира у овой и у оближньой Саболчкой Варошћи доста е добывено. Слѣдствомъ тога е цена ране низка. Кибла пшенице кошта само 6 фор., ражи 3 фор. 15 кр., зоби 2 фор., кромпира 50 кр. Б. В. — Крстъ зимићъ жита одъ 18 снопова дивно е једну Пожунску мерицу и једанъ четвртъ до 1½ а летићъ 2 мерице. Мерица овогодишићъ жита тежка е 80—85 фунтій Дунава е у средню руку добывено. Дими, љубеница и прочегъ ноћа врло мало. Будући су рѣке Бодрогъ и Тисса изишле, зато нити сно сена ни отаве добыли, и недостатакъ пића врло се осећа.

Баллаша — Барматъ. — Слѣдствомъ богате овогодишићъ жетве продае се ражъ по 1 фор. 30 кр., а жито по 2 фр. Б. В. и сетвиће. Берба е рђаво испала; ни полакъ толико ніе добывено, колико прошасте године.

Карлштадъ, 15. Декемврія по р. Послѣдны овы 10 дана купљено є онђе отприлике 40.000 мерова Банатскогъ жита за Поморанце по 1 фор. 50 кр. до 2 фор. 7 кр. у сребру меровъ. А зоби меровъ плаћаосе по 48 до 51 кр. среб.; прое пакъ 1½ до 1⅔ фор.

ПУТЪ ПО СВЕТУ.

У Француской свега изброено 25,000 слѣпы и 20,000 глухонѣмы, и изнашлосе, да є отъ овы само 900 у заведенія за слѣпе и 800 у заведенія за глухонѣме довешено. А сви други собственной су судбини остављѣни. То се у Нѣмачкой много болѣ брину за оваке несрећнике.

Цена ране Пож. меровъ грош. Б. В. 1843.

У Печую 23. Декемврія по р.

Жито	62	50	—
Напотица	42	—	—
Ражъ	32	—	—
Ечамъ	31	—	—
Зобъ	30	—	—
Кукуруза	34	—	—

У Мошоню 28. Декемврія по р.

Жито	105	94	78
Напомица	60	56	52
Ражъ	64	60	54
Ечамъ	44	34	30
Зобъ	37	36	34
Кукуруза	60	44	36

ТЕЧЕНІЕ НОВАЦА НА ВЕЧКОЙ БЕРЗИ.

3. Іануарія р. 1844.	у Сребру.	
Металъ.	а 5 %	111
„	а 4 %	100¼
„	а 3 %	77¼
Заимъ одъ 1839.	„	749
„ „ 1834.	„	291
Банкакцік Комадъ.	„	1656
Бстерхазинъ Лозъ	„	54
Царски дукати.	„	112½

Цена ране 5. Іануара п. р. на Пешт. піяци. меровъ, грош. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	115	108	100
Напомица	75	70	—
Ражъ.	66	63	60
Ечамъ.	50	48	45
Зобъ.	50	47	44
Кукурузъ.	55	52	—
Прои.	—	—	—
Жута каша	168	145	—

Станѣ Дунава у Пешти.

4. Іануара п. р. 4′. 7.″ 6.‴
5. Іануара „ „ 4.′ 4.″ 3.‴

БУДИМСКА ЛУТРІЯ.

отъ 3. Іануар. р. Nro. 12 18 28 23 25

Вуњиѣесе 17. Іану. р. 1844.

Кодъ доленисаногъ находисе за продаю и една отъ 1663. године исполована Библіа Старогъ и Новогъ Завѣта на великомъ колу, кои є 1779 л. у Москви препечатана съ Образомъ Царице Елисавете, и при свакой Пророческой (ове Библіе) понаособъ книзи съ начертаніемъ исторически Изображенія. О овой подъ Елисаветомъ исполованной Библіи Учени веле, да є найболѣ и найчистіе на Славенскомъ языку списака: зато ако бы кое отъ Православны наши Общества, или кои Общежителный Монастырь за свою Церкву или Библіотеку, или може быти кои побожный Христіанинъ за собственну свою душевну усладу, ону рѣдку древность желіо имати, то нека се, кодъ доленаведенаногъ у смотренію цѣне съ франкіратымъ писмомъ, поруковмъ или лично обратити благоизволи.

У Пешти Леополдовой улицы подъ Nr. 184.

Арониъ Добровосскѣ.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словыма Байеловыма.

Скоротеча излази у Седмицы 2-пут: Четверт: и Недельомъ: цена му е како за одпашнѣ тако и за странне Предчисленнке за полъ године 4 фр. у Сребру.

91.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленне и други упутствованія пріема Учредничество у Пешти на Розенъ - Плацу Nro. 285 и свако Цесаро Кра. Поште Чиновничество.

Четвртакъ 30. Декемврія. 1843. Год. III.

ХРІСТОСЪ СЕ РОДИ.

Хрістосъ се роди Србльи милн!
Здрави, срећни Вы ми были;
Ине, Веру, Честь Србинстна,
Одъ пропасти бранивли!

Хрістосъ се роди Браћо драга,
Те донесе вечна блага;
Роди умре пренороди,
Да родъ грешный оспободи. —

Хрістосъ се роди, децо нала!
Любовъ га е къ Вам' довела;*)
Одъ Васъ земля, оба века.**)
Богъ и Србство добра чека!

Хрістосъ се роди Рода Кћери
На пресветы дѣнства недры;
Вы нанъ — белый Рода пріне —
Раћали прослав'ћ, сыне! (сынове)

Хрістосъ се роди седи Старцы!
Мирно умре кучень лапцы;
О срећанъ е кадъ сирть проти,
Ко спокойно зна умрети.

Хрістосъ се роди тѣломъ, Блаже!
Рай изгубљенъ да покаже:
Невай Богомъ срећный Роде,
Седи све за райске плоде.

Хрістосъ се роди; комъ е было
Давъ роћења свога міо;
Садъ некъ слави, животъ дужи
Богъ е дошао да намъ пружи!

Дим. Арнотъ.

*) I. г. 3. — по рим. г. 8.
**) Времены и вечный.

АДРІАТИЧЕСКО МОРЕ.

(Изъ Cestopisa J. Колларовогъ, etc.)

(конецъ.)

Садъ зора засвити, и све већма на хорізонту червенъ свою указываюћи наданпутъ Сунце, Царъ небесны тѣлеса, огране, и вселенную са свѣтлы свои зрацы обасе. Ово е єданъ погледъ тако пунъ неизреченне красоте и выспренности, да све човеческе силе, кадъ бы се союзиле опетъ бы верло слабе за изразити и представити га быле. Читава южна страна претворисе садъ у велику и многопламену ватру, у средъ кое се ружично, унаоколо пламенъ даваюће средоточіе све выше и выше восходеће Сунце, засвѣтли. Што е мени у истый овогъ дивногъ чародѣя пáръ непріятно, а и жалостно и печално пало, была е равнодушна ладность други мои сопутника; єрбо насъ само неколико было е го́ре на крову, кои смо ово дивно чудо гледали, а сви прочи унутри су кое спавали, кое играли се, или безпосленно сѣдили и зѣвали. Я самъ заиста зажелio био, цѣо свѣтъ у овай ма ко удивленію овога позорища око мене скупити, а такоћеръ потрудio самъ се и сва у моіой души овымъ

породившасе чувствованія на свакій начинъ твердо задержати.

Я самъ и на другомъ мѣсту, и у овой прилици примѣтіо, да већа часть Путника много манѣ удовольства у томъ налази, што бы выспренне природне и художественне предмете, памятодостойне градове и предѣле, съ правымъ внутреннымъ допаданѣмъ гледали и съ њима се наслаждавали, него само да бы о њима много више говорити могли. Зато се лако дае изяснити, зашто тако многи путницы, особито богати Енглези, радо = и жельно пискараюћи Нѣмцы, кои често нити чувства каковогъ за природну и художественну чарателность имаю, но само зато найвеће теготе у путешествіяма терпе, на высока стрменита Шведска брда, гди се лагко и лагко вратъ сломити може, пузе, водоузе, рѣке и моря прелазе и препловаю, и на найопасніа мѣста, откуда силно вода спада, пенюсе, и како разне предмете начерташаюћи, тако и описиваюћи ји многжествомъ и надмећанѣмъ, не зато што бы они какову насладу и насићеніе у тому налазили, него да бы се само у свету познати и прославити могли. — Али а сиромахъ! Како бы могао я отъ други изыскивати, да они оно исто чувствую и осећаю, што самъ я осетіо и чувствовао, и да и они участіе у оному имаду, у чему самъ я имао? Но коме бы другому и могло восходеће сунце таково удовольствіе причинити, као єдномъ Славянину! И то є тако! Изъ два основа нарочито ово появленіе мене є плѣнило; єръ ми ово не само означаваше выспреность природе, но такођеръ даваше ми и народню надежду, будући се сунце у своемъ рапомъ велелѣпію управъ надъ югославенскимъ предѣлма узвышаваше. Ово ми причињаваше воображеніе новопробуђења све южне по другой ноћи у новъ животъ устаюће браће. —

Ost und West.

ОДГОВОРЪ

На крітику у Числу 102. Сербско Народны Пештански Новина, као што 23 Декем. на страни 707 съ врха у раздѣлку средњемъ читасмо, како Г. Ѳеодоръ Павловичь Учредникъ и Издаватель исты Новина (безъ и найманѣ предъ Публікумомъ поштеде, ближнѣгъ свога, а нарочно Сербина) тријъ у здрвуногу забада, и на єдно Обявленіе у Скоротечи, кое се Дѣловодителя о. Л. тыче, овако вели:

„Нашъ отъ Господе Д. Іованновича Издавателя, и Д. Теодоровича Учредника издаваемый Пештанско = Будимскій Скоротеча (кои мимогредъ буди речено, ни досадъ толико пута обећаваногъ и завѣщаваногъ рачуна (премда се нѣгови руководительи єднако о туђи рачуни брину) не даде." —

Очевидно є да съ она два рачуна, коя напоминѣ Г. Ѳ. Павловичь, на то иде, као да у неко подозрѣніе кодъ Публікума Руководителѣ П. Б. Скоротече доведе; зато и неказуе, какова су та два рачуна, то єсть: кои є Скоротеча завѣщао, и онай туђъ, о комъ се Руководительи Скоротече брину. — Чести дакле и невиности наше ради у томъ смотренію, држимо за необходиму дужность нашу, милоуъ Роду нашемъ ту софісму Г. Ѳ. Павловича, мало разяснити; а нарочно зато: да се не бы кои почит. Читатель Сербскій, читаюћи Новине Г. Ѳ. Павловича, и недознаваюћи обстоятелства овы рачуна, како соблазніо. Мы съ Народнымъ нашимъ благомъ на тай начинъ (као да бы смо се съ нашимъ Скоротечомъ утиснули у послованѣ Матице Сербске) манипулирати нигда нежелимо; — но смо онда, кадъ смо Скоротечу издавати почели, обрекли, да ћемо при свршетку сваке године, половину прихода нашегъ на Скоротечи, ако бы што было, у фондъ наши Народны Школа жертвовати, коіомъ приликомъ наравно бы смо морали и рачуне наше Депутаціи Школской подносити; кое ћемо и чинити, али само Школской; но ту обећану жертву истомъ фонду нашемъ, до данашњегъ дана, принети на велику жалость нашу 1-во зато, не бы смо у стању; што отъ свега мало Предбројника Скоротеча има, — а 2-ро пакъ, што намъ іошть отъ оногъ дооба, откадъ Скоротеча излази до данасъ, ни половина дуга отъ Предчисленника наши дошла ніе, — и тако

мы, не текъ са корышћу (отъ кое бы смо половину фонду Школа наши Народны давали), но іошть и съ великомъ штетомъ нашомъ издаемо нашегъ Скоротечу, све у той надежди, да ће већ єданпутъ Сербски: Великаши, Літератори и Читатељи наши увидити; да в Ссоротеча по опредѣленію и предпріятію своме за Књижество, и за цѣо Родъ нашъ отъ велике нужде и потребе данасъ: — но отъ тога свега, на велике яде наше, досадъ ништа нема; те зато и Скоротеча, исто као и найбржа рѣка, кадъ ю тежке сантe леда на густо притисну, єдва само мимогредъ — — Имѣяй уши слышати да слышитъ. — Онъ, то есть Скоротеча (кромѣ тога, што в правый Сербскій органъ літерарный, казуе како се руководи Заведеніе Текелино, и Матица Сербска у Пештн. — И ово в онай туђъ рачунъ, о коме се, (као што вели Господ Ѳеодоръ Павловичъ) Руководителн Скоротече брину. — Но притоме Руководителн П. Б. Скоротече, и отсадъ, као прави Сербљи, дотле задержаваю себи то пра̀во бринутисе о Текелиномъ заведенію, — и о Матицы Сербской у Пешти, докле годъ Г. Ѳ. Павловичъ не докаже, да та два заведенія ни су обще благо Сербскога Народа, — — и онда ћемо топрвъ припознати, sapienti pauca — да смо се о туђимъ рачунима бринули. — — Далѣ пакъ мимогредъ позивамо Г. Ѳ. Павловича предъ целомъ почитаемомъ Публікомъ, да учини єданпутъ мимогредъ єдно добро, и некъ намъ положи мимогредъ и све Скоротече решталије, да о рачуну Скоротече више памети не ломи; али тешко нама!! што в наше то в лоше — и то не мимогредъ.

Што се овогъ изъ Скоротече навода у критики Г. Ѳ. Павловичевой тыче, гди онъ у своме листу каже: „Скоротеча велимо одъ стране свога дѣловодителства яаля ово: (кромѣ тога тако учтивѣйше являмо и то, да ћемо и отъ сваке струке наручбине (Експедиціе) пріимити, и такове свагда точно, уколико намъ скоріе можно буде, на опредѣлено мѣсто отправляти)“ — при овомъ пыта, и узвикуе Г. Ѳ. Павловичъ овако: Дакле Шпедиціонсгешефтъ отворити, вуну и сланину и т. д. пріимити? Благо нама!“ — Я долеписаный као човекъ терговачкогъ реда и за будуще себе опетъ и наново препоручуемъ, и молимъ миле наше Сербље, да се по потребама ньовима на мене свагда обратити могу; а што се Шпедиціонсгешефта тыче, я торжественно Госп. Павловичу на то оттоварамъ, да га нећу нимало укоравати ако нема — може ако ће и по 10. клавира свакогъ месеца у Польску пиляти. — А што се пакъ вуне са сланиномъ каса, надъ коіомъ Г. Ѳ. Павловичъ, „благо нама“ — узвикуе, то в онъ сасвимъ отъ части у Чифутску рубрику удариo; — кои заиста обявленія наша не читаю. — И тако нека ми мимогредъ дозволено буде рећи, некъ се ни мало не бои Г. Ѳ. Павловичъ, да ћу се я у ту Чифутске терговине сорту, мешати. —

Дѣловодитель П. Б. Скоротече.

Д.

ЄЖЪ И ЗМІЯ.

Єжъ доће у найвећу зиму къ єдной змиі, молећи ю, да га у нѣну зимуницу пріими, и да ту пребуде, да одъ зиме не погине и нескапа; она се смилуе и пріими га: но текъ што се онъ ту намести, то почне као у своіой кући ширитисе и жанце свое єжити тако, да сироту змію сву изброде и искрвави. — Каже она нѣму єдномъ, да в нѣна зимуница, и као што и самъ видити може, да в ньи двое тесна, него нека себи онъ друго место тражи. Добро каже іой єжъ, коме ніе по вољи, нека изыће; мени в овде добро, нити я мыслимъ ове зиме одавде изыћи; а ако в теби ова зимуница тесна, а ты себи ширу тражи.

ПРАВОУЧЕНІЕ.

Овай весна безукно творя, кои сво нѣніе свое пре свои свое ближньими и сродныма у руке преда, тако да онъ напослѣдакъ изъ ньове милости жанити мора. Мы кадъ коме оћемо да помогнемо, и да дѣло милости учинимо, валя найпре да испидимо, есу ли тій люди поштени, и нарави и карактера честногъ, конка

мы задужбину учинити желимо, и да на сва слѣдствія гледамо, коя ако зло испадну, за собомъ повући могу. Колико бы се примѣра одъ людій нашло, кои после свію могућныя благодѣянія, после свію чести обвезанія, справедљивости и странољубію на пакость, на су болѣ њіовымъ Благодѣтельнима захвалили, него што а опе басне ежъ зміи.

Сим. М.

Отъ стране Плем. Депутације Фундусе Школске правяще, Благоразумному Г. Димитрію Поповичъ, Учителю Будимскомъ, и трећегъ тасса Школскогъ Водителю, кои е за послѣдњи 5 година у име прихода истогъ тасса отъ Плем. Общества Будимскогъ числомъ налогъ, али за Благо Школско щедро — дѣйствующегъ знатну сумму отъ 772 фор. 42 кр. Б. В. касси фундаціоналной предао, — изъ засѣданія похвална признателность отдатнее рѣшила.

СЛАВЯНСКЕ ВѢСТИ.

Изъ Прага. Изъ вѣроятногъ извора добыли смо вѣсть, коя нашъ Народнымъ поносомъ душу опои, да ће т. з. старославный и честнредный нашъ споменикъ, Рукописъ Кралодворскій,*) будућега лѣта предметомъ быти особитыхъ читања' и толкованя у два Всеучилишта. У Петрограду читат' ће о нѣмъ Г. Прайзъ; у Берлину Г. Цибулскій — обадва Професора Славянске Повѣстнице и Књижестна. — Мы Чеси морано си іошть засада ово наше благо само прочитати. Но радумо се, да смо внакъ дожинили оно време, гдѣ е Славянска Поезіа предметомъ читања' у Всеучилиштама. — Недостатакъ читања' надокнади ће нашъ сяйно изданіе съ образы истога дѣла, кое ће здавъ одъ найславнія наши Великаша' о своюмъ трошку издати, и за кое Г. Шафарикъ већ и уводъ преправи.

Г. Срезнѣвскій, Професоръ Славянскога езыка у Всеучилишту у Харкову, чита своимъ Діакомъ: Уводъ к' познанію Славанства. У овомъ намѣрава онъ упознати Слушателѣ сасвимъ, што бы имъ полакшало и унапредило точно познаніе поодныя Славянски племена'. Ово точно познаніе раздѣли онъ у два теченія (курза): у первомъ ће говорити о Нама, у другомъ о Чессима, Словеницма, Полицыма и Полабскимъ Славянима.

(Вѣнацъ).

НАЗНАЧЕНІЕ.

(Штатістіческо). — По найновіимъ сообщеніяма Хіина има петъ пута више землѣ нег' Француска. А число жителя износи на 361.793.879 душа, кое 188.326 породица чине. — Царска армада содержи у себи 1.291.641. войника. Цѣла земля дѣли се на 18 провинціа, кое имаду 155 варошаа первога реда, 1312 второга реда и 2357. утврѣнемъ мѣста.

ВѢСТИ.

(Пешта). Истина да е пређашна два три дана овдѣ кодъ насъ сирзавакъ прилично' попустило, и на Дунаву су се све санте истопиле тако, да ни єдне ніе было на Дунаву видити; али прекеншоћ то есть 28. нашегъ Декем. такова е студенъ предъ вечеръ указаласе, да е сутра данъ основало толико леда на Дунаву, да Возари доста потежко са „люлянѣмъ чамаца" на єдну и на другу страну народъ превозе.

---

*) Рукописъ Кралодворскій содержава найстаріе споменике Ческога Пѣсничества, одъ конхъ нѣкои комади іошть изъ поганскихъ времена' происходе.

Станѣ дунава у Пешти.

9. Іануар. п. р. 4.' 2.'' 6.'''

10. Іануар. „ „ 4.' 2.'' 3.'''

Издаватель Димитрій Іовановичъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровичъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Байнеловымъ.

Скоротеча излази у Седмицы 2. путъ, Четверт: и Недѣльомъ: цена му е како за овдашнѣ тако и за стране Предчисленике за полъ године 4 фр. у Сребру.

92.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Courier.)

ПЕШТА.

Предчисленіе и друга упутствованія пріима Учредничество у Пешти на Розенъ – Платцу Nro. 285 и сваком Цесаро Краљеште Чиновничеству.

Петакъ 31. Декемврія. 1843. Год. II.

ПѢСМА ЖИВОТА.

(Изъ Хердера).

Брже него таласъ вѣтаръ
Протиче намъ ово време;
Садъ ужитакъ смѣста прине
Садъ у тргу губе с' вѣчно;
Задржко му то лебденѣ
Задржано бѣгство дана',
Скорiи е токъ живота,
Дай да г' ружомъ обаспемо! —

Ружомъ, данцы ер'спадаю
У жаглено зване море:
Ружомъ, еръ намъ она цвѣта
Съ лѣва десна свудъ око насъ.
На сваком е ружа стаблу
И младежи лѣпом чину,
Благо оном кое чисто
Проводіо живѣ дане.

Данцы ће нам вѣнацъ бити
Што санъ старца увѣнчава;
И око њи у сѣнкохи
Ко младежи санак цвѣта.
И цвѣтићи врачни ће нам
У тишини сладкiи бити,
И у раю съ нама с' сиграт'
Умлати зеворићи.

Ђорђе М. Деспотовићъ.

ПОЛЕЗНА СООБЩЕНІЯ.

ѿ

едногъ Священника.

(продуженіе.)

III. Пауцы Зимньи.

На зимѣ показѣю.

а) Кадъ изышавши изъ рѣпа, и овамо и онамо трчкараюћи, за вењ готове и найболѣ мреже ѿтимаюсе и борѣсе.

б) Кадъ са свимъ ове мреже зачнѣ и то прилѣжнш правити.

в) Кадъ преко ноћь више мрежа єднѣ преко дрѣге опредѣ. Ово показѣе якъ мразъ, кои обичнш деветый или десетый данъ слѣдовати има.

Примѣчаніе. ѿ колико съ Паѣцы вењи, ѿ толикш съ інмъ предсказанія временна вѣроятнія.

Проча єстественна явленія, изъ конхъ теченіе времена отъ части текъ изслѣдити могућнш єсть.

Добро можешъ ѿжидавати време.

Акш много вечернѣ червени видишъ.

Акш герми, безъ да мѣнѣ сѣваю.

Акш кѣвицы у кишно време или ноћь вичѣ.

Акш слѣпы мышеви вечеромъ у множествѣ овамо онамш лѣте.

Акш по заходѣ Солнца, гѣста надъ водама или брегъ рѣке подигнесе магла.

Акш златне бѣбе преко мѣре свѣтлесе.

Акш зелена жаба на высины сѣдећи крекеће.

Акш шеве дѫгш и пѣваюћи у высины лѣте.

Акш в лѫна и свѣтла и тавна; кадъ е зими лѣпымъ свѣтлымъ обузета коломъ. Кадъ у первѫ четверть горнѣ рожчиће каш натрагъ управлѣне има.

Акш препелице честш пѣваю.

Акш магла падне, или после кише у долине се скѫпи, илъ надъ водама се укаже и нестане.

Акш после влажногъ времена укажесе дѫга. — или ако иста дѫга ютромъ на западѫ а вечеромъ на востокѫ видисе.

— Акш бое (фарбе) дѫге све живлѣ и чистіе постаю.

Акш овцы вечеромъ хитрш по брегови и холмы подскакѫю.

Акш квочка (небесно созвѣздіе) свѣтлш изаће.

Акш силна роса падне, и дѫгш се сѫши.

Акш ранш ютромъ вѣтаръ дѫва.

Акш сѫ облацы малени и окрѫгли; — акш се умаляваю и нестаю; — акш се у вече на западѫ скупе и не разиђѫ; — Акш се у долине спусте: — акш на подобіе овчіегъ рѫна, даньомъ по небѫ разширюсе; — акш се ѿ солнца разиђѫ; — акш после возхожденія солнца, у червено претворени исто солнце пратеи, малш часъ разиђѫсе.

Зло време или кишѫ можемо ѿчекивати.

Акш после олѣе сламене пѫшесе стрее.

Акш зими грми.

Акш у сѫво време кѫвицы вичѫ.

Акш на тыхомъ мѣстѫ стоеће перѣ самш ѿ себе зачнесе кренати, и овамш онамш лѣтети.

Акш ватра на огништѫ неће да се упали и да гори но гасисе: акш силнш пламти и пѫцка: или акш на лонце котлове и перпенѣ силне искре лепесе.

Акш се зеленкасти зрацы, међю облацыма ютромъ покажѫ.

Акш Солнце или лѫна, около себе таванъ крѫгъ има.

Акш пси травѫ ядѫ, и по земли често се ваљаю.

Акш се мачке често лижѫ.

Акш земляне жабе у множестѫ изъ землѣ наполѣ изиђѫ.

Акш вране надъ высокимъ зданіяма и надъ каменитимъ стѣнама облећѫ, и главе свое летећи у высъ держе и гачѫ, а кадъ кадъ и у водѫ се замочѫ.

Акш зелене жабе у поляни низкш сѣдећи крекећѫ.

Акш мышеви гласно цврчѫ.

Акш кертіне прекомѣрнш у высинѫ рію.

Акш свѣща или кандило силнш прити и искре баца; — зраке потавлѣне има, или кадъ такш гори каш да бы се угасити хтѣла; или акш около нѣ, тавна разнобойна окрѫглость видисе; и пламенъ около фітіла церписе.

Акш лѫна чинећисе да в раніе ѿ обычногъ времена изишла; и већа се нежели дрѫгій пѫтъ види; или акш се каш дѫгъляста (oval) види, и у первой четверти дѫже нежели треба видисе свѣтлити; — далѣ, кадъ после четыри или петъ дана новомѣсячія рогови лѫне потавнѣни и затѣпасти есѫ; — акш в у то доба цѣла лѫна бледа загасита и пепеловидна; — акш в каш дѫгомъ и вишима окрѫглостма обколѣна, коя се ѿ времена на време у загасите облаке претвараю. Или акш се више сосѣднолѫна у наоколо виде. Такш исто зло време значи кадъ лѫна излазећи, горньи іой се рогови каш напредъ извѣчени виде, или акш у первой четвертый, горни рогъ ѿ долнѣгъ тавніи се види.

Акш често човекъ примѣчава зорѫ.

Акш комарцы, околш захода солнца, у хладѫ играюсе.

Акш на низкш лежећима полянама, рѣкама и барама подигнесе магла, или ютромъ подобнш облакѫ предъ солнцемъ стои. — Кадъ у лѣно време подигнесе у долинама магла, а верхова брегови останѫ чисти, и магла непосредственш надъ лицемъ землѣ згѫснявасе. — И онда зло време быти може, кадъ магла смерди, или у воздѫхѫ пѫшти.

(продужиће се).

Зашто є болѣ, да су Препаранди Народни Учитељи, него Богослови.

1., Богослови више се на то преправляю, како ће савршене люде, а Препаранди више, како ће малу дѣцу учити.

2. Найнуждніи предмѣтъ „рачуни", у Богословіи не предаесе, пакъ често Богослови, особыто кои већи школа учили нису незнаду ни сами, а како л' дѣцы да предаю: препаранди пакъ, ил' слушали какве друге школе ил' не, у препарандіи уче, па после могу и дѣцы предавати.

3., Препарандъ зна, да вечито остае Учитель, зато *volens nolens* мора своѣ звания да се држи: а Богословъ зна, ил' се баремъ нада, да ће сутра преко сутра Свештеникъ быти, зато учительско званіе, текъ као зберде отправля. — Єданъ Богословъ у Б..... кадъ му є реково Діректоръ на испыту, зашто болѣ не учи дѣцу рачунати, узео є капу, и изилазећи изъ школе на полѣ рекао; „кадъ вамъ ніе право, ето вамъ дѣца пакъ ій сами учите." а то Препарандъ већъ не бы урадіо, єръ га не чека друго званіе кадъ ово остави. Но то само примѣра ради наведено є.

4., Препарандъ се прима учительства, што се на то званіе посветіо: а Богословъ само, да за оно време, докъ се не рукоположи, не сѣди бадава. Воле ништа, него ништа.

5., И Препаранди знаду тупикъ и церковно пѣніе као и Богослови, а има и Богослова слаби пѣваца: зато неможесе у овой струки Препарандомъ ништа пребацывати а у тымъ се вальда башъ све и не состои, да просвештеніи постанемо.

6. Препарандъ є учіо да буде Учитель, а Богословъ да буде Свештеникъ. Праведно є давле, да єданъ другога званіе не преотима.

7., Богослови узимаю по већой ча сти вештеничке кћери, пакъ онда Свештеницы крозъ прсте гледе, учили они дѣцу или не; а и народъ несме на таквогъ Учителя да[касрће, рбо зна, єдно, да ће съ гљаѣ Свештеника увредити: а друго, да ће тай Учитель сутра преко сутра и самъ Свештеникъ быти, пакъ неће да му се замѣрава. Ово быва, ал' не у обще.

8., Богословъ остави школу више пута на много дана и недѣля, често и мѣсецы, па иде те се ѣакони и попи: за кое време ил' нико, ил' каквый невѣжа школу држи, а чрезъ то дѣца много губе, кое се кодъ препаранда не случава.

9., И само дуго бавлѣнѣ съ дѣцомъ научило є препаранде, да буду добри Учительи, макаръ да нису више науке слушали; зато найученіи Богослови, будући да се они текъ неко време съ дѣцомъ баве, и то као због, као што самъ и пре рекао, не могу тако добри Учительи быти, као препаранди. Ал' опетъ рѣдко є да є Свештеникъ ученіи одъ Учителя, сравньиваюћи старе Свештенике са стари Учитељи, а младе Свештенике съ младыма Учительма.

Зашто є болѣ, да су препаранди народны Учитељи, него Богослови, могао бы каквый старый и искусный Учитель іошть више и больи пунктова навести: но за садъ нека и ово неколико служе за примѣръ оныма, кои препарандска Заведенія не одобраваю, а препаранде Учителѣ, за неспособне држе.

Покрай овогъ, за нужно налазимъ запытати оногъ у ч. 91. С. Н. Нов. изъ Баната Г. Коррешп: што каже за нѣке предѣле, гди су школе у добромъ стању, ал' Учительи нису свуда добри и способни, да л' су у истыма предѣлима Свештеницы и други чиновницы башъ сви до єдногъ добри и способни? — Вальда и њи нма свуда свакояки. — Адвокати, Юристе и Медицынери учени су, ал' шта ћемо, кадъ они неће да су Учительи? — Они неће, ал' ohe Богослови. Ohe да! само за кое време, докъ се не рукоположе, да не сѣде бадава, а иначе неће ни они. — Што каже далѣ истый Г. Коррешп. да кодъ њи Учительи имаду своѣмъ званію прикладанъ квартиръ и плаћу, то га не разумемъ Незнамъ сирѣчь, како разумѣва да є Учительско званіе, мало? велико? зато на

то не могу ништа ни да кажемъ. — Далѣ: Богу работати, сви смо дужни: а што Свештеницы и маммону*) работаю, комъ е кривъ? Маммону работати ни у правомъ ни у пренешеномъ смислу не можесе односити на Економію, ал' честно нофену. — А што толики способни Богослови, одъ кой самo Темишв. Епархія 100. числи, безъ свакогъ знанія живе у чами и праздности, кое и томе кривъ? Кадъ су способни, нека траже себи службе. — Ал' су они само за Учителѣ способни. — Б, то е друго, нисамъ знао! — Па бывало е, а има ій и садъ Богослова Учителя, пакъ што е съ тымъ више роду поможено, него иначе? — А ако е кои одъ Учителя неспособніи, болю штацію добыо, треба знати, да ГГ. Директори, не гледаю само на способность, него и на оно, што е мало више: а то е: лѣпо владанѣ. —

При визитаціи школской треба шлушати како дѣца одговараю, и шта знаду, а не (тужбе вальда?) Свештеника. „Има и надъ попомъ попа," каже пословица, а такоѣе и надъ Учителѣмъ. Зато ако е комъ Учитель кривъ, ал' ніе способанъ, не треба чекати визитацію, на онда правотатисе, него іошть напредъ треба га нѣговомъ Надлежателству, и то писмено тужити, и доказати, да е тужба истинита и безпристрастна, па е онда готовъ посао. — Да Свештенство обстоятелно Учителя познае, то стои: а заръ Свештеникъ никадъ не быва пристрастанъ? и заръ Учитель Свештеника обстоятелно и изближе не познае? Ил' вальда Свештеникъ неможе фалити, само Учитель. — Да оће Свештеникъ свакій путъ да е съ Учителѣмъ у соглашію и споразумѣнію у смотренію воспытанія и обученія дѣце, како среће! ал' су редки Свештеници, кои и о ономъ што мораю, т. е. о науки Христіанской, бригу воде: већь по већой части и то на Учителя оставе: а учитель, знаюћи, да му се премештанѣ и друге незгоде понайвише због мѣстногъ Свештеника раћаю, не само то, него Богъ зна шта да му Свештеникъ наложи, као н. п. да доће съ дѣцомъ, ил' баръ пошлѣ дѣцу, да му башту оплеве ил' залію, и т. д. не сме да му одрекне. — — — Све друго за садъ, а може быти и за свагда прелазимъ и оставлямъ безпристрастномъ читателю на слободно суденѣ, само на оно, у предпоследнѣмъ пункту, гди каже, да се главе рыба смрди, кажемъ, да бы и сви Свештеницы волели, да су научени и просвѣщени, да бы се сиыина дичити могли; ал' шта нѣмо, кадъ тако до садъ ніе могло быти. Но надежда е велика, да ће одъ садъ у овомъ смотренію оно быти, што до садъ ніе.

Б.

*) „Мамову" чини ми се да ніе добро написано съ едныма наслѣте (и) а съ два а шашъ (ш), ербо Грцы овако пишу, „μαμμωνας." Дописат.

ГРОЗНА ВѢСТ.

Пре две недѣлѣ дана было е једнога Кечкеметскогъ жителя сыныа (како се чуе отъ 18. година) на салашу. Предъ вече доћу до 8 лопова, да волове отераю; но младый човѣкъ, кои ій изъ собе смотри, почне имъ претити и говорити, да се отъ марше удале; еръ ће онъ принужденъ быти изъ пушке на ньи пуцати, а кадъ види, да су селомъ марву отерати хотѣли, тако и учини, и једнога отъ ньи (како се говоръ) убіе. На то се лопови попланше, мыслећи, да ій у соби іошть више быти мора, со тиыъ већма, што е младый сынъ двоцевку имао, и једно за другимъ пуцаво, говорећи, тій хитро пуне и пуцаю. Съ тиыъ су се са великомъ псовкомъ удалили. Младићи видећи, да е у беди, запонѣди своимъ Комшиыу, да брже болѣ конѣ преже и по отца у Кечкеметъ иде. Оно се учини. Послѣ тога доћу наново сви седамъ злодѣи, обколе кућу и уђу младићу у собу, уване га и отсѣчу му обе руке, и ноге до члапака, и тако пола живогъ метну на асталъ, и почну му кожу драти. На то и бѣдный отацъ сустигне на салашъ съ нѣколико свои служителя, и немогавши у кућу ући; еръ су врата затворена была, попланше се, оде на пенжеръ и видећи тежке муке нукавногъ сына сам отъ стра утрне; но присутствіе духа неизгуби, него видећи да сыну помоћи неможе, запали са сламомъ покривену кућу, у коиой су и сынъ и сви седамъ злодѣинка изгорели.

Издаватель Димитрій Іовановићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen-Platz Nro 285.)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

ОПРАВДАНІЕ

ПРЕВОДА ЦІЦЕРОНОВЫ ТУСКУЛАНСКИ ИСПЫТАНІЯ

ОТЪ

ІАКОВА ЖИВАНОВИЧА.

У Скоротечи, Ч. 47. год. 1842. изышла є єдна Крітіка мог' превода Ціцероновы Тускуланскы Испытанія. Крітікъ се ніе подписао; тако вальда ю є дао Г. Учр. или Г. Издав. самъ. Онъ Замѣра Ореографіи, коіомъ се и служимъ, — употребленію „премногы старославенски рѣчій, безъ кои заиста србскій єзыкъ быти може, "— и „Конштрукціама са свимъ по латинской грамматики скроенымъ."

На перве двѣ точке я мыслимъ да самъ у Предисловію момъ на стр. V. съ пристойнымъ признаніемъ и уступчивостію предходително отговорію, као човѣкъ, кой себе за слабіег' держимъ, нежели да бы о тыма стварма штогодъ достаточно писати могао, особито премногo занять будучы званичнымъ, и другог' рода дѣлама, и налазетьи, да ни доброти превода, ни вообще нашой словесности нетье на путу стояти ни ореографіа, ни мѣрило измедьу Сербског' и Славенског', кое я употребляямъ, и коя су само одежда єзыка, казавши на реченомъ мѣсту: „Што се тыче мѣрила оног', кое нѣки захтѣваю да се наблюдава измедьу простог' Сербског' и Славенског', а тако и ореографіе, кад' читатель разсуди, да су Испытанія Тускуланска онда преводьена, кад' нит' є оно мѣрило измедьу Сербског' и Славенског' опредѣлено, нит' є ореографіа законима постоянымъ утвердьена была, надамсе, да тье ме свакъ справедльивъ извинити, и іошт' и у самыма онымa случаевима, у коима истыма можда различнымъ начиномъ пишемъ," и на стр. IV. „да тьу се врло радовати, ако безсмертно ово дѣло Ціцероново будемъ добро на Сербски превео, да преводъ свакій читатель, у колико є кому предметъ по выспрености своіой постизаемъ, лагко разумѣти може."

Што се тыче третье земѣрке, т. є. „да самъ такођеръ и конштрукціе сасвимъ по латинской граматики скроіо," мой крітікъ наводи примѣръ єданъ изъ превода мог' „богъ, кой се разумѣва отъ насъ" наравно, мыслимъ, налазетьи, да є то „сасвимъ по латинской граматики скроено:" но при свему том' ніе нашао за нуждно, показати ми, како є дакле требало, тай смыслъ Ціцероновъ о разумѣваню бога изразити, да не буде по Латински скроенъ, као и што ни єдног' выше примѣра таковог' странног' кроенія ни навео ни поправіо ніе, и тако я видимъ, да самъ по нѣговой пресуди за преводъ мой осудьенъ, безъ да самъ отъ нѣга и найманѣ исправленъ, будучы да я не могу сетьатисе, како бы по нѣговом' вкусу требало, и онай, и све друге смысле превести, пакъ да не буду по Латински скроени.

Изъ овы дакле причина, а и што мой крітікъ изступа изъ граница нѣму прописаны *) судіо самъ я, да тьу болье учинити,

*) Правило крітическо налаже, да се личность списателя ни найманѣ не дира, но да съ наблюденіемъ пристойности умственымъ (рационалнымъ) доказателствама сочиненіе исправляе. Кад' пакъ мой крітікъ каже: „Но међу тимъ

да на такову крітіку никаквог' отговора не даемъ, задоволяваютьсе похваломъ истог' мудролюбца, кою ми є нехотище, и хотетьи похулити ме, дао, рекши о момъ преводу „да є ту Цицероновъ езыкъ славено-сербскимъ рѣчма изражень!“ ербо є то за мене веть по самом' себи довольно, почемъ се тым' рѣчма признае, да є езыкъ Цицероновъ израженъ, и потому вѣрно преведенъ; а што се тыче къ тому іошт' нуждне точке, т. є. да буде вразумителанъ; то будутьи да противу тога ништа не говорисе, преводъ є вразумителанъ, и тако є цѣль моя довольно постигнута.

Но застыдьенъ усердным заступничеством ученићћег' Г. Є. Іованновића, комъ онъ у Скоротечи, Ч. 4. т. л. мене отъ мог' крітіка брани, съ дужным признателством къ тако указанной справедлывости предпохвалћног' Господина, налазымсе принудьенъ, дати едно оправданіе превода мог', кому тье, надамее, безпристрастный Издатель Скоротече уступити потребно мѣсто у истомъ Листу своме, ко оправданію моему барз у толико, да се види, да самъ и я, кад' самъ онако, као што самъ, писао, мыслю и умствовао, а не „яко безвѣстно, и яко воздухъ бiй,“ поступао. — Тако дакле

На перво, што се тыче ортографіе. Мой Г. Рецензентъ замѣра ми, што не употребляваме ѣ (ће, ћерфъ) и ѣ (ће, ћервъ), и што предъ р (ер, рцы) пишемъ е (єсть): но ніе нашао за нуждно, доказати ми; зашто ми у овом замѣра. кромѣ што є рекао „Та вѣкъ су сви болыи списатели србски поимали ѣ и ѣ и т. д.“ — Но на ово увѣреніе мог' Г. Рецензента я само могу извити мое почитаніе къ свимъ Списателима Сербскимъ, и горымъ, а камо ли болыимъ, не узымаютьи себи дерзновеніе, отъ мое стране разлику ту измедьу ньи поставляти, и испытывати, да ли су башъ они болыи, кои су та писмена поприімали? но изъ тога обстоятелства, што су ови болыи поприімали ій, я іошт' не увидьанъ, да л' самъ я кривъ зато, што та писмена не употребляваме? и, оставляютьи ньима, да докажу, занто ій употребляваю, осетьамъ себе обвезанымъ, изложити, зашто ій я не употребляваме?

Къ доказателству пакъ тога века ми се не прііми за зло, што я, пишутьи Сербски, держимсе, и радъ самъ держатисе, наше Кырііллове азбуке. — Причина пакъ, зашто се ове придержаваме, єсть та, што ми здравый разумъ заповѣда, да се нѣке азбуке держимъ. Као Сербинъ пакъ, Славянинъ восточногъ исповѣданія, не могу ни праведніе, ни цѣли сходніе, другу азбуку, кромѣ Кырііллову, употребляватн, почемъ нити Римска, нити Нѣмачка, нити и коя друга, нама не подноси, нити овы азбука и кой Сербинъ употреблява, почемъ су све кньиге церковне, кое су предцы наши нама предали,

можемо заръ мнѣніе наше о преводу изразити,“ ако бы о томъ могло быти и наймањ сумнѣ, да є свободно о печатанной кньиги явно мнѣніе изразити; далѣ, да є ортографіа, коіомъ се я служимъ „нова, или болѣ, старый шлендрянъ,“ кое израженіе покрай презрѣнія и противословіе у себи содержи, ербо ново и старо, єсу понятія противоположена; ктому, кад' мѣка восклицанія, н. п. „Та вѣкъ су сви болыи списатели србски поимали и т. д.“ и нѣке удивителне, н. п. „Consequentia!“ и т. д. употреблява; да л' онъ ово правило крітическо наблюдава; то нека изволи читаютьій публікумъ судити, кому и пречење преосуде пристои, да л' мой крітікъ право имаі, кад' каже: „да є ово дѣло Цицероново отъ све изображене Европе за класично, и то по правди признано, ако друга дѣла Цицеронова не бы класическа была, и ако бы Европа могла гдѣкое дѣло и неправедно за класическо признати

а тако и мірске отъ старія и новіи времена, Кирілловомъ азбукомъ списане, и ретьисе не само може, но и мора, да су святый Кирілъ и Меѳодій, Апостоли Славяна, исту азбуку са утвердьеніемъ закона восточног' за Славяне истог' закона сочинили. Нити є, мыслимъ, жедьу Сербльима о томъ распра, да л' да се Кирілове, или друге, кое му драго, азбуке держе, почемъ видимъ, да сви Сербьи восточног' исповѣданія исте азбуке придержаваюсе. Но рѣчь є овдѣ о момъ Рецензенту, кой мени замѣра, што я писмена ѣ, ѳ, (не приводи іошт' ѱ-ѵервъ-) не употрѣбявамъ, и я по гореизраженном' исповѣданію мом' не имамъ другог' изговора, развѣ, што держимсе, и желимъ держатисе, Кирілове азбуке. У овой пакъ не има писмена ѣ и ѳ; слѣдователно, зато ій никако и не употрѣбявамъ.

Къ подкрѣпленію овог' основоположенія мог' служи всеобще признаніе цѣлог' просвѣщенног' свѣта, кой зна и пише, да Славяни восточног' исповѣданія служесе Кирілловомъ азбукомъ; Славяни пакъ тіи єсу: Русси, Сербьи, Болгари: прочи пакъ Славяни служесе Латінскимъ алфабетомъ, као народи Римо-Каволическог' и Протестантског' вѣроисповѣданія, и потому свакій Сербинъ, како Римокаволикомъ постане. *) Радьасе пытанье, да ли ови народи и держесе овы положенія? и слѣдуе отвѣтъ, да Римокаволицы и Протестанти держесе, т. є пишу Латінски писмены; а тако исто и Русси пишу Кирілловомъ азбукомъ. — О Болгарима не може се ништа много ни говорати, єръ кромѣ церковны књига, кое ови, као восточницы несоединени употрѣбляваю, слабо су шта и писали и писати могли; но держесе Кирілове азбуке. Слѣдуе дакле вопросъ о Сербльима, и на овай ништа се друго отговорити не може, развѣ, да и Сербьи вообще держесе Кирілове азбуке; но нѣки употрѣбляваю писмена ѣ, ѳ, ѱ, нѣки додаю іошт' ѕ, ѧ, ѫ, нѣки оставляю ъ, и т. д. и тако морасе ретьи, да колико изоставляньемъ писмена ъ, толико ветьма употребленіемъ писмена ѣ, ѳ, ѱ, ѕ, ѧ, ѫ, коя се у Кирілловой азбуки не налазе, удаляваюсе отъ исте азбуке.

Што се пакъ мене тыче, я не видимъ никакве нужде, удалявати се отъ Кирілове азбуке, што вышше, валазимъ велику ползу у сохраненію исте, као священе одежде, у коіой су Апостоли наши отцевима нашымъ, а ови нама, священо Еѵанґеліе, сву вѣру нашу, и цѣло упражненіе ове, као наслѣдственно благо, предали, — Залогъ єдавъ, кои безъ нужде повредьавати, здравый разумъ, и безпристрастный судія, совѣсть, строго забрануюю.

Предстои испытаніе предположенногъ условія, да л' є нуждно, Кирілову азбуку повредьавати, или, разговетно да кажемъ, да л' є нуждно писмена ѣ, ѳ, (ѱ, и т. д.) Коя се у Кирілловой азбуки не налазе, употрѣбявати? И на овай вопросъ я валазимъ да треба отговорити, да ніе нуждно, што вышше, да ніе полезно и потому да є излишно, употрѣбявати ій. Къ доказателству тога служи изобиліе писмена Кирілове азбуке, кое се у другима, н. п. у Греческомъ Алфавиту, у Латінскомъ и Нѣмачкомъ Абецедаріуму и т. д. не валази, а потомъ примѣръ други народа, кои се при свой разлики свои єзыка и гласова служе овомъ азбукомъ, кою су пріимили, безъ да имъ є у главу дошло, при оскудѣвію писмена отъ ньи пріимлѣны азбука за гласове свои касателны єзы-

*) Остаю едни „восточне церкве Греч. Исповѣданія Соединени," кои не нашавши за полезно, писмена ѣ ѳ ѱ ѕ ѧ ѫ ъ, съ вишшима заоцыма Церковны Церемоніа видесе да су и Кирілова писмена задержали.

ка нова писмена измышлявати. — За доказателство первог' положенія служи число писмена Кирїллове азбуке, кое є 42., медьу коима су сва писмена не само Греческа но и Латінска и Нѣмачка, и кое є ветье, нежели число Гречески писмена, кое износи 24. и нежели Латіески и Нѣмачки, кое износи 25. и 26. писмена. Слѣдователно Кирїллова азбука содержи у себи ветье число писмена, него Греческа, Латінска и Нѣмачка, и потому, у сравненію съ овыма, изобиліе у писмены. — Остае доказати іошт' изъ примѣра други народа, да ніе нуждно, шта вышше, да ніе полезно, и потому, да є излишно, умножавати писмена Кирїллове азбуке. За такавъ примѣръ века намъ послуже народи, кои се служе Греческомъ, Латінскомъ и Нѣмачкомъ азбукомъ, као народи, кои цвѣтъ свѣтског' изображенія на себи носе. — Стари Грецы дичили су се са свои 24 писмена, и називали су друге народе измедьу прочи узрока, што у езыцыма своима имали су гласове, кои се нису дали Греческимъ писменама изразити, варваре. Шта вышше, такове варварске рѣчи нису хотѣли ни старатисе по варварскомъ произнесенію ни произносити, ни писати, но писали су ій и произносили онако, како є по ньиномъ вкусу подносило, н. п. Персійскогъ Краля име Ардширъ писали су Арта-Ксеркссъ и т. д. — Тако будутьи да нису имали писмена *б*, писали су наше отечество „Сервіа,“ и т. д. — У нова времена осѣтили су Грецы потребу разны гласова не само у каквомъ варварскомъ єзыку, но и у своль собственномъ, н. п. имали су потребу написати име славног' свог' юнака Марка Боцариса, и неимаютьи ни *б*, ни *ц*, нису нашли за нуждно, ни изъ азбуке Кирїлла, свог' Грека, узети писмена *б*, и *ц*, ни изъ Латінске и Нѣмецке азбуке, кое су такодье отъ Греческе произышле, *ь*, и *с*, нити измыслити какво ново писмо, но написали су га „Μποτζαρις,“ изражаваютьи гласъ *б*, са *μπ*, и гласъ *ц*, са *τζ*. — Тако неимаютьи за окончења обычны наши презимена *ъ*, пишу и говоре умѣсто тога *к*, или кесъ, н. п. Античъ, пишу и говоре Антикъ, или Антикесъ и т. д. Тако умѣсто *ж*, служесе са *ζ*, умѣсто *ш*, са *с*, и т. д. — Но овай є алфавитъ ограниченъ само на єданъ Греческій єзыкъ и народъ, кои се ньимъ служи. Може намъ послужити овдѣ примѣромъ само у толико, у колико онъ за свой єзыкъ не има нужде, а за тудье єзыке не има воль, нова писмена пріимати или измышлявати, задоволяваютьисе и недостаточнымъ и писаньемъ и произнесеніемъ тудьи рѣчій. За примѣръ є накъ наведенъ само зато, да се види, како онъ свою азбуку као святыню храни, премда му се она іошт отъ времена богованя Іупітерова датира, слѣдователно са святыньомъ вѣре Христове за нѣга никаквогъ союза не има. — — Слѣдуе примѣръ остале народа, кои се азбукомъ Латінскомъ и Нѣмачкомъ служе. Ту нек' се наведу за послѣдню Нѣмцы, а за перву Латіни, Італіани, Французи, Енглези, Мадьари и Славени, кои се томъ азбукомъ служе, Чеси, Леси, Словацы, и Далматинцы, Хорвати, Славонцы, Сремцы, Бошняцы и прочи Славени западногъ вѣроисповѣданія. Сви ови народи служе се пріимлѣнымъ азбукама, и не налазе за нуждно, никоимъ начиномъ мѣняти ій. — Погледаймо, шта чине Нѣмцы Они у свомъ собственномъ єзыку необходимо потребую писмена *х*, *ѕ*, *ш*, и не налазетьи ни за нуждно, ни за полезно, за ове гласове особена писмена измышлявати, за *х*, употребляваю ф, за *ѕ*, ѣф, за *ш*, ѕф. Шта вышше, кадь французско је, кое є Славенско *ж*, учне, толкую га за себе као мегкано — ßellinßeß — ѕф, Кромѣ тога имаютьи потребу разлике писаня у ороографіи употребляваю часъ двогласна *ä*, *ö*, *ü*, часъ *ћ*, и, *є*, ова два по-

слѣдня не изговарають, н. п. ſchiff, die, и т. д. И тако служе се Нѣмцы сви еднымъ и истимъ алфабетомъ, као и сви други народи, кои Нѣмачки пишу, были они народи Латинског', были Славенског', Турског' или макаръ коег происхожденія, при свему, што и сами Нѣмцы гдѣкоя своя писмена различно произносе, н. п. писмо g произносе Сѣверни Нѣмцы као j, н. п. gute Gabe, произносе jute Jabe, и ſt, што произносе нѣки као *ст*, а нѣки као *шт*, н. п. Kunſt, нѣки изговараю Фирет, а нѣки фирнт; но пишу у свему сви еднако, держетьи се еднe и исте азбуке, нити ова и чему кодъ ньи смета. Тако имаю за гласъ *ф* два писмена ſ и ƀ, тако два писмена ſ и ʒ, изговараю као остро, или као два ſ; тако изговараю писмо *с*, предъ *е*, *і*, *ä*, *ö*, као *ц*, а предъ *а*, *о*, *и*, *ѣ*, и *ѫ*, као *к*; тако писмо *q* има силу, начинити по себи слѣдуютье и за *ю* н. п. equipage; тако писмо *г* служи за гласъ *кс* у Греческим' и Латинским', а тако и у нѣкимъ Нѣмачким' рѣчма, н. п. Axt, Hexe и т. д. при свему, што се употребляваю за *кс*. писмена ſä н. п. ſфинſтаſä, и т. д. — И при свой овой и овакової затруднителности у ореографији своіой не измышляваю они никаквы' новы' писмена'. — Што се Латинске азбуке тычe, да оставимо саме Латине и Италіане, кои такодьe маньма или вeтьма кубуре съ Латинскомъ азбукомъ, и бацымо взоръ на француске и Енглезе, о коима морамо рeтьи, да не само кубуре съ Латинскимъ алфабетомъ, него по найвeтьой части сасвимъ другчіе изговараю, нежели што пишу, н. п. француско aujourd'hui и Енглезско Wellington, и Cambridge изговараю перви ожурдви (пакъ и ово *еи* тако произносе, да нити *е еи*, нити *уи*, но нѣшто средньe, кое е врло тежко изговорити) а други Уелингтынъ, Кемпричъ, и т. д. — Шта чине Мадьари? требаю н. п. *ж*. и пишу zs, требаю нѣшто измедьу *а* и *о*, и то пишу *á*, требаю нѣшто измедьу *е* и *é*, и пишу *é*, требаю отъ могъ Реценсента мени наметаема *ѓ*, и *ѕ*, и за перво пишу ty, tj, а за друго dj, dy, или gj, gy. Шта вышше, Латинско s не изговараю као *с*, но као *ш*, а за *слово* употребляваю sz. Тако пишу писмо *г* са cs. Тако имаютьи разне гласове у своемъ єзыку, изражаваю ій са ő ű и т. д. образуютьи за свой єзыкъ Латинску азбуку, само да не бы нова писмена измышлявали. — Исто тако чине Славени западньи, и вообще не нашегъ исповѣданія. И, што къ моему оправданію найвeтьма служи, ови народи имаю исте гласове у своіх єзыцы, и потому исте потребе писмена, не само коя се у Кирилловой азбуки находе, но и коя мой Г. Реценсенть захтѣва: но они ничимъ манѣ служе се само Латинскимъ алфабетомъ, закрпляваютьи потребе свое по примѣру разны горѣнаведенны и други народа. Тако н. п. сви потребую писмо *ж*, и пишу га нѣкои x, а нѣкои *ž*. Тако за *ш* нѣкои пишу sch, а нѣкои *š*, тако за *г* нѣкои пишу cs, а нѣкои *č*, тако за *ѓ*, пишу ty, tj, а за *ѕ* пишу dj, dy, или gj, gy, тако за *я* пишу ja, за *ю* пишу ju, и т. д. Очевидно знаменіе, да ови сви народи помажусе, како знаю, али держесе єданпуть узете азбуке, и не измышляваю нова писмена, сигурно спокойно почиваютьи на томъ основанію, да, ко има волю знати кои єзыкъ, треба да га учи, и да бы га лагше научіо, треба да има у єзыку — у азбуки и вообще у ореографији — нѣкій темель, на комъ тьe га учити. Мы видимо, да сви ови народи держе єданъ и истый темель, єданпуть пріимлѣну азбуку; и да разна собствена произнесенія истомъ азбукомъ накнадьаваю: слѣдователно нуждно е, да и Сербльи свог' єзыка гласове своіомъ собственомъ, не пріимлѣномъ, азбукомъ накнадьаваю, ово, што вeть толико много писмена у азбуки своіой имаю, ово, што є азбука ньіова са святы-

њомъ вѣре њима предана, ово накъ, што пріимлѣнимъ бившимъ ѧ, ѣ, ѱ, и т. д. найтьитьесе другій, кои тье іошть гдѣкоя новія писмена произнайтьи, и нетье быти разумногъ доказателства, зашто се не бы и она пріимила: — или мы имамо волю, да будемо паметніи, него сви горѣнаведени народи. Ако ли є накъ ово: то я престаемъ водити слово. — Ако ли бы ми ко замѣріо, што я, держетьи се Кѵріллове азбуке нѣка писмена исте азбуке не употребляямъ, као н. п. ѕ, ѕ́, ѡ, и т. д. то налазимъ за нуждно, исповѣдити, да я ова писмена само зато не употребляямъ, што вообще нико ій у Сербскомъ а тако и у Русскомъ не употреблява, и што мыслимъ, да се не квари азбука изоставляньемъ, но доставляньемъ гдѣког' писмена, свагда готовъ будутьи, и ньи употребляваті, како или содружественный, или и поединый какавъ Ауктоѵітетъ и ко овой послѣдственности путъ отвори. — Што се накъ тыче ѣ, кадъ Нѣмцы могу употребляваті ѐ, ѣ, и французи ѐ, ѐnt, и т. д. Коя никако не пронзносе, и коя су потому безгласна, мыслимъ, да и Сербьи треба да употребляваю ѣ, ако ни изъ каквог' другог' узрока, а оно барь зато, што намъ се у нашег' Св. Кѵріла азбуки нашло, или барь, што и нѣки нови Списатьи, не хотетьи употребяті га на нѣговомъ мѣсту, употребляваю га у нѣки случаеви, гдѣ имъ є нуждно раздвоити слогове, н. п. гръоце, умръо, и т. д. — Чудесна воля, употребляваті Кѵріллово писмо ондѣ, гдѣ га Кѵріллъ ніе употреблявао, но гдѣ є садъ кому воля, а гдѣ га є Кѵріллъ употреблявао, ту изоставляті га.

Што накъ у обычнымъ' нашимъ' презименама на *ићъ* пишемъ *ѥ*, а не *ѣ*, узрокъ є тай, што су наши, а и Русси обычно свагда тако писали, и што писмо ѣ. оно ѐ, исто онако умегшава, као и *т*. Но при свем' том' я бы было тогъ мнѣнія, да се и наша ова презимена пишу са *ѣ*, ово, што бы сами себи у писаню сходніи и кратьи были, а ово, што по момъ мнѣнію ова презимена єсу умалителна (diminutiva) имена, н. п. Марићъ, Роксићъ, отъ Мара, Рокса; Станоевићъ, отъ Станое, и т. д. Какогодъ лончитъ, новчитъ, пояситъ, сынчитъ, и т. д. отъ лонацъ, новацъ, поясъ, сынъ. И будутьи да се ове рѣчи имаю писати са *ѣ*; то и реченна презимена сасвимъ сходно требало бы да се пишу са *ѣ*. Но я засадъ слѣдуемъ обычаю писан'я са *ѥ*, врло готовъ, ако бы само мыслетьа часть наши списателя, или барь нѣкій поединый уваженный, тог' мнѣнія были, сбог' собственне соотвѣтственности, писати презимена ова съ *ѣ*.

И тако изложивши мое узроке, зашто писмена ѧ и ѣ не употребляямъ, и зашто се Кѵріллове азбуке держимъ, налазимъ за полезно примѣтити, да Русси, кадъ наиђу на ова писмена ѧ, ѣ, ѱ, и т. д. обычно запну, и не умѣю да читаю, и да, ако бы ко и трудіосе доказывати, да су та, или гдѣкое отъ тій писмена или отъ Кѵріла, или и пре отъ Сербаля употреблявано, я не бы могао пристати на употребленіе истог', при свему, што су не само больи, но и найбольи наши списательи почели употребляваті ій, докле годъ не бы достаточныма доказателствама доказано *было*, и да су та писмена Кѵріллова, и да є за насъ полезно, сада пріймати ій. Иначе све ми се чини, да употребленіемъ измышлѣны овы писмена удаляваме се отъ оног', што єсмо: сигурно ни къ чему другом', развѣ къ тому непріятному намѣренію, да будемо оно, што писмо. —

Власи оставляю Славенска писмена, и узимаю Латінска, само да докажу, да су Римляни; кое имъ є врло тежко и доказати: а Сербьи тье удаляватисе отъ знаменія, коя

имъ свѣдоче, да су Славяни, православног' восточног' исповѣданія.

Слѣдуе ми отговоръ Г. Рецевсенту, зашто предъ *р* (ер, рцы) пишемъ е (есть) или друго кое самогласно писме?" Онъ наводи рѣчи „дерзай, держати, смертію," и хотье, да ій я пишемъ „дрзай, држати, смрѣу, или смрти," и наводи ко оборенїо мом' изъ самог' мог' превода стр. 72. „посркала." Я самъ и овдѣ несретьанъ, да самъ безъ икаквог' доказателства за употребленіе овог' *е* предъ *р* осудьенъ, єрбо изъ крітіке писамъ могао увидити, зашто ми треба писати безъ *е*, и оставляютьи њему, да докаже, зашто пише онъ *р* безъ овог' *е*, исповѣдамъ причину мог' овог' употребленія, коя є врло проста, а именно, што су рѣчи „дерзай, держати, смертію" Славенске, кое се у истомъ Славенскомъ пишу са *е*, и тако пит' самъ смѣо, пит' смѣмъ, другчіе писати ій, оставляютьи сваком', да по Провінціалісму свом' изговара ій. Рѣчь пакъ „*посркало*" написао самъ безъ *е*, изъ узрока, што она ніе Славенска, но само Сербска, и тако самъ ю поштедіо отъ *е*, као што бы и гдѣкоюдругу, коя не бы Славенска была, н. п. врло, бркъ, вргъ, тркъ, кврга и т. д. премда бы за благогласіе пожелателно было, да и у овыма сходно гласно писмо употребляваше. А за смрѣу или смрти нека ме доброхотно извини Г. Рецевсентъ, єръ я ни сад' іошть не могу тай Творителный ни изговарати ни писати, єрбо ми се чини грубъ спрама дивног' Творителног' смертію, као што ми се не бы допали ни Творителни благодатьу, заповѣдьу, жучьу, отъ благодать, заповѣдь, жучь, спрама Твор. благодатію, заповѣдію, жучію. — Примѣчанія достойно види ми се овдѣ, што мой крітікъ, замѣраютьи мени, што пишемъ ово *е* предъ *р*. самъ га пише у названію писмена овог', кадъ га по не-Славенски называ *ер*; не бы л' могао назвати га сасвимъ елементарно *р*, да буде баръ кодъ њега consequentia?

Изложивши овдѣ мысли мое о узроцыма, зашто самъ онако, као што самъ, писао, да бы се баръ видило, да самъ мыслію, кадъ самъ онако писао, нехотище долазымъ на примѣчанія на ороографію мог' Г. Рецевсента. Онъ пише „ороографіа" са *т* а не са *о*; пише „класично" са єднымъ с а не са два; пише „граматична" са єднымъ *м* а не са два; а я мыслимъ, да онъ ни у єдномъ отъ овы случаева не има право. Ороографіа єсть рѣчь Греческа, коюю Грецы пишу са *θ*, а не са т. Нѣмцы, Латіни, пакъ послѣ сто Французи, Енглези и т. д. не имаютьи у своіой азбуки *θ*, а хотетьи за честь или за различіе Гречески 'рѣчій подражавати писмену *θ*, додаю своему *t* єдно *h*, и тако *th* служи имъ умѣсто *θ*. Тако изъ истог' узрока Греческе рѣчи не пишу са *f*, кое є Греческо *φ*, но пишу са *ph*; тако Греческе рѣчи, кое се починю са *ῥ* пишу они са *rh*, н. п. Rhetorica, Rhinoceros и т. д.— а Сербьынъ, кой явно служисе Кѵріловомъ азбукомъ, у коіой му є Кѵріллъ предао писмо *θ*, нетье употребити исто писмо у Греческим' рѣчма! гдѣ кад' се узме у разсуждєніе, да онъ безъ нужде измышлява писмена за Кѵріллову азбуку *ѳ*, *ѣ* и т. д. не може му се тай поступакъ другчіе толковати, него као самовольство. — Исто тако стои съ рѣчію „класично" и „граматична" кое незнамъ како смѣ писати са єднымъ *с* и *м*, кадъ є прва рѣчь Латівска, коя се пише са два *ss*, као што ю тако пишу и Французи и Нѣмцы и други; а друга є Греческа, коя се и у Греческомъ и у други єзыцы пише са дуплымъ *м*. Развѣ, ако Г. Рецевсентъ не держисе нѣког' основоположенія: „Пиши, као што говоришь, а читай, као што си написао." Но кад' бы то тако было, то бы и

сви други народи то правило за основоположеніе узели, и н. п. Нѣмацъ бы писао „Wir bisſht geweſſht? — Wir geſchtin и т. д.“ у мѣсто „Wo biſt geweſen? Wo gehest hin? и онда не бы требало, учити школе, ветъ слушати, како прости говоре, пакъ онако и писати; и будутьи да ови по разны предѣлы разно говоре, то найпослѣ нетье се ни знати, како тье ко писати, и шта тье ко изъ писан'а разумѣвати. Каква е страшна разлика измедьу Нѣмецког' говора медьу простотомъ Баер'скомъ и Прайсскомъ, медьу Аустрійскомъ и Виртембергскомъ, и вообще измедьу све простоте Нѣмачке и ученьи! Я мыслимъ, ко хотье, да учи писати, треба найпре да научи читати; а кад' буде писао, нека пише онако, као што е научіо читати. — Друго, мыслимъ, да прость треба да се учи отъ ученог', а не ученъ отъ простог'. Иначе требало бы затворити школе.

На второ, што се тыче употребленія „премногы старославенски рѣчій, безъ кои заиста србскій езыкъ быти може.“— Г. Рецензентъ за примѣръ овог' безпутног' употребленія Старославенски рѣчій наводи изъ мог' превода слѣдующе рѣчи: щастіе, продолжаба, свободновреміе *) досизавати, болѣзнь, умягченіе, настоящій, возмущеніе и т. . “ и каже, да безъ овы рѣчій заиста Сербскій езыкъ быти може; но и опетъ ніе нашао за нуждно, у мѣсто овы Старославенски рѣчій

*) Наводетьи за свой примѣръ рѣчь ову Г. Рецензентъ примѣчава подъ звѣздицомъ „ову рѣчь садъ првыи путь чусмо. И заиста желяли бы, да намъ г. Йовановићъ каже, по коегъ словенскогъ езыка аналогіи онъ ю е сковао, и шта у србскомъ езыку значи?“ Што ми верно при овом' примѣчанію у очи пада, есть то, што овдѣ наведеноый примѣръ излази изъ опредѣленія правила. Правило содержи у себи замѣрнике могъ употребленія премногы Старославенски рѣчій, безъ кои заиста Сербскій езыкъ быти може; а примѣръ содержи у себи удиваѣно исповѣданіе, да су ту рѣчь садъ первый путь чули, као и формално захтѣванье, да ихъ и кажем, по коег' сазъ Славенског' езыка аналогія и ту рѣчь сковао, и шта у Сербскомъ езыку значи? По овому дакле ова е рѣчь и Старославенска, и ніе никаква. Старославенска е, будутьи е за примѣръ тога наведена; а ніе никаква, будутьи да Г. Рецензентъ текъ зене пыта, каква е, и шта значи? кое е противословіе. Медьутымъ за удовлетворити жельи Г. Рецензента изясняемсе, да и ту рѣчь писамъ сковао, но составіо изъ Прилагателногъ с в о б о д н о и Существителног' в р е м е, а по аналогіи Сербског', Славенског' церковног', и вообще сваког' другог' Слав. діалекта, будутьи да су те обадвѣ рѣчи свака по себи и у Славенскомъ церковномъ и у Сербскомъ; и, у колико е мени познано, у свакомъ Славенскомъ діалекту у употребленію, и будутьи да много рѣчій има у сви овы діалекты, кое су составлѣне изъ Прилагателногъ и Существителногъ. За примѣръ мек' послуже слѣдующе рѣчи самог' средња' рода: м а л о д у ш і е, к р а т к о у м і е, з л о м ы с л і е, ц е р н о ж у ч і е и т. д. Да бы се накъ знало, шта ове рѣчи значе, ништа друго ніе потребно, него знати, шта значе поедине рѣчи, изъ кои се ове составлѣне состое. Не могу ніроватн, да су Г. Рецензенту знанма поимате рѣчи с в о б о д н о и в р е м е, нежели м а л о и д у ш а, к р а т к о и у м ъ, з л о и м ы с л ъ, ц е р н о и ж у ч ъ, и ако онъ зна, шта значе ове рѣчи, нетье быти могутье, да онъ незна, да не може у Сербскомъ рѣчь с в о б о д н о в р е м і е ништа друго значити, него с в о б о д н о в р е м е, т. е. кое ни отъ кога, и ни отъ чега не заиси, и кое може човѣкъ употребляваты, на што хотье, а особито на добра и полезна дѣла, као што и саме рѣчи с в о б о д а и в р е м е особиту доброту и ползу у себи содержаваю. Могутье е, да досадъ нико ову рѣчь ніе овако у составлѣномъ виду употребіо, као што заиста и я писамъ ю никадъ читао: но будутьи да самъ я имао превести Цицероновъ „otium“ (otium Romanum) die Muße, и за ову ідею писамъ и мало сгодніе рѣчи, употребіо самъ с в о б о д н о в р е м і е, надаветьи, да се томъ рѣчію ідеа otii Romani прилично изражава. Медьутымъ драго тье ми быти, ако Г. Критікъ otium болѣ преведе.

показати ми друге, кое не бы Старославенске было, и безъ кои Сербскій єзыкъ быти не може. Али кад' ніе онъ имао волю, у овомъ мене поправити, нетье ми валяда ни замѣрити, особито безъ доказателства осудивши ме, што и вѣговъ посао на себе узимамъ. И тако да поступимо заедно ко испытанію горѣ наведенны рѣчій. Перва є щастіе. Безъ ове рѣчи може обстати Сербскій єзыкъ, имаютьи рѣчь сретьа. Но да л' тье шкодити Сербском' єзыку, шта више, да л' му нетье полезно быти, имати и кое соименно (synonymum)? Да су соименна богатство и дика єзыка, о томъ валяда не може ни быти сумнѣ. Такова су благополучіе, щастіе, или ако іошт' кое има. Сретьа има основъ свой у срѣсти, разумѣваютьи, добро срѣсти;— благополучіе, у получити благо, а щастіе— у часу, съ коимъ се што случи, или у части, коя се у оному случаю добые, наравно по превосходству свагда узимаютьи добру страну, было часа, было части. Тако съ часомъ, разумѣвасе, добрымъ, съ частію, разумѣвасе, добромъ, и оттуда є щастіе, кое Русси пишу счастіе, и кое Французи зову bonheur т. є. добаръ часъ. Но како часъ, тако и часть єсу Серске рѣчи: тако и щастіе нетье мотьи быти тудьа, накъ макарь и Старославенска рѣчь, но онако лѣпо Сербска, како годь што су часъ и часть Сербске рѣчи, премда я не видимъ, зашто бы Сербинъ бѣгао отъ Славенског', кад' є то сасвимъ све єдно, о чемъ бы было много говорити. Щастіе дакле єсть тако исто Сербска рѣчь, као и благополучіе и сретьа, коя су соименна.— Слѣдую остале рѣчи: „продолжава, досазавати, болѣзнь, умягченіе, настоящій, возмущеніе и т. д." о коима Г. Реценсентъ каже, да су старославенске, и да безъ ньи заиста Сербскій єзыкъ быти може.— што се мене тыче, я не бы имао волю, доказывати, да ове рѣчи нису старославенске, тако исто, као што мыслимъ, да су оне у исто време и Сербске. А кад' безъ ньи заиста Сербскій єзыкъ быти може, то, будутьи да я незнамъ, желію бы, да ми каже мой крітікъ, кое бы рѣчи Сербске могле у мѣсто овы добро употребльене быти? Я заиста, за „continuare, attingere, dolor, leniendum, praesens, perturbatio" незнамъ никаквы други рѣчій, ни Славенски ни Сербски, развѣ, ако крітікъ не замѣра ми, што писамъ писао „продужава, достизавати, болесть, умекшанѣ, настоетый, узмутьенѣ," или како ли бы онъ можда имао волю. Но да се дуго овдѣ не задержавамъ, я се опеть позывамъ на исповѣданіе мое у Предисловію момъ изражено „да се надамъ извиненію у употребленію мѣрила измедьу простог' Сербског' и Славенског' и у самым' оным' случаевима, у коима истыма можда различнымъ начиномъ пишемъ," наравно узимаютьи Славенскій за темель Сербског' єзыка, и поставляютьи пространніе медьуграничіе измедьу обадва діалекта, къ свободному приступанію и отступанію єдног' отъ другога, и обратно. Оттуд' є и произышло „умягченіе," и подъ звѣздицомъ съ подсмѣхомъ назначено „наймегшега," за разсужденіе, особито іошт' у садашње време нашег' балансираня, кое є за Сербљ удобніе? као и за изгледъ у художеству стіхотворномъ, кому различіе рѣчій толико много треба, да се гдѣкое изступленіе стіхотворно као licentia poetica толкуе, и вообще къ пространніем' и свободніем' распространенію нашем' у єзыку. Медьу тымъ накъ, кад' мой Г. Крітікъ мени за зло пріима употребленіе рѣчій Старославенски; то я мыслимъ, да имамъ право, отъ њега захтѣвати, да ми покаже мѣрило измедьу Сербског' и Славенског', у кога границама могутьно є Сербљима Сербски говорити и писати, а да пре-

многе Старославенске рѣчи не употребляваю. Я бы овдѣ само еданъ примѣръ привео: „човѣкъ, тѣло, глава, трупъ, крайности, власи, кожа, жиле, живцы, кр'вь, сокъ, кость, мозагъ, чело, очи, носъ, ноздрве, образъ, уши, уста, устне, зуби, езыкъ, душникъ, брада, вратъ, перси, ребра, сердце, црева, тербухъ, плетва, руке, раме, мышца, лакатъ, персти, ногти, дланъ, десница, шуица, нога, бедро, колѣно, голень, пета, душа, умъ, воля, памятствованіе, разсужденіе, доброжеланіе, пристрастіе, бесѣда, начало, край, конацъ, и т. д. и будутьи да су ово све рѣчи Старославенске; то, кад' бы се оне по замѣрки Г. Реценсента избѣгавале, морао бы Сербскій езыкъ остати безъ главе, трупа, ногу, руку, и т. д. безъ тѣла и душе, безъ човѣка, а тако и безъ неба и землѣ, безъ сунца, мѣсеца и звѣзда, безъ воде и огня, безъ хлѣба и вина, безъ ньиве, безъ жита и пшенице и брашна, безъ траве и цвѣтья, безъ коня и вола, безъ отца и матере, мужа, и жене, братье, сестара и дѣце, безъ сродника и сосѣда, безъ Вога, безъ начала и свершетка, и вообще не бы имао ни края ни конца.

Као додатакъ къ замѣрки подъ овымъ вторымъ числомъ пріима ми мой Крітікъ за зло „Што самъ славенска окончанія са србскимъ смѣшао,“ и наводи примѣръ, „гиусиѣйша и найбольій, снесеніе и грдня, и т. д.“ — Но я мыслимъ, да онъ мени и у овомъ само неправду чини, ербо, гдѣ тье кому быти могутье, писати Сербски, и не мѣшати окончанія Славенска са Сербскима, кад' су ова два езыка тако тѣсно медьу собомъ союжена, да ніе могутье, писати Сербски, а не употребити никаквог' окончанія Славенског'. Грдня є рѣчь Сербска, и ніе Славенска, и у Сербскомъ се тако окончава; а снесеніе є рѣчь Славенска, коју я незнамъ како бы сходно грдньи окончао, развѣ, ако бы ю написао сношня, но то нико не говори. Мыслимъ пакъ да имамъ право, чудитисе замѣрању Г. Реценсента, што самъ употребіо окончаніе Славенско у рѣчи „снесеніе,“ кад' и онъ самъ у своіой Реценсіи употреблява иста окончанія у рѣчма „мнѣніе“ (да л' є ово Сербска, не Старославенска рѣчь?) и „окончаніе.“ — Или кад' овако ніе мыслити могао, ерь бы противъ себе мыслію, да ніе онъ захтѣвао, да и и рѣчи грдня Славенско окончаніе дамъ на *ье*, и да валяда напишемъ грденіе: но ово писамъ никадъ чуо ни отъ кога. — Што се пакъ тыче примѣра „гиусиѣйша и найбольій,“ я чувствуемъ себе обвезаннымъ, дати изъясненіе о степену Превосходителномъ Прилагателногъ имена. Я мыслимъ, да степенъ овай, по Славенскому употреблѣнъ, неможе быти странньи у Сербскомъ, а да се у исто време добро употребити може по обычаю Сербскомъ, ставивши Сравнителный съ предположеннымъ „най.“ Гиусиѣйша єсть Превосходителный по Славенскому, а найбольій, єсть по Сербскому. Но кад' бы я башъ имао волю, ове Превосходителне уєдначити, и п. п. обадва по Славенскому, кое є сигурно темељніе и поузданіе, направити; то и пакъ отъ больій, не бы могао другій, развѣ найбольій начинити. И тако у овомъ случаю не бы ми могутье было, окончанія овы Прилагателны уєдначити, развѣ ако бы све съ най употребіо, кое нит' є нуждно нит' полезно ограниченіе. Имаю и Латіни формалне сравнителне и превосходителне, као и Нѣмцы; но и пакъ употребляваю они magis шахіше, а ови meht и am meisten, и ово све слути ко обогатьенію езыка.

Слѣдує на третье, а именно „што самь конштрукціе сасвимъ по латинской грамматики скроио.“ За примѣръ овакоr кроенa наводи Г. Рецензентъ изъ мог' превода „богъ, кои се разумѣва отъ насъ и т. д.“ Но на ову крітіку я ништа друго отговорити не могу, развѣ, да я незнамъ, шта онъ хотье? у реченномъ примѣру израженъ є смыслъ у залогу страдателномъ, онако, као што є и у Латінскомъ израженъ „deus, qui intelligitur a nobis,“ и будући да овай залогъ онако исто стои у употребленію у Сербскомъ, како годъ што стои и у Латінскомъ; нити се страдателный залогъ може другчіе изразити; и будутьи да є Ціцеронъ сигурно имао узрокъ, зашто є смыслъ тай изразіо у залогу страдателномъ, а не у дѣйствителномъ „deus, quem nos intelligimus,“ пакъ да га я — валяда текъ онда къ задовольству Рецензента — преведемъ „богъ, кога мы разумѣвамо;“ шта више, будутьи да овай смыслъ не може быти невразумителанъ: то замѣрку ову Г. Рецензента оставлямъ почитаемом' Публікуму на разсужденіе, признавающи повторително, да ме є, при затрудителности званичны мои послова, не овака, каква є, крітіка, но честь отличнѣйшегъ мужа, Г. Е. Іоанновичьа, побудила, ово оправданіе реченног' мог' превода дати, при ког' заключенію примѣчавамъ, да бы отъ особите полze было, при оваким' важным' разсужденіямa, као што є писанье и крітізіранье 1. снабдѣти се нуждным' и полезным' вѣжествама, и, да се не бы пало подъ пресуду изреченія „Nulla ars habet osorem, nisi ignorantem,“ научити Славенску Грамматіку и Славенскій єзыкъ; 2., освободити се отъ пристрастія, и сваки', коя не бы была нравственна, побужденія; и 3., съ чистомъ любовію къ наукама и къ народности на полю словесности показатисе, на свакій начинъ съ готовостію, разумнымъ и крѣпчимъ доказателствама уступити, єръ текъ тако мотьи тьемо къ єдной общой, толико нуждной и полезной цѣли, да знамо, како тьемо писати, преспѣти.

У Вечу 21. Априлія 1843.

Іаковъ Живановичь.

ДОСТОВѢРНО ИЗВѢСТІЕ

ПОЧ. ПУБЛІКУМУ

Протывъ лажне клевете некогъ назови-*Ожеёовича* у смотренію Матице Сербске подъ именемъ: *Одзывъ* на позываніе Скоротече печатане.

Овы дана изишао є исподъ печатиѣ єданъ памфлетъ подъ именемъ „Одзывъ на позываніе Скоротече у смотренію Матице Сербске,“ когъ Сочинитель премда є ларву на себе узео, и Ожеговиѣемъ се назвао, — наравно издаваюћи именемъ овымъ и нехотице право намѣреніе свое, да є спрѣчь не стварь поболшати, но само нека лица баяги ожећи хтео, — зато се опетъ зна, да є памфлетъ тай изъ ковачнице єногъ овдашнѣгъ Гдна, чрезъ мрзость свою на Матицу явно познатогъ изишао, когъ су людій тай по Пешти явно и разносили. Само є чудно, како се усудіо узети на себе таково име, кое друга лица и фамиліе дѣйствено носе. Има Ожеговичь Епкпъ Сењскій, има Аблегатъ Хорватскій на саданьюй Діети, коихъ имена на себе узети, и подъ тимъ друге люде оклеветавати, єсть казни достоянъ Stellionatus.

Сочиненіе ово карактерізира особыто, намѣреніе Матицы у публічномъ повѣреню шкодити, кое се крозъ цео памфлетъ уплетено води; а осимъ тога при свакомъ пункту непознаніе Матице и иѣны дѣла, тако, да є памфлетіста цело знанѣ свое о Матицы само изъ оногъ, што є коегди о ньой поговарати чуо, поцрпити морао. И зато Матица Памфлетъ овай и иѣговогъ сочинителя по заслуги презыраюћи, заста ни одговора удостоити неће; а я одъ мое стране само зато ово неколико врсти публікуму сообщавамъ, да се злоба иѣгова обелодани, и ако се узда, да може што основано противъ Матице рећи, а онъ некъ сбацы маску, подъ коіомъ се свашта говорити дае, и некъ изиће подъ своимъ рођенимъ именемъ на мейданъ, као што поштенъ човекъ чини, пакъ ће га Матица достойно дочекати знати.

Премда се нужда грамматіке већъ и зато одрицати неда, што се изъ истогъ Памфлета види, да башъ Сочинитель иѣговъ грамматіку незна, иначе небы рекао на страни 4-той „каквогъ се добытка, успѣха надати можемо“, већъ бы знао правилніе казати: каквомъ се добытку, успѣху надати можемо; ништа манѣ Матица награду за найболѣ Грамматіке и Словара сочиненіе зато іошъ ніе опредѣлила, єрбо приходъ фонда иѣногъ іошъ ніе толикій, да бы се овако трудиомъ и дуго време изыскиваюћемъ испословано найболѣ грамматіке соразмѣрна награда опредѣлити могла. Грамматіка се неда, као оваковый Ожеговиѣевъ Памфлетъ, за неколико сатій скрпити, но и найспособніи човекъ имао бы на ньой баремъ годину дана радитя; а имали Матица за садъ іошъ толико прихода да бы читаве єдне године трудъ найспособніегъ човека достойно наградити могла? то Памфлетіста нитъ зна, нити разпитуе. — Поредъ свегъ

тогъ опредѣлила є была Матица пре неколико година награду за найболѣ грамматіке сочиненіе, на кои позывъ изиђе 1838. године само єдно сочиненіе отъ Милована Видаковича; но ова по мнѣнію свію надлежећи судія ніе ни добра, а камоли найболи грамматіка была, и зато ніе награду ни добыла. Овамо се дакле види относити оне речи Ожеговића, да є Матица дужна награду сочинителю *дѣйствително издати*, коима є пребацыти хтео Матицы, што ніе награду Видаковићу дала. Но ово бы съ већимъ правомъ сочинителю отзыва пребацыти требало, кои є, као што намъ є добро познато, Видаковићу за живота нѣговогъ много коешта обрицао, но ніе ништа испуніо.

Зашто садъ има у Матицы и такови членова, кои касси нису ни крайцаре положили, накъ опетъ у засѣданіялма седе и вотіліраю, — то сочинитель незна, а наравно зато, єрбо се за Матицу, премда у Пешти седи, ни толико ніе интересіірао, да є на главно собраніе ланьско $\frac{9}{21}$-гъ Августа држано дошао. Єрбо да є ту было, чуо бы изъ даногъ истомъ Собранію явногъ извѣстія, као што су другій чули, да є Матица сматраюћи садашнѣ нужде и потребе књижества Србскогъ, и видећи, да Уставъ онай, кои є содружество іошть при постанку свомъ, кадъ є само купованѣмъ и издаванѣмъ єдикои сочиненія занимати се, и само трошакъ за изданіе Лѣтописа скупляти намѣравало, кадъ є цело заведеніе ово видъ неке само съ књигама Шпекулаціе имало, и немыслећи іошть онда, да ће се оно по высокой милости царской на степенъ правогъ књижевногъ содружества у строгомъ смыслу узнисити, — да Уставъ тай, кои су основатели по првомъ само намишляю, и више по єдностраномъ начину цѣль получити, него по обширности и важности саме цѣле свое израчунили и установили были, — при свакомъ скоро кораку видећи, да Уставъ тай садашнѣмъ књижества и содружества потребама неотговара, за нуждно и полезно нашла нека устройтелна правила по прамѣру други учени содружества сочинити, и првобытномъ Уставу своме додати. Ова су правила найпре у Новинама съ приложницыма сообщена, а после заедно съ узроцыма, коима є Матица побуђена се нашла иста правила пріимити, у гореречеломъ главномъ собранію лане явно прочитана и пріимлѣна, — и коя не бы Ожеговићу на штету служило, да є чуо, или да се о свему довольно извѣстіо быо пре, него што є пашквіллу на Матицу писати почео. Єдно између овы правила уређуе, да се по заключеніе Матице іошть 1837. донешеномъ у число Членова М. С. више лица, коя су отъ књижевны способности познати, и безъ новчаны прилога пріпме, подъ условіемъ да у Матицы *раде*. И заиста зарь ніе све єдно, или 40 фор. у кассу Матичину єданшуть за свагда положити, или толико трудомъ и дѣломъ Матицы пріинети, колико опетъ, ако не више, али баремъ 40 фор. вреди. Има у Матицы почестны членова, кои отъ како су ступили у Матицу, све скоро послове нѣне отправлюю, рачуне и протоколле воде, за напредакъ нѣнъ стараюсе, у засѣданія неизоставно и онда кадъ найвише посла своегъ имаю, долазе, брыгу о целомъ заведенію овомъ носе, и Матицу противъ ованковы насртања, као што є Ожеговићево, предъ царемъ и родомъ своимъ бра-

не, и то све драговољно а бадава безъ награде и припознанія. Заръ ово не приноси Матицы толико хасне, колико єданъ путъ за свагда положени 40 фор.? — А кадъ ови почестни Членови дужности у Матицы отправляю, вальда є праведно да и право каково, т. є. право вотізіранія имаю.

Далѣ єли Матица крива, што се на Лѣтопису ништа досадъ добило ніе, то ће сваки лагко разсудити, кои є књигу какву Србску кадгодь издавао; — но онако неприкладне речи употребити, као што є Ожеговичь овде употребіо, само є пакость у станю, на кое бы требало му отговорити, да има књига, као што є некій „Преводъ,“ кои є заслужіо не само кодъ Грайзлера и Казштехера, но іошть на гори мести да се употреби. Но ово є іошть мало, што Ожеговичь незна, да є тежко кои Србска књига и тронкове изданія накиадила, — али онъ мора быти некій особытій съ новцемъ шпекулантъ, кадъ свакій добытакъ, и у књижеству на форинте рачуви. — Матичина цѣль нити єсте, ни треба да буде новчана хасна, већъ као што є у Уставу изречено: *Разпространеніе књижества и просвештенія народнѣвъ*, дакле *моралный и умный добытакъ*, а не новчаный. Овой высокой цѣли своіой треба Матица све друго да подчини, поредъ кое ако се може іошть и у новцу на књигама добыти, сотымъ болѣ; аколи не, онда є дужна Матица, тако као што и Мађарско Учено Содружество и проча овогъ реда заведенія чине, књижество и просвештеніе народнѣ разпространявати и са самомъ новчаномъ жертвомъ своимъ. Али штедећи новацъ престати отъ распространенія књижества значило бы заборавити оно, због чега Матица управо существуе. Ово може за Ожеговића непонятно быти, коме є само оно добытакъ, што у куйну носи, али Матица, коя новце као средство цѣли, а не за цѣль свою сматра, неможе се по Ожеговићевомъ овако ограниченомъ начину мышленя владати. Лѣтописе пакъ неполезнымъ књигама называти само онай може, кои ій не чита, или ій не разуме, или кои неће да разсуди, да су Лѣтописи неисплаћено богатство вѣжества у народу разпространили, и књижество Србско съ єдноплеменицыма и са странимъ народма найвише упознали, кое бы већъ само за себе доволянъ добытакъ и онда быо, да є Матица цео свой капіталъ на то потрошила, и да садъ ни крайцаре више нема, а несравнѣно више вреди отъ свію они прилога, кое су родолюбцы досадъ на жертвеникъ Матице принели.

За тымъ показуе Ожеговичь, како се онъ брыне, да се отъ Матичиногъ новца ништа на пріватну или страну корысть не обрати, и препоручуе, *да се рачуни Матичини вишемъ месту или Надзырателству подложе.* Дакле овде є vis rei, и ово є тайный али прави поводъ Сочинителя при изданію памфлета, т. є. Матицу *некомъ* надзырателству подчинити. Но Матица и нѣни приложницы добро знаю, да они никаковой власти и никомъ другомъ, осимъ рода и сопріложника свои, а найманѣ Надзырателству томъ рачуне подносити немораю; и увѣравамо Ожеговича, да Матица рачуне свое само приложницыма и роду своме, као што є досадъ чинила, а никомъ другомъ и *неће* подносити. Ово є приватна рода и родолюбивы приложника фундаціа, кои се никаквогъ

надзырателства ни найманѣ не тиче, и съ коіомъ управлати само членовима, или онима, у кои руке ови то повереніе положе пристои, нити то икаква власть њима отузети може. — Камо срећа, да се и отъ други народньи фундаціа рачуни целомъ роду чрезъ публіцітетъ подносе, у место што садъ осимъ оны, кои непосредствено те фундаціе манїпуліраю, нико други ништа о њима незна. Пакъ овай начинъ усуђуе се Ожеговићь и за рачуне Матице Србске препоручивати! при комъ бы приложницы толико о фонду Матице Србске и нѣговомъ руководеню знали, колико садъ знамо н. п. о фонду школскомъ и овога манїпулаціи. А ово текъ да знамо, съ пунимъ правомъ искати се може, ербо школскій фондъ сочињаваю добровольна дароданнія, десетпроцентуалный додатакъ и 3-ій тассъ, све сами общенародньи источницы, о коима и родъ знати жели, како се руководе, кудъ се обраћую, и небыли се могли цѣли сходніе обратити. Некъ зна Ожеговичь, да є време дошло, не да Матица рачуне свое Ожеговићевомъ надзырателству подноси, отъ кудъ ій очи народа више никадъ видити нећею, но да ће народъ краля своіъ молити, и отъ овогъ по правди молбе свое и получити, да и надзырателство то рачуне о ономъ народньемъ фонду, когъ манїпуліра, као и о другимъ фондима, роду, когъ су исте фундаціе, подносити има.

Садъ прелази Памфлетіста на заведеніе Текелійно, и спомиње, *како є Савва Текелій знамените новце и капітале Матици кое као даръ, кое као аманетъ повериo.* Неможе спрѣчь да одолѣ туги срдца, што Савва Текелій ніе ове капітале, и заведеніе свое томъ истомъ надзырателству, као што є Ожеговичь желіо и искао, поверити хтео. Само ово Нестора негда и Мецената Србскогъ неограничено, и поредъ свегъ зли духова одговараня, Матицы Србской кромѣ свію други поклоньено повѣреніе кадро бы было читавой чети Ожеговића и Пецковића уста запушити, и кадъ бы требало, найсветліе свидѣтелство о совѣстности руководеня дѣла Матичини дати.

Што се наслѣдія Текелійногъ тиче, истина да су на ово досадъ знаменити трошкови учињени, — но на трошкове ове ніе ни єдна крайцара изъ Матичине кассе дата, но изъ самогъ наслѣдства Текелійногъ, кое као годъ што є одъ Матице разлучено, тако су и фондови разлучени, и особыто се руководе Тако исто излишна є брыга Памфлетісте и о томъ, єсули посланицы, кои су у Араду и Бечу были, рачуне о овима трошковима дали. И Матица и посланицы нѣны добро познаю дужность свою, и опоминанія Ожеговићева ни найманѣ не потребую. Болѣ бы было, да се онъ побрыне већма о оныхъ рачунма, кои се нѣга ближе него Матица тичу, и о коимъ се изъ поуздани источника зна, да више година поредъ свегъ опоминанія предати нису были. — А кадъ ште, да Матица успѣхъ дѣйствія свогъ у наслѣдію Текелійномъ роду обяви, тако исто зашт' неште Ожеговичь н. п. одъ Надзырателя школа, да овай свои візітація успѣхъ, кое су многе новце изъ общенародньегъ фонда коштале, роду сообщи и рачуне о діурнама публіцітету у толико пре преда, што се свашта о візітаціи овой у народу говори. А Матица ће зацело, као што є све рачуне

свое и свагда обнароћавала, тако исто и съ трошкомъ наслѣдія Текелійногъ, кадъ се дѣло окончa, учинити.

Въ прочемъ неће заиста пропустити Матица успѣхъ дѣйствія своегъ у овако важномъ дѣлу наслѣдію Текелійномъ, кое є не само рода Србскогъ но и Вармеђе и Магістрата, и више Дикастерія вниманіе на себе обратило, у свое време роду сообштити. Овде некъ є довольно то, да су пуномоћници Матичини у Араду целу массу, коя се изъ много кућа, земаля, винограда, актівны капітала, покућства свакоякогъ, небросногъ числа важны фамиліарны и прочи папіра состоя, и неколико стотина хиляда у вредности износи, прво отъ свакогъ оштетеня, комъ є она по смрти Савве Текелій, кои никогъ роћеногъ при себи имао ніе, изложена была, сачували, цело имѣніе ово са законномъ сведочбомъ достовѣрно и уредно описали, што є по тестаменту продати требало, на явной ліцітаціи продали, массу изъ руку найглавніегъ противника, кои є ню за себе већъ освоіо био, избавили, противъ толики, и тако великомоћни непріятеля, између кои є и Ожеговичь био, предъ Вармеђомъ, и Магістратомъ Варошкимъ обранили, и ню противъ безчислены неправедны са свіо страна нападенія сохранили, тако, да као што очевидцы Араћани и при Вармеђи и при Вароши свакогъ уверити могу, безъ пуномоћника Матичины ни трећа часть овогъ аманета Србскогъ не бы сачувана остала.

Што се процесса тиче, крайный є безобразлугъ одъ Ожеговића говорити, да є она стварь изгубљена о коіой онъ отніодъ ништа знати неможе, и гди такови и толики люди у ньой раде, публічно печатати, да ю ови проникли нису. А упутствованія отъ свіо на страни приложника у овой ствари искати, было бы надъ безуміемъ безуміе, и нити є practicable, нити бы отъ полze было; practicable ніе зато: єрбо докъ бы Матица свима Приложницыма своимъ по целой кралѣвини, а и у странимъ државама свакій вопросъ у овой ствари предложила и одъ ньи, и то отъ свакогъ, ни єдногъ не изоставляюћи, одговоре дочекала, дотле бы права Заведенія сто путій у опасность дошла, пакъ и да ніе сама одма дѣлала, отдавно бы имѣніе Текелійно у туђимъ рукама было. Но не бы ни отъ полze было, упутствованія отъ свакогъ Приложника искати; єрбо упутствованіе овде само они дати могу, кои прво права знаю, а друго коима су сва и найманя обстоятелства ствари совршено позната. Кадъ се наслѣдіе Текелійно отворило, послала є Матица поредъ два Адвоката іошть єдногъ на страни живећегъ Приложника и Члена своегъ у Арадъ, но овай родолюбивій и зрелосудећій Гдарь уверивши се на Лицу месту, да се ту безъ практіческогъ познанія права отечествены совѣтовати неда, отписао є Матицы, да онъ самъ, кадъ бы овакову стварь имао, морао бы ю Адвокатма препоручити. Ево какво бы упутствіе Матица отъ већe части Приложника свои у той ствари добыла.

У какво се пакъ противословіе уплеће Ожеговичь, кадъ вели, да бы требало упутствія отъ свію Приложника у овой ствари искати, а мало пре є рекао, да бы болѣ было, исту стварь у Араду єдномъ Адвокату, а у Бечу єдномъ Агенту

препоручити! — Ако суди, да бы то изъ призрѣнія на трошакъ болѣ было, онда башъ Ожеговићу напоменути можемо, да намъ є познать єданъ Гдинъ у Пешти, кои є, кадъ є іошть адвоцирао, за два писма у име єдне Госпое мужу нѣномъ писата, себи 5000 фор. В.В. као honorarium платити дао. Шта бы тай искао за оноликій трудъ, кои су пуномоћницы Матице Српске при наслѣдію овомъ у Араду, у Бечу, борећи се съ Вармеђомъ, Магістратомъ, и съ многимъ непріятельма и непогодама, и полъ године све само ово дѣлаюћи, а проче послове свое сасвимъ оставивши положили? Овимъ зацело ни половина имѣнія Текелійногъ небы довольна награда была. А да бы се ма комъ другомъ Адвокату много више отъ 5000 фр. В.В. за такавъ посао, платити морало, то свакій зна, кои є Адвоката плаћао. При свемъ томъ Пуномоћницы Матице пређа су 4 месеца у Араду као за свою роѣену стварь радили, и свакояка злопатења безъ свакогъ изгледа на награду трпити морали, нису ни близу 5000 фр. на себе и путъ свой потрошили.

Да є Матица на діурна и путъ у овой ствари трошити не само смела, но и дужна была, о томъ се само онай сумняти може, кои мысли, или текъ другима тако вели, да є Матица могла наслѣдіе ово судби оставити, пакъ добыло се ил' недобыло се. Єрбо ако є Матица то тражити и бранити дужна была, као што заста и есте, морала є и нуждань трошакъ носити; а то се текъ ни отъ єдногъ члена захтевати неможе, да ако за заведеніе Текелійно бадава безъ награде ради, време губи и роѣене свое послове пренебрегава, да іошть и о свомъ трошку путуе, и о свомъ лебу у Бечу и Араду живи. Небыли Матица вечно пребацываћ заслужила, да є за поштедити 3 — 4 хиляде форинти, наслѣдіе отъ неколико стотина хиляда изгубити дозволила? У томъ пакъ ніе Матица ни созволенія приложника свои на страни, ни высочайшегъ дозволенія потребовала: Приложника не, єрбо изъ Матичине кассе ніе на то ніедань новчићъ потрошенъ; а высочайшегъ дозволенія зато не: єрбо є самъ Савва Текелій у тестаменту своемъ уредіо, да Матица по смрти нѣговой изпошлѣ Членове, кои ѣеду массу пописати, продаема продати, и све у редъ довести, и то о трошку саме массе. Како може дакле Ожеговић о наслѣдію Текелійномъ говорити, кадъ тестаментъ нѣговъ читао ніе, или ако є читао, ніе га разумео? аколи є пакъ и читао и разумео, пакъ опетъ тако говори, онда є очевидно, да є Матицу злобно оклеветати хтео.

Пита далѣ, ако се стварь наслѣдія овогъ за Матицу или болѣ рећи за заведеніе Текелійно изгуби, *ко ће трошкове те накнадити.* Овако само Ожеговић питати може, єръ башъ да заведеніе, наслѣдіе ово во вѣки изгуби, томе Матица крива быти неможе, то є судба свакогъ процесса, да се добыти али и изгубити може, кое овде у толико више стои, што заведеніе ніе безъ свake сенке права наслѣдіе ово тражило, и тимъ начиномъ непаметно трошило; но право заведенія є на законномъ тестаменту основано, кое іошть никакавъ судъ у сумню довео ніе. Въ прочемъ примѣтити треба, да ако бы удовица и дошла у притязаніе имѣнія Текелійногъ, зато трошкови, кое є заведеніе учинило, нису пропали и у лудо потрошени, єрбо удовица бы имала само ужитакъ имѣнія до смрти свое, а наслѣдствіе само ће остати навекъ собственость заведенія, и зато што є годь на сохраненіе и целость массе потрошено, то є на ползу заведенія потрошено.

Овде оставля Ожеговић заведеніе Текелійно, и прешавши на внутренъій составъ Матице пита, *кадъ по Уставу сви Приложницы еднака права имаю, како є онда да само неколико Пештански Приложника съ целомъ кассомъ и массомъ и о целомъ дѣлу разполажу.* А я се усућемъ питати ићга: ко ће благодарити овимъ Пештанскимъ Члеповима, кои онда, кадъ сви други Приложницы на стра-

ни свои собствена дѣла отправляю, у свако доба, кадгодь є нуждно, зими и по врућини, commoditait свой и дѣла своя оставляю, у засѣданія долазе, тамо 6—7 сатій совѣтуюсе, рачуне и протоколле воде, новце и обвезателства чуваю, за інкассіранѣ лихве, и издаванѣ новаца стараю се, прегледъ стања сочињаваю и публікуму предлажу, да Лѣтопись изиће, и печатня плаћена буде, труде се, — а поредъ овогъ многостручну брыгу о Заведенію Текелійномъ носе, потомце у исто заведеніе по штатутма пріимаю, о ньіовомъ успѣху и поведенію кодъ свои падлежателства разпитуюсе, брыну се да є квартиръ чистъ и уреданъ, да се домъ репаріра, да се данакъ отъ дома плати, да су капітали заведенія осигурати, да се лихва ньіова благовремено інкассіра, ако се што судейскимъ путемъ тражити мора, за тымъ ходе, а садъ оволике массе, и оваковъ процесса бреме на себе пріимити мораю, и то безъ сваке награде, и безъ корысти свое, изъ чистогъ родолюбія, што више у место признателности іошть отъ Ожеговића и нѣму подобны коекаква неправедна оклеветанія трпе? ко ће Пештанскимъ Членовма Матице благодарити за ованковій посао, при комъ бы тры четыри формална officia быти, и толико люди иначе платити се морали? Фондъ кое Матичинъ, кое заведенія Текелійногъ већій є отъ фонда школскогъ, пакъ га Членови Матице бадава адміністріраю, а при фонду школскомъ има предсѣдатель плаћу и то яку, има кассіръ, или актуаріи има канцеллиста, сви добру плаћу, отъ кое живити могу. — Пештански Членови Матице драговолно ћеду брыгу ову са свакимъ приложникомъ делити, нити они за себе право каково особыто оттимаю, нити кадъ о плати речь ніе, имаю се за што отимати; но кадъ су се овде нашла, гди є и Матица и заведеніе, и ньіови фонди, а они по родолюбію свомъ и брыгу о тыме воде. Заиста по Приложницыма на страни, овай бы часъ и Матица и Заведеніе Текелійно престало быти, данась да Пештански Членови престану брыгу о сохраненію и домостроителству ньіовомъ носити, да предсѣдатели престану целу стварь мудро руководити, да кассіръ неће да кассу чува и рачуне води, да Секретарь свое дужности одречесе, да старешина Архиву у добромъ реду сохрањавати, фішкалъ о сигурности фонда и інкассіраню інтересса старати се, а Актуаріи протоколле водити престане, кое бы сви могли учинити, єрбо ни єданъ се неплаћа за посао. — Зато є разликованѣ оно Матице Србске, отъ Пештанске Матице, кое є Ожеговићь првій изнашао, и неку важность баяти на то полаже, не само безмѣстно, но и злобно: безмѣстно є зато: єръ ако су се Пештански Членови брыге ове о Матицы по самомъ свомъ и Матице положенію пріимили, зато не сочињаваю особыто отъ прочи приложника содружество, но само су природни, местомъ и нуждомъ опредѣлени дѣловодителы свію приложника, и дѣло ньіово се за дѣло управо свію Матице Членове сматра. Злобно є пакъ ово разликованѣ зато, єрбо се тымъ начињомъ хотимице сее раздоръ и неповѣреніе између сами Членова М. С., у место да се духъ согласія и взаимногъ поразумѣнія буди. Єли то родолюбиво отъ Ожеговића, да онъ и то мало поразумѣнія кое се у роду нашемъ тежкомъ мукомъ получило, подкопати труди се?

Неповольно є и то Ожеговићу, што су у здању Текелійномъ 4 собе за салу, у коіой се торжество и главна собранія држе, оправлѣне, но свой прилицы зато, єрбо се єди на та торжества, видећи, да многочислени публікумъ, кои се не само изъ овдашніи, но и изъ страны, и отмѣны иновѣрны лица состои, на торжества долази, и участіе у њимъ съ задовольствомъ узима, кое наравно по нѣговой жельи ніе. А кућу є самъ Савва Текелій іошть за живота своіъ Матицы и Питомцыма нѣговимъ на употребленіе оставіо.

Ако є Матица новце Заведенія безъ напредъ учињене інтабулације узаимъ дала, знала є она зато опетъ овай капиталъ довољно осигурати, о томъ некъ се Ожеговичъ не брише; Матица заиста неће оно радити, што є некій общенародњегъ некогъ фонда Надзыратель учинio, кои є своимъ собственомъ дужнику, отъ когъ се другојчіе ніе могао наплатити, новаца изъ общенародњегъ фонда узаимъ дати хтео, да съ тымъ себе наплати, но у намѣренію овомъ буде бодримъ окомъ едногъ честногъ Адвоката препатствованъ.

Добытакъ, кои є родолюбивый Издаватель „Менше Матицы Србской 1840. поклонити усредствовао, неће пропустити Матица у рачунъ увести, кадъ новцы отъ предчислителя інкассірати буду; но пре него што су ови інкассірати у рачунъ ій уводити, не бы упутно было.

Єсули пакъ рентанције, кое су у протоколма Матичиномъ изложене, све истините, и чрезъ кога су інкассіране? то є Матица и пре него што ю є Ожеговичъ опоменути милость имао, изтражила; и башъ зато, што є то брижљиво изтражила, потврђенъ оно Ожеговића, да су знамените сумме отъ гдикои Пештански Членова Матице Србске потайно пріймлѣне и потрошене, за лажь и оклеветаніе явно прогласити смемъ. Но пріймлѣне су и потрошене гдикое сумме чрезъ бывшегъ некогда Манипуланта Матице Србске кои се садъ башъ у Котеріи Ожеговича налази, и нѣговъ є protege, — кое є онъ и самъ признао, и когъ Матица само изъ призрѣнія на обстоятелства нѣгова досадъ предъ судъ позвала ніе.

Што се Манипуланта тиче, пређашньи су Манипуланти седили у Матицы, єрбо су Членови Матице были, — а садашньи пити є Приложникъ ни Членъ Матице Србске, дакле право засѣдавати и вотізірати нема, а нерадн бадава, да га Матица изъ призрѣнія на трудове нѣгове за Члена наименуе, но ради за плаћу Да пакъ Манипулантъ и изванъ содруженства быти може, то може Ожеговичъ читати у Уставу подъ *б*), кои є пунктъ онъ по свой прилицы у хитости прескочio. Изъ овогъ истогъ узрока ни писма, кои се на Матицу упућую неможе Манипулантъ отварати, когъ се нетичу, но изъ обтвара Предсѣдатель, као што редъ сахтео, собомъ доноси, а и свагди тако быва.

Напослѣдакъ запиња Ожеговичъ и ту, што се Засѣданія Матице у свако доба, после подне, увече, ноћомъ, садъ у Пешти, садъ у Будиму држе. На кое му се отговара, да се Засѣданія у Матицы држе, кадгодь су нуждна, и тако є было да се и у ютру, и у подне и у вече држати морала.

После свегъ тогъ заключуе Ожеговичъ Pamphlet свой съ тымъ, да Матица за оно тѣло, и онай духъ, кои бы єднако и само за пользу и славу народнио дисао, взыграти се неможе, да се дуго време обдржати неће, и да родолюбцы бадава толике жертве Матици приносе, — *већъ бы болѣ было, да на школске фундаціе прилажу.* Овде се Памфлетистъ, премда є маску по себе узео, опетъ сасвимъ издао, и показао гди га тишти. Та Матица ни нѣму ни школскомъ фонду на путу не стои, некъ прилаже на овай свакій колико годь хоће, шта више и сама Матица изъ свегъ срдца жели, да се и овай фондъ тако умножи, да се изъ нѣга не само Надзыратель и Директори плаћати, но у сиромашніимъ обществама и школе дизати, и учитељи болѣ изобразити и снабдѣти могу. Ал' подла є завыстъ отъ Ожеговића, друге люде оговарати и у подозрѣніе доводити, само зато, што се о нѣму ништа неговори. И зато на целомъ памфлету му кажемъ: Прости му Господи, єръ незна шта говори.

Г. Стояковичъ.